OFFICINAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME.

TOMVS I.

Opus nunc recens post omneis omnium editiones fidelissimè recognitum, & Indice copiosissimo locupletatum.

LVGDVNI, APVD HAERED. SEB. GRYPHII.

1560.

INCVLPATISSIMO VIRO, SACRARVM Q. LITERARVM PROFESSORI

meritißimo, D. Ioanni Boluaco, *Niuernensi, Nauarrensium Grammaticorum Gymnasiarchæ,* Ioannes *Rauisius* Textor *Niuernensis* S. D.

REQVENS *fuit multis admiratio, uir inculpatißime, quòd ego tuus alumnus, & propè dixerim partus, tuis semper adiutus obsequijs, tuaq; opera literis innutritus, neq; beneficium scriptis agnoscerem, neque gratiam uerbis ullis remetirer.* Nec *defuerunt, qui silentio meo tam diuturno inflatis etiam buccis & multo irascerentur stomacho, atque hoc ipsum uitio uerterent, dicerentq; me indignum de quo quisquam bene mereri debeat, quum ut causabantur, pleræq; expertes rationis animantes abhorreant ab huiusmodi nota.* Nam *& ciconia parentes à quibus uitam accepit, senio fessos nutrit & succollat, & glires suis genitoribus dum senuerunt, eadem succurrunt pietate, uelut meritum refundentes.* Alij *item quibus eadem placebat sententia, conuicijs me incessebant, & huiusmodi uerbis alloquebantur:*Næ *tu es homo egregie malus* Textor, *dignusq; multis plagis & cicatricibus, qui magno famæ tuæ dispendio non agnoscis, per quem profeceris.*Hic *(de te loquebãtur) te nutriuit à puero.* Et, *ut inquit* Simo Terentianus, *fecit ex seruo ut esses libertus, & quod habuit summum pretium, persoluit tibi.*Tu *tamen pateris eius memoriã apud te frigescere, quem uelut*

uelut numen aliquod terrenum deberes suspicere & uereri, cuiusq; effigiem, si saperes, domi haberes in larario, quum quicquid es, si quid saltem es, id totum sis eius officio, eiq; uitam cum doctrina referre debeas acceptam. Adde quòd magna est ambobus affinitas, eadem utrique patria, cuius ille flos est, & primum specimen, & in qua tanti fit ab omnibus, ut inhumanus habeatur & inciuilis, qui transeunti compitatim non assurgit. Quá nam ergo ratione maculam hãc elues? quó nam modo culpam deprecaberis, aut in quam excusationem reijcies delictum, si solus eum relinquas insalutatum, in quem omnes pleno ore certatim laudes congerunt? His illorum uerbis quum aures mihi calerent & circunsonarent, cœpit me pudere uitæ, & pœnitere negligentiæ. Parumq; abfuit, quin ipse mihi pœnam irrogauerim, sumptoq; de meis Musis supplicio, abortiuas adolescentiæ meæ nugas Veneris marito deuouerint, ut cum Politiano loquar. Vbi tamen diu satis in ea pependi cruce, post longum tædium & animi mœrorem, discußis hinc inde rationibus tandem cognoui nihil esse, quod deberem tristari, aut affici pœnitentia. Quinetiam me multò prudentius egisse, quàm si quid infra dignitatem tuam antea reposuissem. Præcedentia quidem argumenta inijciebãt mihi pudorem. Contrà uerò alia emerserunt omnino contraria, quæ postea suaserunt, ut non tantum non me pigeret nihil ad te scripsisse, sed ne in posterum quidem scribere. Consideraui in primis quàm stultè agãt, qui suis ineptijs illustrium uirorum maiestatem contaminant, exemplo illius Chœrili, cuius scripta plus multò probri quàm laudis pepererunt Alexandro. Quantum enim famæ parturiũt doctorum monumenta, tantum dedecoris afferre solent pœnitendæ & uiles indoctorum nugæ. Itaque si quid hactenus tibi nuncupaßem, plus multò fuliginis & tenebrarum quàm lucis

induxisset tuo nomini. Nam *nihil est in me, quod tuis laudibus respondere ualeat.* Nihil *neque scribo, neque loquor, quod semitarij & pagani magistelli non nouerint.* Nihil *nisi triuiali percussum moneta dico.* Quanam *igitur doctrina tibi, homini dico omnibus uirtutum numeris absolutißimo satisfacere* potuissem? Quod *si* potuissem, *adhuc tamen mihi fuerat timendum, ne irascereris, grauateq; ferres & dolenter, si te in ora uulgi conijcerem, quum ea sis natura, ut malis laudum tuarum testimonia in præcordijs hominum delitescere quàm linguis uersari.* Ego *te noui tanquàm meos ungues.* At *si quid certi ex tuis moribus* potui *colligere & explorare, tu non es ex eorum numero, quibus aures inanibus præconiorum fumis pruriunt, & titillantur.* Futiles *istæ gloriolæ non* plus *te mouent, quàm lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,* Auriculas *citharæ collecta sorde dolentes, ut inquit ille.* Omnia *tibi sordent, nisi quæ meram olent uirtutem.* Suspicari *posses me hoc dicere adulandi studio, nisi tam alienum esset mihi assentari, quàm tibi assentatoribus aurem præbere.* Id *ego ausim de me prædicare, nec unquàm placuisse mihi parasitos & blanditores, nec ullam pestem unquàm acrius refugisse me, quàm parasiti personam, ne quis forte suspicetur à labijs meis dissentire præcordia.* Et *tu ipse eum me semper nosti, in primore cuius fronte legatur animus.* Quod *quamuis hac tempestate non usquequaque sit utile, non possem tamen infucatum illum naturæ rigorem excutere, uel si unco trahendus ad scalas gemonias, aut insuendus culeo cum gallo, serpente & simia.* Vides *igitur, ut ad institutum redeam, quæ denuo me mouerint argumenta, ut nihil ad te scriberem, aut de te.* Tandem *tamen inuitum me hæc recusantem expugnauit, & tuus in me amor, & mea in te beneuolentia, coëgitq; epistolam hanc liminarem*

rem adijcere, quamuis intelligerem titulum hunc, si modò laudis est titulus, fore tibi molestum & odiosum. Sed uelis nolis, oportet ut æqui boniq; consulas. Hoc ego feci, non ut par pari relatum cognosceres, quum, ut inquit Cicero, si uitam pro tua dignitate effunderem, nec minimam quidem tuorum in me meritorum partem uiderer assecutus, sed ut eorum calumnias declinarem, qui me suspendunt naso, quòd nullo dum ac ne uerborum quidem testimonio, exhibuerim me gratum. Porrò nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quàm tibi ex hoc opere meo. Si autem percontaris, quale sit ipsum opus, & quid ego sentiam, dicam id quod res est, ne quis cauilletur fœtus meos mihi blandiri. Illud primum omnium non inficiabor, me omnia frustillatim ferè ab autoribus emendicasse. Nihil priuato iuri præter laborem tribuo, quem si quis improbet, nullam spem futuræ laudis mihi relinquo. Et ut occurram censorum lituris & spongijs, tota hæc Officina similis est Horatianæ corniculæ alienis plumis circumquaq; uestitæ. Quam licet plerique probent, & in his Petrus Danesius homo plurimæ doctrinæ & eruditionis, non sum tamen adeò nesciens mei, neque ita pendeo totus ab aliorum iudicio, ut eas laudes uelim agnoscere, quas nec honestè possum, nec iure debeo. Nolo mihi Suffenus esse, aut simias imitari, quæ suos fœtus quamlibet deformes pro formosissimis admirantur. Si quid tamen ex multis paleis fructus collegi: te & cæteros lectores rogo, ut excipiatis plausibiliter. Contrà uerò si quid per incuriam mihi non elimatum lapsum est, frequenter autem lapsum est, partem erroris quæso condonate meis occupationibus, quibus quum hæc imprimerentur, nulla non hora obruebar, idq; adeò, ut uix otium esset ad scalpendum caput, aut ad mungendas

nares. Nam ut tu ipse omnium certißime nosti, non poteram aßiduè præesse typis, quum me oporteret totos dies erudiendis iuuenibus impendere. Vixq;, ut opinor, suffecissem operi, nisi in emanculandis utcunque typographorum erratis laborem meum iuuisset honestißimus, maturæq; doctrinæ adolescens Guido Mommiraldus Lutecianus patricius. Vale homo probatißime, Et me ama.

IACOBI ALBI TETRASTICHON DE RAVISIO TEXTORE.

PElignum Nasone tumet, Verona Catullo,
Seq; nouo mordax Epigrammate Bilbilis effert.
Andes Virgilio, Iuuenale superbit Aquinum,
Corduba Lucano, TEXTORE Nauarra triumphat.

IO. RAVISII TEXTORIS NIVERNENSIS

in suam Officinam, ad eximium, & literatissimum uirum, D. Gaufredũ Pompadoræum Petragoricensem Archidiaconum, utriusq; iuris professorem acutissimum,

PRAEFATIO.

OMNIVM qui Latinam linguam suis hactenus iuuerunt monumentis, neminem propè unum inuenias, Gaufrede literatissime, qui ubiq; suorum operum calumnias Momorum, & obelos posteritatis effugerit: quiq; nullibi acceperit uulnus. Hoc docent autorum elegantissimi, quorum scripta quamuis inculpata, & omnibus eloquentiæ calamistris decenter compta uiderentur: plerisque tamen in locis Aristarchorum lituris expuncta sunt. Hic arguitur ut nimis ieiunus, illius oratio plus cutis quàm carnis habere dicitur, alius uerbis confragosis ampullari, alius humi repere, in hoc affectata culpatur obscuritas, in illo stylus nimis languidus & eneruis. In summa, nihil reperies quod suis dentibus liuor non cõfigat. Et quod omnium molestissimè fero, non eruditi & frugi homines solum hãc prærogatiuã sibi uendicant, sed inepti quoq;, & qui carent naso eandẽ licentiam iuxtà induunt. Ita, ut uenatici canes, & uillatici eodem modo ferinam olfacere uideantur, uelintq; capræ Rhinoceroti nasuto haberi similes. Sunt quinetiam, qui laudi sibi uertunt cum egregio hoste pugnam suscepisse, ut aliena uirtute (quod propria nequeunt) in opinionem uulgi quocunq; modo introrepant, seq; in populi admirationem intrudant utcunq;. Alij quũ quid coram idiotis legunt, ne nihil scire uideantur, audent tamen de Sibyllæ foliis iudicare, suæq; censuræ cum aliis symbolum ferre. Sed falluntur haud dubiè, & suis cruribus asciam illidunt. Nam plura ipsi accipiunt, quàm inferant uulnera. Inustum enim ab eruditis unicum

ſtigma inſtar multorum eſt præſtatq; ſexcentas ab huiuſmodi latratoribus plagas accipere, quàm à literatis unam. Quicquid dicitur ab erudito, æternum eſt, & neſcit finem. Quod ab inſulſis, euaneſcit tam citò, quàm ipſi ſunt uani. Quod ſi unquam primis ſeculis fuerit hoc malum, nunc inualeſcit maximè, ita ut uix reperiatur opus, quod uel nõ ſit mancum ac mutilũ, aut ſtolidis iſtorum nebulorũ iudiciis planè corruptum. Quid eſt in cauſa, quãobrem Fabij inſtitutiones oratoriæ nobis tenebroſæ uideantur, lectoresq; omnes tertio quoque uerbo ſuſpenſos retineant? Sola hominum temeritas, qui quum autoris mentem non caperent, omnia inuertere, & rotundis quadrata mutare auſi ſunt: feceruntq; oraculum, quod per ſomniũ noctu uiderant. Qua etiam fæce hiſtoriam Plinij naturalẽ ubiq; perunxerunt, dum non intellectam detorſerunt in ſuum phantaſma, ne lectorẽ deſtituiſſe uiderentur, ſeq; ignorantiæ conuiciſſe. Ego, ut uerè dicam, ex alieno periculo mihi timeo, terroremq; (utinam uanum) confingo. Quis enim gregarius miles in dextram aurem ſecurus dormiat, ſi uideat principi ſuo malè eſſe? Quis uellicato Cicerone, ſuis auribus non timeat? Quem notato Vergilio, calumniæ metus non terreat? Atq; eò magis quod acriùs ſemper in neotericos ſæuiatur. Homines enim huius ſeculi propè omnes conſueuerunt in ſeipſos furere, alter in alterum quadrigas conuiciis onuſtas iaculari, uiperis nimirum ſimiles, quæ parentes dicuntur impetere. Vide Apologias, uide occultas Satyras, quæ nunc euentilantur, & excuduntur. Quotuſquiſq; noſtri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? Paucis ab hinc annis Seruius de Latina lingua bene meritus floruit. Iam Beroaldinis annotationibus uapulauit. Beroaldus item nunc cum fœnore recipit talionem. Omnes enim (qui ſaltem corruptum non habent olfactum) quamuis laborem eius non improbent, ſic tamen ſtylũ auerſantur, ut ſibi, ſuiſq; liberis eius lectione interdicant. Nullus Grammaticorum pleniore obſequio poſteritatẽ demeruit, quàm Laurentius Valla. Nemo purius iudicauit: Mancinelli tamen iam paſſus eſt limam, qui & ipſe poſtea limatus eſt. Politiano uiro utriuſque linguæ doctiſsimo, Marullus poëta iam dedit uulnus, idemq; lege talionis accepit. Quo anno hæc imprimebantur, neſcio quis ſemidoctus Anglus, auſus eſt in Eraſmum uirum planè & ſine lenocinio doctum inſurgere, annotationesq; (quas Mercurij cuiuſdam opera Græcanicis referſit laminis) euentilare. Audio & fuiſſe quendam nebulonem, qui opus doctiſsimi & eru-

Vallæ laus.

ditiſsimi Budæi de Aſſe dixerit eſſe uelut otioſum, infrugiferum, ac nemini utile, & non magni referre cognoſcere quæ ſint partes aſsis, quàm uariæ ponderũ & nummorum ſpecies. Cuius nomen ſi compertum haberem, peius cruce & furca lueret, nec ad commiſerationẽ me flecteret, etiam ſi fleret ſanguine. Te'ne oportuit nebulo perperã de tanto Galliæ monſtro iudicare, tantũq; uirum putida tua cẽſura proſcindere? q tamẽ unus inuidioſam Athenis reddit Lutetiã, facitq;, ut omnes propè cęterę nationes palmã deſperent eloquentiæ? Hic (ſi literis merces exolueretur) Regi deberet eſſe quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, Romano ſenatui Cicero. Et te non pudet immundũ ex ore tuo ſterquilinium in hunc uomere? Nihil de te loqui audeo Faber modeſtiſsime. Plagæ tuæ mihi excutiunt lacrymas, tantumq; dolorem afferunt, ut amicis indigeã, qui me perinde ac te conſolentur. Neſcio cui te comparẽ, niſi Actæoni, quem ut ſui canes laniarunt, ita quoq; qui ex tuis uigiliis fructum & commodum ceperunt, qui te præuio & anteambulone, Philoſophiæ latebras incolumes peruaſerunt, in te roſtro & dentibus ſæuiunt. Sed ſis bono animo. Aderunt, aderunt, qui ulciſcentur, facientq; tuos iſtos canes ſuorũ pœnitere latratuum. Imò iam affuerunt. Nunquid enim proſpicis pleroſq; ex illis (indigni ſunt qui à me nominẽtur) iam non pluris quàm hiſtriones fieri, & ab eruditis haberi uelut indoctos? Indoctos autem? imò & planè barbaros, ipſisq; adeò barbaris ineptiores. Luent, luent, & uiui & mortui, flammasq; (quibus ſcripta tua digna dixerunt) ipſi perferent. Impingent (ne dubites) in eruditorum carnificinas, in quibus nullus futurus eſt commiſerationis locus. Iam in Epithetis meis tibi condolueram, neq; tamẽ urgente beniuolentia (quam habeo in literatos genuinam) potui non iterum miſereri, ut docerẽ, quod prius dixi, nullũ eſſe quantumuis doctũ, qui huiuſmodi Libitinarũ morſus & rabiem declinet. Quis ergo tot eruditis uapulantibus, ſecurũ me putet dormire ſomnũ? Quis porrectis pedibus nihil timentem quieſcere? quum etiam ſi roſas loquerer, eſſent tamen, quibus meæ roſæ olerent urticam. Omniũ linguas cohibere uelle, manifeſtaria eſt dementia. Culpã apud omnes deprecari, tam difficile eſt, quàm facile à multis naſo ſuſpendi. Ne multis agã, ſalubrius mea ſententia non eſt conſilium, quàm ueniam præfari, & ſuſcepti operis cauſam percontaturis dicere. Demum ſi quis obloquatur, & me aſpergat conuiciis, pili & aſsis non facere Primũ omnium nemo eſt (ut opinor) neq; ex eruditorũ turba, neq; ex plebeiorũ grege, qui manibus ac pe-

dibus non eat in Salluſtij ſententiā dicentis: Omnibus hominibus (qui ſeſe ſtudent pręſtare cęteris animantibus) ſumma ope enitendum, ne uitam ſilentio tranſeant, ueluti pecora, quæ natura uentri prona & obedientia finxit. Nos enim præterpropter uoluptates nati ſumus, & aliorſum accepimus animam, quàm ut otio Epimenidis ſomnum indormiamus, & ut proci Penelopes aliis certantibus, ſoli nihil faciamus niſi numerum. Quid à porcis differemus, ſi multos menſes ſtertamus inſtar glirium, & puriſsimæ aquæ ſordidum lutum præferamus? Commodemus aures Catoni, qui dicebat reddendam eſſe uitæ rationem. Sequamur laudabilē Gymnoſophiſtarū conſuetudinē, apud quos impranſi abibant, qui nullum diurnæ operę fructū afferebant. Aegyptię adhęreamus iuuentuti, cui lege fuit cautū, ne cibo prius ueſceretur, quàm centū & octoginta ſtadia percurriſſet. Adiiciamus oculos moribus Spartanorū, qui ablegatos à ſe pueros non prius domum redire permittebāt, quàm parentibus honori, & patriæ utilitati eſſe poſſent. Fuit, fuit primis ſeculis tantum uirtutis ſtudium, ut ſummam in labore felicitatem reponerent. Qua cauſa Menāder dicebat Deū otioſis non adeſſe, Epicharmus bonos laborem ſequi, timidos nihil unquàm aſſequi. Heraclides quoque Lycius unum librum laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferum geri poſſe. Quibus perſuaſus argumentis, aliquē ex dactylotheca mea carbunculum in linguæ Latinę gazophylacium conferre uolui, ꝙ hominē ſic oporteat uiuere, ut ſe aliquando uixiſſe doceat poſteros. Qua enim per maximum Iouē opera rectius ingenium exercerem? Non'ne pręſtrat hoc ipſum facere, quā plebeculam ad medullas corrodere cum cauſidicis, homines impunè occidere cum medicis, mercatorum inſtar lucro immori, & honores aulicorum ritu ambire? Sequi uolo Amaſis Aegyptorum regis edictū laudabile, qui (ut eſt apud Herodotū) ſanxit, ut ſinguli quotannis apud cuiuſq; præfecturæ pręſidem profiterentur, unde uiuerent. Quod qui non facerent, illis pœna extremū ſuppliciū eſſet. Sed fac meum hoc penſum nō eſſe magni momenti. Minorem ſaltem præſtabo culpam, quàm qui nihil omnino parturient. Per me non ſtat, quin melius agam. Natura eſt in cauſa, quæ eam mihi dotem nō dedit, quā fortunatis ingeniis, quibus in manu eſt, ex tēpore (ſi inſperata declamandi neceſsitas occurrat) eleganter dicere, & copioſè. Arguerē me pigritiæ, niſi certò ſcirē me plus olei multò cōſumpſiſſe, quàm pleroſq; alios, qui tamen multis præcurrunt paraſangis, doctrinaq; & eloquentia tantum me præcedunt, ante alios quantum

Pegaſus

Pegasus ibat equos. Si quis dicat iam nobis abunde esse uoluminum, quorsum tamen propterea cauillari eos attinet, qui multa scribunt, & cumulum augent? quum Theophrastus trecenta librorum uolumina ediderit, Chrysippus septingenta, Empedocles tria & quadraginta, Atteius Capito Consul sexaginta? Constat Seruiũ Sulpitium centum & octoginta libros de iure ciuili ædidisse, Galenum de medicina centũ & triginta. Debemus ægreferre thesaurum nostrum augeri & ęrarium crescere? Sed admittendi sunt soli maximè eruditi. Cur ita? An qui habent plenam auro crumenam argenteos quadrantes ab aceruo reiiciunt, & minorem respuunt monetam? Hoc illis improperandũ, qui sunt usq; adeò polyposi, ut olfactu prorsus careant, neq; triticum ab auena & lolio possint internoscere. Non est idem omnium gustus. Et quod ad huius stomachum facit, illi nauseam parit. Quod hunc excitat, aliũ sopit. Hinc fit ut aliis placeat breuitas, alij luxuriãtem uerbis & sentẽtiis malint orationem. Preterea si nihil unquam recens imprimeretur, periculum esset, ne tandem literę naufragium facerent, & perirent ab radice. Vides enim uel iniuria temporũ, uel hominum incuria, opera & uigilias multorum iàm periisse, quorum nomina plurimi à nobis fiunt, & pleno ore ad cœlum feruntur, atq; etiam frequẽti omnium uoto desiderãtur. Vbi nunc sunt Accij, Pacuuij, Aeschyli, Afranij, Anacreontis, Archilochi, Philetæ, Aristophanis poëtarum & aliorum plus quingẽtorum monumenta? Vbi Annales Andronici, Tragœdiæ, Comœdiæ, & Satyræ Ennij, Plauti centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucani? Vbi Manlij Astronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calui Quintilia, Varronis Leucadia, Et Cesennia Getulici? Quis habet Laberij, & P. Syri mimos Cæsij Basi Lyricos, & Furij Bibaculi Iãbos? Quis Porcij Licinij, Valerij Aeditui, Cinnæ, Domitij Marsi, Pædonis Albinouani Epigrãmata? Perierunt magno posterorum dispendio, grauiq; iactura. Et quum legamus non paucas oratorum centurias olim floruisse, unicus propè Cicero diis calamitatem nostram miserantibus, nobis remãsit. Euanuerunt M. Aemylij Lepidi, Spurij & Lucij Albinorum, Albucij Sili, Licinij, Calui, duorum Carbonum, ac totidem Gracchorum orationes, cum Asinij Pollionis declamationibus. Nec minore damno historiographorum opera exciderunt. Q. Curtius, Dion Cassius, Herodianus, Liuius, Ammianus Marcellinus ad nos peruenerunt, sed fracti, manci, mutili & laceri. Amisimus bellum Numantinum Asellij Sempronij, Germanicum Aufidij Basi. Ex quadraginta libris

Qui multa scripserunt.

Styli diuersitas.

Nomina eorũ quorum opera extant.

libris Polybij quinque tantùm superfuerunt. Quæ omnia quanto posteritatis incommodo, quantaq; ruina perierint, uel cæco appareat. Hanc ergo cladem qualibuscunque subsidiis resarciamus, & quamuis maiores longo sequamur interuallo, audeamus tamen. Propius ibimus, si ad summa nitamur, quàm si præsumpta desperatione circa ima substiterimus. Faciamus quod à tribunis militum solet, qui quum egregios bellatores amiserint, copias tamen dispalatas quibuscunque possunt homunculis instaurant, ne omnino uictoria cecidisse uideantur. Crescet nobis maior gloria, quàm si nullam nostri memoriam posteris relinquamus. Vide cui probro se reddant obnoxios, quibus perpetuæ sunt feriæ, quiq; compressis manibus sedent, & in otio contrahunt marcorem. Contrà uerò quantum famæ sibi comparauerint, in quot annos suum propagauerint nomen, qui nullum temporis punctum fructu uacuum permiserunt fluere. Plinius iunior perire omne tempus arbitrabatur, quod non impertiretur studiis. Apelles nullam diem ducebat sine linea. Porcius Cato detestari solebat, si qua dies inanis per incuriam effluxisset. Qu. Hortensius orator nullum diem abire sinebat, quin uel in foro diceret, aut extra forum meditaretur. Tantum erat gloriæ & uirtutis studium apud maiores. Quorum uestigiis si uellemus insistere, magna passim foret expectatio, bonas artes iure quodam postliminij de situ in nitorem redituras. Sed omnia pessum eunt, quia nos Gulæ mancipia, & Epicuri de grege porci, nihil aliud studemus, quàm ut pascamus uentrem, corporum tenus curiosi. Satis est, si probè saginati appareamus populo, posteritatis nulla cura: quasi uerò nobis tantum nati simus, neque patriæ aut amicis quicquam debeamus. Sumus Tygribus masculis non multum dissimiles, quibus nulla est sobolis suæ cura. Superest ut aliquid de Historia dicamus, quam ideò sumus aggressi, quòd apud Gellium dicat Phauorinus, uiuendum esse moribus præteritis, qui cognosci nequeunt, nisi maiorum intelligatur uita. Intelligi autem non potest, nisi per manus relinquatur nepotibus. De cuius utilitate multis uerbis non est disserendum. Hoc omnes tanquam suos ungues tenent. Facit in primis, ut dum eorum uitam legimus, qui sua culpa in discrimen aliquod ceciderunt, aliena fruamur insania, & pedem ab his reuocemus, quæ aliis naufragium attulerunt. Nunquid suaue est alieno infortunio sibi præcauere? In transitu fluuiorum qui primi tentant uadum, aleam fortunæ periculosam subeunt. Qui à tergo

Otium uitādū.

Historiæ utilitas.

tergo ſequuntur, poſſunt periculum declinare, ſi uelint. Si nihil haberemus de antiquitate, quam uiuendi conſuetudinem ſequeremur? eſſemus uetuſtiſsimis illis Arcadibus ſimiles, quibus quoniam nulla erat rerum experientia, nulla cognitio, belluino more degebant, ac nudi uagabantur. Quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitamenta relati ſunt. Præterea nulla eſt ars aut diſciplina, quæ maiorem ſine tædio uoluptatem afferat. Medicinam pleriq; obducto ſupercilio contractisq; naribus auerſantur ut immundam, & olentem putidè, ipſosq; medicos cum nauſea refugiunt, uelut ſcarabeos ſtercori bubulo ſe impenetrantes, & cum uulnerariis aliquid habentes commune, qui ſanioſa tractant ulcera, & admotis manibus ipſum pus exprimunt. Vtriuſque iuris & legum ſtudia pleriſq; non admodum probantur, quòd lucri magis quàm uirtutis cauſa appetantur. Theologiam faſtidiunt quàm plurimi, ut laborioſam & nimis tetricam, quòd nihil habeat feſtiuum, nihil marcentem lectoris ſtomachum irritans. Cuius etiam ſectatores in contemptum, & riſum uenerunt, quòd mortalium uideantur inſolentiſsimi, & neminem præ ſe ducant hominem, ſeq; primos omnium rerum eſſe uelint. Contrà uerò Hiſtoriam nulli refugiunt, amplectuntur omnes, nulli non lubenter audiunt. Cuius ſcriptores tanto quondam in pretio fuerunt, ut ad audiendum Liuium, non humiles ſolùm & gregarij homines, ſed clariſsimi quoque principes ab extremis Hiſpaniarum finibus Romam uſque turmatim uenerint. Ioſepho propter libros de captiuitate Iudaica ſcriptos, Romani ſtatuam erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodoſio, Amyntæ Macedonum regi Hellanicus Mitylenæus, Eratoſthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti, ob ſcriptas hiſtorias cœperunt familiareſcere. Nec aliam ob cauſam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede ſibi domeſticum fecit. Si quis dicat iam eſſe nobis affatim autorum, qui hoc ſcribendi genus ſecuti ſunt, reſpondebo nullum propterea detrimentum ex copia naſci. Si quem pœniteat meæ lectionis, alio ſe conferat. Nolo quenquam iurare in uerba mea. Inſulſus eſt, & caret naſo, qui nequit eligere, quod eſt ſibi uſui, aut refugere, quod detrimento. At carere potuiſſemus hoc opere: & maximo poſſemus autore. Vna & altera ueſtis poſſunt homini ſufficere, aliæ tamen propterea non reiiciuntur. Scripſerant de geſtis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Oneſycritus, Antigenes, Iſtrus, Ariſtobolus, Cares, Philippus

Hiſtorici in pretio habiti.

Familiareſcere.

Chalci

Gestorũ Alexandri Magni scriptores.

Chalcidensis, Ptolemæus Antidides, Philo Thebanus, Antisthenes, Menechmus Sicyonius, Nymphis Heracleotes, Potamõ Mitylenæus, Sotericus Asites, Arrianus, Plutarchus. Neq; tamẽ probro datum est Curtio, quod eandẽ retexuerit telam. Vide quot habent præcones Imperatorum uitæ, ut præter alios obscurioris famæ, Tranquillum, Dionem Casium, Aelium Spartianũ, Iulium Capitolinum, Aelium Lampridium, Vulcatium Gallicanũ, Trebellium Pollionem, Flauium Vopiscum, Sextum Aurelium Victorem, Eutropium, Paulum Diaconum, Ammianum Marcellinum, Pomponium Lætum, & nostra ætate Baptistam Egnatium. Qui tamen omnes eundem torserunt funem, incudem omnes eandem tutuderunt. Vitas quoq; Romanorum Pontificum scripsere quàm plurimi, ut Damasus, Anastasius, Guido Rauennas. Sigisbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præsul Cremonensis, Gotfredus Viterbiensis, Martinus Carsulanus, Lãdulphus Carnotensis canonicus, Sozomenus presbyter, Geruasius Ricobaldus, Ptolemæus Lucensis, Antonius præsul Florentinus, postremò Platina, Latini omnes, præter Græcos, Eusebium Cæsariensem, Sozomenum Salaminium, Socratem Constantinopolitanum, & Zonarã. Quos si secutus fuero, quis erit obiurgationi locus, quæ mei culpandi ratio? Qui causabitur plura nunquam scriptorum, quàm nunc extitisse monumenta, ibo inficias. Vnde ergo septingenta uoluminum millia sibi collegisset Ptolemæus Philadelphus? Vnde tria millia Tyrannio grammaticus? Cui etiam opinioni si accederem, propterea tamen non faterer mittendum esse literis & labori repudium. Stultè mihi suadere uidentur, qui aiunt tantisper supprimenda esse opera, dum concesserimus fato. Quis meum defuncti opus emaculabit? Quis addet aut detrahet, ubi postulabit locus? Quis inuertet, si oporteat, aut in his recantabit, quæ non probabuntur populo? Quis cum laruis luctantium calumnias refellet? Ad hæc palàm est multos esse ardeliones, qui quum studio laudis immoriantur, neq; tamen aliquid dignum laude parturire ualeant, instar Horatianæ corniculæ plumas suffurantur alienas, ut nescio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuscunque Dialogis frugem sibi fecit, laudem præripuit, & alieni laboris solus gratiam hausit. Quod omnium confesione tam turpe est, quàm iniquum eos metere, qui sementem non fecerunt. Sed ut hæc omittamus, certam in spem uocor multa in hoc opere culpatum iri, multa fore, quæ prodigiosa aut etiam incredibilia hominum ui-

Vitas Romanorum Ponti. qui scripserint.

Bibliothecæ memorabiles.

debun

debuntur iudiciis. Quæ ſi recta uideantur, non pudebit me cum Steſichoro palinodiam canere, aut certe incudi reddere. Capita plerunq; modicis de rebus adieci, ut de lenonibus, ancillis, abſtemiis, cocis, & multis eius farinæ. Quod ſi quis rideat & notet carbone, ad cauſæ meæ patrocinium iubebo eos in mediũ prodire, qui ex minimis itidẽ rebus ſcribendi argumenta deſumpſerunt. Edidit Antonius librum de ſua ebrietate: Homerus unum de laudibus uini, alterum de bello ranarũ: Ephrem Syrus de uituperatione riſus: Marcion Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Phanias phyſicus de urtica. Quod ſi non arguũtur feciſſe, nec adſcribendũ erit uitio, ſi minimarũ rerũ quãdoq; hiſtorias collegero. Ne tamen erratis meis ubiq; patrocinari & fauere uidear, unũ eſt in quo ipſe culpã agnoſco, quòd Græcas hiſtorias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poëticis, paſsim confudero. Quod à me factum eſt non inſcitia, ſed laboris magnitudine, cui quum nequirem ſupereſſe, parendum fuit neceſsitati. Iam ſatis luctatum eſt cum maledicis. Nunc ſupereſt, ut ad te noſtra dirigatur oratio, Gaufrede literatiſsime, dicãq; quid me mouerit, hanc operis mei præfationem egregio tuo nomini cõſecrare. Hoc fecit illud literarum & uirtutis ſtudiũ, quo à teneris annis totus prurire cœpiſti, & conflagrare, doctosq; omnes genuina quadã beneuolentia proſequi. Exſtimabam præterea fore mihi uituperio, ſi non reminiſcerer tuæ beneuolentiæ, qua me tyrunculum, & in primis literis collegam tuum ſupra fidẽ amabas. idq; adeò, ut cæteros omnes condiſcipulos præ me uno nihili faceres. Vbicunq; tibi occurrebã, nunquã ſine riſu me alloquebaris. Dextram (quod dici ſolet) à tertio uſq; iugere mihi porrigebas, magnũ & euidens tui candoris, tuæq; amicitiæ argumentũ. Præterea, Blaſius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum literarum auidiſsimus helluo (ut de Vticenſi Catone ſcribit Cicero) nominis tui præco aſsiduus, non deſiſtebat quotidie me præſente multa de uirtutibus tuis, multa de literarum & literatorum amore, immodicè prædicare, meiq; amorem indies tibi creſcere affirmabat iuramento. Quo ductus argumento docere uolui me non eſſe ex eorum grege, qui beneficium nunquàm agnoſcunt, & apud quos interit ſtatim gratia. Quod famuli tui munus tam ſyncera fronte accipies, quàm beneuolo datur animo. Vale homo perpaucorum hominum, clariſsimæq; uirtutis & literaturæ. Et ſcribendum in calce huius operis tuo nomini Epigramma expectes aliquantiſper.

MOR

MORTEM QVI SIBI VARIIS MODIS CONSCIVERVNT, *aut se aliis commiserunt occidendos.*

LVCRETIA puella, rarum Romanæ castitatis lumen, ægrè ferens purißimum suæ pudicitiæ florem ab infami & turpißimo tyranno Tarquinio iuniore Tarquinij Superbi, Romanorum propterea regum ultimi filio fuisse corruptum, & stupratum, impatiens acceptæ iniuriæ palàm se occidit, fecitq;, ut populus scelus ulcisceretur, & regum principatũ excuteret. Cuius mortis quotiescunq; uenit in mentem, lacrymis nequeo temperare, sed nec puellæ satis misereri, aut stupratorem conuiciis ad saturitatem aspergere, ac deuouere. Claudianus lib. 1. in Eutropium, Visceribus frustra castum Lucretia ferrum Mersit. Stroza pater lib. 1. Eroticôn. Vlta nefas animo, propriaq; Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens casto traiecta cruore Fœdasset patrios moriens Lucretia uultus.

Liuius lib. 1.

Lucretius poëta Physicus sumpto amatorio poculo, eò furoris raptus est, ut manum sibi intulerit, natus annos plus paulò quadraginta. Quinetiam eo, priusquam moreretur, delirio, diu antè fertur laborasse: neq; ad scribendũ carmen animũ appulisse, nisi intersecta, interuallataq; insania. Politianus in Nutricia,

Cælius libr. 9. cap. 36. & Eusebius apud Crinitũ.

Nec qui philtra bibit, nimioq; insanus amore,
Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

M. I. Brutus unus ex his, qui Cæsarem XXIII. uulneribus in senatu confoderunt, ab Augusto & Antonio Iulij mortem ulciscentibus apud Philippos expugnatus, desperata iam uictoria manum sibi intulit, iuuante Stratone rhetore, anno suæ ætatis trigesimo, ne in manus inimicorum ueniret. Pamphilus Saxus;

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,
Quem timuit Cæsar, quem coluere patres. Qui rei historiam auidius sitiuerit, eat ad Plutarchum.

Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrũ poposcit ad inferẽdam sibi mortẽ. Quod quũ amici recusassent, carbones hausit, & inaudito mortis genere uitam finiuit. autores Plutarchus & Val. Max. Martial. libr. 1. Epi.

Coniugis

Coniugis audiſſet fatum quum Portia Bruti,
 Et ſubtracta ſibi quæreret arma dolor,
Nondum ſcitis (ait) mortem non poſſe negari,
 Credideram ſatis hoc uos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas.
 I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

C.Caſsius poſt interfectum Cæſarem, ab Antonio & Auguſto bello petitus, caſtra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verùm quum inclinatam uideret aciem, ultro ſibi mortem intulit, eodem pugione quo in Cæſarem uſus fuerat, autore Plutarcho, uel (ut alij malunt) Pindaro liberto iugulandũ ſe præbuit. Quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens: Potuiſſet Caſsius (etiam ſi Brutus ceciderat) reparare exercitum, nec tam repentino conſilio, famulo iugulum ſuum præbere.

M.Antonius audita per falſum rumorem Cleopatræ morte, ſeipſum gladio confodit, partim amore uxoris, partim deſperatione rerum, quòd ab Auguſto uictum ſe ægreferret. De hac morte Paulus Oroſius ſic inquit: Antonius ſe ferro tranſuerberauit, ac ſemianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod ſe mori certa condiderat) perlatus eſt. Item Propertius lib.3. Caſtraque Peluſij Romano ſubruta ferro, Antoniq́ue graues in ſua fata manus. Item Suetonius in Auguſto: Obſeſſaque Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus eſt. Et Antonium quidem ſeras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, uiditq́; mortuum. Item Eutropius lib. 7. rerum Romanarum: Victus eſt, inquit, ab Auguſto nauali pugna clara & illuſtri apud Actium, qui locus in Epiro eſt, ex quo fugit in Aegyptum, & deſperatis rebus, quum omnes ad Auguſtũ tranſirent, ipſe ſe interemit. Hoc multis uerbis proſequitur Plutarchus in eius uita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, ubi intellexit ſe ab Auguſto in triumphum reſeruari, cauſa declinandæ eius ignominiæ, brachium aſpidi mordendum præbuit, Cæſare Pſyllos ueneficos, qui ſerpentis uenenum è uulneribus hauſtu reuocarent, & exugerent, fruſtra admouente. Plutarchus ſcribit eam habuiſſe uenenum in laminula quadam concaua, quam ſub crine occultabat: ſed tamen neque corpus deformatum, nec aliud ullum apparuiſſe ueneni ſignum: nec aſpidem ab ullo conſpectam, ſed tractus duntaxat uiſos, ipſiusque brachium duas notas habuiſſe leuiter impreſſas, & humidas. Quibus Cæſar uidetur fidem

dedisse. Nam in triumpho, Cleopatræ imaginẽ tulit cum aspide mordicus affixa. Propertius de ea lib. 3. sic inquit: Fugisti tamen in timidi uaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula uincla manus, Brachia spectaui sacris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter. Item Horatius lib. 1. Car. Fortis & asperas Tractare serpentes, ut atrum Corpore combiberet uenenum. Deliberata morte ferocior Sæuis Liburnis, scilicet inuidens Priuata deduci superbo Non humilis mulier triumpho. Vide Plinium lib. 21. cap. 3.

Neæra & Charmione Cleopatræ ancillæ, spontaneam dominæ mortem imitatæ sunt, autore Plutarcho. Ac semiuiuæ repertæ, reginæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticensis minor, primi pronepos, dolens & grauatè ferens Pompeiũ (cuius partes fouebat) à Cæsare (cui aduersabatur) superatum, suo quoq; gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de Animæ immortalitate. cuius audita morte Cæsarem dixisse ferunt, & se Catonis inuidere gloriæ, & suæ Catonẽ inuidisse. Sic autẽ abiit de uita, ut testimonio Ciceronis, causam moriendi nactum se esse gauderet plurimũ. Dictus est Vticensis ab Vtica urbe Africæ, in qua se occidit, autoribus Plinio, lib. 5. & Gellio, lib. 13. De eius morte pleriq; meminerũt. Lactantius: Multi ergo, inquit, ex his, qui æternas esse animas suspicabantur, tanquàm in cœlum migraturi, sibi ipsis manus intulerunt. Ex Romanis Cato, qui fuit in omni sua uita Socraticæ uanitatis imitator. Item paulo pòst, Homicidæ, inquit, illi omnes philosophi, & ipse Romanæ sapiẽtiæ princeps Cato, qui antequàm se occideret, perlegisse Platonis librũ dicitur, qui est scriptus de Aeternitate animarum.

Cato unde dictus.

Cicero lib. 9. Epistol.

C. Carbo propter perpetuam in populari ratione leuitatem, morte uoluntaria se à seueritate ciuiũ uindicauit. Quoniã autem duo eiusdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, nõ constat mihi satis, uter duorũ uitã sponte reliquerit. Cicero de cla. Orat.

Volaterra.

P. Crassus Crassi oratoris frater, iurisperitus, quum factionem sequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, se ipsum interemit.

Idem Vol.

P. Licinius Crassus Consul contra Aristonicum Eumenis filium profectus, exercitu suo profligato barbarum quendam ad inferendam sibi mortem prouocauit, ne ab hostibus traheretur captiuus.

Liuius lib. 3.

App. Claudius Regillianus, stuprata Virginia Virginij Centurionis

turionis filia, in carcerem à populo crimen ulciſcente coniectus, ſibi manus intulit.

Cor. Merula flamen dialis, partium Syllanarũ, ingreſſo urbem Mario, uenas in Iouis æde ſibi ſuccidit, ut cótumelioſæ mortis damnationem effugeret. Autor eſt Valerius Maximus.

Dolobella Cæſarianus, interfectorum Cæſaris hoſtis acerrimus, multis præliis in Syria cum Caſsio congreſſus eſt, à quo poſtremò uictus, gladio ſe tranſuerberauit, cauſa declinandæ maioris ignominiæ. *Appianus lib. 4. bel. ciuilium.*

Fl. Fimbria ciuis iniquiſsimus, Aſiam prouinciam ingreſſus, arreptis imperij inſignibus, à Sylla poſtmodum Pergami oppreſſus eſt, & à corrupto exercitu deſtitutus. Itaque rerum deſperatione ſibi mortem intulit.

Licinius Macer prætorius, repetundarum poſtulatus, ubi per nuntium intellexit Ciceronem ſibi aduerſari, faucibus laqueo conſtrictis uoluntaria morte pœnam præuenit. Autor Val. Max. de Mortibus non uulg.

T. Manlius non is qui filium ſecuri percuſsit, ſed alter Iuris pontificij peritus, iudex inter Macedones accuſatores & filium Silanum conſtitutus, audita cauſa ita pronuntiauit: Quum probatum ſit, Silanum filium meum pecuniam accepiſſe, ipſum Repub. & prole mea indignum iudico. Itaque **Silanus** à patre repudiatus, dolore animi ſe ſuſpédit proxima nocte: cuius exequiis neque pater interfuit, neque ſuadentibus ut adeſſet, aures præbere uoluit. Autor Val. Max. de Seueritate.

Fuit alter **L. Silanus** Claudij principis gener, qui erepta ſibi Octauia, dataque Neroni, præ dolore gladio ſuo incubuit, idque die nuptiarũ, ad augendam inuidiam. Autor Cor. Tacitus lib. 12.

C. Marius Iunior à Sylla è Mithridatica uictoria redeunte cum toto exercitu fuſus, in oppidum Præneſte ſe recepit. Vbi obſeſſus, quum nulla effugij pateret rima aut uia ſalutis, ſe Pontio Teleſino præbuit iugulandum. Autor Liuius. Priuſquam autem Sylla rediret in urbem, Marius uniuerſam propè nobilitatem interfecerat. Quæ res fuit in cauſa, ut ſuperatus ueniam deſperaret. Ferunt Syllam ex eiuſdem exercitu duodecim milia morti dediſſe.

Gn. Norbanus uictus à Sylla exulauit apud Rhodios, Vbi comprehenſus ſeipſum interemit. Ideo autẽ à Sylla bello petitus eſt, quòd eius legatos de pace uiolauerat, autore Liuio.

Oppia Veſtalis ſtupri comperta, ſibi mortẽ intulit, grauioris

supplicij metu, ne scilicet uiua sub terra defoderetur instar Floroniæ alterius puellæ.

Orestilla M.Plautiũ maritũ in Asiam cum LX. nauibus profectum secuta, Tarenti ex morbo decessit. Cuius dum celebrarētur exequiæ, & cremaretur cadauer, Plautius doloris impatiens, & appetēs mortis, in rogũ se cõiecit: quē togatũ calceatũq; corpori uxoris iunxerunt amici. Autor Val.Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Ro. Ciceronis amicus, in ultima senectute morbo correptus, seipsum cibi abstinētia necauit. Multa fuerunt in eo laude & commendatione digna, quæ quamuis ab instituto sint aliena, placet tamen in medium afferre, ut legentium prosint moribus. Tanta imprimis fuit erga domesticos facilitate, ut iurauerit cum matre nonagenaria se nunquã in gratiam rediisse. Cum sorore pariter nullam gessit simultatem: dictitans cũ his minimè irasci oportere, quos diligas. Abstinētia præterea singulari, uitaq; à luxu, ambitione & cupiditate rerum aliena, ut qui præter patrimonium nihil unquàm appetiuerit, nihil ædificauerit, nihil emerit: Fuit & litium maxime fugiens: popularesq; factiones Vatiniano prosequebatur odio. Propterea quum uidisset Rempublicã tumultu Cinnano turbatã, Athenas concessit, ut illic tranquillè uiueret, nemine studia interpellante. Eruditis omnibus mirũ in modũ fauit, adeò ut pulsum ab urbe Ciceronem, & Brutum fugientē magna iuuerit pecunia. Mendacium nec dicebat, nec etiam poterat pati. Quapropter omnes amici res suas ei curandas dabant, & seruandas. Cor.Nepos in eius uita.

Taurea Iubellius, Campanus capta à Fuluio Capua, coniugem primũ ac liberos, postremò seipsum ad pedes Imperatoris gladio transfixit, ne quid indignum aut ignominiosum captiuus pateretur. Autor Liuius.

Fannius Cepio deprehensus in coniuratione aduersus Augustum, sibi mortem consciuit. Martialis lib.2.

Hostem quum fugeret, se Fannius ipse peremit:
Hic rogo non furor est, ne moriare mori?

Aria mater (nam fuit eiusdem nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio: quem uulnere educens ipsi Pæto querenti dedit, ut idem pòst faceret. Martialis lib.1. Casta suo gladium quum traderet Aria Pæto, Quem de uisceribus traxerat ipsa suis, Si qua fides, uulnus quod feci nõ dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Pæte dolet.

Festus Domitiani amicus, dum mentagra usque ad desperationem

tionem remedij laboraret, gladio se traiecit, prius tamen amicos consolatus. Quam eius mortem Martialis lib.1.sic describit:

Indignas premeret pestis quum rabida fauces,
Inq; ipsos uultus serperet atra lues,&c.

Cor.Gallus poëta elegiographus, Vergilij amicus & coætaneus, ab Augusto præfectus Aegypti designatus, Thebarum ciuitatem spoliasse dicitur. Propterea quum repetundarũ postularetur, furtiq; & populatæ accusaretur prouinciæ, nobilium indignationẽ formidans, sibi mortẽ intulit anno suæ ætatis XLIII. Autor Ammianus Marcellinus, qui lib.17.rerum gestarum sic inquit: Longè autẽ postea Cornelius Gallus res tenens Romanas, Aegypti procurator, exhausit ciuitatem plurimis interceptis. Reuersusq; quum furtorũ arcesseretur, & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negotiũ spectandum dederat Imperator) stricto incubuit ferro. Item Ouidius lib.3.Eleg. Tu quoque si falsum est temerati nomẽ amici Sanguinis, atq; animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia:-Ceu Galli Mima Citheris Personam falsæ lasciua Lycoridos affert In scænam, & docto clausam se iactet amanti, Dum miser ipse suo fodiat præcordia ferro. Item Propertius lib.2.Et modò formosa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna uulnera lauit aqua. Alia tamen causa ad inferendam sibi mortẽ motum uolunt plerique, quòd scilicet Augusti domo ei fuisset interdictum, ut scribit Tranquillus. Alij ob linguam nimis effrænam. Quod & Ouidius uidetur probasse, ubi ait: Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo, Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Silius Italicus poëta, incurabilis morbi tædio, uoluntariam oppetiit mortem annos natus LXXV. Politianus in Nutricia de eo sic scribit: Ipse obiit plenusque æui, natoque superstes, Aspera congenito fixus uestigia clauo.

Sophronia Romana, Christiana Lucretia, quum uim Decij principis sibi quotidie insidiantis non posset declinare, arrepto gladio per consensum mariti se confodit. autor Eusebius.

Nero Domitij & Agrippinæ filius, fax totius orbis, impuraque scelerum omnium sentina, post maiora numero flagitia hostis patriæ à senatu iudicatus, ne quid suis meritis dignum pateretur, aut collo in furcam coniecto uirgis cæderetur (ut ait Eutropius) urbem egressus, sequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophytoque, & Spadone Sporo, semet ictu gladij transegit, ad quartum urbis miliarium, adiuuante trepidantem manum im-

puro Eunucho. Periit autem anno ætatis suæ XXXII. Cuius interitu uniuersa Roma adeò gauisa est, ut plebs induta pileis manumissionem, tanquam sæuo exempta domino triumpharet. Ausonius: Matricida Nero proprij uim pertulit ensis. Sidonius: Matricida Nero proprio se percutit ense. Pontanus de stellis lib. 3. Sic errant miseri manes, atq; umbra Neronis: Sic Otho, quiq; in se ferrum strinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda sibi morte adiutum fuisse ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho Imperator quamuis mollissimè semper uixisset, adeò ut ad muliebres accederet munditias, uictus tamen à Vitellio apud Bebriacum, ausus est sibi mortē consciscere, quamuis multas haberet copias, possetq; uictoriam sperare. Quod fecisse odio bellorum ciuiliū dicitur. Propterea Martialis lib. 6. eius mortē Catonianæ anteponit. Cato enim interfecit se Vticæ, copiis iā profligatis, ne in hostes incideret. Otho uerò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. Verba Epigrammatistæ sunt hæc:

Quum dubitaret adhuc bellis ciuilis Enyo,
  Forsitan & posset uincere mollis Otho:
Damnauit multo saturum iam sanguine Martem,
  Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato (dum uiuit) sanè uel Cæsare maior:
  Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alij quoq; meminerunt. Iouianus lib. 3. de stellis, ut suprà. Item Sextus Aurel. Victor: Hic (inquit) à Vitellio primū apud Placentiam, dehinc apud Bebriacum uictus, semet gladio transfixit, anno ætatis suę XXXVII. Adeò amabilis militibus propriis, ut pleriq; corpore, eius uiso suis manib⁹ mortem sibi consciuerint. Itē Ausonius: Mox Otho famosus, clara sed morte potitus. Tranquillus quoq; in eius uita sic inquit: Post hæc sedata siti, gelidæ aquæ potione, duos arripuit pugiones, & explorata utriusq; acie, quum alterū puluino subdidisset, foribus adopertis arctissimo somno quieuit. Et circa lucem demum expergefactus, uno se traiecit ictu infrà læuam papillam. Irrumpentibusq; ad primum gemitum, modò celans, modò detegens plagam, exanimatus est, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus, XXXVIII. ætatis anno, & XCV. die imperij.

Appianus lib. 2. **Petreius** dux Pompeianus à Cæsare in Hispania superatus, se ferro & inedia interemit.

Labeo Marsus in calamitate Macedonica (quū celer hostis preme

premeret) seq; natumq; gladio traiecit, ne uictoris Octauij uultum sustineret. Autor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus senior audita filij morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo se suspendit iam octogenarius: partim dolore amissi filij, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus lib.26. In Africa (inquit) superior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, uitam laqueo spiritu intercluso profudit.

Galerius Imperator, quum Christianos omnibus (quibus potuerat) tormentis affecisset, tandem in morbum incidit, cuius impatientia, gladio sibi latus aperuit. Baptista Egnatius ait illud tædium uitæ ei irrepsisse ex genitalibus paulatim putrescentibus.

Valerius dum cum Valeria Tusculana filia nescius concubuisset, agnita postmodum culpa, se præcipitauit. Autor Aristides apud Plutarchum.

Papyrius Romanus quum sororem Canusiam grauidam fecisset, & illa gladio à patre misso sibi corpus confodisset, seipsum quoque mortuæ sorori dedit comitem. Autor Chrysippus lib.1. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P.Catienus Philotimus patronum adeò dilexit, ut hæres omnibus bonis institutus in eius rogum se coniecerit. Autor Plin.lib.7.cap.36.

M.Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à C. Cæsare, Augusti filio, uenenum bibit. Plin.lib.9. cap.35.

Idem Plinius lib.36.cap.24.scribit **Cn.Proculeium** Augusti Cæsaris familiarem in maximo stomachi dolore, gypso poto consciuisse sibi mortem.

Catulus Luctatius orator, qui Marij collega fuerat in consulatu, & de Cymbris unà triumphum egerat, ab eodem postea mori iussus, inclusus domi, accensis carbonibus se suffocauit. Autor Plutarchus in Mario, & Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, aliisq; Neronis satellitibus interfecta, **Mnester** eius libertus se ferro transegit. Incertum charitate in patronam, an metu exitij. Autor Cor.Tacitus lib.14.

Adnotatum est in Chronicis **M.Portium Latronem** præstanti uirum memoria, duplicis quartanæ tædio manum sibi admouisse, atque ita functum fato.

Labienus poëta uidens libros suos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, suis superuiuere non potuit

monumentis, ac propterea spontaneam oppetiit mortem.

Messala Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac sensum amisit, ut uix pauca uerba coniungeret. Ad extremum uerò enato circa os ulcere, inedia se confecit. Autor Cælius.

Longinus Adriani Imperatoris legatus, à Decebalo Dacorum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito ueneno seipsum interemit. autor Dion Cassius.

Adrianus Imperator Mastorem quendam barbarum (quo propter robur & audaciam plerunq; usus fuerat in uenationibus) partim minis, partim pollicitationibus impulit & coëgit, ut cædem sibi inferret, circũscripsitq; locũ sub mamilla, quẽ Hermogenes medicus demonstrauerat. Quo letaliter percusso, sine dolore expirauit. testis idẽ Casius. Hoc autẽ fecit incredibili mẽbrorum omniũ cruciatu impulsus, qui etiam morbi subtercutanei dolore multos è senatu prius extinxerat, ut scribit Sextus Aurelius.

Sabina Imperatrix eiusdem Adriani uxor, seruilibus propè iniuriis ab eo affecta, ad mortem cucurrit uoluntariam, quòd tam immane ingenium, humaniq; generis perniciem pertulisset. autor idem Aurelius.

Florianus Imperator, qui Tacito successit, dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuisse electum, sibiipsi uenas incidit, effusoq; sanguine consumptus est. autor idem Aurelius.

Iulianus Imperator factus in Italia, acto per costas pugione, in ignem se abiecit, eodem Aurelio teste.

Diocletianus Imperator à Licinio & Constantio grauiter literis obiurgatus, quòd Maxentio diceretur fauisse, metu ignominiosæ mortis uenenum hausit. testis idem Aurelius.

Magnentius à Constantio Imperatore apud Lugdunũ superatus, admoto parieti gladio (ut ictũ iuuaret) corpus sibi confodit. Quo audito **Decentius** eius frater præpostera laquei morte uitam finiuit apud Senonas. autor Pomponius Lætus.

Plinius lib. 10. cap. 18. **Pater Licinij Cecinnæ**, uir prætorius, ob diuturnæ ualetudinis tædium ac dolorem, sese opio necauit.

Empedocles Siculus poëta immortalitatem nouo mortis genere affectans, se in Aetnam coniecit. Vnde Horatius in arte. Dicam, Siculiq; poëtæ Narrabo interitum. Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Aetnã Insiluit. Item Ouidius in Ibin: Aut tu Trinacrij salias super ora Gygãis,

Pluri

Plurima qua flammas Sicanis Aetna uomit. Item Lactãtius lib.3. de falsa sapientia, cap.18. Multi ex his qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cœlum migraturi essent, sibiipsis manus intulerũt, ut Cleanthes, & Chrysippus, ut Zeno, & Empedocles, qui se in ardentis Aetnæ specum intempesta nocte deiecit, ut cum repentè non apparuisset, abiisse ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus ille Acrisonas &c.

Sardanapalus Assyriorum rex ab Arbacto, seu Arbace præfecto, ob mollitiem, muliebresq; munditias (nam habitum mentitus fœmineum, inter puellas fusos tractabat & pensa, omnesq; lasciuia anteibat, & libidine) bello petitus, ubi uidit res suas profligari, & pessum ire, & iam ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyram in regia ingentẽ struxit, eoq; cõportata supellectile, ductisq; amicis domino superesse nolẽtibus, incẽdio se dedit: & hoc solo uirum se docuit, quòd nõ expauerit mortẽ. Iustinus hæc. Ouidius in Ibin:

Inq; pyram tecum charissima corpora mittas:
Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

Sidonius: Non Medis caput Arsacem profabor, Nec quàm diuite (quum refugit hostem) Arsit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnij originem:

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,
Cuius delicias, & mollia sceptra superbus
Non tulit Arbactus, sed fortia comparat arma,
Aggrediturq; senem, uictumque ad nobile fatum Compulit.

Archilochus poëta Parius, repudiũ ac repulsam passus in nuptiis **Neoboles Lycambis** filiæ sibi promissæ, Iambis tum primùm à se repertis satyricè adeò & grauiter Lycambem ipsum deuouit, & insectatus est, ut eum cum filia ad furcam impulerit. Vnde Horatius: Archilochum proprio rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin: Post modò si perges, in te mihi liber Iambus, Tincta Lycambæo sanguine tela dabit. Politianus in Nutricia: -- Licet acrem effusus in iram, Ore Lycambiadas rabioso occiderit ambas Archilochus.

Iudas (ut omnes compertum habent) quum Deũ Iudæis prodidisset, & exili pecunia exposuisset uenalem, tandem ad se rediens, & sceleris perpendens grauitatem, desperata uenia (quæ tamen proditi clementia sperari poterat) ad laqueum properauit, & notissimo diuinæ ultionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, seu Theombrotus ex Ambracia, quum le-

giſſet opus Platonis de animarum immortalitate à Socrate inſcriptum, ſponte ſe præcipitauit. Ouidius in Ibin: Vel de præcipiti uenias in Tartara ſaxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus. Lactantius: Quid (inquit) Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegiſſet, præcipitem ſe dedit, nullam aliam ob cauſam, niſi quòd Platoni credidit. Quod ſi ſciſſet Plato, ac docuiſſet à quo, & quomodo, & quibus, & quæ ob facta, & quo tempore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotum impegiſſet in mortem, nec Catonem. Cicero lib. 1. quæſt. Tuſc. Callimachi, inquit, Epigramma in Ambraciotã Cleombrotum eſt, quẽ ait, quum nihil ei accidiſſet aduerſi, è muro ſe in mare abieciſſe lecto Platonis libro.

Annibal Amilcaris filius, dux Carthaginenſium, poſt L. Cornelium Scipionem patrem Scipionis maioris ſuperatum, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminium ad Traſimenum magnis cladibus affectos, P. Aemilium apud Cannas cum toto exercitu deletum, Claudium Marcellũ occiſum, à Scipione Iuniore poſtremò uictus, & fugatus ad Antiochum primùm, deinde ad Pruſiam Bithynię regem confugit. De cuius fide dubitans, quoniã uidebat Flaminium legatum à Romanis miſſum, ac ſe paulatim à militibus circunceptum, uenenum (quod in anulo gerebat) hauſit.

Aſdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Aemiliano uictus, in medias urbis flammas ſeſe cum filiis iecit. Sed quoniam multi eius nominis fuerunt, uide ut de quo loquaris intelligas.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus, homo doctiſsimus, quum hydropiſi laboraret, ſeipſum cibi abſtinentia interfecit, annos natus LXXII. Hic ille eſt Ariſtarchus, qui ſub Ptolemæo Philometore floruit, Olympiade CLVI. cuius & filium erudiit. Scripſit commentarios ſupra mile. Diſcipulus fuit Ariſtophanis grammatici. Fuit autem cenſura adeò critica ſeueroq; iudicio, ut prouerbio locum penè fecerit: eos enim uocamus Ariſtarchos, qui nihil non examinant, & omnia diligenter expendunt. Duos habuit filios Ariſtarchum & Ariſtagoram degeneres, & patri omnino diſsimiles. Fuit alter eiuſdem nominis Tegeates poëta, Euripidis coætaneus, quem Aeſculapius morbo liberauit.

Ariſtarchi cenſura.

Calanus Indus unus ex Brachmanibus) quo nomine dicebantur Indorum philoſophi) ex ipſa India ad Perſidem uſq; Alexandrum ſecutus, ultrò & nullo cogente in rogum ſe coniecit. Quod uidens Alexander, percontari cœpit, uellet ne aliquid mãdare moriens. Tum ille, Nihil, inquit: Propediem te uidebo. Nec multis pòſt diebus Alexander ueneno interiit. Cic. lib. 2. quæſt. Tuſc.

Tusc. Calanus Indus (inquit) indoctus ac barbarus, in radicibus Caucasi natus, sua uoluntate uiuus combustus est. Idem lib. 1. de Diuina. Ad mortem proficiscens Calanus Indus, quum incederet in rogum ardentem, O praeclarum discessum inquit, è uita, quum (ut Herculi contigit) mortali corpore cremato, in lucem animus excesserit. Quumq; Alexander eum rogaret, si quid uellet, ut diceret: Optime, inquit: propediem te uidebo. Quod ita contigit. Nam Babyloniae paucis post diebus Alexander est mortuus. Testes etiam Val. Max. de Miraculis, & Plutarch. in Alexandro.

Cleomenes dux Lacedaemoniorum ab Antigono uictus, ad Ptolemaeum se recepit, à quo benignè primùm exceptus, postmodum à Nicagora proditionis accusatus, in carcerem detrusus est. Vbi cum aliquot aliis uoluntariam oppetiit mortem. Mortuum rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenem à furiis incipientem, se detruncasse, carnesq; è tibiis ad femora, è femoribus ad coxarum uertebras proscidisse, atque in rescindendo utero expirasse. *Plutarchus in Apophth.*

Dinocrates Messenius uicto primũ Philopoemene Achaeorum duce, ab ipsis postremò Achaeis superatus, mortẽ sibi intulit, ne in eorũ ueniret potestatẽ. Autor Plutarchus in Philopoemene.

Demosthenes Atheniensis, dum Antipatri (qui Alexandro successit) odium incurrisset, decerneretq; Demades ut capite plecteretur, aufugit in Calabriam Aegaei maris insulam. Vbi ab Archia Tyrio comoediographo & Antipatri satellitibus deprehensus, sumpto calamo, quasi prius epistolam ad Antipatrum daturus, uenenum illic inclusum ebibit. Habuit Demosthenes patrem eiusdem nominis admodum pauperem, ut qui cultellos factitaret. Hic quum non esset apta satis pronũtiatione, multitudinemq; & tumultum expauesceret, prope littoris marini sonitum dicere assuescebat. Literam R. difficile enuntiabat, quam calculis in os coniectis proferre conabatur. Nunquàm dicebat, nisi praemeditatus: propterea de eo Pytheas praedicabat, Demosthenis enthymemata lucernam olere. Non ignoro plerisque hoc uisum iri superuacaneum. Dabitur tamen uenia. Opera enim dedita excerpo, quae ad doctrinam conferre uideo.

Eratosthenes Cyrenaeus, Callimachi poëtae discipulus, & praefectus bibliothecę Ptolemęi, quum diuturno quoque morbo torqueretur, neque remedium inueniret, cibum sibi subtraxit, & inedia se peremit, anno suae aetatis LXX.

Menippus Phoenix philosophus Cynicus, quum esset ex eorum

eorum numero, qui auri cupiditate pruriunt, & inexplebili rerum libidine torrentur, amissis diuitiis laqueo uitam finiuit. Autor Diogenes Laërtius.

Mithridates Iunior, qui annis LVI. bellum cum Romanis uaria gessit uictoria, post occupatam Asiam, Q. Oppium, & Aquileium in uincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primùm, demum à Pompeio superatus, postremò à Pharnace filio adolescente ingratissimo (qui à patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obsessus, uenenum hausit. Quo nihil ad mortem propter sumptum antidotum proficiens, auxilio Galli cuiusdam militis Vitigis nomine se interfecit.

Monyma Milesia, & **Veronica** Chia, duæ Mithridatis uxores, audita eiusdem miserabili fortuna, per Bochiden eunuchum, ambæ uitam sponte reliquerunt. Nam Monyma primum se suspendit. Sed quum corporis grauitate confractus esset laqueus, O' execrãdum, inquit, diadema, quo neq; in tam tristi ministerio uti possum. Bochidi postmodum se dedit iugulandam.

Veronica. Veronica uerò calicem ueneni hausit, quo per uenas serpente, quum durius torqueretur & langueret, Bochidis quoq; auxilio accelerauit sibi mortem.

Statyra quoque & **Roxana** Mithridatis sorores quæ annos ferè XL. uirginitatem seruauerant, hausto ueneno fraternam mortem comitatæ sunt. Potest tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus scribit Roxanam à Statyra in puteum demersam. nisi fortasse hoc ad alias eius nominis sit referendum.

Critolaus dux Achæorum uictus à Q. Cæcilio Metello apud Thermopylas, ueneno sibi mortẽ consciuit. Autor Liuius libro 52.

Nicias Dux Atheniensis, Imperator contra Syracusanos cum **Demosthene** missus, rebus infeliciter gestis, captus est cum collega: amboq; in carcerem detrusi, sibi manus intulere, ne hostibus essent ludibrio. Videtur autem hic Demosthenes alter esse ab eo, de quo iam sumus locuti.

Homerum poëtarum omnium facile principem ferunt, quum iam senio confectus ad quosdam nautas diuertisset, propositumq; ab eis ænigma nequisset dissoluere, pudore motum se suffocasse laqueo. Quod ego planè iudico fabulosum. Neq; enim credibile est, uirum illum philosophiæ peritissimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumento

uitam

uitam relinquere uoluisse. Nam quæ fuerat ignominia inanem & friuolam remigum quæstionem ignorare? Imò uerò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & semitarijs hoc genus homunculis respõdere, quum uulgò dici soleat, Asinum plura posse percontari, quàm respondere philosophum. Quare neque hoc probo, neque comprobantibus pedariam fero sententiam.

Athenienses & Lacedæmonii quum de Thyreatium agro inter se contenderent, tandem ita pepigerunt, ut trecentis militibus summam rei committerent, qui sua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes interfecti sunt, præter unum **Othryadem** Lacedæmonium, qui ne solus in castra rediret, seipsum inter hostilia cadauera gladio confixit. autor Val. Max. de fortitudine.

Ferunt **Pontium Pilatum** patria Lugdunensem, nefariæ in Christum sententiæ meritas dedisse pœnas, sibiq; mortem intulisse. Autor est Gregorius Turonensis.

Tam tibi sit mitis Ponti Pilate Megæra,
Tamq; tuæ moueant lacrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito periit fato te iudice Christus.

Themistocles Athenien. Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. A' quo dum in patriã pugnare cogeretur, uitã cum morte uolens cõmutauit, hausto sanguine taurino, quem ideo pestiferũ potu scribit Cælius, quòd celerrime coëat, atq; obdurescat. Porrò sanguis taurinus recẽs, anhelitus difficultatem, ac præfocationẽ infert cum spasmo præualido.

Plutarchus quoq; scribit **Midam**, contracta ex somniorum diritate, animi ægritudine, quum formidabilis affectio in dies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri sanguine copiosius hausto, concessisse ab humanis.

P. Terentius amissis CVIII. Fabulis, (quas è Græcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menandro) se submersit. Quod quamuis pleriq; falsum opinentur, credibile est tamen. Si enim permulti amisso thesauro ad mortem properauerint, quãta mentis ægritudine uidentur tibi laborare, qui momento perdunt, & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis uigilijs, magna olei impensa, longo antè seculo fabricauerunt, demum accuratiore studio incudi reddiderunt, & ad ultimam reuocauerunt limam? Est (si periculum non fecisti lector) insania, & rabies maior, quàm ut fidem posit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus

in mari

in mari septa, quum nullum salutis effugium uideret, in mare se deiecit, maritum (qui prius eadem morte perierat) secuta. Idq; ne in regis potestatem ueniret. Vide Bononiensem commentatorem in Suetonium.

Democles puer, dubiũ maiore pudicitia an forma pulchriore, quum à Demetrio Poliorcete ad stuprum traheretur, neq; uim tyranni posset effugere, se in proximum aquæ feruentis lebetem coniecit, atq; ibidem enecauit. Pulchrum dij boni facinus, omniumq; facundiarum magniloquentia dignum.

Hipponax poëta Iambographus & amarulentus, grauiter ferens & indignanter se à **Bubalo** pictore, deformi facie pictum ad propellendam iniuriam, tam grauiter in eum scripsit, & inuectus est, ut laqueo uitam finire coegerit. Vnde Horatius in Epodo. Qualis Lycambe spretus infido gener, Aut acer hostis Bubalo. Et Hipponactæum præconium pro infami nota posuit Cicero in Epistolis familiaribus, ita scribens: Eumq; addictum iam tum puto esse Calui Licinij Hipponactæo præconio.

Adagium.

Cleanthes philosophus cognita animarum immortalitate, uitam sponte reliquit, & uoluntariam oppetiit mortem. Lactantius: Multi (inquit) ex his (qui æternas esse animas suspicabantur) tanquàm in cœlum migraturi essent, sibi ipsis manus intulerunt, ut Cleanthes & Chrysippus, ut Zeno & Empedocles.

Cambyses & **Zari** Dianæ sacerdotes & Magi, missi ad insinuandam Taurino episcopo idololatriam, quum operam lusissent, ac nihil profecissent, gladiis suis se confoderunt.

Sesostris Aegyptiorum rex, seu senio, seu morbo, siue alia fortuna, oculis captus, seipsum interfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano secundùm uictus, ne in Romanorum potestatem ueniret, sua manu usus interiit, mortuiq; caput Romam perlatum est. autor Dion Casius.

Anaxagoras Philosophus ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi pro deo habebant) ignitum dixisset lapidem, uenenum hausit.

Ecelinus tyrannus post infinita propè flagitia & crudelitatis exempla, tandem in bello (quod contra Martinum Turianum Mediolani principem susceperat) uulneratus, more frendentis beluæ uulnus discerpsit, eoq; miseram euomuit uitam.

Volaterranus scribit **Petrum de uineis** ex Capua iurisperitum fuisse, qui dolens se ob suspicionem coniurationis à Federico secundo (cui prius erat charissimus) relegatũ, capite parieti il

liſo, mortem ſibi intulerit, cõpoſito prius de cõſolatione libello.

Iuba rex Mauritaniæ à Cæſare ſuperatus, ſibi quoque mortem conſciuit. Cuius filius puer Romam in triumphũ ductus eſt.

Circa Celenum Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingens uorago multos abſorberet, eſſet, reſponſum ab oraculo, uoraginem ipſam non prius clauſum iri, quàm ad pacanda numina aliquis eò ſe demitteret, **Anchurus** Midæ regis filius, datis genitori & Cimotheæ uxori complexibus, equum aſcendit, & intrò ſe demiſit. autor Plutarchus in Parallelis. Qui de Curtio adoleſcente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre Cyanippo incognito per uim ſtuprata, ubi tandem autorem ſceleris agnouit, illum prius, demum ſeipſam interfecit. Autor idem Plutarchus, teſtem aduocans Doſitheum lib. 3. rerum Sicularum.

Vxor Aemylij adoleſcentis, zelotypiæ morbo affecta, dũ ſuſpicaretur maritum alterius puellæ rapi deſiderio, in ſyluas profectum ſecuta eſt. Vbi quum ad explorandam rei ueritatem, in dumis & uepribus deliteſceret, à canibus feram eſſe opinantibus laniata eſt. Re cognita, **Aemylius** ſeipſum interfecit. autor idem Plutarchus, qui apud Sypharim Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calliroe filia Lyci hominis ſanguinarij & hoſpites immolantis, relicta à Diomede (quem Troia redeuntem benignè ſuſceperat, & à paternis liberauerat inſidiis) laqueo ſe ſuſpendit. Autor apud eundem Plutarchum Iubas lib. 3. rerũ Africanarum.

Byſaltia quoq; puella à Calphurnio Craſſo, (quem proditi patris uictorem fecerat) relicta, ſibi ferro iugulũ trãſuerberauit.

Gidica Pomminij Laurentini uxor, dum Comminium priuignum maximè deperiret, neq; tamen ad concubitum poſſet inducere, ſuſpendio ſpiritum intercepit. Autor Doſitheus apud Plutarchum.

Anius rex Tuſcorum dum filiam Saliam à Catheo adoleſcente raptam non poſſet comprehendere, in fluuium ſe demiſit. quem à ſuo nomine fecit appellari Anionem.

Lactantius ait **Democritum** ſua ſponte caput obtuliſſe morti.

Superatis ab Alexandro Magno Athenienſibus, **Democrates** Athenienſis (qui Macedonum opibus ſemper obſtiterat) uenia deſperata, gladio ſe transfixit. Autor Cur. lib. 5.

Dioxippus Athenienſis ſurrepti inter epulas aurei poculi

culi falsò accusatus, dum oculorum coniectum & iniuriam ferre non posset, gladio se interemit. Accusabatur autem non sine inuidia. Nam ægreferebant Macedones Horratam Macedonem armatum ab eo inermi, spectante rege, duello uictum, & resupinatum. Autor Curtius lib.8.

Idem Curtius ait, **Boudiceam** Britãnorum reginam & **Pœnium** Posthumum eius præfectum à Romanis duce Suetonio superatos, mortem sibi intulisse, hunc gladio, illam ueneno.

Plutarchus apud Gellium lib.15. ait **Milesias uirgines** repentè sine ulla euidenti causa, uoluntatem cepisse obeundæ mortis, ac deinde plurimas uitam suspendio amisisse. Cui malo ut mederentur Milesij, decreuerunt, ut quæ corporibus suspẽsis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrẽtur. Quo facto ait uirgines pudore tam inhonesti funeris deterritas, uoluntariam amplius non petiuisse mortem. Plutarch. de Virtut. mul.

Hippo & Miletia **Scedasi Bœoti** filiæ à iuuenibus Spartanis stupratæ & in puteum coniectæ sunt, occultandi sceleris causa. Quod ubi resciuit pater, ad filiarum tumulos seipsum confecit. Autor Cælius.

Xanthus apud eundem Cælium autor est, **Cambleta** Lydorum regem, eò uoracitatis progressum, ut nocte quadã uxorem quoque absumpserit. Quumq; summo mane illius manum in ore comperisset, semet iugulasse.

Timagoras quum Meletem Atheniensem liberali forma adolescentem deperiret, eiusdem iussu se dedit in præceps, ut qui in omnibus puero uellet obsecutum: cuius rei pœnitentia ductus **Meles**, eandem quoque subiit mortem. Autor idem Cælius.

Timanthes Cleonæus Athleta quum & uiribus senio defectis, & desuetudine ingentem arcum non posset intendere, quem iuuenis tunabat & flectebat, furori adeò indulsit, ut eam tantum ob rem gladio se perforauerit. Autor Cælius.

Idem ait **Tereum** perpetrato in Philomelam scelere ac Ityn, sibi mortem consciuisse, mortuóque sacra instituta anniuersaria, in quibus ordei loco, calculis utebantur.

Decreto Semiramidis mater, cùm filiam ex adulterio conceptam in desertis exposuisset, tandem facti & sceleris pœnitentia in lacum se præcipitem dedit. Autor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra ullum corporis incommodum, citraq; euidentem morbi causam in puteum se coniecit, autore Cęlio & Crinito, qui ait se auditorẽ eius aliquando fuisse.

Qua etiam morte se extinxit **Petrus Leonius** uir in philosophia excellens, & insigni prudentia. Idem Crinitus.

Neæra quoq; uirgo in Salentinis ægreferens se ab eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere uitam finiuit. Autor Pontanus de fortitud.

Mithridates à Pompeio superatus, filiam nomine Diraptim Menophilo eunucho seruandam commisit in castello quodam, Sinthorio nomine. Quod quum Manlius Priscus obsedisset, defensoresq; deditionem parantes **Menophilus** sentiret, gladium in uiscera sua compegit, ueritus, ne captiua puella raperetur, & uiolaretur. Autor Ammianus Marcellinus lib.16.

Argobastes quum Valentinianum iuniorem apud Viennam dolo strangulasset, ut eidem in imperio succederet, à Theodosio mortem ulciscente superatus, sua se manu percusit. Autor Paulus Diaconus.

Asmundo rege Danorum in pugna occiso, **Gumnilda** eiusdem uxor spiritum sibi ferro surripuit, uirumq; fato insecuta est. Autor Saxo grammat.lib.1.hist.Danicarum.

Hadingus rex Danorum suspendio se uulgo spectante suffocauit præ dolore, qué ex Hadingi Sueonum regis morte conceperat. Autor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobratæ sibi turpitudinis dolore, uoluntaria morte se consumpsit. Idem autor.

Starcarterus itidem rex Danorum pœnitétia ductus, quòd Lennum quendam per nefas occidisset, eius filio Hathero se præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus, Papiæ quũ hybernaret, puella (quam unicè amabat) per iocum imperante, se in fluuium deiecit. Autore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, uolens hausit uenenum. Vnde Ouidius in Ibin: Sollicitoque bibas, ueluti doctissimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Adrastus Gorgij filius dum Athym Crœsi filium suæ fidei creditum in uenatione apri loco percusisset, se super eiusdem tumulum confodit. Autor Herodotus.

Sargapises Thomyris filius à Cyro rege Persarum captus, dum manicas & brachiorum uincula eximi sibi impetrasset, seipsum interfecit. Autor Herodotus.

Idem ait **Praxaspem** uirum inter Persas opibus & dignitate pollentem, è turri præcipitem se dedisse.

Boges Persa, amicus Xerxis, ab Atheniensibus & Cimone Milciadis filio obsessus, licet accepta fide posset egredi, abnuit tamen, & ad extremũ perstitit. Inde ubi in mœnibus nihil commeatus fuit reliquum, accenso rogo, liberos, coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq; omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurum urbis atque argentum è muris dispersit in Strymonem, ac postremò se in rogum coniecit. Autor Herodotus.

Petrus Traseas Patauinus, uir Catoniana disciplina & seueritate, propter suspicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, sibi uenas soluit.

Quis ambigit diuina factũ ultione, ut **Herodes** rex Iudææ, Antipatri filius, post interfectos Alexandrum, Aristobolum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendum sacrum uirginis partum, uermibus ad extremum toto corpore scatentibus, mortem sibi consciuerit? Autor Iosephus.

Pyramus adolescens & **Thysbe** puella, incredibili amore flagrantes, quum impediente parentum suspicione suis uotis satisfacere nequirent, pepigerunt, ut certo die in remotum locum se reciperent. Quò quum prior uenisset Thysbe, metu leænæ ibidem repertæ profugit in latebras relicto capitis tegumento. Quod arripiens leæna uenienti pòst Pyramo coniecturã præbuit & argumentum deuoratæ amasiæ, mortemq; sibi propterea consciuit. Thysbe paulò pòst reuersa, ubi mortuum amantem conspicata est, longioris uitæ pertæsa, suo se gladio confodit, &c.

Stroza pater lib.1. Eroticôn: Pyramus exemplum præbet, miserandaq; Thysbe, Quos rapuit simili mors uiolenta modo. Item Calentius in Epigrammatis:

Pyramus & Thysbe miseri sine crimine amarunt,
Occidit hic propria sæuus uterq; manu.
Et quos unus amor tetigit, nox una peremit,
Ensis & unus, & hæc contegit urna duos.

Item Architrenius lib.4. Ibi serũ Pyramus ense Vindicat egressum, Thysbe lugubria fati, &c.

Erisichthonem poëtæ fabulãtur ob neglecta Cereris sacra, in tantam tamen redactum, ut propria membra deuorauerit, seq; ipsum corroserit. Addunt & filiã eius Metram nomine, in uarias formas Neptuni beneficio mutari solitã. Vnde natum adagium, Mutabilior Metra Erisichthonis. Ouidius lib.8. Metam. Ipse suos artus lacero diuellere morsu Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat. Idem in Ibin: Vtque pater solitæ uarias mutare figuras, *Adagium.*

Plenus inextincta conficiare fame. Item Pamphilus Saxus in Ele. Talis erat ieiuna fames, Erisichthona quondã Impleuit miserum quum fera peste sua.

Lychione **Dædalionis** filia, Dianæ (cui se præferebat) sagittis confossa est. Cuius dum celebrarentur exequiæ, pater in puellæ rogum sese coniecit. Poëtæ fingunt eum ab amicis (ne in ignem desiliret) impeditum, fuisse mutatum in uolucrem. Vnde Ouid. libro 11. Metam. Vt uerò ardentem uidit, quater impetus illi In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem suo gladio incubuisse pro comperto est: sed non omnes eandem mortis causam asserunt. Scribit Ausonius (& ita se habet rei ueritas) hoc ab ea factum, ut mortuo marito Sichæo castitatem seruaret uidualem, & furias Iarbæ Getulorum regis declinaret. Verba eius sunt hæc: Sed furias fugiens atq; arma procacis Iarbæ, Seruaui fateor morte pudicitiam. Ausonium secutus Marullus Didonem sic inducit loquentem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga nouimus ullum, Cura sed antiqui casta tenaxq; tori: Quam ne coniugio Libyci uiolare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter usa manu. Vtrique succinit Rhennius, seu (ut aliis placet) Priscianus in Geographia Dionysij de situ orbis dicens: Qua regnans felix Dido per secula uiuit, Atque pudicitiam non perdit carmine ficto. Contrà uerò Vergilius hoc ipsum ascribit impatientiæ doloris, quem ex Aeneæ fuga conceperat. Quod tamen fabulosum est. Vergilium pleriq; omnes Poëtæ Latini secuti sunt. Ouidius in primis lib. 3. Fastorum, & in Epistolis sic ait: Præbuit Aeneas & causam mortis & ensem, Ipsa sua Dido concidit usa manu. Item 14. Metamor. Item Sylius libro 2. Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido,

Mandabat Tyriis ultricia bella futuris,
Ardentemq; rogum media spectabat ab unda
Dardanus, & magnis pandebat carbasa fatis.

Item lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto:

At Phœnissa rogum sæuo furiata dolore
Incendet moritura, trucesq; in uota uocabit
Eumenidas, mox & Phrygium (proh tristia dona)
Ah niueum per pectus aget miserabilis ensem.

Anna Beli regis filia post mortem sororis suæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Battum Melitæ insulæ regem nauigauit. Quo demum relicto, mare ingressa in

Laurentum littus delata est. Ibiq; ab Aenea cognita, & hospitio suscepta est, non sine mutui cum eo amoris suspicione, adeò ut in odium Lauiniæ ueniret. Cuius insidias ut declinaret, se in Numycum fluuium præcipitauit. Vnde Ouid.lib.4.Fast.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numycius undis
Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Item alibi: -Placidi sum nympha Numyci,
Amne perenne latens, Anna perenna uocor.

Euadne Martis filia in rogum mariti sui Capanei apud Thebas mortui (dum celebrarentur exequiæ) se cõiecit. Ouidius lib.5. Tristium: Cernis ut Admeti cantetur & Hectoris uxor, Ausaq; in accensos Iphias ire rogos? Idem lib.3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit Iphias, in medios desiluitq; rogos. Item Martialis lib. 4. Epigram. Statius lib. 12. Propertius lib.1. Ouidius lib.3. de Ponto: Iphias, &c.

Hylonome fœmina centaura & biformis, mortuo marito Cyllaro, gladio suo incubuit. Ouid.lib.12.

Vt uidet extinctum, dictis quæ clamor ad aures,
Arcuit ire meas, telo quod inhæserat illi
Incubuit, moriensq; suum complexa maritum est.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratrem Caunum miserè deperiret, neq; eius concubitum posset assequi, urgentibus furiis se occidit, & in fontem postea Nayadum beneficio mutata est. Ouid.1.de Arte:

Biblida quid referam? uetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter ulta nefas?

Hercules induta tunica Nessi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus est, ut præ impatiẽtia doloris sese in Oeta monte combusserit. Ouid. ad Liuiam: Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quum sunt imposito mẽbra cremata deo. Claudianus in I I I. consul. Honorij: Iuga deseris Oetes Herculeo damnata rogo. Item Statius lib.12. Thebaidos.

Theseo in Cretam ad Minotaurum nauiganti **Aegeus** pater Athenarũ rex præceperat, ut si cõfecto monstro incolumis rediret, ad lætitiæ argumentũ albis uteretur uelis, ut prospectantibus è portu amicis, superstitis uitæ fidem præstaret. Theseum tamen cepit obliuio mandati. Propterea quum iisdem (quibus uenerat) remigraret uelis, fecit ut pater nihil de filio sibi promittens, è scopulo in mare se deturbauerit, & aquis nouum imposuerit nomen. Plutarchus. Quam fabulam uel (si mauis) historiam Catullus

tullus longo admodum prosequitur filo. Calentius quoq; lib.1. Elegiarum. Item Ouidius in Ibin:

Vt qui Theseæ fallacia uela carinæ.

Vidit, & Iliaca missus ab arce puer. Huius rei etiam meminit Cælius lib.10.Lectionum antiquarum,cap.25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocastæ filiam deperiret, ad eius tumultum mortem sibi consciuit. Fuerat autem Antigone iussu Creontis (qui uetuerat Græcorũ cadauera inhumari) iugulata, quòd Polynicem fratrẽ mortuum noctu sepelire uoluisset. De huius adolescentis morte Propertius lib.2.scribit.

Sappho puella ex Lesbo insula, è Leucade Epiri promontorio se præcipitauit, quòd à Phaone liberali forma adolescente (quem supra fidem hominum deperibat) mutuò non redamaretur. Statius lib.5.Syluarum: Saltusq; ingressa uiriles, Non formidata temeraria Leucade Sappho. Et Politianus in Nutricia: Sed tandem Ambracias temeraria saltat in undas. Item Politianus in Eleg.Mascula quæq; suos cantat moritura calores, Leucadij Sappho crimen honorq; freti. Vide Volater.

Græcis Thebas obsidentibus, quum Tyresias uates prædixisset Thebanos expugnatum iri,nisi eorum (qui serpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis se morti deuoueret: **Menecœus** ut patriæ saluti consuleret, in ipsis Thebarum mœnibus gladio se confodit, confossum ad hostes deturbauit.Quo uiso protinus abierunt Græci.Statius lib.1.Theb.

Iocasta filia Creontis,& uxor Laij, uidés filios suos Etheoclem & Polynicem mutuis uulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem sibi intulit.Statius lib.11.Theb.

Annibale Saguntum urbem Hispaniæ Romanis amicam obsidente, **Mopsus** Cretensis fauens Saguntinis, ubi filios uidit interfectos,temperare sibi non potuit, quin se præcipitaret è turri, & filiis comitem daret.Sylius lib.2.

Atq; pater gemino natorum funere Mopsus,&c.

Phædram Hippolyti nouercã furiæ Veneris usq; adeò torruerunt,ut laqueo spiritũ sibi interceperit, quòd priuigni (cuius amore æstuabat impatiẽter,& pruriebat) cõcubitũ non posset exorare. Moriẽs tamẽ scelerata mulier, literas reliquit, quibus Hippolytũ stupri arguebat,suæq; mortis uocabat autorẽ.Ausonius:

Suasi quod potui,tu alios modò consule.dic quos?

Phædra, & Elisa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas Rex Thebarum furiis agitatus, Learchum filium dedit morti. Propterea **Ino** Cadmi & Hermiones filia & eius uxor sibi timens, cum altero filio **Melicerta** se in mare præcipitem dedit. Quos in deorum indigitamenta poëtæ retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea præcipitantur in maria, & fiunt postmodum maris numina. Ouidius lib.4. Metamorph. Seq; super pontum nullo tardata timore Mittit, onusq; suum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægreferens se relictam & spretam à Demophoonte Thesei filio, quem unicè deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntem hospitio exceperat, uitam laqueo præfocauit, in amygdalum postea (ut fabulantur poëtæ) conuersa. Pamphilus Saxus: Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trabe. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægreferens mortui Achillis arma (quæ supramodum appetebat) Vlysi data fuisse, inuidia motus, & in rabiem conuersus mortē sibi intulit. Ouidius lib. 13. Metam. Hectora qui solus, qui ferrum, ignesq;, Iouemq;, &c.

Iphis puer liberali facie quum **Anaxaretem** puellam incredibili amore prosequeretur, neq; tamen readamaretur ab ea, laqueo se suffocauit, atque onus infelix elisa fauce pependit, inquit Ouidius lib. 14. Demum quum celebrarētur exequiæ, puella mortui miserta, se quoque interfecit. Pontanus de Stellis lib. 3.

Auctolia Vlysis mater, quum falso nuntio audiuisset filium apud Troiam occubuisse, laqueo uitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quatuordecim liberis, seipsum gladio interemit, Ouidius in Ibin:

Addidit ut fidicem miseris sua funera natis.
Sic tibi sint uitæ tædia iusta tuæ.

alias The- **Althea** * Thyestis filia, & Oenei Aetoliæ regis uxor, quum audiuisset Meleagrum filium suis fratribus intulisse mortem, se præcipitauit, combusto prius fatali stipite. quo cremato Meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia.

Britona nympha Cretensis quum esset formosa, perpetuoq; uirginitatis uoto, uenationi uacaret, ad uim & stuprum Minois regis declinandum se in aquas dedit præcipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illusus, in rogum desiluit, ibique uitam incendio finiuit. Ouid. in Ibin. Quodq; ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis, Des tua succensæ membra cremanda pyræ.

Aeolus Rex uentorum audito **Canaces** filiæ cum Macareo

fratre incestu, ad eam gladium misit, ut scelus uoluntaria morte dilueret,& ulcisceretur. Quod illa fecit. Plutarchus in Paral.

Ceyx Alcyones maritus, ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus est aquis. Quod indignanter ferens **Alcyone** mortem mariti secuta,in mare se deturbauit,& in auem sui nominis mutata est. Ouidius in Ibin:

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis,
Quàm cui sunt uisæ frater & uxor aues.

Deianira Herculis uxor, audita mariti morte, superesse noluit,ac propterea dolore animi se peremit. Ouidius: Impia quid dubitas Deianira mori?

Hesperie nympha,Esacum Priami filium (à quo adamabatur) persequentem fugiens, morsu colubri in herba latentis interfecta fecit, ut **Esacus** ipse uitam sibi acerbam putauerit, & aquis se obruerit.

Erigone audita patris Icari morte,laqueo se suspendit. Ouidius in Ibin. Statius lib.5.Syluarum:

-Nec enim Marathonia uirgo
Parcius extinctum sæuorum crimine agrestum
Fleuerat Icarium.

Euenus ægreferens Marpissam filiam ab Ida filio Apharei in certamine curuli superatam, ac propterea ex pacto nuptiis copulatam, se in Lycormam Aetoliæ fluuium demisit, cui & imposuit nomen. Autor Domitius Calderinus. Vnde Ouidius in Ibin: Vtq; uel Euenus torrenti flumine mersus, Nomina des rapidæ, uel Tyberinus aquæ. Ad hunc ferè modum Plutarchus, Euenus (inquit) Martis & Steropæ filius,ex Alcippa Oenomai filia Marpissam suscepit filiam. Quam ab Aphareto in Chorea raptam insequens, dum comprehendere non posset, in Lycormam fluuium se præcipitauit.

Iuturna Dauni filia post interfectum ab Aenea Turnum fratrem suum, mœroris impatiens, se dedit in aquas præcipitem.

Ilice Libyci Lydij filia, dum amores Martis contemneret, deo fastum ulciscente in furorem uersa, è scopulo se demisit. Ouidius in Ibin: Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis, Dixerat inuito quæ mala uerba deo.

Athenienses dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos insectabatur Eurystheus, ab oraculo acceperunt se ab Eurysthei liberatum iri incursatione, si quis è liberis Herculis semet inferis deuoueret. Quo audito **Macaria** eiusdem filia sese sponta-

neæ morti obtulit. Cælius,& Erasmus in Chil.

Alcestis filia Perilai seipsam interfecit, ut umbra sua contenti manes, ægroto marito parcerent. Seneca in Medea: Coniugis fatum redimens Pheræi, Vxor impendit animam marito.

Tyro mulier Thessala mortuo marito, sponte oppetiit mortem. Baptista Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conspicua est Tyro Pagasæa puella,
Quæ uoluit proprij fata subire uiri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. Dolore facti **Iole**, se præcipitem è muro dedit. Autor Plutarchus.

Charondas Tyrius quum legem tulisset, ne quis armatus ueniret in concionem, & tamen ipse rure ueniens, præter spem aliter fecisset, monitus legis ab eo, qui proximè sedebat, uitam spontè reliquit, & gladio suo incubuit, quum tamen culpam dissimulare potuisset, aut defendere. Valer. Maxim. de Iustitia.

De **Amata** Lauiniæ matre, quo modo & quam ob rem spiritum sibi laqueo interceperit: uide in eorum historia, qui suspēdio & cruce uitam finiuerunt.

Quum L. Opimius Consul C. Gracchum Agrarias leges contra autoritatem senatus ferre molientem sustulisset, **Herennius** Siculus (quo & aruspice & amico usus semper fuerat Gracchus) comprehensus, dum in carcerem traheretur, capite posti carceris illiso spiritum deposuit. Autor Valer. Maxim.

Coma latro, frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutilium ductus, dum interrogaretur de genere belli à seruis & latronibus moti, capite in crura demisso, sibiipsi spiritum interclusit. Autor Valer. Maxim.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

IDomeneus Deucalionis filius, & Cretensium rex, quum uouisset se immolaturum eum, qui primus Troia redeunti occurreret, filiam fortè fortuna repertã immolauit. Volaterran⁹.

Darius rex Persarum Ariobarsanem filium interfecit, quòd is Alexandro promisisset, se patri insidiaturum, & mortem intentaturum. Plutarch. in Paral.

Stesibrotus ab **Epaminunda** patre Thebanorũ duce interfectus est, quòd contra mandatũ patris manũ cum hostibus Lacedæmoniis conseruisset, quanuis parta uictoria. Ibidē Plutarch.

Manlius

Manlius Torquatus itidem filium securi percussit, quòd in Samnites contra edictum pugnasset, quamuis hoste profligato ad suos uictoriam retulisset. Vnde Vergilius lib.6. Sæuumq; securi, &c. Liuius lib.8.

Brutum à Ro. expulsum, quum filius prodere uoluisset, paterna cecidit manu. Autor Aristid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, **Cassius** signifer Crassum Brutum filium occidit, quòd is patrem prodere, & hostibus portas aperire uoluisset. Autor Plutar.

Persis Græciam infestantibus, Pausanias Lacedæmoniorum dux 50. auri talēta, ut Spartam proderet, à Xerxe acceperat. Quod ubi rescivit **Agesilaus** pater, filium in templo Palladis inclusum inedia consumpsit. Idem autor.

Medea ab Iasone (quem hospitio susceperat, & modum rapiendi uelleris docuerat) reiecta, filios ex eo susceptos Dyndimum & Thessandrum interfecit. Verg. Aen.8. Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem, Commaculare manus. Idem in Culice. Ouid. lib.7. Metam. Vtroq; Sanguine natorum perfunditur impius ensis. Idem lib.2. Elegia. Idem lib.2. de Arte. Propertius lib. 3. Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris, Iram natorum cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius lib.4. Meta. Deq; sinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terq; per auras, More rotat fundæ: rigidoq; infantia ferro Discutit ora ferox. Idem lib.6. Fastorum. Statius lib.2. Syluarum: Toruus adhuc Athamas insanos flecteret arcus. Idē libro 1. Theb. Claudianus lib.1. in Ruffinum: Hæc Athamanteæ direxit spicula dextræ. Bap. Pius 2. Eleg. Qualis ad absumptum per tela paterna Learchum, Desiluit lacrymis saucia facta parens. Plinius quoq; lib.34. Capi.14. de hoc nonnihil meminit.

Tantalus (qui in Phrygia regnauit) deis hospitio susceptis, Pelopen filium coctum membratim comedendum apposuit, ut eorum diuinitatem experiretur. Seneca in Thyeste: Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad osculum, Immatura focis uictima concidit, Diuisusq; tua est Tantale dextera, Mensas ut strueres hospitibus deis.

Leus Atheniensis ab oraculo monitus, Athenas ipsas perituras, nisi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quàm suis parcere. Volaterranus autor.

Agaue Thebana mulier Pentheum filium Bacchanalia despicantem, cum cæteris Mænadibus interfecit. Vergilius in culice: Quo quondam uicta furore, Venit Nyctileum fugiēs Cadmæis Agaue, Infandas scelerata manus, & cæde cruenta. Ouidius lib.3. Metamorph. Statius lib.12. Thebaid. Seneca in Thebaide: Egit sorores mater, & gaudens malo Vibrante thyrso prætulit fixum caput. Idem in Oedipode.

Progne Pandionis filia ægreferens sororem suam Philomelam à Tereo marito fuisse stupratam, Itym filium eidem comedendum apposuit. Ouid.6. Metam. Tendentemq; manus, & iam sua fata uidentem, Et mater mater clamantem, & colla petentem, Ense ferit Progne, lateri quà pectus adhæret. Idem lib.2. Eleg. Idem lib.1. de Remedio. Sidonius: Siue prandia quis refert Thyestæ, Discerptum aut puerum, cibumq; factum.

Perimele puella uim & stuprum ab Acheloo passa ab **Hippodamante** patre detestante facinus præcipitata est. Ouid.8. Metam. Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inq; profundum, Protulit è scopulo perituræ corpora natæ.

Althea ægreferens fratres suos à Meleagro filio interfectos, fatalem combusit stipitē, de quo Parcæ prædixerant Meleagrum non prius periturum, quàm stipes ipse igni fuisset absumptus. Hoc itaq; modo natum emori fecit. Oui. lib.1. Tristium: Vtó: cremasse suum fertur sub stipite natū Testias, & melior matre fuisse soror.

Aidona uxor Zeti, Ithilum noctu imprudens occidit, dum unū ex filiis Amphionis (cuius uxori inuidebat) interficere uellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Persarum rex, Darium filium cum quinquaginta aliis filiis interfecit, quòd ab eis insidiis peteretur. Trogus lib.10.

Cambyses Cyri filius Persarum rex, filium sagitta occidisse fertur, furore correptus, quo prius fratrem & grauidam sororem dederat morti. Sabellicus.

Constantinus Magnus Crispum filium cum Licinio sororis suæ marito, incerta causa, morti dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum fecisse suasu Faustæ coniugis.

Dioscorus pater beatæ Barbaræ filiam multis prius tormentis affectam, ad extremum supplicio capitis affecit, quòd ad idololatriam flecti non posset.

Euristhenes quum malè in bello pugnasset, ac propterea domui suæ ignominiam peperisset, inedia consumptus est à matre. Ouidius in Ibin: Obstrictusq; necem patiaris limine tecti, Vt

legem

legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Ptolemæus Euergetes à suis ob credulitatem regno pulsus, filium quem ex Cleopatra sorore susceperat, in Cypro occidit, eiusq; caput & pedes matri pro munere natalitio remisit. Liuius lib.56.

Ptolemæus Auletes regno suo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum (quos Aegyptij in regnum asciuerant) occidit. Strabo lib.17.

Deuteria mulier timens ne filia sua (quam nubilem & formosam habebat) à Theodeberto rege corrumperetur, eam in flumen præcipitauit apud Viridunum ciuitatem. Autor Gregorius Turonensis.

Apteras uetustissimus Græcorum Saturnus patrem castrauit, filios interemit, fratribus bella & ferrũ intulit. Annius in Berosum.

Erichtheus bellum cum Eumolpo gerens, quum ab oraculo accepisset futuram sibi uictoriam, si filiam diis immolaret, paruit, & consensu Praxithæ uxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoque Cymbrico bello profligatus, quum intellexisset se fore uictorem, si Calphurniam filiam diis daret uictimam, dedit, ut patriæ consuleret.

Boges Persa ab Atheniensibus obsessus, ubi nihil habuit commeatus in castris, liberos cum uxore primum, demum seipsum interfecit. Autor Herodotus lib.7.

Deiotarus cum multos suscepisset liberos, omnes, excepto tantum uno, iugulauit: ut qui superfuturus erat, potentior fieret, & maiestatis augustioris. Autor Cælius.

Mithridates sanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. Nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit. Autor idem Cælius.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercam in uxorem duxit, cuius filium Getam nomine paulò pòst interfecit. Autor Aelius Spartianus.

Virginius filiam Virginiam Icilio desponsatam spectante populo & palàm interfecit, ut Appium Decemuirum (qui eam stuprare uelut seruam tentauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum est: Namq; ut propter illatum Lucretiæ stuprum Romani reges desierunt, ita quoque immoderata Appij libido finem fecit Decemuirorum magistratui. Autor Liuius. Sylius lib.13.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædem, tres quoq; ex liberis sibi suspectos, Alexandrum, Aristobolum & Antipatrum morti dedit. Macrobius lib.2.

Hippomenes Atheniensium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehensam, unà cum equo feroci conclusit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. Hinc ortum adagium à Diogeniano positum: *Adagium.* Magis impius Hippomene. Ouidius in Ibin:

Solaq; Limone pœnam ne senserit illam,
Et tua dente ferox uiscera carpat equus.

Pyreus insula quum maxima laboraret peste, propter interfectum ibidem ab Atheniensibus aprum Dianæ sacrum, consultum oraculum, respondit: Finem mali futurum, si quis filiam immolasset numini. Vnus autem repertus est **Embarus**, qui filiam solenni ritu ornatam sacrificauerit. Erasmus in Chil.

Orchamus Leucotheam filiam ab Apolline stupratam, uiuam defodit. Autor Domitius in Ibin. Ouid.item lib.4.Metam.

Lenogildus rex Hispaniæ filium Hermogildum, quòd à secta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxisset in uxorem, morte affecit. Volaterranus.

Lysimachus rex Pergami Agathoclem filium fortissimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter gesserat) nouerca Arsinoë Ptolemæi sorore instigante, ueneno sustulit. Autore Trogo.

Aulus Posthumius Tiburtus filium securi percussit, quòd occasione rei bene gerendæ, iniussus pugnam tentasset. Autor Vall.de Discip.mil. Liuius lib.4. mauult tamen hoc credere de Manlio Torquato quàm de Posthumio.

Arpiages filium comedit. Ouidius in Ibin: Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyestæ, Inq; tui cæsus uiscera patris eas.

Ethearchus Rex Cretæ suasu secundæ uxoris, Phronymam filiam per negotiatorem quendam nomine Themisonem, submergi fecit. Autor Herodotus.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

ALcmæon Eriphylem matrem interfecit, quòd illa Amphiaraum patrem (qui in bello Thebano terræ hiatu absorptus est) Polynici prodidisset, accepto monili aureo. Verg.lib.6. Mœstamq; Eriphylem Crudelis nati monstrantem uulnera cernit. Seruius & Diodorus lib.5.

Petr

Perrheború rex Triopas dũ tyrannicè nimis imperaret, à **Carnaba** filio tantæ feritatis impatiente occisus est. Autor Cælius.

Orestes Clytemnestram matrem interemit, in ultionem patris Agamemnonis, quem à Troia redeuntem illa cum Aegysto adultero interfecerat. Ouidius lib.1.Eleg.

Et uindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela deas. Horatius lib.2.

Nero quum Agrippina matre facta sua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam uariis modis tentauit perdere. primò ueneno: sed quum sentiret eam antidotis præmunitam, solutilem nauem (cuius uel naufragio, uel cameræ ruina periret) commentus est: simulataq; amicitia, Baias euocauit. Quam nando euasisse ut comperit, inops consilij eam interfici iussit, quam prius stupro contaminauerat. Suetonius.

Trogus scribit Thessalonicem ab **Antipatro** filio interfectam, quum tamen uitam per ubera materna deprecaretur. idq; quòd Alexandro fratri magis, quàm sibi faueret.

Semiramidem à **Nino** filio interemptam produnt, quòd eius concubitum & congressum optasset, quæ prius equi amore conflagrauerat. Cælius 37.lib.12. & Iustinus lib.1.

Ptolemæus Euergetes à **Ptolemæo** filio interfectus est: qui propterea (inquit Iustinus) Philopator, id est patris interfector, uocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrem Cleopatram dedit morti. Vnde & Philometor eadem ratione dictus est, qua præcedens Philopator.

P. Malleolus, teste Liuio, matre interempta primus omnium insuto culeo in mare præcipitatus est.

Mithridates, autore Cælio, tantæ fuit impietatis, ut matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatij filius, dux Mediolani Catharinam matrem facta sua acerbiùs obiurgantem, in turri conclusit, & ibidem emori fecit. Volater.

Ouidius lib.5.Metam.ait **Agyrtem** fuisse quendam, qui patrem interfecerit. Regisq; Thoactes Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyssem **Thelegonus** filius ut ignotum occidit. Horatius lib.3.Car. Decliue contempleris aruum, & Thelegonij iuga parricidæ.

Ozias Amos prophetam patrem suum uecte per tempora transfixit.

transfixit, quod contra mandatum Hieroboam regis uerbũ Domini prædicaret.

Ab **Euandro** quoque occisum fuisse patrem quidam prodiderunt, ut scribit Cælius libro 6. Lectionum antiquarum.

Polydice Pterelam patrem Thebarum regem Creonti prodidit, & occidi fecit: ut Nisus à Minoë obsessus proditione **Scyllæ** filiæ crinẽ amisit fatalẽ, atq; ita interfectus est, autore Seruio.

Friscus Actium Ferrariæ principem patrem suum in carcerem coniecit, atq; ibidem fecit emori, quum ob inductam nouercam, tum libidine dominandi. Volater.

Guillermus Iacobini Carrariensis filius patrem occidit, quòd ab eo spurius fuisset appellatus.

Orodes rex Parthorum, amisso filio Pacoro, qui in bello cõtra Ventidium occubuerat, in furorem propè uersus, ab altero filio **Phraate** occisus est. Volaterranus in Geograph.

Cosroës rex Persarum senio confectus, dum Medorsem filium regni hæredem instituisset: ab altero **Siroche** natu maiore interfectus est. Idem Volat.

Heraclus Imp. Phocam patrem multis prius contumeliis affectum, postremò interfecit, dominandi (ut credibile est) libidine. Volater.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidem congressus ipsum nescius interemit. Ouidius in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertus scelus est cuius uterq; parens. Seneca in Thebaide: Genitorem adortus impia straui nece.

Cyane puella patrem Cyanippũ (quòd ab eo per uim stuprata fuisset) gladio confodit. **Medullina** quoque ab Aruntio patre ebrio uiolata: eidem mortem intulit. Plutarchus in Paral.

Peliam senio confectum dum filiæ à Medea persuasæ uellent ad iuuentutem reuocare, lebeti feruenti impositum occiderunt. Erasmus in Chil.

Post Annibalis bellum **L. Ostius** fertur primus patrem occidisse. Autor Plutarchus in uita Romuli.

Iulius Mansuetus ex Hispania rapaci legioni additus, impuberem filium domi reliquerat. Is mox inter septimanos à Galba conscriptus, oblatum fortè patrem, & uulnere stratum dum semianimem scrutatur, agnitus, cognoscensq;, & exanguem amplexus, uoce flebili precabatur placatos patris manes, ne se ut parricidam insectarentur. Cor. Tacitus.

Fredericus Imperator Panormum profectus, **Manfredi** filij

dolo

dolo interfectus est, quum annos XXXII. rebus præfuisset. Baptista Egnatius.

Nicomedes Prusiam patrem Bithyniæ regem dominandi libidine uita spoliauit.

Fabricianus matrẽ Fabiam interfecit, quòd illa Fabium Fabricianum maritum suũ occidisset, ut liberius adulterium cum Petronio adolescente cõmitteret. Autor Dositheus apud Plutarchũ.

FRATRVM ET SORORVM INTERFECTORES.

OEdipus rex Thebarũ moriens, filiis suis **Eteocli & Polynici** regnum alternis annis dimisit regendum. Verũ quũ Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluisset, moto propterea bello, contractisq; utriusq; copiis, ambo mutuis se uulneribus interfecerunt. Virgil. in Culice. Ac discordantes Cadmæo sanguine fratres, Iam truculenta ferunt infestaq; lumina, corpus Alter in alterius iamq; aduersatus uterque Impia germani manat pro sanguine dextra.

Medea cum Iasone fugiens, Aegyaleum fratrem membratim discerpsit, discerptum per agros passim proiecit, ut Aëtem patrem se persequentem in colligendis filij ossibus remoraretur. Ouid. in Ibin: Et tua sic latos spargantur mẽbra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere uias. Idem lib. 3. Tristium.

Menalippus Oenei filius, dum in syluis aprum calydonium uenaretur, à **Tydeo** fratre imprudente occisus est. Statius lib. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.

Polytes quoq; fuit quispiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæsoq; infamis fratre Polytes.

Athila rex Pannoniæ reuersus è Gallia, Budam fratrem (qui regnum occupauerat) de medio sustulit.

Antiochus Magnus Seleuci filius mortuo patre fratrem uita exuit, ut solus principaretur, & regno frueretur.

Aristobulus rex Iudææ, Antigonum fratrem (quem prius regni consortem fecerat) falsò postea insimulatum interfici iussit. Volater.

Romulus quum ad extruendos urbis muros, uallum aratro duxisset, uetuissetq;, ne quis illud transiliret, Remus in ludibriũ fratris ausus est transilire. Quod iniquo ferens animo Romulus, eidem eripuit uitam. Liuius. Vnde Lucanus: Fraterno primi maduerunt sanguine muri. Ouidius in Ibin: Vtq; Remo muros ausus

ausus transire recentes, Noxia sint capiti rustica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius Francorum rex, à **Theoderico** fratre bello petitus,& ad extremum interfectus est. Volater.

Fernandus rex Castellæ Sanctij filius, Carsiam fatrem regem Nauarræ peremit, ut Nauarram ipsam suo adiiceret regno. Usque adeò libido principandi non præscribit sibi modum.

Helenus Priami filius dum uenaretur, nescio qua fortuna, Chaonem fratrem (à cuius nomine Chaonia dicta est) imprudens peremit. Seruius in 3. Aeneid.

Inuidia (quæ alienam prosperitatem oculo irretorto nescit prospicere) fuit in causa, cur **Cayn** fratrem Abelem (cuius uictimas domino uidebat gratas) nefariè interfecerit.

Mempricus filius Maddam rex Britanniæ, Malym fratrem exuit uita, ut eo mortuo principaretur. **Cunedagius** quoque non alia ratione fratrem Morganum occidit, quo tempore Roma condita est, ut supputat Volater.

Cansignorus Veronensium princeps moriens Antonium & Barptolomæum filios reliquit hæredes. Quorum **Antonius** Barptolomæum fratrem de medio sustulit, quem in principatu consortem, aut parem ferre non poterat. Volaterranus.

Cambysi Persarum regi uisus est per quietem nuntius adesse, dicens: Mergidem fratrem solio sedere regio. Qua ille uisione consternatus, Prexaspem Persam ad eum interimendum misit. autores Trogus, & Herodotus. Cui flagitio sororis quoque mortem adiecit.

Canis grandis, Veronensium princeps, fratrem Eriganum (qui dum abesset, Veronam inuaserat) foris reuersus, obsedit, obsessum vicit, uictum dedit morti.

Henricus Alphonsi undecimi filius, Petrum fratrem multis homicidiis famosum, tandem interfecit magno omnium plausu. Volaterranus.

Perinus Fregosus Genuensium princeps, Nicolaum fratrem, doctrina moribusq; insignem, ob suspicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuiensis, ut solus regnaret, Franciscum fratrem trucidauit, eius liberis in exilium missis. Autor Volaterranus.

Ptolemæus Philadelphus argeum fratrem (à quo insidias parari sibi intellexerat) interfecit, & alteri fratri Magę nomine (qui Cyrenis imperabat) bellum intulit. Pausanias apud Volaterranū.

Ptole

Ptolemæo Philopatori non satis fuit patrem interficere, nisi in fratrem quoq; & amicos gladio sæuiret.

Franciscus & Ludouicus Gonzagæ Vgolinum fratrem, simulata amicitia, ad cœnam inuitatum adorti sunt, & interfecerunt, sola ad facinus inuidia moti, quòd Guido Gonzaga pater, Mantuanorum dux, ei soli principatum reliquisset. Volaterranus.

Boleslaus Vratislai Bohemorum regis filius, fratrem Vuencessaum æquitatis & religionis obseruantissimum, & Abeli iusto persimilem, interfecit, Draomitia matre sceleris conscia. Idem Volat.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrē senio confectum, & fratrem natu maiorem interfecit. Autor Plato lib. 10. de Rep.

Iam diximus tantam in **Mithridate** rege Ponti fuisse feritatem, ut matrem, fratrem, & sex liberos interfecerit. Autor Cælius lib. 16. lectionum Antiq.

Isacius Angelus Imperator ab **Alexio** fratre (quem à Turcis captum redemerat) per summum scelus, oculis, Imperio, & uita priuatus est.

Frotho Danorum rex tres habuit liberos Haldanum, Roëm, & Scatonem. Quibus mortuo patre æqua incessit regnandi cupiditas. Quo factū est, ut **Haldanus** natu maximus duos iuniores interfecerit & regnū parricidio susceperit. Autor Saxo Grammat.

Feugo quoq; Horuendilium Danorum regem fratrem suum insidiis circumuenit: atque ubi parricidio datus est locus, cruenta manu funestam mentis libidinem satiauit, ut eo mortuo regnaret. Idem libro 3.

Idem Saxo lib. 6. historiæ Danicæ, meminit cuiusdam **Starcatheri**, quem inusitata fortitudine, uiribusq; prodigiosis ait fuisse, ut qui nouē fratres Athletas simul pugnātes interfecerit, decem & septem uulneribus acceptis, amissaq; maiori uiscerum parte.

Herminefredus Bertarium fratrem ui oppressit, ut soli sibi tranquillius & securius apud Thoringos liceret regnare. Autor Grego. Turonen.

Orta inter Dardanum & Iasium contentione, **Dardanus** superior fratrem peremit. adeò cōsortem nescit potestas, adeò rara est inter necessarios charitas, ubi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex Pannoniæ, Polonorum copiis instructus, Andream fratrem bello aggressus est, partaq; uictoria interfecit uictum.

Learchus Arcesilaum fratrem Cyrenæorũ regem ægrotantem ueneno potauit, & eo modo strangulauit. Learchus demum ab Eryxo Arcesilai uxore lege Talionis interfectus est. Autor Herodo. in Melpo.

Typhon Aegyptius fratrem suum Osiridem peremit, inuidia accensus. Autores Berosus & Seneca de sacris Aegyptiorum. Diodorus item: Compertum est (inquit) Osiridem Aegypto iustè regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptum. Quem in sex & uiginti partes dissectum, cuilibet eorũ, qui tanti sceleris participes fuerant, partem dedit, ut ipsos defensores custodesq; regni fidos haberet.

Isis demum Osiridis fratris mortem ulta, Typhonem alterum fratrem auxilio filij (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Berosum.

Henricus cognomento Clericus, Anglorum rex Robertum fratrem hostem habuit, quem in bello captum, oculis primùm auulsis in carcerem detrusit, ac demum pædore & inedia ibidem emori fecit. Volaterra.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatem secundum fratrem suum Babyloniæ obsedit, factaq; deditione in conspectu omnium quamuis supplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrum uiscera, quæq; Securum à nato non sinis esse patrem.

Ioram rex Iudææ suasu Athaliæ uxoris, fratres interfecit: & nullum sceleris genus omisit, à nullo abstinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius, quintus Hebræorum pontifex, fratrem Iesum nomine (quem affectatæ dignitatis habebat suspectum) morti dedit.

Iugurtha Manastabalis filius nothus, fratres suos Adherbalem & Hiempsalem Micipsæ patrui sui filios, interfecit, ut solus Numidis imperaret. Sallust.

Friola Alphonsi Catholici filius, rex Hispaniæ, ab **Aurelio** fratre interfectus est, quum annos duodecim regnasset. Volater.

Leucon ab **Oxilocho** fratre rege Ponti interfectus est, quòd cum eius uxore adulterij & incestus consuetudinẽ haberet. Ouid. in Ibin: Aut pia te cæso dicatur adultera, sicut Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia est.

Mamertes quum Sisaphonis Corinthij fratris sui filios regnandi libidine peremisset, ab ipso **Sisaphone** membratim laceratus est. Ouidius in Ibin:

Trunca

Trunca geras sæuo mutilatis partibus ense,
Qualia Mamertis membra fuisse ferunt.

Hesiodus poëta Ascræus noctu iugulatus est ab **Antipho & Crimeno** fratribus: non tamen opera dedita, sed per errorem, dum illi sororis suæ interfectorem esse putarent.

Rhesus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in uenatione uolens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum est. Aristides apud Plutarchum.

Anacharsis philosophus, Scytha genere, dum Atheniẽsium leges apud suos introducere conaretur, ut patriæ consuleret, à **Caduido** fratre eius loci rege per liuorem sagitta cõfossus est. Autor Laërtius.

Lucilla M. Antonij & Faustæ filia, à **Commodo** fratre, in quẽ cõiurauerat, deprehẽsa, ab eodẽ interfecta est. Autor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiam sororem gladio percussit, quòd relicta idololatriæ hæresi, ad fidem se cõuertisset.

Critolaus Tegeates sororem interfecit, quòd sibi è uictoria redeunti non gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent. Autor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos **Horatius** ob sororem interfectam, perduellionis reus factus est, dein absolutus. Autor Liuius.

Cambyses sororem interfecit, quòd illa Smerdis fratris sui à patre occisi mortem lugeret uelut inultam. Autor Herodotus.

Polyphontes rex fratrem interfecit, quòd ab eo insidias & mortem parari sibi intellexisset. Autor Gel. lib. 4. cap. 3.

MVLIERES QVAE MARITOS INTERFECERVNT.

Redeuntem ab expeditione Troiana Agamemnonẽ, **Clytemnestra** uxor interfecit auxiliante Aegystho, quocum stupri consuetudinem habebat. Virgil. lib. 11. Aen. Ipse Mycenæus magnorũ ductor Achiuûm Coniugis (infandum) prima intra limina, dextra, Oppetiit, deuicta Asia subsedit adulter. Seneca in Agamẽnone: Rex ille regũ, ductor Agamemnon ducũ, Cuius secutæ mille uexillũ rates, Iliaca uelis maria texerunt suis, Post dena Phœbi lustra deuicto Ilio, Adest daturus coniugi iugulum suæ. Idem alibi: Adest cruenta coniugis uictrix sui. Iuuenalis Satyra 6.

Danaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidem Aegysthi filiis nupserũt, factaq; simul coniuratione omnes maritos nocte una interfecerũt, præter Hypermnestram, quæ Lynceo uiro pepercit. Seneca in Hercule Furente: Nunc nunc cruentæ

regis Aegysti nurus Adeste, multo sanguine infectæ manus. Ouidius lib. 1. de Arte.

Albina. Scribit Volaterranus **Albinam** quandam Syriæ regis filiam duas & triginta habuisse sorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulsasq; propterea à patre uenisse in Britanniam, & à nomine Albinæ insulam uocasse Albionem.

Alexander Pheræus Thessaliæ tyrānus quum uxorē **Thebem** cuidam barbaro nudam plerūq; ostendisset, ab eadē factū ægreferente, dormiēs iugulatus est. Ouidius in Ibin: Inq; tuo thalamo iuguleris more Pheræi, Qui datus est letho coniugis ense suæ.

Albionus rex Longobardorum Cunimundo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine **Rosimundam** sibi copulauit. Cui quum aliquando inter pocula, patris caluaria per iocum propinasset, irata puella non prius machinari destitit, quàm cum curauerit interficiendum. Quo mortuo aliū maritum Helmigem nomine sibi copulauit, quem postea ueneno suffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab uxore **Laodice** ueneno interfectus est, ob inductam alteram Berenicem Ptolemæi sororem. Val. Max.

Antoninus Verus Imperator periit ueneno à **Lucilla** uxore propinato, ob Fabiæ consuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volaterranus.

Circe uenefica mulier Sarmatarum regem (cui nupserat) ueneno itidem fertur occidisse, arreptoq; regno subditos multum oppressisse. Sabellicus.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium passus est) dum uxorem adulterij insimularet, eiusdem opera ab adultero interfectus est.

Galeotus Foroliuij princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in uxorem. A quo dum sperneretur puella, simulata ægritudine sicarios subornauit medicos, qui eum adorti in cubiculo confoderunt. Volaterranus.

Semiramis quum à marito Nino impetrasset, ut diem modò unum in regio sederet tribunali, obireteq; regium munus iuri dicundo, sanciendoq; quæ uiderentur, exploratis satellitum animis, Ninum ipsum apprehendi iussit, & in uincula coniici, ac postremò interimi. Autor Cælius.

Andreas filius Caroli Pannoniæ regis, à **Ioanna** uxore, regina Siciliæ, interfectus est: quòd ignauus & regno inutilis uideretur. Volaterranus.

Fabia

Fabia mulier Fabium Fabricianũ interfecit, ut liberius posset lasciuire cum Petronio Valentino liberali forma adolescentulo, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Plutarc. in Parallel.

Agrippina Tyberium Claudium principem maritum suum ueneno sustulit. Autor Plin. lib. 32. cap. 22.

Curtius lib. 7. ait Barbarum quendam Spitamenem somno & uino sepultum, ab uxore in castris Alexandri fuisse interfectum.

VIRI VXORVM INTERFECTORES.

PRocris mulier existimans **Cephalum** maritum alterã deperire puellam, eundem in syluas profectum secuta est, ut obseruaret quid faceret. Quum ergo in dumis delitesceret, ac uepres concuteret, Cephalus opinatus esse feram, sagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Metam. Adagium est apud Erasmum, Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut ictu ex sententia iacto. *Procridis telum.*

Nero Sabinam Poppeam uxorẽ calcis ictu, quãuis prægnantem interfecit, nulla impellente causa, sed sola bile & iracundia motus. Autor Cor. Tacitus lib. 16.

Chilpericus Clotharij filius, Glosindam uxorem Athanagildi Gothorum regis filiam, suasu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

Constantinus Imperator, Constantij & Helenæ filius, uxorem suam Faustam (cuius suasu Crispum filiũ prius interfecerat) in balneas ardentes cõiectam interemit. Autor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti, uxorem Laodicem (qua mortua Hypsicrateam duxit) cum sorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. Autor Herodo.

Plinius lib. 14. scribit **Egnatij Metentini** uxorem quòd uinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, cumq; cædis à Romulo absolutum. Egnatius.

M. Cæcilius apud eundem Plinium lib. 27. accusat **Calphurnium Bestiam,** quòd dormientes uxores ueneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec sanè mirum quòd miretur, **Periandrum** Corinthium inter eos numeratum, quos Græcia sapientes appellauit, qui Lysidem uxorem (alij Melissam scribunt) in pellicis gratiam interfecerit, sciens uolensq; cum Cratea matre concubuerit, filium relegauerit, & Corcyrensium natos Haliarti excæcandos præbuerit, ut docet Herodo.

Dacianus præses Alexandriam uxorem à beato Georgio

ad fidem conuersam, suspendi fecit, & interfici.

ALII PARRICIDAE.

PRoca rex Albanorum duos habuit filios, Amulium, & Numitorem, quibus regnum alternis annis dimisit regendum. Quum autem prior **Amulius** regnasset, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiam Lausum eius filium interemit, & Iliam eius sororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus ulcisceretur) inter Vestales inclusit. Ouid. lib. 4. fastorum.

Xerxes ob res infeliciter in Græcia gestas, adeò inter suos euiluit, ut **Artabanus** spem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit. Autor Trogus.

Childebertus Clodouei primi filius, fratris sui Clodomyri filios pupillos & clientes suos ad se uenire iussos, interfecit, ut eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarij filius, bellum cum Chilperico gessit, in quo Theodebertum eius filium post alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egebertus Sicoberti filius rex Anglorum, fratris filios (quos patre mortuo educabat) impuberes occidit. Volaterranus.

Mamertes Corinthius, filios fratris sui Sisaphonis regnandi libidine, interfecit maximo suo malo. Nā ubi **Sisapho** factum resciuit, eum membratim discerpsit. Autor Ouidius in Ibin.

Sextus Aurelius scribit **Aurelianum** Imperatorem sæuum fuisse & sanguinarium, ut qui sororis suæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum Celapini filius, à **Mose** patruo (cuius fidei se pupillum commiserat) interfectus est, & regno spoliatus.

Thyestes Pelopis & Hippodamiæ filius, Europam, seu Aeropen fratris sui Atrei uxorem stuprauit, & ex ea duos suscepit liberos, Tantalum & Plysthenem, quos **Atreus** ipse interfecit, interfectos fratri comedendos apposuit. Seneca, Tantalus prima hostia est, &c.

Pygmalion rex Tyri & frater Didonis, quum esset auri cupidissimus, Sichæum sororis suæ maritum, agri inter Phœnicas ditissimum interfecit, ut mortui diuitias arriperet. Verg. libro 1. Aen. Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum superat, securus amorum Germanę.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gothorum regem sororis suæ Clotildis maritū bellum mouit, ac uictū uictor obtruncauit, quòd Clotildem ipsam iurgiis & uerberibus

propter

propter cultum orthodoxæ fidei quotidie incesseret. Volater.

Constantinus Magnus Licinium sororis suæ maritum pugna sæpius oppressum, & tandem apud Nicomediam uictum interfici iussit. Eutropius.

Eduardus secundus rex Anglorum uenatu rediens, ab Alfrida nouerca uenenato poculo interfectus est. Volebat enim scelerata mulier Eceldredum filium suum, septennem principari. Volaterranus.

Nuceria uxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno prosequeretur odio, filios suos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta est. Autor Dositheus apud Plutarchum.

Constantinus Heraclij filius, quum annum unum imperasset, Martinæ nouercæ, laborantis filium imperare, ueneno interfectus est. Bapt. Egnatius.

Pelops Tantali filius, ex Hippodamia duos suscepit liberos, Atreum, & Thyestem. Ex Danaide puella Chrysippum patri cæteris chariorem. Quem quum nouerca Hippodamia odio prosequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Dositheus apud Plutarchum.

Ptolemæus Auletes à Romanis regno Aegypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filiæ suæ Cleopatræ maritum (quem Aegyptij regem sibi delegerant) unà cum sorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante Campanos Annibale L. Imbricus filium Rufcium cum magno auri pondere Valerio Bestio genero suo seruandum commisit: quem tamen Valerius auaritia stimulante obtruncauit, ut auro potiretur. Plutar.

Eadem causa Polymnestor rex Thraciæ Polydorum Priami soceri sui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Cala. Verg. lib. 3. Aeneid.

Aegysthus Thyestæ filius Atreum patruũ suum adultus interfecit: mortemq; Plysthenis & Tantali fratrum suorum ab ipso Atreo interfectorum ultus est.

Acrisius Abantis filius, quum ab oraculo accepisset se eius manu periturum, qui ex Danaë filia nasceretur: natum postea ex ea Perseum iussit exponi & submergi. Compertus tamen in littore Perseus, à piscatore quodam nutritus est. Inde ubi adoleuit, suamq; resciuit originẽ, Acrisium ipsum interfecit. Volaterranus.

Draomitia Bohemorum regina, Ludimillam socrum religionis

gionis obseruantissimam interfici iussit. Cuius suasu **Boleslaus** filius Vuenceslaum fratrē iam interfecerat. Autor Volaterranus.

Io. Galeatius Barnabam socerum Mediolani ducem per proditionem cepit, coniectumq́, in carcerem mori coëgit, ut eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero **Caligulæ** nepotis, imperandi libidine conflagrantis, astu & dolo periit, anno ætatis LXXVIII. Imperij uerò XXIII. Egnatius.

Albertus Imper. dux Austriæ, & filius Rodulphi imperatoris, dum suasu Bonifacij Pont. exercitum pararet in Gallos, à **Ioanne** fratris sui filio interfectus est.

Domitianus, autore Tranquillo, Flauium Clementem patruelem suum (cuius filios etiam paruulos successores palàm destinauerat) interfecit.

Tydeus Oenei filius, Alcatum & Lycothæum nepotes apud Calydonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

AQVIS SVBMERSI.

HYlas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amasius) reliquisq́; Argonautis Colchos nauigans, dum aquam uellet haurire, urnæ pondere submersus est, multisque clamoribus ab ipso Hercule, sed frustra acclamatus. Verg. Aegloga 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum, Clamassent, quum littus Hyla Hyla omne sonaret. Iuue. Et multum quæsitus Hylas, urnamq́; secutus. Fabulantur poëtæ eum à Nymphis ob formam excellentem raptum. Propertius lib. 2.

Tandem haurire parat demissis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero. &c.

Orontes Troia diruta cum Aenea in Italiam nauigans, naufragium fecit. Verg. lib. 1 Aenei. Vnam, quæ Lycios, fidumq́; uehebat Orontem, Ipsius ante oculos ingens à uertice pontus In puppim ferit: excutitur, pronusq́; magister Voluitur in caput: ast illam ter fluctus ibidem Torquet agens circum, & rapidus uorat æquore uortex.

Leucaspis quoque eadem procella obrutus est, eodem Vergilio teste, qui 6. Aene. inquit: Cernit ibi mœstos, & mortis honore carentes Leucaspim, & Lyciæ ductorem classis Orontem.

Palinurus gubernator nauis Aeneæ, dum obrepente somno dormitaret, incautus decidit in mare. Neq; tamen tūc primū submersus est. Sed quum portui (qui Velinus postea dictus est) adna

adnaret, ab incolis pro belua marina obrutus est. Verg. in fine quinti Aenei. Idē in sexto: Ecce gubernator sese Palinurus agebat. &c. Ouidius in Ibin: Aut ubi uentosum superaris naufragus æquor, Contacta pereas, ut Palinurus humo.

Aesacus Priami filius ægreferens Hesperiem puellam (quam fugientem insequebatur) morsu colubri in herba latentis fuisse interfectam, in aquas se demisit: mutatus postea in Mergum, ut poëtæ fabulantur. Ouidius lib. 12. Metamorph. Dixit, & è scopulo (quem rauca subederat unda) Decidit in pontum.

Iam diximus Tyberinum regem se in Tyberim præcipitasse, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomen imposuisse. Ouidius in Ibin. & lib. 4. Fastorum. Idem lib. 14. Sed Capys ante fuit.

Anna soror Didonis se in Numycium fluuium demisit. Causam mortis uide in eorum historia qui se occiderunt. Ouid. lib. 3. Fast. Corniger hanc tumidis rapuisse Numycius undis Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Helle filia Athamantis regis Thebarum, insidias nouercæ cū Phryxo fratre fugiens, arietem aurei uelleris conscendit, ut eo modo Colchos ueheretur. Quos quum per mare ferret aries, contigit, ut puella perterrita in pontum caderet, & Hellesponto imponeret nomen. Ouid lib. 4. Fastorum: Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra Fœmina, quum de se nomina fecit aquæ. Idē in epistolis Hero. Propertius lib. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus alarum (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactis à sole pennis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cœpit dici. Seneca in Hercule Oethæo. Ouidius lib. 1. Tristium: Dum petit infirmis nimium sublimia pennis Icarus, Icareis nomina fecit aquis. Idem lib. 8. Metamorph.

Leander speciosus puer ex Abydo, quum in Seston urbem non multum remotam nauigaret ad amasiam suam Ero nomine, tempestate suborta periclitatus est. Ouidius lib. 3. Tristium: Si tibi tale fretum quondam Læandre fuisset, Non foret angustæ mors tua crimen aquæ. Stroza pater lib. 1. Eroticôn.

Cærelia mulier dum Baias nauigaret, aquis obruta est. Martialis lib. 1. Dum petit è Baulis mater Cærelia Baias, Occidit insani crimine mersa freti.

Aegeus Thesei pater se submersit. Causam uide in præcedenti capite.

Sappho quoque è Leucade Epiri promontorio se præcipita-

uit. Statius lib.5.Sylua. Saltuſq; ingreſſa uiriles Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Pharao rex Aegypti dum Iſraëlitas perſequeretur, mare rubrum uirga Moyſis diuiſum ingreſſus cum toto exercitu periit, & ſubmerſus eſt. Politianus in Nutricia: Vt rubra ſicco pede tranſiit undas. Demerſo inſignem cecinit Pharaone triumphum.

Ino uxor Athamantis ſe cum Melicerta filio demerſit. Ratio iam poſita. Val.Flac.lib.8. Attonito qualis pede proſilit Ino In freta, nec parui meminit conterrita nati. De Melicerta ſeu Palæmone Statius lib.2.Syl. Talis in Iſthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus impoſita iacuit ſub matre Palæmon.

Cæſarius Apher genere, & Iulianus presbyter apud Terracinam ſub Claudio in mare præcipitati ſunt Calẽdis Nouẽbris.

Eupolis Athenienſis poëta Comœdiographus nauigans in Helleſpontum, quo tempore Lacedæmones opprimebantur bello, naufragio periit.

Marcus Marcellus miſſus ad Maſaniſſam in Aphricam, periit naufragio paulò antè tertium bellum Punicũ. Autor Liuius. Cicero in oratione ad Piſonem: Marcus Marcellus, inquit, qui ter fuit Conſul, ſumma uirtute, pietate, gloria militari, periit in mari.

Milo Tyrannus Piſę, quum ſubditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eiſdem in mare demerſus eſt. Ouidius in Ibin: Vtq; Milo, ſub quo cruciata eſt Piſa Tyranno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.

Menander Græcus poëta Comœdiographus, dum in exiguo nataret fluuio, ibidem ſubmerſus eſt. Ouidius in Ibin:

Comicus ut liquidis periit (dum nabat) in undis.
Et tua ſic Stygius ſtrangulet ora liquor.

Miſenus Aeneæ tubicen, dum Tritonem deum marinum ad tubæ certamen irritaſſet, ab eodem in mare deturbatus eſt. Verg. lib.6. Aeneidos.

Oenomaus ab oraculo monitus ſe tunc periturum, quum Hippodamia nuberet, procis eam petentibus certamen propoſuit: ut cum puella curſu contenderent, quæ propter Harpinnæ & Pſyllæ equorum celeritatem uidebatur inſuperabilis. Conuenerat autem, ut uicti interficerentur, uictores eam ſibi haberent. Quum ergo Pelops puellam deperiret, eius aurigam Myrtilum, largitione corrupit: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum eſt) demerſit. Alij uolunt Myrtilum ab ipſo Pelope præcipitatum, dum ſuæ proditionis mercedem peteret.

Ouid

Ouidius in Ibin: Proditor ut sæui periitq; auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeste.

De **Pub. Terentio** poëta comœdiographo & Theoxena muliere, uide Historiam præcedentem.

Licet Vergilius dicat **Turnum** ab **Aenea** interfectum, sunt tamen argumenta quæ inficiantur: imò uerò Aeneam à Turno adactum ad mortem inferunt, submersumq; in Numycio fluuio, dum insequentem Turnum fugeret. Quod & apud Verg. fateri uidetur Venus pro Ascanio Iouem orans, desperato iam Aenea, ubi ait: Aeneas sanè ignotis iactetur in undis, Et quãcunq; uiam dederit fortuna, sequatur: Incolumem Ascanium liceat superesse nepotem. Quum mortem prius Dido ei imprecata fuerat, ubi ait: At bello audacis populi uexatus & armis, Finibus extorris, cõplexu auulsus Iuli, Auxiliũ imploret, uideatq; indigna suorũ Funera: nec quum se sub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diem, mediaq; inhumatus arena. Item Iuuenalis de Romulo fulminato, & Aenea submerso loquens: Alter aquis, alter flammis ad sydera missus. Ouidius quoq; in Metam. sic ait: Littus adit Laurens, ubi tectus arundine serpit In freta flumineis uicina Numycius undis. Hunc iubet Aeneę quæcunque obnoxia morti Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu. Corniger exequitur Veneris mandata, suisq;, Quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat. Item Tibullus lib. 2.

Decius Imperator à Gotthis cum toto exercitu profligatus, fugam arripiens paludis uoragine absorptus est, nec postea inuentus. Autor Sextus Aurelius.

Argyropylus Imperator, Zoæ uxoris & Michaëlis Paphlagonis eius adulteri dolo, inter balneas aquis immersus obiit. Bap. Egnatius.

Atelstanus **Edimundum** adolescentem Anglorum regem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit, uno tantum comite. Volat.

Astorgius filius Galeoti Foroliuiensium principis, quum longam obsidionem Cæsaris ab Alexandro pontifice patre missi sustinuisset, ad extremum uictus, & Romam ductus in Tyberim noctu præcipitatus est.

Britona filia Martis se in mare deiecit, ut stuprum Minois regis posset effugere.

Cæyx maritus Alcyones ad oraculum nauigans naufragium fecit, in auem postea mutatus, ut fabulantur poëtæ. Ouid. in Ibin:

Nec

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis, Quàm cui sunt uisæ frater & uxor aues. Seneca in Agamemnone.

Clodomyrus Francorum rex Gundebaldo Burgundię rege superato, **Sigismũdum** eius filiũ unà cũ sorore in puteũ demersit.

Sfortia Attendulus dum uni è ministris in Aterno fluuio periclitanti uellet succurrere, cum eo naufragium fecit. Fuit is pater Francisci Sfortiæ.

Fredericus Aenobarbus Imperator ad expeditionem Hierosolymitanam profectus, quum aliquot Armeniæ oppida iam cepisset, in amnis transitu periit.

Lycas quum uenenatam Herculi tunicam attulisset, ab eo in mare Euboicum deiectus est. Ouid. in Ibin: Quàm qui dona tulit Nessæo tincta ueneno, Euboicasq; suo sanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab Ethearcho patre rege Cretæ suasu nouercæ, in aquas præcipitata est, Themisone quodam sceleris ministro. Autor Herodotus.

De P. Malleolo matricida, Galeatio Mantuano, Eueno patre Marpissæ (qui omnes submersi sunt) iam sumus locuti in præcedente historia.

Marullus poëta Pontani discipulus (qui à Politiano æmulo & hoste suo, Mabilius dicitur, & quem ipse Ecnomum uocat) in amne Cecina submersus est.

Propertius lib. 3. scribit **Pætum** quendam, in Aegyptum causa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuisse. Sic enim pecuniam alloquens ait: Tu Pætum ad Pharios tendentem linthea portus, Obruis insano, terq; quaterq; mari.

Argynus puer formosus (quẽ Agamemnon habebat in deliciis) itidẽ submersus est. Idẽ Propertius lib. 3. Sunt Agamẽnonias testantia littora curas, Quà notat Argyni pœna minantis aquæ.

Quintianus præses (sub quo passa est beata Agatha) dum flumen cum equis transiret, ab eorum uno excussus, & in aquas proiectus, miseram exhalauit animam.

Multi quoque ex martyribus eodem mortis genere extincti sunt, ut Ascla, Anastasius Aquileiensis, Florianus Hesychius, sub Diocletiano, Theogenes sub Licinio, Claudius Tribunus sub Numeriano, Calixtus Papa sub Alexandro Imperatore, Symphorosa sub Adriano. Itẽ Apollonius, Philemon, Bassus, Antoninus, Protolycus apud Alexandriam, Calixtus & Charisius apud Corinthum: Iocundianus apud Africam, Palatinus & Maxima uirgo, & infiniti alij hac morte cœlestem meruerunt lauream.

Roxana & Statyra Darij filia, duæ fuerunt Alexandri uxores seu concubinæ. Quarum alteram Roxanam prægnantem Statyra in puteum demersit, solo ducta liuore, quòd Macedones pręcipuis honoribus eam cumularent. Autor Plut. in Alexandro.

Qui suis casibus aut naufragio nomina aquis imposuerunt.

Aegeus Atheniensium rex, mari Aegæo. **Erythra** rex mari Erythræo, seu rubro. **Helle** soror Phryxi, Hellesponto. **Icarus** Dędali filius, Icareo. **Myrtilius** auriga Oenomai, Myrtoo. **Hesperides** puellæ, Hesperio. **Tyrrhenus** rex Lydorum, Tyrrheno. **Tyberinus** rex Tyberi fluuio Tuscorum. **Euenus** Eueno. **Marsyas** tibicen Marsyæ. **Anius** rex Tuscorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. **Absyrtus** frater Medeæ Absyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

HIppolytus falsò accusatus & suspectus stupri Phædræ nouercæ illati, dum patris Thesei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis discerptus est. Ouidius lib. 5. Metam. Excutior curru, &c. Ibidem lib. 3. Fast.

Hic latet Hippolytus loris discerptus equorum,
Vnde nemus nullis illud aditur equis. Idem lib. 5.
Hippolyte infelix, uelles coluisse Dionem,
Dum consternatis diripereris equis. Ibidem lib. 6.
Exciderat curru, lorisq; morantibus artus,
Hippolytus lacero corpore raptus erat. Idem in Ibin: Vel tua (ne pœnæ genus hoc cognouerit unus) Viscera diuersis scissa trahantur equis. Sabinus in Epistola Demophoontis ad Phillidem: Non fratrem Hippolytum, cecidit miserabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoque meminit.

Fuit alter **Hippolytus** martyr Romanus, qui pro Christi nomine sub Decio principe, indomitis item equis alligatus & discerptus spiritum deo reddidit.

Glaucus filius Sisyphi (qui apud Potniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eisdem postremò deuoratus est. Virg. lib. 3. Geor. Scilicet ante omnes furor est insignis equarum, Et mentem Venus ipsa dedit quo tempore, Glauci Potniades malis membra absumpsere quadrigæ.

Metius Suffetius dux Albanorum, quoniam in bello Fide

natium

natium pactum & fœdus societatis cum populo Romano perfidè ruperat, captus postmodum uiuus quadrigis in diuersa nitentibus laceratus est, iussu Tulli Hostilij. Autor Liuius,& post Liuium Gellius lib.20.cap. 1. Vnde Virg. li.8. Aene. Haud procul inde citæ Metium in diuersa quadrigæ Distulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatq; uiri mendacis uiscera Tullus Per syluas, sparso rorabant sanguine uepres.

Diomedes rex Thraciæ, dum equos suos humana carne aleret, ab Hercule illac iter faciente, equis ipsis datus est in pabulum. Ouidius in Ibin : Vt qui Threicij quondam præsepia regis, Fecerunt dapibus sanguinolenta suis. Seneca: Suisq; regem pabulum armentis datum. Claudianus : Diraq; sanguinei uertit præsepia regis, Et Diomedæos gramine pauit equos.

Neocles Themistoclis filius equi morsu interiit. Autor Plutar.in Themistocle.

Brunechildis Francorum regina, post multa flagitia spectante Clothario, indomitis equis alligata, & membratim discerpta est. Hoc scribitur in Historia Adonis Viennensis.

Comminius à Gidica nouerca stupri falsò accusatus, metu Comminij patris currum conscendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim distractus est. Dositheus apud Plutarchum.

Cælius libro 11. Lectionum antiquarum scribit **Taraxippum** quendam fuisse in Isthmo ab equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta, ab Hippomene patre data est equo famelico deuoranda. Ouidius in Ibin.

Licinius Imperator, quum Herinam uirginem filiam suam (quòd Christiana esset) equis dedisset conculcandum, ab eorum uno morsu interfectus est.

Hercules regem Eubœæ **Pyrrechmem** Bœotiis bellum inferentem, uictum equis discerpendum exposuit apud Heracliũ fluuium. Autor Plutar.in Parall.

Abderus unus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti sunt & deuorati. Autor Aegidius Maserius in Valerij Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

Nipheus, Virg.lib. 10. Quin ecce Niphei, Quadriiuges in equos, aduersaq; pectora tendit. Atq; illi longe gradientem & dira frementem, Vt uidere, metu uersi retroq; ruentes

Effunduntq; ducem, rapiuntq; ad littora currus.

Leucagus. Virgil. 10. Aeneid. Excussus curru moribundus uoluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoque modo excussus est. Idem Virg. ibidem, Frater tendebat inermes Infelix palmas, curru delapsus eodem.

Clonius. ibidem. Illum infrænis equi lapsu tellure iacentem Obtruncat.

Remulus. Idem lib. 11. Orsilochus Remuli (quando ipsum horrebat adire) Hastam intorsit equo, ferrumq; sub aure reliquit. Quo sonipes ictu furit arduus, altaq; iactat Vulneris impatiens arrecto pectore crura. Voluitur ille excussus humi.

Thymetes quoque equo suo excussus in bello interfectus est. Idem Virgil. lib. 12. Et sternacis equi lapsum ceruice Thymetē.

Amycus. Idem Virgil. in eodem: Turnus equo deiectum Amycum, fratremq; Diorem Congressus pedes, hunc uenientē cuspide longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicus. Pamphilus Saxus: Non equus Antoni sæua te morte peremit, Vice. licet corpus presserit ille tuum. Fræna trahens sed tu mortis tibi causa fuisti. Non poteras fato candidiore mori.

Agenor lapsu equi inserta ori manu extinctus est. Ouidius in Ibin. Vtq; loquax in equo est elisus gutture Agenor, Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

Bela rex Pannoniorum, frater Andreæ, & filius Vazulis regum decessit lapsus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni sui tertio.

Stenobæa Prœti uxor, quum **Bellerophontem** ad coitum non posset inducere, cum coram marito stupri postulauit. Steno bææ uerbis fidem adhibens Prœtus, Bellerophontem periculis obiecit, ac primùm ad superandam Chimæram misit. Quam quū uicisset, elatus uictoria in cœlū Pegaso equo alato uoluit conscendere: sed ulciscente Nemesi decedit. Ouid. in Ibin: Quique ab equo præceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui sua penè fuit.

Seleucus Calinicius Antiochi cognomento dei filius, & Syriæ rex ex equo lapsus excessit.

Lego in Historiis Gallorum **Philippum** Ludouici Crassi filium, equi lapsu itidem periisse.

Fulco Andegauensium comes, quintus rex Hierosolymarum,

rum, equo in caput uerſo occubuit, quum regnaſſet annis undecim.

A' SERPENTIBVS OCCISI.

LAocoon Troianus percuſſa in uterum fatali machina, pœnam luiſſe dicitur duobus filiis à ſerpentibus occiſis. Quibus dum præſidio eſſe uellet, eadem periit morte. Virg. lib. 2. An. Ouidius in Ibin: Quàm puer Hypſiphiles, quàm qui caua primus acuta Cuſpide, ſuſpecti robora fixit equi.

Eurydice Orphei uxor Ariſteum (à quo adamabatur) fugiés morſu colubri in herba latentis interfecta eſt. Orpheus apud Ouidium lib. 10. Cauſa uiæ eſt coniunx, in quam calcata uenenũ Vipera diffudit, creſcenteſq; abſtulit annos. Idem, Occidit in talum ſerpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Heſperie puella Aeſacum Priami filium (à quo itidem adamabatur) fugiens ſerpentis morſu periit. Ouidius lib. 11. Metam. Ecce latens herba coluber, fugientis adunco Dente pedem ſtrinxit, uulnusq; in corpore liquit.

Orion cum ſe iactaſſet, nullum à terra monſtrum produci poſſe, quod non conficeret, terra ipſa peperit ſcorpionem, à quo interfectus eſt. Ouidius lib. 9.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeæ, dum negligenter ab Hipſiphyle nutrice cuſtodiretur, ſerpentis morſu extinctus eſt. Ouidius in Ibin: quàm puer Hipſiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi. Statius lib. 2. Syluarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus hiſtoriarum autor, tradit apud Plinium lib. 25. **Tillonem** à dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) reſtitutum ſaluti.

Sulpitius in Lucanum ait **Canopum** gubernatorem nauis Menelai, aſpidis morſu apud Canopum Aegypti urbem occiſum.

Politianus in Nutricia ſcribit **Amphycidem** in Libya ſerpentis morſu interfectum, ubi ait: Ampycidemq; pium. Libycis quem ſtrauit arenis Vipera, fatifero fauces accenſa ueneno.

Demetrius Phaleræus, auditor Theophraſti, & præfectus Bibliothecæ Ptolemæi Soteris, exceſsit ex morſu aſpidis. Ouidius in Ibin.

Orestes furore liberatus, quum Thisamenem filium imperio Mycenarũ suffecisset, serpentis itidem morsu periit. Ouidius in Ibin: Vtq; Agamemnonio &c.

Seneca in Medea scribit **Idmona** à serpente in Libya cæsum, ibiq; sepultum, ubi ait: Idmonem (quãuis bene fata nosset) Conscidit serpens Libycis arenis. Ouidius tamen scribit ab apro interfectum, ut postea docebimus.

Iam diximus **Cleopatram** ab Augusto superatam, mordendum aspidi porrexisse brachium, ne in triumphum duceretur. Propert. lib. 3. Brachia spectaui sacris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter.

AB APRIS OCCISI.

ADonis Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam charissimus, dum uenaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib. 10. Metam. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræius ictu, Protinus excussit pando uenabula rostro, Sanguine tincta suo, trepidumq; & tuta petentem Trux aper insequitur, totosq; sub inguine dentes Abdidit, & fulua moribundum strauit arena. Propert. lib. 1.

Martialis lib. 1. ait **Dædalum** quendam feris obiectum, ab apro laniatum fuisse. Dædale Lucano quum sic lacereris ab apro, Quàm cuperes pennas nunc habuisse tuas? *Dædalus*

Idmonem uatem licet Seneca dicat à serpente interfectum, Ouidius tamen in Ibin, & Politianus in Nutricia, ab apro occisum uolunt. Ouidius sic: Quiq; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum. Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Sic Politianus: Quid'ue loquar te Glauce senex, plenumq; parente Idmona, fulminei prostratum dentibus apri?

Anceus filius Astypaleæ Phœnicis & Neptuni filiæ, rex Sami, dum uellet occidere aprum agros suos uastantem, ab eodem est interfectus. Volater.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper laniauit. Ouidius in Ibin: Quiq; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Volater. tamen facit Anceum Lycurgi filium, Domitius uerò Calderinus hoc ad Bruthem refert.

A LEONIBVS OCCISI.

HYas Atlantis ex Aethra filius dum uenaretur, à leæna interfectus est. Ouidius lib. 5. Fastorum: Dumq; petit latebras fœtæ catulosq; Leænæ, Ipse fuit Libycæ præda cruenta leæ. Ma-

ter Hyan, & Hyan mœstæ fleuere sorores, Ceruicemq; polo suppositurus Atlas.

Paphages rex Ambraciæ, dum occurrisset Leænæ catulis suis stipatæ, ab eadem interfectus est. Ouidius in Ibin: Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo, Sitq; Paphageæ causa Leæna necis.

Satyrus & Perpetua martyres, quum nullis tormentis, nullisq; comminationibus ab orthodoxæ fidei cultu diuerti possent, leonibus deuoti sunt, & ab eis deuorati: Valeriani & Galieni temporibus sub præside Tarnutio. Volaterranus.

Ignatius Episcopus Antiochenus, quum neglectis tormentis constans in fide persisteret, iussu Traiani Imperatoris leonibus destinatus est, & ab eisdem præfocatus.

A' CANIBVS OCCISI.

Linus filius Apollinis ex Psamata Crotopij Argiuorum regis filia, à matre apud Nemeum fluuium expositus, ibidem à canibus laniatus est. Ouid. in Ibin: Quiq; uerecundæ speculantem membra Dianæ, Quiq; Crotopiadem diripuere Linum. Statius lib. 1. Theb.

Neanthus propter chelyn Apollinis temere affectatam, deo uindice à canibus discerptus est. Politianus in Nutricia: Improbus hanc stultè chelyn affectare Neanthus Ausus, Apollinea pendentem sustulit æde: Quem tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice discerpsit rictu nocturna canum uis.

Euripides poëta noctu rediens à cœna Archelai regis Macedoniæ, canibus à Promero quodam æmulo immissis, extinctus est. Politianus in Nutricia: Quemq; tegit rabidis lacerum pia Pella molossis. Ouidius in Ibin.

Thrasus puer Delius, Dianæ charissimus, à canibus itidem interfectus est. Ouidius in Ibin: Prædaq; sis illis, quibus est Latonia Delos, Ante diem rapto non adeunda Thraso.

Scribit Plinius lib. 7. **Consyngem** reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac lasciuiorem iocum, fuisse interfectam à regis cane.

Diogenes Philosophus decessit ex morsu canis eodem die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus est. Volater.

Heracletus philosophus quum esset hydropicus, ad remedium scuo bubulo se unxit, atque soli siccandum præbuit. Sepultus itaq; somno, à canibus laniatus est.

Actæon

Actæon filius Autonoës, dum inter uenandum Dianam in fonte nudam conspexisset, dea ulciscente in ceruum mutatus est, & à canibus suis laceratus. Ouidius in Ibin. Item lib. 3. Metam. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophista Samosatenus, qui Traiani temporibus floruit, à canibus laniatus est, non sine diuinæ ultionis suspicione Nam cùm primum esset Christianus, à catholica fide postea deficiens, religionem insectari cœpit. Volaterranus.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

REuocatus & Fœlicitas martyres, à leopardis comesti sunt, imperantibus apud Romanos Valerio & Galieno, sub Tarnutio præside.

Milo Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes uellet diducere, manibus in medio conatu districtis ibidem retentus est, & à feris comestus. Pausanias apud Cælium ait à lupis fuisse deuoratum. Ouidius in Ibin: Vtq; Milo robur diducere fisile tentes, Nec posis captas inde referre manus.

Saturninus episcopus Tholosanus, dũ acerrimè pro Christiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis & illiso cerebro Domino spiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, pastorem fuisse **Crathim,** qui quum in libidinem esset procliuior, capellam omnium formosissimam deperire cœpit. Quumq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac uti amicam gratè amplexabatur, non sine multa suauiatione. Quinetiam munuscula ei offerebat, pabulum uidelicet lætius amœniusq;. Molles quoq; substernebat accubitus, quibus uelut Nympha decumberet, & mollius quiesceret. Quod contemplatus dux gregis hircus œstro zelotypiæ agitatus, dormientem adortus est, eiq; sinciput illisit. Hoc ex historiis Græcis aduocant Volaterranus & Cælius.

Basilius Macedo Imperator, quum annis xx. imperasset, à ceruo in uenatione percussus cornu, interiit.

Hatto archiepiscopus Maguntinus, à muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, non sine maxima diuinæ uindictæ suspicione, quòd multitudinem pauperum (quibus se eleemosynam daturum simulabat) tempore famis in horreo fecisset concremari.

Euphemia uirgo Philophronis senatoris filia sub procon-

ſule Priſco urſis & leonibus obiecta, ab eiſdem interfecta eſt.

Syluanus Tyri præſul, ſub Diocletiano Imperatore, amore Chriſtianæ pietatis non grauatus eſt feris exponi.

Priſcus, Malcus, Alexander martyres apud Cæſaream Palæſtinæ paſsi ſunt ſub Valeriani perſecutione, & pro Chriſti nomine à beſtiis deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonij Imperatoris paſſus eſt apud Auguſtudunum, & iuſſu Valeriani præſidis feris expoſitus, à quibus deuoratus eſt.

Germanicus ſub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ paſſus eſt, ac poſt infinita propè tormenta, beſtiis obiectus, à quibus fractim comminutus, uitam cum morte mutauit.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compreſſa, atque à feris ibidem laniata eſt & ſepulta. A' cuius nomine monti quoque impoſitum nomen.

Gatis. *Atergatis.* **Gatis** regina Syriæ (quæ poſtea Atergatis uocata eſt) piſcibus data & deuorata dicitur. Autor Antipater Tarſenſis apud Volaterranum.

FVLMINATI SEV FVLMINE PERCVSSI.

ENceladus gigas terræ filius, à Ioue fulminatus eſt cum cæteris fratribus, quòd Iouem ipſum cœlo detrudere uoluiſſet. Autor Aetnæ: Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum: uaſti quoq; pondere montis Aeſtuat, & petulans expirat faucibus ignes. Virg. Fama eſt Enceladi ſem'uſtum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq; inſuper Aetnam Impoſitam. Seneca in Hercule Oetæo: Scindetq; latus montis aperti, Nondum Enceladus fulmine uictus.

De **Typhœo** gigante, Ouid. lib. 3. Metam. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa, Nunc armatur eo. Lucanus: Vndat apex Campana fremens, cui ſaxa uaporat Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.

De cęteris gigantibus Verg. lib. 6. Aeneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo uoluuntur in imo. Seneca in Agamemnone: Quale canebas, quum Titanas, fulmine miſſo fregere dei.

Aiax Oileus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus eſt, quòd in eius templo Caſſandram uirginem ſtupraſſet. Verg. lib. 1. Aeneid. Ipſa Iouis rapidũ iaculata è nubibus ignẽ,

Diſiecitq;

Disiecitq; rates, euertitq; æquora uentis. Illum expirantem transfixo pectore flammas Turbine corripuit, scopuloq; infixit acuto. Sylius lib. 14. Valer. Flaccus lib. 1. Argon. Ouidius in Ibin. Politianus in Ambra quoq; meminit.

Phaëthon Solis & Clymenes filius, dum currũ patris temere regendum suscepisset, equis insolitum aurigam non audientibus, fecit ut totus conflagraret mundus: ac propterea fulmine percussus, in Padum cecidit, qui ab eo Phaëthontæus dicitur. Lucretius lib. 5. Ignis enim superauit, & ambiens multa perussit, &c. *Padus Phaëthontæus dicitur.*

Claudianus in quartum Consf. Honorij: Sæuiretque dies, terramq; & stagna propinqui, Haurirent radij. Plinius lib. 7. Padus à Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaëthontis illustratus. Idem lib. 37. Phaëthontis fulmine icti sorores mutatas in arbores populos poëtæ dixere: Ouidius in Ibin. *Padus Eridanus à Græcis dictus.*

Remulus filius Tyberini regis fulmine percussus est. Ouidius lib. 14. Remulus maturior annis, Fulmineo periit imitator fulminis ictu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta est, quòd Iouem ipsum orasset ut secum tantus, quantus cum Iunone iaceret. Propert. lib. 3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percussus dicitur. Quod ideo fingunt poëtæ: quoniam quum scalis admotis muros uellet conscendere, iactu lapidum ab inimicis oppressus est. Ouidius lib. 4. Tristium: Quum cecidit Capaneus subito temerarius ictu. Idem lib. 3. de Ponto: Notior est factus Capaneus fulminis ictu. Idem ad Liuiam. Et Propertius lib. 2.

Marullus in Epigram. mortem **Autolemi** fulmine percussi sic describit: Dixerat Autolemo flammas consultus aruspex Die cauendas postero. Credidit, & rerum dubius de mane, sub amnis Delituit Hetrusci uadis. Sed neque sic factum effugit. Nam dum innatat Arno Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis quum Iouis fulmen in aëre mentiretur, ut propterea crederetur deus, ab ipso Ioue fulminatus est. Verg. lib. 6. Aen. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & sonitus imitatur Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lampada quassans, Per Graium populos mediæq; per Elidis urbem Ibat ouans, &c.

Anastasius Imperator quum iam VII. & XX. Imperij annum ageret, ictu fulminis percussus interiit.

Menius Lycaonis filius, quum patre in lupum uerso, & do-

mo conflagrante Iouem deteſtaretur, ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouid. in Ibin.

Plinius lib. 2. ait **Martiam** grauidam partu fulmine exanimato ſuperuixiſſe citra ullum corporis incommodum. Idem ſcribit, **M. Herennium** decurionem, ſereno die fulmine ictum fuiſſe.

L. Piſo apud eundem Plinium autor eſt, **Tul. Hoſtilium** fulmine itidem ſuffocatum, quòd quædam parum ritè feciſſet, & ſacrificio Iouem ipſum cœlo deuocare uoluiſſet. Autor etiam Plutarchus in Numa Pompilio.

Aeſculapius Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percuſſus eſt, quòd Hippolytum mortuũ ad uitam reuocaſſet, ut ait Plinius lib. 29. cap. 1. Vnde & Verg. lib. 7. Aen. Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris Mortalem infernis ad limina ſurgere uitæ, Ipſe repertorem medicinæ talis, & artis Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ab umbras.

Zoroaſtres rex Bactrianorum, Oromaſi filius, & artis magicæ repertor, igne quoq; cœleſti abſumptus creditur. Volat.

Adimanthus rex Phileſiorum, quum Iouem ſuis indignum ſacrificiis iudicaret, ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouidius in Ibin: Quæq; in Adimanthum Phileſia regna tenentem, A Ioue uenerunt, te quoq; tela petant.

Aſopus Oceani filius, dum propter Aeginam filiam à Ioue ſtupratam bellum ſuis undis in aſtra uellet gerere, ab ipſo Ioue fulminatus dicitur. Statius: Donec ui tonitru ſummotus & igne triſulco, &c.

Aurelius Charus quum biennio imperaſſet, in caſtris ſupra fluuium Tygridem exanimatus fulmine, occubuit. Autor Fl. Vopiſcus.

Chore filius Iſahar, cognatus Moſis ex Leuitarum tribu natus, quum de ſacerdotio cum Arone contenderet, igne cœleſti periit.

Preſter filius Hippomenis, quum deos deteſtaretur, itidem fulminatus eſt. Sabellicus.

Atrax quoq; quum Doſithoëm uiolatam à Ioue prodidiſſet, deo ulciſcente ictus eſt fulmine. De utroq; meminit Ouidius in Ibin. Aut Iouis infeſto telo feriare triſulco, Vt ſatus Hippomene, Doſithoësq; pater.

Porphyrio filius Siſyphi paternam in deos imitatus impietatem, itidem cœleſti ſuffocatus eſt igne. Ouidius in Ibin.

Vt ferus Aeolides, ut ſanguine natus eodem,
Quo genita eſt, liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRVCE ET SVSPENDIO MORTVI.

OMnium qui cruce perierunt, nemo maiore ludibrio affectus eſt, nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ uirginis innocens filius. Nulla in eo peccati ſcintilla reperta eſt, nihil deliquit unquàm, mundus ex munda matre natus eſt. Mundè uixit, iuſtitiam & æquitatem uerbo ſemper & opere docuit. Neque tamen puduit uerpos illos & recutitos canes, liuore & inuidia tabeſcentes cauſam machinari, qua eum morti traderent. Quam licet nullam reperiſſent, agnum tamen primùm flagellis ubique membrorum mutilauerunt, frontem corona ſpinea perforauerunt, faciem immundis deformauerunt ſputis, colaphis immanibus totum caput contuderunt, latronis more uinxerunt, uinctum ad maiorem ignominiam traxerunt compitatim, & ad extremum inter latrones ueluti latronem ſuſpenderunt. Quod quum ad mortem non putarent ſufficere, manus & pedes clauis, latus lancea confoderunt.

Illum ego de Libyca natum iurabo leæna,
Arcadiaſq; inter delituiſſe lupas,
Cui tua crux lacrymas non mouerit ô bone Chriſte,
Ille erit & ferro durior & chalybe.

Diſmas Aegyptius natione, unus fuit eorum latronum, qui cum Chriſto patibulati ſunt. Huic autem dominus in cruce pepercit, & ſtatim poſt mortem ſua clementia ad cœlum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quum noua tributa à populo uellet extorquere, in factione populari ſuſpenſus eſt, pedibus ſurſum uerſum erectis, & capite in aquas Pactoli demiſſo. Ouidius in Ibin: More uel intereas capti ſuſpenſus Achæi, Qui miſer aurifera teſte pependit aqua.

Hadingus rex Danorum regreſſus è Bello Suetico, ubi ærarium pecunia ſpoliiſq; bellicis furto uiolatum comperit, cuſtodem eius **Glumerum** ſuſpendio affecit. Autor Saxo Grammaticus.

Dario in Græcos bellante, **Hiſtiæus** Mileſius, ab Harpago Darij tribuno captus, & cruci affixus eſt. Autor Herodotus.

Artayctes uir Perſa Seſti præfectus, ab Athenienſibus Xan-

tippo Antiphronis filio,duce captus, stipiti suffixus est. Autor idem Herodotus.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Aeneæ copulatam, quam contra uotum patris Turno nuptam dari uolebat,seipsam suspendit,& uitam laqueo finiuit. Amabat enim Turnum, adeò ut cùm existimaret eum mortuum, ad mortem ipsa cucurrerit. Verg.lib.12.Infelix,&c.

Arachne Lydia puella, lanificij peritissima,ægreferens opus suum à Pallade (qua cum certamen susceperat) confractum, laqueo iugulum præfocauit. Ouid.lib.6.Meta.

Non tulit infelix, laqueoq; animosa ligauit,
Guttura:pendentem Pallas miserata leuauit:
Atq; ita,uince quidem, pende tamen improba,dixit.

Marsya tibicen ab Apolline uictus, pependit laqueo. Quod innuit Plinius lib. 16. cap. 45. Ibi, inquit, Platanus ostenditur, ex qua pependit Marsya uictus ab Apolline.

Arnulphus septimus Gallorum imperator, Bergamo capta, **Ambrosium** eius loci principem suspendio enecauit.Sabell.

Capronia uirgo Vestalis stupri comperta, suspendio affecta est. Oportebat enim eas in uirginitate persistere, quæ ministerio Vestæ allegabantur.

Helena post mortem Menelai à Megapentho & Nicostrato filiis Orestis fugata, in Rhodum ad Polyzo uxorem Tleopoleni peruenit. Cui quum suspecta esset ob uiri zelotypiam, eiusdem mandato arbori suspensa est. Autor Pausanias apud Volaterranum.

Alexander Macedo mortuo Ephestione(quem unicè diligebat) medicum eius **Glaucum** cruci suffixit. Autor Plutarchus in Alexandro.

Beatus **Andræas & Petrus** pro Christi nomine arboribus suffixi sunt. Hic sub Nerone,ille sub Aegea proconsule:Hic capite deorsum uersum demisso, ille sursum uersum erecto. De utroq; Ioannes Fran. Mirandula sic scribit in hymnis: Extenditq; alacer, figendaq; brachia lætus Porrigit Andreas, uersaque sub arbore pendet: Et caput in terram simili sub stipite, Petrus Præbuit,atq; lubens protendit in aëra plantas.

Dorotheus & Gorgonius martyres pro Christiana pietate uitam suspendio finiuerunt sub Diocletiano imperatore: mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta sunt,quæ illæsa remanserunt.

Symeon

Symeon filius Cleophæ, post Iacobum fratrem domini Ierosolymarum episcopus, sub Traiano imperatore, crucis patibulo spiritum emisit.

Zoë Nicostrati martyris uxor in furcam erecta, ibidem cum morte uitam mutauit: partim crucis tormento, partim fumo (quē carnifices ad arboris radicem posuerant) suffocata.

Petrus Aulanus tempore Diocletiani & Maximiani imperatorum, supplicio crucis uitam finiuit, sub Seuero præside.

Bomilchar Amilcharis filius Pœnorum dux, ueniens in suspicionem Carthaginiensiū, cum Agathocle cōspirasse, in medio foro patibulatus est. Ferūt autem eum cruci iam affixum magnis clamoribus, multisq; conuiciis, subditorum ingratitudinem obiurgasse & inter clamores spiritum emisisse. Iustinus lib. 22.

Hanno Carthaginensis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quum ob potentiam, tyrannum uellet inducere, captus à ciuibus uirgis primùm cæsus est, deinde effosis oculis, fractisq; cruribus & manibus, cruci affixus. Autor Trogus.

Val. Bestius à L. Imbrico affixus est cruci, quòd Ruscium ipsius Imbrici filium, suæ fidei commissum interfecisset, ut eius auro potiretur. Aristot. apud Plutarch.

Polycrates tyrannus Samiorum, & pater Silosontis, quum tota uita felicissimus fuisset, ad extremum ab Orœte Persa comprehensus, & in furcam erectus, docuit cum Solone nihil omni ex parte beatum. Autor Herodotus in Thalia, & Strabo lib. 14. Mantuanus de Fortuna Gonzagæ, Inuenies unum toto qui uixerit æuo, &c.

Sataspes Persa Teaspis filius à Xerxe rege cruci affixus est, quòd Zopyri filij Megabysi filiam uirginem uitiasset, quodq; etiam totam Africam non peragrasset, quod se fecisse ad diluendum stuprum dixerat. Autor Herodotus.

Idem Xerxes **Leonidem** Spartanorum regem ac principem bellica uirtute clarum iussit abscisso capite in crucem tolli. Autor Herodotus.

Simon puer Tridentinus sedente Sixto quarto Pontifice, die Veneris (quo Christus pro nobis in cruce immolatus est) à Iudæis clàm comprehensus, omnibusq; tormentis prius affectus, demum cruci affixus est.

Daphitas Grammaticus quum reges conuiciis aspergeret, & probris notaret, comprehensus in Thorace mōte itidem erectus est in crucem. Vnde est adagium, Caucre Thoracē. Strabo lib. 14 *Vide Erasm. in Chil.*

Narſes rex Italiæ **Sindualdum** Brentorum regem prius uictum, donatúmque uenia, quum iterum rebellaſſet, captum in trabe ſuſpendit. Autor Paulus Diaconus lib.2.de geſtis Longobardorum.

Alexander & Epipodius martyres paſsi ſunt apud Lugdunum ſub Antonio Vero, & pro Chriſti nomine patibulo crucis affixi.

Claudius quoque, **Aſterius, & Menon**, dum Chriſtianam profiterentur religionem, & gentilem inſectarentur hæreſim, poſt multa ſuppliciorum genera, tandem in crucem erecti ſunt, eaq́; morte ſpiritum domino reddiderunt.

S. Agricola Vitalis magiſter, itidem pro fide orthodoxa ſuffixus eſt patibulo, temporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum. Sabellicus.

Iulia uirgo Carthaginenſis, dum idola & ſimulácra deorum contemneret: Chriſtianamq́; profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemeſius martyr ſententia Aemiliani iudicis apud Aegyptum inter latrones patibulatus eſt.

Neſtor epiſcopus eandem ſubiit mortem ſub Decio Imperatore, & Pollione præſide.

Ludouicus Hutinus Philippi Pulchri filius rex Gallorum, **Enguerranum** quendam inter Gallos autoritate & opibus pollentem crucifigi fecit. Volat.

Pleriq; alij uitam ſuſpendio & furca clauſerunt, ut Lycambes, Biblis, Phyllis, Monyma Mithridatis uxor, Calluce, Anaxarete, Auctolia, Bubalus, Silanus T.Manlij filius, Iudas, Erigone. De quibus quoniam iam ſumus locuti, nihil hîc repetemus.

SITI ET FAME MORTVI.

E**Riſichthon**, ut iam diximus, propter neglecta Veneris ſacra ad tantam famem adactus eſt, ut propria membra corroſerit. Ouidius lib.8.Metam.

Sic epulas omnes Eriſichthonis ora profani
Accipiunt, poſcuntq́; ſimul cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt, ſemperq́; locus fit inanis edendo.

Pauſanias ab Ageſilao patre inedia conſumptus eſt, quôd pecuniam à Xerxe accepiſſet, ut Spartam proderet. Autor Chryſermus apud Plutarchum.

Siſigambis Darij Perſarum regis mater inedia extincta eſt,

quum

quum cibo aliquandiu abstinuisset. Curtius lib.4.de gestis Alexandri ait eam itineris continui labore, animiq; ægritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidisse. Demum lib.9.die quinto extinctam, quo mori statuerat, cibo & luce dedita opera sibi subtractis.

Euristhenes à matre inedia interfectus est, quòd male in bello pugnasset. Ouidius in Ibin:

Obstrictusq; famem patiaris limine tecti:
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Vgolinus Pisanorum comes, quum à suis expulsus patriam bello oppresisset, tandem captus per proditionem, unà cum liberis fame absumptus est.

Neocles Sicyoniorum tyrannus, à suis ob crudelitatem fame & frigore extinctus est. Ouidius in Ibin:

Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis causa, famesq; tuæ.

Aristo Poëta ab Atheniensibus fame extinctus est, quòd suis carminibus eorum laudes fuisset insectatus. Ouidius in Ibin: Vt'ue parum stabili qui carmine læsit Athenas Inuisus pereas deficiente cibo. Solent luculenti scriptores his multum gloriæ comparare, quos suis dignantur monumentis. Contra uerò inepti, qui suis modulis se non metiuntur, & multa supra uires audent, tantum probri & ignominiæ afferunt, quantum illi honoris & famæ. Propterea non uerto crimini Alexandro, quòd insulsum uersificatorem **Chœrilum** (quem præconem suorum dedignabatur facinorum) inedia suffocauerit, dicente eodem Ouidio:

Inclususq; necem cauea patiaris, ut ille
Non profecturæ conditor historiæ.

Richardus Secundus Eduardi filius, puer admodum ab Anglis fame extinctus est, quòd inutilis regno uideretur. O duræ ceruicis populum, cui semper fuit moris secundum aut tertium quemq; regum crudeliter enecare.

Cleanthes Philosophus Zenonis discipulus, dum cibum sibi subtraheret, ut cuidam morbo (quo laborabat) mederetur, nimia inedia se peremit. Laërtius.

Pomponius Atticus Ciceronis amicus, morbo quodam in senectute correptus, seipsum abstinentia cibi itidem suffocauit. Cor. Nepos.

Gabinus presbyter ciuis Romanus iussu Diocletiani Imperatoris in carcerem coniectus est, ibiq; fame extinctus, quòd

Christianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Fœlix, & **Silinus** martyres, apud Alexandriam pro Christi nomine fame & inedia interfecti sunt.

Murita martyr ab Elpideforo quodam Arriano in exilium missus, ibidem fame & frigore extinctus, uitam cũ morte mutauit.

Volaterranus ait **Thaleta** philosophum (dum Gymnicum certamen prospiceret) æstu & siti absumptum fuisse.

Benedictus Sextus pontifex à Cincio ciue Romano in carcerem detrusus, ibidem fame enectus est, uel (ut alij uolunt) strangulatus.

Bonifacius Octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarram Columniensem in eum misit, qui captum Pontificem in carcere fame extinxit.

COMBVSTI.

PErillus rogatus à Phalaride, Tyranno Agrigentino, ut nouum tormenti genus ad plectendos reos comminisceretur: taurum æneum excogitauit, quo inclusi flammis suppositis perirent, & boum mugitus imitarentur. Quam pœnam primus expertus est. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono. Idem lib. 5. Tristium: Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri. Plinius cap. 8. lib. 34.

Macedonia unde dicta. **Macedon** mulier (à cuius nomine Macedonia dicta est) igne cœlesti unà cum marito absumpta est. Ouidius in Ibin:

Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei uindicis igne cadas.

Scribit Plinius lib. 7. Natu. histo. **Auiolam** consularem in rogo reuixisse. Sed quoniam subueniri non poterat, præualente flamma uiuum fuisse crematum.

Fama est **Cæsium Bassum** poëtam lyricum in suis prædiis ardente Veseuo, lateq; uagantibus flammis cum uilla sua conflagrasse.

Eustathius Traiani aulicus, dum ceruum in uenatione sectaretur, uiso inter eius cornua crucis simulacro auditaq; hac uoce: Cur me persequeris, statim conuersus est unà cum **Theophita** uxore. Quod vbi postea resciuit Traianus, ambos in tauro æneo comburi iussit. Volaterranus.

Pli. 2. perijt incendio. **Plinius** secundus quum nihil in maiore negotio haberet, quàm rerum naturalium causas scrutari, periit in Veseui montis

incendio

Incendio, dum rationem uellet inquirere.

Polycarpus Ioannis Apoſtoli diſcipulus & Smyrnæ preſul, pro Chriſtiana pietate palàm & ſpectāte populo in amphitheatro combuſtus eſt. Volater.

Valens Imperator frater Valentiniani, prælio ſuperatus à Gothis, in tugurio (quò ſpe ſalutis confugerat) ab eiſdem crematus eſt. Sex. Aur.

Alexander Mileſius, Polyhiſtor cognominatus, libertus Cor. Lentuli grammaticus apud Laurentes ex incendio crematus eſt Syllæ temporibus. Autor Suidas apud Volaterranum.

Alcibiades Clyciæ filius dum in Phrygia ab Athenienſibus exularet, percuſſorum (qui immiſsi fuerant) decreto uiuus in cubiculo crematus eſt. Ouid. in Ibin:

Clyciadæq; modo circundatus ignibus atris,
Membra feras Stygiæ ſemicremata neci. Iuſt. lib. 5.

Innocentius tertius iuſsit **Almericum** hæreticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creari, & creari) apud Lutetiam comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum, cum Conabro Britonum duce bellum geſsit, uictumq; interfecit, & **Crominum** eius filium nothum, unà cum uxore ac liberis cremauit.

Medea ægreferens ſe ab Iaſone relictam, ſibiq: **Creuſam** ſeu **Glaucam** Creontis filiam ſuperinductam fuiſſe, nouæ nuptæ dona quædam miſit nuptialia, quæ eidem & toti domui incendium attulerunt. Propertius libro 2. Aſpice quid donis Eriphyla inuenit amaris, Arſerit & quantis nupta Creüſa malis. Nigidius tamen apud Maſerium ait, Corinthi fontem eſſe Glaucem nomine, in quem ſe illa præcipitauit, quum aduerſus Medeæ ueneficia ignesq; id ſibi ſperaret profuturum.

Saxo lib. 7. hiſtoriarum Danicarum ait **Frothonem** regem incendio conſumptum fuiſſe, & in antro, quò confugerat, flamma & fumo fuiſſe ſuffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues ſuos multis torqueret ſuppliciis, à populo unà cum liberis & coniuge crematus eſt, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis ſuffocatus. Ouid. in Ibin:

Vtq; ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, &c.

Nicias fuit inter uenatores quiſpiam uenandi ardore concitatior, dum feras immiſsis canibus ardentius inſectaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem. Autor Cælius cap. 59. lib. 12.

Plutar

Plutarchus scribit **Pythagoram** philosophum uiuum fuisse à Cyloniis exustum. Laërtius ait hoc factum fuisse in Nicoclis Crotoniatæ domo, à quodam, quem in disciplinam admittere noluisset.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuisse scribit, qui propter excitatum bellum uiuus sit exustus.

Laurentius & **Tyburtius** martyres pro Christi nomine incendium uolentes pertulerunt. Io. Fr. Mirandula lib. 2. Hymn. Iucunda incendia Laurens Suscipit, Empyrea multum irroratus ab unda, Atq; per ardentes prunas illæsus abibat, Maiores in corde ferens Tyburtius ignes.

Emerita Lucij Anglorum regis soror, pro Christiana itidem pietate flammis extincta, spiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permulti, qui incendio finiuerunt uitam, ut Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catulus, Luctatius, Asdrubal, Portia, Dædalion, Brotheus. Quorum mortem reperies in eorum Historia, qui se occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere uitam reliquerunt, &c.

PRAECIPITATI.

TRoia diruta, Troianisq; profligatis, ne quid superesset reliquiarum, quod in posterum urbis & populi ruinam ulcisceretur, Vlysses **Astyanactem** Hectoris filium in præceps dedit mira quidem immanitate. Ouid. lib. 13. Meta. & in Ibin. Et Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obsidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando consilium inisse, damnatus, e saxo Tarpeio præceps datus est. Autor apud Gellium, M. Varro. Cor. Nepos scriptum reliquit eum uerberando fuisse necatum.

Thessalus (à quo Thessalia nomen sumpsit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Ossa monte præcipitatus est. Ouidius in Ibin: Vtq; dedit saltus è summo Thessalus Ossa, &c.

Sabinis Romam obsidentibus, quum **Tarpeia** uirgo Capitolium prodidisset, armillarum & anulorum (quos illi gerebant) pactione, ubi in arcem introducti sunt, obsequij immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Liuius testes.

Lycas ab Hercule præcipitatus est, quòd ei tunicam cruore Nessi tinctam, & ueneno imbutam attulisset. Sabellicus. Ouidius in Ibin.

Lycur

Lycurgus Thracũ rex (teste Lactantio) à suis in mare præcipitatus est, quòd primus mero aquam miscuisset.

Aesopus fabulator Phrygius quum uenisset Delphos, ibidẽ furti ab æmulis falsò accusatus (phialam enim argenteam inter eius sarcinulas clàm posuerant) de rupe insons præcipitatus est. Plur. de sera numinis uindicta.

Nauplius Palamedis pater quum intellexisset Diomedem & Vlyssem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per insidias machinabatur) seipsum præcipitauit. Seneca. Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA MORTVI.

Elpenor socius Vlyssis ebrius apud Circen factus, scalarum casu periit. Martialis libro 11. Pene imitatus obit sæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit usque gradus. Ouidius lib.3. de Tristibus, & in Ibin.

Martialis ait Philostratum, quum in Balneis Sinuessanis esset, nimio haustu uini in ebrietatem lapsum scalarum casu, non tunc primum sed paulò post extinctum.

Plinius lib.7. ait Asclepiadem medicum Prusiensem suprema in senecta scalarum lapsu fuisse exanimatum. Sic qui ægrotis mederi consueuerat, qui e funere retulerat mortuum, fati insidias uitare non potuit.

TERRA ABSORPTI.

Amphiaraus uates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatu cum curru (cui insidebat) absorptus est. Propertius lib.2. Non Amphiareæ prosunt tibi fata quadrigæ. Idem lib.3. Tu quoque ut auratos gereres Eriphyla lacertos, Delapsis nusquàm est Amphiaraus equis. Ouidius lib.3. de Ponto quoq; meminit. Plutarchus in Paral.

Quum ingens uorago Romæ paulatim excresceret & terram absumeret, responsum est ab oraculo, hiatum non posse desinere, nisi quis intrò se demitteret. Quo audito Curtius equo insidens illuc desiliit. Liuius lib.7. Propertius lib.3. Ouid. in Ibin.

Idem fecit Anchurus Midæ regis filius, ut iam diximus in eorum historia, qui se occiderunt.

Paulo Aemilio in Pyrrhum Epirotarum regem rebellante, quum

quum ab oraculo responsum fuisset Romanos fore uictores, si quis eorum in uoraginem se demitteret, **Val. Torquatus** sponte se obtulit. Autor Critolaus apud Plutarchum.

Chore, Dathan, & Abyron quum insurrexissent in Moysen & Aaronem, excitassentq; populum ad auferendum huic sacerdotium, illi principatum, protinus (ut scribitur Numeri cap. 16.) dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis & uniuersa substantia eorum, descenderuntq; uiui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

CONuenit Cæsarem **Claudium** Imperatorem ueneno ab Agrippina uxore occisum: ubi autem, & per quem dato, discrepat. Alij ab Haloto spadone præministratum, alij domestico per ipsam Agrippinam cōuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium ciborum auido obtulerat. Quod cōfirmare uidetur Martialis lib. 1. Epigr. dicens: Boletum qualem Claudius edit, edas. Et Ausonius: Claudius ambiguo conclusit fata ueneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus lib. 12.

Lotharius rex Gallorum, Ludouici quarti filius decesit ex ueneno, ab uxore adultera (ut fertur) præministrato. Eius quoq; filius **Ludouicus** V. Blanchæ coniugis opera eodem fato periit. Volaterra.

Mahomethes ex Arabia ortus uastata Syria, expugnatáque Damasco eius regionis capite, quum Scænitas & Arabas suæ adiecisset ditioni, anno uitæ X L. ueneno à domesticis dato, periit. Bapt. Egnatius.

Constantinus Imperator Heraclij filius, quum annum unicum rebus prçfuisset, Martinæ nouercæ dolo & insidiis uenenum hausit, quo suffocatus est.

Ioannes Zimisces Imperator, post Nicephorum Phocam Constantinopolim profectus, ibidem post annum Imperij sextum, & sex menses potionatus decesit.

Carolus Caluus imperator & Gallorum rex ueneno à Sedechia medico Iudaici sanguinis dato interiit, quum Mantuæ in ualetudinem incidisset.

Henricus ex Lucelburgo Imperator post Albertum à Clemente Pontifice designatus, dum superata Hetruria, Florentinis salutem iam desperantibus immineret, ueneno in Eucharistia & pretioso

pretioso Christi sanguine dato periit, anno Imperij quinto. Illud autem uenenum datum est opera Roberti Siciliæ regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus, & uenefica, nomine Locusta, **Britannico** iussu Neronis fratris uenenum dederunt bibendum. Quod ita cunctos eius artus peruasit, ut pariter & spiritus eius raperetur. Autor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt **Diocletianum** è Dalmatia oriundum, post annum xx. Imperij sui ueneno extinctum. Cuius autem opera, non constat. Volater.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Crasso fratre suo imperasset, ueneno sublatus est, relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Atheniensibus iniusta de causa morti deuotus, tritum in calice uenenum hausit. Cuius uis dum in præcordia & uenas serperet, iacuit resupinus. Cicero lib. 11. Quæst. Tuscul. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis scribit **Biliotum** astrologum aspersis ueneno boletis instar Claudij periisse, ubi ait:

Dum cauet astrologus perituris sydera nautis.
Dum sibi boletis non cauet, ipse perit.

Lucullum Imperatorem clarissimum amatorio poculo periisse testis est Plinius lib. 23. cap. 3.

Annibal Amilcharis filius post multas clades Romanis illatas tandem uictus, quum de Prusiæ regis Bithyniæ (ad quē confugerat) fide dubitaret, uenenum hausit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sicyonius, quum multos tyrannos sua uirtute sustulisset, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit esse formidolosus. Propterea ueneno lento ac sensim dato ab eo potionatus est. Plutarchus.

Theramenes Atheniensis philosophus, iussu triginta tyrannorum instar Socratis in carcerem detrusus ibidem uenenū hausit. Quo hausto, propino (inquit) Critiæ, quoniam is erat, cuius insidiis moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola prægustatore Antipatri ad regnum aspirantis filio ueneno potus est. Vis autem ueneni, quod in Macedonia gignitur, tanta est, ut ferrum quoq; exurat. Curtius testis est, uenenum illud per Cassandram allatum fuisse, traditumq; fratri Iolæ. Conuenit inter scriptores Aristotelis infamia & maxima nota excogitatum. Ouid. in Ibin: Nec tibi fida ma-

gis misceri pocula posint. Quam qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus rex Apuliæ dum Florentinos bello aggredi, suæq; ditioni submittere constituisset, eorum opera & insidiis ueneno suffocatus est.

L. Vectius à Cæsare subornatus, & præmiis inductus, ut se de inferenda Pompeio nece, à Bibulo, Curione, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) solicitatum profiteretur: quum unum atq; alterum, non sine fraudis suspicione, nominasset, desperato consilij euentu, ab ipso Cæsare interceptus ueneno creditur. Autor Suetonius, & Appianus lib. 2. bell. Ciuilium.

Rosimunda Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum, secundum quoque **Helmigem** nomine, Rauennæ principem, ueneno præsentaneo perdere conata est. Cuius partem quum hausisset, ubi sensit contagium per uenas serpere, euaginato gladio, eã coëgit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo suffocati sunt. Paulus diaconus.

Antharis Longobardorum rex Theolindæ maritus, quum sex regnasset annos, insidiis domesticorum apud Titium extinctus est uenenato poculo, Nonis septembris. Autor Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Longobardorum.

Cossinus eques Romanus amicitia Neronis notus quum Lichene laboraret, uocatus Aegypto medicus, ut eius morbo mederetur, quum Cantharidum potum præparasset interemit. Plinius lib. 29. cap. 4.

** Aliàs Democritum.* Scribit Eratosthenes apud Cælium, * Demosthenem præsidio ultimorum casuum consuesse uenenum gestare inclusum, quod etiam intrepidè hauserit, ne quid indignum sua uirtute à Macedonibus pateretur. Nam quum in Antipatri (qui Alexandro successit) odium uenisset, sanxerat Demades, ut capite plecteretur. Plut. & Plin. lib. 33.

Philopœmen seu Philopœmenes magnus Græciæ Imperator, quum apud Messenios in domicilium subterraneum, neque auras neq; lucẽ exterius excipiens, fuisset impactus, hausto ibidem ueneno periit. Venenũ autem porrexit Dinocrates Messeniorum dux, parta de illo uictoria. Plutarch. in eius uita.

Seneca à Nerone præceptore coactus, ut quod uellet genus mortis eligeret, uenas medico præbuit: ueneno demum in balneo hausto, periit. Suetonius.

Victor

Victor tertius Pont.Maxi.quum unicum annũ sedisset, mortuus est non sine maxima suspicione dati ab Henrico ueneni in calice, dum sacrificaret. Volater.

L.Tubulus sacrilegus ab exilio (quo propter multa flagitia missus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, uenenum hausit. Autor Asconius Pedianus.

Guillermus dux Veronensium nocte quadam cum Florentinis Veronam ingressus, à Carrariensibus captus, & ueneno sublatus est. Volater.

Anaxagoras philosophus, quum annis LXXII. uixisset, ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi reuerebantur) ignitum lapidem uocasset, ibidem epoto ueneno interiit. Hermippus apud Diogenem. Plutarch. in uita Periclis aliter sentit.

Aristobolus rex Iudææ captus à Gabinio, & Romam ductus, in carcere porrectum hausit uenenum.

Conradus Imperator Friderici filius periit ueneno, quod medici à Manfredo (qui Imperio successit) pecunia corrupti dederunt.

Constans fama est, atq; etiam Volaterranus scribit, **Carolum** VIII. Gallorum regẽ ueneno suffocatũ. Quod à ueritate nõ abhorret, quum in Sphæristerio præter spem, ac nihil sibi timens, exanimatus propè concidisse, ac paulò pòst expirasse dicatur.

Laodice regina Syriæ, **Antiochum**, Deum cognomento, maritum suum ueneno extinxit, ob superinductam sibi Ptolemæi sororem Berenicem.

Themistocles quum annum ætatis quintũ & sexagesimum absoluisset, spectantibus amicis epoto sanguine taurino uitam finiuit. Autor Plutarchus in eius uita. Quod eum fecisse dicunt, ne in patriam (qua tamen pulsus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibusdam aliis ueneno itidem præfocatis, iam sumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

Plinius lib.7. cap.53. Nullis euidentibus causis obiere, dum calciãtur matutino, duo Cæsares, prætor & prætura perfunctus dictatoris Cæsaris pater: hic Pisis exanimatus, ille Romæ.

Q. Fabius Maximus in consulatu suo pridie Calendas Ianuarii. In cuius locum **M. Orelius** paucissimarum horarum consulatum petiit.

Item **Vulcatius Gurges** Senator. Omnes adeò ſani, atque tempeſtiui, ut de progrediendo cogitarent.

Q. Aemilius Lepidus, iam egrediens, incuſſo pollice limini cubiculi.

C. Aufidius, quum egreſſus in Senatum iret, offenſo pede in Comitio.

Legatus quoque (qui Rhodiorum cauſam in Senatu magna cum admiratione orauerat) in limine Curiæ protinus expirauit, progredi uolens.

Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipſe functus, quum à puero quæſiſſet horas.

A. Pompeius in Capitolio, quum deos ſalutaſſet.

M. Iuuencius Thalna Conſul, quum ſacrificaret.

Seruilius Panſa, quum ſtaret in foro ad tabernam hora diei ſecunda, in P. Panſam fratrem innixus.

Bebius Iudex, dum uadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro ſcribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, ſpecillũ per oculũ trahens.

A. Manlius Torquatus conſularis, quum in cœna placentam appeteret.

L. Durius medicus Valla, dum mulſi potionem haurit.

Ap. Saufeius ſcriba, quum à balineo reuerſus, mulſum bibiſſet, ouumq; ſorberet.

P. Quintius Scapula, quum apud Aquiliũ Gallũ cœnaret.

Decimus Saufeius ſcriba, quum domi ſuæ pranderet.

M. Ofilius Hilarus hiſtrio, ſumpta poſt cœnam calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die ſui conſulatus interiit. Vnde exiit Ciceronis iocus: Vigilantem habuimus Caninium Conſulem, qui ſomnum in ſuo conſulatu non uidit. Macrobius, & Cic. lib. 7. epiſtol. famil.

Fuit & **Cn. Carbonis** mors multum inſperata, qui dum uentrem exoneraret in latrina occiſus eſt. Plutar. in uita Pompeij.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpenna. Idem Plutarch.

Mithridates quoque ſenior rex Ponti, morte repentina interceptus eſt.

Gandaricus rex Vandalorum, dum capta Hiſpali, Beticæ urbe, templũ uellet prophanare, mortuus repentè concidit. Volater.

Alaricus Imperator apud Conſentiam morte ſubita defunctus

ctus est. Paulus Diaconus.

Alphonsus septimus rex Hispaniæ in itinere sub arbore quadam repentè excessit.

Andebuntus rex Anglorum, in cœna nimio uini haustu cecidit extinctus.

Aegeas proconsul post affectum martyrio Andream, à malo spiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem Parmenionis filium subita correptum morte, scribit Curtius lib.5. de gestis Alexand.

Periit & subita morte **Andragoras**, autore Martiale, qui lib. 6. sic inquit: Lotus, nobiscum est hilaris, cœnauit & idem, Inuentus mane est mortuus Andragoras.

Argia sacerdos à **Cleobi & Bithone** filiis ad Dianæ templum in curru uecta, quum deam orasset, ut illis præmium daret pro pietate, & quod homini uideretur optimum, mortuos in lecto mane reperit. Quod fuit argumẽto, matura morte nihil esse melius. Autor Cicer.lib.1.Quæst.Tusc.& Plutarch.in Solone.

Trophonius quoq;, & **Agamedes** dum ædificato apud Delphos Apollini templo, deum mercedem laboris postulassent, quodq; homini esset utilissimum, paulò post itidem mortui inuenti sunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus (Corbinum oppidum est in finibus Eduorum) uir potens opibus, augusta maiestate,& Catoniana propè grauitate, dum in templo ad sacrificium & orationem se reclinaret, incerta causa & inexplorato mortis argumento, repentè expirauit, iam plenus annis.

Petrus Calceonus, unus eorum, qui Ioannã puellam gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerunt, dum radendam tonsori barbam committeret, in ipsa tonstrina repentè decessit. Valerandus Varanius: Sic & Calceonus (qui censuit esse cremandam) Pendula dum tonsor secat excrementa capilli, Expirans cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. ultrices sic pendent crimina pœnas.

GAVDIO ET RISV MORTVI.

IMmodica periit lætitia Lacedæmonius **Chilo**, quum filium in complexibus teneret Olympiæ coronatum.

Sophocles & Dionysius Siciliæ tyrannus, uterq; accepto Tragicæ uictoriæ nuntio. Plinius cap.37.lib.7.

Lucianus & Sotades apud Crinitum, contra Plinij sententiam, dicunt Sophoclem acino uuæ periisse. Val. Max. tamen & Volaterran. fouent partes Plinij. Quorum uexillum sequitur Politianus in Nutricia scribens: Quenq; senem meritæ rapuerunt gaudia palmæ. nisi fortasse de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio post cladem Cannarum incolumi uiso post falsum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poëtarum præter spem uicisset, ac propterea lætissimè gauderet, inter illud gaudium repente mortuus est. Gellius.

Philistion Nicæus poëta Comicus (qui Socratis ætate floruit) nimio quoq; risu mortuus est. Politianus in Nutricia: Implicitusq; Sophron, risuq; Philistio tandem Perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios Athletas eodem die uincere, & uictores coronari uidisset, populusq; gratulabundus flores undiq; in eum iacerent, in stadio spectante populo in oculis & manibus filiorum animam efflauit præ lætitia. Autores Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem est consensus, præterquam quòd Cicero duos tantùm filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit.

Philæmon poëta uidens asinum ficus mensæ paratas comedentem, tanto diffluxit gaudio, ut eo expirauerit. Autor Valerius Maximus.

Aristoteles apud Gell. est Autor, **Polycratam** nobilem fœminam è Naxo insula cognito repentè insperato gaudio animam expirasse. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna consul, dum sacra diis exhiberet in Corsica (quam suis auspiciis subegerat) acceptis literis, decretas ei à senatu supplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focum præ gaudio collapsus, mortuus humi iacuit. Autor Valerius Maximus, de mort. non uulg.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

COr. Gallus & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiere. Autor Plin. lib. 7. Quorsum autem (inquit Valerius) attinet eorum cauillari fata, quos non libido sua, sed fragilitatis humanæ ratio abstulit?

Alcibiades Atheniensis cum Timandra meretrice à Lysandro

dro interfectus est, in actu Venereo, ut credibile est: incertum tamen. Plutarch. & Valer.

Phaon quum esset hominum pulcherrimus, á Mitylenæorum mulieribus ardenter appetebatur. Vnde factum, ut in adulterio deprehensus iugularetur. Autor Cælius.

Tertullianus in Apologetico contra gentiles ait, **Speusippum** philosophum de Platonis schola in adulterio periisse.

Cornel. Tacitus ait, **Tigillinum** præfectum uigilum & prætorij inter stupra concubinarum & oscula, sectis nouacula faucibus inhonestam clausisse uitam.

Iouianus Pontanus in opusculo de Obedientia, ait, **Beltrandum** cognomine Ferrerium, Barcellone (urbs est Hispaniæ) in Venere expirasse.

Rodoaldus Longobardorum rex, in libidine deprehensus, cum matrona interfectus est. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehensus, itidem interfectus est. Cuius mors eò turpior est, quò sanctiorem eum esse oportet, qui dignitate cæteros antecellit. Platina.

CIBO ET POTV NIMIO MORTVI.

ARchesilaus Prytaneus immodico haustu uini periit, anno suæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Eusebius scribit, **Domitium Aphrum**, cibi superfluitate redundantem, in cœna periisse.

Septimius Seuerus Imperator dum membrorum omnium, maximè pedum, dolorem pati nequiret, loco ueneni, cibum plurimę carnis incoctæ auidiùs deuorauit: quē dum cōcoquere non posset, cruditatem passus, expirauit. Autor Sextus Aurelius.

Valentinianus Imperator Quadorum legationi respondens, uoce impetus sanguinis amissa, sensu integer expirauit. Quod ex intemperantia cibi, ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse multi detulere. Idem autor Sextus Aurelius.

Ferunt & **Iouinianum** Imperatorem ciborum in stomacho incoctorum cruditate periisse. Testis Bapt. Egnatius. *Iouinianus.*

Iam diximus Anglorū regem **Andebuntum** in cœna quandoq; tantum uini sumpsisse, ut eo suffocatus repentè excesserit. *Andebuntus.*

Gregorius Turonensis ait, **Childericum** Saxonem, quum aliquando ad ambas usque aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatum fuisse, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poëta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino uuæ passæ strangulatus est. Politianus in Nutricia: Tandem acino passæ cadis interceptus ab uuæ. Va. Max.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT MVRORVM RVINA.

CEbrion Priami filius à Patroclo in bello Troiano saxo obrutus est. Autor Homerus.

Cycnus Neptuni filius, quum à patre habuisset, ut ferro inuulnerabilis esset, ab Achille apud Troiam lapide extinctus est.

Atheniensibus in Eumolpum bellantibus, dum immineret fames **Pyrander** quæstor à populo saxis obrutus est, quòd triticum parcè suppeditaret. Autor Calisthenes apud Plutarch.

Romanis in Gallos bellum gerentibus, dum annonæ caritas inualesceret, **Cinna** tritici largitionem surripiens, regnum affectasse creditus est, ac propterea saxis obrutus. Aristides apud Plutarchum testis.

Mardonius Persa (quem Xerxes apud Salaminem uictus cum exercitu reliquit, ut belli reliquias confoueret) ab Arimnesto Spartiata saxo obrutus est. Quo fato præmonuerat eum periturum Amphiaraus. Autor Plutarchus in Aristide.

Neocles & Demopolis Themistoclis filij, quum Atheniensium memoriam refricuissent super legibus, quæ aduersus exules fuerant sancitæ, à paternis inimicis lapidibus obruti sunt. Cælius cap. 12. lib. 8.

Chrysantus Alexandrinus unà cum **Daria** uxore sub Numeriano imperatore pro catholica pietate saxis obrutus est. Volaterranus.

Eusebius Sardus, præsul Vercellensis à Constantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppressus est.

Paulina uirgo Romana, Artemij præfecti filia, saxis obruta est sub Diocletiano, cum **Candida** matre, idq; pro Christi nomine. Volaterranus.

Polydamas Herculani roboris athleta, dum sub saxo ruinam minante cum aliquot conuiuis cœnaret, omnesq; sibi timẽtes diffugerent, solus uirium confidentia remansit: fore sperans, ut cadentem molem manibus sustineret, qua tamen oppressus est. Autor Pausanias apud Volaterranum, & Valerium Max.

M. Posthumus Regiliensis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus urbis prædam spopondisset, ac

postea urbe capta eosdem clusisset, certatim ab omnibus saxis obrutus est. Autor Liuius.

Macrobius autor est **Vatinium** in ludis gladiatoriis fuisse lapidatum à populo.

Scribit Herod. **Coem** unum ex Alexandri ducibus à Mitylenæis comprehensum, & lapidibus interemptum.

Lycidas senator Atheniensis à suis interfectus est, quòd pecuniam à Mardonio Persa Athenarum inimico, accepisse crederetur. Autor Herodotus lib. 9.

S. Stephanus martyrum primus, pro Christi nomine lapidibus oppressus est. Io. Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipiis scelerum.

Elphegus Cantuariensis archiepiscopus, pro Christiana pietate eandem subiit mortem.

Vitalis quoque Mediolanensis, **Onesimus, Metranus, Mammes, Magnus & Cyriacus** martyres eodem oppressi sunt tormento.

Pyrrhus Epirota dum aduersus Antigonum Argos obsideret, tegula, uel (ut mauult Trogus) saxo à uetula iacto interfectus est. Ouidius in Ibin:

Aut ut Achilliden cognato nomine clarum,
  Opprimat hostili tegula iacta manu.

Autor Plutarchus in eius uita.

Henricus, Alphonsi octaui regis Castellæ filius, dum unà cum pueris lusitaret, tegulæ casu periit apud Palantiam urbem.

Ioannes XXI. pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppressus est.

Clemente V. Pont. Lugduni solenne sacrificium celebrante, tantus agminatim confluxit populus, ut **Ioannes** Britanniæ dux cum multis aliis muri ruina occubuerit.

Athenæus philosophus, quum Romam uenisset, ruina domus, quam habitabat, oppressus est. Strabo lib. 14.

Siluinus & Falconius famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.

Alidice, Alebæ Larissæi filia, unà cum uiro **Lycoride** ruina domus extincta est. Ouidius in Ibin,

Lapsuramq; domum subeas ut sanguis Alebæ,
  Stella Lycoridæ cui fuit æqua uiro.

Tranquillus ait, Fidenis theatri ruina duo & uiginti hominum milia periisse. *Theatri ruina.*

IVGVLATI ET STRANGVLATI.

SErgius Galba quum Pisonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptasset, in medio foro ab Othone iugulatus est.

Gandulphus martyr, suasu uxoris adulteræ (cum qua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus est.

Commodus post tertiumdecimum imperij annum strangulatus est, Læto autore, & Martia concubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentasse, ut eum ueneno perderet.

Lucilla Nemesij tribuni filia, Romæ in uia Appia sub persecutione Valeriani iugulata est.

Cethegus, Statilius, Gabinius, Ceparius, & Lentulus Catilinarij, in carcere iussu Senatus strangulati sunt. Sallustius.

Galsonda Athanagildi Gothorum regis filia à Chilperico marito noctu iugulata est, suasu Fredegundæ pellicis. Volat.

Antistius, autore Plutarc. in senatu iugulatus est, quòd ob Pompeium Syllanam sequi factionem uideretur.

Dinarchus Corinthius iussu Polypercontis iugulatus est. Plutarchus autor.

Darius Caudemum Atheniensem (quem de apparatu sui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib.3. de gestis Alexandri.

P. Cor. Lentulus Prætor ubi comprehensus in coniuratione Catilinæ, iussu Ciceronis iugulatus est in carcere. Sallust.

Amalasuntha Gothorum regina, Atalarici mater à Theodato (quem mortuo filio regni socium asciuerat) in balneo iugulata est. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes à militibus suis iugulatus est, quòd Constantem Constantini filium fecisset perimi. Idem autor.

Apries ab Amasi superatus, datus est Aegyptiis iugulandus. Herodotus.

Albanus martyr à latronibus hoc mortis genere suffocatus est.

SAGITTIS CONFOSSI.

ACHillem poëtæ fabulantur nullibi membrorum præterquàm in talo fuisse uulnerabilem, quòd eam partem mater Thetis nō abluisset Stygiis undis, ut cæteras. Hūc ergo iaculatus Paris, euersorē Troię peremit. Verg. lib. 6. Aen. & Ouid. lib. 12.

Lycophron poëta Iambographus à quodam æmulo traiectus

ictus est. Ouid. in Ibin: Vtq; cothurnatum periisse Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa sagitta tuis. Volat.

Acron rex Ceninensium, à Romulo uictus, & sagitta confossus est. Vide Tortellium.

Anacharsis Scytha, à Sauleo rege eodem modo extinctus est, quòd alienæ gentis sacrificia imitaretur. Autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum uelint.

Hyrene uirgo à Sisinnio pro Christi nomine hanc oppetiit mortem.

Christina uirgo sub Iuliano hoc modo passa est.

Beatus quoque **Sebastianus** ciuis Mediolanensis, sub imperatore Diocletiano.

De **Procride** sagitta à Cephalo confossa, iam sumus locuti in Parricidis.

PEDICVLARI MORBO MORTVI.

HOnorificus Vandalorum rex, quum octo annis Christianam religionem insectatus fuisset, morbo pediculari miserè periit. Volat.

Arnulphus Imperator post Carolum Crassum, quum ad rapinas & templorũ spoliationes animum conuertisset, iusta numinum ira, paulò pòst pediculari morbo interiit. Bapt. Egnatius.

Speusippum Eurymedontis filium, Atheniensem philosophum, sunt qui dicant mortem sibi intulisse. Plutarchus tamen efferuescentibus toto corpore pediculis interiisse.

Plinius lib. 7. Nat. Histo. scribit **Syllam** erodente seipso corpore, & supplicia sibi gignente interfectum. Plutarchus scribit, contractam carnis corruptionem in pediculos fuisse conuersam: adeò, ut tunicæ omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exundantis sordis implerentur, tanta uis epullulabat. Quocirca per singulos dies ingrediebatur aquam, sed nulla erat utilitas. Celeriter enim inualescebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgamenta superabat.

Pherecydes quoq; rerum diuinarum scriptor, eodem periit morbo. Pherecydes Syrus (inquit Plin.) copia serpentum ex corpore eius erumpente expirauit. De hoc extat Q. Sereni carmen. Sed quis nõ paueat Pherecydis fata Tragœdi? Qui nimio sudore fluens animalia tetra Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Alcman unus ex clarissimis Græciæ poëtis hac etiã fœditate periit, autoribus Plinio lib. 11. & Plutarcho in Sylla, scribente, Ex

posterioribus autem, **Alcmanem** (qui mirificus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo periisse ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquissimis **Acastum** Peliæ filium hoc morbi genere (quem phthiriasim appellant) interiisse. Plutarchus.

Callisthenes quoque Olynthius, dum carceris custodia teneretur: præterea & **Mumius** iurisconsultus eadem tabe passim membrorum corrosi sunt. Idem autor in Sylla.

Traditum est (inquit idem Plutar.) eum qui in Cilicia belli seruilis autor fuit, **Eunum** nomine, captum, Romamq; perductum, ex phthiriasi mortem obiisse.

Platonem Philosophorum haud dubiè principem, sunt qui dicant in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam derepentè exhalasse. Nonnulli in morbum incidisse, quem à corruptione pediculorum phthiriasim uocant. Inquit idem autor.

Maximianus imperator, ulcere inguinibus innato, quum deessent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opem ferre auderent, uermibus undique erumpentibus obiit.

Herodes rex Iudææ post trucidatos innocẽtes, quum in Apostolos Domini sæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. Eruperunt siquidẽ in toto corpore uermes, qui dum uniuersum passim corpus eroderent, tyrannum coëgerunt, ut desperato remedio gladium arriperet, eoq; finiret uitam.

Herodotus in Melpomene scribit, **Pheretrinam** Barcæorũ reginam, immani crudelitate fœminam, Deorum vltione, totam uermibus putruisse, eoq; morbo miseram euomuisse animam.

Sunt qui dicant **Antiochum Epiphanem** Syriæ regem, quum Hierosolymas peteret, curru delapsum, in hãc sordem incidisse, uermibusq; fuisse absumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

IVgurtha Manastabalis filius nothus, Micipsæ regis Numidarum nepos propter Adherbalem & Hyempsalem fratres regni consortes occisos, à Mario bello petitus, uictus, & in triũphum ductus, postremò in carcerem coniectus est, ubi expirauit. Plutarchus in Mario.

Aldegisius Desiderii Longobardorum regis filius, à Carolo Magno uictus, & in carcerem cõiectus est: ubi & clausit uitam.

Celestinus V. quum summo pontificatu se abdicasset, à Bonifacio octauo (cui rei summam commiserat) successore, in carcerem

cerem detrusus, & ibidem extinctus est.

Syphax rex Numidarum, quum à Romanis ad Carthaginenses defecisset, uictus à Scipione, & in triumphum ductus, Tyburi in custodia mortuus est.

Aristonicus ab Aquilio consule in triumphum ductus, & in carcere suffocatus est.

Henricus tertius, imperator, ab Henrico filio captus, & Leodij custoditus, pædore carceris miseram exhalauit animam. Bapt. Egnatius.

Agatha uirgo Catanensis sub Quintiano consule in carcere extincta est.

Romanus martyr sub Asclepiade præfecto in carcere præfocatus est.

Ioannes primus, Pontifex à Iustino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit, & extinctus est.

Ioannes XIIII. à Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus est.

IN LATRINIS MORTVI AVT OCCISI.

Lampridius ait **Heliogabalum** naturæ portentum, fato à tali monstro pœnas reposcente, in latrina occisum fuisse, dum uentrem exoneraret. Plutarchus.

Cn. Carbo dum in Sicilia uentris onus poneret, iussu Pompeij in latrina itidem occisus est.

Fœlicula uirgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus à Christiana religione diuerti posset, iussu Flacci comitis in latrinam detrusa est, & ibidem mori coacta.

Valerianus **Ireneum** & **Abundium** martyres in cloacam detrudi, & ibidem emori fecit, quòd sanctæ Concordiæ corpus inde extraxissent.

EXCORIATI.

Marsyas ab Apolline (quem ad tibiæ certamen prouocauerat) uictus, & excoriatus est. Ouid. in Ibin: Mens quoq; sic furiis uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet. Idem: Nudá ue direpta pateant tua uiscera pelle, Vt Phrygij, cuius nomina flumen habet. Claud. lib. 2. in Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinam solùm in Christo naturam ponebat) à rege Persarum cute direpta interfectus est, quòd eius filium

filium morbo laborantem interfecisset, quem tamen sanaturum se promiserat. Autor Suidas apud Volaterranum.

Bartholomæus Apostolus, regis Syriæ filius iussu Astyagis excoriatus est. Vnde Io.Fr.Mirandula in Hymnis: Hinc etiam pellem Ptolemæi filius ardens, Deposuit.

FVMO AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

MInos rex Cretæ quum Dædalum ad Siciliam usque persequeretur, à Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obsequiis sibi demeruerat) per proditionem captus, & in thermis suffocatus est. Ouidius in Ibin.

Q.Luctatius Catulus orator, collega Marij, in consulatu, ab ipso Mario mori iussus, inclusus in cubiculo candentium carbonum uapore suffocatus est. Autor Val. Maximus.

Zoë Nicostrati martyris uxor à beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus suspensa, fumo subter suffocante periit.

Thurinum fumi uenditorem fumo necatum fuisse scribit Erasmus in illius adagij explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVAE.

TVlliola Ciceronis filia Dolabellæ primùm locata est, demum Pisoni Crassipedi, sub quo in partu diem obiit. Volater.

Iulia Cæsaris filia, & Pompeij uxor, quum intuita esset uestem coniugis humano cruore respersam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Crassus magna ciuium contentione consulatum obtinuerunt, domum temerè delatam, grauius aliquid uiro accidisse rata, subitò partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia Claudilla, Caij Caligulæ imperatoris uxor, & Marci Syllani nobilissimi uiri filia, itidem in partu diem obiit. Suetonius.

DECOLLATI.

ALebas rex Larissæ urbis Thessaliæ, à suis satellitibus ob crudelitatem obtruncatus est. Ouid.in Ibin: Quosq; putas fidos, ut Larissæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quispiam Atheniensis caupo, quem Athenienses ipsi ob maleficia & imposturas supplicio capitis affece-

runt. Autor Zenodotus apud Erasmum. Valerius.

Philippus Maria dux Mediolanensis **Italianum** Foroliuiensem unum ex suis ducibus securi percussit, quòd cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clàm consentire. Volat.

Sp. Cassius affectatæ dominationis suspectus, supplicio capitali affectus est, domo eius diruta. Valerius de Seueritate. Liuius lib. 2.

Iulia comes Eulaliæ sub præside Daciano capite truncata est. Volaterranus.

Margarita uirgo Antiochena, sub Olybrio eadem morte affecta est. Volaterranus.

Sp. Melius ordinis equestris largitione frumenti ex Hetruria aduecti in plebem facta, ad regnum aspirare creditus est, ac propterea à Seruilio Hala obtruncatus. *Liu. lib. 4.*

Theodora, uirgo Antiochena, sub Diocletiano hac extincta est morte.

Timagoras Atheniēsis capitali supplicio affectus est, quòd Darium (ad quem legatus missus fuerat) more Persarum adorasset. Plutarch.

Victor præsul Carteiæ urbis Hispaniæ sub Maximiano non procul Mediolano hoc supplicio uitam finiuit. Sabellicus.

Didius Iulianus imperator à Septimio Seuero successore suo in abditas palatij balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatus est. Autor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo uictus, quinquagenario maior obtruncatus est.

Patricius Senensis in factione urbis Romæ securi percussus est. Plerique martyrum hoc supplicio uitam finiuerunt, ut **Ansanus, Agathon**, &c.

FEBRE MORTVI.

ANtipater Sidonius die suo natali semper febre laborabat, eoq; morbo periit ultima senectute. *Val. Max. de miracu.*

Antonius Monachus febre itidem correptus quieuit in domino, ætate beati Gregorij.

Guido Petramala Vbertinorum princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanus monachus cœnobij Luxouiensis itidem.

Serena, Diocletiani uxor, dolore matyrum à marito interfecto

fectorum in febrem incidit, qua extincta est.

Tacitus Imp. apud Tarsum febri itidem absumptus est, Autor Sex. Aurelius.

Titus Vespasianus in agro Sabino.

Antoninus Pius duodecim milibus passuũ ab urbe, apud Loricos in uilla sua. Idem Aurel.

Leo Constantini Copronymi filius eodem periit morbo.

Gotfredus primus rex Hierosolymæ, anno uno post ipsam urbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVVIO.

Traianus dum rediret ex Perside apud Seleuciam Isauriæ, ex profluuio decessit, anno imperij xx.

Henricus septimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seuerus Imperator decessit morbo articulari, septuagenario maior.

Iustinus iunior graui pedum dolore, anno imperij sui xi.

INTERCVTIS MORBO.

Heraclius Imperator periit intercutis morbo, anno imperij xxxii. Volater.

Michael Paphlago eo morbo laborans, Michaëlem Calaphatem hæredem instituit.

Crantor Solensis, Xenocratis auditor eadem periit morte. Diogenes Laërtius.

PESTE MORTVI.

Domitius Calderinus patria Veronensis, natus annos xxx. decessit ex pestilentia. Vol.

Fatius quoq; Pisanorum comes uir iustissimus, eodem periit morbo.

Zoë imperatrix, & **Constantinus Monachus**, eius maritus eodem ferè tempore pestilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum **Ludouicum** à secunda expeditione in Saracenos redeuntem, pestilentia passim castra occupante unà cum **Ioanne** filio periisse.

Alphonsus undecimus rex Hispaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obsideret, eodem periit morbo.

M. Antoninus Imperator decessit pestilentia, sexta quàm ægro

ægrotasset die.

Michaël Maurocenus dux Venetorum eôdem periit modo. Volat.

Furius Camillus octogenarius, pestilentia Romæ interiit. Plutarchus.

Oppianus poëta (qui de piscibus scripsit) Roma in Ciliciam patriam reuersus, ibidem ingruente pestilentia suffocatus est, anno ætatis XXX.

Hostilianus Perpenna paulò post assumptũ imperium, eodem periit fato Sex. Aurel.

Cælius scribit **Paralium** & **Xantippum** eodem suffocatos exitio. Plutar.

Ioannes Andreas Ioannis Calderini præceptor decessit Bononiæ ex peste.

Lucius secundus summus Pont. anno sui pontificatus undecimo, peste consumptus est.

Hermolaus barbarus, eodem modo Romæ expirauit, & in fata concessit. Crinitus lib. I.

APOPLEXIA MORTVI.

V**Alentinianus** Imperator contra Sarmatas (qui Pannoniam occupauerant) profectus, uoce aliquandiu amissa, apoplexia mortuus est. Paulus Diac.

Paulus Secundus Pontifex, dum post cœnam cum architecto Aristotele sermonem haberet, obruente crapula repentè ex apoplexia mortuus est.

L. Annius Verus à M. Antonio ad imperii partem accitus, dum inter Altinum atq; Cõcordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus est. Autor Sex. Aurelius.

Fr. Petrarcha in agro Patauino, apoplecticus itidem mortuus est.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

G**Rimoaldus** decimus Longobardorum rex, dum nono die post phlebotomiam in brachio factam, sagittam in columbam direxisset, erumpente continuò sanguine expirauit. Diaconus de gestis Long.

Alexander Imperator, Basilij filius erumpente naribus sanguine.

Attila rex Pannoniæ multo uino potus, dum quiesceret, eruptione sanguinis (qui ei de naribus solitus erat effluere) suffocatus est. Autor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycon seu Glycon philosophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus LXXIIII. Laërtius.

Tyrannion Grammaticus (qui tria librorũ milia fertur habuisse) decesit iam senex morbo podagræ. Volaterranus.

DYSENTERIA.

Albertus Austriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum à Turcis in Austriã rediret, dysenteriæ morbo decesit, postquam biennio imperasset. Egnatius.

Theophilus Imp. post Michaëlem Balbũ, dysenteria itidem periit anno XII. Imperij sui. Idem.

Eodem quoque morbo periit eius pater **Michael Balbus**, seu **Thraulus**.

Sansonem Chilperici regis filium dysenteria expirasse, testis est Greg. Turonen.

Idem scribit **Austrigildem** reginam eodem modo periisse.

LATERVM DOLORE.

L. Crassus orator, Quæstor interiit ex dolore laterũ, quum in senatu contra Philippum consulem acerrimè declamasset. Cicero lib. 3. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno XIIII. & mense IX. sui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

AEschylus poëta in Sicilia in mœnibus urbis (in qua morabatur) egressus, aprico in loco resedit. Super quem aquila testudinem ferens, elusa splendore capitis (quod erat capillis uacuum) eandem perinde ac lapidi illisit, ut fractæ testudinis carne uesceretur. Quo ictu mortuus est poëta. Autor Val. Max. & Politia. in Nut. Aeschylus aëriæ casu testudinis ictus.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, dum suam hæresim (qua filium ab æterna patris substantia conabatur abducere) passim disseminasset, acriusq; serperet, & eundo uires acquireret ipsum contagium, suæ tandem impietatis pœnas luit. Etenim dum Constantinopoli secessum peteret, uentris exonerandi causa, fluentibus in foricam intestinis, miseram euomuit uitam,

eius postea iudicium experturus, de quo perperam senserat. Vol. Sabell.

Constantinus Copronymus periit elephantiasi, quum annos xxxv. imperasset.

Orpheus Calliopes, & Apollinis filius, quum propter liberalem formam à mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore sui captas auersaretur, uel quòd esset castißimus, aut (ut aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, à Mænadibus inter Bacchi sacrificia occisus est. Quiq; saxa & arbores cantu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierũ ceruices emollire non potuit. Ouidius lib. 11.

Pius tertius Pont. Max. ulcere cruris (quo diu laborauerat) ad extremum periit.

Diodorus Cronus sapientiæ dialecticæ professor pudore expirauit, lusoria quæstione non protinus ad interrogationem Stilbonis dissoluta. Autor Plin. lib. 7.

Eupolis poëta, Niciæ Atheniensis filius, primo die nuptiarum ruina lecti unà cum uxore interfectus est. Ouidius in Ibin.

Lacydes philosophus Cyrenæus excesit ex paralysi circa Olympiadem cxxxiiii. Diogenes.

Pericles Atheniensis, Thucydidis æmulus, in administranda rep. excesit morbo lento. Plutarchus.

Procopius tyrannus insurgens contra Valentem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatem uictus, reflexis per uim arborum truncis, alligatus & discerptus est.

Thimagenes Alexãdrinus sub Pompeio captiuus Romam ductus, periit ex uomitu post cœnam. Volaterranus.

Amos propheta ab Ozia filio uecte per tempora transfixus est.

Anatholia uirgo iussu Faustiniani præsidis gladio per latera transuerberata est.

Gregorius xi. Pontifex Maximus, dum annis octo sedisset, intolerabili uesicæ dolore concesit in fata. Platina.

Cælius scribit Minyæ cuiusdam filias eo furore percitas, ut humanis carnibus uescerentur, imò etiam filios ad eam rem sortirentur, ac **Leucippam Hippasum** filium (quem petierat sors) laniauerint.

Ioannem Scotum Christianæ Theologiæ disciplina præstantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta conspiratione discipuli sui graphiis occiderunt. Crinitus.

Scribit Herodotus **Psammenitum** Aegypti regem poto sanguine taurino suffocatum.

Carolus Magnus Aquisgrani (ubi templum S.Martini extruxerat) decessit pleuresi.

Ibycus poëta à latronibus correptus spe prædæ, dum cultros iugulo uidit instare, præteruolantes grues obtestatus est. Aliquanto pòst tempore dum homicidæ sederent in foro, rursumq; grues superuolarent, per iocum inter se susurrabant in aurem: Adsunt Ibyci ultores. Quo sermone audito, homicidij suspectos habuerunt qui audiuerant, correptosq; tormentis ad uerum coëgerunt, & ex eo quæstionem exercuerunt. Atq; re comperta scelus ulti sunt. Ausonius: Ibycus ut periit, uindex fuit altiuolans grus. Plutarch.Apud Erasmum.

Carolus paruus Roberti Siciliæ regis filius **Ioannam** fratris sui Andreæ uxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum suum interfecisset. Volater.

Alexander Macedo Bessum Bactrianorum ducem bello uictum, curuatis per uim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remisit, ut laniata passim membra disiecerint. Autor Plutarchus.

Dirce mulier dolens maritum suum Lycum Antiopæ amore captum, **Antiopam** ipsam tauri cornibus alligauit, ad cuius uociferationem protinus accesserunt Zethus & Amphion, eiusdem filij, qui ad ulciscendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaq; morte extinxerunt. Propertius lib.3.

Attilius Regulus Xanthippi ducis Lacedæmoniorum insidiis ab Asdrubale captus, missusq; ad populum Romanum legatus, ut ex se uno & sene Carthaginensium captiui pensarentur, dato in contrarium consilio, ad inimicos iuxta præstitam fidem rediit. A quibus in arcam ligneam coniectus clauis introrsum adactis, efferatam barbaræ gentis sæuitiam expertus est. Demum palpebris oculorum infernè & sursum uersum consutis, Soli expositus, aliisq; postmodum multis tormétis lento peremptus fato. Claudianus: Prorogat æternā feritas tibi Punica palmam Regule. Cicero Offic. Gell. cap.4.lib.6.& Val. de Crudelitate.

Arcadio martyri manus primùm, demum pedes, eoq; modo cætera membra seriatim amputata sunt.

Andronicum martyrem Maximus Præses circa uentrem papyris inflammatis fecit exuri, incensos clauos eius digitis apponi,

poni, ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, confractis maxillis linguam abſcindi, ad extremum capite puniri.

Baſsius epiſcopus à Perennio præſide in eculeo primùm ſuſpenſus, demum laminis ardentibus circa latera appoſitis excruciatus, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus, in ignem miſſus, duobus poſtremò uerubus à talo ad uerticem capitis confixus, ſpiritum deo reddidit.

Corona mulier ſub Antonio Imperatore arboris ramis per uim reflexis alligata, eiſdem in aëra remiſsis diſcerpta eſt.

Minutia Veſtalis ſuſpecta libidinis propter elegantem corporis cultum, uiua defoſſa eſt. Liui. lib. 8.

Oppia quoq; Veſtalis, comperta ſtupri, obruta eſt terra. Liuius eodem libro.

Hely ſacerdos, quum in filiorum Ophni & Phinees delictis conniueret, eosq́; relinqueret impunitos, de ſella cadens, fracta ceruice expirauit, domino diſsimulationem ulciſcente. Sabell.

Adrianus quoq; martyr extinctus eſt crurifragio, ſub Maximiano imperatore.

MORTVI QVI REVIXERVNT.

A **Viola** uir conſularis, autore Plinio, in rogo reuixit. Et quoniam ſubueniri non poterat, præualente flamma uiuus crematus eſt. Val. de Miraculis. Idem de **L. Lamia** traditur.

Cælium Tuberonem functum præfectura à rogo relatum: idem ait ex teſtimonio Meſſalæ.

Ait & **Corfidium** funere locato reuixiſſe, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus fortiſsimus claſsium Cæſaris à Sexto Pompeio captus, eiuſdem iuſſu inciſa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum adueſperauiſſet, petiit ut Pompeius ad ſe ueniret, teſtatus ſe ab inferis remiſſum habere, quod nuntiaret. Plinius cap. 52. lib. 7.

Ferunt **Glaucum** quempiam mortuum præter omnium expectationem, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe. Alij multis accurrentibus medicis, herba (quam Draconem uocant) uitæ reſtitutum dicunt. Autor Eraſ. in explanatione illius adagij, Glaucus poto melle reſurrexit.

Aeſopum ex Phrygia fabulatorem, **Tyndareum** quoque & **Herculem** reuixiſſe, teſtis eſt Cælius lib. 8. Lectionum antiquarum.

Aeschylus apud Volaterranum scribit, **Palicos** Iouis & Thaliæ filios, mortuos semel iterum reuixisse. Macrob. lib. 5.

Athena Cataldi (qui postea fuit episcopus) mater in partu mortua, ab ipso Cataldo primum nato ad uitam solo amplexu reuocata est. Quod si uerum est, mirum in eo futuræ sanctitatis fuit ostentum.

QVI IN MORTVOS SAEVIERVNT.

SEptimius **Seuerus** Clodio Albino (quem Cæsarem dixerat) tumultuanti caput abscidit, reliquumq; eius cadauer equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus autores.

Achilles Hectorem Patrocli sibi charissimi interfectorem occidit, occisum ter circum Troiæ muros raptauit curru. Quumq; instar frendentis beluæ immanitatem expleuisset, Priamo patri uenale cadauer exposuit. Cic. lib. 2. Tusc. quæst. Propertius lib. 2, Et Vergilius alibi.

Apuleius Saturninus Tribunus plebis, quum Gracchorum leges Agrarias uellet asserere, à Caio Mario & Lucio Valerio consulibus in Capitolio obsessus, deditionem tandem facere coactus est. Captus autem fustibus & saxis coopertus, ibidem expirauit. Mortui caput **C. Rabirius** senator per conuiuia in ludibrium circuntulit. Vide Suet. & Plin. de Illust. uiris.

Cyrus rex Persarum, dum Sargapisem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captum ad mortem impulisset: irata mulier non prius finem fecit furori, quàm mortuum ultasit. Contractis itaque copiis ita conflixit, ut maximam inimicorum partem, cum ipso etiamnum rege occiderit. Nec tamen hoc euétu propterea emollita est animi rabies. Mortui enim caput in utrem humano cruore plenum demisit, his uerbis insultans: Filij mei sanguinem hausisti, & meum sitiuisti Cyre. At ego te cruore saturabo. Autor Herodotus lib. 2.

Cambyses rex Persarum, mortuo Psammenito Aegypti rege (quem uictum ad haustum cruoris taurini coëgerat) è Memphi in urbem Sain abiit, ibiq; Amasis cadauer è conditorio reuelli, reuulsum uerberibus cædi & uellicari, stimulis denique pungi, & contumelia infestari, ac postremò comburi iusit. Herodotus autor.

Idem

Idem **Cambyſes** Siſamenem iudicem (quòd iniuſtè, pecunia corruptus, iudicaſſet) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora concidit, eoq; tribunal (in quo perperam & iniquè iudicauerat) operuit, atque Otanem eius filium ibidem ſedere iuſsit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. Idem autor.

Oneſilus Gorgij Salaminiorum regis frater, quoniam Cyprios induxerat, ut Dario ſe ſubmitterent, comprehenſus ab Amathuſiis (quibus id uolebat perſuadere) obtruncatus eſt: eiúſque caput ſupra urbis portas ſuſpenderunt. Autor Herodotus.

M.Craſſus facilè docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, ſed creſcere ſemper, & augeri copia. Nam quum eſſet ditiſsimus Romanorum, haberetq; tantum agri, quantum nec miluus oberret, ſibi tamen modum præſcribere, aut temperare non potuit, quin Parthos (quorum opes ſitiebat) aggrederetur. A quibus cum toto exercitu fuſus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Non ſolùm enim à Pomaxarte occiſus eſt, uerùm mortuo quoque inſultarunt inimici. Cauſam ſiquidem agnoſcentes, qua bellum ſuſceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hiſq; irriſerunt uerbis: Aurum ſitiſti Craſſe, aurum ad ſaturitatem bibe: L.Florus & Sex.Ruffus.

Tarquinius Superbus Seruium Tullium ſextum Romanorum regem (ut regno ſuccederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in uxorem prius duxerat. Scelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus, pruriens, ubi intellexit patrem interfectum, uehiculo ſe properè ferri iuſsit, ut interfectori gratularetur. Quum autem inter eundum, comperto cadauere, equi & auriga conſtitiſſent, erubeſcerentq; mortuum conculcare, mulier nefaria currum ſuper faciem mortui parentis duci iuſsit. Seneca in Octauia: Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis uſque adeò exarſit **Antonius**, ut mortui caput in menſa apponi uoluerit, perq; diem illud aſpexerit, quouſq; tali ſpectaculo animum exſatiaſſet. Autor Appianus lib.4.bell.ciuil. Antonij quoque uxor Fuluia caput ipſum maledictis primùm, ac diris execrata eſt. Deinceps inſpuens, gremio ſuo appoſuit, acriuſq; deſpiciens, linguam illi faucibus extraxit eamq; acicula plerunque confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli.

-Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Sylla rerum potitus corpus Marij iam defuncti reuellit, atque disiecit. Quapropter talionem formidans corpora cremari instituit. Autores Plinius, & Cic. lib. 2. de Legibus.

Cleomenes dux Spartanorum fugatus ab Antigono, ad Ptolemæum se recepit. A' quo benignè primùm exceptus, mox Nicagoræ cuiusdam calumnia insidiarum suspectus, se interfecit. Interfectum rex pelle nudauit, crucíq; affixit. Plutarch.

Aroldus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri successit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legitimus) mortuum Aroldum refodi iussit, refossum in mare proiici. Volat.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

IN expiabile quondam scelus creditum est sepulcra uiolasse, adeò ut lex sacrum esse locum iusserit, ubi corpus hominis demortui iaceret, diceretúrq; minxisse in patrios cineres, cui omnia sinistrè cadebant, & inauspicatè. Apud nos quoque Christianis damnatur cæremoniis, qui aut lotium in sepulcretis egesserit, aut aliquid aliud ibidem fecerit immundũ. Neq; hoc ipsum apud nos solùm religiosum est. Nam nulla propè tam efferata gens est, quæ non senserit habendam sepulcrorum rationem, præter paucos Barbaros, qui quum beluino propè ritu inter se degant, nihil mirum, si aliorum uestigiis nequaquam insistant. Nunc de utrisq; loquendum: his scilicet, quibus nulla est funerum cura, & illis quibus maxima.

Mingere in patrios cineres.

Lothophagi suos in mare defunctos abiiciunt, asseuerantes parum interesse, humo'ne, an aqua, aut igne absumantur. Cælius cap. 43. lib. 9.

Albani olim nefas putabant, curam mortuorum agere. idem Cælius.

Sabæi corpora defunctorũ eodẽ quo stercus modo, ducebãt, quinetiam reges reiiciebant inter sterquilinia. Cælius ibidem.

Troglodytæ mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & risu efferebant, nullaq; habita loci ratione mandabant terræ.

Scytharum uerò mos longè melior, qui mortuos inter epulas, uorare causa honoris consueuerant.

Hyrcani non ad alium usum nutriebant canes, quàm ut eis functos uita uorandos obiicerent. Autor Cic.

Funerum cura.

Atheniensibus tanta fuit sepulcrorum cura, ut si quis dux

bello peremptos, ſepulcro honeſtare neglexiſſet, capite ple-ƈteretur.

Macedonibus nullum fuit tam ſolenne militiæ munus, quàm ſuos ſepelire.

Apud **Hebræos** cautum fuit lege, ne inſepultum hoſtem relinquerent. Cælius lib.9.cap.43.

Antiquitùs nemini licebat in urbe Roma ſepeliri, niſi his tantùm, qui optimè de Repub. meruiſſent: quod Val. Publicolæ, C. Fabricio. & Poſthumio Tyburto conceſſum eſt. Cicero 2. de Legib. Propterea ferunt **Adrianum** imperatorem aureorũ quadraginta pœnam ſtatuiſſe in eos, qui in ciuitate ſepulcrum feciſſent. Crinitus lib.21.cap.12.

Aegyptij in domorum ædificatione negligentes miro ſumptu ſuperbaq; magnificentia conſtruere ſepulcra conſueuerant, operæq; prodigioſæ Pyramides, quòd exiſtimarent defunƈtorũ domos ſempiternas: uiuorũ uerò domicilia eſſe uelut uitæ momento tranſeuntis diuerſoria. Iidem mortuos condiunt, & eos domi ſeruant. Autor Cicero lib.1. Quæſt. Tuſcul.

Perſæ cæra circunlitos itidem condiunt, ut magis diuturna ſint cadauera. Autor Cicero.

Mos erat **Magorum**, non humare corpora ſuorum, niſi prius à feris laniata. Autor Cicero.

Pleraq; **Aſſyriorum** corpora in locis paluſtribus fuiſſe condita feruntur. Cælius.

Apud **Gerros**, Scytharum populos, quum rex fato conceſsit, corporis auferunt inteſtina, poſitiſque inibi aromaticis herbis uentrem demum conſuunt. Idem, cap.45.lib.9.

Perſarum in luƈtu mos eſt detondere lugubri ueſte coniuges ac liberos. Ibidem.

Indi pulchrum putant diem fati præuenire: imò uerò ſe uiuos cremari iubent, coronatiq; deorum laudes concinunt. Nullus honos ſolutis ſeneƈtute corporibus exhibetur.

Solebant pleriq; Ethnici diebus nouem mortuos flere, unde **Nouendialium** ſacrorum manauit conſuetudo.

Apud **Tauros** quum rex moritur, chariſsimi quique ſpontè ſimul commoriuntur.

Sindi tot piſces in ſepulcra mortuorum mittunt, quot hoſtes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro ſepulcro ſuſpendunt.

Maſſagetæ eos qui morbo pereunt, tanquàm impios cani-

bus dant in prædam. Bello uerò interfectos honore maximo prosequuntur.

Mos fuit plerisque populis mulieres conductitias (præficæ uocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deessent parentes.

Mortuo apud **Græcos** uel principe, aut quouis alio magnæ autoritatis uiro, duodecim hostes uelut uictimæ occidebantur, quemadmodum quosdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.

Sylius Italicus lib.13. uarios funerandi ritus describit his uersibus, - Tumuli, & cinerum sententia discors.

Tellure (ut perhibent) is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora uultur.
Regia quum lucem posuerunt membra, probatum est
Hyrcanis adhibere canes. Aegyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & à mensis exanguem haud separat umbram:
Exhausto instituit Pontus uacuare cerebro
Ora uirûm, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid, qui reclusa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui sæuo sepelire profundo
Exanimes mandant Libycis Nasamones in oris?
At Celtæ, uacui capitis circundare gaudent
Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis sorte peremptos,
Decreuere simul communibus urere flammis.
At gente in Scythica suffixa cadauera truncis
Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim sancitum, ne quis sepulcrum faceret operosius, quàm quod decem homines triduo possent absoluere. Cicero lib.2. de Leg.

Demetrius lege sanxit, ut mortui ante lucem efferrentur. Cicero ibidem.

Funerare in bello corpora primus docuit **Hercules.**

In exequiis cupresso fores ornare fuit moris, quòd hæc arbor sit Plutoni sacra. Blondus.

Solon mortem suam lugeri iussit: contra uerò **Ennius** uetuit.

Cyrus apud Xenophontē inhibet, ne corpus suum auro aut argento includatur, sed terræ mandetur protinus.

Tobi

Tobias sepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus inimicorum interfectorum cadauera sepeliri iussit.

Alexander Darii interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plutarchus.

Pauli Aemilii cadauer Annibal hostis sepeliuit.

BRVTA ALIA'QVE ANIMALIA HONORATA SEPVLCRIS AVT STATVIS.

Alexander equum habuit **Bucephalum** nomine, qui regio instratus ornatu, nullum alium ab Alexandro sessorem admisit, alios passim reiiciens. Propterea rex defuncto duxit exequias, urbemq; muro circundedit nomine eius.

Cæsaris quoq; dictatoris **equus** neminem alium dorso recepit. Idem hominis similes pedes habuisse fertur, hac effigie locatus ante Veneris genitricis ædem. Autor Plin. Statuam eius graphicè describit Statius lib.1.Syluarum.

Equus Augusti Cæsaris mortuus, tumulo honoratus est.

Agrigenti complurium **equorum** tumulis superpositæ sunt pyramides. Plinius.

Cimon Atheniensis **equabus** (quibus in olympico certamine tertiùm uicerat) sepulcra erigi prope suum monumentum iussit. Autor Plutarchus.

Romæ fuit **Coruus** qui humano sermoni assuefactus, omnibus matutinis euolans in rostra, Tyberium, Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem populum salutabat. Quem quum postea nescio quis ira percitus occidisset, à populo factum ægreferente, saxis obrutus est, funusq; aliti innumeris celebratum exequiis. Plinius 43.cap.lib.10.

Xanthippus dux Lacedæmoniorum **Canes** familiares ac domesticos curauit humandos. Vnum præcipuè in arce, cui loco Cynotaphium extitit cognomentum. Autor Plutarchus.

Saxo lib.5.Danicarum historiarum scribit Arsuitum Biornonis filium cum **cane** & **equo** fuisse humatum.

Ceruus Syluiæ (qui uulnere uiolatus, causa fuit belli inter Troianos & Latinos) rosis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib.2. scribit **Feles** mortuas magno luctu defleri ab Aegyptiis, demum ad sacra tecta deferri, ubi salsæ sepeliuntur in urbe Bubasti. **Canes** quoq; in sua quisq; urbe tumulant

sacra

sacratis in loculis. **Vrsos** qui sacri sunt, & **lupos** non multò uulpibus grandiores eo sepeliunt loco ubi iacentes inueniunt.

Crocodilum (ubi mortem obiit) sale conditum sacris in urnis sepeliunt. Viuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus est.

Auram Atalantæ canem, quum Calidonia sus peremisset, bruto ab indigenis sepulcrum erectum est.

Geryonis canis **Gargitios** Cerberi frater, ab Hercule cæsus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Aegypti **cornicem** habuit impendio mitem, adeoq; cicurem, ut quocunque fuisset imperatum literas deferret, sciens quò transuolandum, ubi sidendum, quiescendum'ue foret. Propter quod obsequium adeò mite, nulliusq; stipendij indigum, rex dignam putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud auditores ægrè capit fidem, si cui uideor hoc finxisse, uideat Cælium lib.13.cap.58. qui ex Græcorum monumentis hoc ipsum aduocat.

Apud Persas **equi**, apud Molossos **canes** sepulcra & exequias meruerunt. Vnde Stat. lib.2. Syl. Gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidosq; canes fleuere Molossi: Et uolucres habuere rogum, ceruusq; Maronis. Item Stoza filius: Suos de more Molossa uetusto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIAE MEMORABILES.

LEone Isauro imperante, tanta in urbe **Constantinopoli** sæuitum est clade, ut tercenta & amplius ciuium milia peste & fame consumpta sint. Volat. & Egnat.

Anno à uirginis partu M. CCCC. **Florentiæ** pestis triginta hominum milia absumpsit. Porrò scribit Plinius **Locris & Crotone** pestilentiam nunquàm fuisse.

SVPPLICIIS APVD INFEROS DAMNATI SECVNDVM POETAS.

FAbulantur poëtæ **Tantalum** diis hospitio susceptis, Pelopem filium apposuisse comedendum, ut eorum experiretur dignitatem, ac propterea ad inferos perpetua siti ac fame torqueri, aquis

ri, aquis & pomis ori imminentibus, quæ non poſsit arripere. Properr.lib.2.& 4. & Horat.in Epodo. Seneca in Octauia.

Siſyphus Aeoli filius, quoniam ex hoſpitibus alios ſaxo perimeba, alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnam, ut relabentem ſemper ſcopulum ad uerticem montis cogatur uoluere. Ouid.lib.4.Metam.

Ixionem Theſſalum rota perpetua uolui dicunt, quòd ſe Iunoni gloriaretur concubuiſſe. Tibullus libro primo. Seneca in Hercule furente.

Tityus Iouis filius propter tentatam ſtupri Latonam, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt. Hoc autem ſupplicio nunc torqueri dicitur, ut renaſcentes eius fibras iecurq; uultur ſemper dilaniet. Ouidius 4.Metam.& lib.1.de Ponto, & in Ibin.

Filiæ Danai (quæ ab auo Belo dicuntur **Belides**) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis urnis, aquas apud inferos æternùm hauriunt. Ouid.in Ibin, Tibul.lib.1.

Prometheus Iapeti filius propter ignem Ioui ſurreptum, formatumq; luto hominem, à uulturibus roditur ſub Caucaſo. Propertius lib.2.

Theſeus Aegei filius perpetuo damnatur otio, quòd cum Pirithoo Proſerpinam rapere uoluiſſet. Verg.lib.6. Sedet, æternumq; ſedebit, Infelix Theſeus. Seneca in Hippolyto: Rota reſiſtat membra torquens, Tangat Ixion humum, &c. Idem in Agamemnone: Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In ſe refertur. Vbi per aduerſum irritus, &c.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

THraſius, ſeu Thraſillus quum ad exorandas à Ioue pluuias, Buſirim docuiſſet hoſpites immolare, interfectus eſt omnium primus. Ouid.in Ibin: Vt qui poſt annos ſacri monſtrator iniqui, Elicuit pluuias uictima cæſus aquas. Idem lib.1.de arte. Dicitur Aegyptus caruiſſe iuuantibus arua, &c.

Perillus quoque in tauro æneo (quem ad reos torquendos excogitauerat) à Phalaride combuſtus eſt. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, ad formam tauri conueniente ſono. Idem lib.4. De arte amandi: Et Phalaris tauro uiolenti membra Perilli Torruit, infelix imbuit autor opus. Idem in Triſtib. Perillum primò, deinde Phalarim ſic inducit loquentes: Vt munus munere penſes; Da precor ingenio munera digna meo. Dixe *Pli.lib.34. cap.10.*

Dixerat,& Phalaris pœnæ mirandæ repertor, Ipse tuum præsens imbue dixit opus. Claudianus lib.1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorumq; repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitq; suum mugire iuuencum.

Phalaris quoque tyrannus eodem postea tauro inclusus & crematus est, quo alios prius suffocauerat. Ouidius in Ibin: Vtq; ferox Phalaris lingua prius ense resecta, More bouis Paphio clausus in ære gemas.

Pygmalion frater Anthæi quum immolationem hospitum docuisset, deorum aras suo sanguine instar cæterorum imbuit. Ouidius in Ibin: Frater ut Anthæi, quo sanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.

Diomedes ab Hercule datus est in pabulum suis equis, quos humano prius sanguine ipse pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles programen habentibus herbis, Impius humano uiscere pauit equos.

Scyron latro in Attica à Theseo in mare præcipitatus est, quo prius hospites ipse deturbabat: cuius ossa mutata dicuntur in scopulos.

Icarus pater Erigones, quum Atticos usum uini docuisset, ab eis in ebrietatem lapsis interfectus est. Ouidius in Ibin: Muneribus tuis læderis, ut Icarus, in quem Intulit armatas ebria turba manus.

Aegesta Siciliæ fuit oppidum, in quo principatus est Aemylius Censorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. Cui quum **Aruntius Paterculus**, equum ex ære factum ad sontes perimendos excogitasset, eiusdem iussu primus eo coniectus est, & ibidem enecatus. Autor Aristides Milesius apud Plut.

MORBI DIVERSI.

ALbugo est macula quædam in oculo, à colore subalbido, qui ex glutinosa pituita procedit. Plin. Qua alligata oculo, albugines tolli dicuntur.

Alopecia morbus est in capite humano ex uitio humorum proueniens. dictus à uulpe, quam Græci Alopeca dicunt, quòd crebro hoc genus morbi patiatur: uel ex proprietate urinæ eius animalis, qua ut aspersæ herbæ arescunt, neque renascuntur nouæ, ita

uæ, ita quoque pilos decutit hic morbus, qui postea non succrescunt. Vocatur aliter **Alopeciasis**. Et Alopecades uafer seu uulpio dicitur. Plinius ait hunc morbum Linguæ herbæ radice combusta & trita, emendari.

Angina morbus est acutissimus, fauces occupans & strangulans, qui aliter **Tonsæ** seu **Tonsillæ** dicitur, ab Hippocrate & Galeno **Synanche**: tracto etymo ab ango uerbo, quòd hominem angat. Plaut. Vellem me in anginam uerti, ut huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quando nec tumor, nec rubor ullus apparet, sed corpus aridū, & uix spiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbum hunc ex frigore frigidisq́; potionibus generari. Anginæ genera tria sunt, **Synanche, Cynanche, Parasynanche**. Iulius Modestus apud Macrobium testis est Angeronæ deæ olim sacrificatum, quòd populus Romanus hoc morbo, præmissis uotis, liberatus sit.

Amphimerinon febris est quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præsertim pituita, coalescit. Plinius cap. 10. lib. 28.

Apoplexia, seu **Apoplexis** dicitur subita percussio, & uelut quædam consternatio: quam qui patiuntur, dicuntur **Apoplectici.** Hoc morbo periit Valentinus subiti sanguinis eruptione. Si fiat in parte corporis tantùm, **Hemiplagia** dicitur, hunc morbum Latini **Stuporem** uocant. Galenus ait in Apoplexiis totum corpus sensu priuari ac motu, solumq́; superesse anhelitū. qui si prohibeatur, maxima est & acutissima apoplexia. Fit autem hic morbus interdum fulminis ictu, interdum morbo.

Argema est morbus oculorum, quum ulcus circulum oculi infestat. **Irim** Græci, & **Leucoma** à candore nominant. Latini **Albuginem.** Fit autem quando ex plaga tenui uenis fractis sanguis suffunditur toti oculo, deinde nigrescit.

Aurigo morbus est, qui aliter **Regius** dicitur. nomen habet à colore auri, quem bilis per totum corpus diffusa repræsentat. Quo qui laborant, **Auriginosi** uocantur.

Arquatus morbus dicitur à uarietate colorum arcus cœlestis, quos affectorum facies reddit. Plinius scribit hunc morbum & **Ictericum** eundem esse cum **Regio morbo**, ab Icterone aue, quam nos Galgulum dicimus. De hoc Lucretius lib. 4.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur
Arquati, quia luroris de corpore eorum
Semina multa fluunt, simulacris obuia rerum.
Multaq́; sunt oculis in eorum deniq; mixta,

Quæ

Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus scribit **Alphon** morbum esse quendam, quo quanuis laboraret Atossa Artaxerxis filia, nihilominus à patre in uxorem ducta est.

Arthritis dicitur articulorum affectio, sicut **Pleuritis**, costarum: & **Nephritis**, renum.

Apopthosis dicitur pruritus palpebrarum, quum pili earum decidunt, quarum **Diabrosis, Distochiasis, Phthiriasis** etiã sunt uitia.

Amaurosis morbus est uisum impediens incolumi pupilla, ferè citra ullum dolorem.

Amblyopia idem propè est cum Amaurosi, quando ita premuntur oculi, ut exerti perseuerent, & plus iustò patentes sunt, ut contingit athletis in certamine compressis.

Apthæ ulcera sunt in ore summo, infantibus plerunq; peculiaria, uitio lactis (quo nutriuntur) calido humore corrupti. Oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumescunt ora aspectu sanguineo.

Ancurysma tumor est arteriæ præclusæ è sanguine, & spiritu causam trahens. Fit autem quum uulnerata arteria pellis nequaquam superinducitur.

Anorexia est morbus quidam, quo affecti cibum respuunt, & fastidiunt: pelliturq; olfactu aceti, & aliis odoribus acutis.

Atrophia morbus est maciem contrahens, quando corpus non alitur, continuò aliquibus decedentibus, & nullis succedentibus.

Acrocordona ulcera sunt uerrucis similia, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulò asperius.

Apostemata dicuntur corruptiones carnium, musculorum, uenarum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura sunt, demum quum maturuerunt, multam emittunt saniem:

Branchus species est Catarrhi guttur arripiens, quando fauces arteriarum asperitate læsæ sunt.

Bubonocele morbus dicitur, quando intestinum usque ad inguen duntaxat eruperit, aut decubuerit.

Batrachus est tumor sub lingua maximè pueros infestans.

Bulimus dicitur morbus, quum ob famem stomachus deficit, paulatimq; adeò frigescit, ut extremæ partes destituantur. Curatur autem aceti aut panis calidi olfactu: aut si extrema membrorum

brorum calida aqua abluantur.

Cærium genus eſt ulceris, dictum à faui ſimilitudine quam habet. Plinius: Ramorum fici teneri cauliculi cum melle ulceribus (quæ Cæria uocantur) illinuntur.

Cancer canceris, morbus eſt naſcens in omnibus ferè corporis partibus, ſed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menſtruo non purgantur. Ouid. lib. 2. Metamor. Vtq; malum latè ſolet immedicabile cancer Serpere, & illæſas uitiatis addere partes. Cato de Re ruſtica, Cancer, cancri, ponit in maſculino: Eadem (inquit) braſsica uulnera putrida, Cancroſq; purgabit. Aliter **Carcinoma,** ſeu **Carcinus** dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiaſi: quòd Cancer unicum duntaxat membrum occupet, Elephantiaſis uerò uniuerſum corpus ſuo paſsim contagio depaſcatur.

Carbunculus eſt tuber, ſeu uitium proueniẽs ex inflammatione: diciturq; ab igneo carbone propter inflammationem. Super eum puſtulæ eminent maximè nigræ, interdũ ſubliuidæ, aut pallidæ, in quibus ſanies eſſe uidetur. Hunc morbum Græci **Anthracem** uocant. Plinius lib. 26. ait, Carbunculum in Italiam primùm ueniſſe L. Paulo & Q. Martio cenſoribus, ac eſſe peculiare Narbonenſis prouinciæ malum.

Carcinoma ſunt qui idem eſſe putent cum Cancro, niſi quòd maximè in ſuperioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit. Cato ait hunc morbum ſanari braſsica trita.

Cephalæa morbus eſt acutus & peſtilens, qui totum caput infeſtat. Qui dimidia ſolùm capitis parte laborant, hemicranici dicuntur. Cephale caput ſignificat.

Condyloma tuberculum eſt inſanabile: naſcens circa coronam podicis, proueniens ex inflammatione: in quo ſunt eminentes tumores, figura rotunda, nunc molles, nunc duri. Tres autẽ præcipui podicis morbi ſunt **Rhagadia, Hæmorrhois, Condyloma.**

Cordapſus morbus tenuioris inteſtini, quem iuniores **Iliacum** nominant.

Coriago morbus eſt pecoris bubuli, quum pellis ita tergori adhæret, ut apprehenſa manibus à coſtis deduci nequeat. Prouenit hic morbus, ſi bos ex aliquo languore maciem contraxerit, aut ſudans in opere, poſtea refrixerit.

Coriza morbus humore naſum obturans: Latinè **Grauedo.**

Cynanche dicitur pituita crassa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes. Vnde etiam tractum etymum. Tunc uox nihil potest exprimere.

Chiragra dicitur manuum morbus, quo qui laborant, **Chiragrici** dicuntur. Horatius: Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemosis morbus est oculorum, quando ex tumore uehementi utræq; palpebræ conne ctuntur, ut uix liceat conniuere.

Crethe est tuberculum, quod nascitur in palpebra, hordei similitudine. Vnde & **Hordeolum** uocatur.

Chalazia, morbus est præcedenti similis, quando tuberculum album modo grandinis innascitur.

Cophosis aurium morbus surditatem afferens.

Cion seu **Cionida** tumor est in gutture, quando scilicet excrescens caro in faucibus ex Rheumate impedit uocem.

Calculus morbus est in renibus, proueniens ex defectu concoctionis. Fit etiam in uesica: tum appellatur **Lithiasis.**

Cardiacus morbus est in ore uentris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturq; flabelli uentilatione.

Cœliacus uentris morbus, quum emollita aluo, liquida egeruntur causa debilitatis. Causa morbi est, superfluus & frigidus cibus, continua frigora, aut calores uehementes.

Cirsocele morbus est coleorum, quum tumescentes uenæ scrotum implent, fitq; testiculorum alter maior altero.

Catoche & **Catalepsis** morbus est inter Lethargum & Phrenesim medius, melancholico humore cum febre ueniens, quo affectus oculos quandoque apertos, quandoque concretos & immobiles habet sine sensu.

Caros species est Lethargi, uehementem somnum inducens.

Cachexia est malus corporis habitus omne alimẽtum corrumpens, quãdo corpus longo morbo extenuatum refectionem ob debilitatem non accipit. Prouenit etiam quandoque à retentione excrementi.

Comitialis morbus est tantam animi consternationem afferens, affectumq; adeò mente alienatum & attonitum reddens, ut trementibus membris, uenisq; palpitantibus in terram decidat. Vnde & **Caducus** dicitur. Vocatur etiam **Herculeus,** quòd eo laborauerit Hercules. Item, **Morbus sacer,** quòd in eam maximè partem sæuiat, quæ sit sanctissima. Comitialis autem,

tem, quòd primus Romanorum (qui eo laborauit) affectus sit in comitiis. Huic morbo præcipuè sunt obnoxij uiri qui atra bile uexantur, & ingenio clarent.

Dysenteria est intestinorum exulceratio, qua qui laborant, uocantur **Dysenterici.** Latinè **Tormina** dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minime concocto.

Dysuria uocatur urinæ difficultas, dum uesicæ passiones urinam ipsam supprimunt.

Dyspnoea est difficultas spirandi.

Discoia appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus est apud Indos & Aegyptios, proueniens in membris musculosis, ut gutture, brachiis, coxis, cruribus.

Diabetes est morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore congesto maximam inducit sitim. Curatur superflui humoris euacuatione.

Elephantus, Elephantia, seu **Elephantiasis,** morbus est similis lepræ, crebras in summa corporis parte gignens maculas, ac tumores, rubore paulatim sese in atrum uertente. Hoc affectis morbo omnes corporis partes næuulis quibusdã rubris inflantur. Nomen tractum ab elephanto animali, cuius cutis ulcerosis uallibus exaratur. Scribit Plin. morbum hunc in Italia non fuisse antè Cn. Pompeij tempora. De hoc Lucret. lib. 7. sic inquit: Est elephas morbus, qui propter flumina Nili Gignitur Aegypti in medio, neq; præterea usquàm. Galenus Elephantiasim inter infantiles morbos numerat. Differt à lepra, quoniam lepra habet cutis impetiginem quandam, & uelut scabiem. Elephantiasis uerò non cutem solùm, sed neruos & ossa uitiat. *Elephantiasis & lepra differunt.*

Encanthis morbus est oculorum, quum in ipsorum angulo tuberculum est, quod palpebras parum diduci patitur. Est autem nautis frequens.

Epialos species est febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus est oculorum, quum humoris descensu anguntur oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodesse. Columella, Magudarim contusam conspersa polenta ipsum morbum supprimere.

Epinyctis ulcus est aciem hebetans, & in cingulo oculi perpetim humor emanans: quem morbum ait sanari illitis porri sectiui foliis.

Ectropia morbus est oculorum Lagophthalmiæ contrarius,

dum palpebræ deorsum conuertuntur.

Sympysis. **Emphysma** seu **Sympysis** dicitur tumor & inflatio palpebrarum.

Epicauma ulcus est sordidum, ex cuius purgatione humida, quæ sunt intus, effluunt.

Epulis tumor est iuxta dentem genuinum, quandoq; cum febre & dolore uehemente, adeò ut hiscere hominem prohibeat.

Empyema morbus est Thoracis, procedens uel ex sanguine commaculato, uel alicuius uisceris ulcere.

Enterocellæ morbus est intestinorum diffiuentium in testiculos. Martialis libro 10. Enterocellarum fertur Podalyrius Hermes.

Epneumatosis dicitur uentris inflatio humoribus pituitosis in uapores resolutis ex mediocri calore.

Emphysma est spiritus inflatio sub cute. Fit quandoque in uentre & in intraneis.

Erotes morbus est melancholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur uini potatione, balneis, spectaculis, & aliis rebus iucundis, mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus est, quo affecti noctu se strangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut ex alto cadere, aut uoce & parata uenere prohiberi. Hic si inueterauerit, apoplexiam, aut epilepsiam afferet. Prouenit ex atra bile, & crassis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres sunt uariæ: **Quotidiana**, quæ accidit pituitosis, quandoq; pueris hyemali tempore, & senibus ob nimium cibum, uel in uita maximè otiosa. Hæc certum habet periodum & aliquando desinit. Hanc Græci uocant **Aphemerinam. Putris** febris cognoscitur ex pulsu arteriarum inæquali, calore magno & fumoso. Hæc sanatur missione sanguinis, & humoris euacuatione. **Continua** non habet remissionem. Febris **Acuta** cognoscitur lingua affecti nigra, siccis excrementis, lutea & uehemente siti, inquiete nocturna, & mentis alienatione. **Tertiana** uno die perstat, tertio postea redit. Habet originem à flaua bile, horrorémque ac sitim infert ab initio, ac propterea tempore æstiuo plerunque uenit. Curatur alui decoctione, urinæ prouocatione, & potione apij. **Quartana** oritur è frigido humore, & atra bili. Calore tertiana inferior est. Propterea plerunque solet esse autumnalis. Sanatur diæta, uino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua sumptis. Dicitur autem Febris à feritate.

ritate. Ea affecti dicuntur Febrire, Febricitare, & Febricitari.

Ficus uitium est oculis adnascens, quod non facilè potest auelli. Nasciturq; ex nimio pruritu, in his maximè partibus, quæ pilis conteguntur.

Furunculus tuberculum est cum inflammatione & dolore, quòd in pus ueniat.

Gangilium, est morbus in capite, quum humor quidam includitur. Est etiam nerui alicuius contorsio.

Gemursam Plinius lib. 26. ait morbum esse inter digitos pedum nascentem.

Glaucoma genus est morbi crystallini humoris mutati, in colorem glaucum.

Gonorrhœa est emissio urinæ minime uoluntaria, ex debilitate proficiscens, cui occurritur abstinentia rerum inflantium.

Gangræna est quædam scabies curatu difficilis, quando itidem tumor ingens afficit aliquod membrum.

Hecterocranea morbus est capitis, quum caput ipsum inæqualiter dolet tumetq;, & inter pilos rotunda & tumida surgunt ulcera.

Hydron seu hyderon genus est morbi, quum distenditur aqua cutis.

Hydrocephalæa est capitis morbus, ubi humor cutē inflat.

Hydrops, seu **Hydropisis** est morbus aqueus subcutaneus, quando scilicet sub cute est aqua, quæ facit uentrem turgescere & inflari. Quo morbo qui laborãt, explere sitim nequeunt. Horat. Crescit indulgens sibi dirus hydrops, Nec sitim pellit, nisi causa morbi Fugerit uenis, & aquosus albo Corpore languor.

Herculanus morbus est ex corũ numero, quibus nulla medicorum ope succurri potest. Nasciturq; quoties caro in humorem crassum & spumidum colliquescit. Vocatur aliter **Diuinus** seu **Sacer**, quòd diuinam, id est, rationalem animi partē uiolet.

Hydrocellæ morbus est, quum intestina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. Omnes quem modo colei timebant, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypisphasma dicitur ruptio uenæ ex ictu & uena plerunque procedens.

Hyptasmus est conuersio stomachi ex humore imperante.

Harpe est humor ex flaua bile proueniens, qui totum corpus latè corripit.

Hæmorrhois genus morbi, quo affecti sanguinis fluxũ pa-

 tiuntur.

tiuntur. Plinius ait; Allium potu, uel cibo, uel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodesse.

Icterus est diffusio bilis per totũ corpus, quæ interdũ nigra, interdum flaua est: diciturq; ab Ictero aue, cuius aspectu sanatur. Cognoscitur hic morbus ex colore oculorum, quando quod album est, fit luteũ. Procedit tam ex splene affecto, quàm ex hepate. Eo laborans nulla cibi appetentia mouetur, alba egerit excrementa. Vocatur aliter **Regius, Arquatus, & Aurigo.** Martialis lib. 11. Dicet & ictericam si forsitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris intestini, quò affecti dicũtur **Ileosi.**

Impetigo est fœdatio cutis cum pruritu. Affert autem morbum squamosum scabiei similẽ, totũ corpus dehonestantẽ. Serenus: Si uerò uitium est quod ducit ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere saliua. Aliter **Petix**, & **Petigo** dicitur.

Intertrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait morbum hunc sanari posse si surculus absinthij pontici feratur sub anulo.

Ignis sacer numeratur inter mala ulcera. Cuius duo genera: Alterum subrubicundum, quod fit in pectore, lateribus aut plantis: Alterum in summa cutis exulceratione, sed sine latitudine. Dicitur sacer, propter admirationem, quod nihil habeat cũ aliis morbis simile, uel ab Hercule, qui eo laborauit.

Lepra morbus est idẽ cum Elephantia, aut non multum dissimilis. De quo intellexisse uidetur Horatius, dicens: Vt mala quem scabies, aut morbus regius urget. Hunc allio exulcerari, sanariq; cum origano, testis est Plinius lib. 20. Similitudinem habet cum Psora, sed altius aliquando penetrat, pulmonẽq; adeò corrũpit & putrefacit, ut eo affecti raucescant, ægreq; loquantur, & respirẽt.

Lychenes masculini generis dicuntur oris ulcera, furfurem cutis excitantia, latinè Mentagra dicitur. Mart. lib. 11. Non ulcus acre, pustulæ'ue lucentes. Nec triste mentũ sordidiq; Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus usque ad principatum Tyberij: autore Plinio lib. 26. cap. 1. Aliter etiam uocatur **Lychen.**

Lithiasis uocatur morbus calcularis. Alij ocularem faciunt in conuersis palpebris. Si in renibus accidat, aut uesica, procedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria uocatur intestinorum dissolutio, quum cibus nõ perficitur, sed erigitur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicuntur **Lyenosi.**

Lippitudo uitium est oculorum, humorẽ & lacrymas emittens

tentium, quo Horatius fatetur se laborasse, ubi ait: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus est oculorum, quando contractis superne palpebris apertis dormitur oculis, instar leporis.

Leucomota maculæ sunt profundæ in oculis.

Lycanthropia species est melancholię, quum more luporũ affectus noctu in somnis ululat.

Lethargus morbus est Phrenesi contrarius, dormitans, & ex atra bile proueniens. Cui consanguineus **Veternus**, alter obliuione, alter somno semisepultus. In lethargo præter somni appetentiam, est quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. Boëtius: Lethargum patitur communem illusarum mentium morbum, sui paulisper oblitus est. Hoc affecti diuntur **Lethargici.**

Leontiasis capitur pro Elephantiasi, quòd hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra est faciei morbus, nomen sortitus à mento, à quo oritur: occupatq; interdum totos uultus, oculis tantùm immunibus. Descendit nonnunquàm in colla, pectusq́; ac manus fœdo cutis furfure. Vocabulo Græco **Lichen** seu **Lichenis** dicitur. **Mentigo** uerò morbus est pecorum.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait esse morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamen non exprimit qualitatem.

Nephritis est renum morbus, qui inter acutos numeratur, de quo forte intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo tentantur acuto. **Nephritici** dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Nausea uocatur stomachi fastidium, ob circunstantem prauum humorem. Cui propè similis **Anorexia,** id est, ciborum inappetentia.

Narce est alicuius membri torpedo, seu labore, seu frigore stupescentis. **Narcodes** dicitur qui hoc patitur. A Narco pisce hoc malum inferente. qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus est, quum multa ulcera ac crustæ sunt circa nares, quæ fœtidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia est aurium morbus, quum intus fiunt quidam soni.

Pernio morbus est pedum ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infestans, quem rapo domestico, si feruens imponatur, sanari, tęstis est Plinius.

Petigo maculosus est morbus, totum plerunq; uultũ præter oculos occupans. Aliter uocatur **Impetigo** ab impetendo.

Phrenetis morbus est cõturbans mentem, & insaniã plerũq; excitans. Fit autem quum quis uanas imagines accipit. Posidonius scripsit Phrenesim tumorem esse membranarum circa caput cum febri acuta, qui mentem alienat. Prouenit autem ex flaua bile. Si humida est, somnos facit profundos: Si sicca, uigilias: Si humida, cum paruo frigore stultitiam.

Pthiriasis appellatur **morbus pedicularis**, quo Sylla, Pherecydes & alij pleriq; (ut iam diximus) perierunt.

Pituita est morbus capitis proueniens ex catarrho: Græcè **Phlegma** dicitur. Est autem origo omnium languorum, qui ex distillatione fiunt. Quum expirat extrinsecus, uarios tumores producit. Intrinsecus uerò cohibita, urentes edacesq; morbos parit. Horatius in epistolis: Præcipuè sanus, nisi quum pituita molesta est. **Pituitosi** hoc morbo affecti.

Pleuritis seu **Pleuresis** est dolor laterum, quo affecti dicũtur **Pleuritici.** Quo morbo periit Lucius Crassus eloquentium iurisperitissimus. Affert plerunque febrem, tussim, & anhelitus difficultatem.

Podagra est dolor pedũ, quo affecti dicũtur **Podagrici.** Martialis: Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat. Plin. ait hunc morbũ rarũ fuisse in Italia patrum, auorũq; memoria, suaq; etiam ætate, nec esse incurabilem. Nam in multis spontè desinit & in pluribus curatur. Vide remedia lib.20.cap.11. Quamuis Ouid.lib.2.de ponto dicat: Soluere nodosam nescit medicina podagram. Si est in genu, uocatur **Gonagra** ab Hippocrate.

Porrigo genus est morbi, qui crescendo porrigitur & extenditur, unde nomen traxit. Nascitur in capillo, barba, & supercilio. Lucilius: Tristem & corruptum scabie & porrigine plenum. Qui hoc infestantur, dicuntur **Porriginosi.**

Priapismus morbus est, quo genitale mẽbrũ citra rei ueneræ cupiditatẽ, extẽditur. Cui reb⁹ frigidis occurritur: quo periit Michael Verinus poëta Hispanus. Aliter **Prurigo** uocatur.

Pustula est tuberculum nascens in summitate cutis. Plinius Pustulas uocat eruptiones pituitæ. Quandoq; tamen pustula significat bracteam argenti. Martialis lib. 8. Et niueum felix pustula uincit ebur.

Pterygium membranula est neruosa, oriẽs sub angulo oculi, quæ interdum ita augescit, ut pupillam operiat. Si inueterata sit,

ſit, Chirurgi manu indiget, ſi mediocris, tantùm collyriis.

Ptiloſis oculorum morbus, quum pili ſuperioris palpebræ connectuntur, uel quum decidunt, aut ordine duplici ſupernaſcuntur ex craſsitudine palpebrarum.

Pſorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Pthiſis morbus itidem oculorum, quando pupilla anguſtior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent eſſe maiora quàm ſint. In hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita diſtillante à capite.

Polypus eſt narium morbus, ita dictus à ſimilitudine Polypi animalis. Qui ut acetabulis uenantes inuadit, ita quoq; nares iſte occupat uſque ad ſermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter Carcinomata penè incurabilia. **Polypoſi** ſunt, quorũ naſus polypo morbo in fœdam magnitudinem excreſcit. Martialis: Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Parotides morbi ſunt auriũ, qui naſcũtur ex capitis humore huc deſcendente & aggeſto. Sunt & quandoq; ſine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui niſi per pharmaca occurratur, in pus ueniunt.

Pariſthmia morbus eſt gutturis & faucium, quando loca gulæ anguſta præcluduntur, aut nimia uini potione, aut hauſtu ſubito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus eſt pulmonis, quando tumeſcit: proueniens interdum ex uehementi catarrho, uel pleuritide.

Phymoſis uitium eſt membri genitalis, quando nudum eſt, aut contectum nudari non poteſt.

Pſora ſpecies eſt lepræ, quæ in ſumma pelle uerſatur. Hac qui laborant, ulcera ſiue puſtulas ſupra modum contingere & ſcalpere cupiunt.

Paralyſis dicitur neruorum diſſolutio, & uirium defectus, aliter **Pareſis.** Hoc morbo qui laborãt, uocantur **Paralytici.** Arguitur autem in hominibus quum rectum ſeruare inceſſum non ualent, & crura uelut ardua conſcendentes attrahunt, & in ſiniſtrum quandoq; dextra circunferunt, quandoq; è diuerſo.

Reduuium morbus, quum circa ungues cutis ſe ſoluit. Huic ſimilis eſt **Rediuia**, quam lana ſuccida ſanat ex aqua frigida.

Ramex ſpecies eſt herniæ. Hoc affecti morbo uocantur **Ramicoſi.** Sanatur ſylueſtri ruta cum Axungia. Plinius lib. 10.

Regius morbus idem eſt cum Arquato, Aurigine, & Ictērico,

rico, uide in præcedentibus. Appellatur autem Regius, quòd eo morbo affecti, apparatu regio, ut conclaui cultiore, ludisq; & lasciuia sanentur.

Stranguria uocatur urinæ difficultas, quando guttatim egeritur. Latinè dicitur **Substillum.** Autor Cato de Re rustica.

Sacer morbus uocatur Comitialis, seu Caducus, quòd eo laborauerit Hercules.

Strophos appellatur intestinorum dolor.

Sycosis morbus est, qui aliter **Ficus,** seu **Marisca** dicitur. Vide in dictione Ficus: Fit quando caro excrescit.

Synanche morbus est spiritum, & fauces occupans, & strangulans, **Angina** Latinè dicitur. Demosthenes pecunia à Milesiis corruptus, cùm postridie à concione flagitaretur, ut in eos orationem haberet, excusauit Synanchen. Vnus autem è turba suspicatus id quod erat, exclamauit non Synanchen eum pati, sed Argyranchen, quasi dicas argentanginam. Quibus uerbis significauit silentium Demosthenis pecunia à Milesiis emptum.

Sonticum morbum ueteres pro uehementi, ac grauissima ægritudine acceperunt, quam Plinius ait suffitu lapidis (qui uocatur Gagates) deprehendi. Habet autem uim nocendi grauissimè. Nam Sontire uerbum, est uehemēter nocere. unde Tibullus lib. 1. Causam sonticam uocat, dicens: Parce precor puero non illi sontica causa est. Hinc & Sontes rei appellantur.

Siriasis morbus est puerorum, & inflammatio circa cerebrum, unde sequitur syncipitis & oculorum incuruitas, cum pallore & siccitate corporis. Plinius lib. 22. scribit Heliotropij folia, infantium distillationibus, quod Siriasim uocant, illita mederi.

Solerophthalmia est oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ uix è somno aperiuntur, & sordes in oculis siccæ remanent, oculiq; propterea fiunt subrufi.

Synchysis est oculi confusio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympysis tumor est & inflatio palpebrarum.

Spasmus morbus est, qui concreto ferè toto corpore, nascitur è frigido humore maximè circa spinam musculorum. Ex anteriore corporis parte Hemprostoton, & posteriore Epistoton. Signa morbi sunt, difficultas anhelitus, motus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in uultu, oculi tumidi, urina ferè aquea, uel sanguinea. Spastici dicuntur, quibus aliquid intus conuulsum est. Et Spasmus nihil est aliud, quàm neruorū distentio, siue rigor procedens

cedens è ſiccitate nimia in euacuato corpore.

Syntexis morbus eſt uentris, quando humoribus eò deſcendentibus, ſimile quiddam flauæ bilis excreatur. Generatur à febre urente omnem intrinſecus humorem. Hoc qui laborant, dicuntur **Syntectici.**

Scotoma eſt morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos uoluuntur. Procedit autem ex uaporibus ad cerebrum delatis. Affectis ſolet eſſe oculorum hebetudo, aurium ſonitus, ſemiſurditas. Accidit plerunque, quum ſurgitur è ſomno, uel quum fit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & ſaturitate.

Satyriaſis morbus eſt de ſpecie Elephantiaſis. Quo affecti, ulceribus ſcatent, tetro ſunt aſpectu, ore ſqualenti non ſine dolore & pigritia. Neq; ulla cibi aut potus uoluptate mouentur. Sic autem dicitur, uel quòd laſciuis hominibus (quales ſunt Satyri) eueniat, uel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putant eſſe tormina articulorum, quidam oſsium tabem, quum ſcilicet membrum aliquod uſque adeò ſcabie corruptum eſt, ut ſine ſenſu maneat.

Struma eſt tumor, ſub quo concretæ quædam ex ſanie & ſanguine quaſi glandulæ naſcuntur, maximè in ceruice, ſub alis, & unguibus manus.

Scytrum tumor eſt prædurus inſenſibilis, uixq; curabilis.

Therioma ulcus eſt uirilium, interdum etiam aliarum partium, dum multo ac nigro ſanguine mali odoris, atra fit caro, & corroditur.

Tormina morbus à torquendo ſumpſit nomen, quum dolore torquentur inteſtina, exulceratione. Ex his cruor manat, frequens deiiciendi cupiditas, dolor eſt in ano. Signum tũc eſt mortiferum, ſi carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in maſculino. Medici dicunt Tormina non eſſe aliud, quàm quum permordetur aluus in inteſtinorum anfractibus. Si circa umbilicum affligit & lumbos, neſcit medicinam.

Tuſsis morbus eſt arteriarum, qui gignitur uel ex frigore, uel ex pituita in pulmonem deſcendente. Prouenit quandoque ex uehementi conatu uocis. Interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea uocatur Tuſsilago.

Trichiaſis eſt eruptio pilorum præter naturam in ordine

palpe

palpebræ ex reumate procedens.

Trachoma uocatur palpebrarum asperitas.

Tonsillæ morbus est faucium, carne durata circa guttur. Dicuntur tonsillæ in homine, in sue glandulæ, autore Plinio.

Tympanites morbus est de genere Hydropisis, quo affectus tumet, & tympani modo inflatur.

Veternus morbus est somnum & marcorem inducens ex nimio otio & torpore. Hinc pro pigritia & somno plerunque ponitur. Hinc **Veternosi.**

Vnguis morbus est oculorum, qui à Græcis **Pterygium** dicitur.

Vomica tumor est excrescens in corpore, saniem plerunq; emittens. Vomicam Plautus crumenam uocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in uitibus dicitur carbunculus, in cæteris rubigo. Plinius: Adurit lactescentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum uocant.

Vermina sunt dolores corporis, qui quondam minuto motu, & quibusdam ueluti stimulis uerminum instar scindere & pungere uidentur. **Verminare** est uermibus scatere. Celsus: Nihil perniciosius pueris, dum uerminant.

Verrucæ sunt tumores in uultu, quos Græci **Myrmecias** uocant. Festus Cossos appellat, Serpunt usque ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes & pruritum.

Xerophthalmia est oculorum pruritus, tracto nomine à siccitate. Est enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, sed grauescunt.

AVCTARIVM.

Alij sunt morbi numero propè infiniti, qui non doctrinam tantùm & elegantiam in scriptore postulant, sed experientiam quoque. Nam pleriq; omnes qui de his loquimur, fumum solum attingimus, & nebulas pingimus in pariete. Non est hæc nostra messis. Et dum hoc scribendi argumentum sumimus, nihil aliud assequimur quàm quòd peritorum linguas in nos ipsos acuimus. Multi dum suæ doctrinæ ac famæ dilatare uolunt pomœria, minus multo merentur laudis, quàm si quos nouerunt, remos impellerent. Quo fit ut his relictis ad mea licia redire uelim. Neque hoc ipsum de morbis (quantulumcunque est) delibassem, nisi fuisset animus his quadam tenus satisfacere, qui ex omni dolio aliquid student pitissare, quiq; nihil indiscussum relinqui sibi uolũt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctarium consuamus.

Morbis

Morbis induntur nomina quandoque ab affecto membro, ut Pleuritis à latere, Peripneumonia à pulmone: A causis, ut Maniæ, Melancholiæ. A similitudine, ut Elephas, Leo, Cancer, Ictericus, Polypus: Ab artifice, ut Chironium ulcus: Ab his qui laborarunt, ut Tylosia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

APoplectici, Auriginosi, Anorectici, Apostematici, Asmatici, Alsiosi, Aluini, Carbunculosi, Carcinomatici, Chiragrici, Chalaziaci, Calculosi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dysenterici, Elephantiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphysmatici, Entherocelli, Erotici, Eliosi, Febriculosi, Glaucomatici, Hydropici, Hydrocephali, Icterici, Impetiginosi, Ischidiaci, Ischiaci, Leprosi, Lieterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lycanthropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melancholici, Narcodes, Opistonici, Orthopnoici, Phrenetici, Phthisici, Pituitosi, Pleuretici, Pedicosi, Podagrici, Porriginosi, Pustulosi, Psorophthalmi, Polyposi, Pneumonici, Paralytici, Peripneumonici, Suspiriosi, Splenetici, Stomachici, Stranguriosi, Sontici, Spastici, Syntectici, Scotomatici, Strumosi, Torminosi, Tetanici, Veternosi, Verminosi, Verrucosi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI ET AFFECTI FVERVNT.

EVnomius præsul Cyzicenus Arrianæ hæreseos sectator (qui sub Valente imperatore floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Galla uidua Romana Symmachi uiri Patricij filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. Volat.

Plotinus Philosophus Platonicus, natione Aegyptius, morbo sacro fuit obnoxius. Crinitus lib. 25.

Froila secundus, Alphonsi magni filius, lepra correptus, ærumnosa morte uitam clausit.

Aristarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit sub Ptolemæo Philometore) hydropisi laborauit.

Andragasina uirgo, uxor Ausberti cuiusdam, qui fuerat domesticus Vandegysilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio se inclusit. Volat. *Suidas apud Volaterr.*

Maria

Maria filia Amædei Sabaudiæ ducis, uomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ uicecomiti marito suo nunquàm congressa est.

Iulius Viator, eques Rom. coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.

Medeius unus ex iis, qui Ioannam puellam Gallicam Anglorum domitricem flammis adiudicauerant, lepra infectus, miserè expirauit. Valerandus Varanius lib. 4. Medeius si quidem longo sermone profatus, Astruit esse scelus flammis & morte piandum, Multaq; adulandi studio confingit, ut Anglos Sic sibi conciliet, sed paucis inde diebus Corpus tabifico respergitur ulcere lepræ.

Metrodorus philosophus, Epicuri socius, laborauit Tympanite. Est autem Tympanites species hydropiseos, ut iam diximus.

Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti podagrico morbo fuit obnoxius. Plin. lib. 7. ait & uomica laborasse, uulneratoq; pectore, (quum mortem in acie quæreret) medicinam inuenisse.

Idem Plinius scribit perpetuam fuisse febrem **C. Mœcenati**, cui etiam triennio supremo, nullo horæ momento contigerit somnus.

Antipater Sidonius poëta omnibus annis uno die, natali tantùm, corripiebatur febre, & ea consumptus est satis longa senecta. Plinius lib. 7.

Manilius Cornutus Mentagra laborauit. Ad cuius remedium inueniendū ducēta sestertia elocauit. Plinius cap. 1. lib. 26.

Seruius Clodius eques Rom. Podagra laborauit, cuius dolore coactus est ueneno crura perungere. Quo facto sensu protinus caruit. Suetonius.

Ennius poëta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abstinebat à musis. Pont. de fort.

Cosmus Florentinus morbo podagræ coactus est domi se continere. Idem Pontanus.

Ferunt **M. Crassum** surdastrum fuisse. Autor Cicero lib. 5. Quæst. Tuscul.

Vatinius autore Macrobio, quamuis podagra laboraret, uolebat tamen uideri uitium discussisse, & mille passus ambulare se gloriabatur.

Cambyses ab ineunte ætate morbo sacro afflictatus, nunquam postea satis conualui. Nam plerosq; sibi familiares per insaniam

saniam occidit. Cælius cap.20.lib.9.

In eundem morbum (qui propterea dictus est Herculanus) incidit Hercules, uel propter immensos labores, aut immittente Iunone, adeo ut in ipsa animi dementia filios interficeret. Crinitus.

Iulius Cæsar extrema ætate animo linqui consueuit atque etiam per somnium exterreri. Comitiali quoque morbo bis inter res gerendas correptus est, autore Tranquillo.

Liuius Drusus Tribunus plebis quum eo morbo laboraret, Anticyram profectus, sumpto ibidem Helleboro conualuit. Autor Gellius cap.25.lib.17.

Ioannes Venetus, discipulus Theodori Gazæ, podagra plerunq; laborabat.

Theopompus Phthisi morbo laborans ab Asclepiade medico sanatus est.

Diodorum podagricum fuisse docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amedeus secundus filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem usq; laborauit.

Carolus rex Pãnoniæ articulari morbo plerunq; afficiebatur.

Volaterranus ait beatã **Genouefam**, ob uitæ abstinentiam multis annis ex lepra laborasse. Quod ego impium & fabulosum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis LXXX. durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Heracletus philosophus hydropisi quoq; laborauit, neque tamen uti uoluit medicis. Laërtius.

Pontanus scribit Matthæum Aquilanum pedibus & manibus captum fuisse: neq; tamen à Theologiæ & Philosophiæ professione destitisse.

MVTI.

QVintus Pedius, nepos Q. Pedij consularis, fuit natura mutus: quem propterea Messala orator pictura docẽdum censuit. Autor Plin.lib.35.cap.4.

Atis Crœsi filius à principio mutus, ubi uidit irruentem in iugulum patris sui Cyrum, O homo inquit, ne interficias patrẽ. Autor Herodotus, & Gellius lib.5.cap.9.

Zoë uxor Nicostrati martyris septem annis muta fuit ex morbo. Demum à beato Sebastiano curata.

Aegles Athleta, quum sortitione inter pugiles facta uidisset fucum sibi fieri, ac dari uerba: repentè in eum, qui id faciebat.

sese

ſeſe uidere quid faceret, magnum inclamauit. Autor Gellius,& Valerius de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES.

EVripides poëta oris graueolentia laborauit, quod quum ei obiectum fuiſſet à Dechannico Archelai aulico, excanduit poëta grauiùs, quàm opinaretur quiſpiã. Cælius cap.10.li.13.

De Gorgonio & Rufino, Martialis: Paſtillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

HErodotus in Polyhymnia ſcribit Euritum & Ariſtodemum ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonida remiſſos.

Horatius Flaccus uariis in locis lippum ſe fuiſſe docet, ut Satyra 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus Illinere. Item: Luſum it Mecœnas, dormitum ego, Vergiliusq́;: Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quatuor (ut dicitur) humani corporis, Phlegma, Cholera ſeu Bilis, Sanguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

POlyphemus Neptuni ex Thoſa filius, quum duos Vlyſſis comites deuoraſſet, ab ipſo Vlyſſe ſimulata amicitia inebriatus eſt uino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. lib. 4. Ceſsit & Aetneæ Neptunius incola rupis, Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Verg. lib.3. Aen. -Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte gerebat. Idem: Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. Sidonius: Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopam.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amiſit, nomen propterea inde ſortitus.

De Phileni luſca, Martialis lib. 1. ſic inquit: Oculo Philenis ſemper altero plorat: Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt.

Acatius orator ſocius Libanij ſophiſtæ unico tantùm uidit oculo.

Philip

Philippus Macedo ab Aftere milite fagitta percuffus, alterum amifit oculum. Vnde & Ariftides Philippum ipfum hoc ridebat fcommate: Arimafpis cognatus es. Arimafpi enim populi funt monoculi. *Plin.lib.7. cap.37.*

CAECI, ET EXCAECATI.

ORta inter Iouem & Iunonem ludicra quæftione, utri fcilicet maior effet libido, uiro'ne, an fœminæ: **Tyrefias** Thebanus iudex electus, quum pro Ioue fententiam tuliffet, dixiffetq; mulierem effe lafciuiorem, ab irata Iunone excæcatus eft. Indignatus Iupiter, cæcitatem uaticinio penfauit. Ouidius in Ibin: Qualis erat, poftquàm iudex de lite iocofa Sumptus Apollinea clarus in arte fenex. Idem lib.3.Metamor.

Politianus fcribit eum ideò excæcatum fuiffe, quòd nudam uidiffet Mineruam. ubi in Ambra ait:-Baculum dat deinde potentem Tyrefiæ magni, qui quondam Pallada nudam Vidit, & hoc raptam penfauit munere lucem. Sene. in Oedipode: Tyrefias tremulo tardus accelerat gradu, Comesq; Manto, luce uiduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter defioculus. Cuius cæcitatem quum mulierculæ lamentarentur: Quid agitis? inquit, An uobis nulla uidetur uoluptas effe nocturna? Autor Cicero lib.5. Quæft.Tufc.

Appius Claudius quamuis cæcus effet, tamen in illo fuo cafu, nec priuato nec publico muneri defuit. Autor Cicero.

Cæcus fuit **C.Drufus,** tamen domus eius implebatur confultoribus, qui in fuis caufis, cæcum adhibebant ducem. Idem autor, & Val.de Studio.

Gn.Aufidius prætorius in cæcitate, fententiam in fenatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam fcribebat hiftoriam, & uidebat in literis.

Diodorus Stoicus, itidem uifu priuatus eft. Verfabatur tamen in philofophia, & fidibus Pithagoræorum more utebatur, munusq; tuebatur Geometriæ, difcentibus præcipiēs, unde, quò, quamq; lineam fcriberent.

Afclepiades nobilis philofophus, interroganti cuidam, Quid ei cæcitas attuliffet? Refpondit, Vt puero uno effem comitatior.

Democritus quum exiftimaret animi aciem impediri afpectu oculorum, oculos ipfos fibi eruit, ut philofophiæ, & rerum naturalium caufas profundius meditaretur. Lucret. lib. 3. Deniq;

Democritum postquàm natura uetustas Admonuit, memores motus languescere mentis, Sponte sua letho caput obuius obtulit ipse. Tertullianus ait, ideò Democritum se excæcasse, quòd mulieres sine concupiscentia aspicere non posset. Gellius lib. 10. De cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot uersus, quos potes legere.

Hypsea mulier fuit notæ cæcitatis. Vnde Horatius libro 1. Sermonum: Ne corporis optima lynceis Contemplere oculis, Hypsea cæcior illa.

Thamyras Philamonis filius, excæcatus est à musis, quas ad certamen cantus prouocauerat. Proper. lib. 2. Me licet & Thamyræ cantoris fata sequantur, Nunquàm ad formosas inuide cæcus ero. Politianus in Nutricia. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Stesichorus poëta quum Helenam suis carminibus infamasset, excæcatus est. Vbi tamen palinodiam cecinit, recepit uisum. Politianus in Nutricia: - Et damnans Helenam, laudansq; uicissim, Amittit, recepitq; oculos, tuus Imera ciuis Stesichorus. Suidas apud Volater.

Asconius Pedianus anno suæ ætatis LXXIII. captus est oculis. Duodecim tamen postea uixit annis.

Daphnis pastor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus est, quòd ebrius cum quadam fœmina concubuisset. Autor Suidas apud Volater.

Dydimus Alexandrinus, præsul Cæsariensis, cæcus fuit à puero. Nihilominus Dialecticam & Geometriam didicit, scripsitq; commentarios in Psalmos. Autor Volaterranus.

Lucilla uirgo, filia Nemesij tribuni, cæca fuit primò. Demum à Stephano pontifice recepit uisum. Hæc sub Valeriano passa est. Volaterranus.

Homerum cæcum fuisse fatentur omnes. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, non satis conuenit. Sunt qui dicant hoc ei ex morbo contigisse: alij ex longa senectute. Ouidius in Ibin apum aculeis excæcatum scribit, & Pontanus de stellis lib. 5.

Cedonius, unus ex discipulis Christi, cæcus natus est.

Xenarchus philosophus peripateticus, paulò ante mortem uisu orbatus est.

Sesostris rex Aegypti in extrema senectute oculis captus mortem sibi consciuit. Michaël Anglicus: Niliaca tali cæcus regione Sesostris, Vltus adulterij est facta nephanda grauis,

Herodotus in Euterpe scribit **Pheronem** huius Sesostris filium,

lium, casu fortuito excæcatum fuisse.

Herodotus itidem scribit **Anysim** regẽ fuisse Aegypti oculis captum. Pro quo Tortellius Amasim legit.

Anchisam Boccatius cæcum fuisse scribit, ex Seruij testimonio, ac propterea Troianorum consiliis non interfuisse. Cæcitatem autem cõtigisse ait, quòd gloriaretur se Veneri concubuisse.

Salaberga puella ex agro Laudunensi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis uita & sanctitate floruit) cæcitatem ab utero matris attulit.

Phœnix Amyntoris filius, oculis caruit. Vnde Ouidius in Ibin: Id quod Amyntorides uideas, trepidusq; minister, Prætentes baculo luminis orbus iter.

Oedipus ubi agnouit se Iocastæ matri concubuisse, & patrem Laium dedisse morti, sceleris horrore, oculos sibi eruit. Ouid. in Ibin. Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum excæcatus est, quòd filios suasu Harpalices excæcasset. Sunt qui dicant Phineum Idæ filiæ Dardani, Scytharum regis amore usque adeò captum fuisse, ut eius suasu filiis ex Cleopatra susceptis oculos euulserit. Ouidius in Ibin. Martialis lib. 9. Phineas inuites, affer & Oedipodas.

De **Phinidis** à Phineo patre excæcatis, Idem Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymnestor rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei suæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidisset, indignata mater Hecuba eidem, per simulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin: Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quum prius esset monoculus, ab Vlysse prorsus excæcatus est. Causam iam diximus, Ouidius in Ibin:

Pastor ut Aetneus, cui casus antè futuros
Thelemus Eurimedes uaticinatus erat.

Isacius Angelus Imperator, ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) excæcatus est, & in carcerem coniectus. Egnatius.

Polizellus Atheniensis, in bello contra Datim ducem Persarum, incerto casu cæcus factus est. Autor Plutarc. in Parall.

L. Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amissis incendio, quum Palladiũ raperet ex æde Vestæ. Plin. lib. 7. cap. 43.

P. Cornelius Ruffus, Manlij Curij in consulatu collega, dormiens oculorũ uisum amisit, quũ id sibi accidere somniaret.

Autor Plin.lib.7.cap.50.

Phanus fuit uſurarius quiſpiam cæcus: de quo Eraſmus meminit in illo adagio, Phani oſtium.

Timoleon Corinthius (qui expulſo Dionyſio Syracuſas redemit ſeruitute) ætate iam prouectus, morbo cœpit laborare, quo cæcus factus eſt. Autor Plutarchus in eius uita.

Ophioneum, Meſſeniorum uatem, Pauſanias apud Cælium ſcribit, ſemper à natali ſtatim die luminibus captum, & priuatim & publicè uaticinia peregiſſe, & poſt uehementem capitis dolorem uidere cœpiſſe, ac mox relapſum ad cæcitatem denuò.

Iuſtinianus imperator ante Leontium **Callinico** patriarchæ Conſtantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detruſus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Conſtantinus Copronymos imperator, **Artabaſdum** primæ nobilitatis hominem, imperatorem ab orthodoxis creatum, biennio pòſt captũ, oculorũ uiſu cum liberis priuauit. Egnatius.

Conſtantinus imperator, Leonis & Irenes filius, **Nicephorum** imperatorij ſtemmatis hominem (in quem ſuffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ uſu priuauit. Egnatius.

Irene poſtea imperatrix rerum potita, filiũ **Conſtantinum** in poteſtatem redactum excæcauit. Egnatius.

Haraldum quendam principem fuiſſe ſcribit Saxo, qui præ ſenio amiſerit uiſum. Quod etiam de **Gormone** teſtatur idem Saxo lib.9.

Aribertus rex Francorum **Sigibrandum** Asbrandi filium oculis priuauit, omneſq; eius propinquos uariis tormentis affecit. Paul.Diac. de geſtis Longobardorum.

Nautulphus puer natura cæcus, precibus ſancti Senoch uiſum recipit. Autor Gregorius Turonen.

Beliſarius præfectus copiarum Iuſtiniani imperatoris, deletis Vandalis, acto de Perſis triumpho, Italia à Barbaris non ſemel liberata, propter proſperos ſucceſſus ipſi imperatori formidoloſus & ſuſpectus factus eſt, ac propterea ab eodem oculis priuatus. Quo facto tuguriolum in uia frequenti ſibi ſtatuit, ubi uictum à prætereuntibus mendicabat his uerbis: Viator da obulum Beliſario, quem uirtus extulit, cæcauit inuidia. Autor Procopius, & Crinitus, cap.6. lib.9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, **Lippum** Florentinum oculis captũ fuiſſe, ac nihilominus in cæcitate rhetorũ ac philo-

ſophor

ſophorum auditoria frequentaſſe.

Quum in Troia Mineruæ templum arderet, **Ilus** demiſſum cœlo Palladium eripuit, ſtatimq; oculis captus eſt. Poſtmodum placata ira deæ, priſtinum recuperauit uiſum. Autor Dercyllus apud Plutarchum.

Metellus quoq; templum Veſtæ incenſum conſpicatus, Palladium eripuit, ſtatimq; oculis captus eſt. Poſtmodum dea placata, uiſum recepit. Idem autor.

Valerius Beſtius dum Ruſcium L. Imbrici ſoceri ſui filium fidei ſuæ creditum, cupiditate auri interfeciſſet, ab ipſo poſtea Imbrico correptus & excæcatus eſt. Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, **Epyzelum** Athenienſem in bello incerta cauſa luminibus captum fuiſſe, neq; ſaucium ulla corporis parte, neq; ictum.

Kailla Pannoniæ regina maritũ ſuum Vazulem exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regi oculos eruit. Autor Volater.

Bela ſecundus Almi filius, rex Pannoniæ à Boricho filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis, excæcatus eſt.

Colomanus rex Pannonię poſt Ladiſlaum, **Almo** fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fara uirgo (quæ ſub Heraclio Imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias compelleretur, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernenſis, archidiaconus Matiſcenſis, ex morbo luminibus orbatus eſt: uiſum tamen compluribus prodigioſè reſtituit.

Lycurgus à Thracibus (quibus principabatur) excæcatus eſt, quòd fœminas quaſdam ſequentes Bacchum ſimulata cum deo amicitia interfeciſſet. Autor Diodorus.

CLAVDI.

EPictetus philoſophus Hierapolitanus, claudus fuit. Vnde apud Macrobium hoc modo inducitur loquens: Seruus Epictetus genitus ſum corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuiſſe luſcus, claudus, gibboſus, lingua bleſus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quiſpiam claudicans, qui cùm crepidas furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut furis pedibus maximè

congruerent. Erant autem hæ non rectæ nec accommodæ: illi tamen pro pedum deprauatorũ ratione in primis aptæ. Cælius.

Idem Cælius ait, **Androclidem** Laconem debilem crure & inutilem fuisse.

Cocles accepto uulnere claudus factus est: cui quum cruris uitium obiectaretur, Per singulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plutarch. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in claudicatem, quod laudi sibi uertebat aduersus calumniatores. Cælius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuisse quendam claudum, alium à rege Bithyniæ.

Aristogiton Atheniensis fuit sycophanta, cuius conciones nihil non Martiũ spirabant, adeò ut uentosa sua lingua populum in discrimina plerunq; coniiceret. Proinde quum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexisset, innixus baculo claudicatem simulauit, ne ad bellum uocaretur. Vnde adagium fluxit in uulgus, Aristogiton claudicat. De his qui morbum simulant, ne militiam, aut aliud oneris genus subeant.

Cælius cap. 40. lib. 13. **Perdix**, caupo fuit quispiam claudus, cuius claudicas prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in loripedes & distortos. Aristophanes apud Erasmum.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quum claudus esset, suas passim machinas circunferebat. Erasmus in Chiliadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiusdam filia, & Ectionis uxor, fuit etiam clauda. Autor Herodotus lib. 5.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, uel quòd matri opem ferre uellet, incidit in claudicatem. Ad quod allusit Valerius Flaccus lib. 2. Argon. Accliuem scopulo inueniunt, miserentq; fouentq; Alternos ægro cunctantem poplite gressus. Pontanus in lib. Meteo. Vulcanum famā est cœlo quum pulsus ab alto, Sub terris sine honore diu, sine munere claudum, Vixisse, & Sicula exilium traxisse sub Aetna. Item Martianus Capella: Quidam etiam claudus faber uenit. Lactãtius: Tum faber claudus Mineruæ nuptias postulauit. Germanus Brixius: Deumq; loripedem simul arma ad coniurata uocasse.

BALBI.

HErodotus in Melpomene ait, **Battum** Polymnesti inter Thæreos opulēti, & Phronimæ filium balbum fuisse, ac

propt

propterea consuluisse Apollinem, qui hoc modo responderit: Batte uenis uocis causa. Dux te iubet ire Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Cicero III. Philip. scribit, **M. Fundum** nescio quem cognominatum Bambalionem, ab hæsitantia linguæ.

Eodem nomine Fr. Philelphus **Pogium** Florentinum ob uitium linguæ insectatus est.

Euripides apud Cælium scribit **Alcibiadi** in dicendo balbutiem fuisse, quæ uoci illius splendorem, & sermoni gratiam afferre uidebatur.

Michaël Imperator (qui Leoni Armenio successit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

FVRIOSI, ET MANIACI.

ORestes Agamemnonis & Clytemnestræ filius, propter interfectam matrem furiosus factus est, donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit scelus. Vergil. lib. 3. Aeneid. Et scelerum furiis agitatus Orestes. Ouid. libr. 4. de Tristib. Quò postquàm dubium est pius an sceleratus Orestes, Exactus furiis uenerat ipse suis. Lucan. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidum uidit uultus Pelopeius Orestes. Horat. lib. 2. Serm. Nec ferro ut demens genitricem occidit Orestes. An tu eum occisa insanisse parente. Statius lib. 1. Theb. Vel inanem mentis Orestem, Opposito rapidam Pylade uitasse Megæram. Cælius scribit Orestem ui furoris sibi digitum arrosisse & uorasse, eoq; facto, Eumenidas illi albas se ingessisse, quum prius nigro colore occurrerent formidolosæ. Adagium est apud Erasmum, Oresti palliū texere: in eum qui parat munus abusuro. Nā Orestes per insaniam uestes dilacerabat. Verg. lib. 4. Aen. Aut Agamemnonius scenis agitatus Orestes Armatam facibus matrem & serpentibus atris, Quum fugit, ultricesq; sedent in limine diræ.

Pentheus dum sacra Bacchi despicaretur, ulciscente numine in furorem raptus est. Verg. lib. 4. Aen. Eumenidum ueluti demens uidet agmina Pentheus, Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas. Lucanus libro septimo: Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum desiisset Agaue.

Milo Epirota quum hastam in Laodamiam filiam Pyrrhi coniecisset, quæ ad aram Dianæ uelut ad asylum confugerat, dea

uindicante, in furorem raptus est, quo intra duodecimum diem periit.

Athamas Aeoli filius furiis à Iunone immissis, usque adeò correptus est & agitatus, ut Learchum filium interfecerit. Ouidius lib.6.Fastorum:Hinc agitur furiis Athamas sub imagine falsa,Tuq; cadis patria parue Learche manu.Plin.lib.34.cap.14.

Agaue Cadmi & Hermiones filia,Bacchico furore correpta, Pentheum filium interfecit. Lucanus lib.1.Ingens urbem cingebat Erynnis, Excutiens pronã flagrãti uertice Pinũ, Stridentesq; comas,Thebanã qualis Agauen Impulit, aut sæui contorsit tela Lycurgi Eumenis. Idẽ lib.7. Nec magis attonitos animi sensere tumultus,Quum fureret Pentheus,uel quum descisset Agaue.Horatius lib.2.Ser.Quid?caput abscissum demens quum portat Agaue Nati infelicis,sibi tum furiosa uidetur. Seneca iu Oedipode: Peior hac genitrix adest, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ à Baccho (cuius numen aspernabatur) in furorem uersus, crura sibi amputauit. Lucanus: Thebanam qualis Agauem Impulit, aut sæui contorsit tela Lycurgi Eumenis. Ouidius in Ibin: Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenenti,Ingenio dispar,cui pede claudus erat.

Marsyas dum Apollinem ad tibiæ certamen prouocasset, in furorem uersus,& ab ipso deo excoriatus est. Ouidius in Ibin: Mens quoque sic furiis uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet.

Hercules uisa apud inferos Megæra, in furorem uersus est, unde regressus filios imprudens occidit.Lucanus lib.1.

-Aut qualem iussu Iunonis iniquæ
Horruit Alcides uiso iam Dite Megæram.

Alcmæon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furiis itidem agitatus est. Propertius lib. 3. Aut Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia Oenidæq; facem furiis Alcmæona pulsum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyssi in uirtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorem uersus, armenta loro cædebat, existimans se interficere Græcos. Apuleius lib. 3. Meta.In insani modum Aiacis armatus, non ut ille uiuis pecoribus infestus tota laniauit armenta.

Cleomedes Astypalensis, prodigiosis homo uiribus, dum Iacchum Epidemnium, athletam, ictu pugni interfecisset, interfecti aperuisset latera, ac propterea iudices tantam perosi feri-

tatem, in eum uellent animaduertere, indignatus, & in furorem uersus, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) disiecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Sunt qui dicant hunc furoré eidem irrepsisse, quòd uictoriæ præmio fuisset fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter **Cleomedes,** seu Cleomenes, quem Herodotus in Erato scribit, à Lacedæmoniis (quibus imperabat) primò expulsum, demum pristinæ dignitati restitutum fuisse. Nec multo pôst in tantam insaniam incidisse, ut unicuiq; obuio sceptrum in faciem impingeret. Quod cùm facientem propinqui soleis ligneis illigauerunt, & in carcerem coniecerunt. Vbi arrepto custodis & ergastularij gladio, ab ima corporis parte ad uerticem capitis sese dissecuit.

Prœtides, seu filiæ Prœti Argiuorum regis, dum Iunoni se præferrent, in furias uersæ, ac postmodum mutatæ in uaccas finguntur à Poëtis. Virgil. Prœtides implerunt falsis mugitibus agros. Vide Seruium.

Plutarchus in uita Artaxerxis scribit, **Charem** fuisse quendam qui in bello Cyrum uulnerauerit, succisa poplitis uena: quem ait insania postmodum fuisse correptum, nimia illati Cyro uulneris arrogantia.

Gallus Vibius uir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum insaniam mentiretur, quod assimulabat ad uerum redegit. Cælius lib. 6. cap. 35.

Cælius scribit **Euagoram** regem Cypriorum repentino furore correptum fuisse.

T. Lucretius poëta Physicus, sumpto amatorio poculo in furiam lapsus est, qua impellente mortem sibi consciuit. Statius: Et docti furor arduus Lucreti. Cælius cap. 26. lib. 9.

Sparsus fuit quispiam, quem Seneca scribit inter scholasticos insanum, inter insanos scholasticum fuisse. Vide Cælium.

Timanthes Cleonæus athleta, quum senio confectus, arcũ non posset complicare, quem intendebat iuuenis, dolore animi in furorem lapsus est, ac propterea se interfecit. Autor idem Cælius lib. 6. cap. 35.

Acco mulier iam decrepita, quum faciem (quam ad speculum explorabat) senio deformatam conspiceret, animi ægritudine in insaniam lapsa est. Alij aliter sentiunt. Aiunt enim ipsam consuesse alloqui suam imaginem in speculo, eiq; subridere, comminari, promittere, subblandiri, & quicquid confabulantes solent

dicere. Idem autor.

Pisander eò uesaniæ lapsus est, ut timeret, necubi animæ suæ occurreret, à qua uiuus esset destitutus. Cælius cap. 26. lib. 9.

Cambyses quum Apim (quem Aegyptii pro deo colebāt) uiolasset, ulciscente numine, lapsus est in furias. Quibus agitatus, uniuersam propè familiam deleuit. Autor Herodotus in Thalia. Postremò furore uictus seipsum interfecit.

Aio, filius Arichis ducis Beneuenti, missus à patre ad Rhotharem Longobardorum regem, in Italia ueneno potus est, cuius uirtute cœpit insanire. Autor Paulus Diaconus de gestis Longobardorum.

Harthbenus fuit athleta quispiam ex Helsyngia nouem cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantas furias testatur cecidisse, ut summas clypei partes corroserit, igneos carbones uentri mandauerit, raptas ore prunas in uiscerum ima transfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & ad extremum in sex athletarum suorum præcordia furente manu ferrum conuerterit.

Vlysses quum esset Græcorum prudentissimus insaniam, tamen simulauit, ne ad bellū Troianum proficisceretur. Vt autem persuaderet se esse uerè insanum, salem seminabat, uariisq; animalibus aratra iungebat. Astum hominis explorauit Palamedes, qui aranti Telemachum filium obiecit. Quem ne læderet ipse Vlysses pater, aratrum suspendit. Vide Cic. in lib. 3. Offic.

FVRIAE TRES.

FVrias poetæ Acherontis ex nocte filias uocant. Vergilius, Dicuntur geminæ pestes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempesta Megæram, Vno eodemq; tulit partu. Propterea Galterus in Alexandreide decēti epitheto eas uocat **Noctigenas** libro decimo, ubi ait, Hoc ego si dea sum, qua nulla potentior inter Noctigenas, si me uestram bene nostis alumnam. Eadem ratione Mantuanus eas uocat **Acherontigenas**. Apud inferos dicuntur **Canes**. Lucanus: -Iam uos ego nomine uero Eliciam, Stygiasq; canes in luce superna Destituā. Apud mortales uocantur **Furiæ**, quòd furoris stimulos hominum præcordiis inculcent. Propterea etiam finguntur iis colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. Vnde Verg. -Cæruleis unum de crinibus anguem Coniicit, inque sinu præcordia ad intima subdit, Quo furibunda domum monstro permisceat omnem.

Dicun

Dicuntur & **Eumenides** sensu contrario, & per antiphrasim. Eumenis enim Beneuolens dicitur. Ouidius: Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorum loco, redimitæ serpentibus & colubris. Catullus: Quare facta uirûm mulctantes uindice pœna Eumenides, quibus anguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huc aduentate, meas audite querelas. Statius libro 12. Et Anguicomæ ducent uexilla sorores. Mantuanus in Apol. Exibant de sede Erebi teterrima monstra Tisiphone, furiæq; aliæ multo angue comantes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam **Diræ.** Verg. At procul ut Diræ stridorem agnouit & alas, Infelix crines scindit Iuturna solutos. Idem lib. 4. Aeneid. Vltricesq; sedent in limine Diræ. Lactantius lib. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum scribit: Tres sunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agunt. Propterea poëtæ tres furias esse dixerunt, quæ mentes hominum exagitent: Ira, ultionem desiderat: Cupiditas, opes: Libido, uoluptates.

Furiarum prima est **Alecto,** quã Verg. depingit lib. 7. Aeneid. Luctificam Alecto dirarum à sede sororum &c. Quòd autem sit Noctis filia, testis est apud eundem Vergil. Iuno hoc modo loquens: Hunc mihi da proprium uirgo sata Nocte laborem, &c.

Thesiphone, seu Tisiphone, secunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. describitur: Nec mora Thesiphone madefactam sanguine sumit Importuna facem, fluidoq; cruore rubentem Induitur palam, tortoq; incingitur angue, Egrediturq; domo, luctus comitatur euntem, Et pauor, & terror, trepidoque insania uultu. Ouid. lib. 4. Trist. fecit inde adiectiuum Thesiphonæus, ubi ait, Cupiasq; eradere uitæ Tempora, si posis, Thesiphonæa tuæ. Hanc filiam esse Noctis docet Sylius lib. 2. dicens: Et palmas tendens, hos inquit Noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq; ferocem &c. Mantuanus lib. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adsunt Erebi, crinita colubris Thesiphone, spiransq; uenenũ, ignemq; Megæra, &c.

Megæram, tertiam Acherontis & Noctis filiam, Claudianus de laudibus Stiliconis describit: Improba mox surgit tristi de sede Megæra, Quam penes insani fremitus, animiq; profanus Error, & undantes spumis furialibus iræ, &c. Mantuanus lib. 2. de Cala. temporum: Per medias urbes colubris crinita Megæra, Sanguineisq; caput uittis intorta, flagello, &c.

STVLTI, ET INSIPIENTES.

Corœbi filij Mygdonis Phrygij ſtultitia uulgi fabulis celebrata eſt, qui maris undas numerare conabatur, quũ non poſſet ultra quinque numerare. Autores Euſtathius & Lucianus apud Eraſmum.

Bagas fuit quiſpiam ſtupidæ mentis, & attonitæ. Autor Plutarchus in Collectaneis apud Eraſmum. Vnde ortum adagium: Vt Bagas conſtitiſti.

Melitides fuit ſtultus, ab Homero celebratus: qui euerſa iam Troia ueniſſe legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Eraſmum: Melitidem aut Corœbum me putas per deos?

Enthuſiaſmus eſt quidã mentis ſtupor, quo laborauit **Mammachutus** quiſpiam ſola inſignis fatuitate. Vnde **Mammachuti** dicuntur hiantes & ſtupidi. Autor Ariſtophanes apud Cælium lib.9.cap.28.

Amphiſtides tantæ fuit ſtultitiæ, ut ignoraret, utro ex parente prognatus eſſet.

Accon uetula eo laborauit delirio (ſicuti iam diximus) ut ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde ac cum alia muliere confabulari. Autores Cælius & Eraſmus, ex aduocatis Græcorum teſtimoniis.

Cippius ſimulabat ſe dormire & ſtertere, quò facilius eius uxor mœcharetur. Quod arguit eum à zelotypia longè fuiſſe alienum. Vnde natum uidetur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epiſtola poſitum: Non omnibus dormio. Autor Lucilius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quiſpiam ſtultus, qui quò magis riſum cohibere nitebatur, hoc ridebat profuſius.

Midas Gorgij filius, quum agreſtem Panos dei cantilenam Apollinis carminibus prætuliſſet, indignatus Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus poſtea abiit in riſum. Vide Ouidium lib.11.

Pſylli populi, dum Auſtrum uentum plus nimio haberent inuiſum, ut ſibi & ſuæ terræ noxium, ſumptis armis in eum hoſtiliter profecti ſunt, ceu uiuum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus libr.4. & Gellius lib.16. cap.11.

Inter ſtultos numeratur **Claudius** princeps, quòd Domitium Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLAE, ET CHIRVRGI.

APollo Aesculapij pater medicinæ usum primus dicitur attulisse, ac propterea meruisse deitatem. Ouid.lib.1.Metam. Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis. Idem lib.1.de Remedio.

Aesculapio Apollinis filio plerique etiam inuentum medicinæ referunt acceptum: in qua adeò excelluit, ut mortuum Hippolytum fingatur ad uitam reuocasse, & Androgeum Minois filium ab Atheniensibus interfectum. Propertius lib.2.

Et deus extinctum Cresis Epidaurius herbis,
Restituit patriis Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philosophatus est cum Empedocle. Fuit antiquior Hippocrate: scripsit de medicina librum unum. Suidas apud Volat.

Aristogenes Thasius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniæ regis, ad quem libros plurimos scripsit de medicina. Suidas apud Volat.

Aristogenes alter Gnydius, Chrysippi philosophi seruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus est famam ex curatione Antigoni Gonatæ cognomento.

Asclepiades Prusiensis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua uinum ægris mederetur, relato è funere homine & conseruato. Dicebat salutem constare cibi potusq; abstinentia: præterea gestatione, ambulatione, & fricatione. Scripsit ad Mithridatem uolumina. Autore Plinio. Mortuus est scalarũ lapsu in extrema senectute. Idem blandimenta & lenocinia commentus est ad ægrotorum gratiam & iucunditatem. Siquidem & balneorum consuetudinem fecit, primusq; lectulos excogitauit suspensiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet somnus. Autor Plin.lib.7.cap.37. & cap.3.lib.26.

Acesias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi uellet, morbum & dolorem auxit. Vnde natum adagium: Acesias medicatus est, ubi res in deterius uergit. Erasm. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quem Plin. lib.7. medicæ artis apud Aegyptios repertorem dicit.

Antonius Musa medicus fuit Augusti, de quo Horatius meminit libro 1.Epist. dicens: Nam mihi Baias Musa superuacuas Antonius.

Caſsius Hemina apud eundem Plinium teſtis eſt **Archagathum** Lyſaniæ filium Peloponnenſem, primum è medicis ueniſſe Romam. L. Aemylio, & M. Liuio conſulibus. Eiq; ius Quiritium datum, & tabernam in compito Acilio emptam. Ob id publicè uulnerarium fuiſſe eum tradunt uocatum, mireq; gratum aduentum eius ab initio: Mox à ſæuitia ſecandi urendiq;, nomen carnificis meruiſſe. Plin. cap. 7. lib. 25. & Cap. 3. lib. 30.

Amythaon Melampodis pater inter claros medicos olim habitus eſt.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, Ambo medici. De quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.

Artemon fuit medicus, qui calua interfecti, igneq; cremati, propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Autore Plinio cap. 1. lib. 28.

Attalus medicus apud Plinium affirmat ſcorpione uiſo ſi quis dicat duo cohiberi nec uibrare ictus.

Alcon, ſeu Alcontius medicus fuit uulnerum, centum ſeſtertiis à Claudio condemnatus, & exul miſſus in Galliam, demum reſtitutus. Neſcio an is ſit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Oſtendit digitum ſed impudicum Alconi, Daſioq;, Symmachoq;. Auſonius de alio Alcone itidem medico loquitur, qui Diodorum aruſpicem uaniloquum fecit.

Agron medicus fuit, qui peſtilentia Athenas paſsim occupante, affectorum plæriſque opem intulit ſalutarem, accenſis in proximo ignibus. Cælius cap. 22. lib. 13.

Baſilius Ancyranus profeſsione fuit medicus. Floruitq; imperante Conſtantino. apud Volat.

Chiron Saturni filius ex Phillyra, herbarum naturas primus inueniſſe, Achillemq; & Aeſculapium docuiſſe fertur. Phœnici Amyntoris filio oculis capto uiſum reſtituit. Propertius lib. 2. Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon, Phœnicis Chiron lumina Phillyrides. Verg. lib. 3. Georgico. Quæſitæq; nocent artes, ceſſere magiſtri Phillyrides Chiron, Amythaoniusq; Melampus. Ab eo nomen ſumpſit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin. cap. 6. lib. 25.

Cornelius Celſus libros de medicina ſcripſit oratorio more. Floruit paulò ante Fabium Quintilianum.

Critobolus medicus fuit, cui ſingularem peperit laudem ſagitta ex oculo Philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulſa. De quo abundè Curtius meminit, lib. 8. de geſtis Alexandri

xandri. Plinius lib.7.cap.37.

Cleophantus, autore Plinio medicus fuit, qui uini rationem illustrauit. Hic apud Plinium ait semen pastinacæ erraticæ dysentericis prodesse.

Idem autor scribit, **Chrysippum**, Erasistrati præceptorem, medicum fuisse, qui Hippocratis, Aesculapij, & Prodici medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinas Masiliensis fuit medicus, qui ad syderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasq; obseruabat. Plin. scribit hunc centum sestertia reliquisse, muris patriæ non minore summa extructis.

Charmis ex eadem Masilia fuit medicus: qui priores medicos & balnea damnauit. Frigidaq; hybernis algoribus lauari persuasit. Mersit ægros in lacus, adeò ut Plinius dicat, se uidisse capulares senes usque in ostentationem rigentes.

Castor medicus docuit Piperitim herbam (quam alij Siliquastrum uocant) bibi contra morbos comitiales. Autor Plinius lib.20. Idem scribit succum radicis ferularum, oculorum claritati multum conferre.

Cherias Atheniensis fuit medicus, qui apud Plinium testis est, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus sitim facere, stomachum corroborare, & uuluis aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chrysermus fuit medicus, qui Bulbi radice in uino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. scribit fuisse medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli ascripserunt.

Democides medicus Polycratem Samiorum tyrannum curauit talentis duobus, scripsitq; librum de medicina. Herodotus in Thalia scribit Democidem Taliphontis Crotoniensium principis medicum fuisse, atque duobus aurearum compedum paribus à Dario donatum.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit discipulus, qui scripsit librum unum de medicina.

Diocles Carystius floruit temporibus Darij Histaspis: reliquit commentarios. Plinius in multis locis.

Democrates Seruillius citatur à Plinio lib. 25. Primusq; medentium herbã dicitur inuenisse, quã appellauit Hyberidam.

Idem lib 24. ait **Democritum** fuisse medicum, qui in ualetudine Considiæ, M. Seruilij consularis filiæ omnem curationẽ, austeram

austeram recusantis, diu efficaciter usus sit lacte caprarum.

Dasius medici nomen est, cuius meminit Martialis lib. 6. dicens: Ostendit digitum, sed impudicum, Alchoni, Dasioq;, Symmachoq;.&c.

Epicharmus Cous fuit auditor Pythagorę. Scripsit de rerum natura ac medecina commentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana, scribit Volater.

Erasistratus medicus fuit, qui primus cognouit morbum Antiochi ob amorem Stratonices nouercæ. Plinius scribit hunc fuisse discipulum Chrysippi, ex Aristotelis filia genitum, cui Antiocho rege sanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus. Hunc citat Gellius lib.16.

Euphorbus medicus, Euphorbiæ herbæ nomen imposuit, autore Plinio lib.25.

Eribotes Teleontis fuit filius, medicinæ peritissimus, ut qui Oilei uulnus à Stymphalidib. illatum sanauerit. Testis Orpheus apud Aegidium Maserium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Asiatica, floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæteriq́ue omnes medicorum principem fatentur. Scripsit de medicina libros complures, & in opera Hippocratis. Cælius lib.16.cap.19.

Glaucias medicus fuit in cognoscenda cadauerum natura diligentissimus. Plin.& Cælius cap.29.lib.16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor: uixit in summa familiaritate apud Perdiccam Macedonum regem: Suscepit filios Thessalum & Draconem. Hunc Artaxerxes magna mercede summisq; honoribus in familiam suam inuitauit, autore Valerio. Familiaris fuit Democrito, quem ut insania curaret, plerunque ad eum scripsit. Amauit Græciam, ex qua nunquàm egressus est. Mortuus est Larissæ, natus annos CIIII.

Hermogenes, fuit medicus, qui Adriano Imperatori, se interficere uolenti, circunscripsit locum sub mamilla, quo letaliter percusso, celerius expiraret. Autor Dion Cassius.

Iulianus fuit quispiam Pharmacopola herbariæ artis peritissimus, quem Volaterranus ætate sua floruisse scribit.

Lucas Anthiochensis medicus fuit, Pauli apostoli sectator, à quo edoctus, scripsit Euangelium, & Acta apostolorum. Excessit natus annos LXXXIIII.

Lycus Neapolitanus Atriplicem (nomen est herbæ) contra cantharidas bibendum censet, apud Plinium cap.20.lib.20.

Menec

Menecrates Syracuſanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum ſacrum hac lege, ut liberati ſe eſſe ipſius ſeruos faterentur, eumq; Iouem appellarent. Feruntq; in id tumoris fuiſſe eueĉtum, ut quandoq; ad Ageſilaum Spartæ regem hoc modo ſcriberet: Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem. Subridens Ageſilaus reſpondit: Ageſilaus Menecrati ſanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cælius cap.38.lib.6.

Martion Mitylenæus de ſimplicibus effećtibus ſcripſit. Item apud Plinium rumpi ſcolopendras marinas ſputo, rubetas item, aliasq; ranas ſcribit.

Mycon apud eundem teſtis eſt aduerſus ſerpentes nihil eſſe efficacius hippomarathro.

Machaon Aeſculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clariſsimus. Baptiſta Pius lib. 4. Eleg. Cura Machaonia maior & iſta manu eſt. Hic Philoćtetem Pæantis filium Herculis ſagittà Hydræ ueneno tinća, uulneratum ſanauit. Propertius libro 2. Tarda Philoćtetæ ſanauit crura Machaon.

Melampus Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorum regis ab inſania purgauit. De hoc Vergilius lib. 3. Georgico. Ceſſere magiſtri, Phillyrides Chyron, Amythaoniusq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe. Et Plinius lib.25.

Meges fuit chirurgus quiſpiam, quem Volaterranus citat in Philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium ueniens, promiſit ſe domino mortem illaturum. Quod flagitium auerſatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, ut à Nicia caueret. Gellius uidetur hoc aſcribere Timochari, apud Gellium. Quadrigarius Niciæ. Vter uter fuerit, parum refert de nomine. Claudianus lib.3.in Rufinum.

Nicomachus Stagyrites Machaonis fuit filius, & Aeſculapij nepos. Scripſit de medicina libros ſex. Fuerunt eius nominis duo alij, pater & filius ambo medici. Quorũ filius ſcripſit Commentarios in Phyſicam patris, & oćto libros Ethicorum ad Eudemum. Autor Volaterra.

Nicerotes unguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis unguenta uocat Nicerotiana, lib. 6. dicens: Quòd ſemper Caſia, Cynnamoq;, Et nido niger alitis ſuperbæ, Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib.10. *Nicerotiana.*

Oribaſius Sardianus, Iuliani principis familiaris, ſcripſit

libros medicinæ quinquagintatres ad ipsum Iulianum. Suidas apud Volaterranum.

Ocularius medicus fuit in Aegypto prestantissimus, qui floruit sub Amasi rege. Autor Herodotus in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri, eiq; summa familiaritate & amicitia iunctus: nam quum Parmenio literas ad Alexandrum dedisset, quibus eum monebat, ut ab insidiis Philippi, uelut ab hoste Dario corrupti, sibi in ægritudine caueret: Alexander exploratam habens medici fidem, poculum ab ipso Philippo datum hausit, demum literas Parmenionis eidem legendas concessit.

Pæon uir medicæ artis peritissimus, à cuius nomine Pæonia herba nomen sumpsit. Architrenius lib. 2. Pæoniis animo medicina potentior herbis.

Plinius ait lib. 20. **Petriclium** fuisse medicum, qui Ophiaca scripserit.

Eodem autore **Prodicus** fuit medicus, Aesculapij discipulus, Sclymbriæ natus, qui medicinam instituit, quam Iatralepticen uocant. *Iatraleptice.*

Philistion Locrensis fuit medicus, quem Gellius lib. 17. capite 11. citat.

Philon medicus fuit nobilis, qui quum medicamenta quædam ad medendi usum exquisitissima cõcinnaret, & regias quasdam Alexipharmacas potestates, eas Deorum manus appellabat, uelut diuinas & salutares. Cælius lib. 16. cap. 10.

Podalyrius filius fuit Aesculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritissimus, qui cum Græcis ad Troiam profectus dicitur. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Deposito non præstat opem Podalyrius ægro.

Sinalus fuit medicus quispiam, de quo Sylius Italicus lib. 5. sic inquit: Ipse olim antiquo primum Garamanticus Ammon Scire pater dederat Sinalo morsusq; ferarum Telorumq; graues ictus sedare medendo.

Themison medicus fuit magni nominis, Asclepiadis discipulus, autore Plinio, quem plerisque in locis citat Plinius ipse. Iuuenalis: Quot Themison ægros autumno occiderit uno. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxaq; carebis, Contemnesq; piam sic Themisonis opem. Fuit eius nominis alter, quem Martialis scribit consuetudinem ueneris habuisse cum sorore, ubi lib. 12. ait: Quare non habeat Fabullæ quæris uxorem

Themison,

Themiſon, habet ſororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalenſibus ſacris donauit centum talentis, ſeruato Antiocho rege. Autor Plinius lib.7.cap.37.

Theſſalus eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita tranſiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vectius Valens adulterio Meſſalinæ Claudij Cæſaris nobilitatus, pariterq; eloquentiæ aſſectator, ſuo tempore nouam medicorum inſtituit ſectam.

Sunt & plerique alij, quorum nomina & placita quandoque aduocantur à Plinio, ut Ariſtogiton, Athamas, Callimachus, Cleopolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius, Dorotheus, Dionyſius, Salluſt. Heſius, Hiceſius, Herophilus, Iecthidas, Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Pliſtonices, Seſtius, Simus, Soſimenes, Sotacus, Q. Stertinius. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt. *Plin. lib. 29. cap. 1.*

Porrò multiplex eſt medicina: **Pharmaceutice**, quæ medicamentis curat. **Empyrice**, quæ ſolùm experimentis conſtat. **Iatraleptice**, quæ unguentis. **Clinice**, quæ uictu & uenenis corporibus medetur. *Medicina multiplex.*

VNGVENTA QVAEDAM ET PHARMACA.

ELaterium Plinius ait eſſe medicamentum, quod fit ex cucumere ſylueſtri, ſucco expreſſo è ſemine.

Crocinum, ſpecies eſt unguenti, quod efficitur Croci commiſtione. Propertius: Sit menſæ ratio, uoxq; inter pocula curat, Et Crocino nares murrheus ungat Onyx. Alio nomine **Crocomegma** dicitur. Fiebat autem ex croco trito, & uino dulci. Hoc Romani non ſolùm corpora delibuebant, ſed & ſpargebant pulpita. Vnde idẽ Propertius: Pulpita ſolennes non oluere crocos. Crocinum, autore Plinio, in ſola Cilicia diu maximè fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilima unguentum eſt uiliſsimum, quo paſsim utebantur ueteres.

Malobathrum unguentum eſt odoris fragrantiſsimi, quod afferebatur ex Aſſyria. Eo Romani ſuos capillos ungebant in deliciis, ut uidetur innuere Horat. lib.3. Car. Od. 7. Malobathrus à Sidonio uocatur, qui hoc unguẽto delibutus eſt. Malobathrũ, teſte Plinio, urinam cit. Oculorum Epiphoris uino expreſſum

 utiliſsimè

utilissimè imponitur. Item frontibus, dormire uolentibus.

Mendesium est unguentum, quod fiebat in Mendeso Aegypti urbe.

Mithridaticum, seu Mithridatios uocatur antidotum, quo Mithridates rex Ponti aduersus insidias uenenorum consueuerat se tutari. Eius compositio fit è duabus nucibus siccis. Item ficis totidem, & ruthæ foliis uiginti simul tritis, addito salis grano. Quod qui ieiunus sumet, cum ueneno securum fore toto die promittit Plinius lib. 23. capit. 8. Antidoti nomen adhuc nostra manet ætate.

Nardus. **Nardinum** dicitur unguentum, quod fit ex Nardo, quod alio nomine uocatur **Foliatum.** Est autem Nardus seu Nardum frutex odoris optimi. Tibullus: Illius puro distillent tempora nardo. Frequens est in Perside. Vnde ab Horatio in Epodo uocatur Achæmenium, ubi ait: Nunc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. Indicum Plin. lib. 12. uocat: Inuenta, inquit, nuper in Thracia herba est, cuius folia nihil ab Indico nardo distãt. Pontanus Arabum uocat, Hieronymus Balbus Assyrium. Lucretius lib. 2. Et nardi florẽ nectar qui naribus halat. Aliàs Foliatum *Foliatum.* & Spicatum dicitur. *Spicatum.* Constat Omphacio, Iunco, Balano, Costo, Nardo, Amomo, Myrrha, Balsamo.

Narcissinum uocatur unguentum, quod componitur ex Narcisso flore delicatissimo. Constat generibus odorum. Sed iam componi desiit. Autore Plin. lib. 13.

Nicerotianum uocatur unguentum odoratissimum, cuius autor fuit Nicerotes Pharmacopola. Martia. lib. 6. Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Odontostimma unguentum est, quo confricantur dentes, ut albescant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum unguentum est, quod fit ex Oenanthe, id est, labruscæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Aegypto præpositum. Autor Plinius.

Panatheniacum fuit unguentum Atheniensibus peculiare, à quibus nomen sumpsit. Plinius libro 13. Panatheniacum suum Athenæ perseueranter obtinuerunt.

Amaracinum, Amaraco flore odoratissimo conficitur. Vnde adagium natum: Nihil cum amaracino sui. Lucretius: Postesq; superbos Iungit amaracino & foribus miser oscula figit. Idem lib. 2. Porrò **Sampsucinum** aliter uocatur, quoniam Sampsucus eadem est herba, quæ & Amaracus, de qua Vergil. lib. 1.

lib. 1. Aeneid. Vbi mollis Amaracus illum Floribus, & dulci aspirans cōplectitur umbra. Amaracus fuit puer regius unguētarius, qui casu lapsus dum ferret unguenta, maiorē ex confusione odorum creauit odorem, inquit Seruius. Vnde optima unguenta dicuntur Amaracina. Laudabile fuit hoc unguentum in Co insula. Postea eodem loco prælatum est Melinum. Optimum est & Mitylenis & in Cypro, ubi plurima est sampsucus. Autore Plinio. *Amaracus.*

Metopium fuit unguentum, cuius præcipuam laudem meruit Aegyptus, mox abstulit Phœnicia.

Pardalium laudabile in Tarso, cuius compositio & mistura oblicerata est. Dicitur autem à Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba est unguentaria, cuius succo unguentum componitur **Balaninum**, quod expeditissimum olim fuisse, scribit Plin. Resinaq; solitum misceri, Balanatus, à Persio dicitur oleo delibutus, ubi ait: Tum cum maxillis Balanatum Gausape pectis. Myrobalanum uocat Martialis ubi ait: Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento constat & ex Balano. Glans autem qua conficitur, præcipuæ bonitatis est in Troglodytis, Thebaide, & Arabia. *Balanatus.*

Melinum unguentum, fit è malis Coroneis, & struteis admistis Omphacino, Cyprino, Samio, Balsamo, Iunco, Casia, Ambrotano.

Susinum constat ex Liliis, Balano, Calamo, Mello, Cynamomo, Croco, Myrrha, & est omnium tenuissimum.

Cyprinum, unguentum ex Cypro, fiebat Omphacio, Cardamomio, Calamo, Aspalatho, Ambrotano. Fuit optimum in Sidone, mox in Aegypto.

Telinum fit ex oleo recenti, Cypro, Calamo, Meliloto, Fœnogræco, Melle, Mello, Oraro, Amaraco. Fuit ætate Menandri poëtæ celeberrimum.

Megalium successit ex oleo Balanino, Balsamo, Calamo, Iunco, Xylobalsamo, Casia, Resina.

Cynnamomum unguentorū omniū est crassissimum. Vocatur ab eiusdem nominis frutice, qui in Athiopia, Sabæis, & australi India frequens est. Huic unguento adiiciuntur Balanium oleum, Xylobalsamum, Calamus, Iuncus, Balsami semina, Myrrha, Mel odoratum.

Cynnamum eadem est arbuscula, quæ & Cynnamomum, qua etiam conficitur unguētum eiusdem nominis. Hoc uidetur

habuisse Thraces. Claud. de Nu. Honorij & Mariæ Cynnama uocat, **Pangæa,** à Pangeo Thraciæ monte. A' Cynnamo fit adiectiuum Cynnamicus, quo usus est Baptista Pius: Cynnameos nimium lacerate pharetriger artus.

Cynnamicus.

Myrrha per se unguentum facit sine oleo, Stacte duntaxat. id est, distillatione. Nam Stacto uerbum Græcum, id est, distillo. Vnde Catastagmos morbus à Græcis dicitur, quem nos Distillationem dicimus. Et Lucretius lib. 2. Myrrham appellat Stactam, id est, distillatitiam, ubi ait: sicut Amaricini blandum Stactæq; liquorem. Est autem Myrrha genus arboris odoriferæ, de qua succus emanat fragrantissimus. Ouidius lib. 10. & lib. 1. Fast. Hac abundant Arabia, Achaia, Orótes, Assyria. Propterea Virg. Myrrham uocat Arabam, Achaiam, Columella Orontidem, Sidonius Orontæam. Bapt. Pius. A' Myrrha fit adiectiuum Myrrheus Horatius lib. 3. Car.

Stacto.

Balsamum arbuscula est soli Iudææ concessa, frequens in collibus ut uinea. Sustinet se sine adminiculis. Trima iam fructifera est. Proceritatem habet duorum cubitorum. Eius lignum uocatur **Xylobalsamum:** succus (qui habetur unguenti loco) **Opobalsamum,** lac coagulans, & in ueste nullas faciens maculas. **Carpobalsamũ** uocatur eius arboris fructus. Hoc unguentum uiris conuenire scribit Martialis, quum Assyria unguenta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Balsama me capiũt, hæc sunt unguenta uirorum, Delicias Nini uos redolete nurus. A' Balsamo fit adiectiuum Balsameus, quo usus est Sidonius.

Balsami natura & eius proprietates.

Amomum etiam arbuscula est uenoso frutice, palmi altitudine, cuius quoque succus inter magni pretij unguenta numeratur. Frequens est in Assyria. Vnde Virgilius, Assyrium uulgò nascetur Amonum. Sylius lib. 11. Nec crimen Assyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina, Circunfluus aër Fragrat, & Armenio carcer lustratur Amomo.

Psilothrum unguentum erat ad depilandum corpus: fiebatq; ex uariis rebus: modò ex thini sanguine, felle & iecore: modò ex sanguisugis coctis in uase fictili, & aceto illitis. Prius tamen euellebantur pili, autore Plinio: pòst adhibebatur Psilothrum, ne renascerentur, ac repullularent. Martialis ad Gargilianum: Psilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonsorem Gargiliane times?

Thalassomeli unguentum, quod fit æquis portionibus Maris, Mellis, Imbris, fictiliq; uase & depicato conditur.

Dropax

Dropax unguentum depilatorium, seu euellendis pilis idoneum. Martialis lib.3. Psilothro faciemq; lauas, & Dropace caluã.

Cæroma erat unguentum, ex oleo & cœno, quo utebantur iuuenes ad robur lacertorum. Hinc **Cæromatici** eo delibuti uocantur. Martialis lib.4. Seu lentum Cæroma teris, tepidumq; Trigona. Idem lib.7. Vara nec iniecto Ceromate brachia tendis.

Panchrestum genus est medicamẽti. De quo Cicero actione quarta in Verrem, Quum (inquit) omnes eius comites iste sibi suo, ille Panchresto medicamento amicos redemisset.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius: Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinere.

Apyron uocatur unguentum ex auro. Autor Plin.lib.21.

Atharis medicamentum est utilissimum infantibus, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib.22.

Botryon erat medicamentum compositum ex cinere excrementorum, quo Aeschynes Atheniensis Anginis medebatur & Tonsillis. Autor Plin.lib.28.

Irium Plinius unguentum fuisse scribit, quod diu Corinthi placuerit, postea Cyzici.

Idem lib.12. ait medicamentũ esse, quod à Græcis **Euhemon** dicitur, singulari effectu contrahendis uulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum est, quod fit ad Dysentericos, stomachiq; uitia in congio misti albi, lento uapore, decoctis malis cotoneis quinq; cum suis seminibus, Punicis cum totidem, & Sorborum sextario. Autor Plin.lib.24.

Stomachice medicamentum est utilissimum oris uitiis, narium, aurũ, oculorum caligini, Pterygiis, & genitalibus. Pli.lib.33.

Diapasmata dicuntur unguenta ex siccis odoribus. Martialis lib.1. Quid quòd olet grauius mixtum Diapasmate uirus?

Magmata uerò dicuntur fæces unguentorum, ut scoria ferri, Amurca olei.

Regale unguentum uocat Plinius, quo Parthorum reges utebantur. Fiebat autem Myrobalano, Costo, Amomo, Cynnamomo, Comaco, Nardi spica, Maro, Myrrha, Casia, Styrace, Ladano, Opobalsamo, Calamo, Iunco, Syrico, Oenanthe, Malobathro, Sericato, Cypro, Aspalathro, Panace, Croco Cyprio, Amaraco, colato Melle, Vino.

AVCTARIVM.

Porrò unguenta quandoq; fiunt **ex floribus**, ut Rosaceũ, Leucoium, Susinum: **Aut ex foliis**, ut Myrrhinũ. Oenan-

thinum: **Aut ex radicibus**, ut nardinum, Amaracinum. Vnguentis ueteres multis modis usi sunt: **Ad salubritatem**, ut natantes, & lauantes: **Ad necessitatem**, ut certantes Ceromate ungebantur: **Ad luxuriam**, ut delicati causa ueneris & mensarum. Græci mixtum unguento uinum bibere non erubescebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi unguentis madent. Huius luxuriæ inuentum Persis refertur acceptum. Vnde Horatius: Persicos odi puer apparatus. Eius rei fidem facit scrinium unguentorem laudatissimorum, quod expugnatis Darij castris repperit Alexander. Cyprij quoq;, Cyziceni, & Corinthij eadem mollitie effœminati sunt. Constat usum unguentorum, aliarumq; rerum ad delicias repertarum usq; ad Iulij Cæsaris tempora Belgis fuisse ignotum: cùm Imperator ipse Belgas fortissimos dicat, quòd ad eos non commeent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinent, illuc comportent. Inuasit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò ut M. Otho Neroni monstrauerit uestigia pedum unguentis tingi, hisq; balnearũ parietes quandoque aspersi sint. Caium quoq; principem ferunt unguento solitum lauari. Anno post urbem conditam D. L X V. P. Licinius Crassus & Iulius Cæsar censores edixerunt, ne quis uenderet unguenta exotica. L. Plotius, Plotij bis Consulis frater, proscriptus à Triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odore proditus est. In confesso est, Heliogabalum Imperatorem triclinia, quandoq; lectos, & porticus, omni florum genere strauisse, ut Liliis, Violis, Hyacinthis, & Narcissis, ac per eos ambulasse, seq; unguentis omnium fragrantissimis nudum sæpenumero perunxisse. Quem secuti Imperatores, propè nullam molitiem sibi non permiserunt, nullum uoluptatis poculum reliquerunt ingustatum. Quod ego in Romanis principibus, quãuis damnẽ plurimum, non tamen admodum miror, quum etiam apud eos abiectissimi homunculi, idem sibi indulserint.

DE OLEO.

REperit & portentosa hominum luxuries in Oleo uoluptatem, quo pleriq; ad nitorẽ cutis, alij ad confirmandas corporis uires se perunxerunt. Fuit autem multiplex: **Amygdalinum**, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam contusis, aspersum aqua, & iterũ tusis exprimebatur. Mollit corpora, cutem erugat, nitorem commendat. Varos cum melle tollit à facie. Prodest auribus cum Rosaceo & melle, & punici mali germine decoct

coctum. Autor Pli. Vide alias uirtutes apud eundem lib.23.cap.4. **Oenanthinum** fiebat ex Oenanthe herba. **Cicinum** bibebatur ad purgationes uentris cum pari caldæ mensura. **Laurinum** utilius est, quo recentius & uiridius colore: Illinitur Paralyticis, Spaticis, Ischidiacis, & plerisq; aliis morbis. **Cupressinum** à Cupresso arbore, ut Myrteum à myrto. Citreum à citro. **Balaninum** ex Balano glande, de qua iam diximus. Repurgat Varos. Furunculos, Lentigines, Gingiuas. **Omphacium** prodest Gingiuis. Si contineatur in ore, colorem dentium custodit, magis quàm aliud, & sudores cohibet. **Narcissinum** dicitur à narcisso flore. **Raphaninum** à raphano: Phthiriases tollit, scabricies cutis in facie emundat. **Sesaminum** aurium dolores sanat, & ulcera, quæ serpunt. **Balsaminum** contra omnes serpentes est efficax **Lilinum** renibus utilissimum est, sudoribusq; euocandis. **Seleucium** neruis utile est. **Picenum** prodest ad quadrupedum scabiem. Hæc omnia & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSAE.

AMystis erat quædam potio apud Thraces, quæ clausis oculis bibebatur. Horatius lib.1.Car. Nec multi Damalis meri Bassum Threicia uincat Amystide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex sale & aceto recenti aduersus serpentes.

Oxysacaron potio ex sacaro & aceto. Saccarum autem est mel in arundinibus collectum, gummi instar candidum, ac fragile.

Promulsis potio ex mulso condita. Cicero: Non eum quem tu es solitus promulside conficere. Hinc Promulsidaria uasa, quibus mulsum continetur.

Pyratium fiebat ex Pyris, & loco uini sumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Timotheo dolenti stomachum uinum suadet bibere, non Pyratium.

Bua, infantulorum potio, à sono fictum uocabulum. Cato: Quum cibum ac potionem Papas & Buas uocent: & matrem mammam, & patrem tatam.

Ex frugibus, inquit Plinius lib.22. fiunt potus similes **Zithon** in Aegypto, **Cælia & Cærea** in Hispania, **Ceruisia** & plura genera in Gallia, quorum omnium spuma cutem fœminarum in facie nutrit. Idem lib.14. Aegyptus, inquit, è fruge sibi potus

similes excogitauit. Nullaq; in parte mundi cessat ebrietas. Bibitur Ceruisia mera, non diluta inebriat instar uini.

Ptysana est itidem potio à Græcis inuenta, quæ ex hordeo fieri solet. Martialis lib.12. Frumentum, milium, ptysanamq; fabamq; solebas Vendere.

Sabaia est potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuersus. Autor Ammianus Marc.lib.26.

DENOMINATIONES A VARIIS ARTIVM PROFESSIONIBVS, ORDINE LITERARVM.

ABietarij dicuntur fabri lignarij, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores uocantur Phrygiones, qui aurum & colores uestibus intexerunt.

Actuarij siue ab Actis dicuntur notarij, qui ueloci stylo acta, actionesq; describunt.

Acupedarij optimi cursores, à pedum acumine.

Alutarij sutores coriarij, ab aluta, id est pelle quæ à luteo colore dicitur.

Amphorarij pincernæ, seu pocillatores, ab amphora uase uinario.

Apiarij qui curant apes. Aliter uocantur Mellatores.

Argentarij dicuntur campsores, seu nummularij. Budæus: Argentarij Romæ tabernas in foro publico conductas habebant. Aliter uocantur Mensarij, Mensularij, Trapesitæ, Collybistę, Monetarij.

Asinarij qui asinos pascunt. Hoc uocabulo utitur Cato de Re rustica.

Agasones equorum ductores. Horat. Si patinam pede lapsus frangat agaso.

Auiarij qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen ut illustria sint loca, quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarij, qui aliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.

Architectus, primarius faber.

Atrienses custodes atriorum, seu Vestibularij.

Argyrognomones minutuli numularij: quasi pecuniæ spectatores.

Arcarij arcarum fabri. Autor Cælius. Appellantur & Scriniol

niolarij. Apud autores paſsim obuium.

Aquarij qui aquam circunferunt uenalem. Idem autor.

Aurigæ curruum & uehiculorum ductores.

Aucupes qui aues capiunt.

Arcularij arcularum & ſcriniorum fabri.

Aliptes corporum unctor. Idem ferè ſignificant Veſpillo, Sandapillarius, Libitinarius. Iuuenal. Satyr.3.

Bractearij, qui Bracteas faciunt, quiq; aurum malleis tuſum, & ad quãuis tenuitatẽ ductile rebus inaurandis reducũt. Budæus.

Bubulci, & Bubſequæ, boum cuſtodes.

Balneatores balneorum miniſtratores. Vnde & apud Eraſmum eſt adagium: Aſinus balneatoris.

Cellarij qui aſſeruando penu præſunt.

Copiarij, qui legatis foras profecturis pecuniam ſuppeditant neceſſariam.

Coronarij qui coronas conficiunt. Plin. lib.21. Coronarij quidem & ſpinæ flore utuntur.

Celeuſtes, qui remiges hortatur, quaſi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur. Budæus.

Conchyliarij, qui conchylia in mari conquirunt.

Codonophori, id eſt, atrati anteambulones, & ferales præcones tintinnabula geſtantes. Budæus.

Collybiſtæ dicuntur nummularij: Nam Collybus dicitur nummus.

Chirurgi, medici uulnerarij.

Cinclidarij, quibus atrij & ueſtibuli committitur cuſtodia. Cinclidas enim Græci appellant uuluas duplices aut foramen, quo immittitur clauis.

Ceroplaſtæ, cerearum imaginum artifices.

Ciniflones, qui modum docent criſpandorum capillorum calamiſtris.

Coſmetæ dicontur unguentarij, à Coſmo medico, ut opinor, ſicut Coſmiani.

Condi, qui recondunt in cellam penuariam bona domeſtica.

Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt uenales.

Crepidarij, qui crepidas conficiunt. Aliter uocantur, Calceolarij ſutores.

Calones, militum ſerui, qui clauas ligneas haſtas & fuſtes ferunt à tergo dominorum. Horatius: Hunc perminxerunt calones atque caballi.

Clitel

Clitellarij, qui sarcinas ferunt clitellis. Aliter uocantur Muli mariani.

Cupedinarij, uenditores ciborum lautiorum, qui uocantur Cupediæ.

Cubicularij, cubiculorum famuli. Sueton. in Iulio: Mansitq; apud eos non sine summa indignatione propè XL. dies cum uno medico, & cubiculariis duobus.

Cinerarij & Ciniflones, dicuntur tonsores, à conflandis calamistrorum cineribus, in quibus calamistra ad iuuenum puellarumq; capillos uibrandos calefaciebant. Catullus: Nunc tuum Cinerarius tondet os.

Crocatarij, qui Crocino colore uestes inficiunt. Plautus: Qui incedunt infectores Crocatarij.

Cæmentarij, dicuntur Cæmentorum, id est, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) structores. Hieronymus uocat fabros murarios.

Calceolarij, qui calceos consuunt & conficiunt. Vocantur aliter Alutarij, Coriarij, Crepidarij, Sandaliarij.

Capsarij, capsarum & crumenarum custodes, uel artifices.

Carnarij, carnium uenditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.

Carpentarij, fabri lignarij, qui carpenta conficiunt.

Caupones, esculentorum, poculentorumq; uenditores.

Cistiferi, uasculorum, aut capsarum uectores.

Dulciarij, dicuntur pistores placentarij, quos Pastillarios dicimus.

Decupa, qui uinum quotidie minutatim uendit. Cicero: Vinum à decupa & propola quotidie sumit.

Dardanarij, dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, ut carius postea uendant: à Dardanio quodam mago, qui hoc facere consueuerat.

Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tantùm sunt in naui, ut uehantur, Autor Budæus.

Essedarij, dicuntur fabri essedorum uehiculorum. Suetonius in Augusto: Quum essedario (pro quo quatuor filij deprecabantur) magno omnium fauore indulsisset rudem.

Fœnisecæ, qui secant fœnum. Columel. utitur.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi antecambulones, qui cadauera (quæ efferuntur) cum tintinabulis præcedunt.

Fullones, dicuntur qui maculas è pannis detergunt, eorum

ars

ars uocatur Fullonica. Martialis lib.7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Testa uetus.

Fartores, qui farcimina faciunt ex insecta carne, & adipe. Terentius. Cupedinarij omnes, cetarij, lanij, coci, fartores.

Ferramentarius, ferramentorum confector. Iul. Firmicus.

Flamearij, dicuntur infectores flamei coloris uiolæ luteæ, quæ flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei uestimenta.

Furnarij, qui ex furno, panisq; coctura quæstum faciunt. Vocantur etiam Fornacarij.

Gamgabæ, è Persis dicuntur, qui humeris onera portant. Autor Curtius lib.3. de gestis Alexandri.

Gemmarij, gemmarum uenditores. Cælius: Gemmarius quidam uitreas gemmas, ut legitimas uerasq; Imperatoris uxori magno pretio uendiderat.

Hostiarij, custodes hostiorum. Plin. lib.12. Nat. Hist. cap.15. Sed præter has & custodes, satellitesq;, & hostiarij, & ministri populantur.

Herbarij, qui uires herbarum noscunt, aut ex his conficiunt unguenta. Idem Plin. lib.13. Herbarij in utraque pauca his & alia aliis miscent. Item lib.21. Scelus herbariorum aperitur in hac mentione.

Helciarij, qui naues deducunt, subducuntue ad officia inuicem adhortantes, & rudentibus corpori suo inuolutis trahunt instar equorum. Martial. lib.4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor ualet Helciariorum.

Hamiotæ, dicuntur piscatores, ab hamis, quibus utuntur ad capiendos pisces.

Horrearij, appellantur horreorum custodes.

Institores, propriè dicuntur rerum delicatarum uenditores & negotiatores, quòd gerendis instent negotiis. Propert. lib.4. Mundus demissis institor in tunicis. Ouid. Institor ad dominam ueniet discinctus emacem.

Insularij, inquit Budæus, dicuntur ab insulâ, qui lingua uernacula Conciergi uocantur. Eiusmodi homines esse solent in domibus principum, quæ insulæ plerunque sunt, id est, à priuatorum domibus distinctæ.

Lactarij, qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo: Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum uenditor, qui & Olitor, & Olerarius dicitur.

Lanarij, qui lanas curant. Plautus: Stat fullo, Phrygio, aurifex, lanarius.

Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisq́, socerum lixa dominantem sequar. Sylius: Et inutile Marti Lixarum uulgus.

Libitinarij dicuntur, qui ex rebus funeralibus, & exequiis quæstum faciunt. A Libitina dea sepulcrorum, aut sepulcro ipso. Vide Senecam.

Lintheones, qui linthea conficiunt. Vocabulum est Vegetij.

Latomi dicuntur lapicidæ: & Latomiæ dicuntur lapidicinæ ubi eruuntur & cæduntur lapides. Tomos enim Græcè, sectio dicitur Latinè.

Lenones, dicuntur illectores, & productores meretricum, ab alliciendo. Et est communis generis, quamuis etiam dicamus Lena.

Librarij, qui libros uendunt. Aliter **Bibliopolæ**. Catullus: Nam si luserit ad librariorum Curam scrinia.

Libratores, qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt. Theoderitus per Zenobium Acciaolum: Ille (inquit) qui scire amet, quot pondo censenda sunt, uel aurea uasa, uel argentea, uel numisinata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.

Lanius, seu Lanio, qui carnes uendit in carnario. Aliter dici potest Bouicida.

Lecticarij, lecticarum curatores. Seruius Sulpitius. Meisq; lecticariis cum in urbem referre.

Lenobates, appellatur uuæ calcator.

Limborarij, qui limbos consuunt. Plautus: Textores limborarij. Est autem limbus uestimentum purpuram infernè consutam habens. *Limbus.*

Linthearij, qui linthea uendunt & cōficiunt, ut Lintheones.

Lucernarij, anteambulones, & tediferi. Appellantur & Luciferi, & à Græcis Daduchi, & Dadurgi, Tedifices.

Metallici, qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plinius lib. 15. cap. 16.

Mesonauta, nomen est uilis mancipij in naui: diciturq; is, qui iubente Nauarcho quæque munia subire cogitur.

Mediastinus, est mancipium abiectum, quod uilissima, & sordidissima ministeria obire domi cogitur: ut domum uerrere, purgamenta efferre, ligna congerere, & huiusmodi alia facere. Ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperia omnium, nu-

tusq; excubare soleat. Horatius in Epist. Tu mediastinus tacita prece rura petebas:

Mensarij, & Mensularij dicuntur collybistæ, seu monetarij, & trapezitæ.

Muliones, qui mulorum habent curam. Apud Martialem Mulio capitur pro essedario, ubi libr. 9. ait: Nec pigri rota quassa mulionis.

Mansuetarij, qui syluestria animalia mansuefaciunt, & cicurant, & ex feris domesticos reddunt. Aliter Exarmatores dici possunt. Lampridius.

Mangones, dicebantur magistri, & comptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant uenales. Solebant enim artificio colorem corporis pulchrificare, quò facilius uenderent quos uolebant. Hinc Mangonizare, est aliquid ornare ad alliciendos emptores. *Mangonizare.*

Molitores, uulgò molendinarij, qui frumenta molunt in pistrino. Aliter Pistrinarij dici possunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt. Aliter uocantur Apiarij. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remediis instabit.

Machæropii, dicuntur fabri gladiorum: quo nomine dictus est Demosthenis pater, quòd cultellos factitaret. Machæra Græcè Latinè dicitur sica, seu gladius.

Machærophori, dicuntur hastiliferi. Cuiusmodi sunt regij stipatores. Cic. ad Q. fratrem: Machærophoris centum sequentibus miros risus nobis edidere.

Margaritarij, margaritarum, aliarumq; gemmarum uenditores, & negotiatores. Dicuntur & Gemmarij.

Medicamentarij, & Medici, à medendo dicuntur, qui morbis afferunt remedia. Plin. Herbarias, & medicamentarias artes dixit.

Mellisones, seu Mellarij, qui mella & apes curant. Aliter Mellatores & Apiarij, ut iam diximus.

Mercenarij, qui causa mercedis operam nobis præstant, à mercede hostimento.

Myropola, unguentorum uenditor, & Myropolium, officina unguentorum & pharmacorum.

Nauta, seu Nauita magister & ductor nauis. Eodem etymo uocatur Nauclerus.

Nouacularij, qui nouaculas seu cultros rasorios conficiũt.

Orga

Organici, & Organarij dicuntur organorum artifices. Lucretius lib.2.- Organici quæ Nobilibus digitis expergefacta figurant.

Oeconomi, dicuntur custodes,& dispensatores frugum, pecuniæ,& omnium rerum quas dominus possidet. Vnde Oeconomia, rei domesticæ administratio.

Obstetrices,& Obstetriculæ, quæ parturientium curam habent, quòd sua peritia dolori obstent. Vnde Obstetricare, est partum adiuuare.

Odorarij, qui odores conficiunt, & uendunt: à Græcis uocantur Aromatopolæ.

Oenopola, uini uenditor: Oenopolium, taberna uinaria. Plautus: Quum à pistore panem petimus, uinum ex Oenopolio.

Olitores, qui hortum oleribus consitum exercent, & curant. Aliter uocantur Hortulani. Olitor etiam dici potest, qui uendit olera.

Ostiarij, custodes ostiorum. Vocantur aliter Atrienses, Aeditui, Aedituenses, Aeditimi, Claustrarij, Claustritimi, Ianitores. Liminarij, Liminiarchæ, Vestibularij.

Oxyporopoli, qui cibos uendunt aceto confectos. Plinius in eo usus est: Et Oxyporopoli seruant, addito dulci, ad crementum aceti temperantes. Et Oxypora dici possunt esculenta aceto condita. Vnde idem Plin. lib. 20. cap. 23. Idipsum condimentis propè omnibus inseritur. Oxyporis etiam aptissimè.

Putearij, qui puteos excauant. Plin. lib. 31. cap. 3. Depressis puteis sulphurata, uel aluminosa occurrentia putearios necat. puteorum excauatores Græci Phreorychos uocant. Eorum instrumentum dicitur Teuresis. Organum quo ex puteo hauritur aqua, Celonium, uel Ciconia. Puteos aperire, apud Iureconsultos est excauare. Cælius lib.6. cap.17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus est, quemadmodum Gubernator, qui puppi. Plautus in Rudente: Si tu proreta isti naui es, ego gubernator ero. Refero acceptum Budæo.

Pegasarij, dicuntur cursores, qui statis locis mansiones suas positas habent: quorum diuersoria Stathmi uocantur. Budæus.

Purpurarij, purpurarum piscium piscatores, qui & Conchyliarij dicuntur. Possunt etiam dici Infectores purpuræ.

Pollincere. **Pollinctores,** dicuntur funerum curatores. Pollincere enim est mortuum curare. Plautus in prologo Pœnuli: Eorum alter uiuit, alter est mortuus. Propterea apud uos dico confidentius,

quia

quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerit. & in Sticho: Hodie pollinctura est. Martialis lib. 10.

Piscinarii, qui piscinas curant: cuiusmodi fuerunt Sergius Aurata, & Licinius Murena, qui captorum piscium lætabantur uocabulis. L. quoque Philippus, & Hortensius piscinas habuerunt pretiosissimis piscibus refertas, quos propterea Cicero Piscinarios appellat.

Piscatores, qui pisces inquirunt. Aliter uocantur Hamiotæ, ab Hamis, quibus esca opertis pisces decipiuntur.

Piscarii, qui pisces uendunt. Varro: Inter piscarios nemo uendebat.

Propolæ, à Græcis dicuntur, qui à nobis Reuenditores, qui aliquid præemunt, ut carius postea uendant. Lampridius: Imitatus propolas circumforaneos, equos curules sibi cõparauit. Vocabantur aliter Dardanarij, ut iam docuimus.

Pigmentarii, qui pigmenta uendunt, aut conficiunt. Hieronymus in Exod. Composuit & oleum, & sanctificationis unguentum, & thymiamata de mundissimis aromatibus opere pigmentarij. Cælius inter eos, qui corporis curam agunt, recenset Tonsores, Balneatores, Pilicrepos, Alipilos, Mediastinos, Mangones, Coronarios, Cosmetas, & id genus alios.

Promi dicuntur, qui præsunt promendis cibariis, aliisq; rebus domesticis. Ausonius: Promus quàm condus magis.

Pocillatores, dicuntur pincernæ, & prægustatores, qualem poëtæ fabulantur esse Ganymedem assistentem Ioui. Aliter Propinatores dicuntur. Nam quamuis Propinare plerunque significet præbibere, aliquando tamen est dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Medici in uino decoquunt recens uel aridum, illinuntq;, uel Spleneticis propinant ex aceto. Idem lib. 28. Artemon propinauit aquam è fonte noctu Comitialibus morbis. Vbi (ut in plerisq; aliis locis) Propinare pro dare bibere ponitur. Sunt tamen nescio qui ridiculi, qui nihil probant, nisi quod in putidis quibusdam autoribus legerint: quasi uerò linguæ Latinæ copiam debeant, aut possint circunscribere pomœriis suæ ignorantiæ. *Propinare.*

Pistores, seu Pisores dicuntur furnarij panifices, à pinsendo, qui proprio, & decenti epitheto uocantur Farinulenti.

Pharmacopolæ, medicamentorum uenditores. Et Pharmacopolium amuletorum officina.

Præcones, enuntiatores publici, qui iussu magistratus publicè aliquid enuntiant. Horatius: Vt præco ad merces turbam

qui cogit emendas. Domesticus præco dicitur, qui seipsum laudat.

Plumarij, qui acu pingunt. Aliter uocantur Polimitarij. Opus plumarium acu factum. Vitruuius lib. 6. de Architectura cap. 6. Non minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ uti colores eorũ in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

Panifices, seu Panifici, qui panem conficiunt. Panificium panis confectio dicitur.

Pecuarij, pecorum custodes, qui & Armentarij uocantur. Pecuariam rem facere, est armenta gregesq; alere.

Pelliones, qui uestes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus conficiunt. Phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut uestes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.

Popinones, sunt quos Tabernarios dicimus, uel luxuriosi, qui popinas amant: qualem Horatius uillicum suum arguit, quòd rure uelit redire Romam, desiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias uocat popinales.

Porcarij dicuntur porcorum custodes. Alio nomine dicuntur Suarij. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipsius.

Portitores dicuntur transfretatores, à portu. Vir. lib. 6. Portitor has horrendus aquas, & flumina seruat Terribili squalore Charon. Vocantur aliter Telonarij. Portorium merces, & stips, quam merentur.

Placentarij, qui placentas & cibos dulciarios conficiunt. uocantur etiam Officinarij.

Proxenetæ, licitatores uendendarum, comparandarumq; mercium mediatores.

Quadrigarij, qui quadrigas agunt, aliter uocantur aurigæ & Essedarij.

Quæstores, pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarij. Magistratus uocatur Quæstura.

Ratiarij, à rate, ut nauicularij à naue, dicuntur negotiatores, qui ex ipsa rate quæstum faciunt.

Salsamentarij dicuntur uenditores ciborum sale conditorum. Alio nomine Salarij.

Sandapilarij dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. Aliter uocantur Vespillones, Libitinarij, Necrophori,

& Funer

& Funerarij. Eſt enim Sandapila, autore Fulgentio, ferrum, ſeu loculus mortuorum, quo non corpora nobilium, ſed plebeiorum, atque damnatorum cadauera portabantur. Sidonius: Hanc non ueſpillonum ſandapilariorumq; miniſteria ominoſa ſimulauere. Suetonius ſcribit, cadauer Domitiani populari ſandapila per ueſpillones exportatum. *Sandapila.*

Scripturarij dicuntur tabelliones, quos Clericos & Commiſſàrios uocant: dicuntur & Scribæ.

Suarij, qui ſues paſcunt. Aliter uocantur Porcarij, ut iam diximus.

Sagarij dicuntur, qui uendunt ſaga. Eſt autem Sagum ueſtis militaris, ut poſtea docebimus. *Sagum.*

Salarius, qui cibos ſalſos uendit. Martialis: Quod uiles pueri ſalariorum.

Scoparij dicuntur miniſtri, quorum intereſt pauimenta ſcopis deuerrere, & mundare domũ. Propterea Hieronymus Aquilonem uiarum ſcopam appellauit, quòd difflando perpurget quicquid in uia puluerulentum obiacet. Vlp. Tit. de fundo inſtru.

Segmentarij, qui aurum ueſtibus intertexunt: à ſegmentis, id eſt, bracteolis, orbiculiſq; uariegantibus. Ouid. lib. 3. de arte:

Quid de ueſte loquar? non iam ſegmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularij dicuntur, qui opus aliquod ſedendo conficiunt: qui & Sedentarij.

Sericarij, textores ſericorum. Sericati homines, pannis ſericis induti.

Solearij ſolearum ſutores, qui & Crepidarij dicuntur. Plautus in Aul. Solearij aſtant.

Statuarij qui ſtatuas fingunt, Græcæ Idoloplaſtæ uocantur. Quales fuerunt Lyſippus, Praxiteles, Myron, Polycletus.

Suffarranei dicuntur, qui farra & frumenta in caſtra conuehunt, crebris & uilibus inſtitorum uecturis.

Sutores dicuntur calceolarij, aut ueſtimentorum artifices, qui melius Sarcinatores appellantur.

Sphæriſterici, & Sphæriſtæ dicuntur ſtudioſi ludi pilæ, & periti. Sphærizo, id eſt ludo pila. Sphęriſterium, ludus pilæ. Lampridius in Alex. Poſt lectionem operam palæſtræ, aut ſphæriſterio, aut curſui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Thermularij dicuntur, qui thermis præſunt, & ex his quæ-

ſtum faciunt.

Tonſores, lanæ, aut capillorum dicuntur inciſores. Horat. in Epiſt. Si curtatus inæquali tonſore capillos Occurri, rides. Hinc culter tonſorius dicitur.

Telonarii dici poſſunt tributorum collectores, qui & Telones uocantur.

Veſpillones dicuntur funeratores, & curatores cadauerum. Suetonius in Domitiano: Cadauer eius populari Sandapila per ueſpillones exportatum.

Vnguentarii, qui unguenta exponunt uenalia, aut conficiunt. Plin. lib. 12. Ipſiq; unguentarij digerunt, haud difficulter. Idem lib. 31. Et unguētarij propter colorem eo maximè utuntur.

Viſceratores dicuntur carnium diſtributores. Et Viſceratio ipſa diſtributio.

Vulnerarii, qui uulneribus medentur, ut Chirurgi.

Vaſcularii, qui uaſa conficiunt, & uendunt, aurea & argentea. Nam inter Aurifices numerantur Vaſcularij, Cælatores, Inauratores, & Bractearij.

Vinarii, uini uenditores, à Græcis Oenopolæ dicuntur. Suetonius: Quum de uinariis, aut laniis ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, ruſtici uinearum cultores. Vergil.
Aut cuſtos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.

Vehicularii, uehiculorum ductores: Carrucarij, carrucæ: Eſſedarij, eſſedorum.

Vexillarii qui in exercitu ferunt uexillum. dicuntur etiam Anteſignani, Primipili & Vexilligeri.

Veſtiſpici famuli, quorum intereſt mundare ueſtes dominorum. Et Veſtiſpicæ ancillæ, eodem modo dicuntur.

Veteramentarii dicuntur ſutores Crepidarij, qui ueteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiuſmodi commemorat in Aulularia, ubi ait:

Stat fullo, Phrygio, Aurifex, Lanarius:
Caupones, Patagiarij, Induſiarij, Flammearij,
Violarij, Carinarij, Manulearij, Myrobrecharij,
Propolæ, Lintheones, Calceolarij,
Sedentarij, Sutores, Diabathrarij,
Solearij aſtant, aſtant Molochinarij,
Petunt fullones, Sarcinatores petunt.
Strophiarij aſtant, aſtant Semizonarij

Terceni

Terceni quum ſtant Phylaciſtæ in atriis
Textores, Limborarij, Arcularij ducuntur.

DENOMINATIONES A' NATVRALIBVS, SEV ACcidentariis caſibus.

AGrippæ dicuntur ab ægro partu, qui naſcuntur in pedes: quod eſt contra naturam, autore Plinio: quomodo genitum ferunt M.Agrippam. *Plin.lib.7. cap.8.*

Vopiſcum dixerunt unum ex geminis, qui recenti utero naſceretur, alio interempto abortu.

Planci, qui ſupramodum pedes planos habent. Et Plancæ tabulæ, dicuntur planæ.

Panſæ, à latis pedibus, & apertis. Panſum enim apertum ſignificat.

Syllæ unde originem ſumpſerint, Macrobius lib. 1. Satur.ſic refert: Bello Punico hi ludi primùm ex Sibyllinis libris ſunt inſtituti, ſuadente Cor.Ruffo, qui propterea Sibylla cognominatus eſt:& poſtea corrupto nomine primus cœpit Sylla uocari.

Burri, à colore ruffo.Pyrrhi Græcè dicuntur.

Galbæ, à colore auis, quæ Galbula dicitur.

Scauri, qui eminentibus ſunt talis.

Opiter appellatur, qui patre mortuo, & auo uiuo gignitur.

Cordus qui ſero naſcitur. Vnde Corda frumenta, quæ ſero naſcuntur. Et autumnale fœnum Cordum dicitur.

Poſthumi, qui naſcuntur patre humato.

Cottæ ab iracundia, & oris toruitate dicti ſunt.

Scipiones à baculo, qui Scipio dicitur. Quoniam qui primus hoc meruit nomen innitebatur baculo.

Lenates à frequenti uſu Lenæ ueſtis.

Marcipor, puer, ſeu famulus Marci: ut Publipor, Publij: Lucipor, Lucij. Plin.lib.33.cap.1.

Vari dicuntur, qui crura habent obtorta,quiq; ſunt pedibus incuruis, & in ſe contractis. Vnde etiam uaræ manus. Ouidius lib. 9. Tenuiq; à pectore uaras In ſtatione manus, id eſt, decuruas.Horat.lib.1.Sermonũ: Hunc uarum diſtortis cruribus. Martialis lib.7.Vara uocat brachia palæſtritarum,quum aduerſarium amplectuntur. Vara nec iniecto cæromate brachia tendis.

Vaciæ dicuntur,quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur. Cuiuſmodi fuiſſe legitur Seruilius Vacia, uir præto-

rius, Senecæ temporibus. Varro lib. 1. de re Rust. Cruribus rectis, ac potius uaris, quàm uaciis. Hinc etiam Vaciennorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur, qui diuersas suras habent, hoc est, in diuersum actas, ut sunt Lacertorum pedes, quorum pars intra conditur, pars extra procedit. Valgi contrarij sunt Varis. Habent enim suras altrinsecus prominentes, & in diuersum actas, ut cancri; & lacertæ ipsæ, autore Aristotele.

Varicosi, qui uenas habent plus æquo intumescentes in tēporibus, uentre, testibus, inguine, sed maximè in cruribus. Quod ex nimio labore solet nasci.

Plauti, & Ploti dicuntur à planis pedibus.

Pilumni, qui pilum pistrinis inuenerunt.

Pisones, à pisis leguminibus, quæ optimè serebant, ut Fabij à fabis, Lentuli à lente, Cicerones à cicere.

Bubulci qui bubus optimè utebantur. Plinius.

Coclites uocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, ut ille Horatius Cocles.

Lucini, seu Lucinij, qui paruos utrinq; habent oculos.

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt, nascunturq; sub Delphine. Huiusmodi sunt Histriones, Funambuli, Funerepi, & Saltratriculi. Vocantur & Petauristæ.

Labeones, Labiæni, & Labrosi, à prominentioribus labris. Lucretius lib. 4. Simula Silene, At satura est labrosa Philœne.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communem naturæ modum. Cuiusmodi fuit Eutimenis filius, quem Plinius scribit in tria cubita triennio adoleuisse, incessu tardum, sensu hebetem, & iam puberem factum uoce robusta, absumptum contractione membrorum subita, triennio circumacto.

Chilones dicuntur, qui sunt maioribus labris. Aliter Labeones dicuntur.

Cylones qui sunt fronte prominentiore, & quasi extante. Synonymicè Frontones appellantur.

Simi, & Simones, qui habent nares introrsum reflexas. Quod genus homines facilius cæteris fiunt polyposi. His contrarij sunt

Aquili, qui sunt naso forinsecus extento.

Bene nasati homines à Lampridio dicuntur Mutoniati, ac bene mentulati.

Lusciosi, qui propter uitium oculorum parum uident. Plautus in Milite: Aedepol tu quidem cæcus es, non lusciosus.

Luſcus, qui altero captus eſt oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luſcum.

Cæcus qui utroque. Aliter Deſioculus. Hinc Cæcare & Cæcutire uerba deſcendunt.

Balbi qui linguam habent impeditã, nec uerba debitè enunciant, ut qui laborant labdaciſmo, & Iotaciſmo.

Blæſi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum ſyllabam ſyllabæ iungere properè non poſſunt. Dicuntur à Græcis **Thrauli**. Porrò Blæſitas non ſolũ uitium eſt linguæ, ſed etiam eorum, qui oblæſum greſſum habent, unde & Blæſi pro Valgis poſſunt accipi.

Atypi, qui non ſatis expedito plectro linguæ utuntur, quaſi aërem non ferientes, uel quaſi uerba non exprimentes. Budæus in Annot.

Ancylogloſsi, qui linguam habent aſtrictam membranulis quibuſdam duriuſculis, & breuioribus, quod uitium Ancylogloſſum dicitur, tuncq; naturale eſt. Eſt & accidentarium, quum ulcus ſub lingua cicatricem duriorem obduxit. Autor Budæus. Eſt autem uinculum neruoſum, quod Filum uulgariter nuncupatur.

Vacij, qui pedes extrorſus obtortos habet. Dicuntur & Vaciæ.

Tragomaſchali, qui uirus alarum olent. Aliter Hircoſi. Eſt enim Hircus fœtor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellauit, & aliquando Virus alarum, à Græcis dicitur Tragos, unde Tragizontes pueri.

Ventrioſi dicuntur, qui ſunt Ventre propenſo & extante: dicuntur etiam Ventroſi, & Ventricoſi.

Cæſares hoc nomen traxerunt ab Africano Scipione, qui primus Cæſar, à cæſo matris utero dictus eſt. Deſiſtant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæſarem à cæſo matris utero nuncupatum: Nam quo tempore ſubigebat Gallias, matrem ipſam amiſit Aureliam nomine, quæ ſuperuiuere nequiſſet, ſi cæſo eiuſdem utero natus fuiſſet. Solinus lib.4. de Mira.

Androgyni dicuntur utriuſque ſexus homines. Aliter uocantur Hermaphroditi.

Achili dicuntur, qui ſunt ſine labris. His contrarij ſunt Labeones.

Ancus, qui aduncum habet brachium, nec exporrigi poteſt. Feſtus Pomp.

Bronci qui ſunt ore producto, & dentibus prominentibus Autor Nonius.

Buccones, qui ſunt tumidioribus buccis. Plautus: Stulti, Stolidi, Fatui, Fungi, Bardi, Blemi, Buccones. Solus ego omnes anteeo ſtultitia.

Epigryphi dicuntur, qui habent naſum aduncum.

Flauii, à flauo colore capillorum nomen traxerunt.

Gibboſi, ſeu Gibberoſi, qui tuber & tumorem habẽt in dorſo. Tumor autem Gibbus & Gibber dici poteſt.

Gutturoſi, quorum guttur tanquàm ſpongia quædam intumeſcit, aquarum (quæ potantur) plerunq; uitio.

Hoſsimi, qui naſcuntur ſine naribus, quarum loco habent foramina. Aliter Simones.

Mactici, qui habent magnas malas & os patens.

Monogrammi uocantur tenues, macri, & decolores. A pictura, quæ priuſquàm coloribus corporetur, lineis fingitur. Monogrammos enim pictura dicitur linearis.

Myopes, qui in luce parum uident, Latinè Luſcioſi. Myopia dicitur huiuſmodi uitium.

Nyctilopes, qui uident interdiu, Sole occidente parum, occaſu nihil.

Obſtipi qui ſunt breui collo, quibusq; colla in humerum inclinata ſunt. Suet. in Tyb.

Spatici, qui maligno ſpiritu ſunt correpti, quiq; eodem in loco nequeunt ſubſiſtere.

Neruæ à fortitudine neruorum, & ueſtigiorum dicti ſunt. **Hala** à fœdo oris halitu. **Capella** à capillorum hirſutie. **Feneſtella** à caluitie. **Columella** à proceritate. **Naſicæ** ab obuncis naribus. **Statius** nomen eſt ſeruile. Cælius libro 13. cap. 5.

DENOMINATIONES A GENERE.

AVus pater patris. **Proauus** aui pater. **Abauus** pater proaui. **Auia** patris, uel matris mater, **Proauia**, **Abauia**, **Tritauia**, ut proauus, abauus, tritauus ſe habent. **Pater** qui genuit: **Mater** quæ peperit. **Patruus** frater patris. **Patrueles** fratres filij duorum patruorum, **Sorores patrueles** filiæ duorum patruorum. **Matertera** ſoror matris. **Fratria** uxor fratris. **Fratrueles** duorum fratrum filij, qui & Fratres patrueles uocantur. **Socer** uxoris meæ pater. **Proſocer** uxoris

meæ

meæ auus. **Socrus** uxoris meæ mater. **Gener** filiæ meæ maritus. **Progener** generi pater. **Nurus** filij mei uxor. **Nepos** natus ex filio meo, uel filia mea. **Neptis** filia filij mei, uel filiæ, **Nouerca** secunda uxor, quam pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. **Priuigni** nati ex prima patris uxore: ut, Hippolytus, Phedræ nouercæ priuignus. **Amita** patris soror. **Consobrini** geniti ex duabus sororibus, quasi consororini. **Leuir** leuiri, frater mariti mei. **Maritus** uir uxoris, **Marita** uxor uiri. **Opiter** cuius pater mortuus est auo adhuc uiuente. **Pappus,** est auus. Ausonius Pappos auiasq; trementes. **Patricius** senatoris filius.

OFFICINAE ARTIFICVM.

SVtrina dicitur Sutoris officina.

Tonstrina tonsoris.

Textrina textoris. Pl. Ipsa per se tenax ratio textrinæ.

Vstrina metallici. Plinius 36. cap. 21. In ustrina ter siccantur, ita ut torreantur carbone puro.

Oenopolium officina uinarij.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Myropolium unguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua esculenta, & poculenta calida uenduntur. Plautus: Semper uideas bibentes in thermopolio.

Pinotheca, seu Pinacotheca, pictorum est tabula. in qua pictæ tabulæ reponuntur. Vitruuius libro 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ uti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

REPOSITORIA DIVERSARVM RERVM.

VEstiarium dicitur uestimentorum repositorium. Plinius libro 15. Vestiarium contra teredines, ac noxia animalia, amurca aspergi.

Dactylotheca, gemmarum repositorium. Plin. lib. 36. Dactylothecam, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.

Panarium panis repositorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria candidasq; mappas Subuectant, epulasq; lautiores.

Granarium, id eſt, horreum, ſeu repoſitorium granorum. Varro de lingua Latina: Panarium ubi panem ſeruabant. Granarium, ubi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armamentarium repoſitorium armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Caſteria inſtrumentorum nauticorum.

Myrothecium ubi unguenta conduntur.

POPVLI ET HOMINES RE ALIQVA INSIGNES ET CLARI.

SCythæ equitatus & equorum gloria ſtrepunt, inquit Plinius. Equo inſidere primi docuerunt Theſſali. Vnde nata apud eos de Centauris fabula.

Seres orientales populi nobiles ſunt uellere, ut iam docuimus.

Ithuræi, Medi, & Parthi ſagittis. Lucanus lib.7. Tunc & Ithuræi, Mediq;, Arabesq; ſoluto Arcu turba minax nuſquam rexere ſagittas. Catullus: Seu Sacas ſagittiferosq; Parthos.

Thuſci aruſpicio. Tibullus lib.3. Vera monent Thuſcis exta probata uiris. Vnde Hetruſcum aruſpicem Vitruuius, Thuſcum Sidonius, uocant.

Hylas ceſtu, Phegeus palæſtra, Lycus ſtadiis & curſu clari fuerunt. Auſonius: Clarus Hylas ceſtu, Phegeus catus arte palæſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadiis.

Pollux palæſtra. Statius lib.2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæſtris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.

Caſtor equis. Idem Statius lib.5. Syl. Non toties uictorem Caſtora gyro, Nec fratrem ceſtu uirides plauſere Therapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerunt Marſi, Vmbri, Pſylli uenenis: Aegyptij, & Babylonij, Aſtrologia: Lacones, breuitate: Scythæ, Cretenſes, & Geloni, ſagittis: Curetes, ære: Aegyptij, ſiſtro: Tyſſagetæ, & Lyrcæ, uenatibus, quibus uiuunt: Bœotij, palæſtra, & gymnicis exercitationibus: Athenienſes, naualibus: Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio: Alexandrini, dolis: Beroſus, Aſtrologia: Grammatica, Apollodorus: Hippocrates, medicina: Archimedes, geometria: Euclides, numeris: Lyncæus, uiſu: Chiron, & Alcon, arcu: Cicero, eloquio: Cyrce, uenenis: Crœſus, diuitijs:

tiis: Nireus, forma: Exceestides, peregrinatione: Amphion, & Orpheus, lyra: Aristeus, melle: Alcinous, hortis: Amazones, peltis & securi: Argus, uisu: Annibal stratagemate: Alexander, magnanimitate: Plato, & Aristoteles, philosophia: Arachne, lanificio: Archilochus, iambis: Typhis, arte nautica: Cato, grauitate: Numa, religione: Regulus, fide: Scæuola, constantia: Rhadamantus, iudicio: Apelles, pictura: Praxiteles, sculptura: Traianus, bonitate: Apollonius, temperantia: Cyneas, memoria: labore Cleanthes: Zoroastres, magia: Hippolytus, pudicitia: Manzus Florentinus, sphæristerio: Mangiolinus, latrunculis: Scæuola, pila: Arte citharœdica, Mitylenæi: Tibiarum modulis, Thebani: Alexandrini, grammatica, Geometria, & Philosophia: arte statuaria, Athenienses: Crotoniatæ, medicina: Aeginetæ, athletica. Sidonius de quibusdam sic meminit:

Pollux tum cestu laudatus, Castor habenis,
  Pallas cum cristis, Delia tum pharetris,
Alcides claua, Mauors tum lusit in hasta,
  Archas tum uirga, Nebride tum Bromius. Item
Axe Pelops, cursu Hippomenes, luctaq; Achelous,
Aeneas bellis, spectatus Gorgone Perseus.

GENTIVM PROPRIA EPITHETA.

Apuleius eruditos appellat Aegyptios, sicuti Iudæos superstitiosos, Nabathæos mercatores, Fluxos uestium Arsacidas, Frugum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexandrinos esse fallaces. Vopiscus scribit Aegyptios esse uentosos, furibundos, iactãtes, iniuriosos, auidosq; nouarum rerum.

T. Liuius perfidiam Pœnis, Cicero calliditatem, ut numerum Hispanis, robur Gallis, artes Græcis, Italis sensum, Romanis pietatem ascribunt.

Ioan. Picus Mirandula ponebat in Hebræorum doctrina mysteria & prodigia, in Græcorum disciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius uocat Britannos hospitibus feros, Persas infidos.

Iulius Maternus ad Mauortium Lollianum scribens, Quædam (inquit) gentes ita à cœlo formatæ sunt, ut propria sint morum unitate perspicuæ. Scythæ immanis feritatis crudelitate grassantur: Itali fiunt regali semper nobilitate præfulgidi: Galli stolidi, acuti Siculi, Luxuriosi semper Asiatici, & uoluptatibus

bus occupati, Hispani elata iactantiæ animositate præpositi.

Blondus uocat Afros fraudulentos, Ligures duros, Campanos superbos.

Christophorus Longolius Parrhisiensis, in oratione de laudibus diui Ludouici & Francorum, uocat Britones duros, uafros Normanos, Religiosos Francos, industrios Flandros, mites Lothoringos, faciles Andegauos, bellicosos Vascones, Burgundos feroces, Picardos alacres, frugi Santones atque Pictauos, Narbonenses fideles, fortes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos Senones, uersutes Cenomanos, militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Insignia Scytharum fulmen, Gallorum olim Buffones, nunc Lilia, Romanorum Aquilæ, Sus Phrygium, geminæ rotæ Corallorum, Thraciæ Mars, arcus & pharetræ Persarum, Anglorum leones & rosæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, Tridens Neptuni, framea Martis, Herculis claua, Bacchi Thyrsus.

REGES DIVERSARVM GENtium quibus nominibus appellantur.

Argiuorum reges dicuntur Abantiadæ, Persarum Achæmenidæ, Aegyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorum Murrhani, Albanorum Syluij, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Libycorum Libyarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arsacidæ, Romanorum Imperatores, Augusti & Cæsares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

SCribit Plinius lib. 7. **L. Metellum** decem maximas res optasse, utpote uoluisse Primarium bellatorem esse, Optimum oratorem, Fortissimum imperatorem, Auspicio suo maximas res geri, Maximo honore uti, Summa sapientia esse, Summum senatorem haberi, Pecuniam magnam bono modo inuenire, Multos liberos relinquere, & Clarissimum in ciuitate esse. Quæ omnia illi contigerunt.

Pyrrhum Epyrotarum regem ferunt (ubi immolaturus templa

templa inuiseret) non regni ampliorem modum, non de hoste uictoriam, non gloriam illustrem aut diuitias, sed sanitatem modò à Diis comprecari solitum, ceu parte hac bene constituta, prosperius cessura uiderentur omnia.

Augustus Cæsar, quum LIIII. annum ageret, precatus est à Diis Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompeij, & Cæsaris fortunam. Plu. arc. de for. Roma.

Optabat **Caligula** unicam esse populo Romano ceruicem, quo facilius uno ictu abscindi posset. Votum hominis carnificis, & sanguinarij. Bapt. Egnatius.

Darius, oblato sibi malo punico, tot optasse fertur Zopyros, quot illic essent granorum. Idem dicebat, se malle Zopyrum unum incolumem habere, quàm uiginti Babylones occidere. Herodotus autor lib. 3.

Martialis lib. 1. ad Frontonem uotum suum describit.

Optabat **Horatius** Tyburi, aut prope Galesum Calabriæ fluuium consenescere, his uerbis: Tybur Argæo positum colono Sit meæ sedes utinam senectæ, Sit modus lasso maris & uiarum, Militiæq;. Idem libro 1. Car. optat mentem sanam in corpore sano.

Beatus **Augustinus** tria habebat in uotis, uidisse Christum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantem, & spectabiles urbis Romæ triumphos.

Votum suum **Tibullus** sic exprimit:

Me mea paupertas uitæ traducat inerti,
Dum meus asiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur sibi Scopadum diuitias, Liberalitatem Cymonis, & Agesilai Lacedæmonij uictorias. Autor Plutarchus.

QVI DIV VIXERVNT.

Vixit **Adam** annis 930. Eua totidem. Seth 912. Enos filius Seth 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared 965. Mathusalem filius Enoch 969. Vnde Mantuanus: Nestoreos annos & Mathusalemia secla. Lamech filius Mathusalem 777. Noë 905. Sem filius Noë 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467. Phalex filius Iectan 239. Reu seu Ragau filius Phaleg 302. Saruch, filius Ragau 230. Nachor

filius Saruch 148. Thare fil. Nachor 205. Aram pater Loth 205. Isaac Abrahæ filius 185. Iacob filius Isaac 175. Aaron frater Moysi 123. Iosue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyses 120. Ex Plinio, Arganton Tartesiorum rex 150. Sylius lib. 3. ait eum uixisse 300. ita scribens: Argantoniocos armat Carteia nepotes. Rex proauis fuit humani ditissimus æui, Terdenos decies emensus belliger annos. Mantuanus in Alphonso: Et uetus ille auri diues, ditissimus æui, Hesperiis quondam rex Argantonius oris. Cyniras rex Cypriorum 160. Aegimius 209. Epimenides Gnosius 157. Pictoreus Aetolus 300. Reges Arcadum 300. Dando Illyricus 590. Impetris Pulutiniorum insulæ rex 800. Eius filius 600. Ferpenne 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus Pontifex 100. Liuia Rutilij 97. Statilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luceia Mima centum annis in scena pronuntiauit. Emoliaria uixit 104. Samnulla 110. Stephanio ultra centum. Hiero rector Siciliæ 80. Masinissa rex Numidiæ supra centum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcidensis 105. Herodotus scribit Aethiopes 130. annos transgredi. Hippocrates Cous 104. uel 169. Isocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnã uitam ascribit Ouidius libro 14. his uerbis: - Nam iam iam mihi secula septm Acta uides: superest numeros ut pulueris æquem: Tercentum messes, tercentum musta uidere, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Longa dies faciet, consumptaq; membra senecta. De ea Statius libro 1.-Tu Troica dignus Secula, & Euboici transcendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petiisse pro numero pulueris, quem manu prehenderat. Vnde idem Statius alibi: Vel quantos ego Delium poposci. Ouidius patrem suum 99. annos uixisse ait lib. 4. Tristium, dicens: Et iam complerat genitor sua fata, nouemq; Addiderat lustris altera lustra nouem. **Narcissus** præsul Hierosolymitanus. 116. **Nestor** 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero) Exemplum uitæ fuit à cornice secundæ. Fœlix heu nimium, qui per tot secula mortem Distulit, atque suos iam dextra computat annos. Tibullus li. 4. Vixerit ille senex quãuis dum terna per orbem Secula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem: Terna minus Pyliæ miretur secula uitæ. Propertius lib. 2. Nestoris est uisus post tria secla cinis. Idem: At me ab amore tuo deducet nulla senectus, Siue ego Tithonus, siue ego Nestor ero. Ouidius in Me-

am. - Et si quem potuit spatiosa senectus Spectatorem operum multorum reddere, uixi Annos bis centum, nunc tertia uiuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander episcopus Alexandrinus 98. Alexander episcopus Const. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli discipulus 101. Democritus 109. Paulus primus eremita 113. Paconius abbas 110. Prosdocimus episcopus 114. Vandegisillus comes Palatinus 92. Florentinus presbyter 123. Guarinus præsul Bononiensis 110. Viuentius confessor 120. Homerus poëta 108. Hieronymus 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioannes de temporibus 361. De hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphonso, dicens: Et quem fama refert hyemes uidisse trecentas. Maurus abbas 92. Maurilius episcopus 90. Roinualdus eremita 120. Antonius Castor 100. Syrus episcopus 112. Zancles Samothracenus 104. Pollio Romulus 100. Saturninus Volusius 136. T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cælius scribit Marin quendam uixisse annos 123. cuius antica corporis humana fuerint, postica equina. Hyperborei populi mille annis uiuunt. Calenus uixit 140. Tithonis (ut fabulantur poëtæ) ab Aurora adamatus, & in cœlum relatus, illiusq; succo perfusus, ad tantam peruenit senectutem, ut tandem optauerit uerti in Cicadam: Lucianus: Atque ultra Tithonum uiuebat senex. Statius libro 4. Sylua. Annos perpetua geres iuuẽta, Quos fertur placidos obisse Nestor: Quos Tithonia computat senectus. Propertius lib. 2. At non Tithoni spernens Aurora senectam. Dorotheus præsul Antiochenus 119. Tyro Tullius Ciceronis libertus 190. Theremon eremita 100. Carneades philosophus 100. Cirnæ Indorum uiuunt 140. Terentius Bononiensis 100. L. Tertuleia Ariminensis 137. Symon Cleophæ episcopus Hierosolymitarũ 120. Cronius Anachoreta 155. Apollonius Thyanæus 100. Seneca Cordubensis 114. Patricius secundus Niuernensis episcop. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus quidam temporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120.

Hugo successor S. Bernardi 117. Porrò Pleraque sunt animalia, uitam hominis longè superantia, ut Cornices, Cerui, Corui, Phœnices. De quibus sic apud Erasmum scribit Hesiodus:

Ter tria secla hominis transmittit garrula cornix.
Quatuor at peragit cornicis secula ceruus.
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
Coruinos annos nouies agit Indica Phœnix.

Atqui

Atqui criſpicomæ ſoboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies Phœnicia ſecula nymphæ. Item
Ter binos deciesq; nouem ſuperexit in annos,
Iuſta ſeneſcentum quos implet uita dierum.
Hos nouies ſuperat uiuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus : at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales,
Quam nos perpetuos decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longiſsima uita eſt.

DE TEMPORE, ANNIS, ET DIEBVS.

Annus. QVoniam autem de longis uitæ ſpatiis locuti ſumus, commodum uidetur, ut uariam Annorum, & Dierum obſeruationem ſubiiciamus. Annus triplex eſt, Magnus ſeu Platonicus, ſolaris duodecim menſium, Lunaris ſeu menſtruus unius menſis. Annum alij æſtate unum terminabant, Alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, quorum anni trimeſtres fuerunt. Quidam Lunæ ſenio, ut Aegyptij, quorum anni fuerunt menſtrui. Hinc fit ut apud eos aliqui ſingula annorum milia dicantur uixiſſe: Sed hic oritur ſcrupus fuerint'ne anni primi ſeculi noſtris ſimiles. Nam fabuloſum uidetur pleriſque Mathuſalem & alios prius enumeratos, uixiſſe tot annos. Conſtat imprimis, neque menſtruos fuiſſe, neque trimeſtres, uel hoc uno argumento, quòd legamus Salomonem anno XII. ætatis filium ſuſcepiſſe. Quare credibile eſt, aut pares noſtris, aut non multo minores extitiſſe. Nec minus uaria extitit Dierum, quàm Annorum obſeruatio. Babylonij inter duos ſolis exortus diem faciunt: Athenienſes inter duos occaſus: Vmbri à meridie in meridiem: Vulgus omne à luce ad tenebras: Sacerdotes Romani, item Aegyptij, & Hipparchus, à media nocte in mediam. Autor Plinius.

QVI MVLTOS HABVERVNT LIBEROS.

ADam præter Seth, Abel, & Cain habuit 30. liberos. Iayr ſeptimus iudex Iſraël 30. filios. Theſpis Athenienſis 50. filias, à quarum nomine Muſæ Theſpiades appellatæ ſunt. Roboam

boam habuit uxores 10. Concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes Xerxis filius habuit ex pellicibus 110. liberos, ex iusto matrimonio 3. Athila rex Hunnorum 60. liberos. Danaus 50. filias. Aegysthus totidem filios. Eutyce mulier 20. filios. Combe mulier heroina, cui cognomen fuit Chalcidi, uiro coniuncta centum liberos enixa est. Vnde adagium apud Erasmum: Tanquam Chalcidice peperit nobis uxor. Niobe Tantali filia habuit 14. Masinissa rex Numidiæ 44. autore Eutropio. Puella quędam Longobarda 7. pueros uno partu peperit sub Agelmundo rege, quos omnes in piscinam coniecit. Autor Paulus Diaconus. Gilippus Arcadius 9. liberos habuit, quos (ut inquit Vergilius lib. 12.) fida crearat Vna tot Arcadio coniunx Tyrrhena Gilippo. Vix quisquam crederet Herotymum sexcentos ex diuersis pellicibus habuisse liberos, nisi Iustinus ex Trogo scriptum reliquisset, in epitome lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos. Ex aliis pellicibus 31. Gedeon iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech filius nothus Gedeonis occidi fecit. Achab 70. ut habetur cap. 10. quarti Regum. Barabbas uicecomes in Italia 30. liberos suscepit. Conradus Moscouiæ dux 80. ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

ADam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynam Malalehel 70. Malalehel genuit Iared anno 65. Iared genuit Enoch anno 162. Enoch Mathusalem 65. Mathusalem Lamech anno 187, Lamech Noë filium anno 180. Noë Sem, Cham, & Iaphet, quum esset 500. annorū. Scribit Plinius Masanissam post 86. annos generasse filium Methymathmum. Catonem Censorium octogesimo exacto è filia Salonij clientis sui. Corneliam è Scipionum gente, Volusium Saturnium post annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, uterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

ANtiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Vergilius lib. 9. Aeneidos: Et primum Antiphaten (is enim se primus

agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus ſcribit **Homerum** natum ex adulterio Chritheidis matris. Et **Themiſtoclem** ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Aeneas ex adulterio Anchiſæ cum Venere apud Simoëntem. Vergilius: Tu'ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchiſæ Alma Venus Phrygij genuit Simoëntis ad undam? **Ariſtonicus** rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. **Ariſteus** Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. **Hercules** Iouis, ex Alcmena Amphitryonis uxore.

Democoon, & **Doryclus** Priami, itidem ex pellicibus.

Lithyerſes nothus fuit Midæ regis. **Theſeus**, & **Romulus** (inquit Plutarchus) ambo quum ſpurij forent, exiſtimati ſunt à Diis immortalibus procreati. **Iugurtha** nothus fuit Manaſtabalis fratris Micipſæ regis Numidarum. **Manfredus** Frederici Imperatoris. **Ioannes Andræas** patre Andræa presbytero, & matre concubina natus eſt. **Petrus Comeſtor**, **Gratianus**, & **Petrus Lombardus** itidem fuiſſe dicuntur nothi. **Albanus** martyr inceſtu patris cum filia.

DE VIRTVTVM ET DOCTRINAE PRAEMIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

SEſoſtris rex Aegypti, ſtatuam præclaris facinoribus, & bellica uirtute apud ſuos adeptus eſt.

Ariſtogitoni, & **Armodio** ſtatuæ ab Athenienſibus erectæ ſunt, quòd Athenas ipſas tyrannide Piſiſtrati liberaſſent. Plinius lib. 34.

Aſtylo Crotoniatæ (quum tribus continuis Olympicis uiciſſet ſtadio) poſita eſt ſtatua.

Autolycus Pancratiaſtes ſtatuam habuit in Prytaneo. teſtis apud Volater. Pauſanias.

M. Porcius Cato fuit Rom. adeò gratus, ut ſenatus ſtatuam ei conſularem in templo collocauerit, cum inſcriptione reſtitutos ab eo mores teſtante. Plutarch. in Catone Cenſore.

Titum Coruncanum quum Tenſa Illyricorum regina liberius locutum occidiſſet, mortuum ſenatus ſtatua decorauit. Plinius lib.24.cap.6.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſti, ab Athenienſibus (quorum Remp.ſumma uirtute, ac prudentia decem annos adminiſtrauerat) CCCLX. ſtatuis honoratus eſt. Quas quum poſtea inuidia diſieciſſent, ſatis habuit hæc dicere: At uirtutes nō euerterunt, quarū gratia eas erexerant. Laërtius, & Plin.

Eunomio Locrenſi artis citharœdicæ præſtantia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & ſtatuam Athenis Fauorinus philoſophus, quæ (quum in odium Hadriani ueniſſet) diſiecta eſt. Philoſtratus apud Volaterra.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Auguſti præceptor, ſtatuam habuit in Præneſte oppido. Tranquil. de illuſt. Grammat.

Iſocrates orator Athenienſis ſua eloquentia ſtatuā in Olympia meruit.

M.Claudius Marcellus, quum propter Gallos iuxta Padum, & Annibalem apud Nolam ſuperatos, oppugnatas item Syracuſas, in præmium uirtutis ſtatuam habuit in æde Palladis cum Epigrammate.

Mutio Scæuolæ (qui coram Porſena Hetruſcorum rege Romam obſidente dextram flammis admouerat, urbemq; obſidione liberauerat) Romani ſtatuam erexerunt, eiq; prata dederunt trans Tyberim.

Ptolemæus Philopator Homero poëtarum maximo templum cum ſtatua dicauit. Aelianus apud Volater.

Oppianus poëta, ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piſcibus ſcripſit) à ſuis ciuibus magnifica ſtatua honoratus eſt, cum hoc Elogio: Oppianus ſum ſuauiloquens uates, quem crudelis, atque inhumani inuidia fati ante diem eripuit: Quòd ſi longius in luce moras dediſſet, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volater.

Horatio Coclíti ſtatua poſita eſt, quòd Hetruſcorum aciem in Sublicio ponte ſolus ſuſtinuiſſet, donec pons à tergo interrumperetur, quo cum in Tyberim decidit. Plutarchus ait fuiſſe poſitam in æde Vulcani.

Pauſanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus

Lacedæmones sibi demeruisset, statua ab eisdem honoratus est: quam tamen postea euerterunt, quòd arripere tyrannidem noluisset. Thucydides lib.1.

Phryne meretrix statua donata est ob formam & pulchritudinem, cuius causa prius in iudicio fuerat absoluta, quum tunicam à pectore deduxisset. Quintil.lib.2.

Claudio secundo Romanorum Imperatori statua cum aureo clypeo erecta est; quòd Gotthos Macedoniam uastantes magna attriuisset clade. Eutropius.

Epicurum Atheniensem philosophum ob doctrinam statuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Iosephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, statuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino statua extra portam trigeminam erecta est à populo stipe collata, quòd farris pretium in trinis nundinis ad assem redegisset. Plin.lib.18.cap.3.

Trebius in Aedilitate assibus populo frumentum præstitit. Quam ob causam & ei statuę in Capitolio & Palatio dicatæ sunt. Plin.ibidem cap.3.

Notatum est ab autoribus **L.Actium** poëtam in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuisse, quum breuis admodum esset. Plin.cap.5.lib.34.

Numa quoq;, & **Seruius** statuas apud Romanos sua uirtute meruerunt. Autor Plinius.

Hominum primus & auream statuam, & solidam **Gorgias** Leontinus Delphis in templo sibi posuit. Plin.cap.4.lib.33.

Mithridates **Platonis** gloria motus eidem statuam dicauit egregium Sylonis opus, quam hoc modo inscripsit: Mithridates Rhodoatæ filius hanc Platonis imaginem Musis dicatam erexit. Autor Plutarchus.

Chlœliæ uirgini Romanæ equestris statua posita est in uia sacra, quòd armata & equo insidens Tyberim traiecisset, ad declinandam uim Porsenæ Hetruscorum regis. Liuius lib.2.& Plutarch.in Parall.

Plutarchus in uita Publicolæ, ait positam fuisse **Porsenæ** statuam iuxta curiam.

Athenienses **Phocioni** suo principi mortuo æream statuam dicauerunt, ob plurima in remp. beneficia, inuentasq; eius reliquias publicis sumptibus tumulo mandauerunt. Plutarchus in eius uita.

Cheron

Cheronenses statuam lapideam in foro prope Liberũ patrem publicè **Lucullo** constituerunt. Plutarchus in Cimone.

Mortuo **Demostheni** Atheniensis populus erexit statuam, cui hoc inscripserunt: Si pares ingenio uires Demosthenes habuisses, nunquàm Græciæ dominatus fuisset Macedo. Plutarc. in eius uita.

Cononi Atheniensium duci & **Euagoræ**, positæ sunt statuæ prope Iouis seruatoris simulachrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis statuas **Mercurio** fuisse erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonẽ in Olympia inermis iugulauit, & correptum inusitatæ magnitudinis taurum, quamuis prærabido impetu prosilientem retinuit, quadrigasq; tota ui concitatas altera manu remoratus est, statuã meruit in Olympia. Cælius lib.7.cap.56.

Cylon quamuis tyrannidem affectasset Athenis, nihilominus tamen ob excellentem formam (quæ nullum non allicit) statua ænea honestatus est. Cælius lib.13.cap.7.

Octauio oratori Romano S. P. Q. R. statuam erexit, quòd legatus ad Antiochum missus, regem ipsum respondere sine cunctatione & mora compulisset. Plinius hoc ascribit Gn. Popilio. Crinitus lib.7.cap.3.

Vestritius Spurinna Lyricus poëta in Bructerum regẽ Imperator constitutus, parta uictoria triumphalem meruit statuam. Plin. Iunior Epist.7.lib.2.

Nerua Cocceius Imperator statuas, & imagines, **Sosiæ, Palmæ,** & **Celso** constituit, quos uiros præ cæteris coluit: & summo in honore habuit. Autor Dion Casius.

Archias Hybleus, quum tres ordine Olympia simul, & Pythia uicisset, statuam cum Epigrammatis inscriptione meruit. Volaterra. in Phil.

Arcadius, & Honorius petente senatu statuam **Claudiano** poëtæ Alexandrino in foro Traiani collocari iusserunt.

Iunio Rustico philosopho statuam erexit M. Antonius Imperator. Capitolinus.

Mantuani, mortuo **Vergilio** multis post seculis statuam in celebriore suæ urbis loco erexerunt: tanti adhuc uiri memores, quem multis ante diebus suffocauerant Parcæ. Pontanus de Obedientia.

Beroso ob uerissimas rerum prædictiones statuam posuere

Athenienses inaurata lingua. Plin. lib. 7.

Antonio Musæ medico Romana ciuitas statuam Aesculapio proximam locauit, ob Augustũ morbo sanatum, Suetonius in Augusto.

Caia seu Tanaquil mulier laudatissima, & Tarquinij uxor statuam in templo meruit.

M. Attilius Glabrio quum apud Thermopylas Antiochum Asiæ regem deuicisset, compos uoti factus, statuam auratam patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Liuius lib. 4. & Valerius de Institutis antiquis.

DOCTI VIRI, HABITI IN MAGNO PRETIO, ET HONORE.

QVanti olim æstimatæ sint bonæ literæ, quantumq; doctis sit concessum, nullo certius argumento, quàm sequentibus patet exemplis. Scipio Africanus statuam **Ennij** poëtæ (quẽ in suis expeditionibus comitem semper habuerat) sepulcro suo imponi iussit, cui uiuenti hortos suis proximos donauerat. Ouidius lib. 3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexander Magnus capto inter spolia Darij Persarum regis unguentorum scrinio (quod erat auro, gemmis, ac margaritis pretiosum) libros **Homeri** (quos tanto dignos loculo existimabat) inclusit. Plin. lib. 7. cap. 29.

Idem quum Thebas euerteret, & in omnes sine discrimine sæuiret. **Pindari** uatis penatibus parci iussit.

Idem **Aristotelis** præceptoris sui nomini patriam condidit, eiq; multa hominum milia parere iussit, ad scribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poëtæ interfectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicum poetam defunctum sepeliri Liber pater iussit, obsidentibus mœnia Lacedæmoniis, & Lysandro eorum rege in quiete sæpius admonito, ut pateretur humari delicias suas. Lysander ubi intellexit Sophoclem mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni Siciliam uenienti Dionysius tyrannus quamuis ad superbiam sæuitiamque natus, uittatam nauem misit obuiam, & egredientem in litore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Anniceт

Annicetus Cyreneus eundem ab Aeginetis captum, & inter mancipia uenalem expositum, ne quid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus est, & honesto comitatu Athenas ad suos remisit. Quam pecuniam, quum à **Platone** sibi remissam intellexisset, profecto (inquit) peccatum uideri potest, quòd maiore summa non iuuerim tantum uirum. *Guarinus Veronensis & Pot. de liberalitate.*

Platonem ipsum tanti fecit Aristoteles discipulus, ut nomini eius aram in templo construxerit, statuamq; consecrauerit: in qua scriptum erat hunc esse illum, quem probi omnes merito debeant & imitari, & commendare. Vnde extant Criniti uersus in Parthenicis: Hæc illa est ara floribus redimita suaueolentibus: Quam gratus bene merenti statuit discipulus seni. Tituloq; hoc testatus animum suum, atque officium, Platonem probandum probè à probis.

Viginti talentis unam orationem uendidit **Isocrates.**

Aeschines **Demosthenis** orationem (qua tamen in exilium pulsus fuerat) coram amicis laudauit in sua calamitate.

Athenienses **Thucydidem** rerum suarum scriptorem ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius uirtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Aegypti regibus per legatos magnis præmiis inuitatus est.

Cn. Pompeius **Possidonij** sapientiæ professoris domum intraturus, fores percuti de more à lictore uetuit, & fasces lictorios ianuæ submisit is, cui se oriens occidensq; submiserat. Vide Strabonem lib. 11.

Augustus carmina **Vergilij** cremari contra testamenti eius uerecundiam uetuit. Eidem in Theatro recitanti uniuersus populus Roma. perinde ac Imperatori assurrexit. Hactenus Plinius lib. 7. Eiusdem Vergilij diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibusdam uelut cæremoniis uenerabatur. Sylius.

Constantinus Imperator **Ablabium** Aegyptium philosophum prætorij sui præfectum, & una cum Constantio filio Imperij rectorem constituit. Eunapius apud Volaterranum.

Frontoni philosopho M. Antonius princeps statuam erigi fecit, autore Capitolino, quem Augustus quoque consulari ornauit dignitate.

Anaxenori Cytharœdo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda præbuit. Strabo lib. 14.

Augustus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de causis fassus est se pepercisse, Ob Alexandri memoriam, Vrbis pulchritudinem, & amorem Arrij philosophi. Plutarch. in uita Antonij.

Iam diximus erectam Claudiano statuam Arcadij, & Honorij Imperatorum patrocinio.

Dionem Prusiæum sophistam, & philosophum Traianus curru suo plerunq; dignatus est. Romam etiam ingressus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes rex Persarum Hiscani præfecto Hellesponti, literas scripsit, ut Hippocratem medicum quibuscunq; fieri posset præmiis in familiam suam inuitaret. Epistola ad hunc ferè modum se habebat. Rex regum Magnus Artaxerxes Hiscani S. Hippocratis medici, Aesculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam, ut aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaq; item quorum indiget, & ad me mitte. Erit enim par honore summis in Perside uiris. Et si quis alius fuerit in Europa uir clarus, hunc amicum nostræ domui redde, nec parce pecuniis. Eidem Hippocrati ab Illyriis redeunti eosdem honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictam pestilentiam. Suidas.

Iunio rustico philosopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataq; consilia solebat credere: quem postea consulatu, & mortuum statua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab urbe pulsum Pomponius Atticus sestertiis ducentis, & quadraginta millibus iuuit, & prosecutus est. Cor. Nepos in uita Attici.

Oppianus poëta, quum Antonio Imperatori Seueri principis filio poëma de piscibus nuncupasset, ab eo totidem aureis donatus est nummis, quot illic erant uersus. Volat.

Daniël propheta Cyro rege (quem Theologiæ mysteria perdocuit) familiarissimè utebatur. Autor Theoderitus Cyrenensis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, seruato Antiocho rege patre suo. Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendosum. Nam lib. 7. & ca. 37. hoc de Cleombroto scribit: Libro uerò 29. & cap. 1. de Erasistrato. Vide Budæum lib. 2. de Asse.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæstus, ut Gorgias Leontinus auream statuam & solidam sibi posuerit Delphis. Plinius cap. 4. lib. 33.

Athenienses (ut iam diximus) Demetrio Phalereo

CCCLX. statuas erexerunt.

Zeusis tantas opes arte picturæ sibi comparauit, ut in ostentatione earum Olympiæ aureis literis in palliorum tesseris intextum nomen suum ostentaret. Plin lib.35.cap.10.

Pamphilus pictor neminem docuit minoris talento annis decem: quam mercedem Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin. lib.35.cap.10.

Apelles Alexandro Magno adeò charus extitit, ut rex Campaspen amasiam suam liberali forma puellam eidem dederit. Plinius ibidem.

Attalus rex unicam tabulam **Aristarchi** pictoris centum talentis emisse dicitur.

Argonautas, **Cycliæ** pictoris tabulam, talentis CXL. mercatus est Hortensius orator. Plin.lib.35.cap.11.

Zenonem philosophum Athenienses tanto honore prosecuti sunt, ut apud eum claues urbis deponerent, ipsumq; ornarent aurea corona, & imagine ærea. Laërtius.

Plinius Iunior referebat potuisse se (quum procuraret in Hispania) uendere suos commentarios Largio Licinio quadringentis milibus nummûm. Quis nunc regum (inquit noster Budæus) emere bibliothecam confertissimam decem aureorum milibus uelit, quanti à Plinio ciuis unus priuatus regesta quædam extemporanea licitari ausus est. Plin.lib.3.Epist.

Philippus Macedo Amyntæ filius, quamuis omni fermè tempore negotiis belli esset implicitus, nunquam tamen à liberali musa, studiisq; humanitatis recessit. Propterea scribens ad **Aristotelem** gloriabatur natum sibi Alexandrum tanti philosophi tempore, à quo doctrinam imbiberet cum uirtute. Epistola autē extat apud Gellium lib.9.

Lenæus ludimagister in urbe Roma à Pompeio ob ingenium manumissus est. Plin. de illust. grammat.

Ouidius quum septem annis apud Getas in exilio durasset. Diis iubentibus in fata concessit Cal. Ian. Cui mortuo gens illa, quamuis barbara, & inelegans, & à mãsuetioribus musis prorsus aliena, solennes tamen exequias celebrauit, & sepulcrum erexit magnificum. Pontanus de Magnificentia.

Quid? non'ne mirum est, histriones maiore quondam in pretio habitos, quàm nunc habeantur uel egregiè literati: quum **Roscio** actori Theatrico annulũ aureũ cum sensu equestri donauerit Sylla? Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico

mille denarios sine gregalibus accepisse. Tullius quoque elegantissima oratione populum Ro. obiurgauit, quòd Roscio gestum agente tumultum mouisset. Macrob. lib. 3. cap. 7.

Decius Laberius quum in spectaculis mimos suos egisset, palàm donatus est quingentis sestertiis, cum annulo aureo, qui erat insigne census equestris, autore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in **Socratem** congerebat, dignam uiri doctrinam multò amplioribus existimans. Cælius lib. 11. cap. 73.

Euripides Tragœdiegraphus Archelao Macedonum regi sola uirtutis admiratione fuit familiaris, adeò, ut frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. In eius quoq; gratiam Syracusani plerosque Atheniensium (qui apud se seruitutem seruiebant) libertate donatos, domum incolumes remisere. Cælius lib. 13. cap. 7.

Iulius Calidius poëta, quum á P. Volusio in proscriptorum numerum relatus esset, ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem, absolutus est. Cor. Nepos in uita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Augusti ad præfecturæ gradum conscendit, tribunusq; cohortium effectus est. Crinitus.

Vespasianus tantum concessit **Saleio Basso** poëtæ Lyrico, ut propter ingenium singularemq; eruditionem auri quinquaginta sestertia eidem sit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatissimo donauit conuiuio, coronaq; insigni, & aliis muneribus honestauit. Crinitus de Latinis poëtis.

Eiusdem imperatoris beneficio **Sylius** ad tertium consulatum prouectus est. Vnde Martialis: Augusto pia tura uictimasq; Pro nostro date Sylio Camœnæ: Bissenos iubet en redire fasces, Noto consule nobiliq: uirga &c.

Sertinius uir clarissimus tantum concessit **Martialis** ingenio & doctrinæ, ut ei adhuc uiuenti imaginem more ueterum in sua bibliotheca posuerit. Crinitus.

Ausonius Cæsaris Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honestissimis suffragiis dignitatem adeptus est consularem. Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodosij Imp. ad præfecturam militiæ perductus est. Crinitus.

Lampsaco urbi Hellesponti propter **Themistoclem** pepercit rex Persarum. Marcell. lib. 22.

Phala

Phalaris Agrigentinus tyrannus aliàs sæuissimus templum **Stheſichoro** ædificandum curauit, suasitq; diuinos illi honores in urbe patria habendos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat. Pontan. de Obed.

Democedes medicus à Dario (quem sanitati restituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab uxoribus ipsius Darij aureis phialis donatus est. Autor Herodotus in Thalia.

Mathias rex Pannoniæ, **Ioan. Monteregium** hominem Germanum, & Ephemeridum scriptorem multis auxit honoribus & diuitiis. Volater.

Quum **Hermolaus Barbarus** Venetorũ legationes obiret in Italia, & ad urbem Florentiam accederet, Laurentius Medices tanto uiro cum multis amicis obuiam processit, quâuis podagricus, cumq; in Caiana uilla honorificentissimè excepit, quam cum instructissima bibliotheca eidem obtulit. Crinitus ca. 9. li. 15.

Robertus Siciliæ rex **Fr. Petrarcham** omnesq; eruditos uiros in pretio habuit. Volat. in Philol.

Ptolemæus Philadelphus senes LXX. Bibliacæ historiæ scientissimos ab Iudæa usque in Aegyptum uocauit, quos regia urbe acceptos, hospitaliter & benignè aluit, magnisq; muneribus donatos dimisit. Sab. in exe.

Ioanni Campegio Bononiensi in Patauinum Gymnasium (quò ad publicam literarum professionem fuerat inuitatus) proficiscenti, ab urbis magistratibus Gymnasiarchisq; magna hominum frequentia, obuiam itum est. Idem Sab.

Vicentina ciuitas **Sabellicum** argentea patera magni ponderis donauit.

Cæsar Dictator duas **Timomachi** tabulas LXXX. talentis emit in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Candaules rex, **Bularchi** picturam Magnetum haud mediocris spatij rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hispania ueniens stipendium à fisco accepit ab Eusebio sub Domitiano. Budæus lib. 2. de Asse.

Thadeus Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, ut ad curam ęgrotorum extra urbem uocatus, non uilius quàm quinquaginta aureorum mercede in singulos dies peregrinaretur: uocatusq; ab Honorio quarto centum sibi statui uoluit, à quo curato decem milia reportauit. Volaterranus.

Propter **Ialisij** imaginem, à Protogene pictam, Demetrius Rhodon non succendit, ne simul tabula conflagraret. Plin. lib. 35.

M.Pop

M. Popilius Andronicus opusculum quoddam annalium XVI. milibus nummûm uendidit. Tranquillus de Gram. illust.

Arrianum historicum (qui historiam Magni Alexandri octo libris scripsit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem consularem euexerunt. Heliconius apud Volaterranum.

Asinius Pollio **Varronis** imaginem collocauit in bibliotheca.

Cyrus Pannopolita poëta, beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiæ eius uxoris, præsul factus est. Suidas apud Volater.

Democritus Diagoram Milesium philosophum seruum mille drachmis emit, ut eundem erudiret. Apud eundem.

LITERARVM ET LITERATORVM QVI FVERVNT AMANTISSIMI.

ANaxagoras omne patrimonium suis concessit, remq; omnem publicam & priuatam neglexit, ut liberius uacaret philosophiæ. Laërtius, & Valerius de studio.

Nauigauit in Aegyptum **Democritus** in Persidem usque ad rubrum mare, ut & Chaldæos consuleret, & melius philosopharetur. Idem quoque oculos sibi eruit, quòd rerum naturalium & diuinarum contemplationi impedimento esse uiderentur. Existimabat enim cogitationes, commentationesq; animi sui contemplandis naturæ rationibus uegetiores, & exactiores fore, si eas uidendi illecebris, & oculorum impedimentis liberasset. Vt autem commodius amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit, quæ tamen tantæ fuerant, ut pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. Autores Gellius cap. 17. lib. 10. Cic. lib. 5. de Finibus. Val. de studio.

Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione permittebat effluere, cuius libros quum peteret, dicere solebat, Da magistrum. Autore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Beroaldus autor.

Gordiano Imperatori bonę literæ adeò placuerunt, ut pluris fecerit librorum quàm auri uel argenti, sibi thesaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca LXII. milia librorum. Iul. Cap.

Monymus Corinthij cuiusdam trapezitæ filius, quum philosophiæ amore raperetur, cuperetq; magnopere dare operam Diogeni, neq; tamen hoc ipsum à domino posset impetrare, simulata insania monetam cœpit spargere, eoq; modo dimissus, ad phi

ad philosophiam se conuertit, Diogenemq; secutus est. Laërtius.

Pythagoras ad perdiscendam philosophiam, solum uertit exilio suscepto uerius quàm peregrinatione. Profectus ad Persas magorum prudentiæ se formandum tradidit, à quibus sydemum motus cursusq; stellarum didicit. Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inspectis ad Olympicum certamen descendit. Quod & de Empedocle scribit Plinius lib.30.

Alexander quum esset legendi & discendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris uiaticum solebat appellare) Aristotele exponente perdidicit: eam semper unà cum pugione sub puluino iacentem tenere solitus. Onesicritus apud Plutarchum in Alexandro.

Euclides Megarensis, quum disciplinæ Socraticæ percupiens esset, neque tamen Athenas (ubi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale foret, si quis Megarensium Athenis, aut Atheniensium Megaris, propter mutuum utriusq; urbis odium, deprehenderetur, sub noctem tunica longa muliebri indutus ad ipsum philosophum commeabat, ut uel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumq; eius fieret particeps. Rursus sub lucem eadem indutus ueste redibat. Gellius lib.6.cap.10.

Ferunt **Platonem** quum tenui admodum esset pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem milibus denariûm mercatum, quod pretium à Dione quodam Syracusano acceperat. Idem octogenario maior moriens sub capite Sophronis numeros habuisse fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione studij uacua fuit, inquit Val.Max.de studio. Gell.lib.4.cap.17.

Aristotelem quoque traditum est pauculos Speusippi libros post mortem eius emisse talentis tribus Atticis. Gellius li.4.ca.17.

Fuit **Hippocrates** discendæ medicinæ adeò studiosus, ut eum non puduerit uel retrimenta gustare, ut inde morbi naturam persentisceret. Quod tamen aliqui Aesculapio ascribunt. Autor Cælius cap.12.lib.16.

Adrianus imperator impense adeò Græcæ doctrinæ inuigilabat, ut à plerisque Græculus uocaretur. Sextus Aurelius.

Cato Vticensis ne quid temporis absque aliqua exercitij parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantisper dum cogeretur Senatus. Cic.lib.3. de Finibus.

Tacitus Imperator **Cornelij Taciti** uiri consularis historiam de Romanis imperatoribus, non modò in omnibus biblio-

cerum aruspices, & architectos (in quo quisque elucesceret) prosecutus est. Idem autor.

Iulius Massaniensis Alphonsi regis censui & rationibus præpositus, ita Iouianum Pontanum poëtam elegantissimum iuuit, ut Pontanus ipse omnia sua eidem referat accepta. Ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctissimos quosq; ad se uocatos, salariis donisq; prosecutus est. Pont.

Abundauit uiris doctis **Nicolai** Quinti Pontificis Maximi, & **Alphonsi** regis aula: quorum hic Antonium Panormitam ob scriptum de dictis ac factis suis librum mille aureis donauit, Poggium Florentinum quingentis, ob conuersum è Græco in Latinum Xenophontis librum qui Cyri pædia inscribitur. Idem.

Dionysius Syracusanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quòd Solis deliquium prædixisset.

Lysander ob pauculos uersiculos Antilochi poëtæ pileum argento impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ summam quotannis ex ærario pendendam statuit Rhetoribus, Medicis, Philosophis, & Theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egregiũ sanè factum (inquit Pontanus) ingenia prosequi, uirtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos seculi supergressus interiit scribendo. Blondus lib. 4.

Cato Censorius anno LXXXVI. ætatis causam pro se egit aduersus temerariã iuuentutẽ: Literas Græcas didicit, & ius ciuile: Defendit Galbã oratorẽ accusatũ. Flauius lib. 4. & Val. de studio.

Iulius Cæsar (ut est apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium professores ciuitate donauit, ut libentius urbem incolerent.

Vespasianus Imperator, ingenia & artes maximè fouit: primusq; e fisco Latinis Græcisq; rhetoribus annua centena constituit: præstantes poëtas muneribus ornauit: & bibliothecas incendio absumptas reparauit. Suetonius: & Blondus lib. 4.

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Licinius Imperator, fuit literis adeò infestus, ut uirus ac pestem publicam eas appellaret. Sed cur inquit Bapt. Egnatius eas non odisset, quarum adeò expers erat, ut ne decretis quidem subscribere posset?

Valentinianus quoque imperator, Gratiani filius, magno

literarum odio conflagrauit.

Cælius scribit, **Heraclidem** Lycium hebeti fuisse ingenio, & ad literas, politioremq; cultum ineptissimo.

Philonides fuit Melitensis quispiam prægrandi corpore, cæterum insulsus & indoctus. Vnde adagium fluxit Erasmo positum: Indoctior Philonide.

Britanion (cui uicto Constantius Imperator pepercit) adeò expers literarum est habitus, ut ne prima quidem elementa calleret. Baptista Egnatius.

Herodes Atticus quum ingenio & eloquentia nulli secundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, ut ne prima perciperet elementa. Philostratus in eius uita.

BIBLIOTHECAE MEMORABILES.

TYrannion grammaticus (qui floruit ætate Magni Pomp.) supra tria librorum milia possedit. *Plutarchus in Sylla.*

Gordianus Imperator coaceruauit in bibliotheca LXII. milia uoluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio scribit Pergamenas bibliothecas habuisse ducenta librorum milia.

Porrò ex antiquis Bibliopolis unicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib. 4. Non habeo, sed habet bibliopola Triphon. Hic ille est, ad quem scribit Fabius in liminari Institutionum oratoriarum epistola.

QVI MVLTA SCRIPSERVNT.

SCripsit Theophrastus trecenta librorum uolumina. Chrysippus * septingenta, Seruius Sulpitius CLXXX. libros de iure ciuili. Atteius Capito LX. Empedocles tria & quadraginta. Galenus CXXX. Beda XXXVI. Aristarchus grammaticus Aristophanis grammatici discipulus scripsit commentarios supra mille. * *Aliàs, septuaginta.*

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

CLeanthes philosophus inopia mercenarium se fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis uictum sibi comparauit, interdiu liberalibus studiis dedit operam. Pinsebat quoque farinas sæpenumero, ut Peniam illam, necessarium plerisque malum, excuteret.

Coronæ **Triumphales** erant aureæ, mittebanturq; Imperatoribus ob honorem triumphi. Hæc uulgò dicitur aurum coronarium, inquit Gellius. Aureis postmodum successerunt Laureæ: erantq; eiusdem & uirtutis & honoris præmia. **Obsidionalem** coronam dabant obsidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, unde & Graminea dicta est. Hanc S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit, secundo bello Punico, quòd urbem Romam obsidione liberasset.

Ciuica dabatur ei qui ciuem à morte liberasset: Fiebat fronde querna, aut iligna. Cælius: Aduehuntur, inquit, cum iligna corona, & chlamyde. L.Gel. uir Censorius censuit Ciceronem consulem hac ornandum corona, quòd eius opera atrocissima illa Catilinæ coniuratio deleta, uindicatáque fuisset. **Muralis** dabatur ab Imperatore, ei qui primus murum subiisset, & in oppidum hostium per uim ascendisset. **Castrensem** donabat Imperator ei, qui primus hostium castra pugnans introiuisset, habebat autem insigne ualli. **Naualem** merebatur, qui in maritimo prælio primus hostium nauem ui armatus transiliuisset. Ea rostris nauium erat insignita. Muralis autem, Castrensis, & Naualis fiebant ex auro. **Oualis** corona erat Myrtea: ea utebantur Imperatores, qui ouantes urbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis causa est non triumphi, quum aut bella non rectè indicta sunt, neq; cum iusto hoste gesta: aut quum hostium nomen humile est, ut seruorũ, aut piratarum: aut quum deditione facta, incruenta parta est uictoria. Hæc fiebat ex Myrto. Dabatur **Oleagina** ob conuersum hostem. De coronis uide Gellium libro 5. cap. 5. Blondum Foroliuiensem de Roma Triumphante lib. 6. Volaterranum libro 26. Philologiæ. Plinium libro 16.

TRIVMPHATORES, SEV QVI DE DIVERSIS REGIBVS & populis triumphauerunt.

L. **Attilius** Calatinus triumphauit de Sardis. Gn. Domitius de Aruernis & Bathuloëorum duce. Liuius Salinator de Illyriis. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Aemylius iunior de Liguribus, & Perseo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquilius consul de Aristonico rege. Iunius Babulcus Brutus dictator Equos subegit, ac die octaua de eisdem triumphauit. Furius

rius Camillus Veios decennali obsidione domuit, ac de iisdem triumphauit. Sp.Cassio duo triumphi contigerunt. M.Curius de Samnitibus & Sabinis. P.Decius iunior de Samnitibus. Gn: Duilius primus de nauali uictoria triumphauit. Fabius Rullianus de Appulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marsis, ac Thuscis triumphauit. Fabius Gurges de Samnitibus. Q.Fab.Max. de Liguribus. Gn.Fuluius Flaccus de Samnitibus. M.Fuluius nobilior ouauit de Aetolis, triumphauit de Ambraciensibus. L.Lucretius Tricipitinus de Volscis. Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propertius lib.4. Dij melius, quantus mulier foret una triumphus Ductus erat per quas ante Iugurtha uias. Q.Ce.Metellus de Iugurtha, & Numidis. L. Mumius de Achæis. M.Horatius consul de Sabinis, sine autoritate Senatus. L. Papyrius Cursor de Samnitibus. L.Papyrius Crassus, eius filius, de Priuernatibus. Cn. Pompeius, Magni Pompeij pater, de Picentibus. Pompeius Magnus de Iarba Mithridate, Aristobolo rege Iudæorum. Aul.Posthumius Tubero de Volscis. L.Aemylius Paulus de Liguribus. Q.Capitolinus, quinquies consul, de Volscis. Scipio Africanus de Annibale, & Syphace. Sulpitius de reliquiis Brenni. L.Valerius Valesij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus (qui sexies fuit consul) de Samnitibus. L.Valerius Potitus de Volscis, & Equis, sine autoritate senatus. M.Attilius Glabrio de Antiocho, & Aetolis. Aurelianus Imperator de Zenobia Palmyrenorum regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus, & Adiabenis. Dagobertus rex Francorum de Saxonibus. Papyrius Naso de Corsis. Iulius Cæsar cōfectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphum egit Gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde Ponticum: huic proximū Africanum: nouissimum Hispaniensem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis. Gordianus de Persis. Augustus Curules triumphos tres egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius Commodus triumphauit de Germanis. Domitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Cursor de Corsis, in monte Albano.

Porrò autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, qui minus quàm quinq; milia una acie superasset. Nulli itē licuit triumphare, qui nec Dictator, neque prætor, nec Consul res gesissset. Item nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionem (de qua triumphaturus erat) successori pacatam reliquisset. Triumphantes auratis curribus uehebantur, quos albi trahebant equi. *Triumphandi mos.*

Pompeij tamen currum in triumpho Africo traxerunt Elephantes: quem imitatus Cæſar, uectus eſt Elephantis quadraginta, dextra læuaq; lychnos geſtantibus, autore Tranquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorum decretæ ſunt triumpho Perſico. Habuit & Aurelianus currum quatuor ceruis iunctum. Moris quoque fuit, ut in triumphantum curru ſederent eorundem filij. Vnde & Aemylius Paulus ſpecioſiſsimo triumpho filium duxit, quem triduo poſt amiſit. Triumphantem ſequebantur laureati milites. Moris item fuit, imperatores belli ciuilis uictoria quantumuis magna, non triumphare, quia ciues non hoſtes occidiſſent. Item, ut milites & abiecti miſsi quiq; diuerſis conuiciis triumphantes inceſſerent, ne proſpera illa fortuna plus æquo ſuperbirent, & inſoleſcerent. Sic triumphante Cæſare milites dixerunt: Gallias ſubegit Cæſar, Nicomedes Cæſarem. Item: Romani ſeruate uxores, Mœchum caluum uobis adducimus. Ventidium quoq; Baſſum in Parthico triumpho ſecuti milites decantarunt: Qui multos fricabat, factus eſt Conſul. porrò lege cautum erat, ne dux ante triumphi initium urbem ingrederetur. Paulus Oroſius, & cum eo Blondus ſcribunt, Romanos triumphos numero fuiſſe c c c x x.

Omnium ultimus triumphauit Probus imperator.

Hæc de triumphis, de quibus qui plura ſcire cupiet, uideat Blondum Foroliuienſem lib. 10. de Roma triumphante.

PRAECEPTORES, ET PAEDAGOGI.

CHryſippus, Eraſiſtrati: Aſclepiades, Temiſonis: Protagoras, Euathli: Agonas, Zoroaſtris: Callimachus, Eratoſthenis: Eratoſthenes, Ariſtophanis: Volcatius, Ceſcilij: Anaxagoras, & Damon, Periclis: Molo Ciceronis. Poſidonium quoque Ciceronis magiſtrum fuiſſe, Cicero in libro de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adiit, ut in eius uita Plutarchus. Socion, Senecæ: Seneca, Neronis: Cebes, Phædonis: Philetas Cous, Ptolemæi: Pamphilus Amphipolyta, Apellis: Empedocles, Gorgiæ: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus, Hieronymi: Palemon, & Flauius Virginius, Perſij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papiniani: Arnobius, Lactantij: Linus, Herculis: Lyſias, Epaminondæ: Policetus, Argij, Aſopodori, Alexis, & Ariſtidis pictorum: Ageladis, Myronis: Soſtratus, Lyſippi: Phydias, Alcamanis,

& Colotis: Myron, Lycij: Lysippus, Phœnicis: Euxinidas, Aristidis: Eupompus, Pamphili: Theophrastus, Demetrij Phalerei: Chiron, & Phœnix, Achillis: Linus, Orphei, Thamiræ, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ: Marianus Matthæus, Franciscus Puteolanus, Beroaldi: Lysimachus, & Leonides, Alexandri: Connidas, Thesei: Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Achillas, Ptolemæi: Sadragesilus, Dagoberti: Sicinus, liberorum Themistoclis: Hopleus, Tydei: Acetes, Pallantis: Hyagnes tibicen, Marsiæ: Pontanus, Marulli: Silenus, Bacchi: Rainerius Foroliuiensis, Bartoli: Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini: Paulus Castrensis, & Antonius Rosellus Paduæ: Benedictus Capra, Perusij: Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarum pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonsi Aragonis Siciliæ regis præceptor: Andronicus Thessalonicensis, Politiani: Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genuensis, Boccatij: Amonius, Origenis: Anacreon, Smerdis filij Polycratis Samiorum regis: Thales Milesius, Anaximandri Anaximenis: Anaximenes, Anaxagoræ: Philoxenus, Antigenidis musici: Socrates, Antisthenis: Antisthenes, Diogenis: Euphranor, Appionis grammatici: Asclepiades, Apollodori grammatici: Apollodorus, Pergameus, Cæsaris Augusti: Menecrates, Arati poëtæ: Anaxagoras, Archelai Milesij: Plato, Aristotelis: Socrates, Aristippi: Aristophanes grammaticus, Aristarchi: Crates, Bionis: Hermocrates, Callimachi: Aristoteles, Callisthenis: Anaxagoras, Carneadis: Socrates, Cherephontis: Herodotus, Chœrili: Diogenes, Cratis Thebani: Paulus, Dionysij Areopagitæ: Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Aristoteles annis xxx. Quintilianus xx. Pomponius Lætus Romæ, x. Campanus, Perusiæ: Christophorus Landinus, Florentiæ bonas artes professi sunt. Possem infinitos huiusmodi congerere, quos prætermitto quòd hoc ipsum modici uideatur momenti: tamen etiam, quòd non putem posse fieri, ut quis ex maiori congerie fructum sibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

PATRIA ET LOCVS NATALIS MVLTORVM ILLVSTRIVM VIRORVM.

RVdiæ urbs Apuliæ, Ennij: Sassina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuij: Brundusium Calabriæ, Pacuuij: Mediola-

num, Statij Cæcilij : Pisaurus, Acci : Carthago ; Terentij : Arunca, Lucilij : Roma, Lucretij : Bononia, L. Pomponij: Roma, Decij Laberij, & Q. Catulli epigrammatistæ : Syria, Publij Syri: Roma Porcij Licinij : Verona, Valerij Catulli: Roma, Q. Cornificij: Cremona, Furij Bibaculi : Atax, uicus prouinciæ Narbonensis. Pub. Terentij Varronis. Roma, Iulij Calidij : Mantua, Vergilij: Venusium Apuliæ, Ouidij : Parma, Cassij Seueri : Roma, Cæsaris Germanici : Verona, Aemylij Macri : Corduba Hispaniæ, Lucani, Sextilij, & Senecæ : Roma Asinij, Galli : Volaterræ Hetruriæ, Persij: Neapolis, Statij Papinij : Hispania, Sylij Italici: Setia Campaniæ, Valerij Flacci : Aquinum, Iuuenalis : Bilbilis Hispaniæ, Valerij Martialis : Italica Hispaniæ, Voconij Victoris. Carthago, Alphij Auiti : Africa, Septimij, & Aureli Olympij Nemesiani, & Mauri Terentiani : Sicilia ; Calphurnij : Alexandria Claudiani : Burdegala, Ausonij Galli : Hispania, Damasi, Iuuenci, & Prudentij : Africa, Licentij Hipponensis. Gallia, Sidonij Apollinaris. Roma, Pomponij Secundi, Pedonis Albinouani; Aruncij Stellæ, Sentij Auguris, Vestritis Spurinæ, & Pauli Passieni : Salamin, Solonis : Lacedæmon, Chilonis : Mitylenæ, Pittaci : Priene, Biantis : Lyndus, Cleoboli: Corinthus, Periandri : Scythia Anacharsis : Gnosos urbs Cretæ, Epimenidis : Syria, Pherecidis: Miletus, Anaximenis: Clazomene, Anaxagoræ : Athenæ, Socratis, Xenophontis, Aeschinis, Critonis, & Glauconis : Gyrene, Aristippi : Elis, Phædonis : Megara, Euclidis, & Stilponis: Thebæ, Cebetis, & Cratis: Athenæ Platonis, Polemonis, Antisthenis. & Speusippi: Calcedon, Xenocratis : Soli, Crantoris. Cyrene, Lacydis, & Carneadis : Carthago, Clitomachi: Stagyra, Aristotelis: Lampsacus, Stratonis: Troas, Lyconis: Pontus, Heraclidis: Synope, Diogenis : Syracusæ, Monymi : Aegina, Onesicriti: Phœnicia, Menippi: Cyprus, Zenonis: Samos Pythagoræ, & Melissi: Agrigentum, Empedoclis: Tarentum, Architæ: Croton, Alcmæonis: Metapontus, Hippaci: Gnydos, Eudoxi: Ephesus, Heracliti: Colopho, Xenophanis: Abdera, Democriti, Protagoræ, Anaxarchi: Elis, Pyrrhonis. Nicæa, Timonis: Athenæ, Epicuri: Calagurrũ Hispaniæ, Quintiliani : Crastus urbs Siciliæ, Epicarmi : Pella Macedoniæ, Alexandri : Melibœa, Philoctetæ : Panope, Epei autoris machinæ Troianæ : Ascra, Hesiodi : Cheronea, Plutarchi, Megera,, Theognis : Mitylene, Alcei : Lesbos Sapphus puellæ : Rhodos Panetij. Stratoclis, Andronici : Pylos, Nestoris : Croton, Alcmanis : Miletus, uel Phœnicia, Thaletis : Imera, Stesichori. Itha

ri. Ithaca, Vlyſsis: Thebæ, Amphionis, & Pindari: Cos, Apellis: Thracia, Orphei: Alexandria, Appiani, Ariſtarchi, & Arrij: Arpinum, Ciceronis: Tyana Græciæ, Apollonij: Medaura, Apuleij, Caros, Archilochi: Athenæ, Ariſtidis: Rhodos, Ariſtophanis: Nicomedia, Arriani hiſtorici: Metymna, Arionis: Seleucia Siciliæ, Athenei philoſophi: Chaldæa, Beroſi: Agrigentum, Charcini: Africa, Cypriani: Carthago, Clitomachi: Athenæ, Cratini, Eupolidis, & Demadis, & Demoſthenis: Syracuſæ Dionis: Thebæ, Epaminondæ: Hierapolis Phrygiæ, Epicteti: Cyrene, Eratoſthenis: Athenæ, Hermippi: Arelate, Fauorini: Chalcis Syriæ, Iamblici philoſophi: Antiochia, Ioannis Chryſoſtomi: Iudæa, Ioſephi: Elis, Hippiæ: Cos, Hippocratis: Athenæ, Iſocratis: Syracuſæ, Lyciæ: Athenæ, Menandri, & Periclis: Thebæ, Muſei: Smyrna, Homeri: Anazarbum Ciliciæ, Opiani: Roma, Q. Hortenſij: Cæſarea Cappadociæ, Prohæreſij: Aegyptus, Ptolemæi aſtrologi: Syracuſæ, Philemonis: Cos, Philetæ: Roma, Salluſtij, & Suetonij: Patauium, T. Liuij: Athenæ, Sophoclis, & Thucydidis: Thracia, Thamyræ: Ereſſus urbs Lesbi, Theophraſti: Lesbos, Terpandri: Carthago, Tertulliani: Vmbria, Propertij, & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSAE, EX HISTORICIS, ORAtoribus & Poëtis.

AMaryllis puella. Virg. Formoſam reſonare doces Amaryllida ſyluas.

Alexis, Idem Eclo. 2. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim.

Aegle nympha. Idem Eclo. 6. Aegle Naiadum pulcherrima.

Adonis Myrrhæ fuit filius, Veneri ob ſpecioſam formam dilectus. Verg. Ecl. 10. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Ouid. lib. 10. & Propter. lib. 2.

Auentinus. Verg. Victoresq; oſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Aſtur. Verg. Sequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens & uerſicoloribus armis.

Atys puer Phrygius, à Cybele (ut fabulantur poëtæ) ob formam adamatus eſt. Ouidius lib. 5. Meta. Erat Indus Atys, quem flumine Gange, &c.

Atalanta puella fuit in Arcadia uenatrix, & Iasij filia liberali admodum forma. Ouid.lib.8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Ariadne filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bacchus duxit in uxorem, eiusq; coronam stellis ornatam in astra retulit. Catul. de ea & Theseo loquens, sic inquit: Hunc simulac cupido conspexit lumine uirgo, Regia quam suaues expirans costus odores.

Achillas puer. Martialis lib.3. Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas, Insignis forma nequitiaq; puer.

Antiopa filia Nyctæi, & uxor Lyci regis Thebarum, speciosissimam propter formam à Ioue adamata est, ex quo Zetum & Amphionem suscepit. Propertius: Tu licet Antiopæ formam Nycteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia, Adrasti Argiuorum regis filia, & uxor Polynicis, fuit itidem mirum in modum speciosa. Statius lib.2. Theba. Egregiam Argiam, nec formæ laude secundam Deiphylem.

Antinoo Bithynico, mira pulchritudine adolescenti, tanta, tamq; elegans fuit forma, ut Adrianus Imper. (à quo adamabatur) templum ei apud Mantineam constituerit, & ciuitatem apud Nilum, eiusq; imaginem fecerit insculpi nummis. Propterea Hieronymus Adriani concubinum eum uocat. Volat.

Fuit **Achantus** puer speciosus, quem poëtę fingunt in florem sui nominis conuersum fuisse.

Aeginam, Asopi regis Bœotiæ filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitq; cum ea in specie ignis. Ouidius: Aureus ut Danaën, Asopida luserit ignis.

Forma imprimis uisenda & amabili fuisse ferunt inter Græcos **Alcibiadem**, sicut inter Romanos **Scipionem**, Demetrium cognomento. Plutarchus in eius uita: Hoc, inquit, Alcibiadi concessit natura, sibiq; cum paucis commune, ut non modò in pueritia aut adolescentia, sed etiam in omni ætatis gradu maximum semper decorem, ac formosam hominis speciem prætulerit.

Amaracum poëtæ fingunt in herbam odoriferam mutatum, idq; propter elegantem formam.

Asterius, filius fuit Cereris, forma singulari, omnium tamen amores respuens. Vnde Ouidius in Ibin: Filius ut Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas usque petitus opes.

Sex. Aurelius scribit **Augustum** fuisse mitem, gratum, ciuilis animi,

animi, toto corpore pulchrum, ſed oculis magis, quorum facies clariſsimorum ſyderum modo promicabat.

Alfus filius fuit Gygari Danorum regis, quem tam excellenti forma, ac cæſarie extitiſſe ſcribit Saxo Grammaticus, ut argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon. Calentius: Formoſum Phiale prius arſerat Amphimedontem: Amphimedon Phiales maxima cura fuit.

Herodotus ſcribit **Agariſtam**, Cliſthenis filiam, adeò formoſam extitiſſe, ut ad habendas eius nuptias, celebrata ſint procorum ſpectacula, & certamina, quò ſpecioſiſsimi quique Græciæ adoleſcentes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat Horatius libro 2. Car. dicens: Vlla ſi iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuiſſet unquam, Dente ſi nigro fieres, uel uno Turpior ungui, Crederé, &c.

Bryſeis fuit adeò formoſa, ut Achilles eius amore conflagrauerit, eamq; quamuis ancillam, pluſquàm puellas omnes adamauerit. Horatius: Prius inſolentem Serua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem. Propertius libro ſecundo: Omnia formoſam propter Bryſeida paſſus.

Credibile eſt **Berſabæam**, Vriæ uxorem, eleganti fuiſſe forma quę ſapientiſsimum illum regem, & prophetam ſanctiſsimum Dauidem uſque adeò titillauerit, ut ſolitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriam enim deuouit morti) ſuam contaminauerit ſanctitatem. Stroza pater: Ille ſacri uates operis Ieſſeia proles, Præfecit populo quem deus ipſe ſuo, Berſabeæ captus forma, &c.

Bellerophon à Sthenobæa Prœti Argiuorum regis uxore propter formam adamatus, & ad uenerem (cui tamen aſſentiri noluit) poſtulatus eſt.

Fuit & **Batyllus**, Anacreontis poëtæ amaſius, liberali forma. Vnde Pontanus de Stell. Nirea ſic perhibent, & amatum à uate Batyllum, Pictum oculis, fuſumq; coma, roſeumq; labellis.

De **Caſtore & Polluce** Ouid. lib. 8. Met. At gemini nondum cœleſtia ſydera fratres Ambo conſpicui, niue candidioribus ambo Vectabantur equis.

Di **Chione** Dædalionis filia idem Ouid. lib. 11. Meta. Nata erat huic Chione, quæ dotatiſsima forma Mille procis placuit bis ſeptem nubilis annis.

Cænis puella Theſſala à Neptuno compreſſa. Idem Ouid. lib. 12. Meta. Clara decore fuit proles Elateia Cænis Theſſalidum uirgo

uirgo pulcherrima.

Cyllarus. Idem lib.12. Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.

Caliſtro. Idem Ouid.lib.1.Faſt. Fœdera ſeruaſſet, ſi non formoſa fuiſſet.

Celeno. Idem lib.4.Faſt. Neptuno Halcyonem & te formoſa Celeno.

Calypſo Oceani & Thetyos filia. Ouidius de Ponto: An graue ſex annis pulchram fouiſſet Calypſon Aequoreæq; fuit concubuiſſe deæ? Idem lib.2. de Art. Littore conſtiterant, illic quoque pulchra Calypſo.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata eſt. Oui. in Epiſt. Aut eſſes formoſa minus, peterere modeſtè, Audaces facie cogimur eſſe tua, &c.

Ceſtum puerum commendat à forma Martial. Quanta tua eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ Ceſte puer, puero caſtior Hippolyto. Te ſecum Diana uelit doceatq; natare, &c.

Catulla. Idem Mart.lib.8. Formoſiſsima quæ fuere uel ſunt, O quàm te fieri Catulla uellem Formoſam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam ſuæ Cynthiæ ſic commendat: Et quaſcunque tulit formoſi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere ſinat. Idem: Illic formoſæ ueniant chorus heroinæ, Quas dedit Argiuis Dardana præda uiris: Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait Candaulis Sardium Tyranni uxorem fœminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

De Daphnide Verg.in Buc. Formoſi pecoris cuſtos, Formoſior ipſe.

Deiopeia Nympha. Verg.1.Aen. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo.

Dido. Idem lib.2.Aen. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceſsit.

Deianyra Herculis uxor. Ouid.lib.9. Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures Deianyra tuas, quondam pulcherrima uirgo, Multorumq; fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiphyle uxor Tydei, Adraſti filia. Statius lib.2. Theb. Egregiam Argiam nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Diadumenus Auguſti fuit prægustator, puer adeò ſpecio-
ſus,

ſus, ut in formæ certamine (quod fiebat Elidi) meruerit palmam. Volat.

Democles puer Athenienſis, fuit adeò ſpecioſus, ut ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus uocaretur. Cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tanta quoque extitit pudicitiæ cura, ut ad declinandam uim Demetrij (à quo petebatur ad ſtuprum) ſe in plenum feruentis aquæ lebetem (quum aliter effugere non poſſet coniecerit. Plut. in Demetrio.

Cælius ſcribit **Demetrium**, cognomento **Poliorcetem**, forma fuiſſe in primis amabili. Vide Plutarc. in eius uita.

Euryalus, Niſi amicus. Virg. lib. 5. Aen. Euryalus forma inſignis, uiridiq; iuuenta. Idem lib. 9.

Endymion Lunæ amaſius, fuit admodum ſpecioſus. Vale. Flaccus lib. 8. Tum quoque ſydera clarus procul ora iuuenta Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Fuit in **Epheſtione** auguſta adeò facies, ut uicti Darij uxor eum pro Alexandro ſalutauerit. Ob quam formam ipſi quoque Alexandro fuit chariſsimus.

Eurydice Orphei uxor, Quintilianus lib. 2. Orpheos. Hæc ſata Mercurio Eurydice formoſa, puellas Tam uiſa eſt ſuperare pares, cœleſtibus aulis Quàm iucunda Venus dominas ſupereminet omnes.

De **Fabulla** Martialis lib. 2. Bella es nouimus & puella, uerum eſt. Et diues, quis enim poteſt negare?

Scribit Aelius Sabinus tantam pulchritudinem oris fuiſſe in filio **Maximini**, ut etiam caput eius iam morte nigrum, iam maceratum defluenti tabo, pulcherrimum tamen uideretur.

Galathea nympha. Ouidius libro 13. Candidior folio niuei Galathea Liguſtri, Floridior prato, Longa procerior alno. Splendidior uitro, tenero laſciuior hœdo, Leuior aſsiduo detritis æquore conchis, Solibus hybernis, æſtiua gratior umbra, Nobilior pomis, platano conſpectior alta, Lucidior glacie, matura dulcior uua, Mollior & cygni plumis, & lacte coacto, Et (ſi non fugias) riguo formoſior horto.

Non aliam ob cauſam poëtæ fabulantur **Ganymedem** Ioui miſcere pocula, quàm ob elegantem ſpeciem. Ouid. lib. 4. Faſt. Horat. lib. 3. Car.

Glycera, Horatius lib. 1. Car. Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius, Vrit grata proteruitas, Et uultus nimium lubricus aſpici.

Galetes fuit adolescens forma speciosus, decensq; imprimis, regi Ptolemæo propterea usque adeò charus, ut Ptolemæus ipse quibusdam (qui ad supplicium trahebantur) eiusdem patrocinio pepercerit. Autor Cælius lib.7.cap.35.

Gygis pueri formam describit Horatius libr. 2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq; Gyges: Quem si puellarum insereres choro, Mire sagaces falleret hospites, Discrimen obscurum solutis Crinibus, ambiguoq; uultu.

Veteres fabuloso confinxerunt inuolucro **Gorgonem** propter eximium uenustatis decus, mentis inopes & stupidos reddentem spectatores in saxa deformasse. Cælius lib.13.cap.9.

Hippolytus Thesei filius, fuit etiam pulcherrimus. Vir. Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Virbius.

Hylam Thyodamantis filium ob formam adamauit Hercules, & Nymphæ rapuerunt. Mar. Pulcher Hylas teneram mersit in ora manum. Propertius: Cuius ut accensæ Dryades candore puellæ, Miratæ solitos destituere choros, &c.

Hyas Atlantis ex Aethra filius. Ouidius lib.5. Fast. Nondum stabat Atlas humeros oneratus Olympo, Quum satus est forma conspiciendus Hyas.

Celebratur etiam **Hermiones** Menelai filiæ pulchritudo. Vnde Propert. lib.1. Tu licet Antiopæ formam Nicteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem. Pont. lib.1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna **Hippodamiæ** pulchritudo, ut ad impetrandas eius nuptias celebrata sint certamina procorum. In quibus quum uictor euasisset Pelops, puellam duxit uxorem. Propertius: Nec Phrygium falso traxit candore maritum Aducta externis Hippodamia rotis: Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis, Qualis Apellæis est color in tabulis. Idem lib.2. uocat Ischomachem.

Hiera fuit uxor Telephi, mulier omnium (quas Prothesilaus uidit) maxima & pulcherrima.

Proposita de muliebri pulchritudine certamina plerisque in locis legimus: sicut in Cereris Eleusinæ festo prope Alpheum, ubi uictrix **Herodice** meruit palmam. Cælius cap.9.lib.13.

Herodotus scribit **Hippoclidem** Tysandri filium diuitiis & forma inter Athenienses præcipuum fuisse.

Hypsiphile. Statius lib.4. Theb. Errantes subito pulchram in mœrore tuentur Hypsiphilem. Fuit Thoantis filia, à quo Thoantias appellatur.

Iulus, filius Aeneæ ex Creusa. Verg. lib. 7. Aene. -Primiq; duces & pulcher Iulus.

Iuuencius Catulli amasius. Idem Cat. Mellitos oculos tuos, Iuuenci, Si quis me sinat usque basiare, Vsq; ad milia basiem trecenta, Nec unquàm saturum inde cor futurum est.

Iason. Menea apud Ouidium Iasoni loquens: Et formosus eras, & me mea fata trahebant, Abstulerant oculi lumina nostra tui.

Ioseph. Mantuanus in Maria: Sic alacer Sanson, sic & formosus Ioseph.

De **Lauso,** Mezentij filio, Virgilius lib. 7. Aeneid. Filius huic iuxta Lausus, quo pulchrior alter Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

Lauiniæ forma fuit origo belli inter Aeneam & Turnum, quorum uterq; eam sibi uxorem dari uolebat. Verg. lib. 12. flauos eius crines & roseas appellat genas.

Catullus de sua **Lesbia** sic inquit: Lesbia formosa est, quæ quum pulcherrima tota est, Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

Laodomia. Catullus: Quo tibi cum casu pulcherrima Laodomia. Et Pont. lib. 2. de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit speciosissima. Oui. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse Dicitur, & multis Lais amata uiris.

Lycoris Cor. Galli amasia. Martialis lib. 6. Fœmina præferri potuit tibi nulla Lycori. Propertius lib. 1. Et modo formosa quàm multa Lycoride Gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua.

Musæus poëta formam **Læandri** pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit, & ab ea redamatus est) multis laudibus commendat.

Lucretiæ formam tanti fecerunt Romani, ut eam suis monumentis ubiq; celebrauerint, & uindicauerint à mortalitate: nec solùm ob eximiam pulchritudinem, uerum etiam ob castitatem, quòd uim Tarquinij gladio sit ulta.

Lycaste Priami filia tantæ fuit pulchritudinis, ut Polydamas Anthenoris ex Theano Hecubæ sorore filius, illam ex concubina uxorem sibi copulauerit. Fuit & alia Lycaste, quæ ob pulchritudinem Venus uocabatur.

Lamia, autore Plutarcho, puella fuit speciosissima, à Deme-

trio

trio adamata, quæ & tibiis optimè cecinisse dicitur. Hæc primo canendi modulandiq; suauitate gratiam sibi apud omnes comparauit.

Ligurinus, Horatij fuit amasius, forma itidem excellente, ut ipsius poëtæ testimonio constat. Idem quoq; Lycum celebrat dicens: Et Lycum, nigris oculis nigroq; decorum Crine.

Leda. Stroza filius: Formosæ meruit quo Iuppiter oscula Ledæ.

Maia Atlantis filia. Ouid. lib. 5. Fast. Quarum Maia suas forma superasse sorores Traditur, & summo concubuisse Ioui.

Tibullus **Marathi** amasij sui formam uersibus commendat.

Magnes Smyrneus fuit adolescens, omnium sui seculi pulcherrimus, cunctisq; propterea gratissimus, sed maxime Gygi Lydorum regi. Quod ferentes ægrè parentes, capillos ei totonderunt, ut aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus uerò Gyges, bellum mouit in Magnesios. Pausanias apud Volaterra.

Narcissus filius fuit Cephisi, & Lyriopes, à multis Nymphis ob pulchritudinem amatus: cuius desiderio quum Nymphæ ipsæ intabescerent, mutatus est in florem sui nominis. Vergilius in Batarum: Non illinc Narcissus abest, cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarsit in artus. Ouidius lib. 3. Metam.

Nisus Megarensium rex ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuisse. Tibullus libro 1. Carmine purpurea est Nisi coma.

Nireus filius Caropi & Alagiæ, puer fuit è Naxo admodum speciosus, cuius formam Homerus suis carminibus dignatus est. Horatius lib. 3. Car. Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida. Idem in Epodo: Formaq; uincas Nirea. Ouidius lib. 4. de Ponto. Prop. lib. 3. & Pont. lib. 3. de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib. 3. Car. Ode 30. ubi ait, Fertur & leui recreare uento Sparsum odoratis humeris capillum. Qualis, aut Nireus fuit aut aquosa Raptus ab Ida.

Omphale regina Lydorum fuit facie adeò præstanti, ut ei se submiserit Hercules. Propertius lib. 3. Omphale in tantum formæ processit honorem, &c.

De **Pyramo & Thysbe** Ouidius libro 4. Metamor. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis Contiguas habuere domos.

Fuit & formosus **Paris**, dicente Ouidio: Dux Pari Priamide

damno

damno formose tuorum.

Hominum pulcherrimum fuisse prædicant **Phaona**, quem inter lactucas occultarit Venus. Dicuntq; oblatum eidem ab ipsa Venere alabastrum unguenti, quo quum se obliniisset, factus est omnium formosissimus, proptereaq; adamatus à Mitylenæorum mulieribus, sed maximè à Sappho poëtria Scamandronymi filia. Cælius lib. 5. cap. 43. Eius formam Ouidius sic describit: Hunc ne pro Cephalo raperes aurora timebam, &c.

Phædrus Eliensis, Socrati Platoniq; familiaris, à domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus est se prostituere, suoq; corpore quæstum facere. Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo scribit, **Præciam** quandam fuisse in urbe Roma fœminam, uenustate formæ nulli secundam, quæ sua pulchritudine Cethegum sibi deuinxerit, adeò ut nihil probaretur Cethego, quod Præcia non iussisset.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filium, seu (ut aliis placet) Martis & Menalippes, forma fuisse liberali scribit Statius: Pulchrior haud illi triste ad discrimen ituro Frons fuit in syluis, qualis iam casside missa Parthenopæus erat.

Panthea uxor fuit Abradatæ uiri nobilis apud Persas, quam Cyrus expugnatis Assyriorum castris duxerat captiuam. Abradata autem absente, & apud Bactrianos legatum agente, Araspe Medo seruanda tradita est, qui apud Cyrum affirmauit nondum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia pulchriorem. Autor Xenophon apud Cælium lib. 7. cap. 53.

Psamniticus rex Aegypti **Rhodopem** meretricem ob pulchritudinem matrimonio sibi iunxit.

Magnus Alexander, totius propè Orientis uictor & Imperator, **Rhoxanam** Satrapis barbari filiam matrimonio sibi iunxit ob solam eius pulchritudinem. Vide Curtium lib. 5.

Q. Catullus poëta Epigrammaticus formam **Roscij** pueri amasij sui his uersibus celebrat: Constiteram exorientem Auroram fortè salutans, Quum subito à læua Roscius exoritur. Pace mihi liceat cœlestes dicere uestra, Mortalis uisus pulchrior esse Deo.

Serranus. Vergilius lib. 9. Et iuuenem Serranum illa qui plurima nocte Luserat insignis facie.

Sulpitiæ formam commendat Tibullus lib. 4.

Illius ex oculis quum uult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer amor, &c.

Fuit etiam in **Semiramide** eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Persis imperauit vsque ad prouectam filij ætatem. Ouid.lib.1.Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse Dicitur.

Spurina fuit egregius adolescens, qui quum fœminas virosq; ad libidinem solo decoro aspectu prouocaret, pulchritudinem oris sponte uulneribus deformauit. Valerius Maximus de Verecundia.

Sisigambis uxor Darij nulli suæ ætatis fœminæ pulchritudine cessit, teste Curtio: quam tamen uicto Dario Alexander nõ solùm non uiolauit, sed & summam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, **Scipionem**, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuisse amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib.8. Danicæ histor. scribit **Suauildam** reginam tantæ fuisse pulchritudinis, ut quum uincta loris exposita esset equinis calcibus obterenda, ipsis quoq; iumentis horrori fuerit, artus eximio decore præditos sordidis lacerare uestigiis.

Turnum à forma plerisq; in locis commendat Vergilius, ut lib.7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, atauisq; potens. Item: Ipse inter primos præstanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto uertice supra est.

Thysbe amasia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt **Tibullum Albium** poëtam Elegiographum corporis forma admodum præstanti fuisse. Vnde Horat. de eo loquens: Non tu corpus eras sine pectore, Dij tibi formam, Dij tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poëtæ niueam & formosam faciũt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus: Téne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus scribit **Theodotem** puellam, genere Romanam, forma fuisse cõspicua & mirabili, flauis promissísque capillis ad pedes usque pendentibus, eáq; pulchritudine inescatum Cunibertum regem, amore puellæ exarsisse.

Tyro puella Salmonei filia ob formam Neptuno adamata est. De hac Propert. lib.2.

Violantillam, Stellæ poëtæ uxorem, multis uerbis commendat

mendat Stat. lib.1.Syl. Idem paulò pòst: At tu pulcherrimâ forma Italidum, tandem merito possessa marito.

Habuit **Xerxes** in exercitu LXVIII. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies centum octoginta tria milia hominũ. Herodotus tamen scribit in tanto mortalium numero neminem fuisse pulchriorem rege ipso, aut proceriore statura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuisse pulchritudo memoratur, ut Pyramus, Pelops, Idas, Castor, Pollux, Iason, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Patroclus, Hymen. Ex fœminis Pasiphaë, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryseis, Penelope, Deidamia, Ersilia uxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxarete, Antigone, Arachne, Arethusa, Arsinoë, Polyxena, Pelagia, Lycaste, Iocasta, Hecuba, Cassandra, Hesperie, Cleopatra, Chlœlia, Ilia, Sibyllæ, Vestales, Heroinæ, & aliæ propè infinitæ. Quas qui scire uolet, autores reuoluat.

Helenæ forma poëtis omnibus cantatissima laudem meruisset maximam, nisi ea Troiæ ruinam, bellîq; decennalis causam attulisset. At nemo est, cui non sit odio, quum tantæ cladis & calamitatis uenit in mentem. Paris apud Ouid. formam illius Veneri comparat, dicens: His similes uultus (quantum reminiscor) habebat, Venit in arbitrium quum Citheræa meum, &c.

DEFORMES.

BRotheus, Vulcani & Mineruæ filius, deformi facie dicitur fuisse. Ob quam dum plerisque esset ridiculus, animi dolore se in rogum coniecit, teste Ouidio in Ibin: Quodq; ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis, Des tua succensæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poëtæ Iambographi deformitatem suis tabulis expresserunt Bubalus & Anterinus pictores: eamq; imaginem, quòd notabili esset uultus fœditate, proposuere in ridentium circulis magno suo malo. Indignatus enim Hipponax utrunque suis Satyris tanto retaliauit fœnore, ut ambo laqueo se præfocauerint. Plinius, cap. 5. lib. 36.

Aiunt & **Corytheum** quempiam fuisse hominem notissimæ deformitatis, quiq; liberos susceperit patrem infelicissima forma referentes: unde fluxit adagium, Corytheo deformior. Erasmus.

Homerus scribit **Thersiten** omnium, qui ad Troiam uenerunt, fœdissimum fuisse, totumq; hominem à capite ad pedes ita

Flac.lib.3. Arg. Rursus Hylam & rursus Hylam per longa reclamat Auia;respon sant syluæ,& uaga certat imago. Prop.lib. 2.

Adamauit etiam Hercules **Abderum** puerulum,non minori, quàm Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amasius. Ouid.lib.10. Te quoque Amyclide posuisset in æthere Phœbus, Tristia ponendi tempus si fata dedissent. Plin.2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens eius, quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiam Apollo **Branchum** puerum Thessalum, quem mortuum suis templis sacrum haberi uoluit. Item Daphnem puellam, Penei fluminis filiam,quam fugientem in Laurum conuertit. Mantuanus: Quot studuit uerbis Daphnem facundus Apollo Flectere.

Ampelos, puer speciosus, Baccho adamatus est. Ouid.lib.3. Fast. Ampelon intonsum Satyro Nymphaq; creatum Fertur in Ismariis Bacchus amasse iugis.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit charissimus. Ouid.lib.1.de Arte: Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Proper.lib.2.& Pont.lib.1.de stellis.

Cephalus & Tithonus charissimi fuerunt Auroræ. De Cephalo, Ouidius lib.3. de Arte: Lathmius Endymion non est tibi luna pudori, Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ. Propertius lib.2.

Atys puer Phrygius, Cybeles fuit amasius. Catullus: Tenerum uidit Atyn prope marmor Pelagi, Facit impetum: ille demens fugit in marmora fera, ibi semper omne uitæ spatium famula fuit. Ouidius libro 10. Hirsuto uertice pinus Grata deûm matri, siquidem Cybeleius Atys Exuit hac hominem, truncoq; induruit illo.

Amauit **Hippolytum** Diana, cùm ob formam, tum raram in forma castitatem.

Pindari poëtæ, eiusq; carminum amatorem fuisse Pana fabulantur. Autor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoq; Arcadica fuit Nympha, quam à Pane deo mirè adamatam scribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

HAbuit imprimis Valerius Flaccus poëta Setinus in deliciis **Amazonicum** puerum, cuius formam commendat Martialis.

Tibul

Tibullus suum **Cherinthum**, de quo lib.4. ait: Est qui te Cherinthe dies dedit hic mihi sanctus, Atque inter sanctos semper habendus erit. De quo lib.2. sic ait: Heu heu quàm Marathus lento me torquet amore.

Lygdum adamauit Pamphilus Saxus: unde lib.4. ait: Sed peterem Lygdum, Lygdus mea uita, meum cor Lux mea, qui facie uulnera mile gerit. Eius quoque formam multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poëtæ delicium: Vnde Horatius in Epodo: Non aliter Samio dicunt arsisse Batyllo Anacreonta Teium. ab eodem quoque adamatus est **Megistheus** puer. De utroque Politianus in Rustico: Nunc Samium celebras (iubet Adrastæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, teneremq; Megistea laudas, Tandem acino passæ cadis interceptus ab uuæ.

Lycum puerum adamauit Alcæus Poëta Lyricus, de quo Horat. lib.1. Carminum: Liberum & musas, Veneremq;, & illi semper hærentem puerum canebat: Et Lycum nigris oculis, nigroq; Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amauit Valgius poëta elegiographus **Mysten**, cuius mortem multis lacrymis defleuit, dicente Horatio: Tu semper urges flebilibus modis Mysten ademptum, nec tibi Vespero Surgente decedunt amores, Nec rapidum fugiente Solem.

Asinius Gallus poëta, filius Asinij Pollionis uiri consularis, pari quoque affectu dilexit **Hippolytum** liberali forma adolescentem.

Voconius Victor poëta, habuit in deliciis **Testylum** puerum elegante forma. Vnde Martialis: Testyle Victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo est toto notior orbe puer: Sic etiam positis formosus amere capillis, Et placeat uati nulla puella toto.

Lygurinus Horatij fuit delicium. Vnde lib.4. Car. scribit Sed cur heu Ligurine, cur Manat rara meas lacryma per genas? Cur facunda parum decoro Inter uerba cadit lingua silentio? Nocturnis ego somnis Iam captum teneo, iam uolucrem sequor. Amauit & **Lycistum**, de quo sic scribit in Epodo: Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia amor Lycisti me tenet.

Amauit **Roscium** adolescentem Q. Catullus Epigrãmatista, de cuius forma hunc in modum scripsit: Constiterã exorientem auroram forte salutans, Quum subito à læua Roscius exoritur:

Pace mihi liceat cœlestes dicere uestra, Mortalis uisus pulchrior esse deo. Amauit & **Theotimum**, de quo sic scribit: Aufugit mi animus: credo ut solet, ad Theotimum Deuenit: sic est, perfugium illud habet.

Plut. in Apoph. Arsit Euripides tragœdiographus **Agathonem** puerulum, quem adultiorem quoque amplexabatur arctius, suauiabaturque etiam spectante populo, & in conuiuiis.

Pari affectu Aratus poëta Cilix **Philinum** adolescentulum deperiit, pro cuius reditu è Chio insula, deos multa precatus est.

Catullus suos amores in **Iuuencium** his exprimit uerbis: Surripui tibi (dum ludis mellite Iuuenci, Suauiolum dulci dulcius ambrosia. Verùm id non impunè tuli, namq; amplius horam Suffixum in summa me memini esse cruce. Quæ carmina plena sunt pruritus, multamq; præ se ferunt lasciuiam.

Antinous puer fuit elegantissimæ formæ, ex Claudiopoli *Dion Caßius.* Bithyniæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam usque adamauit, ut etiam mortuo ciuitatem construxerit, templumque erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Spartianus ait puerum illum ab Imperatore muliebriter defletum.

Pausanias Lacedæmonius, autore Cælio, **Argilium** speciosa pulchritudine adolescentem amore Venereo dilexit.

Cælius lib. 19. cap. 11. citat hos Platonis uersus amatorios de suo **Agathone**, quem uti meritorium dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipse in labra tenebam, Aegra etenim properans tanquàm abitura fuit. Amauit quoq; **Stellam** ob ingenij suauitatem, & elegantiam, de qua, autore Plutarcho, sequentes uersus lusit: Ardentes stellas lucens mea Stella tueris, Cœlum utinam fierem, te ut multo lumine cernam. Item Stella prius superis fulgebas Lucifer, at nunc Hesperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouissima scripsit post eius mortem.

Minos rex Cretensium susceptas cum Atheniensibus inimicitias, ob mortem filij sui Androgei, lubẽs deposuit amore **Thesei** (quem deperibat) inescatus.

Laius à Pelope hospitio susceptus filium eius Chrysippum ita adamauit, ut secum Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud Cælium testis est, hoc à Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritudine clarum usq; adeò dilexit, ut bellum in Magnesios mouerit, quòd puero capillos totondissent, quo uideretur deformior.

Aristo

Aristogiton Atheniensis **Armodium** insigni forma adolescentem etiam deperiit. Autor Thucydides lib. 6.

Amauit Epicurus **Philoclem** eximium adolescentem, ad quem solitus erat hoc modo scribere: Consumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingressum sustinens.

Catullus facit **Aufilenum** Cælij cuiusdam Veronensis amasium, ubi ait: Cælius Aufilenum, & Quintius Aufilenam Flos Veronensium depereunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur **Euryalus** Virgilianus, **Parthenopæus** Statianus, **Cortallus** Siculus Anacreontis, **Harmodius** Hippiæ, **Aster** Platonis: **Piso** Galbæ.

DEORVM ET HOMINVM AMASIAE.

IAm diximus **Daphnem** Penei fluminis filiam adamatam Apollini. Sappho ad Phaonem: Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata est à Neptuno, & ab eodẽ compressa. Proper. lib. 1. Non sic Aemonio Salmonida missus Enipeo Tænarius facili presit amore deus.

Heben deam iuuentutis amauit Hercules. Idem Proper. li. 1. Nec sic cœlestem flagrans amor Herculis Heben Sensit in Oetæis gaudia prima iugis. Amauit quoq; **Iolen, & Omphalem** reginam Lydorum. Idem Proper. lib. 3.

Aliæ Deorum & hominum amasiæ fuerunt, **Ariadne**, Minois filia, Bacchi: **Syrinx**, Nympha, Panos: **Ero**, Læandri: **Phyllis** filia Lycurgi regis Thracum, Demophontis: **Ariadne**, Thesei: **Atalanta**, Meleagri: **Cydippe**, Acontij: **Iphis**, Patrocli: **Similax**, Croci: Autor Plinius lib. 16. cap. 36. **Glycera**, Pausiæ Sicionij pictoris. Plinius lib. 21. cap. 2. & lib. 35. cap. 10. **Sappho**, Phaonis:

Campsape, Alexandri, quam Alexander ipse muneri dedit Apelli pictori: Plin. lib. 35. cap. 10. **Philace**, Stratoclis: autore Plutarcho. **Rhoxane**, Alexandri: Plutarchus, & Curtius. **Echo** Narcissi: Ausonius, Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo. Calentius, Risit Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami, Stroza pater: Non magis infelix Thysbe dilexit Amantem.

Tyro Salmonei filia, Enipei. Propertius lib. 1. Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phœbe, Castoris, **Ilaira**, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filiæ. Propert. lib.1. Non sic Leucippi succendit Castora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira soror.

Chloris, seu Flora, dea florum, Zephyri, à cuius nomine dicitur Zephyritis.

Galatea nympha Polyphemi, Propertius lib.3. Quinetiam Polypheme fera Galatea sub Aetna, Ad tua rorantes carmina flexit equos.

Bersabea, Dauidis. Idem Stroza: Ille sacri uates operis Iesscia proles Præfecit populo quem deus ipse suo, Bersabeæ captus forma tibi magne Cupido Cessit.

Helena, Paridis. Propert.lib.2. Ipse Paris nuda fertur periisse Lacæna, Quum Menelaæo surgeret è thalamo.

Acme, Septimij. Catullus: Acmen Septimius (suos amores) Tenens in gremio, mea inquit Acme, Ni te perditè amo, atque amare porrò Omnes sum assiduè paratus annos, Solus in Libya, Indiaq; tosta Cæsio ueniam obuius leoni.

Aufilena, Quintij. Catullus: Cœlius Aufilenum, & Quintius Aufilenem Flos Veronensium depereunt iuuenum.

Atalanta, Mimalionis Arcadici. Propertius: Mimalion nullos fugiendo Tulle labores Sæuitiam duræ contudit Iasidos.

Antigone, Hæmonis Bœotij: quam quum iugulari fecisset Creon, Hæmon ad mortuæ tumulum se interfecit. Propert.lib.2. Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon Saucius ipse suo corruit ense latus?

Briseis, Achillis. Horatius: Prius insolentem Serua Briseis niueo colore Mouit Achillem. Propertius lib.2. Omnia formosam propter Briseida passus, Tantus in erepto sæuit amore dolor. Item: Nec non exanimem amplectens Briseis Achillem, Candida uesana uerberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonem: Arsit inops frater uictus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Persei. Sappho ad Phaonem: Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo Andromede, patriæ fusca colore suæ.

Hesperie, nympha, Aesaci.

Lesbia Catulli. Catullus: Nulla potest mulier tantum se dicere amatam Vere, quantum à me Lesbia amata mea est. Hęc uerò nomine uocabatur Claudia. Amauit etiam **Ipsithillam**,

Quint

Quintilia, Calui Licinij. Catullus: Certè non tanto mors immatura dolori est Quintiliæ. quantum gaudet amore tuo. Propert.lib.2. Hoc etiam docti confessa est pagina Calui, Quum caneret miseræ funera Quintiliæ.

Lyde, Callimachi: Batthis, Philetæ. Ouid.lib.1. de Tristib. Nec tantum Clario Lyde est dilecta poëtæ, Nec tantum Coo Batthis amata suo.

Beatrix, Dantis Aligerij. Aureta Petrarchæ. Lycinia Horatij. Horat.lib.2. Car. Me dulcis dominæ musa Lyciniæ Cantus, me uoluit dicere lucidum Fulgentes oculos, & bene mutuis Fidum pectus amoribus. Amauit & Glyceram. De qua libro tertio Carmin. Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. Autor Plutarchus.

Violantilla, Stellæ poëtæ. Hæc Græcè **Hiantis** dicitur. Martialis libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida uati Læta Venus dixit, plus dare non potui. Aliter uocatur **Asteris**, Vide Statium in Syluis.

Leucadia, Terentij Varronis Atacini. Hinc fluxit illud distichon: Hæc quoque perfecto ludebat Iasone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.

Dælia, Sulpitia, Nemesis, Neæra, Tibulli. De Nemesi notum est illud, Vrit amatorem Nemesis lasciua Tibullum, In tota iuuit quem nihil esse domo.

Hostia, seu Cynthia, Propertij. Propertius ipse lib.1. Illa uel angusto mecum requiescere lecto, Et quocunque modo maluit esse mea, Quàm sibi dotatæ regnum uetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes antè pararat equis. Idem lib.1. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Martialis: Cynthia fecundi carmen iuuenile Properti Accepit famam, nec minus ipsa dedit.

Melenis Domitij Marsi. Martialis: Nota tamen Marsi fusca Melenis erit.

Cesennia Cn. Getulici epigrammatistæ. Bissula Ausonij Galli. Metella Ticidæ epigrammatistæ. Cytheris, seu Lycoris Cornelij Galli. Hinc illud manauit: Gallus, & Hesperiis & Gallus notus Eois, Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Pamphila, Valerij Aeditui. De qua sic apud Gellium scribit: Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris abeunt: Per pectus miserum manat subito mihi sudor, Sic tacitus, subitus, duplo ideò pereo.

Chry

Chrysis. Q. Trabeæ comœdiographi: de qua sic scripsit: De improuiso Chrysis ubi me aspexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meum Mihi se dedet, Fortunam ipsam anteibo fortunis meis.

Neæra, Lycinij Imbricis, itidem Comœdiographi: de qua afferuntur hi uersus: Nolo ego Neæram te uocent, sed Nerienem. Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib.2. de plerisq; Poëtarum amasiis scribit.

Item Sidonius Apoll. lib.2. de aliis meminit: Sisq; oppidò meminens, quòd olim Martia Hortensio, Terentia Tullio, Calphurnia Plinio, Pudentilla Apuleio, Rusticana Symmacho, legentibus meditantibusq; candelas, & candelabra tenuere. Reminiscere quòd sæpe uersum Corynna cum suo Nasone compleuit, Lesbia cum Catullo, Cesennia cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo.

His addi possunt Lamia Demetrij, Phryne Timothei, Flora Pompeij, Aspasia Periclis, Rhodope Psamnitici, & Antonij Cleopatra.

CINAEDI, PAEDICONES, ET PATHICI.

A **Emylij** cuiusdam cinædi obscœnos amores, mollesq; delicias, postremò infinitas libidines notat Catullus.

Idem in **Nasonem** quendam pathicum his inuehitur uerbis: Multus homo es Naso, neq; tecum multus homo, sed Descendis Naso, multus es & pathicus.

Phædon philosophus quum adolescentulus Athenis esset in seruitute, à domino in lupanari constitutus est, ut prostaret, & corpore faceret quæstum.

Martialis lib.3. arguit **Gargilianum** quendam, ut Cinædum & mollem, quem depilatoriis unguentis faciem lauare consuesse dicit.

Armodio & Aristogitoni apud Athenienses mutua erat Veneris consuetudo.

Cratinus Atheniensis Comœdiographus notatus est etiam Pædarestiæ, seu obscœni in pueros amoris.

L. Quintus Flaminius, uir consularis, puerum ardebat, à cuius latere nunquam discedebat. Quinetiam ad eius uotum hominem quendam securi percusit, dum ille coram se aliquem optasset interfici.

Ferunt **Ibycum** historicum patria Rheginum, insano puerorum

rorum amore exarsisse.

Hipparchus, Pisistrati filius, stuprato Armodio Aristogitonis puero, utriusque coniurationem in se concitauit.

Libanius Sophista Antiochenus Constantinopoli ob impudicos amores puerorum pulsus est. Demum Nicomedia (quò se receperat) eandem ob causam detrusus.

L. Papyrius Publium adolescentem in uinculis tenuisse, plagisq; & contumeliis (quòd stuprum pati noluisset) affecisse dicitur. Qua re ad Senatum delata, damnatus est, lege lata, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Volebat enim hoc sibi licere Papyrius, quòd Publius eidem esset debitor.

Theophrastus philosophus Nicomachum Aristotelis filium ad præposteram usque uenerem adamauit.

Alexander Abonotichites copiam sui corporis mercede faciebat. Autor Lucianus.

Habuit **Pausanias** Lacedæmonius stupri consuetudinem cum **Argilio** adolescente.

Erasmus in Adagiis ait **Cleocritum** ueteris Comœdiæ scriptorem maledictis proscissum, quòd Cinædus esset. Quam notam Argyrrhio cuidam inurit.

Catullus in **Thallum** adolescentem impudicum his uerbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel anseris medullula, uel hinnula molli cella. Idem quoque **Portium** & **Socrationem** suis uersibus infamat, quòd stupri meritis à **Pisone** Prætore præpositi sint duobus aliis adolescentulis, scilicet Veraniolo & Fabullo.

Idem **Mamurram** Formianum, & **Cæsarem** notat ut Cinædos & Pathicos, dum ait: Pulchrè conuenit improbis Cinædis, Mamurræ Pathicoq;, Cæsariq; : Nec mirum, maculæ pares utrisq;. Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæsaris læsisse, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.

Laborauit hac infamia **Pindarus** poëta, qui in gremio pueri adamati obdormiscens uitam efflauit, teste Valerio.

MOLLES EFFOEMINATI, ET ELEGANTES.

THeopompus scripsit **Stratonem Sidonium** mortales omnes superasse deliciis, & mollitie. Ad quod allusit Mirandula in hymnis: Quàm quæ Sidonium uelabat purpura regem.

Augustus ad **Mecœnatem** scribens, eiusdem mollitiem, & deli

delicias multis expreſsit locis, ſed hoc maximè: Vale Mecœnas mel gentium, ebur Hetruriæ, laſar Arretinum, Tyberinum margaritum, Clinzorum Smaragde Iaſpi figulorum, Berille & carbunculum Porſenæ. Annæus quoque Seneca Mecœnatem uocat diſcinctum, mollisſimasq; eius delicias, & portentoſam orationem. Idem: Magnum, inquit, Romanę eloquentiæ daturus exemplum, niſi illum eneruaſſet felicitas.

Macrobius li. 2. & Crinitus lib. 14.

Aiunt **Artemonem** quendam fuiſſe mollem adeò, & ſolutum deliciis, ut nunquàm pedibus itaret, ſed ſemper lectica circunferretur, haberetq; duos utrinque famulos peluim æream ſuprà caput ferentes, ne quid ſupernè noxium excideret. Propterea factus eſt prouerbio locus, Artemon uerſatilis.

Crinitus lib. 16. cap. 11.

Fuit & **Abron** quiſpiam uitæ adeò corruptæ, & effœminatæ, ut locum parœmiæ ſequenti reliquerit: Abronis uitam agens. De molliter, ac deliciosè uiuentibus.

Cliſthenes Comicorum conuiciis laceratus eſt, quòd parum uir haberetur, ſeq; cultu indecoro uelut in mulierem transfiguraret. Quod feciſſe dicitur Aſsyriorum rex **Sardanapalus**, ut liberius inter fœminas laſciuiret.

Syri olim malè audierunt ob morum mollitiem. Vnde adagium, Syrus quum non ſis, ne ſyriſſa.

Syriſſare.

Lyſicrates abiit in uulgi fabulam, quòd iam ſenio confectus capillos fucaret, ut ſpecioſus uideretur & iuuenis. Cuiuſmodi ridentur apud Martialem **Ollus**, apud Horatium uxor pauperis Ibyci.

Eraſmus in Chiliis.

Maſſylienſes luxu perditi muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq; religatis. Hinc ortum adagium, E Maſsylia ueniſti: in molles.

Argyrrhius fuit dux quiſpiam effœminatus, nihil habens uiri, præter barbam.

Battalus fuit neſcio quis tibicen, qui laſciua, & uinolenta carmine complexus eſt, fecitq; adagio locum, Battali ſimilis. Cælius ait hunc primum omnium calceis fœmineis in ſcena uſum fuiſſe, artemq; tibiarum omnino remolliuiſſe. A quo fluxos, exoletos, & parum uiros Battalos uocant.

Cælius ſcribit **Nitarum** quendam fuiſſe, mollitie pluſquàm muliebri infamem.

Dionyſius apud eundem Cælium teſtis eſt, **Ariſtodemum** tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuiſſe cognominatū, quòd parū uir eſſet, ac pudicitiam ſubſtrauiſſet.

Ferunt

Ferunt **Andramytem** Lydorum regem omnium primum fœminas Eunuchas fecisse, eisq́, Eunuchorum uice usum.

Gaudebat **Ariſtoteles** mundo cultu, & elegante, comamq́; delicatius contondebat: anulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat sibi nimium. Quo factum est, ut molliciei suspectus haberetur.

Aristophanes **Philoſtratum** quendam lasciuiusculè se ornātē Cynalopeca uocabat, uocabulo ex cane, & uulpe concinnato.

Demoſthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuisse, adeò, ut molles (quibus lasciuiebat) tuniculæ ab æmulis probro datæ sint. Quin etiam notatus est, ut parum uir, quodq́; polluto esset ore.

Eodem quoque modo **Hortenſius** orator probrosis laceratus est Satyris, quòd circūspectè & morosè indut⁹ esset, quodq́; manus eius inter agendum essent argutæ, & gestuosæ. Sed & L. Torquatus eum Dionysiæ saltatriculæ nomine appellabat. Autor Gellius.

Traditum est **Heliogabalum** (qui supra omnia prodigia fuit mollissimus) uersatilia triclinia habuisse, in quibus amicos quandoq; ponere consueuit, eosq́; uiolis & floribus opprimere, sic ut aliqui animam efflauerint. Autor Lampridius. Idem quoque quaternos canes ad currum iunxit: processit & in publicum, iunctis quatuor ceruis: coniunxit etiam Leones, & Tygres, Cybelem se & Liberum patrem uocans: habuit uehicula gemmata, & aurata: atque ut insaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq́; à nudis uectus est.

Ariſtagoras quidam Milesius quum in concionem prodiisset, insolita apud Lacedæmonios uestitus mollitie, quidam ex Ephoris hoc eum dicto submonuit: Domi Milesia.

Agathon fuit quispiam tibicen, cantilenarum suauitate aures maiorem in modum deliniens, quem infamia molliciei laborasse, testis est apud Erasmum Zenodotus.

Sardanapalus ob insignem molitiem prouerbio locum fecit. Fuit enim delicijs usque adeò effœminatus, ut inter eunuchos, & puellas ipse puellari cultu delitesceret.

Attidius Melior Domitiani temporibus tantæ fuit molliciei, ut nitidus appellari meruerit. Vnde Statius: Stat quæ perspicuas Nitidi Melioris opacet Arbor aquas.

Diadumenus fuit quispiam elegans iuuenis, cuius effigiem Polycletus expressit iuuenta molliore.

Fuit **Miraces** nescio quis concinnatulus, qui unguentatos, auratosq; capillos fertur habuisse. De hoc Val. Flaccus lib. 1. Argon. Simul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens sterilemq; iuuentam.

Bacchi mollitiem Seneca in Hercule furente his exprimit uerbis: Non erubescit Bacchus effusos tener Sparsisse crines, nec manu molli leuem Vibrasse thyrsum, quum parum forti gradu Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit **Iulius Cæsar** adeò effœminatus, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit.

L. Sylla Imperator chlamydato sibi, & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit. Val. Max.

C. Duellius (qui de Pœnis triumphauit) quotiescunq; epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine à cœna domum reuerti solitus est. Autor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eneruem & frigidam iuuentam egit, perditoq; amore uulgatissimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MVLIEBREM HABITVM MENTITI.

GRæcis ad expeditionem Troianam proficiscentibus, quum Thetis dea præuideret Achillem filium ibidem interfectum iri, eum ex antro Chironis dormientem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitumq; ne se masculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit. Quarum unam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhumq; ex ea suscepit. Verùm quum Græci oraculo didicissent Troiam sine Achille capi non posse, missus est Vlysses, ut Græcorum omnium astutissimus, ad explorandam rei ueritaté. Quoniã iam facti suspicio & rumor ferebatur. Vt ergo proderet Achillem, cistiferum se finxit, attulitq; mercatoris instar fusos, acus, monilia, & cætera id genus, quæ puellam decent, cum arcu & sagittis. Quum ergo Achilles relictis puellaribus instrumentis arcum intendisset, uires suas, & sexum prodidit, & eo commento repertus est. Ouid. lib. 1. de Arte: Turpe nisi hoc matris precibus tribuisset Achilles, Veste uirum longa dissimulatus erat. Statius lib. 4.

Sicubi unquàm amor uires suas aut in mortalium ullo docuerit, maximè probauit in **Hercule**, quem tot alioqui monstrorum domitorem coëgit relicta (quæ uirum decet) uirtute, ad muliebres

liebres transire delicias, seq; in puellam transformare, & fœminam mentiri, ut liberius cum Omphale regina Lydorum lasciuiret: qua etiam iubente fusos & lanas rudibus illis manibus (quibus portenta subegerat) attrectauit. Quod ei magno dat probro Deianyra apud Ouidium loquens: Crassaq; robusto deducis pollice fila, Aequaq; formosæ pensa rependis heræ. Item apud Propertium sic loquitur: Idem ego Sidonia feci seruilia palla Officia, & Lyda pensa diurna colo: Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Statius libro 1. Achill. 1.

Tranquillus in Iulio scribit **P. Clodium** inter publicas Bonæ deæ cæremonias penetrasse ad Pompeiam Q. Pompeij filiam, & Syllæ neptem, muliebri ueste, & propterea Cæsarem cum ipsa Pompeia diuortium fecisse. Proptérea Cic. quadam ad Lentulum epistola scribit, Clodium ipsum non pluris fecisse Bonam deam, quàm tres sorores.

Clisthenes malè audiit, & Comicorum laceratus est satyris, quòd parum uir haberetur, seq; cultu indecoro in fœminam transfiguraret. Vnde adagia nata, Clisthenem uideo: &, Clisthene intemperantior.

Eadem nota inuritur **Cleocrito**, quòd ad maiorem lasciuiam tunicis & uestibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ disciplinæ cupientissimus esset, neque tamen auderet Athenas ire (ubi profitebatur Socrates) quòd capitale foret, si quis Atheniensium Megaris, aut Megarensium Athenis, propter mutuũ utriusq; urbis odium, deprehenderetur, muliebri ueste indutus ad audiendum philosophum sub ipsam noctem itabat, ac demum ipso auroræ diluculo reuertebatur. Autor Gellius cap. 10. lib. 6.

Omnium (quos eneruauit mollities & deliciæ corruperunt) principem locum maioremq; apud posteros ignominiã meruit Assyriorum rex **Sardanapalus**, qui eò illecebrarum se demisit, ut relicta maiestate (qua princeps tanto debet excellere quantò sublimior est cæteris) positis masculi sexus indumentis, mentitus sit fœminam, interq; puellas & Eunuchos euiratior spadone delituerit. Quæ fuit causa, ut ab Arbacto præfectò, lasciuiam tam corruptam peroso ad incendium domus (in quam uictus se receperat) & uoluntariam mortem sit coactus.

MVLIERES HABITVM VIRILEM MENTITAE.

LOngè uerò aliter fecit **Semiramis** Aſſyriorum regina, quæ quum certò intelligeret, graue eſſe populo fœminam pati principantem, mortuo marito, uirum mentita eſt, ut tantiſper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc ætatem regnare non poterat) adoleſceret, regnoq; foret idoneus. Iuſtinus libro I.

Laudabile fuit, nec minus aſtutum **Theodoræ** uirginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad ſe ſtuprandam miſsi libidinem & furorem adeò uerbis emolliuit, ut non ſolùm à flagitio deterruerit hominem, uerùm etiam mutatis cum eo ueſtimentis, exitum à carcere (quo per Diocletianum fuerat intruſa) & impunitatem meruerit. Ambroſius lib.2.de Virgin.

Marina uirgo, natione Græca ſexum quoque diſsimulauit, ſed honeſta de cauſa, ut ſcilicet admitteretur in cœnobium quoddam, in quo ſoli uiri recipiebantur, ubi ad mortem uſq; ſanctiſſimè uixit nomine Marini. Volater.

Euphroſyna uirgo Alexandrina quum animæ tenus curioſa, corporis cultum nihili faceret, uirum mentita, profecta eſt in cœnobium, in quo pater degebat, ubi durauit XXXVI. annos nemini nota. Idem Volater.

Pelagia mulier fuit Antiochena, uoluptatibus & illecebris primùm deditiſsima, ut quæ nulli rei attentius uacaret, quàm corpori comendo. Tandem tamen meliore ducta ſpiritu, ubi aſpernari cœpit, quod pridem amabat maximè, uirum ſe finxit. Et ne rediuiuus aliquis priſtinæ uanitatis fomes denuò repullularet, relictis hominum colloquiis, ſeceſsit in ſolitarias nemorum latebras, ubi ad mortem perſeuerauit conſtantiſsimè.

Scitum eſt ex Chronicis, & à maioribus ſcriptum **Ioannam** Anglicam ab ephebis ſexum uirilem ſimulaſſe, & tandem fato neſcio quo, aut fortuna uolente, ad Pontificatum perueniſſe, in quo annis circiter duobus ſederit poſt Leonem quartum, neque prius innotuerit facti ueritas, quàm à quodam ex domeſticis imprægnata, tandem emiſerit partum. Sabell.& Cælius.

Dicæarchus apud Cælium teſtis eſt **Laſtheniam, Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam**, Platone uſas præceptore, & ornatu uirili auditorium nonnunquam intraſſe.

Eugenia filia cuiuſdam Philippi, inter Romanos potentiſsimi,

mi, uirum quoque mentita est in cœnobio, quo se inclusit, ut Domino commodius seruiret.

MERETRICES QVAEDAM.

Rhodope meretrix fuit Aegyptia, quæ tantas opes meretricio quæstu sibi comparauit, ut superbam & magnificam in Aegypto pyramidem construxerit. Eam Sappho Doricam uocat, & fratris sui Charaxi amicam his uerbis: Arsit inops frater uictus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuisse Rhodopen Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Aegyptum detulerit itidem meretricem Pyramidis illius autorem, & Aesopi fabulatoris Phrygij conseruam. Cui opinioni astipulatur Plinius libro 36. Natur. Hist. De hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius suis carminibus illustrauit, dicens: Vlla si iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuisset unquam.

Simili modo Martialis de **Spatale** scribit: Nouit Loturos Dasius numerare, poposcit Mammosam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quā propter formæ elegantiam Græci omnes turmatim conuolabant. Claudianus in Eutropium: Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari. Aristippo Cyrenaico cum ea fuit consuetudo: quod tamen flagitium philosophus sic defendebat, ut diceret, multum inter se & cæteros Laidis amatores interesse: Quòd ipse haberet Laidem, alij uerò haberentur à Laide. Autor Lactantius, qui etiam hoc ait: Quid ergo interfuit, quo animo philosophus ad meretricem famosissimam commearet, quum eum populus & riuales sui uiderent omnibus perditis nequiorem? Ab hac meretrice quum Demosthenes petiisset, ut sui copiam faceret, & illa decem drachmarum milia pro concubitu poposcisset, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philosophus, Pœnitere, inquit, tanti non emo. Autor Gellius, & post hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quæ Atticam iuuentutem in sui amorem pellexit. Hanc suis carminibus celebrauit Menander poëta Græcus, unde & **Menandræa** dicta est. Propert.

Turba Menandræ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus lusit Erichthonius.

Phryne meretrix Thespiensis (quæ ciuitas est Bœotiæ) olim in iudicium uocata, dum sibi timeret à sententia iudicum, sublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permiserunt. Neque tam profuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quàm uenustas formæ. Autore Quintil.

Eidem quum Praxiteles dedisset optionem eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ, nec tamen ipse prodere uoluisset, quænam esset pulcherrima, hoc fabricauit commentum: Subornauit enim qui Praxiteli nuntiaret officinam cum signis & tabulis conflagrare. quo tristi nuntio permotus Praxiteles percontari cœpit, Esset'ne saluus suus Cupido. Hoc itaque dolo explorauit meretrix, quænam esset tabula omnium ditissima. De hac meminit Propertius libro 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Crinitus lib.24. capite 10.

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamen pientissima. Nam Annibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim suppeditabat. Liuius lib.26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum constituit hæredem. Vnde Floralia sacra eidem consecrata sunt: alio nomine **Larentia** uocatur. De hac uide Gellium lib.6.cap.7.

Glycerium Thespiensis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quam à Praxitele gratis acceperat) Thespiensibus quoque dono dedit.

Leontium Gellius scribit fuisse meretricẽ, quæ Theophrasti libris doctissimè responderit.

Sinope scortum fuit nobile, celebrataeq; lasciuiæ: hinc Sinopissare uerbum, est libidinari, & lasciuire. Erasmus in Chil.

Sinopissare.

Erisichthon quidam Thessalus, quum absumptis facultatibus ad extremam deuenisset inopiam, coactus est filiam (quam habebat liberali forma) **Metram** nomine prostituere. Ad quam qui commeabant adolescentes, corporis copiam non assequebantur, nisi equos, boues, amplissimaq; deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum usus. Porrò Thessali per iocum dicebant Metram Erisichthonis uerti in ea omnia quæ illi ab amatoribus donabantur. Vnde fluxit prouerbium: Mutabilior Metra Erisichthonis.

Niceta & Aquilina sorores, quum corporis quæstu mererent, missæ sunt a Rege Dagnæ ad corrumpendum beatũ Christophorum, inculcandumq; ei falsæ religionis cultum. Verùm

aliter res se habuit: Nam & ipsæ ad fidem conuersæ sunt, & iussu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ unà cum tribus ancillis Dimna, Eugenia, & Eutropia, cunctis se prostituebat. Tandem tamen à Narcisso Hierosolymarum episcopo, ad bonam frugem reuocata, uoluptati repudium misit, & Christianam secuta est religionem, pro qua etiam martyrium passa est.

Eodem modo **Maria Magdalena**, Siri & Euchariæ filia, Lazariq; & Marthæ soror, aliquot annis uoluptatibus indulsit, adeò ut peccatricis meruerit nomē. Demum tamē ubi ad Christi in Simonis Leprosi domo recumbentis, pedes se prouoluisset, suisq; rigasset lacrymis, capillisq; abstersisset, & delibuisset unguento, ueniam impetrauit.

Plinius scribit **Campaspen** meretricem fuisse forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dederit.

Autorum monumentis celebratur **Leæna** meretrix, quæ nullis tormentis cogi potuit, ut Armodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet: in hoc Anaxarchum imitata, qui quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam in tortores expuit. Autores Plinius & Lactantius, & Crinitus libro 9. capite 8.

Lyde scortum celebratur Horatio lib.2.Carm.dicenti: Quis deuium scortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt scortum quoddam fuisse nomine **Cyrenem**, quæ in peragenda Venere duodecim figuris usa sit. Autor Erasmus in explanatione illius adagij, Duodecim artium homo.

Aspasia meretrix fuit, cuius gratia & suasu Pericles Samios expugnauit. Autor Plutarchus.

Idem in Photione scribit **Pithonicam** fuisse meretricē, quam Harpalus Alexandri domesticus supra modum adamauerit.

Eodem teste Alcibiades Atheniensis meretricem habuit charissimam **Timandram** nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus suis magnificum erexit. Cum hac oppressus est Alcibiades ipse à Lysandro.

Chione nomen est scorti apud Martial.libro 1. dicentem, A Chione saltem, uel Laide disce pudorem, Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur **Lycisca**, ut fellatrix & lupa, his uerbis·Facere in Lyciscam, Paule me iubes uersus, Quibus illa lectis

rubeat, & sit irata. O' Paule malus es, irrumare uis solus. Item apud Iuuenalem, Nomen mentita Lyciscæ.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates poëta Græcus suis carminibus lacerauit. De hac etiam meminit Martialis lib. 7.

Verrius apud Lactātiū testis est **Faulā** Herculis scortū fuisse.

Alcen quandam fuisse meretricem palam est ex uerbis Gellij lib. 4. scribentis: Dicebat Pythagoras se Euphorbum primò fuisse, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Mandulia fuit meretrix, cui Hostilius Mancinus diem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus esset. Autor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quasdam fuisse **Aphias**, id est, **Apuas** cognominatas, quòd minutulæ forent, albæq;, oculis grandioribus. Nomina eis fuere **Stagonium** & **Anthis**. Cælius cap. 19. lib. x.

Scribit Cælius **Sapphon** è Lesbo meretricem fuisse, sed non poëtriam: quoniam Lyrica Scandronymi fuit filia altera à scorto.

Fingunt fabulæ **Mintham** Plutonis fuisse pellicem, quam Proserpina dolis circonuenerit, & in hortensem mentam commutauerit. Huius meminerunt Strabo lib. 8. Cælius cap. 22. lib. 6.

Pandemus meretriculæ cuiusdam fuit nomen. Cælius.

Aristophanes in comœdiis scripsit **Cynnā**, **Salauacham**, & **Casaurium** fuisse Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen est quam Themistoclis fuisse matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illustribus.

Fuit **Anticyra** meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quòd cum mentis emotæ hominibus furentibusq; discumberet: uel quòd Nicostratus medicus moriens hellebori uim ei magnā reli querit. Cælius cap. 6. lib. 13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore sacra fecit Aristoteles, eiusq; laudibus hymnos dicauit. unde ab Eurimedonte seu Demophilo accusatus, relictis Athenis (ubi x x x. annos docuerat) Chalcidem se recepit. Autor Origenes.

Herodotus in Euterpe scribit **Archidicem** Græcam fuisse meretriculam, cuius amore insaniens Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur, **Lais**, **Cyrene**,

Lœna,

Leæna, Sinope, Pyrrhine, Sicyone.

Martialis libro 7. Epigrammatôn, notat **Cæliam**, quòd cuicunque petenti corporis sui copiam faceret. Vide uersus in historia de libidinosis.

LENONES, ET LENAE.

Dipsas nomen est lenæ, quam Ouid. 1. Eleg. suis carminibus insectatur, quòd puellam suam meretricia arte instrueret. Sic autem scribit: Est quædam (quicunque uolet cognoscere lenam, Audiat) est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Crobylus leno fuit scelestissimus: is duo scorta domi alebat, quorum lenociniis quàm plurimos adolescentes in perniciem alliciebat, allectos compilabat furto. Vnde natum adagium: Crobyli iugum, quod de conuentu & societate duorum hominum, qui pari sunt improbitate, dici consueuit. Erasmus in Chiliadibus. *Crobyli iugum.*

Timeus apud Erasmum testis est, **Cinnarum** quempiam fuisse patria Selinusium, arte Lenonem, qui quoad uiuebat, pollicebatur se facultates omnes Veneri consecraturum. Cæterùm moriens populo diripiendas exposuit.

Catullus inuehitur in quendam **Silonem**, quem ut lenonem arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narcisso Hierosolymarum episcopo à turpi & immundo quæstu reuocatam fuisse) matrem habuit **Hylariam**, quæ solis lenociniis uictum sibi comparabat.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

Hippoclydes Tysandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Clisthenis Sicyonij filiam ambiuit. Autor Herodotus, qui filiam illam **Agaristam** uocat, aliosq; eius procos enumerat Smyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damasum, quos ab Italia ad certamen uenisse scribit. Venerunt eodem teste ex Ionio sinu Amphimnestrus Epidamnius, Aetolus, Meges. E Peloponneso Leocides Phidoniæ Argiuorum tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alcmæonis filius. Ex Hetruria Lysanias: E Thessalia Dictatorides, Cranonius. Ex Molossis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, ut in Olympico certamine uires suas ostentarent, quoniam pater

puellæ Clisthenes Aristonymi filius proclamauerat, ei se daturum filiam, quem in certamine præstantissimum reperisset.

Proci **Hippodamiæ** Oenomai filiæ numerantur Marmax, Alcathus Parrhaonis filius, Euryalus, Eurymachus, Crotalus, Acrias Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Lasius, Chalcodus, Tricolonus, Aristomachus, Prias, Pelagus Aeolius, Cromius, Erythrus Leuconis filius. Alij tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, Lasius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Aristomachus, Crocalus. Cælius scribit Marmaca omnium primum uenisse Hippodamiæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum. Equasq; eius tradunt uocatos Partheniam & Eripham: quas quum iugulasset Oenomaus, iussit sepeliri.

Absente Vlysse proci ex diuersis locis conuenerunt, ut castitati **Penelopes** insidiarentur, fueruntq; Dulichij LII. Samij XXIIII. Zacynthij XX. Ithacenses XII. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Neso, Pysander, Hesippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomeus, Medon præco, Euphemus citharœdus. Quos omnes reuersus Vlysses occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his uerbis enumerat Dulichij: Samiiq;, & quos tulit alta Zacynthos, Turba ruunt in me luxuriosa proxi. Quid tibi Pysandrum, Polybum, Medontaq; dirum, Eurimachiq; auidas, Antinoique manus, Atque alios referam? quos omnes turpiter absens Ipse tuo partis sanguine rebus alis. Irus egens, pecorisq; Melanthius autor edendi, Vltimus accedunt in tua damna pudor. De Antinoo Propertius lib. 4. meminit: Penelopem quoq;, neglecto rumore mariti, Nubere lasciuo cogeret Antinoo.

Fuit **Hippomenes** unus ex procis **Atalantæ** uirginis Arcadicæ, quæ cum amatoribus certabat cursu. Vnde Statius lib. 1. Syl. Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo Hippomené.

Claudianus lib. 1. de Raptu, facit **Martem & Apollinem** Proserpinæ (priusquàm à Plutone rapta fuisset) procos, ubi ait:

Personat aula procis: pariter pro uirgine certant:
Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas:
Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Vergilius, Ouidius, & Ausonius inter procos Didonis numerant **Hiarbam** Getulorum regem. Propterea Dido ipsa apud Ausonium sic loquitur: Sed furias fugiens, atque arma procacis Hiarbæ, Seruaui, fateor, morte pudicitiam.

Saxo grammaticus facit **Otharum** quendam fortissimum, procum Sirithæ uirginis pudicissimæ. Hildigisleum uerò Theutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiusdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLAE AMATORES.

ANausis (de quo meminit Val. Flaccus lib. 6. Argon.) riualis fuit Stiri Albani.

Excandescit Catullus in **Raudum** riualem, ut puellæ suæ furem, ubi ait: Quænam te mala mens miselle Raude Egit præcipitem in meos iambos?

Idem Catullus ægrefert **Lesbium** riualem sibi ob pulchritudinem à Lesbia præpositum, ubi ait, Lesbius est pulcher, quidni, quem Lesbia malit, Quàm te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus uocat Mamurram Phormianum & Cæsarem socios riuales. Quàm durum sit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis uersibus:

Te socium uitæ, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus amice meis.
Lecto te solùm, lecto te deprecor uno:
Riualem possum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM PVELLARVM.

RApuit **Pluto** Proserpinam Cereris filiam, unde à Claudiano infernus raptor dicitur. Ouidius: Raptor agit currus, & nomine quemque uocando Exhortatur equos. Sylius lib. 14.

Eurytus Centaurus Hippodamen rapuit. Ouidius lib. 12. Metam. Eurytus Hippodamen: alij quam quisque probabat, Aut poterat, rapiunt.

Theseus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenam ipsam prius quàm Paris, non offensa tamen eius uirginitate. Ouid. Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoida Theseus. Idem lib. 1. de Arte: Forma uiros neglecta decet, Minoida Theseus Abstulit à nulla tempora comptus acu.

Paris Helenam, unde fax belli Troiani secuta est. Ouidius lib. 12. Victus es à timido Graiæ raptore maritæ. Idem in Epist. Hermiones: Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,

Argolicas pro se uertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretię uirginis Romanę pudicitiam per uim expugnauit: cuius rei dolore manum sibi intulit puella. Hunc raptum graphicè describit Ouid.lib.2.Fast.Seneca in Octauia: Nata Lucreti stuprum sæui passa tyranni.

Telamon Græcus Hesionem puellam Troianam,& **Achilles** Briseida. Ouidius in Epistola Acontij: Hesionem Telamon, Briseida cepit Achilles,Vtraq; uictorem nempe secuta suum.Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyiam filiam Erichtei Athenarum regis. Ouid. lib.1. Eleg. Si satis es raptæ Borea memor Orithyiæ. Propertius lib.3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Romulus Sabinas,& Hersiliam.Ouidius de Arte:Primus sollicitos fecisti Romule ludos, Quum iuuit uiduos rapta Sabina uiros. Pamphilus: Romani si fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanassam Herculis neptem, & Andromachen.

Aiax Oilei filius Cassandram. Ouidius in Ibin: Vtque ferox periit & fulmine & æquore raptor.

Nessus Centaurus Deianiram Herculis uxorem, ut scitè docet idem Ouidius lib.9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia, Marpissam suscepit, quam **Apharetus** uisam ex chorea rapuit. Autor Plutarchus in Parallel.

Simili modo **Catheus** nobilissimus adolescens Saliam uirginem, Anij Thuscorum regis filiam,adamauit usque ad raptum. Idem testis.

Tlepolemus Astyothiam ex Ephyra Peloponnesi urbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmessam. Horatius:Mouit Aiacem Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmessæ.

Iason Medeam, Aeëtæ Colchorum regis filiam,quam postea reliquit superinducta Creusa.

Hercules Pyrenem uirginem Bebryciam, à cuius nomine montes Pyrenæi nomen sumpserunt. Sylius: Nomen Bebrycia duxere à uirgine colles, Hospitis Alcidæ crimen, &c.

Iupiter Aeginem rapuit prope Acrocorinthum.

Castor Phœben, **Pollux** Ilairam sorores Leucippi filias. Propert.lib.1. Non sic Leucippi succendit Castora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira soror.

Apollo

Apollo Marpiſſam Eueni filiam, & Idæ uxorem. Idem Propertius: Non Idæ & cupido quondam diſcordia Phœbo Aueсta externis Hippodamia rotis.

Axus Oceani filius rapuit Perhibiam, **Iupiter** Europam, Seneca: Modo per fluctus raptam Europam, Taurum tergo portaſſe trucem.

Hercules Augen. Idem Seneca: Arcadia nempe uirgo Palladios choros Dum nectit auge, uim ſtupri paſſa excidit. **Dryope** nympha Hylam.

NVTRICES DIVERSORVM HOMINVM.

PHilix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sandapila per ueſpillones exportatum in ſuburbano ſuo Latina uia funerauit. Autor eſt Suetonius.

Policha nutrix fuit Oedipi, quem pater Laius deuouerat, quòd; eius manu periturum ſe ab oraculo didiciſſet.

Barce nutrix Sichei Phœnicum ditiſsimi, & mariti Didonis. Verg. lib. 4. Aen. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororem.

Charme Scyllæ puellæ. Vnde Verg. in Cyri: Illa autem quid nunc me inquit nutricula torques.

Caieta Aeneæ. Verg. lib. 7. Aen. Tu quoque littoribus noſtris Aeneia nutrix Aeternam moriens famam Caieta dediſti. Mart. Seu placet Aeneæ nutrix, ſeu filia Solis.

Beroë Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouid. lib. 3. Metam. Ipſaq; erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.

Aceſte nutrix fuit filiarum Adraſti. Statius lib. 1. Theb. Tunc rex longæuus Aceſten, &c.

Accam Laurentiam Romuli fuiſſe nutricem teſtis eſt Plin. lib. 18. cap. 2. Item Statius lib. 1. Syl. Iam ſecura parens Thuſcis regnabat in undis Ilia portantem laſſabat Romulus Accam.

Nyſa Bacchi fuit nutrix, quam Plinius ait ſepultam fuiſſe prope Scythopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine **Amyclam** uel (ut alij legunt) Amydam, pædagogum uerò Zopyrum. teſtis Plutarchus in Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & **Hellanice** nutrix Alexandri, autore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Muſarum, quæ filium nomine Erotum

ſuſce

suscepit Parnasi incolam, & uenationi deditum.

Amalthea & **Melissa** Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poëtę nutritum à capra fabulati sunt. Pont. Post hinc & pecus Olenium & Iouis inclyta nutrix. Alij tamen dicunt Iouem ab Adrastea & Ida Melissei filiabus nutritum, ut docet Erasmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi. Ouidius in Ibin: Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Statius lib.2.Syl. Quid te post cineres, deceptaq; funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit **Fesulam** unam à Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit **Hypsiphilem:** quæ cùm infantem in herba reliquisset, depastus est a serpente: Statio autore.

Caphyrna, seu Calphurnia Oceani filia Neptunum educauit una cum Rhodiis. Testes Annius in Berosum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canem significat, factum est, ut Cyrus creditus sit nutritus à cane. Testis Herodotus in Clio.

Ericlea, seu Euriclia nutrix fuit Vlyssis, de qua Ouidius in Epistola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt custosq; boum, longæuaq; nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius libro 28.cap.7. **Sotyram** & **Salpem** obstetrices facit, quarum etiam placita in quibusdam morborum remediis citat. Idem libro 32.cap.6. de Salpe meminit.

ANCILLAE QVAEDAM.

CYbale ancilla fuit pauperis cuiusdam Simili, cuius paupertatem Verg. describit in Moreto. Idem ibidem: Exuit interea Cybale quoque sedula panem.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ Propertianæ. Idem lib.4. Deliciæq; meæ Lathris, cui nomen ab usu est.

Cypassis ancilla fuit Corinnæ. Ouidius lib.2.Eleg. Comendis in mille modis perfecta capillis, Comere sed solas digna Cypassi deas.

Phyllis Troiana Phocei, **Bryseis** Achillis. Horatius: Ne sit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu: prius insolentem Serua Bryseis niueo colore Mouit Achillem.

Galantis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis

culis lib. 9. ubi ait: Vna ministrarum media de plebe Galantis Flaua comas aderat faciendis strenua iussis. Plinius lib.36.cap.27. facit **Ocrisiam** Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmessa Aiacis Thelamonij, **Cassandra** Agamemnonis. Horat. Mouit Aiacen Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmessę, Arsit Atrides medio in triũpho Virgine rapta.

Naæra & **Charmione** duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ spontaneam dominæ mortem secutæ sunt, ac suis gladiis se confoderunt. Autor Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, à cuius nomine Agareni dicti sunt, qui & Saraceni à Sara eiusdem Abrahæ uxore nominantur. Iosephus lib.1.Antiq.

Gyge ancilla fuit Parysatis reginæ Persarum, & matris Cyri. Autor Plutarchus.

Thressa Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipsum in foueam collapsum obiurgasse dicitur, quòd cœlestia scire cuperet, quum ne prospicere quidem potuisset, quæ ad pedes essent. Autor Theodoricus Cyrensis.

Herodotus in Euterpe scribit **Rhodopen** Thraciam ancillam fuisse Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamanthis à cuius nomine dicta est urbs Achaiæ, Alos.

Chionia, beatæ Anastasiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotum nomen est ancillæ à qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula seu **Philothis** nomen est ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib.1.Saturnal.

Plecusa fuit ancilla Dianæ, de qua Martial.lib.2. Et cecidit sectis icta Plecusa comis. Apud eundem lib.7. Lagopice nomen est ancillæ.

Proconnesia ancilla est apud Plinium, quæ eiusdem diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius peperit.

EVNVCHI, ET SPADONES.

A**Ristonicus** fuit Eunuchus Ptolemæi. **Phileterus** Lysimachi. **Dorotheus** Præsul Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Fauorinus quoque philosophus, Arelate oriundus, fuit Eunuchus, Hadriano principi maximè infensus. Propterea tria de se mira prædicabat, se Gallum Græcissare. Eunuchum mœchum putari

putari, Inimicum Imperatori uiuere.

Hyacinthus & **Prothus** Eunuchi fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti sub Maximiano.

Narses fuit Eunuchus, Iustiniani principis cubicularius, è Chartulario & Bibliopola princeps copiarum factus post Belisarium, qui multis rebus præclarè gestis, tandem siue inuidia, siue fortuna, siue populi accusatione, in odium Iustiniani & uxoris eius deuenit, adeò ut imperator literas ad eum dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, ut ad colum, pensum, & lanas rediret. Tum ille iratus, ducam (inquit) tale pensum, talemq; ordiar telam, quam non facile sit uobis explicare. Itaq; ut iniuriam ulcisceretur, Longobardos Romam iandiu inuadere cupientes conuocauit.

Paulus diaconus.

Parthenius & **Calocerus** Eunuchi Tryphoniæ uxoris Decij, martyres facti sunt sub eodem principe.

Ananias, Azarias & **Misaël** pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonosor captos duxit Babylonem, & ibidem castrauit, deditq; Aphanam Eunuchorum præfecto.

Paronetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti pretio fuisse emptum.

Arnaces Eunuchus fuit, quem Themistocles accepit in deditionem. Plutarchus in Aristide.

Tyreus Eunuchus fuit & cubicularius uxoris Darij.

Didymus fuit quispiam Eunuchus qui uxoris suæ copiam omnibus faciebat, ut eo ditesceret modo.

Photinus fuit Eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæsaris uictoris, Pompeium suasit interimendum. Lucanus: Ausus Pompeium leto damnare Photinus.

Ganymedes fuit Eunuchus, & nutritius Arsinoës, de quo Lucanus libro 10. A famulo Ganymede dolis peruenit ad hostes Cæsaris Arsinoë.

Bagoas fuit spado, qui Alexandrum obsequio corporis sibi deuinxit. Autor Cælius.

Corn. Tacitus scribit **Pelagonem** fuisse spadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo ministrum regium præposuerit.

Posidius fuit Eunuchus Messalinæ uxoris Claudij Tyberij, cui imperatrix ipsa post triumphum Britannicum inter militariũ fortissimos arma insignia tanquam participi uictoriæ dono dedit. Autor Sex. Aurelius.

Sporus fuit spado Neronis, quem Nero ipse exectum formare in

re in mulierem tentauerat. Hic dominum iuuit ad inferendam sibi mortem.

Fuit **Menophilus** Mithridatis Pontici regis Eunuchus. Autor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit Eunuchus Iustini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Autor Herodotus.

Candaces Aethiops natione, fuit Eunuchus, & Christi discipulus.

Sylla & **Cotta** cum unico testiculo nati sunt. Blondus.

Halotus fuit Eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæsaris Claudij, qui suasu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. Autor Suetonius.

Bochis Eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, sororum Mithridatis.

Hermias Eunuchus fuit trapezitæ cuiusdam, qui Athenas profectus, Platonem, Aristotelemq; audiuit. Strabo lib. 13.

INCESTVOSI.

ANchemolus filius Rheti, Marrhubiorum regis, nouercam suam Casperiam stuprauit. Verg. libr. 10. Hinc Sthelenum petit, & Rheti de gente uetusta Anchemolum thalamos ausum incestare nouercæ.

Artaxerxes puellam Atossam perditissimè adamauit. Quo factum est, ut post frequentem Veneris consuetudinem, eam in matrimonium duxerit, contẽptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Bistonide nympha, Philomelam filiam Pandionis regis Athenarum, uxoris suæ Prognes sororem, stuprauit. Ouidius libro 6. Meta. Fallusq; nefas & uirginem & unam Vi superat, frustrà clamato sæpe parente. Ausonius: Intulit incestam tibi uim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib 7. Meta. Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat, sæuarum more ferarum. Quintianus in Cleopol. Flagret si matris amore Menephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum esset forma liberali, adamatus est à sorore Biblide ad incestum usq;, cuius pœnitentia postea se interfecit. Ouid. lib. 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Non soror ut fratrem, nec qua debebat, amauit. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu suscepit Adonidem. Ouidius libr. 10. Accipit

cipit obſcœno genitor ſua uiſcera lecto Virgineosq; metus leuat, hortaturq; timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Semina fert utero, conceptaq; crimina portat.

Macareus filius Aeoli rem habuit cum ſorore Canace. Ouidius lib.2. Triſt. Nobilis eſt Canace fratris amore ſui. Idem in Epiſt. Canaces: Cur unquàm plus me frater quàm frater amaſti? Et tibi non debet quod ſoror eſſe, fui? Idem in Ibin: Vtq; ſua Macareus ſic potiare tua.

Cleopatra à fratre (quem pro merito habebat) polluta eſt. Vnde Lucanus lib.8. Degener inceſtæ ſceptris ceſſure ſororis. Et lib.10. Miſcuit inceſtam ducibus Ptolemæida noſtris.

Martialis ſcribens ad Fabullum lib. 12. arguit **Themiſonem** quendam inceſtus cum ſorore, ubi ait: Quare non habeat Fabulle quæris uxorem Themiſon? habet ſororem.

Oedipus mortuo patre Laio (quem ignotum occiderat) neſcius, & imprudens duxit Iocaſtam matrem ſuam, ex qua ſuſcepit Etheoclem, & Polynicen. Statius lib.1. Theba. Scandere quin etiam thalamos hic impius hæres Patris, & immeritæ gremium inceſtare parentis Appetiit, proprios monſtro reuolutus in ortus. Ouidius in Ibin: Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit, Expertus ſcelus eſt cuius uterq; parés. Claudianus in Eutropium.

Statius libro 9. Thebaid. ait **Cydonem** quendam adamatum à ſorore. Eius uerba ſunt hæc: Et male dilectum miſeræ Cydona ſorori.

Thyeſtes rem habuit cum Europa fratris uxore, & cùm Pelopeia filia. Ouidius: Filia ſi fuerit, ſit quod Pelopeia Thyeſti, Myrrha ſuo patri, Nyctimeneq; ſuo.

M. Tullius Cicero poſtulauit **P. Clodium** inimicum inceſtus cum ſororibus. Ait enim eum non pluris feciſſe Bonam deam quàm tres ſorores.

Secundus philoſophus quum matri neſcienti eſſe filium, ſe commiſcuiſſet, & illa facto cognito, ſceleris horrore intuliſſet ſibi mortem: ipſe quoque quum inceſtus pœnitentia, tum dolore maternæ mortis æternum tacuit, ut ulciſceretur uocem, qua in concubitu matri innotuerat. Autor Diogenes.

Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. Volat.

M. Antoninus imperator conſuetudinem ueneris habuiſſe dicitur cum Fauſtina ſorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Antonius Caracalla Imper. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, si liceret. Quibus uerbis ostendebat se eius concubitum appetere. Tum illa. Si libet licet, respondit. Leges dat Imperator, non accipit. Quibus uerbis audacior factus Caracalla, nouercam ipsam sibi copulauit, cuius filium Getam paulò ante interfecerat. Autores Sex. Aurelius, & Aelius Sparti.

Ptolemaeus Euergetes Berenicem sororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodericus, Francorum rex, fratris à se interfecti filiam duxit in uxorem.

Fuit & **Ioui** Deorum maximo stupri frequens consuetudo cum Cerere & Iunone sororibus, ut uolunt poëtae: qui quum Deorum furta carminibus suis detegunt, nihil aliud faciũt, quàm quòd indicant non esse iis credendum, quos stupris, incestibus, & adulteriis contaminatos docent.

Capronia uirgo uestalis comperta incestus, laqueo suffocata est.

Caligula tres sorores suas stupro contaminauit: ob quem incestum Iouem se uocabat. Autores Sex. Aurelius, & Tranquillus, cuius uerba sunt haec: Cũ omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenoq; conuiuio singulas infra se uicissim collocabat, uxore supra cubante. Ex his Drusillam uitiasse uirginem praetextatus adhuc creditur.

Commodus quoque Imperator (qui natus est eo die, quo Caligula) sorores constuprauit, cõcubinasq; sub oculis suis constuprari ab amicis iubebat. Lamprid.

Aufilena quaedam proscinditur à Catullo, quòd patruo se prostituisset, & ex eo genuisset liberos. Haec sunt eius uerba: Aufilena uiro contentam uiuere solo Nuptarum laus est laudibus eximiis, Sed cuiuis quãuis potius succumbere fas est, Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulantur poëtae **Nereum** maris deum, iacuisse cum Doride sorore, & ex ea suscepisse Nymphas, quas Nereides uocant.

Phoenix Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice. Autor Domitius Calderinus in Ibin Ouidij.

Phineus duos habuit filios, qui nouercam Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam uiolarunt. Vnde & à patre excaecati sunt. Autor Ouidius in Ibin.

Ptolemaeus Philadelphus stupri consuetudinẽ fecit cum

Arsinoë sorore, ut **Herodes Antipas** cum Philippi fratris uxore.

Hypermnestra concubitum fratris (quem deperibat) nocturno tempore assecuta est. Ouid. in Ibin: Quæq; sui Venerem iunxit cum fratre mariti Locris in ancillæ dissimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiam pro uxore habuit: Diis incestum uindicantibus, ambo in montes conuersi sunt. Ad quod allusit Oui. in Ibin, dicens: Nec tibi si quid amas, felicius Hęmone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem suum, ut eius uxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi sacra despicaretur, ulciscente numine, in ebrietatem lapsus, filiam Medulianam corrupit. Quod ægreferens puella, patrem ipsum interfecit.

Plutarchus in Parallel.

Idem quoq; contigit **Cyanippo**, qui ulciscente Baccho (cuius sacrificia itidem spernebat) lapsus in ebrietatē, Cyanem filiam stuprauit, à qua postea interfectus est. Plutarc. in Parall.

Valeria Tusculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod ubi resciuit Valerius, intulit sibi mortem. Idem autor.

Papyrius Romanus nomine, Papyrij Volucris filius, sororem nomine Canusiam grauidam fecit. Rei certior factus pater, utriq; gladium misit, quo se interfecerunt.

Gidica Pomminij Laurentini uxor, Comminium priuignum adamauit usque ad incestum. A' quo repulsam passa, laqueo se suspendit. Quo mortis genere periit **Phædra**, ab Hippolyto priuigno itidem spreta.

Tuciam uirginem Vestalem incestam fuisse, testis est Plinius lib. 28. cap. 2.

Sysimithritas, Persarum satrapes, duos ex matre liberos suscepit. Nam, autore Curtio, apud Persas parentibus stupro coire cum liberis fas est.

Scribit Corn. Tacitus **Agrippinam** se plerunq; ad incestum obtulisse Neroni filio, quum per uinum & epulas incalesceret.

Perdix uenator fuit infando matris Polycastes amore correptus, quam & contaminauit. Vnde Perdicis libido abijt in prouerbium, pro efferata, turpi atq; infami. Autor Cælius.

Claudius Cæsar Agrippinam Germanici fratris filiam nouercam duobus liberis superinduxit, cuius insidiis & uenenis postea interfectus est.

Sex. Aurel.

Ioannes Ariminensis sororem suam duxit uxorem. Autor

Pont

Pontanus de Obedientia.

Herodotus scribit **Cambysem** regem Persarum, uni ex sororibus stuprum intulisse, eaq; mortua, alteram iuniorem itidem uiolasse, & uxorem duxisse, quam postea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opœam nouercam duxit in matrimonium. Autor idem Herodotus.

Philippus, frater Alfonsi decimi Hispaniæ regis, Christianam Daciæ regis filiam & fratris sui uxorem sibi per uim copulauit, spreta religione, ac sacerdotio, quum esset abbas, & præsul Hispalensis.

Nicteus rex Aethiopiæ cum Nictimene filia concubuit.

ADVLTERI, ET ADVLTERAE.

PAris, quòd Helenam Menelai uxorem rapuerit: & **Helena**, quòd maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in Epist. Sit facie quamuis insignis, adultera certè est, Deseruit socios hospite capta deos. Idem: Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello? Horatius: Iam nec Lacenæ splendet adulteræ famosus hospes.

Clytemnestra amore **Aegysthi**, quo cum mœchari consueuerat, maritum Agamemnona Troia redeuntem interfecit. Propertius lib.3.

Martialis arguit **Leuinam** mulierem, quòd casta uenerit Baias, & adultera redierit. Hæc eius uerba: Incidit in flammas, Veneremq; secuta relicto Coniuge Penelope uenit, abiitq; Helene. Idem quoq; arguit adulterij **Paulam** aliam fœminam.

Idem lib.2. de **Thelesina**, scribit: Vxorem nolo Thelesinam ducere. quare? Mœcha est. Sed pueris dat Thelesina, uolo. Idem libro 6.

Proculina quoq;, **Lectoria**, & **Gellia** ab eodem notantur ut adulteræ, ut à Catullo notatur **Aufilena**.

Hippia. Iuuenalis: Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius scribit Iulium Cæsarem diuortium fecisse cum **Pompeia** uxore, Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte, quòd fama ferret, eam à P. Clodio inter sacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij consuetudinem fertur habuisse cum **Domitiano**. Iuuen. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam Solueret.

Homerus poëtarum max. natus est ex adulterio matris **Critheidis**, uirginis Cumanæ. Autor Plutarch.

Dauid lumen ſapientiæ & religionis ſpeculum, cum **Berſabea** uxore Vriæ adulterium commiſit, cui ſceleri adiecit ipſius Vriæ mortem, quem bello perdendum expoſuit.

Conradinus Imp. Conradi filius, ut uxore comitis Caſertani potiretur, uirum honoris ſpecie ablegauit.

Egica rex Hiſpaniæ Faſillam ducem Tudenſem (ut eius uxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam **Limonem** in adulterio deprehenſam equo famelico deuorandam expoſuit. Ouid. in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam, Et tua dente ferox uiſcera carpat equus. Idem: Vtq; nouum paſſa eſt genus Hippomeneia pœnæ.

Quum turpiſsimum ſit ab his uirtute nos ſuperari, quos antecellimus dignitate, nihilominus **Ioannes** XII. Pont. Max. exuta morum honeſtate, relegataq; uerecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitiis non defuit ultio. Ad extremum enim deprehenſus in adulterio, ibidem interfectus eſt. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mantuæ cum Iſabella uxore Luchini Vicecomitis Italiæ mœchatus eſt. Volater.

Ludouicum Gonzagam in adulterio deprehẽſum Mantuani capite punierunt.

Meſſalina uxor Claudij Tiberij primo clàm, mox paſsim, quaſi iure, adulteriis utebatur. Ex quo facto plures metu abſtinentes extincti ſunt. Dehinc atrocius accenſa nobiliſsimas quaſq; nuptas & uirgines turpitudinis ſuæ comites delegit, coëgitq; mares ut adeſſent. Quod ſi quis recuſaret, ficto crimine in ipſum, omnemq; eius familiam iubebat ſæuiri. Quinetiam (quod turpius eſt multò) prouocauit ad lecti palæſtram unam ex ancillis, quæ meretricio quæſtu uictum ſibi quæritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire uirum quum ſenſerat uxor, &c.

Fabia Fabij Fabricani uxor, dum **Petronium** Valentinum liberali forma adoleſcentem (quo cum adulterij conſuetudinem habebat) maximè deperiret, maritum interfecit, ut adultero frueretur ſecurius. Plutarchus in Parall.

Plinius libro 29. ait, **Vectium Valentem** medicum fuiſſe adulterio Meſſalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuiſſe in domibus principum, ut **Eudemi** in **Liuia**, **Druſi Cæſaris** & **Valentis** medici in **Meſſalina**.

Alcibiades Athenienſis cum **Thimea** Agidis regis uxore

libidin

libidinari solitus est. Autor Plutarchus.

M. Varro apud Gellium testis est **C. Sallustium** historiarum scriptorem deprehensum in adulterio ab Annio Milone, & loris cæsum, dataq; pecunia dimissum. Cicero improperat ipsi Sallustio, quòd paternam domum uendiderit, ut adulterij pœnam declinaret.

Cælius scribit **Phaonem** spectabili forma adolescentem à Mitylenæorum mulieribus ardenter adamatum. Vnde factum, ut in adulterio deprehensus iugularetur.

Hyettus uir quidam Argiuus, **Molurum** quendam in adulterio cum uxore deprehensum interfecit. Idem Cælius.

Phauorinus philosophus, quum eunuchus foret, & Androgynus, adulterasse tamen uiri Consularis uxorem creditus est. Idem testis.

Qui Imperatorum uitas scripserunt, testantur **Phocam** Imperat. diuersis adulteriis infamem fuisse.

Zoë imperatrix Romanum Argyropylum maritum interfecit, quo liberius mœcharetur cum **Michaële Paphlagone**, qui imperio successit. Bap. Egnat.

Constantinus Monomachus Imper. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ uxoris habuit, quam efflictim deperiit. Idem Egnat.

Corrupit **Iulius Cæsar** plurimas illustres fœminas: **Posthumiam** Seruij Sulpitij, **Lolliam** Auli Gabinij, **Tertulliam** M. Crassi, & Cn. Pompeij **Mutiam**. Sed ante alias dilexit M. Bruti **Seruiliam** matrem, cui sexagies sestertiûm gemmã mercatus est. Corrupit quoq; Seruiliæ filiam **Iuniam** tertiam, M. Crassi uxorem. Dilexit & Reginas, ut **Euriem Mauram** Bogudis uxorem, sed maximè **Cleopatram**, cum qua & conuiuia in primam lucem sæpe protraxit, & eadem naue thalamoq; penè Æthiopia tenus Aegyptum penetrauit. Autor est Sueton.

Exercuit & **Augustus** adulteria, ut cum **Liuia**, quam quum grauidam reddidisset, tegendi sceleris causa, nuptias festinauit, ut obiecit Antonius. Abduxit & fœminam consularem è triclinio, uiro coram, quam rursus ad conuiuium rubentibus oculis, & incomptiore capillo reduxit. Rem quoque habuit cum **Tertullia, Terentilla, Drusilla, Saluia, & Citiscenia.** Autor Suetonius.

Saxo Grammaticus ait **Friggam** Othimi Danorum regis uxorem cuidam familiarium se stupro subiecisse.

Gregorius Turonensis scribit, **Deuteriam** quandam fœminam à **Theodeberto** Francorum rege adulteratam. Idem ait **Dagulphum** abbatem in adulteria admodum procliuem fuisse.

Scribit Macrobrius Aesopum libertum **Demosthenis** conscium adulterij (quod cum Iulia patronus commiserat) tortum diutissimè pesseuerasse non prodere patronum, donec aliis consciis coarguentibus Demosthenes ipse fateretur.

Plato in 11. de Rep. scribit, **Gygem** stuprasse Candaulis Lydorum regis uxorem, quod & confirmat Herod.

Aripertus Clotarij filius Francorum rex, ob amorem in ancillas, cum uxore diuortium fecit.

Solon suis legibus uoluit fas esse deprehendenti mœchum interficere in ipso adulterio.

Adulterij pœnam apud Romam. uide Gell. lib. 10. cap. 23.

Zaleucus legem tulit, ut quisquis mœchus aut adulter deprehensus fuerit, erutis oculis pœnas lueret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

PAsiphaë Solis filia, & uxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum usque fertur admasse, ex quo & biforme illud monstrum Minotaurum susceperit. Proper. Vxorem quondam magni Minois (ut aiunt).

Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in **Aiace** Oilei filio tantus libidinis feruor, ut temperare sibi nequiuerit, quin Cassandram Priami filiam in templo Palladis oppresserit. Quo factum est, ut Dea iniuriam ulciscente fulminatus sit in mari cum aliquot aliis Græcis, ut docet Vergil. lib. 1. Aeneid.

Immoderatam **Cæliæ** libidinem notat Martial. lib. 7.

Das Cattis, das Germanis, das Cælia Dacis,
  Nec Cilicum spernis, Cappadocumq; toros.
Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor
  Nauigat, à rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cælium testis est, Persas à Græcis didicisse pueris abuti. In quos debacchari solitum **Alexandrum** scripsit Athenæus, quum etiam Bagoan inspectante theatro uniuerso suauiari plerumq; non erubuerit. Contrà tamen pleriq; sentiunt, feruntq; tanta castitate præditum fuisse, ut præter uxo-

rem, & Bersanen è Damasco uiduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Pisistrati filius, quum Armodium, & Aristogitonem excellenti forma pueros per uim pædicasset, coniurationem in se concitauit. Iuuenes enim probrum ægreferentes, non prius finem insidiis fecerunt, quàm eum de medio sustulerint, libidinem hominis, magis quàm tyrannidem pertæsi. Autor apud Volat. Thucydides.

Iam docuimus, quomodo **P. Clodius** præter stupratas sorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ cæremonias ad Pompeiam Q. Pompeij filiam furtim penetrauerit, eamq; adulterauerit. Plutarchus in uita Cicer.

Q. Flaminius, uir consularis, puerum impudicè deperiit, adeò ut quocunque proficisceretur, nunquàm ab eius latere discederet. Quoq; magis inseruiret amasio, quendam in conuiuio securi percussit, quum per aliquem se præsente optasset interfici: licet hoc in fœminæ gratiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus est Augustus **Iulias** filiam, & neptem, omnibus libidinum probris contaminatas relegare. Constat filiam infamem fuisse uulgatis per urbem adulteriis.

Ferunt **Palemonem** Grammaticum flagrasse libidinibus in mulieres usque ad oris infamiam.

L. Papyrius Publium adolescentem in uinculis tenebat, & afficiebat plagis, quòd eius stuprum pati nollet. Re ad Senatum delata, damnatus est Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Liuius lib. 8.

Idem in T. Veturium adolescentem fecisse dicitur **C. Plotius.** Valerius Maximus.

Habuit **Philippus Macedo** Alexandrum adolescentem Olympiadis uxoris suæ fratrem non ad alium usum, quàm ad stupri consuetudinem. Trogus lib. 8.

Semiramis Assyriorum regina, quæ masculam uirtutem semper ferè præ se tulit, & omnium calculis laudata est, ad extremum tantis deliciis, tantoq; pruritu libidinis incaluit, ut mortuo marito, non admiserit solum, at etiam prouocauerit plerosq; ex suis militibus, qui forma essent elegantiore, quos postea crudeliter necabat. Diodorus lib. 3. Produnt & nonnulli eam à Nino filio interemptam, quum eius congressum appeteret. Trogus lib. 2. Et (quod omnium longè turpissimum est) equum ab ea adamatum usque ad coitum, Iuba testis est apud Plinium.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) causa libidinum in matronas interfectus est apud Agrippinam. Trebellius Pollio.

Aristo Ephesius genus fœmineum perosus cum asina concubuit, ex eoq; concubitu genita est puella, cui à cruribus asininis nomen indutum est Onosceli. Autor Plutarchus in Parall.

Idem ait **Publium Stellum** (quem Fuluium alij uocant) mulierum odio equæ se commiscuisse, ex qua formosam susceperit puellam, Hipponam nomine.

Demetrius Poliorcetes Antigoni filius, Democli laudabilis formæ adolescentulo stuprum inferre uoluit. Quod quum per inualidas ætatis uires puer non posset aliter effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit, ibiq; mortuus est. Idem Demetrius Lamiæ aliisq; scortis talenta CCL. erogauit: Autore Plutarcho.

Aufidius crebris fuit adulteriis famosus, & matronarum frequentisimus corruptor apud Romanos. Iuuenal. Sat. 9. Notior Aufidio mœchus celebrare solebas. Martial. Procuratorem uultu qui proferat ipso, Acrior hoc huius non erit Aufidius.

Non erubuit Imp. **Caligula** sororibus suis congredi, quarum ambas exoletis suis prostrauit, quò facilius eas in causa Aemylij condẽnaret, tanquam adulteras. Liuiam Horestillã C. Pisoni nuptam, sibi iunxit, & intra biennium repudiauit, repudiatam relegauit. Lolliam Paulinam C. Memmio ablatam coniunxit sibi, breuiq; missam fecit, interdicto cuiusq; in perpetuum coitu. Cesoniam adamauit, quam amicis plerũq; ostendit nudam. M. Lepidũ & M. Nestorem pantomimum dilexisse fertur commercio mutui stupri. Val. Catullus consulari familia iuuenis, stupratum se ab eo, & latera sibi contubernio eius defessa uociferatus est. Suetonius.

Commodus Imperator sorores constuprauit, suasq; concubinas uidens, ac uolens, ab amicis constuprari passus est. Adolescens infamauit omne genus hominum, quod erat secum, & ab omnibus est infamatus. Habuit in deliciis homines appellatos nominibus uerendorum utriusq; sexus, quos libentius oculis suis applicabat. Autor Lampridius.

Idem Commodus cum CCC. concubinis quas ex matronarum meretricumq; delectu ad formæ speciem constituerat, ac trecentis aliis puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & lasciuiebat. Lampridius.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas regno

gno pulsus est, demum tamen restitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulierosus, ac libidini deditus. Concubinas habuit XXII. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & Priamus sui seculi uocatus est, & à nonnullis per cauillum Priapus. Autor Iulius Capitolinus.

Vgutius princeps Florentinus interfectus est à ciuibus, ob procliuem in fœminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Persarum eò lasciuiæ se demisit, ut Spintriis nouarumq; uoluptatum repertoribus præmia constituerit. Autor Valerius Max.

Messalina Claudij Cæsaris coniunx ad certamen Veneris elegit nobilissimam ex prostitutis ancillam, mercenariæ stipis, eamq; die ac nocte superauit, quinto ac uicesimo concubitu. Autor Plin. lib. 10. cap. 62.

Idem Plinius scribit **Arellium** celebrem fuisse Romæ pictorem paulò ante diuum Augustum, qui semper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Crassus Romanorum ditissimus, uno è fratribus mortuo, illius uxori congressus est, & ex ea filios aliquot procreauit. Autor Plutarchus.

Surinas Parthorum ditissimus & secundus à rege, ducentas pellices habebat in castris. Idem Autor.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellam plebeiam, sed forma excellentem (quam Virginius pater M. Icilio Tribunitio uiro, & expertæ uirtutis homini desponderat) per uim stuprauit, quum nec pretio, nec spe posset allicere. Quæ fuit causa abrogandi magistratus decemuirorum, quemadmodum reges prius ob stupratam Lucretiam eiecti fuerant. Autor Liuius, & Cicero lib. 2. de Finibus.

Tigilinus fuit quispiam inter Romanos uitæ corruptissimæ, qui per impudicitiam multa à Nerone consecutus est, quem ad omne corruperat. Cor. Tacitus lib. 17.

Martialis libro 7. taxat **Papilum** quendam uelut cunnilingum, & irrumatorem.

Hostius princeps quidam fuit obscœnitatis perditissimæ, præferuidæq; libidinis, Augusti temporibus, utriq; Veneri, masculæ scilicet, & muliebri deditissimus: qui fecit specula eius notæ, ut imagines multò redderent maiores. Quum ergo Veneri se daret, ea ita disponebat ut quum uirum pateretur, omnes ad-

missarij sui motus in speculo uideret, ac deinde falsa ipsius membri magnitudine tanquàm uera gauderet.

Agrippina filij Neronis concubitum desiderasse fertur. Cli. apud Tacitum lib.4.

Ausonius inuehitur suis carminibus in quendam **Eunum**, quem ut liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotades poëta fuit Iambographus impurissimus, qui uersus adeò Pathicos, Cinædicamq; Venerem spirantes conscripsit, ut ab eius lectione casti abhorrerent oculi. Quo factum est, ut Sotadica poëmata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoque Sotadicos ceu prostituere Cinædos.

Sotadica poëmata.

Conuenit inter multos **Socratem** (qui tamen Apollinis oraculo mortalium sapientissimus est habitus) Athenis in ius fuisse uocatum, & ab Anyto accusatum, quòd puerorum mores corrumperet. Quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa sint exempla crudelitatis in **Nerone**, libidinis quoq; non pauciora turpissimam eius uitam infamant. Quorum hæc præcipua. Rubriæ Vestali uirgini uim intulit. Puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est, quem & solenni nuptiarum officio ad se cum dote perductum pro uxore habuit. Propterea emanarat iocus, bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius eius pater talem habuisset uxorem. Præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica unà ueheretur) libidinatus est. Viros, & fœminas ad stipites quandoque deligauit, ut eorum inguina & inuaderet, & delamberet. Doryphoro liberto (sicut ipsi Sporus fecerat) denupsit, uoces & eiulatus uim patientium uirginum imitatus. Hæc Tranquillus. De hac eius portentosa libidine Corn. Tacitus abunde scribit.

Fuit **Caluia Crispillina** magistra libidinum Neronis, digna discipulo magistra. Idem Tacitus lib.17.

Aeschines criminosa & uirulenta oratione **Timarchum** de impudicitia accusauit, apud Athenienses. Autor Gellius ca.3. lib.18.

Cicero lib.2. de Finib. ait, **L. Torium** Balbum ita uixisse, ut nulla tā exquisita posset inueniri uoluptas, qua non abundaret. Omnes libidinum uoluptates experiri uoluit Assyriorū rex **Sardanapalus**, dum uiriles perosus tunicas, in mulierem se transformauit, relictaq; regni cura, lasciuiæ se totum deuouit, ac perimendum commisit. Trogus lib.1. & Cic. lib.5. Tusc. quæst.

Quid

Quid iam mirum debet uideri, si concinna & elegans puellarum forma uiros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiantur, qui inanimatarum rerum amore, & desiderio intabuerint? Aiunt enim **Pygmalionem** quendam fuisse, qui statuam formosam dilexerit, eamq; ceu egregiam aliquam Nympham, & frequentibus osculis suauiatus sit, & lecto dignatus. Vnde Quintianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adolescens quoq; **Atheniensis** speciosum Fortunæ simulacrum, ad tantam adamauit insaniã, ut ipsum & arctißimè complecteretur, & suauiaretur blandißimè. Quo desiderio quum in dies acrius intabesceret, impatiens amoris perrexit ad senatum, extentisque precibus rogauit fieri sibi statuæ potestatem, largum auri cumulum paratus erogare. Qua in re quũ repulsam passus esset, ad statuam ipsam corpus confodit. Cælius cap.32. lib.7.

Est & aliud simile exemplum apud Plinium de puero, qui Praxitelis simulacro congressus sit, Cuius concubitus relictæ maculæ fuerunt indices. De hoc Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Aelius Spartianus.

Dionysius iunior quum se in Locrensium urbem contulisset, per summam lætitiã uirgines eius loci cõstuprabat, quas pulso paulò pòst in exilium tyranno ciues peremere, impactis sub ungues acubus, ossibusq; in mortario attritis. Autor Cælius.

Ferunt **Orpheum** Thraca detestandæ in mares libidinis principem & repertorem fuisse, quum tamen aspernaretur fœminas. Ouid.lib.10.Metam. Cælius cap.30. lib.8.

Catullus **Rufi** cuiusdam Bononiensis libidinem amarulentè lacerat, quòd mulieris magæ os irrumaret.

Satyrus felle aspergit quendam **Gellium** patrui sui irrumatorem, matrisq; & sororis stupratorem.

Conuiciis quoq; proscindit **Gallum** quendã, qui ut facilius posset fratrũ suorum liberos & uxorem in suam libidinem allicere, ipse leno eos stupra committere docuit. Hæc autem Catulli uerba: Gallus homo est bellus, nã dulces iungit amores Cũ puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo est bellus, nec se uidet esse maritum. Qui patruus patrui monstret adulterium.

Nihil propè, quod uirum perfectũ deceat, **Cæsari** defuisset, si pudi

si pudicitiæ famam seruasset tenacius. Verùm seu malis artibus, siue natura hoc cacoëthes pestilensq; uirus ei usque adeò inhæsit, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit. Quod (ut cætera taceamus exempla) portentosam eius libidinem satis arguit. Suetonius.

Sunt qui dicant **Thamyram** primum flagitiosis puerorum amoribus, ac præposteri concubitus fœditate pollutum, quum cepisset efflictim deperire Hymenæum, Calliopes, & Magnetis filium. Alij tamen **Thaloni** Cretensi rei tam probrosæ initia contribuunt, qui Rhadamanthum adamarit. Cælius lib.8.cap.30.

Aristoteles prodit permissam fuisse in **Creta** masculam Venerem, lata quoque de hoc lege. Traditum est, & **Chalcidenses** in Euboia, pueriles amplexari amores ad stuporem usque. Cælius ibidem.

Sophocles & **Aeschylus** hac peste famam suam corruperunt, non tacentibus theatris.

Lusius Marij ex sorore nepos, quum Trebonio pudicæ sanctitatis militi uim & stuprum uellet inferre, ab eodem interfectus est.

Deuinxit sibi Alexandrum **Bagoas** spado, nec alio obsequio, quàm impudica sui corporis copia. Propterea quum Orsines Persa nobilissimus Alexandrum eiusq; amicos muneribus cumularet, soli Bagoæ nihil honoris detulit. Rogatus causam, respondit, se amicos regis non scorta colere. Cælius cap.30.lib.8.

Sallustius impingit **Ciceroni**, quòd filiam habuerit pellicem matris. Sed inimici uerba fidem non capiunt.

Testatum est Græcorum monumentis **Pindarum** nouem Lyricorum principem in gremio dilecti pueri mortuum in gygnasio repertum. Val.Max.de mortib.non uulg.

Ferunt & **Agathoclem** Sicilię tyrannum forma & uenustate corporis præeminentem diu uitam stupri patientia exegisse. Propterea Timæus dixit illum primæuo ætatis flore scortum promiscuum, impudentissimo cuiq; expositum. Iustinus lib.22.

Crathis pastor, quum in Venerem esset procliuior, capram omnium formosissimam deperire cœpit, cui congrediebatur frequenter, demumq; uti amicam gratè amplexabatur, cum multam suauiatione. Quod contemplatus hircus zelotypiæ œstro concitatus, dormientem Crathim cornibus inuasit, & interfecit. Hoc ex Græcis aduocant Cæl.& Vol.

Pausa

Pausanias dux Lacedęmonius Argillum forma conſpicuum adoleſcentem mirè dilexit, ſed amore Venereo. Habebat enim puerum pro ſcorto. Cæl.cap.62. lib.16.

Proculus Imperator centum Sarmatas uirgines bello captas intra dies quindecim (ut ipſe gloriabatur) grauidas reddidit, magno libidinis argumento. Flauius Vopiſcus, & Sabellicus in exemplis.

Collegit **Heliogabalus**, naturæ monſtrum, lenones, meretrices, exoletos, & ſubactores propè innumeros, quibus adiecit naſatos homines, id eſt, mutoniatos; quoniam his ad libidinem, & flagitium utebatur ſceleſtiſsimè. Quocirca Lampridius ad Conſtantinum Imperatorem, de prodigioſa eius uenere ſcribens, ait: Quis ferre poſſet principem per cuncta caua corporis libidinem recipientem, quum ne beluam quidem talem quiſquam ferat Romæ? Habuit inſuper emiſſarios, quibus nihil aliud erat negotij, niſi ut bene naſatos perquirerent, eosq; ad aulam perducerent, ut illis ſe compollueret.

Ferunt **Auguſtum** inter duodecim Catamitos, totidemq; puellas accubare ſolitum. Idem abiecta uxore Scribonia, amore alienæ coniugis poſſeſſus, Liuiam quaſi marito concedente ſibi coniunxit. Quumq; eſſet luxuriæ mancipium, eius tamen uitij ſeuerisſimus fuit ultor. Teſtis Sex. Aurelius. M. Antonius dicebat eum adoptionem auunculi ſtupro meruiſſe. Fertur & Aulo Hircio in Hiſpania trecentis milibus nummûm ſe ſubſtrauiſſe. Idem ſolitus eſt ſuburere crura nuce ardenti, quo mollior pilus ſurgeret. Suetonius.

Celmis unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam uiolauit ſtupro. Sueto.apud Eraſmum.

Tiberius Cæſar, autore Tranquillo, cellariam excogitauit ſedem arcanarum libidinum: in quam accerſiti puellarum & exoletorum greges, monſtruoſiq; concubitus repertores triplici ſerie connexi inceſtarent ſe coram ipſo. In ſyluis quoque Venereos locos excogitauit, commētusq; eſt, quibus impenetrabat proſtantes. Inſtituit & pueros primæ teneritudinis (quos piſciculos uocabat) ut natanti ſibi inter fœmina uerſarentur, ac luderent, lingua morſusq; ſenſim appetentes: eosq; quaſi infantes firmiores necdum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admouebat. Fertur & in ſacrificando quondam facie miniſtri acerram præferentis nequiuiſſe abſtinere, quin penè uixdum re diuina peracta ibidem ſtatim ſeductum conſtupraret, fratremq; eius tibici

bicinem: quibus tamen postea crura infregit, quòd flagitium mutuo exprobrabant.

Exercuit imperator **Domitianus** asiduitatem nimiæ libidinis, quam Clinopalen, id est, lecti palæstram uocabat. Inter uulgatissimas meretrices quandoq; natasse dicitur. Fratris filiam adhuc uirginem alteri collocatam uiro corrupit. Suetonius,

Nicomedes rex Bithyniæ stuprum Cæsari intulit, non sine maxima utriusque nota, theatricisq; conuitiis. Extant enim C. Licinij uersus: Bithynia quicquid & pædicator Cæsar unquàm habuit. Dolabella quoque Cæsarem ipsum pellicem reginæ uocabat. Curio stabulum Nicomedis, & Bithynicam fornicem. Et Bibulus proscripsit collegam suum Bithynicam reginam, cui dicebat regem antea fuisse cordi, nunc esse regnum. Et C. Memmius obiecit ad cyathum & uinum Nicomedis stetisse, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina illud pronuntiauerunt: Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem. Idem Sueto.

Amythone, Thelesippa, Megara, Atthys, Cidno, ancillæ fuerunt **Sapphus**, quibus Sappho ipsa ad libidinem utebatur. Eas enim subagitabat, & mutuò ab eis patiebatur. Vnde in eius epistola ad Phaonem legitur: Vilis Amythone, uilis mihi candida Cidno, Non oculis grata est Atthys, ut antè meis.

Fuit **Aristoteles** in amore tam infelix, ut pellici sacra faceret. Autor est Mirandula super hymnos.

Hercules tanta in fœminas licentia fuisse fertur, ut quinquaginta uirgines una nocte dicatur stuprasse. Autor Ioan. Franciscus Mirandula.

Periander Corinthius (qui tamen inter septem sapientes Græciæ numeratus est) rem habuit cum Melissa uxore (uel ut aliis placet) meretrice mortua. Autor est Herodotus lib. 5.

Alchidas Rhodius formoso cuidam simulacro se commiscuit, reliquitq; indices tam immoderatæ libidinis maculas. Autor Plinius.

Anthia, uxor Prœti regis Argiuorum, Bellerophontem ad stuprum uoluit inducere.

Gemellus Tribunitius lupanar domi suæ instituit, in quo Muciam, & Fuluiam fœminas illustres, nobilemq; puerum Saturninum prostituit.

Fecit **Catilina** multa stupra cum uirgine nobili, & cum sacerdote Vestæ. Postremò ut Aurelia Orestilla frueretur, filium

eius

eius ueneno sustulit: quòd is iam adultus terrori esset matri, ne secundùm nuberet. Sallustius & Valerius autores.

ANIMALIVM ET ALIARVM RERVM AMATORES.

SEmiramis adamauit equum, ut diximus, **Pasiphaë** dilexit taurum. **Aristo** Ephesius asinæ se commiscuit. **Fuluius** equæ.

Hortensius orator amauit murænam, quam atratus multos dies fleuit. **Aristomachus** Solensis tanto apum amore captus est, ut duodesexaginta annis nihil aliud fecerit. **Hiliscus** quoque Thasius apes coluit in desertis. Morum arborem ætate Plinij adamauit **Passienus** Crispus bis consul osculari complectiq; eam solitus, atq; etiam cubare sub ea, uinumq; illi effunderet. Multorum quoque literis proditum est, amatam à **Xerxe** platanum. Iam diximus **Cratidem** pastorem amore capræ exarsisse. **Puerum Atheniensem** & **Pygmalionem** statuas adamasse, **Alchidam** Rhodium ad statuam se polluisse. **Iunius** Pisciculus simulacrum unius è Thespiadibus pari feruore complexus est. **Antonia** Drusi murænam adeò dilexit, ut ei inaures & monilia addiderit. **Cyparisso** tantus fuit in Ceruam amor ut ea mortua præ dolore quoque expirauerit. **P. Pylatus** legatus Caij principis, imagines Atalantæ & Helenæ nudas à Cleophanto Corinthio pictas earum libidine captus, rapere conatus est.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGesidemus apud Plinium testis est, **Hermiam** puerum adamatum à Delphino, uectumq; per maria: quumq; tempestate suborta periisset Hermias, amasij perditi dolore piscem in sicco expirasse. Varia sunt ibidem exempla de pueris ab huiusmodi piscibus adamatis. Argis puer **Olenus** nomine, adamatus est ab ansere. **Glauce** quædam citharistria ab ariete. **Lacydi** philosopho anser adhæsit perpetuus comes, nusquam ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus. Plinius cap. 22. lib. 10. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cælius lib. 7. Spartæ quoque adolescentem graculus. Nicander apud Cælium testis est, gallo gallinaceo esse amoris intellectum in hominem.

Quod

rorum insuper abstinentissimus, quorum uiginti milia ad militarem disciplinam iubebat erudiri, quum tamen ætatis illius homines mascula & præpostera libidine passim obbrutescerēt. Curtius lib.3.& Gellius lib.6.cap.8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum uideret se ad stuprum solicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter uim tyranni importunam posset effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit: ibiq; ad mortē durare maluit, quàm quid inhonestū perpeti. Plutarchus.

Amœbeas citharœdus tanta fuit castitate, ut uxorem (quam habebat formosam) nunquam attigerit. Aelianus apud Volater.

Apollonius Tyanæus philosophus à puero titillationes Venereas adeò repressit, & contudit, ut præsignis in eo nosceretur castitas, à qua nunquam postea reclinauit. Cæl.lib.8.cap.6.

Fuit in athleta **Clitomacho** tanta castitas, ut si fortè canes uidisset coëuntes, statim uultum auerteret.

Chrysanthus Alexandrinus, eiusq; uxor **Daria** nomine, uirgines manserunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò sciret corporis uires eneruari libidine, toto uitæ tempore durauit expers ueneris, ut palæstricis ludis esset accommodatior. Volater.

Hippolytus Thesei filius, quum à Phædra nouerca adamaretur supra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit, ut ei congrederetur. Seneca: Exosus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cœlibi uitæ dicat.

Origenes Adamantius uirilia sibi amputauit, ne molestam sibi Venerem experiretur: Imitatus Hierophantas Atheniensium sacerdotes, qui sorbitione cicutæ se castrabant, quo mundius in sacerdotio uiuerent.

Publius adolescens, L. Papyrij cliens & libertus, quum domini stuprum pati nollet, in uincula & carcerem coniectus, & multis postremò plagis affectus est. Maluit tamen egregius adolescens omnia tormenta corporis experiri, quàm præpostera illa Venere contaminari.

Pausanias Macedo per uim stuprum passus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq; non sine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eoq; risu probantem conspiceret, iram in eum conuertit, exegitq; ultionem ab iniquo iudice, quam à stupratore non poterat. Trogus lib.9.

Sophronia Romana mulier, quum uim & stuprum Decij

Euphrosyna, uirgo Alexandrina, uirum mentita, domum patris Pannutij reliquit, ne ad nuptias cogeretur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, castitatem semper illibatam seruauit, utroq; ad pudicitiam inducto.

Eduardus, tertius Anglorum rex, uxorem (quam duxerat) nunquam attigit. Matrem Euinam (quam adulterij suspectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrseolus, dux Venetorum, post susceptum filium, uxorem nunquam attigit. Quod utriusque uoto factum est. Volaterranus.

Vuandegisillo Comiti Palatino (qui sub Dagoberto rege floruit) quum per uim data esset uxor, eam ad amorem castitatis induxit. Quo factum est, ut uterq, in cœnobio se incluserit.

Fara uirgo fuit Gallica, clarissimis orta natalibus, Heraclio imperante: quam dum parentes Hagerricus & Leodegunda per uim cogere uellent ad matrimonium: in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Vuenceslaus filius Bursinoi regis Bohemorum perpetuam seruauit castitatem.

Cazimirus quoque rex Poloniæ perpetuò cœlebs & castus mansit.

Henricus primus Imperator, perpetuã in matrimonio seruauit castitatem cum uxore Sinegunda. Bapt. Egnatius.

Iulianus martyr, & Basilissa uxor impolluti quoque manserunt in coniugio.

Isacius Conuenus Imper. tanta fuit cõtinentia, ut uxorem nunquam inire uoluerit post prolem semel ex ea susceptã: quamuis tamen ad morbi remedium medici consulerent, ut coitu frequentiore uteretur.

Ludouicus episcopus Tolosanus, Caroli secundi Siciliæ regis filius, ea fuit castitate, ut nulli prorsus fœminæ præterquam matri, & sororibus, uerba faceret: ne uel colloquio sanctitatem corrumperet.

Triptolemo, Cereris filio, quum plæræq; uirgines amplissimam offerrent dotem, ut cum eo nuptias contraherent, aspernabatur omnes & reiiciebat. Ouid. in Ibin: Filius ut Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas usq; petitus opes.

Pudicissima fœmina semel matronarum sententia iudicata est, **Sulpitia** Paterculi filia. Plinius lib. 7. Valer. ult. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in solitudinem demigrauit,

uit, perq; auia montium & nemorum cane uno feras insectari solitus est, nec unquàm domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione castior.

*Rhodogune, Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti secundas nuptias suadentem. *Aliàs Rhodope.

Corn. Tacitus scribit Pontiam quandam Romanam fœminam nullis uerborum lenociniis, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committendum impelli potuisse, quin ab eodem interfici maluisse.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hispaniæ ciuitate, uirginem tempestiuam forma egregia, & nobilis uiri filiam productam ad se, patri inuiolatam reddidit. Autor Gellius lib. 6. cap. 8.

Quandiu C. Gracchus Sardiniam prouinciam administrauit, nulla meretrix introiuit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum steterunt. Idem Gellius.

Chiæ mulieres tanta fuerunt castitate, ut neque adulterium, neque illegitimus cõcubitus apud eas unquam prodatur accidisse. Plutarch. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicæ sanctitatis miles Lusium Marij ex sorore nepotem, castitati suæ stuprum & insidias molientem dedit morti. Plutarch. in Apopht.

Fertur Euripides perpetuo mulierum odio conflagrasse, siue quia natura esset talis, abhorreretq; à mulierum cœtu, siue quòd duas habuerat uxores simul, pro Atheniensium decreto: quarum matrimonij quum pertæduisset, toti sexui bellum indixit. Cælius lib. 13. cap. 10.

Iulianus Imperator tanta enituit castitate, ut post amissam coniugem nihil unquam Venereum attigerit. Autor Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha Synaldi regis Danorum filia, tantæ fuit pudicitiæ, ut quum ob elegantiam formæ magna procorum frequentia peteretur, neminem tamen inspexerit. Saxo lib. 7.

Dryas, Fauni filia, aspectum uirorum usque adeò refugit, ut in publicum prodire nunquam uisa sit. Quo factum est, ut uetitũ sit, ne eius sacris interessent mares. Autor Plutarchus.

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum castitas, ut non nisi operta facie prodirent in publicum. Cęl. lib. 7. cap. 27. Vnde Martialis: : Tu quoque nequitias nostri lususq; libelli Vda puella leges, sis Patauina licet.

Diogenes Tragœdus ab uxore perpetuò abstinuit.

Pontius Aufidianus ubi resciuit filiam à Fannio Saturnino pædagogo suo corruptam, utrunq; puniuit morte. Val. Max.

Pub. Mæuius libertum (quem unicè diligebat) propter illatum filiæ iam nubili osculum interfecit. Idem de Pudicitia.

Q. Fabius Seruilianus quum suspectam haberet filiæ pudicitiam, eam morti dedit, demum uoluntario secessu conspectum patriæ uitans exulauit. Val.

Pub. Attilius Philiscus, filiam suam interemit, quòd stupri se crimine coinquinasset. Idem Val.

Hippo, Græca mulier, capta à nautis, quum pudicitiæ suæ stupra & insidias parari sensisset, noctu se in aquas precipitem dedit, maluitq; mori pudica, quàm impudica uiuere. Val.

Captiuæ **Theutonicorum** coniuges, Marium uictorẽ orarunt, ut ab eo uirginibus Vestalibus dono mitterentur, affirmantes æque se, atque illas uirilis concubitus expertes futuras. Qua re non impetrata, laqueis sibi nocte proxima spiritum eripuerũt. Val. & Hieron. in epistola ad Gerontiam.

Amator (qui postea Altisiodorensis fuit antistes) quũ uxorem eleganti forma clarisq; natalibus ortam duxisset, eam tamen ad studium castitatis induxit: tantum aberat, ut ei congrederetur. Sabellicus.

Leo Pontifex manum (qua aliquando osculum matronæ cõtigerat) ultrò sibi abscidit, quòd inde secuta esset tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad incestam recordationem mulieri à se uisæ castigandam, usus est crebra corporis uolutatione super sentes. Idem.

Noluit beatus **Augustinus** habitare cum sorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus suboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum uidere fœminam, peius alloqui, pessimum attingere.

Nulla unquàm fœmina à **Ioanne Anachoreta** uisa est, nec ab ulla uideri uoluit.

Arsenius Abbas uiros omnes iuxtà & fœminas ad sanctiorem uitæ cultum refugiebat.

Pion Ausonij Abbatis discipulus, dum congressum quoque mulierum solicitè declinaret, precibus expugnatus, ut sororem morbo laborantem inuiseret, alieno ductu clausisq; oculis eius domum subiit, ac retro abiit. Sabellicus.

Vrsinus Nursiæ presbyter moriens, quum uxorem (quam multis ante annis ad se uenire nulla de causa permiserat) admotam sibi cognouisset, Facesse inquit, mulier, Nondum penitus extinctus est ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiscentiam alloquens, dicere solebat: Conficiam te inedia, ut de cibo cogites, non de uoluptate.

Euagrius quoq; Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, uaria tormenta membris suis irrogauit. Nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerunque noctes in puteis egit, ut Bernardus Abbas in lacu, Aniumarus Tamanensis in uepribus, Franciscus Asisias in hybernis niuibus. Autor Sabellicus.

Iudith mulier uidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, uigilias somno, & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia post septimum connubij annum uidua facta, ad quartum usque & octogesimum castè uixit. Idem Sabellicus in exemplis.

Esseni, populi Syriæ, uitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata. Plinius lib.5.cap.17.

Timoclia mulier Thebana, stuprum à quodam Barbaro Thracum principe per uim passa, iniuriam hoc modo ulta est: Odio enim dissimulato, dixit stupratori se scire locum, ubi plurimum esset auri, perductusq; est ab ea ad profundissimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. Quo quum Thrax explorabundus uenisset, & iamiam pronus immineret puteo, à Timoclia (quæ à tergo stabat) deiectus est in præceps, & saxis obrutus. Autor Sabellicus.

Damon Peripolta, insigni forma adolescens, uidens Romanum quendam præfectum Cheronæ, stuprum sibi per uim machinari, quia prius blandiendo nihil profecisset, ad pudicitiæ munimen aliquot socios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoscerentur, præfectum in foro sacrificantem obtruncarunt.

Cyane uirgo Syracusana, uiolatam ab ebrio patre pudicitiam ægreferens, apprehensum capillis stupratorem ad aram traxit, eumq; pro uictima cecidit, ad pacandam pestem, qua propter facinus Syracusæ laborabant. Autor Plut.in Parall.

Medullina quoque uirgo Romana ab ebrio patre in tenebris uiolata, ut stupri autorem agnosceret, digito eius anulum detraxit. Vbi ex pignore patrem esse comperit, eundem ad aram

gladio confodit. Idem autor.

Abſalon Amon fratrem occidit, quòd immodeſtè Thamar ſororem communem deperibat, eiq; uim intulerat.

Conſtantinus Imp. Criſpum filium capite puniuit, quòd nouercam Fauſtam ſtupri compellaſſet.

Hieron Syracuſanus Epicharmum poëtam multauit, quòd præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet uerſus.

Marcia Varronis filia, quum ſuo ſeculo ſculpendi, pingendiq; arte inſignis haberetur, abſtinuit ſemper ab effingenda uirili figura, ne pudibunda quoq; exprimeret.

Eugenia uirgo, Philippi proconſulis Alexandrini filia, quum ab Imperatore Commodo ſtuprum ſibi timeret, Monachi habitum mentita eſt, & nomen.

Ioannes Malateſta uxorem nomine Franciſcam, in complexu Pauli Malateſtæ fratris ſui deprehenſam, gladio transfixit unà cum adultero.

Ludouicus quoque Normaniæ ſeneſchalus Carlottam uxorem cum Ioanne Lauerno eius adultero, morti dedit.

Franciſcus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iuſsit.

Rodulphus quoque Gonzaga, quum uxorem adulterij cõpertam haberet, eam unà cum adultero in concubitu deprehenſam occidit.

Paſtor presbyter & Anachoreta, matrem ad ſe uenientem cella clauſa repulit, cauſa ſeruandæ caſtitatis.

Hugo Carthuſienſis per annos x v. mulieris faciem nunquam uidere uoluit.

MVLIERES DOCTAE.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procratiæ filia, & Myrtidis diſcipula, quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies uiciſſe, & Epigrammatum quinque libros edidiſſe fertur. De hac Propertius lib. 2. Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secunda fuit Theſpia, ueterum quoq; monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidij temporibus, poëtæ chariſsima.

Erinna poëtria Teia, aut Telia (eſt enim Telos inſula propè Gnydon) floruit Dionis Syracuſani temporibus. Scripſit Dorica lingua elegans poëma, trecentis uerſibus abſolutum. Aliaq; item Epigrammata. Ferunt eius carmina ad Homericam acceſſiſſe maieſtatem. Mortua eſt annos x i x. nata. Propertius lib. 2.

Carm

Carminaq; Erinnes non putat æqua suis.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Stesichori poëtarum. Maritum habuit Cercylam ditissimum uirum ex Andro, ex quo filiam suscepit Clio nomine. Scripsit Lyricorum libros IX. Præterea Epigrammata, Elegias, Iambos, & Monodias. Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomen. Sunt qui dicant aliam fuisse Lesbiam, poëtriam quoq; quæ adolescentem Phaonem adamauerit, & è Leucade in aquas se demiserit. Vtracunq; fuerit, unam tantùm commendant Latini poëtæ. Statius lib. 5. Syl. Stesichorusq; ferox saltusq; ingressa uiriles, Non formidata, temeraria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit uxor (testimonio Martialis. Hæc est illa dies, quæ magni conscia partus Lucanum populis, & tibi Polla dedit) Tanta dicitur fuisse doctrina, ut maritum iuuerit, in emendandis tribus primis libris Pharsaliæ. Statius lib. 2. Syl. Huc castæ titulum, decusq; Pollę, Iucunda dabis allocutione. Eadem incœpto permultos uersus perficiebat pari grauitate & elegantia.

Aspasia, mulier Milesia magna doctrinæ fama claruit: in studiis philosophicis abundè promouit: Rhetoricem exercuit. Fuit Periclis magistra, & tandem uxor. Plutarchus in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindij (qui fuit unus ex septem sapientibus Græciæ) filia, scripsit ænigmata quædam uersibus hexametris, quorum hoc unũ adhuc extare fertur. Est unus genitor, nati bona pignora bis sex, Triginta cuius natæ, sed dispare forma. Hæ niueæ aspectu, nigræq; coloribus illæ, Atque immortales omnes moriuntur ad unam. Laërtius.

Cornificia, soror Cornificij poëtæ, elegantissima scripsit Epigrammata.

Cornelia, uxor Africani, & mater Gracchorum epistolas reliquit ornatissimè scriptas, unde & filiorum fluxit eloquentia. Vnde Quintil. Nam Gracchorum eloquentiæ (inquit) multum contulisse accepimus Corneliam matrem, cuius doctissimus sermo in posteros quoq; est epistolis traditus.

Idem de filiabus **Lælij, & Q. Hortensij** sic inquit: Lælij filia reddidisse in loquendo paternam eloquentiam elegantiorem dicitur. Et Q. Hortensij filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur, non tantùm in sexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos à patre P. Crasso emanauit.

Mutiæ duæ filiæ ab utroque parente eloquentiam didicere.

Anastasia, discipula Chrysogoni martyris fuit, & uxor Publij Romani, cuius torum simulato morbo euitauit. Scripsit epistolas ad Chrysogonum, quibus conquerebatur facultates suas à sacrilego uiro absumi, seq; in carcere detineri. Hæc ad palum cremata est, quòd sanctis ministraret. Volat.

Damophila Græca, uxor Pamphili, socia Sapphus poëtriæ, poëmata scripsit amatoria, & Dianæ laudes. Theophrastus in uita Apollonij.

Hypathia, mulier Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & uxor Isidori philosophi, uixit imperante Arcadio. Scripsit in Astronomiã, professa est Alexandriæ uaria disciplinarum genera magno & frequenti auditorio, conuolantibusq; turmatim, & undecunque discipulis. Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adolescentula, philosophicas disciplinas adeò sectata est, ut etiam non dubitauerit cum magna sui nominis laude in Theophrastum philosophum, alioqui laudatissimum, scribere.

Praxilla Sicyonia fuit poëtria, quæ in suis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatum, quid apud superos pulcherrimum reliquerit: respondere solem, cucumeres, mala. Quod quum uehementer insulsum uideretur, cucumeres, & mala cum sole componere, fluxit inde prouerbium, Stultior Praxillæ Adonide. In homines nullius iudicij. Vide Erasmum.

Phemonoë prima Apollinis Delphici uates fuisse, carmenq; heroicum inuenisse dicitur. Suidas apud Volat.

Sosipatra, uates fuit Lyda, multis disciplinis cumulatissima, quam propterea creditum est à numinibus quibusdam fuisse educatam, Eunapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros, in Lyricis præcellens. Alia fuit Metapontina, seu Cressa genere, mulier Pythagoræa, uxor Brotini Crotoniatæ: quæ scripsit commentarios in Philosophia, de uirtute: Poëmata quoque & Apophthegmata Pythagorea. Laërtius.

Zenobia, regina Palmyreorum, Græci Aegyptiiq; sermonis fuit peritissima, & Latini non ignara. Scripsit epitomen in Orientalem Alexandrinamq; historiam, Herennianum, & Timolaum filios literis erudiit. Elegantissimas orationes ad milites suos plerunque habuit, quas galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Alpaides uirgo, quum religionem magno cultu amplecteretur,

tur, cœlitus meruit scripturę sacræ bibliorumq; sensum percipere.

Delbora mulier de tribu Effrain uaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis uirum mentita, Athenas se contulit, ubi literis studiosè adeò operam impertiuit, ut Romam rediens paucos haberet doctrina pares in sacris literis. Vnde tantum apud omnes beneuolentiæ & autoritatis sibi demeruit, ut artibus illis Pontificatum sit adepta post Leonem quartum, quum uir esse crederetur. Sabell. lib. 1. 9. En.

Luceia Mima, autore Plinio, centum annis in scena pronuntiauit.

Lastheniam Mantineam, & **Axiotheam** Phliasiam Platone usas præceptore scribit Plutarchus, ornatuq; interim uirili auditorium ingressas. Laërtius.

Michale, Centaura mulier, docuit Thessalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & **Aspasia** mulieres adeò in philosophicis promouerunt disciplinis, ut alteram Diotimam appellare magistram, alterius lectionibus interesse non erubuerit Socrates, philosophorum omnium longè optimus. Plato in Symp. & in Menexemo.

Lactantius ait, philosophos nullas unquàm mulieres philosophari docuisse, præter unam ex omni memoria **Themistem.** Sed quænam hæc & cuias fuerit, non docet.

Arete mulier eò doctrinæ conscendit, ut filium etiam institueret, qui appellatus est Aristippus. fuit Cyrenaica, & Aristippi patris Socratici dogma secuta est. Mortuo patre scholam rexit in philosophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia, & ipsa philosophiæ sectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis sententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoque fœminam sola illustrauit philosophia. Plutarc. in Pericle.

Ferunt & **Muscam** poëtriam fuisse Lyricā quæ & epigrammata scripserit, & lyricos nomos. Cæl. cap. 1. lib. 8.

Fuit & multorum carminum autor **Charixena**, cuius meminit Aristophanes comicus.

Celebratur item **Mœro**, condito in Neptunum hymno.

Fuit **Agallis** Corcyræa illustris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli adscribunt. Cæl. ibidem.

Telesillam in poëtica illustrem celebrat Pausanias, cui etiam apud

apud Argos ante Veneris-templum ſtatua ſit erecta. Hanc Fulgoſus Theleſellidem uocat. Plut. in lib. de uirtutibus mulierum.

Philoſophicis quoq; diſciplinis ualde excelluit **Hipparchia** mulier Græca. Laërtius de Hipparchia.

Caſſandra Priami filia, uaticinio & doctrina illuſtris habita eſt, & apud hoſtes in Lacedæmone templo fuit inſignita.

Statius Papinius uxorem habuit nomine **Claudiam**, magno ingenio, doctrinaq; non uulgari præditam.

Eudoxia Theodori iunioris uxor præter egregiam formam, ſingularemq; pudicitiam etiam literis excelluit, adeò ut librum quendam emiſerit. Egnatius.

Iſtrina Scytharũ regina, Aripithis uxor, Sylem filium Græcam linguam literaſq; edocuit. Autor Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus commendat **Caſſandram Fidelem** Venetam puellam, quam ait pro lana librum, pro fuſo calamum, ſtylum pro acu tractaſſe, Latinaſq; epiſtolas ſcripſiſſe. Sic enim de ea in principio cuiuſdam epiſtolæ meminit. O decus Italiæ uirgo, quas dicere grates, Quas' ue referre parẽ, quòd etiam honore me tuarum literarum non dedignaris?

Themiſtoclea, ſoror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus pleriſque in locis uſus eſt Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella. Græcis Latiniſq; literis eruditiſsima, truncatos Vergilij uerſus, ad fidem & myſteria Catholicæ religionis cõuertit, fecitq; de Chriſti geſtis, & eius morte opus nobiliſsimum, quòd Centones appellauit.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris non ſecus ac diuinis oraculis in imperij adminiſtratione populus Romanus ſemper uſus eſt.

Elizabeta, Abbatiſſa Germanica, multas orationes ad ſui conuentus ſorores conſcripſit, opuſq; de uiis, quibus ad deũ itur.

Baptiſta prima Galeatij Malateſtæ Piſaurienſis principis filia, & Guidoni Monteſeltrenſi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctiſsimis uiris plerunque magna ſui laude diſputauit. Libros quoque de humana fragilitate, & de uera religione conſcripſit.

Iſota Nouarrolla, Veronenſis, philoſophiã uerbo & opere profeſſa eſt. Scripſit quãdoq; ad Nicolaum Quintum, & Pium ſecundum pontifices. Scripſit quoque dialogum, quo diſputatur uter grauius peccauerit, Adam'ne, an Eua. Quibus literarum laudibus adiecit perpetuum uirginitatis uotum.

Minerua

Minerua Iouis primi filia non aliam ob causam relata est in numerum deorum, quàm propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) peritiam. Vnde & ueteres illæ Athenæ sui nominis immortalitatem mutuatæ sunt.

Manto, Tyresiæ uatis filia (quæ Mantuæ nomẽ indidit) doctrina quoq; & uaticiniis claruit, adeò ut ex pecudum fibris, extorumq́; intuitu, futura præsentisceret, ac præsagiret.

Nicostrata, seu Carmentis, Græcas literas impensè docta, plerasq; ex Latinis primùm reperit. Quo coniectare licet mulierem uersatili ingenio, uariaq́; doctrina fuisse præditam.

Catharina uirgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris literis partim studio, partim diuini spiritus afflatu adeò fuit imbuta, ut accersitos à patre undecunque doctissimos uiros & philosophos ad persuadendam idololatriam, refellendamq́; unius dei religionem, uiuacissimis terruerit argumentis, suæq; opinioni attraxerit: nedum non succubuerit eorum rationibus.

Fabiola, Romana mulier, quum magno studio sacras literas amplecteretur, Prophetias, Euangelia, & Psalmos frequentissimè reuoluebat, ut iterata plerunq; lectio amorem diuinæ religionis (qua deflagrabat) augeret uehementius. Vnde & beatus Hieronymus librum de ueste sacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter sacras literas (quas egregiè callebat) frequentibus epistolis à beato Hieronymo salutata est. Ad eam enim scripsit, De mundi contemptu, De decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur deus, De fide nostra, & hæreticorum doctrina, De Blasphemia in Spiritum sanctum, De studio Theophili episcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Eustochium Paulæ mulieris Romanæ filia Latinarum, Hebraicarum & Græcarum literarum studiis plurimum excelluit. Vnde & suo tempore nouum orbis prodigium uocata est: Ingenium sacris literis deuouit maximè, atque adeò, ut Psalmos Hebraicè legeret cursim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum sibi demeruit.

Genebria mulier natione Veronensis tempore Pii secundi pontificis Romani, sua egregia eruditione meruit nomen immortale. Epistolas scripsit luculẽtas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro gestu, uoce uirili permixta suauitate.

Constantia, Alexandri Sfortiæ uxor numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina: Ab infantia bonis disciplinis operam dedit, adeò ut imparata quoque disertissimè lo-

queretur. Habebat assiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambrosij, Gregorij, Ciceronis, & Lactantij. Valebat etiam scribendis ex tempore carminibus, non sine magna multorum admiratione. Quod sine præceptore ferebatur didicisse. Nec defuit tam illustri fœminæ germen simile. Habuit enim filiam **Baptistã** nomine, tanta doctrina, ut doctissimos quosque sua terreret eloquentia. Politianus in Nutricia plerasq; mulieres doctas & eruditas carminibus enumerat.

MVSAE NOVEM.

MVsas Poëtæ fingunt esse Iouis & Memoriæ, Mnemosynes filias, quòd doctum oporteat fœcunda esse memoria. Dicunt insuper has Musicæ præesse, & carminum inuentrices uocant, quòd Musa cantum significet, & Poësis proximè ad Musam accedat, quum præsertim & numeris constet; & prosodia. Fingunt earum sedem esse in Helicone, Bœotiæ monte, prope Phocidem, à quo ut à confinibus locis diuersa meruerunt nomina. Vocantur siquidem **Heliconides**, & **Helyconiades** ab Helicone: **Parnasides**, à Parnaso Phocidis monte, ubi etiam finguntur habitare: **Aonides** & **Aoniæ**, ab Aonia, quæ est propinqua Phocidi: **Cytheriades**, à Cytherone Bœotiæ monte: **Pierides**, à Pieria regione Macedoniæ, ubi etiam Musarum domus esse dicitur: **Thespiades**, à Thespia oppido Heliconi propinquo: **Pegasides**, à Pegaso equo Bellerophontis, qui pedum ungulis fontem e terra dicitur elicuisse, sacrum Musis, nomine Hippocrenem, à quo & **Hippocrenides** dicuntur: **Libethrides** à Libethro Macedoniæ monte sibi sacro: **Pymplæides**, seu **Pymplææ**, uel à Pymplæo Macedoniæ fonte uel monte Orchomenorum: **Castalides** quoq; pari ratione dicuntur à Poëtis, à Castalio fonte Parnasi, quem etiam sacrum musis fabulantur. Superest ut hæc omnia testimoniis confirmemus. Vergilius in Bucolicis Nymphæ noster amor Libethrides. Columella lib. 11. Nunc uos Pegasidum comites Achéloidas oro. Ouidius in epistola Sapphûs: At mihi Pegasides blandissima carmina dictant. Idem ibidem: Nec mihi Pierides subeunt, Dryades'ue puellæ, Nec me Thespiadum cætera turba iuuat. Lucretius libro 3. Adde Heliconiadum comites, quorum unus Homerus. Ouidius lib. 4. Fastorum: Pandite mandati memores Heliconis alumnæ. Statius libro 1. Syl. Nunc opus Aonidum comites

tes tripodumq; ministri. Statius libro 2. Syl. Et superet Pymplæa sitim. Sidonius: Hippocreni satas iungebat Pegasus alas. Dicuntur etiam **Aganippides**, & **Aganippeæ**, ab Aganippe Bœotiæ fonte. Marullus: Nec melior uita scientia est, Exemploq; Aganippidum. Item **Ilissiades**, à fluuio Athenarum: **Ligyæ**, ob canorum genus: **Corycides**, à colle uel antro apud Delphos: **Mnemosynides**, à memoria. **Calliope** dicitur bona uox: **Clio**, gloria, uel celebritas: **Erato**, amor, uel cantus amoris: **Thalia**, cantus lasciuia: **Melpomene**, cantus: **Terpsichore**, exultans choreis: **Euterpe**, concentus suauitas: **Polyhymnia**, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia sunt earum inuenta. Clio inuenit historiam, Thalia Georgiam, & circa plantas pragmatiam, Euterpe mathemata, Terpsichore Pædiam. Erato Orchesim. Polyhymnia lyram. Melpomene cantum, Vrania Astrologiam, Calliope poësim. Musis in Helicone rem primùm diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: sacrumq; illis dixerunt montem, quas tres tantùm intelligi uoluere, **Meleten, Mnemen, Aœden.** Nouem postea fecit Pierus Macedo nominibus (quæ nunc habentur) impositis, inquit Cælius cap. 8. libro 10.

GRATIAE TRES.

QVas uocamus Gratias Latinè, Græci Charites uocant. Hesiodus posuit **Aeglen, Euphrosynen**, & **Thaliam.** Homerus unam ex his **Pasytheam** uocat. De Euphrosyne Bap. Pius: Gestibus Euphrosyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie uirginum, hilari uultu, uestibus lucidis & fluentibus: item ut iuuenes, manibusq; complexis seipsas inspicientes. Inducuntur à Poëtis saltantes uerno tempore. Vnde Horatius: Iunctæq; nymphis Gratiæ decenter Alterno terram quatiunt pede. Politian. in Rust. In mediis resoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terram pede Gratia pulsat. De Pasythea Statius lib. 2. Theb. Non hoc Pasythea blandarum prima sororum. Finguntur Iouis & Eurynomes fuisse filiæ, & Veneris pedisequæ.

SIBYLLAE DECEM.

FVerunt primis seculis puellæ uaticino spiritu afflatæ, & futura præsagientes, quas Sibyllas dixerunt. Decem autem scribit fuisse Varro. Cumana proprio nomine uocatur Amal-

thea, à Vergilio Deiphobe. Tyburtinam ueteres Albuneam appellarunt. Politia.in Nutricia quasdam enumerat his uerbis:

-Quin & ueteres prompsere Sibyllæ
Carmen Amalthea, & fati Marpesia diues,
Herophileq; Idæa genus, prædoctaq; Sabbe,
Demoq;, Phygoq;, & ueri gnara Phaënnis.
Et Carmenta patens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoë commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe.

Sed hæc forte nomina sunt aliarum Phœbadum, Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita est. Prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptum. Lactantius scribit, Amaltheã eandem esse cum Herophile, seu Damophile. Qui omnium uaticinia uolunt cognoscere, uideant Lactantium.

FOEMINARVM QVARVNDAM ILLVSTRIVM nomina. Vxores.

HEcuba uxor Priami, Andromache Hectoris, Creusa Aeneæ, Artemisia Mausoli, Monyma Mithridatis, Ersilia Romuli. Herpilida Aristotelis, Hipsicratea Mithridatis, Amastrix Xerxis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani, Cassandane Cyri, Atossa Darij, Penelope Vlyssis, Dido Sichæi, Portia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proserpinæ, Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani; Olympias Alexandri, Helena Constantini, Critheis Homeri, Beronice Ptolemæi Philadelphi, Ilia Romuli, & Elbia Ciceronis, Aurelia Julij Cæsaris, Alcimede Iasonis.

Filiæ. Cassandra filia Priami, Hesione Laomedontis, Helena Ledæ, Musæ Iouis, Proserpina Cereris, Aegina Aesopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermnestra Danai, Niobe Tantali, Polyxena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypsiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis, Antigona Iocastæ, Manto Tyresiæ, Vesta Saturni, Direptis Mithridatis.

Reginæ. Semiramis regina Asyriorum, Camilla Volscorum, Nicaula seu Saba Aethiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum, Hester Persarum, Cleopatra Aegypti, Zenobia Palmyreorum, Amalasuntha Gotthorum, Theolinda Longobar

gobar

gobardorum, Radegundis Franciæ, Caſsiope Aethiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magneſiæ, Teuca Illyricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Iſis, Diana, Delbora, Medea, Nicoſtrata, Pentheſilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Chœlia, Irene Imperatrix, Ioanna Gallica, Briſeis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna ſoror Turni, Oenone amica Paridis, Dionaſſa Lycurgi Aethiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poëtriæ, Atalanta uenatrix, Nyſſa, Scribonia, Victoria, Elpinice, Faunia Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia, Olbia, Papyria Perictoria, Pheſtias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophonisba, Stratonice, Terentina, Teſta, Tymea, Tymoclia, Nauſica, Victorina, Siſigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Thargelia, Mammea, Theodora, Phya, Nitocris, Euryale, Hiera. Sunt & aliæ propè infinitæ, quarum nuda nomina creſcerent in uolumen. Nec ego commentarium hac in re uolui contexere, quum quòd eſſet operis propè infiniti, tum etiam ne alienis ueſtigiis inſiſterem. Nam hoc iam negotium præmoliti ſunt Boccatius, & aliquot alij. Si cui uidebor inaudita confinxiſſe nomina, legat Plutarchi uitas. Reperiet eorum (quæ uidentur inuſitata) partem non modicam.

MVLIERES BELLICOSAE, & maſculæ uirtutis.

PEntheſilæa Amazonum regina, muliebrem aſpernata mollitiem operibus ſemper (quæ uirum decent) innutrita eſt. Troianis fauit contra Græcos, fuitq; uexillifera, & turmas equitum duxit. Propertius lib. 2. Auſa ferox ab equo quondam oppugnare ſagittis Mœotis Danaûm Pentheſilæa rates, Aurea cui poſtquàm nudauit caſsida frontem, Vicit uictorem candida forma uirum. Vergilius libro 1. Aeneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Pentheſilæa furens.

Cunabula Camillæ Volſcorum reginæ manifeſtum futuræ uirtutis lumen promiſerunt. Nam ab ipſa iam tum infantia, non molliculis inuoluta eſt pannis, non à blandientibus nutriculis educata: ſed à patre Metabo in mediis ſyluarũ latebris ferino lacte paſta eſt. Relictis demum crepundiis paulò prouectior facta, neque tractandis inſueuit lanis, nec fuſos aut penſa manibus accepit, ſed ferinis amicta pellibus, fundas cœpit circum agere, complicare arcus, ſagittas torquere, ceruos & capreas laſſare curſu. Cui uirtuti adiecit ſtudium uirginitatis. Orto demum inter

Turnum & Aeneam bello, Rutulis adhæsit, fuitq; ductrix copiarum. Quam eius uirtutem Vergilius in fine 7. sic describit:

Hos super aduenit Volsca de gente Camilla
Agmen agens equitum, & florentes ære cateruas &c.

Cleopatra Aegypti regina, Dionysij Auletis filia, quũ mortuo iam Cæsare Antonium lasciuientibus momordisset oculis, & in amorem sui pellexisset, prçter Syriæ & Arabiæ regnum ausa est Romanum quoque Imperium sperare. Quum ergo magis ac magis indies cresceret libido principandi, Imperium ipsum ab Antonio petere non dubitauit. Quod quum exorasset, sumptis cum eo armis, in Augustum, eiusq; generis Agrippam copias duxit, mouitq; bellum, cuius fortuna anceps aliquandiu pependit. Victis ad extremum Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac se in pedes dedit cum adultero. Quos secutus uictor Augustus ita oppresſit, ut neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendam sibi mortem compulerit. Quo extincto, ubi nullum rebus afflictis subsidium uidit Cleopatra, brachium aspidi mordendum præbuit, ne in triumphum captiua raperetur, De hac Propertius libro 3.

Scilicet incesti meretrix regina Canopi
Vna Philippæo sanguine adusta nota.
Ausa Ioui nostro latrantem opponere Anubim, &c.

Helerna, Iani filia, mortuo patre apud Tyberim regnauit, præfuitq; uiris sine uirili auxilio.

Apud Meroën quoq; principata est **Candace** regina, & imperauit Aethiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiisse fertur à marito Nino, ut quinq; dies tantùm imperaret, & sceptro uteretur. Quod quum exorasset, satellitibus iussit Ninum ut interficerent. Hoc itaque modo regnum consecuta, Assyriis tantisper dominata est, dum à Nino rege iuniore filio interfecta sit, quòd eius concubitum rogasset. Eadem muros Babylonis condidit, aut à Nitocri regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina quum instar cæterarum bello inuclesceret, ausa est arma capere in Theseum, à quo expugnata, & in uxorem ducta est. Propertius: Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyreorum regina, post mortem Odenati mariti sui Imperium arripuit in Syria: nec dubitauit arma capere in Aurelianum Imperatorem, à quo uicta, & in triumphum ducta

cta est. Quum autem probro daretur ipsi Aureliano, quòd de ea triumphasset, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triumphasse, quæ uirtute plusquàm uirili sit prædita. Pontanus: Qualis & Aethiopum quondam sitientibus aruis In fuluum regina gregem sese armat, & audet Sola pedes sese irato obiectare leoni, Insigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.

Hypsicratea Mithridatis coniunx in omni bellorum discrimine adiutrix astitit marito. Quinetiam capillos sibi rasit, ne ferendæ galeæ essent impedimento.

Valasca, Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus coniuratione de excutiendo uirorum principatu, copiarum ductrix bellum mouit, interfectisq; uiris, fœminas omnes asseruit libertati, adeò ut Amazonum instar multos annos principatæ sint sine uiris.

Regnante apud Gallos **Carolo** septimo, quum Angli omnia populabūdi passim irrumperēt, deuastarentq; omnia: & iam prospero fortunæ Zephyro adiuti, nihil sibi non pollicerētur: desperatis Gallorū rebus adfuit Ioāna, magni spiritus uirguncula, quæ attritos Gallos animans ad ultionem, & libertatis gloriam, prima belli campum ingressa, nō prius suos hortari & ipsa certare desiit, quàm hostem in fugam uerterit, reportata uictoria.

Artemisiam reginam Cariæ, & Mausoli coniugem, mirantur Græci, quòd irruentes Rhodios classe exuerit, insulam quoque domuerit, erecta in urbe statua, quæ ciuitati stygmata uideretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea scribit: Verum (inquit) Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduersus Græciam secutæ, quæ defuncto uiro, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque uirilitate in militiam concessit. Nomen ei erat Artemisiæ Lydami filiæ: Paternum genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Hæc Halicarnassæis & Cois, & Nisyriis, & Calydniis quinque cum naualibus uenit omni copia instructis.

Vulgata est, & nota **Amazonum** uirtus, quæ reiecto uirorum & principatu & commercio solæ sibi imperauerunt, suamq; libertatem armis defenderunt.

Atalanta uenatrix fuit Arcadica, uibrandis iaculis, & arcubus complicandis assuefacta, quæ inusitatæ magnitudinis aprum, uniuersæ formidolosum Aetoliæ prima aggressa est, & uulnerauit unà cum Meleagro. Pontanus lib. 3. de Stellis, de hac puella, eiusq; uirtute sic meminit:

Qualis in Aetolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamq; manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro.
Mox læta & spoliis, famosa & cæde superba.

Thomyris Scytharum regina potentissimo Persarum regi Cyro bello congressa est, ipsumq; & uita & castris spoliauit, ad ulciscendam filij mortem, quem ille prius occiderat. Herod. libro 1.

Delbora mulier bellatrix imperauit Israëlitis, quos ab incursionibus uicinorum plerunq; tutata est, quorumq; remp. & imperium uariis auxit honoribus.

Virtutem **Hasbites** fœminæ bellis exercitæ sic describit Silius libro 1.

Hæc ignara uiri, uacuoq; assueta cubili,
Venatu & syluis primos defenderat annos.
Non calathis mollita manus, operata'ue fuso.
Dyctinnam & saltus, & anhelum impellere planta
Cornipedem, ac strauisse feras immitis amabat.

Idem lib. 2. ait, **Tyburnam** Saguntinam fuisse fœminam Murrhi uxorem & bellatricem.

Teuca Illyricorum regina uiris fortissimis imperauit, & Romanorum uires fregit sæpenumero. Fuit Argonis uxor.

Lacenæ mulieres uirorum obibant munera, sese in gymnasio, in bello, in uenatione exercentes. Hæ cum uiris in certamen aduersus Messenios fortiter descenderunt.

Margarita, Henrici sexti, Britanniæ regis cõiunx, aciem uiri deficientem restituit.

Gaditanæ mulieres à partu statim surgunt, ministeriaq; domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres, inclinatam aciem, & iam ad Triarios uergentem, restituerunt.

Bellouacæ mulieres à Carolo Burgundionum duce longa obsidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & obsessorem è scalis in fossas urbis detruserunt, reportatis ad suos uexillis.

Lesbia puella murorum parte machinis Turcarum deiecta, oppidanis fugam aut deditionem meditantibus salutem peperit. Obtulit enim se primam impetui, & iaculis inimicorum, pro tutandis ipsis muris.

Amalasuntha, Gothorum regina, principata est apud Rauennam: Burgundiones, & Alemannos Liguriam populantes

Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni consortem susceperat. Volaterranus.

Maria Puteolana, à Puteolis Campaniæ urbe nomen adepta, bellica uirtute maximè floruit ætate Francisci Petrarchæ. Erat laború apprimè patiens ab ipsa iam inde adolescentia: abstinebat uino: erat parca cibi & uerborum: reiiciebat colos, pensa, fusos, & lanas, & cætera quæ muliebrem decent mollitiem: gaudebat arcubus, iaculis, pilo, galea, scuto. Noctes perpetuas quandoq; uigilabat, nec dormiebat, nisi coacta, idq; sub dio & humi, reclinans caput in scutum pro puluinari: Inter armatos uersabatur: quod quamuis impudentiæ speciem præferat, nihil tamen uehementius curauit, quàm studium uirginitatis, in qua permansit ad mortem usque: cultum corporis aspernabatur: Quibus artibus bellicosa admodum facta est.

Bona Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno domini M. CCCCLXVIII. Nupsit Brunorio Parmensi, egregio bellatori: à teneris annis lustrabat syluas uenatricibus stipata canibus: maritum in omni discrimine comitabatur: quem quum Alphonsus rex Siciliæ aliquãdo certa de causa in uincula coniecisset, miserta captiui fœmina ad diuersos principes instar Pegasarij cursoris cucurrit, ut ab eis literas & patrocinium obtineret pro uiri salute, quod obtinuit.

AMAZONES.

Amazones Scythicæ fuerunt mulieres ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitantes. Vnde Claudianus: Thermodoontiaca Tanaim fregere securi. Sil. libro 8. Perstrepit & tellus, & Amazonius Thermodon. Hæ quum nuptias seruitutem esse, non matrimoniũ opinarentur, animum nubendi omiserunt. Duxerunt remp. sine uiris. Solebant inire finitimos, ne gens periret. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines non otio neque lanificio, sed armis, equis, uenationibus, & sagittis exercebant. Infantibus dexteriores inurebant mammas, ne sagittarum ictus impediretur. Duæ primùm his reginæ fuerunt, **Marthesia**, & **Lampedo**, quæ maiore Europæ parte suis armis potenter subacta, Asiæ quoq; nonnullas ciuitates occupauere. Marthesiæ successit **Orithya**, seruata in omne æuum uirginitate commendabilis. Hac principante cum **Antiope** sorore, bello petitæ sunt ab Hercule, quas quum uicisset, Antiopem & Menalippen rapuit Hercules, Theseus Hippolytem. Orithye successit **Penthesilæa**, quæ dum Troianis suppetias ferret, ab Achille

iuxta multorum opinionem interfecta est. Qua mortua reliquæ iam ægrè se tutantes ad Alexandri ætatem durauerunt. Huius Minithia concubitum per dies XIIII. obtinuit, ut filium haberet paternæ uirtutis hæredem. Cæterùm Peltam & Securim primæ omnium inuenerunt, unde Securigeræ & Peltiferæ dicuntur. Pelta quoque & securis Amazoniæ & Penthesilææ dicuntur. Ouidius in epistola Phædræ: Prima securigeras inter uirtute puellas. Val. Flaccus lib. 5. Stat. lib. 12. Horat. lib. 4. Car. Ouidius lib. 2. de Ponto.

Harpalice Verg. lib. 1. Aeneid. - Vel qualis equos Threïssa fatigat Harpalice.

Penthesilæa. Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furens, mediisq; in milibus ardet.

Hippolyte. Seneca in Agamemnone: Vidit Hippolyte ferox pectore è medio rapi Spolium & sagittas.

Harpe. Val. Flaccus libro 6. Qua Pelta uacat, iamq; ibat in Harpen Menalippe. Verg. Threïciam sexto spoliauit Amazona baltheo. Porrò autem Stephanus Byzantius scribit Amazones Sauropatidas à Græcis fuisse appellatas, quòd lacertis uescerentur, quas illi Sauras uocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert libro 5. de gestis Alexandri his uerbis, Vestis non toto Amazonum corpori obducitur, nam læua pars est ad pectus nuda, cætera deinde uelantur, nec tamen sinus (quem nodo colligunt) infra genua descendit. Altera papilla intacta seruatur, qua muliebris sexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela uibrent.

BELLA, ET ALIA QVAEDAM MALA, A MVLIERIBVS ORTA.

BEllum Græcorum in Troianos ortum est ab **Helenæ** raptu. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygiis aduecta carinis Coniugibus belli causa duobus erat. Propertius libro 2. Olim mirabar, quòd tanti ad Pergama belli Europæ atque Asiæ causa puella fuit. Idem lib. 2.

Pelops quum Phrygiæ regno successisset, bellum mouit in Oenomaum patrem **Hippodamiæ** propter puellam ipsam adamatam, & negatam sibi in matrimonio.

Alia fuit **Hippodamia** Atracij filia & uxor Pyrithoi, quam quum mero calescentes & æstuantes libidine centauri rapuissent,

puissent, bello petiti sunt à Pyrithoo. Vnde puellam ipsam Propertius Iscomachen uocat. Isco enim Græcè significat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius sunt hæc: Qualis & Iscomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus est ab adolescente Crateua nomine, quem habebat in deliciis, quòd ei promissam filiam alteri posthabuerit. Volat.

Archilochus poëta Iambographus Lycambem socerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam sibi in matrimonio denegatam. Vnde Ouidius, Post modò si perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo sanguine tela dabit.

Pericles propter **Aspasiam** concubinam Samios infestos Milesiis debellauit.

T. Corruncanum liberius in legatione ad **Teucam** Illyricorum reginam locutum, regina ipsa interfici iussit, uiolato gentium iure. Liuius & Florus.

Propter **Chryseidem** filiam Chrysæ (qui sacerdos fuit Apollinis) ab Agamemnone raptam, Apollo pestem in castra Græcorũ immisit, quæ non prius desiit serpere, quàm patri suo reddita sit puella. Tortell.

Propter **Lauiniam** Latini regis & Amatæ filiam ortum est bellum inter Aeneam & Turnum, dum uterque eam sibi in matrimonium dari cuperet. Pont. lib. 4. de Stellis.

Roma condita quum **Romulus** ad augendum urbis populum Sabinorum fœminas rapuisset, inde bellum ortum est, & motum à maritis, raptum ulcisci, & raptas repetere uolentibus. Prop. lib. 2. Cur exempla petam Graiûm? tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere intactas docuisti impune Sabinas, Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuo Menelao Megapenthus & Nicostratus Orestis filij **Helenam** in Rhodum fugauerunt, ubi à **Polyzo** Tlipolemi uxore arbore suspensa est, ob zelotypiam. Volat.

Lysimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auspiciis multa bella feliciter gesserat) ueneno sustulit instigante **Arsinoë** nouerca Ptolem. sorore. Volat.

Lucretius poëta amore fœminæ in furorem uersus amatorium hausit poculum, quo spiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, ut maritus suus Seruius Tullius à Tarquinio Superbo interficeretur.

Sanson quum **Dalidæ** uxori crinem fatalem ostendisset in

quo prodigiosæ uires consistebant, dormiens ab eadem rasus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adolescens spretus ab **Anaxarete** puella se suspendit.

Deianyra autor fuit duelli inter Herculem & Nessum Centaurum, atq; etiam mortis ipsius Herculis. Seneca: O turpe fatū, fœmina Herculeæ necis autor feretur. Fuit etiam causa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Achab rex Israëlitarum suasu **Iezabelis** uxoris, occidit prophetas.

Chilpericus Clotharij filius opera **Fridegundis**, seu Fridegundæ uxoris, dum uenatu rediret, interfectus est.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercam **Berenicem** Ptolemæi sororem expulisset, ab ipso Ptolemæo bello petitus est. Iustinus lib. 27.

Deiphobus insidiis **Helenæ** (quam post mortem Paridis coniugem duxerat) occisus est, toto corpore inhonestis plagis deformato.

Amphiaraus uates quum præuidisset se periturum Thebis, si eò ad bellum proficisceretur, coniecit se in latebras & occuluit. Eum tamen prodidit uxor **Eriphile**, spe habendi monilis aurei, quod gerebat Polynices. Itaq; uxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ absorptus dicitur.

Euander Palantis Arcadum regis nepos, suasu **Nicostratæ** matris occidit patrem suum. Tortellius.

Eduardus Anglorum rex & martyr, uxoris suæ fraude occisus est.

Pterelas Thebanorum rex, proditione filiæ **Polydices** interfectus est à Creonte.

Nisus quoq; Megarensium rex obsessus à Minoë rege Cretæ, proditione **Scyllæ** filiæ (quæ Minois amore tenebatur) fatalem amisit crinem, atq; ita ab hoste interfectus est. De utroque Ouid. Filia ne'ue magis capiti sit fida parentis, Quàm tua uel Pterela, uel tua Nise fuit.

Cleopatra causa fuit belli inter Ptolemæum Philopatorem, patrem suum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus martyr dum uxorem adulterij increparet, eiusdem insidiis interfectus est ab adultero.

Hippolytus à Phædra nouerca stupri falsò accusatus, dum Thesei patris furorem uellet declinare, discerptus est ab equis,

Propter **Hermionem** Orestes Pyrrhum occidit.

Ottarus rex Bohemiæ insimulatus ignauiæ & timoris ab uxore **Margarita**, quòd cum Rodulpho Cæsare fœdus iniisset, bellum mouit, in quo profligatus est.

Ioram Israëlitarum rex suasu **Athaliæ** uxoris infinita propè commisit flagitia.

Isis causa fuit, cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit.

Luchinus, Italiæ comes, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam propter **Isabellam** uxorem suam, ab ipso Vgolino uitiatam. Volaterranus.

Martia meretrix Antonium Commodum Imper. (cuius erat concubina) fecit occidi ab Athleta quodam, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Sextus Aur.

Rodericus Gothorum rex, quum filiam Iuliani cuiusdam præfecti (qui Tingitanam prouinciam administrabat) adulterasset, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitque bellum, in quo septingenta utrinque millia hominum perierunt. Volaterranus.

Alexander instinctu **Thaidis** meretriculæ Persepolim urbem combusit. Curtius lib. 5. Ebrio (inquit) scorto de tanta re ferente sententiam, unus & alter & ipsi mero onerati assentiuntur: rex quoque fuit auidior, quàm patientior. Quin igitur ulciscimur Græciam, & urbi faces subdimus? Omnes incaluerant mero. Itaque surgunt temulenti, ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. Primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & ministri, pellicesq;. Cælius cap. 35. lib. 8.

Violata **Lucretia** causa fuit exigendi regum principatus, quẽadmodum per Virginiam Decemuiri desierunt.

Octauia soror Augusti ab Antonio repudiata, causa fuit belli ciuilis.

Antiochus dum bellum gereret in Romanos, uino & ueneri dies multos indulsit, cum puella quadam Chalcidensi, quam deperibat. Ex quo factum est, ut mollitie illa, deliciisq; corruptus, hosti uictoriam reliquerit. Liuius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibusdam bellis & aliis multis malis, quorum autores extiterunt fœminæ, ad hunc modum scribit:

Nec belli est noua cura mei: nisi rapta fuisset
  Tyndaris, Europæ pax, Asiæq; foret.
Fœmina syluestres Lapythas populumq; biformem
  Turpiter apposito uertit in arma mero:

Fœmina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit, in regno iuste Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc urbe recenti
Immisit soceros, armaq; sæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros.
Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat. Item Horatius lib.1. Sermonum: Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli Causa, &c.

Idas, & Lynceus, Aruernes & Apharei filij, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaira aduersus Castora & Pollucem prope Spartam dimicarunt. In quo congressu periit Castor. Polluci autem profuit immortalitas.

Contrà tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quandoq; boni autores extiterunt, sed breui admodum numero.

Dominica uxor Valentis Imp. Gotthos, ad euertendã Constantinopolim irruentes, pacauit.

Anno uerbi incarnati circiter CCCCXII. constituerat **Ataulphus** Gotthorum rex, urbem Romam uel diripere, uel expugnare saltem, eamq; Gotthiam appellare: nisi Placidia, Honorij soror & uxor ipsius barbari ferocientem animum, & iam paratum sceleri, uerbis emolliuisset. Paulus Diaconus.

Iuguldis soror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gotthorum regis filium, & maritum suum ad Christianam conuertit pietatem. Volaterr.

Clotildis, regina Franciæ, Clodoueum regem maritum suum, Childerici filium, eodem modo ad cultum sacræ religionis induxit. Idem Volaterranus.

Pompeia Plautina Iulianum Imp. maritum suum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligendo fisco. Autor Sext. Aurel. His adduntur Helena Constãtini mater, Monica Augustini, & nonnullæ aliæ.

NOVERCAE QVAEDAM.

INo Phryxi, & Helles Athamantis filiæ, fuit nouerca: Hippodamia, Chrysippi: Casperia, Archemoli: Phædra, Hippolyti: Stratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Antonij Caracallæ: Gidica, Cominij: Ida, Phinidarum: Iuno, Herculis: Opœa, Scylis regis Scytharum: Eribœa, Mercurij: Alfrida, Eduardi secundi Anglorum regis: Martina, Constantini Heraclij, quem ueneno sustulit: Nuceria, uxor Hebij, nouerca fuit Firmi, quem morti dedit. Autor Plutarchus in Parallelis.

TEXTRICES, ET LANIFICAE.

PHoloë Cretēsis fuit fœmina lanificij & texturæ admodum perita. Verg. lib. 5. Aen. Olli serua datur operum haud ignara Mineruæ, Cressa genus Pholoë, geminiq; sub ubere nati.

Prima telas texere, easq; retorqueri inuenit in Coo **Pamphile** mulier, Platis filia. Autor Plinius lib. 11. cap. 22.

Arachne (ut fabulantur poëtæ) quum esset lanificij peritissima, ausa est Mineruam eius artis inuentricem ad certamen prouocare. A qua uicta, in araneam mutata est, quæ nunc quoq; nere non desinit, suisq; filis hæret adhuc pensilis. Architrenius: Nobile surgit opus leuius quàm torsit Arachne: Pollice Lyda manus & uestibus impluit aurum, Pectinis ingenio nulli cessura.

Fusos in lanificio reperit **Closter**, filius Arachnes: Linum, & retia, Arachne ipsa, Autore Plinio.

Fuit & optima textrix **Penelope** poëtarum testimonio. Ouidius: Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem, Lassaret uiduas pendula tela manus. Vnde & Tela Penelopæa, & Icariotis dicitur, quòd Icari filia fuerit Penelope. Idem Ouidius lib. 3. de Ponto: Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela.

VESTALES QVAEDAM VIRGINES.

OPpia una fuit ex uestalibus, quæ comperta stupri uiua defossa est. Stroza filius: Vestalis uirgo læsi damnata pudoris, Contegor hoc uiuens Oppia sub tumulto. Liuius 22. Duæ quoque fuerunt Claudiæ, Vestæ cæremoniis addictæ. Fuit & **Fonteia** Vestalis, soror M. Fonteij, qui quum Galliæ exercitui præesset, accusatus est prouinciæ malè administratæ. **Marcia** item incesti damnata. **Minutia** propter elegantem corporis cultum uenit in suspicionem libidinis, unde & uiua defossa est. **Floronia** conuicta stupri sibi mortem intulit, metu grauioris supplicij. **Posthumiam** uestalem nimius corporis cultus stupri quoque suspectam fecit. Pontificum tamen absoluta est sententia. Liuius lib. 4. & 2. & 22.

Stupri damnata est **Sextilia**, ut etiam **Tutia**. Liuius. **Thraciæ Caiæ**, siue **Suffetiæ** statua posita est. Plin. Plutarchus in Gracchis ait, Liciniã fuisse unam è Vestalibus. **Vbidia** Vestalis fuit, quam Messalina misit ad pacandum Claudium maritum suum,

ſuum, quem iratum ſibi intellexerat.

EXERCITVS NVMEROSI.

Bela quarto Andreæ Hieroſolymitani filio, apud Pannonios regnante, Tartari cum quingentis armatorum millibus Pannoniam ingreſsi ſunt, à quibus ſuperatus Bela aufugit. Volaterr.

Pompeij in Cæſarem dimicantis acies habuit XL. millia peditum, equitum in ſiniſtro cornu ſeptem millia, in dextro quinque. Præterea Orientis auxilia, totam urbis nobilitatem, Senatores, Prætorios, Conſulares.

Cæſar in acie habuit peditum XX. millia, equites non amplius mille. Autor Eutropius.

Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem reliquit, ut diſpalatos milites reſarciret) habuit in exercitu peditum ducenta millia, equitum uiginti millia. Victus eſt tamen apud Plateas à Pauſania Lacedæmonio turmis longè minoribus ſtipato. Cælius capite 62. libro 16.

Hieroboam rex Iſraëlitarum in exercitu (quem contra Abyam Iudæorum regem duxit) habuit LXXX. millia bellatorum. Abyas uerò XL.

Senonum dux Brennus (qui primus Romanam ſuperbiam retudit) habuit CCC. millia.

Theodericus Clodouei primi filius in Italiam cum LXXX. millibus traiecit, quibus impetu repentino Beliſarij copias fregit, omnemq; tranſpadanam ſubiugauit regionem. Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluuium cum ſexcentis peditum millibus, equitum uerò trecentis traiecit, quo numero Aſiam minorem obtinuit, Regem Turcarum, Pazaitem captiuum duxit, Scythas, Medos, Albanos, Meſopotamiam, Parthiam, Perſiam, Armeniam ſibi ſubiugauit. Volat. in Geog.

Exercitus Antigoni habuit peditum uiginti millia, Equites trecentos.

Exercitus Antiochi CCC. millia armatorum, quibus Romanos inuaſit. Falcatis etiam curribus, & Elephantis aciem inſtruxit. Autor Plut. in Ruffo.

Idem ait certum non eſſe quantæ fuerint Annibalis copiæ. Alij centum millia peditum, & uiginti equitum fuiſſe dicunt. Quidam aiunt addita ex Gallis & Liguribus LXXX. millia peditum, decem equitum. Quamuis autem exactus ad fidem numerus

rus dari nequeat, hoc tamen argui poteſt numeroſum habuiſſe exercitum, quòd amiſsis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Achæorum exercitus in Cleomenem ducem Spartanorum, fuit uiginti millium peditum, equitum mille.

Athenienſes in Syracuſanos certaturi duce Alcibiade, habuerunt ſupra C X L. triremes, centum, & quinque millia peditum, tum ſagittarios, & funditores mille & trecentos. Tormentorum præterea ac machinarum expugnandis urbibus copiam ingentem. Plut. in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Perſarum in Caduſios habuit triginta peditum millia, pedites mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit ſexcenta hominum millia. Plutarchus ſcribit, Dario fuiſſe decies centena millia militum. Q. Curtius minorem illi facit copiarum numerum lib. 4. cùm ait: Summa totius Darij exercitus equites X L V. milia, pedeſtris acies ducenta millia expleuerat.

Copiarum Alexandri qui minimum aſſerunt numerum, trecena millia peditum, equitum uerò quinque fuiſſe tradunt. Fertur in Aſiam traieciſſe cũ millibus armatorum non amplius X L V I I I. Volaterranus. Iuſtinus lib. II. ſcribit eum tantùm habuiſſe peditum X X X I I. millia, equitum quatuor millia & quingentos: naues centum octoginta duas.

Antigonus Philippi filius, & pater Demetrij Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principem, & alios reges ſupra L X X. millia peditum, equitum uerò decem millia. Item Elephantos L X X V.

Seleucus uerò, & Antiochus eius filius, armarunt in ipſum Antigonũ X C I I I I. millia peditum, equites ſupra decem millia. Elephantos quadringentos, currus centum & uiginti.

Bellans in Parthos **M. Antonius** habuit L X. Romanorum peditum millia, & his auxilia equitum adiuncta Hiſpanorum, & Gallorum decem millia. Cæterarum nationum equitum peditumq; trecenta millia. Plut.

Parthorum uerò exercitus in Antonium habuit C C C C. millia equitum.

Exercitus **Antonij** contra Cæſarem habuit peditum centum millia, Equitum X X I I. Naues quingentas.

Exercitus **Cæſaris** contra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta: peditum octoginta millia; equitum uigintiduo.

Idem

Idem Plutarchus in Cæſare.

Exercitus **Craſſi** contra Parthos habuit peditum legiones ſeptem, Equitum quatuor millia, ac totidem uelites.

Carthaginienſes Siciliam cum ſeptuaginta millibus militum, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaſerunt. Quos tamen ſuperauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumq; caſtra diripuit, deſideratis decem millibus.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copiis peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus **Marij & Catuli** contra Cimbros habuit quinquaginta hominum millia cum c c c. militibus. Plutar.

Mithridates rex Ponti habuit peditum centũ millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Cælius ad hunc modum de Mithridate: Habuit (inquit) equitum quinquaginta, peditum c c l. millia. Machinarum uerò ac omnis bellici inſtrumenti par eius ſumma. Depugnabant cum eo reges Dynaſtæq; Armeniæ, ac Scytharum, qui circa Pontum incolunt, ſupraq, Mœotidem paludem.

Pompeius in bello contra Pyratas habuit quingentas naues, peditum c x x. millia. equitum quinque. Plutar.

Pelopidas, dux Thebanorum, duxit contra Syracuſanos ſeptuaginta millia militum.

Heluetiorum, in Galliam Aquitanicam irrumpere uolentium tempore Iulij Cæſaris, exercitus habuit trecenta hominum millia. Volat. in Geog.

Credibile eſt **Ariouiſtum** Germanorum regem numeroſas habuiſſe copias, uel hoc uno argumento, quòd à Cæſare uictus octoginta militum ſuorum millia amiſerit, Autore Plutarcho.

Nerutj (quos Lucanus rebelles uocat, quiq; noſtro tempore Tornacenſes uocantur) in bello contra Cæſarem ſexaginta hominum millia amiſerunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem Armeniæ regem, fuerunt triginta millia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perſeo Macedoniæ regi in Paulum Aemylium dimicaturo fuere quatuor millia equitum, peditum uerò x l v i i i. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquaginta quinque armatorum millia contra Romanos, qui ę tanto exercitu peditum centum millia, equitum uerò quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Teren

Terentius Varro consul,& Aemylij Pauli collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra Carthaginienses.

Quintius Flaminius in bello cõtra Philippum Macedoniæ regem habuit XXVI. millia hominum.

Habuit **Eumenes** rex Pergami in exercitu contra Macedones XXVI. millia bellatorum.

Radagasus Gotthorum rex (qui floruit Arcadij & Honorij Imperatorum temporibus) habuit in exercitu supra ducenta bellatorum millia. Autor Paulus Diaconus.

L. Aemylius, & Attilius consules, principio sui consulatus quatuor legiones urbanas in Gallos armauerunt, quarum singulis quinque millia & ducenti pedites, equites uerò treccenti inerant. Habebant & ex sociorum auxiliis triginta millia peditum, equitum uerò duo millia. Cui numero Thusci & Sabini septuaginta addiderunt millia, ubi primùm Galli Apenninum transire nuntiati sunt. Post hos Vmbri & Sarsennatæ Apennini incolæ uiginti millia contulerunt. Samnites LXX. millia peditum, Equitum septem millia. Iapigenses & Mesapij quinquaginta millia peditum, Equitum XVI. millia, Lucani XX. millia peditũ, Equitum tria millia. Marsi, Marcini, Ferrentani, & Vestini peditum uiginti millia. Eoq; modo cæteræ totius Italiæ urbes suas suppetias contulerunt, ita ut numerus exereuerit ad septies centena millia peditum, Equitum uerò LXX. millia. Autor Polybius.

Vectiges rex Gotthorum, post Attalaricum filium Amalasunthæ reginæ, ad obsidionem urbis Romæ cum ducentis armatorum milibus profectus est. Volat.

Soli Aruerni (modica Gallorum portio) ducenta bellatorum millia obiecerunt Aemyliano Maximo ad Isaræ, & Rhodani cõfluenta. Strabo.

Sesostris rex Aegypti (qui insuetam seruitij Arabiam subegit, maximam Libyæ partem occupauit) habuit in pedestribus copiis sexcenta peditum millia, equitum uerò XXIIII. curruum bello aptorum octo millia & uiginti. Diogenes lib. 2.

Ninus, Assyriorum rex, armauit in Bactrianos decies septies centena millia peditum, Equitum ducenta, curruum centũ millia.

Xerxes rex Persarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno suo septingenta millia, de auxiliis trecenta, Rostratas naues mille & ducentas, Onerarias ad tria millia. Toto numero habuit tria millia nauium, in quibus fuerunt hominum Myriades XXIII.

Terre

Terrestris autem exercitus fuerunt centum & septuaginta Myriades, equitum octo. Herodotus lib.7.

Ad uindicandum Helenæ raptum **Græci** armauerunt in Troianos DCCCLXXXVI. bellatorum millia. Contra uerò **Troiani** habuerũt DCLXXVI. millia, Carinas circiter mille. Autor Dares Phrygius.

Exercitus **Moses** habuit DCIII. millia. Imbellis autem populi DL. millia. Tota summa millies mille & centum quinquaginta. Ioseph. lib. 3.

Obsessis à **Vespasiano** Hierosolymis undecies centena millia ferro & fame perierunt. Autor Iosephus.

Carolo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porro autem **Lacedæmones** prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, ut suauissimo cantu deliniti non reminiscerentur periculi.

Pari modo **Cretenses** canebant cithara.

Massagetæ rubras induebant tunicas, ne uulneratorũ cruor terrorem cæteris afferret.

Parthi in fuga sagittas à tergo iaculantur. Lucanus:

Ocyor & missa Parthi post terga sagitta.

BELLA IN QVIBVS MVLTVM CRVORIS EFFVSVM EST.

Abias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Israëlitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. Iosephus libro octauo Antiquitatum Iud.

Phaceas rex uno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis post Ioathan CXX. millia bellatorum, & ducenta utriusque sexus millia captiua duxit.

In bello **Benadab** Syriæ regis contra Achab Israëlitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæsar dictator prædicare solitus dicitur undecies centum & nonaginta millia, præter eos qui ciuilibus bellis periissent, suo ductu, & auspiciis cæsa. Sabellicus in exemplis.

Gedeon nocte unà apud Iordanem centum & uiginti millia Madianitarum interfecit.

In agro Tholosano **Athila** rex Hunnorum congressus est cum Euo & Theoderico Gothorum regibus. In quo conflictu

CLXXX.

CLXXX. millia uirorum decubuere. Paul. Dia.

Quantam suorum stragem acceperit **Ladislaus** rex Panno-niæ, dum in Amuratem regem Turcarum confligeret, hinc auspi-cari licet, quòd ex ipsis etiã uictoribus quadringenta millia post pugnam desiderata sint. Sabel.

Carolus Martellus, Gallorum rex, Abidirannum Visigot-thorum regem (qui in Galliam hostiliter irruperat) ad Burdega-lam domuit: ceciditq; eius exercitus CCCL. millia: quum tamen Franci non amplius mille perierint. Sabel.

Cyrus, Persarum rex, traiecto Araxe cum ducentis millibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellauit, ut ne nuntius qui-dem tantæ cladis superfuerit. Idem.

Milciades, Atheniensium dux, in Marathone Atticæ campo centum millia ex Darij Persarum regis exercitu profligauit. Sunt etiam qui ducenta dicant deleta. Sabel.

Claudius Nero, & Liuius Salinator sexaginta Pœnorum millia apud Metaurum Vmbriæ fluuium ceciderunt, dum Asdru-bal fratri suo Annibali suppetias ferre conaretur. Plutarchus.

Vscodoniam, seu Hadrianopolim, Thraciæ urbem, quum cepissent Scythæ, in ea centum hominum millia iugulata sunt.

M. Claudius, & C. Cornelius consules, quinquaginta Gal-lorum millia profligarunt. Volater.

Friola, filius Alphonsi Catholici regis Hispaniæ L. millia Sa-racenorum in bello occidit. Idem.

In bello **Eduardi**, quarti Anglorum regis, cõtra Scotos, pe-rierunt Scotorum LX. millia, Anglorum septem solum.

Claudius princeps CCC. millia Sarmatarum cecîdit ad Mar-tinopolim.

Cosroës, rex Persarum, Palæstinam cum Hierosolyma, ac nongentis millibus Christianorum euertit.

In bello **Roderici** regis Gotthorum cõtra Saracenos DCC. millia hominum utrinque perierunt.

Q. Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Aruernorum regis CXX. millia hominum cecîdit. Liu. lib. 6.

Cæsa sunt ab **Alexandro** ex Darij exercitu supra undecim millia. Cæsa sunt à Crasso duodecim millia de Spartaci exer-citu. Cæsa ad Cannas Romanorum L. millia. Cæsa ad Gra-nium flumen à Lucullo ex Mithridatis copiis hominum uiginti millia, præter captos.

Cæsa sunt à Pompeio ex liberis IX. millia. Cæsa à Sylla ex

Marianis x x. millia. Decem millia ex Mithridatis exercitu à Pompeio. Cæsa à Ptolemæo ex Demetrij exercitu L. millia. Cæsa ab Alexandro Persarum x x I I. millia. Cæsa à Parthis Romanorum decem millia, duce Crasso. Cæsa ex Scipionis & Catonis exercitu à Cæsare quinque hominum myriades. Cæsa à Mithridate septem Romanorum millia. Cæsa à Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centum millia, equitum quinquaginta. Cæsa octo millia Cilicum à Lucullo. Cæsa L x x x. millia Germanorum sub Ariouisto duce à Cæsare. Cæsa Pœnorum x L. millia à Scipione. Cæsa x v. millia Romanorum ad Thrasymenum. Cæsa L x. millia Neruiorum à Cæsare. Cæsa x x x. millia hominum de exercitu filiorum Pompeij à Cæsare. Cæsa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus trecenti & non amplius. Cæsa in urbis Hierosolymitanæ excidio undecies centena millia. Cæsa à Britannis Romanorum L x x. millia, ducibus Petilio & Suetonio. Autor Cor. Tacitus. Cæsa paulò pôst à Romanis Britannorum L x x x. millia. Quam cladem ægreferens Boudicca eorum regina, ueneno clausit uitam. Cæsa à Gratiano Imp. triginta Alemanorum millia, apud Argentarium oppidum. Autor Sex. Aurelius.

BELLICOSI VIRI, CVM ILLVSTRIBVS VICTORIIS.

ALexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantum nomen bellica uirtute sibi comparauit, ut recens quoque sit semper eius memoria. Viginti natus annos Thebas euertit. Traiecto Hellesponto Ilium profectus est, ubi animaduerso Achillis sepulcro, Achillem ipsum felicem prædicauit, quòd laudum suarum præconem habuisset Homerum. Darium Persarum regem ad Granium flumen perdomuit, cæsis uiginti Persarum millibus, ubi Darium ipsum cum uxore, & filiabus captiuum duxit, quem tamen iterum donauit uenia. Verùm ubi tertio redintegrasset copias, uicto regnum eripuit. Eius tamen interfectorem Bessum supplicio affecit. Scythas demũ lacessiuit. In India Porum regem numerosis armatũ copiis, & quatuor cubitis cum palmo procerum fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutarchus autores.

Xerxes rex Persarum centena millia armauit in Græciam. Athon montem aceto dirupit, diruptum fecit peruiũ uelis. Cum Themistocle congressus est, & apud Salaminẽ ab eodem uictus.

Post

Post aliquot annos cum Cimone Atheniensiũ duce manũ conferens, quum fortunã ubiq; nouercã experiretur, uoluptati se dedit.

Arsaces, obscuræ conditionis homo, collecta Scytharum exulum manu, Parthos subegit. Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in seruitutem.

Tamburlanus, Scytharum rex, Mœdos, Albanos, Mesopotamiam, Persiam, Parthiam, & Armeniam subiugauit. Traiecto cum D C. millibus peditum, equitum uerò trecentis Euphrate Asiam minorem obtinuit. Regem Turcarum Pazaitem captiuum in laqueos coniecit, tanta feritate, ut eum instar beluæ clatris inclusum secum semper duxerit, & sub mensa, in modum canis, micas & frustilla comedere iusserit, equumq; ascensurus, eius humeros pro scabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Thessalonicam urbem ui captam diripuit, Epirum & Aetoliam subiugauit. Pannoniam cum centum armatorum millibus ingressus est. Pannonios bello bis fudit.

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, Penetrauit ad Indiam. Compositis in Oriente rebus Lysimachum domuit, & interfecit. Trogus libro 15. & Volater. in Geog.

Antiochus Maximus Syriæ rex, Babyloniam, Aegyptum, & Iudæam patrio adiecit Imperio. Græciam cum sexaginta millibus intrauit.

Cyrus Astyagem regno Persarum expulit, translato in Persas Medorum Imperio. Babylonios cum Crœso Lydorum rege domuit, quẽ primo uenia donatũ, ac secundo rebellantẽ uita & regno spoliauit. Subacta Asia, ac toto Oriente, aggressus est Scythas, ubi à Thomyri eorum regina uictus est, & interfectus.

Darius Istaspis filius Babylonios perdomuit. Ionas nauali prælio superauit. Atheniensibus congressus est, sed magno suo incommodo.

Mithridates, Phraatis filius, Parthorum auxit Imperium, Armenios nunquàm antea sub iugum missos adortus est. Babylonios accepit in deditionẽ fratre interfecto, quem subdiri regno præfecerant ob ipsius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellum gerens Crassum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Annibal Amilcaris filius, uiginti annos natus, Saguntum expugnauit. In Italiã quinto mense, superatis Alpibus, ab Hispania peruenit. Apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani

maioris, occurrentem supperauit, Sempronium consulem apud Trebiam ingenti clade affecit. C. Flaminium quoque profligauit ad Thrasimenum, interfectis ex eius copiis x x v. millibus. P. Aemilium, & Terentium consules cum exercitu deleuit apud Cannas, ubi senatores x c. alij ad x l v. millia perierunt: ubi & annulorum modij tres reperti sunt. Inde omnium metu accessit proximè Romam, & ad tertium usque lapidem Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum uictus à Scipione Romam liberauit metu. Liuius.

Aratus, dux Sicyonius, collecta coniuratorum manu patriam seruitute liberauit, expulitq; Nicoclem tyrannum. Composito patriæ statu dux Achæorum factus, eorum Rempub. annos x x i i i i. felicissimè administrauit, Locridem, & Calydoniam depopulatus est, Acrocorinthum expugnauit, Macedonibus inde repulsis Argæorum tyrannos Aristonicum primò, deinde Aristippum bello sustulit. Aetolos Achæis inimicos plerunq; debellauit. Sublatus demum dicitur, & ueneno potus à Philippo Macedonum rege, cui erat formidolosus.

Cleomenes dux Lacedæmoniorũ Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus. Argos antea nulli expugnatum in potestatem recepit. Annos x i i i i. felicissimè imperauit, suisq; reliquit multas illustres uictorias.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit, Athenas à Cassandri & Ptolemæi Imperio redemit. Cyprum, expugnato Ptolemæo, nauali bello recepit. Bœotios accepit in deditionem. Pyrrhum ab oppugnatione Thessaliæ repressit. Ad extremum fortuna insidiose uenit in manus Antiochi.

Epaminondas, Thebarum princeps, cum Lacedæmoniis congressus, multas uictorias retulit. Traiectus lancea & in castra semianimis relatus, ubi audiuit saluum esse scutum suum, nec ab hostibus raptum, Bene res habet, inquit, mortem hanc morior lubens. Atque ita ueluti gratulabundus expirauit.

Lysimachus, Agatoclis filius, leoni famelico, Alexandri iussu datus in prædam (quod Calisthenì captiuo ad remedium calamitatis dedisset uenenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaq; lingua feram exanimauit. Quo illustri facinore conciliatus est Alexandro. Trogus lib. 15.

Pyrrhus, Epirotarum rex, Leuinum consulem apud Heracleam bellorum nouitate turbauit, Ad uigesimum ab urbe lapidem

dem castra posuit, Curio, & Fabricio congressus est, Argos obsedit, ubi tegulæ iactu ad extremum fertur periisse.

Philippus Macedo Athenienses uicit, Traiecit in Illyricum. Larissam urbem cepit: expugnauit Thessaliã, & Methonem Magnesiæ urbem. Dux à Thebanis delectus contra Phocenses, eos diripuit, Olynthios deleuit, Arisbam Epiri regem regno deiecit. Byzantium obsedit, ubi longa mora consumptus ad Pyraticam se conuertit. Scythas stratagemate superauit. Rebellantes iterum Athenienses domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracusas à Dionysij tyrannide liberauit, tyrannum in exilium misit. Leontinorum principem nomine Icetem bello captum interfecit. Mamercum Catanæ tyrannum in fugam uertit. Leptinum (qui Apolloniam per uim ceperat) captum & uinctum Corinthum misit. Carthaginienses in Siciliam irrumpentes superauit, eorumq; castra diripuit.

Ceneus Thessalus quum multis interfuisset præliis, nunquàm tamen lædi potuit. Hinc natum prouerbium, Inuulnerabilis ut Ceneus. Nestor apud Ouidium libro 12. Vestro fuit unicus æuo Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu Cycnus, at ipse olim patientem uulnera mille Corpore non læso Perrhæbum Cænea uidi, Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn Incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienses deficientem recepit. In bello contra Pylon primus è naui prosiliens, nec uulneratus est, nec scutum amisit. Aduersus Amphipolim strenuè decertauit. Tandem insimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus est.

Codrus, Atheniensium rex, quum in bello Peloponnesiaco, accepisset ab oraculo uictricẽ fore gentem, cuius princeps bello periret: relictis uestibus imperatoriis, gregarium se finxit militem, eoq; modo inimicis occidendum se præbuit.

Idanthyrsus Scytharũ rex, bello res magnas gessit, multum Asiæ subiugauit, & totam propè Aegyptum peruagatus est.

Arturus, rex Britanniæ, adeò bellica uirtute excelluit, ut quadringentos & sexagintà uiros in prælio solus interfecerit, ac regna plurima suæ adiecerit ditioni. Vtebatur galea aurea, in qua sculptum draconem præferebat. Ferebat clypeum, in quo picta erat Christiparæ genitricis effigies, ut omni discrimine, rebus omnibus, eam semper haberet præ oculis, uelut adiutricem. Vtebatur lancea ardua, & insitati ponderis, quam secum deferri semper uolebat. Cantatissima est eius uirtus, & recens pro-

pè memoria, frequensq; fama in ore omnium.

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius, suorum millibus stipatus, ausus est manum conserere cum numeroso illo, omnium post homines natos populosissimo Xerxis Persarum regis exercitu, apud Angustias Thermopylarum, ubi parta uictoria immortale quoque sibi nomen peperit. Idem quoque milites solebat hortari, ut prandérent, tanquam apud inferos cœnaturi: quo uerbo uidebat eos esse uacuos metu. Iustinus lib. 2.

Clodoueus. Gallorum rex, Alemanos domuit, Gotthos regno suo expulit, Alaricum eorum regem cecîdit. Aliaq; permulta egit facinora, quibus docuit gentem suam ad arma natam.

Huius filius **Theodoricus,** Turingeam cum rege subiugauit. Traiecit in Italiam cum L X X X. millibus armatorum, Belisarij copias repentino fregit impetu. Transpadanam regionem uicit. Decem Burgundionum millia Gotthis auxilio misit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos uno impetu fudit. Traiecto Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros, regno Francorum adiecit. Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniam uocatos profligauit, cæsis ex eorundem exercitu C C C-L X X X V. millibus. Amorreum alterum eorum regem, suppetias Athimo apud Narbonem obsesso ferẽtem, deleuit. Gotthos (qui Hispaniam citeriorẽ Galliæ partẽ annos iã C C C. turbauerunt) profligauit. Omnẽ postremo Galliã Francorũ regno subiecit. Volat.

Carolus Magnus, Pipini secundi filius, euidens uirtutis Gallicæ reliquit argumentum. In primis Aquitanorum regem Himuldum in deditionem accepit. Accersitus ab Adriano Pont. Longobardos cum duce Desiderio, Italia expulit, quam annos iam C C I I I I. possederant. Domum reuersus bellum Saxonum (quod annos propè X X X I I I I. durauerat) quamuis interpolatum, prosecutus est. Quos sub iugũ redactos, ad Christianę quoque pietatis cultũ induxit. Aigolandum Sarracenũ, Hispanosq;, male de Christo sentientes, subiugauit. Beneuentanorum (qui duce Araiso in Romanũ Pont. tumultũ parabant) repressit. Taxilonem Bauariæ ducem, res nouas molientem, sola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magnis affecit cladibus. Godefredum Normanorũ ducem, Francorum socios uexãtem, in potestatem suam redegit. Leonem tertium Pont. à Romanis expulsum, suæ sedi restituit. Cui tantæ uirtuti adiecit amorem literarum, quas usq; adeò & amabat & mirabatur, ut Parrhisiensem Academiam primus instituerit. Erat corpore procero, ua-

stis præter consuetudinem uiribus.

Gedeon iudex Hebræorum percussit quatuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebeæ, & Salmanam. Interfecitq; ex eorum exercitu c x x. millia hominum apud Iordanem nocte una. Iosephus lib. 5.

Fecit Themistocles filium suum Cleophantum in equestri facultate adeò strenuum, ut equis rectus insisteret, & rectus iacularetur, aliáque permulta efficeret stupenda. Cælius cap.12. lib.8.

Conon, dux Atheniensium, fuit bellica uirtute clarissimus, qui Lysandrum Lacedæmoniorum ducem terrestri prælio uicit, & Athenarum restituit libertatem. Vnde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit. Iustinus lib.5.

Pompeius magnus Sylłæ primum partibus adhæsit. Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritaniæ triumphauit, nondum patientibus annis. Contra Sertorium in Hispaniam profectus, Metelli copiis se coniungens, eum cum tota factione sustulit. Pyraticum bellum tribus confecit mensibus. Triumphauit de Mithridate rege Ponti. Tigranem uicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua sua prouolutum regno restituit. Iberos, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorum rege Aristobolo, & in triũphum unà cum filio Tigranis ducto. Reuersus ex Oriente triumphum egit biduo, prænotatis uictarum gentium titulis. Ad extremum uerso fortunæ Zephyro uictus à Iulio Cæsare in campis *Philippicis, coactus est uelut profugus ad Aegypti regem Ptolemæum se recipere, ubi hospitis (cui se commiserat) perfidia interfectus est. *Aliàs, Pharsalicis.

Victor Pompeij Cæsar Galliam omnem decennio subegit, eámque redegit in prouinciæ formam. Germanos, ponte super Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus. Aggressus est Britannos ignotos antea, superatisq; pecunias & obsides imperauit. Macedoniam transgressus, Pompeium per quatuor penè menses, maximis obsessum operibus ad extremum Pharsalico prælio fudit, & fugientem Alexandriam persecutus, occisum ut deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficilimum gessit. Victor Aegypti regnum Cleopatræ, fratríque eius minori permisit. Ab Alexandria Syriam, & inde Pontum transiit, urgentibus de Pharnace nuntiis, quem Mithridatis Magni filium multis iam successibus præferocem intra quintum (qua affuerat diem) una profligauit acie. Dehinc Corn. Scipionem Pompeij

ſocerum, & Iubam reliquias partium Africa refouentes deuicit, & Pompeij liberos in Hiſpania. Confectis bellis quinquies triũphauit. Primùm triumphum egit Gallicum. Sequentem Alexandrinum, ex uicto & interfecto Ptolemæo. Huic proximum Africanum ex Iuba debellato. Deinde Ponticum de Pharnace. Nouiſsimum, Hiſpanienſem de Pompeij liberis. Reflante demum Fortuna, quum optimatium partibus eſſet formidoloſus, Bruti, Caſsij, & aliorum coniuratione, tribus & uiginti uulneribus in Senatu confoſſus eſt. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæſare fœdus cum Lepido, & Auguſto contraxit. Brutum & Caſsium Cæſaris interfectores uicit in Macedonia. Profectus in Aſiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudæorum regem ſecuri percuſsit. Phraati Medorum regi congreſſus, quum uictor euaſiſſet, uictum ad Araxem uſque perſecutus eſt. Armeniæ regem, Alexandriam duxit in triumphum. Quum ergo uidit ſe poſitum in gremio luxuriantis Fortunæ (in quo parum ſibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorem Cleopatræ, quam repudiata Octauia Auguſti ſorore ſibi copulauit. Hinc orta fax belli ciuilis. Hinc Auguſti nata indignatio, cui apud Actium congreſſus, & ad extremum uictus, profugit in Alexandriam, ibiq; gladio ſe confodit.

Attilius Regulus conſul fuſis Salentinis triumphauit. Primus Romanorum ducum in Africam claſſe traiecit. Quaſſata Amilcharis claſſe naues longas LXIII. oppida CC. ac totidem hominum millia cepit. In Africa portentoſæ magnitudinis ſerpentem occidit. Captus demum inſidiis Xantippi Lacedæmonij mercenarij militis, miſerabili exitu ab inimicis enecatus eſt.

C. Acilius Cæſaris miles, nauali ad Maſsiliã prælio, iniecta in puppim hoſtium dextra, & obtruncata eam læua apprehendit. Nec ante dimicare deſiit, quàm captã profundo mergeret, Athenienſem illum Cynegirum imitatus, qui in ſeſectanda Xerxis claſſe, idem legitur feciſſe. Herodotus lib. 6.

Acilinus Beliſarij miles, ſolus ad portam Pintianã Gotthorum repreſsit impetum. Procopius.

Furius Camillus Faliſcos obſedit, Veios decennali obſidione domuit, Gallos Senones Roma pepulit, eiſq; uexilla Romanorum extorſit. Quintò dictator Celtas iterum Romam petentes ad Anienem fluuium ſuperauit.

M. Curius Dentatus triũphauit de Samnitibus, Iterum de Sabinis,

binis, Tertiò de Lucanis ouans urbem ingressus est. Pyrrhũ Epirotarũ regem ex Italia pepulit. Legatis Samnitũ aurum offerẽtibus, respondit se malle imperare aurũ habẽtibus, quàm accipere.

T. Q. Flaminius (eius Flaminij filius, qui ad Thrasymenũ Annibali inauspicatè congressus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniæ regem prælio fudit, castris exuit. Thessaliam, iuuantibus Aetolis, & Acarnanibus, uexauit. Ciuitates quæ sub Philippo erant, per præconem liberas esse pronuntiauit. Demetrium obsidem accepit, quem postea pecunia multatum in regnum restituit. Labin Lacedæmoniorum tyrannum subegit. Legatus in Græciam contra Antiochum & Aetolos ad confirmandas in fide Romanorum ciuitates missus est.

T. Sempronius Gracchus, Gracchorũ pater, Celtiberos in deditionem accepit. Prætor Galliam domuit. Subiugauit Sardiniam, cuius incolas plurimos exposuit uenales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium à Gallis defensum nomen sortitus, annos XVI. natus militem uoluntarium se obtulit. Militaribus donis XXXVII. à suis ducibus donatus est. Cicatrices habuit XXXVIII. in corpore. Plin.

M. Claudius Marcellus Gallos qui se Insubribus iunxerant iuxta Padum uicit, interfecto eorum duce Viridomaro. Annibalem inuictissimum ducem primus apud Nolam superauit. Contra Syracusas profectus, triennio urbem oppugnauit. Tandem interfectus est ab exercitu Annibalis apud Venusiam.

C. Marius septies consul, Iugurtham captum in triumphum duxit. Cimbros in Gallia, Teutones in Italia oppressit, deq; his triumphauit. Apuleium & Glauciam prætores seditiosos interemit. Syllam uictum coëgit Minturnis delitescere inter paludes. Speculatorem Gallum ad inferendam sibi mortem missum, uultus maiestate deterruit. Plutarchus, & Liuius.

Porsena rex Hetruscorum dum Tarquinios in urbem restituere tentans Ianiculum cepisset, **Horatius Cocles** pro ponte sublicio stetit, sustinuitque hostilem impetum, donec pons à tergo frangeretur, quo cum in Tyberim decidit. Sabellicus: Quiq; sibi pontem passus post terga reuelli, Ipsa licet contra staret Hetrusca phalanx.

Scipio Africanus annum agens XVII. principiò secundi belli Punici ductus in castra, circumuentum ab hostibus patrem liberauit. Post Cannensem cladem quum iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipse gladio supra capita erecto iurare singulos

coëgit, se non relicturos patriam. Mortuo in Hispania patre, quum omnes id bellum refugerent, sponte se obtulit, natus annos XXIIII. ubi Carthaginem nouam uno die expugnauit. Asdrubalem superauit. Masinissæ nepotem in bello captum auo remisit. Syphacem regem ui cepit. Annibalem ex Italia accersitum superauit, Carthaginemq; Romanis fecit tributariam. Reuersus Romam triumphauit. Consul in expeditionem Asiaticam profectus, omnia suis auspiciis rexit. Antiochum sub iugum misit. Accusatus demum quòd prædam Asiaticam non totam in ærarium contulisset, Linternum secesßit in uillam suam, pertæsus ingratitudinem urbis. Liuius.

Scipio Aemylianus, Pauli Aemylij filius, Numantiam euertit, Carthaginem penitus sustulit.

M. Scæua Centurio Cæsaris in Gallia solus in acie restitit. Quum in hostes rueret, & iam telo femur transfixus esset, contususq; caput ictu saxi, clypeo & galea disiectis, gladioq; fracto, duplici lorica munitus, se in mare proiecit. Et quum natando peruenisset ad suos, Parce (inquit) imperator, Arma perdidi. Tranquillus scribit cum effosso oculo, transfixisq; humero & femore, ac clypeo centum & uiginti foraminibus terebrato, castelli commisßi portam non reliquisse.

Paulus Aemylius, Aemylij Pauli consulis, collegæ Terentij Varronis, filius, de Liguribus triumphauit. Perseum Macedoniæ regem cepit, demum in triumphum duxit. Proconsul in Hispania cum Vascetanis & Lusitanis aduerso Marte pugnauit. Anno tamen sequenti Lusitanos fudit, cæsis ex eorum exercitu XVIII. millibus. Captis uerò D. XXX.

Aurelianus Imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus uno die octo & quadraginta sua manu interfecit. Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam, Tetricum subiugauit. Mox in Aegyptum traiiciens, regionem pacauit, sublato Firmo, factiones ibidem suscitante. Romam postremò reuersus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiscus.

Iustinianus Imp. Persas domuit. Vandalorum gentem deleuit. Africã Rom. imperio totam restituit. Gotthos iterum in Italiam irrumpentes fudit. Mauros Africam infestantes cum Attila rege subiugauit. Quæ magna ex parte auspiciis Belisarij gesßit. Propter tot uictorias dicebatur Alemanicus, Gotthicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerum Rom.

L. Sicinius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus uocatus est. Pugnauit in hostem cxx. prælijs. Cicatricem auersam nullam, aduersas XLV. tulit. Coronis donatus est aureis VIII. Obsidionali una, Muralibus tribus, Ciuicis XIIII. Torquibus LXXXIII. Armilis plus centum & sexaginta, Hastis XVIII. Phaleris item quinquies uiciesq;. Triumphauit cum imperatoribus suis triumphos nouem. Autor Plin. & Gellius.

M. Sergius (ut scribit Plinius) secundo stipendio dextram manum perdidit. Stipendiis duobus, ter & uicies uulneratus est. Bis ab Annibale captus. Bis uinculorum eius profugus XX. mensibus nullo non die in cathenis & compedibus custoditus. Sinistra manu sola quater pugnauit, duobus equis insidente eo suffossis. Dextram sibi fecit ferream, eaq; religata præliatus est. Cremonam obsidione exemit. Placentiam tutatus est. Duodena castra hostium in Gallia, cepit. Vicit etiam fortunam. Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit, **Vespasianum** consuesse anteire agmen, Locum capere, cibo fortuito, ueste habituq; uix à gregario milite discrepante, legiones habuisse exercitas bello, noctu stetisse in excubiis, milites stratagematibus, dolisq; bellicis instruxisse.

Manlius Torquatus, Gallum prouocantem, scuto, & gladiis duobus armatum, ornatumq; torque, & armillis, uiribus, adolescentia, magnitudine, & uirtute antestantem cæteris, occidit: mortuo torquem detraxit, eamq; sanguinolentam collo suo imposuit. Quo facto, ipse, posteriq; eius Torquati cognominati sunt. Autor Gellius cap. 13. lib. 9.

Augustus Imp. Cantabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano subiecit imperio. Sueuos, Cattosq; deleuit. Sicambros in Galliam transtulit. Pannonios stipendiariis adiecit. Getarum populos, Basternasq; lacessitos bellis ad concordiam impulit. Obsides accepit à Persis, creandisq; regis arbitrium. Ad eum Aethiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miserunt. Bella ciuilia quinque gessit, Mutinense, & Actiacum aduersus M. Antonium: Philippense in Brutum, & Cassium: Perusinum aduersus L. Antonium Triumuiri fratrem: Siculum aduersus Sextum Pompeium Cn. Pompeij filium. In bello Mutinensi nō modo ducis, sed etiam militis functus est munere. Nam aquilifero legionis suæ grauiter uulnerato, ipse aquilam humeris subiit, diuq; portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Prob

Probus Imperator bello Sarmatico tribunus, transmisso Danubio multa fortiter fecit. Donatus est hastis puris quatuor, Coronis uallaribus duabus, ciuica una, uexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera una librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegiis Romanos quosdam bellicosos his uerbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ
Cernere magnanimus Porsena non potuit.
Tercentum Fabios, assertoresq; Camillos,
Nec quibus agnomen Africa terra dedit.
Non Catulos, Deciosq; duos, geminosq; Catones,
Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Cossum, nec te Marcelle relinquat,
Non Curios porcos, Fabriciumq; senem.
Tollat in immensum Syllam Mariosq; feroces,
Pompeiosq; duos, Cæsareamq; domum.

Gylippus uir Lacedæmonius, bello strenuus, Athenienses multis bellis, multisq; cladibus affecit. Tibullus libr.4. Non magni potior sit fama Gylippi.

Sunt & alij plerique uirtute bellica memorabiles, ut ex Troianis Priamus, Aeneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus. Ex Græcis Agamemnon, Menelaus, Achilles, Aiax uterque, Patroclus, Vlysses, Nestor, Diomedes. De Achille, Catullus: Non illi bello quisquam se conferet heros. Horatius: Scriptor honoratum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Aeneæ uirtutem Diomedes apud Virgilium libro 11. his aperit uersibus.

Munera, quæ patriis ad me portastis ab oris,
Vertite ad Aeneam: stetimus tela aspera contra,
Contulimusq; manus: experto credite, quantus
In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam, &c.

His adduntur, Adrastus, rex Argiuorum, Agesilaus, Brennus, Cambyses, Catilina, Cimon Atheniensis, Crœsus, Euander, Iugurtha, Iason, Hercules, Pacorus rex Parthorũ, Perseus, Theseus, Pyrithous, Pyrrhus Achillides, Thideus, Thrasibulus, & alij plerique poëtarum carminibus cantatissimi.

FORT

FORTISSIMI, FORTITVDINE CORPOREA.

VErgilius lib.8. Aen. fingit Herilum tres animas habuiſſe, ter letho ſternendum fuiſſe. Nec aliam ob cauſam(ut conii-cere eſt) quàm propter inuſitatas, & portentoſas hominis uires. Sic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra ſub tartara miſi:
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda,
Ter letho ſternendus erat, cui tunc tamen omnes
Abſtulit hæc animas dextra, & totidem exuit armis.

Gratianus pater Valentiniani Imp. funarius eſt appellatus, quòd uenalitium funem portanti quinque milites non poſſent extorquere. Sex.Aurel.

Cleomedes Aſtypalæus Lacchum Epidamnium pugilem armatum unico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manu eduxit inteſtina. Ob quam feritatem, quum à iudicibus in ius uocaretur,per forum abiẽs,columnam(qua ludi literarij domus fulciebatur)diſiecit,eaq; ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in Mineruę templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, ubi nuſquàm repertus ſit. Plutarchus in uita Romuli, & Crinitus cap.1. lib.15.

Milonem Crotoniatam, dum conſtitiſſet, nemo ueſtigio educebat. Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. In Olympia bouem per ſtadium retento anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & uno die integrum deuorauit. Quum autem nimia neruorum fiducia arborem uellet diducere, brachiis hinc inde conſtrictis,& deficiente conatu retentus,lupis fuit præda. Iuuenalis Satyra 10. -Viribus ille Confiſus periit, admirandiſq; lacertis. Cælius cap.21. lib.5. De Milonę meminit Gellius lib.15. cap.16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiam,procero corpore,uiribusq; portentoſis, cuius uires quum Milo uellet experiri, ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem, quem ad ſe protraxit, & inde propulit, bisq; & ter hoc ipſum effecit, poſtea erexit, erectumq; & humero impoſitum ad quinquaginta vlnas uexit. Hunc autem lapidem vix emouebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormus.. Maximi enim tauri pedem corripuit, furentemq;, & inde proripere ſe cupientem con-

ſtantiſ

ſtantiſsimè retinuit. Quod uidens Crotoniates, O Iuppiter, inquit, an alterum nobis proſeminaſti Herculem hunc? Cælius cap.69.lib.11.

Poëtæ ſcribunt **Cacum** immanem fuiſſe latronem, Vulcani filium, ignes, & flammas ore uomentem, qui boues cauda raptos inuerſis ueſtigiis, cauſa tegendi furti, in ſpeluncam traxerit. Fabulantur quoque tam prodigioſis fuiſſe uiribus, ut cauernam ſuam obice montis præſtrueret. Ouid.1.Faſt. Ille aditum fracti præſtruxerat obice montis, Vix iuga mouiſſent quinque bis illud onus. Nititur hic humeris (cœlum quoq; ſederat, &c.

Monychus nomen eſt Centauri, qui arbores & ſaxa pro telis iaculabatur. Lucanus lib.6.Pharſa. Aſpera te Pholoës frangentem Monyche ſaxa. Ouid.in Ibin: Quiq; trabes preſſas ab humo mittebat in auras. Iuue.Saty.1. Quantas iaculetur Monychus ornos. Idem quoque fingitur de **Rhœto** Centauro. Luca.

Teq; ſub Oeteo torquentem uertice uulſas
Rhœte ferox, quas uix Boreas inuerteret, ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum, ſummas arbores in terram complicabat, hiſq; alligatos homines diſcerpebat, truncis cũ magno impetu in aëra laxatis. Ouid.in Meta. Occidit ille Scinis magnis male uiribus uſus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto, Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.

Quantæ fuerint **Turni** uires hoc licet arguere, quòd ſingulari certamine Saxum antiquum ingens (campis quod forte iacebat Limes) in Aeneam contorſerit. Autore Virg. Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent, Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

Iunius Valens (qui in prætorio Auguſti meruit) uehicula cum culeis ſuſtinebat. Carpenta comprehenſa una manu retinebat, cõtrà nitentibus iumentis.

Ruſticellus mulum ſuum tollebat, inquit Varro apud Plinium. **Lyſimachus** leonem (cui Alexandri iuſſu fuerat expoſitus) ſtrangulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum eſt leonem inſolita magnitudine confectum in Olympo monte à **Polydamante** athleta inermi. Eundem quoque ſcribunt in armenta boum intraſſe, ubi taurum magnitudine inſignem, altero poſteriorum pedum arripuerit, ferocientemq;, & prærabido impetu proſilientem, non dimiſerit prius quàm in eius manu ungulam reliquerit. Narratur etiã quadrigas tota ui concitatas conſtantiſsime re-

tinuiſ

tinuisse. Qua fortitudinis fama permotus rex Darius, Artaxerxis filius, uirum magnæ mercedis pactione Susa pellicuit. Eô quum uenisset Polydamas, tres omnium Persarum fortissimos (qui unà ex prouocatione arma susceperant in aduersum) solus contrucidauit. Cui inusitato robori confidens, dum forte fortuna cum aliquot aliis in spelunca recumberet ad mensam, conuulsusq; supernè scopulus ruinam minaretur, & omnes ad fugam impelleret, solus ibidem remansit, fore sperans, ut saxum decidens facile sustineret, quo tamen oppressus est. Cælius cap. 56. lib. 7.

Sabinus Syrus, uir fuit memorandæ fortitudinis, qui tempore Titi Vespasiani primus Hierosolymæ muros ascendit. Iosephus lib. 7.

Sanson mille quondam Philistæos asini maxilla interfecit. Ligatus domum concussit ac diruit, eaq; ruina oppressit quàm plurimos. Portas urbis euellit. Capillis demum à Dalida meretrice rasis, in quibus robur fatale continebatur, uenit in hostiũ manus.

Taurea Iubellius Campanus, uir fuit memoranda fortitudine, qui in castris Annibalis Claudium Ascilium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. Idem capta à Fuluio Capua, uxorem, liberos ac se postremo antè pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hostem, ex prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito superauit, & postremo correptum in castra transtulit. Plinius lib. 7.

Agatho uir fuit Athenis monstrosæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipsa etiamnum adolescentia uasta coma, hirsutis oculis, & iunctis, ut unus propè uideretur, Læta facie, naso Aquilino, ceruice torosa, pectore uasto, cruribus breuibus, ac extrà incuruatis. Erat ei tegmen lupina pellis. Frequens cũ apris, lupis & tauris certamen, quorum uulnera ostentabat. Vescebatur lacte asinino. Cratera sibi iussu Herodis oblatum respuit, dicens: Haud purum esse, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem sibi uiribus conferendum reperit. Missus ad Etheoclem legatus, Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumq; euasit uictor. Quod quum ægreferrent, insidias in opportuno loco tetenderunt. Constituerunt enim iuuenes omnium fortissimos, qui transeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent. Quos omnes tamen interfecit. Tortellius lib. 6.

Seleucus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & robusto, adeò ut taurum ſylueſtrem in Alexandri ſacrificio elapſum ſeſe opponens, utraq; manu tenuerit.

Firmus Imperator (quem Aurelius latronem Aegyptium uocabat) ſtatura fuit ingenti, oculis promicantibus, capillo criſpo, fronte uulnerata, fuſco uultu, reliquum corpus piloſus, & hiſpidus, ita ut Cyclops uulgò diceretur. Robore autem adeò inſignis, ut Triarium uinceret. Nam & incudem pectori ſuperpoſitam, tondentibus fabris conſtanter pertulit, quum reſupinus, & in manus curuatus pendere magis uideretur, quàm iacere. Crinitus.

Legimus **Maximinum** Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuiſſe Milonem ſui ſeculi, quòd is hamaxas traheret, Rhedam onuſtam propellaret, aliaq; item plurima perficeret, fidem uix capientia. Autor Capitolinus.

Ariſtomenes Meſſenius ſolus c c c. Lacedæmones occidit. Tandem uulneratus, & captus pœnam per cuniculos, ſubterraneasq; cauernas effugit. Iterum captus, cuſtodibus ſomno ſepultis, acceſsit ad ignem, & lora combuſsit. Tertio captum quum Spartani diſſecuiſſent, introſpexiſſentq; qualis eſſet, repertus eſt hirſuto corde. Autor Plinius lib.11.cap.37.

Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducenaria duobus humeris contra ſcalas ferebat. Plinius cap.20.lib.7.

Plinius ait ſe uidiſſe **Athanatum** quendã prodigioſæ oſtentationis, quinquagenario thorace indutũ, cothurnisq; quingentorum pondo calciatum, per ſcenam ingredi.

Attilius, ſeu Acilius, Cæſaris miles, nauali apud Maſsiliam prælio hoſtilem ingreſſus puppim, abſciſſa dextra umbonem ſiniſtra retinuit, eousq; uultibus terrens, ut proſtratis omnibus, nauem occuparit uictor. Autor Plutarchus in Cæſare.

M. Seruilius uir conſularis, tricies & uigeſies in ſingulari certamine pugnauit, ac ſemper trucidauit hoſtem. Idem Plutarc. in Aemylio.

Bithon quidam (ut apud Cælium teſtis eſt Pauſanias) taurum humeris geſtabat, cuius memorabilis & prodigioſæ fortitudinis indicem habuit ſtatuam Argis.

Cynegirus Athenienſis in bello Perſico magna pertinacia in conſectandis hoſtibus uſus eſt. Nam & nauem onuſtam dextera manu tenuit, ea amputata ſiniſtram iniecit: quam & ipſam quum amiſiſſet, nauem mordicus arripuit, morſuq; retinuit furẽti

similis

ſimilis. Autores Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidiſſe **Lucio Glauco,** uiro Romano, ut utramque amiſerit manum, quum Aſdrubalis nauem detinere uoluiſſet.

Skyoldus, Vffo, Freſicus, Starcatherus nomina ſunt apud Saxonem Grammaticum, hominum magnis uiribus & magno robore præditorum. Quorum Skyoldus Lotheri Danorum regis filius, quum ab adoleſcentia uenandi ſtudio flagraret, immanem (cui nemo audebat congredi) beluam ſubegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata eſt. Idem poſtea repertum miræ magnitudinis urſum, & inſolitæ granditatis, cingulo detinuit, ſociiſq; præbuit occidendum. Complures quoque ſpectatæ fortitudinis athletæ ab eodem ſuperati ſunt. E quibus Attalus & Scarus illuſtres fuere.

Vffo maiore erat corpore, quàm ut armis uti poſſet alienis. Oblatis compluribus gladiis, manu capulum ſtringens fruſtillatim ſingulos agitando comminuit. Nec erat tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concuſsionis motum, in uarias partes effringeret, ac diſſolueret. Saxo lib. 4.

Vbbo Freſicus, Haraldi regis miles, pręter undecim, quos in acie uulnerauerat, uigintiquinque delectorum pugilum interfecit. Idem nemine propius cum ipſo congredi audente, ſagittis impetitus CXLIIII. ictibus prius perforatus eſt, quàm lapſis corporis uiribus genua reclinaret.

Starcatherus iam ſenex, gemino cinctus enſe, totidem baculis infirmam ſenectutem iuuabat. Cui quum popularium quidam illudens, inutilem & ſuperuacuum dixiſſet gladiorum uſum, ac propterea alterum ſibi donari per ludibrium petiiſſet, iuſſum accedere ſpe petitionis Starcatherus gladio tranſuerberauit. Ad cuius facti ultionem, quum duo Hatheri milites magno equorum concurſu aduolaſſent, utrunque occidit. Facti cauſam percontanti Hathero, reſpondit, ſe ſemper pœnas ab irriſoribus exigere ſolitum, nec unquàm impunè ſibi à procacibus inſultatum.

Paulus Diaconus ſcribit, **Amelongum** Romualdi Longobardorum regis militem, quendam Græcum equitantem ictu baculi ſella excuſsiſſe, & in aëra ſupra caput ſuum leuaſſe.

Ferunt **Odenatum** Zenobiæ Palmyreorum reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritū, primam ætatē exercuiſſe in capiendis leonibus, pardis, urſis, cæteriſq; ſyluestribus feris: Famē inſuper, ęſtus, frigora, pluuias ubiq; pertuliſſe: quibus duratus bellicas

u poſtea

postea difficultates tum aduersus alios, tum maximè aduersus Persas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.

Smerdis, frater Cambysis, solus arcum ad duos digitos complicabat, quem nemo Persarum poterat incuruare. Autor Herodotus lib. 3.

Dioxippus, Alexandri fuit miles fortissimus, qui prouocatus à Corrago milite, eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrensis, quum ingenti esset robore, saxum miræ magnitudinis allatum humeris pro porta Locrensium statuit, quod miraculi gratia uisebatur. Idem quoque Temeseum quendam reddere compulit, quæ cuique magno fœnore extorserat. Erasmus, & Volater.

Fuit **Carolus Magnus** (ut iam dictum est) procero corpore, uastisq; præter humanam consuetudinem uiribus. Cuius rei haud dubia sanè reliquit argumenta tam præclaris, tamq; multiplicibus uictoriis.

Telamon propter insignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus est, & Hesionem possidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas discerpendas fuerat missus) uiribus sustulit.

Periclymenus congressum Herculis sustinere ausus est.

Nestor apud Ouid. lib. 12. uires suas sic exprimit: Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni si non superare, morari Hectoris arma meis.

Theseus Aegei filius, Herculeæ uirtutis æmulus, Scyronem, & Procustem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurum monstrum biforme, Centaurosq; plurimos interfecit, & (ut fabulantur poëtæ) ad inferos descendit cum Pyrithoo, ut Proserpinam raperent. Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his uerbis:

Quum fuerit Scyron lectus, toruusq; Procustes,
Et Scinis, & Tauri, mistaq; forma uiri.
Et domitæ bello Thebæ, fusiq; bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca dei.

Si poëtarum uerba fidem capiunt, nemini dubium est, quin omnium (qui prodigiosis uiribus extitere) laudem multis interuallis excellerit fortissimus ille Iouis & Alcmenæ filius **Hercules**, qui odio nouercæ Iunonis agitatus, multa passus est, & plerisque naturæ portentis expositus, à quibus tamen semper rediit uictor. In primis dum adhuc esset infans, duos angues ar-

ctatis gutturibus elisit. Prouectior factus in Lærna palude certamen suscepit cũ Hydra rediuiuis capitibus pullulante dum unicus amputabatur uertex. Leonẽ Nemæum toti populo formidolosum, precibus Molorchi pastoris (à quo susceptus fuerat hospitio) interfecit. Alterũ item in Thessalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta uastantem itidem iugulauit. Ceruam æripedem, & aureis cornibus decoram, cursu arripuit. Harpyias uolucres immundas, uirgineum præferentes uultum, prope Stymphalum Arcadiæ lacum sagittis confodit. Taurum furiosum & flammas uomentem distentis faucibus iugulauit in Attica. Acheloum in uarias formas se commutantem uicit. Diomedem regem Thraciæ equos hospitum cruore pascentem occidit. Busyrim regem, Neptuni & Libyæ filium, hospites mactantem, & adiacentes Nilo regiones latrociniis deprædantem, itidem interfecit. Antæum Gigantem (cui terra mater suppeditabat uires) lucta superauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente posuit. Aurea mala sustulit Hesperidibus, interfecto (qui eorum custos erat) Dracone. Geriona tricorporem uita spoliauit, & armento. Amazonum reginæ Balteum abstulit. Cacum Vulcani filium & latronem, flammas ore uomentem, de medio sustulit. Nessum centaurum, Deianyræ raptorem, confodit iaculis. Hesionam Laomedontis filiam liberauit à monstro. Troiam deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cœlum humeris (ut ad exprimendas uires fingitur) sustulit. Iunonem in papilla uulnerauit, uelut laborum suorum autorem. Descendit ad inferos, ibiq; Cerberum rapuit, raptum, & cathenis uinctum, in auras eduxit. Theseum liberauit. Lycum Thebarum regem (quòd Megaræ uxori suæ stuprũ inferre uoluisset) morti dedit. Vnicum fuit monstrum, cui non potuit superesse, Amor. Vnde Ouidius: Quem non mille feræ, quem non Sthenelcius hostis, Non potuit Iuno uincere, uicit Amor.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA ET ALIORVM INVSITATÆ MAGNITUDINIS HOMINUM.

QVoniam de prodigiosis uiribus facta est mentio, decens & congruum uideatur, ut subsequantur Gigantes, & qui inusitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autem Gigantes terræ filij, unde & Terrigenæ uocantur à Lucano scribente: Aut si terrigenæ tentarent astra Gigantes. Dicun-

tur & impetum fecisse in Deos, cosq; cœlo detrudere uoluisse, cuius rei causa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Oui.

Emissumq; ima de sede Typhoëa terra,
Cœlitibus fecisse metum, cunctosq; dedisse
Terga fugæ, &c.

Fuerunt ingentis staturæ, unde & ex his nonnulli cœlum humeris dicuntur sustinuisse, ut Atlas, Hercules. Fulmine omnes percussi sunt ob prædictam impietatē. Pugna illa uocatur Gigantomachia. Ipsi uerò aliter dicuntur Phlegræi fratres, à Phlegra ualle Macedoniæ, ubi cum cœlestibus pugnauere. Seneca in Thyeste: Nunquid struitur uia Phlegræos alta per hostes, & Thessalicum Thressa premitur Pelion Ossa? Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente: Titanas ausos rumpere imperium Iouis. Antiquitus sic formabantur, ut corū pedes in draconum uolumina desinerent, quod ea ratione factū est, ut intelligeremus, eos nihil rectum aut sublime cogitasse, quum detorti eorum gressus ad inferna demergātur. Autor Vectius apud Macrobium. Ea est causa, quamobrē uocentur à poëtis Anguipedes, & Serpentigenæ. Ouid. lib. 1. Metam. Qua centum quisq; parabat Iniicere Anguipedum captiuo brachia cœlo. Pontanus: Tu'ne deus, tu'ne Anguipedes uicture gigantes? Ouid. libro 4. Trist. Sphingaq; & Harpyas, serpentigenosq; gigantas.

Nunc seriatim dicendum est de his, quorum frequentior est apud scriptores mentio. Verg. lib. 1. Georg. de quibusdam meminit: - Tum partu terra nefando Cœumque Iapetumq; creat, sæuumq; Typhœa. Et cōiuratos cœlū rescindere fratres. Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet atq; Ossæ frondosum imponere Olympum. Ter pater extructos deiecit fulmine montes.

De **Iapeto** Sylius libro 12. Apparet procul Inarime quæ turbine nigro Fumantem premit Iapetum, flammasq; rebelli Ora reiectantem.

De **Typhœo**, seu Typhone Vergilius libro 9. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumq; cubile Inarime Iouis imperiis imposta Typhœo. Valerius Flaccus lib. 2. Horror abest, Sicula pressus tellure Typhœus. Vergilius in Cyri: Additur aurata confixus cuspide Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibusdam aliis: Nondum post genitos tellus effœta gigantes, &c.

Inter Gigantes etiam numerantur **Alœus** Titanis filius, geminique eius filij, ex Iphimeride à Neptuno uiolata geniti, **Othos & Ephialtes.** Verg. in Culice: Nam uictus sedet immanis

manis ſerpentibus Othos, Deuinctum mœſtus procul aſpiciens Ephialtem, Conati quondam quum ſint incendere mundū. Idem lib. 6. Aen. Hic & Aloidas geminos immania uidi, Corpora &c.

Enceladum poëtæ fabulantur in Sicilia fulminatum, ut Othum in Creta, Typhœum in Campania. De hoc Vergilius libro 2. Aeneid. Fama eſt Enceladi ſemuſtum fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemq; inſuper Aetnam Impoſitā ruptis flammam expirare caminis: Et feſſum quoties motat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, & cœlum ſubtexere fumo. Idem in Aetna: Murmure Trinacrio morientē Iuppiter Aetna Obruit Enceladum, &c.

Tityus Gigas fuit nouem iugerum, qui quum Latonæ uim uellet inferre, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt, & ad inferos detruſus, ubi à uulture corroditur, fibris, & iecore ſemper renaſcentibus. Vergil. lib. 6. Aeneid. Nec non & Tityum terræ omniparentis alumnum Cernere erat, cui tota nouem per iugera corpus Porrigitur, roſtroque immanis uultur adunco Immortale iecur tundens, fœcundaq; pœnis Viſcera, nec fibris requies datur ulla renatis. Ouid. lib. 1. de Ponto.

Polyphemus cyclops, Neptuni filius ex Thoa, propter immanem corporis molē numeratur inter gigantes. De hoc Verg. lib. 3. Aeneidos: Nam quantus, qualisq; cauo Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atq; ubera preſſat.

Aegæon gigas eſt, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt. Fuiſſe fertur centimanus, unoq; ictu centum ſcopulos in Iouem torſiſſe. Vergilius lib. 10. Aeneidos: Aegæon qualis, centum cui brachia dicunt, Centenaſq; manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribus arſiſſe, Iouis quum fulmina contra Tot paribus streperet clypeis, tot ſtringeret enſes. Hunc poëtæ fabulantur à Neptuno fuiſſe alligatum maris Aegæi ſcopulis. Statius: Audierat duros laxantem Aegæona nexus.

De **Briareo** Claudianus: Quæ brachia centum Briareus aliis numero creſcente lacertis Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus. Vergil. lib. 6. Aeneid.

Inter hos ponitur **Numas**, quem aiunt ſub Prochyta concluſum. Syllius lib. 12. Apparet Prochite ſæuum ſortita Numanta.

De **Porphyrione** & **Adamaſtore** Sidonius: Hic rotat excuſſum uibrans in ſydera Pindum Enceladus, rapido fit miſſilis Oſſa Typhœo, Porphyrion Pangæa rapit, Rhodopemque Adamaſtor.

Antæus gigas fuit, in Libya proceri corporis, cui in Herculem luctanti terra mater augebat uires, quotiescunq; eam attigerat. Luca. lib. 4. Hoc quoque tam uastas cumulauit munere uires Terra sui fœtus, quòd cùm tetigere parentem, Iam defecta uigent renouato robore membra.

Fuit & **Astræus** unus è Titanibus, qui cõtra deos arma sumpsere. Hic ex Aurora uentos genuisse fertur.

Atlantem poëtæ fabulantur gigantem omnium maximum, qui cœlum humeris sustinuerit. Quod fingitur propter eiusdem nominis montem in Moritania tantæ altitudinis, ut nubes contingere uideatur. Vergilius: Vbi cœlifer Atlas Axem humeris torquet stellis ardentibus aptum. Ouidius lib. 5. Fast.

Gygem Hesiodus in Theogonia facit cœli & terræ filium, & Briarei fratrem. Ouidius: Centimanumq; Gygem. Pontanus lib. 5. de Stellis, quosdam enumerat.

Sunt & alij qui excreuisse dicuntur in Gigantæam propè magnitudinem. Nam Agatho Atheniensis (qui floruit ætate Adriani principis) adhuc adolescens fuisse dicitur altitudinis octo pedum.

Fuit & **Porus** rex in India quatuor cubitis & palmo procerus, quem Alexander bello uicit.

Aranthas Bebrycius octonis cubitis longus fuisse traditur.

Orestis corpus oraculi iussu refossum septem cubitorum fuisse monumentis proditur. Autore Plinio. Architrenius: Staturam cubitis septem distendit Orestes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum est corpus stans XLVI. cubitorum, quod alij **Orionis**, alij **Etionis** fuisse tradunt.

Aetate Plinij uisus est nouem pedum ac totidem unciarũ homo **Gabbara** nomine, ex Arabia aduectus. Architrenius: In bis quinq; pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerunt semipede maiores **Pusio & Secundilla**, quorum corpora miraculi gratia asseruata sunt in conditorio Sallustianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quẽ Dauid fundæ uerbere deiecit in terram & interfecit. Politianus in Nutricia: Psallentemq; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philistæo secuit puer ora Giganti.

Quàm procerus extiterit **Maximinus** Imperator, hoc satis argumẽto constat, quòd uxoris dextrocherio (id est ornamento brachiorum) pro anulo uteretur.

Saxo

Saxo Grammaticus ait **Offotum** fuisse gigantem, & pastorem, cuius armenta tutabatur canis Biornonis cuiusdam.

Berosus libro 5. antiquitatum **Noa** reponit inter gigantes & astrologos. Facit Tuisconem gigantem, cuius filius Mannus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur **Hercules**, quem fesso Atlante cœlum humeris subiisse ferunt.

Artachees uir fuit inter Persas procerissimus, ætate Xerxis, ut cui quatuor omnino digiti deessent à longitudine quinque regiorum cubitorum. Autor Herodotus.

Oromedon quoque nomen est gigantis apud Propertium lib. 3. scribentem: Te duce uel Iouis arma canam, cœloq; minantem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait **Harthbenum** fuisse quendam ex Helsyngia, qui raptas regum filias stupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere solitus, à quo peragendæ Veneris usu prohiberetur. Aitq; tantam in eo corporis magnitudinem extitisse, ut IX. cubitis proceritatis eius dimensio tenderetur.

Fuit & **Gemagog** gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius: Cubitis ter quatuor altum Gemagog Herculea suspendit in aëra lucta. Idem: Gemagog arduitas Corinei fracta lacertis.

NANI, ET PVMILIONES.

Nani dicũtur homunciones breuiculi, & modicè ab humo extantes: uocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius: Mirantur Pumilos ferociores. Talis fuit Canopas, in deliciis Iuliæ neptis Augusti, duos pedes & Palmum longus, autore Plin. Cuiusmodi etiam fuisse fertur Andromeda liberta Iuliæ Augustæ.

Manium Maximum & M. Tullium equites Romanos, binûm cubitorum fuisse, autor est Varro apud Plin.

Duo fuerunt **Molones**, nota corporis breuitate, quorum alter histrionicam exercuit, alter latrociniis famosus factus est. Inde natum adagium: Pusillus quantus Molon.

Pygmæorum qui longissimi sunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. hinc prouerbium: Pygmæo breuior. Mantuanus: Inter Pygmæos non pudet esse breuem. Habitant in extrema parte montium Indiæ: horum mulieres quinto anno pariunt, & senescunt octauo. Infestantur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus uincuntur. Claudianus lib. 1. In Eutropium. Et Iuuenalis Satyra 13.

M. Antonius Sisyphum pumilionem habuisse fertur intra bipedalem staturam, ingenio tamen uiuacem. Augustus exhibuit spectaculis Lucium, adolescentulum honestè natum, bipedali minorem.

ALOIDAE, TYNDARIDAE, ATRIDAE.

ALoidæ dicti sunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius uxorem Iphimediam compressit Neptunus, & ex ea suscepit geminos, qui quum Alœi putarentur esse filij, dicti sunt Aloidæ, ut iam diximus.

Eo quoq; modo **Tyndaridæ** uocati sunt Castor & Pollux, quòd crederentur Tyndari filij, quum tamen ex concubitu Iouis cum Leda geniti essent. Seneca: Hinc clara gemini signa Tyndaridæ micant. Ouidius: Tyndaridæ fratres hic eques, ille pugil. Simili ratione uocatur Helena Tyndaris.

Atridæ uocantur Agamẽnon & Menelaus, ab Atreo parente. Horatius de Aga. Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. De Menelao Virg. lib. 11. Atrides Protei Menelaus adusq; columnas Exulat.

CYCLOPES.

CYclopes ministri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poëtæ Monoculos dicunt: Neptuni filios ex Amphitrite. Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ est una ex Aeoliis insulis. Fabricam ferrariam primùm in Creta repererunt. Omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Pyragmon. De quibus Virg. lib. 8. Aene. Ferrum exercebant uasto Cyclopes in antro, Brontesq;, Steropesq;, & nudus mẽbra Pyragmon. Ouid. lib. 4. Fastorum. Claudianus de III. Consulatu Honorij: & Statius lib. 4. Syl. Hos autem occidisse fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Aesculapius. Hinc extrusus deorum contubernio, exulauit in Thessalia, ubi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

CVretes seu **Corybantes** ministri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. Horũ nomina citat Erasmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit: Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, gens arte celebris, Celmis Damnameneusq; ingens, Acmonq; superbus, Montanæ docti cultores Adrastææ, A quibus ars Vulcania primis esse reperta Dicitur, & nigrum nemoroso in monte repertum, In uarios

rios usus monstratum cudere ferrum, Impositumq; igni, miro splendescere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis ascribitur) æra & ferra uocantur Corybantia. Virg.lib.3.Aene. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra. Tertullianus: Iuppiter Cretam suam Romanis fascibus concuti sineret obsitus illud antrum Idęum & æra Corybantia. Horum præcipuus fuit Celmis, à quo ferrum solidissimum cudebatur. Hinc natum adagium, Celmis in ferro. De his, qui præter modum suis fidunt uiribus, tanquam inexpugnabiles, aut qui in sua arte magnopęre excellunt, Cuiusmodi sunt hæc, Roscius in scena, Antæus in arena, Hercules in claua.

ATHLETAE, PVGILES. ET PALAESTRITAE.

Athletæ dicuntur pugiles & luctatores, aliter Pancratiastæ, à Pancratio ludo gymnico, de quo Propertius: Et patitur duro uulnera Pancratio. Gellius ait unum ex liberis Diagoræ Rhodij fuisse Pancratiastem. Athletarum nomine dicebantur, qui manibus pedibusq; quasi omni ope, omnibusq; (ut dicitur) unguiculis connixi certabant. Vocantur etiam **Palæstritæ** à palæstra luctatione, de qua Virgil.lib.6. Aene. Pars in gramineis exercent membra palæstris. Palæstrici item dicuntur, qui motus gestusq; formant, ut in palæstra brachia recta sint, nec indoctæ rusticæ'ue manus, ne qua in proferendis pedibus inscitia, ne caput oculiq; ab alia corporis parte dissideant. Hæc ars Chironomia dicitur, quam ueteres ingenuis liberis necessariam putauerunt, uideturq; nonnihil ad Histrionicam spectare, & oratoriam. Hanc qui non didicerunt, **Apalæstri** uocantur, quòd motu flexuq; corporis, ac omni habitu nullam omnino uenustatem leporemq; præ se ferant. In Gymnicis artificibus sunt etiã **Pictæ**, id est pugiles, & **Dromeis**, id est cursores, quales à Virg. ponuntur lib.5. ubi ad patris Anchisæ tumulum exequiales celebrat ludos. Sunt & alia permulta Athletarum genera, ut **Discoboli** qui discum in sublime iaculantur, qui frequens erat antiquis ludus. **Haltici**, qui cursus pernicitate contendunt, qualis Virgilianus ille pedibus longe melior Lycus. De antiqua puerorum instructione Plautus: Ante solem (inquit) exorientem nisi in palæstram ueneras gymnasij, profectò haud mediocreis pœnas penderes. Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugilatu, saliẽdo sese exercebant magis, quàm scorto. Sed hæc fuerant Græco-

rum exercitia, quibus non utebantur Romani. Gymnici Agones dicebantur in quibus nudi exercebantur Athletæ, quos in Arcadia primus reperit Lycaon. Hinc Gymnaſia uocantur exercitij loca, quæ à corporibus ad animorum exercitia poſtea traducta ſunt. Athenis tria fuerunt Gymnaſia, Lyceum, Academia, Cynoſarges. Fuit Lyceum Ariſtotelis ſchola, Academia Platonis. Apud Cynoſarges pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebant. Porrò moris erat, ut luctaturi cæromate, id eſt oleo cærato perfunderētur: quos qui ungebant, uocabantur **Cæromatiſtæ.** Vnde Lucanus liquidam uocat palæſtram lib. 9. dicens: Arcados autoris citharæ, liquidæq; palæſtræ. Vnctam Statius lib. 6. Theb. Ante alios erat uncta Pales. Eadem ratione madidam oleo palæſtram uocat Calentius: Poſt unctionem demum inſpergebantur puluere, ut corpora cæromate & ſudore lubrica mutuas lactantium prehenſiones admitterent. Hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactum: ubi dicimus rē aliquam ſine diſcrimine & labore partam. Puluis ille uocatur **Aphe.** Cæterum ubi Fabius lib. 1. Inſt. ait bonum eſſe, ut futurus orator Palæſtricis det operam, non de his loquebatur, quibus pars uitæ in oleo conſumebatur, ſed de illa Chironomia, quæ eſt formandorū geſtuum ac motuum norma, quam ab Athletica palæſtra multum diſtare conſtat. Palæſtræ tamen appellatione rem athleticam omnem complectimur. Pugilatus (qui Gręcè Pygmen dicitur) ceſtibus fiebat. Cuiuſmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Virgilium. Qui ſaltu certabant, plumbeis quibuſdam pilis & maſſulis (Halteres Græci uocant) utebantur, quibus utraque manu ſe librabāt. Hoc adhuc noſtri temporis faciunt Hiſtriones funābuli, qui ne corporis mole in hanc uel illam partem rapiantur, pręplilatis perticis uacillationem impediunt. De his intelligit Iuuena. Et laſſata manu ceciderunt brachia maſſa. Curſorū alij **Stadiodromi** uocabantur, qui ſtadium percurrebant, & quieſcebāt in limite. Alij **Diaulodromi,** qui peracta meta cō demum reuertebātur, unde curſum inierant. **Dolichodromi** dicebantur, qui ſexies ſtadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erant **Acrochiriſtæ,** qui ſummis inter ſe manibus depugnabant, nullo cōplexu hærentes. Qui quinque certabant generibus, Lucta, Pugilatu, Saltu, Curſu, & Pancratio, **Pentathli** uocabantur. **Xyſtici,** qui per hyemē exercebantur in porticu. Nam Xyſtos latam porticum ſignificat. **Sciamachi** dicebantur, qui ſub tectis umbratilem pugnam fingebant, non ueram, quæ fiebat in ſole & puluere, qualis eſt

lis est Lanistarum pugna, qui digladiandi artem profitentur, quiq; numeros omnes impetendi, cedendi, inferendiq;, & uitandi uulnera, atque etiam ubi punctim, cæsimq; feriendum sit discipulos docent: ut si quando in puluerem prodeūdum sit, & uulnificum certamen, tutentur se melius, & inimicos inuadant cautius. Panis quo utebantur Athletæ, dicebatur **Colyphium.** Nunc ad eorum nomina ueniendum est, qui uel unico palæstræ genere, aut multis clari extiterunt.

Ouidius libro 5. Metam. facit **Brotheam & Ammonem** pugiles cæstibus claros, ubi ait: Hinc gemini fratres Broteasq;, & cæstibus Ammon Inuicti, uinci si possent cæstibus enses.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter Pugilatu. Ouid. lib. 8. Tyndaridæ gemini præstantes cæstibus alter, Alter equo. Idem alibi: Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit **Amycus,** Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæstibus clarus, quibus aduenas in syluis interficiebat. Hunc occidit Pollux. Sidonius: Sparta Terapnęa pugilem cum Gymnade pinguem Stratum Bebryciis Amycum suspexit arenis. Valerius Flaccus lib. 4. Argon.

Cæstibus ergo ualuerunt **Amycus** à Polluce interfectus, **Butes** Amyci filius, & **Eryx,** quem Hercules dedit morti.

Butes Amici filius, & **Eryx** Butæ, illustres fuerunt pugiles. Butem Dares interfecit: Eryx magister fuit Entelli, cuius cæstus Entellus ipse in Dareta certaturus protulit. Fertur etiam Eryx in Herculem certasse, uictusq; succubuisse. De utroq; Verg. lib. 5. Victorem Buten immani corpore, qui se Bebrycia ueniens Amyci de gente ferebat, Perculit, & fulua moribundum extendit arena. Idem: Vbi nūc nobis deus ille magister Nequicquam memoratus Eryx?

Eutimus Pyctes fuit patria Locrensis, qui saxum miræ magnitudinis ad Locrensium portas humeris uexit, ut iam diximus.

Nestor (ut est apud Homerum) quum adhuc iuuenis esset, uicit pugnis Clytomedea, Lucta Ancæum, Iphyclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorum iaculatione.

Agesidamus Locrensis fuit Olympionica, quem ab inimico propè uinctum, quum unxisset Ilas socius, acrior ad conflictum rediens euasit uictor. In cuius laudem Pyndarus scripsit hymnum.

Fuit & **Aegesias** Syracusanus, Sostrati filius, nobilis Olympionica.

Archias Hyblæus fuit præco, qui tres ordine uicit Olympiadas, & Pythica, statua cum Epigrammate ob uirtutem illam decoratus. Iul. Pollux apud Volater.

Asbilus Olympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia continua serie uictor, quẽ perpetua uirginitate fuisse prędit ũ ferunt.

Autolycus nobilis fuit Pancratiastes, cui statua posita est in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce dignissimus, ubi iudices de negotiis reipub. pertractabant.

Cleomedes athleta Astypalensis genere. De cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioso robore.

Cleomachus fuit pugil Magnesius, de quo nihil reperitur, præterquam quòd in cuiusdam Cinædi, & ancillæ amorem incidens, corruptissimis euaserit moribus.

Clitomachum Palæstritam non tam commendant uires, quàm pudicitia: quòd etiam coëuntes canes sine horrore nõ posset aspicere, aut in conuiuiis aliquid impudicum permittere. Aelianus apud Volater.

Corœbus, patria Eliensis, primus cursu uicit in prima Olympiade.

Democratem athletam, facto in palæstra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt **Demarchum** Parrhasium Olympionicam gustatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuisse commutatum. Decimo demum pòst anno pristinæ formæ restitutum.

Diagoras Rhodius, uictor in Olympia, quum eodem die tres filios uictores coronari uidisset, expirauit gaudio. Gellius.

Epitherses Metrodori filius, uicit in quatuor certaminibus.

Icto Tarentino palæstritæ tanta fuit gloriæ libido, ut toto uitæ tempore castus uixerit, ne Venereo concubitu corpus eneruaret, fieretq; propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ Cretensi Pindarus hymnum consecrauit ob eximias uires. Cursu uicit in Olympia.

Hypenus athleta primus diaulo uicit.

Marullus fuit athleta, qui relicta postmodum palæstra, ludum Romæ aperuit, fuitq; Latini sermonis exactor diligentissimus. Volaterranus.

De **Milone** Crotoniata, prodigiosisq; eius uiribus, & stolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adolescentia totum se palæstræ deuouit, ubi maximam promeruit laudem. Factus senior,

cœpit

cœpit philosophari, legibusq; & institutis consulere.

Polydamas Pancratiastes leonem occidit inermis, taurum apprehenso pede retinuit, insiluit in equos aurigis deiectis, agitatos miro impetu detinuit currus, saxo ad extremum in cauerna oppressus est, dum eius ruinæ sese satisfacere posse confideret.

Theagenes patria Thasius c x l. coronas è certaminibus retulit uictor.

Androgeus Minois regis Cretæ filius, quum omnes palæstra superaret, ab Atheniensibus & Megarensibus hanc ei gloriam inuidentibus, interfectus est. Cuius mortem Minos pater ultus est bello. Tortell.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, ausus est cum Hercule in certamen descendere: cui quum Terra mater uires tactu augeret constrictis in aëre membris & faucibus, ab ipso Hercule iugulatus est. Hanc eorum luctam describit Politianus hoc modo:

Incaluere animis dura certare palæstra,
Neptuni quondam filius, atque Iouis.
Non certamen erant operoso ex ære lebetes.
Sed qui uel uitam, uel ferat interitum.
Occidit Antæus. Ioue natum uiuere fas est,
Estq; magistra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemus luctator fuit egregius, cuius statuam fecit Dynomedes. Plinius.

Daretem Vergilius finxit fuisse nescio quem iactanticulum, suisq; uiribus immodicè fidentem, qui in ludis illis (quos ad Anchisæ tumulum celebrabat Aeneas) quum sibi nimium blandiretur, ut unumquenque magnifico sermone lacesseret, ad extremum coëgerit Entellum, quamuis capularem, & prope uiribus effœtum, cæstus arripere. A quo magna nominis infamia superatus, propè semianimis in castra suorum relatus sit. Vnde natum adagium Hieronymo positum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiusq; uiribus succūberet, etiam adagio sequēti fecit locum, Luctari cum Coryco. de his qui aliquid supra uires moliuntur.

Patrobius libertus Neronis, tanto palæstræ studio tenebatur, ut arenam à Nilo usque iuberet sibi afferri in theatrum, qua spargeretur. Plin.cap.12. lib.35.

De **Aegles, Hyla, Phegeo, & Lyco** Ausonius ad hunc modum scribit: Doctus Hylas cæstu, Phegeus catus arte palæstræ,

ſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadiis,&c.

Aegles Olympionica dum in ſacro certamine ſortitio inter ipſos & aduerſarios non bona fide fieret, repente(quum prius eſſet mutus) in eum qui id faciebat, ſeſe uidere quid faceret,magnū inclamauit. Orisq; uinculo ſolutus, rectè poſtea ſemper locutus eſt.Gellius.

Fuit **Glaucus** Caryſtius Pyctes coronatus x x v. Olympiade, quem Pythia ter uiciſſe ferunt, Iſthmia decies.Is in agro colendo uomerem (qui ab aratro caſu exciderat) manu loco mallei in ſuum locum reſtituit. Ductus poſtea à patre in Olympiam, quum ab aduerſariis conficeretur plagis, & iam ſuccumbens deficeret,inclamauit proſiliens pater, percute qua aratrum. Quo ille ſtimulo concitatus, irruensq; uiolentius, uelut impetu capto, aduerſarium uicit,ſtatuamq; meruit.Cælius cap.28.lib.6.

Fuit **Eurymadas** Pyctes Cyreneus patria, qui aduerſariis plagarum ui & frequentia dentes ſæpenumero excutiebat.

Ferunt **Heraclidem** fuiſſe pugilem, infiniti propè cibi potusq; capacem. Non reperiebatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, poſtremos ad comeſſationem. Recedentibus primis iungebantur ſecundi,omnibusq; ſufficiebat ſolus. Cælius lib.16.cap.16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quem Cleomedes Aſtypalenſis ictu pugni interfecit, ac demum interfecti lateribus apertis inteſtina exeruit.

Iſchomachus Crotoniates uictor fuit in ſtadio,quo tempore M.Valerius,& P.Poſthumius Tubertus conſules Romæ creati ſunt.

Topſius luctator fuit egregius, Dionis Alexandrini frater.

Buthus athleta uicit in Pythiis ludis. Idem bouem integrum uno die deuorauit.quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starcatherum Saxo Grammaticus prodit athletam fuiſſe, qui nulli mortalium ſuo tempore uiribus & uirtute ceſſerit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clariſsimus habitus eſt,adeò ut magno militaris pompæ tripudio ductus ſit ad conflictum, & Starcathero inter Danos fortiſsimo, ſed capulari oppoſitus. Quum ergo in conflictum ambo deſcendiſſent,aſtarētq; hinc & inde numeroſi ſpectatores, ut ſuæ partis uictori gratularentur: Starcatherus primo quidem inſultu propter inualidas uires penè reſupinatus eſt. Verùm ubi pudore reſumpſit uires,

& ſe

& se sibi restituit, medium Hamæ corpus dissecuit. Saxo lib.6.

Phailus fuit athleta fortissimus, in cuius honorem Alexander Macedo multas exuuias dono Crotoniatis misit.

Cylon fuit Olympionice Atheniensis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Atheniensis tyranni Pisistrati inimicus, in equorum cursu palmā obtinuit, in quadrigario fuit secundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Aetolus, qui Degmenum Epeum singulari certamine uicit. Herod. lib.6.

Auenicon fuit pancratiastes ex Antedone urbe.

Phrynon dux fuit Atheniensium, pancratiastes clarissimus, quem Pyttacus Mitylenæus singulari contendens certamine, reste sub clypeo latente, inuoluit, atq; hoc modo superauit.

Glycon nomen est luctatoris fortissimi apud Hora. in epistolis scribentem: Et qua desperes inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti **Archemari** (qui filius fuit Lycurgi regis Thracum) annui Agones instituti sunt. Statius lib.6. Theb. quosdam enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc sunt nomina, Hippomedon iactu disci præstans, Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Aetolus, Agylleus, Tydeus, & alij nonnulli.

GLADIATORES.

Gladiatorum genera sunt Retiarij, Secutores, Mirmillones Hoplomachi, Thraces. Horum magistri dicuntur Lanistæ: hi gladiaturam domi exercebant, instituebantq; tyrones quos uendebant munerariis. Erant Munerarij spectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, à Græcis dicuntur Agonothetæ. Martialis: Suspectam uelut emptor aut Lanista. Retiarii pugnabant in Mirmillonem, uocabulo à rete deducto, quod sub scuto ferebant, ut inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerunt à Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo utebantur. Retiarij tunica utebantur & fuscina. Iuuenalis, Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi. Sueto. Retiarij, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes sine certamine ullo, totidem secutoribus succubuerant: quum occidi iuberentur, unus resumpta fuscina, omnes interemit. Secutor

tor Galeam ferebat, & clypeum falcemq; supinam, Retiarius galerum tantum. De hoc Iuuenalis Satyra octaua: Nec galea frontem abscondit, mouet ecce tridentem, &c.

Inter gladiatores præcipui habentur **Bitthus & Bacchius**, qui pares fuerunt arte, & pares audacia. Hinc natum adagium, Bithus contra Bacchium, quum duo æqualiter improbi contendunt inter sese. Horatius: Vt non compositi melius cum Bitho Bacchius. Nam quum multos interfecissent, tandem congressi mutuis uulneribus se confoderunt.

Ersenius & Pacidianus gladiatores itidem fuerunt nobilissimi. A quibus natum adagium præcedenti simile, Ersenius cum Pacidiano. Cicero de perfecto Oratore: A me autem (quo maximis minima conferam) Gladiatorum par nobilissimum inducitur. Aeschines tanquam Ersenius, non spurcus homo, sed doctus & acer. Cum Pacidiano hic componitur, optimus longè post homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis uiribus præstans, qui unà cum Chryso & Oenomao, effracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cum LXX. gladiatoribus. Qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens concitarunt, adeò ut mitti Crassum oportuerit, qui perditos eorum conatus reprimeret. Hora. Aemula nec uirtus Capuæ, nec Spartacus acer.

Turbo faciens genitiuum Turbonis, nomen est gladiatoris apud Horatium lib. 2. Serm. Corpore maiorem rides Turbonis in armis.

Martianus nomen est Gladiatoris apud Plutarchũ in Galba.

Idem ait **Spiculum** fuisse gladiatorem, quem Romani Neronis statuis subiectum in foro perdiderint.

Horat. facit **Veianium** gladiatorem in principio epistolarum, ubi ait: Veianius armis Herculis ad postem fixis latet abditus agro, Ne populum extrema toties exoret arena.

Gracchus nomen est Retiarij apud Iuuena. Saty. 8. scribentem: Nec clypeo Gracchum pugnantem aut face supina: Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.

HISTRIONES, ET ACTORES.

HIstriones uocantur ludiones & gesticulatores, qui oculos spectatorum suis oblectant ludis. Theatricorum enim artificum alij uocantur Gymnici, alij Scenici. De Gymnicis nonnihil dictum est in Athletis. Scenici uocantur qui scenicos agonas

exer

exercent, aliter Dionyſiaci, uelut patri Libero dicati. In his ſunt Comœdi, & Tragœdi, id eſt, fabularũ actores. Item Mimi, Pantomimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi, qui omnes ſignificant alienæ perſonæ ſimulatores, & hypocritas, Latinè uocantur Hiſtriones, uel ab Hiſtria, ex qua primum uenerunt, uel quòd Hiſter uocabulo Thuſco ſignificet ludionẽ. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta, moresq; hominum & naturas imitantur. Quamuis etiam Mimi dicantur poëmata ſine reuerẽtia laſciuiam imitantia, ut apud Ouid. Scribere ſi fas eſt imitantes turpia Mimos. Pantomimi omnium perſonarum imitatores & effictores. Suetonius in Calig. Neſtorem Pantomimum etiam inter ſpectacula oſculabatur. Bibaculus ſcriptor egregius ob eximiam imitationem Pantomimus uocabatur. Si Venus leporẽ in horoſcopo reſpexerit, faciet Pantomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus. Archimimi ſunt hiſtrionum principes. Ethologi ſunt effictores morum & affectuum cuiuſcunque perſonæ. Cicer. lib. 2. de Oratore: Mimorum eſt enim Ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcœnitas. Quibus uerbis Cicero nimiam & uelut Mimicam in oratore culpat imitationem. Sunt & Ethopœi hiſtriones, qui mores imitantur eius perſonæ, quam ſuſtinent. Vnde Ethopœia morum alienorum imitatio, quæ aliter uocatur Mimeſis. Inter Scenicos quoque ponuntur Thymelici, Saltatores, Chironomi. Thymelici ſunt Citharœdi, Cithariſtæ, Lyriſtæ, Tibicines. Thymelici actiones ſuas in Orcheſtra peragebant: Comici, & Tragici in ſcena. Thymelici autem dicuntur uel à Thymele muliere, quæ prima ſaltationem docuit, uel quòd apud Græcos hiſtrionicam ſignificet. Martialis lib. 1. Chironomi ſunt geſticulatores, & Chironomia, ſaltatio geſticulatrix. Iuuenalis Saty. 6. Chironomon Lædam molli ſaltante Batyllo. ubi Læda nomen eſt ſaltationis, Batyllus hiſtrionis. Idem Saty. 5. Saltantem ſpectas & Chironomonta uolanti Cultello. Saltationis ſpecies antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia à quibuſdam dicitur, id eſt à pacata. Hinc Pyrrhicarij, Pyrrhiciſtæ dicuntur ſaltatores armati. Tranq. in Cæſare Dictatore: Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & A. Calpenus ſenator quondam actorq; cauſarum Pyrrhicam ſaltauerunt. Nomen autem ſumpſit à Pyrrho inuentore. Cordax ſaltatio eſt obſcœna & comica. Tertium genus ſaltationis Sicinnis appellatur, quæ ſatyrica eſſe dicitur. Plinius lib. 1. Saltationem armatam Curetes docuere. Pyrrhicem Pyrrhus. ubi armatam à Pyrrhica diſtinguit, quas tamen eaſdem eſſe ſentit do-

ctissimus Budæus, à quo bonam horum fragmentorum partem emendicaui. Est & alia saltatio, quæ Eumelia dicitur, id est, pacata. Produnt historiæ Romanorum histriones pulsos Italia à Nerone, quum propter eos uariæ factiones ortæ essent, & adeò uehementes, ut ad compescendam fautorum contentionem milites theatro assidere iuberentur. Vnde & Tranquillus: Pantomimorum, inquit, factiones simul cum ipsis relegatæ. Restituti sunt demum per Neruam, sed iterum postea sublati à Traiano.

Paris histrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amitæ, qui solitus erat luxus Neronis intēdere tempore cœnæ, eiusq; animum demulcere. Autore Cor. Tacito. De hoc intelligit Iuuena. Esurit, intactam Paridi nisi uendit Agauen, &c. Tranquillus ait eum à Nerone occisum, quasi grauem aduersarium. Idem scribit Domitianum repudiasse uxorem, Paridis histrionis amore perditam.

Genesius Arelatensis patria, mimus fuit apud Domitianum, qui Christianos turpissimis gestibus irridebat. Tandem & ipse sub Imperatore passus est.

Roscius Gallus comœdus fuit ut omnium peritissimus, ita & notissimus, qui gestus & pronuntiationis exercitatione eò uenit præstantiæ, ut si quempiam in arte sua perfectum uelimus dicere, eum uocemus uelut Roscium in scena. Persona primus usus est in scena, quòd obliquis esset oculis, turpiq; aspectu. Scripsit librum, quo histrioniam comparauit eloquentiæ. Cicero grauissima oratione populum obiurgauit, quòd agente Roscio tumultum mouisset. Idem lib. 2. de Oratore: Quàm soleo (inquit) sæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in scena gestum spectante Roscio. Quis enim se commouere potest cuius uitia ille non aduertat? Porrò autem fuit Roscius L. Syllæ adeò charus, ut anulo aureo ab eodem dictatore donatus sit. Tanta præterea tum gratia, tum gloria, ut mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus acceperit. Horatius de eo scribit: Clament periisse pudorem Cuncti penè patres, ea quum reprendere coner, Quæ grauis Aesopus, quæ doctus Roscius egit. *Macrobius lib. 3. cap. 7.*

Aesopus fuit tragœdus amicus Ciceronis, qui ex histrionia tantas opes sibi comparauit, ut patinā haberet D C. sestertiis taxatam, filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigum, ut uniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Plinius ait patrem posuisse in patina aues cantu aliquo aut humano sermone uocales millibus sex singulas coēmptas, nulla alia inductum suauitate, nisi ut in his imitationem hominis manderet, dignus prorsus filio, à quo

deuoratas diximus margaritas.

Dion Cassius prodit, Neruam Cocceium gladiatoribus theatricis Mimisq; & saltatoribus maximè oblectatū, è quibus unum præ cæteris (cui nomen erat **Pylades**) dilexerit. Fuit hic Pylades histrionica clarus. **Hylam** discipulum usque ad æqualitatis contentionem eruditione prouexit. De utroq; abunde meminit Macrobius libro 2. Saturn. Augustus Cæsar, autore Tranquillo, Hylam Pantomimum in atrio domus suę nemine excluso flagellis uerberauit, prætore licentiam Histrionis culpante. Pyladem quoque urbe atque Italia summouit, quòd spectatorem (à quo exibilabatur) demonstrasset digito, conspicuumq; fecisset.

Stephanio etiam nomē est histrionis, quem Suetonius Togatarium uocat, quòd primus togatus saltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus saltare instituit. Hunc Augustus per bina theatra uirgis cæsum relegauit, quòd circuntonsam in puerilem habitum matronam ei ministrasse comperisset.

Rubrius apud Plinium histrio dicitur, cui L. Plancus cognomen imposuit.

Astydamas fuit histrio Morsimi filius, cui statua in theatro ponenda decreta erat, quòd in agendo Parthenæum sese gnauiter ac scitè gessisset. Itaque titulum conscripsit quo suas ipse laudes complectebatur. Vnde natum adagium, Laudas teipsum Astydamæ in modum.

Nicostratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud Romanos fuisse traditur Roscius. Propter cuius artis peritiam reliquit locum sequenti prouerbio, Ego faciam omnia more Nicostrati.

Cytheris fuit Mima, cum qua M. Antonius post Pharsalicam pugnam uectus est curru, quem generosi spiritus leones trahebant. Autor Plinius lib. 8.

Idem scribit **M. Ofilium** fuisse histrionem & comœdum, qui quum populo admodum placuisset natali die suo, conuiuiumq; haberet, edita cœna calidam potionem in pultario poposcerit, simulq; personam eius diei acceptam intuens, corona è capite suo in eam transtulerit, taliq; habitu rigens nullo sentiente expirauerit.

Saculio nomen est histrionis apud Plutarchum, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & **Satyrus** apud Græcos histrio, qui Demosthenis lin-

gua præpediti, ac propterea ingrati populo, sic formauit uocem, ut non prior Demosthenes, sed alter uideretur. Plutarchus.

Thymele mulier prima saltationem docuit. Hinc Thymelici dicuntur saltatores mimi. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum. Iuuenalis; Attendit Thymele, Thymele tunc rustica dicit.

Polus histrio fuit fama celebri in terra Græcia, qui gestus & uocis claritudine & uenustate cæteris antestabat. Egit tragœdias poëtarum. Athenis etiam Electram Sophoclis poëtæ urnam cum Orestis ossibus gestantem. Quem actum scitè adeò & doctè absoluit, ut imagines rerum uerbis exprimens, spectatores ad fletum & lacrymas concitauerit.

Fuit **Callipides** gesticularius & tragœdiarum histrio inter Græcos clarus: qua in re plurimum se mirabatur. Itaque ubi Agesilao regi occurrisset, arrogantius eum salutauit, subinde illi se ostentans, arbitratus fore ut comiter à rege exciperetur. Verùm quum seriis rex intenderet, nec animaduerteret ad Callipedem, Non admodum (inquit) nosse me uideris ô rex. Tum subridens Agesilaus: An non es (inquit) Callipedes ille dicelictas? id est, mimus Spartanorũ uocabulo. Quibus uerbis ludioni tumorem retudit. Fuit autem Callipedes adeò gestuosus, ut Simia gesticulosiorem Græci eum dixerint. Quam ob rem pronuntiatio illa tam elegans & arguta, reddebat hominem tardiorem.

Fuit **Theocrines** primum tragœdiarum actor, deinde calumniator & sycophanta. Vnde & Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, Aeschinem tragicum Theocrinem uocat. Erasmus in Chil.

Cyliscus nomen est tragœdi apud Plin. lib. 35. cap. 10.

Fauo fuit Archimimus, qui in funere Vespasiani Imperatoris personam eius tulit, uiriq; (ut moris erat) facta & dicta imitatus est. Interrogatis itaque ab eo procuratoribus exequiarum, quanti constaret funus: ut audiuit, sestertium centies, exclamauit, centum sibi sestertia darent, ac se uel in Tyberim proiicerent. Quibus uerbis taxabat Imperatoris auaritiam, qui indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse.

Spinter fuit histrio, à cuius nomine uocatus est Lentulus Spinter, quod eius similitudinem referret maximè.

Castor & Docilis histrionum sunt nomina apud Horatium in epistolis scribentem: Ambigitur quid enim Castor sciat an Docilis plus.

LVDI,

LVDI, ET SPECTACVLA DIVERSA.

ACtia ludi fuerunt quinquennales, instituti apud Actium Epiri promontorium ab Augusto, post Antoniũ & Cleopatram superatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Bubetiæ ludi fuerunt à bobus appellati, quoniam à ueteribus gratia boum instituti sunt. Vocantur etiam Boalia.

Pythia uocabantur ludi Apollinares, instituti in honorem Apollinis post interfectum Pythona serpentem. Horat. Qui Pythia cantat Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus scribit Neronem instituisse ludos Iuuenalium uocabulo, in quibus non nobilitas ulla, non ætas, aut acti honores erant impedimento, quò minus Græci Latiniq; histriones artem exercerent usque ad gestus modosq; parum uiriles. Quin & fœminæ illustres deformia meditabantur. Fieri quoque iussit conuenticula, & cauponas, ubi posita erant irritamenta luxus, unde corruptis moribus accessit libidinũ colluuies post natos homines longè maxima.

Olympia ludos in honorem Iouis constituit Hercules apud Elidem & Pisam, Græciæ oppida, ubi Gymnicum certamen fiebat quinto quoque anno. In his qui dimicabat, uocabatur Olympionices. Hic Hercules stadium fecit tantò cæteris maius, quantò mensura pedis eius cæteris præpollebat.

Nemæa fiebant in honorẽ Archemori Lycurgi regis Thracum filij, quem ab Hypsiphile nutrice in herba relictum serpens interfecerat.

Aeacea fiebant de Aeaco apud Aeginam.

Marathonea ob taurum à Theseo interfectum, ubi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea. Oenomaus primus apud Elidem ludorum spectaculum, equorumq; cursum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. Vnde Ouidius: Primus solicitos fecisti Romule ludos. Ad certamina Gymnica non admittebantur fœminæ. Vnde Statius: Exclusæq; expectant præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generibus, Disco, Hasta, Saltu, Iaculatione, Luctatione. Qui in omnibus uincebat, uocabatur Pentathlus.

Dionysia fiebant in honorem Bacchi, ubi maxima bibendi licentia permittebatur. His intererant populus, & Athletæ pas-

 sim cor

sim coronati. Omnium certaminum præcipua quatuor fuerunt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Isthmia: quorum præmia erant Oleaster, laurus, apium, pinus. Fiebantq; in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Isthmia referunt. Vnde Statius lib. 1. Thebarum: Non aliter quàm Pisæo sua lustra tonanti Quum redeunt.

Ludi Circenses, qui fiebant in circo, ubi loca erant, & subsellia equitibus patribusq; designata. Primus circum designauit Tarquinius Priscus. Spectaculum faciebant equi, pugilesq;, ex Hetruria maximè acciti. De his Tranquillus in Cæsare, Circensibus, inquit, spatio circi ab utraq; parte producto in gyrum. Euripo addito, quadrigas, bigas, & equos desultorios agitauerunt nobilissimi iuuenes. Troiam lusit turma duplex maiorum & minorum puerorum. Troia auté erat equestre simulacrum, seu umbratica equitum pugna, in qua equi in orbe se inuicem petebant. Huius ludi originem Verg. lib. 5. describit.

Venationes erant spectacula, in quibus positæ in theatro feræ, ut Tygres, Elephanti, & Leones Gladiatoribus congrediebantur usq; ad mortem & casum alterutrius partis. Suetonius: Venationes editæ per dies quinque, ac nouissimè pugna diuisa in duas acies, quingenis peditibus, Elephantis uicenis, tricenis equitibus hinc & inde commissis. In uenationibus, & Gladiatoriis soli conducti, aut damnati & ambitiosi ad ostentationem suarum uirium adhibebantur, quoniam maximum uitæ discrimen imminebat.

Ludi Seculares in honorem Apollinis, & Dianæ instituti, fiebant centesimo quoq; anno, præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortalium uidit, neq; uisurus est. Hos instituisse fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebrauit Philippus Imp. anno post urbem conditam millesimo. In quibus fuerunt Elephanti x x x. Alces x. Tygres x. Leones mansueti x l. Leopardi mansueti x x x. Hyenæ x. Gladiatorum fiscalium paria mille. Hippopotamus quoque, Rhinoceros, Arcoleontes, Camelopardi, Onagri, & Equi feri.

Taurij ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebeij instituti sunt exactis regibus pro libertate plebis, quos postea L. Sylla instituit.

Gladiatorij instituti sunt ad exercendam armis iuuentutem, ut iuuenes ipsi (si quando res postularet) assuescerent non expauescere congressum hostilem.

Ludi

Ludi Scenici dicuntur à ſcena,in qua celebrabantur à theatricis actoribus. Inſtituti ſunt ob peſtilentiam accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos ſaltantibus. Ludi ſcenici fiebant in theatris, Venationes & Gladiatorij in Amphiteatris. Ludicros & Scenicos actores Cenſoria damnauit nota, ut improbos mente & nihili homines.

Spectacula uarij generis edita ſunt à diuerſis principibus. **Cæſar** exhibuit munus Gladiatorium. Ludos etiam regionatim urbe tota & per omnium linguarum hiſtriones. Item Circenſes Athletas. Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus ſtirpe prætoria,& Q.Calpenus ſenator quondam actorq; cauſarum Pyrrhicam ſaltauerunt. Venationes edidit per dies quinque, ſublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurrerunt per triduum. Defoſſus eſt in monte Cælio lacus ad nauale prælium,in quo biremes, ac triremes Tyriæ, & Aegyptiæ claſsis magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ ſpectacula tantum confluxit hominum,ut præ turba eliſi, & exanimati ſint plurimi, & in his duo ſenatores.

De ſpectaculis Auguſti ſic ſcribit Tranquillus:Spectaculorum aſsiduitate & magnificentia omnes anteceſsit.Fecit nonnunquàm uicatim. Athletas quoque extructis in campo ſedilibus ligneis. Nauale prælium, circa Tyberim. Ad ſcenicas quoq; & gladiatorias operas,equitibus Romanis quandoque uſus eſt,Milites ſecreuit à populo, Multis è plebe ordinem aſsignauit, Prætextatis cuneum ſuum & proximum pædagogis. Fœminis Gladiatores ſpectare ſolùm ex ſuperiore loco conceſsit. Virginibus Veſtalibus locum in theatro ſeparatum contra prætoris tribunal dedit. Voluit primum ſubſelliorum ordinem uacuum ſenatoribus relinqui. Athletarum ſpectaculo muliebrem ſemouit ſexum. Athletis priuilegia confirmauit. Hiſtrionum licentiam compeſcuit. In Circo aurigas,curſoresq; & cõfectores ferarum produxit. Troiæ ludum edidit frequentiſsimè puerorum delectu. Exhibuit Rhinocerotem apud ſepta, Tygrim in Scena, Anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Nulli Græco certamini interfuit, quo non pro merito certantium quemque honorauerit.Spectauit ſtudioſiſsimè pugiles, maximè Latinos: nec legitimos atque ordinarios ſolùm, ſed & cateruarios oppidanos, inter anguſtias uicorum pugnantes temerè, ac ſine arte.

Caligula Imper. munera edidit gladiatoria, quibus inſeruit cateruas Afrorum, Campanorumq; pugilum ex utraque legione

electiſsimorũ. Nec ſpectaculis ſemper ipſe præſedit, ſed interdum magiſtratibus aut amicis præſidendi munus iniunxit. Scenicos ludos uarij generis fecit, quoſdam nocturnos, accenſis tota urbe luminibus. Panaria cum obſonio uiritim dedit. Edidit & Circenſes plurimos à mane uſq; ad ueſperam, interiecta modò Africanarum uenatione, modò Troiæ decurſione. Minio & Chryſocolla conſtrauit circum. Haſticos ludos egit Syracuſis, in Gallia Lugduni Miſcellos, id eſt multiiugis ludicris uariisq; ludionibus refertos. Item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo uictoribus uicti præmia contulerunt: & eorundem laudes componere coacti ſunt. Qui autem maximè diſplicuiſſent, ſcripta ſua ſpongia lingua'ue delere iubebantur, niſi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluiſſent. Idem Imp. Mirmillonem rudibus ſecum dimicantem, & ſponte proſtratum confodit ferrea ſica, & more uictorum cum palma diſcurrit.

Cæſar Claudius fecit Seculares ludos quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempori reſeruatos, Circo maximo marmoreis carceribus auratisq; metis exculto, propria Senatoribus conſtituit loca promiſcuè ſpectare ſolitis, & ſuper quadrigarum certamina, Troiæ luſum exhibuit. Exhibuit & Theſſalos equites, qui tauros per ſpatia Circi agebant, inſiliebantq; defeſſos, & ad terram cornibus detrahebant. Item Pantheras, quas conficiebat equitum Prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenſes, & Scenicos ludos. Item Gladiatorium munus. Iuuenalibus ſenes quoq; cõſulares, anusq; matronas recepit ad luſum. Circenſibus loca equiti ſecreta cæteris tribuit. Exhibuit & Camelorum quadrigas. Ludos pro æternitate imperij ſuſceptos appellari maximos uoluit, in quibus pleriquè ex utroq; ordine & ſexu partes ludicras ſuſtinuerunt. Nouiſsimus eques Rom. per Catadromum decurrit inſidens elephanto. Fabulam Afranij togatam, Incendium nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, conceſsitq; ſcenicis, ut ardentis domus ſupellectilem diriperent, ac ſibi haberent. Sparſit & miſsilia omniũ rerum, id eſt, uarij funeris munera; quæ erant occupantium. Singula quotidie millia auium cuiuſq; generis. Exhibuit etiam ad ferrum quadringentos ſenatores, ſexcentosq; equites Rom. ad cõficiendas feras in arena. Item, Naumachiam aqua ex mari proximo inducta, in qua innabant beluæ. Item, Pyrrhicas ſaltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ ſingulis obtulit. Fecit etiã ut Taurus Paſiphaën in lig

in ligneo iuuencæ simulacro abditam iniret, quod multi spectantium crediderunt. Instituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre.

Domitianus spectacula edidit magnifica & sumptuosa in Amphitheatro, & circo, ubi prætet bigarum & quadrigarum cursus duplex etiam commisit prælium equestre, ac pedestre, & in Amphitheatro nauale quoque, Venationes, & Gladiatores exhibuit, noctibus etiam ad lychnos. Pugnas præterea non uirorum modò, sed & fœminarum. Toto Gladiatorij spectaculi tempore, habuit ante pedes suos puerulum coccinatum, portentoso paruoq; capite, cum quo plurimum fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effosso circa Tyberim lacu, quas inter maximos imbres spectauit. Fecit & ludos Seculares. Instituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Musicum, Equestre, & Gymnicum. Fecit Certamen Græci, Latiniq; sermonis. Celebrauit & in Albano monte quotannis quinquatria Mineruæ.

Adrianus Imperator fabularum recitationem omnis generis in theatro ad scenam & Orchestram dedit. Histriones aulicos publicauit. In Circo multas feras & sæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephanti, Crocutæ, Rhinocerotes, Crocodili, Hippopotami, & oia ex omni terrarum orbe animalia, etiam Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit, ut centum leones una misione simul exhiberet sagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12. populo Roman. spectacula per singulos XII. dies dedit, ita ut gladiatorum nonnunquam quingenta paria, & nunquam minus centum quinquaginta feras Lybicas uno die, quandoq; mille ediderit. Erat ei sylua in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos feros XXX. Oues feras albas mille. Decem aureas capreas, quas inaurari fecerat. Strutiones Mauros miniatos CCC. Onagros XXX. Apros CL. Ibices CC. Damas CC. Quæ omnia populo diripienda concessit, die muneris, quod sextum edebat.

Philippus Arabs Imp. seculares ludos & munera edidit Circensia. In quibus dati sunt Elephanti XXXII. Tygres XX. Leones mansueti LX. Hyenæ C. Gladiatorum fiscalium paria mille. Rhinoceros unus, Archoleontes X. Camelopardali X. Equi feri XL. Leopardi mansueti XXX.

Heliogabalus quaternos canes ad currũ iunxit, eoq; modo

electißimorũ. Nec ſpectaculis ſemper ipſe præſedit, ſed interdum magiſtratibus aut amicis præſidendi munus iniunxit. Scenicos ludos uarij generis fecit, quoſdam nocturnos, accenſis tota urbe luminibus. Panaria cum obſonio uiritim dedit. Edidit & Circenſes plurimos à mane uſq; ad ueſperam, interiecta modò Africanarum uenatione, modò Troiæ decurſione. Minio & Chryſocolla conſtrauit circum. Hafticos ludos egit Syracuſis, in Gallia Lugduni Miſcellos, id eſt multiiugis ludicris uariisq; ludionibus refertos. Item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo uictoribus uicti præmia contulerunt: & eorundem laudes componere coacti ſunt. Qui autem maximè diſplicuiſſent, ſcripta ſua ſpongia lingua'ue delere iubebantur, niſi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluiſſent. Idem Imp. Mirmillonem rudibus ſecum dimicantem, & ſponte proſtratum confodit ferrea ſica, & more uictorum cum palma diſcurrit.

Cæſar Claudius fecit Seculares ludos quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempori reſeruatos, Circo maximo marmoreis carceribus auratisq; metis exculto, propria Senatoribus conſtituit loca promiſcuè ſpectare ſolitis, & ſuper quadrigarum certamina, Troiæ luſum exhibuit. Exhibuit & Theſſalos equites, qui tauros per ſpatia Circi agebant, inſiliebantq; defeſſos, & ad terram cornibus detrahebant. Item Pantheras, quas conficiebat equitum Prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenſes, & Scenicos ludos. Item Gladiatorium munus. Iuuenalibus ſenes quoq; cõſulares, anusq; matronas recepit ad luſum. Circenſibus loca equiti ſecreta cæteris tribuit. Exhibuit & Camelorum quadrigas. Ludos pro æternitate imperij ſuſceptos appellari maximos uoluit, in quibus plerique ex utroq; ordine & ſexu partes ludicras ſuſtinuerunt. Nouiſsimus eques Rom. per Catadromum decurrit inſidens elephanto. Fabulam Afranij togatam, Incendium nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, conceſsitq; ſcenicis, ut ardentis domus ſupellectilem diriperent, ac ſibi haberent. Sparſit & miſsilia omniũ rerum, id eſt, uarij generis munera, quæ erant occupantium. Singula quotidie millia auium cuiuſq; generis. Exhibuit etiam ad ferrum quadringentos ſenatores, ſexcentosq; equites Rom. ad cõficiendas feras in arena. Item, Naumachiam aqua ex mari proximo inducta, in qua innabant beluæ. Item, Pyrrhicas ſaltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ ſingulis obtulit. Fecit etiã ut Taurus Paſiphaën

in lig.

In ligneo iuuencæ simulacro abditam iniret, quod multi spectantium crediderunt. Instituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre.

Domitianus spectacula edidit magnifica & sumptuosa in Amphitheatro, & circo, ubi prætet bigarum & quadrigarum cursus duplex etiam commisit prælium equestre, ac pedestre, & in Amphitheatro nauale quoque, Venationes, & Gladiatores exhibuit, noctibus etiam ad lychnos. Pugnas præterea non uirorum modò, sed & fœminarum. Toto Gladiatorij spectaculi tempore, habuit ante pedes suos puerulum coccinatum, portentoso paruoq; capite, cum quo plurimum fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effosso circa Tyberim lacu, quas inter maximos imbres spectauit. Fecit & ludos Seculares. Instituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Musicum, Equestre, & Gymnicum. Fecit Certamen Græci, Latiniq; sermonis. Celebrauit & in Albano monte quotannis quinquatria Mineruæ.

Adrianus Imperator fabularum recitationem omnis generis in theatro ad scenam & Orchestram dedit. Histriones aulicos publicauit. In Circo multas feras & sæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephanti, Crocutæ, Rhinocerotes, Crocodili, Hippopotami, & oia ex omni terrarum orbe animalia, etiam Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit, ut centum leones una missione simul exhiberet sagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12. populo Roman. spectacula per singulos XII. dies dedit, ita ut gladiatorum nonnunquàm quingenta paria, & nunquam minus centum quinquaginta feras Lybicas uno die, quandoq; mille ediderit. Erat ei sylua in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos feros XXX. Oues feras albas mille. Decem aureas capreas, quas inaurari fecerat. Strutiones Mauros miniatos CCC. Onagros XXX. Apros CL. Ibices CC. Damas CC. Quæ omnia populo diripienda concessit, die muneris, quod sextum edebat.

Philippus Arabs Imp. seculares ludos & munera edidit Circenlia. In quibus dati sunt Elephanti XXXII. Tygres XX. Leones mansueti LX. Hyenæ C. Gladiatorum fiscalium paria mille. Rhinoceros unus, Archoleontes X. Camelopardali X. Equi feri XL. Leopardi mansueti XXX.

Heliogabalus quaternos canes ad currũ iunxit, eoq; modo

uectatus est. Idem iunctis quaternis ceruis in publicum processit. Sed & leones coniunxit, se Cybelem appellans. Iunxit & Tygres, se Liberum patrem uocans. Iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; à nudis uectus est.

Firmus imperator uectus est ingentibus Struthionibus adeò ut magis uolare, quàm gestari uideretur.

Sunt & singularium ludorum nomina, ut Astragalus, Sphæristerium, Latrunculi, Alea, Par impar, & alij id genus.

Astragalus latinè Talus ludus, ex osiculorum pedis coniunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentem ponit. Volaterranus ait Germanos & Transpadanos hunc adhuc ludum obseruare. Homerus scripsit Elpenora lapsu scalarum exanimatum esse, quum fregisset Astragalon, id est, juguli coniuncturam.

Ludus pilæ repertus est ab Anagalli puella Cercyræa, uel à Pytho quodam secundum Plinium, aut Lydis secundum Herodotum. Vocatur aliter **Sphæristerium.** Tranquillus in Flauio Vespasiano: Valetudine prospera usus est, quamuis ad tuendam eam nihil amplius quàm fauces cæteraq; membra sibimet ad numerum in Sphæristerio defricaret. Pila primum lusit Phacia iuuentus. De hoc ludo Homerus in Odyssea locutus est, cuius uersus latinos fecit Volaterranus. Ille pilam dextra missurus ad astra reflectit Terga retro, rursusq; ad magnum protinus ictum Consurgens terram procumbit pronus ad imam.

Est & **Ludus latronum**, seu Latrunculorum, de quo Martialis: Insidiosorum si ludis bella latronum, Gemmeus iste tibi miles, & hostis erit. Seneca: Latrunculis ludimus. Volaterranus ait Magiolinum Florentinum fuisse in eo ludo adeò exercitatum, ut memoriter per alium luderet, minimè respiciens, aduersario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in castris Græcorum contra Troianos, dum esset in otio. Lusoria tabula uocatur Phimũ, seu Aleatorium. Aleæ tessera duodecim habet puncta. Martialis: Hic tibi bisseno numeratur tessera puncto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. Aleatorium etiam quandoque pro aleæ ludo sumitur. Sidonius: Atq; illic Aleatorium lasis consumpto Sphæristerio satiat. Qui alea ludunt, uocantur Aleatores, & Alcones. Catullus: Nisi impudicus & uorax & aleo. Suetonius scribit Domitianum imperatorem (quoties otium esset) alea se oblectasse. Alea Romanis legibus erat uetita. Horatius: Seu mauis uetita legibus alea.

alea. Hinc Cicero Lenticulum collusorem Antonij, de alea condemnatum fuisse scribit. Quum autem Alea dicatur omnis ludus in uarietate fortunæ consistens, factum est, ut pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrum mersura caput. Liuius: In dubiam imperij seruitiiq; aleam imus. Cæsar dubitans an traiecturus esset copias ultra Rubiconem aduersus Pompeium, tandem, relicta cunctatione, Eatur (inquit) quo deorum ostenta & inimicorum iniquitas uocat, iacta est alea. Petronius Arbiter tradit Cæsarem dixisse: Iudice Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui se periculis Fortunæq; committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Augusto: Aliquando ut uincat, ludit assiduè aleam.

Turricula, seu Fritillus, id est, quod apud Græcos Pyrgus dicitur. Erat enim uasculum in modum turriculæ, quo inclusæ tesseræ iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis: Quærit composita manus improba mittere talos, Si per me misit, nil nisi uota facit. Fritillus autem dicitur tabula lusoria, quo tesseræ coniectæ agitatæq; mittuntur in alueolum. Iuuenalis Saty.14. Paruoq; eadem mouet arma fritillo. Martialis lib.13. Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus.

Ludere par impar, moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano constat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus, nostri temporis pueruli ab antiquis didicerunt. Nam & Maiores hoc usos fuisse ludo, docet illud Persianum: Et nucibus facimus quæcunque relictis, Quum sapimus patruos. Nuces autem relinquere, est omissis studiis, & nugis puerilibus ad grauiora, magisq; seria conuerti. Hinc etiam ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquàm à nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarum, Sortium, ac Diuinationis ludi à perditis hominibus inuenti sunt, qui quamuis nostro quoq; seculo damnentur adeò, ut piaculum uideatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum, maximè pastorum, ut repentè porrectis digitis uterque numerum diuinet. Mantuanus Eclog.1. Sortiri digitis res iniucunda uoluptas, Magna prius tanti dum mens erat inscia morbi. Simile est illud: Micare digitis. Cic.lib.2.de Diuinatione, Quid est enim sors? Idē propemodum, quod micare, quod talos iacere, quod tesseras. M.Varro:

Micand

Micandum erit cum Græco, utrum ego illius numerum, an ille meum sequatur. Nemesianus: Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, Dignus quo cum in tenebris mices, id est, cui secure credas, & iniurato fidem habeas. Is enim quo cum in tenebris micamus, potest nos fallere, si uelit.

Porrò autem ueterum monumentis proditur summos uiros, & multa laude præsignes, lusu non abstinuisse. Nam **Herculem** illum portentorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filium, ferunt cum puerulis sæpius collusisse, eoq; modo curas animi remisisse. Ab Alcibiade quandoque deprehensus est **Socrates**, cum Lampocle infantulo colludens. **Agesilaus** cum filio arundinem interdum equitabat, qui puerilis mos est, alludente Horatio: Ludere par impar equitare in arundine longa. **Tarentinus** Archytas cum pueris de famulicio lusus agitabat, hisq; oblectabatur plurimum, dum agitaret conuiuia. Volaterranus ait **Cosmum Medicem**, iam senem, & patriæ principem, nepotibus paruis collusisse, & ex his cuidam auenam in medio foro aptasse.

GYMNASIA.

Gymnasium propriè dicebatur locus in quo nudi palæstritæ oleo peruncti concertabant. Nunc pro quocunque exercitij loco solet accipi. Vnde & Gymnastes præceptor. Gymnasiarcha gymnasij magister.

Craneum gymnasium erat apud Corinthum.

Est & **Cillarauium** gymnasij nomen apud Plutarchum in Cleomene.

Lyceum, Academia, Prytaneum, Canopum, Pœcile, Tempe, gymnasia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoscit Philostratus, in Herodis Attici uita. Pœcile uerò porticus uaria à Latinis appellatur. Nobilitata etiam præter picturam Marathonicæ pugnæ, Zenonis stoici conuentu. Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Aristotelis, Academia Platonis scholæ fuerunt. Versus Ciceronis: Inq; Academia umbrifera, nitidoq; Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. De Prytaneo, Cicero lib. I. de Oratore: Et ut ei uictus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

STADIA DIVERSA.

Stadium XII. nostros efficit passus. Hoc est pedes DC.XXV. Hoc Censorinus Italicum uocat. Olympicum pedibus DC. const

constat. Pythicum circiter mille. Vitruuius stadiatas domorum porticus appellat prælongas, & magnificas.

TELORVM BELLICORVM, ET GLADIORVM NOMINA.

Telorum vocabula Gellius libr. 11. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Hasta, pilum, phalarica, semiphalarica, soliferrea, gesa, lancea, rumigestri, faces, tragulæ, frameæ, mesanculæ, cateiæ, rompheæ, scorpius, scibones, silices, ueruta, enses, sicæ, machæræ, spathæ, lingulæ, pugiones, clunacula.

Lingulam ueteres dixerunt gladiolum oblongum in speciem linguæ factum. Cuius meminit Neuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere moré, videar lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro instrumento, quod ad similitudinem linguę conflatum usui esse potest ad aromata tractanda, ut in illo uersiculo Martia. Gracilesq; lingulæ, cereiq; chartæq;.

Romphea genus est teli Thraciæ nationis. Vale. Flaccus lib. 6. Argon. Aequaq; nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit dicens: Quam gerit aduersus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis sunt iacula, à spargendo dicta. Sunt autem rustica tela in modum pedis recurua. Virg. lib. 10. Agrestisq; manus armat Sparus. Nam utrunque dicimus in masculeo & neutro genere. Sallust. Cæteriq; ut quosque casus armauerat sparis, aut lanceis: alij pręacutas sudes portabant. Lucil. Tum spara, tum murices portantur tragula porro.

Manobarbulus genus est teli, similis plumbeæ pilæ, quo vtebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum est oblongum, breuius tamen lancea. Sisenna: Gallia materibus, Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuspidem.

Sibina, seu Sibinis, telum est uenabulo simile, Illyris peculiare. Ennius: Illyris restant sicis, sibinisq; fodentes.

Veruina telum est simile veru. Sidonius: Cui noster sermo erit pro veruina.

Machæra Græcè gladium, seu cultrum Latinè significat. Apuleius: Comminabatur sese concisurum cum machæra frustratim. Plautus: Si tibi est machera, & nobis est vrbina domi. Quod adagium dici solet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiam genus est teli.

Saris

Sarissa dicitur hasta prælonga, Macedonum genti peculiaris. Vnde & Alexandri stipatores Sarissophoros uocat Curtius. Liuius: Prælongas hastas Macedones Sarissas uocant. Luc.lib.8. Primi Pellæas arcu fregere Sarissas. Ouid.libr. 12. Qui clypeo, gladioq;, Macedoniaq; Sarissa Conspicuus.

Harpe incuruus est Mercurij gladius, quo usum ferunt Perseum. Lucanus: Et subitus præpes Cyllenida sustulit Harpē: Harpen alterius monstri iam cæde rubentem. Pontanus libro 4. de Stellis, Quæ Martē clypeo, galeaq; adamātideq; Harpe instruxit.

Acynacis gladius est Parthorum genti peculiaris. Horat. lib.1. Car. Vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum discrepat. Q. Curtius lib.5. Strictoq; acynace interfecturus uidebatur, ni prope Bessus Bactrianiq; deprecarentur.

Idem Curtius ait **Copidas** esse gladios leuiter curuatos, Falcibus similes, quibus appetebant beluarum manus.

Framea gladius est Marti peculiaris. Iuuenalis: Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula uatis. Martianus Capella: Gradiui frameam non ausus poscere falcem. Corn. Tacitus, ubi de populis Germaniæ loquitur, frameas pro hastis uidetur accipere, dicens: Rari gladiis, aut maioribus lanceis utuntur. Hastas, uel ipsorum uocabulo Frameas gerūt angusto, & breui ferro, sed ita acri, & ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit, uel cominus uel eminus pugnent. Et eques quidem scuto, Frameaq; contentus est, pedites & missilia spargunt.

Aeganea species est leuioris iaculi, autore apud Cælium Eustathio.

Est & **Ancyle** iaculum quoddam quo qui utuntur, uocantur Ancylistæ, quamuis etiam Ancyle significet ansam iaculi.

Sigymnum iaculi genus est. Autor Cæl. ex Lycophrone.

Geus, siue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela sunt bellica, à lædendo dicta, autore Donato. Nam dolos Græce læsio dicitur. Sylius libr.3. Nec te reti dextras in pugnam armata Dolone. Tranquillus in Claudio Cæsare: Reperti & equestris ordinis duo in publico cum Dolone, ac uenatorio cultro præstolantes.

Spatha genus est gladij. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quicquid pulchritudinem eius posset iuuare.

Culter, seu Cultrum (utrunq; enim dicimus) propriè dicebatur gladius uictimariorum, quo scindebantur uictimæ. Hinc Cul-

trarij

trarij dicebantur uictimicidæ. Propertius: Quũ fallẽda meo pollice cultra forent. Eius propè generis sunt Clunaculũ, & Secespita.

Clunaculum, dicitur à scindendis uictimarum clunibus.

Secespita, à secando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices utebantur ad sacrificia. Tranquillus in Cæsare Tiberio: Nam & inter Pontifices sacrificanti simul pro secespita plumbeum cultrum subiiciendum curauit.

Sica, gladius est occultus, & inuasorius, qui inclusus ligno formam habet baculi. Hoc qui utuntur, Sicarij uocantur. Horatius: Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret, aut sicarius. Martialis libro 11. Inuasit medicus sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius est falcatus, Germanis olim frequens. Sylius: Panda manus est armata Cateia. Ponta. lib. 5. de Stellis: Armaq;, Pilaq;, Cateias.

Nouacula culter est rasorius, cuius artifices dicuntur Nouacularij. Mart. de ferramentis tonsoriis: Tondentis hæc arma tibi sunt apta capillis, Vnguibus hæc longis utilis illa genis.

Parazonium, gladij genus, quod accingi solet zonæ.

Paltũ, teli genꝰ est, seu minoris iaculi, quod in itinere torquetur.

Pugio, genus teli, seu gladij breuiusculi, à pugnando dicitur. uel quod punctim feriat, uel quòd punctim teneatur. Hinc diminutiuum **Pugiunculus.** Cicero Hispaniensem pugiunculum Cn. Pisonem appellabat.

Hasta dicitur, quòd stans uel à stante ferri soleat. Vnde & hastile deductum. Moris erat antiquitus hastæ subiicere res quæ exponebantur uenales per auctionem. Hinc Hastarium dicebatur auctionaria illa uenditio. Tranquillus in Augusto: Ipsum, bonaq; eius subiecit hastæ. Hastici ludi, qui hasta conficiuntur. Idem autor in Caligula: Edidit & peregrè spectacula in Sicilia Syracusis hasticos ludos. Hasta pura, dicitur, nullo ferro præpilata. Virgi. Ille uides pura iuuenis qui nititur hasta. Suetonius in Claudio: Posidem spadonem Britannico triumpho inter militares uiros hasta pura donauit. Hastis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc scribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuisse hastis puris duodeuiginti.

Triphorum, dicitur telum longitudine trium cubitorum, quod Catapulta mittitur. Ennius: Aut permaneret paries percussus triphoro.

Sagitta, iaculum quod arcu mittitur. Hinc Sagittare uerbum, id est, iaculari. Hieron. Vt ſagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui ſagittas intorquet. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano: Syriacum præmiſit exercitum. Hinc x L. millia ſagittariorum. Sagittarios equeſtres Græci Hippotoxatas uocant. Omnium optimi ſagittarij ſunt Parthi, qui fugientes & auerſi iaculantur, & lædunt perinde ac aduerſi. Lucanus: Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Fiunt etiam compoſita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenone: Menſe ſagittipotens ſolis quum ſuſtinet orbem. Ruffus Feſtus: Membra ſagittigero cedunt poſtrema reuecto.

Iaculum, quicquid iaci poteſt. Hinc Iaculari uerbum. Iuuenalis: Satyra 1. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula à traiiciendo, uel quòd infixa ſcuto trahatur. Metaphoricè ꝓ dolo capitur. Plautus: Tragulā in te iniicere adornat.

Pilum dici poteſt quinq; pedum haſtile. Sulpitius ait, Pila Romanorum eſſe miſſilia trium pedum, utrinque præfixa ferro trigono unciarū nouem. Lucanus: Infeſtisq; obuia ſignis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.

Falces, Harpagones, Fundæ, Fuſtibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones, numerantur à Vegetio inter tela naualia. Fundis qui utuntur, uocantur Funditores.

Catapulta, dicitur uelox iaculum, uel ſagitta. Plautus: Atque ita te neruo torquebo, ut Catapultæ ſolent.

Aclides, Seruius ait tela eſſe adeò antiqua, ut nec uſquàm commemorentur in bello. Legitur tamen, quòd ſint clauæ cubito & ſemis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hoſtem iaciuntur religatæ loro uel lino, ut peractis uulneribus poſsint ad dominos redire. Putatur tamen eſſe teli genus, quod per flagellum in immenſum iaci poteſt. Verg. lib. 7. Aenei. -Teretes ſunt aclides illis Tela, &c.

Verutum eſt telum breue & anguſtum. Autore Nonio. Saluſtius 3. Hiſt. Auxiliumq; manebant in modum Veruti militaris.

Geſa Gallorum ſunt tela. Virg. lib. 8. Aenei. -Duo quiſque Alpina coruſcant Geſa manu.

Venabulum uenantium haſta lato præpilata ferro. Ouid. in epi. Phedræ: Siue tenes lato uenabula cornea ferro.

Anſatæ ſunt iaculamenta cum Anſis.

Sequentia iaculorum nomina enumerantur à Crinito, ubi de telorum

telorum generibus meminit: Spari, Cateiæ, Frameæ, Caiæ, Rumigesti, Mesanculæ, Sibini, Gesa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ, Pila, Sarissæ, Scibones, Tragulæ, Telones, Hastæ, Sudes, Phalaricæ, Isi, Faces, Semiphalaricæ, Cæstra, Soliferrea, Scorpij.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea, Germanorum: Romphea, Thracum: Lancea, Hispanorum: Vnde Varro apud Gellium ait, Lanceam non Latinum, sed Hispanorum esse uerbum. Pila Romanorum: Isi, Boiorum: Sarissæ, Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

HArpe gladius est falcatus Mercurij. Vnde & Ouidius Harpen uocat Cyllenidem lib. 5. Meta.

Frameam poëtæ uocant Martis hastam.

Simulacro Apollinis apponebatur **arcus**, **sagittæ**, **Clypeus** & **Lyra**. Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Sceptrum & **Fulmen** Ioui tribuuntur. Vnde & poëtæ Iouem appellant fulminatorem, fulminigerum, fulguratorem, tonitrualem, sceptrigerum. Quintianus in Orpheo: Astant cœlicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipitat. Bapt. Pius: Iunxit Agenoridæ sceptrifer ipse tonans.

Claua fuit Herculis telum. Ouidius in epistola Deianyræ: Instruxitq; manum claua domitrice ferarum. Idem lib. 15. Vulnera clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuscina telum fuit trisulcum, insigne Neptuni, ut apud Priapeiam: Neptuni Fuscina telum. Mart. lib. 1. Fuscina dente minax nexu fuit anchora curuo. Dicitur & **Tridens**, uelut tres habẽs dentes. Neptunus apud Verg. lib. 1. Aen. Et Lucanus 4. Ouid. 8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

IOui Fulmen, Herculi clauam, Homero uersum subtrahere: tria hæc olim credita sunt impossibilia. Autore Macrobio libro 5. Saturnaliorum. Quod etsi fieri posset, alium tamen nullum deceret, uel fulmen præter Iouem iacere, uel certare præter Herculem robore, uel canere, quod cecinit Homerus.

MACHINAE QVAEDAM BELLICAE, ET TORMENTA.

BOmbardam Galli uocant machinam à bombo & ardeo, ut autumat noster Nicolaus Beraldus: execrabile prorsus

suis inuentum, quo nihil fulmini magis simile, luce, impetu, & odore teterrimo. Cuius inuentori (ut inquit ille) robur & æs triplex circa pectus erat, illum parentis crediderim sui ceruicem, & penetralia sparsisse nocturno cruore Hospitis, &c.

Graphicam tormenti huius descriptionem, uide apud eundem Beraldum in Rusticum Politiani, ex uersibus Ioannis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardam uocat turrifragā, nouo sed tamen conuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardam primam à Germanis dono Venetis datam, quum hi apud Clodiam fossam Genuenses obsiderent.

Vegetius ait **Testudinem** machinam fuisse bellicam, de materia ac tabulatis contextam, quæ ne exureretur incendio, coriis, uel ciliciis centonibusq; uestiebatur. Hæc intrinsecus accipiebat trabem adunco præfixam ferro, quod **Falx** uocatur, ab eo quòd incurua est, ut de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius uestiri ferro, appellariq; **Arietem,** quòd frontem habeat durissimam, quæ subruat muros, & arietum more retrò cedat, ut cum impetu uehementius feriat. Habet autē testudo machina similitudinem cum testudine uera: nam sicut hæc modò reducit, modò profert caput, sic illa interim reducit trabem, & quandoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinū quoque. De Ariete Vergilius: - Labat ariete crebro Ianua, & emoti procumbunt cardine postes. Ouid. libro 11. Meta. Nec leuius pulsata sonat, quàm ferreus olim Quum laceras aries ballistaue concutit arces. Hinc Arietare uerbum, id est cum impetu percutere, Virgil. Arietat in portas, & duros obice postes. De Ariete Pamphilus: Rumpo fores, muros quatio, demolior arces: Cornua ferrata sub trabe dura gero.

Vineæ (quas aliter Cattos uocant) fiebant hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus septem, longa XVI. huius tectum munitione duplici tabulatis cratibusq; contexebatur: latera sepiebantur uimine, ne saxorum telorumq; impetu penetrarentur: extrinsecus autē ne immisso cōcremaretur incendio, crudis ac recentibus coriis ac centonibus operiebantur: multis in ordinē iunctis se supponunt milites, qui tuti penetrant ad excauanda murorum fundamenta. De Vinea Propertius libro 4. Dumque aries murum cornu pulsabat aheno, Vineaq; inductum longa tegebat opus.

Plutei contexebantur ad similitudinem casidis è uimine: ciliciis protegebantur, coriis, ternisq; rotulis, quarū una in medio, duæ in capitibus opponebantur: admouebantur in quamcunque partem,

partem, more carpenti, & applicabantur muris: horum munitione protecti obsessores, sagittis, fundis, & missilibus obsessos, de propugnaculis ciuitatis exturbabant, ut scalis ascendendi facilior pateret occasio.

Musculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti obsessores urbis fossatum (uerbum est Vegetij) comportatis lignis & lapidibus complent, & solidant, ut turres ambulatoriæ sine impedimento admoueantur, & applicentur muris. Minores sunt uineis, & pluteis firmiores. Vocantur autē à similitudine musculorum piscium. Nam quemadmodum illi quum minores sint, tamen Balænis auxilium adminiculumq; exhibent, ita quoque hæ machinæ subsidio sunt ambulatoriis turribus ad parandam uiam, præmuniendaq; itinera.

Turres ambulatoriæ, sunt machinamenta trabibus tabulatisq; compacta, crudis coriis, & centonibus communita, ne hostili crementur incendio. Fiebant interdum tanta proceritate, ut & muros, & lapideas turres altitudine superarent. Voluebantur multis rotis arte mechanica suppositis. Quum muris admouebantur, præsens erat ciuitatibus periculum. Nam sursum uersum habebant scalas quibus irrumpebatur in urbem. Deorsum uersum arietes, quorum impetu diuellebantur muri. In earum fastigio collocabantur sagittarij, qui obsessos contis, & saxis missilibus protrudebant, eoq; modo capiebant ciuitatem sine mora. Obsessis enim nulla spes erat auxilij, quum supra se aspicerent altiorem hostium murum.

Sambuca, fiebat ad similitudinem citharæ. Nam ut in cithara sunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur erant funes, qui pontem de superiori parte trocleis laxabant ut descenderent ad murum, exibantq; statim bellatores, & per eam transeuntes mœnia urbis inuadebant.

Exostra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obsessores in muros obsessarum urbium transmeabant.

Obsessi ab obsessorum machinis tutabantur se ballistis, arcubalistis, onagris, scorpionibus, fustiballis, & sagittariis fundis.

Telenon, machina fiebat hoc modo: Trabs una in terram præaltę defigebatur, in cuius uertice connectebatur altera longior, dimensa medietate eo libramento, ut depresso uno capitē, erigeretur alterum. In uno quoque capite cratibus, & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. Depresso itaque per funes altero trabis capite, altero uerò (in quo

erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones, machinæ sunt, quæ Vegetij tempore dicebantur Manuballistæ. Ideò autem nomen hoc traxerunt, quòd paruis, subtilibusq; spiculis inferrent morté. Alter Scorpio uocatur Onager, quòd asini feri quum à uenantibus agitantur, ita eminus lapides post terga calcitrando emittunt, ut perforent pectora sequentium, aut perfractis ossibus capita ipsa displodant. Saxis autem per Onagrum contortis, non solùm equi elidebantur & homines, sed etiam hostium machinamenta frangebantur.

Cochleæ, dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obsessores conscendebant in muros inimicorum.

Ballista, bellicum erat tormentũ ex ferro, aut taxo, aut osse, quo magni lapides emittebantur, ut ait Sulpitius. Ouid. lib. 1. de Trist. Quàm graue ballistæ mœnia pulsat onus. Cicero libro 2. Quæst. Tuscul. Vt enim ballistæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Ballista formabatur ea magnitudine, ut lapides c x x. pondo eiacularetur. Ballista maior saxa contorquet. Hæc à Phœnicibus reperta est. De hac Syllius libro 1. Phocais effundit uastos ballista molares. Ballista minor hastam iacit, & parua spicula. De hoc uidetur intellexisse Lucanus lib. 3. dicens: Nec enim solis excussa lacertis Lancea, sed tenso ballistæ turbine rapta.

Phalarica, genus erat teli, quod ex phalis, id est, turribus ligneis intorquebatur. Erat autem præfixa ualido ferro in modum hastæ intra tubum: cuius hasta sulphure, resina, bitumine, & stuppis conuoluebatur, infuso oleo, quod incendiarium uocabant, & è ballista emittebatur.

Inter nostri téporis machinas habentur **Colubrina, & Serpentina,** quòd oblongæ fiant, habeantq, effigié propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo: Vis, sonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor Sunt mecum, Mars hæc ferreus arma timet.

Arcuballistæ, & Carrobalistæ, dicebantur minores machinæ, quæ curriculis ferebantur.

Malleoli erant quædam missilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius: Aliqui uenerunt ferentes stuppam, picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numerantur **Trifaces, Cataphratæ, Plumbatæ, Tribali.**

Falces, & Harpagæ armorũ genera sunt apta murorũ oppugnationi. Sisenna apud Noniũ: Falces iniectas cóminuunt, Puteos propius collocatis Harpagis deiiciunt, mittunt è turribus.

ARMOR

ARMORVM VARIA GENERA ET BELLORVM INSTRVMENTA.

GAlea dicitur casſis, ſeu ferreum inſtrumentum: à galero, quo ueteres uſi ſunt. Ouid. in epiſt. Et galeam preſſa ſuſtinuiſſe coma. Ea ornata criſtis & pennis maiorem ſolet incutere terrorem. Vnde Vergil.lib.8.Aeneid. Terribilem criſtis galeam, flammasq; uomentem. Idem ſignificat **Caſsis**: dicimus etiam Caſsida.Prop.Aurea cui poſtquam nudauit caſsida frontem.

Ancyle dicitur breue ſcutum Nonio. Hoc ex utroque latere reciſum erat, ut nullus uideretur angulus, & ſummum infimumq; latus eius medio pateret.Ferunt ancylia principante Numa Pompilio cœlitus fuiſſe demiſſa. Ouid. libro 5. Faſt. Ecce ancyle uocant, quod ab omni parte reciſum eſt, Quaq; oculis ſpectes angulus omnis abeſt.

Parma fuit breue ſcutum, peditibus peculiare. Vergil.lib.11. Enſe leuis nudo, Parmaq; inglorius alba. Dicimus & Parmula. Horatius: Tecum Philippos & celerem fugam Senſi relicta non bene parmula.

Pelta dicitur clypeus Amazonum, in modum Lunæ recuruus, Verg. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Stat.lib.5. Syl.Hinc peltiferæ dicuntur Amazones. Ouid. Qui modò peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra ſcutum eſt loreum, quo utuntur Afri & Hiſpani.Luca. libro 7. Illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Vergil.Læuas Cætra tegit.Cætrati dicuntur qui utuntur huiuſmodi ſcutis.

Ocreæ dicuntur crurum munimenta.Apuleius: Ille galea caput, ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius: Ad reliquos uſus laborioſè euehitur ocreatis cruribus. Vegetius: Pedites ſcutati præter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerentur accipere.Verg.lib.7. Aeneid.Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum,& quicquid à collo ad coxendicem protenditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhaſius pinxit Nauarchum, thoracatum.Fiebant olim thoraces cratibus coſtarum ferreis,unde & nexiles uocantur Statio, & multiplices. lib. 12. Multiplicem tenues iterant thoraca catenæ.

Phaleræ ornamenta ſunt equorum,qui inde uocantur phalerati.

lerati. Vergilius lib.5.Aeneid. Primus equum phaleris insignem uictor habeto.

Ephippia sunt stragula, quibus equi integuntur, uel sellæ, eis ad insidendum positæ. Cato: Fuit mihi equus sine ephippio. Equi ephippiarij dicuntur, quibus imponuntur sellæ, ne graui incessu uulnerent sessorem. Ephippiati equi, suis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. ubi quis uult ea curare, quorum est ignarus.

Capistrum, & Frænum, uincula sunt capitis equorum. Martialis: Paret purpureis aper capistris.

Stapedes, machinulæ sunt ferreæ, quibus pedes sustinent equitantes.

Pharetra, repositorium sagittarum, quanquam & pro sagittis interim capiatur. Ouid. lib. 1. Meta.

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & Imperatorum statuis. Dicitur autem Lorica, uelut connexa loris. Squalebat ferri laminis, ut crustis cochlearum. Vitruuius: Non patietur lorica testacea lædi latera. Modestus: Centuriones nimium bellicosas loricas transuersis casidum cristis (ut à suis facilius noscerentur) habebant. Martia. Inuia Sarmaticis domini lorica sagittis. Hinc Loricare est armare, seu loricam inducere. Plinius de Ichneumone in Aspidem certaturo: Mox (inquit) ubi pluribus eodem modo se coriis loricauit, in dimicationem pergit.

Loricare.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. Capitur & pro toto clypeo. Vergilius lib. 10: - Sed sustinet æreus umbo. Statius lib. 18. Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

EXercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione. Cui præest qui legiones cũ suis auxiliis comministrat. Eiusq; officium cõsistit non solùm in danda, sed etiã obseruanda disciplina. Is uocabatur à Romanis **Tribunus militaris**, cui iubebantur parere milites. Eius intererat milites in castris continere, ad exercitationes producere, claues portare, uigilias interdum circuire. Annonæ & commeatibus consulere, compescere tumultus militares, delicta secundum autoritatem castigare, audire commilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebatur autem Tribunus à tribu, quoniam Romulus primus milites

milites ex tribu legit: Tribunorum militarium alij dicebantur **Ruffuli**, qui creabantur in exercitu: Alij **Comitiati** qui designabantur in comitiis. Dicti sunt & **Rutuli**, quòd Rutilius Ruffus legẽ de his creandis ab exercitu, quandoq; tulerit. Equestris ordinis nomen sæpe mutatum est. Nam qui ad equitatum trahebantur, primum **Flexumines**, & **Trossuli** dicti sunt, quum oppidũ in Thuscis eo nomine soli sine peditatu cepissent.

Miles suberat Centurioni. **Centurio**, Tribuno: **Tribunus**, Legato: **Legatus**, Consuli: **Consul**, Dictatori: **Centurio** centum peditibus præerat. Is erat, quem nunc primipilum dicimus. **Myrias** continebat decem milia. Hinc **Myriarches**, qui decem milibus præest.

Legio à delectu militum dicta est, autore Nonio. Romanorum legiones habebant singulæ sena millia, & interdum amplius, ubi res postulabat. Differebant autem ab auxiliatoribus. Nam **Auxiliatores** conducebantur ad prælium ex diuersis locis, nec disciplina inter se, nec notitia, nec affectione consentientes, aliisq; institutis utentes, & disimili armorum usu. Iungebanturq; legionibus adminiculi, non principalis subsidij loco. Legio autem propriis cohortibus constabat, habebatq; grauis armaturæ principes **Hastarios**, **Triarios**, & **Antesignanos**. Item leuis armaturæ **Ferentarios**, **Sagittarios**, **Funditores**, **Ballistarios**, ut proprios unoq; animo, & pari consensu castra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio, & fiducia, ut nusquam legantur plures fuisse legiones, quàm duæ. Qui legionum matriculis inseri uolebant, hoc est, numerari inter legionarios, solebant iuuare. idq; **Sacramentum** dicebatur. Iurabant autem per Deos, & Imperatoris maiestatem, se fidem seruaturos inuiolatam, ęternumq; famulatũ suo principi exhibituros, militiam nunquàm deserturos, nec recusaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decẽ Cohortes. Quarum prima habebat pedites M.C.V. Equites loricatos C.XXXII. Secunda pedites D.LV. Equites loricatos LXVI. Tertia pedites D.LV. Equites itidem LXVI. Quarta pedites D.C. Equites LXVI. Quinta totidẽ. Hæ autem primæ ordinabantur in prima acie, tãquàm magis strenuę. Sexta pedites D.LV. Equites LXVI. Septima pedites D.LV. Equites LXVI. Octaua, Nona, & Decima singulæ totidem. His decem cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditum sex millia, Equites D.CC.XXXII. A numero & ordine legionum milites dicebãtur. Primani, Secũdani, Decumani, primę, & secũdę, aut decimę legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos. Manipulus in x x v. milites. **Manipulum** autem Varrò ait esse minimam exercitus manum, quæ unum sequitur signum. De quo uerbo Ouidius: Illa quidé fœno (sed erat reuerentia fœno, Quantum nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica suspensos portabat longa maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus lib. 1. Conuocat armatos extéplo ad signa maniplos. Hinc **Maniplares** milites dicti, à manipulo fœni, quod sequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui præerat uocabatur Centurio.

Constabat **Turma** ex triginta duobus equitibus. Varro turmã ait dictã esse mutata e, in u, quasi ternam, quòd terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerũ, Rhamnensium, & Tatiensiũ fiebant.

Phalanx dictio est Macedonica, quadratam aciem, & cuneũ militarem propriè significans, quando pes pedi, clypeus clypeo, uir uiro in acie conserebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius: Macedones, inquit, phalangem uocant peditum stabile agmen, quum uir uiro, & armis arma conserta sunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Verg. lib. 6. At Danaum proceres, Agamemnoniæq; phalanges. Quoniam autem uocabulum est Macedonicum phalanx, proprio epitheto uocatur Sarissigera, à Sarissis Macedonum hastis.

Porrò autem **Hastati** dicuntur, qui pugnant hastis: **Pilani**, qui pilis.

Ordinarij dicuntur, qui in prælio præsunt, & primos ordines ducunt.

Augustales dicebantur, qui ab Augusto ordinariis iuncti fuerant.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum insigne: Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, uel Imaginiferi, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi, qui signa portant.

Tesserarij, qui tesseram per contubernia militum nuntiant. Tessera autem uocatur præceptum ducis, quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur antesignani, ideò quòd eorum opera, atq; uirtute exercitij genus crescit in campo.

Metatores, qui præcedentes locum deligunt castris.

Beneficiarij, qui tribunorum beneficio promouentur.

Librarij qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines, Cornicines, Buccinatores, qui tuba, æreo cornu, uel buccina committere soleant prælium, ut **Liticines,** qui lituo canunt. Marcellinus: Post exactum iam diem occinente liticine, reuocatus inuictissimus miles, prope supercilia Rheni tendebat. Dicuntur etiam **Aenatores.** Suetonius in Cæsare Dictatore: Inter eos (inquit) & ænatores rapta ab uno tuba prosiluit ad flumen. Marcellinus: Quum superesset exiguum noctis ænatorum clãgore ductore urbem, ut mox casuram terribili corona cinxerunt. Buccinatores, autore Vegetio, ornamentũ erant totius legionis in ingressu conflictus, & eius reditu. Hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore solet accipi.

Mensores qui in castris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, uel hospitia in ciuitatibus præstent.

Torquati simplares, & Torquati duplares quibus torquis aureus solidus uirtutis fuit præmium, quem qui meruisset, præter laudem interdum duplas consequebatur annonas, duplares, duas.

Candidati milites dicuntur qui priuilegiis muniuntur: reliqui uocantur municipes, quòd propter munera facere militiam cogantur.

Antesignani dicebantur milites qui erant ante signa, quos tanquàm duces reliqui sequebantur. Apul. Antesignani nostri partem (qua manus humerum subit) ictu per articulum medium temperato prorsus abscidimus.

Vexillarij, & Vexilligeri, qui uexillum gerunt. Idem Apul. Tunc itaque (inquit) sublimis ille uexillarius noster Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, sexagenos milites, duos centuriones, uexillarium unum habebat. Idem autor est sub uno uexillo fuisse homines C L X X X. **Vexillationes** antiqui nominauerunt alas equitum, eadem ratione.

Aquiliferi dicebantur, qui aquilas, Romanorum signa, ferebant. Sueton. in Cæsare: Inclinatam (inquit) aciem solus sæpe restituit, obsistens fugientibus, retinensq; singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem, & quidem adeò plerunq; trepidos, ut aquilifero moranti cuspide sit comminatus.

Draconarij, qui dracones ferebant in uexillis, ut aquilas. Claudianus: Stant bellatrices aquilæ, sæuiq; dracones. Primum signum (inquit Vegetius) legionis est aquila, quam aquilifer portat. Dracones etiam per singulas cohortes à Draconariis

feruntur ad prælium.

Primipilus, ſeu Primipilaris, dicebatur Centurio, qui IIII. centurias, id eſt cccc. milites regebat in acie prima: eratq; caput legionis. Tranquillus in Tyberio: Quum (inquit) Pollentina plebs funus eiuſdem primipilaris non prius ex foro miſiſſet. Idem in Caligula: Teſtamenta primipilarium (qui ab initio principatus, neque illum, neque ſe hæredem reliquiſſent) ut ingrata reſcidit.

Manipli, ſeu Maniplares dicebantur ſigniferi qui imperante Romulo, quum Romani & Latini ſub uno centurione bellum aggreſſuri eſſent, Maniplo herbæ haſtæ alligato pro ſigno utebantur. Ouidius: Vnde Maniplaris nomina miles habet.

Nauarchus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigibus & militibus exercendis quotidianam curam, & iugem exhibebat induſtriam.

Bellatores qui ad decertandum inſtruuntur, armisq; aduerſarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui ſequuntur copias ad alium quàm conflictus uſum: ut medici, tabernarij, & ſerui.

Velites dicuntur leuiſsimę armaturæ milites. Hi loricam non induebant, nec ocrea muniebantur. Non clypeum aut ſcutum graue ferebant, ſed telis tantùm utebantur, & ſagittis. Ouid. in Ibin. A Velitibus fit Velitari uerbum, id eſt, leuiter contendere, & Velitatio, leuis contentio. A leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabantur, à Pelta breui paruoq; ſcuto, quo utebantur, cum contis Sariſſa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non ſolùm ſua corpora, ſed etiam equos lorica undiq; muniunt. Hos Marcellinus Catafractarios uocat, ubi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractariis ſolis & balliſtariis parum ad tuendum rectorem idoneis, præcurſo eodem itinere ad arua Succorum peruenit. Eſt etiam Catafracta militaris lorica ſiue thorax. De catafractis Marcellinus: Sparſiq; (inquit) catafracti equites (quos Clibanarios dictitant) perſonatim thoracũ muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idem: Inter quas (inquit) catafractarij erant ſagittarij, formidabile genus armorum.

Haſtati dicuntur qui manus conſerunt, & cominus haſta decertant: unde & Tranquillus in Caligula, Haſticos uocat ludos,

dos, qui hasta conficiebantur.

Scutati, Cætrati, & clypeati, qui scuto & clypeo se præmuniunt. Nam Cætra scutum est breue & loreum, quo (ut iam diximus) utebantur Afri & Hispani. Syllius: -Barbarica plaudentem carmina cætra. Frequens est apud Liuium Cætratorum mentio. Scutatos Marcellinus & Scutarios uocat. Nec Scutarios (inquit) adesse didicerat. Item Suetonius in Augusto: Affuit & clientibus sicut Scutario euocato quondam suo.

Scutigerulus à Plauto dicitur armiger, qui gerit scutum domini in bello. De clypeatis Marcellinus: Et incidebat hinc inde ordo geminus armatorum clypeatus & cristatus.

Ferentarij equites dicuntur, qui eminus solét dimicare: quorum alij iaculis, alij arcu utuntur. Ferentarij etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erantq; leuis armaturæ milites, ex cursu leues, armis grauibus non impediti, ense tantum & telis instructi. Sallustius: Postquàm eò uentum est, unde à Ferentariis prælium committi posset.

Arcitenentes, & Sagittarij, qui arcu utuntur, & sagittas intorquent. uocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui uni tantùm præerat uocabatur **Zoarchus** ab animalis præfectura, Qui tribus **Therarchus**, Qui quatuor **Epitherarchus**, Qui octo, **Ilarcha**, Generali uocabulo Elephantorum præfectus dicitur **Elephantarcha**. Autor Aelianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militibus præerant. Chilias enim dicitur millenarius numerus.

Tyrones dicuntur noui milites, fortes tamen & robusti ad perferendos labores militiæ, quorum prima exercitatio uocatur Tyrocinium uelut rudimentum, unde & **Tyrunculi** dicuntur etiam qui sunt rudes in re aliqua. Tranq. in Cæsa. Tyrones neque in ludo, neq; per lanistas, sed in domibus per equites Ro. ac etiam per senatores peritos armorum erudiebat. Hieronymus in fœmineo genere Tyrunculas puellas uocat. **Tyrocinium** etiam præter illud militare rudimentum, dicebatur ab eruditis quum adolescentuli togam sumebant, & ponebant barbam, eloquentiamq; in foro auspicabantur. Nam tunc etiam dicebantur Tyrones. Seneca in decla. Ille in foro primum dicturus, tyro dictus est.

Classiarij dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum, quiq; Classicum canebant imperatore præsente. Classiarij etiam dicuntur remiges, & frequentius milites in classibus. Cor.

Taci

Tacitus: Anicetum centurione clasiario comitatum. Tranquillus in Cæsare Tiberio: Vnde damnatos post longa & exquisita tormenta præcipitari coram se in mare iubebat, excipiente Classiariorum manu.

Rorarij, testimonio Varronis dicebantur, qui primi omnium in conflictum prodibant, erantq; leuis armaturæ, ut uelites. Nec dimicabant acriter, sed leui quadam contentione prælium tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quàm pluuia.

Exauctorare quid sit.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari & stipendio soluti erant habuerantq; misionem. Hoc autem uerbum quandoque in malam partem capitur, ut apud Lampridium, qui scribit, Alexandrum tumultuantes legiones exauctorauisse. Nam orta quondam seditione militari, non timuit conscendere tribunal, & oratione seuerisima tumultuantes increpare, quamuis omnes armati circunsisterent. Postremò illis adhuc frementibus quum inclamasset: Discedite, arma deponite, omnes depositis armis sagulisq; militaribus ad diuersoria recesserunt. Tunc unam legionem totam exauctorauit, quam mox loco suo restituit. Simile est dictum Tranquilli de Cæsare Dictatore scribentis, Nonam legionem apud Placentiam quanquàm adhuc in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fecit.

Gregarij milites dicebantur uulgares, non electi. Tranquillus in Augusto: Nam quum spectaculo ludorum gregarium militem in XIIII. ordinibus sedentem excitari per apparitorem iusisset.

Triarij milites erant omnium fortisimi, qui in postrema legionum parte collocabantur, in his autem sita erat tota spes, & ultimum perfugium. Erant omni armorum genere instructi. Genu posito subsidebant, ut si primam aciem uinci contigisset, ab his integrato prælio uictoria repararetur. De his Modestus ad hunc modum scribit: Hi ut requieti & integri inuaderent hostes, post ultimas acies sedere consueuerunt, & si quid in primis ordinibus accidisset, de eorum uiribus reparationis spes tota pendebat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios rediit: ubi propè desperatur uictoria, resq; eò periculi redacta est, ut extremo conatu, summisq; uiribus sit enitendum, quibus si nihil proficiatur, iam nullus relictus est effugij & salutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui discursu faciles erant, iaciebantq; misilia seu sagittas.

Accensi dicebantur qui ministerio ac seruitio publicè adiiciebant

ciebantur legionibus, quum fas non esset milites, (qui pecunia publica alebantur) cuiquã seruire, dicebanturq; Accensi uelut accedentes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo scilicet,& ut pedites,ubi regio non est apta equitatui. Hos primò ferunt institutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem disciplinam curauit instruenda.

Finguntur etiam quandoque huiusmodi nomina à nominibus telorum, ut **Lancearij, Doryphori,** id est, spiculatores. Dory enim Græcè, lanceam significat Latinè. Tranquillus in Nerone:Et quum affatim desæuisset, ut conficeretur à Doryphoro liberto.

Machærophori à ferendis Machæris gladiis. Cicero : Machærophoris centum sequentibus miros risus nobis edidere.

Ensiferi, à ferendis ensibus.

Sarissophori à Sarisis, quas Macedonum hastas esse diximus. **Spathiferi** à Spathis.

Mucronigeri, Cultriferi, Cultelliferi, Teligeri, Teligeruli, Iaculiferi, Iaculatores, Spiculiferi, Spiculatores, Hastigeri, Hastiliferi, Vrbiniferi, eadem forma dicuntur.

Tortores quandoq; dicuntur, qui lapides tormentis iaciunt. Vnde & Tortores ballistarum uòcat Ammianus.

Scorpionarij, qui scorpionibus, seu machinis iaculantur. Eiusdem notæ sunt **Ballistarij, Arcuballistarij, Colubrinarij.**

Funditores, Fundibularij, qui funda lapides intorquent. Sallustius : Ipse cum expeditis cohortibus adhuc funditorum & sagittariorum delecta manu.

Pyrobolarij qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.

Clauigeri à ferenda Claua, Grecè uocãtur **Corynophori.**

Sunt & quædam principatuum & præfecturarum nomina, ut **Imperator, Rex, Dominus,** qui in malam partem olim accipiebantur pro tyranno. Verg. Vendidit hic auro patriam, dominumq; potentem Imposuit.

Megistanes dicuntur proceres & primates. Cor. Tacitus: Et Megistanes Armenios, (qui primi à nobis defecerant) pepulit sedibus.

Monarcha, seu Monarches unicus omnium princeps, & Monarchia principatus ipse.

Hecatontarchus centum hominum uel ciuitatum princeps.

Dynastes dominus regni: Dynastia potentatus. Cic. ad Atticum: Erit nebulo iste cum istis Dynastis in gratia.

Nauarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præfectus militaris, & Stratagea præfectura ipsa. Vnde & legimus Thraciam fuisse diuisam in Stratageas 50. Ita enim uocant præfecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis. Demarchia tribunatus.

Agoranomus apud Plautum uocatur ædilis, ubi ait in Captiuis: Hunc fecerunt sibi Aetoli Agoranomum.

Eparchus dicitur prouinciæ præses. Eparchia prouincia.

Ethnearches princeps gentis. Ethnearchia principatus.

Genearcha generis princeps. Genesis est generatio.

Irenarches, seu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferendas discordias, pacandosq; tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperij. Latinè dici potest Imperij candidatus.

Cosmoarchus mundi princeps.

Democraticus qui fouet principatum populi. Democratia, populi principatus.

Ephorus dicitur præfectus, & superinspector. Ephori magistratus erant tales apud Lacædemonios, quales apud Romanos Tribuni plebis.

Dicæarchus iustus princeps.

Decarchus qui decem præest militibus.

Tetrarcha, qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus Apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuius: Tum Dubenus seruos ligatos pessimè uerberat.

Trierarchus præfectus triremis. Cice. Actione 3. in Verrem: Qua de re Charidemum Chium, testimonium priore actione dicere audistis, quum esset Trierarchus.

SAGITTARII, ET IACVLATORES PERITISSIMI.

INter sagittarios principem locum obtinet **Apollo**, quem adeò poetæ Sagittiferum, & Sagittipotentem dicunt. Vnde Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu. Horatius lib. 1. Car. Nec te metuende certa Phœbe sagitta. Valerius

rius Flaccus: Arcupotens aduerte precor nunc deniq; Apollo.

Hippocoon, **Mnesteus**, **Eurytion** sagittarij fuerunt, qui teste Vergilio, contenderunt de palma, & unà iaculati sunt in ludis illis exequialibus, quos Aeneas ad tumulum patris Anchisæ celebrauit, quum relicta Africa in Italiam nauigaturus rediit per Siciliam.

Idem Vergil.lib.9.ait **Chorineum** Italum, fuisse peritum iaculatorem, **Asylam** uerò Troianum, arcu & sagittis nobilem.

Acastus uenator fuit sagittis clarus, qui cum Meleagro ad occidendum aprum,(qui Calydona uastabat)profectus est. Ouidius lib.8. Meta. Leucippusq; ferox, iaculoq; insignis Acastus.

Fuit **Paris** adeò sagittandi peritus, ut Achillem solo pede uulnerabilem telo traiecerit. Vergil.lib.6. Aenei. Dardana qui Paridis direxti tela. Ouidius in Epist. Paridem sic loquentem inducit, Ne'ue putes, non me nisi cominus esse timendum, Figitur in iusso nostra sagitta loco. Statius lib.3.Syl.

De **Lycota** Oui.lib.12. Iaculatoremq; Lycotam Sternit.

Mopsum Cretensem ab arte sagittandi commendat Sylius Italicus lib.1.

Ilerdes fuit iaculator quispiam, qui tam certis iaculabatur ictibus, ut etiam uolucres in medio aëre percuteret. Sylius:Iam socius uolucresq; uagas deprendere nube Assuetus iaculis idem & bellator Ilerdes,Cui ludus nullam cursu non tollere damam.

Alcon Cretensis fuit sagittarius, cuius filium quum rapuisset Draco, tanta arte sagittam direxit, ut illæso filio, Draconem ipsum confecerit. Val.Flac. libr. 1. Argon. Vacua nam lapsus ab arbore, paruum Ter quater ardenti tergo circunuenit anguis. Stat procul intendens dubium pater anxius arcum.Sidonius:Vetuisses Castora frænos, Pollucem cæstus, Alconem spicula nosse. Ang. Politianus in Epigram. Vidit ut implicitum puero pater anxius anguem,&c.

Saxo Grammaticus scribit **Enarum** fuisse sagittarium magno corporis artisq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intendebat, ut excussum ab eo iaculum nulla rerum duritia sisteret, quominus citato motu, uniuersum penetraret obstaculum.

Deucalion Hyperæsij filius ex Hypso nympha, fuit etiam peritus sagittarius. Valerius Flaccus libro 1.Argon. Deucalion certus iaculis.

Aethalides præco fuit insignis, qui propter eloquentiam

Mercurij filius creditus est. Hunc etiam telis claruisse testis est Valerius Flaccus lib.1.

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis destinata feriebat, ut aues quoque ab ipsis nubibus exciperet. Autor Q. Curt. lib.6. de gestis Alexandri.

Fuit **Domitianus** Imp. doctus adeò sagittarum, ut inter distentos uiri procul positi digitos tela transmitteret. Autor Sex. Aurelius: Tranquillus ait centenas uarij generis feras, in Albano secessu, sagittis plerumq; confossas multis uidentibus. Ex industria ita quarundam capita nonnunquam figebat, ut duobus ictibus, quasi cornua effingeret. Nonnunquam in pueri procul stantis præbentisq; pro scopo dispansam dextræ manus palmam, sagittas tanta arte direxit, ut omnes per interualla digitorum innocuè euaderent.

Toco miles fuit quispiam autore Saxone doctus adeò sagittator, ut sermone inter conuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculandi usu se præditum, ut exiguum quodlibet pomum, baculo procul & longissimè remoto superpositum prima spiculi directione feriret.

Pontanus **Asparem** quendam Garamanta à præstantia torquendorum missilium his uerbis commendat: Hinc Aspar Garamas, quo non præstantior alter Aut torquere manu iaculum, aut dare uulnera funda.

Docuit **Hercules**, quanta sagittandi arte clareret dum Centaurum Nessum, quamuis remotum, & ceruam æripedem certo traiecit ictu, Harpyiasq; uolucres in medio confecit aëre, dicente Seneca: Petiit ab ipsis nubibus Stymphalidas.

Eurytus rex Oechaliæ pater Ioles Herculem sagittandi artem docuit.

Commodus Imperator Faustinæ & Marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras strauit, tam ualidis uiribus, ut multas uno conficeret ictu. Adeò certa fuit illi manus, ut quicquid oculo destinasset, iaculo & sagitta contingeret: Herodianus lib.1. & Sabellicus in Exemplis.

Nihil erat tam paruum tamq; exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila non concuteret **Andreas Agidarius**, si illud oculo consequi posset.

Getæ, Scythæi, Ithuræi, Persæ seu Parthi, Sarmatæ, Cretenses, Arimaspi & omnes propè Orientales arcu & iaculis claruerunt.

De **Getis**, Scythiæ populis, Ouid. lib.5. de Trist. Sarmaticæ

maior

maior, Geticæq; frequentia gentis, Per medias in equis itq; reditq; uias. In quibus est nemo, qui nõ Coryton & arcum, Telaq; uiperea lurida felle gerat. Et lib. 1. de Ponto & 3. & in Ibin.

De **Scythis** Septentrionalibus populis Claudianus: De spoliis Scythicos arcus, aut rapta Gelonis Cingula. Plinius libro 4. Vt sit planè arcus Scythici forma.

Ithyra, seu Ithura, urbs est in Tauro monte Parthiam uersus, cuius habitatores **Ithuræi** arcu & sagittis claruerunt, quod, quemadmodum in cæteris, arguitur poëtarum epithetis, quum arcum uocant Ithuræum, sagittas Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in cæteris. Sabellicus in Oraculo: Quæ turba pharetris Certat Ithuræas sumptis imitarier artes.

Parthi, seu **Persæ** Orientales populi, sagittis adeò claruerunt, ut fugientes à tergo iacularentur, auersiq; sequentes hostes læderent, perinde ac aduersi, ut iam diximus. Lucanus: Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. Catullus: Siue in Hilcanos, Arabasq; molles, Seu Sacas, sagittiferosq; Parthos. Ouidius lib. 1. de Remedio: Vince Cupidineas pariter, Parthasq; sagittas. Io. Fran. Mirandula: In molli pharetratæ Persidos urbe.

A' **Sarmatis** Scythiæ populis doctißimis iaculorum, Arcus uocatur Sarmaticus. Ouid. lib. 1. de Ponto: Moris an oblitus patrij contendere discam Sarmaticos arcus.

Cretenses omnes hac etiam arte clarißimi extiterunt. Vergil. in Cyri: Attica Cretæa sternebat rura sagitta.

Inter insulæ Cretæ populos, precipui sagittarij fuerunt **Dictæi**, Gnosiaci, Gortyniaci, Cydonij, à Dictæ, Gnoso, Gortyna, & Cydone urbibus dicti. De **Dictæis** Sylius lib. 13. - Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur urbis arundo. Statius libro 4. Thebai. Dictæaq; tela Ipsam & Amycleas humeris aptasse pharetras.

De **Gnoso** & **Gortyna** urbibus Cretæ Lucanus: Gnososq; agitare pharetras Docta; nec Eois peior Gortyna sagittis.

A' **Cydone**, Cretæ oppido, tela Cydonia dicũtur, quòd eius loci incolæ periti fuerint sagittarij. Vergilius: Ire libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanquam hęc sit nostri medicina doloris. Statius lib. 7. Thebaidos: -Cydonias anteibant Gesa sagittas. Claudia. Quæ uires iaculis, uel quum Gortynia tendis Spicula, quàm fœlix arcu, certiq; petitor Vulneris, & certũ mentiri nescius ictum, Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.

De Orientalibus populis Val.Flac. lib. 5. Quos neq; Iber neq; tuta suis Aurora sagittis Sustinet. Per auroram intelligit Orientales. Sylius lib. 12. Eois quamquàm certet Gortyna sagittis. Statius lib. 3. Syl. - Et Eoas iaculo damnare sagittas.

Lycia, regio minoris Asiæ, populos habuit peritos iaculandi. Vnde Vergilius Lycias uocat sagittas, lib. 8.

Erithræ quoq;, siue Erithra, Asiæ ciuitas, arte sagittandi claruit. Sidonius: Forte sagittiferas Euan populatis Erithras. Crinitus ait **Scotos** (qui uicini sunt Britannis) in dirigendis sagittis acres esse & egregios.

Paulus Diaconus ait **Gotthorum** gentem nullo armorum genere magis quàm arcubus uti consuesse.

Arimaspi populi iuxta Riphæos in torquendis sagittis (quarum sunt peritissimi) alterum inflectunt oculum, ut altero melius cernant. Hinc & nomen traxerunt. Nam & Ari Scythicè unum, & Maspos, oculum significat.

In **Balearibus** (quæ sunt insulæ maris Hispani) primùm repertus est usus fundæ, & adeò celebratus, ut matres filios suos aliis auibus uesci non paterentur, nisi quas funda fuissent adepti. Vergil. lib. 1. Geor. Stuppea torquentur Balearis uerbera fundæ. Statius lib. 1. Roboraq; & grauidas fundæ Balearis habenas.

VENATORES.

Helymus & **Panopes** Acestæ regis Siciliæ comites, uenatores fuerunt, teste Verg. lib. 5. Aeneidos: Tum duo Trinacrij iuuenes, Helymus, Panopesq; Assueti syluis, comites senioris Acestæ.

Fuit & **Lausus** Mezentij filius, ferarum debellator maximus, Vergilius libro 7. Aeneidos: Lausus equûm domitor, debellatorq; ferarum.

Idem uocat **Amycum** ferarum uastatorē lib. 9. ubi ait: - Inde ferarum Vastatorem Amycum, quo non felicior alter Vngere tela manu, ferrumq; armare ueneno.

Idem libro 11. **Ornitum** quendam inter uenatores reponit, his uerbis: - Procul Ornitus armis Ignotis, & equo uenator Iapige fertur.

Cephalus Atheniēsis, Procridis maritus, uenator fuit, quem poetæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in Epist. Phædræ: Clarus erat Cephalus syluis, multæq; per herbam Conciderant illo percutiente feræ: Nec tamen Auroræ male se præbebat amandum,

dum, Ibat ad hunc ſapiens à ſene diua uiro. & libro 1. Metam. inducit Cephalum ſic loquentem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædisq; ferinæ.

Eius quoque uxor **Procris** uenationi uacaſſe arguitur, teſtimonio eiuſdem poëtæ ſcribentis: Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ. De Cephalo Stroza pater: Venanti Cephalo cura minor'ne fuit?

Atalanta mulier fuit Ardica, quæ tumentes uteros fœminarum, laboresq; conceptuum peroſa, uirginitati, ac uenationi ſe totam deuouit: adeò ut immanem aprum toti formidoloſum Arcadiæ prima percuſſerit cum Meleagro. Ouid. libro 8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Abas Centaurus inter uenatores reponitur uerbis Ouidij, libro 12. ſcribentis: Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum.

Caliſto, Lycaonis regis Arcadiæ filia, uenatrix fuiſſe dicitur: quod docet Ouidius lib. 2. Faſt.

Dianam poëtæ fingunt perpetuo uenãdi ſtudio duci: quod ideò fabulantur, ut doceant magnopere his cauendam eſſe deſidiam, quibus curæ eſt uirginitas: Nam (ut inquit Seneca) amor iuuentæ gignitur luxu, Otio nutritur inter læta fortunæ bona. Et Ouidius: Otia ſi tollas, periere Cupidinis artes. De Diana idem Ouidius libro 2. Faſt. Mille feras ſyluis Phœbe uenata redibat.

Ferunt & **Hippolytum** Theſei filium ſeſe in conſectandis feris exercuiſſe, ſtudio uirginitatis, & otij uitandi cauſa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, ruſtica ſylua tua eſt. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouidius lib. 5. Faſtorum ait, **Cranen** fuiſſe nympham luſtrandis ſyluis deditam. Hæc eius uerba: Inde ſata eſt nymphe, Cranen dixere priores, Nequicquàm multis ſæpe petita procis: Rura ſequi, iaculisq; feras agitare ſolebat, Nodoſasq; caua tendere ualle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum uenaretur, ab apro interfectus eſt. Ouidius libro 1. de Arte: Cura deæ ſyluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quiſpiam, Imperatori Domitiano chariſsimus propter uenandi peritiã. Nam Imperator ipſe eo ſtudio delectabatur adeò, ut ſi quando eſſet otiũ, nihil curaret ardentius, quàm feras inſequi. De Carpophoro Martialis lib. 1.

Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ, Est quota Carpophori portio fusus aper?

Idem lib.12.ad **Priscum** uenatorem hoc modo scribit: Parcius utaris moneo rapiète ueredo Prisce, nec in lepores tam uiolentus eas. Sæpe satisfecit prædæ uenator, & acri Decidit excussus, nec rediturus equo.

Aconteum uenatoré fuisse docet Statius lib.7.Theb. - Donec Flammatus Aconteus Strage uirûm, cui sueta feras prosternere uirtus. Sylius lib.16.

De **Mopso** Cretensi uenatore iam diximus in cap. de Sagittariis.

Orion uenator (ut fabulantur poëtæ) quum uiribus fidens gloriaretur, nullam esse feram, quam non conficeret, diis insolens uerbum ulciscentibus contigit, ut terra scorpionem pareret, à quo uulneratus occubuit. Pamphilus: Errauit, quoniam cecidit uenator Orion. Idem: Valle sequebatur iaculis uenator Orion, Sæpe uagas ista retibus atque feras.

Nota est **Acteonis** fabula, qui Aristæi filius, indignatione Dianæ (quam inter uenandum nudam repererat) mutatus in ceruum, & à suis canibus dilaniatus dicitur, ut scribit Ouidius libro 3.Meta.

Arethusa uirgo fuit uenatrix Dianæ comes. Vnde Verg.lib.4.Geo.Et tandé positis uelox Arethusa sagittis.

Amimone, Danai filia, & uenatrix fuit, quæ dum in syluis iaculo se exerceret, Satyrum læsit, & postmodum à Neptuno ibidem compressa est.

Britona nympha, Martis filia, inter uenatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poëtæ dicunt uenatorem fuisse, Musarum precibus in astra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Thessaliæ monte sese exercuit uenando, ubi deorum commiseratione in equam mutata est, dum patris indignationem expauesceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen uitam aucupio sagittarum, configebat tardus celeres, stans uolantes, pennarumq; contextu corporis tegumenta faciebat. Autor Cic.lib.5.de Finibus.

Nicias fuit uenator quispiam, qui dum uenandi studio feras immissis canibus preceps insectaretur, in fornacem carbonariam decidit,

decidit, ubi canibus circum gannientibus, & rapta ueste conantibus dominum educere, crematus est.autore Cælio.

Perdix uenator fuit, qui infanda correptus libidine matri congressus, fecit, ut Perdicis libido in prouerbium abiret. Cælius cap.15.lib.16.

Ferunt **Melanionem** quendam odio mulierum, & seruandæ castitatis desiderio côsectandis feris se totum deuouisse: nec unquam à solitaria illa, & umbratili uita reuocari potuisse.

Endymiona pastorem poëtæ dicunt quandoque in monte Lathmo uacasse consectandis feris. Val. Flac. lib.8. Argon. Lathmius æstiua residet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Horatius lib.1.Episto.ait, **Gargilium** uenatorem fuisse, qui spectante populo ceruos cum plagis & uenabulis per medium forum iubebat transire, ac demum emptum aprum palam referre, ut cepisse aliquid uideretur. Hæc eius uerba: - Venemur, ut olim Gargilius, qui mane plagas, uenabula, seruos Differtum transire forum, populumq; iubebat. Vnus ut è multis populo spectante referret Emptum Mulus aprum.

Ferunt **Mithridatem** uenandi studio adeò intentum fuisse, ut septem annis neq; urbis, neq; ruris tecto uteretur.

Cæterum **Casses, Plagæ, Retia, Venabula**, instrumenta sunt uenatoria. Est & **Podostrabe**, uenatorium instrumentum capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Lycisca nomen est canis apud Virg. in Buc. dicentem: Excipere insidiis multum latrante Lycisca. Palladius Soranus: Non lepus intrepidum timido fugat ore Lyciscam.

Hylax, itidem nomen est canis, Virg. in Buc. Nescio quid certè est, & Hylax in limine latrat.

Vmber. Virg. lib.12. - Ac uiuidus Vmber Hæret hians. Sed fortasse Vmber, uocabulum est appellatiuum, pro cane Vmbriæ. Val.Flac.lib.6.Argon.

Lælaps canis est apud Ouid.lib.7.Metamorp.Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno (Muneris hoc numen) iamdudum uincula pugnat Exuere ipse sibi.

Volantes. Stroza pater, Ille pedum cursu præstans animoq; Volantes Occubuit trucibus pestis acerba feris.

Gargitius canis fuit, Cerberi Epirotici frater, qui Geryo-

nis tricorporis seruabat armenta. Hunc Hercules unà cum domino interfecit. Incolæ mortuo sepulcrum erexerunt.

Alcibiades inusitata magnitudine canē emit LXX. minis, quem amputata cauda spectante populo ducebat uinctū, ut garrulorū & importunæ loquacitatis hominum linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Plutarchus testis.

Biorno quidam inter Danos spectatæ uirtutis adolescens, canem habuit horrendæ acerbitatis, & formidolosæ, quæ sola plerunq; bissenos uiros oppressit, & Offoti gigantis inter pascua tutata est armentum.

Pilaster. Pontanus in Lepidina: Quum canere inciperem, atrox hic dente Pilaster Latrat, ibi ipsa fuga sepem, insidiasque reliqui.

Vertagus canis est apud Martialem: Non sibi sed domino uenatur Vertagus acer Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Scymnus etiam nomen est canis, fictum à Baptista Pio scribente: Vertagus, aut Gallo nutritus Scymnus in aruo Præcipiti sequitur lustra ferina pede.

Graucis, nomen est catellæ, qua Arethusa absentis mariti desiderium solabatur. Prop. lib. 4. Graucidos & catulæ uox est mihi grata querentis, &c.

Issa nomen est catellæ, quam Publius habuit in deliciis. Martialis: Issa est passere nequior Catulli: Issa est purior osculo columbæ: Issa est blandior omnibus puellis: Issa est charior Indicis lapillis: Issa est deliciæ catella Publi.

Apud historicos legitur **Perses**, fuisse catellus filiæ Aemilij Pauli.

Chiron, Canis fuit Codri poëtæ pauperrimi. Iuuenalis: Et recubans sub eodem marmore Chiron.

Mera, canis fuit Icarij patris Erigones, cuius ductu Erigone ipsa cadauer patris ab agrestibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit Lysimachi, qui accenso domini rogo iniecit se flammæ. Autore Plinio lib. 8.

Atalanta, Arcadica uenatrix, canem habuit **Auram** nomine, quam quum interfecisset aper Calydonius, sepulcro ab indigenis ornata est.

Ouidius lib. 3. Metam. Actæonis canes enumerat, his uerbis: Dum dubitat, uidere canes, primusq; Melampus, inde ruunt alij rapida uelocius aura, Pamphagus, & Dorceus, &c.

Alia quorundā nomina ponuntur apud Cæliū ex Aeschylo: ut

Corax, Harpyia, Charon, Lycitas.

Hylax, Harpalagus, Lycisca, Tygrina, Melampus, Falco, Serpens, Ragonia, Ichthia, Helor, nomina sunt canum apud Mantuanum lib.4.

Fuit **Hippocentaurus** canis Xenophontis.

Lethargus Hippammonis, qui etiam cum mortuo domino tumulatus est.

Lampurus, apud Theocritum in Daphnide & Menalca, nomen est canis: apud Herod. **Syagrus**: apud Aristophanem **Acalanthis.**

Celebrantur etiam **Catenarius, & Lucernarius**, & canis Attali, qui tanto fuit oris rictu, ut oblatum cibum deglutiret.

Fuit & **Aristogiton** canis Cydimachi.

Agrus canis fuit Vlysis, qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos uiginti fertur agnouisse.

Canis Pyrrhi Epirotarum regis in rogum domini se coniecit.

De natura canum quoniam prolixè & abundè locuti sumus in Epithetis nostris, plura loqui nunc supersedimus.

Cætera nomina canum in præcedenti posita Catalogo, leguntur apud Xenophontem, in libro de Venatione.

EQVORVM ET EQVARVM CELEBRIVM NOMINA.

CYllarus equus fuit Castoris. Virg. lib. 3. Georgic. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graij meminere poëtę. Vbi Pollucem pro Castore equorum domitore posuit, poëtica licentia: ut Quas illi Philomela dapes: pro Progne. Item, Reuocato à sanguine Teucri, pro Dardani, inquit Seruius.

Mezentius pater Lausi equum suum, **Rhebum** nomine, his uerbis alloquitur apud Virg. lib.10. Rhebe diu (res si qua diu mortalibus ulla est) Viximus, aut hodie uictor spolia illa cruenta, Et caput Aeneæ referes.

Aethon fuit equus Pallantis Euandri filij, quem Virgilius lib. 11. ait in exequiis domini sui collacrymasse. Post bellator equus positis insignibus Aethon It lacrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Equos Turni Virg. lib.12. magnis laudibus commendat.

Pegasus, Neptuni & Medusæ filius, equus fuit alatus, quo Bellerophon expeditionem sumpsit contra Chimæram. Hic saxo in Helicone pedis ungula percusso fontē nomine Hippocrenem

aperuisse dicitur. Ouid.lib.3.Fast.Suspice, Gorgonei colla uidebis equi:Creditur hic cæsæ grauida ceruice Medusæ Sanguine respersi prosiluisse comis : Huic supra nubes, & subter sydera lapso Cœlum pro terra, Pro pede penna fuit. Idem lib. 4.Metam. & 4.de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adrasto. Statius lib. 1.Syl. Hunc & Adrastæus uisum extimuisset Arion. Proper. lib. 2. Qualis & Adrasti fuerit uocalis Arion, Tristis ad Archemori funera uictor equus. Statius huius equi uirtutem & alacritatem lib.6. describit hoc modo: Ducitur ante omnes rutilæ manifestus Arion Igne iubæ, &c.

Pholoë, Iris, Thoes, nomina sunt equarum Admeti apud Statium lib.6. Theba. scribentem: Nominibusq; cient Pholoën, Admetus & Irim, Funalemq; Thoën.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his uerbis: -Rapidum Danaëius augur Ascheton increpitat, meritumq; uocabula Cygnum Audit, & Herculeum Styrion Cromis, Euneon audit Igneus Aethion, tardumq; Cydona lacessit Hippodamus. Phariumq; Thoas rogat ire Podarcen.

De **Tago,** Sylius lib.1. Iam Tagus auratis agnoscebatur in armis.

De **Gargano,** Idem Sylius lib.4.Theb. Nos Gargane uocāt superi ad maiora, uiues'ne Quantus erat Chrixus? iam nunc tibi præmia pono.

Lampon, Panchates, Pelorus, Camphasus, nomina sunt equorum apud Sylium lib.9. De Lampone scribit hoc modo: Euolat ante omnes, rapidoq; per aëra cursu Callaicus Lampon fugit, atq; ingentia tranat Exultans spatia, & uentos post terga relinquit. De Panchate, Sed proximus ibat Astur Panchates, patrium frons alba nitebat Insigne, & patrio spes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio rector radiabat fronte Peloro Camphasus, ipse asper, nec qui ceruicis amaret Applausæ blandos sonitus, clausumq; cruento Spumeus admorsu gauderet mandere ferrum. At docilis fræni, & melior parere Pelorus Non unquam effusum sinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen est equæ matris Pelori, ubi ait, Eductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de **Cireo,** -Percussus uocibus altis Spectantum Circus, fertur sublime per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina sunt

equo

æquorũ apud eundem lib.36.ubi ait, Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ Et Theron potator aquæ sub nomine Lethes.

Equum Alexandri **Bucephalum** à capite bouis nominatum, & talentis XIII.emptũ,testis est Cares apud Gellium: Vbi ornatus erat, armatusq; ad prælium, nullum aliũ sessorem, præter dominum, admisit. Idem in bello Indico sagittis undiq; perfossus, regem è mediis hostibus, licet exanguis, & moribũdus, uiuacissimo cursu retulit, atq; ubi extra teli iactum portauit, domini iam superstitis securus, ibidem expirauit. Quod beneficium Alexander pensauit oppido in honorem equi condito, ut docet Plin.li. 6.& 8.ubi ait, Propter quæ Rex defuncto eidem duxit exequias, urbemq; tumulo circundedit nomine eius. Curtius ad hunc modum scribit: Excepti sunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalum uocabant quem Alexander non eodem (quo cæteras pecudes) animo æstimabat: Nam ille nec in dorso insidere suo patiebatur alium, & regem (quum uellet ascendere) sponte sua genua submittens, excipiebat, credebaturq; sentire, quem ueheret.

De **Harpyia & Pedaso** Politianus in Ambra. Quos Zephyro peperit geminos Harpya Podarge.

Claudianus in sextum Honorij consulatum, equos Rhœsi Thracum regis commendat sequentibus uersibus:

Graiaq; rettulerat raptos ad castra iugales,
Quorum (si qua fides augentibus omnia musis)
Impetus excessit Zephyros, candorq; pruinas.

Aethon apud Homerũ lib.8.Iliados, nomen est unius equorum Hectoris.

Harpynna & Psylla equæ fuerunt Oenomai, quibus contendebat cursu in procos filiæ suæ Hippodamiæ. Hos suis uersibus dignatus est Lycophron.

Plinius ait equam Hecratidis Thessali, quamuis prægnantem uicisse in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe scribit equum Cyro fuisse immitem, & effrænem **Pasacem** nomine.

Cimon Atheniensis equabus suis (quibus ter Olympia uicerat) monumenta erexit.

Equus Tyberij Cæsaris uidebatur flammas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cælius cap.26.lib.8.

Parthenia, & Eripha, equæ fuerunt Marmacis, unius ex procis Hippodamiæ, quas Oenomaus puellæ pater iugulauit, & postmodum sepeliri iussit.

Borifthenes equus fuit Adriani Imperatoris, quo in uenando propter alacritatem plerunque utebatur. Dion Caſsius ait, Imperatorem mortuo ſepulcrum feciſſe, columnamq; erexiſſe cum epigrammate inciſo.

Iulius Cæſar, autore Tranquillo, utebatur equo inſigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis ſciſsis: quem maxima cura aluit, honorauitq; ſtatua, quòd aruſpices eo imperium orbis terræ ſignificari dixiſſent, tum etiam quòd nullum alium ſeſſorem reciperet.

Biorno quidam inter Danos clariſsimus, equum habuit præſtanti corpore, & tanta uelocitate præpetem, ut quem cæteri nequirent, indefeſſus obſtrepentem uorticem ſolus ſuperaret.

Artibius, Perſarum dux, equum habuit, qui primo pugnæ congreſſu in hoſtes laniandos morſu aſſurgebat, calcibusq; & impulſu longè lateq; faciebat ſtragem. Autor Herodotus.

Gellius ſcribit, equum Cn. Seij de genere equorum Diomedis primogenitum, & à Corn. Dolabella centum millibus ſeſtertiis emptum, fuiſſe inuſitata magnitudine: ſed eo tamen fato, ut quiſquis eum haberet, is cum omni domo ac familia miſerè periret. Quod experti ſunt Marc. Antonius, Corn. Dolabella, C. Caſsius eius poſſeſſores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ, tanto fuit in dominum affectu, ut eo mortuo oblatum recuſauerit cibum, & inedia ſe confecerit.

Equus Antiochi, capto uel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis, alumni ſui uictorem, domitis frænis excuſsit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus à Dionyſio Syracuſarum tyranno relictus in ſalebra & luto, ubi ſe expediuit, domini, licet ingrati, ueſtigia tamen ſecutus eſt.

Nero equas habuit **Hermaphroditas** ex agro Treuerico, quas carpento ſuo ſubiuges oſtendebat.

Equus Auguſti ſepulcrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omniũ equorũ à Neptuno productus.

Hirpinus nomen eſt equi apud Martialem lib. 3. Epigr. ut **Corithæ** nomen equæ apud Iuuena. Satyr. 8. de Hirpino Mar. Hirpini ueteres qui bene nouit auos. De utroque Iuuenalis: Sed uenale pecus Corithæ poſteritas, & Hirpini, ſi rara iugo uictoria ſedit.

Cele

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Græci diuina Palladis arte ædificarunt, acernisq; trabibus contexuerunt, Epco machinæ autore. De hoc Propertius lib.3. & Lucretius lib.1. **Durateum**, id est, ligneum uocat, ubi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Graiugenarum.

Equi Parthorum hippice herba pasti, famem sitimq; multos dies perferunt: ad quod allusit Propert.lib.4.

EQVI ACHILLIS.

DE **Balio** & **Xantho** Politianus in Ambra. Balium Xanthumq; iugales Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge: Et te captiuo funalem Pedase collo Igneus extimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum spreuisset Achilles. Vergilius lib.3. Georgic. Martis equi biiuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

HI duo numerantur à Seruio inter equos Achillis: Poëtæ tamen **Pauorem** & **Terrorem** Martis equos faciunt: unde Statius: Fræna ministrat equus Pauor armiger.

EQVI SOLIS.

DE his nominibus Ouid.lib.2.Metam. scribit: Interea uolucres Pyrois, Eous, & Aethon solis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulsant. **Pyrois**, Pyroëntis flectitur, ut Simois. Val.Flac.lib.5. Argon. Et formidantem patrios Pyroënta dolores. Sunt qui dicant **Xanthum** inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis: Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Aethon Fræna uolunt. Thomas Radinus: Equi quatuor: qui aurei licet forent, colore tamen quisque proprio noscebatur: Pyrois rubens, Eous candidans, Aethon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebant, erraticis cursibus uagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidem ambiguè uergit quà lucidus Aethon.

EQVI PLVTONIS.

DE quatuor primis nominibus, Claudianus lib.1. de Raptu sic meminit.

Orneus crudele micans, Ethonisq; sagitta
Ocyor, & Stygij sublimis gloria Nycteus

Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor.
Stabant ante fores iuncti, sæuumq; fremebant,
Crastina uenturæ spectantes gaudia prædæ.

AVRIGAE, ET EQVORVM DOMITORES.

AVtomedon fuit Achillis auriga. Verg. lib. 12. Aen. Vna ingens Periphas, & equorum agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid. lib. 5. de Trist. Nunquid Achillæos inter fera prælia fidi Deseruit leuitas Automedontis equos. Idem lib. 1. & 2. de Arte.

Phaëton, Solis filius, dum currum patris, regendum suscepisset: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in Padum, cœlo passim conflagrante. Hinc equi Phaëtontis, pro equis Solis solent accipi. Vergilius lib. 5. Aen. Auroram Phaëtontis equi iam luce uehebant. Ouidius lib. 2. Metam. Hic situs est Phaëton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Vergilius lib. 7. Aeneidos: Ideumq; etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiscus Turni. Idem lib. 12. Aurigam Turni media inter lora Metiscum Excutit. Ausonius: Nec celeres mulas ipse Metiscus agas.

Naubolus Laij regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippasides tuus ô mitissime Lai Hospes adhuc currus securaq; lora tenebat.

Cirnus Melampodis, Durius Pelori, Athlas Camphasi, Iberus Panchatis equorum fuerunt aurigæ. De Cirno Sylius lib. 16. Quò Cirne ruis (nam Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem, sic loquitur: Te'ne Astur certante feret quisquam æquore palmam Erepto: consurge, uola, perlabere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quisnam hic rabidi certaminis est mos?

Ferunt etiam Ioalum Herculis fuisse aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuisse memorantur. Mortuo Arceptolemo, successit Cabrion eius frater.

Myrtilus auriga fuit Oenomai, cuius ruina mari Myrthoo nomen imposuit. Ouidius in Ibin: Proditor ut sæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrthoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, Menonem fuisse aurigam Idomenei, Mnes-

steum Diomedis, **Mydonem** Pylemenis, ducis Paphlagonũ.

Amphitus & **Telchius** Castoris, & Pollucis aurigæ fuerunt, testimonio Plinij lib.6. scribentis: Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Castoris & Pollucis aurigis, putant. Ammianus: Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phasis est nomine fluuij dictitata, & Dioscorias nunc usque nota: cuius Autores Amphitus & Telchius Spartani traduntur, aurigæ Castoris & Pollucis. Alij dicunt Castoris & Pollucis aurigas fuisse nominatos **Rhecam**, & **Amphistratum**.

Legitur in Trœzeniorum historia **Sperum** fuisse Pelopis Aurigam, quanquam alij in Olympia fuisse **Cyllam** tradant.

In Illyria ciuitas fuit Harpyia, prope Enchelias, in quam Amphiarai auriga **Baton** absorpto domino se contulit. Cælius.

Cebares fuit equiso, cuius astu Darius regnum Persarum adeptus est. Nam quum magi inter se pacto conuenissent, ut is, cuius equus primus hinniret, regno potiretur, Cebares manum uuluæ equinæ prius admotam naribus equi prębuit olfaciendam. Quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. Herodotus.

Patiramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Post quem (inquit) ipse Xerxes uehebatur curru equorum Niseorum præcedente auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poëtæ **Bellonam** Martis aurigam faciunt, flagello armatam sanguineo, ut docet Statius.

Picus fuit equorum domitor, dicente Verg. lib.7. Læuaq; Ancyle gerebat Picus equûm domitor.

Idem de **Mesapo** lib.7. Aeneid. At Mesapus equûm domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyrenæus nobilis fuit equorum agitator, qui artem Platoni ostentaturus, ante Academiam currus iunxit, sæpeq; eundem cursum iisdem uestigiis nihil delirando repetiit.

Erichthonius Atheniensis quadrigas primus iunxit. Pontanus libro tertio de Stellis: Qualis Erichthonius currus & quatuor ausus Iungere equos, rapidisq; rotis insistere uictor.

Astyr Memnonis fuit auriga, à cuius nomine Astures populi Gallæcis proximi dicti sunt.

Constat **Felicem Russatum** fuisse aurigam uerbis Plinij libro septimo scribentis: Inuenitur in actis Felicis Russati aurigæ, iam igne illato in rogum eius, unum è fauentibus iecisse sese.

Inter eos (qui equitatu claruerunt) Castor principem locum obtinuit. Politianus: Vixq; bonum frænis Castora frater amet.

CVRRVS DEORVM, QVIBVS ANIMALIBVS TRAHANTVR.

CVrrus **Bacchi,** Lyncibus, & Tygribus. Propertius de Ariadna rapta à Baccho: Lyncibus in cœlum uecta Ariadna tuis. Ouid. in Episto. Phædræ: Inq; capistratis tygribus alta sedet. Idem lib. 3. Meta. Quem circum tygris simulacraq; inania lyncum. Idem lib. 4. Meta. & lib. 1. de Arte. Virg. libr. 3. Georg. Quid lynces Bacchi uariæ?

Currus **Leucothoës** deæ marinæ, Delphinis. Verg. in Cyri: Illa etiam magnum iunctis quæ piscibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum Leucothoë.

Currus **Cybeles,** leonibus. Vergilius lib. 3. Et iuncti currum dominæ subiere leones. Ouidius lib. 10. Dente premunt domito Cybeleia fræna leones. Catull. Vbi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus.

Currus **Veneris,** cygnis. Ouidius lib. 10. Metamor. Iunctisq; per aëra cygnis Carpit iter. Syl. lib. 7. Tum matris currus niueos agitabat olores. Statius lib. 1. Syl. Thalamiq; ingressa superbum Limen Amyclæos ad fræna citauit olores. Statius lib. 3. Dum petit & molles agitat Venus aurea cygnos. Hora. lib. 4. Car. ad Venerem: Tempestiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Commessabere maximi.

Currus **Thetidis,** Delphinis: quemadmodum & Leucothoës. Tibul. Vecta est frænato cærula pisce Thetis.

Currus **Neptuni,** equis. Verg. lib. 5. Iungit equos curru genitor, spumantiaq; addit Fræna feris, manibusq; omnes effundit habenas. Sylius libr. 3. Extremamq; petit Phœbea cubilia Thetin Frænatis Neptunus equis.

Currus **Dianæ,** ceruis. Claud. Dixit, & extemplo frondosa fertur ab Alpe Trans pelagus, Cerui currum subiere iugales.

Currum **Iunonis** trahunt pauones. Currum **Lunæ,** boues. Currum **Nemesis,** gryphes. Currum **Solis,** equi. Currum **Saturni,** serpentes. Currum **Martis,** equi. Currum **Prothei,** Phocæ. Currum **Oceani,** Balænæ. Currum **Tritonis** pisces. De his omnibus Politianus in Ambra.

Bistoniis Mars instat equis. Tu iungis olores,
Phœbe Terapnæos, Getica Mars fulgurat hasta,
Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis,
Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos,

Tardos

Tardos Luna boues, annosas Delia ceruas.
Gryphes Hyperboreos Nemesis; Cytherea columbas.
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.

Item Ioan. Franciscus Mirandula:

-Paphios non iungit olores
Cypria, terribilem non concinit ægida Pallas.
Non uolucres sequitur ceruos pharetrata Diana,
Nectere odorisequos loris assueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno super æthera pauis,
Dum Samon, aut tecta inuisit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus charum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

MYoparo genus erat nauigij, quo utebantur pyratæ, autore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam quum quæreretur ex eo, quo scelere impulsus mare haberet infestum uno Myoparone, Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Sallust. lib. 4. Mariq; placido à duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & Parones, genera quædam nauium. Varro: Iamq; duos Parones habebant instructos. Budæus ait Paronem hodie uocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuisse uelum in naui maximum, sicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauigium est aptum ferendis anchoris, cæterisq; nauticis instrumentis.

Baris erat cymba, qua Aegyptij suorum cadauera ad tumulum comportabant. Propertius libr. 3. Romanamq; tubam crepitanti pellere sistro, Baridos & contis rostra Liburna sequi. Herod. lib. 2.

Catascopium dicitur nauis exploratoria, ut Catascop⁹ circũspector, quod etymo dictionis cognoscitur. Cæsar in Cõmen. Literis celeriter in Siciliam cõscriptis, & per Catascopium missis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Plautus Aulu. Quò hanc celocem conferam? Varro: Nautæ remiuagam mouent celocem.

Corbita nauis est tarda, & grandis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ sunt in tranquillo mari. Dicuntur autem Corbitæ quòd in earũ malo corbes pro signo suspenderentur.

Cydarum Calepinus ait esse nauiculæ genus: sed quale, ut

in ple

in plerisque, tacet.

De **Cymba** Verg.lib. 6.Aeneid.-Gemuit sub pondere Cymba Sutilis. Ouidius lib.1. Metamor. Occupat hic collem, cymba sedet alter adunca.

Cyrcerus, nauis est prægrandis Asiana. Plautus apud Nonium: Quum percontor portitores, ecquæ nauis uenerit ex Asia: negant uenisse. Conspicatus sum interim Cyrcerum, quo me maiorem non uidisse censeo. Idem: Aedificat nauim Cyrcerum, & merces emit.

Fasellus est nauigium Campanum, eodem Nonio teste. Salust.libro 3.hist. Et fortè in nauigando cohors una, grandi fasello uecta, à cæteris decrrauit.

Geseorta nauis est, quam nonnulli Prossumiam uocant.

Halius dicitur breuis scapha.

Horiam Nonius ait nauim esse piscatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum est Horiola: Idem: Malo hunc alligari ad horiam, ut semper piscetur, etsi sit tempestas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & uelocissima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Verg.-Lembum si fortè remisit, Atque illũ in in præceps prono rapit alueus amni. Pli.li.7.ait Cyrenẽses fuisse repertores Lembi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac utebantur quondam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues esse fluminares. Ouidius ad Liuiam: Quem semel umbrifera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugnam Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur nauis ex integro ligno, & non conciso in trabes. Monon enim unum, & xylon lignum dicitur.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco utimur in traiiciendis fluuiis. Apuleius: Et si uado non poterunt, pontonibus transibunt.

Prosumia genus est nauigij speculatorij. Cæcilius apud Nonium: De nocte ad portum suum profectus prosumia. Idem: Qui pro gubernatore se gerens prope uertit prosumiam.

Scapha, nauicula est in ligno cauata. Horatius lib.3.Car. Tum me biremis præsidio scaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoque de singulis trabibus excauatas cum longissimis funibus interdum etiam ferreis cathenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas esse, quæ maiores naues consequuntur.

Schedia

Schedia nauigium est rude & impolitum,& trabibus inter se connexis factum,cuiusmodi sunt rates.

Sorrillum, nauigium est Istricum, quod lino & sparto conseritur & condensatur.

Stlata, nauis est lata, quales fortè sunt, quibus equi & currus transuehuntur. Antiqui stlatum, & stlites pro latum & lites dicebant.

Trieris nauis est magna,quam remiges tribus utrinq; remorum ordinibus impellunt. Latinè Triremis dicitur, & trium ordinum nauis, quemadmodum Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus & apud Græcos Epteres,Enneres,& Deceres, quæ naues septenum, nouenûm, denûmq; ordinum significant.Biremem primum fecere Damastenes,autore Plinio : Triremem, Ammocles Corinthius : Quadriremem, Carthaginienses : Quinqueremem instituit Nesichthon Salaminius : Sex ordinum, Xenagoras Syracusanus : Decemremem, Nesigiton. Instituit Alexāder Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sother ad xv. Demetrius Antigoni ad xxx. Ptolemæus Philadelphus ad xl. Ptolemæus Philopator ad quinquaginta.

Plutarchus in uita Periclis ait, **Damenam** esse quandam nauim rotundam & concauam, & in uentris similitudinem formatam, ut mare percurrere, ac celeriter conuerti posit. Atque hoc illi inditum nomen quòd in Samo primum reperta sit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago, seu Hippagium, nauis est lata & expensa, qua equi & currus transmittuntur.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & uelocißimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte,cuius exemplo fabricantur,uel quòd Liburni populi olim nauibus citißimis Ionium mare insulasq; prædarentur. Hinc naues leuitate præstantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo:Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Suetonius in Augusto: Vtrobique parte Liburnicarum demersa. Dicuntur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contentæ gemino creuisse Liburnæ. *Vegetius lib.4*

Embolum genus est nauigij uelocißimi. Alij ponunt pro rostro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piscatoria. Sallust. apud Noniū: Primo inducit forte per noctem in Lenunculo piscantis.

Onerariæ naues dicuntur negotiatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ uerò dicuntur agiles, & præstantes celeritate. Sallustius: His actuariæ naues circiter triginta, Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gellium libro 11. cap. 25. sunt Gauli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxiæ, Remicculi, Actuariæ, Prosumiæ, Gescortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Pontones, Nuctuciæ, Mediæ, Phaselli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidæ, Cydarum, Ratariæ, Catascopium.

Porrò autem nauem primi excogitarunt **Tiphys, & Argonautæ**: uel **Tyrij**, ut mauult Tibullus scribens: Prima ratem uentis credere docta Tyros. **Danaus** nauem primus in Græciam ex Aegypto aduexit. Nam prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab **Erithra** repertis. Antiquitus fiebant ex corio circunsutæ in Oceano Britannico, In Nilo ex papyro, Scirpo, & arundine. Longa naue primum **Iasonem** nauigasse, testis est Philostephanus. Egesias hoc tribuit **Parrhalo**, Ctesias **Samiræ**, Stephanus **Semiramidi**, Archimachus **Aegeoni**, Bibliographi **Noæ**. Onerariam **Hippus** Tyrius inuenit, Lembum **Cyrenenses**, Cymbam **Phœnices**, Celocem **Rhodij**, Cercurum **Cyprij**, Siderum obseruationem in nauigando **Phœnices**, Remum **Copæ**, Latitudinem eius **Plateæ**, uel **Icarus**, Malum, & Antennam Dædalus, Tectas longas **Thasij**, Rostra **Pisæus**, **Tyrrheni** anchorã, **Anacharsis** Harpagones, Adminicula **Tiphys**, Classe primus depugnauit **Minos**.

Naumachia uocatur pugna nautica: Naumachiarij, qui nauale prælium committunt. Sueto. in Claudio: Sed quum proclamantibus Naumachiariis, Aue Imperator, morituri te salutant.

Nauis uocabulum est generale. Naualia, nauium stationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, seu Naucleriacus, ductor. Nauta, & Nauita idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. *Carinare.* Virgil. Frondentesq; ferunt remos, natat uncta carina. Carinare, instar carinæ formare.

Puppis pars posterior nauis, **prora** anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes & impolitæ trabes inter se connexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta uelinclas non habitura rates. Ratiarij, ratis ductores.

Clasis capitur pro multitudine nauium, & quandoque pro

unica naui. Verg. Et Lyciæ ductorem clasſis Orontem.

Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare remos agere.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduerſus undas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus libro 8. Aut laqueum collo, tortosq; aptare rudentes.

Anchora ferrum eſt repandum, & utrinque acutum, quo ſiſtuntur naues, unde adagiũ, Nauis tua fulta eſt duabus anchoris.

Antennæ inſtrumenta ſunt amnem anteſecantia, uiamq; nauibus facientia. Vergilius: Cornua uelatarum obuertimus antennarum.

Vela dicuntur linea uel canabina tegmina, quæ diſpaſſa malo nauis alligantur, ut uentos recipiant. Hinc mare ueliuolum.

Carbaſus linum eſt tenuiſsimum, quo uela nauium fiebant quondam: unde & Carbaſa pro uelis accipi ſolent.

Tranſtra tabulæ ſunt in quibus ſedent remiges, uel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulum & Portorium merces nautarum & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores ſubaquatiles.

Vrinari, ſeu urinare, ſub aquis natare.

PROPRIA QVAEDAM NAVIVM NOMINA.

Argo dicitur fuiſſe prima nauium, qua Iaſon, Tiphys, Caſtor, Pollux, & alij (quos inde Argonautas dicimus) profecti ſunt Colchos, ad rapiendum uellus aureum. Sumpſit autem nomen ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. libro 1. Ad charum Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet & demittere ferro Robora, Peliacas etiam comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigarunt. Hanc nauim poëtæ multis ornant epithetis. Vocant imprimis fatidicam & loquaculam, quòd beneficio Mineruæ facta ſit ex quercu Dodonæa quã Sophocles tradidit fuiſſe non tantùm uerboſam, at etiam futuri præſagam, ut in periculis Argonautas moneret. unde Claud. -Licet omnia uates In maius celebrata ferant, ipſamq; ſecandis Argois trabibus iacτent ſudaſſe Mineruam &c. Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus freta peruia nautis, Fatidicamq; ratem. Vocatur præterea

Pegasea, à Pegasa urbe Thessaliæ, apud quam fuit ædificata. Item **Pelias**, à Pelio monte. **Tritonis**, quoniā beneficio Mineruæ & ingenio facta est. **Magnesis** seu **Magnesias** à Magnesia regione Macedoniæ proxima. **Argoa**, & **Argiua**, ab Argiuis nautis. Hæc ex autoribus confirmari possunt. ut Ouid. lib.7.Meta.Valc.Flac.1.& 8.Statius libro 5.& Pontanus libro 5.de Stellis, & Propert.lib.1.

Pristis, Centaurus, Chimera, Scylla, nomina sunt nauium apud Verg. lib.5.Aeneid. De pristi & eius rectore Mnesteo sic inquit: Velocem Mnesteus agit acri remige Pristim. De Chimera: Ingentemq; Gyas ingenti mole Chimeram.De Centauro & Scylla: Sergestusq; (domus tenet à quo Sergia nomen) Centauro inuehitur magna,Scyllaq; Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib. 10. **Tygris** nomen est nauis, cuius rector fuit Massicus. Hæc eius uerba: Massicus ærata princeps secat æquora Tygri.

Est & **Centaurus** nomen alterius nauis,cuius rectorem uocat Cupauonem, ubi ait: Filius æquales comitatus classe cateruas. Ingentem remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiusdam Aulestis. Idem. Hunc uehit immanis Triton.

Cælius ex testimonio interpretū Aristophanis ait, duas Athenis naues fuisse publico muneri destinatas,ex quibus **Salaminia** euocatos ad iudicium subueheret, **Paralus** uerò aueheret.Delphos ad rem diuinam.

ARGONAVTARVM NOMINA.

ARgonautæ (ut iam diximus) dicuntur heroës illi, qui in Argo naui Colchos profecti sunt ad rapiendum uellus aureum. Sunt qui dicant fuisse duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addunt.Sed parum refert de numero. Val. Flac. lib.1.seria im multos enumerat.De **Zete** & **Calai**. Ouid. lib.6.Meta. Vellera cum Minyis nitido radiantia uillo Per mare non notum prima petiere carina.Propert.lib.2.Hūc duo sectati fratres,Aquilonia proles,Hunc super & Zetis, hunc super & Calais.Omnium summi & principes fuerant **Tiphys** & **Iason**. Vnde Ouidius lib.1.de Arte:Tiphys in Aemonia puppe magister erat.

NAVTAE NONNVLLI.

DE **Tiphy** licet iam satis dixerimus, adhuc tamen testimonia audiemus. Vergil. ecloga 4. Alter erit tum Tiphys

& alt

& altera quæ uehat Argo Delectos heroas. Ouid. in Epist. Quid mihi cum Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cum patria nauita Tiphy mea. Seneca in Medæa: Quæq; domitorē freti Tiphyn nouam formare docuisti ratem. Idem: Ausus Tiphys pandere uasto Carbasa Ponto, legesq; nouas scribere uentis.

Mnesteus, Sergestus, Cloanthus nautæ fuerunt Aeneæ. Vergil. libro 4. Aeneid. Mnestea, Sergestumq; uocat, fortemq; Cloanthum.

Fuit & **Palinurus** gubernator nauis Aeneæ. Verg. lib. 3. Ipse gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Masilienſem Lucanus à nauigandi astrorumq; peritia laudat libro 3. ubi ait: Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux est notior ulli Crastina, seu Phœbum uideat, seu cornua Lunæ, Semper uenturis componere carbasa uentis.

Idem commendat **Phoceum** quendam urinatorē adeò natandi peritum, ut mergeret se, ac demum emergeret quum uellet. Hæc eius uerba: - Pugna fuit unus in illa Eximius Phoceus, animam seruare sub undis, Scrutariq; fretum, si quid mersisset arenis: Et nimis affixos unci conuellere morsus, &c.

Opheltes fuit nauta & circunuentor scelestissimus. Sidonius: Qui uigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte. **Canopus**, autore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpsit, ubi ictu Aspidis mortuus est ille.

Fuit **Saro** quispiam nauta, qui moribus suis inelegantibus & inurbanis sequenti adagio locum fecit: Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum testis est **Amarsyadem** Phereclum fuisse gubernatorem nauis Thesei in Cretam ad Minotaurū nauigantis. Philochorus ibi ait: **Nausitheum** & **Phæacem** rectores fuisse eius nauis.

Idem in Themistocle ait **Ariomenem** Xerxis fuisse nauarchum. Eodem teste **Petitius** fuit gubernator nauis, in quam Pompeius post fugam conscendit.

Acessæus fuit ignauus quispiam nauta, qui ut nauigationem prorogaret, dicebat se Lunam magis opportunam expectare. Vnde natum adagium. Acessæi Luna, in comperendinatores, qui semper causas comminiscuntur, quò negotium differant. Erasmus in Chiliad.

Mandro fuit quispiam nauicularius, qui aspirante fortuna tandem factus est Imperator, unde etiam factus adagio locus, Fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos qui præter meritum ad opes euecti, pristinæ conditionis non meminerunt. Erasmus.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, cæsus à Phœbo.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis accessit Cæsar, ut ab eo transueheretur in Italiam. Lucanus lib. 5. Molli consurgit Amyclas Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait **Olæum** fuisse gubernatorem cuiusdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenæ ituri fabricauit, unde & nauis proprio epitheto Phereclæa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Annibalis fugientis.

PORTITORES.

CAelius scribit **Phaonem** fuisse portitorem, eoq; se fouisse artificio. Hic quum Venerem transuexisset, unguentum ab ea fertur accepisse, quo delibutus, factus est hominum pulcherrimus.

Phorcus Græce Porthmeus, Latinè Portitor dictus est, quòd per mare deferret colonias, teste Beroso.

Charon dicitur portitor inferorum. Vergil. lib. 6. Portitor ille Charon. Idem: Portitor has horrendus aquas & flumina seruat Terribili squalore Charon. Proper. lib. 3. Portorium, Porthmeum, Telonarium, Minerual, stips Charontica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte: Hunc seruat amnem cultu & aspectu horridus, Pauidosq; manes squalidus gestat senex. Idem in Oedipo: Quinq; capaci turbida cymba flumina seruat durus senior nauita Charon.

PISCATORES, ET VRINATORES.

DYctis fuit piscator quispiam, qui educauit Perseum, de quo Statius lib. 2. Syl. Fluctiuagus uolucrem comebat Persea Dyctis.

De **Herminio** Sylius lib. 5. Nec minus Herminiū primis obtruncat in armis, Assuetū Thrasymene tuos prædantibus hamis Exhau

Exhaurire lacus, patriæq; alimenta senectæ Ducere suspenso per stagna latentia lino.

Herodotus ait **Scylliam** fuisse urinatorem Sicyonium Themistoclis ętate, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis seruauerit, plurimamq; sibi lucratus sit.

Nicolaus quidam **Calapiscis** cognominatus ex Apulia oriundus, à puero aquis assuetus, degebat inter marinas beluas multos dies continuos illæsus, & profunda pelagi scrutabatur, futurasq; tempestates prædicebat.

Plinius ait **Ichthyophagos** populos, Troglodytis uicinos, natare ceu maris animalia.

PERICVLA MARINA.

CHarybdis periculum est marinum, in Sicilia, prope Tauromínitanum littus, quod crebris aquarum uorticibus infremere, assiduisq; fluctuum concursibus rapta absorbere dicitur. Ouid. lib.4. de Ponto: Nec potes infestis conferre Charybdin Achæis, Ter licet epotet, ter uomet illa fretum.

Scylla, saxum est in mari Siculo, mare ipsum reddens importuosum & plenum periculi, quod assiduis aquarum concursibus latratum uidetur emittere. Poëtæ fabulantur Scyllam Phorci filiam mutatam in monstrum supernè uirgineum, infernè uerò piscem, & sex caninis capitibus latrans, quum se lauisset in fonte, quod Circe ueneno infecerat. Ouid.lib.Met. Cinctaq; sæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin. lib.3. In eo freto est scopulus Scylla: Item Charybdis, mare uorticosum, ambo clara sæuitia. Cicero Actione 6. in Verrem, Non enim Charybdin tam infestam, neque Scyllam nautis, quàm istum in eodem freto fuisse arbitror.

Malea promontorium est Laconiæ scopulosum, quod per quinquaginta millia passuum in mare protensum periculosam reddit nauigationem, propter aduersos uentorum flatus. Hinc natum prouerbium, Quum ad Maleam deflexeris, domesticos obliuiscere. Est autem penultima dictionis indifferens. Vergil. Ionioq; mari, Maleæq; sequacibus undis. Statius libro 4. Theb. Idem in Achil.

Caphareus mons est Euboiæ altissimus, Hellespontum uersus importuosus & formidolosus propter scopulorũ frequentiam, & crebros undarum uortices. Hic Nauplius, rex Euboiæ, mortem filij Palamedis, Vlyssis dolo interfecti, ultus est. Nam quum

Græci Troia redirent. Nauplius facem in uertice montis posuit, ut locus fidem portus faceret. Quò quum uenissent, multi naufragium fecerunt. Stat. in Achil. Quum reduces Danai, nocturnaq; signa Caphareus Exeret.

Syrtes duo sunt loca in finibus Africæ Aegyptum uersus, ubi mare fertur esse uadosum & importuosum, propter aquas reciprocas. Seneca: Et amica nautis antè promittet uada Incerta Syrtis. Syllius lib. 17. Et semper naufraga Syrtis.

Ouidius lib. 12. Elegiarum de quibusdam sic meminit:

Cum domina Libycas ausim prærumpere Syrtes,
Et dare non æquis uela ferenda Nothis.
Non quæ uirgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam uestros curua Malea sinus.
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit, & effusas ore receptat aquas.

PISCINARII.

Piscinarij dicuntur, qui piscinas habent refertas piscibus, easq; magno studio curant. Ostrearum uiuaria, primus omnium **Sergius Orata** inuenit, optimumq; saporem Lucrinis adiudicauit.

Licinius Murena reliquorum piscium uiuaria primus instituit.

Lucullus ad piscium receptacula montem excidit iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm uillam ædificauerat, admisso mari.

Varro scribit, **M. Catonem** Vticensem (quum hæres testamento Luculli seu Lucilij esset relictus) pisces de piscina eius XLIX. millibus uendidisse.

Murenarum uiuaria excogitauit **C. Hirrius**, qui cœnis triũphalibus dictatoris Cæsaris sex millia murenarum mutua appendit, & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piscinas magno studio coleret, solebat seruos suos occidere, eosq; piscibus uorãdos præbere, ut hominum cruore pasti delicatiores essent.

Curauit & piscinas **Hortensius** Orator, Murenamque adeò dilexit, ut mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia Drusi Murenæ, quam diligebat, in aures addidit.

Cochlearum uiuaria primus instituit **Fuluius Hirpinus**.

PISCES DIVERSI.

SCripſerunt de Piſcium natura Oppianus, Ariſtoteles, Plinius,& aliquot alij magnæ celebritatis uiri, qui quoniam acutè adeò, & diligenter negotium hoc attigerunt, ut nihil poſteris reliquiſſe uideantur, uacantis eſſet operæ, multa moliri uelle poſt illos, quorum nec umbram quidem poſsit quiſquam pertingere. Propterea ſatis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura uidebuntur. Nam nihil indiſcuſſum relinquere uelle, illud eſſet retexere telam Penelopes. Dicamus ergo de piſcibus, quorum nomina apud autores frequentiora ſunt. Piſcis Græcè Ichthys dicitur, unde Ichthyophagi populi Troglodytis uicini, qui ueſcuntur piſcibus. Ichthyopolæ, piſcium uenditores, qui & Cetarij uocantur: Ichthyopolium forum piſcarium. Capiuntur piſces hamis, naſſis, tragulis, excipulis: qui piſcantur hamo, uocantur Hamiotæ, ut faciebat Auguſtus animi laxandi gratia. Tranquillus ſcribit Neronem aureo rete piſcari ſolitum.

Piſcium alij teguntur corio & pilis, ut uituli, hippopotami: alij corio tantum, ut Delphini. Cortice, ut teſtudines: Silicum duritia, ut Oſtreæ, conchæ: Cruſtis, ut locuſtæ: Cruſtis & ſpinis, ut Echini: Squamis, ut Carpio: Aſpera cute, ut ſquatina, qua lignum & ebora poliuntur: molli ut murenæ: alij nulla, ut Polypus. Quæ pilo ueſtiuntur, animal pariunt. Spirant piſces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco uiſcera. Annotata eſt enim in quibuſdam æſtiuo calore anhelatio, & in aliis oſcitatio: Interim quoq; dormiunt. Oua pariunt quæ ſquamis integuntur. Coëunt plerunq; in occurſu, paruo contactu, menſibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, ut Salpa, & Sargus. Piſcium alij ſunt plani, ut, Rhombi & ſoleæ: aliqui longi, ut Murenæ, conger. Placet Ariſtoteli nullas eſſe piſcibus mammas, nec meatum ullum genitalium perſpicuum, ſed excrementorum tantùm locum. Partes quoq; audiendi, odorandi, ſentiendi nullas eſſe perſpicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorum: uolant aliqui, ut accipitres, hirundines, cæpiæ. Sentiunt hyemem procelloſam, cuius horrore multi limo ſe prouoluunt, alij ſub petris glomeratim conquieſcunt, nonnulli ima petunt, quòd ſentiant ſumma pelagi tempeſtatibus obnoxia. Redeunte uerò ſerenitate proſiliunt, & libenter littus proſpiciunt. Partu differunt inter ſe. Lupus bis anno parit, Mulus ter: cæteri ſimul, ac diuerſis temporibus. Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In

Africa tamen feruntur uiuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. Nam menæ hyeme candidæ fiunt, æstate nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore candida, uere uaria. Amicitias inter se, & inimicitias exercent. Inimici sunt Delphinus & Balæna, Cæstres & Lupus, Murena & Congrus. Sunt & qui docilitatem nescio quam præ se ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fistula euocati ueniunt ad augurium, teste Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris, æditorum uocibus parent uocati, exornati auro ueniunt adulantes, scalpuntur, ora hiantia manibus inserendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mari panem abiectum rapiunt, iidemq; ad nullum cibum (in quo hamus sit) accedunt.

Acipenser piscis est qui squamis ad os uersis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna mensarum dignatione, & inuentu rarus, ut docet Cicero libello de Fato, apud quem dicitur Scipioni Numantio acipẽserem esse paucorum hominum. Quod etiam docuit Plautus scribens, Qui mihi in mari Acipenser latuit, cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Alosa, piscis est de Clupearum genere, qui alio nomine **Chryssa** dicitur. Alosæ dicuntur esse laudatissimæ in Tyberi.

Attilus piscis est inertia pinguescens. Frequens est in Pado, adeò ut ad mille quandoque libras capti sint, qui nisi iugis boum extrahi potuerunt.

Auratæ, pisces sunt omnium timidissimi, qui in maris reflexu sub litoralium arborũ radicibus se occulunt, ibiq; frondium agitatione exterriti, facilè capiuntur, quadam uelut deditione. Eorum uiuaria primus instituit Sergius Aurata, inde nomen adeptus. Martialis: Non omnis laudem pretiumq; Aurata meretur. Hic piscis nomẽ accepit ab auri colore. Commendantur Auratæ, quæ sunt ex Lucrino lacu. Coeunt attritu uentris, & oua concipiunt.

Anguillæ pisces sunt oblongi, uolubiles, & serpentibus similes, qui pisciũ soli exanimes non fluitant. Dicuntur Anguillæ, quòd anguibus similes sint. Viuunt annis 8. durant sine aqua senis diebus. Generantur scopulorum attritu, sine coitu, sine ouo, nec est alia earum procreatio. Frequens habet lacus Benacus. Autore Plinio. Vescuntur limo & eduliis, siquis apponat, sed plurimæ dulci humore uiuunt. Gaudent aqua semper affluente & effluente, quæ nisi limpida fuerit, breui intereunt. Aestiuo tempore de lacu in piscinã translatæ uiuere nequeunt: hyeme uerò mutationem loci tolerant facillimè. Reperiuntur in Gange tam

inuisi

Inuſitata magnitudine, ut tricenos pedes impleant. Optimæ & præpingues capiuntur in Timauo lacu. Reperiuntur etiam in limoſis locis prope Syracuſas, tanta multitudine, ut piſcari uolentibus lata adſit præda. De Anguilla Iuuenalis Satyra 5. Vos anguilla manet longæ cognata colubræ. Ariſtoteles ait anguillam neq; marem eſſe, neq; fœminam.

Alec piſcis eſt qui ſola aqua nutritur. Martialis: Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra Alecem, ſed quam protinus illa uoret. Diminutiuum eſt Alecula. Colu. lib. 9. Datur Cammarus, & riualis Alecula, uel ſi quæ ſunt incrementi parui fluuiorum animalia. Capitur etiam Alec pro ſalſo liquamine. Martialis lib. 3. Capparin & putri cepas alece natantes.

Aries piſcis eſt qui graſſatur ut latro, & grandium nauium in ſolo ſtantium occultus umbra expectat, ſi quem nandi uoluptas inuitet, raptamq; prædam abnatans mergit.

Aphyæ piſciculi ſunt, qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya in ignem: Prouerbium eſt de rebus, quæ celeriter intereũt & abſumuntur, uel quæ ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis admotus igni protinus decoquitur.

Aſtacus piſcis eſt, qui ſi longius à mari exportatus dimittatur, ad eundem irrepit locum, ubi captus fuerat.

Acus piſcis eſt gracilis: iuſtum uteri tempus non expectans, ſed abrumpens uterum, & matrem interimens. Pariunt enim Aci confracto uentre, multitudine partus exigui pretij. Græcè dicuntur Bellones. De his Martialis libro 10. Et ſatius tenues ducere credis Acos.

Anthia piſcis eſt frequens apud Chelidonias inſulas. Celeriter capitur, paruo nauigio & cõcolori ueſte, eademq; ora per aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpatio, eſcaq; proiicit. Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. Poſtremò greges innumeros adducit, quos ſi inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum unum hamo teneri uiderint, ſpinis (quas in dorſo ſerratas habent, lineam ſecare traduntur, ea quæ tenetur extendente, ut præcidi poſsit.

Aeluri piſces ſunt, quorum oculi ad uices Lunæ aut ampliores fiunt aut minores.

Aulopa piſcis eſt magnitudine ingentis Thynni, ceruice firmiſsima, oculis patentibus atque amplis, dorſo cæruleo, uentre albente, corpore linea aurei coloris diſcriminato, quæ à uertice ad caudam deſinit.

Barbo

Barbo piſcis eſt geminam habens barbam in labro inferiore. Alio nomine uocatur Mulus. Vnde & Cicero in paradoxis Mulos uocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt, uocē quandam mugitui ſimilē reddens.

Balæna piſcis eſt omnium maximus qui partum lacte nutrit: ſpirat non branchiis, ſed fiſtula quadam. In fronte gerit ora. Fertur ſumma aqua, hebetatur ſenſibus ob corporis molem: propterea duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procero, anguſta cauda præit, extremaq; balænam contingit, & tanquam temone ad eam regendam utitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus, & proſtrata dormit in arena. Reperiuntur Balenæ in mari Indico quaternum iugerum, & Elephantis quintuplo maiores. Sunt & prægrandes in mari Britannico. Iuuen. Saty.10. Quantum delphinis Balæna Britannica maior. Balænis infeſtæ ſunt Orcæ.

Carpio piſcis eſt nobis frequens, & in Benaco laudabilis.

Cephalus etiam nomen eſt piſcis. Ambroſius: Ille ſinus maris Cephalos alit, lupos ille, Ille ſaxatiles. Sordidi ſunt cephali: ſummo pelago quandoque urinantes ſeſe abluunt. Oua eorum non attinguntur: unde & numeroſi ſunt. Quum adoleuerunt, corripiuntur à cæteris. Marini flumineis præſtant.

Concha eſt de genere cancrorum. Conchæ & Oſtrea dicuntur piſces teſtæ firmioris. Et teſtæ ipſæ duriores uocantur Conchæ. Ouid. Oſtreaq; & conchis tuta fuere ſuis. Columella: Implicitus conchæ limax. Conchis optimis abundant Lucrinus, Bibaga Indiæ inſula, & mare rubrum.

Congrus ſeu **Conger** etiam genus eſt piſcis, quem inter ſaxatiles ponit Plinius. Similis eſt anguillæ, duriore tamen carne, & ſapore inferior: Grillum Nicander uocauit.

Cybium piſcis eſt ita ſciſſus, ut medium pateat æquè in omnes partes ad ſimilitudinem teſſerarum.

Coracini piſces ſunt Nilo peculiares. Martialis: Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pellcæ prior eſt gloria nulla gulæ. Coracinus oculos frequenter mouet.

Citharœdus, piſcis eſt, qui à cauda ad uerticem lineas habet inſtar neruorum muſici inſtrumenti diſtentas, unde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piſcis eſt maximus in Atlantico mari. Ambroſius: Virtute mitigauit mare, Diſciplina Cetos ſtrauit. Plinius lib.32. ſcribit, Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitu

titudinis intrasse in flumen Arabiæ. Sunt enim tantæ magnitudinis, ut si aquis supernatent, insulæ uideantur. Dicimus etiam Cete, in neutro genere, & plurali numero. Statius lib. 1. Achill. Armigeri Tritones eunt, scopulosaq; cete. Cetarij dicuntur maiorum piscium uenditores.

Cyprinus piscis est fluuialis palatum habens carnosum pro lingua.

Channa piscis est mollis carnis: Hyatulam Gaza conuertit.

Cantharus piscis est Zelotypus, qui pro consorte ad internecionem cum suo genere pugnat.

Cestreus piscis est, qui reliquis mutua deuoratione uictitantibus, solus ab aliorum carnibus abstinet, ideoq; non capitur esca, sed in limum abdit sese, quo ibidem pascitur. Vbi uerò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus esse tutum. Nonnulli ferunt hunc piscem deuorari à Congro, ut Congrum à Murena. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri pisces sunt multipedes & præpostere gradientes, ut Calentius in Croaco graphicè describit: Illis dena pedum uestigia, denaq; in arcus Crura recuruantur, laterumq; si margine ludunt Ambiguumq; iter est, &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ uelocitatis, ut comprehendi nequeant.

Cordillæ pisciculi sunt, de quibus Martialis lib. 3. Ne nigram cito raptus in culinam, Cordillas madida tegas papyro.

Canicula piscis est fœtus suos à partu natantes deuorans, ut eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piscis marinus fuluus est, è stagno nigricans: alga uescitur, & bis parit in anno.

Callionymus piscis habet multum fellis in dextero latere, in sinistro uerò iecur.

Charace piscis pinnas habet utrinque maximas, caudam auri fulgore purpureis distinctam lineis.

Cochleæ tam aquatiles quàm terrestres exeunt se domicilio, binaq; ceu cornua protendunt, contrahuntq;. Oculis carent, ideò corniculis prætentant iter.

Clupea pisculus est, qui uenam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipsum morsu exanimat.

Dactylus piscis est è genere concharum, ab humanorum unguium similitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mandentium, in manibus, in solo,

& ueste

& ueſte, decidentibus guttis: ut etiam natura ille uideatur eſſe in ſucco, quem habet in corpore.

Delphini piſces ſunt puerulorum amatores. Fœmina mulieris inſtar habet ubera, quibus copioſo lacte mares paſcit: Parui una gregatim natant: Parentes fœtus comitantur etiam adultos: Citò adoleſcunt: Decem annis ad ſummam proueniunt magnitudinem: Agunt uere coniugia: Pariunt catulos decimo menſe, & æſtiuo tempore: Viuunt annis x x x. In terram quandoque erumpunt incerta de cauſa, & ſtatim tellure tacta moriuntur. Linguam habent contra naturam aquatilium, mobilem, breuem, & latam, non differentem ſuillæ: Hominem amant, arte muſica mulcentur. Pro uoce gemitum edunt humano ſimilem. Dorſum habent repandum, & roſtrum ſimum, unde & Simonis nomine gaudent. Obuiam nauigiis ueniunt, alludunt etiam & quamuis plena prætereunt uela: Nullum eſt animal quod celeritate non excellant: Paruos ſemper aliquis grandior natu comitatur, ut cuſtos. Plin. ait, uiſos eſſe, qui defunctum portarent, ne laceraretur à beluis. Si quis eorum captus fuerit, cæteri adnatant, ſupplicantum ſpecie captum repoſcentes. Varia ſunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad ſimilitudinem terreſtris, reliquum corpus, ut cæteri piſces. Squamas habet præduras, aculeosq; ſolo tactu uenenum relinquentes: Apprehenſus dextra manu renititur: Correptus uerò læua obſequitur.

Echeneis piſciculus eſt, qui naues quanlibet impetuoſo uento concitatas, adhærens retinet. Plinius: Eſt (inquit) paruus admodum piſcis, petris aſſuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur. Inde Latini Remorã uocant, & Remiliginem. Lucanus v I. Non puppim retineus Euro tendente rudentes, In mediis Echineis aquis, oculiq; draconum. Fertur hic piſcis fluxum grauidarum utero ſiſtere, partusq; ad puerperium continere.

Elops piſcis inter raras delicias quondam habitus eſt: alio nomine acipenſer dicitur. Plinius commendat Elopem Rhodium. De Elope ſic ſcribit Aelianus: Elopem quidam exiſtimant eſſe quem Homerus piſcem ſacrum appellauit, inuentu rarum, nec niſi in mari Pamphilio: captus trahitur magno acclamantum plauſu.

Echini piſces habent pro pedibus ſpinas: Ingredi eſt his in orbem uolui: Propterea detritis ſæpe aculeis inueniuntur. Ora habent in medio corpore in terram uerſa: Oua amara numero

quina:

quina: Sæuitiam maris præsagiunt, ac propterea correptis se muniunt lapillis, & calculum arripiunt, ne fluctibus excutiantur. Oua habent pleniluniis hyeme. Frequentes sunt Echini apud Misenum promontorium. Horatius: Miseno oriuntur Echini. Captum Echinum si concerpseris in frusta, & in mare proieceris, paulopòst partes conuenire ac reuiuiscere aiunt.

Exocœtus piscis est in siccum somni causa exiens. Hunc habet Arcadia.

Encraules pisces sunt minutissimi, albo colore, præda cæterorum, qui turmatim conglobatimq; adeò feruntur, ut scapha aut remis urgentibus dissociari nequeant.

Galeus piscis est, qui pastinacam piscem uenenatum prosequitur. Autore Plinio.

Glanij pisces sunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen imposuit.

Gobio piscis est præstantis saporis, & parui nutrimenti. Albus præstat nigro. Laudatissimis olim mensis adhibebatur. De hoc Iuuenalis Satyra XI. Nec cupias mulum, quum sit tibi Gobio tantum. Dicimus & Gobius. Mart. In Venetis sint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnæ Gobius esse solet. Gobiones arena gaudent, gregatim degunt: unde & inter pisces gregales numerantur.

Glaucus piscis est, qui tanta in sobolem charitate teneri dicitur, ut paruos fœtus nunquàm deserat, præstoq; adsit eis contra noxia. In periculis solidos deuorat, deinde reuomit. Aristoteles eum ponit in genere serratorum & carniuororum.

Grues pisces frequentes sunt in Corynthio pelago, magnitudine pedum XV. Os & ceruicem habent grui aliti similem, & squamas instar pennarum eius. Sunt graciles & prolixæ, subsultimq; natant. Fœminæ libidine accensæ maribus blandiuntur, eosq; salientes non patiuntur. Huic genitura in aquas decidente ex mari uelut parente procreantur.

Garus piscis est, cuius fel recens, & inueteratum uino auribus utilissimum est. Autore Plinio.

Gerres pisces sunt uilissimi, & salsi, ex genere locustarum. Mart. lib. 3. Teq; iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piscis est, cuius uentrem si quis ex aceto & melle hauserit, contra canis rabiosi morsum auxilium sentiet.

Hirci, pisces sunt in Cyrenaico, & Sardoo mari oberrantes cum Delphinis. Mares alba uitta frontem habent redimitam.

Fœminæ

Fœminæ uerò sunt cristatæ, ut galli gallinacei. Rapacissimi sunt, ut qui homines, nauigiaq; inuolent. Spiritu graui & uehementi, quo odore uelut instrumento ad cæterorum prædam utuntur. Vitulos marinos insectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophœnix, piscis est in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore semper hianti, & oculis uiridantibus, zonis distinctus binis, altera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercrustantibus cæruleis.

Iulides, pisces sunt saxatiles, & morsu uenenato.

Lampetra piscis est à lambendis petris nomen adeptus.

Loligo, piscis est, qui extra aquam sese efferens uolitat: caput habet inter pedes & uentrem, & cruorem nigrum instar atramenti. Vnde Horat. Hic nigræ succus loliginis.

Lutariæ dicuntur testudines, quæ in dulci aqua uiuunt. Has Græci Emydas uocant.

Lupus piscis marinus dictus est à uoracitate, & quòd solus natet. Lenis est & mollis, Cancros marinos insectatur maximè. Habet nescio quem lapidem in capite. Fluuialis potior est marino. Præstantissimi saporis capitur in Tyberi fluuio inter duos pontes. Autore Plinio. De hoc Martialis libro 9. Appetitur posito uilis oliua lupo. Idem: Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Aequoreo dulces cum sale pastus aquas. Hic piscis rete circundatus, arenas arat cauda, atque ita conditus euadit. Quum hæsit in hamo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec excidant insidiæ. Lupus & Mugil mutuo flagrant odio. Plinius ait, Luporum laudatissimos esse, qui appellantur Lanati, à candore mollitiaq; carnis.

Lucerna, piscis est, qui lingua ignea per os exerta serenis noctibus lucet. eodem Plinio teste.

Lagnis piscis est sobolis amantissimus. Nam ubi fœmina enixa est, mas curat communes fœtus, tuturq; ab insidiis, atque etiam hamum deuorat. Similis est propè Siluro. Frequens reperitur apud Mæandrum & Lycum Asiæ, itemq; apud Strymonem Europæ fluuios.

Lepus marinus gignitur in limo unà cum Aphyis, quibuscum aliquando capitur. In magno mari reperitur omnia similis terrestri, præter uillos, quos aculeatos, & erectos habet. Natat in summa aqua. Velocissimus est, ac propterea difficilis captu: nec

nec unquàm ad naſſas, aut hamos accedit. Si quis eum attigerit, aut manu, aut baculo (dum in morbo eſt) animi defectũ incurret.

Leo piſcis regitur concha, Carabo ſimilis, præterquàm quod gracilior eſt. Eius brachia cancris ſimilia ſunt.

Locuſtæ piſces ſunt Polypis inimici, & Murenis, qui obliquis cornibus procedunt in metu. Gignuntur in limo, ſed diuerſo: in cœnoſo Oſtrea, in arenoſo Conchæ. Incolæ Caſij montis contra terreſtres Locuſtas Iouis auxilium implorant. Theſſali, Illyrij, & Lemnij ab his etiam infeſtantur. Magneſij & Epheſij ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locuſtæ aquatiles quaterna implent cubita. Sunt in India ternûm pedum longitudinis, cruribus & femoribus ſerrarum uſum præbẽtes quum inaruerunt.

Luſcius piſcis eſt denticulatus: de quo Auſonius: Luſcius obſcuras uulua cœnoq; lacunas Obſidet.

Labrax, piſcis eſt lato oris rictu, qui eſcam totam unà cum ære faucibus corripit, atq; ob id facile capitur. Prægrandes autem Labraces apud Miletum Aſiæ ciuitatem eſſe dicuntur. Vnde adagium, Labrax Mileſius: in auidum & uoracem.

Mugil, piſcis eſt capitoſus, omnium (qui ſquamis integuntur) uelociſsimus, adeò ut tranſuerſa nauigia interim ſupernatet. Ridetur eius natura, quòd abſcondito in metu capite, totum ſe occultari putet. Coitus tempore, marem lineæ alligatum, & in mare proiectum, fœminæ ſequuntur ad littus, & mares fœminam partus tempore. Bellum habent Mugiles cum Lupis. Sciunt eſſe in eſca hamum, inſidiasq; non ignorant. Auiditas tamen tanta eſt, ut cauda uerberando excutiant cibos.

Murena piſcis eſt longitudine anguillæ: parit quocunque tempore, eiusq; oua citiſsimè creſcunt. Vocantur à Latinis Flutæ, quòd in ſuperficie aquarum fluant, & ſupernatent. Quum in ſummis aquis apricantur, ſole torrefactæ, amplius ſe curuare, aut aquis mergere nequeunt. Vnde Martialis: Quæ natat in Siculo grandis Murena profundo, Non ualet exuſtam mergere ſole cutem. Fuit olim Murena in tantis deliciis, ut nomen Liciniorum familiæ dederit, teſte Varrone, & mortua defleta ſit in piſcina, & alia inaures ab Antonia Druſi meruerit. Principatum obtinet in Sicilia, ubi præ pinguedine in ſummum pelagus erumpit. Habet etiam delicatam urbs Hiſpaniæ Tarteſſus nomine, adeò ut inter cibos electiles numerata ſit, autore Gellio. Murenis infeliciſsima eſt ferularũ natura, hamum deuorant, admouentq; den-

tibus lineas, atque ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas fœminei tantùm sexus esse, & concipere è serpentibus, & ob id sibilo à piscatoribus euocari. Animam habent in cauda, qua percussa exanimantur, uerùm ictu capitis rarò. Laudantur inter saxatiles. Congros odio prosequuntur.

Murex, est piscis marinus, ex genere concharũ, qui & Conchylium dicitur. Plin. Conchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura solet accipi. Horat. Te bis Afro murice tinctæ uestiunt lanæ. Frequens est hic piscis, & nobilis apud Tyrum, ubi usum purpuræ præbet. Vergil. lib. 4. Aeneid. Tyrioq; ardebat murice lana. Muricum cinis cum oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter sanat. Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore purpurarum instar, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Pariunt uere. De murice Martialis: Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas Induis, & non est hoc satis, esca sumus. Horatius: Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Mustella piscis est murenæ similis, cui secundas in deliciis partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirudinem eam uocant, à similitudine palustris hirudinis, quæ sanguinem sugit.

Mullus piscis ter anno parit. Maritimorum uoracissimus est. Alga uescitur & humano cadauere. Moriens apparet uersicolor, cum multiplici squamarum rubentium mutatione. Binas libras maximus non excedit. Geminam habet barbam in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicuntur à Cicerone libro ad Atticum secundo, ubi ait, Nostri autem principes digito se cœlum putant attingere, si mulli barbati in piscinis sint, qui ad manum accedant. Volaterranus putat Mullum eum esse quem hodie Barbum dicimus. De mullo Martialis lib. 2. Mullum dimidium lupumq; totum. Idem: Spirat in aduecto, sed iam piger æquore mullus Languescit: uiuum da mare, fortis erit. Fenestella ait, Mullum accepisse nomen à colore molliorum calciamẽtorum. Quum expirat, uersicolori squamarum mutatione nitescit. Asinius Celer tempore Claudij Mullum octo millibus nummûm emit. Mullos septentrionalis gignit Oceanus, & pars Occidentis proxima.

Orphus piscis est oblongus, anguillæ similis.

Myrus piscis est, seu serpens maximus, cui si eruatur oculus, fronteq; hominis appendatur, ophthalmiam dicitur sanare, pisci uerò renasci. Ferunt præterea altero cum capi lumine, qui uiuentem

tem non dimiſerit. Plinius & Gaza Oculatam eum uocant. Volaterranus putat eundem eſſe cum Lampræta.

Meryx piſcis eſt qui ruminare dicitur.

Melanuri piſces ſunt omnium timidiſsimi: nam tranquillo cœlo & mari ima pelagi petunt, ſeq; petris multa obductos alga condunt. Per brumam uerò quum cæteros uiderint piſces undis agitatos & uentis profundum petere, illi tunc confidentes ſuperiora repetunt, iuxtaq; littus ſpuma tempeſtatis & procellarum operti feruntur ad ora piſcatorum incogniti. Veſcuntur obuiis quibuſcunq;. Ad hamum non accedunt, capiuntur ſagena.

Mus araneus piſcis eſt, qui uiſa orbita currus, ſtatim uti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariunt, quæ obruunt terra, ac demum trigeſima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Muſculus, piſcis eſt, qui iter Balænæ, oculis eius pondere ſuperciliorum obtuſis prænatans dirigit, oculorumq; uice fungitur. frequens eſt hic piſcis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piſcis pluribus fœminis ſui generis cógreditur, easq; in receſſu petrarum abditas, tanquam in thalamis, ſecum cótinet. Zelotypus eſſe dicitur. puerperium & mas curat, aſsiſtendo, cibumq; fœtæ miniſtrando.

Margari piſces ſunt rotunda ſpecie, qui gregatim natant, regem ſectantes, more apum: quo capto, cęteri attoniti, capiũtur facillimè, in mari rubro, in locis prominentibus ac portuoſis: conduntur q; in doliis ſalſamentariis, donec exſiccata carne dureſcant in lapidem aurei coloris. Reperiuntur in Indico, & Britannico oceano. In terra non inueniuntur niſi foſsiles, & adulterini.

Melandria piſcis eſt cæſis quernis aſſulis ſimillima.

Miluago piſcis eſt, quæ quoties cernitur extra aquam uolitans, tempeſtates mutari, Trebius Niger apud Plinium autor eſt.

Myrinum Ariſtoteles ait eſſe murenæ marem, qui generat, ſed tamen hoc differre, quòd murena uaria & infirma ſit, Myrinus unicolor, & robuſtus, denteſq; extra os habeat.

Mytilus piſcis eſt in arenoſis ſponte proueniens. Nullius eſt ſaporis, ſed craſsitudini gingiuarum, ſordidisq; ulceribus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur inciſo Mytilus ore mihi.

Minutal piſcis eſt maximus, quem Apitius addito liquamine, oleo & uino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit uarium coquo Minutal.

Narica piſcis eſt minutulus, qui à nando nomen ſumpſit. Plautus apud Feſtum, Naricam bonam atq; Canitam.

Nautillus alius piſcis, dictus quòd nauigantis effigiem habeat, a quibuſdam Pompilus dicitur.

Oſtrea, ſeu Oſtreæ piſces ſunt operti concha, qui non uulgarem in cibis gratiam habent. Sergius Orata optimum ſaporem Lucrinis adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis: Ebria Baiano ueni modo concha Lucrino. Horatius: Non me Lucrina iuuerit. Conchylia. Omnium oſtearũ, conchyliorum & concharum corpora lunari poteſtate augeri & rurſus minui, teſtis eſt Plinius.

Orca piſcis eſt magnitudinis miræ, infeſtus balænis. Plinius ſcribit Orcæ reflatu depreſſum quandoque nauigium fuiſſe, & immerſum in oculis ſuis, quam in Oſtienſi portu debellauerit Claudius Imperator.

Orcynus piſcis eſt, qui mira ſagacitate hamum ui deorſum trahit, ut ſeſe illidat petris, & abſoluat laqueo, aut laxato uulnere proſiliat.

Orchis piſcis eſt rotundus, & ſine ſquamis, totusq; capite conſtans, & omnium duriſsimus. Autore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum roſtri, oculos fulgẽtes, alba ſupercilia, dorſum uiridans, pennas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam & uiridem, quam aurea linea mediam diſcriminat. Colitur Ægyptiis ut Crocodilus.

Oria piſces aurem habent uentri coniunctam.

Pectunculus piſcis eſt de genere mollium, extra aquam ſeſe efferens ſagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur à Gellio. Laudatiſsimi pectines reperiuntur Mitylenis, teſte Plinio, & Tarenti, dicente Horatio: Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarẽtum. Mobiles ſunt pectines, adeo ut plerunq; retibus exiliant, & penè putentur uolare.

Pelamides appellantur Thynni, quum annuum tempus excellerunt morantur in luto. Iuuenal. Sat. 7. Quod uocis pretium, ſuccus Petaſunculus & uas Pelamidum. Horum piſcium copiam habent Alyzones populi: reperiuntur & in anguſtiis Byzantij.

Peloris piſcis eſt de genere concharum, dictus à Peloro promontorio, ubi ſcatet, Horat. Murice Baiano potior Lucrina Peloris, Pelorides Plin. teſte emolliunt aluum.

Phyſeter piſcis eſt marinus, inuſitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phœnomenone: Delphinos uirides, & Phyſeteras

ras anhelos. Hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Phocæ pisces sunt, qui à mugitu boues marini dicũtur. Verg. lib.4.Geor. Et turpes pascit sub gurgite phocas. Hic piscis corio & pilis tegitur. Parit in terra pecudum more, & coit instar canum. In somno mugit, unde & uituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Polypus piscis est de genere mollium, à pedum multitudine nomen adeptus. Fraudulentus est, & colorẽ mutat. Ita petris adhærens plurimos pisces, prædonẽ non agnoscentes, casibus furtiuæ artis includit. Reddit enim colorẽ petrarum, in quibus delitet. Tanta est in eo uoracitas, ut nec à suo quidẽ genere abstineat. Carabum piscẽ expauescit, adeò ut coniectus in retia ubi ille fuerit, quandoq; captus statim exanimetur. Aestiuo tempore uisi sunt Polypi exire in agros, maritimasq; arbores fructuum auiditate scandere. Tanta est salacitate, ut effœto corpore nulla sit ei aut natandi, aut prædam assectandi facultas. Fœminæ breuior est uita, & facilius capitur. Rapaces sunt eius pedes. Vnde natum prouerbium de hominibus furacibus, apud Plaut. in Asin. Ego noui hos (inquit) Polypos: quicquid attigerunt, tenent. Item aliud: Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus est versatilibus. est etiam polypus narium morbus. Martialis lib. 12. Nasutum volo, nolo polyposum.

Pristis piscis est marinus angusti corporis & longissimi. Dicitur autem Pristis ab vndarum sectione. Scindunt enim fluctus mirũ in modum propter tenuitatem. Pristin Græci sectionẽ vocant. Plinius scribit Pristes esse in mari Indico c c. cubitorum.

Psitta piscis est, quẽ nõnulli passerẽ dicũt. Aristoteles: Torpedo occulit sese & pastinaca, & asellus, & rana, & psitta, & squatina.

Pastinaca piscis est quandoq; natans, interdum etiam volitans. Rostrum habet præacutum & venenatum, & cui nullum ferè sit remedium. Pastinacæ iecur decoctum in oleo pruritum & scabiem non hominum modò, sed & quadrupedum efficacissimè sedat. Eiusdem radius adalligatus vmbilico faciles partus facit. Pinnas non habet. Latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telum est ei figens. Argumentum magnæ in hoc pisce solertiæ est, quòd quum sit piscium tardissimus, Mugilem omnium velocissimum in ventre habere quandoq; reperiatur. Contra suũ ictum remedio est, inere suo ex aceto illito.

Phagrus nomen est piscis anguillæ simile, & saxatilis.

Pauo, piscis est varii coloris, rubentibus lineis, è genere ser-

ratorum & solitariorum.

Pholis piscis est de genere Rhomborum, qui mucore suo spumaq; cubile sibi substernit.

Phuca pisciculus, solus piscium in alga nidificat.

Pediculus, piscis est parasitus Delphini. Eius enim prædam & escam sectatur, quã libenter impertit. propterea pediculi pingues sunt, & obesi.

Porcum Græci Astrogoriscum uocant. Quum capitur, more porcorum grunnit. Appion apud Plinium maximum piscium esse tradit.

Pardalis piscis est similis terrestri, colore & maculis.

Physalus piscis est colore smaragdi, uenenatus: qui si capiatur, more pilæ aut uesicæ intumescit.

Phari pisces sunt, quos uenerantur, qui Syenem incolunt.

Paguri pisces integuntur crusta. More serpentum senium exuunt, renouata crusta. Vocantur à Palladio Cancri marini.

Purpura (quã aliqui Porphyram uocant) conchyliorum uoracissima est. Linguam habet prælongam, semperq; uibrantem, per quam potitur præda, quam affectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè si lapidis ictu cædatur. Purpurarum quædam augentur insigni magnitudine, ut quæ ad Sigæum & lectũ Idæ promontoria gignuntur. Aliæ paruæ sunt, ut in Euripo, & Caria, Marinæ magnæ sunt & scabræ. Capiuntur tempore uerno, quum fauos extruunt. Flos inde extrahitur specie membranæ candidantis, qui contritus manum inficit. Purpuræ uiuunt annis septenis. Latent sicut murices contra canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore, mutuoque attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum uita. Propterea piscatores uiuas capere contendunt. Capiũtur paruulis rarisq; conchis, textu ueluti nassis in alto iactis. Inest his esca, quam appetunt purpuræ, porrectisq; linguis infestant. At illæ aculeo exstimulatæ claudũt sese, comprimuntq; mordentes, ita pendentes auiditate sua purpuræ tollũtur.

Pompilus concha munitur, quam connexam turbato mari natando gerit, ne fluctibus oppleta testa deprimatur. Tranquillo resupinat carinæ modo, acetabulis utrinque pro remis utens, & cartilaginem (quam in medio retinet) pro uelis pandens. Si quando metus beluarum inuadentium ingruit, repleta concha sub undis sese demittens, latitat. Rursus uitato periculo resilit. Profunda petit, ceu terram oderit. Adnatat nauibus cum aliis suæ

speciei,

ſpecici,aſſultansq; circà cõglobatur.Eadẽ eſt ferè nautili natura.

Pinna immobilis inhæret ſaxis,cuſtodemq; habet Pinnotherem,quo quum priuatur,ſtatim perit. Hic ei dapes ſuggerit,piſcesq; in prædam deducit.Plinius ubi de Cancris loquitur: Pinnotheres, inquit, uocatur minimus ex omni genere, ideoq; opportunus iniuriæ.Huic ſolertia inanibus oſtrearum teſtis ſe condere,& cum accreuerit,migrare in capaciores.

Perna piſcis eſt ex concharum genere, frequens circa Pontias inſulas. Stant autem Pernæ ueluti ſuillo crure longo in arena defixæ, hiantesque qua limpitudo eſt pedali non minus ſpatio. Cibum uenantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim ſpiſſatos. Intus pro ſpondylo grandis caro eſt. Autore Plinio libro 32.

Plataniſtæ roſtrum habent & caudam Delphini.Reperiuntur in Gange Indiæ magnitudine XV.cubitorum.

Pulmones marini in pelago dierum hyemem portendunt. Montium item ſonitus,nemorumq; mugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluuia purgant. Pulmonibus ſi confricetur lignum,ardere uidetur,adeò ut faculam ita præluceat.

Paſſer planus eſt,nomen traxit à paſſere auicula. Optimus in cibis iudicatur. Paſſer & Rhombus ſitu tantùm corporum differunt.Dexter reſupinatus eſt illis,Paſſeri læuus.

Rhombus piſcis eſt planus, in deliciis quondam habitus. Laudatiſsimus fuit Rauennæ. Martialis: Quamuis lata gerat patella rhombum,Rhombus latior eſt tamen patella. Commendatur etiam Adriaticus.Iuuc.Sat.4.Eſt etiam Rhombus inſtrumentum incantatorum, quo fila torquebantur, ut apud Mart. lib.9. Quæ nunc Theſſalico lunam deducere Rhombo.

Rana piſcis eſt notiſsimus,lato uẽtre,cęruleis uariegatus maculis,Græcè Batrachos dicitur. Ranarum terreſtrium quædam in uepribus tantùm uiuũt, dicunturq; Rubetæ, quibus in terra,& in humore uita eſt. Aquatiles coëunt noctu extra aquam mare fœminam inuitante.Hydrum maximè reformidant, quo accedente, clamore ſe glomerãt & aduerſus eunt turmatim. Earum coaxatio ſolito maior pluuiã portendit. in Seripho inſula mutæ ſunt. Hinc adagium, Rana Seriphia,in elingues. Theophraſtus aquarum eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranæ inſidiantur apibus aquantibus, nec earum ictus ſentiunt. Prima lingua eis cohæret, intima abſoluta à gutture, qua uocẽ mittunt.Rana quæ ab argumento piſcatrix dicitur, ſetas habet quaſdam à ciliciis extan-

tes ac prolixas, quarum adminiculis natura monstrante struit insidias, latitans in limosis, auiisq; locis. Frontem cum setis uidendam loco escæ pisciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq;, ac paulatim in arctum deducti ab ea rapiuntur. De eius usu in medicinis, uide Plin. Eòdem ferè modo **Raia** pisciculos agit in prædam. Cartilaginem habet pro spina. Autore Plinio.

Sepia uenenoso est morsu. Quum uidet insidias parari sibi, effuso atramento (quod habet pro sanguine) sese abscondit. Persius: Nigra quòd infusa uanescat sepia lympha. Sepiarum mares uarij sunt, & nigriores, constantiæq; maioris. Percussæ tridente fœminæ auxiliantur. At fœmina icto mare fugit. Sepiæ atramẽto tanta uis est, ut in lucerna abdito, Aethiopes uideri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piscium solus natando uescitur, & ruminat. Hunc piscem è Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, præfectus classis sub Claudio principe, & inter Ostiensem & Campaniæ oram disseminauit. Fuit quondam in honore mensárum. Aelianus hunc fallacissimum piscem esse testatur, Venerisq; gratia in prædam agi, fœmina eius generis per littus ducta. De Scaro Opianus inquit: Hic Scarus saxa frequentat, Quin mites inter pisces clamore tremendo Intonat, & solus pallentes ruminat herbas. Martialis libro 5. Hic piscis inclusus nassis non fronte erumpit, nec infestis uiminibus caput inserit, sed auersus caudæ ictibus crebris laxat fores, atq; retrorsum ita erumpit: quem luctatum eius si forte alius Scarus extrinsecus uideat, apprehẽsa mordicus cauda nixum iuuat erumpentis. Tranq. scribit Scarorum iecinora fuisse in patina Vitellij inter lautiores ciborum primitias. In hac (inquit) scarorum iecinora, phasianorum & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murenarum lactes, à Carpathio usq;, fretoq; Hispaniæ per nauarchos ac triremes commiscuit. Quòd autem iecinora Scarorum & uiscera iucundioris sint saporis, docet Martia. in Xeniis ubi ait: Hic scarus æquoreis qui uenit obesus ab undis, Visceribus bonus est, cætera uile sapit. Quintilianus ait, Scarum non capi in nostro mari. At eundem capi in Siculo, docet Petronius Arbiter, dicens: Ingeniosa gula est, Siculo Scarus æquore mersus. Ad mensam uiuus perducitur. Habet etiam Scaros Carpathium mare. Vnde Horatius: Non me Lucrina iuuerint conchylia, Magis'ue Rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare. Eois fluctibus, dicit propter mare Carpathium, quod est in Oriente.

Sargus

Sargus Mullum ſemper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris ſolicitatur. Prodeſt eius caro contra Preſteris morſum.

Synodon piſcis eſt ſociabilis: Carne ueſcitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, ut (quum piſces minores inſectantur) uenter procidat, quòd is ori coniunctus ſit.

Silurus tanta eſt in prolem charitate, ut abſumpta fœmina, mas oua ſeruet, ſæpeq; una capitur, dum filios captos ſubſequitur. Peculiaris eſt Nilo, quanquàm & in Danubio reperiatur. Ambroſius: Captus eſt Silurus, & inutilis præda detecta eſt. Idem: Et Silurum qui minorum piſcium uiſceribus aluum replet.

Scombrus de genere eſt Thynnorum, unde ſalſamenta fiunt. In aquis ſulphureum pręſe fert colorem: extra aquam uerò, quem & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombraria inſula maris Hiſpani meruit nomen. Martialis: Heſperius Scombri temperet oua liquor. Plin. ait. Scombrum laudatiſsimum eſſe in finibus Carthaginis.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum conuertit) latiorem in naſsis plagam, unde proſiliat, quærit. Palatum carnoſum habet pro lingua.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino. Inuenitur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piſcis coqui non poteſt, niſi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebuſum.

Sola plana eſt & lata, numeratur inter cibos lautiores. Lyeni impoſita medetur.

Stella inſidiatur conchyliis. Eius natura tanti eſt feruoris, ut omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnem, extra uerò eſt duriore callo. Omnem peragit, & concoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere non poſſe, Stella marina uulpino ſanguine illita, & affixa limini ſuperiori, aut clauo æreo ianuæ.

Scolopendra quam Gaza Centipedem uertit, terreſtri ferè ſimilis eſt. Si quis eam attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac ſi contigiſſet urticam. Viſæ ſunt inuſitata magnitudine, capite, caudaque extantibus per undas in modum triremium ferri, utentes pro remigio pedibus ſublatis, quos habent plurimos. Theophraſtus apud Plinium ſcribit, Otretieres populos à Scolopendris deletos. Porrò Scolopendræ hamo deuorato, omnia interanea euomunt, donec hamum egerant, deinde reſorbent.

Scorpius ſiccioris eſt carnis, bis anno parit, alga ueſcitur.

Varius eſt. Iceſius medicus dixit, ſtagnorum Scorpios nigrantes eſſe, marinos uerò fuluos. Similitudinem habet cum Scorpena, licet Ariſtoteles diſcrimen ponat.

Simia piſcis, ore, & colore ſimilis eſt terreſtri, dorſo teſtudineo, fuluis circa collum maculis. Pinnas auium modo pandit, uolanti ſimilis.

Sagittarius Echini ſpecie, oculos habet ſolidos & prolixos.

Spongiarum triplex eſt genus, Spiſſæ, raræ, aſperæ: omnes ad ſaxa naſcuntur, aut iuxta littus, lutoq; aluntur. Nam captæ, limo refertæ omnes cernuntur. Imbecilliores ſunt ſpiſſæ quàm raræ, quod minus altè adhærent. Spongiæ molliſsimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ, denſæ circa Maleam. Aluntur etiam conchis & piſcibus. Intellectum ineſſe his apparet: quia ubi auulſorem ſenſere contractæ multo difficiliùs extrahuntur. Quod etiam fluctu pulſante faciunt. Viuunt eſca, quia minutæ in his conchæ repertæ ſunt. Putreſcunt in apricis locis. Ideoq; optimæ ſunt in gurgitibus uiuentibus. Fiſtulas habent quaſdam, per quas paſci exiſtimantur. Viuunt longo tempore. Peſsimum genus eſt earum, quæ Aplyſiæ uocantur, quia erui non poſſunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem ſequuntur, quocunque conceſſerit. Hunc capienti aut aſpicienti, bonum omen portendi dicunt. Apud Byzantios Attica drachma propoſita eſt illum expiſcantibus.

Squatina de genere planorum, cutem habet rigidam, qua propter aſperitatem ligna & eburnea polliuntur. Numeratur inter Carthilaginea.

Sparulus piſcis eſt exiguus & uiliſsimus. Mart. Res tibi cum Rhombo eſt, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piſcis eſt pretioſus, de quo Ambroſius: Neq; te (inquit) inhonoratum noſtra perſecutione Thymalle dimittam, cui à flore nomen inoleuit, ſeu Ticini uada te fluminis, ſeu amœni Atheſis umbra nutrierit, flos es. Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Cubitalis eſt eius magnitudo. Medius eſt inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus, herbam unde cognominatur, ſpirat, ad hamum non accedit.

Torſio ſimilis eſt Delphino, præterquam roſtro. Diſtat & triſtitia aſpectus. Abeſt enim illa laſciuia maximè. Tamen roſtris canicularũ maleficentia aſsimulatus. Hunc gignit mare Ponticũ.

Trochus eſt ingens corpore, ceruice & ſpina prominentibus, ut ſu

ut supra undas conspiciatur, Seipsum init. Quare Theodorus Gaza eum Masculofœminam uertit.

Trissæ laudatissimæ reperiuntur in Tyberi. Eas hodie uocari Romæ Lacias, Florentiæ Cleopias: Neapoli alosas tradit Volaterranus. In Aegypto circa Meroæ stagnum Trissas flebilibus numeris & melodiis escæ uice deceptas expiscantur.

Trocta piscis est uoracissimus. Dentes habet continuos. Captus hami lineam præcidit. Stipatus multis suæ speciei piscibus Delphino congreditur, & depugnat.

Thynnus piscis est altero captus oculo, quare natando partem (qua uidet) terram uersus applicat. Hinc adagium, Thynni more uidere: quum quis obliquè aspicit. Vbi bruma deprehenditur, Thynnus hybernat ibidem: mox uere procedente, multi unà exeunt in Pontum Euxinum, ac maiores soli præeunt, cæteri gregatim, ueluti pecudes, subsequuntur, connexis inter se corporibus, ut mutua iuuentur umbra contra solis æstus. Strabo ait, Thynnos miræ magnitudinis esse in Hispania, quos glande uesci prodit. Membratim cæsi ceruice & abdomine commendantur edulio recenti, cætera asseruantur sale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talenta xv. pependisse. Eiusdē caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura est à Vergiliarum exortu ad Arcturi occasum. Reliquo tempore latent in gurgitibus imis, nisi tempore aliquo euocati aut pleniluniis. Pinguescunt in tantum, ut dehiscant. Non excedunt biennium. Thynnoscopos Budæus uocat homines è littore Thynnos speculari solitos, qui Latinè Thynnarij dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas uocant. Istrum subeuntes non remeant. Plinius: Intrantiū (inquit) pontū, soli non remeant Trichię.

Tritonem Romæ se uidisse Pausanias dicit, colore ranarum palustrium, squamoso corpore, branchiis sub auribus, naso & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisq; similibus cōcharum testis, cauda sub aluum uice pedum, ut Delphini.

Reperiuntur **Testudines marinæ**, & quæ in aquis dulcibus uiuunt, quas **Lutarias** appellamus. Testudo oua gignit in terra, quib⁹ arena obrutis statim ad mare redit. Mox diebus LX. peractis iterum ad oua reuertitur, quę arena refossa, ut iā animata cōperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum conuexū scaphæ magnitudinem æquat. Et in Taprobane insula usum lecti domibus ligneis prębent. Chelonophagi populi testitudinū superficie casas integunt, & carne uescuntur. Troglodytæ cornige-

nigeras habent, quarum cornibus natando, remigio se adiuuant.

Torpedinem si quis attigerit, morbo afficietur, à quo illa suum nomen traxit. Quo etiam modo pisces in prædam agit. Occultat enim se limo, & supra natantes facit torpere, quos emergens deuorat.

Trigla piscis est, qui à nostris Mullus & Barbo dicitur.

Voligo piscis est à volādo nominatus. Aliter dicitur Loligo.

Vitulus marinus, qui & **Phoca** dicitur, animal est amphibium, tam in aquis quàm in terra degens. Fœtus parit in terra, paulatimq; ad vndas assuefacit, sed non ante duodecimū diem. Breuissimus est à partu, postea tum euadit maximus, albus ventre, & dentibus frendens. Ipse imbellis & animo degener, non tantum viribus quàm vastitati corporis fidit. Vescitur piscibus, & humano cadauere, vnde & piscantibus struit insidias. Pedes habet à scapulis manibus similes modo ursæ, pedesq; posteriores quinis discretos digitis. Nunquam percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur somno. Vnde Mart. Dormitis nimium glires, vituliq; marini. Iuba apud Plinium tradit vitulos marinos ternas heminas capere. Mitescunt interdum. Pilo uestiuntur. Canum modo cohærent. Nunquam plures geminis pariunt. Educant mammis fœtum. Interficiuntur difficulter, nisi capite eliso. In somno mugiunt. Tenent disciplinam, voceq; pariter & uisu populum salutant. Pinnis qui in mari utuntur, humi quoque uice pedum serpunt. Aiunt dextris eorum pennis uim soporiferam inesse, somnosq; allicere subditis capiti. Eis oculi in mille colores transeunt sicut hyenæ.

Vertibulum, piscis dicitur à testæ duritie, adhæret suæ testæ, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit & reddit.

Vrtica, adhæret saxis: Manum in fame depascitur, ut Polypus. Ora in medio corpore continet, & de medio saxo quasi de testa uiuit. Adnatantesq; circà assultantesq; pisciculos corripit. Noctu uagatur, noctuq; mutatur. Vescitur carne. Vim habet pruritu mordacem, ut terrestris urtica. Frondis est carnosæ. Noctu pectines & Echinos perquirit. Dum admotam sibi manum sentit colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulumq; si fuer t interualli, absconditur. Ora ei in radices esse traduntur. Excrementa per summa tenui fistula reddit.

Vua marina in uino putrefacta, iis qui inde biberint, tædium uino affert.

Non

Non reperiret finem hæc historia, nec etiam uires & ingenium sufficerent, si singulorum naturas uerbis consequi uellem. Nam præter fluuiatiles pisces, Plinius ponit CLXXVI. genera, animalium in mari uiuentium. Multos dedita opera omisimus, quorum hæc sunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotæ, Dromones, Cornute, Gladij, Serre, Hippopotami, Percæ, Aselli, Alopeca, Box, Batis, Bachus, Balanus, Vranoscop⁹, Cinædi, Chametrachea, Glyciamerides, Colycia, Pendactylides, Bales, Echinophoræ, Cucumis, Cynopus, Cynosdexia, Erythinus, Hippus, Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Mystocetus, Ophidion, Ostria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus, Scorpenna, Sciadeus, Sciena, Smyrus, Scepini, Simarides, Tornus, Thurianus, Thessa, Tethea, Vrene, Bopgyrus, Orphus, Rhacinus, Mormyra, Teragus, Labrus, Epoda, Channe ex seipsa concipiens. Glaucus æstate nunquam apparens, Pomphilus semper nauigiorum cursus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propè infinita huiusmodi.

POPVLORVM DIVERSI MORES, ET RITVS VARII, ORDINE LITERARVM.

Agathyrsi, populi Scythis uicini, abundant auro: Capillos habent cæruleos, quos unà cum toto corpore diuersis coloribus inficiunt. Vergilius lib. 4. Aeneid. Cretesq;, Dryopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi. Mantuanus in Apollonia: Vsque Melanchlenos usque ad pictos Agathyrsos. In commune cum mulieribus coëunt. Nihil liuoris aut odij mutuò exercent.

Aborigenes, antiquissimi Italiæ populi, uagi erant, & sine laribus.

Alani, Scythiæ populi, carne uescuntur, nec panem manducant, Semper sunt pugnaces. Vnde Lucan. lib. 8. Et sequerer duos æterni Martis Alanos. Patientissimi sunt laboris: nam centum millia cursu continuo interdum conficiunt.

Amazones, Scythicæ mulieres, dextras mammas nascentibus fœminis inurebant, ne ferendis armis essent impedimento. Masculi sexus liberos interficiebant. Imperabant sine uiris. Vescebantur lacertis & testudinibus.

Ambrones, Galliæ populi, quum subita maris inundatione sedes suas amisissent, animum rapinis adiecerunt, & latrociniis.

Androgynæ, populi sunt in Aphrica utriusque naturæ, uicibus inter se coëũtes. His dextera mãma uirilis est, læua muliebris.

Anthro

Anthropophagi, Scythiæ populi, humana carne uescuntur. Bibunt ossibus humanorum capitum.

Areopagitæ, Atheniensiū magistratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de statu Reipub. prouidebāt, idq; sub dio.

Arimaspi, Scythiæ populi, unum habent in fronte oculum, unde & nomen traxerunt. Nam arima Scytharum lingua unum signat, Spu uerò oculum.

Arymphæi, populi sunt prope Riphæos montes, iustitiæ & æquitatis obseruantissimi, & mira tranquillitate inter se degentes. Sedes illis nemora, alimenta baccæ: Capillus iuxtà fœminis uirisq; in probro existimatur. Ab ipso natali dicuntur esse calui, simisq; naribus, & ingenti mento. Studiosi non sunt rei pecuariæ. Sub arbore quisq; cubitat. His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur esse, nihilq; armorum possident. Controuersias finitimorum dirimunt.

Aegyptij, diuinarum rerum peritissimi fuerunt, unde Macrobius Aegyptum uocat artium matrem. Ab Aegyptiis Græci disciplinas omnes mutuati sunt. Diem obseruabant à media nocte in aliam. Hominum sunt antiquissimi. Olim gaudebant unguentis. Eorum mulieres septenos quandoq; uno edebant partu. Serunt omni mense, ubicunq; imbres æstiui non sunt. Apud eos aliqui singula annorum milia uixisse produntur, sed hoc intelligendum esse de annis menstruis, qui terminantur lunæ senio. Cæpas & allium inter deos habent: Apim, bouem, colunt pro numine, & quædam animalia, ut canem, felem, accipitrem, ibin, lepidotum & oxyrinchum pisces. Crocodilum etiam uenerantur, quem mortuum in urnis sepeliunt. Crocodili adipe ægrotos ungunt. Brassicam non edunt. Inuentores fuerunt picturæ. Mortuorum asseruant cadauera, unguentis fœtorem impedientibus referta. Solertes fuerunt in reperiendis artibus, & in agnitione rerum indaganda sagaces. Furta omnia impunè permittunt. Ventrem mortuorum eximunt, ut omnium peccatorum causam. Fl. Vopiscus scribit Aegyptios esse uersificatores, epigrammatarios, & ad cantilenas publicas propensos. Primi omnium Solē & Lunam deos putauerunt, Solem Osirim, Lunam Isim nuncupantes. Idem ait, Aegyptios esse uentosos, furibundos, iactantes, iniuriosos, & auidos rerum nouarum. Imperator Adrianus ad Seruianum Consulem scribens dixit, homines esse seditiosissimos, uanissimos & iniuriosissimos. Et Q. Curtius eos infamat ut gentem uanam, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Anti

quitus

quitus frequentissimè ea obibant munia, quæ nunc geruli, & uectandis corpore oneribus quæstum faciebant. Vnde Aristophanes apud Cæliũ: Currus imposuit duos, ac mortuos totidem, quos nec Aegyptij quidem tollerent centum. Hinc adagium: Aegyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis, procliues in uinum, cuius quum essent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti milia urbium habitauerunt regnante Amasi. Frequentissimè afficiuntur elephantiasi morbo propter calores & æstum. Sale abstinent, nec panibus uescuntur sale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris autor, uocat Aegyptios genus hominum controuersum, & assuetudine perplexius litigandi semper lætissimum: subfusci sunt, atrati, gracilenti, aridi, ad singulos motus excandescentes, controuersi & reposcones acerrimi. Olim apud eos mulieres cauponabantur, & institoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebant, & operabantur muliebriter. Domi uentrem exonerant, in publico uerò uescuntur: dicentes ea quæ sunt turpia, in occulto fieri debere, quæ honesta, in propatulo. Mulier neque dei, neque deæ ulla sacerdos est, sed uiri deorum omnium & dearum. Sacerdotes derasi sunt in funeribus. Omnes capillos nutriunt, barbam tamen tondent. Vescuntur cum feris, alij frumento, alij hordeo. Viri binas uestes habent, fœminæ singulas. Potant in poculis æneis, quæ singulis diebus purgant. Linea semper ferunt uestimenta. Virilia circuncidunt munditiæ gratia. Sacerdotes lauantur quotidie, frigida interdiu ter, noctu bis. Fabas neque serunt, neque alibi nata comedunt. Robusta habent capita. Salubri sunt corpore aëris beneficio, qui nunquam mutatur. Pane uescuntur, quem ex farre conficiunt. Victitant piscibus partim crudis sole arefactis, partim salsugine conditis. Coturnicibus item, anatibus, & quibusdam aliis auiculis Minores maioribus natu cedunt; ac in uia deflectunt, uenientibusq; assurgunt è sedili. Anni rationem primi excogitarunt, deinde in portiones duodecim, quæ de Lunæ senio Menses nuncupantur, distribuerunt. Primi aras excitarunt, conflauerunt simulacra, & templa construxerunt. Olim uescebantur herbis, palustriq; caule, quem Agrosim uocant. Onera capitibus gestare uirorum est, humeris fœminarum. Fœminæ stantes urinam egerunt, uiri sedentes. Maribus nulla necessitas alendi parentes, filiabus summa. Literas habent bifarias, sacras, & populares. In Deorum cultũ magno ferũtur feruore & studio. Sacerdotes amiculis utuntur lineis, calceis papyraceis. Suillum

pecus

pecus deteſtantur adeò, ut ſi quis porcum attigerit, cum indumẽtis omnibus in flumine abluatur. Propterea ſubulcis interdicitur templis omnibus. Laneas ueſtes intuliſſe templo, prophanũ. Scelus item, inuolutum eis cadauer cõdidiſſe. Decedente aliquo, muliebris familia caput & uultum ſibi deformat luto, excurrit deinde per urbem, ac plangit. Viri ſe conuerberãt nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi aſſeruatur, ne Venerea fœditate à ſalinariis, quibus incumbit ſepultura, inquinetur. Apud eos Amaſis regis edicto cogebatur quotannis unuſquiſq; deſtinato magiſtratui raciocinari, quo ſe foueret artificio. Quod ſi quis non faceret, pœna erat illi extremum ſupplicium. Proripientes ſe è lectulis ſolebant ſuffire corpus reſina, ut aërem expurgarent diſgregatione.

Andabatæ, populi clauſis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres ſunt humani ritus, neq; ullorum nominum appellationem habent. Solem orientem occidentemq; dira imprecatione contuentur, ut exitialem ſuis agris. Neq; inſomnia uiſunt, qualia cæteri mortales. Nulla ueſcuntur animante.

Arabes, mitrati degunt, aut intonſo crine. Barbã abradunt, prætérquã in ſuperiore labro. Duas habẽt æſtates, ac totidẽ hyemes, ſolſtitia quatuor, quæ ſunt inter æquinoctialem & tropicum Cancri, Sagittas inficiunt ueneno. Fratres filios honore anteeunt, quia maiores natu. Cõſanguinei omnia habẽt cõmunia. Maximus tamẽ ætate in omni re pręcedit cęteros. Communis itẽ uxor, imò uerò una omnibus. Ingreſſurus ad eã, baculũ ante fores deponit. Omnes enim baculũ geſtãt. Eo uiſo, reliqui cõgreſſu parcũt. Illa tamen noctes agit cum ſeniore. Matri coire nõ cenſetur impium. Cõgreſſus cũ alterius ſanguinis fœmina cẽſetur adulteriũ, quod morte plectitur. In prædia inimicorũ lapides aggerãt, quo ſignificant interituros mala morte, qui ea coluerint, inſidiis eorum, qui lapides poſuerunt. Abundant balſamo. Præter cæteros mortales fidem ſeruant inuiolatam. Dionyſiũ & Vraniam ſolos deorum eſſe arbitrantur. Quiſq; permanet in patrio inſtituto.

Agriophagi, ueſcuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ, inſtar ferarum quadrupedum ſunt uagi.

Aſtomi, Indiæ populi ſunt ſine ore, corpore toto hirti. Veſcuntur frondium lanugine. Halitu tantùm uiuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantùm radicum florumq; uarios habẽt odores, & ſylueſtrium malorum, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus. Grauiore

paulò

paulò odore non difficulter exanimantur. Plinius lib. 7.

Agrigentini impendio & sumptu magnifico mensas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare, ac si uicturi perpetuò forent: itemq; conuiuari, uelut semper morituri. Vtebantur lechytis & xistris argenteis, habebantq; lecticas totas ex ebore.

Aethiopes Hesperij solebant crines in nodum complicare. Martialis: Atque aliter tortis crinibus Aethiopes. Aethiopes ipsi omnium sunt nationū serui. Viuunt sine institutis & legibus. Finitimorum præda sunt, & cæterorū mancipia. Parentes ipsi liberos uendunt mercatoribus, & frumento mutant. Olim nulla in re utebantur auro quàm pœnalibus catenis. Qui sunt ab ortu Solis, promissos habent crines: qui ex Africa, crispissimos.

Axones, accolæ Axonis fluuij, in finibus Remorum, longis utebantur hastis. Luca. lib. 1. Longisq; leues Axones in armis.

Aruerni, olim gloriabantur se oriundos à Troianis, ac propterea dici uolebant Romanorum fratres. Lucanus lib. 1. Aruerniq; ausi Latios se fingere fratres, Sanguine ab Iliaco populi.

Aquileienses, tanta fide contra Maximinum pro senatu fuerunt, ut funes de mulierum capillis necterent, quibus sagittas excuterent, penuria neruorum.

Athenienses, crudelissimè sæuiebant in eos, qui à sua ditione defecerant, adeò ut decreto iusserint manuū dextrarum pollices abscindi Aeginetis, quòd rebellassent, ne amplius hastam ferre possent, aut remis inter nauigandum uti. Mitylenæos uerò eandem ob causam cum puberibus iugulari statuerunt, & Samiorum frontes, si corriperentur, inuri stigmate. Apud eosdem tanta fuit sepulcrorum cura, ut peremptos bello, si quis dux honestare sepulcro neglexisset, capite plecteretur. Nefas non putabant sororem in matrimonium capere. Lanificium, oleum, uini usum, serendiq; frumenta docuerunt. Pueros statim ab initio erudiebant, ut nandi usum, propter bella naualia, & literas condiscerent. Laborarunt tamen auaritiæ nota adeò, ut prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & impudentissimi. Vnde Atticus aspectus dedit etiā prouerbio locum. Insuper adulatores maximi. Publicis consiliis diuinos quosdam sacerdotes adhibebāt. Lubrici erant tum ad iram, tum ad misericordiam. Suspiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebant, ad opem humillimo cuique ferendam erant promptissimi. Si quem mortuum reperissent in uia, sepeliebant. Nunquam immolabant

Prouerbium.

bouem, cuius opera in curru, aut aratro fuerant usi. Nulla prius puella tradebatur uiro, quàm sacra Dianæ obiisset. Capillorum cincinnis aureas addebant cicadas.

Arij Germaniæ populi habebant nigra scuta, tincta corpora. Nigras ad prælia noctes legebant, ipsaq; formidine atque umbra feralis exercitus terrorem inferebant, nullo hostium sustinente nouum ac ueluti infernum aspectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpora sunt prægrandi, nec inuenusto, ingenio minimè fucato, aut subdolo. Vltra centum numerando non progrediuntur. Pondera, mensuras, modum ciuilitatis, & agricolationis non norunt. Linguarũ apud eos uarietates XXVI. Deos habẽt Solem, Iouem, Lunam. Sacerdos Lunæ primas habet post regem. Sacris præest seruus, & sacræ religioni. Seruorum pleriq; numinis afflatu uaticinantur. Præcipuum ex his sacerdos annuis epulis saginat, mox ad immolationem producit. Admotus aræ seipsum gladio cõfodit. Plurimus senectuti habetur honos. Pretiosa cum mortuis infodiunt, licet meminisse mortuorum habeant sceleris loco.

Apud **Armenios** rubentes quandoque uisuntur niues, quòd loca illa scateant minio. Persicis diis immolant, & Anaitidem colunt, eiusq; ministerio nobilitate præstantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data, mox traduntur uiris uelut augustiores factæ. Arcubus clarent Armenij: unde Statius lib. 1. Syl. Arcuq; horrenda fugaci Armenia.

Auses populi Africæ capronas è fronte demisisse gaudent. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamen edunt. Arma sunt, lapides, & fustes. Si qua ex ictu decesserit, falsa censetur uirgo. Quæ omnium præstantissimè depræliata est, à cæteris, armis decorata, subuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiscuus illis cum muliere congressus.

Afri pastores quadrimis filiis uerticis uenas, adhibita lana succida, inurebant compescendis è capite fluxionibus. Propterea inter omnes prospera utuntur ualetudine. Afræ mulieres super uestem nudas gestant caprarum pelles fimbriatas, & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore prostituto ex passiuo concubitu dotem sibi quærunt ex patria consuetudine.

Abydenis mos fuit si quem ciuem aut hospitem conuiuio exciperent, ut post unguentum & coronas infantes à nutricibus inducerentur, circunferrenturq; suauiandi.

Arcades suis titulis suoq; auspicio nullum hostem unquàm

superar

superarunt, uerùm aliis suppetias ferebant persæpe. Eorum uetustissima est origo, adeò ut glorientur se priores fuisse luna: Seneca in Hippolyto: Aut te stellifero despiciens polo Sydus post ueteres Arcadas editum. Colebant Pana deum pecoris. Ouid. lib.2.Fast.Pana deum pecoris ueteres coluisse feruntur Arcades, Arcadiis plurimus ille iugis.

Solebant **Assyrij** ægrotos in uiis proponere, & exquirere à prætereuntibus, scirent'ne remedium aliquod morbi. Coma utebantur non admodum magna. Defunctos melle condibant, & cera. Clypeos gestabant, & pugiones. Clauas item ligneas ferro inductas ac lineos thoraces. Deum quem summum habēt, Adad uocant, deam uerò, Adargatim.

Apud **Atrios** populos qui uel minima furantur, lapidibus obruuntur.

Alexandrini fallaces fuerunt, alia semper cogitantes, alia simulantes.

Andrimarchidæ uirgines nupturas exhibent suo regi, qui pulchriorem & gratiorem sibi deuirginat.

Asbitæ populi Libyæ quadrigis uehuntur.

Bisaltæ Scythiæ populi nutriuntur equorum sanguine permisto lacte, ut docet Vergilius lib.3.Georgi.

Bathylli populi madent unguentis. Autore Plin.

Borysthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquētur. De his Propertius: Gloria ad hybernos lata Borysthenidas.

Britanni antiquitus omnes se inficiebant glasto. Est autem Glastum herba similis plantagini. Propertius: Nunc etiam infectos demens imitare Britannos, Ludis, & externo tincta nitore caput. Martialis: Barbara de pictis ueni Bascauda Britānis. Erant olim capillis promissis, inhumani suis hospitibus. Horatius: Visam Britannos hospitibus feros. Nullam autem aliam ob causam se inficiebant, quàm ut ea ratione horridiores uiderentur hostibus. Apud eos fratres cum fratribus, & cum liberis parentes, uxores olim habebant communes. Præter uim & audaciam nullum habebant ad prælia adiumentum. *Glastum.*

Burgundiones dicti sunt, quòd olim uicos habitarent, qui eorum lingua Burgi uocantur.

Belgæ optimè regebant currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector monstrati Belga Couini. Cæsar in cōmentariis ait, Belgas esse Gallorum fortissimos, quòd ad eos minime commeent mercatores, qui comportent quæ ad mollitiē, & effœminandos

animos pertinent.

Bactriani horridis sunt ingeniis, & à Persarum luxu abhorrentibus, Autore Curtio. Senio uel morbo confectos canibus deuorandos obiiciunt, ad hoc de industria enutritis, quos sepulcrales uocant. Mille quondam urbes habitarunt. Apud eos qui pauca furantur, sputis dehonestari solent. Bellicosi sunt & potentissimi.

Babyloniorum mores corruptissimi fuerunt, & ad irritandas uoluptates aptissimi. Liberos & coniuges cum hospitibus stupro coire (modo pretium flagitij daretur) parentes maritiq; permittebant. In uinum & ebrietatem maximè erant effusi. Fœminarum conuiuia ineuntium in principio modestus erat habitus, deinde summa quæq; amicula auferebant profanato pudore. Ad ultimum opus ima corporum uelamenta proiiciebant, non meretrices tantùm, sed matronæ & uiri, apud quos comitas habetur uulgati corporis uilitas, autore Curtio lib.5. Duabus utuntur tunicis, una linea usque ad pedes demissa, altera super hanc lanea. Capita mitris uelant, unguentis toto corpore delibuti. Anulum signatorium singuli gestant. Vbi uirgines factæ sunt nubiles, omnes unum in locum congregant, easq; circunsistente uirorum frequentia, præco sigillatim uendit secundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis non utuntur. Sepulcra eisdem sunt in melle. Vbi uxor & maritus coiuerũt, sub diluculum abluũtur ambo, nec ullum uas prius attingunt, quàm se aqua perfuderint. Autor Herod.

Bithyni conscendebant montium cacumina, ibiq; Iouem consalutabant.

Bœotij rudes fuerunt & agrestes, maleq; audierunt stoliditatis nomine. Horatius: Bœotum in crasso iurares aëre natum. Plutarchus scribit Bœotos ab Atticis fuisse notatos tanquàm brutos, stupidos, & pingues, propter edacitatem.

Brachmanes Indorum sapientes dicebant, presentem uitam esse ueluti cõceptum uitalem: Mortem uerò, egressum ad ueram uitam. Item mundum habere tempus initiale, tendereq; ad interitum. Deum uniuersotum opificem per cuncta meare. In philosophiæ communionem uxores non admittebant. Abstinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & ueritatem præcipuè amplexabantur. Lineis utebantur amiculis.

Byzantij notati sunt à Græcis ut acolasti, & intemperantes, quòd in Venerem & uinum ferrentur præcipites, plurimum

enim uersabantur in caupona.

Berbicæ certam ætatis metam transgressos perimunt, uiros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt **Brutios** pastores pecudibus, equabusq; misceri solitos.

Budini populi Scythiæ pediculos esitant. Cæsiis sunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcææ mulieres gustu uaccinæ & suillæ carnis abstinent.

Cimmerij populi perpetua caligant obscuritate. Homerus apud Erasmum: Illic sunt populiq; & mœnia Cimmeriorum, Nubibus & cæca asiduè caligine tecta. Illos haud unquàm radiis sol aspicit ardens, Nec quando astriferũ curru petit arduus axem, Nec rursum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incumbit miseris mortalibus atra. Ouidius finxit domum somni esse in hac regione, ubi ait, Est prope Cimmerios lõgo spelunca recessu Mons cauus, ignaui domus & penetralia somni, Quò nunquam radiis oriens medius'ue, cadens'ue Phœbus adire potest, nebulæ caligine mistæ Exhalantur humo, dubiæq; crepuscula lucis. De his Tibullus lib. 4. Cimmeriôn etiam obscuras accesit ad oras, Queis nunquàm candente dies apparuit ortu, Seu supra terras Phœbus, seu curreret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo abundant metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non ita sit metuenda tibi sæuissima quamquàm Gens Chalybum, duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflicta semper domus ignea massa. Idem libro 5. Nocte sub extrema clausis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Casyri Indorum ad Scythas uersi humanis corporibus uescuntur.

Campani in Italia semper superbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & urbis pulchritudine.

Candei seu **Ophiophagi** uescuntur serpentibus, quarum fertilissima est eorum regio.

Cyclopes & Læstrygones humana carne olim uescebantur.

Choromandæ sunt sine uoce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirni qui Corsicã incolunt, uiuũt annis cẽtenis quadragenis.

In **Calingis** Indiæ gente quinquennes concipiunt fœminæ. Octauum uitæ annum non excedunt.

Colophonij & Castabalenses propter bella cohortes canum habuere, quæ primæ dimicabant in acie, nunquam detrectantes.

Cauci septentrionales populi altos habitant tumulos, & casas nauigiis similes, à quibus quum recedit mare, fugientes cum aquis pisces circa tuguria uenantur. Nullas habent pecudes, neque aluntur lacte ut finitimi. Vlua & palustri iunco funes nectunt ad prætexenda piscibus retia. Captum manibus lutum uentis magis quàm sole siccant. Potus non nisi imbre seruato scrobibus in uestibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quàm testudinum carne uiuunt.

Cimbrorum mulieres amicos suos & affinitate sibi coniunctos solebant interficere, quos uidebant in bello turpi fuga salutem sibi quærere. Autor Plutarchus.

Cyrenæi eò deliciarum prouecti sunt, ut legum conditorem habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam, indignos duxit, quibus obsequeretur.

Carthaginienses humanas hostias immolabant Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces, non genere sed natura loci. Non solùm optimos, sed & ditissimos censebant magistratibus admouendos. Impossibile enim putabant eum qui egestate premeretur, rectè & incorruptè magistratum gerere posse.

Cretenses ingrediebantur prælia præcinente tibicine. Autor Gell. Apud eos erant sapientes, quos Prophetas uocabant qui non tantùm abstinebant carnibus, sed & coctis omnino cibis. Apud eosdem lata quoque lege passim permittebatur Venus mascula, amplexabanturq; puériles amores usque ad stuporem. Nauigandi peritia, maritimarumq; rerum usu principatum olim tenuerunt. Hinc natum adagium, quod per ironiam dici solet, Cretensis nescit pelagus. Masculis amoribus intantum flagrabant, ut adamatos ui corriperent. Amorem conciliabat non tam forma, quàm roboris præstantia. Infamati sunt improbitate, perfidia, mendacio, & ignauia. Liberæ conditionis pueri leges mandabāt memoriæ, mox deorum hymnis animum adiiciebant.

Cilices hircos habent uillo tonsili, unde uestes conficiunt, quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar. lib. 7. Qualem forpicibus mittit supinis Tonsor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob assiduas hospitum deprædationes, & pyraticam, quam exercebant.

Cares populi mercede cœperunt militare, ac proinde ut uiliores pafsim infamati funt. Hinc adagium, Homunculus ex Caria. Canem diis immolabant: unde & Carica uictima tranfiit in prouerbium de uili munufculo.

Cafpij parentes inclufos fame necant, quum annum LXX. etatis excefferunt. Si quē autem aduolantes aues unguibus ac roftris concerpferint, felicitatis argumentum fufpicantur. Si à feris aut canibus conuellatur, non ita fufpicantur. Quòd fi à nullo attingatur, deflent perinde ac infelicifsimum.

Coi Iunoni facrificantes feruos à conuiuio reiiciebant, ut facrificarent liberius.

Curetes inftar mollium puellarum comam fouebant, nec fuccidebant.

Chalcidenfes ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi uice numinis colebant ignem.

Calleci erant fine deo & numine. Mulieres monilia geftabant ferrea, comamq; circumnectebant galericulo atri coloris fuperiecto.

Cantabricæ mulieres oppreffæ bello, filios leguntur interfeciffe, ne in hoftiles manus uenirent. Opere ruftico fumptum fuum exercebant. Puerperæ uiris ipfarum uice decumbentibus adminiftrabant. Editum infantem fluminis abluebāt ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hoftium factos, & patibulo affixos, in tanta fupplicij diritate nihilominus perinde ac geftantes Pęana ceciniffe. Eiufdem quoque gentis illud erat, uiri uxoribus numerarent dotem, filiasq; ex affe hæredes conftituerent.

Carmanis fuit peculiare, ut percuffa facici uena profluentem inde cruorem uino permifcerent, propinarentq;, amicitiæ finem ftatuentes, fanguinem guftaffe mutuum. Mox uerò unguentis caput collinere, repercutiendis uini exhalationibus. Apud eofdem nemini licebat uxorem ducere, nifi prius caput occifi hoftis ad regem detuliffet. Rex autem interfectorum caluarias in regia locabat. Linguas uerò faucibus exertas, & minutatim concifas, paneq; permixtas illis porrigebat deguftandas, qui attuliffent.

Chij calentes mero quum Spartam ueniffent, itaffentq; ad curiam Ephororum, in curulibus magiftratuum fellis, uentris onera per fummam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percacans.

Cercyræis populis quoniam crebris feditionibus agitaban-

tur, moris erat gestare flagra ingentia ansis eburneis exornata.

Crotoniatæ erant egregij athletæ, adeò ut in palæstra uictoriam sæpenumero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheso notæ fraudulentiæ, qui conati sunt ipsi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cœtus: de improborum conuentu.

Calabri quum pyris abundent, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos bellariorum uice domum auferre iubent. Horatio teste.

Apud **Crestones** populos singuli plures habent uxores. Quum autem uir aliquis moritur, tunc oritur magna disceptatio inter fœminas, quænam illum charius adamaret uiuentem. Id ubi compertum est, quæ beneuolentiæ & amoris palmã meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibiq; à propinquis mactatur, & humatur cum uiro.

Cissij populi uicini Persis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati sunt timiditatis & mollitiei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex suo lino palmam obtinuerunt.

Apud **Dacos & Sarmatas** ipsi etiam mares corpora sua succis herbarum linunt.

Derbices delicta omnia, etiam minima, ultimo digna supplicio censent. Tellurem deam agnoscunt. Rebus diuinis nullam adhibent fœminam, sed nec in mensam admittunt. Septuagenario grandiores iugulant, aduocato ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non uescuntur, sed præfocatas modò condunt. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præstitutam, sepeliunt.

Dardanei sub Illyride populi ter tantùm in uita balneis operam dabant. Apud **Danos** fœminæ pleræq; formam suam in uirilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes perosæ delicias, corpus & animum patientia ac labore solebant durare: totamq; fœminę leuitatis mollitiem abdicantes, uirilem exercere sæuitiam. Bella pro basiis intentabant: manus telorum, non telarum obsequiis exhibebant. Autor Saxo Grammaticus.

Essedones, Scytharum Asiaticorum populi, solent parentum funera cantu prosequi, & conuocatis uicinis cadauera ipsa aliis carnibus admixtis absumere, & ex ossibus capitum conficere sibi pocula. Apud eos quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntq;, & mortuum aliis

commixtum carnibus ei exhibent, à quo inuitati sunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumque inaurant, eoq; pro simulacro utuntur, & quotannis cæremonias eidē faciunt. Iustitiam obseruant diligentissimè. Vxores æque fortes sunt ac uiri.

Essei Iudæorum populi abstinebant uino, carnibus, & uxoribus: Ieiuniis ita assueuerunt, ut ipsa in naturam uerterint. Apud eos proprium nemo aliquid possidet. Omnibus in medio positis communiter utuntur. Habitant simul, & conueniunt quasi sodales. Quumq; pro communi utilitate faciant omnia, alia aliorum negotia sunt, quæ certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aëris formidantes. Quum à laboribus mercedem ceperunt, apud Quæstorem deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent. Plerique ex his nullas ciuitates colunt, neq; seruos habent, quando omnes uelut mater eadem genuit natura. Triplici regula uitam transigunt, amore in deum ardentissimo, uirtutis cultu diligentissimo, charitate in proximum feruentissima.

Apud **Epizephyrios** Locros si quis salutis causa uinū hausisset largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ac grande aliquod scelus.

Apud **Eleusinios** capitale erat quicquam ex mysteriis in uulgus efferre, cuiusmodi erant apud Romanos sacra Bonæ deæ.

Ephesij habebant notulas quasdam & uoces magicas, quibus utentes, in omni negotio uictores euadebant. Hinc adagium, Ephesiis uti literis.

Fanesij populi in oceano septentrionali tam grandes habent aures, ut iis nuda integant corpora.

Fennis Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas. Non arma, non equi, non penates. Victus herba, uestitus pellis, cubile humus. sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperabant. Idem uenatus uiros pariter ac fœminas alebat. Passim enim comitabantur, partemq; prædæ petebant. Viuebant in syluis, quod beatius arbitrabantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus. Autor Cor. Tacitus.

Geloni Scythiæ populi solebant se pingere. Verg. lib. 2. Geor. Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos. Claudianus: Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus. Sanguinem equinum bibebant cum lacte. Idem Ver. Bisaltæ quo more solent, acerq; Gelonus, Quum fugit in Rhodopen, atq; in deserta Getarum,

Et lac concretum cum sanguine pôtat equino. Sidonius: Aut ad paludicolas Sicambros, aut ad Caucasigenas Alanos, aut ad Equimulgos Gelonos. Sunt præterea sagittarij. Verg.lib.8. Hinc Lelegas, Carasq;, sagittiferosq; Gelonos Finxerat. Multas singuli habent uxores. Val.Flac.lib.7.Argo. Hei mihi uel sæuo coniunx non una Gelono. De hostium cutibus sibi indumenta, & equis tegmina conficiunt. Contenti uiuunt suis finibus. Hor.lib.2.Car. Intraq; præscriptum Gelonos Exiguis equitare campis.

Getæ nullos habent in agris limites, sed fruges liberas & cōmunes. Hor.lib.3.Car. Viuunt & rigidi Getæ, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererem ferunt, Nec cultura placet longior annua. Gaudent sagittis & pharetris. Ouid.lib.5.Trist. Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarum pellibus. Idem Ouid.lib.4.de Pōto. Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas Littore, pellitos inter agēda Getas. Bibunt & equinum sanguinem permixto lacte. Sido. Solitosq; cruentum Lac potare Getas, & pocula tingere uenis. Non uescuntur carnibus. Solebant olim mortuis uiris uxores interficere. Ouid. de Getis scribit: In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq; uipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux uultus, uerissima mortis imago, Non coma, non ulla barba resecta manu. Dextera non segnis fixo dare uulnera cultro, Quem uinctum lateri barbarus omnis habet. Mortem suorum lætitia prosequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, passim cum fœminis degunt, nullas certas habent sedes. Sub ciliciis semper agunt. Mulieres seruilia ubiq; ministeria semper faciunt.

Gamphasantes nudi præliorumq; expertes, nulli externo congregantur. Obuios quoq; fugiunt, ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.

Germani fœminas quasdam fatidicas tanquàm deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & hastas, angusto & breui ferro, quas frameas uocant. Hoc telo & scuto contenti erant equites. Pedites & missilia spargebant nudi, aut sagulo leues. Scuta lectissimis coloribus distinguebant. Corpora suorum etiam in dubiis præliis referebant. Scutum reliquisse præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex uirtute sumebant. Nec regibus infinita erat ac libera potestas. Neque animaduertere, nec uincire, nec uerberare quenquam, nisi sacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant uulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebant

bant pugnantibus, adeò ut memoriæ prodatur, quaſdam acies inclinatas, & iam labantes, à fœminis reſtitutas conſtantia precum, & obiectu pectorum. Nec earum conſilia aſpernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hoſtiis. Herculem & Martem conceſsis animalibus placabant. Lucos & nemora conſecrabant, deorumq; appellabant nominibus. Auſpicia & ſortes obſeruabant maximè: Equorum quoque præſagia & monitus experiebantur, obſeruatis eorundem hinnitibus. Nec ulli auſpicio maior habebatur fides. De minoribus principes conſultabant, de maioribus omnes: ita tamen ut ea, quorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractarentur. Dierum numerum non computabant ut nos, ſed noctium. Silentium per ſacerdotes, quibus ius erat coërcendi, impetrabatur. Rex uel princeps dicturus audiebatur magis autoritate ſuadendi, quàm iubendi poteſtate. Si diſplicebat ſententia, fremitu aſpernabantur: ſi placebat, frameas concutiebant. Erat diſtinctio pœnarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus ſuſpendebant. Ignauos, & imbelles, & corpore infames cœno, ac palude, iniecta inſuper crate mergebant. In leuioribus delictis pro modo pœnarum, equorum, pecorumq; numero conuicti multabantur. Principes qui iura per pagos uicosq; reddebant, nihil neque publicæ, neq; priuatæ rei, niſi armati agebant. Nemini tamen prius licebat arma capere, quàm ciuitas probaſſet. Tunc autem principum aliquis, uel pater, uel propinquus ſcuto frameaq; iuuenem ornabat. Hæc erat apud illos toga, hic primus iuuentæ honos. In acie turpe erat principi à ſuis uirtute uinci, turpe comitatui uirtutem principis non æquare. Infame uerò & per omnem uitam probroſum ducebatur, ſi quis ſuperſtes diſceſsiſſet relicto principe. Princeps pugnabat pro uictoria, comites pro principe. Si aliqua ciuitas longa pace aut otio torpuiſſet, earum indigenæ adoleſcentes petebant ultrò eas nationes, quæ bellum aliquod gererent: quia ingrata erat genti quies. Pigrum & iners putabant ſudore acquirere, quod potuiſſet parari ſanguine. Dum ceſſabant à bellis, non multum uenatibus, plus per otium tranſigebant dediti ſomno ciboq;. Fortiſsimus quiſque fœminis ſenibusq; & infirmiſsimo cuique rei domeſticæ curam delegabat, ipſe quieſcens. Gaudebant finitimarum gentium donis. Nullas habitabant urbes, nec patiebantur inter ſe iunctas ædes. Colebant diſcreti ac diuerſi, ut fons, ut campus, ut nemus placuerat. Vicos locabant, non tamen connexis aut cohærentibus ædificiis. Suãquiſq; domum

ſpatio

ſpatio circundabat,ſiue aduerſus caſus ignis remedium, ſiue inſcitia ædificandi. Apud illos nullus erat cęmentorum aut tegularum uſus. Materia ad omnia utebantur informi, & citra ſpeciẽ,aut delectationem. Aperiebãt & ſubterraneos ſpecus, quos multo fimo onerabant,ſuffugium hyemi & receptaculum frugibus. Tegumẽ omnibus erat ſagum, fibula uel ſpina conſertum. Locupletiſsimi ueſte diſtinguebãtur,non fluitãte,ut Sarmatæ & Parthi,ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente. Gerebant & ferarũ pelles. Nec alius fœminis quàm uiris erat habitus, niſi quòd fœminæ ſæpius lineis amictibus uelabantur, eosq; purpura uariebagant,& partẽ ueſtis ſuperioris in manicas non extendebant,nudæ brachia & lacertos. Contenti erãt ſingulis uxoribus, exceptis paucis,qui nõ libidine, ſed ob nobilitatem multas ducebãt. Dotem non uxor marito,ſed uxori maritus afferebat. Intererant parentes & munera probabãt, non ad delicias muliebres quæſita,nec quibus noua nupta comeretur, ſed boues,ſcutũ cum framea & gladio. In hæc munera uxor accipiebatur,atq; inuicem ipſa armorum aliquid uiro afferebat. In ipſis auſpiciis matrimonij nupta monebatur uenire, ſed laborum periculorumq; ſocia,idẽ in pace,idem in prælio auſura paſſuraq;: Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denuntiabant. Literarum ſecreta uiri pariter ac fœminę ignorabant. Pauciſſima erant adulteria. Adulteram acciſis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellebat domo, & per omnem uicum uerbere agebat. Nemo illic uicia ridebat. Infantes nudi erant in domibus. Sua quemq; mater uberibus alebat,nec ancillis,aut nutricibus delegabantur. Nullum erat deliciarũ diſcrimen inter dominũ & ſeruum. Inter eadem pecora, in eadem humo degebant. Sera iuuenum Venus:nec niſi iam prouectis ætate & uiribus concedebantur matrimonia. Sui cuiq; liberi erant hęredes ſine teſtamento parentũ. Si defuiſſent liberi, ſuccedebant propiores cognatione. Conuictibus & hoſpitiis indulgebãt amiciſsimè,adeò ut nefas haberetur quemcunq; mortalium arcere tecto. Hoſpites externos pro fortuna quiſq; paratis excipiebant epulis. Abeuntibus ſi quid popoſciſsent,moris erat concedere. Separatæ ſingulis ſedes,& ſua cuiq; menſa. Diem noctemq; continuare potando nulli erat probrum. Crebrę in compotationibus rixæ,quæ ſæpius cæde & uulneribus, quàm conuiuiis tranſigebantur. Poſtea tamen conciliabantur facilè,& deponebant inimicitias. Nuda erat omnium mẽs, & ſecreta pectoris aperiebant licentia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumento, in ſimilitudinem uini corruptus. Cibi

ſimplices,

ſimplices, agreſtia poma, recens fera, & lac concretum. Famem explebant ſine apparatu & blandimentis. Aduerſus ſitim non eadem temperantia. Spectaculorum genus habebant hoc unum, Nudi iuuenes quibus id ludicrum erat, inter gladios & frameas ſaltu ſe coniiciebant. Exercitatio parabat artem, ars decorem. Aleam ſobrij inter ſeria exercebant, tanta lucrandi perdendi'ue temeritate, ut quum omnia defeciſſent, extremo ac nouiſsimo iactu de libertate, & de corpore contenderent: Victus uoluntariam ſubibat ſeruitutem: & quamuis iunior ac robuſtior, alligari tamen ſe ac uenire patiebatur. Seruos huius conditionis per commercia tradebãt, ut ſe pudore uictoriæ exoluerent. Verberare ſeruum ac uinculis & opere exercere, infrequens erat & rarum. Solebant tamen occidere, non diſciplina & ſeueritate, ſed impetu, & ira, ut inimicum. Fœnus & uſuras neſciebant. Agri pro numero cultorum per uices ab uniuerſis occupabantur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorum uirorum certis lignis cremabantur. Struem rogi nec odoribus, nec ueſtibus cumulabant. Sua cuique arma iniiciebantur. Sepulcrum ceſpes erigebat. Monumentorum arduum honorem aſpernabantur. Lamenta & lacrymas citò ponebant, dolorem ac triſtitiam tardè. Fœminis honeſtum erat lugere, uiris meminiſſe. Hæc præcedentia de Germanorum moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priuſquàm pubertatem attigiſſent, neſciebant operimenta, corporum nuditate gaudentes. Latrociniis non abſtinebant. Crudis quandoq; ueſcebantur carnibus. Fœminarum congreſſum ante uiceſimum annum ſine probro nõ appetebant. De his Seneca: Quid, inquit, Germanis animoſius? quid armorum cupidius, quibus innaſcuntur innutriunturq;, quorum una illis cura eſt, alia negligẽtibus? Quid induratius ad omnem patientiam? Hos tamen Hiſpani, Galliq;, necnon Aſiæ, Scythiæq; molles bello uiri antequàm legio uiſatur, cedunt ob nullam rem aliam opportunos, quàm ob iracundiam. Horatius Germanos uocat Cæruleos, propter Cæſios oculos. Nam qui ſub ſeptentrione agunt, immanibus ſunt corporibus, candido colore, directo capillo & ruſo, cæſiis oculis, & multo ſanguine. Qui uerò ad axem meridianum uergunt, breuioribus ſunt corporibus, colore fuſco, capillis uibratis, oculis nigricantibus, cruribus inualidis, ſanguine exiguo.

Gymnices Aethiopiæ nudi degunt.

Corn. Tacitus ait Cattis Germaniæ populis dura eſſe corpora, ſtrictos artus, minacem uultum, & maiorem animi uigorem.

Multum

Multum habent rationis ac solertiæ. Præponunt electos, audiunt præpositos. Noscunt ordines, intelligunt occasiones, differunt impetus, diem disponunt, uallant noctem. Fortunam inter dubia, uirtutem inter certa numerant. Plus reponunt in duce, quàm in exercitu. Oblato elephanti pretio pudicitiam amatoribus substernunt fœminæ, nullo inde præfloratæ famæ dispendio. Virgines quum esse nubiles cœperint, in publicum à parentibus producuntur, accurrente iuuenum multitudine, ex qua datur illis optio eligendi, quem uirum uelint.

Gymnosophistæ torporem animi atque otium oderant. Nudi degebant in syluis, ab exortu ad occasum perstabant contuentes solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistebant. Apud eos omnes adolescentes ex diuersis locis & officiis conueniebant ad cibum. Magistri percogabant, quid frugis ab ortu ad illud diei tempus fecissent. Qui nihil habebant, quod offerrēt, impräsi foras ad opus trudebātur.

Non erubescebant **Græci** uinum bibere unguento mixtum. Mendacij notam præter cæteros mortales sibi compararunt. Claruerunt tamen ingenio, laudis auidiores, quàm pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Musa loqui, præter laudem nullius auaris.

Getuli insidunt equis inornatis. Lucanus: - Semperq; paratus Inculto Getulus equò.

Gnidanum populorum Africæ uxores fimbriarū copia perstrepunt. Precium id concubitus est. Quò pluribus quæq; utitur exculta, eò plausibilior eius forma.

Galli sagittas helleboro collinebant, quòd iis transfixæ feræ multò uiderentur ad cibum delicatiores. Rescindebant tamen partes, quæ ambibant uulnus, propter hellebori contagium. Cicero scribit, Gallos iusiurandi, ac deorum religione non commoueri: Nam cæteræ gentes, inquit, pro religionibus suis bella suscipiunt: Galli contra omnium religiones. Quin imò & cum diis immortalibus bella gessere, & impetu hostili Delphicum oraculum inuadere sunt ausi. Si quando uerò metu perciti propiciandos deos arbitrantur, humanis hostiis templa fœdant. Strabo tamen ait Gallos esse simplices, & nulla morum malignitate. Vnde Martialis: Et tumidus Galla credulitate fruar. Cæsar. Gallorum consilia incessit ut subita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, uerùm affectos grauioribus morbis, aut periculis homines pro uictimis immolare

consueuisse. Hominem præterea diuinationi destinatum in tergo ferientes, ex ipso impatientiæ & torquendi modo uaticinia concipiebant. Quosdam sagittis configebant, patibulo etiam in sacris ædibus suffixos. Arbitrabantur insuper se prognatos à Dite patre. Propterea temporum spatia metiebantur, non dierum, sed noctium numero. Vestes ferebant intonsas, uarijq; coloris, quas Braccas uocant. Dicti sunt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur: quòd eorum corpora lactis instar albescerent, ob uehementem hyemem: unde Virg. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectuntur. Mantuanus: Ignea mens Gallis & lactea corpora, nomen A candore datum. Veterum Gallorum mores longè discrepant ab his, qui nunc uiuunt. Liberos enim ad conspectum suum uenire prius non patiebantur, quàm per ætatem adoleuissent, ac subeundis militaribus periculis essent idonei. Viuentes amicis mutuò concedebant, quæ apud inferos creditoribus exoluerent debitores. Viri quantas ab uxore pecunias nomine dotis accepissent, tantundem domesticarum fortunarum æqua æstimatione cum dote conferebant. Quicquid inde fructuum succrescebat, asseruabatur, eratq; eius, qui alteri fuisset superstes. Viri in uxores sicut in liberos uitæ & necis potestatem habebant. Si qua ueneficij fuisset conuicta, à mariti sui propinquis incendio aliisq; cruciatibus consumebatur. Quæ uiuentibus chara fuissent, cum eisdem defunctis in funere cremabantur, uel ipsa etiam animalia. De Rep. nisi in publicis conciliis, nemini licebat loqui. Qui ultimus in concilium uenerat, morti dabatur. Ei qui tumultuatus esset, minister publicus uestes rescindebat, adeò ut reliquæ partes prorsus essent inutiles. Prolixas nutriebant comas. Vestes auro pictas gestabant, & hirsutis utebantur sagulis. Promissis utebantur feminalibus. Pro tunicis scissos gerebant amictus, uix pudenda natesq; uelantes, lana quidem aspera, & oblongis uillis. Vnde Martia. Me pinguis Gallia uestit. Et libr. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnam. Hastas alij, alij arcus, pleriq; fundas, nonnulli fustes, in bella ferebant, oblongisq; utebantur gladiis. Humi corpora resupinabant ad quietem. Strabonis ætate stramentis sedentes cœnitabant. Lacte & suilla carne uescebantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, quàm agrorum studio. Torques aureos pensiles collo portabant. Victoria efferebantur, stupebant uicti. Eorum (quos in bello occidissent) capita equorum suorum ceruicibus appendebant. Mercurium præter cæteros deos uenerabantur

bantur, quem omnium artium prædicabant inuentorem. Ituri in pugnam, quicquid manubiarum inde retulissent, uouebãt Marti. Fraudantes aliquid ex præda, graui supplicio puniebant. Nullum absq; philosopho faciebant sacrificiũ: Existimabant enim per diuinæ naturæ consocios sacra fieri oportere, tanquàm diis propinquiores. Horũ intercessione, bona à diis censebãt petẽda quorũ consilio in bello & pace uterentur. Vnde & Druydæ uetustissimi eorũ sacerdotes, solebant curare sacrificia publica & priuata. Religiones itẽ interpretari, adolescentes disciplinis instituere, rerum naturaliũ causas scrutari, de cæde, de finibus, cæterisq; controuersiis, agnoscere, ita ut si quis decreto non stetisset, eidem sacrificiis interdicerent. Sacerdotes ipsi hominũ congressum, & sermonem declinabant, ne cõtagione pollueret̃ur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locum, suffragio alius sufficiebatur. Animas credebant non interire, sed in alia migrare corpora. Multa de sideribus disputabãt, de mundi & terrarũ magnitudine, de rerum natura & potestate. Tanta fuit Gallicarũ mulierũ uirtus, ut inter infestas ciuilis furoris acies quandoq; se immiserint, & lacrymis precibusq; obliterata discordia pacẽ procurauerint. Propterea quũ de bello aut pace cõsultabant, mulieres adhibebantur. Hæ si qua incidisset cõtrouersia, sedebant arbitræ. Vehiculis utebãtur, quæ Esseda uocamus, apud Celtas primùm repertis. Virgil. Belgica uel molli melius feret Esseda collo. Sylius ait, Celtas ex uacuis mortuorum parentum capitibus inauratis pocula sibi factitasse: hæc eius uerba: At Celtæ uacui capitis circundare gaudent Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant. Quãuis autẽ Galli artium & disciplinarum ignari à plerisq; iudicati sint, antiquiùs tamen apud ipsos, quã Latinos aut Græcos floruerunt literę. Nam ut scribit Berosus, anno 1111. Nini, literis & legibus Celtas formauit Samothes Dis cognomẽto, & Celtiberos Tubal, à quibus demũ mille post annis Gręci suas acceperũt, nõ à Cadmo: Nã quas primũ aduexit rudes paulò ante excidium Troianũ Cadmus quintus, eas à Galatis traxerat, quas Galatæ & Męones prius à Gallis susceperãt. Non ergo Galli à Gręcis, sed potius à Gallis Asia & Gręcia cũ coloniis etiam literas & disciplinas susceperunt. Aliquot deinde annis post repertum literarũ usum regnauit apud Celtas Sarron, qui ut hominum tum recentũ ferociã contineret, publica primus instituit gymnasia, à quo Celtarũ theologos & philosophos uocauerunt Sarronidas. Quin etiã dea illa dicendi pręses Pytho nomine, quã alij Suadam, Suadelam, Lepòrem, Flexanimam, Gręci Psychagogẽ uocant, maximi

ximi loco numinis habita est apud Gallos. Quo tépore Romani longè lateq; imperabāt, nulla gens uixit Romano populo magis formidolosa. Cum nulla unquā gente Romanus ipse populus intra extraq; Italiā maiore hominū strage, maioribus ducum & exercituum periculis debellauit. Nam licet ex eorū exercitu centum hominū millia quandoq; desiderata sint, nihilominus tamen animosi pugnā acriùs instaurabant, pudoré ulciscebantur, ad unū interfici, aut interficere uolentes. Certarunt Romani cū finitimis de principatu, cum Carthaginiensibus de Imperio, cū Gallis de uita semper. De his Strabo lib. 4. Vniuersa, inquit, natio, quā hæc ætas Gallicam uel Gallaticā nominat, Martis studio, & animorū ardet impetu, cóferendę pugnæ alacritate impigra, semperq; spectantes in Boreā, aut Oceano propiores, cóferendis pugnis sunt audaciores. Florus de Senonibus sic inquit: Galli Senones, gens natura ferox, moribus incondita, ad hæc ipsa corporū mole perinde ac armis ingentibus adeò omni generi terribilis fuit, ut planè nata ad hominū interitū, & urbiū stragem uideatur. Hi quondam ab ultimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profecti, quū media uastassent, positis inter Alpes & Padum sedibus, ne his quidem contenti, per Italiā uagabantur. Romā quínetiā aggressi uniuersum populū in Capitoliū se suaq; omnia recipere cópulerunt. Quaquauersum transibant, nó fulminātes, sed planè fulmina uidebantur, dolebantq; expertem cruoris uictoriā sibi cócedi, ac sine ruina transitum patere. Titus Liuius auidas armorū Gallicas gentes semper fuisse scribit. De his etiam Trogus apud Iustinum lib. 4. Galli, inquit, abundanti multitudine, quū eos non caperent terræ quæ generāt, trecenta millia hominū ad sedes nouas quærendas, uelut peregrinatum miserunt. Ex his enim portio in Italia consedit, quæ & urbé Romā captā incendit: & portio in Illyricos sinus per strages Barbarorū penetrauit, & in Pannonia consedit. Gens aspera, audax, bellicosa, quę prima post Herculem Alpiū inuicta iuga, & frigore intractabilia loca trāscédit. Ibi domitis Pannonijs per multos annos cū finitimis uaria bella gesserunt. Hortante deinde successu, diuisis agminibus alij Græciā, alij Macedoniam, omnia ferro proterentes, petiuere. Tantusq; terror Gallici nominis erat, ut etiā reges nó lacessiti ultrò pacé ingenti pecunia mercarentur. Libro ité x x v. ait: Ea tempestate Gallorū iuuentus tantæ fecūditatis fuit, ut Asiā omné uelut examine aliquo implerent. Deniq; neq; reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu ulla bella gesserūt, neq; pulsi regno ad alios, quàm ad Gallos

confugerunt. Tantus terror Gallici nominis, siue armorum inuicta felicitas erat, ut aliter neque maiestatem suam tutam, neque amissam recuperare se posse sine Gallica uirtute arbitrarentur.

Hyperborei, septentrionales populi, excoriatas beluarum pelles habent pro uestimentis. Verg. lib. 3. Geor. Talis Hyperboreo septem subiecta Trioni, Gens effræna uirûm Riphæo tunditur Euro, Et pecudum fuluis uelantur corpora setis. Annoso uiuunt æuo. Domus iis nemora, luciq;, & deorum cultus. Discordiam & omnem ægritudinem ignorant, uiritim gregatimq; degentes. Satiati uita indulgent epulis & uoluptatibus. Demum ex quadam rupe in mare desiliunt. Frugum primitias Delon mittebant Apollini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabant, uerenda corporis duntaxat operientes, siue ut expeditius percuterent, siue ut illatum ab hoste uulnus uiderentur nihili facere. Autor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti sunt fratres Romani. Corn. Tacitus ait, Heduos omnium primos senatorum in urbe ius adeptos fuisse, datumq; id fœderi antiquo: quia soli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Ro. usurparent.

Hammonij, populi Africæ, dispersis tuguriis habitant. Medium nemus pro arce habent, triplici muro circundatum.

Hyporeæ Aethiopiæ populi atri coloris, tota corpora rubrica illinunt.

Hellusij & **Oxiones** Germaniæ populi erant, ore & uultu humano, reliquo corpore similes feris. Autor Corn. Tacit.

Hesseni populi in occidentali Iudææ parte, uiuũt sine fœmina, omni Venere abdicata, & sine pecunia. Tanta libertatis dicuntur auiditate, ut principem unũ solumq; fateãtur Deum. Speciem mortis nullam expauescunt. Cognatorum negligunt supplicia. Amicorum interitus nõ magnifaciunt. Animas putant immortales, quas aiunt à corporibus absolutas tanquã è lõga & graui seruitute lætitia perfundi maxima, & ferri sublimes, ultraq; Oceanũ degere in locis peramœnis, qui nulla infestantur intemperie.

Apud **Hebræos** lege cauebatur, ne hostem insepultũ quidem relinquerent. Doctrina his fuit secretior, & quasi diuinitas quædam, ut Mosis uolumina, & prophetarum uaticinia docent.

Hirpiæ familiæ fuerunt in Agro Phaliscorum, quæ annuo sacrificio, quod fiebat in Soracte monte, super ambustam ligni struem ambulantes non comburebantur.

Hispani, quondam oblectabantur capillorum longitudine. Vnde

Vnde Martial. Hiſpanis ego contumax capillis. Crinem ſibi ſine ullo artifice formoſi quatiebant, non aliter quàm iubam generoſa animalia. Hiſtorici ſcribunt Hiſpanos inquieto eſſe ingenio, auidoq; in nouas res. Olim hoſtem adoriebantur punctim magis quàm cæſim. Propterea gladiis utebantur breuitate habilibus mucronatisq;. Ibant in bellum induti prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari ſunt in Ponti regione, quorũ nonnulli ſuper arbores degunt, alij in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiiciunt mortuos. Veſcuntur uenatibus: abundant tigribus: teguntur ſeminibus: plerique marinis muribus ſuſtentantur.

Homolotti, populi diſſecto in minimas particulas boue fœdus iungunt.

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Haliſones, Scythiæ populi, ueſcũtur cæpe, léte, allio, & milio.

Indi, uxores plurimas habẽt. Apud eos lex eſt, ut uxor cariſsima cum defuncto marito cremetur cũ ueſtimentis & priſtino habitu, quod Propert. lib. 3. laudat his uerbis: Felix Eois lex funeris una maritis, Quos aurora ſuis rubra colorat equis: Nanque ubi mortifero iacta eſt fax ultima lecto, Vxorum fuſis ſtat pia turba comis. Et certamen habet lethi, quæ uiua ſequatur Coniugium, pudor eſt non licuiſſe mori. Ardent uictrices, & flammæ pectora præbent, Imponuntq; ſuis ora peruſta uiris. Vinum conficiunt ex palmis, ex caſtaneis oleum. Arboribus ſuis ueſcuntur. Arundines habent amplitudinis arboreæ. Pane utuntur hordeaceo. Corpora uſque ad pedes carbaſis uelant. Soleis pedes, capita linteis uinciunt: lapilli ex auribus pendent. Brachia & lacertos auro colunt. Tela quæ ſagittatores excutiunt, ſunt ferè trium cubitorũ, ferriq; tanta ui, ut neq; clypeus, neq; thorax, aut aliud pectoris munimẽtum queat obſiſtere. Ante expeditionẽ Liberi patris, nullas habebant domos, nullas urbes, nulla deorũ immortaliũ templa, nullã ſacrorũ curam. Viuebant in paluſtris. Tegebantur ferarum pellibus. Victi demum à Libero patre ædificarũt urbes, leges acceperunt, templa conſtruxerunt, armis inſueuerunt. Coluerunt Herculem Gigantis nomine. Iuſtitiam tanto obſeruarunt cultu, ut exteras gentes nunquam appetiuerint bello. Defunctis ſepulcra non erigunt. Expertes ſunt ſeruitutis. Capillum curant. Mentum habent intonſum, reliqua facie depilata. Furti ſe alligaſſe, ſcelus apud eos nefariũ. Litem raro norunt. Teſtibus non indigent, aut

obsignatione ulla. Vinum nesciunt, præterquàm rei diuinæ causa. Potus illis ex oriza, ex hordeo ferè cibus. Incolumitatem exercitio quærunt, & perfrictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibēt. Venerantur inter deos Iouem pluuiū, Gangem fluuium, Indigetes genios. Si à rege abluantur capilli, festa dies agitur. Lunæ cursu tempora metiūtur. Totum iter odoribus complent, per quod rex transiturus est. Eius lecticam sequuntur armati corporisq; custodes. Apud eorum sapiētes occupare fati diem pulchrum est, & uiuos se cremari iubent: Expectatam mortem pro dedecore uitæ habent, nec ullus corporibus honos redditur, quæ senectus soluit. Deos putant quicquid colere cœperunt, arbores maximè, quas uiolare capitale est. Rex ubi se publicè uisendum præbet, pręcurrunt cum argenteis turibulis ministri, qui uniuersum iter odoribus uaporant. Ipse autem gestatus lectica, margaritis hinc inde propendentibus. Lucet amictus auro & purpura. Lęcticam muniunt corporis custodes, circumpendentibus auiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla non hora patet uolentibus. Vbi rex incumbit ornamēto capitis, tunc admittuntur legationes, & redduntur populis iura. Si quādo prodire uelit in uenationem, feræ leporariis inclusæ conficiuntur in cōspectu meretricū. Si aliquanto longius eundum sit, meretrices ipsę uectantur curru, quē ducunt elephantes. Impudicis & prostitutis mulieribus uti solent, dum uolunt uacare genio. Itaque relictis domi uxoribus illas sibi asciscunt, non prolis, sed uoluptatis gratia. Vxores uerò adhibent in rebus honestis tantùm, ubi scilicet, aut proli uacant, aut præter modum nō lasciuiunt, ne nimio luxu corrumpant, quas esse pudicas uolunt. Nec unquam permittūt geniales illas & liberas uoluptates coram uxoribus exerceri, quæ aliquam pudicitiæ iacturam afferre possunt. Vbi somni tēpus accessit, regem uino grauē, dormientemq;, cubiculo inferunt pellices, Diis noctiū & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cantu. Filij senio confectos patres interficiunt, & eorum carnibus uescuntur, teste Herodoto. Matronæ celebres sunt pudicitia. Oblato tamen elephanti pretio, pudicitiam amatoribus substernunt, nullo inde præfloratæ famæ dispendio. Virgines quum esse nubiles cœperunt, in publicum à parentibus producuntur. Accurrente adolescentum multitudine datur illis optio deligendi sibi uirum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorant. Maximum opinantur nefas, uel iniuriam pati, uel facere. Proinde nulla illis syngrapha, nullum depositum. Quum

quis

quis ægrotat, familiares illum interimunt, ac demum epulantur. nullam animantẽ occidunt. Nihil serunt, herbâ uictitant, domos parandas non putant. Coitus in propatulo est, sicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5.

Iberi, iacula ferebant, multis hamis ferreis conserta. Ferinis erant moribus. Neque enim abnuebant ex lotio, quod intra cloacas diutius asseruatum esset, lauacra comparare: retrimentis denique contusis dentifricia sibi, & coniugibus quærentes. Cubitabant humi. Res plurimas minimi faciebant, & auaritiæ studio semel tantùm interdiu cibum capiebant. Erant & Hydropotæ. Vestibus utebantur pretiosissimis. Mortuis tot erigebant obeliscos, quot hostes interfecerant illi, dum uiuerent. Maleficiorum infamia laborarunt. Seruos mactabant, & inde concipiebant uaticinia. Mirandula in hymnis: Afflatos Lunæ seruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina uates.

Ionum mollities quondam abiit in prouerbium. Primi unguenti, coronarumq; in conuiuiis dandarum, & secundæ mensæ consuetudinem repererunt. Hinc Horatius: Motus doceri gaudet Ionicos Matura uirgo.

Apud **Iudæos** quinquagesimo quoque anno debitæ relaxabantur pecuniæ, donabanturq; serui libertate. Quæ uilius uænissent, redibant ad possessores.

Lotophagi, populi Africæ, uescuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutricia: Nec faciles Ciconas fortunatosq; ciborum Lotophagos. Solebant hi populi suos defunctos in mare obiicere, parum interesse asseuerantes, humo'ne, an aqua, an igne dissoluerentur.

Læstrigones, humana carne uescebantur.

Himantopodibus, natura est serpendo ingredi.

Vergilius libro 9. de moribus **Latinorum** sic ait: Canitiem galea premimus, semperq; recentes Conuectare iuuat prædas, & uiuere rapto. Idem: Durum à stirpe genus, natos ad flumina primum Deferimus, sæuoq; gelu duramus & undis.

Leuci, populi Galliæ Belgicæ, & **Remi** fuerunt optimi iaculatores. Lucanus libro 1. Optimus excusso, Leucus, Remusq; lacerto.

Lacedæmonij, summi bellatores, non cornuũ tubarum'ue signis, sed tibiarum modulis in præliis utebantur, non ut excitarentur, aut cuibrarẽtur animi, sed cõtrà, ut moderatiores, modulatioresq; fierent: nihil in principiis præliorum ad salutem uirtu-

temq; aptius rati, quàm si permulti sonis mitioribus, nō immodicè ferocirent. Autor Gellius. Furandi usum concedebant impunè, non ob turpia lucra, neq; ad sumptū libidini præbendū, comparandam'ue opulentiam, sed pro exercitio, disciplinaq; rei bellicæ, quòd & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adolescentium, & ad insidiarum astus, & uigilandi tolerantiam & obrependi celeritatem aptos, procliuesq; redderet. Regibus suis augures dabant assessores. Ante belli congressum Amori sacrificabant, quòd is unus uictoriam pariat. Lex erat, ut senes iam effœti qui desperabant prolem, eligerent aliquē ex adolescētibus, eumq; ad uxores suas admitterent, & natum inde partū ut suum & legitimum educarent. Gerebant in scutis suis Lambda literā, insignioris notæ gratia. Solebant insuper liberorū suorum indolē experiri publicè uerberibus admotis, illosq; hortari, ut flagellorum ictus fortiter perferrent: item laceros, ac semianimes rogare, ut uulnera præberent uulneribus. Vnde Cice. Cretum quidē leges, inquit, itemq; Lycurgi, laboribus erudiunt iuuētutem, ut nando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. Spartæ pueri ad aram uerberibus sic accipiuntur, ut plerisq; sanguis à uisceribus exeat. Nonnunquam etiam quum ibi essem, audiebam ad necem, quorum non modò nemo exclamauit unquàm, sed ne ingemuit quidem. Literas modò pro necessitate discebant: Reliquarum disciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honestè, labores constantissimè tolerabant, pugnando uincere uolebant aut interire. Furabantur impunè ex cibariis, quicquid uellent. Sordidi tamen erāt, & præparci omnes. Nam parua, & pretij propè nullius magnifaciebant, & admirabantur, ardebantq; auiditate pecuniæ. Erant & inhospitales. Siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartā, sed præstitutis diebus. quoscunque plectendos censebant, noctu plectebant. Autor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno succedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicen ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnesq; perseuerabant in paterno opere. Ex institutis Lycurgi sponsus noctu clàm accedebat ad sponsam, extincto lumine, & cum ea quadā uelut religione timidus coibat, & uerecūdus. Antequam rex pugnam iniret, sacrificabat Musis, quò & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Leprei populi deprehensos in adulterio, per triduū uinctos circa ciuitatem ducebant, mox toto uitæ tēpore habebāt cōtemptibiles. Adulteræ uerò mulieres diebus undecim in foro stare

discinctæ

discinctæ cogebantur tunica perlucida circumuestitæ.

Lacones, breuissimi erant in sermone. Propterea uulgi uerbum erat: Facilius multo esse philosophari, quàm Laconum sermonem imitari.

Lucani erant admodum iusti, & hospitales. Apud eos lege fuit sancitum, ne quis post occasum solis inuertentem hospitem exigeret. Quod si fecisset, agebatur reus, eiq; dicebatur multa.

Lusitani apti erant insidiis. Inspectis humanis extis futura coniectabant. Dextras captiuorum præcisas offerebant numinibus. Erant Hydropotæ. Mitrati pugnam inibant. Hircum habebant inter epularum delicias. Strabo lib.3.

Lydorum mulieres passim substratæ amatoribus, hospitali benignitate eosdem plerunq; confouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipsæ accipiant. Solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priusquàm coniugium inirent, seipsas prostituebant. Si post coniugium deliquissent, ueniæ spes nulla.

Lydi, primi omnium caupones fuerunt & institores. Aleæ lusum, tesserarum, & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum superstitionibus. Furaces erant adeò, ut non discerent, nisi re aliqua prius sublata. Fuerunt insuper molles & libidinosi, adeò ut non tantùm noctu uacarent uoluptati Venereæ, uerumetiam in meridie lasciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbij, fœdissimi fuerunt in Venereis, adeò ut ne capiti quidem parcerent. Quam fœditatem excogitarunt ipsi, & in muliere experti sunt primi. Vulgò quoq; male audierunt ob uanitatẽ. Lesbiari uerbum est irrumare, libidinari, & lasciuire, ꝙ turpitudinem fellationis & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint. *Lesbiar*

Libyci, quos in uenatione uel pugna elephantes attriuerint, magnifice sepeliunt, & hymnos concinunt.

Leontinos, Siciliæ populos, quum expugnasset Phalaris, ademptis armis ad compotationes & uoluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyadæ, seu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda mẽbra impingebant, quos habebant adulterij cõpertos.

Lyrcæ, populi Scythiæ, uenatione uictitant hoc modo: Cõscensis arboribus, quas habent frequentes insidiantur feris. Singulis adest canis, & equus in uentrem cubare edoctus, humilius subsidendi gratia. Vbi quis feram ab arbore uidit, sagitta percutit:

percussam si fugiat, conscenso equo persequitur, comitante cane.

Massagetæ, Scythiæ populi, quum per deserta discurrunt, equorum suorũ sanguinẽ cum lacte bibunt. Claudia. lib. 1. in Ruff. Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax Massagetes. Seneca in Oedi. Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet. Lucanus: Longaq; Sarmatici soluens ieiunia belli Massagetes quo fugit equo, uolucresq; Geloni. Senio confectos in frusta consecant. Qui intereunt morbo, feris obiiciuntur in prædam. Solem præcipuè uenerantur, cui equum immolant. Reliquos deos habẽt neglectui. Singulis sua sunt coniugia, sed & cum alienis congressus, non tamen clandestini. Coëunt in propatulo. Morbo emori turpissimum putant. Clarent equestri & pedestri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & securis ænea. Aureis cinguntur zonis, gladiis diademate cultis, habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent, habent modicum ferri, quum cæteris metallis abundent. Insulares uictitant radicibus herbarum. Indumenta faciunt ex arborum libris. Potum succo pomis expresso. Piscibus etiam aluntur. Tegumenta corporum è phocarum coriis sibi consuunt. Filij senio confectos parentes interficiunt. Quum afficiuntur desiderio libidinis, suspensa ad plaustrum pharetrà palàm cum mulieribus sine pudore coëunt. Herod. lib. 2.

Marsi, populi in Italia, à Circes filio orti, uim habuerunt naturalem contra serpentes, & uenena: adeò ut eorum saliua ictæ serpentes, ut feruentis aquæ contactu fugiant. Gellius lib. 16. cap. 11. Gens, inquit, in Italia Marsorum orta fertur esse à Circes filio Marso. Propterea Marsis hominibus ui quadam genitali datum, ut serpentium uirulentorum domitores sint, & incantationibus, herbarumq; succis faciant medelarum miracula.

Mandi Indorum, locustis uiuunt. Trecentos habent uicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ semel tantùm pariunt.

Menismini Aethiopię, uiuunt lacte Cynocephalorum, quorum armenta pascunt, maribus interemptis, nisi sobolis causa.

Myconij liguritores fuerunt, & alienæ appetentes mensæ. Hinc adagium: Myconius uicinus, in eum qui non uocatus ad conuiuium accedit.

Mosini, populi Asiæ Septentrionem uersus, turres ligneas subeunt. Notis corpus omne præsignant. In propatulo uescũtur. Promiscuè Venerem exercent. Palàm reges deligunt, uinculisq; & arctissima tenent custodia.

Massyli, populi Libyæ, equos habent quos uirga non fræno gubernant. Martialis : Et Massylæum uirga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quæ nudo residens Massylia dorso, Ora leui flectit, frænorum nescia, uirga. Massylienses luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq; religatis. Mulieres tamen erant Hydropotæ, ut in Mileto factum est, & quondam apud Romanos.

Molossi populi Epyri optimos habẽt canes uenaticos. Martialis lib. 12. Retia dum cessant, latratoresq; Molossi.

Mazax, populus prope Nasamones, peritissimus est iaculandi. Lucanus lib. 4. - Aequaturusq; sagittas Mœdorum, tremulum quod torsit missile Mazax.

Magnetes, populi Thessaliæ, optimi sunt equorum domitores. Lucanus : Et Magnetes equis Minyæ gens cognita remis.

Mardi, Persarum populi, specus in montibus fodiunt, in quos se, coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne uescuntur. Ne fœminis quidem pro naturæ habitu molliora sunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Vestis est super genua. Funda uinciunt frontem. Hoc & ornamentum capitis & telum est. fuit hæc gens cultu uitæ aspera, & latrociniis assueta.

Macedonibus nullum fuit tam solenne militiæ munus quàm suos sepelire. Eorum regibus lege cautum est, ne uictis hostibus trophæum erigerent. Lege cauebant eos capistro cingi, qui nullum hostem interfecissent.

Mysi Deorum cultui adeò mancipati fuerunt, ut esitandis animalibus abstinerent. Viuebant melle, lacte, & caseo.

Mysorum populus usque fuit uilis & contemptus, ut sequẽti prouerbio locum fecerit, Mysorum postremus. Finitimorum postea incursationibus malè uexabantur. Hinc etiam orta parœmia, Mysorum præda, de his, qui impunè à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Mœdis operimenta corporum sunt Tyara, Cytaris, Pileus, Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Clarent equitandi solertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regum est uxores multas sibi quærere, mulieribus decorum uiros habuisse complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, si quaternarium non excesserint. Qui ad Aquilonẽ uergunt, ex frugiferis arboribus alimenta sibi conquirunt, ex tostis amygdalis panem conficientes: Poma persiccant, teruntq;, inde conglobant in massas. Vino utuntur, quod ex certo radicum genere conficiũt.

Vescuntur & ferarum carnibus: nam mitia pecora negligunt.

Mosynœci populi è lignis desiliunt in peregrinos assultatione [illegible]uinaria.

Messenij, M. litteræ nota se cognobiles præbebant. Lacedæmonij Messenios, quod iterum & iterum desciuissent, in seruitutem redegerunt, eosq; durius etiam quàm reliquos seruos tractarunt, ne denuo res nouas molirentur. Hinc adagium, Seruilior Messena.

Macæ summa capitis curiosius deradunt, relictis in medio capillis, quos succrescentes eadem cura detundent.

Machyles, populi Africæ, comam in occipitio connutriunt, capillosq; decutiunt in sinistra parte. Minio linunt corpora, seq; à Troianis prognatos fabulantur.

Olim Megarenses malè audierunt, tanquam fraudulenti, ac ficti, quòd aliud sentirent, aliud loquerentur.

Melanchleni, populi in Scythia, nigris integuntur uestibus: ab esu humanæ carnis non abstinent.

Mendesij, populi Aegypti, capras & hircos uenerantur, & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi sunt septentrionales singulis cruribus saltuatim currentes, uiuacissimæ pernicitatis. Autor Gellius.

Numidæ, seu Nomades mapalia sua palustris circunferunt: Propterea uagi uocantur à Lucano lib. 4. Alueos nauium inuersos etiam habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius locus, erat honoris locus, autore Sallustio. Lacte, ferina carne, & elephantis uescuntur. Viuunt in tabernaculis. Omnis eorum uita occupatur in pascendis gregibus. Equos regunt non fræno, sed uirga. unde Verg. infrænos uocat Numidas: Syllius, Hic passim exultant Numidæ, gens inscia fræni: Queis inter geminas per ludũ mobilis aures, Quadrupedẽ flectit non cedens uirga lupatis. Vxoribus perinde ac seruis utuntur. Nullas certas habent sedes.

Nigroæ regem habent monoculum.

Norici, populi sunt iuxta Pannoniam, ferro nobiles. Martialis: Grato non pudeat referre uersu Sæuo Bilbilin optimam metallo, Quæ uincit Chalybasq;, Noricosq;, Et ferro Plateam suo sonantem.

Neruij, Galliæ populi, uergentes in occidẽtem, Belgas quondam increpabant, quòd se populo Rom. dedidissent. Vnde à Lucano dictum est: Multumq; rebellis Neruius, & cæsi pollutus sanguine Cottæ.

Nasa

Nasamones, populi Africæ, naues Syrtibus illisas spoliant. Lucanus: Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis Syrtis alit: nam littoreis populator arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes. sic cum toto commercia mundo Naufragiis Nasamones habent. Et Mantuanus lib.1. de Cala. Nasamonum singulis adsunt uxores plures, cum quibus palàm congrediuntur, prætento baculo. Nuptiali cœna discumbentium singulos adit noua nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi domo allatum donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorum scientiam aucupantur incubantes manibus. Fidei sanctio maxima, idem sibi propinasse poculum. Sedentium habitu mortuos astituunt, idipsum inter moriendum attendentes, ut sedẽtes expirent. In diuinationibus sua sequuntur somnia. In præstanda fide de manu alterius uterque sumpto poculo bibit. Quòd si defuerit humor, collectum è terra cinerem lingunt.

Nabathæi dediti sunt cumulandis diuitiis. Apud eos multa dicitur publicè iis qui rem aliquo modo imminuerint. Crescentibus opibus augetur honos. Rara inibi seruitia. Ministris utuntur plurimum cognatis, uel sibi unusquisque minister est. In conuiuiis plura duodenis exiccasse pocula ignominiosum est. Rex quandoq; sibi & aliis ministrat. Vrbes habent nullis clausas mœnibus. Vtuntur camelis equorum uice. Perfuncta fato corpora habent stercoris loco. Regis cadauer in sterquilinium deiicitur. Sol illis sacratissimum numen.

Ophiogenes, populi sunt in Hellesponto, qui serpentum ictus contactu leuant, & manu imposita uenena extrahunt corporibus. Plinius lib.7. cap.2.

Pelusiotæ non comedunt cæpe. Capillum tondent senescente Luna.

Pyratæ Cilices olim uiuebant furto, & marinis latrociniis.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione syderum, literarum, naualiumq;, ac bellicarum artium.

Pandæ, seu Pandęi, Indorum populi, soli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Psylli populi sunt Africæ, quorum corpori ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Pygmæi sunt cubitales: infestantur à gruibus. Insidentes arietum caprarumq; dorsis & sagittis armati, ueris tempore uniuerso agmine ad mare descendunt, & oua, pullosq; earum aitum

cons

consumunt. Ternis mensibus eam conficiunt expeditionem, aliter futuris gregibus non resisterent. Casas luto, pennisq; & ouorum putaminibus construunt. Nonnulli in cauernis degunt. Horum omnium longissimi, non longiores sunt, quàm pedes duos & quadrantem.

Pandoræ, Indorum populi, degunt in conuallibus. Viuunt annos ducentos. In iuuenta candido sunt capillo, qui in senectute nigrescit.

Parthi, & Persæ unguentis madent. Vinum conficiunt ex palmis. Gloriam in bibendo quærunt, & quantò plus bibunt, tantò magis sitiunt. Dediti sunt crapulis, uescuntur cicadis. Fœtido sunt halitu propter indiscretos cibos, & nimium uini haustum. Quandocunque rex ad eos proficiscitur, unusquisq; pro facultate salutatum, & cum muneribus, reclinatis poplitibus regum pedes osculantur. Commiscebantur suis matribus, autore Tertulliano. Nam & parentibus cum liberis stupro coire fas est. Rex latet semper sub specie cuiusdam maiestatis. Multas habet uxores, quibus alternatim concumbit. Currum eius assectantur armatorum decem millia, hastis argento coruscantibus, spiculis auro præfixis. Regij currus latera ornantur deorum simulacris. Iugum collucet gemmis. Eorum Magi nihil præter olera, & farinam in cibum recipiunt. Herodotus ait, Persas à Græcis didicisse pueris abuti. His quandoque imperauit Gallus, qui propterea uocatur auis Persica. Furta impunè permittunt. Vino hilares, de dubiis rebus consultant. Statuas non erigunt, non templa construunt, non aras, licet regem instar numinis uenerentur. Conscensis montibus Ioui hostias immolant. Rem quoque diuinam faciunt Soli, Lunæ, Telluri, Igni, Aquæ & Ventis. Nefas, & maximum ducunt probrum, aut uomuisse, aut egessisse corporis excrementa aliquo spectante. Liberorum disciplina ternario perficitur numero, ut equos agitent peritè, sagittas doctiùs excutiant, & uera loquantur. Ante quinquennium, aut quadriennium, filius non admittitur in conspectum parentis, ut si in ipsa infantia contingat puerum perire, pater minus afficiatur. Inhonestum est referre, quæ factu sunt turpia. Turpe quoque, quicquam cuiquam debere. Item in flumen urinam profudisse, aut spuisse, uel omnino manus abluisse, piaculum opinantur. Fluuios enim colunt religiosissimè. Natalitiam cœnam quotannis rex apponit. Eidem singulis annis ebrietas semel permittitur. Quum Mithræ deo diuina res peragitur, saltat etiamnum. Equitare insuper,

& sal

& saltare discunt, existimantes, illum corporis motum robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgent, quàm se expleuerint cibo. Homines amant adunco naso, quòd eiusmodi fuisse Cyrum regem prodant annales. Vbi licentius uolunt indulgere conuiuiis, non uxores, uerùm pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad mensam accumbunt, & unà comessantur. At quum lasciuire uolunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno succedit, eius natalem quicunque in regno sunt, celebrant, simulq; in posterum quotannis eandem lucem sacris & festis uniuersa Asia prosequitur. Omnes ferè sunt subnigri, uel liuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & superciliis repandis, non indecoris barbis, capillisq; prolixis hirsuti. Omnes promiscuè uel inter epulas festosq; dies gladiis cincti cernuntur. Pro opibus quisque asciscit sibi matrimonia plura, uel pauca. Nemo post satietatem superfluos accipit cibos. Abundant inanibus uerbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxtà in aduersis rebus & prosperis, calidi, superbi, crudeles, uitæ necisq; potestatem in seruos & plebeios uendicantes. Cutes uiuis hominibus detrahunt. Nec ministranti apud eos famulo hiscere licet, uel loqui, uel spuere. Ingratos ante omnia seuerissimè puniunt. Ad iudicandum, usu rerum spectati, & alienis non indigentes consiliis, destinantur. Vtuntur armillis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarum mira pulchritudo. Nihil apud eos pingitur uel fingitur, præter uarias cædes & bella. Liberos instituunt, ut non nisi uera loquantur, & à mendacio abstineant. Mentiri turpissimum putant. Regi non licet quempiam interficere. Ab infantia utuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corruptissimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis scire uolet, petat Herodotum. Cælium cap. 2. libro 5.

Pictones uberrimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedecidæ, agreste hominum genus, Bactrianis ad occidentem coniuncti sunt. Tuguria latere primo struunt in montibus, foramine supernè relicto, unde lumen accipiunt. Altis præmuniuntur niuibus.

Pharisæi deliciis & mollitiei minimè indulgebant. Prosequebantur quod dictabat ratio. Maiores natu uenerabantur, ut ne uerbo quidem læsos uellent. Fato geri omnia credebant. Neq; tamen liberi arbitrij potestatem auferebant. Iudicium dei futurum sentiebant: nam & animas fatebantur immortales: Bonas aiebant

aiebant migrare in aliena corpora, malas trãsmitti ad æterna supplicia. Tantum suæ uirtutis concitarunt opinionem, ut numerosi populi multitudo ad eos uidendos conflueret. Dicti sunt Pharisæi ab instituto uitæ, quòd à cæteris abiuncti purissimè uiuerent. Nã Phares Hebræorũ idiomate interpretatur segregatio. Quiescebant in angustis tabulis, aut etiã spinis, uel lapidibus, ad cõprimendas corporis titillationes. Decalogum scribebant in membranulis, legebantq; in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phaselitæ populi in Pamphilia pisciculos salsos diis immolabant, & Cabro deo salsamentis rem peragebant diuinam.

Pariani, populi in Hellesponto, Amorem inter Deos uenerantur.

Pedalij, Indorum populi, nihil in sacrificiis aliud à diis petebant, quàm iustitiam, arbitrati se omnium rerum compotes futuros, si eam consequerentur.

Pannonij feroces fuerunt, & idonei bello. Ausonius: Armiferis acui quos ego Pannoniis. Et alibi: Saluere Augustum iubeo, natumq;, patremq;, Imperiis grauidas qua seco Pannonias. Mira fuit eius gentis in uictu lautitia. Omnes cuiusq; ætatis culinariam norunt artem. Auidissimi erant audiendi, studendi non ita. Vestium in patria neglectus. Alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduersus frigoris iniuriam braccis utebantur. Ouidius: Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Phigalei, qui Messeniis adiacent, uino adeò gaudent, ut non alibi quàm in cauponis habitent, hospitibus domos elocantes cum uxoribus. Hostilis tubæ ne in somno quidem sonũ perferunt.

Quodam tempore quum in **Psyllorum** finibus Auster perquàm ualidus & diuturnus flauisset, eoq; flatu uniuersa eorum aqua exaruisset, dolore moti constituerunt ulcisci iniuriam illam. Propterea communi edicto omnes sumptis armis in Austrum perinde, quasi hostem, iure belli profecti sunt. Atque ita profectis uentus magno spiritus agmine uenit obuiam, & uniuersos cum omnibus copiis, armisq;, cumulis arenarum & montibus operuit. Eaque ruina omnes ad unum perierunt. Autor Herodotus. Romæ in publicum egredi togatæ cogebantur mœchæ.

Rhodienſes ſacrificium quoddam peragebant, ubi res iurgiis, & uerbis male ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyndiæ ſacrificabant, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atq; inibi perpetuò manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animiq; præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi orientales, ex ſuis arboribus depectunt lanas tenuiſsimas, quas Bombyces uermiculi aranearum inſtar conficiunt ex tenuiſsimis filis. Vergil. libro 2. Geor. Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres. Auſonius: Iam pelago uolitat mercator ueſtifluus Ser. Seneca: Quæ Phœbeis ſubditus Euris, Legit Eois Ser arboribus. Idem: Et quocunque loco iacent Seres uellere nobiles. Iuſtiſsimi ſunt, & ducenteſimum uitæ annum excedunt. Rutilas habent comas, oculos cæruleos. Frugaliſsimi ſunt, & pacatioris uitæ cultores, uitantes reliquorum mortalium cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emenda fila, nulla ſermonum uice, rerum pretia ſolis proponunt oculis. Nihil ipſi comparant aduectitium. De his Martianus Capella: Seres, inquit, undis aſpergunt arbores ſuas, ut lanugo quæ Sericum creat, poſsit admitti. Aliarum gentium homines aſpernantur ac refugiunt.

Scythæ populi domos habent uolubiles in plauſtris. Horat. libro 3. Carmi. Campeſtres melius Scythæ, Quorum plauſtra uagas rite trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes uocat libro 3. ubi ait: - Tinxere ſagittas Errantes Scythiæ populi. Duodenos dies durant in fame & ſiti, uirtute cuiuſdam herbæ quæ uocatur Spartania. Strepunt equitatus gloria. Quum uident ſe magnopere indulſiſſe potui, arcuum chordas pulſare conſueuerunt, ut diſſolutum uoluptatibus animum ad priſtinam continentiam reuocent. Veſcuntur humanis carnibus. Hoſpites immolant, & interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi ſunt, & animoſi, propter frigidiſsimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum cauſa mortuos uocare. Sagittarum aciem tingunt uiperina ſanie, & humano ſanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem uiperas ubi iam perierunt, diebus aliquot ſinunt liqueſcere, mox ubi ſatis computruerunt, in ollam ſanguinem hominis unius totum infundunt, adobruuntque ſterquilinio, uaſe diligenter obturato. Vbi uerò ſanguis ipſe contabuit,

eximunt

eximunt, & saniei uiperinæ commiscent. Scythotauri furtorum licentia uictum solent sibi comparare. Aduenas cædunt hostiarum loco. Scytharum plerisque communia sunt omnia, præter ensem, & cyathum. Vxores item & liberi sunt inter promiscua. Simplicissimi fuerunt olim, & æquitatis obseruantissimi. Eò demum improbitatis peruaserunt, ut cunctis ad quos accederent, nares præciderent. Iracundi sunt. Peculiare est iis & Sarmatis, manibus defuncti uiri uxores interficere. Pabulo & pecori, non aruo student. Tympana ex corio curribus suis alligant hyemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus. Furta maximè execrantur, ut qui communia habeant omnia, & immunita. Ebrietas plus nimio frequens est. Hinc Scythissare uerbum, est inebriari. In solennibus conuiuiis circunfertur ingens patera, quam nulli accipiunt, nisi qui ex hostibus aliquot interfecerunt. Nullas habent urbes, nulla mœnia extructa. Domos secum ferunt singuli. Viuunt ex pecoribus. Simulacra, aras, & delubra non putant facienda, præterquàm Marti. Inopes sunt lignorum. Propterea quum pecudes excoriant, ossa quoque carnibus denudant, & succensis ossibus carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello quem primum uirum ceperint, eius sanguinem potant. Quoscunque in prælio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite fiunt participes prædæ, quam arripuerint. Hostium homicidas in magno habent honore. Qui nihil præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundant uaticinatoribus, qui cum uirgis diuinant. Quum rex aliquos afficit morte, omnes simul liberos interficit, illæsis fœminis. In faciendis fœderibus uinum sanguine mixtum epotant. Regi nullus uenalitius ministrat. Eo mortuo quinquaginta ministrorum eius strangulantur, ac totidem præstantissimi equi.

Sauromatæ, seu Sarmatæ, qui sunt inter Borysthenem & Istrum, uagi sunt, & mutant domicilia. Statius lib.5.Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoresq; domorum Sauromatas quaties? Sanguinem equinum permixto potant lacte. Tanta sunt barbarie, ut pacem non intelligant. Promissa sunt barba & longis capillis: Propterea uocantur intonsi. Seneca: Intonsis teritur qua uia Sarmatis. Inepti sunt ad pedestrem pugnam. Autore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad utranq; Rheni ripam habitantes flauos habent capillos, quos, ubi satis creuerunt, quodam artificio in nodum complicãt. Martialis lib.1. Crinibus in nodum tortis

fortis uenere Sicambri. Claudia. Flauam sparsere Sicambri Cæsariem.

Siculi pollent acumine, & uafritia. Propterea Maternus eos acutos uocat, & Apuleius libro II. Trilingues. Vnde Sicilisitare uerbum Plautinum, est astutè loqui. *Sicilisitare.*

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti sunt, & uillosi toto corpore, gaudentq; syluarum latebris, & hominum commercia refugiunt.

Suani gentes indomitæ auri tantùm metalla fodiunt.

Sabæi ditissimi sunt syluarum fertilitate odorifera; auri, metallis, agrorum, rigui mellis, cæræq; prouentu. Corpora defunctorum non pluris faciunt quàm stercora. Quinetiam reges ipsos inter sterquilinia reiiciunt.

Sarbotæ, populi Aethiopiæ ex Africæ parte, dicuntur esse octonûm cubitorum.

Sciopodes in maximo æstu humi iacentes resupini, umbra pedum se protegunt.

Soritæ Indorum piscibus uiuunt, quos unguibus dissectos sole torrent, & ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriæ, deliciis & uoluptatibus adeò indulserunt, ut luxuriosa omnia dicerentur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id est impudici. Conuiuia celebraturi anno prius per uocatores fœminas inuitabant, quò luxu, roseis gemmis, auro, unguentis, & uestibus exquisiti impendij cultæ, omnium ora in se converterent. Erant & fastu præturgidi. Hinc adagium, Sybaritæ per plateas. Artes quæ sono constant, à ciuitate reiiciebant, ne qua ratione interpellaretur quies. Quin gallos quoquè in urbe nutriri nolebant. Habebant in deliciis exiguæ staturæ homunculos, & catellos. Diuites si quando rusticatum ire uellent, curru uehebantur adeò lentè, ut diurnum iter tribus uix diebus conficerent.

Sardi, seu Sardiani, uenales olim pronuntiabãtur quum quis ludos ederet in capitolio. Hinc adagium, Sardus uenalis.

Solebant **Sueui** Germaniæ populi obliquare crinem, nodoq; substringere. Principes habebant ornatiorem capillum, quàm plebei. Quosdam eorum mores describit Pontanus lib. 5. de stellis dicens: Heluetij, Vsipetesq;, atque effera corda Sueui, Queis unum prædæ studium, ac durare sub ipsis Corpora fluminibus, teloq; assuescere dextram: Non urbis, non cura domus, agri'ue colendi: Venatu ducunt uitam, atque è lacte liquente: Et quod

Marte sibi spoliato ex hoste pararint Bella placent, fususq; hostili è corpore sanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi non regum Imperio. Autor Curtius.

Sadducæi dicebant mortalem esse animam, simul cum corporibus interire. Fatum negabant. Deum constituebant extra omnem mali patrationem, inspectionemq;.

Apud Indos duo erant Gymnosophistarũ genera, **Samarei**, & **Brachmanes**: Samarei pomis, oryza, aut farina tantùm alebantur. Rex eos colebat ut deos, illorum precibus pacem regno conciliari existimans. Existimabant animã esse in seruitute, quandiu cõcludebatur corpore: Liberam uerò ubi separata esset: Propterea uoluntariã plerũq; mortẽ oppetebãt. Hos domestici beatos existimabant: eos uerò qui superessent, deflebant ut infelices.

Syri leues sunt, & rebus nouandis magnopere procliues. Ludis præterea celebritatibusq; dediti. Perunguntur oleo pretioso, & linuntur unguentis. Maximam diei partẽ in concœnationibus absumunt & potu. Masculi à XIIII. anno, Fœminæ à XII. usque ad LXV. tributo obligãtur. Fortunã colunt. Proni sunt in cachinnos, & scommata. Diuino cultui satis dediti. Vnde Statius lib. 1. Syl. Quod ramis pia germinat Damascus. Operosissimi sunt in hortis. Hinc adagiũ, Multa Syrorum olera. Nec caruerunt mollitiei nota. Hinc Syrissare uerbum, est molliter uiuere.

Sogdij, populi prope Bactrianos, læti ad mortem festinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum sacerdotes æneo cultro tonderi solebant.

Apud **Sardos** parentes senio confecti fustibus cædebantur à filiis, & mox contumulabantur. Turpe siquidem putabant multo senio confectum superesse diutius. Magistratibus cogebantur ratiocinari, unde uiuerent.

Herodotus ait **Selenetidas** mulieres oua parere, indeq; nascentes homines, quinquennes decies esse nobis ampliores.

Aetate beati Hieronymi **Scoti** uescebantur humanis carnibus. Et quum per syluas porcorum greges, & armentorum reperirent, tamen pastorum nates, & fœminarum papillas solebant abscindere, & has solas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebant coniugem, sed pro libidine more pecudum lasciuiebant.

Sarabaytæ sacerdotes Aegypti habitabant in foraminibus petrarum, induti porcorum & boum pellibus, cincti funibus, discalceati,

ſcalceati, & ſanguine cruentati. Cauernis demum exeuntes paupertatem & abſtinentiam prædicabant, & barbam ſpectante populo ſibi peruellebant, nummisq; tali aſtu & commento adeptis, remeabant in ſuas ſpeluncas, & in ſumma lætitia furtim dapibus epulabantur.

Syracuſani olim erant opibus florentiſsimi, uoluptatibusq; ac deliciis addictiſsimi. Vnde & Syracuſana menſa tranſiit in prouerbium.

Sarracenorum mores ſic deſcribit Ammianus Marcellinus: Omnes, inquit, pari ſorte ſunt bellatores ſeminudi, coloratis ſagulis pubetenus amicti, equorum adiumento pernicium, graciliumq; camelorum per diuerſa reptantes in tranquillis uel turbidis rebus. Nec eorum quiſquam ſtiuam apprehendit, uel arborem colit, aut arua ſubigendo quæritat uictum: ſed errant ſemper ſine lare, ſine ſedibus fixis, aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga, uxoresque mercenariæ, conductæ ad tempus ex pacto. Atque ut ſit ſpecies matrimonij, dotis nomine futura coniunx haſtam & tabernaculum offert marito. Ita autem quoad uixerint, late uagantur, ut alio loco mulier nubat, alio pariat, liberosq; procul ducat, nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus uniuerſis caro ferina eſt, lactis abundans copia, herbæ multiplices, & quæ per aucupium capi poſſunt uolucres.

Scriptouini perpetuis ferè niuibus rigent, crudisq; ferarum carnibus ueſcuntur, quarum pellibus indumenta ſibi conficiunt. Autor Paulus Diaconus.

Olim **Spartani** ſuſtulerunt omnem uſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto, ferrumq; prætulerunt nummo ex eadem materia percuſſo.

Sigynnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hirſutos, puſillos tamen & geſtandis uiris inualidos, ſed qui iuncti currui perniciſsimi ſunt.

Samij gymnaſium Amori nuncuparunt, inſtitutis ſacris, quæ nocantur Eleutheria.

Apud **Sotianos**, Gallorum populos, rex ſexcentos apud ſe habebat ex prudentioribus, qui regi ipſi cóuiuebant, & commoriebantur uolentes adeò, ut non ſit inuentus, qui periculum ſubterfugeret.

Troglodytæ populi ſpecus excauant, quas habẽt pro domibus. Victus illis ſerpentũ carnes, ſtridor non uox, adeò ſermonis

commercio carent. Aſsidui ſunt in uenationibus, & mira clarent uelocitate: nam ſuper Aethiopiam ueIociores ſunt equis:

Incolæ **Taprobanes** inſulæ ædificia habent: modicè ab humo extantia. Item aurum, & argentum, & marmor teſtudinis ſimile. Præterea gemmas, & Margaritas præcipuæ bonitatis. Apud eos annona nunquam augetur. Neque ſunt fora, neq; lites. Herculem colunt. Populus regem eligit, ſenecta, clementiaq; uenerandum, & liberos non habentem. Et ſi poſtea gignat, abdicant, ne fiat hæreditarium regnum. Rectores ei dant xxx. Nec niſi multorum ſententia quiſquam damnatur capite. Appellatio eſt ad populum. Rex ſi delinquit, morte multatur, nullo interimente, ſed auerſantibus cunctis, & commercia etiam ſermonis negantibus. Agros diligenter colunt. Pomis abundant. Voluptas eſt in piſcatu, teſtudinum maximè, quarum ſuperficie domos integunt. Vita hominum centum annis modica.

Tonemphoæ canem habent pro rege, motu eius Imperia augurantes.

Thraces calculos colore diſtinctos pro experimento cuiuſcunque diei in urnam condunt, ac ſupremo die ſeparatos dinumerant, atque ita de unoquoque pronuntiant. Feruntur eſſe tam fragilis memoriæ, ut quaternarium numerando non poſsint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicoſi ſunt. Vnde & Martem natum apud eos fabulantur poëtæ. Vino ſe largius ingurgitant. Liberos in mercato uenundant. Virgines non aſſeruant, ſed quibus libuit uiris concumbere permittunt. Vxores ſeruant uehementer, easq; à parentibus coëmunt. Punctas notis eſſe frontes, nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, habetur pro honeſtiſsimo: agricolatorem, pro contemptiſsimo. Spoliis bellicis, & rapto uiuere pulcherrimũ. E' diis colunt Martem, Liberum, Dianam. Reges etiã Mercurium, per quem ſolum iurant, & à quo progenitos ſe aiunt. Ad magnatũ cadauera mactatis prius hoſtiis couiuantur, priusq; deflent, deinde combuſta ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſto inſuper tumulo uarij generis certamina proponunt, præcipuè monomachiam, id eſt, ſingulare certamen.

Tentyritæ, ſeu Tentyri, ſolo aſpectu & olfactu fugant crocodillos.

Tapyri populi ſunt in Parthia, qui uxores ſuas aliis uiris concedunt, quũ ex eis duos aut tres liberos ſuſceperũt. Vino perinde ac unguento oblinuntur. Iuſtitiam obſeruant. Strabo lib. II.

Tibareni, populi Scythiæ in Asia, quos amant, senio confectos suspendunt in patibulis. Iustissimi sunt, nec prius bello congrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, horam, hosti ex fide denuntiauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, uiri uelut ægritudine simulata in lectulis decumbunt, ut puerperæ, hisq; iacentibus præministrant uxores. Lusum amplexantur ac risus, quòd in iis maximam felicitatis partem arbitrentur esse constitutam.

Templarij hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M. XXX. post imperium Augusti. Frequentes, & assidui uersabantur in templis, unde tractum nomen. Simulacrum habebant summo factum artificio, cui hominis cutem superinduxerunt, & binos præfulgentes carbunculos sub ipsa fronte collocauerant, qui promicabant oculorum uice. Huic autem simulacro sacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potione firmiores & constantiores se futuros putabant. Eos uerò qui ex Templarij uirginisq; coniugio fuissent nati, subiecto igne torrebant, simulq; ex humore deliquato suum perungebant simulacrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore masculorum fœdissimo. Damnati sunt tandem in Viennensi cõcilio, & concremati, quotquot reperti sunt.

Apud **Thrausos** populos Thraciæ edito puero propinqui assistentes lugent, miserias huius uitæ recensentes, quas passurus sit infans ille. Hominem fato functum per lusum & lætitiam terræ mandant, referentes quot malis liberatus sit ille. Multas habent uxores, quæ si cõtingat uiro hominem exuere, certatim contendunt eius mortem sequi.

ARGVMENTA AB IMPOSSIBILI, EX DIVERSIS POETIS.

Vergilius Aegloga prima.

ANtè leues ergo pascentur in æthere cerui.
At freta destituent nudos in littore pisces,
Ante pererratis amborum finibus exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tygrim.

Idem Aegloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; sequenti
Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Antè lupos rapient hœdi, uituli antè leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ antè columbas,
Et conuersa retro rerum discordia gliscet.

Idem ibidem.

Pallida flauescant æstu sitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas uaga Flumina, retro
Flectite, & aduersi rursum diffundite campis,
Incurrant amnes paßim remeantibus undis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua,
Migrabunt casus aliena in corpora rerum.

Ouidius lib. 13. Metam.

Antè retro Simois fluet, & sine frondibus Idæ
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.

Idem lib. 14.

– Prius inquit in æquore frondes
Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ.

Idem libro 15.

Desinet antè dies, & in alto Phœbus anhelos
Aequore tinget equos. Idem lib. 1. de Ponto.
Nam prius incipient turres uitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ouidius lib. 2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, noxq;
Tardior hyberna solstitialis erit.
Nec Babylon æstum, nec frigora Pontus habebit,
Caltaq; Pæstanas uincet odore rosas:
Quàm tibi nostrarum ueniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
Altaq; quàm multis floreat Hybla thymis.
Et quot aues motis nitantur in aëre pennis,
Quotq; natent pisces æquore, certus eris.

Idem in eodem.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,

Et patiar

Et patiar fossis lumen abire genis.

Idem in eodem.

Nominis antè mei uenient obliuia nobis.

Idem lib.4. de Ponto.

Nam prius umbrosa carituros arbore montes,
Et freta ueliuolas non habitura rates,
Fluminaq; in fontes cursu reditura supino,
Gratia quàm meriti possit abire tui.

Idem in eodem.

Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,
In caput Euxino de mare uertet iter.
Vtq; Thyestææ redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.

Idem in eodem.

Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.
Et tepidus Boreas, nec sit præfrigidus Ister.

Idem in epistola Oenones ad Paridem.

Ad fontem Xanthi uersa recurret aqua.

Idem in epistola Helenæ.

Terra precor uultus obruat antè meos.

Idem lib.1. Elegiarum.

Antè uel à membris diuidar ipse meis.

Idem lib.1. de Arte.

Vere prius uolucres taceant, æstate cicadæ,
Mænalius lepori det sua terga canis.

Idem in Ibin.

Desinet esse prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cœli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno ueniet concordia fumo,
Quam uetus accensa separat ira pyra.
Et uer Autumno, Brumæ miscebitur Aestas,
Atque eadem regio uesper & ortus erit.

Idem lib.1. Tristium.

Spiritus hic uacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo.

Idem lib.4. Tristium.

Vere prius flores, æstu numerabis aristas,

Poma per autumnum, frigoribusq; niues.

Idem lib.5. Tristium.

Cana prius gelido desint absynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo.
Immemorem quàm te quisquam conuincat amici.

Lucanus lib.1.

- Omnia mixtis
Sydera syderibus concurrent, ignea pontum
Astra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietq; fretum. Fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poscet sibi, totaq; discors
Machina, diuulsis turbabit fœdera mundi.

Horatius lib.1. Carminum.

Sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis. Idem in Epodo.
Priusq; cœlum sidet inferius mari
Tellure porrecta super. Idem ibidem.
Simul imis saxa renarint uadis regnata.

Propertius lib.1.

Nulla prius uasto labentur flumina ponto,
Annus & inuersas duxerit antè uices.

Idem lib.2.

Nam citius paterer caput hoc discedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos.
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & sicco gurgite piscis erit.

Idem lib.3.

Flamma per incensas citius sedetur aristas,
Fluminaq; ad fontis sunt reditura caput,
Et placidum Syrtis portum, & bona littora nautis,
Præbeat hospitio sæua Malea suo. Idem lib.2.
Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,
Altaq; mortali deligere astra sono.

Persius Satyra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuenalis Satyra 10.

Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Quot Themison ægros Autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circunscripserit Hylus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas posſideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.

Statius lib.13.Syluarum.

- Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Idem lib.15.Syluarum.

- Potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quàm miseros lugere uetes.

Statius lib.17.Theb.

Antè hæc excusso frondescet lancea ferro,
Inachus antè retro nosterq; Achelous abibunt.

Idem lib.8.

- Citius me fulmina contra
(Infandum) ruere,& magno bellare parenti
Aspiciat.

Idem lib.3.Achill.

Sed pater antè igni, ferroq; excisa iacebit
Scyros,& in tumidas ibunt hæc uersa procellas Mœnia.

Claudianus in Conſ.Manlij Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Ossæ.

Idem de uictoria Stiliconis in Alaricum.

Irriget Aegyptum Tanais, Mæotida Nilus,
Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucaseisq; iugis calidoq; nigrantibus Austro
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.

Idem de Consulatu Probi.

Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.
Antè Thyestæis iterum conterrita mensis
Intercisa dies refugos uertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sydera quum radios spargent tellure sub ima,
Aëra quum piscis, quum colet æquor auis.
Quum ceruus pauidus Massylla per arua leones
Pellet, hyems tepidi tempore ueris erit.

Stroza pater lib.1. Eroticôn.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,
Et nouus Hesperio surget ab axe dies.
Antè Pado Tagus, atque Athesi miscebitur Ister.

Idem lib.5. Eroticôn.

Ergo Scylla prius, Scyllæq; aduersa Carybdis,
Præbuerint fessis pupibus hospitium.
Antè suo Nereus gelidas admiserit Arctos
Aequore, Terra polus fiet, & ignis aqua.
Mutatæ prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius extinguet ortus, referet occasus diem,
Pax antè fida niuibus & flammis erit,
Et Scylla Siculum iunget Ausonio latus,
Priusq; & multò uicibus alternis fugax
Euripus unda stabit Euboica piger.

Idem in Thyeste.

-Aethereas prius
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Consistet æstus unda, & Ionio seges
Matura pelago surget, & lucem dabit
Nox atra terris. Antè cum flammis aquæ,
Cum morte uita, cum mari uentus fidem
Fœdusq; iunget. Idem in Thebaide.
-Ipsa se in leges nouas
Natura uertet, regeret in fontem citas
Reuolutus undas amnis, et noctem afferet
Phœbea lampas, Hesperus faciet diem.

Idem in Hippolyto.

-Ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet uada
Incerta Syrtis, antè ab extremo sinu
Hesperia Tethys lucidum attollet diem,
Et ora damis blanda præbebunt lupi.

Idem in Octæo.

Iungentur antè sæua syderibus freta,
Et ignis undæ, tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies.

Idem in Hercule Octæo.

-Ante ab occasu dies

Nascetur Indis, antè glacialem polum
Scythas'ue tepida Phœbus afficeet rota.

Idem.

Descendat astris Luna desertis licet,
Et bruma messes uideat, & cantu fugax
Sit deprehensum fulmen, & uersa uice
Medius coactis fugerit stellas dies.

Idem ibidem.

Antè nascetur seges in profundo,
Vel fretum dulci resonabit unda,
Antè descendet glacialis ursæ
Sydus, & ponto uetito fruetur.

Idem ibidem.

Mutetur orbis, uallibus currat nouis
Ister, nouasq; Tanais accipiat uias.

Erasmus in adagiis.

Acanthida uincet Cornix.

Calphurnius apud eundem.

Astile credibile est, si uincat acanthida Cornix
Vocalem, superet si turpior ædona bubo.
Prius testudo leporem præuerterit.

Calentius lib.2.Eleg.

Antè per ignotos errabunt sydera fluctus,
Pascenturq; leues æquora lata boues.
Antè à squamiferis habitari piscibus æquor
Desinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo similis populus insidiabitur, antè
Proximus in uetitas corruet anguis aquas.

Pontanus lib.1. de Stellis.

Sed prius Herculei torrentia sydera monstri
Solstitio uicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conspicui summo de cardine mundi
Flaua Lycaonio surget Palantias axe,
Atque diem auerso subteruehet auster olympo.
Stabunt & cœli septem labentia signa.

Baptista Pius.

Nam prius in colles rebor uaga flumina ferri,
Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.
Sed prius æquorei damis iungentur Echini

Et mixto æripedi ſemine Gryphes equo.
Idem.
-Sthonio prius orbe tepeſcere credam
Memnonio, & tingi poſſe colore niues.
Excelſæq; uagis undabunt piſcibus Alpes,
Nullaq; Atlantæi gurgitis unda fluet.
Heſperioq; nitens Phœbus conſurget ab axe,
Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.
Idem.
Antè caput Nili deprendet, & ora Seſoſtris.
Deponet uirus & Stygis unda ſuum.
Idem.
Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani belua mole natet. Idem.
Aſtra ſagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis & obſcura nocte uehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum.
Luror & æthereos cinget ubique polos.
Et superûm iurare (licet metus urgeat illos)
Sancta cohors Stygias non dubitabit aquas.
Per ſyluas uolitare canes, uolucresq; ferarum
Cernemus duri luſtra habitare ſoli.
Committentq; lupi damæ ſua corpora roſtro,
Et lepus Arcadico roſtra habitata cani.
Et Phaëtontæi cygnus non immemor axis,
Fulmineas cupiet ſcandere poſſe domos.
Deſinet æquoreis caput obiectare procellis
Aeſacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbaq; Memnonidum canet exequialia mitis
Iuſta, neque hæc tumuli tinget herilis humum
Congeret aëria nidum ſuper arbore perdix,
Thysbæas linquet blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
Cui uolucris ſubitò data uerſicoloris imago,
Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
Labilis audaci Congro muræna relinques,
Et cum ſquamigeris Barre feris odium.
Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
Diliget, infidam rex Halietus auem.

Palladius Soranus.

Desinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem.

Mella prius fierent quæ sunt contraria dulci,
Duraq; spectares mollia saxa prius.

Idem.

Ergo mella prius fient contraria dulci,
Mollia dura prius, fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt semper redolentia, flores,
Pascua, rura, domos, uiuentia cuncta fouebunt.
Et pisces quin terra feret, quam nauita prudens
Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum nostro Galatea tuum de pectore nomen
Exibit, fugient propriis dum sedibus astra.
Mellis opes studium linquent, nidosq; columbæ,
Coniugium turtur, prædam lupus, arbuta capræ,
Custodita dolos mulier, mendacia seruus.

Idem.

- Validum prius ægra leonem
Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMporis, qua diu aliquid futurum significamus.

Vergilius Aegloga 5.

DVm iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit,
Dumq; thymo pascentur apes, dum rore cicadæ.

Ouidius lib.1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit & Ide,
Dum rapidas Simois in mare uoluet aquas.
Viuet & Ascræus, dum mustis uua tumebit,
Dum cadet incurua falce resecta Ceres.
Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma,
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.
Robora dum montes, dum mollia pabula campi,

Dum Tyberis liquidas Thuſcus habebit aquas.

Lucanus lib.1.

-Dum terra fretum, terramq́; leuabit,
Aër, & longi uoluent Titana labores,
Noxq́; diem cœlo totidem per ſigna ſequetur.

Syllius lib.6.

-Dum cæli ſedem, terrasq́; tenebit
Caſta fides, dum uirtutis uenerabile nomen Viuet.

Idem lib.7.

Dum Cete innabunt ponto, dum ſydera cœlo
Lucebunt, dum Sol inde ſe littore tollet.

Politianus.

-Dumq́; in tacito uaga ſydera cœlo
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Præuia luciferis aderit dum curribus Eos,
Dum uer triſtis hyems, Autumnum proferet æſtas,
Dumq́; fluet ſpirans, refluetq́; reciproca Tethys,
Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magni decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundi Solisq́; uices uariabilis annus
Sentiet, & ſolitos ſeruabunt ſydera curſus.

Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infeſtus Orion
Turbarit hybernum mare,
Intonſosq́; agitarit Apollinis aura capillos.

Seneca in Medea.

Dum terra cœlum media libratum feret,
Nitidusq́; certas mundus euoluet uices,
Numerusq́; arenis deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum ſiccas polus
Verſabit arctos, flumina in pontum cadent,
Nunquàm meus ceſſabit in pœnas furor.

Idem in Oedipo.

Lucida dum current annoſi ſydera mundi,
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq́; demiſſos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet lucifer ortus,
Altaq́; cæruleum dum Nerea neſciet arctos,
Candida formoſi uenerabimur ora Lyæi.

Tibullus lib.1.

Quem referant Musæ, uiuet dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum uehet amnis aquas.

Stroza pater.

-Erunt donec uaga sydera cœlo,
Donec erit tellus, æquora donec erunt.

Stroza filius.

-Phœbeia donec
Laurus & orbita erit, nomenq; Helyconidis umbræ.

Idem.

Dumq; polus uertet Pegaseæ signa carinæ.
Flacce tuæ dabitur palma secunda lyræ.

Idem.

Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia nostræ,
Dum fluet & refluet Venetam maris unda per urbem,
Tinctile dum Scythicas armabit missile dextras.

POETICA DESCRIPTIO,
qua docemus aliquid longè lateq; fieri.

Lucanus lib.1.

VNde uenit Titan, & nox ubi sydera condit,
Quaq; dies medius flagrantibus æstuat horis,
Et quà bruma rigens, ac nescia uere remitti,
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Meta.

Quaq; pater domitis Romana potentia terris.

Horatius lib.3. Car.

Dicar, qua uiolens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnator populorum.

Statius lib.4. Syl.

Ibis, quà uagus Hercules & Euan
Vltra sydera, flammeumq; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib.2.

Qua sua de cœlo prospicit arua Ceres,
Quaq; patent ortus, & quà fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

-Quà lucem premit
Aperitq; Tethys, quà ferens Titan diem,
Binos propinqua tingit Aethiopes face.

Idem.

Et quod Occasus uidet, & quod Ortus.

Idem.

Auroram inter & Hesperum,
Et quà Sol medium tenens,
Vmbras corporibus negat.
Quodcunq; abluitur cœlum.
Longo Tethyos ambitu.

Idem in Theba.

Quà lata terris spatia frugiferis iacent,
Et quà trahens opulenta Pactolus uada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæq; nascentem uidet ora Solem,
Quæq; ad occasus iacet ora seros.
Si qua feruenti subiecta Cancro est,
Si qua maioris glacialis ursæ,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quà terra mari cingitur alto, quaq; æthereo
Candida mundo sydera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus uagis
Complexus undis, ultimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quicquid Sol oriens, quicquid & occidens
Nouit, cæruleis Oceanus fretis
Quicquid uel ueniens, uel fugiens lauat,
Aetas pægaseo corripiet gradu.

Idem in Medea.

Quodcunque placidis flexibus Phasis rigat,
Pontusq; quicquid Scythicus à tergo uidet,
Palustribus quà maria dulcescunt aquis,

DESC

DESCRIPTIO MAGNI, ET frequentis numeri, per similitudines, & comparationes.

Verg'lius lib. 4. Georgicorum.

QVàm multa in foliis auium se millia condunt.
Vesper ubi aut hybernus agit de montibus imber.

Idem lib. 6. Aeneid.

Quàm multa in syluis Autumni frigore primo
Lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, ubi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.

Idem lib. 7. Aeneid.

Quàm multi Libyco uoluuntur marmore fluctus,
Sæuus ubi Orion hybernis conditur undis.
Vel quum Sole nouo densæ torrentur aristæ.
Aut Hermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib. 6. Aeneid.

Quantus ab occasu ueniens pluuialibus hœdis.
Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In uada præcipitant, quum Iuppiter horridus austris
Torquet aquosam hyemem, & cœlo caua nubila rumpit.

Ouidius lib. 11. Metam.

Somnia uana iacent, totidem quot messis aristas.
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.

Idem lib. 4. Tristium.

Meq; tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
Quotq; fretum pisces, ouaq; piscis habet.

Idem lib. 4. Trist.

Quot frutices syluæ, quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus. Idem ibidem.
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quot'ue soporiferum grana papauer habet.
Sylua feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Et tenerum pennis aëra pulsat auis:
Tot premor aduersis, quæ si comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.

Idem ibidem.

Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,

Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub hórrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent,
Tam me circunstat densorum turba malorum.

Idem lib.4.de Ponto.

Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent.
Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.

Idem lib.1.de Arte.

Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos
Aequore quot pisces, fronde teguntur aues,
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas.

Idem lib.2.de Arte.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla
Cærula quot baccas Palladis arbor habet,
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores.

Idem lib.3.

Sed neq; ramosa numerabis in Ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ.

Idem.

Quot noua terra parit flores, quum uere tepenti
Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems.

Statius lib.5.Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Syllius lib.7.

Quàm multa affixus cœlo sub nocte serena
Fluctibus è mediis sulcator nauita ponti
Astra uidet, quàm multa uidet feruoribus atris,
Quum Calabros urunt ad pinguia pabula saltus,
Vertice Gargani residens, incendia pastor.

Marullus.

Non tot Attica mella, littus algas,
Montes robora, uer habet colores.
Non tot tristis hyems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis.
Non tot spicula Medicis pharetris,
Non tot signa micant tacente nocte,
Non tot æquora piscibus natantur,

Non aër tot aues habet serenus,
Non tot Oceano mouentur undæ,
Non tantus numerus Libyssæ arenæ
Quot suspiria, quot Neæra pro te
Vesanos patior die dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ,
Laserpiciferis iacet Cyrenis.

Propertius lib.2.

Non tot Achæmeniis armantur Susa sagittis,
Spicula quot nostro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quantus incedit populus per urbes
Ad noui ludos auidus theatri,
Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æstas.

Idem in Oedipo.

Non tot caducas educat frondes Oeta,
Nec uere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur densum globo,
Fluctusq́; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cœlum secans,
Torpente Nilo pensat Arctoas niues.

Baptista Pius.

Cærula quot pisces, quot Lesbia terra racemos,
Mascula quot tellus tura Sabæa parit,
Plumiferas quot habet uolucres agitabilis aër,
Gargara quot messes, uina Phalernus ager.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS leuissimi, & miræ celeritatis.

Vergilius lib.10.Aeneid.

FVgit illa per undas
Ocyor & iaculo, & uentos æquante sagitta.

Lucanus lib.1.

-Et torto Balearis uerbere fundæ

Ocyor, & missa Parthi post terga sagitta. Idem lib.5.
Ocyor & cœli flammis & tygride fœta. Idem lib.9.
-Calido non ocyus austro Nix resoluta tepet.

Horatius lib.2.Car.

Ocyor ceruis, & agente nimbos Ocyor Euro.

Statius lib.6.Theb.

Quæ bello sic tela uolant, quæ nubila cœlo
Amnibus hybernis? minor est Iouis impetus igni.
Tardius astra cadunt, glomerantur tardius imbres,
Tardius in summos decurrunt flumina montes.

Idem ibidem.

-Credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiliisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Quum procul impasti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metusq;
Congregat, & longum dant cornua mista fragorem.

Sidonius.

Non sic fulminis impetus trisulci,
Non pulsa Scythico sagitta neruo,
Non sulcus rapide cadentis austri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquàm sic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.

Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica uelox manu
Excussa fertur, qualis insano ratis
Premente uento rapitur, aut qualis cadit
Delapsa cœlo stella, quum stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit uiam.

Idem in Hippolyto.

Fugit insanæ similis procellæ,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
Stella quum uentis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchisæ tumulum celebrauit Aeneas(stadiodromi, seu decursores in stadio fuerunt **Eurialus, Nysus, Diores, Salius, Patron, Helymus,**

mus, & Panopes.

Camilla regina fuit Volscorum, cuius celeritatem describit Vergilius in fine 7.libri, dicens:

Illa uel intactæ segetis per summa uolaret
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas,
Vel mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De **Achille**, Catullus: Nascetur nobis expers terroris Achilles, Qui persæpe uago uictor certamine cursus Flammea præuertet celeris uestigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimæram usus est equo Pegaso, sanguine Medusæ nato.

Perseus uerò in Medusam certaturus, accepit à Mercurio talaria & ensem, quibus adminiculis ambo per aërem ferebantur, Propertius lib.2. Non si Pegaseo uertaris in aëra dorso: Nec tibi si Persei mouerit ala pedes. Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui terga uetustas Pennati largitur equi.

Poëtæ fabulantur **Dædalum** inclusum labyrintho, propter liberatum Theseum, quum iudicium capitis expauesceret, alas sibi confinxisse, eoq; remigio periculum euasisse. Vergilius lib.6. Aeneidos: Dædalus (ut fama est) fugiens Minoïa regna, Præpetibus pennis ausus se credere cœlo, Insuetum per iter gelidas enauit ad Arctos.

De **Atalanta** uenatrice Arcadica Ouidius lib.10. Metamorphoseos: Forsitan audieras aliquem certamine cursus Veloces superasse uiros, non fabula rumor Ille fuit: superabat enim, nec dicere possis, Laude pedum, formæ'ne bono præstantior esset. Statius lib. 6. Theb. Quis Mænaliæ Atalantæ Nesciat egregium decus, & uestigia cunctis Indeprensa procis. Hanc enim dicunt certasse cursu in Hippomenem, dum ab eo in uxorem peteretur. Vnde idem Ouid. Dum talia secum Exigit Hippomenes, cursu uolat alite uirgo: Quæ quanquàm Scythica non segnius ire sagitta Aonio uisa est iuueni, tamen ille decoris Mirator magis est, cursus facit ipse decorem, Aura refert ablata citis talaria plantis. Hanc cursus concertationem Sidonius describit dicens: Emicuit pernix populo trepidante uirago, Nil toto tactura gradu, quum pallidus ille Respiceret medium post se decrescere campum, Et longas ad signa uias statuq; propinquo Pressus in hostili iam curreret anxius umbra, Donec ad anfractum metæ, iam iamq; relictus Concita ter sparso fregit uestigia pomo.

Mermeros, centaurus fuit pedum leuitate præstantißimus. Ouid.lib.12. Quiq; pedũ nuper certamine uinceret omnes Mermeros, accepto tum uulnere tardior ibat.

De **Phædimo & Dimante**, Statius lib.6. Theb. Et bis in Isthmiaca uictor clamatus arena Phædimus, alipedumq; fugam prægressus equorum Antè Dimas.

Claruit **Opheltes** nauta cursu uelocißimo. Sidonius: Qui uigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantasq; superbas.

Thalus fuit quispiam, quem Iupiter æreis pedibus finxisse dicitur: custodemq; Europæ adhibuisse, ac celeritate ter quotidie Cretam obiuisse. De quo nonnulli uolunt Catullum intellexisse illo carmine: Non custos si ego fingar ille Cretum. quamuis alij ad Dædalum referant.

Philippides C L X. stadia ab Athenis Lacedæmonem biduo cucurrit.

Canisthius cursor Lacedæmonius & **Philonides** Alexandri magni à Sicyone Elin uno die M C. stadia cucurrerunt.

Tiberius Nero uehiculis tribus ad Drusum fratrẽ in Germania ægrotantem festinans, ducenta passuum millia emensus est.

Iuba apud Plinium testis est **Troglodytarum** gentem miræ uelocitatis esse.

Ladas cursor fuit Alexandri uelocißimus. Mart.lib.2. Quid si per graciles uias Petauri Inuitum iubeas subire Ladam. Petauri autem dicuntur homines agiles, qui se per circulos immittunt, nascunturq; sub Delphine. Idem Mar.lib.11. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte frustra crure ligneo curres.

Atas puer Vipsano consule à meridie ad uesperum L X X V. millia passuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mar.lib.4. Siue leuem cursu uincere quæris Atan.

Philippus Lysimachi frater, regem per ducenta stadia uectũ pedes comitatus est, quum etiam lorica indutus arma gestaret. Autor Curtius lib.7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, ut curreret super triticeas aristas, nec oblæderet. Demaratus uerò etiam per mare incesisse prodidit. Autor Cælius cap.5.lib.5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui concessum est, ut super fluctus curreret perinde ac in terra super aristas ferretur, nec eas comminueret. Autor Higinus.

Mithridates, rex Ponti, ad ultimum uitæ tempus equitabat, iaculabaturq́; : & per mille stadia, dispositis per interualla equis una die discurrebat : Currus sex & decem equis agitauit.

Haraldus quidam nonnulla inusitatæ agilitatis spectacula exhibuit : nam duobus equis in stadium admissis utroque metam prior tenuit. Geminis siquidem bacillis inter currendum innixus crebris saltibus corpus concitabat. Autor Saxo.

Echion. Ouidius lib. 8. Metam. Impiger Eurytion cursuq́; inuictus Echion.

De **Lycaste**, Dianæ comite, Claudianus : Et cursu Zephyri nunquàm cessura Lycaste.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Vergilius libro 2. Aen.

IAmq́; iugis summæ surgebat Lucifer Idæ,
Ducebatq́; diem. Idem libro 3.
Iamq́; rubescebat stellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem lib. 7.

Iamq́; rubescebat radiis mare, & æthere ab alto
Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Idem libro 11.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Idem libro 11.

Aurora interea miseris mortalibus almam
Extulerat lucem, referens opera atque labores.

Idem libro 12.

Postera uix sommos spargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi, lucemq́; elatis naribus efflant.

Ouidius lib. 2. Metam.

-Fulget tenebris Aurora fugatis.

Idem libro 4.

Postera nocturnos Aurora remouerat ignes,
Solq́; pruinosas radiis siccauerat herbas.

Idem lib. 7.

Postera depulerant Auroræ lumina noctem.

Idem lib.9.

Postera lux radiis totum patefecerat orbem.

Idem lib.15.

Postera sydereos Aurora fugauerat ignes.

Idem lib.3.Fastorum.

Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus.

Idem lib.4.Fast.

Nox abiit, oriturq; Aurora.

Idem lib.6.Fast.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et uigil Eois lucifer exit equis.

Idem lib.1.de Trist.

- Cœlo nitidissimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.

Idem lib.1.Eleg.

Iamq; pruinosos molitur Lucifer axes,
Inq; suum miseros excitat ales opus.

Idem.

Iam super Oceanum uenit à seniore marito
Flaua pruinoso quæ uehit axe diem.

Lucanus lib.1.

- Et ignes Solis lucifero fugiebant astra relicto.

Lucretius lib.2.

Primum Aurora nouo quum sparsit lumine terras.

Idem lib.5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas
Matutina rubent radiati lumina Solis.

Statius lib.2.Theb.

Et iam Mygdoniis elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excussa comas, multumq; sequenti
Sole rubens. Illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumq, æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipsi uetet esse sorori.

Idem lib.3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deisq;
Purpureo uehit ore diem.

Idem lib.6.

Clara laboriferos cœlo Titania currus

Extulerat. Idem lib.2.Achill.

Iam premit astra dies,humilisq́; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos,& ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.

Idem lib.5.

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies,genitoq́; coruscæ
Lucis adhuc hebetem uicina nocte leuabat,
Et nondum excusso rorantem lampada ponto.

Syllius lib.1.

Pellebat somnos Tithoni rosida coniunx.

Idem lib.5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum,
Solis equi sparsere diem,iamq́; orbe renato
Diluerat nebulas Titan, sensimq́; fluebat
Caligo in terras nitido resoluta sereno.

Idem lib.6.

Iam Tartesiaco quos soluerat æquore Titan,
In noctem diffusus equos iungebat Eois Littoribus.

Idem lib.10.

Post ubi fulserunt primis Phaëthontia fræna
Ignibus,atq; sui terræ rediere colores.

Idem lib.11.

Postera lux Phaëthontis equos proferre parabat.
Iam rapidos omni curru splendente sub undis.

Idem lib.15.

Aurora ingrediens terris exegerat umbras.

Sidonius.

Iam Sol adultus rosidæ noctis humoré radio crescéte sorbuerat.

Stroza pater.

Verum ubi iam cœlo stellas Aurora fugauit,
Et redit exorto lucida Sole dies. Idem.
Aureus æquoreis ubi Sol caput exerit undis,
Oceaniq́; Aurora torum formosa reliquit.

Idem.

Deseruit solito formosior æquora Titan.

Sabellicus.

Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis.

Idem.

-Tenebris aurora fugatis

Tertia iam totum ueniens reserauerat orbem.

Pamphilus Saxus.

Tithoni croceum senis cubile.
Aurora aurigeris comis refulgens
Iam surgit, roseosq; clara uultus
Ostendit, Phaëthontis & citatis
Currunt flammigeri rotis Iugales.

Politianus in Nutricia.

Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.

Idem.

Extulerat roseo Cynthius ore diem.

Lactantius de Phœnice.

Lutea quum primum surgens Aurora rubescit,
Quum primùm rosea sydera luce fugat.

Catullus.

Sed ubi horis aureis Sol radiantibus oculis
Lustrauit æthera album, sola dura, mare ferum,
Reppulitq; noctis umbras uegetis sonipedibus.

Seneca in Hercule furente.

Iam rara micant sydera prono
Languida mundo, nox uicta uagos
Contrahit ignes, Luce nouata.

Idem in Troade.

Summa iam Titan iuga.
Stringebat, ortus uicerat noctem dies.

Idem in Octauia.

Iam uaga cœlo sydera fulgens
Aurora fugat, surgit Titan
Radiante coma, mundoq; diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Vergilius libro 8. Aeneid.

SOl medium cœli conscenderat igneus orbem.

Ouidius lib. 2. Metam.

Iamq; dies medius rerum contraxerat umbras,
Et sol ex æquo meta distabat utraque.

Idem in Arte.

Iamq; dies medius tenues contraxerat umbras.

Statius lib. 4. The.

Tempus erat, medij quum Solem in culmine mundi

Tollit

Tollit anhela dies. Idem libro 5.
Sol operum mediis summo librabat olympo
Lucentes ceu staret equos.
Marullus.
Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.
Val.Flac.lib.3.
Iam summas cœli Phœbus candentior arces
Vicerat,& longas medius reuocauerat umbras.
Pontanus.
Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS, seu aduentus eius.

Vergilius 1.Aeg.
ET iam summa procul uillarum culmina fumant,
Maioresq́; cadunt altis de montibus umbræ.
Idem Aeg.1.
Et Sol crescentes decedens duplicat umbras.
Idem in Culice.
Iam quatit,& biiugis oriens herebo cit equos nox,
Et piger aurato uesper procedit ab Oeta.
Idem lib.2. Aen.
Vertitur interea cœlum,& ruit Oceano nox,
Inuoluens umbra magna terramq́; polumq́;.
Idem in eodem.
Tempus erat,quo prima quies mortalibus ægris
Incipit,& dono diuûm gratissima serpit.
Idem lib.3.
Nox erat,& terris animalia somnus habebat.
Idem in eodem.
Sol ruit interea,& montes umbrantur opaci.
Idem lib.4.
Nox erat,& placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras,syluæq́; & sæua quierant
Aequora,quum medio uoluuntur sydera lapsu,
Quum tacet omnis ager,pecudes,pictæq́; uolucres,
Quæq́; lacus late liquidos,quæq́; aspera dumis
Rura tenent,somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas,& corda oblita laborum.

Idem

Idem libro 8.

Nox erat, & terras animalia fessa per omnes,
Alituum pecudumq; genus sopor altus habebat.

Idem in eodem.

Nox ruit, & fuscis tellurem amplectitur alis.

Ouidius lib.8.Metam.

Iam labor exiguus Phœbo restabat, equiq;
Pulsabant pedibus spatium decliuis Olympi.

Idem lib.10.

Tempus erat, quo cuncta silent.

Idem lib.11.

Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Hesperium temone fretum. Idem in eodem.
-Nox cœlum sparserat astris.

Idem libro 14.

Presserat occiduus Tartesia littora Phœbus.

Idem libro 15.

Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima sydereum nox.

Idem libro 1.Fast.

Nox erat, & uino somnum faciente iacebant
Corpora diuersis uicta sopore locis.

Idem libro 2.

Nox erat, & tota lumina nulla domo.

Idem libro 4.

Interea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit, & secum somnia nigra trahit.

Idem in eodem.

Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Idem libro 6.

Nox erat, & uinis oculiq; animiq; natabant.

Idem libro 1. Tristium.

Iamq; quiescebant uoces hominumq; canumq;,
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano custos Erymanthidos ursæ.

Idem libro 3.de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna fenestras.

Lucanus libro 3.

-Titan iam pronus in undas

Ibat,

Ibat, & igniferi tantum demerserat orbis,
Quantum deesse solet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox subit, atque oculos uastæ obduxere tenebræ.

Statius lib.1.Syl.

Nox silet, & nigros imitantia murmura somnos.

Idem lib.1.Theb.

Iamq; per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo subuecta silenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga.
Iam pecudes uolucresq; tacent, iam somnus auaris
Inserpit curis, pronusq; per aëra nutat,
Grata laboratæ referens obliuia uitæ.

Idem lib.3.

Soluerat Hesperij deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq; lauabat.
Oceani sub fonte comam.

Idem.

Nox subiit, curasq; hominum, motusq; ferarum
Composuit, nigroq; polos inuoluit amictu.

Idem lib.8.

Tempus erat, iunctos quum iam soror ignea Phœbi
Sentit equos

Idem libro 12.

Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, aliis rediturus ab undis.

Idem lib.4.Achilei.

Frangebat radios humilis iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis.

Syllius lib.10.

Donec anhelantes stagna in Tartessia Phœbus
Mersit equos, fugiensq; polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.

Idem lib.11.

Iamq; diem ad metas defessis Phœbus Olympo
Impellebat equis, fuscabat & Hesperus umbra,
Paulatim infusa properantem ad littora currum.

Idem libro 15.

Nox somni genitrix mortalia pectora curis.

Purgarat, tenebræq; horrenda silentia habebant.

Ausonius.

Condiderat iam Solis equos Tartesia Calpe,
Stridebatq; freto Titan insignis Ibero.

Stroza pater.

- Quum sol Antipodum populos illata luce reuisit.

Sabellicus.

Iam fuscis prouecta rotis nox atra ruebat
Oceano, uallesq; umbris complexa cruentas.

Pamphilus.

- Oceani piceis incincta tenebris,
Nox caput ex undis tollebat. Idem.
Oceani tumidis iam nox caput extulit undis.
Iam uibrat tremulum candida Luna iubar.

Cleophilus.

Nox erat, & pleno lucebat Cynthia cornu.
Ibat & Arctoo tardior ursa polo.

Val Flac.

Et iam prona leues spargebant sydera somnos.

Idem.

Iamq; sopor mediis tellurem presserat oris,
Et circum tacito uolitabant somnia mundo.

Idem.

Nox hominum genus & duros miserata labores,
Rettulerat fessis optata silentia terris.

Martianus Capella.

Sed purum astrificis cœlum scandebat habenis
Nox reuocans merso fulgentia sydera Phœbo.

Sabellicus.

Iam cœlo propulsa dies concesserat umbris,
Perdideratq; suos tellus obducta colores.

Idem.

Cœperat Hesperio Titan se mergere fluctu.
Versus in Antipodas, iam serus lumina Vesper
Compositura diem prono spargebat Olympo.

Idem.

Phœbus ad Hesperiam Tethym iam flectere cursum
Cœperat.

Pontanus.

Nec color ullus erat rebus, tenebrisq; malignis

Et cœlum & terras nox circunfuſa tenebat.

Idem.

Nox cœlum tenet,& fuſcis iuga uerſat habenis.

Tibullus lib.2.

Ludite,iam nox iungit equos,currumq́; ſequuntur
Martis laſciuo ſydera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cœlum ſparſerat ſtellis.

DESCRIPTIO MEDIAE NOCTIS.

Ouid.lib.9.

NOctis erat medium,curasq́; & corpora ſomnus
Soluerat.

Horatius lib.2.Ser.

-Iamq́; tenebat Nox medium cœli ſpatium.

Statius lib.3.Achill.

Scandebat roſeo medij faſtigia cœli
Luna iugo,totis ubi ſomnus inertior alis
Defluit in terras,mutumq́; amplectitur orbem.

DESCRIPTIO AEQVINOCTII.

Seneca.

LIbra Phœbeos tenet æqua currus,

Lucanus libro 8.

Tempus erat,quo Libra pares examinat horas,
Non uno plus æqua die.

Ouidius.

Impoſitamq́; ſibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

DIbutades Sicyonius primus fuit figulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusq́; perſonas tegularum extremis imbricibus impoſuit. Vide Plinium lib.35.cap.11. Sunt qui in Samo primos omnium plaſticen inueniſſe Ideochum, Rhetum,& Theodorum tradant. Autor idem Plinius.

Encirapus, & Eugrammus Italiæ plaſticen tradiderunt. Hominis imaginē gypſo ex ipſa facie primus omnium expreſsit, ceraq; in eam formam gypſi infuſa emendare inſtituit Lyſiſtratus Sicyonius frater Lyſippi. Hic & ſimilitudinem reddere inſtituit, & de ſignis effigiem exprimere inuenit.

Plaſtæ

Plastæ laudatissimi fuerunt **Demophilus & Gorgasus.** **Calcosthenes** cruda opera fecit Athenis.

M. Varro tradit sibi cognitum Romæ **Postumium,** qui tubas, & pisces fecerit, quos aspectu discernere à ueris non potuisses.

Idem magnificat **Arcesilaum,** Luculli familiarem, cuius proplastice pluris uenibat ab artificibus ipsis, quàm aliorum opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæsaris.

Praxiteles plasticen matrem statuariæ, sculpturæq;, & cælaturæ esse dixit. Neque unquam aliquid fecit, antequam finxit.

Turianus Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit. Fecit & Herculem eadem materia. Tales enim effigies deûm tunc erant laudatissimæ. Hæc omnia habet Plinius lib. 35.

Vatinia uasa. **Vatinius** Beneuentanus calices uitreos faciebat. Hinc uasa Vatinia dicuntur uitrea. Martialis libro 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in Distichis: Vilia sutoris calices monumenta Vatini Accipe.

Thericles figulus fuit Corinthius, à cuius nomine fictilia quædam uasa Thericlea dicta sunt.

SACCVLORVM NOMINA.

SAccus in primis dicitur Culleus, seu maius marsupium, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua sunt Sacculus & Saccellus. Iuuenalis Saty. 11. Sacculus è cœlo descendit. Saccus niuarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenuabantur, unde refrigerabantur uina. De hoc Martialis: Attenuare niues norunt, & lintea nostra.

Saccularij dicuntur latrones & incisores marsupiorum. Plautus appellat zonarios sectores. Græci Balantiotomos. Aeschines apud Cælium: Adducent (inquit) illum ueneficum, Balantiotomum, qui remp. incidit.

Loculus, seu Loculamentum dicitur capsa in qua seruatur pecunia. Martialis: Hos nisi de flaua loculos implere moneta Non decet, argentum uilia ligna ferent. Ouid. lib. 6. Fast. Gramina continuo loculis depromit eburnis.

Marsupium, Cato: Maiorem curam habere marsupij nostri, quàm uitæ.

Mantica dicitur pera uiatoria.

Pera capitur pro sacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart, lib. 4. Cum baculo peraq; senem. Idem in Dist. Dormiat & tetrico cum

eum cane pera rogat. Compositum est Hippopera equestris capsa. Et Sacciperium, ex pera & sacco.

Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ dicuntur marsupia, in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. Vnde confiscare uerbum. Iuuenal. Sat. 3. Res fisci est ubicunque natat.

De **Pasceolo** Plautus in Rudente: Nummi (inquit) octingenti auri in marsupio inferunt, præterea centum denaria Philippea in pasceolo seorsum. Idem de Sacciperio, & Vidulo: Quæ nam balæna, inquit, meum uorauit uidulum, aurum atque argentum ubi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marsupium, quod plenum argenti fuit in sacciperio.

De **Hippoperis** Anneus Seneca in Epistolis: Cantherio (inquit) uehebantur, impositis quidem hippoperis, ut secum utilia portarent.

LOCORVM INSIGNIVM INDEX

TOMI PRIMI.

Solis

FINIS.

IOAN. RAVISII TEXTORIS OFFICINAE EPITOMES,

*

TOMVS II.

Cum copiosissimo rerum & verborum Indice.

LVGDVNI, APVD HAERED. SEB. GRYPHII.

1560.

SERPENTVM QVORVNDAM NOMINA.

YTHON, à poëtis serpens fuisse dicitur, natus ex putredine terræ post diluuium Deucalionis. Hunc Apollo interfecit, & ab interfecti nomine dictus est Pythius. De hoc Ouidius lib. 1. Metamorph. - Sed te quoque maximè Python Tum genuit, populisq; nouis incognite serpens Terror eras, tantum spatij de monte tenebas. Hunc deus arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisq; fugacibus usus, Mille grauem telis exhausta penè pharetra Perdidit effuso per uulnera nigra ueneno.

Hæmorrhoïs, serpens morsu sanguinem elicit. Moratur in petrosis recessibus, colore partim sanguineo, partim nigro. Tardè pigreq; serpit, nec nisi obliquo itinere. Lucan. libro 9. At non stare suum miseris passura cruorem, Squamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes.

Salpinga formam habet tubæ, eiusq; latebra calcata mortifera est. Lucanus libro 9. Quis calcare tuus metuat Salpinga latebras?

Basiliscus in solitudinibus Africæ habitat. Candida in capite macula, uelut diademate quodam, ornatus est. Acutissimum habet caput, os rude, oculos & colorem ad nigredinem uergentes. Palmum non excedit, solo tamen halitu serpentem quamlibet magnum suffocat, tanta est ueneni acuitate. Eum si quis uel baculo attigerit, paulò pòst moritur. Hunc Plinius Regulum uocat. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices: rumpit saxa: non cõtactas modò, uerum & afflatas exurit herbas. Talis uis malo est. Huic tamen exitio est mustellarum uirus eius cauernis illatum. Hominem si inspiciat, solo intuitu perimit. Lucanus lib. 9. Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes Ante uenena nocens, latè sibi submouet omne Vulgus, & in uacua regnat Basiliscus arena.

Cerastis in corpore eminere dicuntur quadrigemina cornicula, quorum motu, reliquo corpore occultato, solicitat ad se aues. Lucanus lib. 6. Aut uiuentis adhuc Libycæ membrana Ce-

rastæ. Statius libro 11. Crinalem attollit longo stridore cerasten.

Geminum caput habet **Amphisibena**, hoc est ad caput, & ad caudam, tanquàm parum esset uno ore fundi uenenum, inquit Plinius. Capite intrinsecus nitibundo, serpit tractibus orbiculatis. Luc. lib. 9. Et grauis in geminum surgens caput amphisibena.

Demorsis ab **Aspide** nullum est remedium, præterquàm si confestim partes contractæ amputentur. Vnde natum adagium, Morsus aspidis, de malo immedicabili. Nam ut ait Aelianus, eius morsus immedicabilis est, præcipuè si de rana gustarit. Nec ab ullo uincitur, preterquàm à muliere, quæ uel aspectu, contractuq; solo necat. Nicander apud Erasmum: Aspida crudelem cuius super omnia morsus Immedicabilis est. Aspis nunquàm uagatur sine compare. Quod si contigerit alteram interimi, protinus altera persequitur percussorem in mediis quoque fori turbis agnitum. Ictus ab hoc serpente intra quatuor horas emoritur. Color huic niger, quandoque cinereus, interdum fuluus. Bellum gerit internecinum cum Ichneumone: cui quoniam se imparem uidet Ichneumon, multo se tergorat luto: Itaque ubi ad certamen uenitur, aspis nihil potest arripere morsu, præter loricam terream: quo fit, ut obliquo capite hostem speculatus Ichneumō, eius fauces arripiat, mōstrumq; exanimet. Lucanus lib. 4. Aspidas ut Pharias cauda sollertior hostis Ludit, & iratas incerta prouocat umbra, &c. Porrò Aegyptij reuerētur Aspidem, & in deliciis unà cum pueris educant, adeò mansuefactam, ut mensis assistat, & unà comedat pultem farinæ ex melle appositam. Eorum reges in diademate aspidis figuram portant, quòd imperij firmitatem portendat. Aspis quos percusserit, in mortiferum somnum redigit: unde somniculosa dicitur. Lucanus libro 9. Aspida somniferam tumida ceruice leuauit. Cinna apud Gellium: Somniculosam ut Pœnus aspidem Psyllus. Perrumpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Hebetes habet oculos, non in fronte, sed in temporibus. Gigni quandoque Aspidas quinûm cubitorum, in libris est obseruatum.

Ichneumon nascitur in Aegypto, Aspidem odit usque ad bellum, eiusq; oua sectatur, & inuenta perdit, ut à fœtu sibi timere desinat. Martialis libro 7. Delectat Marium si perniciosus Ichneumon.

Viperæ fœtus enecta matre prodeunt, ut inter pisces Acus. Mas in coitu exanimatur, capite in os fœminæ inserto, præque uoluptate ab ea exciso. Sola serpentium Vipera terra conditur: cæteræ

cæteræ arborum aut ſaxorum cauis: Oua parit unius coloris, & mollia, ut piſces. Tertia die intra uterum catulos includit: deinde ſingulos diebus ſingulis parit, uiginti ferè numero. Itaque cæteri tarditatis impatientes, prærumpunt latera, & matrem enecant. Mantuanus: Et emoriens infauſto uipera partu. Viperam ferunt exuſtam & in cinerē dilapſam mederi ſuo morſu. Autor Lactantius: Apollonius apud Philoſtratum uiperam eſſe uiſam refert, ſerpentes quos peperiſſet, lambentem, quaſiq; expolientem. Legitur in Theophraſti monumētis uiperarum morſibus tibicinem ſcitè modulateq; adhibitū mederi. Ab iis demorſos ferunt nemini uulnus ſuū uelle patefacere, niſi quos eadē ui morbi quandoq; iactatos cōpererint, ceu qui non experti ſunt, naturam morbi neſciant. In Phœnicia ſolo Viperarum halitu perneccantur homines. Quod radicum illic ſuccreſcentium potentia creditur fieri.

Hydri in aqua uiuunt, nulli ſerpentium inferiores ueneno. Horum iecur, ſeruatū aduerſus percuſſos ab iis, auxiliū eſt. poëtæ fingunt, Hydram ſerpentem fuiſſe numeroſis capitibus, quorum quum unum ab Hercule demetebatur, mox renaſcebantur gemina. Percuſsis ab Hydro odor grauis excitatur: afficiuntur inſuper obliuione rerum, uidenturq; nebulam præ oculis habere, in horrorem ac rabiem agi. Tertia demum die pereunt.

Stellio ſerpens eſt Lacertæ ſimilis, circulis quibuſdam, & uelut lucentibus guttis, in modum ſtellarum depictus. Eius morſus hominem ſtupidum facit, rarò tamen interficit. Fel in aqua tritum muſtellas congregare dicitur. Rore tantùm uiuit. Nullum animal fraudulentius eſt. Vnde crimen Stellionatus, & Stellatura dicuntur.

Salamandra figuram habet Lacerti, nunquam niſi magnis imbribus prouenit, à ſerenitate deficiens. Huic tantus rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo quàm glacies. Populos improuidos necare poteſt. Nam ſi arbori irrepſerit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint, necat frigida ui, nihil aconito diſtans. Quinimò ſi contracto ab ea ligno uel pede cruſta panis incoquatur, idem ueneficium eſt, uel ſi in puteum cadat. Eius uenenum ab iis extinguitur, qui ueſcuntur illa.

In **Cantharidum** genere non reperitur fœmina. Mas in orbem ſinuatus ſeſe dies XVIII. fouet, mox fœtus paulatim excludit. Propterea Aegyptij ſtatuis uirorum fortium hoc animal impreſſerunt, quòd nulla muliebri mollitia uirtus effœminata uiris conueniat.

Anger genus est serpentis, qui aliter Cruciator & Spatarius dicitur.

Cæcilia, serpens est, qui à cæcitate meruit nomen. Columella lib. 7. Est & magnorum animalium noxium uirus: nam & Vipera, & Cæcilia sæpe quum in pascuis bos improuidè supercubuerit, lacessita onere morsum imprimit.

Chersydros serpens tam in aquis, quàm in terra moratur. Lucanus: Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arua Chersydros.

Cæcinia parua est & gracilis serpens, nullius propè ueneni.

Chelydrus eundo sese conuoluit per terram. Luc. Tractiq; uia fumante Chelydri. Emittit fumum qua serpit. Mantuanus: Clades fumosa Chelydrus. Pamphilus: O' quæ fumiuomos geris Chelydros.

Dipsas minor est Vipera. quos momordit, inardescunt siti: quam quum multo potu uolunt extinguere acrius incendunt & ea paulò post emoriuntur. Vnde & nomen traxit. Dipsa enim Græcè dicitur sitis, & dipsao sitio. Duas habet in cauda nigras lineas, corpore reliquo albicante. Eius uenenis resistunt Lauri folia, cortex, & baccæ. De Dipsade Lucanus lib. 9. Stabant in margine siccæ Aspides, in mediis si iebant Dipsades undis.

Echidna putatur eadem esse, quæ & uipera. Capitur & pro hydra ab Hercule occisa. Ouidius lib. 3. Fast. Sanguine Centauri lernææ sanguis Echidnæ Mixtus ad auxilium tempora nulla dabat. Capitur & pro quocunq; serpente. Ouid. lib. 9. Metamor. Pars quoq; lernææ serpens eris unus Echidnæ.

Lacertarum duo sunt genera. Maiores, quæ & uirides dicuntur: Minores, quas Calcides uocant. In utroque genere mas Lacertus dicitur. Verg. Nunc uirides etiam occultant spineta Lacertos.

Natrix serpens aquas inficit ueneno. Lucanus lib. 9. Et Natrix uiolator aquæ. Mantuan. in Alphonso: Ex Natrix inimicus aquis.

Nepa scorpium significat. Cicero lib. 5. de Finibus: Serpere anguiculos, natare anaticulas, uolare merulas, cornibus uti uideas boues, nepas aculeis, suam cuiq; esse naturam.

Pharias dum serpit, sulcum in terra facit cauda, & super eam ferè ambulat. Fuluus est colore, oculis uelox, ore lato, morsu non maligno. Propterea ueteres Aesculapio sacrum fecerunt. Pedes habet

habet prope caudam. Luca.lib.9. Et contentus iter cauda sulcare Pharias.

Prester quem momordit, extemplo reddit immobilem, & alienum mente, mox Pilis defluentibus cum pruritu ac uentris solutione absumit. Lucanus lib.9. Oraq; distendens auidus spumantia prester. Idem Nasidij à prestere percusi mortem hoc modo describit: Nasidium Marsi custodé torridus agri Percusit prester: illi rubor igneus ora Succendit, tenditq; cutem pereunte figura, Miscens cuncta tumor toto iam corpore maior: Humanumq; egressa modum super omnia membra Efflatur sanies latè tollente ueneno Ipse latet penitus congesto corpore mersus, Nec lorica tenet distenti corporis æstum. Mantuanus: - Et inflatis prester qui faucibus æstum Expuit.

Seps, modicus est serpés, cuius tamen ictu percussa putrescunt membra: nam quicquid momordit, in putredinem resoluitur. Lucanus lib.9. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. Colorem quem attigit, reddit. Quatuor dentibus armatus est.

Boa, serpens in tantam excrescit magnitudinem, ut in aluo occisæ repertus sit infans imperante Claudio. Alitur primo bubuli lactis succo, unde meruit nomé. Mantua. Turpi Boa flexilis aluo.

Cenchris crebras habet maculas in milij similitudinem. Rectè serpit. Lucan.lib.9. Et semper recto lapsurus limite Cenchris.

Crocodilus quadrupes est. Fit ex minimo maximus. Ex ouo enim ad XXII. cubitos excrescit. Quatuor menses hyemales non comedit. Elinguis est, uentre, dorso & cauda prælongus, squamis prædurus, ostrearum modo obtectus. Audax in fugientes, in persequentes timidus. Sexagenis diebus oua parit sexagena, totidemq; diebus fouet. Dentes habet, & menses uiuit eodem ferè numero. Insidiatur his qui aquatum eunt. Si in potu hirudines hauserit, aduersus solem in littore dehiscens extenditur: mox auis Trochilus, dapis illecebra captus, rostro oris prælongo hirudinem extrahit: quinetiam dormientem excitat Crocodilum, si ab Ichneumone hoste parari uideat insidias. Hoc animal uenerantur Aegyptij, eiq; sacros dies statuerunt. Et si contingat liberos ab eo rapi, parentes lætantur, tanquàm se deo placere existimantes, cui escam genuerunt. Contra uerò Tentyri populi reiiciunt, captumq; arbore suspendunt, & multis prius affectum uerberibus, postmodum comedunt. Reperitur in Nilo. unde Plinius, Crocodilum, inquit, habet Nilus, quadrupes malum. Oua parit humi: Diem in sicco agit, totam noctem in flumine.

Oculos habet suillos, dentes magnos prominentes atq; serratos. Inferiorem maxillam nō mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues habet robustos, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus.

Enydris serpens est masculus & albus. Viuit in aquis. Gaza Lutricem conuertit.

Iaculus arbores subit, é quibus ui maxima turbinatus penetrat quodcunq; animal obuium fecerit fortuna. Luca. Et Natrix uiolator aquæ, iaculiq; uolucres.

Scincos similis est Crocodilo, minor Ichneumone cōtra uenena præcipuum antidotum. Item ad inflammādam uirorum uenerem. Nascitur in Nilo.

Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet. Et quoniam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui captat stupentes. Pellem exuit hyberno tempore. Luca. Et Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis Exuias positura suas.

Sepa species est lacertæ, quæ in uino pota morsus suos sanat.

Spondylis serpens omnes persequitur radices. Plinius.

Aconcia teli modo serpendo ruit.

Sipedon reptilis est, Hæmorrhoide aliquanto uelocior. Iter obliquat, Morsu profundè penetrat, plaga mox putrescente.

Porphyrus palmi est magnitudine, capite candidissimo, reliquo corpore purpureo. Innocuus est morsu, quia edentulus. Inuenitur in uadosis Indiæ locis. Captum incolæ cauda suspendūt, & defluentem ex ore uiuentis liquorem excipiunt uasculis æreis.

Draco bellum, & odium genuinum exercet in Elephantem, eiusq; oculos & iugulū petit, donec humi concidens Elephas, simul & Draconem mole corporis occidit. Oculos habet æstimatione gemmarum, Dentes graciliores apro. Cristati sunt mares. Vnde Ouid. lib. 4. Meta. Lubrica perlucent cristati colla draconis. Ferūt Indorum regem duos Dracones aluisse, alterū octogenûm, alterum uerò nonagenûm cubitorū magnitudine. Epyrotæ Dracones in Apollinis tēplo uenerabantur, ob interfectū Pythonem. Tranquillus scribit, Tiberiū imperatorē habuisse Draconem in oblectamentis, quē ex consuetudine manu sua cibaturus, quum consumptum à formicis inuenisset, monitus est, ut uim multitudinis timeret. Plin. lib. 32. scribit, Draconem non habere uenena, & primum eius spondylum, id est, uertebram, mulcere aditus potestatū: eiusq; adipem à uenenatis refugi. Aciem habet clarissimā, unde

unde & seruandis thesauris plerũq; adhibitus est,ut pomis Hesperidum,& aureo uelleri apud Colcos, sicuti uolunt poëtæ. Antiqui præterea Aesculapio sacrum fecere, ut uigilantissimum, quod febri maximè conuenit. Aciem habet peracutam.Ferunt Herode apud Iudæos principante,puellã iam nubilem,& conspicuam forma,adamatã à Dracone,ipsumq; Draconem amatoris instar prurientẽ ad uirginis lectum plerunq; accessisse, & inibi decubuisse. Cuius rei tædio simul & horrore percita puella,secessit longius, & integrum mensem abfuit, ut tam turpi beluæ amoris obliuionem induceret. Res tamen aliter se habuit:Nec enim desiit quotidie ad amasiæ reditum usq;, eò loci deuolare. Quum ergo rediisset exoptata pridem puella, decumbentis cruribus se implicuit Draco, eamq; conuerberabit cauda : molliter tamen & amatoriè, ut interim palpo feriunt zelotypi. Si quis in hoc mihi deroget fidem, sciat me ipsum ueritatis loco asserere nolle, sed cum Græcis loqui & scribere,quibus mentiri proprium est, & genuinum. Porrò oculis Draconis inueteratis, & cum melle tritis inunctos non pauescere ad nocturnas imagines etiam pauidos cordis ait Plinius. Apud eundem Xanthus historiarum autor testis est,occisum Draconis catulum reuocatum ad uitam à parente, herba, quam Balim nominat. Dracones habet India tantæ magnitudinis, ut elephantes (quibuscum certant) circunflexu facili ambiant, nodíque nexu perstringant: Indicis pares habet Aethiopia, uicenûm cubitorum. Apud Asachæos Aethiopum populos nascuntur maximi, qui cratium modo impliciti erectis capitibus uelificant ad meliora pabula.

Serpens latet hyberno tempore, æstiuo prodit. Senectutem fertur exuere, quòd in angusto foramine (cui per uim se impenetrat) ueterem deponat pellem. Tibullus : Crudeles diui, serpens nouus exuit annos, Formæ non illam fata dedere moram. Visum longo situ amissum, feniculo recuperat. Ferunt serpentem baculo semel percussum, exanimẽ reddi, sed si iterum feriatur reuiuiscere.Plutarchus ait,Serpentes ex hominum cadaueribus,mediis medullis gigni,sicut apes ex bubus gignuntur, ex equis fuci, ex asinis crabrones. Terra autore Plinio,Serpentem non recipit homine percusso.Serpentum morsus non petit serpentes. Ferunt ictas saliua, maximè humani ieiuni oris,ut feruentis aquæ cõtactũ fugere : quòd si in fauces penetrauerit, etiam mori. His inimicissima est mustella. Serpentes Psyllis,Marsísque populis non nocent. Nunquàm in trifolio aspiciuntur. Habentes Onichilum &

Staphilinum herbas non feriunt. Lysimachiæ herbæ odorem fugiunt. Inclusæ circulo Betonicæ herbæ, nequeunt exire, quin sese interimunt flagellando. Dextri earum oculi adalligati contra epiphoras prosunt, si uiuæ dimittantur. Aegrè extrahuntur, præterquàm læua manu. In India adolescunt ad tantam magnitudinem, ut solidos hauriãt ceruos, taurosq́;. Apud Rhindacũ amnem in ponto superuolantes, quamuis altè perniciterq́;, alites haustu raptas absorbent. Earum frequentia nomen fecit Ophiusæ insulæ. Populi sunt Orientales Candei nomine qui uescuntur serpentibus. His aduersantur cancri. Quum sol est in Cancro torquentur. Oua pariunt. Coëunt amplexu adeò circumuolutæ sibi, ut una existimari biceps posit. Cornus ceruini odore fugantur & nidore galbani. Vinum appetunt. Plinius ait, uisas esse pedibus anserinis. Hederam amant, & Fraxinum oderunt. De remediis aduersus earum morsus, uide Plinium.

Coluber umbras nemorum incolit. Bibiturus uenenum prius euomit, ne ipsum cum aqua exhauriat. Nudum hominem reformidat, audacior in uestitum. Colubri in aqua uiuentis fel habentibus & adipem, Crocodilus nihil potest nocere. Plinius lib. 32. cap. 4. Dicimus & colubra in fœmineo. Ouidius in Ibin: Pectoraq́; unxerunt herebeæ felle colubræ.

Ammodites serpens est concolor arenis, quibus se impenetrat. Lucanus libro 9. Concolor exustis, atque indiscretus arenis Ammodites.

VEHICVLORVM GENERA.

ESseda currus erant Britannis peculiares, quibus utebantur in bello. Vnde & Cæsar in commentariis, Essedarios uocat milites Britannos, qui ex Essedis pugnabant, & ex his interim desiliebant, rotarumq́; strepitu Cæsarianorum ordines conturbabant. Propert. lib. 2. Esseda cælatis siste Britanna iugis. Ouidius: Paruaq́; quàm primũ rapientibus Esseda Mannis. Horum tamen curruum inuentum Gallis acceptũ refertur. Propterea Verg. lib. 3. Geor. inquit: Belgica uel molli melius feret Esseda collo. Interim Essedum promiscuè pro quouis curru accipitur. Suet. in Augusto. Nos in essedo panem & palmulas gustauimus. Essedarij uocantur ductores essedorum. Idem in Caligula: Quum quodam die muneris essedario Porio ob prosperam pugnam seruũ suum manumittenti studiosius plausum esset.

Petoritum Gallica uox est, autore Gellio, significans aliud quod

quoddam uehiculi genus, quatuor rotis ductile. Plinius lib.34. Cœpere deinde & esseda,& uehicula,& petorita exornare.Hora. lib.1.Ser. Atque caballi Pascendi, ducenda petorita, nunc mihi curto Ire licet mulo.

Veha dicitur plaustrum,quo quid uehitur.Etymo satis noto.

Vehes etiam dicitur, ut placet nonnullis, qui apud Plinium legunt & scribunt lib.36. cap.15. Amplitudinem cauis eam fecisse proditur, ut Vehem fœni largè onustam transmitteret. Idem sibi uult **Vehiculum**, uocabulum generale.

Arcirna plaustrum est exile,aptum ferendis hominibus.Blondus Arceram uocat. aitq; rusticum esse plaustrum,tectum undiq;, quo senes & ægroti uectari solent. Phauorinus apud Gellium: Si homo in ius uocatus, morbo aut ætate æger ad ingrediendum inualidus est, arcera non sternitur, sed ipse aufertur, & iumento imponitur.

Basterna uehiculum est itinerarium, quod mollibus stramentis compositum à duobus equis, aut aliis animalibus deportatur. Ammianus Marcellinus: Quo comitatu, inquit, matronæ complures coopertis capitibus & basternis per latera ciuitatis cuncta discurrunt.

Benna uocabulum est Gallicum, significans quoddam uehiculi genus, in quo qui uehuntur, dicuntur Combennones,id est, sedentes in eadem benna.

Biga currus dicitur duobus equis uolubilis, ut **Triga** tribus, **Quadriga**, quatuor. Diciturq; Biga quasi biiuga. Plinius: Bigas primùm iunxerunt Phrygij, Quadrigas Erisichthonius: August. Vinctos duos equos bigas uocamus. Suetonius in Tiberio: Natalem suum plebeis incurrentem, Circensibus uix unius bigæ adiectione honorari passus est. Nota argentei nummi fuerant bigæ atque quadrigæ.Inde Bigati & Quadrigati dicti. Grammatici contendunt Bigas pluratiuo solùm numero dici debere, quoniam multitudinis numero tenentur. Nam sicut quatuor equi iuncti quadrigas faciunt, ita iunctos duos equos bigas uocamus. Grammaticorum autem opinioni refragatur autoritas ueterum, qui bigam & quadrigam singulari numero dixerunt. Statius: Roriferum gelida tenuauerat aëra biga. Plin. In summo mausoleo est quadriga marmorea. A Triga fit Trigarium id est trigarum certamen. Plinius: Ne equos quidem in trigariis præferri ullis uernaculis animaduerto. De quadrigis sic ait Gellius: Quadrigas Cæsar (etiam si currus unus equorum

quat

quatuor uinctorum agmen unum sit) pluratiuo semper numerò dicendas putat.

Birotum, uehiculum est duas habens rotas, ut aperta dictionum monstrat compositio.

Est & **Cantherium** genus uehiculi. Seneca epistola 3. M. Cato Censorinus, inquit, (quem è Repub. tam fuit nasci, quàm Scipionem: alter enim cum hostibus nostris bellum, alter cum moribus gessit) cantherico uehebatur Aethiopico. Canthus uerò ferrum est, quo rotæ uinciuntur, teste Quintiliano. Persius Saty. 5. Nam quamuis prope te, quamuis temone sub uno Vertentem sese frustra sectabere Canthum.

Carruca, uehiculum est, cuius actores dicuntur Carrucarij. Spartianus de Alexandro Seuero: Carrucas Romæ & rhedas senatoribus omnibus ut haberent argenteas permisit: interesse Romanæ dignitatis putans, ut his tantæ urbis senatores uectarentur. Antiquitus Carrucæ ex argento cælabantur. Plinius: Carrucas quoque ex argento cælari inuenimus. Nero nunquam paucioribus mille carrucis iter fecisse dicitur. Mart. libro 3. Aurea quòd fundi pretio carruca paratur.

Carpentum uehiculum est Petorito propè simile, dictum quasi Carmentum, mutatione unius literæ, à Carmenta Euandri matre. Vnde Ouid. lib. 1. Fast. nam prius Ausonias matres Carpenta uehebant, &c. Cor. Tacitus, Suum quoque fastigium, inquit, Agrippina altius extollere, Carpento capitoliũ ingredi, qui mos sacerdotibus & sacris antiquis concessus, uenerationem augebat fœminæ.

Thensæ sacra erant uehicula, quæ in Circensi pompa deferebantur. Tranquillus in Augusto: Accidit uotiuis Circensibus, ut correptus ualetudine, lectica cubans Thensis deduceret. Seruius ait Thensam currum esse, quo Deorum portantur simulacra. Cicero in ultima Verrina: Omnes Dij, qui uehiculis Thensarum solennes cœtus ludorum initis. Thensæ autem dicuntur, quòd ante eas linthea tenderentur, quæ manu tangere gaudebant ductores. Asconius, Thensæ, inquit, sunt sacra uehicula, pompa ordinum & officiorum. Sic hodie uocari possunt gestatoriola, quibus Eucharistia & sanctorum reliquiæ in supplicationibus circunferuntur.

Cisium uehiculum est duabus rotis uolubile. Vnde Cisiarius, id est Carrucarius. Cicero 2. Phil. Inde Cisio celeriter ad urbem aduectus, domum uenit capite inuoluto. Vitruuius: Sunt

innum

innumerabiles moderationes machinamentorum, ut sunt rotæ, folles fabrorum, Rhedæ, Cisia, torni.

Comba Sabinorum lingua, significat lecticam.

Couinus, currus erat Britannicus, qui sine auriga equis pusillis trahebatur. Martial. lib. 12. O iucunda Couine solitudo, Carruca magis, Essedoq; gratum. Sulpitius ait Couinum currum esse cameratum Gallorum lingua, ubi carmen illud Lucani ex lib. 1. Pharſ. declarat, Et docilis rector monstrati Belga Couini.

Currus dicitur uehiculum, quo ueteres ad cursum utebantur. Hoc propriè ueteres in bello, rusticisq;, & aliis necessitatibus utebantur: Plutarchus tamen de Cæsare, Quum per Italiam, inquit, Cæsar curru ueheretur, semper Antonium unà secum habuit. Diminutiuum est Curriculus, uel Curriculum. Curtius: Aliorum turbati equi in amnem præcipitauere curricula. Capitur etiam pro cursu. Cicero pro Rabirio: Exiguum nobis uitæ curriculum natura circunscripsit.

Rheda uocabulum est Gallicum, significans carrucam: unde Rhedarius, id est, Auriga. Erat Rheda duarum semper rotarum, sed multiplicium quandoque iugorum, qua omnibus etiam abiectissimis uti licuit, & multi simul ea commodè uehebantur, dummodo mularum & equorum iuga adhiberentur, quæ sufficere possent oneri. Cicero pro Milone: Quum hic Milo cum uxore ueheretur in Rheda penulatus, magno & impedimento ac muliebri & delicato ancillarum puerorumq; comitatu. Porrò mulis ad uehicula usos fuisse ueteres ostendit Lampridius de Commodo Imp. scribens: Dedit & uehicula cum mulabus & mulionibus & iuncturis argenteis, ut ita à conuiuio redirent. A Rheda fit uocabulum compositum & bigenum ex Græco & Gallico **Epirhedium**, significans idem aut simile uehiculi genus. Virg. Tritoq; trahunt Epirhedia collo.

Pilentum, uehiculum erat, quo ferebantur matronæ. Erat consimile Petorito. Varro scribit ipsum uenisse in consuetudinem suà primùm ætate. Ita autem fiebat, ut ibidem considentes in puluinis fœminæ pensiles esse uiderentur, & in aëre agitari. His aut similibus adhuc utuntur Italæ mulieres. Olim quatuor rotis uoluebatur: unde nomen illi inditum, lingua Oscorum uolunt. Nam impetora Osci quatuor uocant. Solæ castæ utebantur Pilentis. Pensilia gestatoria sunt, quos tremulos currus uocamus.

Sarracum uehiculum est, quo ligna & lapides uehi consueuerunt. Iuuenal. Sat. 3. Scinduntur tunicæ sartæ, modo lõga coruscat

Sarraco

Sarraco ueniente abies, atque altera pinum Plaustra uehunt.

Traha uehiculum est sine rotis, quo utuntur coloni, dictum à trahendo. Virgi. Tribulaq; traheæq;, & iniquo pondere rastri. ubi Epenthesim fecit.

Tribula, seu Tribulum, uehiculum est à tribus nuncupatum lateribus, quo frumenta teruntur in area. Augustinus: Sub eadem tribula testæ comminuuntur.

Vectabulum dicitur à uectando, ut à uehendo Vehiculum, & accipitur pro lectica illa uolubili, qua circunferuntur mulieres.

Octophorum fuit octo rotarum uehiculum, quo solus usus est Caligula. Vnde Suetonius: Interdum segniter & delicatè incessit, ut Octophoro ueheretur. Alij Octophorum uocant lecticam delicatam, quam octo serui humeris suis ferebant, iacentibus resupinis ibidem magnatibus. Martialis: Octophoro sanus portatur Auite Philippus: Hunc tu si sanum credis Auite, furis. Vt etiam Hexaphorum lectica dicebatur, quæ à sex ministris ferebatur. Martial.lib.2. Laxior hexaphoris tua sit lectica licebit. De hac intellexisse uidetur Iuuenalis scribens: - Quum iam sexta ceruice feratur, Hinc atque inde patens.

Plaustrum, currus dicitur, in quo palàm est, & pàtens quicquid uehitur. Vnde tracta est origo nominis. Sunt qui Plostrum dicant, propter cognationem, quæ est inter au, & o, ut Aula & Olla: Lautus pro Lotus: & contra Ausculum, pro Osculum: Cautes, pro Cotes. Propterea Vespasianus (ut est apud Tranquillum) quum uideret Florum uelle emendare consuetudinem priscorum uocabulorum, & Plaustrum dicere, quum prius Plostrum diceretur, die postero Flaurum salutauit. Horatius Plostellum dixit lib.2. Ser. ubi ait: Aedificare casas, plostello adiungere muros.

Burdones fuerunt uehiculi genus, unico homini ferendo idoneum.

Lectica frequentissimum fuit apud priscos uehiculum. quo nobiles uiri & fœminæ utebantur. Integebatur uelis, oculos à puluere, Sole, & uentorum flatu defendentibus: quorum aliqua erant densiora, ad arcendam pluuiam, grandinem, & alios rigores hyemis. Erat duorum capax: ea tamen unicus homo quandoque ferebatur. Suetonius de Nerone: Matris sæpe lectica per publicum simul uectus est: Ei succollabant deni duodeniq; serui, quibus longo in itinere uicarium in laborem alij succedebant: conficiebanturq; eo uectationis modo & longa simul, & inquieta, &

ta, & quàm libuisset accelerata itinera. Seneca: Non faciet te beatum turba seruorum lecticam tuam per itinera urbana aut peregrina portantium. Iuuenalis: Namq; facit somnum clausa Lectica fenestra: Diminutiuum est Lecticula. Sueto. in Augusto: A cœna in lecticulam se lucubratoriam recipiebat. Lecticarij dicuntur serui, qui dominum in lectica portant. Idem in Caligula: At primum tumultum Lecticarij cum asseribus in auxilium accurrunt. Curtius ait Alexandrum Magnum crure uulneratum, usum fuisse Lectica militari in expeditione.

Fuit & **Staticulum** uehiculi genus, ut ostendunt Plinij uerba lib. 34. scribentis: Cœpere inde Esseda & uehicula & petorita exornari. Simili quoque modo ad aurea & argentea staticula luxuria peruenit.

VASORVM DIVERSA GENERA.

AMphitetum fuit poculi genus, ita factum, ut quauis ex parte positum staret, nullumque certum haberet fundum. Hinc sumptum est adagium: Ex amphiteto bibisti, in eum, qui liberius potaret, ac meracius.

Ahenum uas est ære factum. Horatius: Sub noctem gelidam lignis calefactat athenum. Virg. Aut foliis undam tepidi despumat aheni.

Ampulla uas erat olearium, quo in balneis utebantur. Apuleius in Floridis: Hippias prædicauit ampullam quoque oleariam (quam gestabat) semet sibi fabricatum. Hoc genus uasis turgidum erat & uentrosum. Hinc Horatius in Arte ampullas uocat uerba turgentia, ubi ait: Proiicit ampullas & sesquipedalia uerba. Suetonius in Domitiano, Ampullam accepit pro uase uitreo, ubi ait: Quoties otium esset, alea se oblectabat, etiam profestis diebus, matutinisq; horis, ac lauabat de die: prandebatq; ad satietatem, ut non temere super cœnam præter Martianum malum, & modicam in ampulla potiunculam sumeret.

Amula uasculum erat, quo ferebatur aqua Lustralis causa religionis & expiandorum scelerum. Sumpsitq; nomen ab amoliendis, id est auferendis malis. Vnde & Amuletum remedium aduersus inuidiam, & ueneficia uocabatur.

Ancæsa dicebantur ab antiquis uasa cælata, à circuncidendo Quæ signis erant aspersa, uocabantur **Anaglypha.**

Aristophorum dicitur uas, quo prandium defertur. Latine uocatur **Discus.**

Caldam, ueteres calidam aquam dixerunt.

Calix uas est uinarium, licet Varro dictum uelit ab aqua calida, quã ueteres in eo habebant: conuiuiis enim antiquitus calida & frigida adhibebantur. Iuuenalis: Calidæ gelidæq; minister. De Calice Horatius lib. 4. Prodat perspicuus ne duo uina calix. Interdum Calix accipitur pro uase, in quo legumina coquuntur. Oui. lib. 5. Fast. Stant calices, minor inde fabas, olus alter habebat.

Calpar uas est fictile seu dolium. Varro apud Nonium: Quia antequàm nomen dolij prolatum, quum etiam id genus uasorum Calpar diceretur.

Canistrum, seu Canister, dicitur Cista, seu fiscella contexta uimine. Ouid. lib. Metamorph. 8. Prunaq; & in patulis redolentia mala canistris.

Cantharus proprium est Liberi patris poculum. Virgilius de Sileno: Et grauis attrita pendebat cantharus ansa. Nomen autem sumpsit à similitudine nauigij eiusdem nominis: Nam Cantharum nomen esse nauigij ostendit Macrobius, ex Menandri testimonio.

Capis capidis, nomen est poculi, dicti à capiendo. Diminutiuum est Capidula. Hac dictione usus est M. Cato.

Cista uas erat mysticum, quo utebantur in sacrificiis Bacchi. Catul. Pars obscura cauis celebrabãt orgia cistis. Nunc pro capsa capitur, aut uase negotiatorio. Iuuenalis: Iamq; uetus Græcos seruabat cista libellos. Hinc Cistifer Mercenarius dicitur. Martia. lib. 5. Nupsisti Gellia cistifero. Diminutiuũ est Cistella, capiturq; pro uase, quo suffragia populi in creandis magistratibus, legibusq; ferendis colligebantur. Cice. ad Heren. Saturninus legẽ ferre cœpit, collegæ intercedere: ille nihilominus cistellam detulit.

Capsa, à capiendo dicitur, significatq; loculamentum seu uasculum, quo aliquid includitur. Diminutiuum est Capsula.

Capsaces, capitur pro Lecytho & oleario uase. Cyprianus libro 2. Epist. Fidelia farris non deficiet, & capsaces olei non minuetur.

Capula, uas est uinarium, quo utebantur ueteres. Ansatum erat, & manu facilè capiebatur: unde inditum nomen. Varro: Capis & minores Capulæ à capiendo nominantur, quòd ansatæ sint. Est & aliud eiusmodi, quod **Capisterium,** dicitur.

Caprunculum, uas est fictile, detorto à capacitate etymo.

Carthallum, Hieronymus in Deuteronomio posuit pro canistro. Tolles (inquit) de cunctis frugibus tuis primitias, &

pones

pones in carthallo.

Corbis, cista est uiminea, qua utuntur messores. Propertius lib. 4. Corbis in imposito pondere messor eram. Cicero in oratione pro Sestio: Messoria se corbe contexit. Diminutiuum est Corbula. Cato dicit Corbulas Amerinas quatuor uillico necessarias esse, id est, ex Amerina salice contextas. Fuit enim Ameria urbs Vmbriæ, quondam salicibus ferax: unde Verg. Atq; Amerina paret lentæ retinacula uiti.

Catinus, seu Catinum, uas dicitur, in quo iurulentum aliquid ad escariam mensam reponitur. Horat. lib. 2. Sermo. Angustoq; uagos pisces urgere Catino.

Chytra, seu **Chytron,** Latinè dicitur olla. Idem sibi uolunt Chytrapos, & Chytrapida.

Cysſimbium, dicitur ligneũ poculum ex hedera, quod Homerus Cyclopi ab Vlysse datum scribit. Huius poculi Euripides & Callimachus apud Macrob. meminerunt.

Clepsydra, dicebatur uas uitreum modico foramine pertusum, horas dimetiens, in cuius fundo erat canalis guttatim aquam emittens. Nunc Clepsydras pleriq; uocant ea uascula multis subter foraminibus pertusa, quibus æstiuo tẽpore horti irrorantur.

Coculum, uas æneum aptum actionibus. Plautus: Aeneis coculis excocta est mihi omnis materia. Marcus Cato utitur.

Colum, uas est uinarium, contextum uiminibus, dictum à colando. Verg. Colaq; prælorum fumosis diripe testis.

Cophinus, Græca est dictio. Corbem Latinè interpretatur Priscianus. Iuuenalis Sat. 3. Iudæis quorum Cophinus, fœnumq; supellex.

Cotyla, uas est aptum bibendæ aquæ aut uino, quo Diogenem usum fuisse ferunt. Capit autem sex uncias. Martialis libro 8. Post hunc in Cotyla rasa selibra data est. Capitur etiam Cotyla pro manus concauitate. Cotyla animalia dicuntur garrula.

Crateram, Nonius ait esse uas uinarium: Craterem uerò olearium. Ego differentiam hanc credo nihili fieri ab autoribus. Verg. Crateras magnos statuunt & uina coronant. Idem: Craterasq; duos statuam tibi pinguis oliui. Ouid. 2. Fast. Coruus inauratum pedibus cratera recuruis Tollit. Rarisimè Cratera fœmineum reperitur, si reperiatur.

Creterra, uas est aptum hauriendæ aquæ, nos situlam uocamus. Neuius apud Nonium: Vidimus præter amnem creterris sumere aquam ex ponto.

Cucumæ, uaſa ſunt ænea ad calefaciendam aquam. Ambroſius: Dij tui aut æreí ſunt, ex quibus Cucumæ melius fiunt ad uſus hominum.

Culigna, uas eſt potorium. Cato: Culignam in fœnogræco ponito, ut bene oleat. In eo uinum tantùm reponebatur.

Cumera, uas eſt frumentarium, ſeu quo frumenta reconduntur. Horatius libro 1. Sermo. Cur tua plus cumeris laudes granaria noſtris.

Cuppæ, dicuntur maiora uaſa ex ligno ad condiendum uinum, in quibus uinitores pedibus primum uuas calcant. Lucanus lib.4. Nanque ratem uacuæ ſuſtentant undiq; cuppæ.

Cyathiſſare. **Cyathus**, paruum eſt poculum uinarium. Hinc Cyathiſſare Plautinum uocabulum, id eſt, bibere. Stare ad cyathum, dicuntur pincernæ & prægustatores, qui principibus uinum præminiſtrant. Horat. Puer quis ex aula capillis Ad cyathum ſtatuetur unctis? C. Memmius obiecit Iulio Cæſari, quòd ad cyathum & uinum Nicomedi ſtetiſſet. Autore Tranq.

Cymbium, poculum eſt uinariũ à cymbæ ſimilitudine nuncupatum. Alij Cymbium per ſyncopam dictum putãt, quaſi Cyſſimbium, ut eſt apud Macrobium. Varro apud Nonium: Item erant (inquit) uaſa uinaria, ſicut cymbium. Aquilinæ pateræ, gutti, Sextarij. Eſt tamen Cymbium lactis quoque poculum. Verg. Inferimus tepido ſpumantia Cymbia lacte.

Croſſus, uas eſt, cui oleum & unguenta imponuntur. Plutarc. in Ariſtide: Subſequuntur lactis & uini libationes in amphoris: Olei quoq; ac unguenti Croſſos liberi adoleſcentes deferunt.

Cyrtum, uas eſt piſcatorium, quod in alucorum anguſtiis terræ infigitur, ut eò ſe intromittant piſces.

Cottabus, uocatur phiala ſeu peluis ænea. Interdum capitur pro genere potionis.

Cirnea, uas eſt uinarium. Plautus in Amphitryone: Cadus erat uini, inde impleui Cirneam.

Cululli, calices erant fictiles, quibus pontifices uirgineſque Veſtales in ſacris utebantur. Horat. libro 1. Carm. Diues & aureis Mercator exſiccet Culullis Vina. Idẽ in Arte: Reges dicũtur multis urgere culullis, Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant.

Crataníon, Cranion, Cylichnides, pocula ſunt apud Cælium. Apud Lacones fuit **Cothon.** Vnde Acratocothonas uocant merum ubertim haurientes. Et ebrietas Cothoniſmus dicitur. Sunt & **Cononiæ**, de artificis nomine.

Cypell

Cypellum dicitur à Græcis poculum ad interna proclinatum. Vocatur & **Amphicypellum**, uelut undique intrò inflexum.

Depesta, fuit poculi genus, quo utebantur uetustißimi.

Diota, uas erat fictile,& utrinq; ansatum,aptißimum seruando uino. Horat.lib.1.Car.Atq; benignius Deprome quadrimum Sabina O' Thaliarche merum diota.

Discus, uas est escarium, in quo reponuntur carnes & alia cibaria. Apul. Cœnarum reliquiis discus ornatus. Capitur etiam pro ludo & rotundo lapide, quem in sublime iaculabantur iuuenes. Ouid. libro 10. Splendescunt, latiq; ineunt certamina disci, Quem prius aërias libratum Phœbus in auras Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.

Dolia (inquit Nonius) uasa sunt grandia, in quibus uinũ reconditur. Cato de re Rust. Eos cõculcatos in dolia picata indito.

Decemmodiæ & **Trimodiæ**, uasa sunt rustica, quibus rustici in serendo frumento utuntur. His uocabulis utitur Columella.

Fiscina, uas est uimineum, aut iunco textum. Plinius: Frondarias fiscinas quatuor implere fundatorem iustum esse autumat. Est autem propriè uasculum illud, quo exsiccantur casei. Vergilius in Coppa: Sunt & caseoli, quos iuncea fiscina siccat. Diminutiuum est Fiscella, itidem uasculum uirgulteum significans, quo lac colatur, dum caseus imprimitur. Verg. - Et gracili fiscellam texit hibisco. Tibullus libro 2. Tunc fiscella leui detexta est uimine iunci. Vtraque etiam dictio capitur pro uase, in quo maioris summæ pecunia reponitur. Asconius: Sportæ, Sportulæ, & Sportellæ nummorum sunt receptacula. Et Sacci, Sacculi, & Saccelli, Crumenæ, Manticæ, & Marsupia. Item Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ.

Fideliam, Nonius ait uas esse Samium ad plurimos usus. Plautus in Aulularia: Mulsi congialem plenã tibi faciam fideliam.

Frixorium, dicitur sartago, in qua quid frigitur. Nomen à sono deductum.

Futis, uas erat aquarium, quo aqua in triclinium infundebatur.

Guttus, poculum erat, quo in sacrificiis utebantur, quòd fortè oris esset angusti, & guttatim distillaret. Plin. lib. 16. cap. 39. Manius Curius iurauit se ex præda nihil attigisse, præter guttum faginum, quo sacrificaret.

Gabatæ, uaſa erant concauata, in quibus reponebantur pulmentaria & edulia. Mart.lib.7. Tranſcurrunt Gabatæ, uolantq; lances, Has uobis epulas habete lauti.

Gutturnium, uas eſt gutturoſum, ex quo aqua guttatim manat ad lauandas manus. Fluit autem ſtillatim propter oris anguſtias.

Gaſter, genus eſt uaſis. Gaſterium dixit Ariſtophanes: Quali eſſet forma, non reperi.

Hydriam, Latinè uocamus urnam aquariam. Budæus: Lagena uas eſt ea forma, qua hydriæ fictiles hodie à Bellouacis importantur.

Heracleum, dici uolunt poculum, in quo enauigauerit Hercules: ac eſſe Solis proprium. In eo genere ſunt **Ethanium** & **Hemitomus.** Fuit & **Holmon,** poculi genus Ceratio ſimile.

Iſthmus, poculum erat Cypriis peculiare, teſte Cælio.

Linter, genus eſt dolij ruſticani. Tibul.lib.1. Aut mihi ſeruabit plenis in lintribus uuas. Eſt etiam lignum cauatum inſtar nauiculæ. Vnde & pro naui ſolet accipi.

Lanx, uas eſt latum & rotundum, minus excauatum quàm patina. Apta erat lanx rebus diuinis. Vergil.lib.2.Georg. Lancibus & pandis fumantia reddimus exta. Capitur etiam pro uaſe eſcario. Iuuenalis: Aſpice quàm magno diſtendat pectore lancẽ.

Laſanum, uaſculum eſt ad euacuandum uentrem. Horat. Te pueri laſanum portantes œnophorumq;.

Lebetes, dicuntur uaſa ænea apta coquendis carnibus, aut aliis rebus. Ouid.lib.12. Et prima pocula pugna Miſſa uolant, fragileſq; cadi, curuiq; lebetes. Verg.lib.3.Aen. Ingens argentũ, Dodonæoſq; lebetes.

Larcos, uas eſt, in quo feruntur carbones.

Lecythus, uocatur ampulla olearia. Hinc prouerbium: Lecytho pinguior. Hiero.lib.3. Reg. Hydria farinæ non deficiet, & lecythus olei non eſt imminutus.

Lepiſta, uas eſt ampullæ ſimile. Varro de uita patrum apud Nonium: Aliqui uenditant oleum, Lepiſtæ etiam nunc, Sabinorum fani, pauperioribus pleriſq; aut fictiles ſunt, aut æneæ.

Luter, uas eſt, quo diluitur uinum, & immiſcetur aqua. Hieronymus in Iouinianum utitur.

Labrum, uas eſt aptum balneis & thermis. Dictum à lauando. Cicero in Epiſto. Labrum ſi in balneo non eſt, fac ut ſit.

Læbaſium,

Læbasium, & Lesbium, Cælius reponit inter pocula,& **Lyciurges** inter phialas.

Lagœna, uas est fictile,ad formã hydriæ: à tereti enim collo distenta laxitas sensim ad imum gracilescit. Mart. Nulla catenatis pila est præcincta lagœnis.

Malluuium, seu malluuiæ,uas est,in quo lauantur manus.

Mansisterna, urceus est aquarius. Plaut. Effer mansisternam cum aqua foras.

Matella, uas est urinarium, & in quod emittitur lotium. Mart. lib.10. Dispeream si tu Pyladi præstare matellam Dignus es,aut porcos pascere Pirithoi. Diminutiuum est **Matellio,** eiusdem significationis. Varro: Postularet Trulleum, matellionem, peluim. **Mergus,** mergoris, nomen est uasis à mergendo dicti. Capitur fortè pro situla.

Metreta, nomen est mensuræ. Interdum accipitur pro amphora uinaria, seu alio uase. Martialis libro 5. Plurimus Hispanas mittet tibi nauta metretas. Iuue.Saty.3.At hic tignum capiti incutit, ille metretam.

Mistarius, uas quo uinum aqua miscebatur. Lucil. Vrceus aut gemina longus mistarius urna.

Mortarium, uas est in quo aliquid tunditur pistillo. Plaut. in Aul. Cultrum, securim, pistillum, mortarium,quæ utenda uasa semper uicini rogant. Aquam in mortario tundere: adagium est de inani opera.

Mulctra quandoq; capitur pro uase in quo mulgetur. Verg. lib.3.Georg. Quàm magis exhausto spumauerit ubere mulctra, Læta magis pressis manabunt ubera mammis.

Metaniptrum, calix erat, quo post cœnam utebantur ueteres, ubi lauissent.

Mastus, à Paphiis nuncupatur poculum.

Matallides quoque eiusdem sunt usus.

Nassa, uas est piscatorium, quo quum intrauit piscis, egredi nequit. Cic.ad Atti. lib.15. Ex hac nassa exire constitui, non ad fugam, sed spem mortis meliorem.

Nasiterna, uas est aquarium, ansatum, ac patens. Varro de Re rustica: Vt ex ære ahena, urceos, nasiternam faceret.

Nanum, uas est breue & latum. Calepinus ait,aliter dici Situlum barbatum.

Nestorida, Cælius ait poculum fuisse,quo sit usus Nestor.

Obba, genus est poculi.Ponta.in Leppidina: Obbam lactis,

& hæc fumanti farta caniſtro.

Oenophorum, uas eſt uinarium, aptum ferendo uino, ut Græca compoſitio docet. Iuuenalis: Tandem illa uenit rubicundula totum Oenophorum ſitiens.

Olla, genus eſt uaſis. Varro: Cato ait uuam uimineam in ollis commodiſsimè condi. Plinius lib.34. Quidam in ollis fictilibus tuſam urunt, ac lauant in mortariis, poſtea ſiccant. **Aula** in eadem ſignificatione poteſt accipi. Vnde Plautinæ Aululariæ inditum nomen.

Orca uas eſt capaciſsimum, Hiſpanis peculiare, quo ſalſamenta, uinum, & oleum, & ſalgama condebantur. Nomen traxit ab Orcæ marinæ ſimilitudine. Perſius: Anguſtæ collo non fallier orcæ. Item Varro apud Nonium.

Oxybaphum, dicitur uas acetarium. Cratinus poſuit pro poculo.

Onyx, calix erat ligneus.

Patella, uas eſt latum & aptum condendis obſoniis. Horat. libro Epiſt. Nec modica cœnare times olus omne patella.

Peluis, uas eſt aquarium, in quo propriè pedes lauantur, quamuis etiam dicatur de aliis rebus.

Perſillum uas erat picatum, in quo ſeruabantur unguenta.

Phiala, uas erat uinarium, aut aquarium. Iuuen. Saty.5. Virro tenet phialas, tibi non committitur aurum. Conflabatur enim auro. Noſtri Phialas uocant uaſa uitrea, in quibus acetum, aut aliquid ſimile reconditur.

Patera, poculum eſt latum ac patens. Vergil. lib.4. Aen. Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.

Patina, uas eſt in quo dapes elixæ & iurulentæ feruntur ad menſam: à patendo, ut liquet.

Pelluuium, ſeu Pelluuia uas quo lauantur pedes, à perluendo.

Poculum uas quo bibitur. Virg. Pocula bina noua ſpumantia lacte quotannis. Idem libro 2. Georg. Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ. Diminutium eſt Pocillum. Plautus: Tecum unà poſtea, tecum æque pocilla potitet. Hinc Pocillatores dicuntur pincernæ.

Pollubrum, uas aquatile ad lauandas manus. Fabius Pictor apud Nonium: Aquam manibus dato, pollubrum ſiniſtra manu teneto.

Præfericulum, uas erat æneum ſine anſa, & patens, quod

in ſac

in sacrificiis solebant præferre.

Psycter, uas est ad usum mensæ celebre, teste apud Cælium Polluce. Ipsum refrigerandi commoditatibus destinatum erat. Psycteres tamen Nicander posuit pro umbrosis locis. Plutarchus pro uase, in uita Alexandri magni: Glaucum medicum (inquit) in Theatro nactus absentem, caprum prandit assatum, & ingentem uini Psycterem hausit.

Pyrsophorum, uas est grandius, cui succensa imponuntur ligna. **Podoniptrum**, uas est, in quo pedes lauantur: unde & uocabulum inditum à Græcis.

Panathenaicum, nomē est poculi apud Posidonium, quo etiam in genere sunt Pellicæ.

Pellæ, seu Pellides, uasa sunt quibus excipitur lac, dum mulgetur.

Inter pocula etiam numerantur **Pristis, Prochytis.**

Panaria, dicuntur uasa uiminea, quibus panes inferuntur ad mensam. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria, candidasq; mappas Subuectant, epulasq; lautiores. Diminutiuum est Panariolum. Mart. Cum panariolis tribus redisti.

Paropsis uas est escarium. Mart. Cui portat gaudens ancilla paropside rubra Alecem.

Quallus uas est uimineum, per quod uinū è prælo guttatim defluit, quum calcatur una. Verg. Tu spisso uimine quallos, Colaq; prælorum fumosis diripe tectis. Capitur etiam Quallus pro calatho, in quo uirgunculæ suos reponunt fusos.

Rhytium uas est lunari specie. Martial. In Rhytio poteris Phœbe lauare pedes.

Sympiuium uas erat uinarium, quo utebantur in sacrificiis. Iuuen. Sat. 6. Sympiuium ridere Numæ, paruumq; catinum.

Sagana dicitur uas in quo aliquid teritur. Nomen est etiam uenefficæ apud Horatium.

Salinum, uasculum est in quo sal reponitur, ad mensæ usum aut sacrificia. Horatius: Viuitur paruo bene, cui paternum splendet in mensa tenui Salinum. Persius: Purum & sine labe salinum.

Sartago dicitur patella, in qua caro frigitur: aliter uocatur **Frixorium.** Hieronymus: Iussit ignem admoueri, & adhuc spirantem torreri in sartagine.

Scaphium, uas est excrementitium, & ad recipiendam corporis fæcem. Aliter uocatur **Matella.** Iuuenalis Saty. 6. Et ride

 positis

positis scaphium quum sumitur armis. Capitur quandoque pro omni uase lati orificij. Lucretius lib. 6. Et ramenta simul ferri, furere intus ahenis In scaphiis.

Scyphus uas est potorium Herculi dicatum, quo ueteres in conuiuiis & sacrificiis utebantur. Cælius ait, Scyphos quasi Scythos, à Scythis populis, quibus frequens est ebrietas. Hinc Scythissare, id est, inebriari. Inter Scyphos laudãtur in primis Bœotij, quibus Hercules primùm in expeditionibus usus est. Deinde Rhodiaci, sequentibus Syracusiis. De Scypho Verg. Et sacer impleuit dextram scyphus.

Scythissare.

Scutra, seu Scula, uas est forma rotunda, aliquanto minor disco. Martialis accepit pro uase octo unciarum libro 8. dicens: Bessàlem ad scutulam longo peruenimus æuo. Nos etiam Scutellam dicimus.

Scutrisca uas est itidem rotundum, quod à scuta uidetur deduci. Consule Catonem de re Rustica.

Seria, uas est oblongum & fictile. Liuius: Et in uico histrio, fontem tanta ui aquæ fluxisse, ut serias, doliaq́; (quæ in eo loco erant prouoluta) uelut impetus torrentis tulerit.

Sitarchia, uas est repositorium cibi. Hieron. lib. 1. Regum: Panis deficit Sitarchiis nostris, & Sportulam non habemus.

Situla cista erat, qua suffragia populi colligebantur in creandis magistratibus, legibusq́; ferendis. Dicimus & Sitella. Cic. pro Cornelio: Neque maius est legere codicem, quum intercedatur, quàm sitellam ipsam ipso cum intercessore deferre. Situla etiam capitur pro uase, quo aqua hauritur. Plautus: Si hanc situlam accepero, omnem illi puteo animam intertraxero.

Sporta, seu Sportula, uas est uimineum, canistro nõ dissimile. Aliter potest uocari **Corbis**. Sallustius lib. Histor. E muris canes Sportis demittebant. Capitur etiam pro distributione pecuniæ in populum, aut cibis ipsis qui distribuebantur. Iuuen. Sat. 1. -Nunc sportula primo Limine parua sedet.

Suturnium urceolus est, seu guttus, ex quo aqua in pelluuiem distillat.

Sytropes Sytropedis, uas est fictile tribus fultum pedibus.

Strigilecula est genus uasis. Apuleius: Iuxtaq́; honestam strigileculam recta fastigatione clausulæ flexa tribulatione ligulæ, ut & ipsa in manu capulo, &c.

Solium, uas erat, quo lauabantur, qui nolebant in thermis sudare. Factum est olim tanto sumptu, ut esset argenteum, quo

mulier

mulieres lauabantur. Martialis librō 2. Zoile quid ſolium ſubluto podice perdis.

Syriſcum uas erat plexile, in quod coniiciebantur fici.

Seleucides Athenæus pro poculis poſuit.

Stamnium à Polluce numeratur inter uaſa uinaria.

Sinum, uas erat ſinuoſum, aptum condendo lacti. Verg. Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape Quotannis.

Syntheſis, uas eſt fictile, ex diuerſis uaſis compoſitum. Statius lib. 4. Syl. Vnam mittere ſyntheſin quid horres Alborum calicum, atque cacaborum?

Tepidarium uas eſt, in quo aqua temperatur.

Tinnia apud antiquos uaſa fuerunt uinaria.

Triental uas eſt, tertiam partem ſextarij capiens.

Trua, ſeu diminutiuum Trulla, genus eſt uaſis, dictum à terendo. Eo uaſe aqua fundebatur in lauatrinam. Fiebat Trulla ex ære Corinthio, & argento. Martialis poſuit pro Scaphio lib. 9. dicens: Clinicus Herodes Trullam ſubduxerat ægro. Horatius pro uaſe potorio, dicens: Qui Veientanum feſtis potare diebus Campana ſolitus Trulla, uappamq; profeſtis.

Trulleum uas eſt latum & aquatile, quo perluuntur manus. Varro apud Nonium: Itaq; ea ſibi modò ponere ac ſuſpendere quæ utilitas poſtularet, Trulleum, matellionem, peluim, naſiternam.

Talarus uocatur calathus, qui contexitur uiminibus, in quo coagulatur caſeus.

Thargelus dicebatur olla, in qua percoquebantur fructuum primitiæ in honorem Apollinis.

Tragelaphum Cælius numerat inter pocula.

Thericlæum poculum eſt uinarium, in quo bibitur, à Thericle quodam inuentore nominatum. Hinc natum adagium, Thericlæi amicus: in paraſitos, & amicos menſæ.

Vannus fœminei generis, uas eſt latū & uimine contextum, quo ſordes à frumentis auferuntur. Alij cribrum cereale uocant. Collumella: Ipſæ autem ſpicæ melius fuſtibus tunduntur, uannis expurgantur.

Vrna uas eſt fictile, quo hauritur aqua. Pontanus: Non riui crepitantis opem non fictilis urnæ. In urna etiam quandoque uinum & oleum reconduntur. Cato de re Ruſtica: Vrnæ olear iæ, urcei aquarij, uinariæ urnæ, & alia uaſa ænea Capuæ. Dicimus etiam Vrnarium. Teſtis apud Nonium Varro.

Vrceus

Vrceus uas, quo aqua effunditur in urnam. Diminutiuum est Vrceolus. Cato de re Rustica, de hoc & aliis compluribus sic ait, Item in cella olearia hæc opus sunt: Dolia olearia, & opercula, & labra olearia XIIII. Conchas maiores duas, & minores duas, trullas æneas tres, amphoras olearias duas, urceum aquarium unum, urnam quinquagenariam unam, sestarium olearium unum, labellum unum, infundibula duo, spongias duas, urceos fictiles urnales duos, trullas ligneas duas.

VESTIMENTORVM GENERA.

ABolla uestis erat tragica & grauiorum personarum. Ea utebantur externi reges: erat enim magni splendoris & pretij. Martial. lib. 4. Cærea quem nudi tegit uxor Abolla grabati. Idem lib. 8. Nescit cui dederit Tyriam Crispinus abollam. Suetonius scribit Pompeium quendam baculo percussum fuisse à Caligula, quòd spectacula ingressus, conuertisset omnium oculos fulgore purpureæ Abollæ. De hac Iuuenalis Saty. 3. Atque audi facinus maioris Abollæ.

Adasus tunica erat ab humeris non consuta.

Amictorium, indumentum erat pectoris, quo dormientes se integebant, ne nocturno frigore offenderentur. Erat autem ex lino, mulieribusq; maximè in usu.

Aulæa, teste Nonio, genus erat uestis peregrinæ. Nos Aulæum dicimus uelamen beluatis intextum picturis. Aliter dici potest **Peripetasma, Peristroma,** & Tapes, seu Tapetum. Verg. lib. 1. Aeneid. Aulæis iam se regina superbis Aurea composuit sponda.

Amphitapæ dicuntur uestes, uillos utrinque habentes. Lucilius apud Nonium: Amphitapæ uillis ingentibus molles, & si aliud quid deliciarum.

Arsineum, autore Festo, ornamentum erat capitis mulieris.

Anaxyrim Cælius ait indumentum fuisse Persis peculiare. Nos Pileum dicimus.

Brachialia dicuntur brachiorum tegumenta, Vt Tibialia tibiarum. Plinius lib. 25. Nec ullo malo medicamento lædi posse, aut ueneno (si quis in brachiali habeat) arbitrantur magi.

Erat & **Burranicum** genus cuiusdam uestis.

Braccha uestimentum erat Gallis quondam peculiare. Vopiscus: Gallicis, inquit, Bracchis ornatus Tetricus in triumphum est ductus. Lampridius ait, Alexandrum principem inter

milit

militaria uestimenta bracchas donasse. Hoc etiam utebantur Sarmatæ.

Bardocucullus, uestis erat Gallica, unicuique tempori idonea, cum qua milites imbrium tempore iacebant in castris, & in agris rustici. Lucanus lib. 1. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.

Batrachides, uestes erant uiriles & floridæ, quæ nomen traxerunt à colore ranæ, quæ Batrachos Græcè dicitur. Similis propè erat **Bardiacus**, sed sine cucullo, id est, capitis ligamento.

Birri genus est uestis Gallicæ, quo capita integuntur.

Cyclas uestis est fœminea, & in rotunditatem formata. Sidonius ait, pronubam Cyclade honorari, sicut toga senator honoratur. Alexander Romanus Imp. (autore Lampridio) dicere solebat, matronas regias contentas esse debere Cyclade, quæ sex unciis auri plus non haberet. De Cyclade Iuuenalis Satyra 6. Hæ sunt, quæ tenui sudant in Cyclade. Cycladati dicuntur induti Cyclade. Tranquillus de Caligula: Sæpe depictas, gemmatasq; indutus Penulas, manuleatus & armillatus in publicum processit: Aliquando sericatus & Cycladatus.

Cento uestis est crassa, uariisq; pannis & partibus consuta, ad quam allusisse uidetur Horatius in Arte dicens: Purpureus late qui splendeat unus & alter Assuitur pannus. Iuuenalis Satyr. 6. de Messalina Imperatrice: Intrauit calidum ueteri Centone lupanar. Nomades, autore Strabone, tentoriis utuntur Centonum instar pilo contextis. Centones per similitudinem uocantur carminis genus, ex diuersis carminibus, & carminum fragmentis, hinc atque illinc accersitis, consutum: qualis est Ausonij Cento nuptialis, ex Vergilianis carminibus concinnatus. Hinc natum adagium, Farcire centones: id est, commentitiis nugis auditores ludere. Plautus in Epidico, Quin tu, inquit, alium quæras, cui Centones farcias, id est, quem tu gloriosis mendaciis expleas.

Calantica, tegmen erat capitis muliebre. Tullius in Clodium: Quum calanticam capiti accommodares.

Caliga, tegumentum est tibiarum. Hinc Caligati, caligis induti. Imperator Caligula nomen sumpsit à caligis, quas margaritis refertas primus portauit. Ausonius: Caius cognomen caligæ cui castra dederunt.

Calyptra, genus erat uestimenti, quo mulieres integebant sua capita.

Caltula, uestis nomen sumpsit à Calta herba, seu uiola coloris

loris lutei.

Capitia dicuntur tegumenta capitum. Varro apud Nonium: Nec capitia, nec strophia, neq; zonas.

Capidulum, idem significat quod capitium.

Castula dicebatur palliolum, quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur. Varro: Castulam mulier sumpserat pro succula. Hæc etiã **Perizonium**, & **Præcinctorium** appellatur.

Causia, seu Casea, tegmen est capitis, ad calores. Valerius Maximus: Quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit Causia, qua uelatum caput more Macedonum habebat.

Chalasis tunica erat laxa & muliebris, uel (ut alij malunt) nodus tun. ex muliebris, quo connexa circa ceruicẽ tunica sumitur.

Campestre dicitur lumbare, seu subligar, quo integuntur lumbi. Horatius lib. 1. Epist. Penula solstitio, campestre niualibus auris.

Chirodita uocatur tunica prolixa, ultra brachia manus operiens. Peculiaris est Dalmatarum genti. Eius pannum Galli Dalmascum uocant.

Chlamys, dicitur uestis militaris pallio strictior, & breuior. Val. Flac. lib. 6. Non auro depicta chlamys, non flaua galeri Cæsaries. Plautus ad ornatum militis ait opus esse chlamyde, machæra & petaso. Tranquillus in Tiberio accipit pro ueste puerili: Munera, inquit, quibus à Pompeia, Pompeij sorore, in Sicilia donatus est, chlamys, & fibula. In Caligula uerò posuit pro ueste militari, dicens: Vt sæpe chlamyde, peltaq;, & galea armatam, & iuxta adequitantem militibus ostenderit. Chlamydati dicuntur induti chlamyde. Plautus in Pseudolo: Quis hic homo chlamydatus est, aut unde est?

Chlæna uestimentum erat, quod aliis omnibus superponebatur. Nos Lænam dicimus.

Colobium, tunica erat sine manicis, qua utebantur quòdam Romani.

Crocotula uestis crocei coloris. Plautus: Patagiatam, Caltulam: aut Crocotulam.

Crocoton, genus est uestis rotundæ, ac fimbriatæ, qua utebantur diuites matronæ. Numeratur à Festo inter delicatas uestes. Hinc adagium natum, Feli Crocoton dare, quum indignis honor exhibetur.

Candys, indumentum erat Persicum, & regis quidem Halipoiphyros. Plutarchus in Alexandro Magno: Nunquam tamen ut

men ut Mœdorum amictum barbarum nimis & ab se alienum assumeret, induci potuit, semper anaxyridas, candyn, tyaramq; repudians.

Cucullus, uestis erat quæ implicabatur collo. Nostri monachorum gestamen uocant, quòd relinquere planè sit nefas. Cucullam tamen dicere malunt fratres heremitani. De Cucullo Martialis lib. 10. Pullo Meuius alget in cucullo. Iuue. Saty. 6. Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos. Geor. Valla ait breue esse tegmen, & uile, quo caput humeriq; ad arcendam pluuiam conteguntur.

Chiton uestis erat prætenuis, & simplex, quæ fiebat lino. Capitur etiã pro thorace: unde & Homerus Calcochitonas Achæos uocauit, tanquam æneis præmunitos tunicis.

Conopeum, genus erat tentorij ad culices prohibendos, quo maximè utebantur Alexandrini, qui Conopeis lectos operiebant, ne à culicibus infestarentur. Propert. lib. 3. Fœdaq; Tarpeio Conopea tendere saxo. Horat. in Epo. Interq; signa turpe militaria Sol aspicit Conopeum.

Cinctus Gabinus toga erat sic in tergum reiecta, ut lacinia eius reuocata hominem cingeret. Ea utebantur Romani consules bellum indicturi. Verg. lib. 7. Aen. Ipse quirinali trabea cinctuq; Gabino Insignis reserat stridentia limina consul. Porrò Cinctus uirorum erat, Cingulum mulierum.

Cæsitium lintheolum erat purum, & candidum, sic dictum, quòd oras haberet circuncisas, autore Nonio.

Carbasus (inquit idem) pallium est quo flumina amiciuntur, aut opulentiæ: Sericeum erat, aut lino tenui. Verg. lib. 8. Aen. Eum tenuis glauco uelabat amictu Carbasus.

Culcitram Nonius ponit inter genera uestimentorum. Est autem tela illa, seu lintheum, quod dormientibus nobis ad quietem supponimus, cuiq; plumam inculcamus. Mart. Fraudata tumeat fragilis tibi culcitra pluma.

Casiaca nomen est uestis, qua utebantur Græci milites. Casianam uocauit Eustatius, à nomine Casij montis.

Capyris tunica erat Persarum manicata.

Calasiris fuit itidem Persarum uestis omnium pulcherrima. Herodotus in Euterpe: Vestibus amiciuntur lineis circa crura fimbriatis, quas Calasires appellant, super quas candida ferũt amicula tanquam superiecta.

Massiliensium erat **Corthæus**, Babyloniorum **Caunaces**.

Diphthe

Diphthera, paſtoritium erat indumentum ex pellibus. Herodotus ſcribit Ionas Biblos dicere Diphtheras, quòd aliquando Biblorum, ſeu papyri penuria, pellibus uterentur tum caprinis, tum ouillis. Alio nomine uocatur **Beta**.

Diplois, dicitur duplex pallium, ut dictio monſtrat. Diploidion Cælius numerat inter ueſtes mulierum proprias.

Dalmatica genus eſt ueſtis, quæ à Dalmatis populis (apud quos frequens fuit eius uſus) nomen ſumpſit. Hac dictione uſus eſt Lampridius: Dalmaticas, inquit, poſt cœnam ambulabat.

Dextrocheria, dicuntur dextrarum manuum ornamenta. Alio nomine uocantur **Dextrariola**. Iulius Capitolinus ſcribit, Maximinum Imperatorem pollice fuiſſe ita uaſto, ut uxoris dextrocherio uteretur pro annulo.

Dorſualia, dicuntur tegmenta, quibus integuntur equi. Iul. Capitol. Proceſſerunt &c.

Endromis ueſtis erat hirſuta & longiore uillo, quibus utebantur in gymnaſio & theatro ad munera arenæ exercenda. Mittebatur autem ex Gallia ob peritiam textorum, qui illic habebantur præſtantiſsimi. Martialis lib. 4. Dona peregrinam mittimus Endromidem. Hæc ueſtis exigui erat pretij, licet à diuitibus tantum uſurparetur: Nam ſoli diuites in gymnaſiis ſolebant exerceri. Idem Martia. Pauperis eſt munus, ſed non eſt pauperis uſus, Hanc tibi pro togula mittimus Endromidem.

Encimibomata, ueſtes erant quædam puellares. Cato de liberis educandis apud Nonium: Vt puellæ habeant potius in ueſtitu chlamydes, Encimibomata & Parnacidas, quàm togas.

Epheſtris à Græcis dicitur, quam milites armis ſuperponunt.

Epitogium dicitur pallium, quod ſuperponitur togæ. Verbum eſt bigenum, ex Græco & Romano compoſitum.

Exomides erant ueſtimenta quædam, quæ aliis tunicis ſuperponebantur. Sunt qui Comicorum fuiſſe putent.

Flammea, erant indumenta capitis, quibus matronæ & nubentes utebantur ad uelandum pudorem in nuptiis. De his uidetur intellexiſſe Seneca: Cui coniugio corpora uelas captiue pudor. Luca. lib. 2. Luthea demiſſos uelarunt flammea uultus.

Forenſia ueſtimenta erant, quibus Romani utebantur in foro. Aliter uocantur togæ forenſes. Suetonius in Auguſto: Forenſia autem, & calceos nunquam non intra cubiculum habuit.

Feminalia, ſeu Femoralia dicuntur feminum ſeu femorum tegumenta. Femina enim pro femoribus capiuntur. Plinius: Prioribus

ribus pedibus femina onerant, propter id natura ſcabra. De feminalibus Sueto. in Auguſto: Hyeme quaternis cum pingui toga tunicis & ſubucula, & thorace laneo, & feminalibus & tibialibus muniebatur.

Gauſapina ueſtis erat uilloſa, non tamen oneroſa. Martialis: Et dolet,& queritur, ſibi non contingere frigus, Propter ſexcentas Baccara gauſapinas.

Galericulum, capitis indumentum, quo crines operiebantur. In uſu erat palæſtritis, ne capilli eorum cæromate contaminarentur. Suetonius ſcribit, Othonem Galericulum capiti propter raritatem capillorum adoptaſſe: ubi Galericulum accipit pro adulterina coma, quæ ex alienis capillis inſtar galeri compingitur, & ita graphicè capiti annectitur, ut à uera coma internoſci nequeat. De hoc Martia. Ne lutet immundum nitidos cæroma capillos, Hac poteris madidas condere pelle comas.

Galerus, dicitur capitis tegumentum factum inſtar galeæ. Poëtæ fingunt Mercurium in ferendis Deûm mandatis uti galero. Claudianus libro 1. de Raptu: - Cyllenius aſtitit ales Somniferam quatiens uirgam, tectusq; galero.

Gabanium, habitus eſt Græcanicus oblongis manicis, quo nunc utuntur pleriq; Itali.

Hemitogium dicitur media pars togæ. Ratio dictionis nota.

Hypotichos dicitur ſubucula, eſtque pontificum. Autore Hieronymo.

Hemidiploidion numeratur inter muliebres ueſtes.

Ianthina dicitur ueſtis uiolacea. Martial. Coccina formoſæ donas & Ianthina mœchæ.

Impluuia, ueſtis erat, qua ſacerdotes per imbrem utebantur. Varro: Salium quoque ſereno tempore Impluuia amictum fuiſſe criminabantur.

Induſium ueſtis erat, quæ ſuper ſubuculam induebatur. Induſiatus, id eſt, induſio ueſtitus.

Infulæ, dicebantur faſciæ factæ inſtar diadematum, à quibus utrinque dependebant uittæ. Vergil.-Nec te tua plurima Panthu Labentem pietas, nec Apollinis infula texit. **Infulati** dicuntur infula operti.

Ias, nomen eſt ueſtis apud Herodotum, ſcribentem: In quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, ueſtem illarum in Iadem mutauerunt.

Lacerna uestis erat militaris, & coccinea. Erant & Lacernæ albæ apud ueteres, quibus utebantur in spectaculis, & ad usus theatrales. His albentes togas (ut indicat Epigrammaticus) contegebant. De his intellexit Suetonius in Augusto, dicens: Ne quem posthac de cætero paterentur, in foro circo'ue, nisi positis lacernis togatum consistere. Plinius libro 16. Statimq, augent lacernarum pretia. Propertius lib. 3. Tu tamen iniecta tectus uesane Lacerna. ubi de militari intelligit.

Læna uestimẽtum erat, quod superponebatur tunicis omnibus. Vergil. Tyrioq; ardebat murice læna Demissa ex humeris. Græci **Epigraphon** dixere. Ab huius uestis usu nomen traxerunt Lænates Romani.

Lanetum, genus erat uestimenti confectum ex lana succida.

Latusclauus, uestis erat senatorij ordinis insigne, ut & Calceus lunatus. Tunicæ purpuram Plinius Latum clauum appellat. Suetonius in Augusto: Sumenti uirilem togam tunica laticlaui resuta ex utraq; parte ad pedes decidit. Clauus etiam & Latusclauus (quod etiam Laticlauium dicitur) capitur pro senatoria dignitate: ut Ius annulorum aureorum, pro equestri ordine. Ouidius: Curia restabat, claui mensura coacta est. Tunica laticlaui texi cœpit Plinij temporibus, qui latiore clauo Tullũ Hostilium è regibus primum usum prodidit. Dictus est autem à textura, qua in mappis usos fuisse docet Martia. Et lato uariata mappa clauo. Ab hoc uestimento Laticlauij dicuntur senatores, & senatorum filij. Suetonius in Augusto: Binos plerunque laticlauios præposuit singulis alis.

Limbus erat uestimentum muliebre, purpuram in imo consutam habens. Vergil. libro 4. Aeneid. Sidonia picto chlamydem circundata limbo.

Lumbare, quo teguntur lumbi. Hieronymus: Sicut tu posuisti lumbare istud ad lumbos tuos.

Leuidensa genus est uestis uile, raro tenuiq; textu. Hinc Munus leuidensæ, prouerbiali figura dicitur munus minimi pretij. Cicero ad Dolab. lib. 9. Epist. Sed ego hospiti ueteri & amico munusculum mittere uolui Leuidensæ, crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera.

Mastrugæ, seu Mastrucæ uestes erant Sardis peculiares. Plautus: Mastrugatus & plenus puluere.

Mollicina uestis à mollitie nomen sumpsit.

Multitia, uestes erãt tenues & lucidæ & delicatis aptissimæ;

Fiebant

Fiebant ſerico. Dicebantur autē Multitia, quòd ſuauitate ſua mulcerent. Iuuen. Saty. 2. Non facient alij, quum tu multitia ſumas.

Mantile dicitur linteum, quo terguntur manus. Verg. Tonſisq; ferunt mantilia uillis. Dicimus & Mantelum. Plautus: Nec his ſycophantiis, nec fucis ullum mantelum obuiam eſt.

Manicæ, dicuntur manuum tegumenta. Hinc Manicatæ ueſtes, quæ olim probro datæ ſunt, & mollitiei. Vergil. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mytræ.

Mamillare, indumentū erat ad compeſcendas papillas mulierum mammoſarum. Martialis: Taurino poteras pectus conſtringere tergo, Nam pellis mammas non capit iſta tuas.

Myoton Armeniorum fuiſſe ueſtimentum dicunt, muris figura uariè ornatum.

Erat & **Mandya** ueſtimenti genus, quo ſe ut lorica muniebant, Latini **Mantellum** dicunt.

Nebrides, ueſtes erant uilloſæ factæ pellibus ceruorum, quibus in ſacrificiis Bacchi utebantur. Sidonius: Rotat Enthea thyrſum Baſſaris, & maculis Erithreæ Nebridos horrens.

Otho, apud Homerum nomen eſt candidi amiculi ex lana non ex lino, inquit Cælius.

Paludamenta, ornamenta erant, & inſignia militaria. Ideò quum ad bellum exiit Imperator, Paludatus dicitur proficiſci. Cicero in Piſonem & Gabinium: Exierunt duo paludati uulturi. Paludamenta dicuntur à palàm, quòd his induti palàm conſpicerentur. Plinius ſcribit, Coccum fuiſſe dicatum paludamentis Imperatoriis. Licet autem bellicum & caſtrenſe Imperatoris eſſet indumentum, paludati tamen erant lictores. Liuius: Cum paludatis lictoribus profectus ab urbe Brunduſium uenit. Paludati (ut iam exemplis docuimus) dicuntur paludamentis ornati. Iuuenalis Satyra 6. Cumq; paludatis ducibus præſente marito, Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſq; mamillis. Paludamentum hodie Cottam armorum uocamus, inquit Budæus.

Penulæ, ueſtes erant ſeruorum, & pauperiorū. Optimæ texebantur ex lana Appula. Ea utebantur ad arcendā pluuiā, ſed nunquam Imperatores. Galba amico roganti Penulam, non pluit, inquit, non opus eſt tibi: Si pluet, ipſe utar. De Penulis Lampridius in Alexandro Seuero: Penulis intra urbem frigoris cauſa, ut ſenes uterentur, permiſit, quum id ueſtimēti genus ſemper itinerarium, aut pluuiæ fuiſſet. Matronas tamen intra urbem penulis uti uetuit, in itinere permiſit. Horat. lib. 1. Epiſt. Incolumi Rhodos &

Mitylene pulchra facit quod Penula solstitio, brumale niualibus auris. Notatus est Caligula, quòd penulis uteretur, quæ Imperatorem minime decebāt. Sueto. Sæpe depictas, gemmatasq; indutus penulas, manuleatus, & armillatus in publicum processit. Augustinus Penulam accepit pro grammaticorum indumento lib. 1. Confes. ubi ait; Quis penulatorū magistrorum, inquit, audit aure sobria, ex eodem puluere hominē clamantem & dicentem, fingebat hęc Homerus. Vlpianus Iurisconf. inter communia uestimenta (quibus uir & mulier promiscuè utuntur) penulas numerat. Penularium dicitur penulæ repositorium, & Penulati penulis uestiti. Mart. lib. 2. Non ipse Codrus alpha penulatorum.

Puluinar, Puluinus, & Puluillus dicitur, quod dormientium capitibus supponitur, à plumis pullorum, quibus fit. Catullus posuit pro plumeo lecto, & geniali thalamo, in quo noua nupta quiescit cum sponso, ubi ait: Puluinar uerò diuæ geniale locatur. Idem: Puluinar complexa suo uelabat amictu.

Palla dicitur honestæ mulieris uestimentum. Statius libro 7. Theba. Et fibula rasilis auro Tænariam fulua mordebat Iaspide pallam. In Gallia uiri etiam utebantur palla. Martial. Dimidiasq; nates Gallica palla tegit.

Parnacides, uestes erant puellares. Varro apud Nonium.

Patagium erat chlamys aurea, quæ pretiosis tunicis superindui solebat. Patagiarij dicuntur uestimenti huius textores, Patagiati, eo induti.

Peplum, seu Peplus, uestis erat solennis, quæ uiro uel fœminæ inijciebatur. Plautus: Nunquam ad ciuitatem ueni, nisi quum infertur peplum hodie. Virgil. Crinibus Iliades passis, peplumq; ferebant. Lactantius grammaticus ait, peplum dici uestem candore eximio, aureis distinctam clauis, sine manicis, quam uestitores deorum simulacris iniiciebant. Peplum primò instituerunt Athenienses. Texebatur matronarum manibus, intraq; triennium numini offerebatur, sed Mineruæ in primis. Seruius ait Peplū pallam esse fœmineam Mineruæ cōsecratam. Xenophon scripsit Peplum etiam conuenisse uiris. Lactantius Peplos dixit in masculino genere. His Peplos (inquit) & indumēta pretiosa, quibus usus uelaminis nullus est, his aurum & argentum consecrant.

Periscelis, dicitur pectoralis mulierum fascia, seu simile aliquod indumentum puellare, aut (ut alij malunt) brachiorum est ornamentum, quod aliter Dextrocherium uocatur. Horat. lib. 1. Epist. Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, Sæpe Pe-

riscelidem raptam sibi flentis. Mænander scripsit puellas gestare periscelidas. **Gremialia** uocat Cælius.

Perizonium pallium est præcinctum, quo nudæ uirgines infra papillas præcinguntur. Aliter **Præcinctorium** uocatur.

Pileus, seu Pileum, dicitur uirile tegumentum. Persius: Hanc nobis Pilea donant. Cælius Sabinus iurisperitus testis est apud Gellium, pileatos seruos uenum solitos ire: quo indicabant ueteres, uenundandi legem non esse operiendam. Corona signũ erat captiuorum uenalium: Pileus uerò impositus demonstrabat eiusmodi seruos uenũdari. Hinc pileus interim pro libertate capitur, cuius insigne est. Liuius: Postero die serui ad pileum uocati, & carcere uincti, emissi. Suetonius in Nerone: Tantumq; gaudium publicè præbuit, ut plebs pileata tota urbe discurreret. Idem in Tiberio: Seruis ad pileum frustra uocatis in Siciliã profugit. Serui enim (qui manumittebantur) accipiebant pileum capite raso. Sex. Aurelius: Omnis (inquit) Roma adeò interitu Neronis exultauit, ut plebs induta pileis manumissionũ, tanquàm sæuo exempta domino triumpharet. Mart. lib. 1. Permittis puto pileata Roma. In Saturnalibus ad exprimẽdam libertatẽ pileata erat Roma: unde idem Mart. Dumq; decent nostrum pilea sumpta Iouem.

Petasus, dici potest capitis tegmen, seu umbraculum ad instar pilei formatum. Suetonius in Augusto: Domi quoq; non nisi petasatus sub dio spatiabatur. Cicero ad Cassium: Sed tabellarij petasati ueniunt, comites ad portas expectare dicuntur. Plinius lib. 36. scribit in summo labyrinthi Italici Petasum unum omnibus pyramidibus impositum fuisse.

Poderis, dicitur talaris tunica duplici syndone. Iosephus Byssinam uocat. Hæc adeò arcta est, & strictis adeò manicis, ut nulla sit in ueste ruga. Tales interdum habent milites, ut onere expediti aptiores sint torquendis hastis, aut uibrandis sagittis.

Polymitus nomen sumpsit à multiplici liciorum uarietate: nam mitos Græcè, filum dicitur Latinè. Hinc **Polymita** uestis dicitur multis liciis contexta Plinius. Plurimis uerò liciis texere, quæ Polymita appellant, Alexandria instituit. Polymitarij dicuntur, qui huiusmodi uestimenta conficiunt.

Prætexta, uestis erat patriciorum, ab eo dicta, quòd purpura prætexebatur. Hinc prætextatus Papyrius dictus est, ob loquendi, tacendiq; prudentiam in ætate prætexta. Et Prætextatus sermo, dictus ab antiquis, qui nihil haberet obscœnitatis. Pompeius Sextus lib. 16. de uerbis priscis: Nefas, inquit, apud ueteres

habitum est, uti prætextati pueri uerbis obscœnis uterentur, ideoq; prætextatũ sermonem appellarunt, qui nihil obscœnitatis referret. Quam sententiã apud Macrobium uidetur probare Vectius prætextatus: Nam toga, inquit, prætexta ea ratione pueris additur, ut ex colore purpuræ ingenuitatis pudor regeretur. Diuq; negatum libertinis fuit, uti prætexta. Vnde etiam Prætextatæ fabulæ apud antiquos dictæ sunt, quibus præcepta & moniciones ad optimos mores pueris tradebantur. Hora. in Arte: Vel qui prætextas, uel qui docuere togatas. Contrà tamen Suetonius in Tito Vespasiano, uerba prætexta, uocat impudica, qualibus solent uti lasciuientes pueri: Erat, inquit, dicacitatis plurimæ, & sic scurrilis ac sordidæ, ut ne prætextatis quidem uerbis abstineret. M. Tullius in oratione pro Murena scribit, filios ttiumphantium maximè prætextatos sedere consuesse in equis triumphatoris.

Pallium, uestimentum erat Græcis peculiare. Hinc Palliatæ comœdiæ, quæ scriptæ sunt secundum ritus & habitus Græcorũ palliatorum. Palliati, & Palliolati dicuntur induti pallio. Sueto. in Cæs. Dictatore: Vno quo sagati palliati'ue, altero quo togati cum illustrioribus prouinciarum discumberent. Martialis: Hanc uolo quæ facilis, quæ palliolata uagatur. De pallio Sueton. in Augu. Togas insuper ac pallia distribuit. Idem in Cæsare Tiberio: Redegitq; se deposito patrio habitu ad pallium & crepidas.

Pallium quoq; uestimentum erat philosophicum. Herodes (ut est apud Gellium) quendam barbatum, palliatumq; (qui ex eo habitu philosophus uideri uolebat) ita taxauit: Video barbam & pallium, philosophum nondum uideo. Diminutiuum est Palliolum. Iuuenalis Saty. 3. Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo Cultam palliolo. A' Palliolo fit aduerbium Palliolatim. Plautus: Palliolatim amictus sic incesi ludibundus.

Phelonem pro quodam tuniculæ genere accipit Cæl.

Perinesa antiqui uocabant indumenta, in quorum extremitatibus assuta esset purpura, quadam insulæ imagine.

Rhenones uestes erant pelliceæ, quibus, Autore Cæsare, Germani utebantur: Sidonius: Viridantia saga limbis marginata puniceis, penduli ex humeris baltei uel gladij balteis supercurrentibus struxerat clausa bullatis latera Rhenonibus.

Ralla uestis dicta est à raritate filorum. Plautus apud Nonium: Tunica ralla, toga spissa.

Rechidimna, seu Recidipna, uestes erant peregrinæ, quibus utebantur in Gymnasiis. Iuuenalis Saty. 2. Rusticus ille tuus

ſumit recidipna Quirine.

Recinium ueſtis fuit antiquiſsima quadrata, cuius mediam partem iaciebant poſt humeros. Eadem Ricinus, & Ricinium dicitur à reiiciendo. Feſtus: Ricinium eſt omne ueſtimentum quadratum.

Regilla ueſtis erat regia, unde etiam tractum nomen. Ea erat auro, & purpura intexta, & regibus peculiaris. Plautus: Baſilicam an Regillam induam tunicam.

Richa ueſtimentum erat, quod nos ſudarium dicimus. Serenus: Aut Zonulam, aut auem, aut richam.

Reticulum capitis tegmen muliebre. Varro: Suiſq; ſuſpendit laribus marinas molles pilas, reticula & ſtrophia. Capitur etiam pro quodam inſtrumento, quo antiquitus panes ferebantur. Iuuen. Sat. 12. Mox cum reticulis, & pane, & uentre lagenæ.

Rhiza ueſtimentum fuit Thracium.

Strophium dicitur faſcia pectoralis ad deuinciendas puellarum mammas. Nonius ait, Strophium breuem eſſe faſciam, quæ uirginearum papillarum coërcet errorem. Martialis Faſciam uocat pectoralem, ubi ait: Faſcia creſcentes dominæ compeſce papillas, Vt ſit quod capiat noſtra tegatq; manus. De Strophio Catullus: Non tereti ſtrophio lactantes uincta papillas. Capitur etiã Strophium pro religioſa quadam corona, qua utebantur antiqui ſacerdotes. Plinius: Tenuioribus coronis utebantur antiqui, ſtrophia appellantes. Diminutiuum eſt Strophiolum. Autor hymni (qui in honorem diui Ioannis Baptiſtæ canitur) poſuit ſtrophium pro uilloſo corporis tegumento, ubi ait: Prębuit hirtum tegimen Camelus Artubus ſacris, Strophium bidentes.

Sagum erat militare ueſtimentum, quod, teſte Cicerone, ſumi ſolebat in bello. Et quando in ſagis tota ciuitas erat, conſulares uiri ſolebant eſſe togati. Martial. lib. 1. Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago. Plin. lib. 27. Sacerdos candida ueſte cultus arborem ſcandit, Falce aurea demetit: Candido id excipitur Sago. Iuuen. Sat. 6. An ſaga uendenti nuba caupone relicto. Sagati dicuntur ſago induti. Sagarij dicuntur uenditores ſagorum.

Sagulum diminutiuum eſt à ſago. Virg. lib. 8. Aen. Virgatis lucent ſagulis, tum lactea colla Auro innectuntur. Hinc etiam Sagulati ſagulo induti. Suet. in Vitellio: Vrbem quoque ad claſsicum introiit paludatus, ferroq; ſuccinctus inter ſigna atque uexilla ſagulatis militibus.

Semitogium uocatur breuis & dimidia toga. Vnde Semi-

togati dicuntur.

Stragulum uestis est, qua lecti sternuntur, colorũ & figurarũ multitudine uariegata. Tibullus libro 1. Nam neq; tunc pluuiæ, nec stragula picta soporem, Nec sonitus placidæ ducere posset aquæ. Martialis: Stragula purpureis lucent uillosa tapetis. Idem tamen accepit Stragulũ pro Ephippio, ubi ait. Stragula succincti uenator sume ueredi. Varro. Quicquid insternebant, à sternendo stragulũ appellabant. Hier. posuit pro ueste muliebri: Stragulatã (inquit) uestem fecit, Byssus & purpura indumentum eius.

Strigium, uestis erat Hispanica. Plautus: Nudus est, Iurat se strigium oppignerasse.

Subucula uestis erat interior, quæ sub alia induebatur. Varro: Postquàm binas tunicas habere cœperunt, instituerunt uocare subuculam. Horatius lib. 1. Epist. Rides, si forte subucula pexæ Trita subest tunicæ, uel si toga dissidet impar.

Sudarium dicitur linteum ad detergendum corporis sudorem, & purgandas nares. Suetonius in Nerone: Neq; quicquam serio ioco'ue egerit, nisi astante Phonasco, qui moneret, parceretq; arteriis, ac sudarium ad os applicaret. Ex Setabi Hispaniæ urbe mittebantur optima lintea, quæ Sudaria dicebantur. Catullus: Nam sudaria Setaba ex Iberis Miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius. Diminutiuum est Sudariolum, Apuleius: Quanti sudores innocentibus hoc uno sudariolo afferantur, possum equidem pluribus disputare.

Syrma, uestis erat, quæ in recitandis grauioribus poëmatis trahebatur ab histrionibus. Mart. lib. 4. Musa nec insano Syrmate nostra tumet. Ea ueste maximè utebantur Tragœdi, quod etiã innuit illud distichon Mart. lib. 12. Transtulit ad tragicos se nostra Thalia cothurnos, Aptasti tragicum tu quoq; Syrma tibi.

Supparus, seu Supparum dicitur leuis & angusta toga. Festus ait uestimentum esse puellare ex lino. Nos **Subuculam & Camisiam** dicimus. Nonius ait, Supparum esse lintheum femorale usq; ad talos pendens, quòd subtus appareat. De suppàro Afranius: Puella nõ sum, supparos si induta sum. Luca lib. 3. Humerisq; hærentia primis Suppara. Seneca pro uelis accepit in Medæa: Et alto rubicunda tremunt suppara uelo.

Subligaria uestes erant, quæ coxas usq; ad umbilicum à genibus contegebant. His utebantur Mimi in theatro. Mart. li. 3. Iuuen. Sat. 6. Aliter uocatur **Subligaculum**. Cicero in offic. Scenicorum quidem mos tantam habet uetere disciplina uerecũ-

diam

diam ut in scena sine subligaculo prodeat nemo. Imperitus subligaculum indutus omnibus id ostentat. Adagium est in eos, qui propter insolentiam etiam ineptissimis rebus efferuntur.

Syndones, uestes erant candidæ ex lino, quibus magi utebantur. Erant autem subtilissimæ, & tenuissimis filis intextæ. Mart.lib.4.Nec sic in Tyria syndone tutus eris. Syndones uerò populi sunt in Mæotidis confinio, teste Pomponio Mela.

Subarmalia, saga erant & chlamydes, quibus arma superinduebant. **Singuliones,** genus erat uestis barbaræ, inquit Baptista Egnatius.

Stola, erat talaris tunica, qua matronæ utebantur. Tibull.li.1. - Quamuis nec uitta ligatos Impediat crines, nec stola longa pedes. A stola, pudor dicitur Stolatus, id est, matronæ conueniens. Mart.lib.1. Et stolatum permittit meretricibus pudorem.

Instita, erat fasciola, quæ partem unam stolæ ambiebat. Hor. - Sunt qui nolunt tetigisse nisi illas, Quarum subsuta talos tegit instita ueste.

Synthesis, genus est uestis breuis & negotiis aptæ, qua Romani omnes toga deposita in Saturnalibus utebantur. Consuta erat & composita quadam compositione uersicolori, unde inditum nomen. Mart. De nostra prasina synthesis empta toga. Synthesiatus hac dicitur indutus ueste.

Toga, communis erat Rom. uestis, qua utriusq; sexus homines utebantur. Accipitur interdũ pro peculiari habitu clientum, & salutatorũ, qui togati salutatum ibant, ut sportulam consequerentur. Mart. Mane uel à media nocte togatus ero. Toga prætexta uestis erat magistratuũ: Togatæ fabulæ, quæ scriptæ sunt secundũ ritus & habitus Romanorum. Earũ scenici actores uocãtur Togatarij. Toga pura & uirilis dicebatur, quam adolescentes tyrocinij die, posita prætexta puerili, sumebant in Capitolio. De Toga Martial.lib.3. Gallia Romanæ nomine dicta togæ.

A Toga Romani dicuntur Togati. Vergil. Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.

Tyara, tegumentum erat capitis, Persarum genti peculiare, quo reges & sacerdotes utebantur. Simile propè erat mytræ aut galero. Iuue. Sat. 6. Et Phrygia uestitur bucca tyara. Hier. ad Fabiolam: Quartũ genus est uestimenti rotundum pileolum, quale pictum in Vlyssæo conspicimus, quasi sphæra sit diuisa, & pars una ponatur in capite: hoc Græci & nostri Tyarã, nonnulli Galerum uocant. Non habet acumen in summo, nec totum usq; ad

comas caput tegit, sed tertiam partem à fronte inopertã relinquit. Atque ita in occipitio uitta constrictus est, ut non facilè labatur ex capite. Est autem Byssinum & sic fabre operatum linteolo, ut nulla acus uestigia forinsecus pateant. Ouid. lib. 11. Tempora purpureis tentat uelare Tyaris. Reperitur etiam in masculino genere, & frequentissimè. Verg. Sceptrumq;, sacerq; Tyaras.

Tibialia, dicuntur Tibiarum indumenta, atque etiam arma, quibus crura muniũtur. Suet. in Augusto: Subucula & thorace laneo, & feminalibus, & tibialibus muniebatur. Paulus Iurisc. Si tibiale, uel humerale miles alienauit, castigari uerberibus debet.

Tunica, uestis erat breuior, & sine manicis, qua utebantur uiri. Manicata decebat fœminas, ut arguit illud Verg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula Mytræ. Plautus: Manuleatam tunicam habere hominem decet. Gellius lib. 7. Tunicis (inquit) uti uirum prolixis ultra brachia, & usque in primores manus, ac propè in digitos Romæ, atque omni in Latio indecorum fuit: Propterea Pub. Afric. Pauli filius, P. Gallo, homini delicato probro dedit, quòd tunicis uteretur manus totas operientibus. Diminutiuum est Tunicula. Gell. lib. 1. Elegans illa uestis & molles tuniculæ ab æmulis aduersariisq; probro datum. Tunicati dicuntur tunica induti. Horat. lib. 1. Epistol. Vilia uendentem tunicato scruta popello. Tranquillus in Augusto: Vt stare interdum per totum diem iuberet ante prætorium tunicatos.

Tunica talaris est, quam Græci uocant Poderim. Idem Suet. Cum palla, tunicaq; talari prosiluit.

Tyrianthinæ, uestes erant purpureæ, sumpto nomine à Tyriis, qui usu purpuræ claruerunt. Mart. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.

Tapetum, seu Tapes, uocatur tegmen diuersis coloribus & figuris uariegatum, quo præcipuè aulæ & cubicula diuitum ornari solent. Aliter uocatur Auleum, peristroma, peripetasma. Verg. 7. Instratos ostro alipedes, pictisq; tapetis.

Trabea, uestis erat togata purpura circunducta sub tegmine puniceo, quam aureæ fibulæ annectebant. Verg. Ipse quirinali lituo, paruaq; sedebat Succinctus trabea. Ouid. 1. Fast. Hoc igitur uidit trabeati cura Quirini. Trabeatus dicitur trabea indutus.

Ventrale, uentris tegumentum, ut femorale femoris, brachiale brachij, humerale humerorum, tibiale tibiarum. Plinius: Patris mei memoria cœpere Amphimala nostra, sicut uillosa, etiam uentralia.

Vensic

Venſica, tegumentum erat & mitella capitis ſubtiliſsima, qua Germanorum crines contegebantur. Mart.lib.8. Fortior intortos ſeruas uenſica capillos.

Vmbella, itidem erat indumentum capitis, quo radij Solis arcebantur. Mart.lib.11. Vmbellam luſcæ Lygde feras dominæ.

Xerapellinæ, ueſtes erant matronales, dictæ ab Ampellino colore, qui medius eſt inter coccũ & muricẽ. Merula ait Atrabicas fuiſſe appellatas. Iu.Sa.6. Et Xerapellinas ueſtes donauerit ipſi.

Xyſtis, autore Cælio, dicitur talaris tunica & muliebris. Alij Tragicum putant indumentum. Xyſtus uerò appellatur lata porticus, in qua athletæ hyberno tempore exercebantur. Vnde & Xyſtici athletæ dicti ſunt. Sueto. in Auguſt. Nec tamen eo minus aut Xyſticorum certationes, aut gladiatorum pugnas ſeuerißimè ſemper exegit.

Porrò acu ueſtes facere Phryges inuenerunt, ideoq́; **Prygiones** appellati. Aurum intexere in Aſia inuenit Attalus rex Pergami: unde nomen **Attalicis.** Colores diuerſos picturæ intexere Babylon celebrauit, & nomen impoſuit. Martial. Non ego prætulerim Babylonica picta ſuperbæ Texta, Semiramia quæ uariantur acu. Plurimis liciis texere, quæ **Polymita** appellant, Alexandria inſtituit. Scutulis diuidere, Gallia. Autor Plin.lib.8. cap.48. Veſtimentorum ſunt omnia aut lanea, uel linea, uel ſerica, uel bombicina. Omnia item aut uirilia, aut puerilia, aut muliebria, aut communia, aut familiaria. Afri, Mauri, Saraceni, Scythæ, gaudent colorum uarietate, Græci crepidati incedebant. Fuerunt & priuatæ quorundam ueſtes. Adam & Eua priuſquam peccaſſent, degebant nudi: poſt peccatum texere foliis uerenda, crudis pellibus humeros amicti. Ioannes Zachariæ filius in eremo utebatur ueſte camelorum ſetis contexta, ſcorteaq́; cingebatur zona. Vnica fuit Chriſto ueſtis incõſutilis, quæ nullo uſu detrita eſt. Pallium Bartholomæi per annos xx. neq; ſordes ullas, neque uetuſtatem ſenſit. Iacob⁹ apoſtolus, qui à corporis ſimilitudine frater Chriſti dictus eſt, lineo utebatur amiculo. Idem intonſus uixit, nunquam cinctus, nunquam balneo uſus. Paulus primus eremita ueſtem habuit palmaceis contextam foliis. Mortui exuuias induit Antonius abbas diebus ſolùm feſtis. Capilli texerunt Timotheum Anachoretam, & adeò deformarunt, ut à Panutio in ſolitudine repertus, fera primo aſpectu ſit creditus, non homo. Onophrius eremita conſumpta ueſte nudus egit, foliis uerenda tegentibus. Franciſcus Aſiſias craſsi panni tunicam induit, quam funiculo

com

compreſsit: nudis pedibus ligneos ſubiecit ſocculos. Maria Aegyptia conſumptis ueſtibus, nuda egit in heremo. Herculem Nemæi leonis exuuio indutum Græcia fabulata eſt. Diogenes unico pallio uixit contentus. Portius Cato nunquam toga uſus eſt, pluris quàm centum drachmis empta. Pythagoras alba utebatur ueſte,& coronam geſtabat auream. Empedocles Agrigentinus utebatur ueſte purpurea, æreisq; calceamentis. Hippias & Gorgias purpureis.Porphyrius à purpura nomen ſumpſit, quum Malchus diceretur. Fuit Ariſtoteles uictu ueſtituq; delicioſus, & ob id Platoni aliquantulum infenſus. Cethegi exerto nudoq; erant brachio. Cæſar laxiore tunica. Auguſtus hyberno tempore thorace laneo, tibialibus & quaternis tunicis. Mecœnas mollioribus ueſtibus:unde & Malacinus ab Auguſto cognominatus eſt. Demoſthenem Gellius ſcribit fuiſſe cultu corporis nitido, & nimis accurato. Hortenſium quoque multa cum munditia & circunſpectè fuiſſe indutum.

De coloribus ueſtimentorum nunc aliquid adiiciamus. Cymatilem colorem dixerunt marinum, & cæruleum. Glaucus pro uiridi ponitur, habetq; uirori commixtum alborem. Hinc glauci oculi, glaucæ ſalices & oliuæ. Impluuiatus color, quaſi fumato ſtillicidio.Crocinus & Croceus à Croco. Hinc croceata ueſtis. Cerinus à ceræ colore. Ferrugineus, à ferro. Oſtrinus, ſubruber. Murex fuit purpureus,Anthracinus niger.Anthrax Græcè dicitur carbo. Amethyſthon ut uiola propè purpureum ponit Plinius. Molochinum dixerunt colorem ſimilem maluæ, Luteum croceum à luto herba.

VESTES GENTIVM PROPRIAE.

PAllium Gabinium: Caſiaca Græcorum: Toga & Prætexta Romanorum: Maſtruga Sardorum:Braccæ,bardocucullus, Gallorum: Germanorum Rhenones: Aulæa Britannorum:Strigium Hiſpanorum:Arſineum,Tyara,Candis, Capyris Perſarum: Chorteus Maſsilienſium: Myoton Armeniorum:Dalmatica Dalmatarum: Peplum Troadum: Caunaces Babyloniorum.

VESTES QVAEDAM MEMORABILES.

ANtiſthenes Sybarita ueſtem elaborauit, in qua uariæ deorum effigies erant depictæ. Hæc quotannis in Licimæ

Iuno

Iunonis templo suspendi miraculi causa solebat. Athenienses magno pretio eandem sibi compararunt.

Lollia Paulina tunicam habuit ex margaritis æstimatam quadringentis sestertiis. Plin.c.35. & 48.lib.8.& 9.

Tarquinius Priscus aurea triumphauit tunica, testis Verrius apud Plinium.

Habuit **Nero** triclinaria Babylonica c c c c.milibus empta.

Syloson, uestem habuit, quam quũ Dario Hystaspis filio dono dedisset, totam ab eo & urbem & insulam Samiorum in hostimentum muneris accepit. Autor Valerius Max. de Gratitudine. Saxo Grammaticus scribit **Frontoni** cuidam uestem fuisse, qua circumamictus nullo telorum acumine lædi poterat.

CALCIAMENTORVM GENERA.

CAlopodium genus est calciamenti lignei, alio nomine dicitur Soccus.

Sandalium genus est calciamenti Hetruscis peculiare, ut docet Iul.Pollux. Legimus in lib.Iudith, quemadmodum illa induit sandalia in pedibus suis, assumpsitq; dextrariola & inaures. De Sandalio, Terentius, Comminuam tibi Sandalio caput. Apollo Sandaliarius dictus est, à uico eiusdẽ nominis, ubi Athenis colebatur. Et Sandaliarij etiam dicuntur calceolarij.

Peronem, Seruius ait esse rusticum calciamentum è crudo corio. Verg.lib.7. -Crudus regit altera Pero.Iuue.Sat.14.Nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto Per glaciem perone tegi. Peronatus dicitur perone indutus.

Socci, dicuntur calceamenta Comœdorum, ut Tragœdorum Cothurni. Actores enim Comœdiarum, proscenium intrabant cum soccis, ut hi cothurnis. Hinc soccus plerunque capitur pro uersu comico. Hora.in Arte: Hunc socci cepere pedem, grandesq; cothurni. Diminutiuum est Socculus. Idem Sueto. in Vitellio: Pro maximo munere à Messalina petiit, ut sibi pedes præberet excalceandos, detractumq; socculum dextrum inter togam tunicasq; gestauit asiduè, nonnunquam osculabundus.

Cothurnus, aptus est utrique pedi, fiebatq; in modum crepidarum. Hinc adagium natum: Cothurno uersatilior, in homines inconstantes. Congruebat hoc calceamentum uiris pariter & mulieribus. Vergil. Purpureoq; alte suras uincire cothurno. Quòd interim pro tragico uersu accipiatur, uaria docent exempla

Martialis lib. 6. Epigrammatum arguit furti **Cilicem** quendam his uerbis: Fur notæ nimium rapacitatis Compilare Cilix uolebat hortum.

Autolycus, Mercurij fuit filius, qui proxima Parnaſo loca furtis infeſtauit. Martialis libro 8. Non fuit Autolyci tam piccata manus.

Martialis lib. 12. inceſsit **Hermogenem** & **Maſſam** fures, hunc nummorum, illum mapparum: ubi ait:

Hermogenes tantus mapparum Pontice fur eſt.

Quantus nummorum uix puto Maſſa fuit, &c.

Spartacus fuit latro quiſpiam, & gladiatorum princeps, qui collecta fugitiuorum & perditorum hominum manu, bellum Romanis intulit. Hunc uicit P. Craſſus. Lucan. libro 2. Vt ſimili cauſa caderes, qua Spartacus hoſtis.

Tyttigias, latro fuit, & plagiarius in Arcadia, qui res alienas (quas furto abſtulerat) uendebat, eoq; quæſtu diues factus eſt. Zenodotus apud Eraſmum.

Cercyon Atticam regionē latrociniis infeſtauit. Ouid. Cercyonis lethum uidit Cerealis Eleuſis.

Capiton latro quum aliquandiu latrociniis uacaſſet, pertæſus uitæ illius, tranſiuit ad heremum, ubi annis quinquaginta durauit in quodam antro.

Siſyphus, Aeoli filius, latro fuit in Iſthmo, quem Theſeus occidit.

Stamatus homo Cretenſis, ſancti Marci theſaurum Venetiis expilauit. Autor Volaterranus.

Dauid, latro fuit apud Hermopolim, qui cum aliis triginta prædonibus quæſtum ſolo parabat furto. Tandem meliore ductus ſpiritu, incluſit ſe monaſterio, ubi ad mortem uſque ſanctiſſimè uixit.

Diſmas fuit latro, qui ad Chriſti dexteram in cruce pependit, & ſcelerum ueniam impetrauit.

Tortellius ait **Marclylam** fuiſſe latronē in ſylua Dodonça.

Antiquitus **Argiui** furacitatis infamia laborarunt: unde adagium, Argiui fures.

Pamphilus ueteris Comœdiæ conuitiis notatus eſt, quòd ærarium expilaſſet.

Poëtæ faciunt **Mercurium** furem, atque etiam Deum furum. Lactantius: Fur ac nebulo Mercurius, quid ad famam ſui reliquit, niſi memoriam fraudum ſuarum. Mantuanus: Thetidoſq; cubile

Pel

Lucano ponitur, ubi ait, Et Basilum uidere ducem noua furta per æquor.

Sextus Pompeius, Pompeij Magni filius, pyraticam itidem exercuit. Idem Lucanus: Sextus erat magno proles indigna parente, Qui mox Scyllæis exul grassatus in undis, Polluit æquoreos Siculus pyrata triumphos.

Cerpalum Tortellius inter pyratas numerat.

Icarion quoque nomen fuit sæuissimi pyratæ.

Mnas quoq; fuit pyrata, qui sub Sexto Pompeio oras Italiæ & omne circum pelagus prædatoria classe infestabat.

Saxo Grammat. **Rothonem** quendam inter pyratas numerat: Ea tempestate (inquit) Rotho Rutenorum pyrata patriam nostram rapinæ & crudelitatis iniuriis profligabat.

Eodem teste **Thorias & Bero** pyraticum munus exercuerunt.

SVPPLICIORVM DIVERSA GENERA.

CYprianus apud Cælium prodit **Vngulam** fuisse tormenti genus, aitq; **Ascias & Runcinas** inter sæuitiæ tormenta reperiri.

Rota tormentũ est Germanis peculiare. Aristophanes apud Cælium: Rota torquere te illic necesse est, ut exculpatur, quòd perperam fecisti. Erat autem seruile supplicium. Rotæ inserebantur noxij, & membratim radiis rotarum conuulsi lenta morte perimebantur.

Centra stimuli erant, quæ admouebantur reis.

Scalæ Gemoniæ, seu Gemonij gradus, locus erat eminens, qui gradibus quibusdam conscendebatur. Eò trahebãtur damnatorum corpora. Legimus enim M. Clandio (quòd fœdam cum Corsis pacem fecisset) ademptam libertatem, mox & spiritum extinctum: Corpus demũ contumelia carceris & detestanda gemoniarum scalarum nota fœdatum. Dicuntur autem Gemoniæ à loco gemitus & calamitatum. Suetonius in Cæsa. Tiberio: Imputauit etiam, quòd non laqueo strangulatum abiecerit in gemonias.

Suspendium, est supplicij genus, quo ducti ad furcas malefici faucibus laqueo constrictis infelicem reddunt spiritum. Quæ mors maximè erat probrosa. Nam in pontificalibus libris tantum fuerat, ut tales insepulti abiicerentur. Vnde & Vergilius de Amata Lauiniæ matre sic ait. Et nodum informis leti trabe

nectit ab alta. Pleriq; mortem hanc præposteram uocant. Ea hodie apud nos puniuntur latrones & homicidæ.

Vncus, etiam nomẽ est tormenti: nam infames multisq; flagitiis adobruti, post mortem unco trahebãtur in sentinas, & sordium receptacula. Mortuo Commodo Imperatore, senatus hunc in modum acclamauit: Qui senatum occidit unco trahatur: Qui omnes occidit unco trahatur: Qui templa spoliauit unco trahatur. Hoc & alia instrumenta Carnificinæ quum ostentaret Carnifex, ferunt Neronem ad uoluntariam mortem coactum. Suetonius de Vitellio scribens ait: Tandem apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, & confectus est, & inde unco tractus in Tiberim.

Fustuarium, dicitur castigatio fustium, uirgarumq; supplicium. T. Liuius: Fustuarium meretur, qui signa relinquit, aut præsidio decedit. Antiquitus in militari disciplina duo fuerũt suppliciorum genera, Fustuarium, & Decimatio. Eum qui uirgis cædit, Plautus Virgatorem uocat. Liberum erat, cædi fustibus: uirgis, seruile. Erat & Crates supplicium apud priores, quo quis deiectus in aquam, crate supernè iniecta, sagis congestis obruebatur.

Pausanias **Anchoram** ferream eorum ceruicibus adalligabat, quos crudelius uellet castigare, eaq; affectos ignominia uniuerso populo uidendos exponebat.

Neruus ferreum erat uinculum quo impediebantur pedes. Eo etiam ligabantur ceruices. Hinc Cato apud Gellium festiuè dicit, priuatos fures in neruo & compedibus uitam agere, publicos in auro & purpura uisi.

Icrion erat instrumentum, quo martyres cruciabantur.

Paratilmos supplicium erat, quo pauperes in adulterio deprehensi puniebantur. Ditiores enim pecunia se redimebant, ut constat ex uerbis Ciceronis, qui scribit, Sallustium uenalem exposuisse domum paternam, ut se adulterij crimine purgaret.

Aporaphanidosis suppliciũ erat, quo Raphani in pudendas reorum partes impingebantur.

Cyphon ligneum erat uinculum aut ferreum, quo maleficorum colla inuoluebantur. Cynophismus ipsum est supplicium. Hoc adhuc nostra ætate uisitur.

Archiuus, seu Archiuum, locus est, ad quem damnati ducebantur, in quo qui legum placita risui habuisset, diebus uiginti uinctus Cyphone perseuerabat nudus, melle & lacte delibutus, quò molestæ essent illi apes & muscæ.

Draco unicuique, & quantulocunq; furto extremum supplicium, id est mortem irrogauit.

Colasis genus erat pœnæ, quæ adhibebatur causa castigandi, aut emendandi.

Colus, masculini generis, tormentum erat carnificinæ seueritatis, quo rei flagellabantur. ipsum erat Coriaceum, Autore Festo.

Crurifragium supplicium erat, quo crura maleficis mutilabantur, & infringebantur. Apul. libro 9. Tunc uxor egregia diras in eum deuotiones deprecata, & crurifragium eius abominata exangui formidine trepidantem adulterum abscondit. Eodem modo Plautus **Lumbifragium** uocat Lumborum fracturam in Amphi. dicens: Nam si me irritasis, hodie Lumbifragium hinc auferes à me.

Damnari ad metalla supplicium fuit apud antiquos, quo uincti sontes in opus metalli trahebantur, seu in metallicas mittebantur fodinas. In Calcariam quoq; & Sulphurariã damnabantur aliqui. Nam Iurisconsulti inter pœnas metalli nominant Sulphurariam & Calcariam: hoc est, fodinas calcis & sulphuris. Item Latomiam ubi cæduntur lapides. Plaut. Tyndarus in Latomias lapidarias ab Egione damnatur. Fuit & Latomiæ locus carceris Romæ, & Syracusis carcer. De Metallorum pœna Tranquillus in Caligula: Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla & munitiones uiarum, aut ad bestias condemnauit, aut bestiarum more quadrupedes cauea coërcuit, aut medios ferro dissecuit. Plin. in Epist. Erat fustibus cæsus, damnatus ad metallum, strangulatus in carcere.

Culeus, saccus erat, in quo Simia, serpens, canis, & gallus gallinaceus cum parricida includebãtur, ac demum præcipitabantur in aquas. Iuuena. Saty. 8. de Nerone: Cuius supplicio non debuit una parari Simia, non serpens unus, non culeus unus. Valerius scribit M. Tullium duumuirum culeo insutum in mare abiici iussum esse à Tarquinio rege, ob librum secreta sacrorum continentem, quem exscribendum dederat.

Stigma dicitur nota, quæ inuritur fronti reorum, in perpetuum probri monumentũ. Martialis: Frons hęc stigmate nõ meo notanda est. Iuuenalis Saty. 10. Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum Credidit. Quintianus in Cleopoli: Nota nulla dolosi Criminis, hanc presso signabit stigmate frontem. Suetonius de Augusto: Valerium Catullum (à quo sibi uersiculis de

Mamurra perpetua ſtigmata impoſita non diſsimulauerat) ſatisfacientem eadem die adhibuit cœnæ. Vbi ſtigma metaphoricè poſuit pro infamia & ſugillatione. A Stigma fit Stigmaticus, id eſt publica notatus infamia. Cicero: O miſerum, qui fideliorem & barbarum & ſtigmaticum putaret, quàm coniugem. Plinius ſcribit columbino fimo deleri ſtigmata.

Ad beſtias damnari etiam ſupplicium erat apud antiquos, quo rei cum beſtiis, feriſq; agreſtibus & ieiunis depugnabant. Propterea apud Gellium legimus, Androdum è domino datum ad beſtias. Beſtiarij erant, qui beſtiis obiiciebantur, aut in eas decertabant. Tertullianus: Iupiter eſt Romæ, quem ludis ſuis proluunt ſanguine beſtiariorum.

Gyaros eſt inſula in mari Aegæo, quò mittebantur noxij. Iuuenalis Sat.1. Aude aliquid breuibus Gyaris & carcere dignum, Si uis eſſe aliquid.

Exilium, ſeu mutatio patriæ, numeratur inter pœnas reorũ. Exules aliter dicuntur Relegati & Deportati. Differunt tamen: Relegatis enim licebat uti bonis propriis in exilio. Deportati uerò nihil poſsidebant ex ſuis bonis.

EXVLES NONNVLLI.

M. **Aemylius Lepidus** quum uellet exules in urbem reuocare, ipſe urbe detruſus eſt. Reuerſus demum ad obſidionem urbis, à Catulo conſule & Pompeio pulſus, & hoſtis patriæ iudicatus, exulauit in Sardinia, ubi dolore animi periit.

L. Apuleius Saturninus tribunuſp. quum propter Agrariam legem (quam per uim tulerat) aliaſq; item factiones uideret ſe odioſum pleriſq; ſummatibus, Rhodum profectus eſt in uoluntarium exilium. Liuius lib. 69.

Ariſtides Athenienſis poſt multa in Remp. beneficia, tandẽ ſua uirtute incidit in odium malorum, quorum inuidia pulſus eſt in exilium: ubi tamen Deos precatus eſt, ut omnia Athenienſibus pro uoto & animi ſententia bene ſuccederent.

Boëtius imperante Zenone exilio damnatus eſt à Theodorico rege, ob affectatæ libertatis ſuſpicionem.

Cliſthenes Athenienſis (qui primus legem tulerat de exilio) primus exulauit.

Conon dux Athenienſis impatiens cladis, quam à Lyſandro Lacedæmonio in conflictu nauali acceperat, ſpontaneum delegit exil

git exilium. Fugítque ad Artaxerxem regem Persarum in Cyprum, cuius auxilio libertati patriam asseruit, cui prius seruitutem attulerat.

Demarathus Lacedæmonius, quum apud Athenienses exularet, non potuit tamen furtim non monere patriam bellici apparatus, qui Athenis fiebat.

Dion Syracusanus quum plerunque monuisset Dionysium iuniorem (apud quem in summa dignatione & familiaritate uiuebat) ut patriæ libertatem restitueret, factus ei suspectus & in exilium pulsus est. Vbi tamen ad liberandas Syracusas animum semper adiecit. Nam facto Apollini sacrificio, habitaq; ad milites concione contra tyrannum copias mouit, quem facta deditione coëgit exilium capere, quod prius aliis dabat. Hinc Adagium natum: Dionysius Corinthi. De his qui à prospera fortuna ad humilem redacti sunt. Adagium, Dionysius Corinthi.

Athenienses Demosthenem in exilium miserunt, quòd pecunia fuisset corruptus ab Harpalo, qui fugerat ab Alexandro, & Athenas se receperat.

Egesistratus Ephesius ob tribulis sui necem exulauit.

Eustathius Pamphilius, præsul Antiochenus, sub Constantino principe in exilium pulsus est Traianopolim Thraciæ ciuitatem, quòd Arrianorum placita refellisset.

Eusebius Vercellensis præsul ob religionem & doctrinam à Constantino principe missus est Cappadociam in exilium.

Hylarius præsul Pictauiensis, qui scripsit in Arrianos, relegatus est in Phrygiam.

Ioannes Gotthus præsul Gerundensis, quum sub Phoca principe Arrianam sectam opprefsisset, ab hæreticis relegatus est.

Hyppias dux Atheniensis pulsus in exilium, Darium in patriam commouit. Iustinus lib. 2.

Liuius Salinator quum de Illyriis triumphasset, inuidiam sibi gloria comparauit. Iudicatus enim reus peculatus, in uoluntarium exilium profectus est, postea tamen reuocatus Annibale Italiam opprimente.

Lucifer præsul Caralitanus à Liberio Pont. ad Imperatorem Constantinum missus, ab eodem relegatus est Palæstinam.

Decius Magius quum Annibali Capuam intranti solus assurgere nollet, ab eodem relegatus est. Quum autem in exilium traheretur, aperto capite uociferans, Habetis, inquit, libertatem

Campani, quam petiistis. Semper enim patriæ deditionem dissuaserat. Liuius lib. 23.

M. Marcellus, Pompeianarum partium, ubi uidit Cæsarem uictorem, Athenas profugit in exilium. Vnde Proconsul Africæ, Domitiani tempore damnatus repetundarum, quòd Africam diceretur expilasse, actus est in exilium.

Meletius præsul, Arrianæ hæresis sectator, sub Diocletiano pulsus est in exilium, quòd præter opinionem fidem nostram defendisset, quum tamen Arrianam uellet tutari.

Metellus Numidicus (qui de Iugurtha triumphauit) relegatus est, quòd in legem Apuleiã per uim latam iurare noluisset.

T. Annius Milo Massiliæ exulauit, quòd cliens fuisset Ciceronis, in causa cædis Clodianæ.

Montanum Vatienum oratorem, patria Narbonensem Tiberius relegauit ad Baleares.

P. Nigidius Figulus, quem Lucanus Astrologiæ peritum fuisse scribit, mortuus est in exilio, teste Eusebio.

L. Opimius post Ful. Flaccum uirum consularẽ & C. Gracchum tribunitium oppressos, iudicio circunuentus & in exilium actus est.

Oribasius Sardianus mortuo Iuliano principe, quo cum in summa familiaritate uixerat, inuidia succedentium principum, & bonis spoliatus est, & in exilium detrusus, ubi tamen in omni calamitate, constante mansit animo, seque philosophum uerum exhibuit.

Paulus Diaconus Aquileiensis à Carolo Magno relegatus est ad Diomedis insulam, quòd Desiderio Longobardorum regi eiusdem Caroli inimico faueret.

M. Popilium Romani in exilium egerunt, quòd missus cõtra Numantinos, rem sua culpa male gessisset.

Protagoras Abderites, Menandri filius, & auditor Democriti, accusatus ab Atheniensibus, quòd Persarum magiam & religionem didicisset, sponte exulauit.

Philistum Syracusanum (qui res Siculas libris duodecim complexus est) Dionysius senior in exilium pepulit, ubi tamen bonam historiæ partem absoluit.

Tullia, Seruij Tulli filia, acta est in exilium, quòd super faciem parentis mortui currum traxisset.

Tarquinius Superbus, qui occiso Seruio Tullo regnũ sceleste occupauit, missus est in exilium cum Tarquinio Collatino filio

no filio suo, propter stupratam ab ipso filio Lucretiam.

P. Rutilius Cons. Cnei Manlij collega relegatus est à Syllanis. Deinde quum reuocaretur: Malo, inquit, ut patria exilio meo erubescat, quàm reditu mœreat.

Thrasybulus dux Atheniensis relegatus est à triginta tyrannis, Athenas per uim occupantibus: quos demum collecta aliorum exulum manu, iuuante Lysandro Lacedæmoniorum duce expulit, patriæq; libertatem peperit.

Thucydides Atheniensis missus Amphipolim (quam rex Philippus per uim occupauerat) quum in proditionis suspicionē uenisset, actus est in exilium, quam tamen fortunam constantissimè tulit.

Cicero ob Clodij inimicitias actus est in exilium. Quod ægre adeò tulerunt Romani, ut uiginti hominum millia uestem mutauerint. Tandem tamen rediit magno omnium plausu, & uniuersa propè Italia illum suis humeris reuehente.

Hostasius Rauennæ dominus à suis ciuibus relegatus est, quòd in otio & ignauia torpesceret, publicæq; administrationi ineptus uideretur.

Berengarius Imp. & Albertus eius filius, ab Othone uicti, & in exilium pulsi sunt.

Benedictus Pont. Maximus ab Othone Imperatore relegatus est, suffecto Leone octauo.

Xenophanes annis L X V. exulauit à patria.

In exilio supra septem annos uersatus est **Ouidius**, ubi tamen barbaras gentes adeò sibi demeruit, ut in eius obitu Gethæ ac Tomitani lacrymas cohibere nequiuerint.

Sponte **Pythagoras** Samon liquit, Athenas **Solon**, **Lycurgus** Lacedæmona, Romam **Scipio.** Interrogatus **Socrates** cuias esset, Respondit se ciuem mundi.

VIRI CELEBRES MORTVI IN ALIENA TERRA.

SAmos genuit **Pythagoram,** texit Metapontus.

Ciceronem Arpini ortum, nutritum Romæ, Sinus Caietanus uidit exanimem.

Plinium infantem lauit Athesis, grandæuum extinxit Vesenus.

Vergilium dedit Mantua, Brundusium abstulit.

Genuit **Ouidium** Sulmo, Ponticum exilium suffocauit.

Terentium Carthaginensem, quem Roma docuerat, Arcadia sepeliuit.

Horatium Apulum, Ennium Calabrum, Statium Narbonensem, Ausonium Burdegalum, Duos Senecas & Lucanum Cordubenses, Plautum Arpinatem, Lucilium Aruncum, Pacuuium Brundusinum, Iuuenalem Aquinatem, Propertium Vmbrum, Valerium Antiatem, Catullum Veronensem, Varum Cremonensem, Gallum Foroliuiensem, Actium Pisaurensem, Cassium Parmensem, Claudianum Florentinum, Persium Volaterranum tumulauit Roma.

Alexandrum Pella genuit, Babylon peremit.

Cyrum Persis tulerat, Scythia truncum tulit.

Crassum & Pompeium tulerat Roma, Hunc Aegyptus, illum Assyria sustulit.

Catoni principium & nomen dederat Roma, finem & cognomen Vtica.

Cornelios Scipiones Roma genuit, Hispania obruit.

Decij extra patriam ceciderunt, Pater cum Latinis pugnans, cum Ethruscis filius.

Aemilium Paulum Cumæ, Claudium Marcellum Venusia, Tiberium Gracchum tumulauit Lucania, omnes natos Romæ.

Drusus obiit in Germania, Marcellinus Baionæ, Tarquinius Cumis, Sylla Puteolis expirarunt. Augustus Cæsar apud Nolam Campaniæ.

Tiberius apud Campaniæ Misenum.

Traianus in occidente natus, in Oriente mortuus est.

Septimius Seuerus ortum habuit in Africa, Imperium in Italia, tumulum in Britannia.

Theodosium ortum in Hispania, Mediolanum terra operuit.

Annibalem Africæ lumen cepit urna Bithynica.

Theseum, Themistoclem, & Solonem Athenienses sepelierunt Syrus, Persis, Cyprus. Hæc exempla debes Petrarchæ, lector optime, qui in dialogo de moriente extra patriam hæc affert. Faciamus nunc auctarium nostro labore.

Sextum Turpilium Romæ natum, abstulit Sinuessa. Hermolaum Barbarum natione Venetum, Romæ pestilentia suffocauit. Q. Cornificium, Ro. militaris factio foris abstulit.

Aemilius Macer Veronensis obiit in Asia. **Cn. Norbanus** à Sylla uictus, apud Rhodios uoluntariam oppetiit mortem. **Nero** extra urbem seipsum confodit. **Otho** apud Bebryacum mortuus est. **Labeonem Marsum** Romanum tumulauit Macedonia. **Magnentium** imperatorem uidit Roma, Lugdunum habuit mortuum. **Cleomeni** Lacedæmonio tumulum præbuit Aegyptus. **Demostheni** Atheniensi Calabria. **Cristolao** duci Achæorum Thermopylæ.

Themistocles Atheniensis in Perside taurinum hausit sanguinem, eoq; periit. **Iugurtham** peperit Numidia, mortuum uidit Roma. Nascentem **Aeneam** uidit Simois in Asia, Raptum absorbuit Numycius in Italia. **Didoni** patria fuit Phœnicia, Carthago tumulus.

Aiacem Oilei rapuit mare, quem Græcia tulerat.

Leandrum Abydenum, **Aegeum** Atheniensem, **Aegyptium** Pharaoné, **Menandrum** poëtam, **Palinurum** & **Misenum** non sua, sed piscium extinxit patria. Reperirem huiusmodi exempla numero propè infinita, nisi timerem ne nimia copia saturis plus æquo stomachis nauseam excitaret.

CONTEMPTORES DEORVM.

GLaucus quum sacra Veneris contemneret, illa irata eius equabus furorem immisit, quibus utebatur ad currũ, cumq; morsu dilacerauerunt.

Aiax Oilei filius Cassandram in templo Mineruæ stuprauit: dea facinus ulciscente, fulminatus est in mari, dum euerso Ilio redire uellet in patriam.

Pub. Clodius Pompeiam Q. Pompeij filiam & Syllæ neptem, inter publicas Bonæ deæ cæremonias adulterauit.

Lycurgus rex Thracum, contemptor fuit Bacchi: Propterea ulciscente numine cruribus suis asciam illisit, dum uellet amputare uites. Propertius lib. 3. Vesanumq; noua nequicquam in uite Lycurgum. Propterea à poëtis Bipennifer & Securiger appellatur, quòd securi seipsum offenderit. Ouid. lib. 4. Metam. Penthea tu uenerande, securigerumq; Lycurgum.

Pentheus Echionis & Agaues filius, dum sacra Bacchi despiceretur, à matre, cæterisq; Mænadibus interfectus est. Propertius: Pentheos in triplices funera grata greges.

Herodotus scribit **Cleopem** Aegypti regem templa omnia obserasse, ne populus sacrificaret diis.

Ama

Amasis quotiescunque accusabatur furti (erat enim maximus prædo, ut iam diximus) causam deferebat ad deos, uelut iniustè accusatus hominum querimonia. Conuictus à Diis, neq; eorum templa curæ habuit, nec illis sacrificauit, tanquam malè de eo mererentur, quòd falsa(ut dicebat)oracula redderent. Herod. lib. 2.

Teuthis fuit quispiam princeps, qui ad expeditionem Troianam cum Græcis nauigare uolens, dum in Aulidis rupes impegisset, indignatus Palladem uulnerauit hasta. Vnde exitiali morbo correptus est.

Non erubuit **Pyrrhus**, Achillis filius, Priamum senio confectum ad aram Iouis Ercæi interficere. Verg. lib. 2. Aen. - Hoc dicens, altaria ad ipsa trementem Traxit, & in multo lapsantem sanguine nati Implicuitq; comam læua, dextraq; coruscum Extulit, & lateri capulo tenus abdidit ensem.

Inter contemptores Diuûm numeratur **Mezentius** à Vergilio lib. 7. ubi ait: Primus init bellum Tyrrhenis asper ab oris Contemptor diuûm Mezentius. Fuit enim impius in homines sine deorum respectu, inquit Macrobius.

Lycaon, rex Arcadiæ, quum Ioui pararet insidias, ab eodem mutatus est in lupum, ut fabulantur Poëtæ. Vnde Iuppiter apud Ouidium lib. 1. Metam. sic loquitur: An satis ô superi tutos fore creditis illos, &c.

Alcithoë fuit etiam contemptrix Bacchi. Ouid. lib. 4. Meta. At non Alcithoë Mineias orgia censet, &c.

Erisichthon Thessalus, Cereris (quam aspernabatur) lucum abscidit: Vlciscente dea ad tantam redactus est famem ut sua ipse membra corroserit. Ouid. lib. 8. Metam. - Pater huius erat, qui numina diuûm Sperneret, & nullos aris adoleret honores, &c.

Prœtides filiæ Prœti Argiuorum regis Iunoni se præferentes ab eadem mutatæ feruntur in uaccas. Alij fabulantur hoc factum, quòd Venerem spreuissent.

Atalanta & **Hippomenes** Venereo concubitu templum Cybeles profanarunt. Vterque demum leones facti sunt, ulciscente numine. Autor Ouid. lib. 10. Metam.

Diomedes, Tydei filius, Venerem in bello Troiano læsisse fertur. Ouid. lib. 1. Elegia. Pessima Titides scelerum monumenta reliquit. Ille deam primus perculit.

Cambyses, rex Persarum, templa & leges ludibrio habuisse fertur. Vbi enim positus est Aegypto, Vulcani templum ingressus, risu & conuicijs insectari cœpit. Alia etiam simulacra

per

per summam iocorum licentiam cauillatus exufsit. Apertis item conditoriis mortuorum, cadauera introspicere maximæ duxit uoluptati.

Capaneum scalarum repertorem (quem Poëtæ fulminatum fuisse dicunt) deorum contemptorem uocat Statius lib. 1. Theba. ubi ait: Sed enim ipse manu prægressus auorum Facta, diu tuto superûm contemptor, & æqui Impatiens.

Iam diximus in capite de Latronibus, & Sacrilegis, **Dionysium** Syracusanum templa deorum spoliasse, suisq; furtis gratulatum, diis ipsis illusisse.

Xerxes rex Persarum notatur impietatis, quòd Neptuno maris deo compedes, & Soli tenebras minaretur. Stroza pater: Nec ueluti Xerxes, Neptuno uincla minamur, Classibus insolitum quum patefecit iter. Idem Templa in Græcia inflammauit, quòd parietibus includerent deos, quibus omnia deberent esse patentia ac libera, quorum hic mundus omnis templum esset ac domus. Autor Cicero libro secundo de legibus.

Phlegyas, rex Lapytharum, & Ixionis pater templum Delphici Apollinis incendit. Hinc ad inferos detrusus, ibidem grauissimè punitur. Verg. lib. 6. Aen. Phlegyasq; miserrimus omnes Admonet, & magna testatur uoce per umbras, Discite iustitiam moniti, & non temnere diuos.

Salmoneus, Aeoli filius, Iouis fulmina in aëre simulabat, ut Deus in Elide crederetur. Verg. lib. 6. Aen. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & sonitus imitatur olympi. **Celmis** unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam uiolauit stupro.

Diagoras Melius Atheniensium sacrorum mysteria & cærimonias adeò neglexit, ut permultos auerterit à religione. Idem arcana mysteria (quæ non licebat profanis inuulgare) omnibus detexit. Propterea Athenienses eum in exilium pepulerunt, talento proposito, si quis hominem compertum occidisset.

Theopolemus, & **Hiero** fratres, Apollinis fanum expilarunt. Quo facto pœnam iudicij reformidantes domo profugerunt. Autor Cicero in quinta Verrina.

Cyanippus Syracusanus soli Baccho sacra facere neglexit. Iratus deus tamen ei ebrietatem immisit, ut repertam in tenebris filiam nefando coitu stuprauerit.

Contemptor eius numinis **Armitus** ebrius factus est, & Medulinæ filiæ ulciscente deo se commiscuit.

Theron

Theron rex citerioris Hiſpaniæ, furore correptus templum Herculis apud Gades expugnare uoluit, & incendio dare. Iratus deus fecit, ut eius naues improuiſo igne corriperentur. Autor Macrobius.

Leo Imperator apud Conſtantinopolim ſanctorum imagines depoſitas incendit: iuſsitq; Romano Pontifici, ut idem faceret, ſi imperialem gratiam ſibi promereri uellet.

Tertius poſt Neronem ſæuiit in Chriſtianos & religionem catholicam **Traianus** imperator, ſub quo Clemens III. Pontifex, Symeon Hieroſolymitanus epiſcopus, Ignatius Antiochenus epiſcopus paſsi ſunt.

Imp. quoq; **Decius** multa Chriſtianorum millia dedit morti. Quod etiam fecerunt Valerianus & Galenus filius. Vnde pater à principe Turcarum deo uolente captiuus abductus, in miſera ſeruitute conſenuit.

Diocletianus per annos quatuor eadem rabie debacchatus eſt in orthodoxæ fidei cultores.

liàs Athanus

*__Athanaricus__ Gotthorum rex multos itidem Chriſtianos uariis tormentorum generibus enecauit. Alios detruncauit gladio: quoſdam in exilium pepulit, & ibidem fame & ſiti languere ad mortem coëgit. Hinc iuſta numinis ira miſerum exhalauit ſpiritum, ſanguinis fluxu toto corpore erumpentis.

Euarix rex Gotthorum, templorum aditus ſpinis obſcrabat & ſepiebat, ut introëundi raritas obliuionem religionis induceret. Clericos carceribus includebat. Nullum omittebat tormenti genus, in quo feritatem ſuam non exerceret.

Demonax philoſophus Adriani tempore, adduci nunquam potuit, ut ad Eleuſina ſacra ac miniſteria accederet. Propterea accuſatus à populo, ut religionis contemptor, factũ excuſauit, teſtatus ea ſacra meritò eſſe ſibi ſuſpecta, quæ in occulto fierent. Nam ſi bona eſſent, dicebat ea manifeſtari oportere: ſi mala, debere refugi.

Anaxagoram Clazomenium Athenienſes in uincula coniecerunt, quòd ſolem ignitum dixiſſet eſſe lapidem, non Deum: quem tamen illi pro Deo habebant.

Imperante **Conſtantino,** Manuelis filio, quum Turcę Conſtantinopolim cepiſſent, nullæ ſcelerum facies defuerunt: nulla dignitatis, ſexus, aut ætatis habita eſt ratio: Stupra cædibus, cædes ſtupris additæ. Templa ſanctorum diruta ſunt: Oſſa martyrum canibus & ſuibus obiecta: Redemptor ipſe iterum cruci affixus

fixus, luto limoq; deformatus est. Nullum omissum est ludibriũ, quod prius exercuissent Iudæi. Princeps tantæ feritatis **Othomanus** ubi satis in sanctorum reliquias & simulacra sæuitum est, feritatem conuertit in utriusq; sexus homines, quos omnes more porcorum gregatim occidit, præter nonnullas liberali forma fœminas, quas ad maiorem libidinis ignominiam reseruauit. Hoc autem factum est in annum salutis M.CCCCLIII.

Leo Armenius Imperator, parta de Bulgaris uictoria, diuorum imagines deleri penitus iussit: paulò post à Michaële Traulo per insidias iugulatus.

Theophilus quoq; imperator post Michaëlem Traulum, quum sanctorum imagines itidem odio haberet multos earum cultores ad mortem cædi iussit.

Gensericus princeps Vandalorum, quum Carthaginem cepisset, omnesq; opes interfectis ciuibus in ius suum uertisset, animum ad ecclesiarum spoliationem adiecit, quas sacris uasis exinanitas, & sacerdotum administratione priuatas, equorum suorum fecit stabula.

Herostratus templum Ephesiæ Dianæ toto orbe nominatissimum, & inter septem orbis miracula nominatum incendio dedit, ut immortalitatem nominis sibi compararet.

Brennus dux Gallorum Senonum templum Apollinis Delphici causa prædæ ingressus, ira numinis se interfecit. Autor Valerius, & Iustinus lib. 24.

Fuluius Flaccus in Censura tegulas marmoreas ex Iunonis Laciniæ templo detraxit, & in ædem Fortunæ equestris, quam Romæ faciebat, transtulit. Post quod factum negatur mente constitisse. Quin etiam per summam animi ægritudinem expirauit, quum ex duobus filiis in Illyrico militantibus alterum decessisse, alterum grauiter uulneratum audisset.

Pleminius Scipionis legatus thesaurum Proserpinæ apud Locros spoliauit, nec defuit ultio. Nam postea in carcere teterrimo genere morbi consumptus est.

Pyrrhus quoque è Sicilia rediens, thesauros Locrensis Proserpinæ, intactos ad eam diem, spoliauit, & imposuit classi, quæ postera die uicinis deæ littoribus illisa naufragium fecit.

Milites **Alexandri**, qui Milesiæ Cereris templum ad prædam irruperant: flamma obiecta, priuati sunt oculis.

HAERETICI NONNVLLI.

AEtius Sophista Antiochenus, primùm Christianus, Arrianorum

norum sectæ postmodum adhæsit. Vnde Antiocha pulsus est, & Atheos uocatus.

Ammonius Alexandrinus, præceptor Origenis, fuit à puero Christianus. Prouectior uerò factus ad philosophiam se conuertit, deserta fide orthodoxa.

Apollinaris iunior, dicebat animam à deo uerbo facto non assumptam: aut si assumpta esset, non habere mentem. Huic propterea Christianorum commercio interdictum est.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, filium deum ab æterna patris substantia separabat. Ad quam hæresim refellendam iussu Constantini Imperatoris celebrata est synodus Nicena, cui interfuerunt Alexander & Pannutius præsules. Idem Athanasius diaconus cum CCCXVIII. aliis præsulibus, qui explosa Arrij sententia, filium patri consubstantialem fecerũt. Arrius in exilium pulsus, magnam nihilominus turbam hominum in suam traxit sententiam, sed nõ impunè. Nam dum in latrina corporis excrementa egereret, animã cum intestinis emisit. Ex Ruffini historia.

Berillus, Bostrenæ urbis Arabiæ præsul, dicebat Christum redemptorem ante humanitatem non extitisse, nec propriam diuinitatis habere substantiam, sed tantùm patris in eo habitasse. Quem eius errorem ita repressit Origenes, ut tandem eum ad meliorem mentem reuocauerit. Autor Eusebius.

Carpocrates hæreticus Simonis magi superstitiones imitatus est, quas palàm tradebat.

Cherinthus dicebat, regnum Christi post resurrectionem Hierosolymis futurum, ubi mille annis homines libidini & uoluptatibus indulsissent.

Ebion putauit, Christum purum esse hominem, sine ulla deitate: perfectum tamen, & omni uirtute cumulatissimum. Eius sectatores uocantur Ebionitæ.

Helchesaitæ quædam de scripturis refutabant, & quædam rursum admittebant nouæ ac ueteris legis testimonia. Paulum apostolum penitus respuebant. Librum quendam circunferebant, quem dicebant de cœlo lapsum, cuius uerba si quis audisset delictorum ueniam consequeretur.

Eluidius Auxentij discipulus fatebatur uirginem peperisse, uerum postea congressam uiro, dicebat alios suscepisse liberos, fratres domini. Insanam eius opinionem confutat Hieronymus.

Eudoxus præsul Constantinopolitanus fuit imitator Arrianæ sectæ, Valentis principis ætate.

Eun

Eunomius, præsul Cyzicenus, diuinitatem negabat in Christo. Plurima scripsit contra fidem, & differendi leges suis sectatoribus reliquit. Hunc Gregorius Nazianzenus & Gregorius Nissenus præsules suis argumentis confutarunt.

Eutyches Constantinopolitanus discernebat Christum à uerbo dei. Negabat præterea Christi carnem similem esse nostræ, duasq; in eo naturas inficiebatur. Aiebat ipsum Christi corpus è cœlo descendisse, & in uirginis uterum tanquam Solis radios penetrasse. In hunc celebrata est quarta Synodus. Volater.

Eusebius Nicomediensis præsul, secutus est Arrium, cui & multos peperit asseclas.

Faustus Afer secta fuit Manichæus. Scripsit libros in orthodoxam fidem, quibus abunde respondit Augustinus.

Iouinianus nuptias uirginitati præferebat secutus opinionem Stoicorum de uirtutum & uitiorum æqualitate. Eius scriptis respondit Hieronymus.

Pollio Macedonius dicebat, Spiritum sanctum nihil habere commune cum patre & filio. Fatebatur tamen filiũ patri similem.

Manes hæreticus imperante Aureliano Romam uenit è Perside. Hic ponebat duo principia inuicem contraria. Dicebat se natum ex uirgine, & in montibus educatum. Ponebat unicam in Christo naturam diuinam. Eius uerò humanitatem dicebat esse phantasticam: causatus non esse uerisimile Deum pati uoluisse. Contra uerò Paulus præsul Antiochenus affirmauit Christum simplicem fuisse hominem, maximum alioqui prophetam. Vide Eusebium de hoc Manete. Sectatores eius dicti sunt Manichæi.

Meletius præsul in Aegypto Arrianis adhæsit, habuitque multos asseclas, eos maximè qui Petro præsuli Alexandrino aduersabantur.

Menander magus, genere Samaritanus, seruatorem se uocabat ex Olympo ad hominum salutem demissum. Docebat nullo pacto angelos ab hominibus uinci posse, quàm magicæ artis disciplina. Varias passim hæreses diffudit, quarum lolio multorum oculos uitiauit.

Messaliani cuiusdam dæmonis effectum expectabant, quem sanctum Spiritum arbitrabantur. Reiiciebant opus manuum, tanquam malignum. Somnio & otio indulgebant. Eius sectæ principes fuerũt Datosius, Phibas, Dalphidius. Theodoritus in historia Tripartita.

Montanus, Phryx natione, uocabat ſe paracletum. Multos in ſuam traxit hæreſim, & in his Priſcam & Maxillam, quas eò redegit inſaniæ, ut relictis uiris, eum ſequerentur, eiusq; inſpiratione ſpiritum propheticum habere ſe crederent. Sectatores habuit qui Cataphrygæ dicuntur. Hi Spiritum ſanctum ſibi, non Apoſtolis infuſum prædicabant.

Monothelitæ duas in deo uoluntates negabant, diuinam ſcilicet & humanam, quum tamen res aliter ſe habeat. Nam Chriſtus multa ut homo uoluit, & fecit. Multa item ut Deus. Contra hos celebrata eſt ſexta Synodus, Anno ſalutis D L X X X V. Sectæ princeps fuit Sergius præſul Conſtantinopolitanus. Autor Paulus Diac. de geſtis Longobar.

Nauatus presbyter Rom. ſectam inſtituit Nauatianorum, qui ſe mundos & puros appellabant. Hic in tantam lapſus eſt dementiam, ut eos (quibus Euchariſtiam præbebat) prius iurare cogeret, ſe nunquàm Cornelium Pontificem ſecuturos.

Epiſcopus fuit in parte Aegypti **Nepos** nomine, qui dicebat Sanctos in terris cum Chriſto mille annis regnaturos in libidine & uoluptate.

Neſtorius Germanicus, præſul Conſtantinopolitanus cœlùm ſuis ſectatoribus promittebat, Chriſtum hominem tantum eſſe prædicabat, duas negando naturas. In hunc celebrata eſt tertia Synodus ſub Theodoſio iuniore.

Nicolaus (à quo Nicolaitarum ſecta orta eſt) legem matrimonij refellebat, uolebatq; promiſcuos eſſe concubitus. Euſeb.

Paulus Samoſatenus homo multæ arrogantiæ, & nullius prope ſapientiæ, pſalmos ſolitos cantari uetuit. Hisq; alios ſuffecit, quos in ſuam ipſe laudem conſcripſerat. Negabat filium dei de cœlo deſcendiſſe, ſed in utero uirginis initium habuiſſe.

Praxeas Aſiaticus plures negabat perſonas in trinitate, ſed eundem patrem & creaſſe omnia; & in cruce pependiſſe, quòd (ut dicebat) communicata pluribus monarchia autoritatē principatus minuat. Huius argumentis reſpondit Tertullianus.

Photinus, præſul Smyrnæus, humanam ſolùm naturam in Chriſto poſuit, inſtar Ebionitarum.

Sabinus, præſul Heracleæ, ſecta fuit Arrianus. Is Chriſtianos omnes (qui in Synodo Nicena ab Arrio defecerant) idiotas uocabat, & ignauos, eosq; infirmitate ingenij lapſos dicebat.

Sabellius hæreticus, negabat Chriſtum Dei filium, primo genit

genitumq; omnis creaturæ: atque etiam Spiritus sancti auferebat intellectũ. Ponebat unicam in trinitate personam. Hinc uariæ factiones, & malorum germina pullularunt. Eius sectatores Sabelliani dicuntur. Sunt qui Sabinum & Sabellum eundem faciant.

Simon Magus natione Samaritanus multos artibus magicis, & ope dæmonum elusit Romæ, Imperante Claudio principe, ita ut numinis loco habitus sit, & honore simulacri decoratus, cum hac inscriptione, SIMONI DEO SANCTO. Eum Samaritani omnes & deum fatentur. Sunt qui dicant eum, quum per aëra deuolaret, Petri precibus cecidisse, eaq; ruina miseram exhalasse uitam.

Symmachus, unus ex interpretibus Bibliorum, putauit Christum ex concubitu Ioseph & Mariæ natum. Quam insaniam probare uoluit ex euangelio Matthæi.

Basilides scripsit in Euangelium XXIIII. commentarios, confinxitq; prophetas quosdam, ut Barabam & Barcob, aliosq; barbaris nominibus nuncupatos. Hic instar Pythagoræ sectatores suos quinquennio silere iussit.

Theodorus Coriarius humanã tantùm naturam tribuebat Christo. Fatebatur tamen uerbũ Dei in eo habitasse ob excellentem uirtutem. Mariamq; nõ Dei, sed hominis tantũ matrem esse. In hunc celebrata est quinta Synodus, Iustiniani principis & Vigilij pontificis tempore, anno salutis DXL. ubi sancitum est, ut Maria Theotocos, id est, Dei mater, uocaretur. Euseb. lib. 5.

Tertullianus patria Carthaginensis, quum in fide aliquandiu perstitisset, tandem clericorum Romã contumeliis ad Montani dogma delapsus est.

Apelles hæreticus dicebat in Christo fuisse corpus phantasticum, prophetias non recipiebat, quòd sese rescinderent, & implicarent contradictionem.

Acephali duas in Christo negabant naturas, nullo eius opinionis autore. Vnde & traxerunt nomen.

Almericus hæreticus dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari. Hunc Innocentius III. cremari iussit Lutetiæ. Volaterranus.

Barbara, Sigismundi Imperatoris coniunx, stultas uocabat uirgines pro Christi nomine passas, quòd uoluptatis gaudia non gustassent. Dicebat animas cum corporibus interire, nec futuram aliam uitam post hanc, quam uiuimus.

Cerdo hæreticus asserebat duo fuisse contraria principia.

Eius aſſeclæ dicti ſunt Cerdoniani.

Ioannes Hus, & Hieronymus de praga quum ſceleratiſsimas hæreſes Bohemorum animis inculcaſſent, ſententia publici concilij incendio & flammis deuoti ſunt.

Alogij hæretici uerbum negabant eſſe deum, ſpreta Ioannis Apocalypſi. **Aquarij**, fuerunt hæretici quidam, qui ſolā aquam offerebant in calice ſacramenti.

Adamiani, exemplo Adam nudi, ac ſine ullis ueſtibus degebant, eoq; modo cum fœminis uerſabantur, aſſerentes illud in uita melius putandum eſſe, quod ad naturam magis accederet. Crinitus cap. 6. lib. 16.

Nyctages uniuerſam noctem ſomno & quieti concedebant, dicentes naturæ genium uiolari, atque corrumpi, ſi ipſo noctis tempore uigilaretur.

Himerobaptiſtæ apud Iudæos uocati ſunt hæretici, qui ſeipſos & ſua ueſtimenta quotidie abluebant. Autor Crinitus.

Marcion hæreticus bina principia, binosq; deos ponebat, bonum ſcilicet, & malum.

Templarij hæretici emerſerunt anno poſt Imperium Auguſti M. XXX. Hieroſolymis in tantam ſanctitatis opinionem uenerunt, ut breui tempore multas diuitias, ac templa ſibi comparauerint, à quibus Templarij dicti ſunt, quòd frequentes & aſsidui uerſarentur in templis. Iidem Chriſti ſacris impudentiſsimè abdicatis, in quædam flagitia diuerterunt. Conflauerunt enim ſimulacrum quoddam miro artificio, cui hominis cutem ſuperinduxerunt, collocatis in fronte binis carbunculis, oculorum uice promicantibus. Hoc autem loco numinis reuerebantur. Morientium cadáuera reſoluta in cineres cæteris dabant in potum, ut in ea ſecta firmiores eſſent. Natum ex templarij uirginisq; coniugio torrebant igne, ſimul ex humore deliquato ſuum perungebant ſimulacrum. Nefanda maſculorum libidine conflagrabant. Damnati ſunt autem in Viennenſi concilio, & deuoti flammis ſententia Clementis Pont. Max. qui Benedicto ſucceſsit.

Donatus, natione Afer dicebat filium eſſe minorem patre, & ſpiritum ſanctum filio.

VATES, AVGVRES, ET ARVSPICES.

PRotheum, filium Oceani & Tethyos, poëtæ uatem faciunt. Vergilius libro 4. Georg. Eſt in Carpathio Neptuni gurgite

gurgite uates Cæruleus Protheus.

Laocoon uates fuit Troianus, qui prædixit Græcos in fatali Sinonis machina delitescere. Troianósq; obiurgauit, quòd eam in urbem admisissent. Verg. lib. 2. Aeneid. autor.

Eurypilus uates fuit Græcus, quem Sinon Virgilianus ait Apollinem consuluisse super simulato Græcorum reditu in patriam, ubi ait: Suspensi Eurypilum scitatum oracula Phœbi Mittimus, isq; aditis hæc tristia dona reportat. Est & Eurypilus uates medicinæ apud Plin. lib. 11. natu. histo.

At **Hyrtia** filia fuit Sesostris regis Aegypti, diuinationis perita, quæ futuram patri monarchiam prædixit.

Melampus filius Amythaonis medicus fuit & augur peritissimus. Proper. lib. 2. Turpia perpessus uates est uincla Melampus. Plin. lib. 25. Melampodis fama diuinationis artibus nota est.

Tyresias, rex Thebarum, & augur fuit, qui consultus à Ioue, utri maior esset in Venere libido, uiro'ne an fœminæ, quum fœminæ dixisset, ira Iunonis excæcatus est. Quam eius cæcitatē Iupiter uaticinio pensauit. Alij excæcatum ferunt, quòd Mineruam in fonte nudam cōspexisset. Ouidius lib. 3. Meta. At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto. Scire futura dedit, pœnamq; leuauit honore. Statius libro 2. Thebaid. - Longæui uatis opacos Tyresius uultus, uocemq; & uellera nota Induitur.

Tages primus omnium aruspicij disciplinam dedit Hetruscis. Ouid. lib. ultim. Meta. Indigenæ dixere Tagem, qui primus Hetruscam Edocuit gentem casus aperire futuros.

Cassandra, Priami filia, quum Apollini copiam sui corporis promisisset, ab eodem uates facta est: quum autem nō staret promissis, iratus Deus fecit, ut eius uaticiniis non adhiberetur fides. Hęc prędixit futura ex Helenæ raptu infortunia. Propertius lib. 3. Certa loquar, sed nulla fides, neque enim Ilia quondam Verax Pergameis Phœbas habenda malis. Sola Parim Phrygiæ fatum componere, sola Fallacem patriæ serpere dixit equum. Ille furor patriæ fuit utilis, ille parenti, Experta est ueros irrita lingua deos. Idem lib. 4. & Vergil. lib. 2. Aeneid.

Calchas augur fuit, Thestoris filius, qui tempore belli Troiani Græcis oracula reddidit. Vergilius lib. 2. Aeneid. Hic Ithacus uatem magno Calchanta tumultu Protrahit in medios. Idem prædixerat Græcos omnes Troia diruta in patriam sospites redituros. Quod secus accidit: nam multi apud Caphareum Eu-

boiæ naufragiũ fecerũt. Quo liquet ueterũ uatũ præſagia nō ſemper uera extitiſſe. De Calchante Ouid. li. 12. At ueri ꝓuidus augur, &c. Idem lib. 2. de Arte. Statius lib. 3. & Cic. li. 1. de Diuinatione. Ferunt hunc Calchantem cum Amphilocho Amphiarai filio ab expeditione Troiana redeunte ad Apollinis Clarij lucum diuertiſſe, repertoq; ibidem Mopſo, quædam propoſuiſſe. Quæ quum ille ſoluiſſet, aiunt Calchantē animi ægritudine periiſſe. Quæſtio ab Heſiodo talis memoratur: Mirabor ſanè, poteris ſi dicere ficus &c. Pherecydes apud Cælium ſcribit. Calchantem ſue oblata interrogaſſe, quot porculos geſtaret, Mopſum uerò reſpondiſſe tres, atq; ex his unam fœminam. Quem ubi uera locutum patuit, illum ægritudine intabuiſſe.

Helenus, Priami filius, uaticinio claruit, autore Virgilio, apud quem Aeneas ſic eum alloquitur lib. 3. Aeneid. His Vatem aggredior dictis, ac talia quæro, Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi &c. Ouid. lib. 13. Metamor. Quam ſum Dardanio (quem cepi) uate potitus. Cice. lib. 1. de Diuinat. Quid Aſiæ rex Priamus, non ne & Helenum filium, & Caſſandram filiam diuinantes habebat?

Nautes nomen eſt uatis Troiani apud Virgil. lib. 5. Aeneid. qui dum incenſæ ab Iride in Sicilia comburerentur Aeneæ naues, docuit hoc ipſum fieri Iunonis odio, ut Latio Troianos auerteret: monuitq; Aeneam ipſum ut non ſuccumberet calamitatibus, ſed inuicto perſiſteret animo.

Carmentis, Euandri mater, erat præſaga, & monitrix rerum futurarum. Prius uocabatur Nicoſtrata: uerùm ubi carminibus dare incœpit reſponſa, Carmentis uocata eſt. Virgil. lib. 8. Matriſq; egere tremenda Carmentis nymphæ monita, & Deus autor Apollo. Martianus Capella: Alij quoq; huius generis homines, in diuinandi uſum & præſcientiam procreati, ut Carmentis in Arcadia, ab effuſo per uaticinia carmine, dicta.

Manto filia Tyreſiæ (à cuius nomine dicta eſt Mantua) fuit etiam fatidica, & rerum futurarum præſaga. Virgil. libro 10. Ille etiam patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mantus, & Thuſci filius amnis, Qui muros matriſq; dedit tibi Mantua nomen. Ouid. lib. 6. Metamorphoſ. & Statius lib. 10.

Rhamnetes, augur fuit, chariſsimus Turno. Virg. libro. 9. Rex idem & regi Turno gratiſsimus augur, Sed non augurio potuit depellere peſtem.

Aſilas nomen etiam eſt auguris, qui ſuppetias tulit Aeneæ contra

contra Turnum, Virg.lib.10. Tertius ille hominum diuûmq; interpres Asilas, Cui pecudum fibræ, cœli cui sydera patent, Et linguæ uolucrum,& præsagi fulminis ignes, Mille rapit densos acie, atque horrentibus hastis.

Tolumnius nomen est auguris, qui pro Turno bellauit in Aeneã. Virg.li.12. Expediuntq; manus, primusq; Tolũnius augur.

Iapys, Iasij filius, nomen auguris apud eundem. Virg.lib.12. Iamq; aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui raptus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamq; dabat, celeresq; sagittas, &c.

Choreus sacerdos fuit Cybeles diuinandi peritus. Virg.lib.11. Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea uati Cassida.

Aruns uates fuit Thuscus, cuius peritiam in diuinando describit Luca. Hæc propter placuit Thuscos de more uetusto Acciri uates, quorum qui maximus æuo Aruns incoluit desertæ mœnia Lunæ, Fulminis edoctus motus, uenasq; calentes Fibrarum, & motus errantis aëre pennæ.

Labyssa mulier fuit fatidica in Boëmia, quæ filiam habuit Crato nomine, rerum quoq; futurarum peritam. Vola.in Geogr.

Phæmonoë uirgo prima Delphici Apollinis uates fuisse dicitur, carmenq; Heroicum inuenisse. Plinius lib.10. Phæmonoë Apollinis dicta filia, dentes ei fuisse prodidit. Luc.lib.5. Phæmonoën errore uagam, curisq; uacantem Corripuit, cogitq; fores irrumpere templi, &c. & Statius lib.2.Syl.

Plinius lib.7.ait, maximam fuisse diuinitatem **Melampodis** apud Græcos, apud Romanos **Martio.**

Amphiaraus, Oiclei filius, augur fuit & uates Græcus, quem quum Adrastus rex in bellum contra Thebas uellet ducere, recusauit: ac ne cogeretur, sese oculuit, quòd præuideret ibidem se periturum. Fraude tamen uxoris Eryphiles (quam monili corruperat Adrastus) proditus est, & inuitus in bellum tractus, ubi terræ hiatu absumptus est. Statius lib.1. & 3. & 7. Theb.

Mæon nomen est uatis, & auguris apud Statium lib.2.Theb. dicentem: - Ille hæc præuiderat omnia doctus Aëris, & nulla deceptus ab alite Mæon.

Branchum ferunt Apollinis fuisse filium, cui pater diuinandi artem concesserit. Statius: - Primoq; æqualis honori Branchus. Strabo ait eum sacerdotem fuisse delubri Apollinis Didymæi, Mirandula in hymnis: Hinc quoque Branchiaco uatem stimulauit ab axe Delius innumeris subigens ambagibus orbem.

Thyodamas filius fuit Melampodis, diuinandi quoque peritus. Statius lib.8. Insignem fama, sanctoq; Melampode cretum Tyodamanta uolunt, quo cum ipse arcana deorum Partiri, & uisas uni sociare solebat Amphiaraus aues, tantæq; haud inuidus arti Gaudebat dici similem, iuxtaq; secundum.

Idmon, Apollinis & asteriæ filius, & ex Argonautis unus, claruit etiam uaticinio. Hunc à serpente occisum ferunt. Sene. in Medæa: Idmonem quamuis bene fata nosset, Conscidit serpens Libycis arenis.

Trophonius, uates fuit quispiam, speluncam habitans, in quā qui descendebant, perpetuò erant agelasti & irrisibiles. Hinc adagium natum, In Trophonij antro uaticinatus est, de homine maxime tristi, & prænimis seuero. Mirandula in hymnis: Phœbeiq; antrum fundens consulta Trophoni.

Apollonius, è Tyana ciuitate Græciæ, rerum futurarũ præsagiis fertur claruisse. Præuidit enim Cilicem quendam lasciuum hominem intra diem tertium occisum iri, & contigit. Aiebat se cuncta facere deo consultore, & duce dæmone, scireq; omnium linguas, & hominum cogitationes introspicere, futura præuidere & iam præterita diuinitus cognoscere. Somnia interpretabatur, & declarabat portenta, damnabat animalium sacrificia. Eius uitam compendiose satis describit Volaterranus.

Mapsus fuit omnium uatum peritissimus, unus eorum, qui Argonautis futura prædixerunt. Cum hoc in certamen descendit Calchas, uictusq; dolore animi in fata concessit, ut iam diximus. Adagium fluxit in uulgus, Mopso certior, de eo, qui citra mendacium futura præuidet, & enuntiat. Fuit Mopsus Ampyci filius. Ouid. lib.10. Seneca in Medea: Val. Flac. lib.1. Argon. Fuerunt & alij eiusdem nominis, ut Mopsus Tyresiæ filius: alius etiam, à cuius nomine Attica regio Mopsopia uocata est.

Polyxo, nomen est Phœbadis apud Val. Flac. lib.1. Argon. Tunc etiam uates, Phœbo dilecta Polyxo.

Philochorus Atheniensis, fuit uates Eratosthenis tempore. qui extinctus est insidiis Antigoni Macedoniæ regis, quòd uenisset in suspicionem contractæ cum Ptolemæo rege amicitiæ. Hic scripsit Atthidis lib. XVII. qui continent res gestas Atheniensium, & reges & magistratus usq; ad Antiochum deum. Scripsit etiam libros quatuor de uaticinio.

Sosipatra mulier genere Lyda, uxor Aedesij sophistæ, spiritu fatidico, & futurorum præsago fuisse prædicatur, atq; etiam à

qui

quibusdam numinibus educata fertur.

Actius Nauius augur fuit, qui nouacula cotem præscidit, spectante Tarquinio. Quo factum est, ut Tarquinius ipse in rebus dubiis eo augure semper uteretur, & populus de suis rebus ad eum deferret.

Massurius, & Mutius, nomina sunt augurum Romanorum, apud Plinium lib. 10. cap. 7.

Sostratus uates fuit, qui per furorem multa prædixit Græcis, ut Xerxis aduentum in Græciam.

Spurina uates Cæsarem monuit, ut idus Martias caueret, Tranquillo teste: Eoq; die interfectus est imperator, quem cauendum esse prædixerat uates.

Astylus Centaurus, Ixionis filius, quum diuinandi peritia clareret, fratres suos monuit, ne bellum contra Lapythas molirentur. Idem prædixit Nesso uulnus, quod Herculis sagitta erat accepturus. Ouidius: Astylus ille etiam metuenti uulnera Nesso Ne fuge, ad Herculeos, inquit, seruaberis arcus.

Tyburnum Plinius lib. 16. ait fuisse Amphiarai filium, peritum augurij, à quo Tyburtes populi originem traxerint multò ante Romam conditam.

Olenus Calenus nomen est uatis apud eundem lib. 28. ubi ait: Quum in Tarpeio fodientes delubro fundamenta, caput humanum inuenissent, missis ob id à senatu legatis, Hetruriæ celeberrimus uates Olenus Calenus præclarum id fortunatũq; cernens, interrogatione in suam gentem transferre tentauit.

Prylis, Mercurij fuit filius, diuinandi apprimè peritus. Hinc adagium, Lesbius Prylis, in hominem sagaci coniectura.

Lampon fuit sacrificus, & uates oraculorum, solitus iurare per anserem, uelut auem auguralem.

Eurycles uates fuit, qui de se suisq; incommodis aliquid semper diuinabat. Hic per assistentem dæmonem uera uaticinabatur. Propterea Euryclitæ dicuntur omnes diuinaculi.

Chryses, uates fuit Iunonis, cuius filiam Chryseidem quum Græci rapuissent, dea iniuriam ulciscente, pestilentia in suis castris laborarunt.

Astyphilus Posidoniates, uir fuit uaticinij peritus, qui Cimoni Atheniensi (quo cum in summa familiaritate uiuebat) mortem prædixit ex præcedentibus prodigiis. Plut. in Cimone.

Martha nomen est mulieris fatidicæ, quam in lectica stantem honorificè circumduxit Marius, & sacrificia ea iubente cele-

lebrauit. Hanc senatus, quòd futura obseruaret, & prædiceret, libertate donauit. Autor idem Plutarchus in Mario.

Apud eundem **Milthas** nomen est uatis, quo in explicandis prodigiis Dion usus est.

Peripoltas, uates fuit ex Thessalia, qui Opheltem regẽ suosq; in Bœotiam populos deducens, familiam multis deinde temporibus nobilissimam ex se reliquit.

Aristander, & Cleomantes nomina sunt diuinaculorum apud Plutarchum in Alexandro, ubi ait: Quod prodigium conspicatus Alexander, accitis ariolis Aristandro & Cleomanti Spartano aperit.

Vmbritius apud eundem in Galba nomen est auguris: Nam illo die, inquit, simul cum diluculo & Galba præsentibus amicis sacrificabat in palatio augur Vmbritius. Corn. Tacitus: Sacrificanti pro æde Apollinis Galbæ, aruspex Vmbritius tristia exta, & instantes insidias ac domesticum hostem prædicit.

Theocritus nomen est auguris apud eundem Plutarchum in Pelopida.

Demophoon fuit uates, qui periculum Alexandro imminere prædixit. Autor Curtius, cuius uerba citassem, nisi timerem calumnias eorum, qui tantam testimoniorum multitudinem ut nauseabundam refugiunt.

Amalthea, Marpesia, Heriphile, nomina Sibyllarum aut aliarum Phœbadum apud Tibullum lib. 2. Quicquid Amalthea quicquid Marpesia dixit, Heriphile Phœbo grataq; quod monuit. Politianus quasdam Phœbades atque unà uiros diuinandi peritos his uerbis enumerat:

Quin & ueteres prompsere Sibyllæ
Carmen, Amalthea, & fati Marpesia diues.
Herophileq; Idæa genus, prædoctaq; Sabe.
Demoq; Phygoq;, & ueri gnara Phaënnis,
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phemonoë commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe nimium uiuax, & Martia fratrum
Nomina, lymphatusq; Bacis, subterq; Triones
Natus hyperboreos Ollen, inq; Attide terra
Clarus honore Lichas, Dodoniadesq; columbæ.

Dauidem ecclesiastici omnes sacrorum uatum principem fuisse fatentur. Idem Politianus: An memorem Solymos prælustria nomina uates, Psallentemq; deo regem, qui turbine fundæ

Icta

Icta Philisthæo secuit per ora giganti.

Symachiam Martianus Capella ait unam fuisse ex Sibyllis, quas duas numero solum ponit dicens: Quas non decem (ut asserunt) sed duas fuisse non nescis, id est, **Herophilam** Troianam, Marmensi filiam, & Symachiam Hippotensis filiam, quæ Erythræa progenita, etiam Cumis uaticinata est.

Theano & Euexippe filiæ cuiusdam Scedasi Spartanis cauenda oracula præcinuerunt. Postea tamen ab adolescentibus eiusdem loci constupratæ, & in puteum coniectæ sunt. Quod ubi resciuit pater, animi dolore seipsum interfecit.

Albigerius Carthaginiensis, fuit adeò diuinandi peritus, ut dæmonibus afflantibus responderet quicquid egisset quisq;, aut omnino cogitasset. Quod testatur Augustinus, qui illis ipsis uaticiniis se plerunque scribit interfuisse.

Cælius scribit fuisse in patria sua mulierculam nomine **Iacobam**, ex cuius uentre immundi spiritus acclamati futura prædicerent, ac unum ex his **Cincinnaculum** fuisse nuncupatum, qui & præterita & futura percontantibus responsa dabat mirifica. Interrogatus tamen de futuris, mentiebatur sæpenumero.

Ophioneus fuit Messeniorum uates, qui semper à natali die luminibus captus priuatim & publicè uaticinia peregit.

Polybius Corinthius, filio Troiam proficiscenti & multis aliis mortem prædixit. Autor Cicero.

Thrasybulus fuit inter Elæos quispiam, multis præsagiis nobilitatus, quo etiam titulo simulacrum meruit in Olympia.

Lamus Apollinis fuit filius, qui fatidico spiritu magnũ apud ueteres nomen adeptus est.

Scirus uates fuit Eleusinius, à cuius nomine Minerua Sciras dicta est.

Abaris filius cuiusdam Scuthæ inter Scythas, scripsit oracula quæ nuncupata sunt Scythica. Vide Cæl. cap. 22. lib. 9.

Terentius Varro in libris antiquitatum scribit **Vectium** in augurandi disciplina nobilem fuisse, eumq; affirmasse, futurum Romani imperij terminum post M C C. annos.

Saxo Grammaticus ait, **Vgerum** uatem fuisse ætatis incognitæ, & supra humanum terminum prolixæ.

Paulus Diaconus ait, **Baudolinum** quendam uitæ sanctitate conspicuum prophetico spiritu claruisse, regnante apud Longobardos Luitprando.

Fuit & eo tempore alter **Theolapius** nomine, qui præsago spirit

ſpiritu multa prædixit futura.

Amphilochus rex fuit & augur inter Argiuos. Mirandula in hymnis: Amphilochi aut monitus adiit male ſana nefaſtos.

Heleus uates fuit Polycrati Samiorum tyranno familiaris. Autor Herodotus.

Callias uates Elæus, qui Amyclis uaticinia reddidit.

Perialla, antiſtes fuit mulierum apud Delphos uaticinãtium, ætate Cleomenis.

Cleander quoque nomen eſt uatis Arcadici apud eundem Herodotum.

Fuit & **Megiſtias** patria Acharnanius, oriundus à Melampode, clarus uaticinio: Nam proſpectis extis futura prædicebat. Floruit ætate Leonidæ Spartani. Herod. lib. 7.

Euenius uates fuit apud Apolloniates, initio paſtor quo dormiente quum lupi LX. gregem inuaſiſſent, omneſq; ad unam trucidaſſent, re cognita, uocatus eſt in ius, & iudicum ſententia excæcatus, mox tamen inſitam obtinuit diuinationem, habuitq; filium Deiphonum, qui ductus à Corinthiis exercitui uaticinabatur. Autor Herodotus in Calliope.

Apud Græcos aruſpex fuit **Tiſamenus** Antiochi filius, qui apud Delphos reddebat oracula.

Habuerunt etiam Græci alium aruſpicem Leucadium, **Hippomachum** nomine.

Claruit **Daniel** ſpiritu prophetico. Scripſit librum partitum in decem uiſiones. Suſannam falsò accuſatam, liberauit à morte. Floruit ætate Nabuchodonoſor Chaldæorum regis, à quo captiuus ductus & enutritus eſt. Datus eſt leonibus in prædam, à quibus tamen euaſit illæſus. Sabellicus. - Fatidico iuueni mirabile dictu Sæpius obiecto ſæui parſêre leones.

Moſes, ſeu Moyſes, Hebræorũ dux uaticino ſpiritu omnium maxime claruit. Ei dominus in monte Sinai gloriam ſuam patefecit. Seruanti oues apparuit in rubo ardenti, qui tamen non comburebatur. Deum uidit, quod mortalium nemini contigit unquam. Decalogi præcepta accepit in tabulis æneis, quæ dedit filiis Iſraël. De Moſe Iuuenalis: Tradidit arcano quodcunque uolumine Moſes.

Galeotæ, uates fuerunt in Sicilia & Attica, à Galeote Apollinis filio. Hos ſolebat conſulere Dionyſius.

Cicero lib. 1. de Diuinat. ſcribit **Deiotarum** regem fuiſſe, peritum auſpicij, ac nihil unquam geſſiſſe niſi auſpicatò.

Tarchon,

Tarchon, fuit dux & aruſpex in Hethruria, cuius meminit Vergilius lib.10. & 11.Aen.

Prophetarum nomina apud Eccleſiaſticos ſunt, Eſdras ſcriba Hebræus, Neēmias Artaxerxis pincerna, Agabus. Item Amos, Aggeus, Achias, Baruch, Delbora, Ezechiel, Eſaias, Helias, Enoch, Symeon, Moyſes, Dauid, & alij plerique.

Ocyroë Chironis Centauri filia res futuras præſciſſe dicitur: de qua Ouid.lib.2.Metam. Hæc prædixit Aeſculapium adhuc infantem medicinæ artis peritiſsimum fore, & à Ioue aliquando fulminatum iri.

Aëthion nomen eſt uatis apud Ouid.lib.5.Metam.

Porrò diuinationem Græci **Manticen** appellant, id eſt, ſcientiam rerum futurarum. Hanc ſcientiam primi excogitauerunt Aegyptij & Chaldæi ex obſeruatione ſyderum.

Cilium & Piſidarum gens, & his finitima Pamphila, uolatibus auium, cantibusq; declarari res futuras crediderunt.

Romulus urbem auſpicatò ipſe optimus augur condidit.

Auguribus reges uſi ſunt, nec ſine auſpiciis olim res gerebātur.

Colophonius Xenophanes diuinationem negauit: Contrà uerò Democritus comprobauit.

Chryſippus duos libros ſcripſit de Diuinatione, unum de oraculis, unum de ſomniis. Diogenes Babylonius unum, duos Antipater, quinque Poſidonius.

Diſcipulus Antipatri Panætius dubitauit an eſſet uis ulla diuinandi. Cic.ait, Diuinationem eſſe earum rerum (quæ fortuito putantur) prædictionem atque præſenſionem.

Duo ſunt diuinandi genera, alterum artis, ut in extis pecudum & in ſortibus: alterum naturæ, ut ſomniorum & uaticinationum. Diuinatio coniectura nititur, ultra quam progredi non poteſt.

Lituus clariſsimum erat inſigne auguratus, quo Romulus regiones direxit, quum urbem condidit. Erat autem Lituus bacillum leuiter à ſummo inflexum Tiberius Grac.augurum & aruſpicum diſciplinam comprobauit.

Arte carent diuinatores, qui non ratione aut coniectura, ſed concitatione quadam animi futura præſentiunt.

Sagire, eſt acutè ſentire: hinc Sagaces, qui multa ſcire uolunt. Qui ſagit priuſquam res oblata eſt, Præſagire dicitur. Hinc præſagatio diuinatio, quæ ſi exarſit acrius, furor appellatur, quum abſtractus à corpore animus diuino inſtinctu concitatur.

Vaticinia quæ explicantur coniectura, aut euentis notata

ſunt

ſunt,artificioſa dicuntur,non naturalia.

Apud Perſas magi congregabantur in fano commentandi cau ſa,ut augurarent,ac diuinarent.

In Telmeſſo,Cariæ urbe,claruit aruſpicum diſciplina.

In Syria Chaldæi cognitione aſtrorum & ingeniorum ſolertia antecelluerunt.

Hetruria facile interpretabatur, quid quæq; portenta ſibi uellent. Propterea antiqui Romanæ urbis principes filios Hetruriæ populis dabant in diſciplinam.

Phryges, Piſidæ, & Cilices Arabiæ auium ſignificationibus obtemperabant: quod & fecerunt Vmbri.

Fortuna, Caſus, Euentus, nihil aliud, quàm quum aliquid ſic cecidit & euenit,uel non cadere ac euenire, aut aliter cadere atq; euenire potuerit.

Conſtat falſa quandoq; aruſpicum fuiſſe uaticinia, & conſilia. Nam Cæſar quum à ſummo aruſpice moneretur, ne in Africam ante brumam tranſmitteret, tranſmiſit tamen. Quod niſi feciſſet, unum in locum omnes aduerſariorum copiæ conueniſſent.

Falſum fuit reſponſum illud ex Delphico de rege Pyrrho: Aio te Aeacida Romanos uincere poſſe, nunquàm enim Apollo Latinè locutus eſt. Deinde Pyrrhi tempore Apollo uerſus facere deſierat.

Apud Lygureos Thraciæ populos, Antiſtites oracula reddituri,multo prius uino ſe ingurgitabant: Contrà uerò apud Clarios, futura prædicturi aquam prius largè hauriebant. Diuinatio quæ per aquam fiebat, Hydromantia dicitur. Axinomantia erat diuinatio per ſecurim. Lecanomantia per peluim, in qua aqua mouebatur à dæmone, & uox tenuis index futuri reddebatur. Geomantia erat illa, quam de punctis terræ fixis conflabant. Pyromantia erat, quam de uariis figuris ex flamma glomeratis colligebant. Capnomantia erat diuinatio per fumum. Capyromantia, quæ de ſpeculis ex diſſultantibus imaginibus trahebatur. Aeromantia quæ fiebat ex ære. Coſchinomantia ex cribro. Cleromãtia ex ſortibus. Phyſiognomia ex membrorum natura. Chiromãtia ex manibus. Botanomãtia ex herbis. Gaſtromantia ex amphora uentroſa, quæ à puero ſolebat introſpici. Augurium ex auibus. Extiſpicium ab extis.

Cæterũ fidẽ non eſſe diuinaculis adhibendã Phauorinus apud Gelliũ arguit hoc modo: Aut enim (inquit) aduerſa eueta dicunt, aut proſpera: Si proſpera, & fallũt, miſer fias fruſtra expectãdo. Si

felicia

felicia promittũt,eaq; uētura sunt,expectatio te spei suspēsum fatigabit, & futurũ gaudij fructũ spes tibi iã deflorauerit.Si aduersa dicãt, & mentiãtur, miser fias frustra timendo.Si aduersa,& nõ mentiantur,iam inde ex animo miser fies, antequàm è fato fias.

PRODIGIA ET PORTENTA DIVERSA.

Coelum sanguinea specię apparuit,quum rex Philippus Græciam inuasit.

Stellæ circa Solis orbem uisæ sunt, Augusto Cæsare in prima iuuenta urbem intrante post mortem patris.

Circa Solē arcus apparuit,L. Opimio, & Q.Fabio consulibus.

Trini Soles apparuerunt Sp. Posthumio, & Q. Minutio coss.

Lunæ trinæ uisæ sunt, Cn. Domitio , & L. Annio Consulibus.

Clypeus ardēs ab occasu ad ortũ scintillãs, L. Valerio, & Cn. Mario consulibus.

Relatũ est cœlũ lacte pluisse & sanguine,M. Acilio, & C.Portio consulibus.Itē carne L.Volũnio,& Ser.Sulpitio cõsulibus. Itē ferro in Lucanis,paulò ante q̃ L. Crassus à Parthis occideretur.

L. Paulo & C.Marcello consulibus lana pluit, & lateribus coctis. Armorum crepitus & sonitus tubarum auditi sunt è cœlo Cimbricis bellis.

Tertio consulatu Marij uisa sunt ab Amerinis & Tudertibus arma cœlestia ab ortu & occasu inter se concurrentia, pulsis ad extremum, quæ ab occasu erant.

L.Martio & Sex.Iulio consulibus in agro Mutinẽsi duo mõtes inter se concurrerunt,crepitu maximo assultantes, & recedentes, & inter eos flamma fumoq; exeunte.Quo concursu uillæ omnes elisæ sunt, Animalia permulta (quæ intra fuerant)exanimata sunt.

Tiberio principante maximus post hominum memoriã terræmotus factus est,quo x I I. urbes Asiæ una nocte prostratæ sunt.

Quum Dionysius iunior suo principatu pulsus est,accidit prodigium,ut uno die in portu dulcesceret mare.

Inter initia Marsici belli Alcippe mulier peperit elephantum, & quædam ancilla serpentem.

Natus est Hippocẽtaurus in Thessalia,& eodẽ die mortuus est.

Quo anno Saguntus deleta est ab Annibale, puer in eadem urbe reuersus est in uterum matris.

Annotatũ est antiquis prodigiis, canem locutum fuisse, & serpentem latrasse,quum pulsus est regno Tarquinius.

Bouem quoq; locutum fuisse,proditur ueterum monumentis.

C.Lepi

C. Lepidus apud Plinium testis est arbores locutas. Oliua in totum ambusta reuixit.

In Bœotia derosæ à locustis ficus germinauere.

Laodiceæ aduentu Xerxis platanus in oleam mutata est.

Paulò ante mortem Cæsaris equorum greges comperti sunt pabulo abstinere, ubertimq; flere. Pridie uerò quàm interficeretur, auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem uolucres uarij generis discerpserunt.

Ante mortem Caligulæ simulacrum Iouis Olympiæ tantũ cachinnũ repéte edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerint.

Ante mortem Sergij Galbæ, quum oppidatim uictimæ cæderentur, taurus securis ictu consternatus, rupto uinculo essedum eius inuasit, & totum cruore perfudit.

Neronis principatu arbores sedem mutauerunt.

M. Lepido & Q. Catulo consulibus, in uilla Galerij locutus est gallus gallinaceus.

Cecinere galli nocte tota, qua Matthæus uicecomes primum suscepit filium, unde Galeacco inditum nomen.

Neapolis sub Nicolao quinto Pontifice Maximo, tremuit, eoq; motu multa hominum milia periere.

Seruio Tullio adhuc puerulo dormienti flamma emicuit circa caput.

Tempore belli, quod Romani gerebant in Veientes, Albanus lacus solitum stagni modum excessit.

Dum L. Sylla consul sociali bello in agro Nolano immolaret, subito ab una parte aræ prolapsus est anguis, quo uiso, Posthumus aruspex suasit ut exercitum in expeditionem educeret.

C. Volũnio & Seruio Sulpitio consulibus bos mugitu in humanũ sermoné conuerso locutus est. De his cósule Valeriũ maximũ.

Puer infans semestris in foro Boario triumphum proclamauit. Alius cum elephantino capite natus est.

Traditur etiam in antiquis prodigiis, lapides in agro Piceno pluisse. In Gallia lupum uigili è uagina gladium abstulisse: In Sicilia scuta duo sanguinem sudasse: metentibus cruentas spicas in corbem decidisse: aquas sanguine mixtas fluxisse. Secundo etiam bello Punico bouem dixisse, Caue tibi Roma.

C. Hostilio Mancino, in Hispaniam ituro, talis uox sine autore ullo peruenit ad aures, Mancine mane.

Quum T. Gracchus consul in Lucanis sacrificasset, angues duo ex occulto prolapsi hostiæ, quam immolauerat, iecur adederunt

derunt, demum in easdem latebras se retulerunt. Idem quoque secundùm sacrificanti accidit.

M. Crasso in Parthos ituro datum est pullum paludamentum, quum exeuntibus in prælium album aut purpureum dari soleret.

Quum Pompeius Dyrrhachio egressus in Cæsarem proficisceretur, eius signa apum examinibus obscurata sunt: quo portento Iupiter eum à bello reuocabat. Sonus tympanorum Pergami abditis delubris editus est. Palma uiridis Trallibus in æde Victoriæ sub Cæsaris statua enata est.

In exercitu Xerxis aduersus Græciam cõtracti equæ partu lepus editus est. Eidem priusquàm Athenas deleret, de inuadendis Lacedæmoniis cogitanti hoc accidit: Infusum nanque pateræ eius uinum ter in sanguinem conuersum est.

Midæ puero dormienti, formicæ in os grana tritici congesserunt, ut Platoni mel & fauos apes intulerunt.

Anno quo Hierosolymas deleuit Vespasianus, sydus in cœlo apparuit gladij figura, urbi imminens. Apparuerunt & currus uariis cœli regionibus uagantes, uisæ sunt armatæ acies concertare in nubibus.

Sedente in Pontificatu Ioanne x I. Genuæ fons sanguinis prodigiosè fluxit. Paulò pòst urbs ipsa à Sarracenis capta est.

Pridie quàm Veneti Ligustico bello uincerentur, Corui diuersis inter se agminibus conflixere, ita ut sanguis superne cadens naues ipsas cruentaret.

Imminente Romanis primo ciuili bello, ignis ex hastis subito emicuit, qui uix potuit extingui. Tres corui pullos suos in uiam productos laniarunt, quod ex laniatu superfuit, retulerunt in nidum. Mures aurum in templo roserunt. Capta ex his fœmina quinos musculos in muscipula enixa est, & tres ex illis deuorauit. Tubarum clangor in aëre concrepuit.

Triumuiralibus copiis ad Bononiam contractis, sedit aquila super Octauij tabernaculum, duosq; hinc & inde coruos incessantes uehementer afflixit. Quod uniuerso exercitui futuram Triumuirorum discordiam portendebat.

Moyses (cuius uirga se in draconem conuerterat, ac demum priorem acceperat formam) rubum uidit incombustum.

Daniel quum Susis esset in Mesopotamia, concidissetq; in faciem terræ motu, iussus postea cœlesti uoce surgere, ipsumq; cœlum intueri, arietem uidit in aëre multicornem.

Eo die quo uirgo Christum peperit, oleum Romæ in trans ty-

berina regione erupit, & diem totum perpetuo manauit fluxu. Quo die Christus affixus est cruci, sol à sexta hora diei ad nonam obtenebratus est.

Mauritio Imper. (qui Gregorio pontifici erat infestissimus) apparuit homo ignotus monastico habitu cum gladio, quē Imperatoris statuæ circunferens, prædixit Mauritium gladio periturum, ut accidit.

Dario Babylonem obsidenti uox è muris reddita est, urbem ipsam tunc à Persis captum iri, quum mula pareret. Quo præsagio omnes capiendæ urbis desperatio iam ceperat, donec Zopyri Persæ mula enixa est.

Anno quo Nero excidit principatu, oleæ & prata in contrarias sedes transiere.

Antè paulò quàm Augustus Imper. factus esset, bos in suburbano Romæ, ad arantem locutus est, frustra se urgeri. Non enim frumenta, sed homines breui defuturos.

Sedente in pontificatu Leone VII. Sol per aliquot dies ueluti sanguinolentus apparuit. Quod prodigium calamitosa pestis secuta est.

Anno M. CLVII. Christianæ salutis figura crucis in luna publicè uisa est.

Imperante Henrico septimo, & sedente in pontificatu Clemente quinto, tres Lunæ simul apparuerunt.

Anno salutis M. CCCXLVIII. Imperāte Carolo quarto ceciderunt è cœlo quædam bestiolæ, quarum corruptio & fœtor pestem attulerunt.

Anno salutis M. CCCCLVI. sedente Calixto tertio natus est in Sabinis uitulus biceps. Romæ apud Veneris portam sanguis cecidit è cœlo. Carnes in Liguria.

Imperante Henrico IIII. monstrum supernè bicorpor natum est in agro Britannico. Imperante Henrico quinto in agro Hemiliano & Flaminio sanguis pluit idibus Iunij.

Regnante apud Gallos Ludouico XII. & sedente in pontificatu Iulio II. monstrum natum est Rauennæ, habens cornu in capite, utrinque alas, brachia nulla, pedem unum, oculum in genu, utrunque sexum, in medio pectore ypsilon & crucis effigiem.

Quum Roscius esset in cunabulis noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu.

Lacedæmone in Herculis fano arma sonuerunt, eiusdemque Dei

Dei Thebis ualuæ clausæ sua sponte se aperuerunt, scuta sublime prius fixa humi reperta sunt.

MIRACVLA QVAEDAM NATVRAE, CVM ALIQVOT ALIIS PRODIGIIS ET PORTENTIS.

Miracula naturæ uocamus, quæ præter consuetudinem accidunt, idq; rarissimè, cuiusmodi sunt sequentia:

Cælius Agrippa ex utero matris egressus est in pedes. Hinc ab ægro partu traxit nomen.

Ammonius Alexandrinus philosophus, Origenis præceptor, Asinum habuit sapientiæ auditorem.

Ferunt Anaxagoram Clazomenium, Catonem, & M. Crassum nunquam risisse. L. Pomponium nunquàm ructasse, Antoniam nunquàm expuisse, Zenophantum risum cohibere nequiuisse. Epimenides Cretensis missus ab Agisarcho patre ad ouium custodiam dormiuit in spelunca annos quinquaginta. Polystratus & Hippoclides Epicuri discipuli, eodem die nati, eodem die mortui sunt.

Philetas Cous Elegiographus fertur fuisse corpore tam tenui, ut necesse fuerit plantis eius plumbum adhibere, ne uentorum flatu raperetur. Telephus Herculis filius iussu aui expositus in syluis nutritus est à cerua.

Ceneus, Iphis, Tyresias sexum feruntur mutasse. Pontanus in Stellis: Pœniteat generis tamen & se Cenea malint, Aut in fœmineam penitus transire figuram. Ausonius: Mœret in antiquam Ceneus reuocata figuram.

Martia mulier Romana partu fulmine exanimato superuixit.

Plinius ait ad Cutilias aquas opacam esse syluam, quæ nunquam die ac nocte eodem loco uisitur.

In Tarquiniensi lacu duo nemora olim circunferebantur, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam, nunquã quadratam.

Fanum Veneris habet Paphos, in cuius areã nunquã impluit.

Iuxta Hapasa oppidum Asiæ cautes est horrenda unico tamen digito mobilis, si toto corpore impellatur, resistens.

Locris & Crotone nunquam fuit pestilentia.

Licinio Crasso & C. Cassio Longino Conf. Casini puer factus est ex uirgine.

Licinius Mutianus apud Plinium prodit uisum à se Argis Aristontem, cui nomen Arestusæ fuisset. Nupsisse etiam, mox bar-

bam & uirilitatem peruenisse, uxoremq; duxisse.

Plinius ipse ait se uidisse in Africa mutatum in marem die nuptiarum L. Cosſicium ciuem Tiſdritanum.

M. Curius & Cn. Papyrius Carbo cum dentibus nati sunt, quo etiam modo nata est Valeria.

Filius Prusiæ, Bithyniorum regis, in superna oris parte habuit os unum continuum uice dentium.

Risit eo die quo genitus est Zoroastres, eiq; cerebrum ita palpitauit, ut impositam repelleret manum.

Orionis corpus XLVI. cubitorũ in abrupto quodam monte Cretæ repertum est.

Eutimenis filius triennio in III. cubita adoleuit.

C. Mecœnas ultimo uitæ triennio somnum oculis non uidit ullo horæ momento.

Reuixit in rogo Auiola consularis, crematus tamen: quoniam præualente flamma subueniri non potuit.

Cælius Tubero prætura functus relatus est à rogo.

Hermotinij Clazomenij anima relicto corpore errabat, & uaga è longinquo multa enuntiabat.

Corfidius funere locato reuixit, & locatorem funeris extulit.

Non est alienum à miraculo, Elephantibus intellectum esse sermonis patrij, & obedientiam, officiorumq; (quæ didicerint) memoriam. Item amoris & gloriæ uoluptatem. Solis & Lunæ uenerationem. Regem adorant, genua submittunt, per funes ambulant. Mutianus apud Plinium testis est fuisse quendam, qui doctus literarum Græcarum didicerit, atque hæc scripserit: Ipse ego hæc scripsi, & spolia Celtica dicaui.

Copas apud Plin. scribit Demarchum Parrasium in sacrificio (quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebant) immolati pueri exta gustasse, & in lupum se conuertisse, ac decimo demum post anno pristinæ restitutum formæ.

Suffossum à cuniculis in Hispania oppidum, à talpis in Thessalia, à ranis ciuitatem in Gallia pulsam, à locustis in Africa, Ex Gyaro insula à muribus fugatos, Amyclas à serpentibus deletas adscribendum est miraculo.

Cecinna Volaterranus Equestris ordinis captas hirundines uictoriæ nuntias amicis mittebat, in eundẽ nidum postea remeãtes.

Philarchus apud Plinium testis est, Aspidem in Aegypto fuisse, quę ad mensam cuiusdam uentitans, ibidẽ sit enixa catulos. Quorum unus quum hospitis filiũ occidisset, re cognita, mater extremum

mum de eo supplicium sumpserit, nec postea redierit in tectum.

Nicolaus quidam, Calapiscis cognomento, ex Apulia oriundus, ita à puero urinationi insueuerat, ut postea inter marinas beluas remaneret illæsus dies multos.

Albertus Magnus scribit mulierem fuisse in Colonia Agrippina, quæ per dies XXX. durauerit sine cibo. Fuisse item uirum melancholicum, qui captiuus in carcere septem hebdomadas ieiunus manserit.

Cicero apud Plinium testis est in nuce inclusam Iliada Homeri carmen in membrana scriptum.

Achemenis herba coniecta in hostes, facit eorum agmina trepidare, & terga uertere. Autor Plinius.

Pyrrho regi pollex fuit in dextro pede, cuius tactu Lyenosis medebatur.

Albertus Magnus scribit quandam fuisse mulierem in Germania, quæ LX. filios peperit, quolibet partu quinq;, quorum nullus ad dimidium annum peruenerit.

Alterius meminit Auicenna, quæ duos & uiginti abortiuos ediderit.

Ion Chius, prodit apud Cælium, Herculem fuisse triplici dentium serie.

Ferunt uetustissimum quendam fuisse Marin nomine, antica corporis parte humana, postica uerò equina, qui equum primus inscenderit, annos CXXIII. uixerit, ac ter mortuus, ter itidem reuixerit.

Anates Ponticæ uenenis uiuunt.

Matreas feram habebat, quæ semetipsam uorabat.

Fuit quispiam nomine Philinus, qui tota uita nullo usus est potu, nullo cibo præterquàm lactis.

Smyndirides Sybarita dicebat, se nec orientem uidisse Solem, nec occidentem annis plus minus uiginti: quod etiam de se prædicabat Ponticus Hestieus.

In Co insula ouis de grege cuiusdam Nicippi leonem peperit, præter ritum naturæ, quod Nicippo tyrannidem portendebat, quam mox assecutus est.

Græci Aesopum, Herculem, Tyndareum & Glaucum reuixisse dicunt.

Albaris fuit Hyperboreus, qui per uniuersum orbem terræ sagittam circumtulit, nihil omnino comedens.

Quo tempore Bocchorus Dynastes præerat Aegyptiis, agnum

locutum ferunt.

Cælius ait se duorum ferè stadiorum spatio à mœnibus urbis patriæ uidisse cornicem albam, capite nigricante. Hinc, Cornix alba, prouerbio dici solet, res inuentu rara.

Sunt qui ueritate & historiæ tribuant Gryllum à Circe deformatum fuisse in brutum.

Aelianus prodit ceruum à Ptolemæo Philadelpho ita educatum, ut Græcè loquentem magistrum perspicuè intelligeret.

In partem miraculi pono, quòd Scipio Africanus annis LIIII. nihil emerit, nihil uendiderit, nihil ædificauerit, libras argenti XXXIII. auri tres tantùm moriens reliquerit, cuius tamen potestate uicta fuerat Carthago.

Plutarchus in libro de Oraculis scribit Cleonem ex Daulia multos quibus uixerat annos nulla unquam insomnia uidisse. Quod & Thrasimedi contigit.

Theon Stoicus dormiens passim ambulabat, quo etiã morbo laborauit seru⁹ Periclis, adeò ut dormiẽs in summa tecta reperet.

Scribit Cælius Buddam, gymnosophistarum principem, è latere suo uirginem generasse.

Ferunt & principem philosophorum Platonem natum de uirginis partu, Perictione eiusdem matre Apollinis oppressa phantasmate.

Amore lasciuo & Venereo puellam ursus adamauit. Vide in capite de Hominibus adamatis à brutis.

Herodotus in Euterpe ait suo tempore hircum palàm coiuisse cum muliere.

Xerxe in Græciam copias parante mula peperit mulum, masculis, fœmineisq; genitalibus.

Ex una mure genitos CXX. Item apud Persas prægnantes in utero parentis repertas scribit Plin. lib. 10. cap. 95.

Euriphæus Cyræneus habuit in superiore maxilla unicum os continuum uice dentium.

Timarchus, Mestoris Cyprij filius, habuit utrinq; geminum dentium ordinem.

Agrippina Claudij Cæsaris uxor turdum habuit imitantem sermones hominum, quo tempore Plinius historiam suam scribebat.

Habebant & Cæsares iuuenes Sturnum & Luscinias Græco Latinoq; sermoni assuefactas, & assiduè noua loquentes, longo etiam uerborum filo.

Atys

Atys, Crœsi filius semestris locutus est in crepundiis, dum uideret hostilem gladium paterno imminere iugulo.

Fausta mulier è plebe Ostiæ duos mares ac totidem fœminas uno edidit partu.

In Labra, Iouis Gnidij fonte, anguillæ uescuntur manibus humanis, & additas inaures accipiunt.

Idem faciunt in Cabura, Mesopotamiæ fonte.

In Lymira, fonte Liciæ Apollini sacro, ter fistula euocati pisces ad augurium ueniunt, & abiectas carnes diripiunt.

Hierapoli Syriæ in lacu Veneris uocati parent æditorum uocibus, ornati auro ueniunt adulantes, & scalpendos se præbent.

Cornelius Ruffus, Manij Curionis in consulatu collega, dormiens excæcatus est, quum id sibi accidere somniaret.

Echeneis pisciculus naues quamlibet impetuoso uentorum flatu agitatas remoratur, si carinis adhæreat.

Formicæ uiuæ mortuas sepeliunt magna in suam speciem charitate.

Lacydi philosopho anser perpetuus adhæsit comes, ab eius latere nunquàm discedens.

Circa fontem Gangis populi sunt Astomi sine ore, corpore toto hirti, uestiti frondium lanugine, halitu tantùm uiuentes & odore, quem naribus trahunt.

Zoroastres annis uiginti caseo uixit in desertis.

De Miraculis Aquarum loquemur in capite de Fluuiis.

Eo tempore quo Veturia Coriolanum filium ab obsidione urbis reppulit, Fortunæ muliebris simulacrum bis locutum est.

Seruij Iulij statua (quum ædes Fortunæ conflagrasset) inuiolata permansit.

Pamphilius Phæreus cæsus in acie, decem diebus iacuit, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositus rogo reuixit.

Vxor Nausimenis Atheniensis quum liberos in incestu deprehendisset, horrore facinoris permota uocem amisit.

Egles, Athleta Samius, quum uideret sortitionem inter socios non bona fide fieri, indignatione motus, uocalis factus est, quum semper antea fuisset mutus.

Gorgias Epyrota in funere matris suæ utero elapsus, lectum ferentes consistere coëgit inopinato uagitu.

Iasonem Pheræum quum per insidias nescio quis inferendæ mortis animo percussisset, uomica eum liberauit, quæ nullis medicorum artibus curari potuerat.

Daphidas sophista quum irridendi causa Apollinem Delphis consuluisset, an equum inuenire posset, quum prius nullum habuisset: accepit ab oraculo, inuenturum equum, sed quo deturbatus periret. Inde quum neglecto per calumniam oraculo reuerteretur, incidit in manus Attali regis, quem contumeliosis uerbis absentem plerunq; momorderat. Eius itaq; iussu præcipitatus est è saxo, cui nomen erat equi.

Philippus rex Macedonum monitus ab oraculo, ut caueret à quadriga, toto regno disiungi currus imperauit. Postea tamen interfectus est gladio Pausaniæ, in cuius manubrio cælata erat quadriga.

Direptina Mithridatis filia duplici dentiũ ordine deformata ẽ.

Lynceus oculorum acie tam longè contendit, ut egredientes Carthaginiensium naues, à Lilybæo portu inspiceret.

Aristomenes Messenius ab Atheniensibus ob calliditatem dissectus, repertus est hirsuto & piloso corde.

Antipater Sidonius omnibus annis eo die, quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremũ consumptus est eodẽ natali suo.

VENEFICI.

Circe Solis & Persæ nymphæ filia, quum uenefica esset peritissima, poëtarũ fabulis dicta est cõmutasse socios Vlyssis in porcos. Habitauit autẽ non procul à Caieta Cãpaniæ urbe, Vergilius in Bucoli. Carminibus Circe socios mutauit Vlysis. Tibul. lib. 2. Quicquid habet Circe, quicquid Medea ueneni.

Vmbro fuit sacerdos, è gente Marrubiorum prope Fucinum lacum habitantium, adeò peritus ueneficij & herbarum potens, ut hydros sopiret, & innocuos serpentes tractaret manibus. Ver. libro 7. Quin & Marrubia uenit de gente sacerdos, &c.

Medea filia Aeëtæ regis Colchorum & Ipseæ, ac soror Circes, multarum herbarum ac radicum uires inuenit, eamq; artem didicit à sorore, & adeò exercuit, ut tauros flammam faucibus eructantes, draconemq; peruigilem aurei uelleris custodem sopiuerit, ne rapturo uellus ipsum Iasoni incommodarent. Quo beneficio permotus Iason, eam sibi copulauit uxorem. Vbi autem ambo in Thessaliam peruenerunt, Medea Aesonem patrem Iasonis iam senio confectum, suis artibus reduxit ad iuuentutem. Nihilominus Iason obsequij oblitus, eam postea repudiauit, & Creusam filiam Creontis regis Corinthiorum superinduxit. Qua ingratitudine permota Medea, nouæ nuptæ dissimulato odio, pallam uenenis infectam muneri misit, quam quum illa

indu

induisset, subito flagrauit incendio, pariq; exitio perierunt Creõ & eius regia. Quo facto Medea filios ex Iasone susceptos laniauit palàm: demum à Draconibus in aërem subleuata Athenas deuolauit, ibiq; iterum nupsit Aegeo cuius filium Theseum potauit Cerberi spuma: ac demum nubes carminibus excitauit, quibus cum Medo filio (quem ex Aegeo susceperat) inuoluta peruolauit in Asiam. Hæc sunt notissima omnium Medeæ ueneficia. Ouid. lib. 7. eam inducit loquentem, ubi artis suæ peritiam fatetur deos omnes alloquens, ut Aesonem iuuentuti restituat. Tuq; triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris, &c. Idem in Epist. Barbara narratur uenisse uenefica tecum. Propertius lib. 2. Non hic herba ualet, non hic nocturna Citæis, Non per Medea gramina cocta manus. Idem lib. 3. & Val. Flac. lib. 8. Contra tartareis Colchis spumare uenenis, Cunctaq; Lethæi quassare silentia rami Perstat. Plin. lib. 25. Certè quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliæq;?

Mycale nomen est ueneficæ mulieris apud Ouidium lib. 12. scribentem: Mater erat Mycale, quam deduxisse canendo, Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.

Erictho maga fuit Thessala multis ueneficiis famosa: de qua Lucanus lib. 6. Hos scelerum ritus, hæc diræ carmina gentis, Effera damnarat nimiæ pietatis Erictho, &c.

Si quis appetit uidere graphicam ueneficæ artis narrationem, uideat apud eundem Lucanum. Nemo Latinorum Poetarum melius rem aperuit.

Dipsas nomen est uetulæ ueneficæ apud eundem Ouidium lib. 1. Elegiarum scribentem.

Est quædam, quicunq; uolet cognoscere lenam
Audita est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Pasetes fuit quispiam præstigiarum & magiæ peritissimus, qui suis incantamentis faciebat, ut repente conuiuium omnibus epulis instructissimum appararet. Rursus quum uolebat, omnia iubebat euanescere. Quum quid emebat, pretium, & nummus redibat à uenditore ad emptorem. testis Erasmus in explanatione illius adagij, Pasetis semiobolus.

Exagonus legatus Oblogenum (qui populi sunt in Cypro) quum Romam uenisset, ibiq; de herbarum uiribus multa dissereret, uolens coniectus est à consulibus in dolium plenum serpentibus experimenti causa, ubi serpentes ipsi non solũ non eum mordebant, at etiam demulcebant linguis. Autor Plin. lib. 28.

Eriphila uenefica fuit, & fascinatrix, quæ quum aliquod animal aspiciebat, illi accidebat mali quidpiam. Hinc adagium, Anus Eriphus: in mulierem excantatricem.

Locusta apud Corn. Tacitum nomen est mulieris ueneficæ, quæ boletos uenenis infecit, quibus Agrippina Claudium maritum suffocauit. Capitur etiam Locusta pro quacunque uenefica. Iuuen. Saty. Instituitq; rudes melior Locusta propinquas.

Guthrune fuit uenefica, quæ suis incantamentis plerosque excæcauit, nulla morbi causa apparente.

Onomacritus sortilegus fuit apud Athenienses, & Musæi socius, quem Hipparchus Athenis expulit. Autor Herodotus in Polyhymnia.

Marsi populi Italiæ, à Circe orundi, herbarum uires & ueneficia apprimè calluerunt: unde Syllius lib. 8. Ac Marsica pubes, Et bellare manu, & Chelydris cantare soporem, Vipereumq; herbis hebetare, & carmine dentem, &c. Gellius libro 16. cap. 11. Gens in Italia Marsorum, orta fertur à Circes filio Marso. Propterea Marsis omnibus ui quadam genitali datum, ut serpentum uirulentorum domitores sint, & incantationibus herbarum succis faciant medelarum miracula.

Psylli populi fuerunt in Africa Nasamonibus contermini, quorum terra quum austri flatu exaruisset, collecto exercitu sumptisq; armis, in austrum ipsum, perinde ac hostem, profecti sunt. Contrà uerò uentus magno spiritu occurrens, eos omnes arenarum cumulis adobruit. Quod priusquàm accidisset, ferunt eos eadem ui & potentia in ueneficiis proditos fuisse, qua & Marsos. De Psyllis Plin. lib. 7. sic ait: Horum corpori ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Crates Pergamenus apud Plinium testis est **Ophiogenes** populos esse in Hellesponto, serpẽtum ictus contactu lauare solitos, & manu imposita uenena extrahere corporibus.

Populi sunt in Triballis & Illyriis qui uisu effascinant & interimunt quos diutius intuentur iratis præcipuè oculis. Huius generis & potentiæ sunt fœminæ in Scythia, quæ uocantur **Vitiæ**.

Canidia Neapolitana fuit unguentaria, fascinatrix & uenefica. Horatius in Epod. An malas Canidia tractauit dapes. Idem Canidia breuibus implicata uiperis, Crines & incomptum caput, Iubet sepulcris caprificos erutas, Iubet cupressos funebres, &c.

Apud eundem **Sagana, Veia, & Folia**, nomina sunt ue-

nefic

neficarum, quę Varum puerum prætextatum suis ueneficiis incantarunt. De Sagana sic inquit, At expedita Sagana per totã domum Spargens auernales aquas, horret capillis. De Veia: Abacta nulla Veia conscientia, Ligonibus duris humum Exhauriebat, ingemens laboribus. De Folia: Non defuisse masculæ libidinis Ariminensem Foliam, & otiosa credidit Neapolis.

De **Mœri** uenefico Vergilius in Bucolicis sic ait: Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta uenena Ipsa dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto: His ego sæpe lupum fieri & se condere syluis Mœrim, sæpe imis animas excire sepulcris, Atque satas aliò uidi traducere messes.

Thracia fuit nympha saga & fascinatrix, quæ propter peritiam herbarum & ueneficiorum habita est loco numinis apud Thraces, quorum etiam regioni dedit nomen.

Neuri populi fuerunt in Scythia, incantatores maximi, ut qui ex hominibus in lupos se uerterent. Autor Herod.

Choatræ populi (quos Plinius circa Mæotim locat) fuerunt etiam incantatores maximi. Vnde Val.Flac.lib.6.Argon. Centoras, & diros magico terrore Choatras.

Apud eundem **Choastes** nomen est uenefici, ubi ait: Maximus hoc inter Stygia uenit arte Choastes.

Harcalo ueneficus fuit, qui innocuos leones impunè attrectabat manibus. Syllius lib.1. Harcalo non pauidus fœtas mulcere leænas. Apud eundem **Atyr** nomen est incantatoris, qui serpentes solo tactu sopibat, de quo sic ait, Nec non serpentes diro exarmare ueneno Doctus Atyr, tactuq; graues sopire Chelydros, Ac dubiam amoto sobolem explorare Ceraste.

Parysatis, mater Cyri, famulam habuit Gygem nomine, qua utebatur ad ueneficia.

Porrò uenefici apud Persas hac pœna legibus puniebantur: ampla erat petra, in qua capita eorum imposita alia petra feriebant, quoad faciem & caput infregissent. Quo mortis genere Gyge interiit. Autor Plutarchus in Artaxerxe.

Veneficarum autem uis est, ut suis cantibus homines in porcos commutent, fruges excantent, scabiem, & uelut pestem quandam armentis eorum (quos oderunt) immittant, herbas cogant arescere, mentes illaqueent, oculos fascinent, membra illigent, manus & pedes sic perstringant, ut suum satis officium nequeant facere, durescere faciant limum, ceram liquescere, quosdam tabescere sensim emorientes, umbras sepulcris eruere, accersere cacodæmones, dedu

deducere lunam cœlo, & alia relatu mira, & creditu difficillima facere. Cuiusmodi sunt ea quæ Tibullus memorat lib.1.dicens: Hanc ego de cœlo ducentem sidera uidi, &c.

MAGI, ET ALII VENEFICI.

CEtieus magus fuit, cuius augurio Bocrebista rex Getarum Romanos uicit.

Dardanus fuit sceleratissimus quispiam magus, à cuius nomine artes magicæ uocantur Dardaniæ. Columella: At si nulla ualet medicina repellere morbum, Dardaniæ ueniunt artes. Hinc etiam Dardanarij dicūtur propolæ, qui omnia præemunt, ut carius postea uendant. Latinè Reuenditores. Hic Dardanus libros de magia scripsit, quos in sepulcro fertur constituisse. Eos Democritus editis commentariis illustrauit, disciplinamq; ex illis reconditam accepit.

Conuenit inter autores, Magicam artem in Perside à **Zoroastre** inuentam, qui etiam centum milia uersuum de ea scripsit, quæ Hermippus commentariis explanauit. Præceptorem in ea uanitate habuit Zoroastres **Agonacem** qui aliquot annorum millibus floruit ante bellum Troianum, autore Plinio. Nam si uera est Cosmographorum supputatio, Troia capta est annis 4020. post mundi creationem.

Plinius inter primi seculi magos recenset, **Apuscorum & Zaratum** Mœdos, Babylonium **Marmaridium, Hippocum** Arabem, & Assyrium **Zarmocenidam,** quorum tamen nulla extant monumenta.

De Magia etiam commentatus est **Hosthanes,** Xerxem regem Persarum bellum inferentem Græciæ comitatus: Cuius artis semina adeò diffudit, ut quacunque commearet, inficeret, & interficeret plurimos.

Pythagoras, Empedocles, & Democritus ad eam perdiscendam exilium patriæ sibi proposuerunt, quam reuersi prædicauere, & uelut mysterium aliquod in arcanis habere. De ea etiam scripserunt **Apollonices & Captidenes,** quorum opera Democritus suis commentariis locupletauit circa bellum Peloponnesiacum.

Plinius ait aliam fuisse Magicæ artis factionem, quam exercuerit Moses, sed multis annis post Zoroastrem.

Fuit & **Hostanes** secundus Alexandri Magni comitatu exornatus, qui huic arti autoritatem & incrementum addidit profes-

professione. Eam etiam apud Gallos exercuerunt **Druydæ** eorundem philosophi.

Plinij temporibus **Britanni** tantis cæremoniis eam celebrabant, ut dedisse Persis uideri possent, quibus tamen eius artis commentum refertur acceptum. Nunc apud Christianos iam desinit ea uanitas.

Tyridatem Regem Armeniæ magum fuisse indicant uerba Plinij, qui ait: Neronem ab eo cœnis magicis initiatum, adeò ut maior citharæ aut cantus libido non ei fuerit, quàm eius artis.

Ferunt & **Apollonium** Tyanæum arte magica insignem fuisse, teste Lactantio: adeo ut cum Domitianus cùm punire uellet, repente in iudicio non comparuerit.

Medaurensis quoque Apuleius non aliam ob causam fingitur commutatus in asinum, quàm ob earum uanitatum peritiam.

Cobares natione Mœdus, magicæ artis professione celeber habitus est, quo tempore Alexander bellum mouebat in Bactrianos. Autor Curtius lib. 6.

Aegyptij crediderunt **Amphiona** Thebanum magicæ artis peritum fuisse, ac propterea factam esse fabulam de arboribus, auritisq; scopulis eius cantui obtemperantibus.

Simon Samaræus magicis artibus & ope dæmonum suffultus, egregiè adeò Romanos lusit, & fascinauit, ut plerisque fecerit se numen, merueritq; inter duos pontes simulacrum, hoc titulo: SIMONI DEO SANCTO.

Gobrias fuit Magus, à quo Socrates multa didicit de pœnis animarum, & beatitudine. Idem dicebat, mortalium animas in occultiorem locum sub terram demigrare, in quo Iunonis esset regia. Crinitus cap. 11. lib. 5.

Craca mulier, **Thor**, & **Othinus**, nomina sunt magorum apud Saxonem. Quorum illa (ut ait) appositas dapes in aliarum rerum formam commutabat, hi ludificatis idiotarum mentibus, diuinitatis fastigium sibi arrogabant.

Cynops magus fuit qui Ioanni resistens, fingebat se suscitare mortuos, & dæmonibus colloqui in Pathmo insula, quæ est una ex Sporadibus. Mirandula in hymnis: Et Cynopem magiæ confisum dispulit altæ Mentis Ioannes.

Arnuphis Aegyptius philosophus, arte magica & dæmonum præstigiis in aëra se sublimabat. Idem tempore M. Antonij principis, quum Romanorum exercitus aquarum sitiret penuria, imbrem cum fulgure & tonitru æstiuo tempore fertur suscitasse.

Iosephus lib.8.antiquitatum scribit, **Salomoni** à Deo concessum fuisse, ut artem contra dæmones edisceret ad hominum salutem: curationes item instituerect, quibus ægritudines possent mitigari. Quam edoctus artem **Eleazarus**, spectante Vespasiano, eos curabat, qui à dæmonibus uexabantur. Porrò uim artis magicæ Ouidius exprimit his uerbis: Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam, Deficiunt læsi carmine fontis aquæ. Ilicibus glandes, cantataq; uitibus uua Decidit, & nullo poma mouente fluunt. Quanto autem in pretio fuerit primis seculis, uide apud Plinium lib.30. Natu.hist.cap.1.

ASTROLOGI.

Anaximander Milesius, Thaletis discipulus, sphæram cōstruxit, horologium & gnomonem inuenit. Conuersiones solis notauit & æquinoctia. Plin.lib.2.

Apollonius Tyaneus scripsit libros de Astrologica diuinatione quatuor.

Eudoxus Gnydius nobilis fuit astrologus, Platonis æqualis. Scripsit poëticè de Astrologia. Habuit etiam cum Astrologia Geometriam quoq; & Medicinam.

Iulius Hyginus familiaris Quintiliani, scripsit de mundi & sphæræ ratione. Præterea de signis cœlestibus libros IIII. Item commentarios in Verg. qui non extant, & librum nomine Gromaticon, de modo obsidendarum urbium, & castrorum.

Conon mathematicus, Aegyptius natione, libros de Astrologia septem reliquit. De hoc Verg. in Buco. In medio duo signa Conon, & quis fuit alter, Descripsit radio totum qui gentibus orbem. Hic quum uellet inire gratiam Ptolemæi regis, dixit crinem reginæ Berenices in cœlo collocatum.

Architas Tarentinus Mechanica primus exposuit, & in Geometria cubum inuenit. Ab eo descendit Horus etiam in Astrologia clarus. De utroque & Conone Propertius lib. 4. Me creat Architæ soboles Babylonius Horus, Horus & à proauo ducta Conone domus.

Babylonij primi omnium astrologiam dicuntur inuenisse, omnemq; curam in contemplatione syderum collocasse. Lucretius lib.5. Vt Babylonica Chaldæum doctrina refutans Astrologorum artem. Ab his Græci polum, gnomonem, & duodecim horas diei didicerunt.

Hipparchus Nicæus scripsit de Stellis fixis, de lunæ motu contra Platonem. Instrumenta Mathematicis inuenit. De hoc

Plinius

Plinius lib.2.cap.12.& 26.loquitur.

C.Manilius Antiochenus, primus poëtarum Latinorum astrologiam uersibus aggressus est, quod opus nuncupauit Augusto, Hipparchum, Eudoxum & Aratum secutus.

Manethus Aegyptius scripsit Physiologiam & astrorum effectus uersibus. Cel.lib.11.cap. 67.

Meson astrologus Atheniensibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis tempestatem prædixit futuram. Atq; etiam insanum se finxit, ne cum eis traheretur inuitus.

P.Nigidius Figulus secta fuit Pythagoræus, Astrologiæ & Medicinæ peritissimus. De quo Lucan. libr.1. At Figulus cui cura deos, secretaq; mundi Nosse fuit, quem non stellarum Aegyptia Memphis Aequaret uisu, numerisq; mouentibus astra.

Oenopides Chius astrologus, dedicauit in Olympia æreum libellum, in quo magnum annum prædicabat.

Palamedes, Naupli & Climenes filius, quum esset Astrologiæ peritus, annum, mensesq; ad cursum Solis apud Græcos accommodauit. Primusq; uisam multorum metu in castris eclypsim dixit rem esse naturalem & minime timendam.

Protagoras, Diogene teste, fuit Astrologus, in quem Euphorion scripsit Epicedium.

Ptolemæus Aegyptius (qui floruit Antonini temporibus) in Astrologiæ scientia antiquos omnes æquauit. Primus apud Græcos cœli rationem omnem explicuit, inuentaq; ab Hipparcho instrumenta, clarius illustrauit. Edidit compositionem illam, quam Almagestum uocant. Scripsit & de his, quæ ad practicam astrorum prognosticam spectant, & alia permulta.

Sulpitius Hallus in exercitu Pauli Aemylij contra Perseum, deprehensam noctu eclypsim Lunæ mirantibus militibus enarrauit. Plinius cap.12.lib.2.

Thales Milesius astrologiæ secreta penetrauit omnium primus. Primus Solis eclypsim prædixit, & de Vrsa minore disseruit.

Theon philosophus Alexandrinus scripsit de astrologia & Commentarios in Ptolemæum. Item paruum Astrolabium.

Ideò poëtæ fingunt, **Atlantem** cœlum humeris sustinuisse, quòd syderali scientia clarissimus extiterit. Sunt enim qui Sphæræ inuentum eidem referant acceptum.

Cœli signa primus dicitur aperuisse **Cleostratus.** Plinius.

Sidus Veneris, quod nascentem Solem præuenit, & in ortu Lucifer, in occasu refulgens nuncupatur Vesper, primus **Pytha**

goras enarrauit, eiusq; docuit naturam.

Lunæ rationem & naturam primus deprehendit Endymion. Hinc poëtæ fabulati sunt eum à Luna fuisse adamatum.

Plin. cap. 60. libr. 2.

Anaxagoras scientia cœlestium literarum prædixit, quibus diebus saxum casurum esset è Sole, Anno secundo Olympiadis 78. Quod & factum est ad Egos flumen Thraciæ.

Eius quoq; artis peritia **Pherecydes** Sirius hausta è puteo aqua futurum ibidem terræ motum prædixit.

Beroso ob syderalium rerum peritiam, diuinasq; prædictiones, statuam inaurata lingua posuerunt Athenienses in publico gymnasio. Plinius lib. 7. cap. 37.

Sosigenes fuit Astrologus, quem Cæsar dictator annos uitio Pontificum per intercalandi licentiam turbatos, ad Solis cursum redigens adiutorem sibi adhibuit. Plinius lib. 18. cap. 25.

Melon nomē Astrologi apud Plutarchū in Nicia, qui quum esset militiæ, uideretq; pessimè suæ parti futurum, insaniam mentitus est, atque etiam domum incendio dedit, ut missionem & militiæ uacationem impetraret. Plutarchus in Vitis Alcibiadis & Pyrrhi.

Apud eundem in Alcibiade **Metheon** ponitur Astrologus, qui Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, quum ex Astrologiæ disciplina præuideret futuram belli calamitatem, combusta domo, suaq; fortuna palàm in concione deplorata, sic populum commouit, ut præter consuetudinem filium suum receperit ab omni militia exemptum.

Tarnutius uir fuit tum philosophiæ, tum mathematicæ imprimis studiosus, qui quum in Astrologia putaretur excellere, huic imposuit Varro, ut Romuli conceptionem in diem & horam deduceret, inspectisq; eius uitæ institutis ac rebus gestis, ex illis consequentiam colligeret, ueluti geometricarum propositionum resolutiones præcipiunt. Autor Plutarchus in Romulo.

Suidas apud Budęum ponit **Zoroastrem** in numero Astronomorum, aitq; floruisse Nini regis Assyriæ tempore.

Cicero lib. 4. Quæst. Acad. ait **Poylenum** quendam magnum fuisse mathematicum, qui Epicuro postea adhæserit, totamq; Geometriam falsam crediderit.

Necepsus rex fuit Aegyptiorum in astrorum cognitione peritissimus, de quo Ausonius scribit: Quiq; magos docuit mysteria uana Necepsi. Iulius Firmicus: Necepsus, inquit, imperator iustissimus Aegypti, & astrologus ualde bonus, per ipsos

decanos omnia uitia, ualetudinesq; collegit.

Aratus poëta floruit Antigono regnante, scripsitq; Phænomena Latio iure à Cicer. & Cæsare Germanico donata. Item multa alia opera, ut docebimus in Poëtis.

Sulla fuit mathematicus, qui Caligulæ consulenti de genitura sua certissimam necem appropinquare affirmauit. Nostro seculo magna literariæ Reip. utilitate emersit Iouianus Pontanus poëta (parcant mihi, qui solam mirantur & suspiciunt antiquitatem) cum hominibus superioris seculi citra scrupulum conferendus, qui de Stellis libros v. Meteororum unum scripsit, eruditè non minus quàm doctè, quamuis tamen argumentum ipsum ægrè cultum sermonis, & uerborum phaleras admittat.

Marullus ait **Biliotum** fuisse Astrologum, extinctum boletis. Hæc eius uerba: Dum cauet astrologus perituris sydera amicis, Dum sibi boletos non cauet, ipse perit.

GEOMETRAE.

ARchimedes Syracusanus Geometriam adeò exercuit, ut ductus aliquando ad balnea, dum ungendus in labro thermulario constitueretur, per corporis unguenta figuras & liniamenta digito inscriberet. *Plutar. in uita M. Mar.*

Archytas Tarentinus etiam Geometriæ operam dedit, in qua discipulum habuit Platonem. Primus Mechanica exposuit, cubumq; reperit, teste Diogene.

Dicearchus Siculus Aristoclis auditor, Geometra fuit ætate sua clarissimus, qui scripsit de Rep. Lacedæmoniorum. Hic regum cura montes permensus est, ex quibus altissimum prodidit Pelion M C C L. passuum ratione perpendiculi, nullam esse eam portionem uniuersæ rotunditatis colligens. Plinius cap. 67. lib. 2.

Dionysius Afer, ex Byzante ciuitate, scripsit Geographiam uersibus hexametris, quos Priscianus latinos fecit.

Eudoxus Gnydius primus Geometriæ rationes difficilesq; demonstrationes per sensum & instrumentorum exempla edidit unà cum Archita præceptore. Quapropter ambo conuicia à Platone passi sunt, quòd Geometriæ dignitatem sustulissent, à cogitatione & rebus incorporeis, ad ea quæ sensibus perciperentur, declinantes.

Eupompus Macedo, Zeusis coætaneus, Arithmetice & Geometriæ fuit peritissimus, sine quibus negabat artem posse perfici.

Marinus Tyrius Geographiam scripsit, ex qua Ptolemæus suam detorsit.

Pappus philosophus Alex. scripsit de situ orbis, de fluuiis Africæ, & commentarios in Ptolemæum.

Pausanias Cæsariensis scripsit uniuersæ Græciæ Geographiam cum eius historiis.

Polemon Helladicus, scripsit de origine ciuitatum, & Lacedæmoniæ Geographiam, & de cursu Solis libros tres.

Ptolemæus Aegyptius præter libros de Syderali scientia editos, scripsit etiam de Geographia.

Scylax Cariandæus (Carianda ciuitas est Cariæ) scripsit circuitum mensuramq; maris extra columnas Herculis. Suidas apud Volaterranum.

Stesichorus poëta fratrem habuit Mamertinũ Geometram.

Timosthenes præfectus classis Ptolemæi Philadelphi Geographus fuit nobilis. Scripsit de Portubus libros decem.

Dionysiodorus fuit quispiam geometrica scientia nobilis, in cuius mortui sepulcro affines reperisse dicuntur epistolam eius nomine ad superos scriptam. Peruenisse eum à sepulcro ad infimam terram, esseq; eò stadiorum XLII. millia. Autor Plinius in fine secundi.

Leguntur etiam aliorum nomina, qui in hac arte præstiterunt, ut Euclides, Hippias Elæus, Theodorus Cyrenæus, Leodamas Thasius, Eratosthenes, Plato, Proclus, Theon, Nicephorus, Isacius, Censorinus, Boëtius.

Geometriam autem inuenerunt Aegyptij in Nili auctu ac dimensione. Sita est in phantasia, non opinabili, sed certa ex apparentibus speciebus notitia.

CITHAROEDI, TIBICINES,
CANTORES, ET MVSICI.

IOpas nomen est citharœdi apud Verg. lib. I. Aeneid. scribentem: - Cithara crinitus Iopas Personat aurata docuit quæ maximus Atlas. Idem libro 9. facit **Cretea** quendam Philomusum & Lyricum, ubi ait: Et Clycium Aeoliden & amicũ Cretea Musis, Cretea Musarum comitem, cui carmina semper. Et citharæ cordi, numerosq; intendere neruis, Semper equos, atque arma uirûm, pugnasq; canebat.

Apud eundem **Iapys** nomen est auguris & Citharœdi lib. 12. ubi ait: Iamq; aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamq; dabat, celeresq; sagittas.

Philamon fuit Apollinis filius, clarus cithara. Ouid. libro 11.

Nascitur

Nascitur è Phœbo (namq; est enixa gemellos)
Carmine, uocali clarus, citharaq; Philamon.

Dorceus cantu citharæ apud Thraces secundam post Orpheum meruit palmam. Val. Flac. lib. 3. Argon. Protinus insignem cithara, cantuq; fluenti Dorcea, qui dulci festis asistere mensis, Pectine Bistoniæ magnum post ausus alumnum.

Linus, Apollinis & Vraniæ filius, Lyricæ musæ fuit peritissimus, in qua magni nominis discipulos habuit, Orphea, Thamiram, & Herculé. De hoc Propertius lib. 2. Tunc ego sim Inachio notior arte Lino. Hunc ab Hercule plectro & cithara occisum ferunt, dum eum rusticius canentem acerbè nimis corripuisset.

Arion Methymnæus citharœdus, & poëta Lyricus, dum Lesbon patriam peteret, uideretq; insidias, & coniurationem parari sibi à sociis (quibuscum nauigabat) propter opes, quas ferebat secum, rapta cithara, nonnihil prius modulans, in mare se coniecit. Cuius cantu illectus Delphin, dorso exceptum portauit ad littus, & exemit à periculo. In cuius rei monumentum erecta est illi statua cum Græco epigrammate, quod Volaterranus Latinum fecit hoc modo: Cernis amatorem, qui uexit Ariona Delphin, A' Siculo subiens pondera grata mari. Ouid. lib. 2. Fastorum, de eo abunde meminit. De hoc etiam loquuntur Gellius lib. 16. cap. 19. & Herodo. in Clio. Ab Arione Lyra uocatur Arionia. Idem Ouidius lib. 3. de Arte. Quãuis mutus erat, uoci fauisse putatur Piscis Arioniæ fabula nota Lyræ. *Cælius cap. 64. lib. 10.*

Orpheum Apollinis & Calliopes filiũ poëtæ faciunt principem musæ Lyricæ, adeò ut fabulentur delinitas eius cantu arbores, suis se locis exeruisse, sensificatas cautes egisse choros, fluuios cursum cohibuisse, exarmatas feras posuisse feritatẽ, & alia id genus incredenda. Quod ideò fictum est: quoniã agrestes & beluino propè ritu degẽtes homines ad meliorẽ uitæ cultum redegisset. Vnde Horatius in Arte: Syluestres homines sacer interpresq; deorũ Cædibus & fœdo uictu deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tygres, rabidosq; leones. Fingitur etiam ab inferis cantu suo exorasse Eurydicen uxorẽ, ea lege, ut sequentẽ à tergo nõ prospiceret, priusquàm ad superas auras ambo rediissent. Cui legi quum amor nimius stare non permisisset uatem, Eurydicen demum euanuisse ferunt. Vergil. libro 6. Aeneid. Si potuit manes accersere coniugis Orpheus Threicia fretus cithara, fidibusq; canoris. Ab Orpheo Lyra uocatur, Hæmonia, Threicia, Orphæa, Bistonia, & Bistonis, quòd Thrax fuerit natione. Ouidius

libro 4.Trist.Hæmonia curas attenuasse Lyra. Idem in Epistol. Threiciam digitis increpuisse Lyram.

Thamyras citharœdus fuit Thracius, Lini discipulus, quem poëtæ à Musis fabulantur excæcatum, quòd eas ad certamen cantus irritasset.

Amphionem poëtæ fabulantur Lyræ adeò peritum fuisse, ut sequentibus cantum scopulis Thebarum muros condiderit. Horatius in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda Ducere quò uellet. Martianus Capella: Nam Orpheus, Amphion, Arionq; doctissimi, aurata omnes testudine consonantes flexanimum pariter reddidere concentum.

Hermogenes fuit citharœdus, qui Iulio Cæsari suauitate cantus admodum placuit. apud Martialé nomen est furis mapparum. Apud Horat.lib.1.Ser.nomen cantoris, ubi ait: Vt quamuis tacet Hermogenes cantor, tamen atque Optimus est modulator.

Echion, & Glaphyrus nomina sunt citharœdorum apud Iuuenalem Satyra 6. ubi ait: Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusq; Chòraules. Hic Choraules proprium est nomen uiri fistulicinis.

Hydimeles, nomen est etiam citharœdi apud Iuuenalem Saty. 6. scribentem: Quo tener Hydimeles operam dedit, hunc tenet, hoc se Solatur, gratoq; indulget basia plectro.

Amœbeas citharœdus fuit castissimus, qui uxorem nunquam attigit.

Anaxenori citharœdo M.Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda concessit, propter eius artis peritiam.

Antigenides Thebanus fuit musicus & tibicen Philoxeni discipulus, qui calceamentis Milesiis, & lasciuioribus primus usus est. Huius meminit Plinius. Idem (ut est apud Ciceronem in Bruto) discipulo frigenti ad populum, dixit: Mihi cane, & Musis. De eo uide nonnihil apud Gellium.

Aristonus citharœdus fuit, qui quum sexies Pythia uicisset, ut Lysandri amicitiam demereretur, pollicitus est se seruum eius palàm proclamaturum, si denuo uinceret.

Hipparchion & Ruffinus præcipui fuerunt apud Græcos citharœdi, qui quum solennibus ludis inter se certaturi essent, contigit, ut theatri tumultu & strepitu commotus & attonitus Hipparchion obticuerit. Vnde natum prouerbium, Mutus Hipparchion. De his qui repente silent, à quibus tamen grande aliquid

quid expectatur.

Clinias philosophus fuit secta Pythagoreus, qui si quando ad iram concitaretur, motus animi sumpta protinus cithara leuabat, quod & Achillem fecisse prædicant.

Corœbus filius Atys regis Lydorum in cithara quintam chordam inuenit.

Eunomius citharœdus Locrensis statuam meruit, quæ insidentem citharæ cicadam habebat. Nam quũ in certamine (quod cum Aristone regio musico de cantu susceperat) chorda una fracta defecisset, cicada superuolans uocem fertur suppleuisse.

Hippomachus fuit tibicen, qui quum uideret à plebe laudari discipulum, quem tamen in arte peccare cognoscebat, baculo tactum desistere iussit, dicens, maximum erroris argumentum esse, quòd ab ignara turba laudaretur.

Lasus Herminæus (qui floruit principãte Dario) primus de musica scripsit, & dithyramborum certamen primus protulit.

Marsyas tibicen Phryx natione, tibiis à Minerua inuentis, ausus est Apollinem ad certamen prouocare, à quo uictus & excoriatus est. De quo Ouid. lib. 6. Metam.

Mymnernus Colophonius, poëta fuit Elegiographus, & tibicen clarissimus. Strabo lib. 14.

Nicostratus, & **Laodocus**, citharœdi fuerunt, qui quum in certamen uenissent, Nicostratus dixit, Laodocum esse in magna arte paruum, se uerò in parua magnum.

Olympius Mysius tibicen citharæ legem dedit modosque pulsandi reperit & docuit.

Philistus Milesius, musicæ primùm operam dedit, euasitq; clarissimus tibicen. Ad oratoriam demum conuersus, auditor fuit Isocratis.

Phyrnis Mitylenæus discipulus Aristoclidis, primus apud Athenienses pulsauit citharam & uicit Panathenea.

Scylax Cariandæus mathematicus, claruit etiam arte musica.

Simon Magnesius insignis musicus neglecto superiorũ musicorum more, Simodiam introduxit, sicut & Lysis Lysiodiam.

Tellen fuit tibicen, qui suauitate cantus sequenti prouerbio locum fecit: Cane ea quæ sunt Tellenis. quòd optima fuissent.

Timotheus Milesius musicus decimam & undecimam Lyræ chordam addidit, & antiquam musicã in meliorem modum mutauit. Eius sono excitatum ferunt Alexandrum, & ad res bellicas alacrius euibratum. Meminit huius Cic. lib. 2. de Legib.

Xenophilus musicus fuit, patria Chalcidensis, qui annos CVII. uixit citra ullum corporis incommodum, quæ magna est homini felicitas. Autor Plinius.

Moschus, citharœdus fuit imperitus, qui citra respirationem diu & in longum producebat uocē, neq; tamen sonabat aliquid, quod ad stomachum auditorum faceret. Hinc adagium natum: Moschus canens Bœoticum. In multiloquos, & intempestiuos locutores. Bœoticum genus erat cantionis. Erasmus.

Aristocenus genere Italus, patria Tarentinus, cognominatus est musicus, propter peritiam eius artis. Autor Plutarchus in Aristotele.

Demodocus fuit citharœdus, quem Homerus inducit canentem in conuiuio Alcinoi regis Phæacum, ubi Alcinous ipse Demodocum uocat diuinum cantorem.

Hismenias tibicen fuit peritissimus, Antigenis discipulus, qui teste Boëtio, multis ægritudine laborantibus omnes animi molestias abstersit. Solitus erat gemmis uti fulgentibus & pretiosis, ut ea ostentatione artes musicæ pluris æstimarentur. Antisthenes quum audisset Hismeniam optimum habere tibicinem: At, inquit, est homo nequam. Non enim (si probus foret) tibicen esset. Quo dicto musicos arguebat, ut unguentarios, & ministros uoluptatum. Idem fecisse fertur Philippus, qui quum accepisset filium suauius alicubi cecinisse, tacitè eum obiurgauit: Non te pudet, inquiens, quòd tam bene canere scias?

Hismeniæ æqualis fuit **Dionysiodorus** & æmulus. Plinio teste.

Nicomachus fuit etiam musicus, quem idem Plinius scribit multas gemmas habuisse, sed nulla peritia electas, sed sorte quadam. **Aspendius** fuit citharistes, qui omnia sibi intus cecinisse dicitur.

Conna fuit citharœdus, seu lyrista, extremæ sortis, qui deuorato patrimonio factus est pauperimus, & homo nihili. Hinc adagium natum, Connæ calculus. in hominem nullius momenti, cuiusq; opinio nihil æstimatur.

Babys frater fuit Marsiæ, quem quum Apollo excoriato Marsya uellet quoq; perdere, supplicium deprecata est Minerua dicens: Babym abiectiorem esse, & infelicius canere, quàm ut dignus esset supplicio. Quibus uerbis pacatus Apollo Babym contempsit, suaq; inscitia grauiter satis punitum credidit. Hinc adagium, Peius Babys tibia canit.

Ialemus, Calliopes fuit filius, musicus quidem, sed infelix, & in cantu multum frigidus. Hinc Ialemi cantilenam, pro despicabili, & abiecta posuerunt.

Pronomus tibicen fuit, qui barba utebatur promissa, & uestitu nimis accurato, adeò ut mollitiei suspectus haberetur.

Plutarchus ait **Menedemum** fuisse musicum, & discipulum Aristotelis.

Lamia mulier fuit ætate Demetrij formosa, quæ tibiis optimè fertur cecinisse, & canendi suauitate magnam apud homines promeruisse gratiam. Qua arte sic Demetrium inescauit, ut ille nihil haberet charius, & quod maiore beneuolentia prosequeretur. Autor Plutarch.

Epicles fuit citharista, magno quondam in pretio apud Athenienses, quem Themistocles orauit, ut apud se artem exerceret. Volebat enim domum suam à multis frequentari.

Pylades fuit citharœdus, qui quosdam Timothei uersus audiente Philopœmene cantauit ad citharam. Quorum sequens citatur à Plutarcho, Hoc duce libertas Græcas ornauerat urbes.

Philomelus nomen est citharœdi apud Mart. lib. 3. Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

Diodorus citharistes fuit tempore Vespasiani, cuius arte princeps delectatus, multis eum donis cumulauit. Mar. Tarpeias Diodorus ad coronas Romam quum peteret, Pharo relicta.

Fuit & **Tarpeius** citharœdus Vespasiani tempore. Autor Tranquillus.

Canus, fuit choraules & tibicen, qui multas pecunias accepit à Galba, quum eum in cœna delectasset. Mart. lib. 10. Et concupiscat esse Canus ascaules. Tranquillus: Cano autem choraulæ mirè placenti denarios quinque donasse prolatos manu sua peculiaribus loculis suis.

Conus fuit alter fidicē, quo præceptore hac in re usus est Socrates, qui apud Platonem de eo sic meminit: Vnū tamen uereor, ne his dedecori sim, quemadmodum Cono Metrobij filio citharistæ, qui me etiam in fidibus docet. Pueri igitur condiscipuli me quotidie rident, & Conum ipsum senum magistrum nuncupant.

Eucerus fuit tibicen, natione Alexandrinus, ut est apud Cor. Tacitum.

Batalus fuit Ephesius tibicen, qui calceamentis fœmineis primus omnium in scena usus est, fractisq; cantibus tibiarum artem emolliuit. Hinc Batalos uocamus mulierosos, & parum

uiros homines.

Agathonia cantio. **Agathon** fuit tibicen, cantilenarum suauitate commendabilis, sed mollitiei nota famosus. Ab eo Agathonia cantio dicitur oratio blanda magis, quàm fructuosa.

Carneus fuit cithariftes, qui Terpandrum uicisse legitur.

Stratonicus fuit citharœdus, qui habuit in ludo nouem musarum imagunculas, & Apollinis unam, discipulos duos. Propterea interroganti cuidam, quot haberet discipulos: Cum diis, inquit, duodecim. Idem ridere solebat, & cauillis nonnunquam afficere duos alios sua ætate citharistas, **Propin** Rhodium, & quendam qui **Bos** uocabatur, quòd imperiti essent, & rudes in arte.

Chrysogonus fuit modulator, qui tanta arte remigũ manus dirigebat, ut quum remorum pulsum Chrysogoni cantibus accõmodarent, delectabilem & iucundam rederent harmoniam.

Terpander Lesbius accersitur à Lacedæmoniis, qui seditionibus inter se tumultuabantur, suauitate cantus eorum animos adeò deliniuit, ut redirent in amicitiam, & à seditione desisterent. Vnde Lesbij cantores primas semper meruerunt Spartanorum iudicio.

Terpnus fuit citharœdus, cuius cantu oblectatum Neronem scribit Tranquillus his uerbis: Statim ut imperium adeptus est, Terpnum citharœdum, uigentem tunc, præter alios accersit, diebusq; continuis post cœnam canenti in multam noctem assidens paulatim & ipse meditari exercitariq; cœpit, nec eorũ quicquam omittere, quæ generis eius artifices, uel conseruandæ uocis causa, uel augendæ factitarent.

Macrobius scribit **Octauium Herenum** fuisse quempiam prima adolescentia tibicinem, qui arti suæ diffisus, mercaturam postea instituerit.

Fortissimus Græcorum **Achilles** musicis cantibus oblectabatur adeò, ut è **Chirone** Thessalo harmoniam lyricã uoluerit edoceri, qua emergentes animi curas discutere, & pristinæ serenitati restituere se sibi posset. Sciebat enim nihil esse utilius mortalium uitæ, quàm remedium habere ad abigendas ægritudines mentis, medullarum & omnis lætitiæ populatrices. De Chirone & Achille, Horatius in Epodis: Nobilis ut cecinit grandi centaurus alumno. Vide caput de Præceptoribus uirorũ illustrium. De Chirone, Sido. Apollinaris: Hos inter Chiron ad plectra sonantia saltans.

Achillé imitatus **Alexander Macedo** citharæ dedit operam, ut haberet, unde ferias illas de monarchia & principatu meditationes quandoq; reprimeret, aut exercitio maiore fatigatum corpus fubleuaret.

Tonius nomen fiftulicinis pagani apud Mantuanum fcribẽtem in Bucolicis: Et cum multifori Tonius cui tibia buxo. Tandem poft epulas & pocula multicolorem Ventriculum fumpfit, buccasq; inflare rubentes Incipiens oculos aperit, ciliisq; leuatis Multotiesq; altis flatu à pulmonibus haufto Vtrem implet, cubito uocem dat tibia preffo. Nunc huc, nunc illuc digito faliente uocauit Pinguibus à menfis iuuenes ad compita cantu Saltidico, dulciq; diem certamine claufit.

Apollinem & Mercurium muficæ & citharæ inuentores faciunt poëtæ. Vnde Ouidius. Me fide confpicuus Troiæ munitor amauit. Val. Flaccus: Mufarum chorus, & citharæ pulfator Apollo. Plinius: Item Apollinem citharœdum, ferpentemq; eius conficit fagittis.

Pana deum fiftulæ repertorem faciunt. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Inftituit. Eandem ob caufam Sidonius Panas uocat cicuticines, ubi ait: Alta Cicuticines liquerunt Mænala Panes: Poftq; chelyn placuit fiftula rauca Ioui.

Sambucam inftrumentum muficum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præftantiffimis meminit Pacificus his uerbis:

Orpheus Eurydicen cithara reuocauit ab Orco,
 Eq; fuis mouit faxa nemusq; iugis.
Pifce fuit pelagus perlongum uectus Arion.
 Hac etiam Amphion mœnia ftruxit ope.

Porrò harmoniæ rationem primus extulit in lucem **Ariftoxenus** repertis etiam inftrumentis: deinde **Ptolemæus, Nicephorus, & Gregoras.** Commentatores in ea fuerunt **Pappus, Theon, Alypius, Gaudentius, Ifacius, Apuleius, Boetius.**

Lyram trium chordarum inuenit Mercurius Aegyptius. Quintam chordam Corœbus Atys filius: Sextã Hyagnis Phryx, Septimam Terpander. Lyram primus in Græciam attulit Cadmus, Agenoris filius. Lyra plectro & digitis percutiebatur. Parũ antiquitus differebat à cithara. Hoc inftrumentum factũ in formam teftudinis, utranq; nunc exigit manum.

Epigeneum inftrumentum erat muficum, ab Epigono in-

uentore dictum. hoc sine plectro pulsabatur chordis XL.

Tosinon chordis XXXV.

Monochordum fuit Arabum, Pentechordum Scytharum, Psithyros Libycorum, Psalterium exercebatur in hymnis, Barbiton tetrachordum Anacreontis inuentum in Lyricen.

Psalterio canens uocatur **Psaltes & Psalmicen** à Sydonio.

Olim **Magada** uocabatur à Magado inuentore. Magades apud Anacreontem cithara est XXX. chordarum.

Sambuca soni erat acutissimi, à Sambuco inuentore nominata. Ea utebantur Parthi, & Troglodytæ.

Tripus præbebat usum trium cithararum, ut tres citharœdi concordes uiderentur pulsare. Habebat enim triplicē harmoniam.

Cymbala & Crotali agitabantur manibus.

Fuit olim multiplex Tibia: **Threnetica**, qua utebantur ad luctus. Thebani eam ex ceruinis ossibus factitabant, Scythę, ex ossibus aquilarum & uulturum, Aegyptij ex calamis. Antippus in tibiis reperit harmoniam **Doricam, & Lydiam.** Nicopheles **Athenam** tibiam sacram Mineruæ.

Odontismus erat quatuor foraminum.

Parœniæ, erant tibiæ, quibus utebantur in conuiuiis, ut **Spondiacæ** aptæ erant hymnis, **Choricæ** dithyrambis, **Hispertellæ** uirorum choris, **Parathretæ** threnis.

Naulium erat musicum instrumentum, Organo simile. **Monaulon** erat conuiuiorum. Caulas posuit Philemon. Volaterranus eas putat, quas hodie **Cornumusas** uocant. **Phœnix** fiebat instar Coni galeæ. **Fistula** compingebatur ex cannis, lino, & cæra. **Cornibus, Tubis, Lituis, & Buccinis** utebantur in bello. Nunc etiam **Tympano.**

Lacedæmonij instrumentis musicis suorum animos ad bellum euibrabant.

Pandura apud Lampridium, nomen est instrumenti musici, quod qui pulsat, uocatur Panduros. Tibicines, Fistulicines, Cicuticines, Psalmicines, Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Choraulæ, Tympanistæ dicuntur, qui his musicis instrumentis utuntur.

Iulius Pollux multa instrumenta ad hanc artem facientia, enumerat: Inter ea quæ pulsantur, inquit, sunt Lyra, Cithara, Barbiton, Psalterium, Phœnix, Spadix, Lyrophœnicium, Clepsiambus, Pariambus, Iambice, Scindapsus, Epigoneum, Hypospadius. Cælius ait Naulum alio nomine Psalterium dici. Fuit & Crembalum organum. De generibus tibiarum uide Cælium lib. 5. lect. antiq.

antiq. capitibus 23. & 25. & 26.

TVBICINES.

MIsenum Aeolidem Virg. ait fuisse tubicinem Hectoris: mortuo demum Hectore, adhæsisse Aeneæ comitem, & tandem à Tritone deo submersum, quòd ad certamen tubæ deos marinos irritaret. Verba Virgilij sunt hæc: - Atque illi Misenum in littore sicco Vt uenere, uident indigna morte peremptum, Misenum Aeolidem, quo non præstantior alter Aere ciere uiros, Martemq; accendere cantu. Hectoris hic magni fuerat comes, &c.

Triton fertur esse deus & tubicen marinus. Ouidius lib. 2. Metam. Cæruleos habet unda deos, Tritona canorum.

Stentor fuit tubicen in bello Troiano, cui Homerus ferream & inuictam tribuit uocem. Iuuen. Saty. 13. Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis. Homerus apud Erasmum: Stentoris in specie ualidi, cui ferrea uox, qui Quinquaginta alios æquas clamore sonoq;.

Olympius Phrygius tubicen fuit ætate Midæ regis.

Aglais Megaclis filia tubicinio uitam fouit.

Agyrtes nomen est tubicinis apud Statium in Achil. lib. 4. scribentem: Tecum lituo bonus adsit. Agyrtes, Occultansq; tubam tacitos apportet in usus.

INVENTORES DIVERSARUM rerum.

PAn inuenit fistulam. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Instituit.

Minerua oliuam. Virg. lib. 1. Georg. Adsis ô Tegeæe fauens, oleæq; Minerua Inuentrix. Syllius lib. 3. Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita lympha Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Triptolemus, uel ut alij malunt, **Osyris** aratrum. Verg. libr. 1. Georg. - Vnciq; puer monstrator aratri. Sidonius: Non cum Triptolemo uerendam Eleusim, Qui primas populis dedere aristas.

Ceres, cultum terræ, & fruges. Virg. lib. 1. Georg. Prima Ceres ferro mortales uertere terram Instituit, quum iam glandes, atque arbuta sacræ Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

Peletronij Thessaliæ populi fræna. Idem Virg. Fræna Peletronij Lapithæ, gyrosq; dedere Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Belgæ esseda uehicula. Virg. lib. 3. Aen. Belgica uel molli

melius feret eſſeda collo.

Ariſteus rex Arcadiæ apũ & mellis uſum. Virg.lib.4.Georg. Tempus & Arcadij memoranda inuenta magiſtri Pandere, quoq; modo cæſis iam ſæpe iuuencis Inſyncerus apes tulerit cruor. Ouidius inuentum mellis Baccho tribuit lib.3.Faſto.dicens. Liba deo fiunt, ſuccis quia dulcibus idem Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.

Achates, ignẽ ſilice excutere. Virg.li.1.Aen. Ac primum ſilicis ſcintillam excudit Achates. Secundũ alios Pyrodes Cilicis filius.

Aegyptij ſiſtrum. Virg.lib.8. de Cleopatra: Regina in mediis patrio uocat agmina ſiſtro. Ouid.lib.3. Eleg. Quid nunc ſacra iuuant, quid nunc Aegyptia proſunt Siſtra?

Apollo medicinam. Vnde Ouid.lib.1.Meta.ſic loquitur: Inuentum medicina meum eſt, opifexq; per orbem Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis.

Aegyptij linum. Ouid.lib.1.Metam. Nunc dea linigera colitur celeberrima turba. Secundum alios Arachne.

Talus puer ſerram. Ouid.lib.8. Ferroq; incidit acuto Perpetuos dentes, & ſerræ repperit uſum Primus.

Iaſon & Tiphys nauim, ſecundum eccleſiaſticos Noë. Ouid. lib.1.Meta. Primæq; ratis molitor Iaſon. Tibul. hoc inuentũ Tyriis adſcribit dicens: Prima ratem uentis credere docta Tyros.

Mercurius lyram. Statius in Syluis: Vocalis citharæ repertor Arcas.

Græci trochum. Horat.lib.3.Car. Venariq; timet, ludere doctior Seu Græco iuberis trocho, Seu malis uetita legibus alea.

Archilochus iambicum carmen. Horatius in Arte: Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Bacchus uinum. Ouidius lib.15. Victa racemifero lyncas dedit India Baccho.

Zoroaſtres artem magicam. Stroza pater: Nec Zoroaſtreas artes, magicã ue requiram Carminis auxilium.

Purpuram Hercules. Politianus in Ruſt. Aut bis in Herculea Mileſia uellera concha Verſantur.

Alcman poëta carmen amatorium.

Anaximander Mileſius horologium & ſphæram.

Bizes Naxius tegulas.

Sp.Carbilius grammaticus G.literam.

Claudius Centimanus R. literam.

Daphnis paſtor carmen Bucolicum.

Palame

Palamedes Nauplius ordinem literarum.

Corax & Ctesias Siculi, artem & præcepta Rhetoricæ.

Ibycus Rheginus Sambucam.

Perillus taurum æneum, qui propterea dicitur Perillæus, Ouid. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus & bouis ore queri.

Pyseus & Ayrrheus æneam tubam.

Phemonoë carmen hexametrum. Politianus: Et Delphica longos Phemonoë commenta pedes.

Simonides Ceus artem memoriæ.

Amphion rationem musicam. Aristeus lactis coagulum.

Atreus Solis eclypsim. Aesculapius dentium euulsionem.

Tregillus quadrigam in Græcia.

Amphitryon somniorum interpretationes.

Anagallis puella ludum pilæ. Palamedes aleam.

Tages artem aruspicinam. Capaneus scalas.

Cadmus lapidicinas, auri & metalorum conflaturam.

Cyclopes ferrariam fabricam. Cecrops coniugium apud Athenienses. Dædalus fabricam lignariam, asciam, & perpendiculum. Empedocles artem oratoriam.

Epimetheus statuam ex luto. Etholus iaculum.

Gorgoris mellis usum apud Hispanos.

Anaximenes umbrarum rationem.

Cadmus solutam orationem. Belus scientiam syderalem.

Ethrusci prætextas uestes.

Idæi Phryges acu uestes facere. Aurum Attalus intexere, Alexandrini colores picturæ intexere. Galli scutulis diuidere.

Fuluius Hirpinus uiuaria inuenit. L. Sergius Orata Ostrearum, Licinius Murena reliquorum piscium.

C. Hirrius murenarum. Deliaci gallinas saginare.

M. Lelius auiaria. Cn. Marius nemora tonsilia.

Argeus agrorum stercorationem.

Numa Deorum cultum apud Romanos,

Mercurius Moly herbam: Hercules Heracleon herbam, Mercurius parthenion, Achilles Achilleon, Melampus Melampodion, Teucer Teucrion, Gentius rex Gentianam, Lysimachus Lysimachiam, Iuba rex Euphorbiam, Scythæ Scythicen, Thraces Ischemonem, Vetones Betonicam, Seruilius Democrates Hiberidem, Hirundines Chelidoniam, Canes Canariam, Citnæ Elaphoboscon, Sardonia Peucedanon herbas.

Ancus Martius Salinas. **Seruius** rex æs signare.

Callias Atheniensis minium.

Asinius Pollio bibliothecam apud Romanos. **Glycera** coronas.

Dibutades plasticen. **Græci** subdialia.

Annus Aegyptius usum clibanorum, in quibus panes coquerentur.

Apollodorus pictor umbrarum imitationem.

Staphilius uinum aqua diluere: Secundum Pli. Aristeus.

Glaucus ferruminationem.

Atracius artem magicam in Thracia.

Attalus tapetes, qui propterea dicuntur Attalici.

Dipelus, sculpturam marmoris.

Dithyrambus Thebanus uersus dithyrambicos.

Endymion, cursum Lunæ. **Iphitus** Olympiadem.

Melissus rex Cretensis, deorum sacrificia.

Paralus, longam nauem.

Pilũnus, Iouis filius, & Dauni pater, pinsendi frumenti usum.

Prometheus, ignem in ferula seruare.

Thon apud Aegyptios medicinam.

Thymele mulier saltationem scenicam. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum, Illa fronte precor carmina nostra legas.

Aegyptij, uel **Cleanthes** picturam. **Rhodij** Celocem nauem.

Cinyras tegulas. **Aegyptij** ciuitatem regiam.

Hostilius rex latum clauum, genus uestimenti.

Crassus coronas argenteas. **Danaus** puteos.

Bacchus diadema. **Nicias** artem fullonicam. **Closter** fusos.

Hanno Carthaginiensis leonum mansuefactionem.

Chiron artem herbariam. **Salaminij** hyppagium.

Hortensius pauos occidere. **Lydi** lanas inficere.

Dædalus malum nauis. **Thrason** muros urbium.

Typhis adminicula nauium. **Nero** aquæ decoctionem.

Persæ unguenta. **Rhadamanthus** leges.

Zeno Eleates, & **Alexamenes** dialogos.

Sp. Coruinus diuortium. **Prometheus** boues occidere.

Boëtius artem sutrinam. **Thales** horologium apud Milesios.

Bacchus triumphos. **Cyclopes** turres.
Phryges uehiculum quadrirotum. **Icarus** uela.
Lycurgus munus humandi. Oppidum **Cecrops.**
Rhadamanthus Assyrias literas : **Anubis** & **Mennon** Aegyptias : **Phœnices** Græcas : **Carmenta** Euandri, mater Latinas.

Copæ populi remum. **Plateæ** populi latitudinem remi.
Phœlon nummum & mensuras. **Vulcanus** fabricam.
Minerua artes. **Meson** comicus, personam.
Damon Atheniensis remissam harmoniam. **Clonas** elegiographus, tibicinicas regulas, & concentus. **Terpander** citharœdicas. **Polymnestus** Colophonius, carmina heroica: Secundum alios **Phemonoë** : ut aliis placet, **Delphici** in honorem Apollinis post interfectum Pythonem. Sabell. -Heroica carmina Phœbo Delphica post cæsum cecinit Pythona iuuentus. **Olympius** Phryx legem tibialem. **Hyagnis** tibiam lugubrem. **Cecrops** simulacra. **Pelasgus** tuguria. **Lycaon** Lycæa. **Rhœcus** & **Theodorus** Samnij, artem æris fundendi, & conflandi statuas. **Theuth** numeros, supputationem, geometriam, talorum & alearum lusum.
Artaxerxes Longimanus legem uenationis.
Chalybes ferrum.
Combe puella, Asopi filia, armaturam Aeneæ.
Anacharsis folles, anchoram, bidentem, figuli rotam.
Pyxodorus usum marmoris.
Asclepiades medicus lectos pensiles.
Archytas crepitaculum.
Ctesibius hydraulicas machinas.
Pollux palæstram : ad quod allusit Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.
Chus filius Cham, idololatriam. **Ninus** bellum.
Vulcanus fulmen. Pontanus : Tum deus ignipotens inuento fulmine primum Ipse suum miratur opus.
Lydi ludum tesserarum. **Darius** tributa.
Amazones securim, quæ propterea Amazonia, & Penthesilæa dicitur, & Thermodótia, quòd Amazones ad Thermodontem fluuium habitauerint. Horatius libro 4. Carminum: Amazonia securi Dextras obarmet. Ouid. lib. 3. de Ponto : Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis. Mantuanus in Alphonso:Pen

so:Penthesileæa non inferiora securi.

Cottalus Siculus libare pocula.

Lycaon bellorum inducias.

Prætus & **Acritus** clypeos. Autore Plinio.

Loricam **Mydias** Messenius.

Gladium, galeam, hastam **Lacedæmonij.**

Ocreas & cristas **Cares.** Arcum & sagittam Scythes Iouis: Iaculum cum amento Aetolus Martis filij.

Lanceas **Aetoli.** Hastas uelitares, & pilum, **Tyrrhenus.**

Piseus uenabula. Scorpionem **Cretes.**

Catapultam **Syri.** Balistam & fundam **Phœnices.**

Testudines **Artemon** Clazomenius.

Arietem **Epæus** repertor machinæ Troianæ.

Turres ambulatorias **Diades** miles Alexandri.

Equestrem pugnam **Centauri.** Bigas **Phryges.**

Ordinem exercitus, signi dationem, & uigilias **Palamedes** in bello Troiano. **Fœdera** Theseus.

Sarmenes primus de equitatu scripsit.

Corses primus barbam sibi rasit Alexandri seculo.

Alexander Citherius primus psalterium implicuit chordis.

Aeginetæ primi nummum cuderunt.

Maris Thessalus primus equum ascendit.

Gregorius Pont. Max. primus se Seruum seruorum dei appellauit.

Paulus eremita, solitudinem eremiticam inuenit.

Calistus Pont. ieiunia quatuor temporum.

Sinon Græcus speculum. **Sidonius,** mensuras & pondera, regnante apud Solymos Hieroboan.

De literarum inuentoribus reperti sunt sequentes uersus admodũ uetusti, quos Crinitus ait se legisse in bibliotheca Septimana;

Moyses primus Hebraicas exarauit literas.
Mente Phœnices sagaci condiderunt Atticas.
Quas Latini scriptitamus, edidit Nicostrata.
Abraham Syras, & idem reperit Chaldaicas.
Isi arte non minore protulit Aegyptias.
Gulfila prompsit Getarum quas uidemus ultimas.

Aegyptij, Geometriam inuenerunt.

Dierum natalium obseruationem **Chaldæi.**

Scapham Libyci.

Sunt & disciplinæ quædam, quarum inuentum Musis tribuitur.

Clio fertur historias inuenisse, **Melpomene** tragœdias, **Thalia** comœdias, **Euterpe** tibias, **Terpsichore** psalterium, **Erato** geometriam, **Calliope** literas, **Vrania** astrologiam, **Polyhymnia** rhetoricam. De aliis rerum inuentoribus uide Plinium.

DE DEIS.

DEi superni sunt, **Dæmogorgon**, repertus in uisceribus terræ.

Saturnus, inuentor falcis, cuius seculo ætatem auream floruisse dicunt.

Iupiter, Saturni filius, quem poëtæ cœlo præesse pulso parente fingunt, ibiq; fulminare.

Apollo, qui propter interfectos Cyclopes diuinitate priuatus, Admeti regis Thessaliæ pauit armenta. Fertur inuentor medicinæ. Triplex est eius potestas: Vocatur Sol in cœlis, Liber pater in terris, Apollo in inferis, Musis præest: armatur arcu, sagittis, & clypeo. Perpetua iuuentus eidem tribuitur. Deus est poëtarum, uatum & augurum. Genitus fertur in Delo eodem partu quo Diana.

Bacchus, Iouis filius & Semeles, bis genitus, & fulminata matre natus ex femore Iouis, dictus propterea Femorigena. Vinum reperit, uniuersum orbem peragrauit: debellatis Indis primus omnium triumphauit. Sacrificas habuit & sacerdotes quæ dicuntur Bacchæ, Mænades, Thyades & Mimallonides. Perpetuam iuuentutem habere fertur ut Apollo.

Mercurius, deorũ nuntius, Deus furum, galero & caduceo ornatus, indutus talaria, Deus facũdiẹ, Argi centoculi interfector.

Mars, Deus belli & armorum apud Thraces natus, frater Bellonæ, cuius ministri finguntur Impetus, Discordia, Ira, Furor.

Hercules, monstrorum domitor, armatus claua, exuuium leonis indutus, Iouis & Alcmenæ filius, odiosus Iunoni, cuius mandato portenta subegit, combustus in Oeta propter indutum pallium Nessi cruore tinctum.

Vulcanus, deus ignis, fulminũ fabricator, maritus Veneris.

DEAE SVPERNAE.

Cybele, uxor Saturni, uecta leonum iugo, Deûm mater.

Venus, nata maris spuma, dea amorum, uxor Vulcani, mater Cupidinis & Gratiarum, facibus armata, Cesto incincta.

Themis, quam Deucalion & Pyrrha consuluerunt super humani generis reparatione.

Iuno, Saturni filia, Deûm regina, maxima cœlicolûm, cõiunx & soror Iouis, dea diuitiarũ, quæ nubentibus præest & parietibus.

Ceres, dea frugum, Saturni & Opis filia, legum latrix apud Siculos, unde & legifera uocatur à Marone.

Minerua, nata ex Iouis cerebro, dea sapientiæ, disciplinarum & armorum.

Diana, Iouis & Latonæ filia, dea uirginitatis, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, in inferis uocatur Proserpina. Vnde à triplici potestate uocatur Triformis. De hac Catullus ait: Montium domina ut fores, Syluarumq; uirentiũ, Saltuumq; reconditorum, Amniumq; sonantium, Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Tu potens triuia & noto es Dicta lumine Luna.

DEI INFERNI.

Pluto, Cerberus, Charon, Minos, Aeacus, Rhadamanthus.

DEAE INFERNAE.

Proserpina, Megæra, Chimæra, Thisiphone, Clotho, Lachesis, Atropos.

DEI MARINI.

Oceanus, Neptunus, Palemon, Pollux, Castor, Nereus, Protheus, Phorbas, Melicerta, Glaucus.

DEAE MARINAE.

Amphitrite, Tethys, Doris, & Nereides.

DII NEMORVM.

Fauni, Panes, Satyri, Syluani.

Pan, fingitur Deus pastorum. Vergilius in Buco. Pan curat oues, ouiumq; magistros.

Tethym, deam esse maris indicat illud Vergilianum libro 1. Georg. Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis.

De **Glauco**, **Panopæa**, nympha, & **Melicerta**, deis marinis, idem Vergil. libro 1. Georg. Votaq; seruati soluent in littore nautæ, Et Glauco & Panopeæ, atq; Inoo Melicertæ.

Alcinous, rex Phæacum, fingitur deus hortorum, quòd hortos & pomaria diligentissimè curauerit. Statius: Quid bifera Alcinoi laudẽ pomaria? Verg. lib. 2. Geor. Pomaq, & Alcinoi syluæ.

De **Protheo** deo maris, Vergil. libro 4. Georg. Est in Carpathio Neptuni gurgite uates Cæruleus Protheus. Aliter uocatur **Vertumnus**. Propertius lib. 4. Quid mirare meas tot in uno corpore formas? Accipe Vertumni signa paterna dei.

Syluanus, Deus est pecoris & aruorum. Vergil. lib. 8. Syluano fama

no fama est ueteres sacrasse Pelasgos Aruorum pecorisq; deo.

Pomona, dea hortorum, & pomorum. Ouid.lib. 14. Rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas Inter Hamadryades coluit solertius hortos, &c.

Aristeus, Deus mellis. Vnde Ouid. 1. Fast. Flebat Aristeus quòd apes cũ stirpe necatas Viderat inceptos destituisse fauos.

Flora, dea florum. Ouid.lib. 5. Fast. Hunc meus impleuit generoso flore maritus: Atq; ait, arbitrium tu dea floris eris.

Carna, dicebatur dea cardinis. Oui.lib.5.Fast. Prima dies tibi Carna datur, dea cardinis hæc est, Numine clausa aperit, claudit aperta suo. Hanc deam ueteres uitalibus humanis præesse opinabantur, petebantq; ab ea, ut iocinora, corda, & alia quæ sunt intrinsecus uiscera, salua cõseruarentur. Huic templũ dicauit Brutus.

Hyppona dea erat equorũ, quam stabularij colebant. Eius simulacrum locabatur in stabulis. Iuue. Saty. 8. Iurat Solam Hipponam & facies olida ad præsepia pictas.

Osyris maritus fuit Isidis, & rex Aegypti, quem à Typhone fratre interfectum Aegyptij in forma bouis coluerunt, & frequenter immersum aquis, quæsiuerunt cum luctu, uocaueruntq; Apim, quæ dictio eorũ lingua significat bouem. Tibul.lib.1. Te canit, atque suum pubes miratur Osyrim, Barbara Memphitem plaudere docta bouem. Primus aratra manu solerti fecit Osyris, Et teneram ferro solicitauit humum, &c.

Isis, uxor Osyris, & Anubis, fuerunt Aegyptiorum numina, quorum hunc canina specie reuerebantur. Lucanus lib. 8. Nos in templa tuam Romana accepimus Isim, Semideosq; canes, &c.

Castor, & **Pollux**, inter numina maris ponuntur. Plin.lib.2. Et ob id Polluci & Castori id numen assignant, eosq; in mari deos inuocant. Catull. Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata, Tale fuit nobis Mallius Auxilium.

Angerona, dea à Romanis culta est, quum tota ciuitas angina laboraret. Sacra eius dicebantur Angeronalia. Simulacrum fingebatur digito labris admoto. Plin.lib. 2. Nanque diua Angerona cui sacrificatur ad diem XII. Calen. Ianuarias, ore obligato, obsignatoq;, simulacrum habet.

Syluani, rusticorũ sunt numina, ut etiam **Fauni** & **Panes**. Plinius libro 12. Quin & Syluanos, Faunosq;, & deorum genera syluis ac sua numina tanquam cœlo attributa credimus.

Veteres **Seiam**, deam à serendo, & **Segestam**, à segetibus appellabant. Simulacra Romæ habuerunt, ætate Plinij.

Agonius Deus dicebatur, qui rebus agendis præerat.

Gallis Romam aduentantibus, audita est noctu uox quædam, quæ eius rei magistratus monebat. Ex eo tempore **Aius** Deus à Romanis cœpit honorari. De hoc meminit Cic. lib. 1. de Diuin. Budæus lib. 4. de Asse: Nempe, inquit, quòd Aius ille locutius, arcanum nihil esse sinit eorum, quæ in aula geruntur.

Anculi & **Anculæ** putabantur dij & deæ ancillarum.

Anaitis dea colebatur à Lydis, eiusq; ministerio nobilitate præstantes puellas dedicabant, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data uelut augustiores factæ, mox uiris nubunt.

Atergatis dea colebatur à Syriis. Strabo: Trans Euphratem est Bambyce, quam Edessam & Hierapolim uocant, in qua Atergatim Syriam deam colunt.

Deuerram deam uenerabantur, ut scopis domum possent uerrere.

Empanda uocabatur dea, quæ rebus patentibus præerat.

Bona dea colebatur à Romanis mulieribus. Ab eius sacrificiis arcebantur mares. Tibullus lib. 1. Sacra Bonæ maribus non adeunda deæ. Ea fuit Dryas Fauni filia uel uxor, quæ uirilem aspectum adeò refugisse fertur, ut nunquàm prospecta sit in publico. Maximo opprobrio datum est P. Clodio, quòd eius cæremonias uiolasset, adulterata Pompeia Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte. De hac Iuuenalis: Nota Bonæ secreta deæ.

Priapus Deus & custos hortorum falcem habuisse fingitur, cuius motu aues & furunculos terreret. Colu. Inguinibus puero prædoni falce minetur.

Hymenæum, Veneris filium, & Deum nuptiarum fecerunt. Eius laudes Catullus in Epithalamio Iuliæ & Manlij cumulatissimè scribit.

Thalassij numen, Romani etiam in nuptiis inuocabant. Catullus: Lusisti nucibus, lubet iam seruire Thalassio.

Feronia fuit nemorum dea. Vergil. Et uiridi gaudens Feronia luco.

Fidium, sunt qui Iouis filium dicant à fide. Plaut. Per Deum Fidium credis iurato mihi. Fuit apud ueteres Romanos in honore maximo, adeò ut templa cum sacrificiis meruerit. Cultus est à ueteribus in Quirinali iugo Nonis Iuniis. Oui. in Fast. Quærebam nonas sancto Fidio'ne referrem.

Lauerniones. **Lauernam** appellarunt deam furum, à qua & Lauerniones dicti sunt fures. Horat. lib. 1. Epist. Pulcra Lauerna Da mihi fallere,

lere, da sanctum iustumq; uideri.

Limentinus Deus præerat liminibus.

Meditrina dea erat medicamentorum, à medendo: Eius sacra uocantur Meditrinalia.

Mellonia putabatur dea mellis.

Mena credebatur præesse menstruis mulierum.

Murcea, dea quæ reddebat homines murcidos & desidiosos.

Myagrus, erat Deus muscarum. Aliter uocabatur **Myodes & Achor,** ut docet Plutarc.

Portunus Deus, qui portubus præerat. Aliter uocatur **Palemon** & **Melicerta.**

Robigo, dea, & **Robigus** Deus, quos Romani opinabantur à segetibus rubiginem auertere. Eorum sacra uocabantur Robigalia.

Salacia dea, dicebatur à concitando Salo. Pacuuius: Hinc sæuitiam Salatiæ fugimus.

Vacuna dea, quæ præerat otiosis & uacantibus: Huic sacrificabant agricolæ, quum post collectas fruges quiescebant.

Vallonia putabatur præesse uallibus.

Vitula dea, quæ iuuenili præerat lætitiæ. Nam ueteres Vitulari dicebant, pro gaudere. *Vitulari.*

Nundina, erat dea Romanorum, à nono die nuncupata, qui Lustricus dicitur. Die Lustrico pueris imponebantur nomina, maribus nono, fœminis octauo, inquit Macrobius.

Assyrij deo quem summum habebant & uenerabantur, **Adad** nomen dederunt. Quæ dictio significat unum. Subiungunt eidem **Atergatim** deam, de qua iam diximus. His autem duobus omnem rerum potestatem tribuebant.

Dij Palici colebantur in Sicilia. Horum autem genealogiam Macrobius hunc in modum scribit. Iuxta Symetum Siciliæ fluuium nympha Thalia compressu Iouis grauida, metu Iunonis optauit, ut terra sibi dehisceret. Quod & factum est. Sed ubi uenit partus maturitas, reclusa terra infantes emerserunt.

Hebe Iouis filia, Herculis uxor, dicta est dea iuuentutis. Catullus: Hebe nec longa uirginitate foret.

Fellenus Deus fuit Aquileiensium tutelaris ac præses.

Fro, & **Thor** nomina sunt deorum in historia Saxonis Grammatici.

Furina significat deam furum. Secundum Ethruscos tamen deam sortium, ad dirimendas lites.

Horchia erat dea Ethruriæ urbis, cui dicatum est fanum. Ab ea uicus Horchianus sumpsit nomen.

Razenna Deus erat Ethruscorum, qui coniugiis præerat.

Mania fuit dea & mater larium, cui pro familiarium sospitate mactabantur pueri. Verum Iunius Brutus consul, hoc sacrificij genus commutauit. Nam capitibus allij & papaueris supplicari iussit.

Eanus Deus qui euntibus præerat, uel deus anni. Cuius imaginem quum Phœnices uellent exprimere, draconem finxerunt in orbem redactum, caudamq; suam deuorantem, ut appareat mundum in se resolui.

Volupta, dea uoluptatis credita est.

Stercutius Fauni filius, ob artē stercorandi deus habitus est.

Achilles in Epyro olim ut deus colebatur. Autor Plutarchus. Eodem teste **Oromasdes** fuit Persarum Deus.

Rumiliam ueteres dixerunt deam, quæ lactentibus adhuc infantulis præerat. Nam Ruma dicitur mamma. Vnde agni subrumi.

Consum appellarūt deum consiliorum, cuius aram sub terra inuentam fuisse dicunt. Eius festa uocabantur Consualia. Autor Plutarchus in Romulo.

Dice erat dea & præses iudiciorum, quæ lites & contentiones dirimebat. Eius ministri uocabantur Dicastæ, quasi litium diremptores. Simulacrum Apollonij Tyanei sub Herculis Alexicaci nomine constitutum adorabatur ab Ephesiis. Testis Lactantius.

Arungus fuit Deus, qui mala à frugibus auertebat ut Robigus. Autor Gellius.

Prosa & **Postuerta** deæ fuerunt ita appellatæ à recti peruersiq; partus potestate, ac nomine.

Bubona dea boum & armentorum.

Pecuniam quoq; inter dearum numina reposuerunt. Deus æris uocabatur **Aesculanus**.

Aeolus habitus est uentorum deus. Vnde Iuno apud Verg. sic eum alloquitur: Aeole nanq; tibi diuûm pater, atq; hominum rex, Et mulcere dedit fluctus & tollere uento.

Leucothoē dicitur dea maris, Latini **Matutam** uocant. Ouid. Leucothoë Grais, Matula uocabere nostris. Propertius lib. 2. Quæ: tibi excepi tum dea Leucothoë.

Veteres **Pudicitiam, Concordiam, Mentem, Spem,** Honorem,

Honorem, Clementiam, Fidem numero deorum adſcripſerunt. Sed & templum Honori dicatum eſt. Plinius.

Libitina habita eſt dea ſepulcrorum & exequiarum, quam Pompilius inſtituit coli. De hac Horat. lib.3. Car. Non omnis moriar, magnaq; pars mei Vitabit Libitinam.

Pytho credita eſt dea eloquentiæ, hanc Latini **Suadam** nominant.

Zamolſis, Pythagoræ diſcipulus, cum præceptore ad Aegyptios penetrauit, quorum ritus & cæremonias quum ad Getas adduxiſſet, ibidem haberi cœpit numinis loco.

Ianus (quem poëtæ bifrontem faciunt, quòd ut opinor, finem & principium anni uideat, aut quòd præterita ſciuerit, & præuiderit futura) templum habuit Romæ, apertum belli tempore, clauſum uerò dum pax erat. Hinc **Patultius** dicebatur & **Cluſius**. Xenon apud Macrobium teſtis eſt Ianum in Italia primum Diis ſacra feciſſe, & ritus ſacrorum inſtituiſſe. Simulacrum eius fingebatur, manus dextra trecentorum, & ſiniſtra L X V. numerum continens, ad exprimendam anni dimenſionem. Variis autem nominibus eum appellabant, quæ quoniam in Epithetis noſtris iam poſita ſunt, non repetimus.

Inter deos etiam numerantur **Aeſculapius** deus medicinæ, **Genius** naturæ, **Harpocrates** ſilentij, **Momus** reprehenſionis, **Cloacina** cloacarum.

Vitunus deus credebatur uitam largiri, **Sentinus** ſenſum:

Dij ſelecti dicebantur, quorum maior erat poteſtas. Fuerunt autem uiginti numero: duodecim mares, Ianus, Iupiter, Saturnus, Genius, Mercurius, Apollo, Mars, Vulcanus, Neptunus, Sol, Orcus, Liber pater. Octo fœminæ, Tellus, Ceres, Lucina, Iuno, Diana, Minerua, Venus, Veſta.

Heſiodus memoriæ prodidit triginta deorum millia in orbe terrarum habita fuiſſe. Tertullianus ait trecentos Ioues, uel ſi mauis, Iupitros à M. Varrone enumeratos.

Reperiuntur alij quàm plurimi Dei, ut **Fabulanus, Vagitanus, Pilumnus, Picumnus, Cunina, Leuana, Edulica, Potina, Statilinus, Statanus,** qui pueris præſunt, quum iam poſſunt ſtare. Fabulanum & Vagitanum dixerunt, quum fandi & uagiendi principium eſſet. Picumnum & Pilumnum poſuerunt pro diis coniugalibus. Cuninam deam infantulorum exiſtentium in cunis. Leuanam cuius ope de terra leuarentur. Edulicam & potinam deas eduliorum & potus.

Libentinam deam libidinum & præsidem.

Posuerunt etiam **Adoneam, Albeonam, Volunam, Volunum, Fessoniam**, ad hominum usum.

Pelloniam ad pellendos hostes.

Agenoriam, Strenuam, Stimulam, quòd ad aliquid agendum excitarent.

Numeriam ad numeros.

Habuit **Febris** ædem in palatio.

Ad morbos posuerunt **Angeronam, Prosam, Postuertam, Orbonam.**

Sentiam, quæ dicendis sententiis præerat.

Carmentam ad fata, **Camœnas** ad cantus.

In coniugiis, menstruis, partu, funeribus deos confinxerunt, **Deuerrã, Intercidonẽ, Domiducum, Domiciũ, Manturnã, Virginensem, Subigũ, Permam, Partundam, Populoniam, Me[illegible], Tellumonẽ, Rusonam, Neniam.**

Ad frumenta & segetes **Tutulinam, Nodinum, Volutinam, Patalenam, Hostilinam, Floram, Lactucinam, Maturam, Auerruncum, Runciam.**

Spinensem propter spinas, **Fructesam** ꝑpter fructus, **Rusinam** ruri tribuerunt, **Collinam** collibus, **Iugatinum** mõtiũ iugis, **Forulum** foribus, **Terminũ** terminis, **Palem** pastoribus, **Empandam** paganis, **Arculum** arculis, **Fornacẽ** fornacibus, unde facta Fornacalia. Adiecerunt **Tanagream, Allocutium, Anteuortam, Larundam, Monetam, Februum, Larentiã, Mutinum, Alburnum, Maiestã, Veniliam, Bonum euentũ, Vertumnũ** deum Hethruriæ.

Permissum non fuit in urbe Roma deos alios assumere quàm quos senatusconsultũ iussisset. Vnde in libris pontificũ ita scriptũ erat: Separatim nemo sit, habens deos nouos, siue aduenas: Nisi publicè ascitos priuatim colunto. Diuos (qui cœlestes semper habiti) colunto. Constructa à patribus delubra habento.

Tutanus, & Tutilina dei à tutando dicti sunt.

Ennius Deos Aeuiternos & Aeuintegros uocauit, quòd integra eorũ ætas atq; perfecta sit. Deos quũ dicimus, tam de fœminino genere, quàm de masculino intelligere possumus. Verg. de Venere: Descendo, ac ducente deo flammam inter & hostes Expedior. Vnde & **Lunum** deũm pro Luna ueteres dixerunt.

Sed & quædã animalia, atq; etiam res aliæ, apud antiquos numinum loco habitæ sunt. Troglodytæ adorant Testudines,

auto

autore Plinio. Aegyptij Allium & Cepas pro deis colunt, & Crocodilum habent in honore maximo, cui etiam sacra faciunt, maximè Ombitæ Aegypti populi, qui sacros dies eidem constituerunt, ut Græci Olympia Ioui. Et si contingat liberos ab eo rapi, parentes gaudent, existimantes se deo placere, cui escam genuerint. Serpentes etiam coluntur à Phœnicibus. In Gadera Hispaniæ urbe templa fuerunt **Senectuti** & **Morti** consecrata. Senectuti, quòd eam ætatem ut rerum magistram uenerarentur: Morti, ut communi quieti & portui miseriarum. **Paupertati** quoq; & **Fortunæ** sacra constituere.

Fluuij quoq; diuinis quondam honoribus culti sunt, habueruntq; simulacra, quædam humana facie, quædam bubula. Apud Lacedæmonios, Plutarcho teste, templa **Timori**, **Risui** & **Morti** dicata sunt. Aegyptij Solē & Lunam deos fecerunt. Apud eosdē Feles, Ibis, Aquila, Hircus pro deis habentur, Columbę colebantur à Syriis, Anseres à Romanis propter seruatum Capitolium anseris clangore. Apud Thessalos capitale erat Ciconiam occidisse. Qui Syenen incolunt, Pharos pisces uenerantur. Qui Mæotim habitant, Oxyringos pisces habent in honore.

In Ambracia Leænam colebant, ut uindicem libertatis: quòd tyrannum interfecisset.

Delphici Lupum, quòd sacrū aurum in templo expilatū & defossum refodisset. Samij Ouem, quòd aurum itidem surreptum è templo indicasset. Argiui Serpentem, Tenedij prægnantē Vaccam, cui fœtæ ministeria ueluti puerperæ exhibent. Draco apud Albam in luco iuxta templum Iunoni Argiuæ colebatur à uirginibus, quem certis diebus adibant, eumq; suis manibus pascebant. Aspides Aegyptij habebant in honore ac deliciis, quas unà cum pueris educabant. Mustella colebatur à Thebanis.

Medioxumos deos antiqui minores uocarunt. Plautus in Cistel. Ita me dij deæq;, superi atque inferi & medioxumi. Idem deos uocat Patellarios, qui patellis & uasis sacrificio accommodis pacabantur. Ouid. Fert missos Vestæ pura patella cibos. Plautus ipse: Dij me omnes magni minutiq; & patellarij.

Semones eos uocant, qui habent, quicquid à media regione aëris ad terram patet, **Semidei** à nobis appellantur. Fulgentius Semones appellat deos, qui cælo digni non censerentur, ob meriti paupertatem, cuiusmodi sunt Priapus, Hippo, Vertumnus. Fuerunt in Italia dij municipales, ut Crustuminorum **Deluentinus**, Narniensium **Viridanus**, Aesculanorum **Ancharia**, Volsiniensium **Nortia**.

FILII DEORVM, ET HEROVM.

Filij **Dæmogorgonis**, Litigium, Pan, Clotho, Lachesis, Atropos, Polus, Python, Terra, Herebus.

Filij **Terræ**, Tartarus, Taygetes, Antheus, Nox, Fama.

Filij **Herebi**, Amor, Labor, Metus, Dolus, Morbus, Pallor, Somnus, Charon, Dies, Aether, Gratia, Inuidentia, Fraus, Pertinacia, Egestas, Miseria, Fames, Querela, Senectus, Tenebra, Mors.

Filij **Aetheris**, Iupiter primus: Cælius. Filij **Iouis primi**, Apis, Sol, Mercurius, Tritopatreus, Epuleus, Dionysius, Hercules, Liber pater, Epaphus, Scytha, Minerua, Diana, Proserpina.

Filij **Mercurij** secundi, Cupido, Auctolius.

Filij **Beli prisci**, Danaus, Aegystus, Agenor.

Filij **Agenoris tertij**, Polydorus, Phœnix, Cadmus, Labdacus, Taygeta, Europa.

Filiæ **Cadmi**, Semele, Agaue, Autonoë, Ino.

Filij **Oedipi**, Ethеocles, Polynices, Antigona, Ismena.

Filij **Cælij**, Vulcanus primus, Mercurius 3. Toxius Titanus, Iupiter secundus, Oceanus, Ops, Tethis magna, Venus magna.

Filij **Acherontis**, Ascalaphus, Alecto, Thesiphone, Megæra, Victoria, Styx.

Filij **Titani**, Hyperion, Briareus, Ceus, Typhon, seu Tiphœus, Enceladus, Aegeon, Iapetus, Astreus, Alous, Palenes, Runchus, Purpureus, Lycaon, Aurora.

Filij **Hyperionis**, Sol, Luna.

Filij **Solis**, Phaëton, Miletus, Phetusa, Salempetij, Dirce, Pasiphae, Oeta, Cyrce, Aegina.

Filij **Latonæ**, Apollo, Diana.

Filiæ **Hesperi**, Aegle, Heretusa, Hesperetusa.

Filij **Atlantis**, Hyas, Eudora, Ambrosia, Pyridile, Croni, Phito, Polixo, Thyenes, Electra, Maia, Steropes, Celeno, Taygeta, Alcyone, Meropes, Calypso.

Filij **Promethei**, Pandora, Isis, Deucalion.

Filij **Iouis secundi**, Apollo, Tityus, Bacchus, Amphion, Zetus, Calais, Lacedæmon, Tantalus, Hercules, Arcas, Diana, Pasythea, Egiale, Euphrosine, Minerua.

Filij **Apollinis** secundi, Mopsus, Linus, Philisthenes, Garamas, Branchus, Philemon, Orpheus, Aristeus, Nomius, Actous, Argeus, Aesculapius, Arabs, Lapyta, Eurynome, Psice.

Filij **Bacchi**, Hymenæus, Thyoneus, Thoas.

Filij

Filij **Amphionis**, Achemorus, Antegorus, Tantalus, Phadimos, Sipolos, Xemarchus, Epinitos, Asticratia, Pelopeia, Cheloris, Cleodoxe, Ogune, Phytia, Nerea.

Filij **Laomedontis**, Lampus, Clition, Ioëtaon, Titon, Priapus, Antigona, Hesiona.

Filij **Priami**, Paris, Hector, Helenus, Cuor, Troilus, Deiphobus, Polydorus, Lycaon, Esacus, Anthysus, Isus, Teucer, Dimocontes, Echemon, Cremenon, Gorgiton, Cebrion, Phorbas, Doticon, Paminon, Eliphõ, Agaton, Hippothous, Aganon, Lacoontes, Mistos, Iphates, Testorius, Tymœtes, Polytes, Creusa, Cassandra, Iliona, Laodice, Lycaste, Medisicastis, Polyxena.

Filij **Paridis**, Daphnis, Idæus.

Filij **Saturni**, Pluto, Chiron, Ficus, Neptunus, Iupiter tertius, Cromis, Vesta, Ceres, Glauca.

Filij **Fauni**, Acys, Eurymedon, Latinus.

Filij **Martis**, Cupido, Enomaus, Tereus, Ascalaphus, Iasmenus, Parthaon, Zesius, Phlegyas, Euannes, Hiperius, Etholus, Remus, Romulus, Britona.

Filij **Neptuni**, Dorus, Amycis, Phorcus, Albion, Borgion, Thara, Polyphemus, Tilemus, Brontes, Steropes, Pyragmon, Nasicheus, Melion, Acterion, Aon, Mesappus, Busyris, Pelasgus, Nauplius, Sicanus, Siculus, Celeno, Aello, Ocypete.

Filij **Iouis tertij**, Acheus, Amor, Castor, Pollux, Palistus, Iarbas, Myrmidon, Xanthus, Lucifer, Orion, Minos, Sarpedon, Rhadamanthus, Archisius, Tantalus, Dionysius, Perseus, Aon, Eacus, Pylumnus, Mercurius, Vulcanus, Hercules, Aeolus, Venus, Proserpina, Helena, Clytemnestra, Mena, nouem Musæ.

Filij **Minois**, Androcinus, Glaucus, Deucalion, Ariadna, Phædra.

Filij **Vlyssis**, Telemachus, Telegonus, Auxonij.

Filij **Tantali**, Niobe, Pelops.

Filij **Pelopis**, Atræus, Thyestes, Phystenes, Lysidice.

Filij **Mercurij**, Eudorus, Myrtilus, Lares, Euander, Pan.

Filij **Vulcani**, Erictonius, Cacus, Cecuus, Tullius Seruilius.

Filij **Herculis**, Oxias, Creontiades, Tyriomachus, Dyichoontes, Ithoneus, Cromis, Agilis, Ilus, Sardus, Cyrnus, Diodorus, Tlipolemus, Thessalus, Auentinus, Telephus, Lydus, Lamirus.

Filij **Aeoli**, Machareus, Misenus, Criteus, Salmoneus, Iphiclus, Sisyphus, Cephalus, Athamas, Canace, Alcyone.

LOCA

LOCA DEIS SACRA.

SEquentia in primis loca Apollini ſacra fuerunt. **Parnaſus** mons Phocidis biuertex, ubi è ſpelunca reddebantur oracula, teſte Lucano. Vergil.in Buc. Nec tantum Phœbo gaudet Parnaſia rupes.

Gryneum nemus ſeu oppidum in Ionia, ſacrum Apollini habuit fanum. Vergil.in Buc. His tibi Grynei nemoris dicatur origo, Nec quis ſit lucus, quo ſe plus iactet Apollo. Ab hoc nemore Apollo ipſe dicitur Gryneus: Verg. lib.4. Italiam Lyciæ iuſſere capeſſere ſortes.

Phaſelis mons eſt in Lycia, ubi Apollo oracula reddebat. Autor Aetnæ: Dexter mihi carminis autor Apollo, Seu tibi Dodone potior, tecumq; Phaſelis, Seu te Cynthos habet.

Cynthus mons eſt imminens Delo, ubi Apollo celebre templum habuit, qui propterea Cynthius dicitur. Horatius: Intonſum pueri dicite Cynthium.

Delos inſula maris Aegæi, Cycladum una, in qua natus eſt Apollo. Prius Ortygia dicebatur. Vnde Apollo Delius & Ortygius. Ouid.lib.2. de Arte: Et Paros, & Clario Delos amata deo. Idem lib.13.Meta.Tibullus lib.2.Delos ubi nunc Phœbe tua eſt?

Claros fuit etiam una Cycladum, in qua Apollo colebatur, qui inde Clarius dictus eſt. Valerius Flaccus: Nec Clarij nunc antra dei, quercusq; tonantis Arguerem.

Delphi oppidum fuit Phocidis, ubi etiam Apollo colebatur, qui propterea Delphicus uocatur. Seneca: Ambage nexa Delphico mos eſt deo Arcana tegere.

In **Patara** Lyciæ ciuitate ſex anni menſibus dabantur Apollinis reſponſa.

Tenedos Aegæi maris inſula, ſacra fuit etiam Apollini.

Chryſa Phrygiæ ciuitas, itidem & Cilla urbs, ſacræ fuerunt Apollini. Ouid.lib.13.Me Tenedon, Chryſemq; & Cillan Apollinis urbes, Et Syron cepiſſe.

Chriſſa urbs Phocidis, ſacrū etiam habuit Apollini templum.

Colebatur etiam in **Cyrrha** oppido Phocidis. Statius lib.3. Syl. Aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.

Colebatur etiam apud **Therapnas** urbem Laconiæ. Statius lib.3.Theb. Tænareumq; cacumen Apollineasq; Therapnas.

Soracte, mons eſt in Phaliſcis, quondam Apollini ſacer. Verg lib.11. Summe deum ſancti cuſtos Soractis Apollo.

Apollo apud **Rhodios** in tāto honore habitus eſt, ut ibidem

Coloſſ

Colossum habuerit inter septem orbis miracula numeratum. Politianus: Conferat aut uasti molem Rhodos aurea Phœbi.

Hyperborei, septentrionales populi, frugum primitias **Delon** mittebantur Apollini, quem præcipuè colebant. Plinius.

Acrephnia urbs fuit Phocidis, ubi Apollo Acrephnius colebatur.

Malloës locus fuit in Lesbo, ubi templum erat Apollinis.

In **Entresi** Phocidis urbe, Apollo etiam reddebat oracula.

Tegyra urbs Bœotiæ sacra fuit Apollini, à qua Tegyræus dictus est.

In **Mileto** Ioniæ Asiaticæ urbe fuit oraculum Apollinis, qui propterea dictus est Milesius. Apuleius: Dei Milesij uetustissimum percontatur oraculum.

Loca Amori sacra fuerunt, **Colchorum** regio & **Idalium** nemus. Catullus: Sancte pater curis hominum qui gaudia misces, Quiq; regis Colchos, quiq; Idalium frondosum.

Thespienses & Pariani populi in Hellesponto Amorem summa ueneratione prosequuntur, eiusq; sacra uocant Erotidia.

Apud **Aegyram** urbem Achæorum Amor colebatur cum Fortuna sub eodem tecto.

Aesculapium Apollinis filium colebat **Epidaurus** urbs Peloponnesi. Plinius lib.4. In eo Epidaurum oppidum Aesculapij delubro celebre. Ab Epidauro dictus est Epidaurius. Ouid. lib.15. Aequore placato patrias Epidaurius aras Linquit.

Cos Ciuitas seu insula eidem sacra faciebat. Colebatur etiam Pergami. Martialis lib.9. Pergameo posuit dona sacrata deo.

Tricca urbs Thessaliæ templum habuit Aesculapio sacrum, Dolopibus & Pindo uicinum.

Aristeum mellis deum colebat **Arcadia**. Vergilius lib. 4. Georg. Tempus & Arcadij memoranda inuenta magistri.

Thebis colebatur Bacchus, qui propterea & Dircæus appellatur. Horat. lib.1. Car. Vel Baccho Thebas, uel Apolline Delphos insignes.

Naxos una Cycladum coluit Bacchum. Claudianus: Herculis & Bromij sustentat gloria Thebas. Plinius lib.4. Nec cedentes Athenis claritate quæ cognominantur Bœotiæ Thebæ duorum numinum Liberi, atque Herculis (ut uolunt) patria.

Apud **Nysam** urbem Arabiæ ferunt Bacchum à Nymphis educatum fuisse. Hinc Bacchus dicitur Nysæus. Statius lib.4. Theb. Omnipotens Nysææ pater.

Callic

Callichoros fluuius est apud Heracleam Paphlagoniæ Baccho sacer, quòd ab India reuertens chorum ibidem constituerit. Valerius Flac.lib.5. Argon. Præterit & festa uulgatum nocte Lyæi Callichoron, nec uana fides, his Bacchus in undis Abluit Eoo rorantes sanguine thyrsos.

Tamaritæ populi Hircanis proximi Bacchum ab India uictorem redeuntem hospitio susceperunt, eiq; sacra solennia constituerunt, actis circum torcularia choreis, quàm diu spumarent musto.

Cybelen deorum matrem colebant sequentia loca. **Ida & Dindymus** Phrygiæ montes. Verg.lib.10. Alma parens Idæa deûm, cui Dyndima cordi. Hinc Cybele Dindymene. Martialis: Non per mystica sacra Dindymenes.

In **Phrygia** Galli Cybeles ministri in honorem deæ inter se concertabant, & digladiabantur ad effusionem sanguinis. Demum cruore uberrim manante concurrebant ad aliquem fluuium deæ sacrum, ibidem cultros & plagas loturi. Romani hoc faciebant ad Almonem fluuium, proximum Romæ, undecimo Cal. Apriles. Valerius Flaccus lib.8. Argon. Sic ubi Mygdonios planctus sacer abluit Almo, Lætaq; iam Cybele.

Reate Vmbriæ ciuitas: Syllius lib.8. Magnæq; Reate dicatum Cœlicolûm matri.

Berecynthus mons Phrygiæ, à cuius nomine Berecynthia dicta est Cybele. Verg.lib.6. Aen. Qualis Berecynthia mater Inuehitur curru Phrygias turrita per urbes.

Pesinuntium oppidum Phrygiæ, à cuius nomine dicta est Pesinuntica. Apul.lib.11. Inde primigenij Phryges Pesinunticam nominant deûm matrem.

Cererem uenerabatur **Eleucis** urbs Atticæ, quòd ibidem frugum usum & agriculturæ dea docuisset. Vnde & Eleusina uocata est. Verg.lib.1. Georgicorum: Tardaq; Eleusinæ matris uoluentia plaustra.

Colebatur etiám in **Aetna** monte, **Enna** & **Catana** urbibus Siciliæ, à quibus locis uocatur Aetnea, Ennea Catanensis. Claudianus: Aetneæ Cereri proles optata uirebat Vnica. Syllius lib.1. Nec Cerere Ennæa, Phario nec uicta colono. Lactantius: De Cerere Catanensi uel Ennensi, quarum alterius tanta fuit religio, ut adire templi eius secreta penetralia uiris nefas esset.

Sequentia loca Dianæ sacra fuerunt, **Parthenius** Paphlagoniæ fluuius. Valerius Flac.lib.5. Argon. Et satis tibi Tiphy negatum

gatum Parthenium, ante alios Triuiæ qui creditur amnis.

Cynthus mons imminens Delo, in quo nata est cum Apolline Diana. Hinc uterq; Cinthius appellatur. Statius lib. 2. Theb. Illa suas Cyntho comites agat.

Ephesus urbs Ioniæ, seu Lydiæ, in qua templum habuit magnificum inter septem orbis miracula numeratum.

Brauron urbs Atticæ, ubi etiam colebatur.

Colebatur & in **Auentino & Algido** montibus Italiæ. Horatius: Quæq; Auentinum tenet, Algidumq;, Quindecim Dianæ preces uirorum Curet.

Colebatur etiam in **Delo.** Vergilius: Notior ut iam sit canibus non Delia nostris.

Item in **Tauro** Scythiæ monte. Lucanus lib. 1. Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Colebatur Faunus in Arcadia. Ouidius lib. 2. Fast. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Idem lib. 4. Stabat Menalio sacra relicta deo.

Antium maritima urbs Latinorum Fortunam habuit in honore maximo, cui etiam sacra fecit, templumq; erexit magnificum. Vnde Horat. lib. 1. Car. O diua, gratum quæ regis Antiũ.

Rhamnus, seu Rhamnis, oppidum fuit in Attica in quo Nemesis & Fortuna colebantur. Hinc utraque Rhamnusia appellatur. Vergilius in Cyri: Haud fallor, quòd te potius Rhamnusia fallat.

In **Orchomeno** Bœotiæ urbe templum fuit dicatum Gratiis seu Charitibus.

Herculi sacrum fuit **Tybur** oppidum uicinum Romæ, quod inde uocatur Herculeum. Martialis lib. 1. Tybur in Herculeum migrauit nigra Lycoris.

Bœotiæ Thebæ etiam Herculem coluerunt, qui propterea Thebanus dicitur. Propertius lib. 3. Cymbala Thebano concrepuere deo.

Gadibus quoq; (ubi columnas posuit) templum habuit Hercules, in quo quidem templo Iulius Cæsar animaduersa Alexandri Magni imagine, ingemuit, & quasi pertæsus ignauiam suam, quòd nihil dum à se memorabile actum esset in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum subegisset. De Gadibus Liuius: Annibal Gades profectus Herculi uota exoluit. Hinc Gades Herculeæ dicuntur.

Tyrintha ciuitas Argis uicina Herculem nutriuit, & ut deum

deum uenerata est. Vnde & Tyrinthius appellatur. Virg. libro 7. Aen. Postquàm Laurentia uictor Geryone extincto Tyrinthius attigit arua.

Sequentia loca Iunonem coluerunt. **Carthago** urbs Africæ. Virg. lib. 1. Aen. Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam Posthabita coluisse Samo: hic illius arma, Hic currus fuit.

Colebatur etiam in **Prosimna** ciuitate. Statius libro 1. Theb. Hinc celsæ Iunonia templa Prosimnæ.

In **Samo** insula maris Icarij habebatur in honore præcipuo, Nam & ibidem fuerat nutrita. Ouid. lib. 8. Et iam Iunonia læua Parte Samos fuerat.

Argos & **Mycenæ** urbes Achaiæ Iunonem quoque uenerabantur. Horatius lib. 1. Car.

Phalisci populi Iunonem coluerunt. Ouid. lib. 6. Fast. Adde senem Tatium Iunonicolasq; Phaliscos.

Creta insula centum urbibus memorabilis, Iouem aluit, eiq; sacra fecit. Vnde & Cretæus dicitur. Vergil. libro 3. Aeneid. Creta Iouis magni medio iacet insula ponto, Mons Idæus ubi, & gentis cunabula nostræ.

Pyreus, portus Atticæ, sacer erat Ioui, ut etiam **Homole** mons Thessaliæ, seu Bœotiæ, à cuius nomine Iupiter Homolius dicitur.

Colebatur etiam in **Ida,** in **Latio,** in **Libya** ubi erat eius oraculum, in **Elide.** Vnde Vergil. eum uocat Idæum, Lucanus Latialem, Latinũ Ouidius & Libycum, Elæum Propertius, quoniam in Elide quinto quoque anno celebrabantur ludi Olympici in eius honorem.

Isim Inachi filiam & deam Aegyptiorum sequentia loca habebant in honore, **Paretonium** urbs Aegypti, **Pharos, Memphis,** & **Mareotis** pars Aegypti.

Aegyptum sacram fuisse Isidi, Propertius docet lib. 2. dicens: An tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis? **Copton** quoque insula est in Aegypto sacra Isidi.

Latona colebatur in Delo, quòd Apollinem & Dianam ibidem peperisset. Verg. lib. 3. Georg. Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.

Ithynus fuit domicilium Mineruæ in arce Atheniensi. Catullus: Vnigenamq; simul cultricem montis Ithyni Pallada.

Pyreus, mons Atticæ, sacer fuit etiam Mineruæ.

Colebatur & in **Aracyntho** Aetoliæ monte, à quo Aracynthia

thia dicta est. Statius de Diana & Pallade libro 2. Theb. Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho.

Nea Cycladum una, sacra fuit etiam Mineruæ, autore Plinio lib. 4. nat. Hist. cap. 12.

Præcipua eius dignatio fuit **Athenis**, ubi & artes inuenisse fertur, atque etiam urbem ipsam condidisse. Hinc Athenæa, Attica, Cecropia, & Mopsopia dicitur. Horatius lib. 1. Car. Sunt quibus unum opus est intectæ Palladis urbem Carmine perpetuo celebrare.

Alcomeneum fuit oppidum Bœotiæ, cuius conditor iussit ibidem coli Mineruam.

Loca Marti sacra sunt **Thermodon** fluuius Scythiæ, & Rhodope mons, quoniam fertur natus in Thracia. Claud. Fulmina lauerunt purum Rhodopeïa Martem.

Colebatur & in tota **Thracia** & apud **Getas.** Vnde Odrysium eum uocat Statius, & Geticum, Sythonium Pontanus & Threicium.

Libethris fons Magnesiæ sacer fuit Musis, ut etiam **Hippocrene,** à quorum nomine dicuntur Libethrides & Hippocrinides. Vergil. Nymphæ noster amor Libethrides. Eam ob causam Festus Auienus Camœnalem uocat Hippocrenen, ubi ait: Lympha camœnalem fudit procul Hippocrenen.

Sunt & alia loca sacra Musis, ut **Sicilia,** unde Sicelides dicuntur à Vergilio: **Aonia,** seu Bœotia: **Helycon,** mons Bœotiæ: **Pimpla,** locus uicinus Parnaso: **Aganippe,** fons Bœotiæ, **Sebethus,** fons apud Neapolim: **Thespiæ,** oppidum Bœotiæ, à quibus omnibus locis Epitheta meruerunt. Vide in Capite de Musis.

Neptunus templum habuit in **Tænaro** Laconiæ promontorio, à quo Tenarius dicitur. Propert. lib. 1. Tenarius facili pressit amore deus.

Onchestus urbs Bœotiæ habuit etiam templum Neptuno sacrum.

Nemesis dea ultionis & indignationis (quæ superbos punit & uaniloquos) templum habuit in **Rhamnunte** Asiæ oppido, à quo Rhamnusia dicta est, ut Fortuna. Oui. lib. 3. Metamor. Dixerat, assensit precibus Rhamnusia iustis.

Osyris Deus colebatur apud Aegyptios. Tibullus libro 1. Te canit, atque suum pubes miratur Osyrim Barbara Memphitem plaudere docta bouem.

Proserpina Cereris filia colebatur in **Sicilia**, teste Plutarcho: unde & Sicula uocatur à poëtis. Seneca: Vidisti Siculæ regna Proserpinæ? ubi primam huius dictionis Proserpina corripit, quod est inuentu rarum.

Colebatur etiam in **Enna** urbe Siciliæ, unde Ennæa quoque dicitur. Lucanus lib. 6. Eloquar immenso terræ sub pondere, quæ te Contineant Ennæa dapes.

Apud **Elæos** delubrum sacrum fuit Plutoni semper clausum & obseratum, præterquàm quod semel tantùm quotannis aperiebatur. Plutonem autem ideò colebant Elæi, quòd eius præsidium sensissent contra uim Herculis.

Lampsacus urbs Hellesponti Priapum coluit. Ouid. lib. 6. Fast. Lampsacos hunc soli solita est mactare Priapo.

Scythæ unicum Solem deum putant, cui equum immolant.

In **Præneste** urbe Italiæ colebantur Sortes & Fortuna, quæ propterea Prænestinæ uocantur. Propertius lib. 2. Nam quid Prænestis dubias ò Cynthia sortes, Quid petis Aëi mœnia Thelegoni? Syll. Sacrisq; dicatum Fortunæ Præneste iugis.

Sequentia loca sacra sunt Veneri: **Amathus** insula maris Aegæi, à qua uocatur Amathusia, & Amathusis. Vergil. lib. 10. Est Amathus, est celsa mihi Paphos, atq; Cythera, Idaliæq; domus.

Colebatur etiam in **Cypro** insula, & Papho eiusdem insulæ urbe. De Cypro, & Memphi Aegypti urbe (ubi etiam fanum habuit) Horatius lib. 3. Car. O' quæ beatam diua tenes Cyprum, & Memphim carentem Sithonia niue. A' Cypro, dicitur Cypria, Cypris & Cyprigena. Mantuanus in Fastis: Cyprigenæ campos & regna per ardua Phœbi.

De **Papho**, & **Gnydo** Horatius lib. 3. Car. Quæ Gnydon, Fulgentesq; tenet Cycladas & Paphum. Statius lib. 1. Syl. Non secus alma Venus, quàm si Paphon æquore ab alto, Idaliasq; domos, Erycinaq; templa subiret. A' Papho Paphia, & Gnydo Gnydia dicitur. Plin. lib. 7. Praxiteles marmore nobilitatus est, Gnydiaq; Venere præcipuè. Præcedentia exempla docent **Idalium nemus** & **Cyclades** & **Cythera** sacra fuisse Veneri.

Ab **Eryce** monte Siciliæ ibi sacro dicta est Erycina. Horatius lib. 1. Car. Siue tu mauis Erycina ridens.

Hypæpa urbs proxima Tmolo sacra fuit etiam Veneri. De hac urbe Ouidius de Arachne: Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.

Imbros insula est Thraciæ Vulcano sacra, quem inde Imbranium

branium uocant. Val.Flac. Proræq; accesserat Imbros.

Inter Liparam & Therasiam insula est Terasia Vulcano sacra. Autor Plin. lib. 3. Præcipuus Vulcani cultus fuit in **Lemno** insula, à qua Lemnius dictus est, ut Lemnos ipsa, Vulcania. Ouid. libro 13. Nec Pæantiadem quòd habet Vulcania Lemnos. Vergil. lib. 8. Aeneid. Hæc pater Aeoliis properat dum Lemnius oris.

De aliis locis in quibus dij habiti sunt in honore, Ouidius lib. 3. Fastorum:

Pallada Cecropidæ, Minoia Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylæa colit.
Iunonem Sparte, Pelopeiadesq; Mycenæ.
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio uenerandus erat, quia præsidet aruis.

Lactantius libro 1. de falsa religione: Summa ueneratione coluerunt Aegyptij Isidem, Mauri Iubam, Macedones Gabyrim, Pœni Vranum, Latini Faunum, Romani Quirinum, Athenæ Mineruam, Samos Iunonem, Paphos Venerem, Lemnos Vulcanum, Naxos Liberum, Apollinem Delphi.

DEORVM VICTIMAE.

Caper & Asinus immolabantur Baccho: Caper, quòd eius uites rosisset. Verg. lib. 2. Georg. Non aliam ob causam Baccho caper omnibus aris Cæditur. Ouid. lib. 2. de Ponto: Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho. Martial. libro 5. Vite nocens roseas stabat moriturus ad aras Hircus, Bacche tuis uictima grata focis. De Asino Plin. libro 24. Ferulæ Asinis gratissimæ sunt in pabulo, cæteris uerò iumentis præsentaneo ueneno. Qua de causa id animal Libero patri assignatur, cui & ferula. Herodotus ait **Porcum** etiam fuisse immolatum Baccho.

Cereri mactabatur **Porca**, quòd hoc animal eiusdem fruges uiolasset. Ouidius lib. 1. Fasto. Prima Ceres grauidæ gauisa est sanguine porcæ, Vlta suas merita cæde nocentis opes. Nam sata uere nouo teneris lactentia succis Eruta setigeræ cōperit ore suis.

Persæ immolant **Equum Soli**. Ouidius libro 1. Fastorum. Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum, Ne detur celeri uictima tarda deo.

Dianæ Cerua immolabatur. Ouid. lib. 1. Fasto. Quæ semel est triplici pro uirgine cæsa Dianæ, Nunc quoque pro nulla uirgine cerua datur.

Sabei & Thessali **Canes Dianæ** etiam immolabant. Idem Ouid. Exta canum Triuiæ, uidi mactare Sabæos, Et quicunque

tuas accolit Hæme niues.

Priapo etiam immolabant **Asinum**, quòd quum hic deus Lotidem nympham dormientem furtim stuprare uellet, intempestiuo asini clamore coitu fuisset impeditus, eumq; excitata uirgo manibus reiecisset magno omnium (qui aderant) risu. Ouid. lib. 1. Fast. Cæditur & rigido custodi ruris asellus: Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo.

Anser Isidi Inachi filiæ. Ouidius libro 1. Fastorum. Nec defensa iuuat Capitolia, quo minus anser Det iecur in lances Inachi lauta tua.

Gallus gallinaceus immolabatur **Nocti.** Idem Ouidius: Nocte deæ noctis cristatus cæditur ales, Quòd tepidum uigili prouocat ore diem.

Fauno, Capra. Ouid. lib. 2. Fast. Cornipedi Fauno cæsa de more capella, Venit ad exiguas turba uocata dapes.

Neptuno, Taurus. Statius lib. 5. Achil. Cæruleum regem tauro ueneratur auumq; Nerea. Vergil. Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Mineruæ, Capra, quòd caprarum morsus exitialis sit oliuæ, quam illa amat. Plin. lib. 8. Oliuam lambendo quoque sterilem faciunt: eaq; ex causa Mineruæ immolatur.

Menœtius Actoris filius **Taurum Herculi** primus sacrificauit, propter fulmineum taurum ab ipso Hercule interfectum, de quo Seneca in Herc. Oet. Vna est Geryon sparsus manu, Taurusq; populis horridus centum pauor.

Carthaginienses usque ad excidium urbis suæ **Ingenuos pueros Saturno** semper immolarunt, autore Curtio libro 4. de gestis Alexandri. Quod genus sacrificij Tauricæ Dianæ factum legimus in Scythia.

Prisci **Aesculapio** medico, Phœbi filio Gallum sacrificabant, Autore Cælio.

Sus prægnans mactabatur **Maiæ**, autore Macrobio lib. 1. Satur. De uictimis deorum uide Ouid. lib. 15. Metam.

DEORVM FESTA QVIBVS VOCENTVR NOMINIBVS.

FEsta seu sacrificia **Bacchi** uocantur Bacchanalia, Orgia, Trieterica, Nyctilcia, Liberalia, Dionysia, & Cotytia, à Cotyde rege Thracum, qui sacra Baccho instituit.

Sacra **Cereris** uocantur Cerealia, & Thesmophoria, ut Ceres ipsa Thesmophoros, id est legifera. Pli. lib. 24. Quoniã matronæ

in Thes

in Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes iis fossis cubitus sibi sternunt. Plut. ait Adonia fuisse sacra Cereris.

Proserpinæ Cocytia, à Cocyto infernali fluuio.

Saturni Saturnalia, & Cronia: nam Saturnus, ipse Cronos dicitur à Græcis.

Laurentiæ, Laurentia. **Opis** (quæ Cœli & uestæ filia, & Saturni uxor dicitur) Opalia.

Palis, Deæ pastorum, Palilia pastorum festa. Tibullus lib. 2. At madidus Baccho sua festa Palilia pastor Concinet.

Romuli uel **Martis** Quirinalia.

Vertumni, seu **Prothei**, Vertumnalia.

Bonæ deæ Gynęcia: nam Græci eam uocant Gynæciam. Autor Plutarchus in Cæsare.

Mineruæ, Panathenea. Erant autem agones Gymnici, quos Theseus in honorem deæ primus Athenis instituit. Autore Plutarcho. Erant etiam Mineruæ Quinquatria, quæ fiebant quinque diebus post atrum diem. Ater autem dies erat post Idus. Ouidius: Vna dies media est, post fiunt sacra Mineruæ, Nomina quæ à iunctis quinq; diebus habent.

Floræ deæ, Floralia.

Carnæ deæ cardinum, Carnia, quæ fiebant Spartæ.

Iouis Diipolia, seu Diasia, teste Cælio.

Iunonis, Herea, quòd Iuno ipsa Hera diceretur. Ennius apud Ciceronem libro 1. de Offi. Vos'ne uelit an me regnare hera. Vbi per heram nonnulli Fortunam intelligunt.

Mercurij Mercurialia, & Hermæa.

Musarum, Musæa.

Herculis, Nemæa, ab Argiuis instituta, ob leonem ab ipso interfectum in Nemea sylua.

Fauni, Lupercalia, quæ Februario mense fiebant.

Solis, Mitriaca, quoniã Persæ Solem appellant mitram. Apud eos autem fiebant hæc sacrificia in antro, educto cornibus boue, quem deo immolabant.

Priapi Phallagogia: Nam phallum antiqui uirile membrum appellabant. Autor Theoderitus Cyrenensis.

SACRIFICIORVM ET VI- ctimarum genera diuersa.

AGonia, & Agonalia ludi erant, qui fiebant in honorem dei Agonij, uel in monte, quem illi Agonem uocabant. Agonias etiam ueteres dixerunt hostias, ab agendo.

Dapſa, genus erat ſacrificij, quod fiebat hyeme ſæuiente.

Farreatio in nuptiis fiebat farreo libo. Aliter uocabatur **Confarreatio**. At quum diſſoluebantur nuptiæ, **Diffarreatio**.

Hecatombe, ſacrificium erat centum uictimarum, uel quia centum Peloponneſi urbes id faciebant. Iuuenalis Satyra 12.-Exiſtunt qui promittant Hecatomben.

Hoſtia, erat uictima, quæ immolabatur cæſis hoſtibus. Sacrificabatur autem Laribus, quorum ope uicti credebantur hoſtes. Ouid. Hoſtibus à domitis hoſtia nomen habet.

Hyacinthina, erant quædam ſacra nocturna.

Armiluſtrum, ſacrificium erat apud Romanos, in quo armati rem diuinam faciebant: tubisq; canebant ſacrificantes.

Ianual, erat genus libi, quod ſoli Iano immolabatur.

Lucaria feſta Romani celebrabant in luco, in quo fugati à Gallis ſeſe occuluerant.

Lupercalia, erant ſacra inſtituta ab Euandro rege Arcadum in honorem Panos, propter Romulum & Remum nutritos à lupa in Auentino monte, ubi fiebant. Luperci dicebantur miniſtri horum ſacrorum. Statius libro 5. Syl. - Et tua multum Verbera ſuccincti formidauere Luperci.

Meditrinalia, ſacra erant, quæ fiebant in honorem Meditrinæ, deæ medicamentorum.

Munychia, erãt feſta Palladis, à Munychio Athenarũ portu, uel a Munychio rege quodam, eorum autore.

Nouendium, ſeu **Nouendiale**, ſacrificium erat exequiale, quod fiebat nono die poſt mortem alicuius: Horatius: Nouendiales diſsipate pulueres.

Nudipedalia erant quædam ſacra, quæ ſacerdotes nudis pedibus faciebant Hieroſolymis.

Nyctileia Bacchi ſacrificia, quæ nocturno fiebant tempore.

Palatual, ſacrificium erat, quod Romæ fiebat in palatio.

Paſtillum, autore Feſto, fuit genus libi rotundi, quod diis offerebatur.

Popularia ſacra, quæ ab omnibus ciuibus fiebant, nec erant priuatarum familiarum, ſed omnium communia, ut à diis impetrarentur, quæ ſpectabant ad communem populi ſalutem.

Proteruia, fuit ſacrificij genus, in quo quicquid ex epulis ſupererat, incendio dabatur. Auſonius: Capripedes agitat quum læta proteruia Panas. Albidius adoleſcens quũ uniuerſum patrimonium

monium decoxisset, & ædes unas (quæ superant) rerum desperatione, dedisset incendio, ferunt Catonem hoc in eum cauillo usum fuisse, Hic proteruiam facit. Facere autem proteruiam, adagium est in prodigos, qui omnia absumunt usque ad assem.

Scenopegia erant tabernaculorum festa in quibus Iudæi faciebant tabernacula ad similitudinem eorum, in quibus habitauerant, quum peruagarentur Aegyptum.

Solitaurilia, sacrificia erant trium uictimarum, Tauri, Arietis, & suis. Plinius libro 8. Si potiatur Marti Solitaurilibus piaculum fieri.

Stata, erant certa ac stabilita, statutisq; diebus fieri solita. Cato: Sacra stata, solennia sancta seruasti.

Rubigalia, dies erant festi instituti ab antiquis ad amoliendam frugum rubiginem. Quales sunt nostro tempore Supplicationes Amburbiæ, & Ambaruales, quæ fiunt ut fructus terræ agricolarum uoto respondeant. Plin. lib. 18. Rubigalia Numa constituit; quæ nunc aguntur ad septimum Calendas Maij: quoniam tunc ferè segetes rubigo occupat.

Fontanalia sacra erant fontium, quæ fiebant coronatis pueris & fontibus.

Ornea, sacra erant Priapi, quem Corinthij Orneum uocabant. Celebrabant autem hæc festa Nymphę ad Alebedum prope Colophonem.

Parentalia erant sacra funesta, quę fiebant ab antiquis in honorem parentum mortuorũ. Cuiusmodi sunt Anniuersaria nostra. **Parentare**, est hoc sacrificium facere. Cicer. in Philip. Vt parentalia cum supplicationibus miscerentur.

In parentatione absumebantur fabæ, quòd in eis mortuorum animas esse dixerint. Blondus lib. 2.

Inferiæ, sacra sunt etiam mortuorum. Sueto. in Caligula: Inferiasq; his annua religione publicè instituit.

Consualia, sacrificia fiebant in honorem Consi, qui habebatur deus consiliorum.

Græci Dionysium colebant cognomento Lamptera, id est, faculam, eiusq; festa uocabant **Lampteria**. Ferebant enim noctu faces ad templum uini patris tota urbe constitutis.

Amburbium seu **Ambaruale**, supplicationes erant, quæ fiebant in ambiendis urbibus, agrisq; lustrandis. De hoc intellexit Lucanus lib. 1. dicens: Mox iubet & totam pauidis à ciuibus urbem Ambiri, & festo purgantes mœnia lustro Longa per ex-

tremos pomœria tingere fines.

Talia erant apud Romanos **Vinalia**, qualia apud Thebanos **Dionysia**.

Chyia, festum erat Bacchi apud Elæos, in quo uacuæ hydriæ, templo obserato, uino implebantur noctu.

Holocaustum, seu Holocaustoma, sacrificium erat, in quo exta uictimarum aris superposita comburebantur, de quo Vergilius: Et solida imponit taurorum uiscera flammis, Pingue superq; oleum fundens ardentibus extis. Iosephus: Quãdo (inquit) tota uictima quæ immolatur, incenditur, id sacrificium nomen holocaustomatis habet.

Porrò **Orgia** Orpheus inuenit in Thracia.

Matris deorum sacra Phrygij quotannis crudelissimis certaminibus faciebant.

Rhodij hominem Saturno sacrificabant.

In Salamine insula homo Diomedi immolabatur.

Diana Taurica humanis placabatur uictimis.

Dionysio apud Chios homo crudeliter discerptus sacrificabatur. Lacedæmonij hominem Marti immolabant.

Phœnices in bello & pestilentia amicissimos homines immolabant Saturno. Eidem in Creta sacrificabantur pueri.

In Laodicea Syriæ uirgo immolabatur Palladi.

Arabes singulis annis puerum immolantes sub ara sepeliebãt.

Græci, priusquam prodirent in bellum, humanas uictimas diis offerebant.

Aristomenes Messenius c c. homines Ioui sacrificauit.

Athenienses bello petiti, & uicti à Minoë rege Cretæ, propter interfectum Androgeum eius filium, cogebantur quotãnis septem mares ac totidẽ fœminas in Cretã mittere sacrificandos.

Scythæ quoscunq; aduenas repererint Dianæ immolant.

In Pella Thessaliæ ciuitate singulis annis homo immolabatur Peleo, & Chironi.

Galli Esum, & Teutatem humano cruore placabant.

Lactantij tẽpore Latialis Iupiter sanguine colebatur humano.

Carthaginienses ab Agathocle uicti, quum iratum sibi Saturnum crederent, ducentos ei nobilissimos iuuenes immolauerunt. Autor Lactantius.

Apud Romanos sacrorum autor fuit Numa, qui instituit colere deos fruge, & mola salsa supplicare.

Vocabula ad religionem spectantia sunt Cæremoniæ, Sacrificium

ficium, Consecratio, Superstitio, Dedicatio, Piaculum, Iusiurandum, Hostiæ. Mola erat far tostum, sale aspersum.

Sacrificare est petere, ut detur uenia.

Litare est propitiare, uel sacrificium rite facere.

Apud Lyndum oppidum Rhodiorum fiebat sacrificium in honorem Herculis, quod probris & conuiciis peragebatur: Hinc adagium natum. Herculi Lyndio sacrificare: id est, sacris deuotionibus uti.

Ritum sacrificij, quod fiebat in honorem Cybeles, Ouid. in Fastis sic exprimit:

Ardua iandudum resonat tinnitibus Ida,
Tutus ut infanti uagiat ore puer.
Pars clypeos sudibus, galeas pars tundit inanes.
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
Aes latuit, prisciq; manent imitantia facti.
Aera deæ comites, raucaq; terga mouent.
Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant,
Tibia dat Phrygios (ut dedit antè) modos.

Salij, sacerdotes Martis, eidem sacra faciebant salientes.

Victimarum superstitio emanauit ab Hyperbio Martis filio, ut placet nonnullis, quòd animal primus occiderit. ut Prometheus occidit bouem.

Apud Delphos nullum reddebatur oraculum, nisi tota uictima ab imo contremuisset, membris omnibus agitatis.

Phaselitæ populi salsos pisciculos diis immolabant.

Cares uerò canem. Hinc Caricam uictimam dicuntur immolare, qui uilissima largiuntur.

Libabatur etiam uinum sed merum.

Prope Asopum fluuium habitatores singulis annis diem unũ sacrũ faciunt Eumenidibus, quibus prægnantes oues immolant.

Amastris Xerxis regis uxor pro salute propria decem defodit uiuos homines.

Berosus prodit fuisse apud Babylonios festum Saceas nomine, solitum agi quinq; diebus, quibus serui imperabant dominis.

Coi Iunoni sacrificantes seruos à conuiuio reiiciebant.

SACERDOTES
deorum.

Apollinis sacerdotes fuerunt, Panthus Othrij filius. Verg. lib. 2. Aen. Panthus Othriades arcis Phœbiq; sacerdos.

Anius rex. Vergilius libro 3. Aeneid. Rex Anius rex idem

hominum Phœbiq; sacerdos.

Lychas. Verg.lib.10. Inde Lycham ferit exertum iam matre perempta, Et tibi Phœbe sacrum.

Hemonides. Idem lib.10. Nec procul Hemonides Phœbi Triuiæq; sacerdos, Insula cui sacra redimebat tempora uitta.

Phœbades dicuntur Phœbi sacerdotes.

Neptuni, Laocoon Troianus. Verg.lib.2.Aen. Laocoon ductus Neptuno sorte sacerdos, Solennes Taurum ingentem mactabat ad aras.

Cereris Polybetes. Verg. lib.6. Aen. Treis Antenoridas, Cereriq; sacrum Polybetem. Fuit & **Sostratus** Cereris sacerdos: autore Cornelio Tacito.

Alphitus. Ouid.lib.5.Meta. Cererisq; sacerdos Alphitus, albenti uelatus tempora uitta.

Iunonis Calybe. Vergil.lib.7.Aeneid. Fit Calybe Iunonis anus templiq; sacerdos.

Alcyone. Ouid.lib.11. Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat, Proq; uiro (qui nullus erat) ueniebat ad aras.

Herculis, Potitius. Verg.lib.8. Iamq; sacerdotes primusq; Potitius ibant.

Teron. Sylius lib.2. Iam noua molitus stimulato milite Teron, Alcidæ templi custos aræq; sacerdos.

Fuit & **Pinarius** custos sacrorum Herculis. Macrobius.

Cybeles, Choreus. Verg.lib.1.Aeneid. Forte sacer Cybelæ Choreus, olimq; sacerdos, Insignis longè Phrygiis fulgebat in armis.

Melissa fuit sacerdos Cybeles, à cuius nomine cæteræ eius deæ sacerdotes Melissæ postea dictæ sunt.

Fuit & **Barthabaces** Cybeles seu Opis sacerdos. Plutarchus in Mario: Per ea tempora adueniens Barthabaces, magnæ matris sacerdos, nuntiauit deam in templo ad se locutam, uictoriam prædixisse.

Galli quoque sacerdotes erant Cybeles.

Cotys rex Thraciæ sacra quædam instituit **Baccho**, quæ Cotytia dicuntur.

Fœminæ **Bacchi** sacerdotes dicuntur Thyades, Mænades, Bacchæ, Eleides, Mimallonides, Aedonides, Euhyades, Bassarides, Triaterides.

Thyades. Val.Flac.lib.6. Arg. Mox rapuere deum iamiam quodcunq; paratæ Thyades, infusis per sua colla comis.

Mænades. Mart.lib.11. Ad matrem fugiet Pentheus, ad Mænades Orpheus.

Bacchæ. Ouid.lib.6.Fast. Dissimulata deam Latias Saturnia Bacchas Instimulat.

Eleides. Idem in Epist. Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleides actæ:

Mimallonides. Idem lib.1.de Arte: Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis.

Aedonides. Lucanus lib.1. Aedonis Ogygio decurrit plena Lyæo.

Euhyades. Horat.lib.1.Car. Non secus in iugis Exsomnis stupet Euhyas.

Bassarides. Sidonius: - Rotat Enthea thyrsum Bassaris. Idem: Ire in Bassaridas, uel infantulos Aram ad turicremam rotare mystas.

Triaterides. Statius lib.4.Theb. Et atra sacrum recolit Triateris Ophelten.

Hypeccaustria sacerdos erat **Mineruæ** apud Solos.

Plinius libro 34. ait, **Lysimachen** fuisse Mineruæ sacerdotem annis LXIIII.

Veneris sacerdos fuit **Mera.** Statius lib.8. Theb. - Aegææ Veneris quos Mera sacerdos Ediderat prohibente dea.

Dianæ Tauricæ sacerdos fuit **Iphigenia** Agamemnonis & Clytemnestræ filia.

Megabyzus sacerdos erat Dianæ Ephesiæ eunuchus, à cuius nomine cæteri dicti sunt Megabyzi. Plinius lib.25. Pinxit & Megabyzi sacerdotis Dianæ Ephesiæ pompam. Idem: Ephesi uerò est Megabyzi sacerdotis Ephesiæ Dianæ sepulcrum.

Fuit & **Myxos** Dianæ sacerdos, immodicus sui nominis præco & ostentator. Hinc Myxos appellamus huiusmodi homines uentosos, qui plus æquo sibi tribuunt.

Sethon rex fuit apud Aegyptios post Amurtæum quem Herodotus in Euterpe Vulcani sacerdotem fuisse memorat.

Martis sacerdotes erant **Salij,** quos in portandis ancilibus saltare mos erat. Hi per urbem cum tripudiis canebant quædam carmina admodum obscura, quę nec ipsi intelligebant, ut innuunt uerba Fabij.

Hierophantæ erant Atheniensium sacerdotes, qui cicutæ sorbitione seipsos castrabant, quò castius in suo sacerdotio durarent ac persisterent.

Corn.

Cor. Cethegus, & **Q. Sulpitius** flamines fuerunt apud Romanos, qui ſuo ſacerdotio priuati ſunt, hic quòd inter ſacrificandum apicem (quem flamines ferebant) de capite cadere permiſiſſet, ille quòd exta uictimæ non ritè admouiſſet.

L. Bebius flamen fuit Quirinalis ut Plautius Hypſeus.

Coris ſacerdos fuit funerarius.

Cinarades, & **Baſilides** nomina ſunt ſacerdotum apud Corn. Tacitum.

Sacerdotes legis fuerunt Salomon, Hieroboam, Nadab, Behaſa, Hela, Zābri, Achab, Ochozias, Iorā, Heluſcus, Hieu, Ioas, Ionas, Zacharias, Sellum, Manahen, Phaceias, Ozee, Aaron, Eleazarus, Phinees, Abiud, Acchito, Samuel, Hely, Abiathar, Sadoch, Achimas, Azarias, Vrias, Gonnias, Eleachin, Chelcias, Soreas, Ieſus huius filius, Ioachin, Melchiſedech, Simeon, Iad, Onias.

PARCAE, DEAE FATALES.

Parcæ ſeu deæ fatales dicuntur à poëtis **Clotho**, **Lacheſis**, **Atropos**.

Ceſelius Vindex apud Gellium lib. 3. ponit alia earum nomina, ut **Nonam**, **Decimam**, **Mortam**, citatq́; uerſum hunc Liuij poëtæ antiquiſſimi: Quando dies aduenit, quam profata Morta eſt.

Finguntur autem Dæmogorgonis filiæ: ſecundum Ciceronem Herebi & Noctis.

Alio nomine uocantur **Fata**. Seneca: Multi ad fatum uenere ſuum, dum Fata timent.

Dicuntur inſuper metiri uitam hominum fuſis, & ſtaminibus, quæ ex ſua colo nent, & deducunt. Vnde & Lanificæ uocantur à poëtis. Martia. lib. 1. Lanificas nulli tres exorare puellas Contigit, obſeruant quem ſtatuere diem.

Feruntur eſſe inexorabiles, nulliſq́; precibus moueri, ut quam impoſuerunt rebus ſeriem, commutent, aut uitæ exitum prorogent, quem naſcentibus nobis conſtituerunt. Vnde Seneca: Nulli iuſſo ceſſare licet, Nulli ſcriptum proferre diem.

Earum autem officia poëtæ diſtinguunt, ut uelint unam eſſe, quæ uitam hominis ordiatur, aliam quæ contexat, tertiam quæ filum rumpat, ac finiat. Prima eſt **Clotho**, quam Statius ferream uocat, Grandæuam Seneca, Improbam & Sedulam Pontanus. Secunda eſt **Lacheſis**, Dura Ouidio, Inuida Martiali, Ferrea Claudiano dicta. Tertia **Atropos**, de qua Statius libr. 4. Theb. Hos ferrea neuerat annos Atropos. Sunt qui in numero

Parcæ

Parcarum ponant Ilityiam.

IVDICES INFERORVM.

IVdices inferorum poëtæ faciunt, quorum arbitrio & sententia puniantur animæ, & cogantur fateri, quæ piacula in seram noctem distulerint, ut inquit Maro. Castigant, dolos audiunt, umbris suas sedes constituunt, nullum scelus relinquunt impunitum. De his Seneca: Et qui fronte nimis crimina tetrica Quærunt ac ueteres excutiunt reos. Eorum nomina sunt, Minos, Aeacus, Rhadamanthus.

Minos rex fuit Cretensium, pater Androgei, & Ariadnes, qui propter extremam seueritatem (quam uiuens exercuerat) post mortem Iudex inferorum factus est à poëtis, ut alij duo iudices. De hoc Virg. lib. 6. Aeneid. Quæsitor Minos urnam mouet, ille silentum Consiliumq; uocat, uitasq; & crimina discit.

Aeacus Iouis, & Europæ filius, propter incorruptam æquitatem iudex quoque inferorum factus est. Propert. lib. 4. Aut si quis posita iudex sedet Aeacus urna.

Rhadamanthus Iouis fuit filius, & Europæ, frater Aeaci, quem æquissimum fuisse, & incorruptæ seueritatis ferunt. Hinc adagium, Rhadamanthæo pollere iudicio. Propterea orta est fabula, constitutum fuisse illum umbrarum iudicem. De hoc Virg. lib. 6. Aen. Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna, Castigatq;, auditq; dolos, subigitq; fateri. Quæ quis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula noctem.

HESPERIDES.

HEsperus Iapeti filius, tres habuit filias, quæ à patris nomine dictæ sunt Hesperides. Earum nomina sunt **Aegle, Heretusa, Hesperetusa.** Poëtæ fabulantur hortum eis fuisse auriferis arboribus consitum, cui custodem adhibuerint Draconem peruigilem, quo tamen uel sopito, uel occiso Hercules aurea poma sustulerit. Vnde Pontanus Hesperides uocat pomicolas. Senec. in Aga. Arborq; pomis fertilis aureis Extimuit manus. Lucretius lib. 5. Aureaq; Hesperidum seruans fulgentia mala Asper acerba tuens immani corpore serpens. Diodorus lib. 5.

PLEIADES.

PLeiades filiæ fuerũt Atlantis ex Pleione, à qua traxerunt nomen. De his Ouidius: Pleiades incipiunt humeros referare paternos, Quæ septem dici, sex tamen esse solent: Seu quod in amplexum sex hinc uenere deorũ. Nã Steropẽ Marti concubuisse ferunt Neptuno Alcyonem: & te formosa Geleno, Maiam, & Electram,

Taygetamq;

Taygetanq; Ioui. Septima mortali Merope tibi Sisyphe nupsit. Pœnitet, & facti sola pudore latet. Hoc autem ait Ouid. Nam ut Mathematici uolunt, una est earum obscura, quæ nunquàm apparet, ut cæteræ. Reuera Pleiades stellæ sunt in genu Tauri, quæ circa æquinoctium uernum oriuntur. Vnde Latini eas Vergilias uocant. Sunt autem pluuiosæ, & molestæ nautis. Lucanus lib.8. Et imbrifera siccas cum Pleiade Thebas.

Dicuntur etiam **Atlantides.** Seneca in Hercule fur. Illinc timendum ratibus ac ponto gregem, Passim uagantes exerũt Atlãtides. De his uide Cælium Lect. antiquarum cap.16. lib.9.

HYADES.

HYades filiæ fuerunt Atlantis ex Aethra, quæ nomen traxerunt ab Hyante fratre, quem à leæna interfectum quum assiduis deflerent lacrymis, deorum commiseratione relatæ sunt in stellas pluuiosas, uel quòd Hyas Græcè pluuiam significet Latinè. Locatæ sunt autẽ in Tauri fronte. Ouidius: Ora micãt tauri septem radiantia flammis, Nauita quas Hyades Graius ab urbe uocat. Pars Bacchũ nutrisse putat, pars credidit esse Tethyos has neptes Oceaniq; senis. Alio nomine uocantur **Suculæ.** Plinius lib.2. Qualiter in Suculis sentimus accidere, quas Græci ob id pluuio nomine Hyadas appellant. Earum ortus pluuiam portendit. Claudianus in Ruff. Imbribus humescant hœdi, nymbosaq; taurum Ducat Hyas, totusq; fretis descendat Orion. Alia earum nomina ponuntur à Cælio ex Hesiodi testimonio: Phœole, Coronis, Cleia, Phæa, Eudora.

PARTES ANNI QVATVOR.

MEnses **Veris** sunt, Martius, Aprilis, Maius. **Aestatis** Iunius, Iulius, Augustus. **Autumni** September, October, Nouember. **Hyemis** December, Ianuarius, Februarius.

Pythagoras comparabat Verno tempori pueros, Aestati adolescentes, Autumno iuuenes, Hyemi senes. Idem ait Ouid. lib.13. Quidnon in species secedere quatuor annum Aspicis ætatis peragentem imitamina nostræ? Nam tener, & lactens pueriq; simillimus æuo Vere nouo est tunc herba nitens.

Ver botros emittit, hyemis rigorem mitigat, spoliatas arbores induit, terræ suum restituit urorem, hortis suos flores, & uiolas. Hinc, Vtile syluis, Odoriferum, & Purpureum uocatur à Virgilio: à Statio Pecorosum, Iucundum à Catullo. à Ruffo Festo, Floricomum: ab Ausonio & Seneca, Floriferum & Fidificum, Geniale à Mantuano dicitur.

Aestas

Aestas enatas iam fruges, & lactentes culmos calore suo concoquit, & maturat.

Autũnus maturos fructus colligit. Morbis est obnoxius, propter corruptiones,& putrefactiões, quas ex humido & calido generari dicunt Physici. A fructibus uocatur Vuifer, Pomifer, Frugifer. Quatuor anni tempora egregiè describit Ver. in opusculis.

MENSES ANNI.

Romulus ab urbis origine decem tantùm menses constituit, quòd decimestre tempus sufficeret ad mulieris partũ. Primumq; fecit **Martium** à nomine Martis qui deus est & autor Romanorum. Numa Pompilius duos adiecit Ianuarium & Februarium. **Ianuarius** dicitur à Iano. **Februarius** à Februis, id est, purgatoriis quibusdam sacrificiis. Nam februare purgare est,& Februum Sabini purgamentum uocant. Eo autem mense consueuerant Romani per dies duodecim urbem & agros cum supplicationibus lustrare. Quod genus sacrificij dicebatur Amburbium, Ambaruale: Februum,& lustrale.

Martius à Marte urbis autore.

Aprilis ab aperiendo, ut opinatur Varro, quòd tunc claustra nascendi aperiat natura. Vel ab Aphrodite Venere, ut uult Censorinus, quòd Romani suam à Venere traxerint originem.

Maius à maioribus & senibus.

Iunius à iuuenibus, uel à Iunone, cui eo mense maximi honores exhibebantur.

Iulius prius dicebatur Quintilis, quòd esset quintus in ordine, ut **Augustus** Sextilis, quum decẽ tantùm haberentur menses. Tandem tamen mutato nomine dicti sunt Iulius, & Augustus, in honorem primorum Imperatorũ. **September, October, Nouember,** & **December**, nomina sua traxerunt ab ordine, quem prius habebant, quum decimestris esset annus. De quibusdam Ouid. lib. 1. Fast. Martis erat primus mensis,&c.

Ianuarius erat in tutela Iani & Iunonis: Februarius, Neptuni: Martius, Mineruæ: Aprilis, Veneris: Maius Apollinis: Iunius, Mercurij: Iulius, Iouis: Augustus, Cereris: September, Vulcani: October, Martis: Nouember, Dianæ: December, Vestæ.

Luna singulos suos menses conficit diebus undetriginta circiter & dimidiato. Hinc Lunigenæ menses uocantur à Mantuano in somnio Romano, ubi ait, Et horis nox atq; dies, ex nocte dieq; Lunigenæ surgunt menses, ex mensibus anni.

Mensium alij sunt maiores, minores alij. Aprilis, Iunius, September

tember, Nouember singuli habent dies xxx. Reliqui xxx i praeter Februarium, qui solum habet xxviii.

A mensis fit adiectiuum menstruus:ut, menstrua Luna.

MVTATI IN VARIAS FORMAS, secundum metamorphosim poëtarum.

AChelous in anguẽ & taurum. Acis in flumen. Actæon filius Autoneos in ceruũ. Aegeria in fontem. Aegle soror Phaëthontis in populum arborem. Aesacus in mergum. Aesculapius in Draconem. Aglauros Cecropis filia in lapidem. Alcinoë in auem. Alcithoë in uespertilionem. Anaxarete in lapidem. Antigone in ciconiam. Aconteus mutatus est in lapidem. Apollo in pastorem, Coruum, Accipitrem, Leonem. Appulus pastor in Oleastrum. Arachne in araneam. Ardea in oppidũ. Ascalaphus in bubonem. Atalanta in leænam. Atlas in montem. Atys in pinum. Bacchus in caprum, Vuam, Ceruum. Battus in saxum. Baucis in arborem. Biblis in fontem. Bura urbs in scopulum. Cadmus in anguem. Ceneus in auem. Calisto in ursam. Celmus in adamantem. Cercops in simiam. Clytie nympha in heliotropium. Coronis in cornicem. Crocus & Smilax in flores. Cygnus in auem. Cyparissus in cupressum. Dædalion in accipitrem. Daphne in laurũ. Daphnis in lapidem. Dercetis in piscem. Diana in felem. Dryope in Loton. Echo in uocem. Ephyre in serpentem. Euphorbus in Pythagorã. Galanthis in Mustellã. Harmonia uxor Cadmi in draconem. Hecuba in canem. Heliades, seu Phaëthontiades in populos. Hippomenes in leonẽ. Hyacinthus in florem. Io in iuuencã. Iphis puella in puerũ. Iphigenia in ceruam. Iuno in anum. Iupiter in taurũ, aurum, arietem, aquilam, Cygnum, satyrum, Amphitryonem, ignem, pastorem, serpẽtem. Leucothoë in uirgam tuream. Lycaon in lupum. Lycas in scopulum. Lyncus in lyncem. Mera in canem. Marsyas tibicen in fluuiũ. Menthe Nympha in mentham. Mercurius in Ibin. Myrrha in arborem. Nays Nympha in piscem. Narcissus in Florem. Neptunus in iuuencum, Enipeum fluuium, arietem, Delphinum. Niobe in marmor. Nisus in auem. Nyctimene in noctuam. Ocyroë in equam. Olenus in lapidem. Periphas in auem. Perimele in insulam. Philomela soror Prognes in lusciniam. Progne in hirundinem. Prœtus in saxum. Saturnus in equum. Scylla in scopulum. Stelles puer in stellionem. Talus puer in perdicem. Tereus in Vpupam. Tyresias in fœminam. Venus in piscem. Vertumnus in anum. Vlysis socij in porcos.

Causas

Causas harum transmutationum uide apud Ouidium in Metamorph.& alios Mythologos.

NYMPHAE DIVERSAE.

AEgeria, uxor Numæ, quę colebatur in Aricino lacu. Ouid. Aegeria est quæ præbet aquas dea grata camœnis, Illa Numæ coniunx, consiliumq; fuit.

Aegle, filia Solis & Neeræ. Verg. Timidisq; superuenit Aegle Naiadum pulcherrima.

Agaue, nympha à nimio splendore. Clotho, & Galatea. Vergil.lib.9.Aeneid.- Quales Nereida Clotho Et Galatea secant spumantem pectore pontum.

Cymodocea, una fuit earum Nympharum, in quas mutatæ sunt naues Aeneæ. Vergil.lib.10.Aeneid. Quarum quæ fandi doctißima Cymodocea, Pone sequens dextra puppim tenet.

Cerceis, nympha à texendo.

Deiopeia. Vergil.lib.1.Aeneid.Sunt mihi bis septē præstanti corpore nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam stabili, propriamq; dicabo.

Dynamene, etiam nomen est nymphæ.

Dione, Oceani & Thetyos filia, Veneris mater.

Electra, Oceani filia, & uxor Atlantis, quæ filiã habuit eiusdem nominis, matrem Dardani.

Erate, Oceani filia. Eudora itidem.

Eurybia, quæ stellas & luciferum genuit.

Eurymone, mater Leucothoës.

Halia, nympha marina, ut Heliocopis, & Iantha, Oceani filiæ. Item Ianira, Iæra, Lara, quæ Iouis furta cum Iuturna patefecit Iunoni.

Legæa, à suauitate cantus.

Menestho, Marica, Latini mater, quæ templum habuit in Minturnensium littore. Horatius: Et innantem Maricæ littoribus tenuisse Lyrim.

Mintha, Plutonis pellex, quã Proserpina mutauit in menthã.

Panope, Sagarytis, cum qua se miscuit Atys Phrygius.

Syrinx nympha Arcadiæ, quæ nympharum precibus mutata est palustres in calamos, quum acrius eam insequeretur Pan rusticorum Deus. Martialis libro 9. Sæpe sub hac latuit rustica fronde Dryas Dumq; fugit solos nocturnum Pana per agros,&c.

Telesto, Thyella, Thyca, Torrebia, ex qua Iupiter suscepit Carium Lydiæ modulationis inuentorem.

Xantha, Xantho, Vergiliana, Zeuzo, Amathyea, Amphinome, Amphitoë, Amphiro, Calianassa, Galianira, Creseis, Plexaura.

De nymphis filiabus Doridis, Propertius lib. 1. At uos æquoreæ formosa Doride natæ, Candida felici soluite uela choro.

Nisæe, & Cymothoë, nomina sunt nympharũ apud eundem lib. 2. ubi ait: Et tibi ob inuidiam Nereides increpitarent, Candida Nisæe, cærula Cymothoë.

Vergilius libro 4. Georg. enumerat quasdam his uerbis: Drymoq;, Xanthoq;, Ligeaq;, Phillodoceq;, Nisoq;, Spioq;, Thaliaq;, Cymodoceq;, Cydippeq; & flaua Lycorias, altera uirgo Clioq;, & Beroë soror Oceanitides ambæ, Atque Ephyre, atque Opis, atque asia Deiopeia, Et tandem positis uelox Arethusa sagittis, inter aquas Clymene cura narrabat inanem Vulcani.

Idem lib. 6. Aeneid. Læua tenent Thetis, & Melyte, Panopæiaq; uirgo, Niseq;, Spioq;, Thaliaq;, Cymodoceq;.

Pholoë, nomen est Nymphæ apud Statium lib. 2. Syluarum. Pontanus lib. 2. de Stellis quasdam alias ponit his uerbis:

- Mox cærula Tyro
Flauaq; Laodice, Panopæaq;, Cymothoëq;,
Et Thysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
Puniceoq; sinu Xantho, exertisq; papillis
Nisæe, longaq; coma spectabilis Atte.
Atteq;, Opisq;, Orithyaq;, Thespioq;,
Et niueis Galatea genis, Arethusa lacertis.

Idem: - At blanda Hyale non lumina torquet A puero.

Reperiuntur & aliarum nomina, ut Eurynome, Persa, Plione, Clymene, Melantho, Idothea, Corufice, Glaucis, Liminoria, Amphitoë, Doto, Protho, Pherusa, Doxa, Nimertis, Dianassa, Amathia, Leontadome, Nenopene, Thero, Lycaste, Agaperte.

Porrò Nymphæ maris uocantur Nereides, & Oceanitides: Fluuiorum, Naiades: Fontium, Napeæ: Nemorum Dryades: Arborum, Amadryades: Montium, Oreades: Pratorum, Hymnides. Politianus in Rustico: Vda choros agitat Nais, decurrit Oreas Monte suo, linquunt faciles iuga celsa Napeæ: Nec latitat sub fronde Dryas.

FAECES ET EXCREMENTA DIVERSARVM RERVM.

Vnguenti fæces, dicuntur Magmata. Plinius libro 13. cap. 2.

Amurca,

Amurca, fæx est olei. Idem Plin. lib. 15. cap. 3. Oliuæ constant nucleo, oleo, carne, amurca. Sanies, est hæc eius amara. Columella: Palladia sine fruge salis conspergere Amurca. Idem: Nam est inimicissima oleo amurca, quæ si remansit in bacca, saporem olei corrumpit.

Apluda, uocatur purgamentum milij, panici, & sisamæ. Plin. lib. 18. Natur. Histo. cap. 10. Milij & panici, & sisamæ, Apludam uocant purgamenta.

Spurcitia in omni metallo uocatur **Scoria,** inquit idem lib. 23. cap. 4. Item lib. 24. cap. 11. Et Scoria æris (inquit) simili modo lauatur, minor effectu quàm æs ipsum.

Scoriam in argento Græci uocant **Helcysma,** cuius uis est astringere, & refrigerare corpora. Plin. lib. 33.

Acus, aceris, purgamentum frumenti. Col. lib. 8. Nam suburbanis lactens porcus acere nutricandus est.

Præsegmina, & resegmina quæ ex unguibus amputantur, à præsecando & resecando. Plin. Omnia persecuti sumus usque ad resegmina unguium.

Analecta, ciborum sunt purgaměta, quæ scoparij pauimentum uerrentes colligunt, uel pro ipsis instrumentis ad colligendas cœnarum reliquias ex pauimentis. Nam ut scribit Plinius, purgamenta cœnæ euerri solent in pauimento ueluti relicta.

Furfur, farinæ purgamentũ, hinc panes furfurei. Varro lib. 2. de Re rust. Commodè pascuntur farre, & furfuribus hordeaceis.

Flaces, purgamenta sunt oliuarum. Plin. In amurca & flacibus hæ sunt carnes, & illæ fæces.

Floces, purgamenta uini & uuarum. Cæcilius: Aedepol ego neque florem, neque floces uolo mihi, uinum uolo. Romæ uetus quidam homo & celebratus in causis (inquit Gellius) quum apud præfectum urbis uerba faceret, & dicere uellet, quendam inopi miseroq; uictu uiuere, & furfureum panem esitare, Hic, inquit, eques Romanus apludam edit, & floces bibit.

Metys, purgamentum est ceræ, quo partem aluei priorem apes illinunt.

Hominis retrimẽta Cællus uocat **Spatylen,** nos **Merdam,** sed aliarum etiam rerum. Horatius: Merdis caput inquiner albis Coruorum.

Boliton uocant stercus bubulum. Hinc adagium, Boliti pœnam luere: id est, puniri pro minimo delicto. Solon enim suis legibus eos puniri iussit, qui stercus bubulum furto sustulissent.

Asini retrimenta Cælius ait dici **Onida** & **Onthon** : Suis, **Hypeleuthron** : Ouium, **Oiptoton** : Caprarum **Spyrada**, & **Spyrathiam** : Murium, **Mysceledra**.

Grasum significat lanarum sordes in ouibus.

Sciri dicuntur sordes, & spurcitiæ casei. Item fragmenta quæ ex operibus deiiciunt marmorarij, Assulas Vitruuius uocat.

Schidia, fragmenta lignorum, quæ reiiciuntur ab abietariis.

Tartarum, fæx uini.

Muccus, nariũ sordes. Catullus: Muccus & mala pituita nasi.

HARPYIAE.

HArpyias Seruius ait fuisse Neptuni & terræ filias, uolatiles, uultu uirgineo, uncis manibus. De his Vergil. libro 3. Aeneid. - Strophades Graio stant nomine dictæ Insulæ Ionio in magno quos dira Celeno, &c. Eis autem inditum est nomen à rapina, quæ Græcè Harpyia dicitur. Hinc Harpax rapinator. Harpagare, rapere: Harpesax, Harpedophorus falcifer. Poëtæ aiunt eas à diis immissas fuisse ad polluendas dapes Phinei regis Arcadiæ, quòd is filios interfecisset: fugatas demum à Zeto & Calai Argonautis, & filiis Boreæ. Hesiodus ait eas fuisse Iris sorores ex Thaumante genitas. Val. Flac. lib. 4 Argon. eas uocat Typhonides, id est, filias Plutonis, qui dicitur Typhon.

Aëllo ex etymologia Græca dicitur, quasi alienum tollens: **Ocypete** : citius auferens: **Celeno**, uigorem significat. Quartam Homerus addidit **Thyellam**. morabantur autẽ in Stymphali Arcadiæ lacu, unde **Arcadicæ**, & **Stymphalides** uocantur. Luca. lib. 5. Vnguibus Arcadicæ uolucres Stymphalla colentes. Verg. in opusculis: Stymphalides pepulit uolucres discrimine quinto. Idem: Deiicit horrisono quinto Stymphallidas arcu. Vocantur etiam **Phineæ** à Phineo rege. Seneca in Thy. Phinæis auibus præda fugacior. Sydonius **Harpyias** posuit pro cruentis raptoribus, qui lucro immoriuntur, ubi ait: In foro Scythæ, in cubiculo uiperæ, in exactionibus Harpyiæ, in collocutionibus statuæ.

DOMITORES MONSTRORVM ET BELVARVM.

MEdusa Phorci fuit filia, quam Neptunus stuprauit in templo Palladis: unde irata Pallas, eiusdem capillos mutauit in colubros, fecitq; ut omnes in scopulos uerterentur, qui eam prospicerent. Hanc autem truncauit **Perseus** Iouis filius ex Danaë,

Danaë. Ouid.lib.4.Metamor. Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis Aethereas ausus iactatis ire per auras.

Apollo Pythonem serpentem, à cuius nomine Pythius uocatus est. Ouid.lib.1.Metamorph. Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreis fugacibus usus, Mille grauem telis, exhausta penè pharetra, Perdidit effuso per uulnera nigra ueneno.

Bellerophon, filius Glauci regis Corinthiorum, falsò accusatus stupri à Stenobæa Prœti Argiuorum regis uxore, expositus est Chimæræ triformi, quam tamen domuit. Ouid.lib.2. de Trist. Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ, Quem lethò fallax hospita pene dedit.

Alcon sagittarius Cretensis serpentē confodit illæso filio suo, quem ille iam habebat in faucibus. Vide in capite de Sagittariis.

Attilius Regulus apud Bragadam fluuium serpentem c x x. pedum longitudine ballistis tormentisq; expugnauit. Autor Plinius lib.8.cap.14.

Georgius Cappadox, tribunus militum sub Diocletiano, maximum serpentem in Africa peremit liberata puella, quæ eidem deuota fuerat in prædam.

Pallas, Alcidam beluam flammas ore uomentem interfecit.

Cadmus quoq; Agenoris filius alium serpentem: cuius dentes quum seuisset, nati sunt protinus armati homines, qui mutuis uulneribus se confoderunt, ut fabulantur poëtæ.

Corœbus monstrum toti Peloponneso formidolosum occidit. Ouid.in Ibin: Inq; tuos ea pestis eat quam dextra Corœbi Vicit, opem miseris Argolicisq; tulit.

Lysimachus, Alexandri miles leonem, ut iam diximus.

Hercules, hydram, leonem, aprum, ceruam aeripedem, draconem Hesperidum, Antheum, taurum flammiferum, cæterasq; beluas, de quibus prius meminimus.

Præcipua autem monstra (quorum frequens est mentio apud poëtas) sunt Minotaurus biformis, Geryon tricorpor, Sphinx, Chimæra, Cacus, Maris Thessalus, antica corporis parte homo, postica equus.

LIBERATORES QVORVNDAM HOMINVM À PERICVLIS.

PErseus liberauit Andromedam filiam Cephei & Casiopes, Ceto marino monstro expositam. Ad cuius subsidium conuolauit insidens Pegaso equo alato. Ouid. lib.4.Meta. Auxi-

liumq; domus, seruatoreq; fatentur Casiope Cepheusq; pater.

L. Lucullus aduersus Mithridatem missus, Cottam Chalcedone obsessum liberauit.

Lucilius miles, quum uideret inclinatam Bruti aciem apud Philippos, obtulit se periculo, & inimicorum manibus, ut ipsi Bruto faceret tempus ad fugam.

Q. Minutius consul à Sabinis & Volscis in Algido obsessus subsidio **Q. Cincinnati** dictatoris liberatus est.

Quum ob perfidiam Laomedontis qui Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauerat mercedem, pestis urbem ipsam popularetur, & ubiq; serperet, ad pacanda numina Hesione monstro marino destinata est: ab **Hercule** tamen liberata.

Calphurnius Crassus captus à Masilinis, quum Saturno duceretur immolandus, **Balsacia** puella patris à se proditi eum uictorem fecit, eoq; modo exemit à periculo.

Diomedem Troia diruta uentis in Libyam pulsum, quum Lycus rex immolare uellet, **Calluce** puella patrem Lycum prodidit, ut Diomedem (cuius forma conflagrabat) eximeret à morte. Vtriusq; exempli autor est Plutarch.

ELEMENTA QVATVOR.

IGnis, Aër, Aqua, Terra. Summum est Ignis, unde stellarum collucentium apparent oculi. Proximum Aër, seu spiritus, qui uitalis est, & per cuncta rerum meabilis, & unicuiq; rei consertus. Eius ui suspensa cum quarto elemento Terra libratur in medio spatij. Ouid. lib. 1. Fast. de Chao loquens: Lucidus hic aër, & quæ tria corpora restant, Ignis, aqua, & tellus unus aceruus erant. Idē libr. 5. Meta. Quatuor æternas genitalia corpora mundus Continet, ex illis duo sunt onerosa, suoq; Pondere in inferius tellus atq; unda feruntur. Et totidem grauitate carēt, nulloq; premente Alta petunt aër, atq; aëre purior ignis. Verbis multò pluribus eorum potestatem describit & naturam: uide locum.

ADVLATORES, SCVRRAE, & Parasiti.

DArij Babylonem obsidione prementis fauorē & gratiam aucupari uolens **Zopyrus** Persa, faciem & nares inhonesto uulnere sibi deformauit, ut Babyloniis (ad quos se receperat) fidem faceret & mentiretur se perpetuum Dario inimicum fore, à quo tam turpiter mutilatus esset. Quibus uerbis moti Babylonij eum in suam urbem admiserunt, quam paulò pòst prodidit

didit suo regi. Hinc adagium, Zopyri talentum: de his qui plurimum sibi nocent, ut aliis afferant emolumentum.

Aristippus Cyrenæus, Socratis auditor, meruit nomen regij canis, & aulici, quòd adularetur Dionysio, & sequeretur quaquauersum iret ille, saginandi uentris causa. Vnde Horatius: Si pranderet olus patienter, regibus uti Nollet Aristippus.

Venienti ab expeditione Galliarum Cæsari, & in Pompeium copias paranti, **Curio** obuiam approperauit multis blanditiis eundem confricans. Ait enim se inuito senatu Cæsaris partes fouisse, tantisper dum coactæ bello siluissent leges. Præualente demum Pompeio se expulsum Roma, uelut exulem, sed tamen exilium non grauatè perpeti, propter Imperatorem. Vnde sic apud Lucanum inducitur lib. 1. - Dum uoce tuæ potuere iuuari Cæsar, ait, partes, quamuis nolente senatu, Traximus imperium, tunc quum mihi rostra tenere Ius erat, & dubios in te transferre Quirites. At postquàm, &c.

Audita Curionis oratione **Lælius** primipilus statim Cæsari ad quæcunque discrimina sese obtulit, testatus nullum esse flagitium, quod non committeret lubens, si imperator iuberet. Hæc eius uerba ponit idem Lucanus: Iussa sequi tam uelle mihi, quàm posse necesse est: Nec ciuis meus est, in quem tua classica Cæsar Audiero.

Quum Alexander Iouis filium appellari se uoluit, & more Persarum, prostratis humi corporibus à Macedonibus salutari, talia concupiscenti protinus accesserunt **Hages Argiuus**, pessimus carminum autor, post Cherilum, & **Cleo Siculus**, quos maximorum excercituũ principatibus anteferebat. Hi quum intelligerent nutum domini, & quid creparet pollice, cœperunt protinus plenis eũ buccis immodicè prædicare, & iam tum ante mortem deum facere. Adiecerunt insuper Herculem, Bacchum, Pollucem cum Castore, nouo numini cessuros. Hotum fumis permotus Alexander, conuiuium omni opulentia exornauit, cui non Macedones tantùm, sed & principes Græci interfuerunt. Quum autem omnes unà cum rege discubuissent, Cleo institutum & præmeditatum sermonem cum admiratione laudum eius exorsus est: Enarratisq; meritis quibus eum noua Apotheosi dignum prædicabat, iam unumquemque cœpit hortari, ut regem inter deos colerent. Quod ne quis recusaret, obtulit se primum, qui prostrato humi corpore regem adoraret. Autor Cælius.

Philoxenus fuit parasitus quispiam, qui cœnà quadam

ubi atriorem panem uidisset apponi, Ne multum, inquit, attuleris, ne tenebras nobis inducas.

Apollophanes Antigoni fuit adulator.

Cypriæ mulieres translatæ in Syriam, currum inscensuris regum uxoribus humeros subincuruabant, ut eis suppedanei loco graduum struerent, & scalarem præberent usum. Cælius cap.13.lib.11.

Dromeas fuit parasitus, à quo quum quæsisset nescio quis in urbe, an apud Chalcidem lautius pararetur conuiuium, respondit, Iucundius sibi uideri Chalcidensis cœnæ procemium, ostreorum numero & uarietate.

Decius Laberius actor mimorum inuitatus à Cæsare ut in scænam prodiret, respondit se necessario coactum, nihil tanto uiro denegare posse, cui & ipsi dij omnia tribuissent.

Tymagoras Atheniensis Darium regem Persarum (ad quem legatus missus fuerat) adulando more Persarum adorauit. Quod ubi resciuerunt Athenienses, eundem supplicio capitis punierunt.

Clisophus Philippi Macedonis parasitus, claudum se fingebat, quòd Philippus fractum crus haberet. Os & oculos eodem modo & iisdem gestibus contorquebat quibus dominus.

Nicesias quum uideret Alexandrum Magnum petitum à muscis, Quanto, inquit, hæ cæteris præstant, quæ sanguinē tuum degustant, imperator. Idem quum uulneratum eum conspiceret, illud Homericum statim protulit, Qualis diuorum percurrit corpora sanguis.

Charisophus uidens Dionysium (cuius erat parasitus) separatim cum amicis ridentem, procul quoq; ridebat. Interrogatus autem ab ipso Dionysio, quid rideret, Quòd inquit, ea putem digna risu, quæ dicitis.

Andromachus Carrhenus fuit adulator Crassi, quem tamē Parthis prodidit.

Patroclides assentator fuit Philippi.

Demagoram Athenienses decem talentis multauerūt, quòd Alexandrum deum appellasset.

Euagoram uerò interfecerunt, quòd eundem adorasset.

Quum quidā cliens Cælio oratori omnia cōcederet, lōga assentatione fastiditus Cælius: Dic, inquit, cōtrà, ut duo uideamur.

Burra fuit quidam scurra, natione Hispanus, quem Sigismundus imperator in conuiuio argento onerauit, adeò ut sub pondere

dere iam fatiſceret.

Sarmentus fuit Romanus eques ſcurrilitate notiſsimus ſub Auguſto Cæſare.

Fuit & **Apitius** Galba nobilis ſcurra ſub Tyberio Cæſare. De utroq; Iuuen. Sat.5. Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas Cæſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet. De Sarmento Hora. in Ser. Nunc mihi paucis Sarmenti ſcurræ pugnam Meſſiq; Ciceri Muſa uelim memores, & quo patre natus utriq; Contulerit lites Meſsi clarum genus Oſci.

Tectius Caballus ſcurrilitate claruit apud Romanos. De eo & (quem nunc diximus) Galba, Martialis lib.1. Qui Galbam ſalibus tuis, & ipſum Poſſes uincere Tectium Caballum.

Rhynton fuit uiliſsimus nugator Tarentinus, de quo Varro & Galba meminerunt.

Adulationes uerò adeò & repreſsit & neglexit Auguſtus, ut ſe Dominum appellari ne à liberis quidem & nepotibus ſuis uel ſerio uel ioco ſuſtinuerit. Atq; huiuſmodi blanditias inter ipſos etiam prohibuit.

Cæſar quoq; Tyberius adulationes adeò auerſatus eſt, ut neminem ſenatorum aut officij aut negotij cauſa ad lecticam ſuam admiſerit. Conſularem uerò ſatisfacientem ſibi ac per genua orare conantem, ita ſubfugerit, ut caderet ſupinus. Idē ſi quid in ſermone uel oratione blandius de ſe quicquam audiſſet, interpellabat & commutabat protinus. Domini appellationem ut maledicum nomen exhorruit. Quendam dicentem ſacras eius occupationes, alium autore eo ſenatum ſe adiiſſe, uerbis mutatis iuſsit dicere pro autore ſuaſorem, pro ſacris occupationibus laborioſas.

HOMINES PINGVES, & macilenti.

LEo Byzantius ſophiſta fuit adeò pingui & obeſo corpore, ut quum ad pacandam factionem Athenis (ubi tum legatus agebat) ſuggeſtum conſcendiſſet, riſum unicuiq; mouerit. At ille, Quid ridetis, inquit, Athenienſes? an quòd uobis uidear pinguis? Scitote uxorem eſſe mihi longè pinguiorem. Tales tamen, ac tantos (quum ſumus concordes) breuis admodum lectulus capit, diſcordes ne tota domus quidem. Quibus uerbis tempeſtiuè & pro re adductis, populum reſtituit paci.

Dionyſius Heracleotes tyrannus, fuit adeò uentroſus, & corpulentus, ut noctu dum quieſceret, cogeretur ſuis lateribus hirudines admouere, quæ humorem ſuperfluum paulatim exhauri-

rent, eoq; modo aliquid adimerent de crassitudine.

Ludouicus Crassus, Philippi primi filius, & Gallorum rex, fuit adeò uasta corporis mole, ut ex re sumpserit cognomentum.

Iam diximus imperatorem Maximinum fuisse tanta membrorum mole, ut uxoris suæ dextrocherio uteretur loco anuli.

Contra uerò Chærephon tragœdiographus (qui res Heraclidarum prosecutus est) nocturnis lucubrationibus sese adeò extenuauit, ut per iocum Noctua diceretur. Hinc etiam natum prouerbium, Nihil differs à Chærephonte.

Quàm tenuis & macer fuerit Philetas Cous, uide in cap. de Miraculis.

HORTI CELEBRES, & memorabiles.

PHæacum regio (cuius rex fuit Alcinous) hortos habuit tanta pomorum uarietate nobiles, ut præmaturis primis, noua statim renascerentur, ut diximus in nostro Cornu copiæ. Iuuenalis: Illa iubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore, Qualia perpetuis Phæacum autumnus habebat.

In hortis Hesperidum poëtæ fabulantur fuisse arbores auriferas, quarum custos esset insomnis Draco.

Epicurus primus omnium hortos Athenis instituit, quum antea ruri tantùm haberentur, non in urbibus. Hinc Epicurus hortorum magister appellatur. Laërtius refert Epicuri scholam fuisse in horto. Iuuen. Suspicit exigui lætum plantaribus horti.

Laudantur etiam horti Adonidis, & pensiles qui fuerunt in Assyria, siue illos fecerit rex Cyrus, siue Semiramis.

Lucanus hortos habuit cultissimos, in quibus sepultus est.

Mecœnas quoque hortos habuit Romæ pulcherrimos in Esquiliis, ad quos propter amœnitatem loci plerunque diuertebat Octauius.

PRAECONES.

ARchias præco fuit, qui tres Olympiadas uicit, & statuam meruit.

Talthybius fuit Agamemnonis præco. testis Herodot.

Aethalis fuit præco, cui quandoque inter uiuos, quandoque inter mortuos esse concessum est.

SOMNOLENTI.

MAximianus, Malchus, Martinianus, Dionysius, Ioannes, Serapion, Constantinus nomina

sunt

ſunt eorum, quos eccleſiaſtici ſeptem dormientes appellant. Dormierunt autem annis CXCVI.

Poëtæ fabulantur **Endymionem** beneficio Lunæ (à qua adamabatur) impetraſſe, ut perpetuũ dormiret ſomnum, immortalis, & expers ſenij. Hinc adagium natum, Endymionis ſomnum dormire, in homines ſomnolentos, & deſides. Cicero lib.1. Quæſt. Tuſc. Endymion uerò (ſi fabulas audire uolumus) quando in Lathmo obdormiuit, qui eſt mons Cariæ, nondum opinor eſt experrectus. Martia. lib. 10. Quid tibi dormitor proderit Endymion? Poëtæ propterea Somnum, & Soporem uocant Endymionæum. Auſonius: - Qualis per Lathmia ſaxa Endymionæos ſolita affectare ſopores.

Epimenides, Gnoſius annis LVII. dormiuiſſe fertur in ſpelunca. Hinc adag. Vltra Epimenidem dormire.

FVLLONES.

ANaſtaſius Aquileienſis, qui ſub Diocletiano paſſus eſt, artem fullonicam prius exercebat.

Fuit & **Cleſippus** fullo, cuius meminit Plinius lib.34.cap.3.

COLVMNAE HERCVLIS.

ABYLA, & **Calpe**, montes ſunt in extremis Iberiæ finibus, non procul Gadibus, & Carteia, quos Herculis columnas uocant. Plin. lib. 3. Proxima autem faucibus utrinq; impoſiti montes coërcent clauſtra, Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. Quam ob cauſam indigenæ columnas eius dei uocant, creduntq́; perfoſſas excluſa antea admiſiſſe maria, & rerum naturæ mutaſſe faciem: Syllius: At laudibus olim Terminus Herculeis Calpe.

FAMES MEMORABILES.

CAmbyſes Cyri filius in Aethiopas iugum detrectantes copias mouit, quibus quum deeſſent commeatus & annona, coacti ſunt milites, decimum quemque ad cibum ſortiri & occidere. Durauitq́; tantiſper illa calamitas, dum rex ipſe ſibi metuens receptui cecinerit.

Annibale Caſilinum oppidum (in quo erant Romani milites) obſidente, ueniſſe murem ducentis nummis: cumq́;, qui uendiderat, fame periiſſe: emptorem uixiſſe, tradit Plin. lib. 8. cap. 57.

Peruſia oppidum eſt Ethruriæ, in quo Antonius obſeſſus ab Auguſto, quum extrema fame laboraret, annonę penuria coactus eſt deditionem facere. Hinc fames Peruſina proprio uocatur

Epithe

Epitheto. Lucanus: His Cæsar Perusina fames, Mutinæq; labores Accedant fatis.

Alexandri exercitus aduersus Bessum, Bactrianorum ducem, tanta fame laborauit, ut singulæ amphoræ succi ex sisama, uænirent ducentis quadragenis denariis. Singulę uerò mellis amphoræ, denariis xxx. Amphoræ uini totidem. Tritici nihil omnino, aut exiguum admodum reperiebatur. Itaque frugum penuria milites herbis & piscibus famem leuabant. His demum alimentis deficientibus, iumenta (quibus onera portabant) interfecerunt, & eorum carne traxerunt uitam. Autor Curtius lib. 6.

Quodam tempore serpentũ multitudo apud Laconas emergens, sequentem portendit famem, quæ tanta extitit, ut Spartani ipsi annonæ raritate serpentes illos in cibum commutauerint.

Melus oppidum est Thessaliæ, quod Nicias Atheniensium dux expugnauit, non tam machinis bellicis, quàm fame. Hinc, Fames Melia, prouerbio locum fecit.

Saguntus, urbs Hispaniæ, olim amicissima Romanis, longa Pœnorũ obsidione eò famis redacta est, ut ciues extructo in foro igni, suas res omnes in eum coniicerent, seq; ac suos postremò liberos eôdem præcipitarent, ne uenirent in manus inimicorum. Hinc, Saguntina fames, dicitur de extrema rerum penuria. Ausonius: Iamiam peresam iam Saguntina fame Lucaniacum liberet. Hanc autem famem triste prius portenderat prodigium. Nam quum ferè enixa mulier esset, infans in uterum regressus ciuitatis excidium significauit. Autor Eutropius.

Calagurium, urbs est Hispaniæ, Quintiliani patria, cuius incolæ à Cn. Pompeio obsessi, ut fidem Sertorio præstarent, in tantam famem durauerunt, ut uxores suas ac liberos in usum extremę dapis conuerterent, quum nullum aliud animal in urbe superesset.

Saxo ait, Hunnos quadam tempestate in tantam famem redactos, ut nec canibus pepercerint, quibus ad pastum uterentur.

Doda, Syriæ rege, Ioram in Iudæa obsidente, matres inedia coactæ filiorum uisceribus famem expleuerunt. Tristis adeò fuit illa Samaritana fames, in qua etiam asini caput uæniit octogenis nummis argenteis.

Captis Hierosolymis Romani milites (qui merebant sub Vespasiano) repererunt in domo cuiusdam mulierculæ puerilia membra minutatim discerpta, quibus infelix mater occultè uescebatur.

Quo tempore Gotthi opprimebant Italiam, fœmina obscu-

ri nominis filij à se interfecti carnes esitauit.

Sabellicus ait, tantam suo tempore rei frumentariæ caritatem incidisse in nonnullis **Flaminiæ** regionis, & **Piceni agri** locis, ut rude uulgus & plebecula arborum radicibus, herbisq; uictitauerit.

Francisco Sfortiæ filio Mediolanum obsidente, modius tritici uæniit uicenis aureis nummis.

Obsesso à Gallis **Barulo**, Apuliæ oppido, tanta laboratum est fame, ut milites detractas scutis pelles aqua emollitas absumerent, herbisq; (si quas reperissent) uescerentur.

Athenienses à Sylla (qui postea fuit dictator) obsesi, Medimnum tritici mille drachmis emerunt.

Plebeij uerò (quibus tanta erat argenti penuria, quanta annonæ) graminibus circa urbem nascentibus, & calceis coctis auidius uescebantur. Eadem urbs à Demetrio Antigoni obsessa, modium tritici emit drachmis CCC.

Petelini à Pœnis in Italia obsesi, coria ex scutis detracta corrosere, ut præstitam Romanis fidem conseruarent.

Cæterum Græci olim consueuerant famem uirgis ex ædibus eiicere dicentes: Foras famem, intrò diuitias, & sanitatem.

Magna fames uocatur Bulimus. Famem Ouidius lib. 8. Metamorph. describit.

MENSVRAE QVAEDAM.

PArasanga apud Persas erat mensura quinquaginta stadiorum. Plinius lib. 6. Inconstantiam mensuræ autorum diuersitas facit, quum Persæ quoque Scœnos, & Parasangas alia mensura determinent.

Chœnix Mensura est escæ diurnæ. Hinc Chœnici insidere dicuntur, qui super futuro uictu curiosi sunt. Herodotus in Erato: Regibus ad cœnam non euntibus mittantur binæ Chœnices farinæ, & uini singulæ cotylæ, id est, Sextarij. Est & Chœnix semodium. Grammatici aiunt Chœnicas XLVIII. modio contineri. Homerus in Odys. Chœnica accepit pro cibo, ubi ait: Nam quæcunque mea dignabor Chœnice prorsus Haud cessare sinam, quanquàm procul aduena fertur. Citantur hi uersus à Budæo.

Congius mensura est sex sextariorum, & est pars amphoræ.

Gomor interpretatur mensura uini.

Gruma, est mensura, qua fixa uiæ ad lineam diriguntur. Hinc Degrumari, uiam dirigere: & Exgrumari, à uia recedere.

Hemina mensura dimidium sextarij continet. Gellius: Si ex *Degrumari. Exgrumari.*

sextar

ſextario hemina fuſa eſt.

Medimnus ſex modios continet. Herodotus: Singulis quoque calendis inſtantis menſis ſingula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda, & farinæ Medimnum, id eſt, ſex modia, & uini Laconicus quartarius.

Modius continet duo & uiginti ſeſtertia. Hinc Semodius & Trimodius. Colu. Eadem quatuor modiis, nonnunquam tribus, etiam duobus ac ſemodio iugerum occupat.

Palmus maior, eſt digitorum X I I. Græcè uocatur Spithama, & Latinè Dodrans. Minor I I I I. digitorum, Græcè Paleſtes. dicitur etiam Palmum, in neutro genere.

Semiſsis menſura eſt dimidij aſsis. Semiſſem hominem, uocamus uilem, & abiectum.

Sitometra, menſura eſt frumentaria.

Artaba menſura L X X I I. ſextariorum, de qua Herodotus: Artaba, inquit, Perſica eſt menſura, capacior quàm Atticus Medimnus tribus Chœnicibus Atticis.

Acetabulum mēſura eſt continens quartam heminæ partem, id eſt, drachmas X V.

Drachma Attica pondus habebat denarij argentei, efficiebatq́; ſex obolos pondere. Obolus decem chalcos. Plinius lib. 12.

Decempeda decem pedum menſura. Cicero: Quam iam peritus metator, & callidus, decempeda ſua, ſaxa diuiſerat. Horatius: Nulla decempedis Metata priuatam Porticus excipiebat Arcton. Hinc Decempedator, qui pertica decem pedum utitur.

Hexapeda, ſex pedum pertica aut menſura.

Stadium pedum D C.

Orgyia ſenûm pedum, & quatuor cubitorum.

Plethrum, menſura eſt centum pedum, & ſexta pars ſtadij.

Diaulus, menſura eſt duorum cubitorum.

Dolichos ſtadiorum X I I. Hinc Diaulodromi & Dolichodromi.

Schœnus Aegyptiorum eſt menſura, capiens ſtadia L X. teſte Herodoto.

Stathmos, id eſt, manſio, millia continet X X V I I I. ſemis: & eſt menſurarum maxima. Stathmi etiam dicuntur diuerſoria tabellariorũ curſorũ, id eſt certa ſpatia, quæ uno actu ſolēt cōficere.

Paſſus quinq; pedum eſt, id eſt duorum greſſuum.

Greſſus cubiti unius & pedis

Cubitum ſeſquipedale eſt, conſtatq́; digitis X X I I I I. Græci uo

ci uocant Pygon.

Pes est IIII. palmorum seu XVI. digitorum. sed hæ sunt uiarum mensuræ. Cotula est tertia pars Chœnicis.

Sextarius continet octo Chœnicas.

Chus mensura est Attica capiens heminas octo.

Ceramium Græci amphoram uocant.

Metreta decem congios continet. Et capitur pro amphora uinaria. Mart. Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas.

Triens, seu Hecteus, sextarius est Medimni, capitq; Chœnices octo.

Hemihectum, seu Hemihecteum, dicitur semisextarius Medimni.

Culeus mensura est continens uicenas amphoras, uel urnas quadragenas. Plinius de uinea Palemonis grammatici loquens: Quando & postea sæpenumero septenos culeos singula iugera, hoc est amphoras centenas quadragenas musti dedere.

Batus Hebraicum est uocabulum. Capit sextarios LXXII. Sabellicus: Cui quamdiu opus tenuit, ex Iudæa quotannis Coros tritici uiginti millia dono misit Salomon, totidemq; Batorum olei.

Corus Medimnos Atticos XLI.

Mina Græca habet uncias XVI. Romana XX.

Libra uncias XII. Vncia drachmas VIII. Drachma grammata III. Gramma obolos duos. Obolus ceratia III. & calcos VIII. Ceratium chalcos duos. Cyamus Aegyptius grammata XII. Sed alia sunt mensurarum apud nos uocabula. Porrò autem culpam me oportet deprecari, quòd hîc uiarum mensuras, liquorum & aliarum rerum mensuris confudero. Scribebam enim ut occurrebant uariæ lectiones. Præterea nemo est, ut opinor, adeò simus & expers nasi, qui prima statim fronte discrimen non intelligat. Varia mensurarum genera leges apud doctissimum Budæum. Pleraque etiam in antiquis lectionibus Cælij.

SERVI DIVERSI, LIBERTI ET FAMVLI.

DAphnis fuit seruus, quem Cn. Pisaurensis uendidit M. Scauro tribus milibus, & LXX. sestertiis.

Plotius, Manlius, Antiochus & Staberius Erotes nomina sunt seruarum apud Plinium lib. 35. cap. 16.

Auge, serua fuit Demetrij, Chrysogonus seru⁹ Syllæ, Herō Luculli, Hipparchus M. Antonij, Mena & Menecrates Sex. Pompeij.

Pallens

Pallens, Callistus, & **Narcissus** tres fuerunt serui, qui Claudij principatu seruitute liberati dites admodum euaserunt.

Drusillanus, seruus fuit Claudij principis, qui lancem habuit quinquagenariam, autore Plinio, cui fabricandæ officina prius exædificanda fuerat.

Publius Catienus, Philotimus seruus fuit, qui hæres omnibus bonis institutus coniecit se in rogum patroni. Pli.lib.7.

Paronetemus, seruus fuit & Spado, quem Sutorius Priscus magna pecunia uendidit Seiano.

Splachnoptes uerna fuit Pericli Atheniensium principi charus.

Demetrius seruus fuit Pompeij, autore Plutarcho in Catone Vticensi.

Pachus seruus Catonis censorij, qui mortem sibi consciuit.

Eros seruus fuit Antonij, à quo quum Antonius ipse ab Augusto superatus, rerum desperatione gladium petiuisset ad inferendam sibi mortem, ille gladium quidem accepit quasi Antonium percussurus: at conuerso properè ictu seipsum confodit, & ad pedes domini prolapsus est.

Alcman poëta, inuentor carminis amatorij, seruus fuit Agesidis, propter ingenium manumissus.

Demetrius nomen est serui apud Martialem lib. 1. scribentem: Destituit primos uirides Demetrius annos.

Melanthius seruus fuit Vlysis, quem Vlysses ipse reuersus ab expeditione Troiana interfecit.

Mys seruus fuit Pythagoræ uel Epicuri secundum Gellium.

Phedon Socraticus (cui Plato librum de animæ immortalitate nuncupauit) seruus fuit quem Cebes Socraticus hortante Socrate emit.

Menippus item, cuius libros Marcus Varro in Satyris æmulatus est. **Pompilius** seruus fuit Theophrasti Peripatetici.

Perseus Zenonis Stoici.

Diogenes Cynicus seruitutem seruiuit. Hunc quum emere uellet Xeniades Corinthius, & quid is artificij nouisset, percontatus esset: Noui, inquit Diogenes, hominibus liberis imperare. Quod responsum miratus Xeniades, emit, & manumisit. Filiosq; suos ei tradens, Accipe, inquit, liberos meos quibus imperes.

Epictetus philosophus seruum se confessus est his uerbis: Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus, Pauperie pressus, charus eram superis.

Aeso

Aesopus Thrax, seruus fuit cõditione, manu tamẽ ab Idmone missus.

Iosephus Iudæorum fuit uernaculus & templi sacerdos.

Ammianus ait **Eunum** ergastularium fuisse seruum, qui in Sicilia duxerit captiuos.

Epaphroditus seruus fuit & libertus Neronis.

Toko seruus fuit cuiusdam Gunnonis, teste Saxone.

Carellus seruus fuit Gundibergæ Longobardorum reginæ, autore Paulo Diacono.

Romæ seruiuit **Terentius** Carthaginiensis: Seruiuit & **Publius** Syrus Attellanarum autor.

Statium Cæcilium comœdiographum seruum fuisse nomen ipsum arguit. Nam Statius nomen erat seruile, teste Gellio.

Euporus seruus fuit C. Gracchi, qui dominum ex Auentino fugientem, qua potuit ratione tutatus est, ac super occisum animam scissis proprio uulnere uisceribus effudit, inquit Macrobius.

Mycithus seruus fuit Anaxilai Messenij Rhegynorum tyranni, qui moriens liberos suos eidem commendauit.

Tyro Tullius, & **Laurea** Tullius serui fuerunt & liberti Ciceronis. **Pompeius** Leneus Pompeij Magni. **Patrobius** Neronis, autore Plinio.

Annicetus, autore Corne. Tacito, libertus fuit Neronis, & Mnester Agrippinæ.

Chilo seruus fuit Portij Catonis.

Zosimus libertus fuit Plinij oratoris.

Syris serui imperant: nam quum apud eos soli serui militent, ex illis creatur Imperator, cuius uirtutẽ habent exploratissimam. Cretenses seruis suis (quos uocabãt Epharmiotas) permittebant omnia præter gymnasia & armorum professionem.

Maryandini à Milesiis subacti uendebantur in cõtemptum. Publica seruitus in Creta uocatur Mnœa.

Helotæ dicebantur Lacedæmoniorum serui à Laconiæ ciuitate, quam Helos uocant.

Serui feruntur esse in Pannonia ipsa seruitute seruiliores.

Thracum populis peculiare fuit sale mancipia cõmutare. Hinc adagium, Sale emptum mancipium.

Seruis argento comparatis primùm usi sunt Chij.

Apolides dicuntur uiles serui, qui sine ciuitate in opus perpetuò dantur, & deportantur in insulas, ad metalla, salinas, & sulphurarias.

Ferritribaces à Plauto dicuntur, qui semper compediti sunt ferro. Aliter dicuntur, genus hominum ferratile.

Salutigeruli, qui iussu domini, aut dominæ, hunc uel illum salutant.

Mediastini qui in media domo inter seruos abiectissima quæque munia obeunt. Horatius: Tu mediastinus tacita prece rura petebas. Tales sunt in nauibus **Mesonautæ.**

Hercitæ, serui sunt, qui uersantur in agris.

Apud Lacedæmonios ancillæ uocantur **Chalcides.**

Catanocophori fuerunt Sicyoniorum serui: **Prospelatæ** Arcadum.

Capsarij dicuntur qui seruanda in balneis uestimenta mercede suscipiunt. Portius Cato uir alioqui in omni uita laudatissimus, seruos senio debilitatos solebat eiicere; ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Mancipia iure belli capta, olim uenibant sub coronis.

Pausicape dicitur orbicularis seruorum machinula, qua ori manus admouere prohibentur.

Trita mancipia, & **ueterana,** dicuntur quæ emendari nequeunt. Seruorum turba uocatur **Therapia.**

Qui mancipia cædunt, **Stigmatiæ** dicuntur & **Stigones:** qui cæduntur, **Mastigiæ:** Flagella ipsa uocantur **Mastigides, hystrichides, rhyteres,**

Callicyrij nuncupantur exulum serui.

Trapezopœi dicuntur serui mensam curantes.

Eleatri serui qui præficiuntur ciborum ministerio.

Scapulares serui, quibus scapulæ cæduntur, & qui ostrearum tergum ulceribus gestant. Equi character fronti impressus seruitutis etiam argumentum, autore Plutarcho.

Volsinienses quum seruos suos omnes manumisissent, ab eis postea oppresi sunt.

Serui antiquitus accepta libertate, rasis capitibus pilea induebant. Moris erat etiam ut pedes seruorum uenalium creta notarentur. Vnde Iuuenalis Saty.1. Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis. **Suduculum,** flagellum est, ita uocatum, quòd uapulantes sudare faciat. **Scutica,** uerber factum loris. Diminutiuum est, Scuticula.

VINCVLA DIVERSA.

BOiæ dicuntur uincula tam lignea quàm ferrea, quòd sic illaqueant, ut iuga suos boues.

Circites

Circites circuli sunt ex ære facti.

Cohum, lorum est quo temo buris iugo adalligatur.

Epidromes, funes sunt, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem.

Lorum, uinculum est ex corio: capitur etiam pro retinaculo iumentorum, & cingulo Veneris. Gellius, Videbamus Androdum & leonem loro tenui reuinctum urbe tota circum tabernas ire. Lorarij dici possunt carnificum famuli, qui reos loris uinciunt imperantibus dominis.

Pedica laqueus pedum. Mantuanus in Bucol.
Vt captam pedicis circundat aranea muscam.

Numella uinculum est ligneum, quo reorum pedes & colla in foramina rotunda immittuntur, & ibidem constringuntur, ut se nequeant educere. Plautus in Asina. Qui aduersum stimulos, laminas, crucesq; compedesq;, neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.

Compes uinculum est pedum, quo alligantur rei, ne carceres effugiant. Horatius: Ibericis peruste funibus latus. Et crura dura compede.

Retia, seu Reticula, dicuntur casses uenatorũ, ad illaqueandas feras. Capiuntur & interim pro aliis uinculis.

Catasta compes erat seruilis. Persius: Capadocas rigida pingues pauisse Catasta. Capitur etiam pro loco in quo uenales pueri & puellæ seruabantur.

Manicæ, dicuntur propriè manuum uincula. Vergilius: Ipse uiro primus manicas atq; arcta leuari Vincla iubet Priamus.

Capistrum, capitis uinculum in equis & iumentis. Martialis: Paret purpureis aper capistris.

Pantheron, genus est retis, ex eo nomen habens, quòd omnes aues concludat.

Panagron appellatur rete piscatorium.

CENTAVRORVM NOMINA.

EVrytius, Nessus, Astylus, Ophionides, Gryneus, Rhetus, Orneus, Lycidas, Medẽ, Pyserior, Taumas, Mermeros, Pholus, Menelas, Abas, Eurynomus, Hyreos, Hymbros, Ceneus, Alphidas, Elops, Pacreus, Lycus, Cromis, Dictys, Pharcus, Bianor, Hedianus, Lycetus, Hypason, Thereus, Ripheus, Demoleon, Plageon, Hylon, Ephinous, Damus, Dorylus, Cyllarus, Pheo, Thomus, Theboas, Pyretus, Ethodus, Epidurus, Odites, Styphelas, Bromus, Antimachus, Elymus, Pyremus,

Ferritribaces à Plauto dicuntur, qui semper compediti sunt ferro. Aliter dicuntur, genus hominum ferratile.

Salutigeruli, qui iussu domini, aut dominæ, hunc uel illum salutant.

Mediastini qui in media domo inter seruos abiectissima quæque munia obeunt. Horatius: Tu mediastinus tacita prece rura petebas. Tales sunt in nauibus **Mesonautæ.**

Hercitæ, serui sunt, qui uersantur in agris.

Apud Lacedæmonios ancillæ uocantur **Chalcides.**

Catanocophori fuerunt Sicyoniorum serui: **Prospelatæ** Arcadum.

Capsarij dicuntur qui seruanda in balneis uestimenta mercede suscipiunt. Portius Cato uir alioqui in omni uita laudatissimus, seruos senio debilitatos solebat eiicere; ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Mancipia iure belli capta, olim uenibant sub coronis.

Pausicape dicitur orbicularis seruorum machinula, qua ori manus admouere prohibentur.

Trita mancipia, & ueterana, dicuntur quæ emendari nequeunt. Seruorum turba uocatur **Therapia.**

Qui mancipia cædunt, **Stigmatiæ** dicuntur & **Stigones:** qui cæduntur, **Mastigiæ:** Flagella ipsa uocantur **Mastigides, hystrichides, rhyteres,**

Callicyrij nuncupantur exulum serui.

Trapezopœi dicuntur serui mensam curantes.

Eleatri serui qui præficiuntur ciborum ministerio.

Scapulares serui, quibus scapulæ cæduntur, & qui ostrearum tergum ulceribus gestant. Equi character fronti impressus seruitutis etiam argumentum, autore Plutarcho.

Volsinienses quum seruos suos omnes manumisissent, ab eis postea oppressi sunt.

Serui antiquitus accepta libertate, rasis capitibus pilea induebant. Moris erat etiam ut pedes seruorum uenalium creta notarentur. Vnde Iuuenalis Saty. 1. Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis. **Suduculum,** flagellum est, ita uocatum, quòd uapulantes sudare faciat. **Scutica,** uerber factum loris. Diminutiuum est, Scuticula.

VINCVLA DIVERSA.

Boiæ dicuntur uincula tam lignea quàm ferrea, quòd sic illaqueant, ut iuga suos boues.

Circites circuli sunt ex ære facti.

Cohum, lorum est quo temo buris iugo adalligatur.

Epidromes, funes sunt, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem.

Lorum, uinculum est ex corio: capitur etiam pro retinaculo iumentorum, & cingulo Veneris. Gellius, Videbamus Androdum & leonem loro tenui reuinctum urbe tota circum tabernas ire. Lorarij dici possunt carnificum famuli, qui reos loris uinciunt imperantibus dominis.

Pedica laqueus pedum. Mantuanus in Bucol.
Vt captam pedicis circundat aranea muscam.

Numella uinculum est ligneum, quo reorum pedes & colla in foramina rotunda immittuntur, & ibidem constringuntur, ut se nequeant educere. Plautus in Asina. Qui aduersum stimulos, laminas, crucesq; compedesq;, neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.

Compes uinculum est pedum, quo alligantur rei, ne carceres effugiant. Horatius: Ibericis peruste funibus latus. Et crura dura compede.

Retia, seu Reticula, dicuntur casses uenatorū, ad illaqueandas feras. Capiuntur & interim pro aliis uinculis.

Catasta compes erat seruilis. Persius: Capadocas rigida pingues pauisse Catasta. Capitur etiam pro loco in quo uenales pueri & puellæ seruabantur.

Manicæ, dicuntur propriè manuum uincula. Vergilius: Ipse uiro primus manicas atq; arcta leuari Vincla iubet Priamus.

Capistrum, capitis uinculum in equis & iumentis. Martialis: Paret purpureis aper capistris.

Pantheron, genus est retis, ex eo nomen habens, quòd omnes aues concludat.

Panagron appellatur rete piscatorium.

CENTAVRORVM NOMINA.

Eurytius, Nessus, Astylus, Ophionides, Gryneus, Rhetus, Orneus, Lycidas, Medō, Pyscrior, Taumas, Mermeros, Pholus, Menelas, Abas, Eurynomus, Hyreos, Hymbros, Ceneus, Alphidas, Elops, Pacreus, Lycus, Cromis, Dictys, Pharcus, Bianor, Hedianus, Lycetus, Hypason, Thereus, Ripheus, Demoleon, Plageon, Hylon, Ephinous, Damus, Dorylus, Cyllarus, Pheo, Thomus, Theboas, Pyretus, Ethodus, Epidurus, Odites, Styphelas, Bromus, Antimachus, Elymus, Pyremus,

Latreus, Monychus, Hyllonome fœmina, Maris.

Ixion, Phlegyæ filius, ut fabulantur poëtæ, Centauros genuit ex nube, qui propterea uocantur Nubigenæ, & ab Ixione patre Ixionidæ. Vergil. libro 7. Ceu duo nubigenæ quum uertice montis ab alto Descendunt Centauri. Ouid. libro 12. Certè mihi sæpe referre Nubigenas domitos à se pater ipse solebat. Finguntur præterea fuisse humana facie & equino tergo, unde Semiferi, Bimembres, Bicorpores, & Semimares uocantur. Verg. in Opusculis: Centaurusq; biformis adest. Idem lib. 8. Aeneid. Tu nubigenas inuicte bimembres, Hylæumq; Pholumq; manu, tu Cressia mactas Prodigia. Statius lib. 9. Semifer aëria talis Centaurus ab Ossa Desilit in ualles. Ouid. lib. 12. Nos semimari superamur ab hoste. Hoc autem ideò fingitur, quoniam equos domare & equo pugnare primi omnium excogitarunt, autore Plinio. Bellum gerunt in Lapythas. Victi sunt ab Hercule. Aliter etiam uocantur Hippocentauri.

SIRENES.

Sirenes filiæ fuerunt Acheloi & Calliopes musæ, quarũ primam uoce, secundam cithara, tertiam tibiis aiunt canere. Hæ cantus amœnitate dicuntur sopire nautas, sopitos demum submergere: unde & pro meretricibus accipi solent, quæ uerborum lenociniis blandiuntur, ut totum exsugant hominem. Corpus habent supernè fœmineum ad umbilicum usque, infernè desinunt in pisces. Earum autem nomina sunt **Aglaosi, Telcipoi, Pisno, Illigi.** Sunt qui **Parthenopen** urbem dictam uelint ab earum una, quæ ibidem tumulata sit: nomenq; habuerit Parthenopeia. Alij **Leucosiam** & **Ligiam** nymphas faciunt.

MINISTRI SOMNI.

Poëtæ Somnum Deum faciunt (ut uidere est in fine quinti Aeneidis) Herebi filium, cui & ministros assignant, quorum hæc sunt nomina: **Morpheus, Icelon,** seu Phabetor, & **Panthus.**

Morpheus ille est, qui dormientibus uaria phantasmata, & multiplices rerum imagines obiicit. Ouidius lib. 11. At pater è populo natorum mille suorum Excitat artificem, simulatoremq; figuræ Morphea, non illo iussos solertior alter Exprimit incessus, uultumq; sonumq; loquendi, Adiicit & uestes, & consuetissima cuiq; Verba, sed hic solus homines imitatur.

De **Icelone**, seu Phabetore, Idem: - Alter Fit fera, fit uolucris,

cris, fit longo corpore serpens. Hunc Icelon superi mortale Phabetora uulgus Nominat.

De **Phanto**, seu Phantaso, idem: Est etiam diuersæ tertius artis Phantasos, in humum, saxumq; illa undamque, trabemque, Quæq; uacant anima fallaciter omnia transit: Regibus hi, ducibusq; suos ostendere uultus Nocte solent, populos alij plebemq; pererrant.

SYNONYMA QVAEDAM POETICA.

Athenienses imprimis dicuntur Attici, Athenæi, Actæi, Thesæi, Thesidæ, Cecropij, Cecropidæ, Munychij, Mopsopij, Acacidæ, Erichthæi, Erichthonij, Aegidæ, Marathonij, Cranai, Erichthidæ, Codridæ. Athenienses, & Athenæi à Minerua, quæ Athena Græcè dicitur. Attici & Actæi ab Attione rege. Ouidius libro 1. Metamorph. Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis. Thesæi, & Thesei, & Thesidæ, à Theseo filio Aegei Athenarum regis. Vergilius libro 2. Georg. Præmiaq; ingentes pagos & compita circum Thesidæ posuere. Martialis eadem ratione fauos Thesæos uocat: id est Atticos, ubi ait: Massica Thesæis tam bene uina fauis. Cecropidæ à Cecrope rege. Vergil. lib. 6. Aeneidos: Tum pendere pœnas Cecropidæ iussi. Munychia erat Atheniensium nauale, unde & Munychij dicti sunt. Ouidius libro 2. Metamorph. Munychiosq; uolens agros, gratamque Mineruæ Despiciebat humum. Mopsopij à Mopso Athenarum rege. Ouidius libro 5. Metamorph. Mopsopium iuuenem sacros agitare iugales. Acacidæ ab Acaco. Idem Ouidius libro 8. Dant placidi cursum redeuntibus austri Acacidis. Erichthæi & Erichthonij ab Erichtheo & Erichthonio regibus. Ouidius lib. 8. Erichthæas Tritonidos ibat ad arces. Eadem ratione uocantur Erichthidæ. Aegidæ ab Aegeo Athenarum rege. Ouidius in Epistolis: Inter & Aegidas media statuaris in urbe. Marathonij à Marathone Atticæ campo. Vnde Statius libro 5. Syl. Erigonem uocat, Marathoniam. Syllius lib. 14. Armaq; fixa deis, aut quæ Marathonius hostis Perdidit. Cranai, à Cranao rege Athenarum. Codridæ, à Codro rege, qui se pro patria deuouit.

Attica, Mopsopia, Ionia, Posidonia, Cecropia, Cecropis, Attis, Acte, idem sibi uolunt. Athenienses etiam dicuntur Pandionij, à Pandione rege Erichthonij filio.

Ascanius, filius Aeneæ, aliter uocatur Iulus, & Ilus. Vergilius libro 1. Aeneid. At puer Ascanius cui nunc cognomen Iulo

Additur, Ilus erat dum res stetit Ilia regno.

Arcades, Arcadij, Arcadici, aliter uocantur Tegei, Tegeæi, & Tegeatici, à Tegeo Arcadiæ oppido. Vergil.lib.5.Aen. Alter ab Arcadia Tegeæ de sanguine gentis. Idē lib.8. Tum lateri atq; humeris Tegeæum subligat ensem : id est, Arcadicū. Parrhasij à Parrhasia Arcadiæ regione. Verg.lib.11. Qui Parrhasio Euandro Armiger ante fuit. Lycæi, à Lycæo monte Arcadiæ. Ouidius lib. 2. Fast. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Nonacris locus est in Arcadia. à cuius nomine Arcades uocantur Nonacrini & Nonacrij. Ouidius lib.5. Fast. Et matri & uati paret Nonacrius heros : id est, Euander Arcas. Idē lib.2. Metamor. Dum redit, itq; frequens in uirgine Nonacrina Arsit. Parthenij, à Parthenio monte Arcadiæ. Ouidius lib.9. Vestrum opus Elis habet, uestrum Stymphalides unde Partheniumq; nemus. Pisæi à Pisa oppido Arcadiæ prope Alpheum fluuium. Ouidius lib.2. Tristium: Quid non Tantalides agitante cupidine currus Pisæam Phrygiis uexit eburnus equis? Pisæam, id est, Hippodamiam Arcadicam. Molorchæi à Molorcho Arcadiæ pastore, cuius precibus Hercules leonem interfecit.

Elæi ab Elea oppido Arcadiæ prope Tegeum, ubi Minerua fanum habuit. Statius lib. 4.Syl. Aut Eleæ lucis uidit Tegeæa sacerdos. Erymantij & Erymantæi ab Erymanto monte. Statius lib.5.Theb. Affuit Hippomedon, rectorq́ue Erymantius, id est, Parthenopeus. Cyllenij, à Cyllene Arcadiæ monte, à quo Mercurius uocatur Cyllenius. Cleonei à Cleone oppidulo. Calistonij, à Calisto filia Lycaonis, regis Arcadiæ.

Alemani aliter uocantur Teutones, Teutoni, & Teutonici, à Teutone deo, quem uenerabantur. Luca.lib.1. Vidimus & Martem Libyes, cursumq; furoris Teutonici. Idem lib.6. Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis. Germani quòd uicini sint Belgis. Item & Germanici. Sueto.in Aug. Vt tamen in quibusdam Pannonicis atq; Germanicis aut interueniret, aut non longè abesset. Rhenicolæ, quòd habitent ad Rhenum fluuium.

Aetoli, populi Græciæ, Epyro & Acarnaniæ finitimi, aliter uocantur Calydonij à Calydone urbe. Hinc Calydonides, eius loci mulieres. Stat. libro 2. Thebai. Centum ibi uirgineis uotæ Calydonides aris. Oeneij, ab Oeneo rege Aetoliæ, & Deianiræ patre. Ouid.lib.8. Et Oeneios ultorem spreta per agros Misit aprum. Pleuronij ab eiusdem loci urbe, quæ dicitur Pleuron. Ouidius lib. 14. Talibus iratam Venerem Pleuronius Acmon

Instimulat

Instimulat uerbis. De Pleurone Stat. lib. 2. Theb. Et reduci pateat mihi Martia Pleuron. Eadem ratione uocantur Pleuronis alumni. Idem Statius lib. 8. Nunc mœstæ fundens Pleuronis alumnos. Naupactæi à Naupacto eiusdem loci oppido. Hinc Achelous dicitur Naupactæus. Ouid. lib. 2. Fast. Amphiaraides Naupactæo Acheloo.

Aegyptij aliter uocantur Paretonij à Paretonio Aegypti urbe: Mareotici à Mareotide lacu eiusdem loci. Ouid. lib. 9. Isi Paretonium, Mareoticaq; arua Pharonq; Quæ colis. Classis Mareotica, id est, Aegyptia, qua uehebatur Cleopatra. Isiaci ab Isi filia Inachi, quam pro dea coluerunt. Ouid. libro 1. de Ponto: Vidi ego linigenæ numen uiolasse fatentem Isidis, Isiacos ante sedere focos. Memphei, & Memphitici, à Memphi Aegypti urbe. Ouidius libro 1. de Arte: Ne fuge linigenæ Memphitica sacra iuuencæ. Lagæi à Lago primi Ptolemæi patre, à quo Nilus uocatur Lagæus. Lucanus libro 1. Quà mare Lagæi mutatur gurgite Nili. Idem lib. 8. Vltima Lagææ stirpis, perituraq; proles. Niliaci, Nilotici, Nilicolæ, & Niligenæ, à Nilo fluuio. Lucanus libro 5. Te nisi Niliaca propius non uidit arena. Idem libro 9. Rege sub impuro Nilotica regna tenente. Pelusij, & Pelusiaci, à Pelusio Nili hostio. Lucanus libro 8. - Quà diuidui pars maxima Nili In uada decurrit Pelusia septimus amnis. Ptolemæi à Ptolemæo Lagi filio, à quo deinceps Aegyptij reges omnes idem traxerunt nomen. Vnde & Pharon Ptolemæam poëtæ appellant. Pharij à Pharo Aegypti insula. Cleopatrici à Cleopatra regina. Vnde & Sidonius dapes Cleopatricas appellat.

Aegyptus aliter uocatur terra Memphitis, tellus Nilotica, & Delta.

Apulli Italiæ populi, aliter uocantur Mesappij à Mesappo rege. Ouid. libro 14. Peucetiosq; sinus Mesappiaq; arua reliquit. Aetholidæ ab Aetholo Diomede, qui ibidem imperauit. Syllius libro 13. Aetholidas interfuit haud ignobile nomen. Daunij à Dauno patre Turni, qui ibidem regnauit.

Appulia ipsa uocatur Iapygia ab Iapyge Dædali filio, Mesappia a Mesappo, Daunia à Dauno.

Arcadia aliter uocatur regio Mænalis, à Mænalo promontorio. Ouid. lib. 3. Fast. Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.

Arabes Nysij, & Nysiadæ. Hinc nymphæ, Nysiades, à Nysa oppido. Ouidius libro 3. Fastorum. Nysiades nymphas puerum

quærente nouerca.

Angli, seu Anglici; aliter uocantur Britanni. Vergilius: Et penitus toto diuisos orbe Britannos. Caledonij, Martial. libro 1. Nuda Caledonio sic pectora præbuit urso. Dicuntur & Brutigenæ, quoniam descenderunt à Bruto.

Anglia ipsa aliter uocatur Britannia, Caledonia, Albion, & Angliterra.

Afri, seu Africani, aliter uocantur Tunisei, à Tuneto, seu Tunitio Libyæ ciuitate. Sidonius: Torrida Tuniseos infert mihi Byrsa furores.

Aeolia insula dicitur etiam Aeolis. Bap. Pius: Vt Liparæus ager, utq; Aeolis insula flagrat. Aeoliæ insulæ prius etiam dicebantur Ephestiades, & Vulcaniæ.

Allobroges populi aliter uocantur Pedemontani. Strozza pa. Et Pedemontanum signa secuta ducem.

Aurelia, prius uocabatur Genabum.

Aquisgranum, Vegerra. **Aetna** insula, Inesia.

Agrigentum, Agragas. Vergilius: Arduus unde Agragas despectat maxima longè Mœnia.

Aegina urbs adiacēs Peloponnenso aliter uocatur Oenopia. Ouidius. li. 7. Meta. Oenopiam ueteres appellauere, sed ipse Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.

Ambracia, urbs Epyri, prius dicebatur Eponia, & Paralia. Ambracienses & Ambraciotæ idem sibi uolunt.

Achelous fluuius prius Thoas dicebatur. Mutauit nomen sub Acheloo rege.

Arar fluuius, influens in Rhodanum, ætate nostra uocatur Sagona.

Achaia regio aliter uocatur Aegyalos ab Aegyalo rege.

Argos & Hippium, idem sibi uolunt. Autore Plinio.

Antiochia, Seleucia à Seleuco rege.

Auster, Notus idem. Plinius libro 18. Hæc austrum uentum dabit, quem à Græcis Notum diximus uocari.

Apollo, Pæan, Phœbus, idem.

Aurora, Memnonis mater, Eos idem. Seneca in Hercule Oetæo: Noctesq; duas contulit Eos.

Achilles, Aeacides, Pelides, Chironis alumnus, idem.

Ariadna, Minois, quòd sit Minois filia.

Aesculapius, Epidaurius anguis, quoniam in Epidauro colebatur in forma colubri.

Anien

Anien fluuius, Anieno, Anienus.

Aeolus Hippotades, id est, nepos Hippotæ cuiusdam Troiani. Ouid. lib. 11. Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes Contineat uentos.

Argo nauis, aliter uocatur Pinus Thessala, & Pagasæa, à Pagasa Thessaliæ ciuitate.

Bithynia, aliter uocatur Mygdonia, à Mygdono rege: & Bebrycia à Bebryce: Ouidius in Epist. Nunc quoq; Mygdonia flabilis astat humo.

Bœotij, aliter Bœoti. Lucanus libro 3. Bœoti coiere duces. Phocæi, & Phocaici, à Phocide propinqua regione. Hyanthæi à uetustis Bœotiæ populis. Statius lib. 1. Theb. Exul Hyanthæos inuenit regna per agros. Teumesij à Teumeso Bœotiæ monte. Statius libro 2. Theb. Non alias tacita iuuenis Teumesius ires Mente acuit. Melagrij, à Meleagro. Vnde & Pleuron Meleagria uocatur à Statio. Thespiaci à Thespiis oppido eius loci. Statius libr. 2. Syl. Centum Thespiacis odora lucis Stent altaria. Helyconij ab Helycone monte Bœotiæ musis sacro. Stat. lib. 7. Horrent Tyrrhenos Helyconia plectra tumultus. Cyrrhæi, à Cyrrha oppido Phocidis. Idem Statius lib. 7. Mœnia Cyrrhæa monstrauit Apollo iuuenca. Hippocrinisati, ab Hippocrene fonte. Vocabulũ est Sidonij Apollinaris. Aganippæi, ab Aganippe, fonte eiusdem loci. Aonij & Aonidæ, quoniam Aonia pars est Bœotiæ. Castalij à Castalia fonte.

Bithyni aliter uocantur Bithynici, Tynniaci, Mygdonij Bebryaci.

Biturici, Bituriges. Sidonius: Spectabilem uirum episcopum sibi flagitat populus Bturix ordinari.

Byzantij, Byzantini. Byzantium, Ligos. Plin. lib. 4. In quo oppidum Byzantium liberæ conditionis, antea Ligos dictum.

Bononia, Felsina.

Bœotia, Aonia, Ogygia, Hyantis.

Boreas, Aquilo.

Bacchus, Liber, Iacchus, Euan, puer Semeles.

Briareus, Aegeon.

Belides, Danaides.

Bellona, Pallas, Enyo,

Belgæ, Belgici.

Burgundi, Burgundiones.

Baleares, Gymnesiæ.

Bellouaci, Bellouacenses.

Corinthij uocantur Corinthæi, & Corinthiaci. Ouid. lib. 15. Iamq; Corinthiaci carpebam littora ponti. Cypselidæ, à Cypselo Ixionis filio. Verg. in Cyri: Cypselidæ magni, florentia regna Corinthi. Ephyræi, & Ephyræij, quoniam Corinthus primò uocabatur Ephyre. Lucanus lib. 6. Insedit castris, Ephyræaq; mœnia seruat. Isthmiaci, & Isthmij, ab Isthmo terra angusta prope Corinthum, quæ separat Aegæum mare ab Ionio. Statius lib. 2. Syl. Talis in Isthmiacos ploratus ab æquore portus. Cenchræi à Cenchro portu. Statius lib. 4. Theb. It comes, Inoas Ephyre solata querelas, Cenchrææq; manus.

Carthaginenses uocantur Tyrij, à Tyriis colonis, quos illuc adduxit Dido post Sichæi mortem. Vergilius. Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni, Carthago. Cadmæi, quoniam Tyrij & Phœnices descenderunt à Cadmo. Syll. libro 1. Sacri quum perfida pacti Gens Cadmæa super regno certamina mouit. Asdrubaliani, ab Asdrubale duce: uerbum est Sidonij. Elissæi ab Elisa Didone. Byrsici, quoniam Carthago prius dicebatur Byrsa, à corio. Sidonius: Spernis Elissææ Byrsica tecta domus.

Carthago ipsa uocatur Byrsa, & Chalcedon. Vergilius libro 1. Aeneid. Mercatiq; solum facti de nomine Byrsam. Claudianus in Eutropium: Bacchatus per operta tremor Chalcedona mouit.

Cretenses aliter dicuntur Cretæi. Vergil. libro 3. Aeneid. Tertia lux classem Cretæis sistet in oris. Cresij. Idem libro 4. Quam procul incautam nemora inter Cresia fixit Pastor agens telis. Cressi. Idem libro 5. Cressa genus Pholoë. Gnosij à Gnoso urbe Cretæ. Vergilius lib. 6. Aeneid. Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna. Gnosiaci. Ouid. libro 8. Gnosiacæq; hæret comes inuidiosa carinæ. Dictæi à Dycte urbe Cretæ. Verg. libro 3. Aen. Dyctæa negat tibi Iuppiter arua. Lyctij à Lyctio urbe Cretæ. Verg. lib. 3. Aenid. Et Salentinos obsedit milite campos Lyctius Idomeneus. Cydonæi, Cydonij, & Cydoniaci, à Cydone urbe Cretæ. Ouidius libro 8. Armaq;, equosq;, habitusq;, Cydonæasq; pharetras. Statius libro 4. Theb. Terga Cydoniaca Choritos arundine pulsat. Ariadnæi ab Ariadne Minois filia. Minoij à Minoë rege. Ouid. in Epist. Phedræ: En ego nunc ne forte parum Minoia credar. Androgenæi ab Androgeo filio Minois. Gortynij, & Gortyniaci, à Gortyna urbe.

Statius libro 4. Theb. Arbiter hoc dura uersat Gortynius urna. Dorici, & Dorienses, quoniam tempore belli Troiani Dorici uenerunt in Cretam, duce Althemene, ibiq; decem urbes condiderunt.

Creta insula aliter uocatur terra Curetis, à Curetibus, qui in ea habitarunt. Ouid. lib. 8. Vt egressus ratibus Curetida terram Contigit. Terra Gortynis uocatur etiam Aëria, & Macaros. Plinius lib. 4. Maleotes Crates primum Aëriam dictam, deinde posteri Curetim appellauere: & Macaron nonnulli à temperie cœli appellatam existimauere.

Cumani aliter Cumæi, Chalcidici, Euboici.

Capitolium, sedes Tarpeia, Templum Iulium.

Cares aliter Bubasij. Ouid. lib. 9. Bubasides uidere nurus.

Colchi, Colchiaci, Phasiaci, Aætæi, Aeæi, Acætij, Cytæi.

Cynosura, Helyce, Arctos, Parrhasis ursa.

Corsica, Cyrnos. Plinius: In mari Ligustico est Corsica, quam Græci Cyrnon appellauere.

Carmentis, Nicostrata.

Cantabri Cantabrici.

Cappadoces Cappadoci.

Carteia urbs Hispaniæ Tariffa.

Delos, Ortygia, à multitudine Coturnicum. Verg. lib. 3. Aen. Linquimus Ortygiæ portus.

Danubius, Ister, Adubanus.

Dyrrachium, Epidamnum. Plinius: Epidamnum colonia propter inauspicatum nomen à Romanis, Dyrrhachium appellata.

Diana, Cynthia, Luna.

Dido, Elysa, Phœnissa. **Dalmatæ,** Dalmatici.

Euboici, Capharæi, Abantij, Tanagræi à Tanagreo Euboiæ ciuitate. Statius lib. 9. Prima Tanagræum turbauit arundo Corœbum.

Epirotæ, Epirotici, Leucadii, à Leucade promontorio: Actij & Actiaci, ab Actio oppido: Phocæi, Phocaici, Chaonij, Dodonigenæ uerbo Sidonij, Molossi, Pyrrhidæ, idem.

Epyrus, terra Chaonis.

Euboia, terra Eubois. Statius in Achil. Quatitur naualibus Eubois Ora. **Chalcis,** Abantis.

Equus Troianus, equus Durateus, Epei machina.

Eduenses, Edui, Augustodunenses.

Euphr

Euphrates, Pixyrates. Autore Plinio.

Elis, Epia. **Elienses**, Elæi, Epei.

Flora, Chloris, Zephyritis, dea florum, uxor Zephyri.

Furiæ, Eumenides, Diræ, Erynnies.

Græci, Graij, Graiugenæ, Argæi. Virg. in opusc. Septima iam Argæis stabulis impensa laboris. Argiui, Argolici, Dorici, Dorienses, Pelasgi, Pelopeij, & Pelopeiadæ, à Pelope filio Tantali. Virg. lib. 2. Aen. Vltro Asiam magnam Pelopæa ad mœnia bello Venturam. Stat. lib. 10. Ad patrias fusæ Pelopeides aras. Achillei, & Achillidæ ab Achille. Argolæ apud Euripidem. Achei, Achiui, Achaici, Inachi, Inachij, Inachidæ, ab Inacho Argiuorum rege, patre Isidis. Ouid. lib. 5. Fast. Littus ad Inachium puluis inanis eam. Statius lib. 1. Theb. Qua nostræ cecidere animæ stupet Inacha pubes. Idem lib. 5. Lectiq; potentes Inachidæ. Agamemnonij, Agamemnonidæ ab Agamemnone. Virg. lib. 6. Aen. At Danaûm proceres, Agamemnoniæq; phalanges. Acrisionæi ab Acrisio rege Argiuorum, Abantis filio. Ouid. libro 5. Metamorph. Acrisionæas Prœtus possederat arces. Abantæi, & Abantiadæ, ab Abante Argiuorum rege, patre Acrisij: Ouid. lib. 15. Nuper Abantæis templo Iunonis in Argis. Thyestæi à Thyeste. Mycenæi à Mycenis urbe. Ouid. in Epist. Briseidis: Nulla Mycenæum sociasse cubilia mecum Iuro. Menelaæi, à Menelao. Phoronidæ, & Phoronæi, à Phoroneo Inachi filio, & Argiuorum rege. Statius lib. 2. Syl. Isi Phoronæis quondam stabulata sub antris. Persæi, à Perseo Acrisij nepote. Statius lib. 1. Theb. Persæos alter in agros Scinditur. Danaæi. Idem: Tunc sedet Inachias urbes, Danaæaq; regna. Dolopeij à Dolopibus Græciæ populis. Val. Flac. Vidisse putant Dolopeiaq; busta. Iasidæ, ab Iasio Argiuorum rege. Tantalidæ, à Tantalo. Achillæi & Achillidæ, ab Achille.

Græcia, Achaia, Dulichia, Hellas, Idem.

Galli, Gallicani, Galligenæ, Galatæ, Sequanici, Sequanidæ.

Garamantes, Garamantici.

Gigantes, fratres Phlegræi, Titanes.

Gorgon, Medusa.

Gratiæ, Charites.

Gorgoris, Habis.

Gades, Gadera, Cotynusa.

Hispani, Iberi, Iberici, Iberiaci. Virg. lib. 7. Tyrrhenoq; boues in flumine lauit Iberas. Sidonius: Terrarum indigenas Ibe-

ricarum. Syllius lib.12. Omen Iberiacis uicta Carthagine terris. Beticolæ, & Betigenæ. Syllius lib.1. Beticolasq; uiros spatiis agitabat iniquis. Idem lib.9. Betigenæq; uiri celsus media ipsa coërcet. Hesperij, Tartesij, & Tartesiaci, à Tartesso urbe Gadibus uicina.

Hispania, tellus Tartesia, Iberia, Idem.

Hyrcani, Caspij.

Hyades, Suculæ.

Heraclæa, Syris, Trachin, autor Plinius.

Italia, Hesperia maior, ab Hespero Atlantis fratre. Oenotria ab Oenotro rege Sabinorum. Vergilius: Est locus, Hesperiam Graij cognomine dicunt. Oenotrij coluere uiri, nunc fama minores Italiam dixisse ducis de nomine gentem. Idem lib.7. Hanc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus In dubiis responsa ferunt. Latium, quòd ibidem Saturnus latuerit, Arma Iouis fugiens & regnis exul ademptis. Idem Virgilius lib.8. Latiumq; uocari Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris. Saturnia à Saturno. Ouid. lib.1. Fast. Inde diu genti mansit Saturnia nomen. Dicta quoque est Latium terra latente deo. Terra Ausonis; & Ausonia, ab Ausone Vlysis filio. Ouidius lib.2. Fast. Captaq; erat lyricis Ausonis ora sonis. Terra Italis. Ouid. lib. de Ponto: Mœstisq; cadentes Excepit lacrymas Italis ora genis.

Itali, Italidæ, Italici. Ouidius lib.14. Littore in Italico Messenia mœnia contra. Laurentes, Lauinij, Laurenti, Tyrrheni, Laurentij, Latiales, Ausones, Ausonij, Ausonidæ, Lucanus lib.9. -Grata uice mœnia reddent Ausonidæ Phrygibus.

Infernus, Infernalis, Auernus, Auernalis, Tartareus, Herebeus, Plutonius, Cocytius, Acherusius, Phlegetontæus, Stygius, Acherontæus, Lethæus, Orcius.

Indi, Indici, Gangetici, quòd prope Gangem habitent. Syllius lib.3. Hinc laxos arcus olim Gangetica pubes Summittet. Dicuntur etiam Nysæi, à Nysa urbe Indiæ. Idaspæi, ab Idaspe. Sidonius: Frangat Idaspæas aris impactus Erithras.

Illyrici, Illyrij, Taulantij. Syllius lib.15. Quaq; per Illyricum Taulantius incola littus.

Inarime, Aenaria, Pythecusa. Autore Plin. Aenaria, à statione nauium Aeneæ. Hodie uocatur Ischya.

Iudæi, Iudaici.

India, terra Gangetis, terra Euphratis, Euphratidis. Sidonius: Ripa Euphratide uix putat tuendam.

Ilua

Ilua insulæ, Aethala.

Iphigenia, Iphianaßa. Lucretius: Iphianassæo turparunt sanguine fœdè.

Iason, Aesonides, ab Aesone patre.

Lydi, seu Lydij populi maioris Asiæ, aliter uocantur Mæonij. Mæones, & Mæonidæ. Virg. lib. 8. O Mæoniæ delecta iuuẽtus. Idem lib. 11. Ducis exemplum euentumq; secuti Mæonidæ incurrunt. Item & Mæonici. Ouid. in Epist. Deianiræ, Mæonicas inter calathum tenuisse puellas, Ethrusci, & Thyrrheni, quoniam Tyrrhenus Atys filius colonos ex Lydia duxit in Italiæ regionẽ, quæ nũc uocatur Ethruria. Gygei, à Gyge rege, ut Crœsij à Crœso. Statius li. 12. Si patriũ Marathona metu, si tecta leuasti Crœsia.

Lydia uocatur Tyrrhenia, Mæonia. Ouid. lib. 14. Concurrit Latio Tyrrhenia tota.

Laconia prouincia in Peloponneso, aliter uocatur Oebalia, & Tænaris à Tænaro promontorio. Ouid. in Epist. Paridis: Tænaris est clasśi terra petita meæ. Idem in Epist. Helenæ: Excepit portu Tænaris ora suo.

Lacones ipsi, seu Laconici uocantur Oebalij, & Oebalidæ. Ouid. lib. 1. Fast. Protinus Oebalij retulit arma Tati. Statius lib. 5. Theb. Ambiguo uisus errore lacessunt Oebalidæ gemini. Therapnæi à Therapnis urbe Laconiæ, patria Helenæ. Ouid. lib. 5. Fast. Prima Therapnæo feci de sanguine florem. Tænarij, & Tænaridæ, à Tænaro promontorio.

Libya, terra Libyssa. Idem libr. 9. Terræq; in fine Libyssæ.

Libyci, Libysśini. Marmarici, à Marmarica regione Africæ. Syllius lib. 3. Marmaricis ales populis responsa canebat. Nasamonij, & Nasomoniaci, à Nasamonibus populis Libyæ.

Liguria, ora Ligustica idem.

Lycij, Pataræi, quoniam Patara est urbs Lyciæ. Statius lib. 1. Theb. Seu te Lyciæ Pataræa niuosis Exercent dumeta iugis.

Locrenses, Hesperij, Ozolæ.

Lucani, Tanagræi, à Tanagro fluuio Lucaniæ, Statius: Tanagræumq; Phalantum.

Latini, Faunigenæ. Syllius lib. 8. Faunigenæ socio bella inuasere Sicano.

Lucifer, Veneris stella, Phosphorus, Cythereius ignis. Syllius lib. 12. Haud secus Oceano rediens Cythereius ignis. Vesper, Vesperugo, Hesperus, Sydus Veneris.

Lacedæmones, Lacedæmonij, Tyndarei, à Tyndaro rege

Oebaliæ,

Ocbaliæ, & Helenæ patre. Vnde & Syllius Tarentum uocat Tyndarium. Sapartani, Spartiaci, Spartiatæ. Sidonius: Spartiatæ rupium uariatarum posuere crustas.

Lacedæmon Sparta. Idem.

Ligures, Ligustici. Ligustij, Genuenses. Idem Sidon. Qui Ligustis, Euganeisq; montibus oriebantur.

Lipara insula, prius Longonis, & Meligunis uocabatur. Autor Plinius lib.3.cap.8.

Leucadia, peninsula, prius uocabatur Neritis. Idem autor.

Lutecia, Parrhisij, idem.

Mantuani, seu Mantoi, dicti sunt à Manto Tyresiæ filia. Aliter uocantur Bianorei, & Bianoridæ, à Bianore Mantus filio, qui aliter uocatur Ocnus. Vergilius in Buc. -Namq; sepulcrum Incipit apparere Bianoris. Ocnæis ab ocno filio Mantus. Stroza filius: Orbita ab Ocnæis euexit ad astra lacunis. Minciadæ & Mincigenæ à Mincio fluuio propinquo. Pontanus: Vos Minciadæ uos ò mihi manes Este boni.

Melosſi, Epirotici, Chaonij, Leucadij, Idem.

Misij, Theutrantæi, Theutrantij.

Messenij, Pylij.

Megarenses, Megarici, Lelegij. Ouid. lib. 8. Meta. Interea Minos Lelegia littora uastat.

Mercurius, Hermes.

Macedones, Pallenæi à Pallene urbe, ubi gesta est Gigantomachia. Statius lib.4. Syl. Et Pallenæos Phœbũ laudare triũphos.

Mediolani, Mediolanenses, Insubres. Placet hic obiter aperire etymum dictionis huius Mediolanum. Nam non temere reperias, qui hoc edisserat. Certum est imprimis urbem hãc à Gallis conditam: cuius fundamentis iaciendis dum excauarentur fossæ, ferunt in terræ uisceribus inuentam fuisse (mirum dictu) suem dimidiatim lanatam, à quo portento inditum sit Mediolanæ urbi nomen: ad quod allusit Claudianus de nuptiis Honorij & Mariæ scribens: Continuò sublime uolans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ suis ostentantia pellem Peruenit. Item Sidonius, Rura paludicolæ temnis populosa Rauennæ, Et quæ lanigero de sue nomen habet.

Messana, Zancle.

Marsi, Celenæi. Statius libr.2. Theb. Fœda Celenæa committere prælia buxo.

Mare rubrum, Erythræum.

Milet

Miletus, Lelegeis, Phitiusa, Anactoria. Autor Plinius.

Mars, Mauors, Marspiter, Gradiuus.

Minerua, Pallas, Athena.

Musæ, Camœnæ.

Neapolitani, Parthenopæi.

Neapolis, Parthenope, Eubois. Statius libr. 1. Syl. Nitidum consurgat ad æthera tellus Eubois.

Nasamones, Nasomonij, Nasamoniaci.

Normani, Neustrici.

Normania, Neustria.

Neptunus, Ennosigæus.

Niobe, Tantalis à Tantalo patre.

Nilus, Melo.

Naxos, Dia. Catullus: Nãq; fluentisono prospectãs littore Diæ.

Orientales, Eoi, Auroræ populi: Memnonij à Memnone Auroræ filio. Nabathæi, à Nabathea regione. Ouid. lib. 1. Metam. Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit.

Occidentales, Occidui. Ouid. Vesper & Occiduo quæ littora Sole tepescunt. Tartessij à Tartesso urbe Gadibus propinqua. Ouid. lib. 14. Presserat occiduus Tartessia littora Phœbus. Tartesiaci. Syllius libro 6. Iam Tartessiaco quos soluerat æquore Titan, Hesperij.

Parthi, Parthici, Achæmenij, & Achæmenidæ, ab Achæmene rege. Ouid. lib. 4. Metam. Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus. Arsacidæ, ab Arsace primo Parthorum rege. Luca. lib. 1. Plus illa uobis acie quàm creditis, actum est Arsacidæ.

Phaëthontiades, Climeneides, à Climene matre, Heliades à patre Sole, qui helios Græcè dicitur. Ouid. ad Liu. Sic fleuit Climene, sic & Climeneides altæ.

Phocæi, Phocenses, Phocaici, Cyrrhæi, Castalij.

Padus, Eridanus, Phaëthontius amnis, à Phaëthonte ibidem submerso. Syll. lib. 7. Nunquàm Phaëthonthius amnis Sanguinea Pontum curuasset decolor unda. Padosa, Messanicius, Bodincus. Vide causam horum nominum apud Plin. lib. 3. cap. 15.

Puteolani, Dicarchæi, à iustitia administrationis. Syllius lib. 8. Prole Dicarchæa multo cum milite Graia.

Petragorij, Petragorici.

Persæ, Gazetici, nam Gaza Persarum est opulentia. Sidonius: Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna.

Pannonia, Pannonis.

Pestum, Posidonia. Autor Plinius.

Parcæ, deæ fatales, fata.

Phœnices, Pygmalionæi, Agenoridæ.

Pella urbs Macedoniæ, Bunomus, Bunomea.

Parnasus, Larnasus prius dicebatur.

Penelope, Icaris, Icariotis.

Piratæ, Cilices.

Pictones, Pictauenses.

Peloponnesus, Apia, Pelasgia, arx Helladis.

Romani, Romulei, Romuli, Romulidæ. Aeneadæ ab Aenea: Iulæi ab Iulo. Lucanus libro 1. Phrygiiq; penates Gentis Iuleæ. Latiales, Romulares.

Scythæ, Scythici, Riphæi. Vergil. lib. 2. Georg. Gens effræna uirûm Riphæo tūditur Euro. Mœotici à Mæotide palude. Thermodontei & Thermodontiaci, à Thermodonte fluuio. Statius libro 12. Thermodontiaco lætum remeare triumpho. Borysthenidæ ab eiusdem regionis fluuio. Mæotij, Tanaitici, à Tanai fluuio. Sidon. Telluris Tanaiticum rebellem. Bosphorani. Idem: Plaudentes stupuere Bosphorani. Sacæ, Aramei. Plin. lib. 6. Vltra sunt Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere à proxima gente. Antiqui Arameos.

Sicilia, Sicania, Trinacria, Trinacris, Triquetra, Triquetris uocatur. Ouid. lib. 5. Metamor. Vasta Gigantæis iniecta est insula membris Trinacris. Stat. li. 2. Serm. Quid militibus promissa Triquetra. Lucre. lib. 1. Insula, quam Triquetris terrarū gessit in oris.

Siculi, Sicani, Sicanij, Lilybæi à Lilybæo promontorio. Vergil. lib. 3. Aeneid. Et uada dura lego saxis Lilybæia cæcis. Ennæi ab Enna urbe. Lyparei, & Lyparenses, à Lypara insula. Sidonius: Strauit sub Lyparensibus caminis. Taurominitani à Tauromínio monte Siciliæ. Arethusij, & Arethusæi, ab Arethusa fonte Siciliæ. Sil. lib. 14. Erigitur subitas in spes Arethusia proles. Claudian. lib. 2. de Raptu: Quas Arethusæi latices, quas aduena nutrit Alpheus. Agathoclæi ab Agathocle rege Siciliæ. Silius lib. 14. Hic Agathoclæis sedes ornata trophæis. Aeolij, Drepanitani, à Drepano promontorio iuxta Siciliam. Sidonius: Agonem Drepanitanum Troianæ superstitionis imitari. Catanenses à Catana urbe Siciliæ, de qua Sillius lib. 14. Tum Catinæ nimium ardenti uicina Typhœo.

Syrij, Palæstini, Orontæi.

Syracusani, Syracusij, Arethusidæ.

Scythia, Mæotis ora.

Samos, Parthenia.

Salaminij, Salaminiaci.

Sabini, Sabelli, Sabellici, Samnites.

Sardinia, Ichnusa, Syllius libro 12. Inde Ichnusa prius Graiis memorata colonis Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens Herculis, ex sese mutauit nomina terræ. Sandaliotes.

Strophades, Plotæ.

Symplegades, Cyaneæ.

Syria, Palæstina, Iudæa, Phœnicia.

Sardinij, Iolenses.

Sarmatæ, Sauromatæ.

Troiani, Troes, Troici, Troiugenæ, Erichthonij, ab Erichthonio filio Dardani. Vergil. in Culice: Vrit Erichthonias oriens non ignibus arces. Idem: Erichthonias prostrauit funditus arces. Idæi ab Ida monte. Ilij, Iliaci, Iliadæ, Aeneadæ, Hectorei, Hectoridæ, Dardani, Dardanij, Dardanidæ, Sigæi, Teucri, Teucrigenæ, Phryges, Phrygij, Rhœthei, Pergamæi, Laomedontæi, Laomedontiadæ, Anchisæi, Anchisiadæ, Priamæi, Priamidæ.

Troia, Teucria, Ilion, Ilios, Dardania, Pergamus. **Troades,** Iliades, Teucrides, Dardanides: mulieres Troianæ.

Thessalici, Thessalidæ, Iolchiaci, ab Iolcho Thessaliæ ciuitate. Vergil. in Cyri: Regis Iolchiacis animum defigere uotis. Meliboei & Melibenses, à Melibœa urbe Thessaliæ. Pagasæi, à Pagasa urbe. Ouidius lib. 7. Iamq; fretum Minyæ Pagasæa puppe secabant. Atratij, Atracidæ, ab Atraco, qui magicas artes ibidem edocuit. Peneij, à Peneo fluuio. Ouidius lib. 12. Exigit Atracides, Peneiaque arua pererrat. Lapytheij, à Lapythis populis Thessaliæ. Idem Ouidius: Et tum Lapytheia tecta Intrarant. Pelethronij, à populis eiusdem nominis. Peliaci, à Pelio monte. Ouidius lib. 1. Fastorum: Summaq; Peliacus sydera tangat apex. Pheræi. Senc. Pastor Pheræos Delius pauit greges. Amphrysiaci, ab Amphryso fluuio. Statius lib. 1. Syluarum: Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. Pharsalij, Pharsalici. Lucanus lib. 6. Qua iuga deuexus Pharsalica porrigit Hęmus. Hæmonij, Hæmonidæ, Magnesi, Magnesij. Horatius lib. 3. Carm. Magnessam Hippolytem dum fugit abstinens. Valer. Flaccus libro 6. Stant littore fixi Hæmonidæ. Larissæi, à Larissa. Centauræi, à Centauris. Statius: Sperchiusq; minax, centauræusq; Lycormas. Lapythonij, à Lapythis. Idem Statius: Confudere modos puerum, Lapythonia nympha,

nympha. Ossæi, ab Ossa monte. Statius lib. 12. Nec Ossæi bello cecidere bimembres. Pholoëtici à Pholoë. Sidonius: Non sic Pholoëtica monstra, Atque Peletronios Lapythas Semeleius Euan Miscuit. Aemathij, Philippæi, à Philippis campis Thessaliæ. Lucanus: Romanas acies iterum uidere Philippi.

Thraces, Thracij, Thraicij, Mantini, à Mantinis Thraciæ populis. Vergil. in Cyri: Vos ô Mantina si qui de gente uenitis. Ismarij, ab Ismaro monte. Pangæi, à Pangæo Thraciæ promontorio. Ouidius lib. 3. Fasto. Iamq; erat ad Rhodopen Pangæaq; flumina uentum. Odrysij à populis eiusdem nominis. Rhodopeij, à Rhodope monte. Abderitani, ab Abdera urbe Thraciæ. Martialis libro 10. Abderitanæ pectora plebis habes. Bistones, Bistonij, Bistonidæ, à Bistone fluuio. Oeagrij, ab Oeagro fluuio Thraciæ. Hinc Orpheus Oeagrius. Aedoni, ab Aedone Thraciæ monte. Bosphorani, Bosphorei. Sidonius: Bosphoreis Elephas inglorius ora tributis. Borysthenidæ, à Boristhene fluuio Thraciæ. Bap. Pius: Mitior ad sæuos aura Borysthenidas.

Thracia, Bistonidis, Sythonis, terra Aedonis.

Thessalia, Hæmonia, Pharsalia, Aemathia, Aemathis, Thessalis ora, Driopis, Macedonia, Pyrrhea.

Tybris, Tyberis, Tyberinus, Albula. Ouidius lib. 2. Fasto. Albula, quem Tyberim mersus Tyberinus in undis Reddidit.

Thebani, Echionij, Echionidæ, ab Echione Cadmi socio. Ouidius libro 5. Trist. Victor Echionias si uir penetrasset in arces. Hiantij, & Hiantæi, Ismeni, Ismenidæ, ab Ismeno fluuio. Learchæi, à Learcho Athamantis filio. Ouidius libro 6. Fastorum: Mœsta Learchæas mater tumulauerat umbras. Athamantæi, ab Athamante. Cadmæi, à Cadmo. Labdatij, & Labdacidæ, à Labdaco rege patre Laij. Statius lib. 2. Thebaid. Labdatiumque ducem præmissæ consona nocti. Ogygij, Ogygidæ, ab Ogyge rege. Teumesij, à Teumeso Bœotiæ monte. Statius: Subit ore cauo Teumesia cornus. Eryphilæi, ab Eryphile Amphiarai uxore. Statius lib. 4. Thebaid. Sic Eryphilæos aurum fatale penates Irrupit. Oedipodionij, Oedipodionidæ, ab Oedipo rege Laij filio. Statius libro septimo: Ast ego non proprio diros impono labori Oedipodionidas. Megarei, à Megara Creontis filia. Statius libro 12. Magno Megareia præceps Arua capit passu. Agenoridæ, ab Agenore patre Cadmi. Statius libro 12. Exanimes in terga reducit Pallor Agenoridas. Draconigenæ, à

dentibus serpentinis à Cadmo satis, quibus nati sunt homines armati. Sidonius: Quæq; draconigenæ portas non clauserat hosti. Eadem ratione uocantur Ophionij. Nam Ophis Græcè serpens dicitur Latinè. Seneca: Cadmæa proles, atque Ophionis ciuis. Amphionij, ab Amphione.

Tyrij, Sarrani. **Tyros**, Sarra.

Tartessus, Carteia.

Tempsa, Temese.

Thusci, Ethrusci, Tyrrheni.

Taurus, mons, Imaus, Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Pharphariades, Choatras, Oreges, Oroandes, Nyphates. Autor Plinius lib.5.cap.27.

Veneti, Eneti.

Zephyrus, Fauonius.

AVIVM NOMINA.

Aquila, alitum regina dicitur, quòd altissimè uolet: ideoq; armigerum Iouis eam poëtæ uocant. Congreditur magnis animalibus, ut ceruo, cuius cornibus insidet, puluerulentas alas de industria concutiens, ut uisu & oculis præpeditus decidat in cursu, mortuusq; fiat præda. Ferunt Aquilæ pennam aliis etiam rebus consertam non putrescere. Pullos suos probat ad Solem, quem si sustinere nequeant, ut degeneres excludit. Oppetit non senio, nec ægritudine, sed fame. Crescens enim rostri superioris aduncitas impedit, ne cibum queat capere. Quum senuit, grauantur eius pennæ & oculi. Cui rei ut medeatur, quærit fontem, calorem in se colligit, & sanatur. In fontem ter se mergit, eoq; modo redire fertur ad iuuentutem. Hinc psalmographus: Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua. Plutarchus in Mario scribit, Aquilam geminos tantùm pullos parere. Propterea nonnulli mentitum asserunt Musæum, qui scripsit Aquilam tres pullos parere, duo substrahere, & unum alere. Aquilarum genera sex sunt, teste Plinio. Melenatos, colore nigricans, minima manitudine, quæ sola Aquilarum fœtus suos alit, cæteræ fugant. Conuersatur in montibus. Secundi generis Pigargus, albicante cauda. Tertij Morphos, cui uita est circa lacus, nigerrima est aquilarum, prominétiore cauda. Testudines frangit è sublimi iaciendo: qua sorte periit Aeschilus poëta. Quarti Percepterus, uel Pernocterus, morans per lacus, specie uulturina, alis minimis, reliquas magnitudine antecellens, sed imbellis, & degener, nam succumbit coruo. Eadem ieiunæ semper auiditatis est, & querulæ murmurationis. Sola Aquilarum

rum exanima fert corpora. Cæteræ quum occidere, considunt. Quintum genus Halietus ceruice magna, lata cauda, circum mare uersatur. Sextum Gnesion magnitudine media, colore subrutilo, rarum aspectu. Reliquæ aues quas Aquila petit ad prædam, gregatim sæpenumero uolant, ut respersu pennarũ hostem excæcent. Nidificat in petris & arboribus. A meridiano tempore operatur & uolat. Prioribus horis ignaua sedet, donec impleantur conuentu hominum fora. Eius pennæ mistas auium pennas deuorant. Ex uolatilibus nunquã fulmine tangitur. Pugna est illi in draconem, qui propterea eius oua cõsectatur auiditate malefica.

Alcyones, aues septem diebus nidificant ante brumam, & totidem sequentibus pariunt. Duplex est earum genus: alterum uocale, arundinibus insidens: alterum mutum, ampliore corpore. Antiqui eas Alcedones uocabant. Dies illi septem, quibus pariunt Alcyonides, & Alcedonia uocantur. Ouid. lib. 11. Metamor. Perq; dies placidos hyberno tempore septem Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis. Est Alcyon paulò maior passere, colore nigro, & cæruleo, qui Cyaneus uocatur. Dum procellosum est mare, si Alcyonum oua obiiciantur, inducunt tranquillitatem. Ferunt insuper eas hanc à Ioue gratiam consecutas, ut in tempore solicitudinis suæ serenos XIIII. dies in hyeme accipiant. Hinc Propertius tempestate uexatus eas alloquitur, & inuocat libro 1. Et merito (quoniam potui fugisse procellam) Nunc ego desertas alloquor Alcyonas. Minores Alcyones canunt in arundinetis: Collo sunt gracili & procero: Rarò apparent, nec nisi circa solstitia, & in bruma, in aqua oua deponunt. Parituræ Alcyones nidum instar conchæ spinis incredibili duritia subtexunt, deinde ad mare deferentes, undis imponunt, atque illis se constipantes, dum uehuntur, fœtificant. Piscibus uiuunt. Pariunt oua quina.

Aedon Græcè, nobis Luscinia dicitur. Calphurnius: Vocalem superet si turpis Aëdona bubo.

Aegocephalus, auis est lyene carens.

Alauda, plumam habet elatam in capite instar Galeritæ. Vnde & Galerita à Græcis dicitur Corydalus: uocabulo Gallico Alauda. Hanc Plinius & Tranquillus aiunt Legioni dedisse nomen, quæ Alauda uocabatur. De qua Cicero ad Atticum: Antonius, inquit, cum legione A laudarũ ad urbem pergere, pecunias municipiis comparare. Alaudarum duo sunt genera: alterum terreum, cristatum: alterum gregale, minore corpore, & sine crista.

Apiastra, auis meruit nomen ab apibus comedendis.

Ardea, auis dicitur uelut ardua, quòd in sublime uolet. Vergilius: - Notásq; paludes Deserit, atq; altam supra uolat Ardea nubem. In mediis arenis tristis imbrem indicat, & etiam quum altior uolat. Lucanus lib.5.- Quoq; ausa uolare Ardea sublimis pennæ confisa natanti. Eius tria sunt genera. Pulla natura sagax & uictus prouida, colore prauo. Reliqua duo pulchro. Ardeam Gaza Erodium uocat.

Asterias, auis est ex Ardearum genere, dicta à colore astrorum. Docilis est humanæ uocis, frequens in Aegypto.

Attagen, seu attagena auis Asiatica inter cibos electiles quondam numerata est, maximè quæ in Ionia nascitur, autore Gellio. Hinc Attagen Ionicus uocatur. Plinius: Attagen maximè Ionius celebratur, uocalis aliàs, captus uerò obmutescens, quondam existimatus inter raras aues.

Achantis, auis est stridula, quæ pascitur spinis & carduis. Vnde & Carduelis dicitur. Verg. lib.3. Georg. Littoraq; Alcyonem resonant, & Achantida dumi. Gaza Ligurinũ interpretatur.

Accipiter, auis est rapax & prædatoria, dicta ab accipiendis auibus. De qua Martialis: Prædo fuit uolucrum famulus nũc aucupis idem Decipit, & captas non sibi mœret aues. Imbelles uolucres insectatur, ut columbas. Aucupatur hæc uolucris quadam societate cum homine, maximè circa Amphipolim Thraciæ, ubi homines ex syluis & arundinetis excitant aues, illi superuolantes deprimunt. Captas cum iis diuidunt aucupes. Iones Cymindin uocant. Accipitrum genera XVI. ponit Plinius. Circon claudum altero pede, prosperrimi augurij nuptialibus negotiis & rei pecuariæ, Triorchem à numero testium, Buteonem Romani uocant. Esalona Græci uocant, qui solus omni tempore appareat. Varius est omnium in præda modus. Alij non nisi ex terra auem rapiunt. Alij circa arbores uolitantem. Alij sedentem in sublimi. Aliqui uolantem in aperto. Accipitres Massiliæ humi fœtificant, nec alibi nascuntur. Non comedunt auium corda. Nocturnus accipiter Cymindus uocatur, rarus in syluis, minus interdiu uidens. Bellum gerit internecinum cum Aquila. Odit hæc uolucris & refugit radicem syluestris Asparagi. Propterea aiunt tutas esse uillaticas aues, si quis eam extruxerit in uilla.

Anthus aquatilis est magnitudine Frigillæ.

Argatylis auicula est, nidum filis lineis intexens aditu angusto.

Anseres stomacho sunt calidissimo: Gaudẽt herbis riguis, & frigidis:

frigidis: Laurum non attingunt. Cor eorum olim fuit laudatissimum inter mensarum cupedias. Scipio uel Metellus, aut ut alij malunt, Sesius, primus docuit anseris iecur esse optimi saporis. Propter quod olim seruabatur in corte. Mart. lib. 3. Vagatur omnis turba sordidæ cortis Argutus anser, gemmeiq; pauones.

Alectorides aues rostro sunt oblongo, cursu agili, hominem amant. Capiuntur inter sepes hortorum & uinearum.

Anas iuxta paludes parit, & statim à partu aquas petit, aquilam formidat. Huius auis pectus tantum & ceruix gulæ dabatur. Martial. Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum Et ceruice sapit, cætera redde coquo. Volant Anates protinus in sublime, atque è uestigio cœlum petunt, etiam ex aqua. Purgant se herba siderite, quum quid molestum comederunt. Anates Ponticæ uenenis uiuunt.

Apodes carent usu pedum, specie sunt hirundinum, nidificant in scopulis. Cernuntur toto mari. Circunuolitant naues. Nulla his requies, nisi in nido, aut pendent, aut iacent.

Aematopodes, aues sunt aquatiles, peculiares Aegypto.

Aesalus auicula est, quæ oua corui frangit. Ouidius. Nescius assumptis Priamus pater Aesalon alis.

Alueo auis est nocturna maior gallo gallinaceo.

Asiones capiuntur saltatione quadam ridicula, quam scopam uocant. Maiores sunt noctuis, colore plumbeo, alis albo sparsis, duabus pennis à ciliis ad tempora pendentibus.

Auis incendiaria dicta est, quòd incendiis nascatur. Ea est inauspicatissima, Propterea ea uisa urbes quandoque lustratæ leguntur.

Bubo auis est feralis, debilis ad uolatum, in cauernis locisq; desertis commorans. Noctu uolitat solus: Deserta incolit, desolataq; & inaccessa loca. Non habet cãtum uocalem, sed gemitum. Propterea uisus in urbibus suspicionem affert, & portentum futuri mali. Quum Capitolium intrasset, Sexto Papellio Istro, & L. Pediano consulibus, urbs lustrata est. Plumæ sunt ei uelut aures. Bubonis pedes usti cum pulpagine herba auxiliantur contra serpentes. Eius cor impositum sinistræ mammæ mulieris dormientis efficit ut omnia secreta pronuntiet. Aiunt præterea febrentes ipsum in pugnam fortiores fieri. Item sanguine pulli bubonis crispari capillum. Cinis oculorum eius collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur.

Caladrius auis est albi coloris.

Caprimulgi, aues sunt maiores paulo merulis, eodem ferè aspectu, quæ nec interdiu uident, nec uidentur. Nocturno tempore sunt furaces. Dicuntur autem Caprimulgi, quòd stabula intrent, caprarumq; uberibus propter succum aduolent. Qua iniuria uber emoritur, & capræ cæcitatem contrahunt.

Carduelis, auicula est capite rubro, alis luteis, albo nigroq; distinctis. Semine carduorum pascitur, unde illi inditum nomen. Cardueles imperata faciunt. Autore Plinio, nec uoce tantum, sed pedibus & ore pro manibus.

Cassita, auicula est, quæ habitat & nidulatur in segetibus. Festiuus est de ea apologus apud Gellium lib.2.cap.29.

Cenchris, auis est ex accipitrum genere, quæ aliter à tinnitu uocis appellatur Tinungulus.

Cercos auis est de genere accipitrum, altero claudicans pede, quam aliter Buteonem dici aiunt.

Cicina, auis est nocturna.

Ciconiæ lingua carent. Nutriuntur à Thessalis contra serpentes, quos perimunt. Quonam è loco ueniant aut quo se referant, incompertū adhuc est: E longinquo uenire non dubium, eodem quo Grues modo: illas hyemis, has æstatis aduenas. Parentes senio confectos nutriunt insigni pietate. Propterea Aelianus ait eas deorū beneficio in quibusdam insulis conuerti in homines. Et Petronius Arbiter ciconiam uocat pietatis cultricē his uerbis: Ciconia etiā grata peregrino, hospita, pietatis cultrix, gracilipes, choralistria, Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis, Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo. Imago eius olim solebat insculpi in sceptris regum, quò eorum pietas & industria indicaretur. Veniunt Ciconiæ è longiquo eodem modo, quo grues. Abituræ congregantur in loco certo, & sic comitatæ ut nulla sui generis relinquatur, nisi fortè captiua. Certaturæ in serpentes Origano herba se fouent. In Fidenate agro nidum non faciunt.

Circanea meruit nomen à circuitu quem facit uolitans.

Coccyx auis nidulatur semper in nidis alienis, maximè palumbium. Est de genere accipitrum, licet aduncos non habeat ungues. Procedit uere, occultatur ortu caniculæ. Aliter uocatur Cuculus. Interficitur à suo genere, mutat uocem. Parit singula oua, rarò bina. Subiicit pullos, quòd sciat se inuisam cunctis auibus, ac propterea non fore tutam generi suo stirpem opinatur, ni fefellerit.

Coturnix aliter dicitur Ortygometra à sono uocis. Hinc

etiam

etiam Delos Ortygia à Coturnicum multitudine. Coturnicibus ueneni semen gratissimus est cibus. Propterea damnatæ sunt mēsis, tum etiam propter comitialem morbum, quem solæ animalium sentiunt præter hominem. Ad nos antè ueniunt quā grues. Terrestres sunt potius quàm sublimes. Nidulantur in segetibus aut gramineis locis. Austro non uolant, aura tamen uehi uolunt propter modicas uires, & pondus corporum. Quum redire uolunt, comitatum solicitant, ne quam rapiat accipiter. Eas uulgus nunc appellat Qualeas.

Curruca auicula est, quæ alienos pullos nutrit, suos esse putans. Fouet enim oua Cuculi. Iuuen. Sat. 6. Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis Exsorbes.

Cygnus auis est candida, maior ansere, argutæ uocis, qui imminente morte dulcissimè cantat, & uelut funus propinquum deplorat. Ouid. Sic ubi fata uocant udis abiectus in herbis, Ad uada Mæandri concinit albus olor. Poëtæ fabulantur Cygnum fuisse amatorem Phaëthontis, postq; eius ruinam, mutatum fuisse in hanc uolucrem. Mitis est, infestatur ab aquila, cui tamen fortissimè resistit. Habitat in locis amœnis circa fluuios. Frequens est apud Caycū & Caystrū, ut docuimus in Cornu copiæ. Pythagoras opinabatur immortalem esse animam cygnis, ac propterea lætari imminente funere. Sacri sunt Apollini, ob præsagium finis. Mutua carne uescuntur inter se. De his Lucr. lib. 4.

Cypselus auis nidum facit ex luto in modum Cistellæ. Cypseli ab aliis uocantur Apodes. Nidificant in scopulis.

Cataractis, Iuba apud Plinium testis est, esse dētes oculosq; igneo colore, cætero candidas tradens. Duobus semper ducibus utuntur: altero qui ducat agmen, altero uerò qui cogat. Scrobes excauant rostro, inde crate consternunt & operiunt terra, quam prius egesserunt.. In his fœtificant. Binæ sunt fores omnium scrobibus. Orientem spectant, quibus eunt in pascua, occidentem, quibus redeunt. Aluū exoneraturæ subuolant semper, & contrario flatu. Eas habet insula, in qua tumulatus est Diomedes. Hinc Diomedæas aues nonnulli uocant, cuius ædem pleno gutture & madentibus pennis quotidie perluunt, & purificant. Propterea poëtæ fabulati sunt, Diomedis socios in earum effigies mutatos.

Chlorio auis, est uiridis, magnitudine turturis, quæ hyberno tempore non delitescit, sed æstiuo per solstitium apparet, malè uolat. Docilis est & ingeniosa, tota lutea.

Cynnamulgus auis Arabica, nidificat in surculis. Cynnami. Eius nidos accolæ nisi sagittis & plumbatis iaculis disiicere nequeunt, quod faciunt mercedis gratia.

Cliuinam quidam clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, Apud Nigidum Subis, quæ aquilarum oua frangat.

Cloreus auis est coruo inimica, cuius oua noctu exquirit, ut ille huius.

Commendatur fides & castitas **Cornicum** in matrimonio. Nam extincta consorte, alteri uiduitas manet impolluta. Propterea antiquitus in coniugiis uocabatur ad auspicium cōcordiæ & pudicitiæ. Noctuæ aduersantur cornices, inuicemq; oua sibi suffurantur. Inauspicatæ sunt garrulitatis: unde Vergilius: *Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.* Volantes pullos aliquandiu pascunt. Inauspicatissimæ sunt fœtus tempore, qui accidit post solstitium. Nucum duritiam si rostro perfringere nequeant, in altum uolantes, in saxa & tegulas iaciunt iterum ac sæpius, donec quassatam perfringere ualeant. Ardeolas amant. Cornicis cerebrum coctum, & in cibo sumptum, remedio est ad cerebri & capitis dolores. Si contra aquam clangores dederit perfundens sese, pluuiam præsagit. Verg. Tum cornix plena pluuiam uocat improba uoce. Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Corui media æstate sitiunt, in cuius initio profluuio uentris sunt obnoxij, propterea tunc abstinent ab humore. Eorum oua prosunt atrandis capillis. Tauros inuadunt, & ex omni corpore oculos appetunt maximè. Humanam imitantur uocem. Vnde & in historiis Romanorum legimus fuisse Coruum, qui Romanum populum nominatim salutaret, maximè Germanicū & Drusum Cæsares. Martialis propterea Coruum salutatorem uocat. In regionibus fœcundis gregatim uolant: in sterilibus bini. In cibi & escæ penuria, parentes senio confecti pullos concerpunt. Hinc adagium: Mali corui malum ouum. Chameleontem occidunt, qui ne uictoribus noceat, lauro infestum uirus extinguunt. Cloreum oderunt, cuius oua suffurantur. Esalon quoque auicula eorum oua frangit. Generant ante solstitium. Aegrescunt sexagenis diebus, Pariunt quinos, Ore coëunt. Inauspicatum præsagium afferunt, quum glutiunt uocem, uelut strangulati. Corui aquatici naturaliter caluent. Corui singultu quodam latrantes, & se concutientes, si continuauerint, uentos præsagiunt: Si uerò carptim uocem resorbebunt, uentosum imbrem.

Cinclus auicula est palmipes iuxta mare uiuens. Astuta est

hæc uolucris & difficilis captu. Capta nihilominus subitò mitescit. Culum continuò mouet, debilis est posteriore corporis parte. Propterea quum non sit aptus congerendo sibi nido, incubat alieno. Hinc prouerbio, Cinclos dicimus pauperes.

Corydus uilissima est auicula, quæ quum non sit canora, strepit tamen utcunque inter aues mutas. Hinc adagium natum, Inter indoctos etiam Corydus sonat.

Cissa auicula est imitatrix humanæ uocis.

Columbus propter genuinum timorem nidificat in summis locis. Fœtui plerunque indulget. Vnde sacer Veneri esse creditur. Parientibus fœminis mares subueniunt, & oua incubant, quum illæ nequeunt. Bina pariunt oua, primum mas, deinde fœmina. Fidem seruant in matrimonio. Mutua semper illis ante coitum est exosculatio. Nihil illis fœcundius, quadragenis diebus concipiunt, interuallum tantum ad æquinoctium facientes. Varro ponit duo genera Columborum, Agreste, quod in turribus & culminibus uillarum habitat: Domesticum, domi pascitur. Columbæ communem seruant domum. Nec nisi cœlibes & uiduæ relinquunt. Imperiosos mares, etiam iniquos ferunt. Nam tunc suspicio est adulterij, quamuis natura non sit. Tunc pleno gutture obmurmurant, & plerunque rostro feriunt. Facta demum conciliatione sese osculantur. Aequalis utrique sobolis amor. Hinc fœmina tardius ad pullos intrante oritur interdum castigatio. Quum bibunt, colla non resupinant. Largè bibunt iumentorum modo. Purgant se herba, quæ uocatur Helxine. Viuunt columbæ annis octonis. Legumina amant, quæ uocantur Craca. Amicæ sunt pauonibus, aquilis & accipitribus odiosæ.

Chenalopex dicitur ex uulpis & anseris forma, audax in felem & aquilam, à quibus infestatur. Fœtus tanta charitate complectitur, ut aucupi obuium sese offerat, quo fugæ tempus præbeat suis pullis. Frequens olim fuit apud Britannos, & in mensarum deliciis.

Crex auis est pugnax & ad comparandum uictum ingeniosa.

Certhia ingenio est audaci, uoce clara, nidificat in arboribus.

Cærulea auicula est saxatilis, colore sui nominis & tenui rostro. **Collurio** uescitur iisdem cibis quibus merula, capitur hyemali tempore.

Cepphus auis est multis operta plumis, exiguo corpore, quæ uociferatur pariens. Hinc adagium, Cepphus parturit. in eos qui magna pollicentur.

Drepa

Drepanis, auis eſt ſine pedibus, rariſsimè apparens.

Epops auicula eſt ſordida & criſtata, quæ aliter à ſono uocatur Vpupa.

Eſalos auis eſt de genere accipitrum, quæ apparet omni tempore. Aliter uocatur Buteo. Infeſta eſt coruo, cuius oua etiam frangit.

Egitus auicula eſt inimicitias cum aſino exercens.

Erithacus auis eſt ſolitaria, quæ nunquàm ferè in eodem ſaltu niſi una reperitur. Hanc Gaza Syluiam & Rubeculam interpretatur. De hac ortum eſt adagium, Vnicum arbuſtum haud alit duos Erithacos: in eos qui eodem munere concorditer fungi nequeunt.

Falco auis eſt rapax & prædatoria, curuatis & aduncis unguibus, de genere accipitrum. Varij autem generis ſunt Falcones: Eſt quem Britannicum uocant, aquilæ magnitudine, capreolos inuadens. Alium uocant Gyrofalcum, à gyro & circuitu, quo in minores utitur, ut eas agat in prædam. Tertium Montanum. Quartum Peregrinum, cuius generis Falcones nidificant in altis montibus. Quintum Gibboſum, quòd breuitate colli, & alis eminentibus, inſignis gibbo uideatur.

Ficedula nomen ſumpſit à ficubus quibus ueſcitur. Martialis: Quum me ficus alat, quum paſcat dulcibus uuis, Cur potius nomen non dedit uua mihi. Formam & colorem mutant ficedulæ. Hoc ſolū nomen habet autumno, Poſtea Melāchorphi uocantur.

Frigilla dicta eſt à frigore, quo cantat & uiget, æſtate moratur in locis calidis, hyeme frigidis.

Fulica auis eſt aquatilis degens prope ſtagna & lacus. Nomen ſumpſit à furuo colore. Paulò maior eſt columba. Pullos aquilæ ante tempus excluſos nutrit. Matutino clangore tempeſtatem præſagit, & quum ludit in littore. Verg. lib. 1. Geor. Quumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ.

Galerita plumam habet in ſimilitudinem galeri, unde & nomen ſumpſit. Ea aſſa & in cibo ſumpta colli uitium efficaciſsimè ſanatur. Autore Plinio.

Galgulus auis eſt, quam ſi inſpexerit affectus morbo comitiali, ſanari dicitur. Contrà uerò auis emori. Alitur ligno, frequens eſt in Peloponneſo.

Gallus nuntius eſt lucis, Latonæ charus, quòd ei parienti aſtiterit. Mortua fœmina oua incubat, gloriam ſentit, noſcit ſydera, it cubitum cum ſole, imperitat ſuo generi, & regnum, in quacunque

cunque domo fuerit, exercet. Certant inter se galli studio gloriæ: Canunt in uictoria, & se principes testantur. Victi occultantur, lucemq; & hominum aspectum refugiunt. Gradiuntur alta ceruice, & elatis cristis. Cœlum crebrò aspiciunt, in sublime falcatas erigunt caudas. Terrori sunt leonibus. Vnde Lucretius: Quem nequeunt contrà rapidi constare leones, Inq; tueri, ita continuò meminere fugai: Nimirum, quia sunt gallorum in corpore quædam semina, quæ quum sint oculis immissa leonum, Pupillas interfodiunt acremq; dolorem Præbent, ut nequeant contra durare feroces. Pugnacissimi galli olim nascebantur apud Tanagram, & Rhodum. Secundus honor fuit Melicis, & Chalcidicis, teste Varrone. Nobiles quondam habiti sunt in auguriorum obseruatione. Victoriam Bœotiis aduersus Lacedæmonios præsagiuerunt, quum tota nocte cecinissent. Castrati desinunt canere. Pergami omnibus annis gallorum, ceu gladiatorum, spectaculum publicè edebatur. Plinius scribit Alectorias gemmas repertas fuisse in uentriculis Gallinaceorum, crystallina specie, & magnitudine fabæ. Gallinacei non attinguntur uulpibus, qui iecur eius animalis ederint. Acini Ligustri sanant Gallinaceorum pituitas. Sacri sunt Soli, cui uenienti assurgunt, quo cum eunt dormitum, ut diximus. Contra serpentes & miluos pro gallinis dimicant. Vnicus gallus sufficit multis gallinis. Huius naturam scitè admodum & ingeniosè describit Politianus in Rust. dicens: Adde gregem cortis, cristatarumq; uolucrum, &c. De gallis item & gallinis uide Varronem lib.3. de re Rust. cap.9.

Gallinarum uaria sunt genera. Cortales, quæ corte aluntur, Rusticæ similes sunt ferè uillaticis, quæ decipiuntur ab aucupe. Numidicæ, uariis sparsæ plumis, aliter uocantur Meleagrides à Meleagri tumulo, quas poëtæ fabulantur ex filiabus Oenei (qui Meleagri fuit filius) mutatas fuisse in has uolucres. Albertus Magnus scribit, Gallinam fuisse apud Macedones, quæ duo de uiginti oua fecerit, & ex quolibet eorum duos susceperit pullos. Aiunt Gallinas non posse interfici ab aspide, quo die ciminum animalis fœtidissimi comederint. Villaribus Gallinis religionem inesse scribit Plin. Nam inhorrescunt edito ouo, seseq; excutiunt, & circumactæ purificant, aut festuca aliqua sese & oua lustrant. Gallinas saginare Deliaci cœpere. Vndecim annis ante tertium Punicum bellum lege C.Fannij consulis interdictum est, ne quid uolucrum in cœnis proponeretur, præter Gallinā unam, quę nó esset altilis. Gallinis inimicissima est pituita, maximè inter

mesis

messis & uindemiæ tẽpus. Pipire est gallinarum, ut boũ mugire.

Grues æstate aduenæ æthera tranant trianguli figura. Lapides pedibus librant contra uim uentorũ. Gerunt bellum cũ Pygmæis. Ducẽ quem sequantur eligunt. Habent & in extremo agmine dispositos, qui uicissim acclament, ne qua deesse uideatur: item qui gregem uoce contineant. Ex his nonnullæ excubias agunt nocturnas, lapillum pede sustinentes, qui lassatis somno decidens indiligentiam sono coarguat. Cæteræ dormiunt, capite subter alam condito alternis pedibus insistentes. De his Lucanus lib.5. Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt Poturæ te Nile grues, &c. Cæterũ grues silentio uolantes per sublime serenitatem præsagiunt. Festinantes uerò, tempestatem. Ferunt eos nullis omninò laboribus delassari, qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant. Purgant se grues iunco palustri. Dicũtur aliter Naupliadæ uolucres, & Palamedis aues: quoniam Palamedes Nauplij filius ex earũ ordine tres literas reperisse fertur.

Glottis quam Gaza Lingulacam uertit, linguã exerit. Quum peregrinatur, ducitur pœnitentia in uolatu propter laborem. Reuerti demum incomitatam piget, & sequi. Nec unquàm plus uno die cœpto uolatui insistit, & in proximo hospitio considit. Verùm inuenitur alia antecedente anno relicta. Simili modo in singulos dies, inquit Plin.

Graculi coluntur in Lemno propter locustas, quarum exitio, occurrunt aduerso uolatu. Loquaces sunt, & obstreperi. Graculæ annuum fastidium lauri folio purgant. Graculi serò à pabulis recedentes hyemem præsagiunt. Graculus ab Aristotele uocatur Coracias, à coruina nigredine, rostro tamen rutilo. Docilis est & facilè mansuescens.

Gauia uolucris est litoralis colore cinereo, nidificãs in petris.

Gryphem habet India, quadrupedem uolucrẽ recuruis unguibus, dorso nigrum: priori parte purpureum, alis albicãtibus, ore aquilino, igneis oculis, difficilem captu, nisi rapiatur pullus & inuolucer. Nidificat in altis montibus. Congreditur cuiuis ferè animali. Equis infestus est maximè. Aurum fodit apud Bactrianos in desertis locis, & propè accedentes abigit. Nidos ex eo sibi texit. Ad quod arripiendum numerosæ hominum turmæ simul eunt magno suo periculo. Superat elephantos & dracones, & omnia animalia, præter Tygridem, quam propter leuitatem nequit arripere.

Hirundines auiculæ sunt loquaces, & garrulæ, quæ auersæ

coëunt, præter naturam cæterarum auium. Deficiente Luna imbre sese perfundunt & humi obuoluuntur, donec materiam reperierint, qua nidũ sibi sternãt. Quinq; numero pariũt, quos magna nutriunt æquitate. Nã portionẽ singulis alternant, & distribuunt, habita ætatis ratione. Incipiunt enim à primo sensim ex ordine continuãtes ad minimũ natu. Si uiderint pullos suos nõ sat molliter iacere, lanam ab ouiũ dorso exerunt, & iacentibus substernũt. Quinetiã excæcatis herba quadã uisum restituunt. Aristoteles ait esse albas in Samo insula, quibus excæcatis lumen iterũ restituitur. Cecinna Volaterranus comprehensas Hirundines, nuntias belli mittebat amicis, in nidum pristinum redire solitas. Hybernis mensibus discedunt Hirundines. Solæ ex his quæ aduncos non habent ungues, carnibus uescuntur, Thebas non subeunt, quòd urbs illa sæpænumero capta sit. Constructos luto nidos stramento roborant. Inopia luti puluerem aqua pennis madefactum spargunt. Nidum ipsum mollibus floccis & culmis consternunt. Pullorũ excrementa magna munditia egerũt. Sunt nonnullæ, quæ ripas excauant, & in terra fœtificant. Non sunt obnoxiæ rapinis cæterarũ auiũ. Ex uolucribus indociles sunt Hirundines, ut ex terrestribus mures. Bis anno pariunt. Oriuntur ante delphini ortũ. Nã dephẽsæ intereunt. Tẽpestatẽ presagiũt, si iuxta aquã uolitantes ipsam penna sæpe percutiãt. Chelidoniã herbã inuenerunt, qua oculis pullorũ in nido uisum restituũt, erutis etiã oculis. Hirundinẽ sub tecto ne recipias. Adagium est, quo monemur, ut à conuictu & cõtubernio uerbosorũ hominũ caueamus.

Hybris, auis ex accipitrum genere rarò interdiu apparet. Nam tunc modicè uidet. Contra uerò uenatur noctu. Pugnat cum aquila acriter adeò, ut ambæ mutuo assultu implexæ quandoq; deferantur in terram.

Harpa, auis est bellum gerens cum Triorche.

Herodius, auis est littoralis frequens in Diomedæa insula. Vescitur conchis, quas per calorem discuneatas inuenit. Blanditur Græcis aduenis, ut nonnulli uolunt.

Ibis auis Aegyptia duplex est, Altera nigra, altera uerò Ciconiæ propè similis, quæ serpentibus uescitur. Cicero lib.1. de Natura deorum: Velut Ibes maximã uim serpentum conficiunt, quum sint aues excelsæ, cruribus rigidis, corneo proceroq; rostro. Auertunt pestem ab Aegypto, quum uolucres angues ex uastitate Libyæ uento Africo inuectas interficiunt, atq; consumunt. Ex quo fit, ut illæ uiuę nec morsu noceant, nec odore mor-

tuæ. Eam ob rem inuocantur ab ipsis Aegyptiis Ibes. Hæc auis aduncitate rostri per eam partem se perluit, qua ciborum onera reddi solent.

Immusulũ aliqui arbitrantur esse uulturis pullum. Massurius apud Pliniũ opinatur esse pullũ aquilæ, priusquàm albicet cauda.

Lagopus auis pedes habet leporino uillo, unde inditum illi nomen. Nam Lagos Græcè, dicitur lepus Latinè. Candida est reliquo corpore, & columbarum magnitudine. Mart.lib.7. Si meus aurita gaudet Lagopode Flaccus.

Larus, auis est nigra, habitans propè aquas in quibus degit, ut etiam in terra. Voracis & rapacis est naturæ, latoq; oris rictu. Hinc Larus hians, prouerbio dicitur homo auiditatis nimiæ.

Lusciniam Græci Philomelam uocant. Hæc dum oua quodam uelut sinu corporis & gremio fouet, spatiosæ noctis Laborem asiduis fallit canticis. Verno tempore frondescentibus arborum ramis dies xv. continuos persistit in cantu. Vnica hæc auis paruo corpusculo, paruulisq; faucibus uarios emittit cõcentus, & diuersa cantica, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Hæc auis cecinisse fertur in ore infantis Stesichori. Concertant inter se: uicta morte finit sæpe uitam, spiritu prius deficiente, quàm cantu. Iuniores uersus accipiunt, quos imitentur. Audiunt discipulæ intentione magna, uicibusq; recitant: Intelligitur in docente reprehensio & correctio. Durat hæc argutia xv. diebus. Aestu aucto, aliam habent uocem, non modulatam aut uariam. Mutatur & color: hyeme non cernuntur. Pariunt uere primo cùm plurimum sena oua. Hæc & alia multa habet Plinius, qui ingenium exercuit in luxuriosa tantillæ auiculæ descriptione. Idem ait, Cæsares iuuenes Luscinias habuisse Græco & Latino sermone dociles. Præterea meditantes in diem, & asiduè noua loquentes, longiore etiam contextu.

Linx auicula est, colore uario, lingua serpentina, quam mensura quatuor digitorum porrigit, unguibus grandibus, & stridula uoce. Hanc aliqui Torquillam uocant.

Mergus, nidificat in arbore ueris initio apud mare. Tempestatem præuidens reuolat ex æquore, & ad littus contendit cum clamore. Vergil. Iam sibi tum curuis malè temperat unda carinis, Quum medio celeres reuolant ex æquore mergi, Clamoremq; ferunt ad littora.

Merula sola uolat, & solitaria pascitur. Ex nigra rutescit. Canit æstate, hyeme balbutit, circa solstitium muta. Bis anno

parit

parit. Turdum amat.

Merops auis eſt, quæ alio nomine uocatur Apiaſtra à comedendis apibus.

Meropes contra naturam cæterarum auium retro uolantes feruntur. Rubentibus ſunt cruribus, & ore prælongo. Genitores ſuos reconditos paſcunt, pallido intus colore pennarum, ſupernè cyaneo, priori ſubrutilo. Nidificant in ſpecu ſex pedum defoſſa altitudine.

Monedula auis eſt auri & argenti furaciſsima, unde ſecundum aliquos etymum trahit à moneta, quam ſurripit. Ariſtoteles ponit tria eius genera, Graculum, Lupum, quæ parua eſt & paraſita: Tertiam palmipedem in Lydia, & Phrygia frequẽtem. Condit Monedula ſemina in theſauros cauernarum.

Motacilla auis, ſemper mouet caudam.

Miluus auium rapaciſsimus ſectatur etiam cadauera. Mas in hoc genere (ut Aelianus putat) non inuenitur. Fœmina Auſtro aut Euro ſeſe pandens concipit, & pullos parit. Inſidiatur pullis gallinaceis & Anſerinis. Molliter uolat. Latet hybernis menſibus, non tamen ante diſceſſum hirundinũ. Plinius ait, Miluos ſolſtitiis affici podagra. Flagrant odio coruorũ, & uulpium. Eorum iocinora efficaciſsima ſunt ad inunctiones omniũ uiciorum. De miluo, Mart. lib. 9. Hinc prope ſumma rapax miluus in aſtra uolat.

Memnoniæ aues quæ ad ſepulcrum Memnonis apud Ilium quotannis aduolant: ſpeciem habent accipitrum, carne tamen abſtinent.

Monticula auis longa cauda, nomen accepit à montibus, in quibus habitat.

Noctua auis eſt inauſpicata. Architrenius: Diuitibus ſupremus honos, prænuntia fati Noctua præcedit. Hæc Pyrrhi contra Argos copias mouentis inſidit haſtæ, & ſiniſtram ei portendit fortunam. Non cernitur in Creta. Noctu uidet, canit & uolat ſola. Ouid. lib. 11. Siquando luce uagantem Noctis auem cernunt. Martianus Capella: An mage noctiuidæ tibi traditur alitis uſus. Odioſa eſt cæteris auibus, in quas aſtuta utitur dimicatione. Nam maiore circundata multitudine, reſupina pedibus repugnat, collectaq; in arctum, roſtro & unguibus tota tegitur. Ei auxiliatur accipiter, fœdere quodam naturæ, inquit Plinius. Nigidius apud Plinium teſtis eſt, noctuas ſexagenis diebus hyemis cubare, & nouem uoces habere. Noctua in imbre garrula tempeſtatẽ præſagit. Contraria eſt apibus, ueſpis, crabronibus, & ſanguiſugis.

Eius cerebrum uel iecur cum oleo infusum prodest auriculis. Frequentes fuerunt Athenis noctuæ. hinc factum adagium, Noctuas Athenas mittere. In eos, qui potentioribus, & nullarum rerum indigis aliquid mittunt.

Nocticorax, seu Nycticorax, nocturnus appellatur coruus. Hæc auis nigra est, & sola clamat, habitatas domos refugit, desertas amat.

Onocrotalus auis est similis ferè cygno, quæ collum in aqua mergens, spiransq;, similem reddit sonum asinino ruditui. Quicquid comedit, in fauces congerit, diuq; continet. Martial. lib. 11. Turpe Rauennatis guttur Onocrotali. Onocrotalos habet Gallia septentrionalis oceano proxima.

Ophiomachus auis est dimicans in serpentes, unde accepit nomen.

Oenanthe auis status latebræ dies habet. Exoriente Syrio occultata, ab eiusdem occasu prodit.

Otus bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, Asionem Latinè uocant. Imitatrix alioqui auis, & parasita, & quodam genere saltatrix. Arripit quandoq; lapidem pondusculа, aut guttur arena replet, ut aduerso uentorum flatu uolet stabilita.

Otides similes sunt perdicibus, quæ præ pinguedine corporum, alis attollere sese nequeunt. Quapropter quum uideant se canum latratibus obnoxias, delitescunt inter frutices.

Oenas auis est magnitudine columbi, quæ capitur autumno.

Ortygometra est quam dicimus coturnicem, cuius uocem quum senserunt aucupes, parari discessum intelligunt.

Pelicanus ubi pullos suos necatos uidet à serpentibus, latus sibi fodit rostro, & educto sanguine uitam restituit mortuis. Hieronymus: Pelicani (inquit) quum suos à serpente filios occisos inueniunt, lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso corpora mortuorum sic reuiuiscunt. Volaterranus ait Pelicanum esse, quem Plinius Plateam uocat. Est autem Platea auis aquatilis, conchas deuorans, quas ubi calore uentris concoxit, euomit, ut postea discuneatas comedat facilius.

Perdices aues sunt salacissimæ. Oua deperdunt mares, ne cura incubatus Venerem impediat. Ad aucupes accedunt uelut deditionem facturæ, ut pullis tempus præstent ad fugam: quos ubi securos uident, proripiunt sese, eosq; sequuntur, & uoce acclamant. Fœmina paritura stipulis & multa terra se circumuallat ad-

uersus

uerſus inſidias. Septimo die pullos excludit. Parit oua x v. Sacra eſt Ioui & Latonæ. Paphlagoniæ perdices feruntur eſſe duplici corde, autor Theophraſtus apud Gellium lib. 16. Perdices ouis ſtragulum molle puluere contumulant, nec in quo loco peperere, incubant. Et ne cui conuerſatio ſit ſuſpecta, nidos transferunt & pullos. Capto duce totius gregis, ſinguli facilè capiuntur, atq; etiam circa conceptum fœminæ, contra aucupem fœmina exeunte, ut rixando abigat eum. Si contra mares ſteterint fœminæ, aura ab iis flante prægnantes fiunt. Hiantes autem exerta lingua per id tempus æſtuant, & ſuperuolantium afflatu concipiunt, interdum uoce tantùm maſculi audita. Quod eſt argumentum maximi caloris uenerei. De his maiora multo Plin. Purgant ſeſe lauro. Nullæ reperiuntur in Bœotia.

Phœnicopterus auis eſt habens rubras pennas, cuius linguam præcipui ſaporis eſſe docuit Apitius. Mart. lib. 3. Nomenq; dedit quæ rubentibus pennis. Idem libro 13. Dat mihi penna rubens nomen, ſed lingua guloſis Noſtra ſapit.

Pygargus, auis eſt de genere aquilarum, albicante cauda.

Picus auicula eſt aduncis unguibus arbores excauans, in quibus pullos educat. Sacer eſt Marti: unde & Martius appellatur. Numeratur inter auſpicatas aues. Pica diſsimilis pico. Eodem die commutat uoces. Nidificat in arboribus. Parit oua i x. Expreſſior eſt ei loquacitas, quàm Pſittaco. Adamat uerba quæ loquitur. Nec diſcit tantùm, ſed diligit. Emoritur uicta difficultate uerbi. Et niſi ſubinde eadem audiat, memoria fallitur. Plinius ait, eas facilius diſcere, quæ glande ueſcuntur, & quinos habent digitos in pedibus. Nullæ tamen duobus primis uitæ annis. Omnibus lata eſt lingua, quæ ſermonem imitantur humanum. Mart. lib. 7. Pica ſalutatrix ſi tibi Lauſe placet.

Porphyrio auis eſt roſtro & cruribus prælongis & rubentibus, quæ auium ſola morſu bibit. Omnem cibum aqua tingit, quem pede ad roſtrum ueluti manu affert. Laudatiſsimus eſt in Comagena.

Ptynge auis rapax, noctu uolitat, & uenatur more aquilæ, cum qua plerunque dimicat.

Palumbi uiuunt ad annos x x x. Hyeme muti, uere uocales. Sunt autem ſylueſtres columbæ. Nidificant in arboribus & ſepibus. Duo ſunt eorum genera. Vnum quod Vinaginem dicunt ab uſu Labruſcæ. Alterum quod Torquatum, à torque, quo uidentur inſigniti. Martia. libro 13. Inguina torquati tardant hebe-

tantq; columbi, Non edat hanc uolucrem, qui cupit esse salax. Quum ad senectam uenerunt, spoliantur unguibus. Pariunt post solstitia bis in anno oua terna, nec tamen plus duobus educant. Palumbes incubat fœmina post meridiem in matutinum. Cætero mas. Purgant se Lauro, Hyeme abeunt.

Parra auis est inauspicata, quæ oriente Syrio non apparet, donec occidat. De hac Horatius libro 3. Car. Impios Parræ recinentis omen ducat.

Passeres salacissimi sunt, & argutissimi, uita breuissima. Mares diutius anno non uiuere argumentum est, quia nullus ueris initio apparet. Nigrities quæ est in rostro, æstate incipit, Fœminis longior paulò uita. Martialis: Et arguto passere uernat ager.

Pauo concipit tertio uitæ anno, quo ferè uarietate colorum induitur. Viuit annos uiginti quinque. Gloriosus est, & inuidus. Erecto pennarum flabello seipsum miratur. Fimum suum resorbet. hominum utilitati inuidens. Eius caro dura & concoctu difficilis. Samius Pauus (utrunque enim dicimus) numeratur inter cibos electiles. Expandit colores aduerso maximè sole, quia sic fulgentius radiat. Omnes oculos pennarum cõtrahit in aceruum. Cauda annuis uicibus amissa pudibundus quærit latebram, donec renascatur. Pauonem cibi gratia primus occidit Romæ Hortensius orator. Ferunt Alexandrum Magnum Pauone primùm in India uiso admiratum fuisse, & edicto cauisse, ne quis tam speciosum animal interficeret. Columbas amant mutuò Pauones. Sacri sunt Iunoni.

Phœnicurus, auis est rubra cauda. Vocatur Erythacus hyeme. **Pyralis** auis est inimica turturi.

Phœnicem unum in toto orbe habet Arabia, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureum, cauda cærulea, roseis pennis distincta, facie cristis ornata, & plumeo apice caput honestante. Quorundam est opinio neminem extitisse, qui uiderit uescentem. Sacer est Soli. Viuit annos DCLX. Senescens casia turisq; surculis construit nidum, quem odoribus replet, & super emoritur. Ex ossibus deinde & medullis nascitur uermiculus, inde fit pullus, qui priori funeri iusta reddens, totum nidum defert in urbem quandam Panchaiæ Soli sacram, ibiq; in ara deponit. Plinius ait allatum fuisse Phœnicẽ in urbem Romã Claudij principis censura, anno urbis DCCC. Martial. lib. 6. alludit ad nidum huius uolucris, dicens: Quod semper casiaq; cynnamóq; Et nido niger alitis superbæ Fragras. De hac Ouid. lib. 15. Vna est

quæ

quæ reparet, seq; ipsa reseminet ales. Assyrij Phœnica uocant: nec fruge, nec herbis, Sed turis lacrymis, & succo uiuit amomi, &c. Phœnicem Vergilius reparabilem uocat; ubi de animalium ætatibus loquitur, dicens: Alipedem ceruum coruus ter uincit: at illum Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales. Viuacem Ouidius, nobilem Plinius, Pharium Statius, Longæuum Claudianus, Gangeticum Ausonius, Assyrium Stroza.

Psytacos humanæ uocis imitatores habet India. Virides sunt toto corpore, torque tantùm miniato in ceruice. Quæ accipiunt uerba pronuntiant: Salutant Imperatores. In uinō lasciui sunt. duritiam eandem habēt in capite, quam & in rostro. Quum loqui discunt, ferreo uerberantur radio, aliter non sentiunt ictus. Quum deuolant, rostro se excipiunt, cui innituntur. Amici sunt turturibus. Plinius ait syluam esse Gagandem, in quo primum uisi sunt Psytaci. De Psytaco Claudianus in Eutropium: Qui uentrem inuitant pretio, traduntq; palato Sydereas Iunonis aues, & si qua loquendi Gnara, coloratis uiridis defertur ab Indis.

Phasianæ aues, à Phasi Colchorum fluuio sumpserunt nomen. Geminas ex pluma aures submittunt, surriguntq;. Pediculis infestantur, & interimuntur quandoque, nisi sese puluerent. De his Iuuen. Saty. 11. Et Scythicæ uolucres, & Phœnicopterus ingens. Mart. lib. 13. Argoa primum sum deportata carina.

Phalerides aues sunt aquatiles in Seleucia Parthorum.

Phalacrocoraces peculiares sunt Balearibus insulis.

Pyrrocteres luteo sunt rostro, peculiares alpibus.

Phoicus auis est harpæ contraria.

Paralus auicula gregatim uolans colore cinereo.

Querquedula auis est semper in aquis natans. Aliter Sanqualia dicitur.

Regaliolus, auis est de uolatu cum aquila dissidens. Vocatur hoc nomine tanquam rex auium: Vocatur aliter Trochilus. Regaliolum aues diuersi generis discerpserunt, pridie quàm Cæsar interficeretur manibus coniuratorum.

Riparia auis nomen sumpsit à ripis, in quibus habitat. **Rustica** auis est similis perdici, rostro tamen longiore. Mart. Rustica sum perdix, quid refert si sapor idem, Charior est perdix, si sapit illa magis.

Saturia auis est, quæ aliter Coruus appellatur.

Spinturnix auis est inauspicata, quæ alio nomine uocatur Incendiaria.

Stritomellus auis aliter dicitur Marinus passer.

Strix auis nocturna & inauspicata, quæ nomen sumpsit à stridore. Lucanus libro 6. Quòd trepidus bubo, quod strix nocturna queruntur. Horatius: Plumamq; nocturnæ strigis. Hæc infantes noctu inuadit. Plinius ait non esse fabulosum striges ubera infantium labris immulgere.

Struthius auis est grandi corpore & graui. Fœmina uocatur Struthio. Hieronymus: Penna autem Struthionis similis est pennæ herodij & accipitris. Sunt qui eundem esse uelint cum Struthiocamelo. Sunt autem **Struthiocameli** auium grandissimi. In Africa & Aethiopia altitudinem equitis equo insidentis uincunt, & celeritatem. Pennas habent, cætero non sunt uolucres, nec à terra tolluntur. Vngulas habent ceruinis similes, quibus dimicant bisulcas, & comprehendendis lapidibus utiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Quum colla in fruticibus occultarunt, latere sese existimant. Eorum oua propter amplitudinem usum uasorum præbent. Naturaliter caluent. Soli auium palpebras habent.

Sanqualem auem Massurius apud Plinium ossifragam dicit esse.

Sylla auis est, in cuius uentre reperitur Chlorites gemma herbacei coloris.

Sturnis proprium est cateruatim uolare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus. Plinius scribit. Cæsares iuuenes sturnum habuisse Græco & Latino sermone docilem. Hæc auis maculosa est magnitudine merulæ. Vulgus Sturnellum uocat, Græcè uocatur Psarus.

Subis auis est, quæ aquilarum oua frangit.

Terraneola auis est Alaudæ propè similis, præterquàm quòd apicem non habet in uertice.

Tragopanades auis maior aquila cornua habet curuata in temporibus, caput phœniceum, cæteras partes ferruginei coloris. Aliter uocatur Tragopa, ab arietinis cornibus. Hanc habet Aethiopia.

Trachilus auis Crocodilo amica, & obsequiosa. Nam sanguisugas linguæ eius hærentes deuorat. Aliter uocatur Regaliolus. **Truo** auis, quæ aliter uocatur Onocrotalus. Cæcilius: Proh dij immortales unde processit truo.

Turdi in cacuminibus arborum nidificant luto. A coitu decem diebus oua maturescunt in utero. Loquacissimi sunt, sed

pecul

peculiaris surditas eisdem adscribitur. Hinc adagium, Surdior turdo. Fertur hæc auis præcipui esse saporis. Horat. Nil melius turdo, nil uulua pulchrius ampla. Inassatus turdus cum Myrti baccis prodest Dysentericis, & urinæ. Turdis color æstate circum collum uarius, hyeme concolor. Frequêtes sunt in Germania tempore hyberno. Agrippina uxor Claudij Cæsaris turdum habuit imitantem sermones hominum, ætate Plinij. Turdorum fimus optimus est stercorandis agris.

Turtures uere occultantur, pennasq; amittũt. Quum bibunt, colla non resupinât. Octonis uiuunt annis. Bis anno pariunt, oua plurimum terna. Pyralim uolucré oderunt. Psittacis amicæ. Purgant se herba quæ uocatur Helxine. Earum fimum albugines extenuat. Turtur erepta compare semper gemit & castitatem seruat. Vergilius: Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.

Tinungulus auis terret accipitres adeò ut eius uocem reformident. Propterea amatur à columbis.

Vlula auis est luctisona, & funebris, quæ ab ululatu meruit nomen. Fel eius prodest ad albugines, suffusiones, & caligines: adeps ad claritatem.

Vpupa auis cristata, semper commoratur in fimo. Colorem mutat, cristam habet plicatilem. Cor eius laudatur in lateris doloribus.

Vultur, seu Vultutius, auis rapax, tardè uolat propter corporis molem. Cadauera sectatur, & carne uiuit. Aiunt hanc auem concipere sine masculorum semine, & sine coniunctione generare, natosq; ex iis in multam ætatem procedere ad annum usque centesimum. Clarent odoratu uultures. Nigri præualent. Nidificant in altis rupibus, nidos nemo attigit. Fœtus ferè cernuntur bini. Vmbritius apud Plinium ait parere oua XIII. Biduo præsentiunt futura cadauera. Fugantur unguento. Comedunt semen Siseris. Auxilio sunt contra serpentes. Hermodorus Ponticus apud Cælium testis est, Vultures esse omnium animalium innocentissimos, quia nihil prorsus attingant eorum, quæ serant homines, plantent, alant. Animantium præterea nullam interimant: uolucribus quoque uel mortuis abstineant, quodam cognationis intellectu. Præstantissimi habebãtur in auguriis, ut indicant urbis Romæ primordia. Euro grauidæ fiunt. Membra tabida affectant. Catullus: Lingua exerta auido sit data uulturio. Quum cœperunt oua edere, aliquid afferunt ex Indico tractu, quod est tanquàm nux intus habens, quod moueatur, sonúmque subinde reddat,

Quod ubi sibi apposuerunt, multos fœtus producunt, sed unus tantùm remanet, qui Immusulus uocatur. Ferunt per quingenta millia passuum à uulturibus præsentiri cadaueris putorem.

Vespertilio sola uolucrum animal parit, habetq́; pro pennis membranam. Pullos nutrit lacte ubera admouens, infantes amplectitur, secumq́; deportat. Vnicam habet coxendicem. Culices amat in cibatu, sola uolucrum dentes habet. Habet etiam mammas.

Vipiones appellantur minores grues.

Aues inauspicatæ sunt, Cornix, Coruus, Bubo, Noctua, Parra, Auis incendiaria. Quibus adduntur ex aliorum animalium genere diuerso, prægnans canis, Lupa raua, fœta uulpes, mustella, & lepus. Horat.lib.3.Car. Impios Parræ recinentis omen Ducat & prægnans canis, aut ab agro Raua decurrens lupa Lauinino, Fœtaq́; uulpes, Rumpat & serpens iter institutum.

Aues nocturnæ sunt. Bubo, Picus, Trogo, Cornix, Noctua.

Auium aliquæ ambulant, ut Cornices: Saliunt aliquæ, ut Passeres & Merulæ: Currunt, ut Perdices, Rusticulæ: Ante se pedes iaciunt, ut Grues, & Ciconiæ: Aliæ expandunt alas, pandentesq́; raro interuallo quatiunt: Aliæ tota latera pandunt: Quædam compressis pannis uolant: Aliæ iaculantur se in sublime, in rectum, in pronum: Aliæ uidentur ab alto cadere: Aliæ salire: Auiũ fœcundiores sunt fugaces quàm fortes. Aquilæ clarius cernunt quàm homo. Vultures sagacius odorantur. Liquidius audiunt talpæ obrutæ terra.

AVIVM ET ALIORVM animalium inimicitiæ.

BEllũ inter se gerunt Cornices & Noctuæ, Miluus & Coruus, Aquila & Trochilus, Coruus & Chlorio, Noctuæ & minores aues, Turtur Pyralis, Brenthus Phagrus, Mustella Cornix, Ichneumones Vespæ, aquaticæ Anates Gauiæ, Harpe & Triorches Accipiter, Sorices & Ardeolæ, Egithus auis cum Asino, Vulpes & Nili Angues, Mustellæ & Sues, Esalon Auicula & Coruus, Thoës Leones, Araneus Serpens, Leones Galli, Hyena Pardalis, Scorpius Scalabotes, Vulpes Cygnus, Tauri Cornices, Canes Damæ & Lepores, Lupus Ouis & Capra, Equi & Gryphes, Delphinus Balæna, Cestrers Lupus, Muræna Congrus, Elephantes oderunt Muré, adeò ut si pabulum in præsepio positum contingi ab eo uiderint, fastidiant. Bellãt & cum draconibus perpetua discordia. Cameli odium gerunt naturale aduersus equos. Hostis est

Eleph

Elephanto Rhinoceros. Mustellarum uirus exitio est Basilisco. Aspis bellum habet cum Ichneumone, Ceruis pugna est cũ Serpente. Lacertæ inimicæ sunt Cocleis. Leontophonum odit Leo, Balænis infestæ sunt Orcæ, Conchis apertis insidiantur Polypi. Polypum lacerant Congri. Lupus marinus caudã prærodit Mugili. prælium est Aquilæ cum Ceruis & Dracone, Cybindo cum Aquila, Scorpioni cum Stellionibus, Salamãdræ cum Testudine, Ranis cum apibus, Formicæ cum Sorice, Apibus cum Crabronibus, Apes infestantur ab Hirundinibus.

Contra uerò amici sunt Pauones & Columbæ, Turtures & Psitaci, Merulæ & Turdi, Cornix & Ardeolæ. Oues Capris conueniunt. Palumbes Perdicibus, Larus Graculo, Harpa Miluo, Musculi Balænis, Columbæ Tinungulis.

AVIVM ET ALIORVM animalium uoces.

VArij sunt auium cantus. Gallis expergificus, Bubonibus gemulus, Vlulis querulus, Noctuis Stridulus, Cicadis obstreperus, Hirũdinibus perargutus, Lusciniis dulcis, Turdus trutilat, Sturnus pisitat, cacabat Perdix, gratitat Anser, Turtur & Colũba gemũt, Palũbæ plausitãt, Anates tetriniũt, Grus gruit, Cygnus drensat, Accipiter pipat, Miluus lipit, Galli cucurriunt, Gallina gracillat, Pupillat pauo, Trusat hirundo, Aquila clangit, Vultur pulpat, Crocitat coruus, Graculus frigulat, glotorat Ciconia, Passer pipit, Cuculus cuculat, Cicada fritinit, Apes bombilãt, Bubo bubat, Styx & Vespertilio strident, Noctua cucubat, Vlulæ ululant, Regulus & Merops zinzululant. Thomas Rhadinus de uocibus auiũ sic meminit. Philomela siquidẽ mille uocũ discrimina contexebat, Psittacus & Pica loquutu uario mentiebantur homines. Cuculabat cuculus, zinzilulabat Regulus, modulans odis Merulus cõcinebat, Parus tinnabat, Acredula mitilabat, Turdus aderat trutilans, Sturnus pisitans, Perdix cacabãs, Palũbes plausitãs, Anser gratitãs, Hirundo trinsans, Ciconia glotorans, Coruus crocitans, Graculus frigulans, Pauo pupillans, Vultur pulpans, Accipiter pipans, Gaudebat & Cygnus drensare, Grus gruere, Turtur & Columba gemere, Passer pipire, Miluus hiando lipire, Aquila clãgere, Anas tetrinire, Gallus cucurrire, Gallina gracillare. Quod ad cætera spectat animalia, Tygres rancant, Leones rugiunt, Lynces fremunt, Vrsi uncant, Lupi ululant, Frendent apri, Elephantes barriunt, Cerui & Onagri glocitant, Tauri mugiunt, Equi hinniunt, Verres quirritant, Aselli rudunt & oncant, Arietes blate-

rant, Oues balant, Sues grunniunt, Hircus mutit, Latrat canis, Vulpes gannit, Vagiunt lepores, Mures mintrant, Mustellæ dintriunt, Grilli grillant, Serpens sibilat, Rana coaxat.

AVES DEORVM.

HAlcyones, Thetidis. Vergilius lib. 1. Georgic. Non tepidum ad solem pennas in littore pandunt Dilectæ Thetidi halcyones.

Columbæ & Cygnus Veneris. De columbis Propertius li. 3. Et Veneris dominæ uolucres mea turba colūbæ. De Cygno, Stat. lib. 3. Syl. - Et molles agitat Venus Aurea cygnos. Horat. lib. 3. Car. Et Paphum iunctis uisit oloribus.

Pauo, Iunonis. Ouid. lib. 1. Met. de Argo cētoculo: Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas, Extinctum est, centumq; oculos nox occupat una. Excipit hos, uolucrisq; suæ Saturnia pennis Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

Coruus & Cygnus, Apollinis. Ouid. lib. 3. Metam. Sed ales Sensit adulterium Phœbeius. Apollo apud Ouid. libro 2. Fasto. I mea dixit auis, ne quid pia sacra moretur. Stroza pater: Albus erat quondam uolucris Phœbeia coruus.

Noctua, Mineruæ. Ouid. lib. 2. Fast. Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix.

Picus, Martis. Ouid. lib. 3. Fast. Martia picus auis gemino pro stipite pugnant, Et lupa.

Aquila Iouis. Syll. libro 4. Donec Phœbeo ueniens Iouis ales ab ortu. Verg. lib. 1. Aen. Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto Turbabat cœlo.

Phœnix, Solis. Manilius apud Plin. testis est, Phœnicem in Arabia sacrum Soli esse. Claudianus de laudibus Stiliconis: Conueniunt Aquilæ, cunctæq; ex orbe uolucres. Vt Solis mirentur auem.

Cataractas Plinius uocat aues Diomedæas.

Aues Palamedis sunt Grues, quoniam Palamedes ex earum ordine literas quasdam fertur inuenisse. Vocantur etiam Naupliadæ à Nauplio Palamedis patre. Politianus: Clangunt Naupliadæ uolucres & peruia pennis Nubila conscribunt.

ANIMALIA DIVERSA.

IAm scripsimus in Epithetis naturam equorum, asinorum, canum, leonum: ne quid tamen desit huic operi, aut pars ulla uideatur manca, repetemus: sed breuius multo.

Equi, ut ab his principium sumamus, bimi in utroq; sexu concipiunt,

cipiunt, sed pullos generant debiliores, quàm qui trimi. Equa fert uterum menses undecim, & duodecimo parit. Columellæ placet, ut & maribus & fœminis concedatur admissura circa æquinoctium uernum, partim ut reuoluto anno eodem tempore pariat, partim etiam quòd hoc armentum libidinis furiis maceratur, si prohibeatur coitu. Fœminæ tanto coëundi ardore plerunque mouentur, ut masculorum penuria Venerem sibi figurent, uersæq; ad meridiem hausto concipiant uento. Quod aiunt fieri in ulteriore Hispania: Vnde Verg. lib. 3. Georg. Scilicet ante omnes furor est insignis equarum, Illas ducit amor trans Gargara, transq; sonantem Ascanium, superant montes & flumina tranant, Continuoq; auidis ubi subdita flamma medullis, Vere magis, quia uere calor redit omnibus, illæ Ore omnes uersæ in Zephyrum stant rupibus altis, Exceptantq; leues auras, ac sæpe sine ullis Coniugiis utero grauidæ (mirabile dictu) Saxa per & scopulos & depressas conualles Diffugiunt. Plinius ait hanc rabiem mitigari coma tonsa, Apuleius testiculorum amputatione. Pariunt equę singulos, quandoque gemellos. Pituræ se erigunt, stantesq; enituntur: quum tamen cæteræ quadrupedes iacentes pariant. Aristoteles equis uitam annorum XXV. ascribit. Plinius tamen ait mares ad annos XXXIII. generare, Fœminas gignere ad annos XL. Aristoteles sentit mares minus uiuere quàm fœminas, quoniam debilitantur coitu. Contrà uerò Plinius breuiorem facit equarum uitam. Qui domi aluntur, minus uiuunt, quàm qui in grege. Fœminæ finem crescendi faciunt post annos quinq;, mares anno addito. Mares citius perficiuntur in utero, quàm fœminæ. Partu edito non statim generosa impletur equa, sed intermisso tempore. Dum peperit, carunculam quādam ex fronte pulli (quam Hippomanes uocant) deuorat, eoq; deuorato pullum melius amat. Nam si alia equa præriperet, partum ad ubera non admitteret mater. Equæ plerunq; macrescunt desiderio pullorum absentium. Propterea dimittendi sunt in eadem pascua quibus mater. Tanta est in hoc genere charitas, ut amissa parente reliquæ fœtæ educent orbum. Fœminæ grauidæ hyberno tempore, tecto continendæ sunt non angusto, ne aliæ conceptum elidant. Pullus postquàm genitus est, terram ante triduum ore non attingit. Equus dentes habet XL. Dum bimus est & sex mensium, medij dentes & superiores & inferiores cadunt. Dum quartum annum attingit, delectis dētibus caninis alij nascuntur. Intra sextum annum molares cadunt. Omnes septimo complentur. Senectute plus

te plus solito candescunt, quum cæteris animalibus nigrescant.

Plures sunt dentes maribus quàm fœminis: Vitæ sunt breuioris quibus pauciores, uiuacioris quibus plures. Equi suas matres & filias superueniunt. Sunt tamen exempla, quæ cognatam libidinem eis odiosam esse doceant. Equi ducuntur gloriæ cupiditate: Nam uictores exultant & uicti dolent. Camelum reformidant, adeò ut nec eius aspectum sustinere, nec odorem ferre ualeant. Aquam amant turbulentam in potu, ut uidere est: nã priusquam bibãt, limpidam pedibus interturbant. Quadriduanã sitim possunt tolerare, sed postea auidissimè bibunt. Fruge & herba uescuntur, & potu pinguescunt. Exanimato eorum corpore nascuntur vespæ & crabrones. Fœminæ caput affixum palo in hortis fugat erucas. Aethiopia pennatos equos generat & cornibus armatos. Fluuiatiles vocãtur **Hippopotami.** Quod ad eorũ bonitatem spectat & generosam indolem, Varro probat equum breui capite, nigris oculis, membris non confusis, naribus non angustis, auribus applicatis, non angusta iuba, crebra, fusca, subcrispa, subtenuibus setis implicata in dexteriorem patrem ceruicis, lato pectore, & pleno, humeris latis, ventre modico, lumbis deorsum versum pressis, scapulis latis, spina duplici, cauda ampla, cruribus rectis æqualibus, introuersis, genibus rotundis, vngulis duris, toto corpore venoso. Columella: Quum verò natus est pullus, inquit, confestim licet indolem existimare, si hilaris, si intrepidus, si neq; conspectu nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procurrit, si lasciuia & alacritate interdum, & cursu certaminis æquales exuperat, si fossam sine contactione transilit, pontem flumenq; transcendit. Corporis uerò forma constabit exiguo capite, nigris oculis, naribus apertis, breuibus auriculis, ceruice molli, lato pectore, grandibus armis & rectis, lateribus inflexis, uentre substricto, testibus paribus & exiguis, cauda longa & secta, crispaq;, mollibus & altis cruribus, rectisq;, tereti genu, paruoq;, neque introrsus spectante, rotundis clunibus, fœminibus torosis, duris ungulis, concauis & rotundis, quibus coronæ mediocres superpositæ sint. Sic uniuersum corpus compositum, ut sit grande, sublime, erectum, ab aspectu quoque agile, & ex longo (quantum figura permittit) rotundum. Varij poëtarum uersus naturam & indolem generosi equi exprimentes citantur à me in Epithetis. Qui uidere uolet, habeat sibi.

Asinorum duo sunt genera: Feri, quos Onagros uocãt: mansueti, ut nostrates. Viuunt asini exiguo pabulo, ut foliis, spinis, carduis

carduis, stramine. Tolerantissimi sunt plagarum, & penuriæ. Propterea tardius deficiunt, quàm ullum aliud armentum. Negligentiam custodis fortissimè sustinent. Laborem & famem patiuntur. Raro afficiuntur morbis, apti sunt ferendis sarcinis, & oneribus. Propterea Columella meritò ait eos ruri necessarios esse. Impatientes sunt frigoris: Hinc Pontus & Scythia, regiones frigidissimæ, asinis carent. Tertio mense coire incipiunt, ubi partus est ocyssimus, sed à trimatu legitimus. Asinæ singulos pariunt, nonnunquam etiam gemellos. Pariturae lucem fugiunt, & tenebras quęrunt, ne ab homine conspiciantur. Viuunt annis xxx. & amplius. Fœmina uiuacior est mare. Per ignes ad fœtus tendũt, quum tamen interpositum riuum contingere horreant. Propterea sicco tramine eunt ad potum, nec pontes transeunt, quorum trabes discuneatæ aquam deorsum ostentant. Ferulas amant, quę cæteris iumentis præsentaneo sunt ueneno. Pediculis carent: Ex mortuorum tamen cadaueribus gignuntur scarabei. Fœminæ si non pepererint, priusquam dentes amittant, quod solet accidere mense xxx. sterilitas certa. Laborant morbo, quem Malidam uocant. Quod uitium in capite oritur. Asini Indici armantur cornibus. Asini iecur inassatum comitialibus prodest, si ieiuni comederint. Cinis quoq; ungularũ asininarũ binis coclearibus potus comitiales ipsos adiuuat, & eisdem strumas discutit. Asinini lactis potus addito melle, prodest dysentericis. Prouocat & nitorẽ cutis. Propterea ferũt Poppęã Neronis uxorẽ eo lacte faciẽ sibi perunxisse.

Canes fidelissimi sunt homini, ut multis exemplis docet Plin. Propterea Athenienses Canẽ publicè alendũ mandauerunt, quòd in Aesculapij tẽplo custos adhibitus cõpilantem sacra indicasset. Ptoëmphanæ canem habẽt pro rege, motu eius imperia augurantes. Templũ fuit apud Aetnam, quod soli custodiebãt canes, castè adeuntibus innocui, pollutis uerò infestissimi. Bestiam & furem prædicant suo latratu. Dominos amant, comitantur, custodiunt, excubant pro foribus. Nomina sua & uocẽ domesticã agnoscunt. Itinera quamuis longa meminere, magno memoriæ argumento. Lacedęmonij hoc animal tẽplis omnibus arcebãt, quòd impurum sit, & palam coëat. Romani placandis caniculæ ardoribus ipsum immolabãt. Generosi sunt in primis Laconici, Arcadici, Locrẽses, Iberici, Cretici, Molossici, Hyrcani, Indici, Elymæi, Melitæi paruuli sunt & dominis suis inter delicias. Inhumantur apud Molossos. Annui sunt eis partus, & ad pariendum annua ætas. Gerunt in utero sexagenis diebus. Gignunt cęcos, qui quò largiore aluntur

lacte

lacte, eò tardius uisum recipiũt. Non tamen ultra uicesimũ primũ diem, nec ante septimum. Optimus est in fœtu, qui nouissimus cernere incipit. Mares quarto anno gignere incipiunt, fœminæ tertio usq; in nonũ. Postquã pepererunt, coëunt non ante sextum mensem. Sunt quæ L X X I I. diebus uterũ ferant, quarum catelli X I I. diebus cęcutiunt. Tenẽtur libidine diebus ad summũ XIIII. Lac earum crassum est, & crassius quàm cæterorum animalium, præterquã scrofæ, & leporis. Fœminæ considentes meiunt, mares crure potius elato. Parit canis quinq; aut sex, interdum duodecim. Nec mari nec fœminæ permittenda uenus ante annum, quia si teneris concederetur, uires carperet. Quos uolumus esse generosos, eos oportet non educari alienæ nutricis uberibus, quia lac maternum magis prodest ad incrementa corporis. In canibus ætatis indicium dentes arguunt. Nam iuuenibus albi sunt & acuti, senibus nigri & obtusi. Viuunt annis X I I I I. Mutant dẽtes quos caninos dicimus. Canum alij sunt uenatici, ad feras: alij uillatici, ad armentorum & uillarum custodiã. Boni canes debent esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigrantibus & rauis, naribus congruentibus, labris subnigris, acutis dentibus & labro tectis, capitibus & auriculis magnis, & flaccis, crassis ceruicibus, & collo, internodiis articulorum lõgis, cruribus rectis, pedibus magnis, digitis discretis, unguibus duris & curuis, talo fermentato, & molli corpore à summis feminibus suppresso, spina neq; eminula neq; curua, cauda crassa, latratu graui, hiatu magno, colore albo. Fœminæ debent esse mammosæ, æqualibus papillis. Villatici debent esse neq; mitissimi, neq; nimis crudeles, quòd hi domesticos etiam inuadant, illis facilè adulentur fures. Degeneres sunt, qui caudã sub aluum reflectunt. Infestantur tribus morbis, angina, podagra, & rabie. Rabiosi quicquid mordent, in rabiem uertunt. Rabies in eis cognoscitur, quum potum & escam auersantur, largã spumantemq; pituitã naribus & ore proiiciũt, toruè & solito tristius intuentur, in omnes passim sine latratu irruunt. æquè feras, hominesq; tam ignotos, quàm familiares mordent. aquæ metu afficiũtur, ut ea uisa pili plerũq; inhorrescant, & nonnũquam ex ea formidine emoriantur. Quo etiã metu afficiũtur ab iis demorsi. Eorũ autẽ rabies pestifera est in primis homini, Syrio ardẽte. Radix syluestris rosæ (quã Cynorrhodã appellãt) remedio est aduersus eorum morsum. Laborant & scabie canes, fiũtq; pulicosi, & his scatent uermibus, quos Plinius Ricinos appellat.

Capræ dicuntur à carpendo, teste Varrone, quòd uirgulta

carp

carpant, & agrestibus pascantur fruticibus. Maleficæ sunt frondibus & arboribus, oliuæ maximè, quam si lambendo contigerint, depauerintq;, sterilescere faciunt, & enecant. Amant dumeta potius quàm situm campestrem, asperisq; locis & syluestribus optimè pascuntur. Nam nec auersantur rubos, nec offenduntur uepribus. Citisum maximè amant, Ocymum uerò aspernantur, quòd insaniam faciat. Alsiosæ sunt, & obnoxiæ frigori. Propterea melius ad hybernos exortus stabulantur. Iubet Columella ut diligens pastor earum stabula quotidie conuerrat, neq; permittat stercus, aut humorem consistere, lutum'ue fieri, quòd cuncta hæc capris sint inimica. Varrò ait stabulum caprile lapide aut testa substerni oportere, quò minus sit uliginosum, & lutulentum. Substituenda item uirgulta, ne oblinantur. Capris glans non est permittenda, nisi affatim dari posit. Nam citra satietatem data facit ut abortum pariant. Laudantur mammosæ, & abundantissimæ lactis. Debent esse firmæ, magnæ, corpore leni, & crebris pilis tecto. Meliore sunt semine, quæ bis pariunt. Desistente autumno exigunt à grege in campo hircos in caprilia. Concipiunt Nouẽbri mense. Martio pariunt turgentibus uirgultis. Reddunt fœtum quarto post conceptum mense. Pariunt frequenter duos, interdũ quaternos, sed raro. Implentur terno aut quaterno coitu. uiuunt annos octo. Coëunt quandiu uiuunt. Crebro loca permutant, summaq; depastorum fruticum solum contingunt. Sterilescunt nimia pinguedine. Oculis non lippiunt. Cornibus inter se quandoq; pugnant, quibus sunt cornua. nam non omnibus. Auribus spirant, non naribus. Noctu cernunt non minus, quàm interdiu. Propterea caprinum iecur uespertinam aciem his restituit, quos Nyctilopas uocant. Semper febriculosæ sunt. Sole in occasum decliui auersæ iacent, & sese non contuentur. Villus quem habent pensilem in mento, uocatur Aruncus, quo si quis unã earum traxerit, aiunt reliquas stupefieri. Gustato pulegio ad balatũ concitantur. Differũt à capreis, quòd hæ siluestres sint, illæ domesticæ. In Africa nascũtur agrestes, equi altitudine: Sunt & in regione Caspia eadẽ magnitudine, sine cornibus, colore albo, uillis longis, & tõsilibus, qui lanis Milesiis certãt. Apud Mẽdesios populos capræ coluntur, & caprarij ipsi maximo afficiuntur honore. Sunt & in parte Africæ tonsiles, ex quorũ uillis nautæ rudentes conficiunt. Habitatores Sardiniæ pellibus caprarum utuntur pro uestimentis. Pestilentia quandoq; uexantur. Qua quum agnoscuntur correptæ, iis omnibus sanguis detrahẽdus est. Ebul-

lien

liente earum ſanguine, mollitur Adamas. Fel uaſe in terra comcluſum congregat ranas, Iecur comeſtum prodeſt contra uiſus obſcuritatem. Vngularum cinere perunctæ ex aceto ſanantur alopeciæ. Earum cornibus uel pilis accenſis fugantur ſerpentes. Cinis potus uel illitus prodeſt contra ictus. Fimus in aceto decoctus & illitus contra ictus ſerpentum. Caſeus cum origano ad morſus aliarum beſtiarum. Lac contra cantharidas remedio eſt. Sanguis decoctus cum medulla, ſumitur contra toxica. Lacte etiam caprino tolluntur lendes. Vrina calefacta & inſtillata prodeſt auribus. Fel cum uino ſumitur contra cicatrices, albugines, & caligines. Caſeus ſiccus ex aceto & melle purgat ulcera. Caprearum ſanguis cum palma marina pilos detrahit. Lacte caprino perunctæ gingiuæ faciles dentitiones faciunt. Fel ſacrificatæ capræ oculis illitum, uel ſub puluino poſitum ſomnos allicit.

Luporum rapax eſt natura & ignobilis. Nam ubi caulas intrauerunt, non ſolùm interficiunt quod ſatis eſt ad uentrẽ, at totum gregem paſsim iugulant. Dicuntur uocem ad præſens tempus adimere ei, quem priores conſpexerint. Virg. - Lupi Mœrim uidere priores. Sæuiores ſunt qui in frigida naſcuntur plaga, quàm qui in Africa, aut Aegypto. Habent in cauda amatorium uirus exiguo in uillo, qui tamen non idem pollet, niſi uiuenti fuerit direptus. Coëunt toto anno non amplius quàm dies XII. In ſumma fame ueſcuntur terra. Graſſantur noctu. Animalia cornuta inuadunt à tergo. Flumina tranãt ſeriatim, omnes præcedentium caudis mordicus apprehenſis. Sacri ſunt Appollini, & Latonæ, quòd ei parienti aſtiterint. In Mareotide Aegypti parte piſcatoribus aſsiſtunt, more domeſticorum canum, & partẽ prædæ ab eiſdem accipiunt, alioqui retia & omnem apparatum concerperent. Pereunt guſtata herba quæ ex argumento uocatur Lycoctonia. Lupis oculi noctu ſplendent, & lucem iaculantur. Ferunt lupi roſtrum inueteratum ueneficiis reſiſtere. Ob id uillarum portis olim præfigebatur. Veſtigia lupi calcata equis afferunt torporem. Excrementa ſuffuſionibus proſunt, adeps contra lippitudines. Luporũ iecur ſimile eſt equinæ ungulæ. In Olympo Macedoniæ monte, & in Creta inſula non ſunt lupi. Nullos etiam fouet Britannia. In eodem genere ſunt **Lupi ceruarij**, quibus in fame mandentibus ſi reſpexerint, obliuionem cibi ſurrepere aiunt, digreſſoſq; quærere aliud. Congrediuntur cum leonibus. Hominem à cæteris animalibus oppreſſum ulciſcuntur. Lupus à Græcis dicitur **Lycos**. Lyncanthropia uocatur melancholica

[...]nthropia.

affect

affectio, qua qui afficiuntur, uocantur Lycanthropi, quoniam lupos imitari uideantur. Exiliunt quippe noctu, & inter sepulcra diuersantur ad diem usque. Ferunt lupos in magna armenta certaturos uentrem explere terra, ut illa sarcina factus onerosior, non tam facile excutiatur, sed resistat fortius.

Cerui urgentibus canibus ultrò confugiunt ad hominem, uiasq; humanis tritas uestigiis minus cauent, quàm secretas, & feris opportunas. Concipiunt post arcturi sydus. Vterum ferunt octonis mensibus. Pariunt interdum geminos. À conceptu separant se. Relicti mares libidine pruriunt. Fodiunt scrobes: tunc eorum rostra nigrescunt, donec imbribus abluant. Fœminæ ante partum purgant se herba quæ dicitur Siselis, ad faciliorē partum. Pastæ redeunt ad fœtus, quos exercent cursu, & fugam meditari docent. Ducunt etiam ad prærupta, & saltum demonstrant. Mares desyderio libidinis soluti auidè petunt pabula, pingues facti redeunt in latebras. Fugiunt audito canum latratu, mulcentur cantu & fistulis. Erectis auribus acutè audiunt, iisdem depressis, surdescunt. Timidissimi sunt & admodum stupidi, adeò ut equo aut buccula propius accedente iuxta uenantem non cernant: Aut si cernunt, arcum & sagittas mirentur. Maria tranant gregatim nantes ordine porrecto, & capita imponentes præcedentiū clunibus, alternatimq; ad terga redeuntes. Natant in odore terrarum, quas non uident. Cornua habent mares, quæ amittunt omnibus annis statuto ueris tempore. Cornibus amissis delitescunt ut inermes. His accensis odore fugātur serpentes, & comitiales morbi deprehenduntur. Aetatis indicia arguūtur, in illis singulis annis ramos adiicientibus usq; ad sexennes. Sunt qui dicant fœminis quoque nasci cornua. Euripides: Ceruam (inquit) cornigeram manibus Achæorum tradam, quam pro tua mactabunt filia. Et poëtæ Ceruam ab Hercule expugnatam aiunt cornigeram fuisse. In ceruis etiam senecta dentibus declaratur. Tunc enim aut paucos habent aut nullos, nec in cornibus imis ramos, qui prominent ante frontem iunioribus. Castratis neq; decidunt cornua, neq; nascuntur. Quandiu carent cornibus, noctu procedunt ad pabula: nam interdiu non audent, imbelliæ suæ & infirmitatis conscij. Vbi creuerunt, ea ad arborem experiuntur: Si firma uiderint, in apertū prodeunt, securiores solito. Pugnant cum serpentibus. Cauernas inuestigant, nariumq; spiritu extrahūt renitentes. Propterea adusto cornu ceruino odor serpentes ipsos abigit. Febrem non sentiunt, quin potius huic morbo medentur. Centenos excedunt annos.

Cornua in locis inaccessis proiiciunt, ne imbelles inueniantur. Felle carent, uermes habēt in capite. Eorum caro mane commanducata uitam hominis augerę dicitur. Nulli sunt in Africa cerui. Vulnerati iaculis sanant se dictamo herba, quam primi monstrauere. Extractos cauernis serpentes mandunt. In Hellesponto non commeant in alienos fines & circa Arginussam, elatum non excedunt montem in quo fissis sunt auribus. Vicissim ad alias transeunt fœminas, & ad priores redeunt. Pariturae ceruae pascuntur Siseli. Quum sentiunt se grauidas, lapillum deuorant, qui in excrementis repertus, aut in uulua partus custodit adalligatus. Vuluas pilo ceruino suffiri prodest. Ceruina pellis uocatur Nebris, quoniam nebrus est de genere ceruorum. Ceruorum sanguis tenuis est & aquosus. Mart. Seruos fugitiuos nuncupauit Ceruos, ab huius animalis celeritate. A' cuius timiditate uiri ceruini dicuntur homines nimis meticulosi.

Vrsi coëunt hyemis initio, ambobus cubantibus, cōplexisq;. Deinde separatim abeunt in latebras, in quibus pariunt tricesimo die, & plurimum quinos, sine oculis & sine pilo. Vngues tamen prominent. Hos partus lambendo paulatim figurāt. Raro uisa est pariens ursa. Mares XL. diebus latent. Fœminae IIII. mensibus. Latebrā si non habeant, fruticum & ramorū congeriem aedificant molli fronde constratam, uentisq; & imbribus impenetrabilem. Primis XIIII. diebus adeò graui somno premuntur, ut ne uulneribus quidem excitari queant, tuncq; ueterno pinguescunt. Ab his diebus priorū pedum suctu uiuunt. Fœta dies XIIII. immobilis manet. Sine cibo dies XL. Fœtus rigentes pectori admotos fouent, eodem incubitu, quo uolucres oua. Vere procedunt, sed pingues mares ad laxanda intestina concreta Aron herbā deuorant. Eorū oculi hebetātur crebro. Inualidissimo capite sunt ursi. Ideò si urgēte ui aliqua praecipitare se uelint, ipsum manibus operiunt, & inflictis in arena colaphis quandoq; exanimātur. Suspensi taurorum cornibus eosdē pondere fatigant. Sunt solertes in maleficia. Non gignuntur in Africa. Vrsa resupinata serpit ad fœtus & latebrā, in qua paritura est, ne uestigia uenatoribus speluncam prodant. Saturitati occurrit uomitione: quam sibi excitat cōmanducatis formicis. Si uenatores instent, catulos partim dorso, partim ore rapiens fugit in proximā arborem. Fœmina saeuior est & fortior mare. Vrsus erectus duobus aliquando pedibus ingreditur. Carnes depascitur etiā putres. Vrsi sunt in Mysia adeò uenenati, ut solo afflatu canes perimant. Apud Roxolanos inueniun-

tur

tur plerique mansuefacti. Vrsi in longiore itinere sine calciatu fatiscunt. Viuunt fruge, fronde, uindemia, pomis, apibus, cancris, & formicis. Aiunt eorum manus, id est, anteriores pedes, esse inter esitandum prædulces, & insigni suauitate, quòd frequẽter partem hanc agitent, quum apprehensione, tum incessu.

Mulus, gignitur ex asino & equa. Eximius est ferendis oneribus. Mula gignitur ex equo & asina, animal tarditatis indomitæ. Conceptum ex equo si sequatur asini coitus, abortu perimit; sed non equus conceptum ex asino. Fœminæ à partu septimo die impleri possunt. Fatigati mares melius implent. Equo & asina genitos mares antiqui uocabant Hinulos, seu Hinuleos. Horat. Vitas hinuleo me similis Chloë. Mulæ non pariunt nisi prodigiosè, quoniam ex duobus diuersis generibus genitæ sunt. Theophr. apud Plin. testis est mulas in Cappadocia parere. Mulæ calcitratum inhibet crebrior uini potus. Generãtur etiam mulæ ex equa & onagris mansuefactis, ueloces cursu, eximia duritia pedum, rugoso corpore, indomito animo, sed tamen generoso. Nascuntur apud Indos muli ex asino & equa agrestibus. Athenienses mulum emeritum (cuius labore in extruendo templo usi fuerant) publicè aluerunt, data lege ne quis hordeum appetenti auerteret. Aiunt puluerem in quo mula se uolutauerit, corpori inspersum mitigare ardores amoris. Varro lib. 2. de Re rusti. ait mulas non ubique steriles esse, quamuis sint in Italia. Nam Mago & Dionysius apud eundem testes sunt, mulam & equam quum conceperunt, duodecimo mense parere.

Bos, in re pecuaria primã habet autoritatem. Est enim socius hominum in rustico opere, & Cereris minister. Propterea olim cautũ fuit lege, ne quis occideret. Ex eius cadauere nascuntur apes mellis matres. Aetatis quatuor sunt gradus in genere bubulo. Prima est uitulorũ, Secunda iuuencorum, Tertia boum nouellorum, Quarta uetulorum. Vacca sterilis uocatur Taura, prægnans Horda. In hoc armento præcipui sunt, qui sunt membris pilosis, nigrantibus cornibus, latis frontibus, oculis magnis & nigris, auribus cõpressis, spina leniter remissa, apertis naribus, labris subnigris, ceruicibus crassis, & longis à collo, corpore amplo & bene costato, latis humeris, bonis clunibus, ad inferiorẽ caudæ partem frequẽtibus pilis, subcrispis, cruribus potius minoribus, rectis genulis eminulis, distantibus inter se, pedibus non latis neq; ingredientibus, qui displodãtur, nec quorũ ungulæ diuaricẽt. Cómodè pascũtur boues in nemoribus, ubi uirgulta & frons multa. Macra

uacca facilius concipit. Propterea ante admissuram nō debet impleri cibo, aut potione, mēsem unum. Contrà uerò tauri ante admissionem herba, palea & fœno implendi sunt, & à fœminis secernendi. Quum taurus uaccā iniit, ex eius descensu cognoscitur an mas cōceptus sit an fœmina. Si quidē si mas est, abit in dexteriorem partem: si fœmina, in sinisteriorē. Non oportet inire fœminas ante bimatum, ut trimæ pariant. Et melior erit fœtus, si quadrimæ. Idoneū tempus ad concipiendū est à Delphini exortu usq; ad dies quadraginta. Vaccæ mensibus decē sunt prægnantes, quas pasci oportet in locis uiridibus, & aquosis. Aestiuo tempore infestantur tabanis & quibusdam bestiolis. His frondē substerni oportet, quo mollius quiescāt. Aestate ducendæ bis ad potum, hyeme semel. Locus frigidus facit eas macrescere. Vaccæ probantur, quæ sunt maximis lateribus, frontibus latissimis, oculis nigris & patentissimis, cornibus uenustis, & nigrātibus, pilosis auribus, cōpressis malis, caudis amplissimis, ungulis modicis & cruribus. Campania boues albos & exiles gignit, Vmbria uastos & albos, Etruria & Latium compactos, & ad opera fortes, Apenninus & Gallia uegetos, & labori aptissimos. Aelianus ait taurum cornupetam alligato dextro testiculo cohiberi. Morbi boum sunt podagra & struma. Concipiunt uno initu. quòd si aberrauerint, uigesimo post die fœmina repetit marē. Tauri non sæpius quàm bis die ineunt. Boues soli animaliū retrò ambulantes pascuntur. Fœminæ uiuunt ad annos x v. Mares ad x x. Robur eis in quinatu, pinguescunt lauatione calidæ aquæ. Domitura boum fieri debet in trimatu, antè præmatura est, postea sera. Fuit hoc animal tantæ curæ apud Rom. ut in exilium pulsus sit, qui bouem occiderat ad comedendum omasum. Boues lapillum habent in capite, quem expuunt, si necem timeant. Ludos boum causa celebratos Bubecios uocabāt. Seruius ouium & boum effigie æs signauit. Fons est in Narbonensi prouincia Orge nomine, in quo herbæ nascuntur adeò bobus expetitę, ut mersis capitibus eas inquirant. Boues se olfactantes, seq; lambentes contra pilum, tempestatē præsagiunt. Eorum fimum utile est alueariis. Scabie si inficiantur, ea sanatur Corcoro herba. Buprestis herba est uenenum bobus. Nam ea gustata dissiliunt. India boues habet unicornes & tricornes. Habet & atrocissimos tauros syluestres, maiores agrestibus, colore fuluos, oculis cæruleis, præstantes cursu, cornibus mobilibus, quorum tergora silicis æquant duritiam, & omne respuunt uulnus. Bouem primus occidit Prometheus.

Sues,

Sues, bis anno pariunt, uerum ferunt mensibus tribus. Vicenos quandoque enituntur porculos, sed tam multos educare nequeunt. Inire incipiũt octauo mense. Admissura est à Fauonio ad æquinoctiũ uernum. Implentur uno coitu, mares post trimatum non generant. Fœminæ senio confectæ cubantes coëunt. Fœtus comedunt nonnunquàm. Viuunt ad annos XV. nonnulli ad uicenos. Aiunt suem exoculatum citò emori. Obnoxij sunt anginæ & strumæ. Cruor in radice setæ dorso euulsæ & caput obliquum in incessu, indicia sunt infirmitatis. Præpingues penuriam lactis sentiunt. Gaudent uolutari in luto. Facilius in dextrum iacent, quàm læuum. Veteres existimabant animã eis pro sale datam, quòd ad escam tantùm nati sint. Castrantur quandoque fœminæ. Pinguescunt adeò, ut Plinius scribat soricem in corpore cuiusdam præpinguis nidificasse. Bis anno pariunt. Porcus olim sacer erat Cereri. Et in feriendo pacis fœdere quondam mactari solebat. Sues mares sunt salacissimi, & ab annicula ætate commodè progenerant, ac etiam semestres implere possunt fœminam. Columella ait fœminã idoneã esse ad edendos partus usq; ad annos septẽ, quæ quãto fœcundior est, eò senescit citiùs. Castrati sues celerius pinguescunt. Melius pascuntur in agris palustribus, quàm sitientibus. Gaudent & syluis glandiferis, ac pomiferis. Amant & radiculas aquatilis syluæ. Maribus in coitu plurima est asperitas. Tunc inter se dimicant indurantes attritu arborum costas. Fœminæ in partu asperiores. In Arabia suillum genus non uiuit. Sues in coitu spumam ore fundunt. Verres subantis audita uoce nisi admittatur, cibum non capit in maciem. Fœminæ tantum plerunque efferantur ut hominem lacerent, candida maximè ueste indutum. Quæ rabies mitigatur asperso aceto. Fœminæ prægnantes coëunt. Suibus quãdoque serpentes sunt in pabulo. Galenus suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Phorine dicitur suilla pellis. Porrò **Verres**, dicitur porcus non castratus.

Aper, porcus syluester dentatus est, & excellit feritate. In morbis medetur sibi hedera. Solidũ aprum primus Romanorũ in epulis apposuit P. Seruilius Rullus. Apris maribus non nisi anniculis generatio. Indicis apris cubitales sunt dentium flexus gemini ex rostro. Totidem à fronte ceu uituli cornua exeunt. In Creta & Africa nulli reperiuntur apri. Multi sunt in Macedonia. Apri cerebrum cum sanguine laudatur cõtra serpentes: iecur item inueteratum, & potum cum ruta & uino. Item adeps cum melle & resina. Apro tam grauis est sua urina, ut nisi egesta sit, fugæ

non sufficiat, & uelut deuinctus opprimatur.

Orygem, perpetuò sitientẽ habet Africa. Quod tamen animal liquorem habet in uesica magni contra sitim remedij.

Talpæ, oculis capti, frumentum in area populantur. Græci blactas uocant. Similes propè sunt muribus. Terram excauant, in qua effodiunt sibi cubilia, dicente Vergilio: Aut oculis capti fodere cubilia talpæ.

Oues, quadrupedum sunt mansuetissimæ. In admissura si fœminas cupiunt, austrum obseruant: si mares, aquilonem. Oues Arabicæ caudam trium cubitorum per humum uoluunt. In Chio sunt minutissimæ inopia pabuli. quarum tamen lacte caseus fit laudatissimus. Agni statim à partu matrẽ agnoscunt, circaq; illã petulca gestiunt lasciuia. Probæ oues debent esse corpore amplo, molli & denso uillo, & uentre pilloso, cruribus humilibus. Omnes infirmo sunt capite. Viuunt annos decem. Arietes agnas fastidiunt, senectam ouium consectantur. Generant in utroque sexu à bimatu ad nouenos annos. Coëunt à tertio idus Maias ad XIII. Calend. Augusti. Gerunt partus diebus CL. Arietis ferocia cohibetur cornu iuxta aurem terebrato. Dextro teste præligato fœminas generat, læuo mares. Tonitrua solitariis ouibus abortus inferunt. Propterea congregari debent, ut cœtu iuuentur. Oues tectæ molliores sunt, Colonicæ in pascuo elegantiores. Plinius laudatissimas oues, & lanas facit Appulas, & Italicas. Tertium locum dat Milesiis. Circa Tarentum & Canusium summam quoq; nobilitatem habent, & in Asia Laodiceæ. Oues frequentius quàm ullum aliud animal infestantur scabie, quam facit macies, ut maciem exiguitas cibi. Huic morbo nisi occurratur, unica totum pecus coinquinabit. Nam oues contagione uexantur. Agni si laborent morbo, non debent admitti ad matres. Tondendarum ouium tempus est in Iulio. Olim multatio non nisi ouium, boumq; impendio dicebatur. Lac ouillum dulcius est bubulo, & magis alit. **Veruex** dicitur cui inuersi sunt uel adempti testiculi. **Aries,** qui generat. Ferunt arietinis cornibus defossis asparagum gigni. Laberius poëta uocabat arietes Reciprocicornes & lanicutes, quòd reciproca habeant cornua, & cutem lana opertam. **Veruex sectarius,** dicitur, qui gregem agnorum præcedens ducit.

Simiis figura est homini proxima. Imitantur quicquid ab homine fieri uident. Propterea uenatores hac ratione eas plerunq; fallunt. Nam in radicibus arborum (in quas illæ repserunt)

aqua se perungunt, demum uasculum uisco plenum aquæ loco reponunt. Quo quum oculos & ora peruuxerunt simiæ, facilè capiuntur. Falluntur & alio modo, quum scilicet relictis dedita opera à uenatoribus calceis sese impediunt. Tristes sunt luna caua: Noua lætantur. Fœtus amant maximè. Catulos (quos in domibus peperere) omnibus demonstrant, gaudentq; tractari, & quandoq; amplectendo necant. Ex Simiarum genere sunt **Cercopytheci**, maximi magnitudine, cauda quinûm cubitorũ, barba propensa, humana coma, alba facie, reliquo corpore nigrantes. Confugiunt ad arbores. Versantur in montibus Indiæ. Capiuntur eo (quo diximus) modo. Alexandri exercitum quandoq; terruerunt. Item **Sphinges**, uillosę, mãmis prominentibus, quæ mansuefiunt facilè, & feritatis obliuiscuntur. **Callitriches**, toto ferè aspectu differunt à cæteris. Barbam habent in facie, latam caudam. Viuunt in Aethiopico tantùm solo. **Satyri**, facie sunt admodum grata. **Cynocephali**, formam habent Simiarum, humani gestus ęmuli, & puerorum amatores, quibus etiam mulgenda prębent ubera. **Cynoprosopi**, capite, dentibus, & pelle, similes sunt canibus, reliqua hominibus ueloces cursu, unguibus manuum præacutis. Petiti ad aquas confugiunt. Propterea captu sunt difficiles. **Cæpus**, faciem habet Satyro similem, cætera inter canem & ursum. **Nanticora**, & **Crocuta**, sunt etiam de genere simiarum, imitanturq; hominum gestus & sermones.

Animalium maximum est **Elephas**, & humanis sensibus proximum. Patrium enim sermonem intelligit. Reminiscitur officiorum, quæ didicit. Ducitur gloriæ uoluptate. Solem, Lunam, & sydera ueneratur. Regem adorant elephantes, genua submittunt, coronas porrigunt. Indicis minores sunt Arabici. Visi sunt qui per funes incesserint. Plinius scribit unum tardioris ingenij in accipiendis (quæ tradebantur) sæpius castigatum uerberibus, eadem illa meditantem noctu repertum fuisse. Apud eundem Mutianus testis est, fuisse quendam, qui ductus Græcarum literarum didicerit, atque hæc scripserit, IPSE HAEC EGO SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Dentium candore iuuenta in his intelligitur. Homine in desertis obuio & oberrante clementes sunt, atq; etiam demonstrant uiam. Animaduerso hominis uestigio intremiscũt insidiarũ metu. Subsistunt ab olfactu. Circunspectant, iras proflant, gregatim ingrediuntur. Agmen ducit maximus natu, cogit ætate proximus. Amnem transituri minimos præmittunt, ne maioribus alueum

atterentibus,crescat gurgitis altitudo. **Sutrũ, & Aiax**, nomina sunt duorũ elephantũ apud Plin. Gaudent phaleris argenteis. Victi uocẽ uictoris fugiunt. Pudore nunquã coëũt,nisi in abdito, Mas quinquẽnis,Fœmina decennis.Fœmina initur biennio, quinis cuiusq; anni diebus.Adulteria non nouere.Nulla propter fœminas inter se mouent prælia. Memoria clarent:nam aiunt fuisse quendam,qui in senecta nouerit rectorem suæ iuuentutis. Tanta sunt clementia in animalia minus ualida, ut in grege pecudũ occurrentia manu dimoueant, ne quid obterant imprudentes: nec nisi lacessiti noceant.Infirmos, fessos, aut uulneratos in medium agmen recipiunt, & per uices subeunt.In Africa foueis capiuntur oberrantes. Troglodytæ qui uenatu elephantum uiuunt,arbores eorum itineri propinquas inscendunt,inde nouissimum agminis speculati extremas in clunes desiliunt, neruosq; feriunt securi. Fœminę pauidiores sunt masculis.Domantur fame & uerberibus. Domiti militant, & turres armatorum in hostes ferunt, & in Oriente magna ex parte bella conficiunt. Prosternunt acies, & proterunt armatos.Terrentur minimo Suis stridore, territiq; retrò cedũt,non minore partium suarum pernicie.Decem annis (ut nonnullis placet)uterũ ferunt.Hinc adagium:Citius parient elephanti.Secundum Aristotelem biennio tantũ ferunt.nec amplius quàm singulos gignunt. Multi uiuunt annis ducentis. Iuuenta eorum sexagesimo anno incipit.Gaudent amnibus, circa quos uagantur. Frigoris sunt impatientes, inflationem & profluuium alui sentiunt.Terram edisse iis tabificum est,nisi sæpius mandant. Deuorant etiam lapides. Truncos habent in cibatu gratissimo. Palmas prosternunt, & iacentium assumunt fructum, mandunt ore, spirant, bibunt, & odorantur. Murem odere, adeò ut si pabulum in præsepio positum ab eo attingi uiderint,fastidiunt. In potu quandoq; hirudines hauriunt,à quibus maximè cruciantur. Ventres habent molles, durissimum in dorso tergus, muscarum tædio afficiuntur. Dentes in tantam magnitudinem excrescunt nonnullis, ut postium uicem in domiciliis præbeant, iisq; fiant sepes,& pali in stabulis pecorum.Elephantes habent Africa,Mauritania, Aethiopes, & Troglodytæ: Maximos India. Certant cum draconibus.

Hippolaphus animal est forma cerui & equi compositum, cerui magnitudine,uillo & barba hircinis.

Dorcas aliter uocatur Caprea. Martia. Tàm dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni. Non lippit

hoc

hoc animal. Noctu cernit ut interdiu. In Lycia Dorcades non transeunt montes Syris uicinos.

Musimones animalia caprarum instar uillos ferunt. Reperiuntur in Germania.

Damæ timidissimi sunt è genere caprearum. Gregatim incedunt, & quandoq; desiliunt in fuga. De his Martialis: Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum, Imbelles damæ, quid nisi præda sumus?

Vulpes uafrum est animal, Echinis infestum, quos quum aliter propter aculeos nequit superare, resupinat, & inuersos in uētrem (qui mollis est) lancinat, eoque modo interficit. Vexatus Vesparum multitudine impenetrat se in concauū locum extenta forinsecus cauda, cui quum se implicuerunt uespæ, egreditur, & ad murum siue arborem confugiens, eas ibidem perfricando excutit, & atterit, mortuasq; depascitur. Insidiatur & pisciculis ripam oberrans, caudaq; in aquam demersa, cuius uillis quum se obuoluerunt, extrahuntur quasi defossi. Vulpes inimici sunt Miluis. Gallinaceos non attingunt, qui uulpinum iecur comederint. In Thracia amnes gelatos, lacusq; non nisi ad pastus ituri redituriq; transeunt. Nulli reperiuntur in Creta. Odorem reddunt graueolentem. Martia. Hic olidam clamosus ages in retia uulpem. Vrgentibus à tergo canibus caudas suas lotio perfundunt, hisq; insectantium proprius canum ora diuerberant: qua molestia affecti canes, insequi desistunt.

Leo superbum est animal, cuius præcipua generositas arguitur, quum colla & armos uestiunt iubæ. Quod contingit conceptis ex leone: Nam geniti ex pardis carent hoc insigni, ut fœminæ: Leo ubi pardi coitum sentit in adultera leæna, supplicium sumit, & tota ui consurgit in pœnam. Propterea leæna culpam & odorem flumine abluit, aut conscia sceleris, & masculi metu fugientem adulterū comitatur. Fœmina primo partu parit quinque catulos, & per annos singulos uno minus ab uno sterilescit. Parit adeò paruos, ut uix post secundū mēsem ingredi ualeāt, quod accidit uerno tempore. Nascuntur apertis oculis. Vrinam mares crure sublato reddunt ut canes, coëuntq; auersi. Rari sunt in potu, alternis diebus uescuntur. Triduo quandoq; inediam ferunt. Quum quid deuorauerunt uentri molestum aut perniciosum, iactis in fauces unguibus euellunt, ne nimia corporis sarcina fugā impediat, si fugiendū sit. Leo non pascitur cum leæna, sed separatim errat. Camelorum carnes appetunt. Vrbes fame coacti inter-

dum adeunt, & in homines sæuiunt, præcipuè senio confecti. Tunc enim per corporis imbecillitatem,& dentium defectionem uenari nequeunt. Propterea Africani sibi timentes,captos leones pro portis urbium crucifigunt, ut cæteros pœnæ similis absterreant metu. Pasti & saturi faciles sunt & exarmati. Leæna pro catulis dimicans,oculos in terram defigit,ne uenabula expauescat. Leo caninos tantũ dentes mutat sexto ętatis mense. Obliquo post partum ingrediuntur itinere,ne cubile deprehendatur. Solida habent ossa,& minime uacua. Dolis carent & suspicione,nec limis intuentur oculis,nec eo modo conspici uolunt. Leo si in uenatu uideatur,erubescens dare terga,sese paulatim recipit, si multitudine opprimatur. Remotus ab aspectu uenantium,fugam properè molitur, turpitudinem absconsione purgari existimans. Saltu caret in fuga, quo utitur, dum quid insectatur. Vulneratus percussorem obseruat acutissimè, & in quantalibet appetit multitudine. Fugit interdum dimissa in crura cauda, ut canum degeneres. Infirmus est parte ilium contra ictus, reliquo corpore multas patitur plagas,uimq; summam gerit in pectore. Oculos habet glaucos,splendescentes,& concauos,non ualde rotundos,nec admodum proiectos. Quicquid mormorderit,aut unguibus lacerauerit,ater inde sanguis & quædam sanies profluit. Diu uiuunt. Nam plerique reperiuntur dentibus defecti præ senio. Hostem aggressuri caudæ uerbere excitant sibi furorem. Modicè dormiunt. Quiescentum oculi sublucent. Dormientibus cauda non mouetur,qua uigilantium quoque arguitur animus. Immota enim index est clementiæ & tranquillitatis, erecta uerò, & quasi spinescens iracundiam arguit. Tria sunt quibus terrentur maximè, Rotarum orbes circumacti, currusq; inanes: Gallinaceorum cristæ, & cantus: Omnium maximè ignes reformidant. Videntur ex natura solis substantiam deducere. Nam impetu & calore cætera præstant animalia,uti Sol, sydera. Præterea oculis semper igneis & patentibus cernuntur, ut Sol patenti igneoq; oculo terram conspicit. Hanno Carthaginiensis primus omnium leonem mansuefecit, propterea relegatus, quòd hoc ipsum affectatæ tyrannidis speciem præseferret, aut quòd uideretur exoraturus, quicquid petiuisset, qui ignaras societatis humanæ beluas demulceret. Qui in caueis leonum curam gerunt uocantur Leontocomi. Nigri sunt leones in Syria. Eorum adeps cum rosaceo cutem in facie conseruat à uitiis, & quotidianis febribus medetur. Eo adipe peruncti faciliorem apud reges & populos gratiam dicuntur mereri.

Lynx esse dicitur de genere Luporum ceruariorum. Est autem uario collo & maculoso tergore. Verg. lib. 1. Aen. Succinctam pharetra & maculosæ tegmine lyncis. Eius urina uertitur in Lyncurium gemmam duritie calculi. Ouidius: E quibus ut memorant, quicquid uesica remisit, Vertitur in lapides, & congelat aëre tecta. Gemma illa in quam glaciatur humor lyncum, similis est calculis & igneo colore fulgens. Lynces acutissimo sunt uisu. Mammas habent in pectore. Sacræ sunt Baccho.

Camelus bina in dorso habet tubera, unum in pectore, cui incubat, quum genua reclinantur. Papillas quatuor, caudam asino similem, genitale retrò, genua singula in singulis cruribus, pedes bisulcos, ut bos dentatus. Sitim quatriduo tolerat. Equos odit. Bibiturus aquã pedibus obturbat. Peruenit ad annos quinquaginta: quidam ad centenos. Castratis feritas tollitur, & augetur robur. Coituri latebras quærunt. Crura posteriora gerunt conuersa. Pascuntur apud Orientales inter armenta, ubi iumentorum loco seruiunt. Fortiores fiunt coitu negato. Cameli cerebrum arefactum potumq; ex aceto, comitialibus morbis prodest. Fel cum melle potum anginæ, Cauda arefacta soluit aluum, Fimi cinere cum oleo crispantur capilli. Fœminæ uterum ferunt duodecim mensibus à trimatu, pariunt uere: iterumq; post annum implentur à partu. Dulcissimum est lac camelinum.

Camelopardalis (quam Aethiopes Nabim uocant) collo est equino, pedibus bouinis, camelino capite, maculis rutilum colorem distinguentibus. Romæ uisa est Circensibus ludis dictatoris Cæsaris.

Onagri sunt asini syluestres, cursu pernices in Mauritania, sed citò desistentes, & anheli à uenatoribus capiuntur. Reperiuntur in India agrestes, equi magnitudine, capite penè rubenti, oculis cæruleis, uno in fronte cornu, magnitudine cubitali, ab radice albo, in cuspide purpureo, parte media nigro discriminata. Talos habent, & felle carent. Onagri præcipui sunt in Phrygia & Lycaonia. Pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant. Onagrorum ossa confracta & decocta prosunt contra uenenum leporis marini.

Mantichoram habet India magnitudine leonis, pelle uillosa & purpurea, uultu & auribus propè humanis, triplici utrinq; dentiũ serie, qui acuti sunt & caninis paulò maiores. Oculis item uillosis, & ferè noctuinis, unguib. leoninis, cauda bifida, aculeis utrinque cuspidata, quos pro telis iaculatur. Vescitur humano cadauere.

dauere. Excellit cursu. propterea Indi catulos eius uenantur, priusquam aculeati sint.

Hirci obliquis sunt oculis, & ad nares respicientibus. Sex menses hybernos supra sinistrum latus dicũtur iacere, quum dormiunt. Ab æquinoctio hyberno totidem menses supra dextrum. Hircorum rabies mitigatur, si mulceatur barba. Olidi sunt maximè. Vnde & Hircosos uocamus homines graueolentes. Politianus: Non olidi coniunx hirci Hirci pro fœminis pugnam ineunt. Vt tamen placet nonnullis, facilè permittunt fœmellas sui generis iniri, etiam si uiderint.

Lepores dormiunt oculis apertis. Quiescunt interdiu, noctu uagantur. Locum natalem amant. Campestres parui sunt, & ualde pernices: Montani magnitudine excedunt. Omnes cursu accliui sunt uelociores, propter priores pedes posterioribus breuiores. Excitant se ad fugam auribus in tergum declinatis. Flexuoso cursu canes plerunque decipiunt. Fœmina enixa suos fœtus multis locis dispertit & abscondit. Accipitres reformidat. In uulpem si inciderit, euadere cursu contendit. Vulpes uerò dolum opponit celeritati. Nam in medio cursu fingit se desistere, & quiescit. Paulopòst leporem nihil sibi timentem insectatur acrius, & cubile inuadit. Præterea ferunt leporem ultrò citroq; commeare, ut confusis uestigiis cubile deprehendi nequeat. Archelaus apud Plinium testis est, lepori tot esse annos ætatis, quot sunt corporis cauernæ ad excrementa. Benigna est natura & innocua, & omnium prædæ nascens. Solus præter Dasypodem superfœtat. Illati in Ithacam lepores moriuntur. Pariunt omni mense. Circa Briletum, & Thatmen & in Cherroneso ad Propontidem bina habent iocinora. Veteri superstitione creditum est eos olim septem diebus formosos fore, qui leporem esitassent. Vnde Martialis: Quum leporem mittis, semper mihi Gellia mandas, Septem formosus Marce diebus eris. Si uerum dicis, si uerum Gellia mandas, Edisti nunquam Gellia tu leporem. Lepus ab aurium magnitudine uocatur Lagos.

Ex Leporum genere sunt etiam **Cuniculi**, sed aliquanto breuiores. Quorum tanta olim frequentia extitit apud Baleares insulas, ut famem populatis messibus attulerint. Terram excauant, in quam si urgeant canes, se impenetrant: nec illinc extrudi, aut extrahi possunt, nisi coniectis intrò Viuerris, animalibus eorum generi infestis. Nulli sunt in Ebuso.

Dasypodem Plinius distinguit à lepore aliquot in locis, ut lib.

ut lib.8.cap.59. ubi ait:Lepus omnium prædæ nafcens,folus præter Dafypodem fuperfœtat. Idem lib.10. Dafypodes omni menfe pariunt & fuperfœtant, ficut lepores, à partu ftatim implentur. Qua in re Plinium carpit Budæus,dicens, idem effe Dafypodem, & Leporem, quod & uerbis Ariftotelis, & multis aliis confirmat argumentis. Plinio patrocinatur Cælius, facitq; Dafypodem diuerfum à lepore.

Alces fimiles funt capris figura & pellibus,fed aliquanto maiores. Crura habent fine nodis & articulis. Propterea in fomno arboribus adhærent ftantes. Quas ut capiant uenatores, arbores ipfas penè totas amputant, ita ut facili impulfu ualeant profterni. Ita decidentibus illis,cadunt & alces, fupinæq; nequeunt exurgere. Grandia habent fuperiora labra. Retrogradiuntur in pafcendo, ne in priora tendentes inuoluantur.

Vri minores funt elephantibus, colore & figura tauri, mira uelocitate, in feras & homines æquè fæuiunt. Reperiuntur in Germania.

Bifontes prolixas habent iubas, figuram cerui, medium in fronte inter aures cornu.Reperiuntur in Germania.Martial.lib.1. Illi cefsit atrox Bubalus atque Bifon.

Bubali boues funt agreftes, quos nonnulli Bifontes effe putant. Martialis difsimiles facit, ut præcedens carmen indicat.

Bonafi iuba funt equina, cætera fimiles tauro, cornibus ita reflexis, ut pugnæ fint inutilia.

Pardus bene olet, quo odore cæteræ agreftes feræ inuitatæ, propius accedunt, quas ille inuolat. In Caria & Libya reperiuntur admodum prælongi, animo imbelles, faltu agiles, pelle adeò dura, ut ferro non cedat. In prioribus pedibus quinos habet digitos,pofterioribus quaternos. Fœmina frequentior eft inuentu. Ex pardorum genere eft **Bitis,** qui fi à muliere afpiciatur, eam in morbum adducit.

Pantheris uerficolores funt maculæ, qui color cunctas quadrupedes follicitat, fed oris toruitas deterret. Propterea capite ipfo occultato pantheræ reliquas feras dulcedine illectas corripiunt. Feruntur habere in armo fimilem lunæ maculam crefcentem in orbes,& pari modo curuantem cornua.Pantherarum mares funt Pardi. Scaurus in ædilitate fua C L. mifit Pomp.Magnus CCCCX.Auguftus CCCCXX.Tactis aconito carnibus & guftatis necantur. Vnguium mucrones in corporis uaginas recõdunt, ne refringantur & hebetentur. Solæ animalium odoratæ funt.

Earum

Earum oculi in umbris refulgent, hebetantur in sole, & longius quàm cæteri nitent. His tantùm terrorem afferunt Hyenæ, ut ne conentur quidem resistere: quinetiam aliquid de corio earum habentem non appetunt. Et si pelles utriusq; contrariæ suspendantur, aiunt decidere pilos Pantheræ. Pantherarum carnibus uiuunt Agriophagi populi. Pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipuè si & allium fuerit incoctum.

Tygris in India & Hircania reperitur, mirandæ uelocitatis animal. Maribus non est cura sobolis: Fœminis uerò præcipua. Propterea si uenator equo insidens catulos eius abstulerit: illa ubi uacuum cubile respicit, prædonem mira celeritate prosequitur. Raptor uerò audito eius fremitu unum ex catulis in uiam proiicit. Quem quum illa refert ad nidum, priusquàm posit regredi, nauem conscendit prædo. Mox reuersa Tygris ubi nullum uindictæ locum superesse uidet, sæuit in littore. Luc lib. 5. Ocyor, & cœli flammis, & Tygride fœta Transcurrit.

Apud Prasios, Indiæ populos, reperiuntur Tygres duplici Leonum magnitudine. Tres dentium ordines habere dicuntur. Item aculeos in cauda, quos ut sagittas iaciunt. Tygrim in cauea mansuefactam primus omnium Romæ ostendit Augustus. Claudius uerò quatuor.

Tarandum animal habet Scythia, dorso & magnitudine tauri, pelle uersicolore, qua Scythæ scuta conficiunt, ferro impenetrabilia. Tarandis cornua sunt ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine ursorum. Colorem omnium arborum, fruticum, & locorum (in quibus latent) reddunt.

Hyena sexum alternatim mutat, & naturam, nunc mas nunc fœmina. Vim habet soporiferam, qua actos in prædã canes enecat. Quinetiam simulato hominis uomitu eosdem illectos interficit. Collum eius & iuba continuitate spinæ porrigitur, flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit. Sermonem humanum inter pastorum stabula mentitur, nomenq; alicuius ediscit, quem euocatum foras lacerat. Sepulcra eruit inquisitione corporum. Oculis mille sunt uarietates, oculorumq; mutationes. Vmbræ eius contactu canes obmutescũt. Et in uestigio hæret, quodcunq; animal iter lustrauerit. Ex Hyenæ coitu Leæna parit **Crocutam** uoces hominum & pecorum imitantem, cui acies perpetua in utraque oris parte, nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includitur. Crocutas Plinius ait omnia dentibus frangere, protinusq; deuorata

rata uentre conficere. Hyenæ plurimæ gignuntur in Africa. Mares singulis fœminarum gregibus imperitant, grauidas custodiunt, timent enim libidinis æmulos, morsu natos mares castrant. Grauidæ latebras petunt, & furtim uolunt parere, gaudentq; copia libidinis. De hyena Mantuan. Est in eis pietas Crocodili, astutia hyenæ.

Poëphagus est in India, equi magnitudinē duplo excedens, cauda nigranti & speciosa, mulieribus Indicis ad capitis ornatum expetita. Animal alioqui timidissimum. Nam obuios quosque refugit, præcisa sponte cauda, ob quam appeti se suspicatur.

Monops reperitur in Mæonia magnitudine tauri. Fugiens igneum nescio quid, & acutum, excreat, in quod si inciderint uenatores, tabem incurrunt, qua facile pereunt.

Hystrices aculeatas habent pinnas, quas iaculi modo intorquent. Hinc adagium, Spinosior hystrice: in homines agrestes & inamœnos. Calphurnius: Venit & hirsuta spinosior hystrice barba. Sunt ex Erinaceorum genere, maioribus tamen aculeis, quibus ora urgentium canum figunt. Hybernis mensibus se condunt. Partus conceptos histricum cinis potus continet.

Phattaga animal Indicum, simile est terrestri Crocodilo, magnitudine Melitei catuli, pelle squamosa & aspera, qua etiam ferrum hebetatur.

Ortus reperitur circa Erithræum mare, colore uario, magnitudine canis, ore usque ad genas albicante, inde lineis aureis ad ceruicem pertinentibus, dorso plano maculis incursantibus, aureis pedibus, prioribus albis, posterioribus nigris, mammis duabus Mnam mensuram implentibus.

Oricentaurus anticam corporis partem similem habet humanæ, posticam asininæ, albo colore, cursu uelocissimo. Captus amore libertatis mauult inedia perire, quàm cibum manu raptoris oblatum comesse.

Aspalacum habet Bœotia, unde si transferatur, statim perit.

Phyrna animal est à quo si quis inspiciatur, dies aliquot maciem contrahet, & pallorem.

Contrà uerò **Charandrium** si quis ictericus uicissim prospexerit, sanitatem recipiet.

Neades animalia sunt in Samo insula, grandi magnitudine, quorum uoce abrumpitur tellus.

Catoblectus similis est tauro, terribilis aspectu, superciliis altis & extantibus, oculis sanguineis, & minoribus paulò, quàm sint

ſint bouini, ſemper in terram aſpicientibus, iuba equina, quam ad certamen erigit. Frendens ore aperto haurit aëra.

Chaus habet effigiem lupi & pardorum maculas.

Cepphus pedes poſteriores pedibus humanis & cruribus, priores manibus ſimiles.

Rhinoceros unum habet in nare cornu. Certaturus in Elephantum, cornu ad ſaxa limato præparat ſe pugnæ. In dimicatione aluum eius maximè petit, ut partem molliorem. Par ei longitudo, crura multo breuiora, color buxeus.

Leucrocuta fera eſt perniciſsima, aſini magnitudine crurib⁹ ceruinis, collo, cauda, & pectore leoninis, capite melium, biſulca ungula, ore ad nares uſq; reſciſſo, oſſe perpetuo uice dentiũ. Imitatur humanas uoces. Ea eſt aut ei ſimilis quã Crocutã diximus.

Eale fera eſt magnitudine equi fluuialis, cauda elephãti, colore nigro uel fuluo, maxillis apri, cornibus cubito maioribus, iiſdẽq; mobilib⁹ quæ alterna in pugna ſiſtit, uariatq; infeſta aut obliqua.

Monoceros caput habet cerui, pedes elephãti, caudam apri, mugitum grauem, uno cornu nigro media fronte duorum cubitorum eminente. Hæc fera nunquàm capitur uiua.

Fibri Pontici teſtes ſibi amputant, propter quos intelligunt ſe à uenatoribus urgeri. Hoc animalis genus aliter appellatur **Caſtor,** horrendi adeò morſus, ut arbores iuxta flumina perinde ac ferro cædat. Hominis parte comprehenſa, non prius morſu reſoluit, quàm fracta concrepuerint oſſa.

Tragelaphus naſcitur iuxta Phaſim fluuium Colchorum, ſpecie cerui, barba tantum & armorum uillo diſtans.

Chameleontem habet Africa, ſed frequentiorem India. Crura eius recta ſunt. Latera uentri iunguntur ut piſcibus, & ſpina ſimili modo. Roſtrum habet ſuillo non multum diſsimile. Caudam prælongam, quæ in tenuitatem deſinit, uiperinis orbibus ſe implicans. Vngues aduncos. Motus ei tardus, ut teſtudini. Corpus aſperum ut Crocodilo. Oculi in receſſu cauo, tenui diſcrimine, prægrandes & concolores corpori, qui nunquàm operiuntur, nec pupillæ motu, ſed totius oculi uerſatione circumaſpiciunt. Celſus eſt & hianti ſemper ore. Solus animalium nullo alio quàm aëris alimento nutritur. Colorem mutat oculis, cauda & toto corpore, redditq; ſemper quencunq; proximè attigit præter rubrum, & candidum. Hinc adagium, Chameleonte mutabilior: in uerſipelles & uarios homines. Cæterùm defuncto pallor eſt, ſanguis in corde & circa oculos tantùm. Viſcera eius ſunt ſine

ſplene, latet hybernis menſibus.

Thoes animal eſt de genere luporum, uenatu uiuens, innocuum homini, habitum, non colorem mutans, hyeme hirtum, æſtate nudum.

Pontici mures guſtu ſunt ſagaciſsimo. Conduntur hyeme, ut alpini, quibus magnitudo media eſt. Pabulum in ſpecus cõuehunt. Faſcem herbæ mas & fœmina ſupini cauda mordicus apprehenſa detrahunt ad ſpecum. Ideoq; illo tempore detrito ſunt dorſo. Reſident in clunes, binis pedibus gradiuntur, prioribus ut manibus utuntur.

Erinacei cibos hyemi præparant, arbores conſcendunt, è quibus excutiunt poma, quæ demum uolutati ſuis infigunt ſpinis, portantq; ad cauas arbores. Mutationem Aquilonis in Auſtrum, condentes ſe in cubile, præſagiunt. Vbi ſenſere uenantem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi poſsit præter aculeos. In deſperatione uerò, urinã ex ſe reddunt tabificam, tergori ſuo, ſpinisq; noxiam, propter quod ſe appeti ſentiunt. Vrina exinanita præcipua eſt dos tergoris. Si uerò tergus ipſum ea fuerit aſperſum, ſpinæ fiunt putres & deciduæ. Propterea nunquàm niſi in extrema ſpe maleficio illo ſe perfundit. Calidæ aquæ aſperſu reſoluitur pila, in quam ſe conuoluerunt. Apprehenſi altero è poſterioribus pede ſuſpendio & fame necantur. Si interficerentur aliter, tergori noceretur. Eorum cute expoliuntur ueſtes. Nulli reperiuntur in Creta.

Leontophonus animal eſt odioſum leoni, à quo quum rapitur & exanimatur, urinam ſpargit ipſi leoni exitialem. Reperiuntur iiſdem in locis, quibus leones.

Meles ſufflata cute diſtentæ, ictus hominum & morſus canum arcent.

Scyuri tempeſtatem præuident, obturatisq; (qua ſpiraturus eſt uentus) cauernis, ex alia parte fores aperiunt. Caudam habent uilloſam pro tegumento.

Muribus magna eſt dulcedo furandi. Varia ſunt eorum genera in Cyrenaica regione. Alij lata fronte, alij acuta, alij pungentibus pilis ex Erinaceorum genere. Ex Gyaro inſula incolas aliquando fugauerunt, ferrumq; poſtea roſerunt. Conduntur hyeme. Murium cinis cum melle inſtillatus, aut cum roſaceo decoctus, aurium dolores ſedat.

Glires genitores ſenio confectos alunt inſigni pietate. Senium finitur hyberna quiete. Conditi enim hi cubant, rurſus

æstate iuuenescunt. hyemem integram dormiunt. Martia. libro 5. Somniculosos ille porrigit glires. Apud eundem hoc animal sic inducitur loquens: Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Mustellarum tria sunt genera, Gales, Ictis, Meles. Testiculi mustellæ mulieri alligati partus cõtinent. Hoc animal infestum est serpenti, cui congreditur commanducata ruta, quam scit esse ipsi serpenti infensam, & exitialé. Colitur à Thebanis. Timidissima est mustella. Gaudet latebris. Melim (de quo iam sumus locuti) foinam uel foinum dicimus. Calentius: Et laqueo uulpes, & decipe casse foinas.

Feles antiquitus non erant mansuefactæ. Viuebant in agris, inde urbes & domos repleuere. In genere felium mas salacissimus est, fœmina amantissima fœtuũ. Tetro odore offenduntur, ideò excrementa sua terra operiunt, ne ab homine premantur, aut ne prodantur odore. Noctu uident non minus quàm interdiu. Insidiantur muribus. Vocantur à nobis Cati, & Catæ. Mantuanus in Buc. Sicq; repugnabant uotis contraria uota, Non secus ac muri Catus: ille inuadere pernam Nititur, hic rimas oculis obseruat acutis. Idem in Nicolao Tolētino feles uocat tectiuagos, ubi ait: Putes ululare lupos, grunire sagaces Vulpeculas, grunnire sues, certare canendo Tectiuagos feles. Viuunt sex annos.

Mus araneus est muris magnitudine, mustellina specie, ore oblongo, cauda gracili, ordine dentium quadruplici, frequens in Britannia. Græci **Mygalem** uocant.

Salamandra habet speciem lacerti. Nunquàm prouenit nisi magnis imbribus à serenitate deficiens. Ignem tactu extinguit ueneni sui frigiditate. Nihil gignit. Nullus est in hoc animali sexus, teste Plinio. Si arbori irrepserit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint, necat, frigida ui nihil aconito distans. Saliua eius in quacunque corporis parte respersa omnem toto corpore decutit pilum. Hoc eius uenenum extinguitur ab iis, qui uescuntur illa. Ranarum marinarũ ex aceto & uino decoctarum succus bibitur contra Salamandras.

ANIMALIA DIVERSA mansuefacta, quorumq; ministerio usi sunt homines.

REmum inprimis & **Romulum** ferunt à **Lupa** nutritos fuisse, quos Amulius auus perdendos exposuerat. Propertius li. 2. Tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupę.

Ferunt

Ferunt & **Iouem** educatum fuisse à **Capra**, à cuius nomine dictus est Aegiocus. Politianus in Nutritia: Si quidem Cretæa fertur in Ida Capra Iouem puerum fidis aluisse papillis.

Polyphemus Cyclops nutritus est à **Lupa.** Syllius lib.14. Aetnæo Polyphemus erat nutritus in antro. Atque inde antiquæ nomen feritatis amabat Vbera præbuerat paruo lupa.

Cyrus (qui postea rex fuit Persarum) Astyagis aui mandato expositus, nutritus est à **Cane.** Sidonius: Non Cyrum Astyagis loquor nepotem, Nutritum ubere quem ferunt canino.

Telephus Herculis filius ex Auge nympha repertus est inter frutices, quum adhuc esset infans, **Cerua** pastum suppeditante. Ouid.in Ibin: Nec leuius doleas, quàm qui bibit ubera ceruæ.

Philonomia Victimi & Arcadiæ filia pastoris cuiusdam concubitu prægnans facta, quum gemellos **Parasium** & **Lycastum** peperisset, metu patris ambos abiecit in Erymanthum, ubi in concauam quercum delati **Lupam** repererunt, quæ abiectis propriis catulis eosdem lactauit. Autor Plutarchus.

Plato quum tener adhuc infans dormiret in cunis, **Apes** non paruam mellis copiam dormiẽtis labellis instillare uisæ sunt. Qua in re consulti prodigiorum interpretes, futurum prædixerunt, ut aliquando ex eius lingua melle dulcior flueret oratio. teste Plutarchus.

Midæ Phrygio (quum puer esset) dormienti **Formicæ** in os tritici grana congesserunt. Quod ex aruspicum responso portendebat eum mortalium fore ditissimum. Autor Cicero libro 1. de Diuinatione.

Peliam, Neptuni & Tyrus filium, nutriuit **Equa.**

Alexandro Priami filio (cui postea Paridi fuit nomen) alimentum suggesit **Vrsa.**

Aegisthum, Thyestis & Pelopiæ filium, educauit **Capra,** à qua & nomen sumpsit.

Derceto, Semiramis mater, speciosi adolescentis coitu prægnans facta, dum opprobrium timeret, natam mox puellam in deserta exposuit sylua, uolucrosa quidem & referta multis auibus, quæ Semiramidem ipsam nutriuerunt dato ex re nomine. Syrorum enim lingua Semiramis auitium signat.

Camillam reginam Volscorum armentalis **Equæ** mammis & lacte ferino nutriuit pater Metabus, autore Vergilio.

Penelope ab Icaro & Peribœa parentibus in mare proiecta, à **Penelopibus** auibus nutrimentum suscepit, atque etiam

nomen, quum prius **Arnea** diceretur.

Habidem Hiſpaniæ regem, **Feræ, Canes, Sues,** & **cervua** incredibili pauerunt humanitate.

In ore **Steſichori** infantis cecinit **Luſcinia.** Autor Plinius lib. 10. capite 29.

Pythagoras Vrſam omnibus formidoloſam & conſpicuam feritate, apud ſe demulctam & exarmatam aluit. Quam dimiſſurus, uerbis neſcio quibus, & quodam uelut iureiurando adegit, ut nulli cunctarum animalium faceret iniuriam. Abiens illa ſe coniecit in latebras ſyluarũ, ſummaq; fide præſtitit, in quod adiurata receſſerat. Idem boui ſegetes abrodenti quum uerba quædam magica in aurem ſufflaſſet, cumq; monuiſſet, ut inferendo agricolis damno parceret, aiunt obedientiſsimum bouem à lacerandis frugibus deſtitiſſe. Credat qui uolet. Hoc tamen prodit Cælius ex ueterum monumentis.

Agrippina coniunx Claudij Cæſaris **Turdum** habuit, imitantem ſermones hominum, ætate Plinij.

Habebant & **Cæſares** iuuenes **Sturnum** & **Luſcinias** Græco Latinoq; ſermone dociles.

Fuit & **Coruus** Romæ, qui ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis in roſtra & forum deuolans Tyberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum Ro. ſalutabat.

Cecina Volaterranus equeſtris ordinis comprehenſas **Hirundines** uictoriæ nuntias amicis mittebat cum literis, quas earum pedibus ferendas alligabat.

Columbæ epiſtolas pedibus annexas, obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere, **Decio Bruto** mittente.

Tygrim Romæ oſtendit in cauea manſuefactam diuus **Auguſtus.**

Tyrrheo pecoris magiſtro **Ceruus** fuit manſuefactus, & quem Syluia puella pectebat ornabatq; uiolis. Vergilius lib. 7. Aeneid. Soror omni Syluia cura Mollibus intexens ornabat cornua ſertis, Pectebatq; ferum, puroq; in fonte lauabat. Ille manum patiens, menſæq; aſſuetus herili Errabat ſyluis, rurſusq; ad limina nota Ipſe domum ſera quamuis ſe nocte ferebat. Ouidius lib. 10. idem ait de **Ceruo Cypariſsi** his uerbis: Gratus erat Cypariſſe tibi, tu pabula ceruum Ad noua, &c.

Apes innocuæ ſederunt in ore **Ambroſij** infantis.

Aues Baſilio epiſcopo in heremo pabulum miniſtrarunt.

Corbin

Corbiniani episcopi Romam euntis quum **Vrsus** asinum deuorasset, deuorati loco, sarcinam uectauit imperante præsule.

Seuerus abbas **Passerem** habuit manibus suis intrepidè aduolantem, & porrectum capientem cibum.

Laxatus è spelunca **Leo** famelicus in **Darium** martyrē, non solùm non ei nocuit, at etiam ab aliis feris eum tutatus est, sub imperatore Numeriano.

Didymus abbas, & Anachoreta **Colubros & Serpentes** innocuos pedibus conculcabant.

Erasmo Campano episcopo (qui Diocletiano imperāte floruit) inter uastas nemorum solitudines **Coruus** pastum attulit.

Eadimundi Anglorum regis & martyris abscissum caput, lupus alioqui sæuissimus intactum seruauit & illæsum.

Eutycius Vrsum habuit sibi obsequiosum, & obedientem.

Mandato **Eustorgij** Mediolanensis episcopi **Lupus** iugo se submisit, & currum traxit, quo tria Magorum corpora aduehebantur in Italiam. Prius enim comederat duo iumenta, quibus currus ipse uoluebatur.

Adrianus Imperator geminos **Leones** inusitata feritate horribiles & diuturna frendentes inedia, ad concerpendum raptim **Eleutherium** episcopum laxari imperauit. Qui tamen non solùm non nocuerunt sancto, at pedibus eius aduoluti innocua reclinauerunt capita.

Egidio Atheniensi in deserta solitudine degenti, **Cerua** ministerium præbuit & alimentum.

Paulo primo Anachoretæ solitariam in latebris ferarum uitam agenti, **Coruus** quotidie dimidiatum panem afferebat. Quum autem eò uenisset **Antonius**, ut Paulum ipsum uideret, coruus integrum attulit panem, & propter nouum hospitem cibum duplicauit.

Paulus Leonensis **Draconem** mansuefecit.

Philippus apostolus **Draconi** imperauit, ut innocuus abiret in latebras. Quod & fecit Draco, nemini prorsus iniurius.

Heraclides philosophus Draconem habuit mansuefactum, eumq; & quiescenti solitum adesse & assistere uelut comitem.

Syluestres aues relicto nemore, intrepidæ aduolabant ad **Maxentium** abbatem Pictauensem, eius manu tritici grana, & frustula panis rostro decerpentes.

Sindrigal, Lituaniæ princeps post Vitoldum, **Vrsam** habuit, quæ omnibus matutinis relicto nemore domum eius ac-

 cedens,

cederis, fores pedibus percutiebat, apertoq; hostio porrectũ capiebat cibum.

Thoas Achaicus **Draconem** domi diu fouit. Considerans demum quàm periculosum esset serpentem alere, ipsum in solitudines procul tulit, atque ibidem reliquit. Quo facto rediens quum incidisset in latrones, & instantis periculi metu acclamasset, audita hominis uoce, aduolauit Draco, & aduersum uim latronum suppetias attulit.

Ferunt **Aiaci** Locrensi mansuetum **Serpentem** fuisse, quocum bibebat, & uersabatur.

Sertorius Ceruam habuit, quam in expeditionibus suis habebat semper comitem, fingens Dianæ esse numen, à quo res gerendas auspicaretur.

Porus (quem Alexander debellauit) habuit **Elephantum**, qui rectore iubente procumbebat in genua, & se submittebat. Autor Curtius.

Helyas propheta cibum accepit à **Coruo** in torrente, cui nomen Carith.

Helenus abbas fatigatus sarcina (quam ferebat) **Onagrum** iussit accedere, & dorsum oneri submittere. Paruit fera, & quàm longè sancto placuit, onus ipsum peruexit. Idem à reperto **Crocodilo** flumen præteruectus est, quum neq; pons adesset, nec appareret portitor.

Liberalis episcopus (qui sub Adriano passus est) post uaria tormenta, famelico **Leoni** deuotus, fera ad eius pedes innocua procumbente, illæsus permansit.

Diuersæ quoque & horrendæ feritatis beluæ laxatæ sunt ad deuorandum **Mammetem** martyrem, quæ tamen sæuitiæ prioris immemores, ad eius pedes exarmatæ se prouoluerunt.

Habuit **Macarius** confessor in desertis nemorum locis uicinam cellæ suæ **Leænam**, cuius catulis cæcis quum restituisset uisum, fera obsequij memor, eidem pelles ouium, & pecudum (quas uenabatur) afferebat.

Zozimo abbati paruit agrestis **Leo**.

Hanno Carthaginiensis primus omnium **Leonem** mansuefecit.

Merthes, rex Aegypti, **Cornicem** habuit adeò cicurem & mansuefactam, ut quoquò iussisset ille, epistolas deferret: non ignorans quò transuolandum esset, aut ubi considendum.

Cælius prodit **Cynocephalos** in Aegypto literarum ductus

perdid

perdidicisse & saltationum gesticulosos motus.

Plinius scribit, **Pantheram** patri cuiusdam Philenis, affectatoris sapientiæ, blanditam fuisse, ut delapsos in foueam catulos extraheret ille.

Niciæ uenatori in foueam lapso **Canes** multi latratibus dolorem testati, subsidium ferre uoluerunt, cumq; apprehensa mordicus ueste illinc extraxere.

Mentor Syracusanus **Leonem** in Syria repertum, quum expauesceret, timenti protinus sese opposuit fera, eiusq; uestigia cœpit lambere, similis adulanti, donec ille ex pede **Leonis** (in quo tumorem & uulnus animaduerterat) surculum ingentem extraxerit, ipsumq; Leonem liberauerit cruciatu.

Helpis Samius uiso in Africa **Leone** pauidus arborem conscendit. Tum **Leo** ad arborem procumbens hiatu miserationem quærebat. Habebat enim ingentem spinam pedi infixam, quam quum reuellisset Helpis, gratiam retulit, fera uenatus aggerendo.

Christina uirgo **Viperis & aspidibus** (quarum simulacra excitabat nescio quis magus) deuota, euasit incolumis, & illæsa.

Vrsus laxatus fouea ad inferendã morte **Cerbonio** episcopo, relicta feritate eundem cœpit amplecti, & circum lambere.

Eodem modo laxatus in **Donatillam** uirginem **Vrsus** posita feritate ad eius pedes mansuetus decubuit.

Expositus famelicis **Leonibus** in prędam **Daniel** propheta euasit incolumis.

Pontianus martyr (qui passus est sub imperatore Antonio) geminos **Leones** in suam mortem laxatos exarmauit.

Vrsi laxati ad interficiendum **Pontium** episcopum, decubuerunt ab eius pedes innocui.

Reperiuntur & alij sancti feris & beluis expositi, qui tamen mortem illam effugerunt, ut Andronicus Ephesius, Albanus, Blandina uirgo, Basilides, Benignus presbyter, Thecla, Dorotheus, Quiriacus, Prisca, Pontianus, Probus, Taracus, Flocellus, Germanicus, Venantius, Marinus, Martina uirgo, Mymas, Magnus martyr, Mammes, Theodosia.

Androdus à domino Africam prouinciam administrante quotidianis uerberibus ad fugam coactus, secessit in deserta Libyæ: ubi cùm obuio **Leoni** ad genua sua prouoluto ingentem stirpem è cruento pede reuellisset, conceptamq; saniem uulnere intimo expressisset, ferunt bestiam in hostimentum beneficij

Androdo aliquot post annis comitem adhæsisse, & opimiores (quas uenaretur) carnes præparasse. Pertęsus demum uitę illius ferinæ Androdus, quum reliquisset antrum, fato inauspicato comprehensus est à domini satellitibus, ferisq; adiudicatus. Vbi idem Leo (qui in uenatu captus fuerat) agnitum medicum ab iniuria reliquarum bestiarum tutatus est. Petentibus propterea cunctis (qui aderant) pœna solutus est Androdus, eiq; populi suffragio donatus Leo. Quem quum tenui loro reuinctum compitatim per urbem traheret, sequentes cum plausu dixisse feruntur, Hic est leo hospés hominis, Hic est homo medicus leonis.

VERMES DIVERSI.

Campe genus est uermis, arboribus & herbis hortensibus infestissimum. Columella lib. 11. Nec solùm teneras audent erodere frondes Implicitus conchæ Limax, hirsutaq; Campe.

Cantharides uermiculi sunt uirides aureis sparsi maculis, quorum succus instar est ueneni. Ouidius in Ibin. Cantharidum succos dante parente bibas. Hinc adagium natum, Mysia cantharis: de homunculo abiectissimo.

Centipeda, uermis est pilosus, multis pedibus arcuatim repens. Est & **Chrysalis** genus uermis.

Conuoluolus uermis eruca minor, rodit pubescentes uuas.

Eruca uermis tenaciter hæret, repit in olerum folia & abrodit, præsertim brassicas. Oliuam arborem turpi facie depastam relinquit. Nascitur tempore humido & lento.

Galba uermiculus est exilis, qui nascitur in æsculis.

Cnips uermiculus eroso ligno semper locum mutare nititur. Hinc adagium, Cnips in loco stare non potens: in homines inconstantes.

Est & inter materiarum pestes **Teredo** uermis dictus quòd dentibus terat & erodat.

Cerastes uermis ubi tantum erosit, quantum ad corporis uolutationem satis est, generat alium.

Ips cornua & uites rodit, ut **Cips** frumenta, **Trips** ligna, **Sis** uestes, **Is** uitra, **Midas** fabam.

Lampyris noctu lucet. Latinè uocatur **Noctiluca** seu **Nitedula.**

Bombyx aranearum instar fila ducit tenuissima, quibus prætiosæ admodum uestes fiunt, quæ uocantur Bombycinæ. Aliter uocatur **Bombylius,** & **Necydalus.**

Lytta

Lytta uermiculus nascitur in lingua canum, qui si catulis eximatur, nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt.

Melolantha genus est scarabei, colore uiridi nascens.

Millepeda nomen sumpsit à pedum multitudine.

Mylochos est de genere blattarum, nascitur circa molas.

Onystus multipes est, fusci coloris, sub lapidibus uiuens, aut figulinis uasis. Tactus arcuat sese, & in formam pilæ contrahit. Aliter dicitur **Tylus.** Is est qui aliter **Multipeda** uocatur.

Pityocāpæ uenenato sunt morsu. Nascuntur in pinu arbore.

Pyrausta uermis est de specie araneorum, fauis perniciosus. Volitat ad lucernas tantisper dum combustis alis pereat. Hinc adagium: Pyraustæ gaudere gaudium: De momentanea & breui lætitia.

Sanguisuga uermis est aquatilis, cruoris appetens. Aliter uocatur **Hirudo.** Horatius in arte: Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

Crabrones ex putridis equorum carnibus enascuntur.

Solifuga genus est formicæ uenenatæ, lucem refugiens. Vnde inditum nomen. Huic contrarium est cor uespertilionis.

Tarmes uermiculus carnem exedit. Vitruuius lib. 2. de Architectura: Sed ea quòd habet in se plus caloris, procreat & alit tarmitem, ab eoq; uitiatur.

Tinea libros & uestes abrodit. Horatius lib. 1. Epist. Aut tineas pasces taciturnus inertes.

Tipula sex habet pedes. Tantæ leuitatis esse dicitur, ut super aquam currens non desidat, Plautus: Neq; Tipulæ pondus leuius est, quàm fides lenonia.

Voluox uermiculus est prærodens pubescentes uuas. Aliter appellatur Conuoluolus.

Brucus uermiculus est uolitans, sed sine alis, q herbas erodit.

Xylophagus albus est & obæsus, nigro capite. Nascitur in carie lignorum, quæ corrodit. Hunc in Ponto & Phrygia comedisse, luxuria est.

Tenebras amant **Blattæ**, uitam lucemq; fugiunt, in balneis maximè humido uapore pregnatæ. Verg. lib. 4. Georg. Lucifugis congesta cubilia blattis.

Ruthuli aridam terram fodiunt, fauosq; in modum spongiæ fistulosæ medicato melle conficiunt.

Araneus uermis est lanuginosus, & serpentis in modum repens, quo dissecto inueniri dicuntur intus uermiculi duo, qui

adalligati mulieribus ceruina pelle ante solis ortum, præstant ne concipiant. Flores arborum populatur, & ita quandoque abrodit, ut sterilescant.

Buprestis similis est scarabeo. Fallit inter herbas bouem, unde meruit nomen, deuoratusq; tacto felle ita inflammat, ut rūpat.

Cantharolethrus brachia habet, & in cauda spiculum.

Asilus aculeum habet in ore. Latiusculis quibusdam bestiolis (quæ in fluuiis supernatant) enascitur, frequens propterea iuxta aquas. **Oestrum** aliter seu Oestrus appellatur. De hoc Verg. lib.3.Geor. Est lucos Silari circa, ilicibusq; uirentem Plurimus alburnum uolitans, cui nomen Asilo, Romanum est, Oestrum Graij uertêre uocantes: Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis Diffugiunt armenta, fugit mugitibus æther Concussus. Asilum quidam **Tabanum** uocant, alij diuersum faciunt. Tabanus autem nascitur ex ligno in quo plurimus est humor.

Chrysalis uermiculus duro cortice mouetur ad tactū aranei.

Cicidelæ uespere lucēt per arua. Grçci **Lampyrides** uocāt.

Cossi gignuntur ex ligno. His ueteres in cibo usi sunt.

Gurgulio uermis est frumenti uel fabæ. Verg.lib.1.Georg. populantq; ingentem farris aceruum Gurgulio, atque inopi metuens formica senectæ.

Papiliones uermes sunt, ex quorum stercore enascuntur Tineæ. Lucernarum luminibus aduolant. His contrarium est iecur caprinum. Cæras depascuntur, & relinquunt excrementa, quibus Teredines gignuntur. Eorum aduentus ueris initium indicat.

Petauri generantur sordibus aridi soli.

Raucæ uermes nascuntur in radice quercus.

Phalangium simile est formicę, sed maius tamen, ruffo capite, reliqua parte corporis nigra, albis intercursantibus respersum guttis. Acerbius pungit, quàm uespa. Viuit circa furnos & molas. Ab eo percussis si alterum eius generis ostendatur remediū affert.

Ricini uermiculi sunt, quibus infestantur canes.

Rhagio similis est nigro acino, ore minimo, sub aluum breuissimis pedibus, tanquàm imperfectis. Quos momordit, eodem afficit dolore, quo Scorpius.

Asiortion uermis est, cuius morsu genua labefactantur.

Myrmecion caput habet simile formicæ, Aluum nigram guttis albis distinctam. Eodem torquet dolore, quo uespæ.

Triphæ similes sunt culicibus. Sunt & alia pleraq; nomina, ut Chrysaus, Cymex, Collotus, Gryllus, Hepacontinus.

SCVLPT

SCVLPTORES, CAELATORES, Statuarij, & Marmorarij.

ALchimedon nomen est cælatoris & uascularij apud Vergilium dicentem: - Pocula ponam Fagina, cælatum diuini opus Alchimedontis.

Alcon nomen est argentarij, qui Aeneæ pateram cælauit.

Plinius scribit proximos à Mentore fuisse Bœtum & Agraganta. De Alcone & Bœto Vergilius in Culice: -Nec pocula gratum Alconis referunt Bœtiq; toreuma.

Eurycion nomen est fabri argentarij apud Verg. lib. 10. Quæ bonus Eurycion multo cælauerat auro.

Polycletus statuarius fuit, Ageladis discipulus, qui quantum reliquos superauit in forma hominum ad ueritatem effigianda, tantum abfuit ab autoritate reddenda formæ numinum, quod Phidiæ & Alcameni datum est. Signa fecit ex ære nobilitata scriptorum præconio, ut Astragalizontes, id est, talis ludentes. De eo & aliis Mart. lib. 8. Quis labor in Phiala, docti Myos? an ne Myronis? Mentoris an manus est, an Polyclete tua?

De **Euphranore** Fabius lib. 12. sic ait: Euphranorem admirandum facit, quòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit. Iuuen. Sat. 3. Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti.

Mentor primus claruit argento cælando, qua in re magnam promeruit laudem. Testimonium laudis ei perhibuit Capitolinus Iupiter, & Ephesia Diana, quibus consecrata fuerunt artis eius uasa. Iuuenalis Satyr. 8. Multus ubique labor, raræ sine Mentore mensæ.

Phidias sculptor Atheniensis claruit minoribus simulacris sculpendis. Idem fecit statuam Mineruæ ex auro & ebore amplitudine XXVI. cubitorum: in cuius scuto cælauit prælium Amazonum, & Gigantomachiam: In soleis pugnam Lapytharum, & Centaurorum. Plinius eũ uocat artificem nũquàm satis laudatum. Fabius: Phidias (inquit) diis quàm hominibus efficiendis melior. In ebore uerò longè citra æmulum, uel si nihil nisi Mineruã Athenis, aut Olympium in Elide Iouem fecisset. Mart. lib. 3. Artis Phidiacæ toreuma clarum, Pisces aspicis, adde aquam, natabunt.

Inter omnium opera præcipuam laudem meruerunt **Tabula Aristitis** Thebani pictoris, quam centum talentis licitatus est rex Attalus. **Medæa & Aiax Timomachi**, quas tabulas Cæsar dictator emit talentis octoginta. Candaules rex Heraclida

clidarum **Bularchi picturam** in qua erat Magnetum prælium, pari rependit auro. Rhodiis pepercit rex Demetrius, ne **Protogenis tabulam** cremaret. Vesanus amor pueri **Gnydiam Venerem** maximè nobilitauit. Immortale nomen peperit Phidiæ **Iupiter Olympius**, ut Mentori **Capitolinus** & **Diana Ephesia. Diadumenus** molliter iuuenis Polycleti centum talentis nobilitatus. **Cycliæ tabulam Argonautas** talentis CXLIIII. mercatus est Hortensius orator. Nicias Atheniensis pictam **Homeri necromantiam** uendere uoluit Attalo regi talentis LX. Zeusis pinxit **Archigallum**, quam picturã LX. sestertiis æstimatam Tiberius princeps cubiculo suo inclusit.

Myro statuarius fuit numerosior in arte quàm Polycletus. Vtebatur ære Deliaco. Ageladis fuit discipulus. Hunc maximè nobilitauit Bucula celebratis uersibus. Fecit & Canem, & Discobolon, & Persea, & Pristes, & Satyrum admirantem tibias, & Mineruam, & Delphicos pentathlos Pancratiastas. Item Herculem, Cicadæ monumentum, & Locustæ, & Apollinem. Ipse tamen corporum tenus curiosus, animi sensus non expresit. Iuuenalis Saty.8. Et cum Parrhasij tabulis signisq; Myronis.

Lysippus Sicyonius adeò claruit sculptura, ut ab eo solo fingi uoluerit Alexander, quemadmodum pingi à solo Apelle. Horatius: Edicto cauit, ne quis se præter Apellem Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra. Hunc Plinius ait fecisse ad 610. opera.

Arcesilas sculptor fecit simulacrum Dianæ, in quod Simonides lusit epigramma.

Callimachus sculpturam in tenuiorem, exquisitioremq; disciplinam reduxit. Nam ipse prius lapidem perforauit, minutatimq; tractauit.

Diopœnus, & **Scybis** Cretensis, Sicyonem se contulere, ubi fuit quōdam præcipua omnium metallorum officina, ibiq; sculpendo marmori primi claruerunt.

Epitherses discipulus fuit Lysippi.

Praxiteles marmore nobilitatus est, dupliciq; Venere, Coa & Gnydia, sed Gnydia præcipuè, cui ob elegantem formam noctu congressus est puer, relictis maculis tantæ libidinis indicibus. Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem. Sunt tamen qui hoc dicant de alio simulacro. Scripsit quinque uolumina nobilium operum in toto orbe. Speculum argenteum primus fecit.

Theodorus, & **Teladeus** fratres, Samij, Rœci filij, sculptores

ptores celeberrimi fuerunt, quorum Teladeus Pythij Apollinis signum in Samo incepit, Theodorus Ephesi alio saxo absoluit: quibus simul compositis, ita cohæsit & conuenit, ut ab unico artifice & eodem lapide factum uideretur. Fuit etiam Theodorus nobilis architectus, qui suasit ut carbones subiicerentur fundamentis templi Dianæ Ephesiæ. Idem primus ferrum fundere docuit, & ex eo statuam fecit ferream.

Timotheus sculptor unus fuit eorum, qui Mausolæum Arthemisiæ cælauerunt.

Calamis cælator fuit, cuius manu cælata duo pocula Germanicus Cæsar donauit Cassio Syllano. Fecit & Apollinem positum in hortis Seruilianis.

Scopas cælauit Mausolæum cum **Bryaxi, Timotheo, & Leocare.** Ab oriente cælauit Scopas, a Septentrione Bryax, à meridie Timotheus, ab occasu Leocares.

Pythis in fastigio Mausolæi quadrigam fecit marmoream altitudine pedum CXL. quæ totum opus inclusit.

Fecit **Menestratus** Herculem & Ephesi in templo Dianæ Hecaten, tanta marmoris radiatione, ut in eius contemplatione æditui admonerent parcere oculis.

Socrates sculptor fecit Charites in Propyleis Atheniensium.

Pappipus Praxitelis discipulus fecit Zetum, & Amphionem, Dircem & Taurum.

Eutychides Liberum patrem. **Timarchides** fecit Apollinem canentem cithara.

Philiscus Venerem in Octauiæ porticu. Item Latonam, Dianam, Musas nouem, & nudum Apollinem.

Polycles & Dionysius filius Timarchidis Iouem in æde proxima.

Heliodorus Pana & Olympum luctantes.

Polycharmus Venerē lauantem sese, & Dędalum astantem.

Lysias Quadrigam, currum, Apollinem, & Dianam ex uno lapide.

Amphistratus simulacrum Callisthenis historiarum scriptoris.

Agesander, Polydorus, & Athenodorus, Rhodij, ex uno lapide fecerunt Laocoontem & liberos, draconumq; mirabiles nexus.

Cratherus cum **Pythodoro, Polydectes** cum **Hermolao, Pythodorus** cum **Artemone** palatinas Cæsarum

domos

domos repleuere probatiſsimis ſignis.

Diogenes Athenienſis & **Carſatides**, decorarunt Pantheum Agrippæ.

Arceſilaus fecit Leænam marmoream, quam Varro dixit ſe habuiſſe. Item aligeros ludentes cum ea Cupidines, quorum alij religatam tenerent, alij è cornu cogerent bibere, alij calcearent ſoccos, omnes ex uno lapide.

Coponius fecit XIII. nationes, quæ ſunt circa pontum.

Canacus ſtatuarius ſimulacra fecit marmorea.

Sauros & **Bathraces** Lacones, fecerunt templa Octauiæ porticibus incluſa.

Myrmecides Quadrigam fecit cum agitatore, quam cooperuit alis muſcæ.

Callicrates Formicas, quarum pedes & alia membra uideri non poterant.

Mys cælator fuit argentarius. Martialis: Quis labor in Phiala? docti Myos, an'ne Myronis.

Pyrgoteles ſculptor fuit gemmarius, à quo ſolo in gemma ſculpi ſe uoluit Alexander.

Alcimenem Athenienſem docuit Phidias, ſculptorem nobilem, cuius permulta opera Athenienſes in ſacris ædibus poſuere, præclaramq; Veneris imaginem extra muros, quæ appellatur Aphrodite Exapolis: huic ſupremam manum impoſuit Phidias.

Agoracritum Parium docuit Phidias, quem adeò amauit, ut eius nomini pleraq; ex ſuis operibus donauerit. Certauit Agoracritus in Alcmanem de Venere facienda, uicitq; Alcmanes, non opere, ſed ciuitatis ſuffragiis contra peregrinum ſuo fauentis. Quare indignatus Agoracritus ſignum ſuum uendidit, ea lege ne Athenis eſſet, appellauitq; Nemeſim. Quod ſimulacrum poſitum eſt in Rhamnunte pago Atticæ, quod M. Varro omnibus ſignis prætulit.

Antipater Satyrum in phiala grauatum ſomno collocaſſe uerius quam cælaſſe dictus eſt. Inter eos, qui in argento cælando claruerunt, ſequentes numerantur a Plinio. **Mentor, Acrages, Bœus, Mys, Antipater, Stratonicus, Cyzicenus, Tauricus, Ariſton, Onichus, Hecateus, Praxiteles, Poſsidonius, Epheſius, Lædus, Stratites,** qui prælia & armatos cælauit.

Zopyrus, qui Areopagitas, & iudicium Oreſtis cælauit in duobus ſcyphis XII. pondo æſtimatus.

Pyrrheas cuius duæ unciæ uiginti uænierunt: Vlysses & Diomedes erant in Phialæ emblemate Palladium surripientes. Fecit & iocos in paruulis potoriis.

Habuit & **Teucer** Crustarius famam.

Zenodorus Mercurij statuam fecit in ciuitate Galliæ Aruernis. Item mandato Neronis colossum c x. pedum longitudine dicatum Soli.

Phidiæ æmuli fuere Alcamenes, Critias, Nestocles, Hegleas. Deinde Agelades, Callon, Polytus, Phragmon, Gorgias, Lacor, Mycon, Pythagoras, Scopas, Perelius.

Polycletus discipulos habuit Argium, Asopodorum, Alexim, Aristidem, Phrinonem, Dinonem, Athenodorum, Dameam, Clitorum, Myronem, Lycium. Olympiade x c v. floruere Naucydes, Dynomedes, Canachus, Patrocleus.

Olympiade c i i. Polycles, Chephisiodorus, Leocares, Epatodorus. Olympiade c i i i i. Praxiteles, Euphranor. Olympiade c v i i. Echiō, Thermachus. Olympiade c x i i i i. Lysippus, Lysistratus, Sthēnis, Euphronides, Sostratus, Ion, Syllaniō nullo doctore nobilis factus: q discipulos habuit Theusim & Iadē. Olympiadæ c x x. Eutychides, Eutycrates, Lahippus, Chephisiodorus, Timarchus Pyromachus. Olympiade c l v. Antheus Callistratus.

Pythagoras Rheginus Pancratiastem Delphis posuit. Hūc uicit **Liontius**, qui fecit Stadiodromō Astylon, qui Olympiæ ostenditur. Et Lybin puerum nudum tabellas tenentem & ferentem mala. Syracusis autem claudicantem, cuius ulceris dolorem spectatores uidebantur sentire. Item Apollinem Citharœdum. Primus neruos, & uenas, & capillum diligentius expressit.

Pythagoras Samius Pythagoræ Rhegini discipulus fecit signa fortunæ seminuda. Lahippus, Beda, Eutycrates discipuli fuerunt Lysippi. Eutycratis discipulus fuit Thysicrates Sicyonius.

Telephanes Phocæus habitauit in Thessalia, ubi opera eius latuerunt. Fecit Larissam, Spirarchū, Penthathlō, & Apollinē.

Aristides Polycleti discipulus fecit quadrigas, & Bigas.

Iphicrates Lenā meretricē, quæ Aristogitonem & Harmodiū tyrannicida nullis unquam tormentis adacta uoluit prodere.

Aliorum & Sculptorum & Statuariorum nomina sunt Cresilas, Pericles Olympius, Cephisidorus, Chereas, Ctesilaus, Demetrius, Dædalus, Dynomenes, Eutychides, Hegias, Butyreus, Lycius Myronis discipulus, Menechmus, Nancerus, Niceratus, Polycles, Pyrrhus, Phœnix Lysippi discipulus, Stypax Cyprius, Syllanion

lanion, Theodorus autor Labyrinthi Samij. Xenocrates Tysicratis discipulus: Ariston, Callasces, Desias, Cantharus Sicyonius, Dionysiodorus, Critiæ discipulus, Deliades, Euphorion, Eunicus,& Hecateus.

Argenti cælatores Lesbocles, Prodorus, Pythodicus, Polygnotus, Scinus, Apollodorus, Androbolus, Asclepiodorus, Antimachus, Anthenodorus. Alia sunt infinita huiusmodi nomina apud Plin.lib.34.

PICTORES DIVERSI.

FVit **Phidias** initio pictor, pinxitq; Clypeum Athenis.

Paneus eius frater pinxit Aegidam Mineruæ.

Bularchus Magnetum prælium.

Hygiemon primus in pictura marem fœminamq; discreuit.

Eumarus Atheniensis figuras omnes imitari ausus.

Cimon Cleonæus eius inuenta excoluit, obliquasq; imagines inuenit, articulis membra distinxit, uenas protulit, in ueste rugas, & sinus inuenit.

Pythis certauit in Timagoram Chalcidensem de præstantia picturæ.

Polignotus Thasius primus mulieres lucida ueste pinxit, instituit os adaperire, dentes ostendere, uultum ab antiquo rigore uariare. Pinxit Delphis ædem & Athenis porticum, cuius partem etiam mercede pinxit **Mycon.**

Mycon alter minor filiam habuit Timareten pictricem.

Olympiade x c. fuerunt Aglaophon, Cephisodorus, Phrylus, Euenor pater Parrhasij pictoris.

Apollodorus Atheniensis primus species exprimere instituit, primusq; gloriam penicillo contulit. Fecit sacerdotem adorantem, & Aiacem fulminatum.

Zeusis arte picturæ tantas opes sibi comparauit, ut in earum ostentatione Olympiæ nomé suũ aureis intextũ literis ostentaret. Postea opera sua donare instituit, ut Alcmenam Agrigétinis, Pana Archelao, quòd nullum pretium putaret esse illis dignum. Fecit & Penelopem, & Athletam, adeoq; sibi in illo placuit, ut uersum subscriberet celebré ex eo, inuisurũ aliqué facilius, quàm imitaturum. Fecit & magnificum Ioué in throno astantibus Diis, & Herculem infantem dracones strangulantem, Alcmena matre coràm pauéte, & Amphitryone. Tanta fuit diligentia, ut Agrigentinis facturus tabulam (quã in templo Iunonis Laciniæ dicarét) uirgines eorum nudas inspexerit, & quinq; elegerit, ut quod in quaq; laudatissimũ esset

esset, pictura redderet.

Aequales eius, & æmuli fuerunt, **Timanthes, Androcides, Eupompus. Parrhasius** descendit in certamen cũ Zeuside: & quum Zeusis detulisset uuas adeò ingeniosè pictas, ut ad eas aues deuolarent, Parrhasius lintheum attulit, ueritate adeò repræsentata, ut Zeusis alitũ iudicio tumens flagitaret, remoto lintheo ostendi sibi picturam, & intellecto errore, palmam cõcederet: quoniã ipse aues fefellisset, Parrhasius uerò se artificem. Idem Zeusis postea pinxit puerum uuas ferentem, ad quas quum deuolassent aues, iratus est operi suo, quòd uuas pinxisset melius, quàm puerum. Nam si puerum consummasset, aues timere debuerant. Pinxit quoq; Helenam & Marsiam religatum. Parrhasius primus Symmetriam picturæ dedit, primus argutias uultus, elegantiam capilli, uenustatem oris expresit, & artificum cõfessione in lineis extremis palmam adeptus est. Vide alia eius opera quàm plurima apud Plin. Superatus est tamen à Timante in Aiace.

Pinxit **Timantes** Iphigeniam aris immolandam, parentibus propè lacrymantibus uelato patris eius uultu, quẽ dignè non poterat ostendere. Item Cyclopem dormientẽ. Alij in hac arte celebres fuerũt **Euxinidas** pręceptor Aristidis, **Eupompus** Pamphili, Apellis **Pamphilus,** qui neminẽ minoris talento docuit annis decem. Quam mercedẽ ei dederunt Apelles & Melantius. Clari etiam extitere Echion, Therimachus, quos omnes superauit **Apelles,** uoluminibus editis, quæ etiã doctrinam cõtinent. Cedebat tamẽ Amphioni de dispositione, Asclepiodoro de mensuris. Idem nauigauit Rhodũ ad uidenda opera Protogenis pictoris excellentissimi. Apelli autem fuit perpetua consuetudo nullum diem, quibuscunq; negotiis occupatũ præterire, quin lineam aliquam duceret, ducendo exerceret artẽ. Ad eius officinã frequenter uentitabat Alexander, qui etiã edicto uetuit, ne ab alio pingeretur. Venerem Cois inceptã moriens reliquit imperfectam, nec repertus est, qui tam egregio operi uellet succedere. Pinxit Alexandrum Magnum fulmigerum in templo Dianę Ephesiæ talentis x x. Numerosa insuper opera, quæ ponuntur à Plinio.

Aristides Thebanus æqualis fuit Apelli. Primus animum pinxit & sensus omnes expresit. Vnam eius tabulam Attalus rex centum talentis emisse fertur.

Asclepidorum in Symmetria mirabatur Apelles. Ei Mnason tyrannus pro duodecim Deis dedit in singulos Mnas tricenas. Idem dedit **Theomnesto** in singulos heroas Mnas centenas.

Nicomachus Aristodemi filius, pinxit raptum Proserpinæ: Item Vlyssem pileatum, Apollinem, Dianam: Deûm matrem leoni insidentem, & nobiles uaccas arreptantibus Satyris, & Scyllam. Fuitq; in ea arte omnium uelocissimus. Discipulos habuit Aristidem fratrem, Aristoclem filium, & Philoxenum Eretrium, qui ultimus pinxit prælium Alexandri cum Dario: Item Lasciuiam, in qua tres Sileni comessantur.

Nicophantes fuit elegans & concinnus.

Apelius discipulus fuit **Perseus.**

Aristidi discipuli fuerunt Niceros, & Aristippus, qui pinxit Satyrũ cum scypho coronatũ. Aristippi Antorides & Euphranor.

Pyreicus humilia secutus, humilitatis tamen summã adeptus est gloriam. Pinxit tonstrinas, sutrinas, asellos, & obsonia.

Serapion pinxit scænas, & hominem pingere non potuit.

Dionysius nihil præter homines pinxit, unde & Anthropographus dictus est.

Callicles parua quædam pinxit.

Antiphilus Hesionem, Alexandrum, & Philippum cum Minerua, Liberum patrem, Cadmum, Europen, Gryllum.

Arellius floruit Romæ paulò ante Augustum.

Amulius Mineruam, quæ spectantem spectabat, quacunque aspiceretur.

Post eum in pretio fuere **Cornelius** Pinus, & **Actius** Priscus.

Pausias Sicyonius, Brietis filius, discipulus fuit Pamphili, qui primus lacunaria pingere instituit. Paruas pingebat tabellas, maximè pueros. Pinxit Glyceram coronarum inuentricem (quam amabat) sedentem cum corona.

Euphranor Isthmius fecit Colossos, & Marmora, ac Scyphos sculpsit. Scripsit uolumina de Symmetria & Coloribus.

Euphranoris coætaneus fuit **Cyclias**, cuius tabulam Argonautas, Hortensius orator mercatus est talentis CXLIIII. ut iam diximus.

Antidotus discipulus fuit Euphranoris: fecit Clypeo dimicantem, & Luctatorem, & Tibicinem.

Antidoti discipulus fuit **Nicias** Atheniensis, qui mulieres diligentissimè pinxit. Eius opera multum probabat Apelles.

Maronites Glaucionis Corinthij discipulus, pinxit Achillẽ habitu uirgineo occultatũ Vlysse deprehendẽte, & alia quædam.

Metrodorus Pictor fuit, & Philosophus magnæ celebritatis,

tis, quem Athenienses miserunt L. Paulo Aemilio, post Perseum deuictum, petenti probatissimum Philosophum, ad erudiendos liberos, & Pictorem ad triumphum excolendum.

Timomachus Bizantinus pinxit Cæsari dictatori Aiacem & Medeam tabulas L X X X. talentis uenundatas. Fecit insuper Orestem, Iphigeniam, & quædam alia.

Aristolaus Pausiæ filius, & discipulus pinxit ædem Apollinis Delphis.

Antiphilus puerum, ignem conflantem, & lanificium, in quo properabant omnium mulierum pensa, Satyrum cum pelle Pantherina, & alia multa.

Alcimachus pinxit Dioxippum, qui Pancratio uicerat in Olympia.

Ctesilochi opus fuit Iupiter Bacchum parturiens, & ingemiscens muliebriter inter obstetrices & dearum clamorem.

Testidemus fecit Oechaliæ expugnationē, & Laodomiam.

Clesides reginæ Stratonices iniuriam, à qua nullo honore fuerat exceptus. Pinxit & uoluptatem cum piscatore, quem regina dicebatur amare.

Cratinus Comœdus Athenis Pompeium pinxit.

Euchides bigam regis cum uictoria.

Iphis Neptunum & uictoriam.

Habron Amicitiam, & Concordiam, & deorum simulacra.

Nicearchus Venerem inter Gratias, & Cupidinem. Herculem tristem insaniæ pœnitentia.

Nealces Venerem, Naumachiam Aegyptiorum & Persarum. Item Asellum in littore bibentem, & Crocodilum ei insidiantem.

Aliorum Nomina sunt Oenias, Philiscus, Phalerion Simonides, Simus, Theodorus, Leontius, Theron, Tauriscus, Erigonus, Pasias, Aristonides, Anaxander, Aristobolus, Syrus, Arcesylas Tisicratis filius, Coribas Nicomachi discipulus, Carmanides Euphranoris, Dionysiodorus Colophonius, Diogenes, Eutymedes, Heraclides Macedo, Mydon Phylomachi statuarij discipulus, Mnasitheus Sicyonius, Mnasidemus, Nessus, Polemō Alexandrinus, Theodorus Samius, Tadius, Xenon Neoclis discipulus.

Mulieres pictrices fuerunt Timarete Mycaonis filia, Irene Cratini pictoris filia, & discipula, Aristarete Nearchi filia & discipula. Lala Cizicena. Martia M. Varronis. Hæc omnia decerpta sunt ex Plinio, ne quis fortè opinetur me ex aliena opera laudem promereri uelle.

PIGMENTA.

INter pigmenta numerantur Minium, Armenium, Cymbaris, Chrysocolla, Indicum, Purpurissum, Synopis, Rubrica, Parethonium, Melinum, Eretria, Auripigmentum, Orcha, Cerussa, Sandaraca, Sandix, Syricum, Atramentum, Appianum.

Colorũ nomina sunt Andricelõ, Ostreõ, Prasinõ, Crococides, Cyaneus, Cynabari, Xãthus, Phæus, Phlogoleucus, Leucophæus.

Genera colorum apud Gellium lib. 2. cap. 25. sunt Ruffus, Ruber, Flauus, Fuluus, Rubidus, Phœniceus, Rutilus, Luteus, Spadix, Cæsius.

FABRI, ET ALII ARTIFICES.

EPeus, autor fuit illius machinæ, qua delitescentes Græci Troiam noctu ceperunt dolo. Vergil. lib. 2. Aeneid: Et Menelaus, & ipse doli fabricator Epeus.

Didymaon, autor fuit cuiusdam clypei, quẽ Aeneas dedisse fertur Niso curiori peractis ludis, qui fiebant in Sicilia ad Anchisæ tumulum. Vergilius: Et clypeum efferri iussit Didymaonis artes · Hoc iuuenem egregium præstanti munere donat.

Perillus reperit æneum taurum, ad torquendos sontes, ut eo suppositus flammis inclusi, mugitum bouis imitarentur. Quod genus tormenti ipse primus expertus est, mandante Phalaride. Propert. lib. 2. Non'ne fuit satius duro seruire tyranno, Et gemere in tauro sæpe Perille tuo?

Lycaon Gnosius faber fuit & artifex ensis, quem Ascanius dedit Euryalo. Verg. lib. 9. Humero simul exuit ensem Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon Gnosius, atque habilem uagina aptarat eburna.

Vulcanum Poëtæ faciunt fabrum deorum & Iouialium fulminum artificẽ. Idem Solis currum fecisse fertur. Ouid. lib. 2. Met. Genitor cunctatus ad altos Deducit iuuenem Vulcania munera currus. Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo. Per iuga Chrysoliti, positæq; ex ordine gemmæ, Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.

Dædalus, primus in formis animalium (quas ueteres plastæ cæcas fingebant & immobiles) oculos induxit, & abditis quibusdam neruis effecit, ut huc & illuc mouerentur adeò scitè, ut spectantibus uiuere, & ingredi uiderentur. Idem ligneam Venerem fabricasse dicitur, quæ argento uiuo infuso moueretur. Fecit insuper Cretæ labyrinthum, quo inclusus, alis sibi & nato confictis, per uiam mortalibus negatã periculũ effugit. Hinc opera Dædala

uocantur ingeniosa. De eius Labyrintho Ouid. lib. 8. Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis Ponit opus, &c.

Mamurius, faber ærarius fabricauit Saliorum Ancylia, qui propterea nomẽ eius solebãt canere suis carminibus. Vertumnus apud Propert. libro 4. simulacrum suum à Mamurio ex ære formatum dicit: ideoque precatur, ut eius cineri terra sit leuissima. Hæc autem Vertumni uerba: Stipes acerbus eram properanti falce dolatus Ante Numam grata pauper in urbe deus. At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ, Tellus artifices ne terat Osca manus, Qui me tam docilis potuisti fundere in usus, Vnum opus est, operi non datur unus honos.

Phereclus, abietarius faber Paridis ad Helenæ raptum nauigaturi naues fecisse dicitur. Hinc nauis Pherecl æa dici solet. Ouid. in Epist. Paridis, Hac duce Sigæo dubias à littore feci, Longa Phereclæa per freta puppe uias.

Callicrates, fuit minutorum opusculorũ fabricator, qui muscam fecit alis quadrigam cum agitatore tegentem. Fabricauit & nauem, quam auicula pennis integebat.

Myrmecides fecit formicas tam tenues, ut uix membra uideri possent.

Eligius, Nouionensis episcop. artem aurificum exercuit, in qua quicquid lucri faciebat erogabat pauperibus.

Ferunt **Harmonidem,** Troianum fabrum fuisse unum ex eorum numero, qui Paridis Spartam ituri naues fabricauerunt.

Acesæus, natione Patarẽsis, & **Helicon** Carystius, duo fuerunt celebratæ artis artifices, qui Peplum Palladis Poliadis (quæ in arce Atheniensiũ colebatur) cõtexerunt. Hinc adagium natum, Acesæi & Heliconis opera: De his quæ singulari fiunt artificio.

Glaucus, Samius primus æris ferruminationem inuenit.

Sothericus, faber fuit lignarius, cuius opera priscam illam & rudem simplicitatem præ se ferebant. Hinc natum prouerbium, Sotherici lecti: De re uili, & minimè ambitiosa.

Elico, faber fuit, qui, autore Plinio, ob artem fabrilem Romæ commoratus est.

Artemon, faber fuit loripes, autore Plutarcho in Pericle.

Stasicrates, fuit artifex Alexandro Macedoni gratissimus, qui dicebat Thraciæ montem Athon in hominis statuam formari exculpiq; posse.

Vatinius, Beneuentanus fuit artifex calicum uitreorum. Hinc Vatinia uocantur uasa uitrea. Martial. libro 10. Vatiniorum

proxineta fractorum. Idem in distichis: Vilia sutoris Calices monumenta Vatini Accipe. Is fuit distorti corporis, Sutrinæ alumnus, ediditq; munus gladiatorium Beneuenti. Autore Cornelio Tacito.

Myron, artifex nobilis buculã fecit æneã, Græcis primùm, deinde Ausonianis uersibus celebratã. Prop. Atq; aram circũ steterant armenta Myronis, Quattuor artificis uiuida signa boues.

Architas, faber simulacrum Columbæ fecit ex ligno, libramentis ita suspensum & aura spiritus inclusa atq; occulta concitum, ut ipsum uolaret, Autor Gell. lib. 10. cap. 12.

Telephanes, faber fuit lignarius, uictum sibi quæritans in factitandis curribus, quem tamen postea felix fortuna ad Lydorum regnum euexit.

Diphilus, architectus fuit tardissimus in perducẽdis ad finẽ susceptis operibus. Vnde factus adagio locus, Diphilo tardior.

Tericle, calices torno faciebat ex Terebintho. Plinius.

ARCHITECTI NOBILES.

DEmocrates, Alexandriam metatus est.

Spintarus, Corinthius Delphicum templum construxit.

Ctesiphon, templum Dianæ Ephesiæ ubi simulacrum ipsius deæ uitigeneum fuerat. Plinius: Operi, inquit, præfuit Ctesiphon architectus.

Meleagenes, fanum Mineruæ Prienensis.

Theodorus Phocensis fecit Thorum Delphicum.

Philo Atheniensis armamentarium Pyrei.

Hermogenes, ædem Doricam Iunonis Magnesiæ.

Sugilas, mausoleum Artemisiæ.

Zenodotus, nobile pauimentum Pergami.

Hermodorus, nomen est architecti, qui obeliscum fecit.

Zmilus, Rholus, & Theodorus, architecti, fecerunt Labyrinthum Lemnium.

Valerius Ostiensis architectus fuit, qui theatrũ Romæ texit.

Mnesicles architectus arcem Athenis ædificauit. Autor Plutarchus in Pericle.

Nicon, pater fuit Galeni geometriæ & architecturæ peritissimus.

Apollodorus, Traiani forum, Methodeum & Gymnasium Romæ fabrefecit. Hunc interfecit Adrianus.

Eupalinus Megarensis, filius Naustrophi, **Rhœcus**, Philei filius,

filius, & **Mandrocles** Samius, nomina sunt Architectorum apud Herodotum.

CONDITORES DIVERSORVM Locorum, & Aedificiorum.

ANtenor condidit Patauium urbem. Verg.lib.1.Aeneid. Hic tamen ille urbem Patani sedesq; locauit Teucrorum.

Romulus, Romam. Verg.lib.1.Aen. Inde lupæ fuluo nutricis tegmine lætus Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet Mœnia, Romanosq; suo de nomine dicet, Ascanius Albam.

Philoctetes, Petiliam urbem Brutiorum. Verg. lib.3. Aen. Parua Philoctetæ subnixa Petilia muro.

Dido, Carthaginem. Verg.lib.4.Aen. Fœmina quæ nostris errans in finibus urbem Exiguam pretio posuit. Dido apud eundem sic loquitur: Vrbem præclaram statui, mea mœnia uidi.

Dardanus, Troiam. Verg.lib.9.Aeneid. & lib.8. Et Troiæ Dardanus autor.

Danaë, Acrisij filia Ardeam urbem Italiæ. Verg.lib.7. Quam dicitur urbem Acrisioneis Danaë fundasse colonis. Plin. lib.3. Ardea à Danaë Persei matre condita.

Catillus, Arcas, Tybur oppidum Romę uicinum. Virg.lib.7. Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt: Fratris Tyburti dictam cognomine gentem.

Ceculus, Præneste. Verg. lib.7. Nec prænestinæ fundator defuit urbis.

Arcades, Pallantæum oppidum, situm in monte Palatino. Verg.lib.8. Arcades his oris genus à Pallante profectum, Delegere locum, & posuere in montibus urbem Pallantis proaui de nomine Pallantæum.

Neptunus, muros Troiæ. Verg.lib.9.Aen. An non uiderunt mœnia Troiæ Neptuni facta manu considere in ignes.

Diomedes, Arpos, oppidum Apuliæ. Verg.lib.10. Atque iterum in Teucros Aetolis surgit ab Arpis Tydides. Aliter uocatur Argyripa. Idem lib.11. Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani condebat Iapygis agris.

Cadmus, Thebas Bœotias. Ouid.lib.3.Metam. Hos operis comites habuit Sidonius Hospes, Quum posuit iussam Phœbeis sortibus urbem.

Amphion, muros Thebarum. Horat.in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis.

Capys, Capuam. Syllius lib.11. Tum Capys ut primus dederit

ſua nomina muris. Verg. Et Capys hinc nomen Campanæ dicitur urbis.

Munacius Plancus, uir conſularis, & prætorius, & Ciceronis diſcipulus, Lugdunum urbem.

Telegonus, filius Vlyſsis, Tuſculum oppidum Italiæ. Proper. lib. 2. Quid petis Acæi mœnia Telegoni.

Galli, Mediolanũ. Claud. Continuò ſublime uolans ad mœnia Galli Condita, lanigeræ ſuis oſtentantia pellem.

Semiramis, Babylonem. Prop. lib. 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem.

Cæſar Auguſtus Nicopolim ciuitatem in memoriam uictoriæ ſuæ de Antonio & Cleopatra. Autor Suet.

Buſyris, Thebas Aegyptias.

Ogdous, Memphim urbem Aegypti.

Archias, Syracuſas.

Cleopes, rex Aegypti Pyramidem magnificentiſsimam.

Maſsilienſes, Niceam.

Alexander, Alexandriam, urbem Aegypti. Autoribus Plinio & Curtio.

Amazones, Epheſum.

Mithridates, Eupatoriam.

Alexander, Heracleã: Antiochus, Laodiceã: Darius, Suſas urbẽ Perſidis: Phoroneus, Argos: Ninus, Niniuẽ: Sichẽ, Sidonẽ: Ocnus, Mãtuã: Agenor, Tyrũ: Amyclas filius Lacedæmonis regis, Amyclas urbẽ Laconiæ: Neleus pater Neſtoris, Pylon. Ouid. in Epiſt. Nos Pylon antiqui Neleia Neſtoris arua Miſimus. Romulus, Aſylũ. Ouid. lib. 3. Faſt. Romulus ut ſaxo lucum circundedit alto Quidlibet huc dixit confuge, tutus eris. Paranus Phœnicum dux, Maſsiliam: Pylij, Metapontum: Iapygas, Iapix Dædali filius: Goram, Dardanus: Agyllam, Pelaſgi: Diomedes, Beneuentum.

SEPTEM ORBIS MIRACVLA.

SEptem fuerunt ædificia toto orbe cantatiſsima, quæ propter operis magnitudinem & ſumptum incredibilem extitere loco miraculi, ut nihil diuinius ars humana poſſet confingere aut excogitare. Fuerunt autẽ hæc: Pyramides Nili, Turris Pharia, Muri Babylonis, Templum Dianæ Epheſiæ, Simulacrum Mauſoli, Coloſſus Solis apud Rhodios, & Simulacrum Iouis Olympici, quibus nonnulli addunt domum Cyri Medorum regis.

Pyramides, in primis erant ſtructuræ & moles lapideæ inferne quadratæ, ſurſum uerſum acutæ, quas Aegypti reges ſuper

perponendas tumulis erigebant, aut ad inanẽ diuitiarum ostentationẽ, aut ut populi torporem excitarent. Earum una saxo naturali fuit elaborata, & rubrica, cuius ambitus per frontem centum duos pedes colligebat, longitudo erat C X L I I I. pedum, altitudo L X I I. Alia fuit facta ex Arabicis lapidicinis, quã sexcenta hominum millia uiginti annis construxisse memorantur. Tres aliæ fuerunt annis L X X V I I I. & mẽsibus quatuor factæ. Plinius scribit M. D C C C. talenta fuisse erogata in raphanos, allium & cepas, quibus artifices uescebantur in extruenda earum una. Quo argumento coniectare est, quanta quamque prodigiosa fuerit aliarum rerum impensa. Omnium amplissima continebat octo soli iugera, quatuor angulorum paribus interuallis per D C C C. L X X X V I I I. pedes. singulorum laterum altitudo pedes uigintiquinq;. Secundæ singula interualla per quatuor angulos pares D C C. X X X V I I. pedes cõprehendebant. Tertia erat minor prædictis, sed multò spectatior Aethiopicis consurgens lapidibus, trecenti, sexaginta tribus pedibus inter angulos. Omnium minimam fecit Rhodope meretricula Aesopi fabulatoris conserua, diuitiis illis, quas meretricio quæstu sibi comparauerat. Herodotus in Euterpe scribit Cleopẽ Aegypti regẽ fecisse Pyramydem ex Arabicis lapidibus, cuius longitudo erat quinq; stadiorum, latitudo decem passuum, altitudo octo passuum, in qua decem annos fuisse consumptos memorat. Fecit & aliam uiginti annis absolutam, in qua tantùm perfudit pecuniæ, ut nimio sumptu attritus, filiam (quam habebat formosissimam) coactus sit prostituere. Ea est in qua M. D C C C. talenta in cepis & raphanis erogata prædiximus. Herodotus alias complures memorat, quas uolẽs omitto, quoniam prædictæ satis arguunt, quàm otiosa fuerit illorum regum & opera, & prodigẽtia. De Pyramidibus Luc. lib. 8. Quum Ptolemæorum manes seriemque pudendam Pyramides claudant indignaq; Mausolæa. Martial. Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis.

Memoratur etiam turris illa, quam Ptolemæus fecit in Pharo insula non ad alium usum quàm nocturnos ignes nautarum cursui ostendendos. Hanc autem constituit talentis D C C C. Sostrato architecto, qui structuræ tantæ suum inscripsit nomen.

His miraculis annumerantur **Babylonis** muri, quos Semiramis condidit, aut saltem ruinosos reparauit, coctilibus laterculis, & bitumine ferruminatis, ducentum pedum altitudine, latitudine uerò quinquagenum pedum, adeò ut quadrigas inter se occur

rentes reciperent, turresq; haberent c c c. plures multò habituri, niſi aliqua ex parte paludes pro mœnibus fuiſſent. Huic autem operi portentoſo adhibita ſunt trecenta hominum millia. De Babylone Propertius libro 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem, Vt ſolidum cocto tolleret aggere opus: Et duo in aduerſum miſit per mœnia currus, Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus. Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces. Iuſsit & imperio ſurgere Bactra caput. Herodotus ſcribit muros Babylonis habuiſſe craſsitudinem quinquaginta cubitorum regiorum, celſitudinem ducentorum. Per ambitum centum portæ ſtabant æreæ, omnes cum cardinibus.

Templum **Dianæ** Epheſiæ factum eſt à tota Aſia ducentis & uiginti annis. Hoc autem in ſolo paluſtri fecere, ne terræ motum ſentiret, aut hiatus timeret. Et ne in lubrico & inſtabili tantæ molis fundamenta locarentur, antè calcatis ea ſubſtrauere carbonibus, deinde uelleribus lanæ. Templi longitudo erat c c c c x x v. pedum, latitudo c c x x. Columnæ in eo centum uigintiſeptem à ſingulis regibus factæ, ex quibus x x x v i. erant cælatæ. Operi præfuit Cteſiphon.

Artemiſia, regina Cariæ Mauſolo marito mortuo ſepulcrum erexit inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo attollebatur x x v. cubitis: cingebatur columnis x x x v i. Patebat ab auſtro & ſeptentrione l x i i i. pedes. Toto circuitu continebat pedes c c c c x i. Ipſum ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Briax, à meridie Timotheus, ab occaſu Leccares. Regina opere nondum abſoluto conceſsit fatis: Artifices tamen non receſſerunt niſi eo conſummato. Ab hoc ſepulcro omnia regum & imperatorum monumenta, quæ precioſa ſunt, uocantur Mauſolæa. De hoc Propertius lib. 3. Nec Mauſolæi diues fortuna ſepulcri Mortis ab extrema conditione uacat. Martial. lib. 1. Aëre nec uacuo pendentia Mauſolæa Laudibus immodicis Cares ad aſtra ferant.

Coloſſus Solis apud Rhodios fuit l x x. cubitorum altitudinis, qui poſt quinquageſimumſextum annum terræ motu proſtratus, iacens quoq; fuit miraculo. Pauci pollicem eius amplectebantur. Maiores erant digiti, quàm pleræq; ſtatuæ. Vaſti ſpecus hiabant defractis membris. Spectabantur intus magnæ molis ſaxa. Factus eſt hic Coloſſus annis duodecim, trecentis talentis. Artifex fuit Chares Lyndius Lyſippi diſcipulus. Soldanus Aegypti quum inſulam Rhodum inuaſit, ex ære huius ſtatuæ d c c c c. camel

camelos onerasse fertur. Ab hoc colosso Rhodij uocantur Colossenses, & Rhodos Colossicola.

Inter orbis miracula recensetur simulacrum **Iouis** Olympici, quod Phidias fecit ex ebore. Propertius lib.1. Nam neque Pyramidum sumptus ad sydera ducti, Nec Iouis Elæi cœlum imitata domus.

Sunt qui addant **domum Cyri** Medorum regis, quam fabricauit Memnon, illigatis auro lapidibus.

De his miraculis & aliis quibusdam ædificiis Politianus in Manto sic inquit: Nec uetus immensum fuerit quæ sparsa per orbem Gloria septena celebrat spectacula fama: Nam neque belligeris Babylon pulsata quadrigis, &c.

ALIA OPERA, ET AEDIFICIA sumptuosa, & magnifica.

VErgilius scribit Didonem fecisse **Templum Iunoni** donis opulentum, Aerea cui gradibus surgebant limina, nexæq; Aere trabes, foribus cardo stridebat ahenis.

Eodem autore Iarbas rex Getulorum **Templa Ioui** centum latis immania regnis Centum aras posuit, uigilemq; sacrauerat ignem Excubias diuûm æternas.

Idem lib 7. scribit **domum Latini** regis centum columnis fuisse sublimem, & cedrinis auorum simulacris ornatam.

Regiam Solis describit Ouidius libro 2. Metam. his uerbis: Regia solis erat, sublimibus alta columnis, Clara micante auro flammasq; imitante Pyropo: Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat, Argenti bifores radiabant lumine ualuæ. Materiam superabat opus: nam Mulciber illi Aequora cælarat medias cingentia terras, Terrarumq; orbem, cœlumq; quod imminet orbi.

M. Aemylius Scaurus Syllæ priuignus in ædilitate sua **Theatrum** fecit altitudine CCCLX. columnarum, cuius pars scenæ erat è marmore, media uitro, columnæ imæ XLVIII. pedum. Erant inter columnas signa ærea CCC. numero. Cauea capiebat hominum LXX. millia. Autor Plinius lib.36.

Obelisci uocantur structuræ minores Pyramidibus deorsum uersum specie quadrata, in angustum uerticem desinentes, & paulatim gracilescentes. Aegypti reges quatuor fecerunt obeliscos CCCCLXXX. cubitorum longitudine.

Ramises rex Aegypti (cuius ætate captum est Ilium) obeliscum fecit quadraginta cubitorum, & alium longitudine undecenis pedibus, per latera cubitis quatuor, quem fecisse dicuntur uiginti ho

ti hominum milia. Cuius operis admiratione factum est, ut quum Syenem oppidum expugnaret Cambyses rex, uentumq; esset incendio ad crepidines obelisci, extingui ignem iuberet, molis reuerentia.

Obeliscum posuit Phius XLV. cubitorum.

Ptolemæus unum Alexandriæ LXXX. cubitorum.

Alij duo fuerunt Alexandriæ quos excidit Mesphees rex XLII. cubitorum.

Alius fuit excissus à rege Semneserteo CXXV. pedum.

Nuncoreus filius Sesostris unum fecit C. cubitorum.

Dædalus **Labyrinthum** fecit in Creta, tanta uiarum perplexitate, ut introeuntibus non pateret reditus. Verg. lib. 6. Hic labor ille domus, & inextricabilis error.

Fuit & Aegyptius **Labyrinthus**, lapideis è Paro columnis in introitu, reliquis Syenitis. Fuit & tertius in Lemno, quartus in Italia, omnes lapide polito, fornicibus tecti. Lemnius habebat CL. columnas, quarum in officina turbines ita librati pependerunt, ut puero circumagente tornarentur. Eius architecti fuerunt Zmilus, Rholus & Theodorus. Italicum sibi fecit Porsena rex Ethruriæ loco sepulcri, quò si quis improperasset sine glomere lini, exitum inuenire nequiuisset. Supra erant Pyramides quinque, quatuor in angulis, & in medio una, in imo latæ pedum LXXV. altæ pedum CL. ita fastigiatæ, ut in summo orbis æneus, & pegasus unus omnibus sit impositus, ex quo pendebant iuncta catenis tintinabula.

Aegyptiæ Thebæ centum portis nobiles coniecturam miræ amplitudinis reliquerunt uniuersæ posteritati. Iuuenal. Ecce uetus Thebæ centum iacet obruta portis.

Iulius Cæsar **Circum** fecit longitudine trium stadiorum, latitudine unius, sed cum ædificiis iugerum quaternûm, ad sedem CCLX. millium. Idem solum tantum foro extruendo sestertiis mille ducentis emisse dicitur.

P. Clodius, quem Milo occidit, domum habuit sestertiis CXLVII. millibus emptam.

M. Lepido uiro consulari, & Q. Catuli collegæ, fuit olim domus omnium in urbe pulcherrima, quæ tamen intra annos XXXV. centesimum locum non obtinuit.

Amphitheatrum Pompeij capiebat XL. millia hominum. Theatrum hoc Nero in unum diem totum auro operuit, ut Tyridati regi Armeniæ illud ostenderet.

Agrippa

Agrippa fecit in ædilitate sua D C C. lacus. Fontes C L. Castella C C X X X. Signa C C C. ærea, aut marmorea imposuit, columnas C C C C. ex marmore. Fecit & aquarum ductus memorabiles: alios item incœpit Caius Cęsar, quos peregit Claudius in omnes montes urbis leuatos, in quos influebant Curtius & Cæruleus fontes. Erogata in id opus D. L V. millia sestertia.

Cicero non minoris quinquaginta millibus aureis habitauit. Quam pecuniam furto & rapina comparatam scripsit Sallustius in sua contra eum inuectiua.

Aurea Neronis domus tanto sumptu, tantoq; rerum omnium apparatu constructa est, ut ad eam peragendam Otho quingenties sestertiûm, id est, duodecies centena & quinquaginta millia aureorum nostrorum attribuerit, quum tamen nihil deesset operi: atque hoc tam prodigiosum ædificium à Theatro M. Scauri uictum contendit Plinius. Habebat illa Neronis domus stagnum instar maris, uineta, syluas cum omni pecudum genere & ferarum. Item aues argenteas, quæ in modum cœli mouebantur. In solariis lapidem quendam Sphengitem, quo perpetuus dies illucebat. De hac domo intellexit Martialis libro 1. dicens: Hic ubi sydereus propius uidet astra Colossus, Et crescunt media pegmata celsa uia, Inuidiosa feri radiabant atria regis, Vnaq; iam tota stabat in urbe domus. Hic ubi conspicui uenerabilis amphitheatri Erigitur moles, stagna Neronis erant.

In **M. Scauri** uillæ incendio bis millies sestertiûm absumptum legitur.

Pergama, seu muri urbis Troiæ feruntur habuisse in ambitu X L. millia passuum. Nec aliam ob causam adscribuntur Deis autoribus, quàm propter magnificentiam. De his Lucanus lib. 6. Nunc uetus Iliacos attollat fabula muros, Adscribatq; Deis.

Nitocris Assyriorum regina (quæ multis annis post Semiramidem floruit) Euphratem fluuium, qui mediam Babylonem rectus præterfluebat, fecit tortuosum, supraq; ponte erexit trium stadiorum difficillimum factu propter paludes, quæ urbem ambiunt. Fecit & ingentes cauernas ad excipiendum fluminis impetum, egessitq; quicquid erat limi ad iacienda fundamenta. Autor Herodotus & Curtius.

Traianus lapideum pontem fecit in Danubio, in quo uiginti ex quadrato lapide erant pilæ, quarum altitudo C L. pedum præter fundamenta extabat, Latitudo sexaginta pedes continebat. Distabant inter se C L X X. pedibus, fornicibus uerò coniun-

gebat

gebantur, quum tamen fluuius ipse sit admodum præceps & impetuosus, & nonnunquam imbrium mole concitatus ripas longius submoueat, & ubi angustior est, ibidem sit ferox, & uorticosus. Hanc tamen postea molem seu liuore maligno, seu alia causa, dirupit Adrianus. Autor Dion Cassius.

Murus Byzantij urbis fuit olim Milesio quadrato lapide, adeò indiscreta laterum structura, ut una propè muri compages spectantibus uideri posset.

Alexander Macedo tabernaculum fecit, in quo centum lecti sternebantur, aureæ columnæ sustinebant uerticem aureum uariis textũ ornamẽtis. In eo consistebãt mille Persę, mille sagittarij Macedones, & quingẽti cum scutis argẽteis. In medio autẽ erat sella aurea super quã sedebat Alexãder, stipatus suis Sarissophoris.

Inter mirabilia hominum opera sunt, Athos factus à Xerxe nauigabilis, Isthmos cœptus à multis perfodi, nec absolutus, Alpes aceto diuisæ, Lucrinus lacus undecim annis à triginta hominum milibus exiccatus. Luculliana uilla, ubi exciso monte Euripus admittebatur.

Cæsar uno die pontem in Arari constituit: alium supra Rhenum mira celeritate, quem decem diebus absoluit.

Colossus fuit Tarẽti quadraginta cubitorũ factus à Lysippo.

Fuit in Capitolio Colossus Apollinis translatus à Lucullo ex Apollonia Ponti urbe x x x. cubitorum, factus talentis c l.

Fuit & Colossus Apollinis Tuscanicus quinquaginta pedum à pollice, dubium ære mirabilior, an pulchritudine.

Aetate Plinij Zenodorus fecit colossum Mercurij in ciuitate Galliæ Aruernis, sestерciis c c c c.

Idem quum uenisset Romam, simulacrum fecit mandato Neronis c x. pedum longitudine, quod postea Soli dicatum est.

Ambitus Memphis urbis Aegyptiorum ab Ogdoo rege ædificatæ fuit c l. stadiorum.

Martialis lib. 1. Domitiani Imperatoris Amphitheatrum omnibus miraculis, superbisq; ædificiis anteponit dicens: Omnis Cæsareo cedat labor amphiteatro, Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Sabellicus ædificia quædam & magnifica loca sequentibus uerbis enumerat. Nunc uetus Ogygios attollat Græcia muros, Adscribatq; deis Neptunia mœnia, laudent Mirenturq; suos Parthis Babylona labores. Nec sileat Pharios iam barbara Memphis honores, Aeternumq; sui memoret pia busta tyranni Caria diues

nes opum, magnum uulgata per orbem Tercentum populi celebrent delubra Dianæ.

Supereſt magnificum illud **Templum**, quod anno regni ſui quarto ædificare cœpit **Salomon** Dauidis filius. Triginta imprimis hominum millia cædendis arboribus, ut cedris, & cupreſsis, ſunt in Libanum deſtinata. Lapicidarum uerò extiterunt octoginta millia. Latitudo templi fuit uicenûm cubitorum, Sexagenûm longitudo, altitudo fornice diſtincta centenûm & uicenûm. Inferioris ſtructuræ materia erat ex candenti ſaxo. Amplitudo ueſtibuli denum cubitorum, Cellæ erant uicenæ peruiò inter ſe uſu, & aliæ his ſuppoſitæ. Trabes erant cedrinæ, cedrina concameratio auro illita, ut parietes omnes. Sanctior locus à reliquo templi corpore diſtinguebatur muro, in quo erant ianuæ ſculptæ, uela ductilia, uariis mæandris & floribus intexta. Duo cherubini (ita enim dici ſolent) ex puro auro. Pauimentum petalis aureis inſtructum. Ianuæ uicenûm cubitûm altitudine auro coruſcantes. Ante ueſtibulum erant duæ columnæ æneæ XVIII. cubitorum altitudine, ambituq; duodenûm. Erat & uas æneum tantæ magnitudinis, ut ab re nominatum ſit mare, quod frituli duodecim diuerſas mundi plagas terni ſingulas proſpectantes circunſtabant. Fuit uas illud trium milium batorum capax. Erant & aliæ figuræ, quas longum eſſet recenſere. Altare fuit æreum denûm pedum altitudine, longitudine duplo maiore, Item menſa una aurea. Phialæ & pateræ aureæ decem millia. Argenteæ quadruplo maiore numero. Candelabra decem millia ex auro & & argento fabricata. Circa templum aula capaciſsima, in qua profanus populus conſiſteret. Hoc autem opus ſeptem annorum ſpatio ad finem perductum eſt.

Fecit & **Salomon** ſibi regiam candenti pauimento, triplici intus materia, cedro, argento & auro. Quod opus abſoluit tredecim annorum ſpatio.

ARBORES DIVERSAE.

ABies arborum pulcherrima eſt & rectiſsima, quæ in tranſuerſum poſita renititur ponderi, nec prius rumpitur quàm carie deficiat. Pars eius inferior eſt enodis, & uocatur ſapinus. Superior nodoſa & durior. Situs eius in montibus. Expetitus nauigiis, & trabibus, & plurimis uitæ operibus. De hac Ouid. lib. 10. Reſina huic arbori uitiũ. Gignit pilulam quæ in medicina uim habet urendi. Folia non amittit, quæ habet pectinum modo. Terna edit germina, inter ſquamas corticē ſpargit. Semen

reddit post uergiliarũ occasum. Ramos habet in cœlũ tendentes, non in latera pronos. Cacuminibus ramorum decisis moritur, totis uerò detruncatis durat. Et si infra ramos præscindatur, quod superest uiuit. Si uerò cacumẽ tantũ auferatur, emoritur tota. Laudatißima est in Alpibus, Apœnino, Vogeso mõte, Corsica, Bithynia, Ponto, Macedonia. Deterior Arcadica: quoniam ibi facile putrescit. Abietis umbra satis perniciosa est. Ab abiete fabri lignarij uocantur Abietarij. Et opus abiegnũ abiete factũ. Hinc equus Troianus à Propertio & Politiano uocatur Abiegn⁹. Sta. l. 6. Thebaidis, abietẽ uocat audacẽ, q̃ naues marinis se exponant periculis. Sic autem ait, Hinc audax abies, & odora in uulnere pinus.

Aesculus arbor est glandifera, cuius fructu uescebantur homines ætatis aureæ sub Saturno. Sacra est Ioui. Huius ramis fiebat corona ciuica. Semẽ reddit autumno. Tantum radice descendit in terram, quantum corpore eminet in aëre.

Amygdalus arbor est fructifera, cuius fructus duro & carnoso integitur cortice. Prima omnium arborum floret mense Ianuario. Ante maturitatem facilè fructum amittit. Serenda est ab occasu arcturi ad brumam. In hanc arborem poëtæ fabulantur mutatam fuisse Phyllidem.

Amyris arbor est infructifera: quam sterilitatẽ pensat odore fragrantißimo.

Apina arbor est media inter pinum & piceam, piceæ tamen similior, unde etiam Pinus picea uocatur.

Aquifolia, arbor est ex Ilicis genere, quam Græci Similacem uocant. Baccas habet sine succo. Folia ei non decidunt, quæ habet aculeata. Germinat uerno tempore. Sata in domo aut uilla ueneficia arcet. Flore eius aquã glaciari tradit Pythagoras apud Plinium. Hanc arborem Theophrastus Crateogonon uocat.

Acaron arbor est breuis & fruticosa.

Acer ferè est amplitudinis tiliæ, arbor operum elegantia & subtilitate nobilis. Multa eius genera. Album candoris præcipui. Alterum crispo macularum discursu in Istria & Rhetia præcipuum. Vilius Craßiuenium uocatur. Vide alia discrimina apud Plinium. Aceris radix confusa iecinoris doloribus utilißimè imponitur. Germinat paulò ante æquinoctium uernum. Semen reddit meßibus. Acernæ trabes dicuntur quæ sunt ex eius ligno.

Adrachne arbor est syluestris similis unedoni, folio tantùm minore & nunquàm decidẽte, cortice non scabro, sed qui circumgelatus uideri poßit, tã tristis est aspectu. Fertur semper frondere.

Albur

Alburnacum arbor eſt colore nigricante.

Alnus arbor nullum fert fructum, aut ſemen. Prouenit in locis aquoſis. Vnde Syll. lib. 3. Fluminea ſonipes religatus dicitur alno. Pinguis eſt ei umbra, folia craſsiſsima. Vtilis eſt nauigiis. Lucanus lib. 3. Syluaq; dodones & fluctibus aptior alnus. Statius lib. 6. Theba. Alnus amica fretis, nec inhoſpita uitibus Vlmus.

Apiaſtrum, Arbor eſt uenenata in Sardinia.

Balſamum arbuſcula eſt aromatica, uni Iudææ cōceſſa, uiti ſimilior quàm nitro. Ea ſeritur malleolis. Frequens eſt in montibus. Suſtinet ſe abſque ullis adminiculis. Excreſcit in bina cubita. Trima fructifera eſt. Eius ſuccus uocatur Opobalſamū, omnibus odoribus anteferendum. Lignum Xylobalſamū inciditur uitro, lapide, uel oſſeis cultellis. Capitur & Balſamū pro arboris ſucco.

Bedellium arbor eſt nigra, magnitudine oleæ, folio & robore ſimilis caprifici. Naſcitur apud Bactrianos, habet naturam gummi. Autor Plinius lib. 12. cap. 9.

Betula arbor eſt eximij candoris, qua fiunt circuli uaſis uinariis idonei. Gaudet frigidis locis. Bitumen ex ea quondam excoquebant Galliæ. Vtilis eſt conficiendis ciſtis, & ſportellis, flexibili crate.

Buxus arbor eſt tonſilis & ſemper uirens, uiſcum producens & ſemen, quod Cartegon dicitur. Ea fiunt multiforatiles tibiæ. Vnde & pro muſico inſtrumento nonnunquàm accipitur. Seneca: Tibi multifora tibia buxo ſolenne canit. Fiunt & laudatiſsimi pectines, & unguentariæ pixides. Plurima reperitur in Pyrenæis & Citoro montibus. Commendabilis eſt duritia & pallore. Plinius tria ponit eius genera, Gallicum amplitudine procera. Oleaſtrum grauis odoris in omni uſu damnatum. Tertium ſylueſtre ſemper tonſile. Montes amat. Folia eius ſunt concaua, quæ non decidunt. Spiſsiſsima eſt arborum. Non fluit in aquis, nec cariem ſentit, nec uetuſtatem.

Carpinus arbor eſt nota, quæ alio nomine Acer dicitur. Montes amat. Ea quondam fiebant faces nuptiales.

Camerepes, arbor eſt folio lato & molli, peculiaris Cretæ & Siciliæ.

Cynnamum, ſeu Cynnamomum arbuſcula eſt aromatica, præſtans odore, dulcis, & cinerei coloris, cuius ſuccus ad multa remedia utilis eſt. Naſcitur in Aethiopia, India, & Sabæis.

Citrus arbor eſt pecularis Mauritaniæ in Atlante monte. Romanis olim gratiſsima, & maximè expetita ad menſarum &

lectorum usum. De his intellexit Lucanus libro 10. Dentibus hinc niueis sectos Atlantide sylua Imposuere orbes, quales ad Caesaris ora Non capto uenere Iuba. Huiusmodi Citreae mensae fulciebantur eboreis pedibus, ut his uerbis liquet. Citrus Maurusia folium habet arbusti aut lauri. Arborē hanc Graeci Medicā uocant.

Cornus arbor ramos habet duritie & rigiditate similes cornibus. Propterea usus eius bellicis hastis & iaculis dicatus est. Vnde & plerunque accipi solet pro telo. Syll. lib. 10. - Vix prima momordit Tegmina Callaici cornus tremebūda metalli. Verg. li. 10. Volat Itala cornus. Exitialis est apibus haec arbor: Nam flore eius degustato, aluo cōcita moriuntur. Succus est ei sanguineus. Montes amat, & primo Fauonio germinat. Nullam habet medullam.

Corylus arbor gaudet planis locis. Ex ea olim fiebant faces nuptiales, ut carpino. Graciles sunt eius trunci, lata folia, delicati fructus, & secundis mensis expetiti. Colurna dicuntur opera, quae fiunt eius ligno.

Castanea fructū significat & arborē. Fructus integuntur spinoso cortice. Vergil. Stant & Iuniperi, & castaneae hirsutae.

Cedrus arbor procera est, nec tamē onerosa. Folia habet cupressinis ferè similia, lignū iucundi odoris, & tineis imperuiū, & infestum. Propterea opus dignū Cedro dicimus, quod laudabile est, & ab iniuria blattarū & tinearū maximè conseruandū, Horatius: Speramus carmina fingi Posse linenda Cedro, & leui seruanda Cupresso? Vel quòd eius oleum illitum res omnes cōseruet à tineis & carie. Duo sunt minoris Cedri genera: Lyria, & Phoenicia. Differūt folio: Nam quae durū, acutū, & spinosum habet, uocatur Oxycedros, ramosa, ac nodis infesta: Altera odore praestat. Duo itē genera Cedri maioris. Florifera fructū non fert, Fructifera non floret. Et in ea antecedentē fructū statim nouus occupat. Semen eius simile. Materiae aeternitas, Ideoq; simulacra deorū ex ea factitauere. Resinam fundit ad faciendas pices. Montes amat, Folia non amittit, quae habet capillata. Laudatissima est in Creta, Africa, & Syria. Rimam fissuramq; non capit sponte.

Cerasus nomen sumpsit à Cerasunti Ponti ciuitate. Fructus uocatur Cerasum, & interim pro arbore capitur. Cerasi Romae non fuerunt ante uictoriam Mithridaticam Luculli. Is anno DCLXXX. urbis conditae aduexit è Ponto. In Aegypto nulla cura potuere gigni. Cerasorum, teste Plinio, Aproniana maximè rubent, nigerrima sunt Actia, Caeciliana rotunda. Iulianis gratus sapor, adeò teneris, ut gestatum non tolerent, Principatus Duraci-

nis in Belgica, Lusitanis, & in ripis Rheni. Cerasis succus est sanguineus, constant cute & succo. Gaudent aquosis montibus. Inseruntur post brumam dempto cortice. Præcoces fiunt & maturescunt calce radicibus admota. Cerasus capitur etiam pro fructu. Propertius: Hic dulces Cerasos, hic autumnalia poma.

Costus arbuscula est aromatica, cuius radix flagrat odore præstantissimo. Stroza fil. Accumulansq; rosas & odore germina costi. Antiqui supplicabant ture & costo.

Cynacanthe arbuscula acinos instar uuæ producit. Latini Caninam sentem, & Vuam spineam nominant.

Cyperum habet Aegyptus, semine Coriandri, candido & odorato, quod in oleo coquitur. Hæc arbor est ocyssima. Protinus enim floret, & semen profert.

Cotinum Plinius ait arbusculam esse in Apœnino, colore insignem.

Cupressus, seu Cyparissus, arbor feralis, succisa non regerminat. Propterea in exequiis adhibita est, ut funebre signũ. Vergil. - Et ferales ante cupressos Constituunt. Statius libro 5. Sylua. Hilaresq; hederas plorata Cupressus Excludit ramis. Plantabatur in funestis nobilium domibus, eiusq; ramis rogorum intexebantur latera. Lucan. lib. 3. Et non plebeios luctus testata cupressus. Hæc arbor morosa est natu, fructu superuacua, baccis torua, folio amara, odore uiolenta, & ne umbra quidem gratiosa, Diti sacra. Nascitur in Creta. In Enaria tantum succisa regerminat. Picem fundit acerrimam sapore. Aquas odit. Folia habet carnosa, quæ non amittit. Trifera est: nam baccæ eius colliguntur mense Ianuario, Maio, & Septembri. Cariem nõ sentit aut uetustatem. Semper nitorem seruat. Eius semen gratissimum formicis. Tritum seruat à uermiculis, ut folia.

Caprificus appellatur ficus syluestris, erumpens in saxis ruptis. Fructus eius nunquàm maturescit.

Plinius ait **Elatem** arborem esse ad unguenta utilem. Laudatur Hammoniaca maximè, mox Aegyptia, deinde Syriaca duntaxat in sitientibus locis odorata, pingui lacryma.

Ficus arbor breuitate radicum citò senescit. Laudatur Iudæa rubens oliuæ magnitudine, crassitudine cubitali, ramosa materia ualida, uiridi cortice, folio tiliæ sed molli. Hircana dulcior nostris, & fortior, ut quæ modios CCLXX. ferat. Chalcidica, Lydia, Mamillana, à similitudine mammarum Callistrutia sapore præstans. Item Africa, Rhodia, & Tyburtina. Ficubus

omnibus mollis est tactus. Maturis frumenta intus, maturescentibus succus lactis, percoctis mellis. Senescũt in arbore. Præstantissimæ sunt in Ebuso insula. Dulci sunt succo & lacte in capite, in corpore non. Item nullus iis odor. Folia sunt latissima. Fructũ ante maturitatẽ facilè perdunt. Non florent, pomũ habent supra folia, quæ serius nascuntur. Fertiliores sunt inferiore parte quàm cacuminibus. Vtiles sunt faciendis scutis. Nascuntur in his uermes, qui uocantur Cerastes. His maximè perniciosa est uermiculatio, quam sentiunt. Laborant & radicibus madidis. Serotinæ fiunt, si primæ grossi (quum magnitudinem fabæ excessere) detrahantur.

Fraxinus dicitur à fragosis locis in quibus nascitur. Procera est, & teres, & pennata folio, Achillis hasta multum nobilitata. Materies eius ad multa est utilis. Quæ nascitur in Ida Troadis monte, adeò similis est Citro, ut ementes fallat sublato cortice. Eius duo sunt genera. Longa enodis, altera breuis, durior fusciorq;, laureis foliis. Amplissimã habet Macedonia, quam Bumeliam uocant. Diuiduntur in situ. Campestris crispa est, Montana spissa. Folia fraxini iumentis mortifera sunt, cæteris ruminantium innocua. Succo expresso ad potum contra serpentes & imposità ulceribus opifera est. Tantaq; est uis, ut nec matutinas, nec occidentes umbras serpens arboris eius attingat, adeò ut ipsam procul fugiat. Si ea fronde gyro claudatur ignis & serpens, in ignes potius fugiet, quàm in fraxinum. Floret fraxinus priusquàm prodierint serpentes, nec ante conditas folia dimittit. Gaudet aquosis montibus. Messibus reddit semen. Obedientissima est quocunq; in opere, faciendis hastis melior Corylo, Cornu leuior, Sorbo lentior. Ouid. lib. 10. Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis.

Fagus arbor est glandifera, cuius glans triangula cute includitur. Folium eius autem tenue & leuissimum est, celerrimè flauescens, gignens superne paruulam baccam, uiridẽ, cacumine aculeatam. Fagi glans muribus gratissima est, qui propterea unà proueniunt. Grata est etiam gliribus, & turdis. Fertilitas eius alternat, ut omniũ ferè arborum. Glans fagina omnium dulcissima est, ut qua obsessi homines durauerint in oppido Chio. Huius arboris cortex in magno usu est agrestum. Ligni honos præcipuus fuit in uasis. Manius Curius iurauit se ex præda nihil attigisse præter guttum faginum quo sacrificaret. Verg. - Pocula ponam Fagina cælatum diuini opus Alchimedõtis. Vtilis est etiam capsis & scriniis fagus, propter lentorem plicabilem.

Ferulam Plinius adscribit arborum generi. Ea nascitur in

calidis

calidis locis. Nulli fruticum leuitas maior: propter quòd facilius baculorum usum senectuti præbet. Eius radix candida. Ea incisa lac emanat. In ferula optimè seruatur ignis. Procedit in Aegypto.

Hedera semper uiret, stare non potest sine adminiculo. Muros amplectitur quadam lasciuia, adeò ut erodat. Viuacissima est omnium arborum. Eius racemus uocatur Corymbus. Verg. Diffusos hedera uestit pallente corymbos. Hæc arbor inimica est satis omnibus. Flos eius similis est rosæ syluestri, nisi quòd caret odore. Triplicem facit Plinius, Candidam, Nigram, & tertiam, quę uocatur Helix. Huius arboris foliis olim coronabãtur poëtę. Ei folia non decidunt. Sacra est Baccho. Seipsam propagat. Duplex in foliis color, uiridis & flauus. Propterea Sidonius eam bicolorem uocat, ubi ait: Quoties per frondea lora Flectis penniferos hederis bicoloribus armos.

Hebenus arbor est Indiæ: teste Vergilio, quam Herodotus Aethiopiæ maluit tribuere. Non fluitat in aquis, neque sentit cariem, neq; uetustatẽ. Meridiano Aethiopiæ cardine syluæ hyberno maximè uirent. Scobem eius oculis unicè mederi dicunt, lignoq; ad cotem trito, cum passo caliginem discutit. Ex aqua uerò & radice albugines oculorũ. Cæsa hæc arbor durescit in lapidem. Dicimus hoc Hebenũ & hæc Hebenus, teste Seruio. Vergil. lib. 2. Georg. Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrũ Fert hebenum. Lucanus: - Hebenus Mareotica uastos Non operit postes.

Hyppocristes arbor est hederacei generis.

Ilex est glandifera. In carpentariis fabricis circa Elim & Lacedæmonem ubi non nascitur, pro ea utũtur Subere. Duplex in hoc arborũ genere sexus reperiri fertur. Glans Ilicis breuis est & gracilis. Masculas ilices negant ferre. Huic arbori folia sunt aculeata, quæ non decidunt. Nullo flore exhilaratur. Nouus in ea fructus cum autumno pendet. Ciuica corona primo fuit iliguea, postea magis placuit ex æsculo. Deformatur interim nobis. Lucan. lib. 3. Procumbunt orni, nodosa impellitur ilex.

Iuniperus arbor frequens est in locis arenosis. Viret coma perpetua. Cariem non sentit, aut uetustatem. Non floret. Eadẽ est iunipero uirtus, quæ & cedro. Medulla eius ubique solidior est, quàm Cedrus. Lignum apprimè durũ. Vnde Mantuanus in Quercu Iulia: Addam & Iuniperos, carie impenetrabile robur. Vasta est hæc arbor in Hispania, maximisq; baccis. Montes amat, spinas habet pro foliis. Flexuosa est, & intricata. Combusta odo-

rem reddit, & pollutum purgat aërem.

Iuglans odio dissidet cum quercu. Iuglandes nuces gemino proteguntur operimento. Optimæ sunt Persicæ. Earum cortice tinguntur lanæ, & ruffatur capillus primùm prodeuntibus nucleis. Pinguescunt uetustate. Aquas odit iuglans. Inferiore parte fertilior est. Non facilè sentit cariem. Eius umbra grauis est, & noxia capiti humano, omnibusq; satis.

Larix arbor ustis radicibus non repullulat. Montes amat. Incorrupta ei uis, humori contumax. Nec ardet, nec carbonẽ facit, nec alio modo ignis ui consumitur, quàm lapides. Ei folia sunt pungentia, quæ non decidunt. Florem nescit. Terna edit germina. Corticem spargit inter squamas. Larix & abies arborum sunt altissimæ, quibus succisis humor diu fluit. Larix nescit cariem, ualidè pondus sustinet.

Laurum arborẽ Græci Daphnem uocant, ab eiusdẽ nominis puella, quã Apollo adamauit. Spectatissima est in Parnaso. Coniecta in ignẽ maximos crepitus edit. Vnde & in maleficiis amatoriis incendi cõsueuit, tãquàm amãtiũ querimonias repræsentãs. Verg. in Buco. Daphnis me malus urit, ego hãc in Daphnide laurũ. Credita est insuper aduersus uenena remediũ habere. Hinc laureũ baculũ gestare dicebantur, qui periculum feliciter effugissent. Arborũ sola non percutitur fulmine. Olim dũ incẽdebatur, si crepuisset abundè, felicitatẽ portẽdi opinabãtur. Tibullus. Laur⁹ ubi bona signa dedit gaudete coloni. Contrà uerò si tacita deflagrasset, inauspicatissimũ arbitrabantur omẽ. Propertius: Et tacet extincto laurus adusta foco. Magorum superstitio promittit Lauri folia (si noctu puluillo subiiciantur) ueritatẽ somniorũ conciliare. Efficacis est auxilij in numinũ afflatu, & futurarum rerum præsagiis. Claudianus de Raptu Proser. lib. 2. Ilex plena fauis, uenturi præscia laurus. Ea olim coronabantur sacerdotes & diuinaculi. Lauri fructus Daphnidas uocãt. Dicabatur olim triũphis. Oui. lib. 2. Eleg. Ite triũphales circũ mea tẽpora Lauri. Plinius scribit, nullum genus Lauri fuisse quondã in Corsica. Perpetuò uiret. Sacra est Apollini. Portata inter armatos hostes erat indicium pacis & quietis, ut Oliua. Statius lib. 12. Pacifera Lauro crinem uittisq; decorus. Tiberius princeps, tonante cœlo ea se coronabat cõtra fulminum motus. Adhibebatur olim purificationibus urbis. Pinguis est eius succus. Amat loca montosa. Folia non amittit. Primo Fauonio germinat. Inimicum est ei frigus. Ignem cum hedera excutit. Folia rubigini sunt obnoxia, si arbor fuerit inter

segetes ea peste laborantes. Lauri folio annuum fastidium purgant palumbes, graculæ, merulæ, & perdices.

Lentiscus arbor trifera est. Mastichen resinam sudat instar gummi. Baccifera est. Plinius citat uerba hæc Ciceronis de lentisco. Iam uerò semper uiridis semperq; grauata Lentiscus triplici solita est grandescere fœtu, Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi. Eius ligno fiebant olim dentifricia,& dentiscalpia. Martialis: Lentisco melius, sed si tibi frondea cuspis Defuerit, dentes penna leuare potest. Lentiscum mandere, Prouerbio dicebatur,qui nimio comendi corporis studio superfluebat.Nam dentium cura olim ut delicatis probro dabatur.

Ligustrum arbor est, cuius ligno aptissimæ fiunt tesseræ. Succus eius neruis, articulis, algoribus: folia ueteri ulceri cum salis mica, & oris exulcerationi prosunt.

Loton habet Africa. Præcipuam Syrtes, & Nasamones. Magnitudo est huic arbori, quæ pyro. Ligno color niger. Expetitur ad tibiarum cantus,unde & pro tibia plerunq; solet accipi. Politianus in Manto: Dant & multiforam modulanda ad carmina Loton.Eius radice fiebant olim cultelli & capuli. Baccas profert. Cariem non sentit. Florem amittit, cuius suauitate homines rerum omnium obliuisci dicuntur. Lotophagi populi nomen inde sumpserunt,quòd frequens apud illos reperiatur.Aquas amat. Mart.lib.4. Veteres eam Apollini sacram fecerunt, quòd antè solis ortum folia implicet, prosurgente autem explicet paulatim. Est & eiusdem nominis herba.

Malachra arbor est magnitudine oleæ,folio roboris,fructu caprifici.Eius fructum Bedellium dicunt,quod est genus gummi.

Melia arbor fructum parit suauissimum.

Mespili arboris fructus uocatur Mespilum. Palladius:Mespilaq; exarmata pugnacibus horrida membris. Eius folia priusquàm decidant, rubescunt. Multas habet radices altas & inextirpabiles. Non fuit hæc arbor in Italia Catonis æuo. Infestatur uermiculis ruffis & pilosis.

Morus arborum ultima floret,exacto iam frigore.Vnde prudentissima uocatur à Poëtis. Politianus in Rustico: Mox ubi iam sapiens cœpit frondescere morus, Ante quidem sapiens nunc ambitiosa,nec ullũ Quæ pariat pomũ, sed serica pensa ministrat. Fructus eius uocantur Mora, quæ quum prius alba essent, cruore Thysbes & Pyrami rubra facta sunt. Pontanus: Atque in sanguineam morus pòst uersa figurã. Fructibus succus in carne uinosus,

trini coloris, candidus primo, mox rubens, maturis niger. Tingunt manus ſucco, maturi ruunt, acerbi minimè. Serenda eſt hæc arbor ab idibus Februarij in æquinoctium. Montes amat. Tardiſsimè ſeneſcit, fructibus minimè laborans.

Myrrhā arbuſculā aromaticam habet Arabia, altitudine quinûm cubitorum, cortice duro & intorto, guttis eiuſdem nominis ſponte ſtillātibus. Eius uirtus eſt, ut corpora uindicet à putredine.

Myrtus baccas parit optimi ſaporis, amat littora. Vergil. lib. 4. Georg. Pallenteſq; hederas, & amantes littora myrtos. Sacra eſt Veneri. Odoratiſsima eſt in Aegypto. Eius oleo ineſt quidam uini ſapor. Nobilitata eſt ouali corona. Creſcit quandoq; in locis planis. Anguſta ſunt eius folia, quæ non decidunt, Vita eſt breuiſsima.

Malobathros arbor eſt Syriæ, folio conuoluto, arido colore, ex quo exprimitur oleum ad unguenta. Sapor eius ſimilis eſt nardo. Hoc unguentum urinam cit, Oculorum epiphoris uino expreſſum medetur.

Oleæ, ſeu Oliuæ arbori folia non decidūt. Sacra eſt Mineruę. Nefas erat olim eā in profanis uſibus polluere, ut nec propitiādis quidē numinibus ex ea altaria accenderentur. Ea coronabantur equitū turmæ, idibus Iuliis, & minoribus triūphis ouātes. Fructus conſtat nucleo, oleo, carne, amurca. Arbor ipſa tardè creſcit. Morſu capræ fertur ſterileſcere. Immunis eſt à carie & uetuſtate. Conuenit inter autores, arborē hanc durare annis ducētis. Inimiciſsima eſt ei pluuia circa Vergilias. Gaudet cinere & calcariis fornacibus. Fuit olim arborū maxima in Betica, autore Plinio. Vermiculationē patitur, & fungū. Rami eius portati olim præſtabant indicium pacis. Verg. 8. Paciferæq; manu ramum prætendit oliuę.

Ornus arbor montes amat. Naſcitur in ſaxoſis mōtibus. Procera eſt, & tamen infrugifera. Rugoſus & aſper eſt eius cortex.

Rhamnus arbuſcula eſt ſpinoſa, gaudens ſaxoſis locis, & petricoſis. Architrenius : Nec ſimulat ſparſa criſtatam cuſpide Rhamnum.

Platanus arbor latè ſpargit ramos. Sterilis eſt. Nec ad alium uſum olim adamabatur, quàm umbrarum, quibus adeò placuit, ut mero infuſo enutriretur. Hinc genialis uocatur à Poëtis. Stroza filius: Nec Veneris myrto, aut platanis genialibus ullam Indulget ueniā. Sub ea celebrabantur cōuiuia. Nam Plinius ſcribit, Liciniū Mutianū ter conſulē ſub una fuiſſe epulatū cū duodecimo comite, & Caium principē ſub alia cum duodecim conuiuis. Poëtæ fabulant

bulantur Ioue cum Europa sub platano concubuisse. Non est alia maior eius cõmendatio, quàm solem æstate arcere, hyeme admittere. Idem Plinius scribit Antandri Platanum circundolatis iam lateribus reuiruisse, & uitæ fuisse redditam. Hæc arbor citò germinat. Lata habet folia. Iucunda est eius umbra. Erat in usu apud Romanos, in uilla aut hortis urbanis ad umbras inambulationum, quæ ad otium literarum primùm inuentæ sunt. Iuuen. Sat. 1. Frontonis platani conuulsaq; marmora clamant. Martialis uiduã uocat Platanum, uelut sterilem lib. 3. ubi ait: Non otiosis ordinata myrtetis, Viduaq; platano, tonsiliq; buxeto.

Pomus & Pomum uocabula sunt generalia. Nam Poma dicimus omnium arborum fructus, siue molles siue duros, esu idoneos. Nuces uerò ea tantùm uocamus poma, quæ duro integuntur operimento.

Prunus arbor Pruna pariens, quorum diuersa genera ponit Plinius, sed omnium laudatissima sunt Damascena. Columella: Armeniisq; & cæreolis, prunisq; damasci Stipantur calathi. Pruna syluestria ubiq; nascuntur. Aquoso sunt succo. Arbor rarò crescit in montibus.

Pyrus arbor dicta est, quòd ex lato in acutum feratur instar pyramidis. Crustumina pyra cunctis gratissima sunt, proxima Falerna, à potu, propter copiosum succum. Turbinata sunt figura, quibus eadem proprietas uini, quæ & pomis. Vinoso sunt succo. Folia arboris circinata. Ipsi arbori uita est admodum breuis. Fructus facilè perdit. Nascitur quandoq; in montosis locis. Pyri syluestres tardè germinant.

Pala arbor est maior Pomo, & suauitate præcellentior, cuius fructu (qui Ariena dicitur) sapientiores Indorum uiuunt. Folium alas auium imitatur longitudine trium cubitorum, latitudine duûm. Arbor ipsa fructum è cortice mittit admirabilem succi dulcedine, ut uno quaternos satiet.

Paliurus, arbor est fructuosa, cui Cyrenaica regio suã postponit Loton. Eius nucleus non simul manditur, iucundus per se, & uino suauior. Germinat concepto uere.

Palmis abundat Iudæa. Reperiuntur etiã in Europa sed steriles. In maritimis Hispaniæ fructum ferunt, sed immitem: dulcem in Africa, sed statim euanescentem. Orientales ex his uina conficiunt, & nonnullæ gentes panem. Terra feruida & sabulosa habet frugiferam palmam. Gaudet & riguis. Coma eius est in cacumine, & Pomũ non inter folia, sed inter suos ramos. Folia cultra-

to sunt mucrone, lateribus in se bifidatis. Huic arbori est uterque sexus, ut omnibus aliis. Mas in palmite floret, fœmina citra florem germinat tantùm, spinæ modo. Pomũ palmæ est oblongum, non ut oliuæ orbiculatum. Arbor portat in trimatu. Genera eius XLIX. nonnulli posuerunt. Fructui dulcis est succus, nullum lignum. Arbori folia non decidunt. Longum esset in compendium quoq; redigere, quod de ea multis admodum uerbis scripsit Plin. propterea satis erit nobis unum adiicere, quod ex Aristotelis & Plutarchi testimonio scribit Gellius lib. 3. cap. 6. Si super palmæ arboris lignum (inquit) magna pondera imponas, ac tam grauiter urgeas, oneresq;, ut magnitudo oneris sustineri nequeat, non deorsum palma cedit, nec intrà flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruaturq;. Propterea in certaminibus palmam signum esse placuit Victoriæ, quoniam ingenium eiusmodi ligni est, ut urgentibus, prementibusq; non cedat.

Persicus, nomen sumpsit à Perside unde primùm aducta est. Hæc arbor in Rhodo floret, nec fructum parit.

Pinus arbor non floret. Folia habet capillata, quæ non decidunt. Firmissima est aduersus cariem & tineas. Vmbra eius necat germina. Sterilescit si quis cacumen auferat, nec tamen emoritur. Eius erucæ uocãtur Pityocampæ. Excisa nullam remittit sobolem, sed prorsus emoritur. Propterea Crœsus (ut est apud Herodotum in Erato) minabatur se extirpaturũ Lampsacenos pini in morem.

Pinaster uocatur syluestris Pinus muri altitudine, & à medio ramosa, sicut Pinus in uertice. Copiosam parit resinam. Folia non amittit. Ea sunt prætenuia, & mucrone aculeata.

Picea arbor est feralis, & funebri indicio ad fores poni solita. Vnde Vergilius de tumulo Miseni loquens ait: Procumbunt piceæ, sonat icta securibus Ilex. Tõsilis est, & resinosa: montes amat. Non floret. Eius umbra satis perniciosa est. Cortex eius usui est agrestibus ad uasa & corbes. Folia sunt instar pectinum.

Populi tria sunt genera, teste Plinio, Alba, Nigra, & quæ uocatur Libyca, folio minima ac nigerrima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiore parte uiridi. Nigræ folia sunt circinatæ rotunditatis in iuuenta, uetustiora fiunt angulosa. Populorũ foliis gratissima est lanugo. Fluuios amant. Verg. Populus in fluuiis, abies in montibus altis. Sacra est Herculi. Pediculus ei tremulus, umbra nulla. Folia inter se trepidantia. Citò germinat, nullum semen aut fructum parit. Placet uitibus, utilis est scutis faciendis.

Rhododaphnes arboris folia ueneno sunt quadrupedibus,

homini uerò contra serpétes pręsidio, ruta addita, & è uino pota. Pecus etiam & capræ, si aquam biberint, in qua ea folia maduerint, mori dicuntur. Arborem hanc sunt qui Nerium uocent, sempiternum fronde, rosæ similitudine & caulibus fruticosum.

Ricinus arbor est altitudine oleę, caule ferulaceo, folio uitiū, semine uuarum gracilium & pallidarum. Frequēs est in Aegypto.

Ridica arbor est pedamentis apta.

Robur arbor est glandifera, quæ præter fructum plurima alia gignit, ut quædam ueluti mora, quibus fructus inest nucleis oliuæ similis. Item pilulas nucibus non absimiles, intus habentes flocculos molles, lucernarum luminibus aptos. Nam sine oleo flagrant. Gignunt & culices, & quædam alia. Montes amat. Folia habet sinuosa, Terna edit germina, & inter squamas corticem spargit. Carnosas habet radices, quas in profundum agit. Teredines patitur. Durissima est arborum. Non facile uetustatem sentit aut cariem.

Salsicortex arbor est glandis amaræ, quam nullum animal contingit præter sues.

Salix arbor est uiminosa, & multis perticis se surrigens. Infructuosa est, & infrugifera, amaro cortice. Verg. Florentem cytisum, & salices carpetis amaras. Plicatilis est, lenta, colore glauco, uentis agitabilis. Amat littora, & humida loca. Ouid. Amnicolæq; simul salices, & aquatica lotos. Columella aptissimo epitheto eam uocat Perticalem, dicens: Perticalis ferè salix eundem agrum quem uiminalis desiderat, melior tamen riguo prouenit, atque ea taleis conseritur. Quum germinauit, ad unam perticam summittitur. Pampinatur instar uineæ, ut in longitudinem potius quàm ramorum latitudinem euocetur. Sic culta quarto cæditur anno & uinculis præparatur. Abscissa cito repullulat. Mutationem loci facilè patitur in iuuēta. Semen ocyssimè perdit, & ante maturitatem, ob id dicta ab Homero frugiperda. Citò germinat. Longa sunt eius folia, & non multùm lata. Quum flauescunt, ruunt sua sponte. Eius semen mulieri sterilitatis medicamentum est. Lentissima est, & propterea faciendis scutis aptissima. Autore Plinio breuis ei uita. Fructus ante maturitatem abit in araneam. Sed si prius colligatur, sanguinem reiicientibus prodest. Varia sunt ex ea medicamenta. Cinis corticis è ramis primis clauum & callum aqua mixta sanat. Vitia cutis in facie emendat magis admixto succo suo qui triplex est. Folia cocta cum cæra trita imponuntur podagricis. Cortice & foliis in uino decoctis sa-

nantur nerui. Flos tritus cum foliis furfures purgat in facie. Folia contrita & pota, intemperantiam libidinis coërcent, & in totum auferunt usum, sæpius sumpta. Alio nomine uocatur **Siler.** Verg. Sponte sua ueniunt, camposq; & flumina late Curua tenent, ut molle siler, lentæq; genistæ.

Spinus arbor est prunifera. Vergilius: Et spinos iam pruna ferentes.

Sycomorus dicitur ficus fatua nomine Marisca. Habet multitudinem lactis. Fructus non egreditur ex summitatibus ramorum, sed ex ramis ipsis. Grana eius sunt minora granis ficuum. Nec maturescunt, nisi radantur instrumento ferreo. Frequens est apud Rhodum locis frumentariis.

Sambuco plurima est medulla. Ocyssimè floret. Eius interiora mirè firma esse traduntur, ita ut uenabula ex ea præferantur omnibus. Constat ex cute & ossibus. Cæditur tempestiuè quum decorticatur. Cortice est inextricabili, & carie subnascente ei materiaq; nigrescente. Numeratur à Plinio inter eas, quæ faciendis scutis aptæ sunt.

Smilax arbor hederæ similis, spinosa & densis cauliculata genibus. Fruticosa ramis. Folio hederaceo, paruo, non anguloso, flore candido, & lilium olente. Fert racemos instar labruscæ, colore rubro. Lugubris est ob eiusdem nominis uirginem, quæ amore iuuenis Croci in hunc fruticem mutata est. Ea fiunt codicilli. Admota auribus leuem sonum reddit.

Sorbo folia uniuersa decidunt, infestatur uermiculis ruffis & pilosis, & ita emoritur. Gaudet aquosis montibus.

Suber minima est arbor, cuius lignum, non solùm non mergitur aquis, sed aliis quoque rebus alligatum, facit ne mergantur. Hinc adagium, Subere leuior, usus eius anchoralibus nauium, piscantium tragulis, & cadorum obturamentis, & in hyberno fœminarum calceatu. Apud nos utuntur etiam uiri. Ei folia non decidunt. Non facile sentit uetustatem aut cariem. Iuuatur detracto cortice, quod tamen omnibus ferè arboribus exitiale est. Lignum foraminosum est, & leue. Politianus: Multiforumq; replent operosa examina suber.

Taxus similis est abieti. Baccas profert uenenatas, præcipuè in Hispania. Hinc pleriq; Toxicum dictum arbitrantur, ut taxicum, mutata litera. Claudianus: Qualis pestiferas animare ad crimina taxos. Feralis est. Ouid. lib. 4. Est uia decliuis funesta nubila taxo. Eius fumo necantur mures. Est in Arcadia adeò uene-

nata

nata hæc arbor, ut si quis sub ea dormiat, aut capiat cibum, protinus emoriatur. Plinius ait esse innoxiam, si in ipsam clauus æreus infigatur. Ea pastæ apes mel conficiunt amarissimum. Frequens est in Corsica. Vergil. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Tæda arbor liquorem, seu picem stilat, & abundat liquido succo. Ea optimæ fiunt faces, quæ propterea Tædæ uocantur, ut Ceres tædifera, quòd in perquirenda Proserpina tędas inflammauerit. Ouid. libro 3. Fast. Quos cum tædifera nunc habet ille dea. Grata erat flammis, & lumini sacrorum. Hanc mares duntaxat ferebant. Montes amat.

Terebinthus arbor soliditatem habet in speciem buxi. Resinam emittit odoratam, quæ inde uocatur Terebinthina. Mascula est sine fructu. Fœminarum duo sunt genera. Alteri fructus rubet lentis magnitudine, alteri palet. Frequens est & magna in Syria. Fruticosa in Macedonia. Lenta eius materies & fidelis ad uetustatem. Lignum nigri splendoris. Flos racemosus oliuæ modo. Densa folia quæ non decidunt. Fert folliculos emittentes quædam animalcula ceu culices, & lentorem resinosum, qui cortice erumpit. Messibus reddit semen.

In **Tilia** mas & fœmina differunt. Materies maris dura est, nodosa, ruffior, & odoratior. Cortex crassior & detractus inflexibilis. Nec semen fert aut florem ut fœmina, quę crassior arbore materia candida præcellensq; est. Succus foliorum & corticis dulcis est. Fructus eius nullum animaliũ attingit. Inter corticẽ & lignum tenues habet tunicas multiplici membrana, è quibus uincula fiunt, quæ uocantur tiliæ, quorum tenuissimum uocatur Phylira. Horatius: Displicent nexæ Phylira coronæ. Materies teredinem non sentit. Proceritas ei permodica, uerùm utilis. Montes amat. Erat quondam apta scutis. Germinat paulò ante æquinoctium. Mollissima est & calidissima, quia citissimè ascias retundit. De hac Vergil. Nec Tiliæ leues, aut torno rasile Buxum.

Vnedo arbor fructum emittit eiusdem nominis, similem fragis, sed inhonorum: qui unus tantùm mandi potest. Vnde inditum arbori nomen. Ei folia non decidunt. Fructus ipse anno maturescit. Iuba apud Plinium testis est, esse in Arabia unedones quinquaginta cubitorum altitudine.

Vlmus amica est uitibus. Pontanus: Tecũ inter salices, sub amicta uitibus ulmo. Grçci duo eius faciũt genera, Montosam, quę sit amplior: Campestrẽ, quę fruticosa. Gũmi profert. Semẽ eius uocatur Samara. Folia eius sunt ramulosa. Cito germinat. Rigorẽ for-

tissimè

tissimè seruat, ob id cardinibus, assamentisq; portarũ utilissima.

De uariis arboribus meminit Verg. lib. 2. Georg. Fluminibus salices, crassisq; paludibus alni. Nascuntur steriles saxosis montibus Orni. Littora myrtetis lætissima, deniq; apertos Bacchus amat colles, Aquilonem & frigora taxi. Item Ouid. lib. 10. Et Statius lib. 6. Theb. Et Claudianus libro 2. de Raptu.

Porrò arborũ succi uarij sunt: Vinosus Pomo, Pyro, Myrto: Pinguis Oliuæ, Lauro, Nuci, Iuglandi, Amygdalis: Dulcis Vuis, Ficis, Palmis: Aquosus, Prunis.

Differunt & colore succi: Sanguineus Moris, Cerasis, Cornis, Vuis nigris: albis candidus, lacteus in capite Ficis, in corpore non item. Spumeus Malis nullus Persicis.

Ferales arbores sunt Picea, Taxus, Cupressus.

Veteres eas arbores uocabant Infelices, quæ sunt in tutela inferûm deorum: ut quæ baccam nigram, nigrosq; fructus ferũt. Cato Infelices uocat arbores infrugiferas. Plinius Damnatas religione, quæ neq; feruntur unquam, nec fructum ferunt.

Felices uerò putantur Quercus, Aesculus, Ilex, Sapinus, Fagus, Corylus, Sorbus, Ficus alba, Pyrus, Malus, Vitis, Prunus, Cornus, Lotos.

Arbores montanæ sunt, Cedrus, Larix, Tæda, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Iuniperus, Terebinthus, Populus, Ornus, Cornus, Carpinus. Montes & ualles amant, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Cornus. Aquosis montibus gaudent Acer, Fraxinus, Sorbus, Fagus, Carpinus.

Folia non decidunt Oleæ, Lauro, Palmo, Myrto, Cupresso, Pinis, Hederæ, Rhododaphnæ, Abieti, Larici, Pinastro, Iunipero, Cedro, Terebintho, Rubo, Ilici, Aquifolio, Suberi, Taxo.

Aquas odere Cupressi, Iuglandes, Castaneæ, Laburnum.

Cariem & uetustatem non sentiunt Cupressus, Cedrus, Hebenus, Lotos, Buxus, Taxus, Iuniperus, Oleaster, & Olea.

Arboretum, Quercetum, Vepretum, Dumetum, Oliuetum, Pinetum, Senticetum, Carectum, Aesculetum, Buxetum, Populetũ, Salictũ, Vepretũ, Lauretũ, Myrtetũ, Mespiletũ, Ornetum, Rhamnetũ, uocãtur loca, in quib' crescunt eiusmodi nominis arbores.

ARBORES DEORVM ET DEARVM.

POpulus, Herculis. Vergilius in Bucol. Populus Alcidæ gratissima, uitis Iaccho, Formosæ myrtus Veneri, sua Laurea Phœbo. Plin. lib. 12. Arborum genera numinibus suis dicata perpetuò seruantur, ut Ioui Aesculus, Apollini laurus, Mineruæ olea,

olea, Veneri myrtus, Herculi populus.

Bacchi arbor **Vitis, &** etiam **Hedera.** De Vite, autor opusculi de nuce: Sæpe tuas igitur Liber miratus es uuas, Mirata est oleas sæpe Minerua suas. De hedera. Ouidius libr.3. Fasto. Cur hedera hæc cincta est? hedera est gratissima Baccho. **Ferula** etiam assignatur Libero patri, teste Plinio.

Veneris arbor est **Myrtus.** Verg.lib.5. de Aenea: Sic fatus uelat materna tempora myrto. Venus apud Statium lib. 1. Syl. Maluit & nostra laurum subtexere myrto.

Apollinis, Laurus, & Lotos. Verg. in Battarum: Laurus item Phœbi decus. Apollo apud Ouid.lib.1. Meta Daphnem alloquens: At quoniam coniunx mea non potes esse, Arbor eris certè, dixit, mea: semper habebunt Te coma, te citharæ, te nostræ laure pharethræ. Veteres quoq; Loton Apollini sacram fecerunt, quòd ante solis emersum sua folia implicet, prosurgente autem sensim ac paulatim explicet.

Aesculus, Quercus, Iouis. De Aesculo Vergilius lib. 2. Geor. Nemorumq; Ioui quæ maxima frondet Aesculus. De quercu Ouid.lib.1. Meta. Et quæ deciderant patula Iouis arbore glãdes. Item lib.7. Sacra Ioui quercus de semine Dodonæo.

Mineruæ, Oliua. Vergil. libr.2. Georg. Palladia gaudent sylua uiuacis oliuæ. Ouid.lib. 6. Meta. Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ.

Cybeles arbor **Pinus..** Cybele apud Verg.lib.9. Pinea sylua mihi multos dilecta per annos. Ouid.lib. 10. Hirsutaq; uertice pinus Grata deûm matri.

Plutonis Cupressus. Plinius lib.16. de ea loquens: Diti sacra, & ideò funebri signo ad domos posita.

Pinus, Panos. Propertius lib.1. Fagus & Arcadio pinus amata deo.

SYLVAE.

HErcinia sylua est Germaniæ, cuius quondam latitudo habuit iter nouem dierum. Plinius ait, in septentrionali plaga esse Herciniam syluam roborum uastitate intacta, in qua colles occursantium inter se radicum repercussu attollantur.

Carmon, lucus est in Messenia.

Nemea sylua est Græciæ inter Cleonas & Phliuntem oppida: in qua Græci Nemeæa sacra instituerunt in honorem Herculis, ob leonem ibidem interfectum. Ibidem etiam fiebant agones in memoriã Archemori filij Lycurgi regis, qui negligentia

nutricis Hypsiphiles fuerat occisus à serpente. De hac Mar.lib.1.
Prostratum Nemees,& uasta in ualle leonem.
Nobile & Herculeum fama canebat opus.

Ida sylua est Cretæ, & Phrygiæ, in qua Paris sententiam tulit de pulchritudine dearum.De Cretæa Martialis lib.4.Conscia Dictæum qua tulit Ida Iouem.

Arsium, Plutarchus ait esse lucum prope quem Arnus Tarquinij filius & Brutus unà concurrerint bello.

Liuius lib.8.ab urbe condita de **Ciminia**, Ethruriæ sylua, hunc in modum scribit:Sylua erat Ciminia,magis tum inuia atq; horrenda,quàm nuper fuere Germanici saltus:nulli ad eam diem ne mercatorũ quidẽ adita. eã intrare haud ferè quisquã audebat.

Calidonia, sylua est Britanniæ,à cuius nomine Britãni ipsi uocãtur Calidonia.Luc.lib.6.Calidonios fallit turbata Britãnos.

Arduenna, sylua Galliæ incipiens à Rheno per fines Treuerorum,Eburorum,& Menapiorum x.millibus passuum longitudine per mediam Belgicam in Oceanum tendit.

Albunea, uetus fuit Etruscorum sylua, ad quam populus Romanus confugiebat oraculorum gratia.

Prope Ariciam, oppidum Italiæ, fuit nemus **Aricium,** Dianæ sacrum. Lucanus lib.6.Parua Myceneæ quantum sacrata Dianæ Distat ab excelsa nemoralis Aricia Roma.

Bacenis, sylua est Germaniæ amplissima, Cheruscos à Sueuis dirimens.

Clarium nemus Colophoniæ olim sacrum fuit Apollini.

Coricum erat propinquum Thebis.

Daunia, Apuliæ sylua,nomen accepit à Dauno patre Turni.

Poëtarum carminibus laudatissima syluarum est **Dodona** Chaoniæ, quum propter usum glandis ibi repertum, tum ob simulacrum Iouis Dodonæi,& columbas,quæ quercubus insidentes reddebant oracula.

Pholoë, mons est, & sylua Thessaliæ.

Grynæum nemus est in Ionia Apollini sacrum, in quo Mopsus & Calchas de diuinandi peritia uenerunt in certamen.

Idalium nemus est Cypri, Veneri sacrum, quæ Idalia propterea dicitur.

Hyrcania, sylua miræ uastitatis, & multiplici belluarum genere referta,nomen dedit regioni eiusdem nominis.

Micana, sylua Galliæ.

Marathonia, sylua fuit in Attica, in qua Theseus taurum toti

toti regioni formidolosum occidit.

Parthenium, nemus est Arcadiæ, in quo uirgines solebant exerceri uenationibus.

Pelion, mons & nemus Thessaliæ, ortu Chironis illustratū.

Tegæa sylua Arcadiæ Pana deum rusticorū numē uenerabatur.

LEGVMINA DIVERSA & frumenta.

ERuum, Vitia, Cicer, Cicercula, Faba, Lenticula, Lens, Phaseolus, Pisum, Lupinum, Faba, Milium, Panicum.

Frumenta sunt & fruges, Far, Siligo, Triticum, Ador.

Frugum pestes Lolium, Tribulus, Carduus, Lappa, Rubus, Auena, Paliurus. Virg. Pro molli uiola, pro purpureo Narcisso Carduis & spinis surgit paliurus.

FRVTICES DIVERSI.

CYtisus, Myrica, Capparis, Chamæmyrsine, Erica, Gnaphos, Gossipion, Helenium, Laserpicium, Myrsinites, Ophiostaphyles, Oxymyrsine, Rhododendrus, Scammonia, Tamarix, Tithymalus, Vlex, Amomum,, Chamælæa, Charitoblepharon, Cynostraton, Elleborine, Epipactis, Eryx, Genista, Opheostaphyle, Phycos, Pyrosachne, Pytusa, Plocamon, Quisquilium, Rubus, Saripha, Scorpio, Spartum, Thymelæa, Tragon, Lentiscus, Nardus, Cinnamum Scioton, Sisarum, Tragacanthe.

FLORES, ET VIOLAE, ET alij frutices odorati.

ROsa, Lilium, Calta, Bacchar, Combretum, Lotos, Crocus, Hyacinthus, Abrotonum, Amarachus, Saliunca, Polion, Amethystus, Cyamon, Holochrysos, Chrysitis, Origanum, Thymus, Coniza, Cytemis, Narcissus, Amaranthus, Epithymon, Oenanthe, Phrygma, Rosmarinus, Anethum, Acanthus, Anemona, Cherinta, Ligustrum, Vaccinium, Conuoluolus, Cyanus, Cyclaminus, Sisymbrium, Tymbra, Satureia, Casia, Melilotos, Lyrium, Lichnis.

HERBARVM DIVERSA NOMINA.

ABsinthium, Aconitum, Aegolethron, Alcibiadion, Alga, Aloë, Altercum, Amygdalite, Anagyris, Anchusa, Andrachne, Anethum, Anthemis, Apium, Apiastrū, Asclepion, Asterium, Atractylis, Atriplex, Auruncus, Abrotonum, Acanthus, Achanon, Achemenis, Acinos, Acopon, Acoros, Acros, Agrios, Acta, Action, Adiantum, Adipsos, Aegilops, Aegocere, Aethiopis, Agaricum, Aglaophotis, Aizoon, Albucum, Alcanna, Alectorolophos,

Alypon, Alisma, Alysson, Alopecuros, Alsine, Altercangenum, Althea, Amomum, Ampelodisme, Amuletum, Anabasis, Anagallis, Anacampsoretis, Anarrhinos, Andriala, Androsæmum, Anemona, Anodynon, Anthalium, Anthericus, Anthyllis, Anthriscum, Anticellium, Antirrhinos, Aparine, Apate, Aphrodes, Aphrum, Apiosischas, Apronia, Aproxis, Arachiona, Arachos, Archezostis, Arctios, Argemone, Aros, Arsenogonon, Artemisia, Asaron, Ascalonia, Asyla, Asphodelus, Asplenum, Assarum, Aster, Ateramnum.

Balis, Balotis, Batis, Batrachion, Bechion, Beta, Betonica, Blachnon, Blataria, Botrys, Brabilla, Bryenia, Bryon, Bromos, Brotis, Bubenion, Bucera, Bucolicon, Buphthalmos, Bupleuron, Buselinum, Baccar, Barbula, Blattaria.

Cacalia, Cactos, Cacubalum, Calla, Calligonon, Callion, Callitrachia, Callithrix, Chamæcyssos, Chamæleuce, Canaria, Cantabrica, Capnos, Capparis, Carduus, Caryte, Casia, Catannache, Caulis, Cemos, Centaurion, Centunculum, Ceratia, Cherintha, Cestros, Chalceos, Chamæacta, Chamæcyssus, Chamædaphne, Chamælea, Chamæmilon, Chamæmirsyne, Chamæpeuce, Chamæpitys, Chamæsice, Chamæcyparissos, Chamædrys, Chamæleon, Chamæpithyos, Chamærops, Chamæzelos, Chenamychon, Chenapodis, Chironia, Chondrylon, Chondris, Chrysippea, Chrysocome, Chrysochanon, Chrysotheles, Cyclaminus, Cicorion, Cicuta, Cinare, Cynocephalia, Cynoglossos, Cynoides, Cynomyais, Cynomorion, Cynops, Cynosorchis, Cyparissias, Cyperus, Circea, Circion, Cytinus, Clemacleonicion, Climenos, Cincon, Cnidos, Cochla, Colocasia, Combretum, Coniza, Consigilis, Consiligo, Corcorus, Cordylis, Coricon, Corymbia, Corymbite, Corion, Coris, Cotyledon, Coronea, Crateogenon, Crategis, Cremon, Crepis, Crethinos, Crocus, Cunila, Cærefolium, Cannabis, Carduus, Carex, Carminothum, Carpophyllos, Centaurea, Chibis, Consolida, Corambla.

Dactylos, Damasomos, Dendroides, Digitellum, Dimenum, Diopteris, Diphonon, Dispiron, Dodechateum, Dolychos, Dorypetron, Doris, Dracunculus, Dictamus.

Echite, Elaphoboscū, Entomon, Ephedra, Ephemeron, Ephydros, Epithymum, Epimedion, Epipactis, Epipetron, Equiselis, Era, Erica, Erigeron, Erineon, Eringe, Eriphia, Eris, Erisimone, Erisithale, Erithales, Eruca, Erulia, Euphorbia, Exedum, Euphrasinum,

Fastigium,

Farfigium, Felix, Fœnum, Fragum.

Gentiana, Glastum, Gnaphalium, Galeopodolon, Galion, Gelotophyllis, Geranium, Glaucion, Glycistis.

Hali, Haliamon, Halicacabum, Heleniũ, Heliocallis, Heliotropium, Heliscopium, Helleborus, Hemionos, Heptapleuros, Heraclion, Herina, Hermerocalles, Heroion, Hibiscum, Hyoscyamus, Hioscyris, Hypericon, Hypocheris, Hypocisthis, Hypogessos, Hypoglossa, Hypopheston, Hippolapathos, Hipposelinum, Holcus, Holochrysos, Holosteon, Hippuris, Hysge.

Iberis, Iris, Ischemon, Isoetes, Isopyron, Ixine, Ixion, Intybus.

Lactuca, Lada, Lago, Lassione, Latace, Lathyris, Lauer, Lemonium, Letophyllon, Leucanthe, Leucacata, Leucatemum, Lucographis, Libadion, Libanotis, Lingulaca, Lotos, Lapsana, Lectipes, Leonina, Leontopetalon, Leocopodium, Lilium, Linoystois, Linostrophon, Lithoron, Lolium.

Magyderis, Malua, Marathrum, Massaris, Mastos, Mecon, Melanipodion, Melanion, Melilotos, Melitena, Menta, Mentastrum, Metoleucon, Myagros, Myoctonon, Myophonon, Myosoton, Myrsinite, Myrtis, Moly, Molybdena, Mollon, Marrubium, Medica, Mellealotos, Mandragora, Muratis, Muscus, Myrtopetalum.

Nasturcium, Nautea, Neutris, Nepenthes, Nepete, Nyctegreton.

Ocymum, Oenanthera, Oetum, Ononis, Onopyxos, Onopordon, Onosma, Orchis, Orto, Oreoselinum, Osyris, Oxalis, Oplicys, Origanum, Oscrites, Olus.

Paliurus, Panaces, Papauer, Parietaria, Parthenis, Pentaphyllon, Perdicium, Personata, Peruinca, Petroselinum, Phleos, Pycostallassion, Piperites, Plantago, Polygalon, Polygonaton, Polypodion, Polytrichon, Portulaca, Pseudocasia, Pulegium, Pyrethrum, Pæderos, Pæonia, Panax, Pancration, Pappus, Paralius, Pentapetes, Peplion, Periclymenos, Petilium, Phernion, Phylantes, Phlox, Phonos, Picris, Pistana, Polemonia, Polyeanthos, Polygonon, Polium, Polypodion, Polytrichon, Potamogeton, Poterios, Pseudanchusa, Psyllion, Pteris.

Radicula, Raphanus, Regia scopa, Rhexla, Rhodora, Rhus, Rhopalos, Rubia, Ruscus, Ruta.

Saliunca, Saluia, Sampsucus, Sandix, Sanguinaria, Sardoa, Saturea, Satyrion, Scand[illegible]andis, Scorpiuros, Sedum, Serpillum,

Sydcrion, Sideritis, Sili, Silicia, Sinapis, Siser, Sparton, Stygmon, Sympherium, Sabina, Sacopenium, Sagapenum, Sagitta, Samolum, Sandix, Sarapias, Saxifragum, Scylla, Scythice, Seraphium, Sesama, Sicilion, Syce, Silybum, Silphion, Syrum, Sisarum, Spartania, Splenion, Stachys, Staphylinos, Stomatice, Strychnon, Strumea.

Thapsia, Thelictonon, Teucria, Teuthrion, Thelygonos, Thelypteris, Therissaga, Thesion, Thlaspe, Thymus, Thymbra, Thysselium, Tithymalus, Triorchis, Tragopogon, Tricomanes, Trifolium, Trientalis, Tragonia.

Veratrum, Verbena, Verrucaria, Vitreolum, Vnicaulis, Vrtica, Vlua, Xiphion, Zoophthalmos, Zopyrocheron.

COCI.

PHyrnis Lesbius coquus fuit Hieronis Syracusani, datus postea Aristoclidi.

Mystillus, & Taratalla nomina sunt coquorum apud Martialem scribentem: Si tibi Mystillus coquus Aemiliane uocatur, Dicetur quare non Taratalla mihi.

Perdix fuit caupo quispiam claudus, qui sequenti prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in homines distortis cruribus.

VESPILLONES.

DIaulus nomen est Vespillonis apud Martialem lib. 1. scribentem: Chirurgus fuerat, nunc est uespillo Diaulus.

Plutarchus in Phocione ait Cympionem fuisse quendam inter Athenienses homunculum, qui in tumulandis efferendisq; cadaueribus quæstum faceret. Is interfectum Phocionem accepta mercede in Eleusinam deportauit.

Sunt autem Vespillones tumulatores cadauerum, qui mortuos efferunt ad sepulcrum. Suetonius de Domitiano loquens: Cadauer eius populari sandapila per uespillones exportatum. Aliter dicuntur Libitinarij, & Sandapilarij.

MANGONES, ET ALIAE professionis homines.

CArpophorus mango fuit temporibus Domitiani, alius ab illo uenatore, de quo scribit Martialis, Est quota Carpophori portio fusus aper.

Thoranius fuit mango, qui uendidit Marco Antonio duos eximia forma pueros, alterum Asiaticum, alterum Gallicum, ut geminos & uterinos, tanta erat formæ unitas & similitudo. De eodem sic ait Macrobius: Delectatus erat Augustus inter cœnam

nam symphoniacis Thoranij mangonis, atque eos frumento donauerat. Meminit & Suet. Qui matresfamiliâs, inquit, & adultas ætate uirgines denudarent, atq; perspicerent, tanquam Thoranio mangone uendente. Erant autem mangones seruorum & puerorum liberali forma diuenditores, quibus moris erat medicamentis puerorum uenalium pubertatem & barbam coërcere, ut formosi semper apparerent. Hoc autem faciebant Hyacinthi radice bulbacea, quæ uino dulci illita non patitur pilos erumpere: Mangonium, uocatur ipsum mangonis artificium. Plinius: Nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet.

Alphenus nomen est sutoris apud Horatium lib. 1. Ser. dicentem: Vt Alphenus uafer omni Abiecto instrumento artis, clausaq; taberna Sutor erat sapiens operis.

Cadmus fuit quispiam notæ impietatis carnifex. Horatius: Tu ne Syridamæ, aut Dionysi filius audes Deiicere à saxo ciues, aut tradere Cadmo?

Apud eundem **Lycinus** nomen est tonsoris, ubi in arte scribit: Si tribus Antyciris caput insanabile, nunquàm Tonsori Lycino commiserit.

Fuit **Diadumenus** pincerna Augusti. **Secundus** (id proprium est uiri nomen) pincerna Nicomedis regis Bithyniæ.

Ganymedem poëtæ faciunt Iouis prægustatorem.

IANITORES.

BVtes armiger fuit Anchisæ & Ianitor. Virgilius libro 9. Forma tum uertitur oris Antiquum in Butem, hic Dardanio Anchysæ Armiger antè fuit, fidusq; ad limina custos.

Cerberum poëtæ fingunt esse custodem & ianitorē inferorum. Virg. lib. 8. Aen. Te Stygij tremuere lacus, te ianitor Orci.

Ammianus Marcellinus ait **Eunum** fuisse Ergastulariū quendam, qui ductauerit in Sicilia fugitiuos.

PASTORES, ET ARMENTARII.

TAmburlanus, primùm fuit bubulcus. Demum tamen adeo fauentem reperit fortunam, ut ad imperium Scytharum conscenderit.

Apollo, priuatus deorum ambrosia ob interfectos Cyclopes, pauit armenta Admeti regis Thessaliæ. Tibul. lib. 2. Pauit & Admeti Tauros formosus Apollo.

Crathis, seu Crathides, pastor fuit apud Sybarin, quem insano amore capræ exarsisse iam diximus.

Sybotes, fuit Suarius, qui Vlyssem profugum & iam suis

ignotum, in patriam deduxit.

Primislaus, è bubulco factus est Bohemorum rex.

Actius Nauius, augur clarissimus, ob paupertatem sues puer pauit. Autor Cicero lib. 1. de Diuinatione.

Alsus, nomen est pastoris apud Verg. lib. 12. scribentem: Sic rigido latus ense fecit, Podalyrius Alsum Pastorem.

De **Amynta** pastore Martialis lib. 11. Indulget pecori nimium dum pastor Amyntas, Et gaudet fama luxuriaq; gregis.

Tytornus, fuit bubulcus mirandæ fortitudinis, qui cum Milone certauit.

Mirmillo, fuit armentarius, cuius similitudo obiecta est Cassio Seuero celebri oratori. Testis Plin. lib. 7.

Oebares, fuit equiso, & armentarius Darij, cuius astu Darius ipse regnum Persarum assecutus est.

Faustulus, fuit pastor, cui Amulius dedit Romulum & Remum exponendos. Aliis placet Faustulum eum fuisse, qui expositos nutriuerit. testis Plutar. in Romulo.

Euthycus, apud Suetonium nomen est Asinarij, ubi ait: Apud Actium descendenti in aciem asellus cum asinario occurrit. Homini Euthycus, Bestiæ Nicon erat nomen.

Mithridates, apud Herodotum nomen est pastoris, cuius uxor Spaco nomine Cyrum infantem (qui postea rex fuit Mœdorum) ab Astyage deuotum feris, aluit.

Daphnis, fuit pastor, qui carmen Bucolicum reperit.

Gyges, beneficio cuiusdam anuli rex è pastore factus est. Autor Cicero.

Sophi, (qui postea rex fuit Turcarum) in agendis armentis uictum puer quæritauit.

Philetius, fuit bubulcus Vlysis, & Eumeus porcarius. De his intelligit Ouid. in Episto. Vlysis: Hoc faciunt custosq; boum, lõgæuaq; nutrix, Tertius immundæ cura fidelis haræ.

Tilippus, fuit pastor, qui Lycastum & Partusium à Philonomia matre expositos educauit. Autor Plutar.

CRVDELISSIMI HOMINES.

LVcius Sylla, Romam, & uniuersas Italiæ partes ciuilis sanguinis fluminibus inundauit. Quatuor legiones contrariæ partis, misericordiam implorantes, obtruncari iussit. Prænestinos (qui iuniorem Marium receperant) post factam P. Cethego deditionem extra mœnia iussit occidi, & eorum corpora per agros spargi. Qua immanitate perieruut quinque millia

milia hominum. Quatuor milia & septingentos diræ proscriptionis edicto iugulatos in publicas tabulas referri uoluit, ne tanti facinoris deleretur memoria. Virorumq; cædibus non satiatus sæuiit in mulieres. Abscissa miserorum capita afferri sibi iussit, ut diro illo aspectu satiaretur feritas. M. Marium prætorem non prius uita spoliauit, quàm oculos eidem erueret, & singulas corporis partes confringeret. M. Pletorium (quòd ad supplicium Marij exanimis cecidisset) mactauit protinus. C. Marij erutos cineres, in Anienem sparsit.

C. Marius, urbe potitus post exilium, cum Cinna, Carbone, & Sertorio statim ad cædē principum animum conuertit. Octauij consulis caput exposuit pro rostris. Antonij cōsularis caput mensis apposuit. Cæsarem & Fimbriam in penatibus domorum suarum trucidauit. Crassi pater & filius in mutuo alter alterius aspectu iugulati sunt. Bebius & Numitorius per medium forum uncis carnificum tracti sunt. Catulus Luctatius haustis carbonibus hostili se exemit ludibrio. Archarius & Merula flamē dialis confossi sunt. Quæ omnia feritatis exempla à Ianuarij Cal. intra Idus absoluit.

Damasippus, homo nulla præditus uirtute, nobilissimos ciues (qui Syllanis partibus adhæserant) inter uictimas tanquam beluas crudeliter enecauit. Aruinæ tribuni plebis truncum in sublime elatum per ora uulgi deferri iussit, tandem à uictore Sylla obtruncatus.

Numatius Flaccus, Pompeiani nominis defensor, obsessus à Cæsare in Hispania, & inclusus Attinguensium mœnibus, omnes eius oppidi ciues (quos Cæsari studere intellexerat) iugulatos è muris præcipitauit. Fœminas quoque uirorum (qui in contrariis erant) cum liberis interfecit. Alios infantes in conspectu parentum humo infixit, alios superiactos pilis excipi iussit.

Carthaginienses, Attiliū Regulum palpebris antè resectis in machina referta aculeis concluserunt, ibiq; inaudito mortis genere necauerunt. Claudianus: Prorogat æternam feritas tibi Punica palmam Regule. Interfecto demum duce, milites fundo nauium substratos necauerunt.

Horum dux **Annibal,** pontem humanis cadaueribus in Gelo flumine construxit, supérque exercitum traduxit. Ouidius in Ibin: Vt quos dux Pœnus mersit putealibus undis, & iacto canas puluere fecit aquas. Idem Annibal captiuos Romanorum itinere fessos prima pedum parte succisa relinquebat in itinere. Quos uerò in castra perduxerat, ferro cogebat decernere, paria

fratrum & propinquorum iungens. Nec ante explebatur feritas, quàm ad unum uictorem omnes redegisset.

Mithridates, rex Ponti una epistola L X X X. millia Romanorum per Asiam dispersa mandauit interfici.

Cysenis, filia Diogiridis Thraciæ regis uiuos homines dissecabat medios,& parantibus comedendos apponebat liberos.

Ptolemæus Phisco, rex Aegypti, filium suum Memphitem (quem ex Cleopatra uxore eadẽ & sorore sustulerat) occidi iussit. Interfecti demum præcisos pedes, caputq; & manus cista cõclusos pro munere natalitio matri misit. Idem quum animaduerteret se suis omnibus odiosum esse, ut periculo posset obsistere, frequens iuuentute gymnasium armis & igni circundedit, inclusosq; omnes partim ferro, partim flamma necauit.

Darius, rex Persarum constitutus, quum populo iureiurando affirmasset se nullum ex septem principibus (qui coniurauerãt aduersus Magos) ueneno, ferro, aut inedia oppressurum, ut religione solutus uideretur, locum parietibus cinxit cineribus plenum, superq; suspensum imposuit lignum, cui principes ipsos benignè cibo & potione exceptos incidere iussit, ut somno sopiti deciderent in insidiosos illos cineres.

Ochus Artaxerxes Ocham sororem eandem & socrum, uiuam capite defodit. Patruum cum centum liberis & nepotibus telis imperauit transfigi, quòd in his maximam apud Persas probitatis laudem uidebat consistere.

Athenienses, Aeginetis adolescentibus, nauticarum artium peritis, pollices præciderunt, ne in certamen nauale secum deinceps descenderent.

Excogitauit æneum taurum **Perillus**, quo inclusi subditis ignibus longo & abdito cruciatu mugitum bouis imitarentur, ne eiulatus similes humanæ uoci Phalaridem tyrannum ad misericordiam inducerent. Quod teterrimum artis suæ opus primus artifex inclusus expertus est. Ouid. in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono.

Ethrusci, uiuorum corpora, saniosis & tabidis mortuorum cadaueribus alligabant, ora oribus, manibus manus, & pedes pedibus componentes. Feritatem hanc in **Mezentio** notat Ver. lib. 8. dicens: Mortua quinetiam iungebat corpora uiuis, Cõponens manibusq; manus, atq; oribus ora. Tormenti genus, & sanie taboq; fluentes Complexu in misero longa sic morte necabat.

Scythæ, exenteratis animalibus uiuos homines includebant

eminentibus solis capitibus, ut cibo capto diutius languerent, uiuerentq;, donec putrefactis animalibus excrescerent uermes, à quibus consumerentur. Praecedentia haec exempla habet Valerius Maximus.

Saul rex Iudaeorum, audita ab aratro suorum hominum legatione de Hammonitorũ iniuria querentium, bobus (quos prae se agebat) succidit crura, praefatus sic omnes perituros, qui sibi eodem die ad Iordanem fluuium praesto non essent in armis.

Abimelech, Gedeonis filius, regnandi cupiditate LXX. fratres crudeliter occidit, uno duntaxat excepto, qui fuga & pedibus salutẽ sibi reperit. Idem Sichimitas (quòd ab his urbe & tribu eiectus fuisset) noctu adortus, oẽs trucidauit, nulla sexus aut aetatis habita ratione. Vrbem ui captam diruit, & in eius area salem sparsit pro semine. Eos uerò qui spe salutis ad templa se receperant, facta lignorum congerie ibidem flammis & fumo necauit.

Athalia, foeminarum saeuissima, omnem Dauidis stirpem sustulit, ne quis superesset, à quo prohiberetur dominio.

Herodes, multa puerorum millia occidi iussit, ut autorẽ nostrae salutis interciperet.

Vitoldus, princeps Lituaniae, homines morti destinatos mira crudelitate ursinis includebat pellibus, eoq; modo inuolutos canibus dabat cõcerpẽdos. In bellicis expeditionib⁹ arcũ semper habebat intentũ, ut ordine aberrantem sagitta configeret. Multi tantae feritatis metu ultrò sine carnifice animas proiecerunt.

Ecelinus (qui circa Taruisiũ, & in Euganeis exercuit tyrannidem) castrabat pueros, stupro uitiabat uirgines, matronis adimebat mammas, praegnantum secabat uteros, partus exertos in ignem mittebat. Bissena Patauinorum millia sub suo uexillo merentia ad unum interfecit, audita Patauij defectione.

Diomedes, & Busyris, equos humana carne pauerũt. Ver. lib. 3. Georg. Quis aut Eurysthea durum, Aut illaudati nescit Busyridis aras? Ouid. lib. 3. de Trist. Saeuior es tristi Busyride, saeuior illo, Qui falsam lento torruit igne bouem.

Phalaris, tyrannus Agrigentinorum, non contentus exquisitissimis cruciatibus, aeneo usus est tauro, quo miseri mortales inclusi boum mugitus effingerent. Ouid. Ipse Perillaeo Phalaris permisit in aere Edere mugitus, & bouis ore queri.

Cambyses, fratrem & duas sorores occidit. Apim bouem ferro uiolauit. Captis inimicorum urbibus, neq; pepercit tẽplis, neq; simulacris deorum.

S 5 Alex

Alexander Pheræus, uiuos homines obuersis in se faciebus sepeliebat, alios ursorum pellibus inuolutos dabat conficiendos uenatoribus, & feris confodiendos. Polyphranem auunculum peremit hasta, quam sacrauit, & festa præcinxit corona.

Tamburlanus, Scytharũ rex, nihil habebat iucundius, quàm animi feritatem humano cruore oblectare. Cuidam roganti cur in omnes usque adeò sæuiret, toruo aspectu retortisq; oculis fertur respondisse, An tu me hominem putas, & non Dei iram potius, ad hominum perniciem in terris agentem?

Parysatis, mater Cyri iunioris, rationem commenta est, qua humana corpora sibi gignerent uermes, à quibus demum lenta morte consumerentur.

Septimius Seuerus imperator post Didium Iulianum Clodium Albinum tumultuantem interfecit, & capite eius Romam misso corporis truncum equo refugienti cõculcandum præbuit.

Tullia, filia Tarquinij, currum super faciem mortui parentis duxit, equis etiam refugientibus. Ouid. lib. 6. Fast. Filia carpento patrios initura penates, Ibat per medias alta feroxq; uias: Corpus ut aspexit, lacrymis auriga profusis Restitit, hunc tali corripit illa sono: Vadis, an expectas pretium pietatis amarum? Duc, inquam, inuitas ipsa per ora rotas. Certa fides facti est, dictus sceleratus ab illa Vicus, & æterna res ea pressa nota est.

Romanus, Iunior Imp. matrem Helenam à se reiecit, & sorores, quas ablatis imperialibus pannis inclusit cœnobio.

Huius filius nomine **Basilius**, imperator post Ioannem Zimiscem Bardam Silerum unũ ex suis ducibus rebellantem quum uicisset, oculis priuauit. Bulgaros tumultuãtes, quũ in potestatem suã redegisset, quindecim millibus captis, oculos effodit, uno tantũ incolumi relicto, q excæcatos ad Samuelé eorũ ducé dirigeret.

Caligula, auiæ Antoniæ defunctæ, nullũ exhibuit honorem, prospexitq; siccis oculis è triclinio ardentem rogũ. Fratrem Tiberium interemit. Sillanũ socerum ad secãdas nouacula fauces compulit. Cũ omnibus sororibus suis stupri cõsuetudinem fecit easq; (quod est omnium longè turpissimum) exoletis suis prostrauit. Ptolemęum regis Iubę filium consobrinum suum, itẽ Macronem, & Enniã (quos habuerat imperij adiutores) pro meritorum gratia pensauit morte. Multos ex senatoribus interfecit. Quæstoré suum in cõiuratione nominatum flagellauit ueste detracta. Multos honesti ordinis prius stigmate deformatos, ad munitiones uiarum, ad metalla, aut ad bestias cõdemnauit, aut bestiarũ more quadru-

pedes catena coërcuit, aut medios serra dissecuit: idq; ob leuissimam culpam, aut nullã potius. Parentes supplicio filiorũ cogebat interesse, quorũ uni ualetudinẽ excusanti, lecticã misit. Curatorem munerũ & uenationũ, per continuos dies in cõspectu suo catenis uerberatum, non prius occidit, quàm offensus putrefacti cerebri odore. Comœdiographum quendã ob ambigui ioci uersiculum igni cremauit in ipso statim amphitheatro. Equitẽ Ro. obiectum feris, quum se innocentem proclamasset, reduxit, abscissaq; lingua induxit rursus. Quendam ab exilio reuocatum, quũ interrogasset quidnam ibi facere cõsuesset, quum per adulationem hæc respondisset, Semper oraui ut periret Tiberius, & tu imperares: capta ex eo uerbo coniectura exules suos mortem sibi imprecari, misit qui uniuersos contrucidarent. Præter facta, uerbis utebatur feritatem immanem spirantibus. Dicebat omnia sibi in omnes licere. Gallis Grecisq; aliquot uno tẽpore condemnatis gloriabatur Gallogręciam se subegisse. Quos torquebat, minutis ictibus plecti iubebat, quò diutius languerent, addito etiam pręcepto, Curate ut se mori sentiant. Iactabat & illud tragicum: Oderint dũ metuant. Optauit plerunq; ut populus Ro. unicam haberet cernicẽ. Querebatur & dolebat sua tempora nullis calamitatibus publicis insigniri. Optabat exercituum cædes, famem, pestilentiam, incendia, & hiatũ aliquem terrę. Puteolis dedicatione pontis multos è littore ad se inuitatos omnes pręcipitauit. Quosdã gubernacula apprehendẽtes, contis detrusit in mare. Publico epulo seruũ ob detractam lectis argenteam laminam carnifici cõfestim dedit, ut manibus abscisis & ante pectus è collo pendentibus per cœtus epulantium circunduceretur, pręcedente titulo, qui causam pœnæ indicaret. Mirmillonem secum rudibus certantem, sponte prostratũ, confodit ferrea sica. Admota altaribus uictima elato malleo cultrarium mactauit. Insistens Iouis simulacro quum Apellem tragœdum interrogasset, uter illi maior uideretur, cunctantem flagellis disscidit. Vxorem ut amiculam quum osculabatur, addebat, Tam bona ceruix simul ac iussero, demetur. Hæc omnia ex Tranquillo.

Diocletianus paucis diebus XVII. millia Christianorum uariis suppliciis affecit.

Auidium Caßium Romani alterum Catilinam uocarunt, quòd cruoris esset cupidus. Is inauditũ & nunquam prius uisum tormenti genus cõmentus est. Trabem enim longitudine LXXX. aut C. pedum infixam terrę erigebat, cui à summo ad infimas partes alligatos homines flamma & fumo suffocabat.

Macr

Macrinus Imperator prodigiosi fuit animi in exhibendis suppliciis. Nam geminos boues miræ magnitudinis aperiri iussit, hisq; milites singulos (qui ancillæ hospitis pudorem uiolasse ferebantur) inclusit, capitibus boum exectis, ut facilius unà colloqui possent.

Maximinus Imp. tam crudelis fuit animi, ut Cyclops, Busyris, Gyges, & Typhon diceretur. Vnde sequentibus uersibus eiusdem sæuitiæ illusum est. Et qui ab uno non potest occidi, à multis occiditur. Tygris acerrimus est, & tamen occiditur. Caue multos, si singulos non times.

Irene Imperatrix, uxor Leonis quarti, Constantino sexto, filio suo in carcerem coniecto, oculos eruit, quòd ab ipso prius fuisset expulsa.

Domitius Nero, Domitij Aenobarbi & Agrippinæ filius, matrem interemit. Octauiam & Sabinam Poppæam in matrimonium duxit, uiris earum trucidatis, ipsasq; demum uxores dedit morti. Petro & Paulo uitam abstulit. Antoniam filiam Claudij, recusantem sibi nubere post Poppææ mortem, occidit. Item Aulum Plaucium iuuenem, quem ante mortem per uim constuprauerat. Ruffum Crispinum priuignum Poppæa natum impuberem adhuc submersit. Tuscum nutricis filiũ relegauit. Senecam præceptorem ad necem compulit. Plerosque libertos diuites & senes (quos semper fautores inuenerat) occidit. Casio Longino iurisconsulto oculos effodit. Polyphago cuidam Aegyptij generis, crudam carnem mandere assueto, uiuos homines laniandos obiiciebat, & absumendos. Populo & mœnibus patriæ non pepercit: Vrbem enim palàm incendit, quasi offensus deformitate ueterum ædificiorum : quod incendium lætis oculis prospexit è Mecœnatiana turri. Inflammatis iam domibus nemini permisit ire ad reliquias rerum suarum.

Tiberius uerò, tertius Romanorum Imperator, testamentum matris pro irrito habuit. Tres ex Germanico nepotes Neronem, Drusum, & Caium uariis modis afflixit. Neronem ad mortem compulit, quum ei laqueos & uncos ostentaret carnifex. Drusum in ima Palatij parte sublatis alimentis adeò macerauit, ut ille tomentum è culcitra tentauerit mandere. Ex uiginti uiris patriciis (quos elegerat consilij causa) uix duos aut tres incolumes reliquit, cæteros diuersis causis necauit. Seleucum Grammaticum ad mortem compulit. Piscatori, qui sibi secretum aliquid agenti mullum inopinanter obtulerat, perfricari eodem pisce faciem

iussit,

iussit,& os locusta lacerari. Militem prætorianum ob surreptum è uiridario pauonem capite puniuit. Nullus à pœna hominũ cessauit dies, ne religiosus quidẽ ac sacer. Multos accusauit & damnauit cum uxoribus ac liberis suis. Interdixit ne capite damnatos propinqui lugerent. Nemini delatorum fidem abrogauit. Pleriq; citati ab eo ad dicendam causam, partim se domi uulnerauerunt, partim in media curia uenenum hauserunt, quos tamen colligatis uulneribus & semianimes in carcerem rapi imperabat. Puniti omnes in Gemonias unco tracti sunt. Viginti uno die adiecti tractiq;, nulla ætatis aut sexus habita ratione. Virgines pleræque prius à carnifice uitiatæ, demum strangulatæ sunt. Mori uolentibus, uim adhibebat uiuendi. Mortem adeò leue supplicium putabat, ut quum audisset quẽdam Carnulium eam anticipasse, exclamauerit: Carnulius me euasit. Furiatus dolore quem ex morte filij sui Drusi conceperat, multos nulla causa interfecit. Rhodiensem hospitem, quem benignis literis Romam euocauerat, ubi aduenit torqueri iussit, & occidi. Carnificinæ locum habuit Capreis, unde damnatos post exquisita tormẽta præcipitari corã se in mare iubebat, excipiẽtibus deorsum classiariis, & cadauera remis elidẽtibus.

Domitianus multa crudelitatis exempla exercuit. Discipulum Pantomini puberem occidit, nullam aliam ob causam, quàm quòd magistro similis esset forma. Item Hermogenem Tarsensem propter quasdam in historia figuras. Interemit & multos senatores, in his aliquot consulares, ut Ciuicam Cerealem Asiæ proconsulem, Saluidienum, Orsitum, Acilium Glabrionem, Aelium Lamiam ob suspiciosos iocos: Metium Pomposianum, quòd habere imperatoriam Genesim uulgò ferebatur, & alias quasdam ob causas leuiculas. Præterea Sallustium. Lucullũ Britanniæ legatum, & Iunium Rusticum. Philosophos omnes urbe, Italiaq; summouit. Occidit & Eluidium filium, quòd sub persona Paridis & Oenones diuortium suum cum uxore tractasset. Flauium Sabinum, quòd cum præco non consulem, sed imperatorem salutasset. Aretinum Clementem consularem capitis condemnauit.

M. Antonius allatum sibi Ciceronis caput in mensa apponi uoluit, perq; diem illud aspexit, quousque tali spectaculo animum exatiasset.

Eiusdem **Antonij** uxor Fuluia caput ipsum maledictis ac diris execrata est, demum inspuens gremio suo apposuit, acriusq; inspiciens linguam illi è faucibus euellit, eamq; frequenter confodit acicula, qua tunc ad ornamenta capitis utebatur.

Vedius

Vedius Pollio quum piscinas magno studio ac diligentia coleret, seruos suos occidebat, eosq; piscibus dabat in prædam, ut hominum cruore pasti delicatiores essent.

Manlius Torquatus consul, dum cum Latinis bellum gereret, edictumq; esset, ne quis extra ordinem pugnaret, filium securi percusit, quòd à Genutio Metio Tusculanorum equitum præfecto lacessitus manū cōseruisset, licet parta de hoste uictoria.

Amalasuntha, mater Atalarici regis Gotthorum, mortuo filio adiutorem sibi delegit **Theodatum,** à quo tamen in balneo strangulata est.

Claudius Cæsar (qui interfecto Caligulæ succesit in imperio) tormenta quæstionum, pœnasq; patricidarum repræsentabat, & exigebat palàm. Gladiatores retiarios iubebat interfici, ut expirantium faciem uideret. Bestiariis meridianisq; gladiatoribus adeò delectabatur, ut à prima luce ad spectaculum descenderet, & meridie dimisso ad prandium populo persederet.

Aulus Vitellius nobiles uiros & condiscipulos omnibus blanditiis ad societatem imperij allicefactos uario genere fraudis occidit, & in his unum ueneno manu sua porrecto in aquæ frigidæ potione, quam is febre affectus poposcerat. Portitorem quendam nulla penitus culpa interfici iusit, uelle se dicens oculos pascere. Duos item iuuenes patri supplicium auertere conantes. Quendam equitem Rom. iugulari mandauit cum liberto. Item plebeios quosdam, qui Venetæ factioni maledixerant. Venit & in suspicionem matri uenenum porrexisse, quòd audiuisset à Cata muliere uaticina diutisimè se imperaturum, si superstes parenti extitisset.

Aemylius Censorinus, Aegestæ urbis Siciliæ tyrannus multis muneribus eos prosequebatur, qui inauditum aliquod tormēti genus excogitassent. Spe igitur lucri commotus quidam Aruntius Paterculus, equum ex ære fabricatum ei dono dedit. Ille autem muneris autorem primum ibidem conclusit, & emori fecit.

Achilles interfectum Hectora currui seu equinæ caudæ alligauit, & circum muros urbi Troiæ ter exanimem pertraxit. Demum uenale cadauer exposuit parenti Priamo. Verg. li. 1. Aeneid. Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros, Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.

Scinis latro Corinthius, arbores complicabat, hisq; alligabat hominum brachia, ut sublime redeuntes lacera membra discerperent. Propter. lib. 3. Arboreasq; cruces Scinis, & non hospita

Graiis

Grafis Saxa,& curuatas in sua facta trabes.

Atreus Pelopis filius uxorem habuit Meropen, quam quum stuprasset Thyestes frater,& grauidam fecisset,susceptos ex ea liberos Atreus decoxit & conuocato per speciē beniuolentiæ fratri apposuit comedendos. Quod facinus adeò Sol exhorruit,ut refugus matutinum repetiuerit cubile. Vide Ouidium lib.1.

Therodamas fuit nescio quis carnifex, qui leones pascebat humano sanguine. Ouidius in Ibin: Therodamantæos ut qui sen fere leones.

Phineus, rex Arcadiæ,filios suasu secundæ uxoris exoculauit, propter quod facinus ultricem numinum uindictam passus est amisso paulo pòst uisu. Ouid.lib.1.de Arte: Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis.

Cleomenes, Lacedæmoniorum dux, ab Antigono uictus profugit ad Ptolemæum, à quo benignè primùm exceptus est, demum tamen Nicagoræ cuiusdam calumnia suspectus regi factus est,& ab eodem excoriatus.

Arpiages fuit quispiā qui filiū comedit. Oui.in Ibin: Vt puer Arpiagæ referas excēpla Thyestæ, Inq; tui cæsus uiscera patris eas.

Alphōsus tertius, rex Hispaniæ, quatuor fratribus oculos eruit.

Atelstanus, rex Angliæ, Edimum adolescentem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit.

Sigisprandus, Arisprandi filius,& Longobardorum rex, Ariperto (quocum certabat) oculos eruit, uxoremq; eius naso auribusq; truncis dehonestauit.

Atila, rex Pannoniæ, undecim uirginū millia in expugnatione Coloniæ interfecit. Fratrem Budam morti dedit. Aquileiam diruit.

Alboinus Longobardorum rex ex capite Cunimundi Gepidarum regis bello uicti craterem sibi fecit.

Narses, Italiæ præfectus, Sindualdum Britonum ducem armis domitum in trabe suspendit.

Soleslaus, tertius Bohemorum rex, Mosconi regi Poloniæ superato oculos eruit, ut etiam Odoalricus Boleslai frater alteri fratri Iamuro.

Tomyris Scytharum regina, quum Cyrum Persarum regem superasset, caput eius abscissum demersit in utrem sanguinis plenum, eiq; his illusit uerbis: Satia te sanguine, quem tantopere sitisti Cyre.

Totila, rex Gotthorum, capta Roma tertiam partem murorum

rum disiecit. Capitolium incendit, omnia diripuit: Et tanta passim feritate debacchatus est, ut dei flagellum diceretur.

· **Dirce,** Thebana mulier, ubi sensit Lycum maritum captum amore Antiopæ Nictei filiæ, puellam tauri ceruicibus alligauit, suspensis à cornibus tædis ardentibus, ut bos tormento furiosior, Antiopam ipsam per abrupta & scopulos tractã discerperet.

Clodomyrus, Clodouei primi filius, Sigismundum, filium Gundebaldi regis Burgundiæ, bello captum unà cum liberis & uxore in puteum coniecit.

Huius frater **Childebertus** Almaricum regem Gotthorum sororis suæ Clotildis maritum obtruncauit, & Toletum urbem (in qua ille se tutabatur) diripuit. Duos item fratres Clodomyri filios simulata beniuolentia conuocatos interfecit.

Clotharius, horum duorum frater, & Clodouei filius, Conabrum ducem Britonum interfecit, & Crominum eius filium cum uxore & liberis igne cremauit.

Colomanus, rex Pannoniæ, Almo fratri oculos eruit.

Cambyses rex Persarũ blandè submonitus à Prexaspe domestico, ut ab ebrietate & potu nimio caueret, quòd id malum quãdoq; rationis usum auferat: statim furore correptus: filiũ eiusdem sagitta cõfodit. Idẽ Cambyses tẽpla & leges ludibrio habuit, deorum simulacris illusit. Reclusis cõditoriis mortuorũ inspexit cadauera. Amasis cadauer è monumẽto reuulsum uerberibus cædi iussit, & omnibus probris affici, demũ cremari. XII. Persarum primores nulla penitus causa interfecit, uiuos in caput defodiens.

Sapor, rex Persarum, quum Aurelianum Imperatorem bello uictum cepisset, equũ ascensurus curuatos eius humeros premebat suppedanei loco.

Eadem feritate usus est **Tamburlanus,** rex Scytharum, in Pazaitem principem Turcarum quem bello captum caueis inclusit, & catenis uinctum, sub mensa instar canis iussit comedere, & mandere ciborum analecta.

Sanctius, quartus Hispaniæ rex, patrem suum Alphonsum decimum, è Germania redeuntem, occupato regno non admisit. Quatuor hominum millia trucidari iussit, quòd in tumultu quodam Alphonsum fratris sui filium regem appellassent.

Egebertus Sicoberti filius, & post patrem Angliæ rex, fratris filios enecauit.

Ptolemæus Philopator, rex Aegypti, patrem, fratrem, & amicos fere omnes interfecit.

Alphonsus

Alphonsus primus, rex Lusitaniæ, matrem coniecit in uincula, quòd mortuo primo marito secundas tentasset nuptias.

Hippomenes, Atheniensium princeps, Limonem filiam in adulterio deprehensam, equo feroci & famelico præbuit absumendam. Ouid. in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne senserit illam, Et tua dente ferox uiscera carpat equus. Ortum est hinc adagium, Magis impius Hippomene.

Orodes, rex Parthorum, Mithridatem fratrē, quamuis supplicem, in conspectu omnium interfecit.

Ioannes Maria, dux Mediolanensis, quotidie nouo tormenti genere ciues opprimebat. Idem matrem (à qua interim corripiebatur) in carcerem detrusit, & ibidem mori coëgit.

Mamertes, Sysaphonis Corinthij fratris sui filios interfecit, cupiditate dominandi.

Septimuleius excisum C. Gracchi caput liquato plumbo respersit.

Solebat **Erix,** filius Veneris & Butæ, hospites crudeliter enecare. Hunc Hercules occidit. Martialis libro 5. Et grauis in Siculo puluere fusus Erix.

Dionysius tyrãnus Marsiam quendam interfecit, ea tantùm causa, quod is per quietem iugulare se Dionysium existimauerat.

Antonius Commodus, gladiatoriis cædibus adeò Romanum attriuit imperium, ut nomen gladiatoris uulgò meruerit. Idem, teste Lampridio, homines qui pedibus debiles forēt, sagittis solebat conficere. Claua multos etiam afflixit, Herculem se fingens. Sacra Mithriaca homicidio polluit. Irridentes se feris obiecit. Eum qui Tranquilli librum uitam Caligulæ cōtinentem legerat, feris obiecit. Siquis se mori uelle prædixisset, hunc inuitum iubebat præcipitari. Obæsi corporis hominem medio uentre disseccuit, ut eius intestina subito funderentur.

Cleomedes athleta Lachum Epidamniū ictu pugni interfecit, interfecti latera adaperuit, & iniecta manu intestina eduxit.

Termerus fuit quispiam, qui humana capita confringebat. Hunc Hercules interfecit claua.

Othomanus, Turcarum princeps, anno salutis DCCCCLIII. Constantinopolim cepit. Constantini Imperatoris mortui caput ad ludibrium palo affixit, & totis castris gestauit. Mares & fœminas illustres iugulauit, aut ad usum nefariæ libidinis reseruauit.

Apteras fuit quispiam, qui patri testes eruit, & filios occi-

dit. Autor Annius in Berosum.

Spendius fuit quidam Italici generis, Capua oriundus, qui captiuos in bello bestiis laniandos obiiciebat. Autor Polybius.

Orœtes Persa Polycratem Samiorum tyrannum affixit cruci. Autor Herodotus.

Xerxes maximum filiorum Pythij Bithonij hominis ditissimi, à quo tamen cum toto exercitu fuerat hospitio susceptus, medium dissecari iussit.

Thrax fuit quispiam, qui filiis suis omnibus oculos effodit, quòd neglecto patris mandato, Xerxem secuti, aduersus Græciam militassent.

Amastris Xerxis uxor, uxorem Masistæ Bactrianorum præsidis excarnificauit. Eius mamillas præcîdit, quas obiecit canibus. Itē nares, aures, labra, linguā inhonestissimis deformauit plagis.

Creon tyrannus, militum in bello mortuorum cadauera uetabat sepeliri, & inhumari. Hunc Theseus interfecit. Ouid. in Metamorph. Prohibentem busta Creontem Atticus Aegides rupit Marathodine quercu.

Progne, Pandionis Athenarum regis filia, Ityn filium marito suo Tereo Thracum regi apposuit comedendum, quòd stuprum intulisset Philomelæ eiusdem Prognes sorori. Vergil. in Buc. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit. Vbi Philomelam posuit pro Progne.

Medea fratrem Absyrtum, & filios ex Iasone susceptos membratim discerpsit. Ouidius in Ibin: Et tua, sic latos spargantur membra per agros, Tanquàm quæ patrias detinuere uias.

Tydeus arrosit caput Menalippi. Idem Ouidius: Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quaq; Parte potes, Tydeus temporis huius eris.

Gerion Mercurio natus patri hospites immolabat. Autore Plutarcho.

Tartari Pannoniam ingressi, Varidano oppido capto, fœminas tēplis inclusas cremauerūt, & Belam, quartū eius populi regem, sic terruerunt, ut ad præsidium salutis, latebras inquisiuerit.

Traiano imperante Iudæi, duce Andrea, multos ex Græcis & Romanis obtruncarunt. Qua cæde nō contenti, humanis carnibus uesci cœpere, seq; occisorum intestinis, stillante adhuc sanguine, incingere, eorundem pellibus obuoluti. Multos item per medium usq; ad uerticem dissecuerunt: multos obiecerunt bestiis laniandos. Alios inter se digladiari coëgerunt, ut ducenta & amplius

plius hominum millia eo furore, & armis Iudæorum, interierint. Autor Dion Caſsius.

Q. Mutius Scæuola, Tribunuſplebis, nouem collegas duce Sp. Caſsio ad dominationem aſpirantes, uiuos cremauit. Autor Valerius de Seueritate.

CLEMENTES ET HVMANI.

Dromocheres, Getarum rex Lyſimachum hoſtem bello captum mira clementia dimiſit illæſum.

Annibal, inuentum Aemylij Pauli conſulis, & collegæ Terentij Varronis cadauer, honorificè tumulauit.

L. Aemylius Paulus, huius Aemylij filius, Perſeum Macedoniæ regem uinctum fleuit, & aſsidere ſibi iuſsit.

Ladislaus rex Pannoniæ uictum à ſe inimicum regnare permiſit. Quinetiam ſi per proceres licuiſſet, oblatum recuſaſſet principatum.

Solebat Traianus ægrotantes amicos uiſere exinanita imperatoria maieſtate. Autor Auſonius.

Alexander capto Dario Leonatum ex purpuratis ſuis miſit, qui eius matrē, uxorem, aliasq; fœminas conſolaretur, & à lacrymis auerteret, & impediret. Atq; etiam matri Darij (cui nomē erat Siſigambis) permiſit, ut quos uellet bello extinctos milites patrio more ſepeliret. Eius uerò uxorem (quā nulla id ætatis fœmina corporis pulchritudine uicit) non ſolùm non uiolauit, at ſummam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet. Omnem inſuper cultum fœminis reddi iuſsit, nec quicquā ex priſtinæ fortunæ magnificentia adimi. Et (quod omniū maximū humanitatis argumentum) Darium ipſum amiſſo iure belli regno reſtituit.

Ludouicus Pius, Gallorum rex, quum quatuor liberos uariis principatibus honoraſſet, ab his tandem incōmoda multa paſſus eſt, atq; etiā coniectus in carcerē. Quod tamen animo adeò ciuili & manſueto pertulit, ut cum his poſtea redierit in gratiam.

M. Aurelius Antoninus Imperator Auidio Caſsio, aliisque compluribus (à quibus inſidias parari ſibi cognouerat) pepercit, immemor furoris & uindictæ, qua tamē ſummi principes debacchari ſolēt, ſi uel fracta nuce, aut ungue prauè ſecto offendantur.

Cæſar captis apud Pharſaliam Pompeij ſcriniis, epiſtolas omnes incluſas bona cremauit fide, nulla earum lecta. Autor Plinius lib. 7. Idem Imperator ſimultates contra nullos tam graues accepit unquàm, ut nō occaſiōe oblata deponeret lubēs. C. Memmio (cuius maledictis probroſisq; uerbis fuerat laceſsitus) fauit

in petitione consulatus. C. Caluo post famosa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti, ultrò & prior scripsit. Valerium Catullum (cuius uersiculis incluibile stigma receperat) satisfacienté eadem die adhibuit cœnæ, hospitioq́; patris eius, sicut consueuerat, uti perseuerauit. Cornelio Phagitæ, (cuius insidias uix effugerat) noceri non permisit. Statuas Syllæ & Pompeij inimicorum à plebe disiectas reposuit. Si qua grauius in se dicerentur, inhibere maluit, quàm uindicare. Nocturnos côiuratores satis habuit monere, ne perseuerarent. Criminosissimis Auli Cæcinnæ & Pitholai scriptis laceratã suam famam ciuili animo tulit.

Cydon Corinthius fuit hospitalitate adeò insignis, ut eius fores omnibus essent peruiæ. Hinc adagium natum, Semper aliquis in Cydonis domo.

Polycrates matres militum qui in bello periissent, opulentioribus ciuibus dabat nutriendas.

Maras fuit quispiam apud Berœam Syriæ ciuitatem ditissimus, humanus & officiosus in omnes, tum ciues, tum hospites.

Probus Imperator Arrodionem (quem singulari certamine pugnans confecerat) magnificentissimo honestauit sepulcro.

Darius eos obiurgauit, qui Histiei caput truncauerant. testis Herodotus.

Fabricius Cornelium Ruffinum, quem hostiliter oderat, iuuit in petitione consulatus.

Titus Vespasianus duos in urbe clarissimos uiros (quos habebat compertos insidiarum in suam uitam) non tantùm non puniuit, at etiam sibi assidere iussit. Fratrem Domitianum insidias quoque parantem flens sæpe obtestatus est, ne parricidio assequi cuperet, quod breui esset habiturus. Idem laborantes morbo, & ægrotantes suis pascebat manibus, & suorum mortibus afflictos consolabatur.

Antoninus Pius fuit adeò mitis, ut quũ ob inopiæ frumẽtariæ suspicionem lapidibus à plebe Romana perstringeretur, maluerit placare, quàm ulcisci seditionem.

Fl. Vespasianus Vitellij hostis sui filiã splendidissimè maritauit, dotauitq́;, & instruxit. Nullius unquàm cæde lætatus est. Iustis etiam supplicijs illacrymauit, & ingemuit.

Iulianus Imperator Nebridium Constantij (in quem ille bellabat) fautorem ad genua sua prolapsum paludamento protexit, ne à militibus interficeretur.

Domitianus inter initia Imperij sui adeò ab omni cæde abhorrebat,

horrebat, ut edicere destinauerit, ne boues immolarentur. Suetonius.

Alphonsus expugnatæ per uim Neapoli noceri uetuit, pepercitq; ciuibus, à quibus tamen fratrē suum sciebat interfectum fuisse. Protexæ cuidam homini uerboso (cui iure plurimum succensuerat) non modò ueniam petenti dedit, at quinq; etiam talenta ultrò obtulit.

Scipio Hispanos captiuos sine pretio dimisit.

Ptolemæus rex fugato Demetrio quoscunq; Demetrij amicos cepit captiuos, unà cum eius supellectile statim remisit.

Antiochus rex captum Scipionis filium remisit sine pretio.

Pyrrhus captiuos Romano populo reddidit.

Demetrius classe Ptolemæi (qui prius fuerat uictor) superata, eorum qui ceciderant, corpora, sepeliri iussit, & captiuis omnibus liberum concessit reditum.

Philippus Maria Mediolanensis captum nauali pugna Alphonsum cum duobus fratribus, non libertate solùm, at multis etiam honestauit muneribus.

Antigonus Alcioneum filium, Pyrrhi ad se caput deferentem baculo percussum reiecit, ut barbarum ut pollutum inclamans. Oculosq; obduxit, ne lugubri fœdaretur aspectu. Multis insuper lacrymis inimici mortem prosecutus est.

Lucius Albinus quum animaduertisset uirgines Vestales sub sacrorum onere laborantes, & ope hominum destitutas, statim exonerato sarcinis curru, uxore & liberis iter pedibus facere iussis, uirgines cum sacris conscendere currum imperauit.

Annibale Capuam tenente Faucula Clunia captiuis egentibus suppeditauit alimenta.

Beatrix Romana uirgo corpora martyrū occisorū in agro suo furtim sepeliebat, quod etiā fecisse ferunt Bibianā uirginem.

Cyprianus Afer diuitias omnes pauperibus erogabat.

L. Crassus orator tanta fuit clementia, ut murenam mortuam multos dies atratus fleuerit.

Crispus & Crispinianus quicquid lucri faciebant arte sutoria, quam exercebant, pauperibus impartiebantur.

Anastasia Chrysogoni discipula sanctis (qui in carceribus tenebantur captiui) tacitè uictum ministrabat. Idem quoque fecerunt **Praxedes & Pudentiana** sorores.

Pompeius Syllæ cadaueri honorē exhibuit, teste Plutarcho.

Petrus Vrseolus. Venetiarum princeps, pauperum ægro-

tantium cubitula solebat furtim uisere, & opibus suis iuuare. Idem Xenodochium suo unius sumptu extruxit.

Moses Aegypto fugiens Iosephi secum ossa tulit.

Tobias sepeliendis mortuis uacabat.

Machabaeus post praelium in Gorgiam commissum iussit, ut occisorum corpora sepelirentur.

Iehu rex Israël hostem suum Iezabelem fecit ornati tumulo.

Pericles mortuos in bello Peloponnesiaco primus oratione publica laudauit.

MODESTI ET VERECVNDI.

Themistocles iacentem hostem armis pulcherrimis indutum sequenti militi exuendum reliquit, quum ab huiuscemodi facto ipse abhorreret.

Quum Mitylenaei **Pyttaco** multum agri offerrent gratuito munere, tantùm sumpsit, quantum hasta percurteret, ut apud Romanos **P. Claudius**, quantum uno die arasset.

Cato ob modestiam nullam sibi statuam erigi passus est, dicens: Se malle, ut posteri percontarentur, cur Catoni posita non esset statua, quàm cur posita.

M. Fabius consul deuictis Veiis oblatum triumphum renuit ob fratris & collegae mortem.

Pompeius oblatam sibi ab Hebraeorum rege mensam & sedem aeream, deferri iussit in publicum aerarium.

Fabius Gurges, Fab. Pictor, C. Numerius, & Q. Vgolinus legati ad Ptolemaeum missi, accepta ab eodem munera in aerarium retulerunt.

Q. Cincinnatus dictatura se sponte abdicauit. Quod etiam **L. Sylla** fecit ultrò.

Cn. quoq; **Plancus** censuram uolens exuit.

Cimon Atheniensis reip. munera castè semper & incorruptè obiit, & ab omni genere expilationis abstinuit.

Pescenius Niger sic se ipsum & milites rexit, ut nihil à prouincialibus non oleum, non lignum operam'ue extorserint.

Agathocles rex Siciliae nullo unquam luxuriantis fortunae zephyro auerti potuit à recordatione figulinae patris officinae. Quamuis enim haberet auri & argenti abundè, semper tamen abacum uasis fictilibus onerabat. Ausonius: Fama est fictilibus coenasse Agathoclea regem Atq; abacum Samio saepe onerasse luto. Quaerenti causam respondit, Rex ego qui sum Sicaniae, figulo sum genitore satus. Fortunam reuerenter habe, quicunq; repen

repente Diues ab exili progrediere loco.

Terentius Varro delatam sibi ab uniuerso senatu & populo dictaturam recusauit, quòd remp. confregisset Cannensis pugnæ temerariæ congressu.

Cicereius quum prætoris Comitiis Cn.Scipioni superioris Africani filio cõpetitori omniũ suffragiis prędoneretur, erubescẽs se tanti uiri filio prælatum, ex competitore suffragatorem se fecit.

Pompeius in acie Pharsalica uictus à Cæsare, quum postero die Larissam intraret, oppidiq; illius uniuersus populus obuiam ei processisset: Ite, inquit, & istud officium præstate uictori.

Iulius Cæsar tribus & uiginti uulneribus coniuratorum mucronibus confossus, à uerecundia absterreri non potuit. Nam eo tempore quo spiritus à mortali corpore secernebatur, togã utraq; manu demisit, ut inferior pars corporis tecta collaberetur.

Spurina egregius adolescens quum sua forma complurium fœminarum solicitaret oculos, uerecundia motus oris decorem uulneribus deformauit.

CONTEMPTORES HONORVM, & Diuitiarum.

SExtum **Aelium Catum**, uirum consularem, quum legati Aetolorum uasis fictilibus prandentem reperissent, eidem uasa argentea miserunt, quæ tamen recusauit. Neque aliud argenti extremum uitæ diem habuit, quàm duo pocula accepta à L.Paulo socero suo. Autor Plinius.

Cimon dux Atheniensis spolia uictis hostibus erepta suis ciuibus partitus est.

Agnes uxor Henrici tertij imp. omnibus & diuitiis & honoribus se abdicauit, ut religioni daret operam.

Crates Thebanus non paruum auri & argenti cumulũ proiecit in mare, quò melius philosopharetur citra impedimentum.

M.Curium rapam in foco torrentem quum legati Samnitum reperissent, eiq; multum obtulissent auri: Malo, inquit, hæc in fictilibus meis comesse, & aurum habentibus imperare.

Raymundus, Io.Germanus, Vmbertus Viennensis, Albertus magnus se suis episcopatibus abdicarunt ultrò.

Clotildis, seu Battildis uxor regis Clodouei, dimissis opibus & regno, cœnobio se inclusit.

Diocletianus relicto spõte imperio in ꝓpriis agris cõsenuit.

Beata **Eugenia** relictis opibus paternis cœnobio se inclusit.

Etburga filia Eduardi senioris regis Angliæ relicta itidem

paterna domo clauſtrum ingreſſa eſt, in quo ad mortem durauit ſanctiſsimè.

Homobonus ciuis Cremonenſis opes nundinariis & negotiatoriis partas laboribus reliquit, ut ſpirituali conſuleret lucro.

Lotharius imperator & rex Gallorum imperio ſponte ſe abdicauit.

Iudocus, regis Britonum filius, relicto principatu, cui poſt patrem erat ſucceſſurus, byſſum & purpuram in pānoſas & uiles commutauit tunicas.

Antonius Anachoreta ne eligeretur epiſcopus, læuam ſibi auriculam ferro præſecuit.

Tuditanus patrimonium populo diripiendum ſparſit.

Democritus agros ſuos reliquit, eosq; paſcua publica fieri paſſus eſt.

Legati Samnitum **Fabricij** domum ingreſsi, quum uiderent multa ad ſplendorem & tanti uiri deeſſe maieſtatem, magnam uim auri eidem obtulerunt. Quam repudiauit ultrò, teſtis Gellius lib.1.cap.14.

Maior **Scipio** publicam rerum adminiſtrationem ſponte reliquit, ut priuatus ageret.

Maximianus princeps relicto imperio uitam quoq; priuatam elegit.

Amurathes Turca dimiſſa filio regni cura priuatus egit.

Petrus, rex Angliæ, dimiſſo ſuis regno Romam uenit, ubi in paupertate priuatus uixit.

Lyſander, rex Lacedæmoniorum, ueſtimenta magna pretij filiabus ſuis à Dionyſia miſſa recuſauit.

Meſſala primus omnium Romæ urbis præfectus conſtitutus, die ſexta ab ea dignitate ſe abdicauit.

Theodoſius, Atramytenus imperator, poſt Artemium pertæſus belli ciuilis ceſsit imperio, monaſticamq; uitā amplexus eſt.

Michaël Curoplates, imperator poſt Stauratium, Leoni Armeno curam imperij reliquit ultrò.

Manuël quoq; habenas imperij Alexio reliquit, monaſticam ſecutus uitam.

Idem fecit **Ioannes** Catacuzenus imperator, qui ſucceſsit Andronico iuniori.

In Tygris alueo oppidum eſt **Babythace**, cuius incolæ mortalium ſoli aurum in odio contrahunt.

Arſenius, Romanus patricius, quum uocem hanc incerto

auto

autore audiuisset, Fuge, tace,& quiesce. relicta paterna hæreditate, ad cœnobium properauit.

Rachis, Longobardorum rex, regno se sponte abdicauit, ut monachum ageret.

Placidia uirgo, Valentiniani imperatoris & Eudosiæ filia, repudiatis opibus nulli rei præterquàm saluti inhiabat.

Forseus, Hiberniæ regis fil⁹, neglecto regno monachū egit.

Aeneas militis cuiusdam Turno adhærentis (cui nomen erat Magus) diuitias spreuit, quas offerebat, ut ueniam consequeretur uictus. Aeneas apud Verg. lib. 10. Argenti atq; auri memoras quæ multa talenta Natis parce tuis.

Nicolaus Pataræus Smyrnæ antistes patrimonium pauperibus impertiuit.

Phocioni quum Alexander ex Persica Gaza bello parta magnum auri pondus misisset, recusauit ille.

DIVITES.

Midas rex fuit Phrygiæ, cui propter Bacchum hospitio susceptum concessum est, ut quicquid uellet optaret, uoti futurus compos. Optauit autem ut quicquid corpore contigisset, in aurum uerteretur. Tantæ fuerunt eius diuitiæ, ut in prouerbiū abierint. Statius lib. 1. Syluarum, Digne Midæ, Crœsiq; bonis & Perside gaza.

Opulentia **Crœsi** Lydorum regis maximè quondam nobilitata est apud Græcos,& adeò, ut fecerit prouerbio locum. Propterea (ut scribit Herodotus) existimabat se mortalium felicissimum. Mart. lib. 5. Crœso diuitior licet fuissem.

Vergilius scribit **Sycheum** Didonis maritum fuisse ditissimū agri inter Phœnicas. Quæ opulentia fuit ei exitio, impulitq; Pygmalionē regē Tyri, ut eum interficeret. Quantum autem auri & argenti habuerit, hinc suspicari licet, quòd eius thesauris profuga Dido æmulam Romani imperij Carthaginem ædificauit.

Volunx fuit quispiam ditissimus, de quo Syll. lib. 5. sic scribit:-Ditissimus agri Occumbes generose Volunx, ne clausa repostis Pondera thesauris, patrio nec regia quondam Præfulgens ebore,& possessa mapalia soli Profuerint.

Aesopus Tragœdus, amicus Ciceronis, arte histrionica ad tantam peruenit opulentiam, ut sexcentis sestertiis ei patina steterit: reliqueritq; filium adeò diuitem, ut is uniones liquefactos cœnis apponeret.

Cæcilius Claudius testamento suo edixit, Quamuis multa

bello ciuili perdidisset, tamen relinquere seruorum quatuor millia centum & sexaginta: iuga boum tria millia & sexcenta: reliqui pecoris ducenta quinquaginta septem millia: in numerato pondo sexcenta millia. Qui funerari se iussit sestertiis undecim millibus.

M.Crassus negabat diuitem esse, nisi qui reditu annuo legionem posset alere. In agris suis possedit sestercium bis millies: hoc est ære nostro quinquagies centena millia aureorum coronatorum. Nec satis fuit, inquit Plinius, nisi totum Parthorum esuriisset aurum. Harum autem diuitiarum maximam partem ex ciuilibus bellis atque incendiis comparauerat, calamitates publicas in suam unius utilitatem uertens. Nam quum trecenta solùm talenta ex paterna hæreditate accepisset, priusquàm aduersus Parthos exercitum duceret, septem millium & centum talentorum summam coëgisse traditur, quum etiam decimam partem facultatum suarum Herculi consecrasset, & publicum epulum dedisset populo, ac tres minas ciuibus uiritim contulisset. Seruos habuit circiter quingentos, fabrilis artis, & architecturę peritos, quibus non solùm ad propriæ domus extructionem usus est, sed ciuibus ædificare uolentibus eorum operas mercede locauit.

Pallas, Claudij libertus, Crasso ditior fuisse perhibetur uicies & quinquies centenis millibus.

Plinius præter hunc Pallantem ait Callistum & Narcissum Claudij principatu fuisse opulentiores. Narcissi autem diuitiæ in prouerbium uenerunt, quum Iuuenalis dicat: Nec Crœsi fortuna unquàm, nec Persica gaza Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi, Indulsit Cæsar cui Claudius omnia. De Pallante Iuuenalis Satyra 1. Ego possideo plus Pallante & Licinis. Hi duo Pallas & Narcissus liberti fuerunt Claudij, quos decreto quoque Senatus, non solùm ingentibus præmiis, at etiam magistratibus ornari passus est. Tacitus scribit Claudium Pallanti prætoria insignia & centies quinquagies sestercium censuisse, & Pallantem ipsum sestercij ter millies possessorem fuisse. Idem lib.14. ait Neronem ueneno interfecisse hunc Pallantem, quòd immensam pecuniam longa senecta detineret.

Licinius Cæsaris libertus tantum agrorum fertur habuisse, quantum peruolarent milui.

Quamuis numerosæ fuerint Crassi diuitiæ, Plinius tamen facit Syllam ditiorem, ubi de Crasso loquens ait, Quiritum post Syllam ditissimus.

Pompeio res gerente circa Iudæã Ptolemæus octona millia

equ

equitum sua pecunia tolerauit. Mille conuiuas totidem aureis potoriis mutans uasa cum ferculis saginauit.

Pythius Bithynius platanum auream, uitemq; nobilem Dario regi donauit. Xerxis copias, hoc est septies centena LXXXVIII. millia hominum excepit epulo: stipendium quinq; mensium, frumentumq; pollicitus, ut è quinque liberis senectuti suæ saltē unus concederetur. Testes Herodotus & Plinius. Interrogatus à Xerxe quantum posideret: respondit, se habere argenti talenta duo millia, auri myriadas quadringentas, staterum Daricorum septem millibus minus. Quam summam quum obtulisset ipsi Xerxi, demiratus rex propensam hominis liberalitatem, expleuit quod illi deerat ad quadringentas myriadas.

Seneca philosophus rerum actui præpositus à Nerone, quadriennio ter millies sestercium quæsiuit.

Tarius Ruffus infima natalium humilitate consulatum militari industria meritus circiter mille sestercium liberalitate Augusti congestum, agris coëmendis exhausit.

Idem Seneca testis est **Lentulum augurem** eodem Augusto imperante quater millies sestercium suum uidisse.

Herodes Atticus tanta fuit rerum opulentia, ut Isthmum uellet perfodere: & maria coniungere diuersa, si per imperatorem licuisset. Quod tamen frustra tentauerat Nero.

Plerique ueterum suam satis opulentiam prodiderunt arduis conatibus, quibus rerum naturæ faciem mutare uoluerunt: ut Nicanor Seleucus, qui excogitabat perfodere spatium à Bosphoro Cimmerio ad Caspium mare, quod interuallum erat C L. mil.

Sesostris, rex Aegypti, interstitium à rubro mari ad Nilum proscindere adorsus est. Quod postea Darius molitus est.

L. Luscius Syllanarum partium amplius sexcenties possedit.

Galesus fuit in Latio quispiam ditissimus agrestis Gazæ. Vergilius lib. 7. Aen. Corpora multa uirûm circa, seniorq; Galesus Dum paci medium se offert, iustissimus unus Qui fuit, Ausoniisq; olim ditissimus aruis, Quinque greges illi balantum, quina redibant Armenta, & terram centum uertebat aratris.

Camertes, Volscentis filius, partium Turni fautor in Aeneam, ditissimus fuit. Vergilius lib. 10. Persequitur fortemq; Numam, fuluumq; Camertem Magnanimo Volscente satum, ditissimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnauit Amyclis.

Dorylas ponitur ab Ouidio lib. 5. Metam. ditissimus agrestis opulentiæ, ubi ait: -Nasomoniaci Dorylas ditissimus agri, Diues agri

agri Dorylas, quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.

Cyrus deuicta Asia xxiiii. millia pondo auri inuenit: præter uasa aurea, aurumq; factum, & in eo folia ac platanum uitemq;. Qua uictoria argenti quingenta millia talentorum reportauit.

Cleopatræ quoq; diuitiæ arguuntur ex coctilibus illis muris inter septem orbis miracula numeratis: Ex cratere, cuius pondus erat xv. talentorum: ex apparatu conuiuij, quo Antonium excepit: ex unionum sorbitione, & multis item sumptibus.

Esubopes rex in Suanorum terra, uelleribus aureis inclyta, plurimum argenti auriq; fertur eruisse.

Cæsar in munere patris funebri, omni apparatu arenæ argenteo usus est.

C. Antonius ludos scæna argentea fecit. Item & L. Murena.

Caius princeps in circo pegma duxit, in quo fuere argenti pondo cxxiiii.

Nero Pompeij theatrum operuit auro in unum diem quod Tyridati regi Armeniæ ostendit.

Populus Romanus septem annis ante primum bellum Punicum habuit in ærario auri pondo dccxxvi. millia, Argenti xcii. millia, & extra numerum cccl v. millia. Item Sex. Iulio & L. Martio consulibus lxxxiiii. auri pondo. Cæsar primo introitu urbis in ciuili bello suo ex ærario protulit laterum aureorum xxvi. millia, & numero pondo ccc.

Paulus Aemylius Perseo Macedoniæ rege deuicto retulit in ærarium prædam pondo trium millium.

Scipio Africanus uicta Carthagine m. ccccl xx. pondo auri inde transtulit. Item argenti cælati millia ccccl. uasorum aureorum pondo centum millia.

Mamurram Catullus dixit habere quicquid habuisset comata Gallia. Cornelius Nepos adiecit eum totis ædibus nullam nisi è marmore columnam habuisse, omnes solidas è Carystio aut Lunensi.

P. Clodius (quem Milo occidit) habitauit domo empta sestertiis cxlvii. millibus.

Cissamis Cous fuit gregibus pecuariis supra modum diues.

Dionis Syracusani opes immensæ fuerunt, & regia in uiuendo propemodum pompa, & supellex, Plutarcho teste.

Lucullus quum reip. infensus, priuatæ uitæ se dedisset, ædibus & prætoriis extructis, hortis & cœnationibus amœnissimis incre

incredibili sumptu paratis, & Bibliotheca libris utriusque linguæ cumulatissima, opes bello quæsitas conterere non potuit. Idem Pompeio & Ciceroni extemporariam apparauit cœnam impendio quinquaginta millium, tanta epularum, & rerum lautitia, ut conuiuas in admirationem traheret. Idem perfodit montem, & flumen immisit in piscinas, quæ reciprocæ fuerunt.

Plinius iunior tanta fuit opulentia, ut ducenta millia nummûm pro accessione pretij agrorum contempserit, emptrice Cornelia hoc petente, ut suis ipse uerbis docet ad eandem fœminam scribens: Tu quidem (inquit) honestissimè quòd tam impensè & rogas & exigis ut accipi à te iubeam pretium agrorum non ex DCC. millibus, quanti illos à liberto meo, sed ex nongentis, quanti à publicanis partem uigesimam emisti. Inuicem ergo & rogo & exigo, ut non solùm quid te, uerum etiam quid me deceat, aspicias. Idem Plinius patriæ suæ donauit annua sestertia tricena, quæ à nobis DCCL. aureis æstimantur. Hanc eius opulentiam pluribus uerbis describit Budæus.

Quantæ fuerint opes **Dauidis** coniectare est uerbis eiusdem qui ca. XXII. Paralip. ita loquens ad Salomonem inducitur: Confortare, & uiriliter age, ne timeas, neque paueas: Ecce ego in paupertatula mea præparaui impensas domus domini, auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentûm. Historia Regum scribit Dauid habuisse argenti mille millia talentûm, id est, decies centena millia, & auri centum millia, quæ mille millia talenta argenti ualent. Propterea Budæus ait opes Dauid decies fuisse maiores opibus Darianis.

Fuerunt & immanes **Salomonis** diuitiæ, ut testatur quod lib. 3. Regum & cap. 10. scriptum est hoc modo: Non erat argentum nec alicuius pretij putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis deferens inde aurum & argentum. Et paulò inferius: Fecitq; ut tanta esset abundantia auri & argenti in Hierusalem, quanta & lapidum. Consumpsit in templi sui columnis & uasis aureis quadragies sexies centena millia. Argenti uerò ad clauos & alia instrumenta M. CCXXXII. talenta. Aeris uerò in columnis, fornicibus & cæteris talenta XVIII. millia.

Victo **Dario** inuenta sunt in Perside CLXXX. millia talentûm: quum tamen Darius septem millia fugiens rapuisset.

Mynias fuit quispiam sua ætate mortalium ditissimus, qui primus thesaurum recondendis pecuniis struxisse fertur.

Cælius

Cælius ait **Mæandrum** Protagoræ patrem tantâ rerum opulentia præcelluiſſe,ut Xerxem Perſarum regem domo & donis excipere auſus ſit.Quod iam de Pythio memorauimus.

Heliogabalus menſas & capſas habuit argenteas. Primus etiã cacabos,uaſa deinde centenaria argentea ſculpta & nonnulla ſtigmatibus libidinoſiſsimis inquinata.Autor Aelius Lãpridius.

Tantali diuitiæ prouerbio locum fecerunt, quem prædiuitem fuiſſe oſtendit carmen illud ex tragœdia apud Plutarchum de exilio : Viam dierum duodecim ſero iugera.

Callicrates fuit quiſpiam Caryſtius, qui ciues ſuos omnes opimus longè præſtitit.Hinc adagium natũ: Vltra res Callicratis.

Herodotus ſcribit **Rhampſinitum** regem immanem pecuniæ copiam habuiſſe, quam nemo regum poſterorũ adæquauit.

Darius uectigalẽ ſibi fecit Aſiã, ex qua quotannis D L X X V. millia talentorum accipiebat: præter aliud tributũ quod ex Africa,& iis qui Europã Theſſalia tenus incolebant,eidẽ afferebatur.

Indorum regio,teſte Curtio, diues eſt non auro modò, ſed margarius & aliis gemmis, ad luxus magis quàm ad magnificentiam exculta.

Inter populos diuitiis memorabiles recenſentur Lydi, Babylonij,Seres & Arabes.Statius li.5.Syl.Si Babylonis opes,Lydæ ſi pondera gazæ,Indorumq; dares,Serumq;,Arabũq; potentes diuitias.

Fuit & **Achæmenes** rex Perſarum ditiſsimus.Horatius lib. 2. carminum: Non tu quæ tenuit diues Achæmenes, Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes, Permutare uelis crine Lyciniæ?

In **Toloſano** Italiæ oppido, à Q. Cepione direpto, inuenta ſunt auri pondo c x.millia, argenti pondo quinquies decies centena millia.

Lucrius Aruernus, pater Bititi (qui Bititus cum maximo Aemiliano & Domitio Aenobarbo ducentorum hominum exercitu conflixit) tantis deliciis, diuitiisq; circumfluxit, ut aliquando oſtendendarum opum gratia curru uectus campum ingrederetur nummos aureos argenteosq; huc atq; illuc ſpargens. Quibus colligendis amici atq; comites occupati ſequerentur.

Antiochus Magnus,Syriæ rex,tantis affluxit diuitiis, ut in Romanos certaturus exercitum collegerit ornatiſsimum, in quo pleriq; milites haſtis ſcutiſq; aureis & argenteis enitebant. Propterea quum oſtentaſſet Annibali copias illas tanto munitas apparatu, rogaſſetq; nũquid ſatis eſſent Romanis facturæ: Pœnus ignauiam imbellium militum eius eludens, Satisfacturæ, inquit, etiam

etiam si auarissimi fuerint Romani.

Habuit **Iob** septem millia ouium, tria millia camelorum, Quingenta iuga boum, quingentas asinas, reliquiq; pecoris armentum numerosissimum.

PAVPERES.

IRus fuit Ithacensis pauperrimus, quem Vlysses ab expeditione Troiana reuersus ictu pugni interfecit. Mart. lib.5. Iro Pauperior forem Carine.

Menœtes fuit Arcas quispiam occisus à Turno, cuius paupertatem describit Vergil. libro 12. his uerbis: Et iuuenem exosum nequicquàm bella Menœtem Arcada, piscosæ cui circum flumina Lernæ Ars fuerat, pauperq; domus, nec nota potentum Munera, conductaq; pater tellure serebat.

Acœtes paupertatem suam apud Ouid. lib.3. Meta. his uerbis exprimit: Ille metu uacuus, nomen mihi dixit Acœtes, Patria Mæonia est, humili de plebe parentes. Non mihi quæ duri colerent pater arua iuuenci, Lanigerosq; greges, non ulla armenta reliquit. Pauper & ipse fuit, linoq; solebat, & hamis Decipere & calamo salientes ducere pisces.

Baucis mulier & Philemon eius maritus, in maxima paupertate consenuerunt. Idem Ouidius lib.8. Sed pia Baucis anus, pariterq; ætate Philemon Illa sunt annis iuncti iuuenilibus, Illa &c.

Faustulus pastor fuit extremę paupertatis, qui uel Romulum exposuit, uel expositum nutriuit. Ouid. lib.3. Fasto. Nec taceam uestras Faustule pauper opes.

Apud eundem libro eodem **Anna** nomen est pauperrimæ uetulæ, ubi ait: Orta sub urbanis quædam fuit Anna bouillis Pauper, sed multæ sedulitatis anus. Illa leui mitra canos incincta capillos, Fingebat trepida rustica liba manu.

Hecale nomen est pauperrimæ fœminæ apud eundem libro 2. de Reme. Cur nemo est Hecalen, nulla est quæ nouerit Irum? Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.

Amyclas, nomen est pauperrimi nautæ apud Lucanum, de quo iam uerba fecimus in capite de Nautis.

Apud Horatium **Ibycus** nomen est pauperis, cuius uxor dicebatur Chloris. Hæc Horatij uerba: Vxor pauperis Ibyci Tandem nequitiæ fige modum tuæ.

Horatius ipse laborauit paupertate, qua urgente animum appulit scribendis carminibus. Vnde lib.2. Episto. sic inquit: Et laris & fundi paupertas impulit audax Vt uersus facerem.

Martialis lib.2. **Hyli** paupertatem eludit his uerbis: Vnus ſæpe tibi tota denarius arca Quum ſit, & hic culo tritior Hyle tuo.

Idem **Theleſinum** turpi quæſtu diuitem factum ridet his uerbis ex libro 6. Quum coleret puros pauper Theleſinus amicos, Errabat gelida ſordidus in togula. Obſcœnos poſtquam cœpit curare cinœdos, Argentum, menſas, prædia ſolus emit.

Apher apud eundem nomen eſt uiri extremæ paupertatis, ubi ait: Quum ſis tam pauper, quàm nec miſerabilis Apher.

Ab eodem ridetur **Cinna** quiſpiam, quòd quum pauper eſſet, pauper uideri uellet. Sic enim inquit, Pauper eſt Cinna, & uult uideri pauper.

Catullus **Furio** cuidam pauperrimo ſequentibus illudit uerſiculis: Furi cui neq; ſeruus eſt, nec arca, Nec cymex, neque araneus, neque ignis: Verùm eſt pater, & nouerca, quorum Dentes uel ſilicem comeſſe poſſunt.

Codri poëtæ pauperrimi, & **Proculæ** eiuſdem uxoris paupertatem ſic deſcribit Iuuenalis: Lectus erat Codro Procula minor, urceoli ſex, Ornamentũ abaci, nec nõ & paruulus infra Cantarus, & recubãs ſub eodẽ marmore Chiron: Iamq; uetus Græcos ſeruabat ciſta libellos, Et diuina opici rodebant carmina mures. Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud Perdidit infelix totum nihil. ultimus autẽ Aerumnæ cumulus, quòd nudum, & fruſtra rogantem, Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoq; iuuabat.

Aeliorum familia Romæ fuit pauperrima, & modicarum adeò facultatum, ut ſeptemdecim eodem tempore unicam habitauerint domum, unicum agrum poſsidentes.

Paulus Aemylius, qui de Liguribus, & Perſeo Macedoniæ rege triumphauerat, adeò pauper mortuus eſt, ut funebres ludi celebrari nequiuerint, niſi diuenditis eius poſſeſsionibus.

Aetius ſophiſta Antiochenus aurificinam, urgente rerum penuria, exercuit ab initio.

Menenius Agrippa, qui de Sabinis triumphauerat, pauper adeò mortuus eſt, ut ſepeliri nequiuerit, niſi collatis à populo quadrantibus.

M.Pompilius Andronicus ob inopiam coactus eſt uendere opus annalium XVI. millibus nummûm.

Ariſtides, qui rempublicam Athenienſium clariſsimè adminiſtrauit, inops adeò mortuus eſt, ut eius funeri ſumptus defuerit.

Callias Athenienſis comœdiographus torſit funes ob paupertatem.

Val

Val.Cato grammaticus, qui floruit ætate Syllæ, consenuit in summa paupertate, dimissaq; Tusculana uilla (qua cessit ob creditores) habitauit angusto & breui gurgustio. Vnde Bibaculus his in eum carminibus lusit: Si quis forte mei domũ Catonis, Depictas minio assulas, & illos Custodes uidet hortulos Priapi. Miratur, quibus ille disciplinis Tantam sit sapientiam assecutus. Quam tres calculus ac selibra farris, Racemi duo tegula sub una Ad summam propè nutriant senectam.

Demonax philosophus (qui floruit Adriano imperãte) nullum unquàm sibi uiaticum præparauit. Sed quum esuriret, proximam domum, quam apertam uidebat, ingrediebatur, & uictum ibi quæritabat. Centenarius decessit, elatus publico sumptu.

Epaminundæ Thebanorum principi & totius Græciæ unicum fuit indumentum, rude & pertritum. Quod si quãdo expurgandum fulloni traderet, alterius uestis inopia domi interim se continebat. Nihilominus tamen in tanta pauperie magnam uim auri quam offerebat rex Persarum, recusauit ultrò.

Epictetum Philosophum iam diximus seruũ fuisse, & summa inopia laborasse.

Aglaus Psophidius in angustissimo Arcadiæ angulo consenuit, exili cõtentus prædio, quo nũquàm egressus est. Hunc tamen Apollo in tanta paupertate felicẽ testatus est. Val. Martialis epigrammatista pauperie pressus uiaticũ accepit à Plinio nepote.

Menas inter Samnites natus, in solitudine uixit & paupertate, curandis apibus intentus. Neq; tamen deerant adeuntiũ dona, quos ad bonam frugem solebat conuertere.

Origenes extrema laborauit paupertate, bonis eius in fiscum relatis, quod Christianæ adhæsisset pietati.

Plautus ob paupertatem uictum quæritabat in agendis molis illis, quas trusatiles uocant. À quibus quum impetrabat otium ad scribendas fabulas se cõuertebat: ut eas postmodũ uenditaret.

Tellus fuit nescio quis pauper, cuius inopiam Solon Crœsi diuitiis feliciorem esse prædicauit, ut iam de Aglao prædiximus, nisi quis forte uelit eundem esse.

Theagenes Caprus fuit pauper quispiam, qui tamen diues haberi uolebat. Idem multa facilè pollicebatur, & nihil præstabat.

Fuit & **Lysistratus** summæ paupertatis homo, adeò ut prouerbio locum fecerit.

Antigonus, ciuis Florentinus, quum uniuersas facultates pauperibus impartiuisset, pauper adeò decessit, ut eius funeri

defuerit sumptus.

Euripidis mater lucellum faciebat in uendendis oleribus. Autore Plinio. Ei nomen erat Clito, patri uerò Mnesarchus.

Glycera coronas uęnales exponebat ad sustinēdā paupertatē.

Telenicus homo fuit adeò notæ paupertatis, ut Seriphij prouerbium inde formauerint.

Pauson fuit pictor insigni tenuitate.

Plutarchus in Nicia prodit **Lamachum** fuisse adeò insigni paupertate, ut quoties illum Atheniensis populus Imperatorem crearet, aliquantulum pecuniæ ad pallium & crepidas comparandas decerni opus esset.

Valerio Publicolæ in morte defuit sumptus. Autore Liuio.

Acilio Pretorio post consumptum ingens patrimonium paupertatem confitenti, Tiberius, Sero, inquit, experrectus es.

Gellius scribit **Protagoram** sophistam adolescentem uictus quærendi gratia uecturas onerum corpore suo factitasse.

Sunt qui dicant **Lucilium** poëtam Satyrographum publico funere fuisse elatum.

Eumæus fuit subulcus Vlyssis, mendicus, & pannosus.

Telemachus fuit quispiā Acarnēsis, qui ob paupertatē fabis sæpenumero uictitabat. Hinc Telemachi olla ꝓuerbio locū fecit.

Conna tibicen fuit pauperrimus, qui nihil habuit præter oleastrum.

Caunius fuit quispiam pauperculus, qui quum utriculum aquæ sitienti Artaxerxi porrexisset, ab eo ad summam rerum opulentiam euectus est.

Cleobis, & Biton fratres Argiui, fuerunt pauperrimi, testis Herodotus.

Plinius scribit **Protogenem** pictorem contentum fuisse casula, quam habebat in horto suo.

Seruilius Isauricus, qui proconsul debellauerat Cilices, publico elatus est funere.

Abrahamus Anachoreta nil habuit in solitudine præter catinum & cilicinam uestem cum sago rustico.

Hilarion interrogatus à latronibus, quos offenderat, cur non expauesceret, Quia nudus sum, inquit.

QVI EX HVMILI FORTVNA clari aut diuites euaserunt.

DEmosthenes fabri filius, clarissimus euasit philosophus. Sidoni. Qui fabro genitore procreatus Oris maluit expolire

expolire linguam.

Agathocles è figulina patris officina ad regnũ Siciliæ peruenit. Vnde apud Ausonium sic inducitur loquens: Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus.

Aesopus Tragœdus quum histrionicam artem exerceret, ea tamen euasit ditissimus.

Gadareus sophista, qui prius more mendici peregrinabatur, Maximiani beneficio consulatum adeptus est.

Adrianus & Marcus Antonius principes **Arrianum** historicum euexerunt ad consularem dignitatem.

Cyrus Panapolyta beneficio Theodosij Imperatoris & Eudoxiæ uxoris eiusdem præsul factus est.

T. Corruncanus è plebe factus est pontifex maximus.

Giges annulum habuit in quo erat gemma tantæ uirtutis, ut ea ad se uersa inconspicuus esset, uersa uerò ad alios, conspicuus. Propterea legatus ad regem missus annuli beneficio ipsum interfecit, & stuprata regina rex è pastore factus est.

C. Marius senior, septies consul, Arpinas fuit, obscura prognatus origine.

Telephanes quum antea currus factitaret, tandem rex Lydorum factus est.

Terentius Varro sordido natus loco, tandem quæstura, & duabus ædilitatibus functus est.

Tamburlanum à tenera ætate porcarium, fortuna Scytharum regem constituit.

Celestinus Quintus ex Anachoreta factus est Pontifex maximus.

Lamissionem in piscina (quum infans esset) repertum fortuna fecit Longobardorum regem.

Narses Eunuchus è chartulario patriciam consecutus est dignitatem, & totius Italiæ principatum.

Ptolemæus filius Lagi ex gregario Alexandri milite factus est rex Aegypti.

Rhodope meretrix ex immundo illo corporis quæstu ad Aegypti regnum conscendit, nupsitq; Psamnitico.

Ioannes Campanus qui infans pascendis ouibus tempus contriuerat, tandem beneficio Pij Secundi Pontificis Maximi præsul factus est.

Franciscus Sfortia, dux Mediolani, patrem habuit Sfor-

tiam Attendulum, qui quondam in exercitu fuerat lixa.

Gordius ab agricultura ad imperium euectus est.

Valentinianus Imperator patrẽ habuit funes torquentem.

Helena imperatrix & uxor Const[illegible]j inter Britannos humili orta est loco.

Proculus quum latrunculis lusitaret, & decies in eo ludo Imperator extitisset, accessit protinus scurra qui eum purpura ornatum salutauit ut Imperatorem. Qua ille occasione uel oblata, uel arrepta, uerè assecutus est, quod per iocum dicebatur.

Mauritius Cappadox, è famulo & excubitore Imperium adeptus est post Tiberium Secundum.

Ioannes Zimisces prius ludi magistrum egerat, Imperiali tamen dignitate functus est tandem.

Nicolaus Quintus, natione Lunensis, humili natus loco, & professione medicus, ad summũ tandẽ Pontificatũ peruectus est.

Innocentius Octauus ab ineunte ætate coactus est ob paupertatẽ famulari, & inter Alphonsi Siciliæ regis ministros uictum sibi comparare. Mox tamen Xisto IIII. successit in pontificatu.

Pius Secundus ob parentum paupertatem peregrinari coactus est, & uictum emendicare. Prouectior factus, successit Calisto tertio.

L. Tarius Ruffus natalium humilitate consulatum militari industria meritus est. Autore Plinio.

Quintius Cincinnatus, quũ agrũ coleret, sudore deterso prętextam accepit togam, & ab aratro conscendit ad dictaturam.

Ventidius Bassus adeò sordido natus est loco, ut uictum ægrè sibi quæreret adolescens. Demum tamen quum in C. Cæsaris beneuolentiam introrepsisset, eius patrocinio & fauore factus est primùm Tribunus plebis, mox Prætor, inde Pontifex & Consul. Ad extremum qui prius curandis mulis uictum sibi quæritabat, eò conscendit gloriæ & autoritatis, ut primus subegerit Parthos, ac de his triumphauerit. Cui eius gloriæ usque adeò inuidit populus Roman. ut sequentes in eum uersiculi uulgò iactati sint: Concurrite omnes augures, aruspices, Portentum inusitatum conflatum est recens: Nam mulos qui fricabat, consul factus est. Autor Gellius lib. 15. cap. 4.

Euripides ex matre olerum uenditrice euasit poëta celebratissimus.

Primislaus rex Bohemorũ ab ineunte ætatę bubulcus erat, & armentarius.

Hyperbolus

Hyperbolus Chremidis filius (qui prius lucernas factitabat) Athenis tandem princeps factus est.

Darius, Histaspis filius, Cyri primùm extitit Pharetrophorus. & lictorio functus est munere, rex Persarum factus.

Macedonum rex **Archelaus** natus est Simiche matre serua.

Perseus quem Paulus Aemilius attriuit, fuit Argiuus genere, ignobili prognatus patre.

Eumenes inopem habuit parentem.

Antigonus Philippi artificio se confouebat.

Latrocinia exercuit **Polypercon.**

Phocion patrem habuit, qui coclearia conficeret.

Demetrius Phalereus seruiuit apud Demetriū, & Conona.

Sicyoniorum tyrannus **Cleon** pyraticam prius exercuerat.

Mandro fuit quispiam, qui ex nauiculario factus est Imperator. Hinc adagium, Fuit & Mandroni ficulna nauis. Adagium.

Bonosus Imperator, filius fuit pædagogi literarij, Autore Flauio Vopisco.

Probus patrem habuit agrestem, & olitorem.

Aelio Pertinaci origo gentis fuit sordida.

Aurelius patrem habuit mediocrem, & colonum.

Galerius pastor fuit armentorū, habuitq; parentes agrarios.

Adramitenum Andriscum in Fullonia natum fortuna ad opes & dignitates euexit.

Iustinus, qui ante Iustinianum imperauit, fuit armentarius, & sues egit.

Basilius Macedo captiuus inter uenales Constantinopolim ductus, factus est Imperator.

Artaxerxes humili apud Persas loco natus, imperiū à Parthis ad suos transtulit, & Artabanum triplici prælio cum tota deleuit familia.

Romulum & Remum infantes aluit lupa, quos conditores habuit Roma.

Viriatus Lusitanus in Hispania è pastore uenator, è uenatore latro, ex latrone dux postremò factus, uniuersam occupauit Lusitaniam.

Cicero homo nouus Arpinas (ut improperabat inimicus) præter dignitatem consularem eò diuitiarum peruenit, ut habitaret domum, quæ fuerat M. Crassi Romanorum ditissimi.

Incunabula **Tulli Hostilij** agreste cepit tugurium. Eiusdem adolescentia in pascendis pecoribus fuit occupata, ualidior

ætas Romanum rexit imperium.

Tarquinius Priscus natus est patre Demaratho, etiã exule.

Tullius Seruius, uerna, ancillæ filius, Romanis principatus est.

M. Perpenna (qui peregrinus Romam uenerat) consulatu potitus est.

Cornelium Syllam ex Nicopolis meretriculæ sinu absumptum sustollens fortuna, super Cimbricos Marij triumphos, septemq; consulatus, imperiis dictaturisq; affecit.

Lycastis & **Parrhasius** à Philonomia matre expositi, & à Tilipho pastore nutriti, Arcadiæ regno tandem præfuerunt.

Sixtus primus, pastorali ortus tugurio, ad summum Pontificatum conscendit.

Anselmus ex monacho abbas, ex abbate Cantuariensis episcopus factus est.

Sadragesillus, Dagoberti pædagogus, è ludimagistro dux Aquitaniæ.

QVI EX PROSPERA FORTVNA ad humilem & miseram redacti sunt.

Dionysius iunior Syracusis (ubi tyrannidem exercuerat) pulsus, exulauit Corinthi, ibiq; ludi magistrum egit, teste Cicerone.

Pazaites, rex Turcarum, Tamburlano uictori equum inscensuro subinclinauit humeros, & scabelli usum præbuit, ut etiã **Valerianus** Imperator, Sapori regi Persarum.

Bellisarius Romanis præfectus copiis quum Vandalos deleuisset, de Parthis triumphasset, urbem non semel à Barbaris liberasset, post multas uictorias Iustiniano mandante exoculatus uictum in uia publica à transeuntibus emendicauit.

Casſius qui bis triumphauerat, ter consulatu fuerat potitus, supplicio capitali clausit uitam.

Cn. Carbo post tres cõsulatus uẽtrẽ purgans interfectus est.

C. Cotta ante diem futuri sibi triumphi expirauit.

Caninius quo die factus est consul, in fata concesſit.

M. Claudius Marcellus, qui Annibalem superauerat, Syracusas expugnauerat, tandem apud Venusiam interfectus est.

Ne **Paulus** Aemylius duobus triumphis, priore de Liguribus, posteriore de Perseo supra modum insolesceret, ei filiorum mortem immisit fortuna.

Suadocopus, rex Morauiæ & Bohemiæ, ab Arnulpho imperatore superatus, mutata ueste consenuit in deserta nemorum solitudine cum tribus anachoretis.

Christophorus Papa, summo pontificatu detrusus monasticam egit uitam.

Celestinus v. **Ioannes** I. **Ioannes** XIIII. in carcere perierunt.

Benedictus v. **Benedictus** x. **Martinus** Tudertinus, **Ioannes** XII. suo pontificatu detrusi, omnes consenuerunt in exilio.

Polycrates, Samiorum tyrannus post multos ridentis fortunæ zephyros, ab Orœte, Cyri præfecto, superatus & suspendio affectus est.

Xerxes, qui Aegyptum subegerat, à Themistocle uictus, ab Artabano interfectus est.

Artabanus, ab Artaxerxe occisus.

Mithridates, rex Ponti, qui annis quinquaginta Romanos uariis cladibus affecerat, Asiam occupauerat, Q. Oppium Proconsulem, & Aquileium legatum, in uincula conieecrat, à Lucullo primùm, deinde à Pompeio superatus, mortem sibi intulit.

Pompeius, expugnato Domitio, Iarba triumphato, Sertorio in Hispania sublato, Pyratis subactis, & Tygrane rege Armeniæ, debellatis item Iberis, Albanis & Iudæis cum Aristobolo rege, & Mithridate ad hauriendum uenenum coacto, ad extremum post tot illustres uictorias à Cesare uictus in Thessalia, iussu Ptolemęi, ad quē in extrema rerum desperatione confugerat, interfectus est.

Cæsar, uictor Pompeij, quum de Gallis, Alexandrinis, Ponticis, Africanis, & Hispanis triũphasset, & maximam orbis terrarum partem subegisset, coniuratione C. Caßij & Decij Bruti XXIII. uulneribus in senatu confossus est.

Legitimus **Persei** Macedoniæ regis filius artē ferrariam exercuit, ad tolerandam paupertatem. testis Ammianus Marcellinus.

Iunior **Marius**, post trucidatos in urbe Syllanos, uictus apud Præneste, Pontio Telesino fugæ comite iugulandum se præbuit.

Senior uerò **Marius**, qui septies consul fuerat, de Iugurtha triumphauerat, Cimbros & Theutones subegerat, Apuleium & Glauciam seditiosos interemerat, uictus à Sylla aliquandiu delituit in Minturnensium paludibus. Ouid. lib. 4. de Ponto: Ille Iugurthino clarus, Cimbroq; triumpho Quo uictrix toties consule Roma fuit, In cœno Marius iacuit, cannaq; palustri, Pertulit

& tanto multa pudenda uiro.

Tarquinius Superbus regno pulsus est. Horat. libro 1. Serm. Vnde superbus Tarquinius regno pulsus fuit.

ILLIBERALES, AVARI, & Fœneratores.

PYgmalion, rex Tyri, Sichæum sororis suæ Didonis maritum interfecit, ut eius auro potiretur. Verg. lib. 1. Aeneid. Ille Sichæum Impius ante aras, atq; auri cæcus amore Clàm ferrò incautum superat, securus amorum Germanæ.

Achilles, ductus auaritia, cadauer Hectoris Priamo exposuit uenale. Verg. lib. 1. Aeneid. Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.

Polymnestor, rex Thraciæ, Polydorum Priami & Hecubæ filium fidei suæ tempore belli Troiani commissum interfecit, ut eius auro potiretur. Verg. lib. 3. Aen. Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro Vi potitur.

Vnidij auaritiam describit Horat. lib. 1. Serm. dicens: Vnidius quidam (non longa est fabula) diues Vt metiretur nummos; ita sordidus ut se Non unquam melius seruo uestiret, adusq; Supremum tempus, ne se penuria uictus Opprimeret, metuebat, ad hũc liberta securi Diuisit medium, fortissima Tyndaridarum.

Idem arguit **Fusidium** fœneratorẽ his uerbis: Fusidius uappæ famam timet ac nebulonis, Diues agris, diues positis in fœnore nummis. Quinas hic capiti mercedes exiget, atq; Quantò perditior quisq; est, tantò acrius urget.

Eodem modo Martialis notat auaritiæ **Saleranum** quendam, qui fingebat se tristari de morte uxoris, quum tamen lætaretur plurimum, ut solus potiretur bonis.

Stroza pater eandem inurit notam cuidam **Scauro**, ubi ait: Scaurus habet uillas, urbana palatia, nummos, Pinguiaq; innumeris prædia bobus arat. Huic tamen assiduè maior succrescit habendi Nunquàm diuitiis exatiata fames. Ditior est igitur patrio contentus agello, Qui uiuit nullo fœnore Fabricius.

Cato Vticensis insimulatus est auaritiæ à Cæsare, quum Martiam coniugem Hortensio amico roganti concessisset, eamque postea Hortensij recepisset hæredem. Dimisit, inquit, ut locupletem reciperet.

Demosthenes habitus est auarus, quòd pecuniam à rege Persarum acciperet, ab Harpalo corruptus, ut ageret contra Philippum.

Aulus Posthumius Albinius missus ad inferendum Iugurthæ bellum pecunia corruptus destitit.

Simon fuit auarus, qui à Petro spiritus sancti gratiam mercari uolebat. Vnde Simoniæ inditum nomen.

Achæus, rex fuit Lydorum, qui quum noua tributa à subditis uellet extorquere, ob auaritiam populari factione suspensus est elatis pedibus, & demerso in Pactolum capite. Ouid. in Ibin: Morte uel intereas capiti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua.

Didius Iulianus imperator porcellum atque lepusculum ad se muneri missum in triduanas partiebatur cœnas: Prandebatq; interim paucis oleribus & herbulis contentus.

Aelius Pertinax imperator, dimidiatas lactucas aut carduos conuiuiis solebat apponere. Et si quid interdum uellet amicis mittere, binas tantùm offulas aut paucula mittebat poma. Aut siquando lautius uellet facere, dabat lumbos gallinaceos.

Martinus Pont. Max. clanculum cæreos in templis solebat extinguere, gratia nocturni luminis. Idem ut oleo parceret, instituit crudos pisces dari domesticis à dispensatore.

Pontanus scribit **Angeloctum** sacerdotem Cardinalē particulam hordei singulis ab equis clàm è præsepibus surripere consuesse, donec à magistro stabuli pro fure deprehensus in tenebris uapulauit.

Quo tempore Annibal opprimebat Campanos bello, **Valerius Bestius** Ruscium, Imbrici soceri sui filium, quem acceperat seruandum, auaritia stimulante morti dedit, ut eius auro potiretur. Autor Plutarchus.

Arimaspi, populi Thraciæ, asiduum gerunt bellum cum Gryphis auri cupiditate.

Patroclum quendam taxauit Aristophanes, quòd in summa rerum opulentia sordidè & immundè uiueret, ne faceret sumptū.

Non satis fuerunt **Crasso** numerosæ illæ (quarum iam meminimus) diuitiæ, nisi & aurum Parthorum esuriret.

Gellius ait **Cornelium Ruffinum,** manu quidem strenuum & bellatorem bonum fuisse, sed furacem & acri auaritia.

Casius Seuerus, Labieni amicisimus, supra omnes imperatores auaritia insignis habitus est.

Ochus, rex Persarum auaritiæ nota adeò laborauit, ut urbem nunquàm iniret, ne mulieribus congiarium impertiretur. Nam Cyrus lege sanxerat, ut ubi primùm Persarum rex ingrederetur,

mulieres quotquot adessent, singulos auri nummos ab ipso rege acciperent.

Semiramis, in monumento, quo post mortem erat recondenda, hæc insculpi iussit: Quicunque regum post me futurorum pecunia indiguerit, recluso conditorio sumat inde quicquid uisum fuerit. Id quum perlegisset **Darius** auri cupiditate sepulcrum iussit recludi, in quo tamen pecuniam inuenit nullam, sed hoc tantum literis sculptum: Nisi malus fores, & auarus, mortuorum loculos non moueres. Autor Herod.

Condalus domesticus Mausoli, regis Cariæ, tanta laborauit auaritiæ nota, ut si qua arbor in uias procumberet, fructus ipse decerperet, & exponeret uenales. Eidem regionem peragranti si quis ouem aut uitulum attulisset, danti imperabat ut domum referret, & nutriret. Longo demum post tempore ipsum repetebat, & si quid inde foret natum emolumenti.

Eutropius scribit **Flauium** Vespasianum auidissimum fuisse pecuniæ.

Iustinianus iunior tanta fuit cupiditate, ut ciuibus & senatoribus aurum & argentum extorqueret, quod capsis ferreis ad hunc usum factis includebat.

Cæsar in Hispania à proconsule & à sociis pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni. Et Lusitanorum quædam oppida, quanquam nec imperata detrectarent, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hostiliter. Templa deûm donis referta expilauit. Vrbes diruit sæpius ob prædam quàm ob delictum. In primo consulatu MMM. pondo auri furatus est è Capitolio. Societates & regna pretio dedit. Sex millia talentorum suo & Pompeij nomine Ptolemæo abstulit.

Tiberius Cæsar fuit adeò parcus, & tenax pecuniæ, ut comites expeditionum & peregrinationum cibariis tantùm iuuerit, non salario.

Caligula, sororũ ornamenta, & supellectilẽ, & seruos magno pretio uendidit. Vectigalia noua & inaudita exercuit, nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. Pro edulis (quæ tota urbe uenibant) certum statumq; exigebat.

Nero tabernulas effringebat, & expilabat: Exhaustus pecunia animum calumniis & rapinis intendebat. Matronam purpura cultam, ueste & bonis omnibus exuit. Templis compluribus dona detraxit. Simulacra ex auro uel argento fabricata conflauit.

Sergius Galba, ciuitates Hispaniarum & Galliarum quæ

constantiùs fecerant deditionem, grauioribus tributis puniuit. Iouis coronam auream librarum XV. conflauit. Milites aquilam & signa flagitantes decimauit. Germanorum cohortem, à Cęsaribus ad custodiam corporis institutam, dissoluit, & sine ullo commodo remisit in patriam. Apposita lautiore cœna ingemuit, quasi sumptum ægrè ferens. Ordinario dispensatori breuiarium rationum offerenti, nihil præter paropsidem leguminis pro sedulitate ac diligentia porrexit.

Fuerunt in **Flauio** Vespasiano, de quo iam diximus, auaritiæ argumenta: Nam omissa sub Galba uectigalia reuocauit. Noua etiam & grauia addidit, & auxit tributa prouinciis, nonnullis etiam duplicauit. Auiditate lucri negotiationes, uel priuato homini pudendas, palàm exercuit. Candidatis honores, reis absolutiones uēditauit. Procuratorum rapacissimos ad ampliora officia promouebat ex industria, quò locupletiores mox condemnaret. Quibus propterea dicebatur uti pro spongiis, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Hæc Suetonius: Nec eum puduit uectigalia ex urina colligere.

Domitianus operum & munerum impensis exhaustus, nihil pensi habuit bona uirorum prędari & mortuorum. Si qualecunq; factum aut dictū aduersus maiestatem principis alicui obiectum esset, confiscabatur eius hæreditas. Stipendia ab his exigebat, qui Iudaïcam uiuerent uitam.

Eryphile, desyderio habendi monilis aurei, quod ferebat Adrastus rex Argiuorum, Amphiaraum maritum suum prodidit, qui se occuluerat, ne Thebas ad bellum raperetur, quòd ex uaticinio præuideret ibidem se periturum.

Alcmæon, Megaclis filius, quum legatos Crœsi Lydorum regis Delphos ad oraculum itantes humanissimè frequenter accepisset, Crœsus ut responderet tantæ humanitati, & beneficium reponeret, eum donauit tanto auro, quantum ille corpore suo ferre posset. Tum Alcmæon talarem tunicam laxosq; cothurnus induit, quos ærarium ingressus impleuit pecunia. Quinetiam os refersit, & ramenta quædam alligauit suis capillis, adeò ut oneri succumberet. Homine conspecto, Crœsus irrupit in cachinnum, cumq; tanto instructum munere dimisit. Autor Herodotus.

Euclio, apud Plautum nomen est auari, qui quum haberet ollam pecunia refertam, & abditam terra, domo non audebat egredi, ne quis suffuraretur. Omnes qui ad eum itabant, habebat suspectos furti.

Claud

Claudianus, auaritiam Ruffini his incesſit uerbis: Plenus ſæuitiæ, lucriq; cupidine feruens. Non Tarteſsiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas pretioſa Tagi, non ſtagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauſerit Hermum Ardebit maiore ſiti.

Apollonius Tyanæus arguebat **Platonem** auaritiæ quòd pecuniæ cauſa ſecutus eſſet Dionyſium in Siciliam.

Huius ſceleris ſuſpectum ſe ſuis uerbis fecit **Simonides** poëta, quòd rogatus à quodam, ut Encomium in eius ſcriberet laudem, gratiam loco muneris accepturus, reſponderit, duas ſe habere arcas, unam gratiarum, alteram argenti. Hanc quum aperiret, communem plenamq; reperire, illam uerò inanem & uacuam.

Quum Brennus, Senonum dux, Epheſum obſideret, **Demonica** mulier auiditate monilium, quibus ille ornatiſsimus enitebat, urbem ipſam prodidit. Brennus uerò urbem ingreſſus, tanto auro fœminam onerauit, ut dedita opera oppreſſerit uiuam, muliebrem illam pertæſus auaritiam. Eandem ob cauſam **Tarpeia** uirgo Romana capitolium Sabinorum regi Tatio prodidit.

Volaterranus ait **Leonardum** Aretinum auaritiæ maculam contraxiſſe.

Philippus Auguſtus Gallorum rex, decimas imperauit, reclamantibus Innocentio quarto & uniuerſo Galliarum clero. At hoc uitium nunc adeò frequens eſt, ut nemine iam obmurmurante tranſiuerit propemodum in legem.

Q. Caſsius, in Hiſpania Syllium & Calphurnium occidendi ſui gratia cum pugionibus deprehenſos, quinquagies ſeſtertiûm ab illo, ab hoc ſexagies pactus dimiſit.

L. Septimuleius, C. Gracchi (qui prius erat familiaris) caput abſcidit, & per urbem pilo fixum ferre ſuſtinuit, quia Opimius conſul auro id ſe repenſurum edixerat.

Alphium Horatius fœneratorem uocat, ubi ait, Hæc ubi locutus fœnerator Alphius, Iamiam futurus ruſticus Omnem redegit idibus pecuniam.

Menippum philoſophum genere Phœnicem, aiunt fœneratorem extitiſſe.

Carictes nomen eſt fœneratoris apud Plutarchum in Phocione.

Iulius Capitolinus ſcribit Antoninum Pium imperatorem fœnus trientarium, hoc eſt minimis uſuris, exercuiſſe, ut patrimonio ſuo plurimos adiuuaret.

Temeſeus fœnerator fuit quiſpiam, quem Eutimus Locrenſis athle

sis athleta coëgit reddere, quicquid illicito usuræ quæstu sibi comparauerat.

Atislus nomen est fœneratoris apud Saxonē Grammaticum.

LIBERALES, ET MVNIFICI.

DIdo Troianis in Africam appulsis misit uiginti tauros, suesq; totidem, totidem agnos cum matribus, si fides est Verg. lib.1. scribenti, Nec minus interea sociis ad littora mittit Viginti tauros, magnorum horrentia centum Terga suum, pingues centum cum matribus agnos,&c. Eosdem quoque excepit epulo & conuiuio, cuius apparatum idem poëta describit his uerbis: Dant manibus famuli lymphas, Cereremq; canistris Expediunt, tonsisq; ferunt mantilia uillis. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo Cura penum struere, & flammis adolere penates, &c.

Idem Vergil. lib.4. Aeneid. scribit **Iarbam** Getulorum regem centum Ioui delubra & aras totidem posuisse, ignemq; uigilem & perpetuum sacrauisse.

Cyprianus Afer facultates suas omnes pauperib⁹ impartiuit.

Cimon Atheniensis hostiles exuuias ciuibus suis contulit. Parabat quotidie domi conuiuium, quò pauperes turmatim conueniebant. Famulis iubebat, ut si quē paupertate laborātem animaduerterent, cū collata furtim pecunia adiuuarent. Agrorū suorum & prędiorū sepes auferri iussit, ut omnes fructib⁹ impunè uescerētur. Hanc eius liberalitatē cōmendant Plut.& Lactātius de uero cultu.

Sedente in pontificatu **Bonifacio** IX. Ludouicus rex Pannoniæ, Caroli regis filius, Romam ad annum iubileum profectus, quatuor aureorum millia aræ Petri obtulit.

Germanus, præsul Antisiodorensis, uas argenteum à Placidia Valentiniani matre susceptum pauperibus dono dedit.

Lucina uirgo Romana Christianos suis iuuabat sumptibus, & affectos martyrio in agro suo sepeliebat.

Mecœnas eques Ethrusco de sanguine regum omnes eruditos sui seculi amauit plurimum, multisq; iuuit muneribus.

Paula Busa fœmina exercituum populi Romani ex fuga cladis Cannensis frumento iuuit & uiatico. Liuius.

Pudentiana, & **Praxedes** uirgunculæ, pauperes Christianos suis nutriebant sumptibus.

Valdo (à quo pauperes quidam Lugdunei Valdenses appellati sunt) uniuersum patrimonium pauperibus erogauit, dictitans omnia inter Christianos communia esse oportere.

Abdias

Abdias centum prophetas in spelunca metu Iezabelis uxoris Achab delitescentes, occultè pauit.

Apollonius confessor mendicis morbo laborantibus operam & pastum suppeditabat.

Andoënus episcopus, qui floruit regnante apud Francos Lothario, cœnobium patrimonio suo erexit.

Anastasius IIII. pontifex Max. pauperes pauit sua pecunia, quum uniuersam propè Europam publica torqueret fames.

Alexander V. pontifex tanta erat munificentia, ut prædicaret per iocum se diuitem Episcopum fuisse, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem.

Alphonsus X. rex Hispaniæ in nuptiis filij sui & Blanchæ diui Ludouici filiæ congiarium populo dedit, & pauperes uestimentis uiritim ornauit, Imperatorem Constatinopolitanum à Soldano captum ingenti redemit pecunia.

Alfredus rex Anglorum permulta construxit cœnobia.

Batildis, seu Clotildis, Frãcorũ regina, duo cœnobia construxit.

Theodericus filius Clodouei ædẽ sancti Modesti Atrebatẽsis.

Tiberius Secundus, qui ante Mauricium Cappadocem imperauit, Narsetis thesauros in puteo repertos egẽtibus impartiuit.

Clotarius rex Francorum condidit templum Sancti Medardi Suessionense.

Cunto, Anglorum rex, cœnobia quatuor erexit. Tria ordinis sancti Benedicti: Quartum in honorem diui Eduardi regis.

Dagobertus rex Francorum fecit cœnobium beati Dionysij in Francia.

Etgarus rex Angliæ singula erexit monasteria singulis quibus regnauit annis.

Eligius, Nouionensis episcopus, quum antè aurifex esset, quicquid ea arte consequebatur lucri, dabat pauperibus.

Epiphanius præsul Salaminiæ episcopatus sui fructum dabat mendicis.

Egidius Atheniensis spoliauit se ueste, ut repertum in uia pauperem operiret.

Paula, Romana mulier, marito mortuo, suas facultates indigentibus erogauit.

Plato martyr qui passus est imperante Maximiano, paternam hæreditatem concessit pauperibus.

Philippus Augustus cœnobium apud Syluanectum excitauit, & ciuitatem Andegauensem dirutam restituit.

Petrus Vrſeolus dux Venetorum templum diui Marci incendio abſumptum reſtituit, & pauperum Xenodochium extruxit.

Theolinda, Longobardorum regina, multas ſacras ædes erexit, multas ruinæ iam proximas reparauit.

Robertus, Hugonis Capeti filius, Francorum rex, plurima religioſa loca excitauit. apud Aureliam cœnobium ſancti Anniani, in ſylua Aquiliana S. Medardi, & ſancti Leodegarij, in Viteraco caſtro, S. Regalis, in ciuitate Syluanectenſi, apud Auguſtudunum ſancti Caſsi.

Vuenceslaus, rex Bohemorum, regni ſui pauperes egregia fouebat munificentia.

Otho tertius imperator diuendito patrimonio, Germaniam multis ornauit cœnobiis.

Ludouicus Craſſus, Francorum rex, fecit cœnobium S. Victoris in ſuburbiis Lutetiæ.

Innocentius tertius Xenodochium S. Spiritus fecit in Saxia. Altare S. Petri Romæ exornauit. Sixti templum reſtituit. Turrim maximam erexit.

Nicolaus epiſcopus Pataræ ſua pecunia iuuit paupertatem cuiuſdam hominis, qui rerũ penuria decreuerat formoſas quas habebat filias proſtituere in lupanari, ut quæſtum facerent ſuo corpore, & uictum ſibi compararent libidine.

Conſtantinus Monomachus Impe. templum inſtituit, in quo grauati ſenio, & ad laborem inutiles, fouerentur.

Lupus, Senonenſis archiepiſcopus, tanta erat in pauperes munificentia, ut nullum ſibi relinqueret theſaurum, ſed totum ſe hauriret.

Auguſtus opera publica multa Romæ extruxit, ut forum cum æde Martis, templum Apollinis in palatio, ædem tonantis Iouis in Capitolio. Principes ſæpe hortatus eſt, ut monumentis uel nouis, uel refectis urbem adornarent. Spatium urbis diuiſit in uicos & regiones. Aduerſus incendia excubias nocturnas commentus eſt. Ad coërcendas inundationes alueum Tyberis laxauit. Aedes ſacras uetuſtate collapſas, aut incendio abſumptas refecit, & donis ornauit. In cellam Capitolini Iouis XVI. millia pondo auri, gemmasq; & margaritas quingenties ſeſtertiûm una donatione cõtulit. Tot deniq; ædificia uel erexit, uel diruta reparauit, ut gloriaretur, urbem marmoream ſe reliquiſſe, quam lateritiam inueniſſet.

Darius, Hyſtaſpis filius, inſulam Samon & omnes ex ea prouentus

uentus Sylosonti dedit, ob acceptam ab eo uestem quandam magni pretij.

Proculeius fratres suos Scipionem & Murenam impendiis bellorum ciuilium attritos,& spoliatos,partito iuuit patrimonio. Vnde Horat.libro 2.Car. Viuet extento Proculeius æuo Notus in fratres animi paterni: illum aget penna metuente solui Fama superstes.

M. Scauri magnificentiam iam docuimus in capite de sumptuosis ædificiis.

Flauius Vespasianus fecit templum Pacis foro propinquum. Item amphitheatrum in media urbe. Expleuit censum senatorium. Consulares inopes quingentis sesterciis annuis sustentauit. Plurimas per totum orbem ciuitates terræmotu aut incendio afflictas in melius restituit. Primus è fisco Græcis Latinisq; Rhetoribus annua centena constituit. Præstantes poëtas & artifices coëmit. Colossi refectorem magna mercede donauit. Cuidam sumptũ increpanti respondit, Sineret se plebeculam pascere pane. Dedit Apollinari tragœdo c c c c. sestertia. Tarpeio Diodoroq; citharœdis ducenta. Apophoreta dabat uiris in Saturnalibus, & fœminis calendis Martiis.

Plinius orator, Historici nepos, Quintiliano rhetori dedit abundè pecuniæ, qua nubilem dotaret filiam. Quod ad ipsum scribens edocet his uerbis: Et tanquàm parens alter puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummûm.

Alexander Taxilæ regi mille talenta cõtulit, uasa item conuiuialia ex auro & argento plurima. Item uestes Persicas,& equos x x x. suis insignibus ornatos.

Idem **Porum** hostem ægrum curauit,& in amicorum numerum recepit, & ampliore donauit regno, quàm prius tenuisset. Bis Persarum ciuitatem ingressus, toties mulieribus erogauit nummos, prægnantibusq; munus duplicari iussit.

Solebat **Africanus** Scipio non prius è foro discedere, quàm unum aliquem ex his, quibus congrederetur, beneuolum sibi & amicum efficeret. Et quamuis eius potestate uicta fuisset Carthago, moriens tamen argenti libras x x x I I I. auri duas duntaxat reliquit, tanta in omnes extiterat munificentia.

Nerua imperator ad sustentandam ciuium uitam decies & quinquagies centena millia nummûm erogauit, & quosdam senatorij ordinis delegit, qui agros emerent, eosq; egenis partirentur. Vnde inops pecuniæ factus, uestes, uasa,& uniuersam supel-

lectilem

lectilem auctioni subiecit, agrosque & domos uendidit. Autor Dion Casſius. Quicquid antea pœnæ nomine tributis acceſſerat, indulſit. Afflictas ciuitates releuauit. Puellas,& pueros natos parentibus egeſtuoſis ſumptu publico per ſingulas urbes Italiæ foueri iuſsit.teſtis Aurelius Victor.

Adrianus nulli iniuſtè pecunias abſtulit. Multa publicè & priuatim multis elargitus eſt.

Fuit in **Tito** Veſpaſiano liberalitas adeò magnifica, ut die quadam ueſperi recordatus nihil ſe cuiquam præſtitiſſe, dixerit, Amici perdidimus diem. Monentibus domeſticis quòd plura pollicer etur, quàm præſtare poſſet, reſpondit, Non oportere quenquam à ſermone principis triſtē diſcedere. Non ſolùm nihil negauit petentibus, at etiam hortatus eſt ultrò, ut quæ uellent, peterent. Plebem quandoq; admittebat in thermas, quibus lauabatur. Ciuitates incendio Veſeui in Campania dirutas reparauit. Afflictis morbo nullam non adhibuit opem & medelam, inquiſito omni ſacrificiorum remediorumq; genere.

Iulianus Imper.aras multo uictimarum ſanguine profundebat, & tauros quandoq; immolabat centenos, & innumeros uarij pecoris greges.

Gallienus Imp.Valeriani filius, nihil unquàm cuiquam petenti denegauit.

Alexius Comnenus orphanotropheion erexit,in quo puellas & pueros parentibus orbatos ſua pecunia refouebat. Fecit & Muſæum, in quo alios iubebat erudiri, pecunia ex regio uectigali data.

Antoninus Pius(qui ſucceſsit Adriano) magnam ſui theſauri partem amicis & militibus impartiuit, Eutropio teſte.

Traianus urbes trans Rhenū in Germania reparauit. Nihil iniuſtum ad augendum fiſcum egit.Publicè & priuatè omnes ſibi familiares muneribus cumulabat & honoribus. Multas immunitates ciuitatibus tribuit.

Theodoricus, qui mortuo Odoacre Serulo Imper. totius Italiæ adeptus eſt ditionem,Romanis ſingulis annis dedit uiginti millia modiorum tritici. Autor Paul.Diaconus.

Caligula Imper.abſoluit templum Auguſti,& theatrū Pompeij. Inchoauit aquæductum & amphitheatrum Syracuſis. Collapſa uetuſtate mœnia & deorum ædes refecit.

Caligulæ ſucceſſor, **Cæſar Claudius,** perfecit aquæductum ab ipſo Caligula inceptum. Riuum Anienis lapideo opere in

urbem perduxit, diuisitq; in plurimos lacus. Per tria passuum milia montem effodit, & excidit, ad emittendum Fucinum lacum: quod opus ægrè absoluit post undecim annos, quamuis triginta hominum millia sine intermisione operantia adhibuisset. Congiaria populo sæpisime dedit.

Domitianus congiarium populo nummorum c c c. ter dedit. & inter spectacula muneris largisimū epulum. Septimontiali sacrorum die senatui & equitibus panaria & sportellas cum obsonio distribuit. Sparsit & dona misilia in populum. Multa opera incendio absumpta restituit, ut Capitolium. Excitauit ædem in Capitolio custodi Ioui, & forum.

Marcus Aurelius, uocatus à matre ad diuidendum cum sorore patrimonium, uniuersum sorori concesit.

Agesilaus delata ad se Agidis bona, inter cognatos inopia pressos diuisit.

Probus Augustus in plurimis uictoriis nihil præter tela & arma sibi retinuit. Cætera militibus concesit liberè.

Aurelianus tunicas uiritim per populum dedit. Item frumentum, & oleum, cum uino.

M. Antonius Triumuiri filius munerum magnitudine Philotam quendam adeò terruit, ut ille capere reformidaret.

Pomponius Atticus fugientem è patria Ciceronem sestertiis c c x l. millibus donauit. Cedenti Italia Bruto sestertia centum millia muneri misit. Tam multa in P. Volumnium contulit, ut plura proficisci à parente nō potuerint. Idem publicam Atheniensium inopiam suis opibus subleuauit.

Tanta fuit **L. Luculli** in omnes, eruditos præcipuè, liberalitas & beniuolentia, ut domus eius Græcorum Romam uenientium portus diceretur.

Alfonsus rex populorum aut regum oratoribus publico aut priuato nomine ad se uenientibus ædes iubebat exornari. Et gratuitas epularum delitias ministrari, nec unquàm abire permittebat indonatos.

Alexander Magnus cuidam Perillo quinquaginta talenta numerari iusit, ad dotem pauperculæ filiæ, quum illa decem non amplius talenta postularet.

Vrsus Comes Nolanus, singulis annis, quibus Nolæ præfuit, auri & argenti uim non paruam contulit ad dotem pauperculaurm uirginum.

Vide liberalitatem multorum in eruditos, in historia de pretio literarum.

literarum. Suppetunt mihi alia de liberalibus, & munificis uiris, infinita penè exempla, quæ ex industria missa facio: quòd non ignorem, ex nimia quandoque abundantia fastidium prouenire: quodq; (ut inquit Horatius) Omne superuacuum pleno de pectore manat. Qui alia id genus desiderabit exempla, uideat Val. Sabellicum, & Fulgosium.

PRODIGI.

Catullus **Formianum** quendam incefsit ut decoctorem, & ære alieno oppressum, ubi ait: Ista turpiculo puella naso Decoctoris amica Formiani.

M. Tigellius Hermogenes fuit adeò prodigus, ut tibicines, histriones, Parasiti, gnathones, mimi, epulones, balatrones, mendici, unguentarij, caupones, reliquiq; otiosæ, & perditæ uitæ homines, mortem eius multis lacrymis defleuerint. Horat. lib. 1. Ser. Ambubaiarum collegia, Pharmacopolæ, Mendici, mimi, balatrones, hoc genus omne Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli, Quippe benignus erat.

Filius **Aesopi** tragœdi tanta fuit prodigentia, ut uniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Horat. lib. 2. Serm. Filius Aesopi detractam ex aure Metellæ Scilicet ut decies solidum exsorberet, aceto Diluit insignem baccam.

Martialis libro 1. notat **Bassam** fœminam, quòd excrementa corporis aureo exciperet uase, ubi ait: Ventris onus misero (nec te pudet) excipis auro, Bassa, bibis uitro, carius ergo cacas.

Idem Martialis libro 9. **Cinnæ** cuiusdam luxum ita arguit: Nam tu dum metuis, ne quid post fata relinquas, Hausisti patrias luxuriosus opes.

Albidius fuit adolescens perditifsimæ uitæ, qui decocto uniuerso patrimonio, unas (quæ supererant) ædes rerum desperatione incendio dedit. Quod uidens Cato, Hic, inquit, proteruiam facit.

M. Liuius quum omnia per luxum dilapidasset, stultitiæ suæ per iocum illudebat dicens: Se nihil cuiquàm reliquisse, præter cælum & cœnum, itaque quum pecunia egeret, multa per scelus commisit.

T. Annium Milonem sestertia D C C. millia æris alieni debuisse, inter prodigia animi humani dicit Plinius lib. 36.

Rhemnius Palemon Grammaticus luxuriæ ita indulsit, ut sæpius in die lauaretur, nec sufficeret sumptibus, quãuis ex schola quadragena annua caperet, & non multò minus ex re familiari.

Plinius scribit felicem Arabiam nõ tantùm Cynnami, Casiæ, aliorumq; odorum annuo fœtu parere, quantum **Nero** princeps nouissimo pompæ suæ die concremauit. Idem sordidos uocabat, & parcos, quibus ratio impensarum constaret. Eos uerò lautos ac magnificos laudabat, qui abuterentur & perderent. Mirabatur auunculum Caium Caligulam, quòd ingentes à Tyberio relictas opes in breui spatio prodegisset. In Tyridatem regem Armeniæ octingenta nummûm millia diurna erogauit. Abeunti super sestertiûm millies contulit. Menecratem Citharœdum & Spiculum Mirmillonem triumphalium uirorum patrimoniis ædibusq; donauit. Cercopithecum pancrotem fœneratorem propè regio extulit funere. Nullam uestem bis induit. Quadragenis in punctum sestertiis aleam lusit. Piscatus est reti aurato, purpura & cocco funibus nexis. Nunquàm carrucis minus mille iter fecit. Mulos argenteis crepidabat soleis, & Canusina operiebat lana. Theatrum auro totum operuit in honorem ipsius Tyridatis. Idem cubicula uiatoria unionibus consternebat. Annis XIIII. quibus imperio præfuit, bis & uicies millies donationibus effudit: id est, quingenties & quinquagies centena millia aureorum.

Agomencelus, Alexandri magni præfectus, aureis clauis suffigebat crepidas.

Antonius Sopus in cõtumeliam naturæ, uilitatẽ auro fecit.

Poppæa Neronis uxor iumẽtis suis soleas ex auro induebat.

C. Caligula opes immensas à Tyberio congestas ac uicies septies millies sestertiûm intra annum absumpsit. Idem Liburnicarum nauium gemmatis puppibus utebatur, & diuersicoloribus uelis, in quibus thermas, porticus, & triclinia statuit magna laxitate; dispositis etiam pomiferis arbusculis.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius CCL. talenta scortis dari iussit. Autore Plutarcho.

Tantus fuit **Agrigentinorum** in omni re luxus, ut Plato diceret, eos ædificare, ac si uicturi perpetuò forent: ita demum conuiuari, uelut semper morituri. Vtebantur lecythis & xistris argenteis. Habebant & lecticas totas ex ebore.

Græci adeò sibi indulserunt, ut mistum unguento uinum (quod dicebatur Myrites) largius haurirent.

Batylli populi unguentis madent, autore Plinio, ut Cyprij, Cyzceni, Corinthij, & Parthi.

De **Luculli** prodigo luxu iam diximus in diuitibus.

Omnium fere luxum & prodigentiã nepotinis helluationibus superauit

superauit **Apicius**, de quo Mart. libro 5. Dederas Apici bis trecenties uentri, Sed adhuc supererat centies tibi laxũ. Hoc tu grauatus, ne sitim & famem ferres, Summa uenenũ potione duxisti. Quod sic interpretatur Budæus: Apici sexcenties sestertium, id est, quindecies centena aureorum coronatorum millia inexplebili illa ingluuie helluatus, quum posses adhuc C C L. millibus (quod centies laxum appellat) uitam lauto & eleganti uictu producere: tamen uenenum miser hausisti, ne patrimonio tanto superesses, quod iam iam te deserturum uidebatur.

Cleopatra ultima Aegypti regina cœnam parauit Antonio, in qua centies sestertiûm, id est C C L. millia aureorum uno ferculo secundæ mensæ consumpta sunt. Vnde Sidonius Cleopatricas dapes uocat.

Singuli **Vitellij** apparatus non minus quadringentis millibus constiterunt. In cœna eidem à fratre data duo millia lectissimorum piscium, septem auium apposita traduntur. Idem Vitellius in suo principatu ducentis sestertiis condidit patinam, cui faciendæ fornax in campis ædificata erat. Habuit autem in ea patina scarorum iecinora, Phasianorum & pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, murenarum lactes, à Carpathia usque fretoq; Hispaniæ petitarum. Autor Suetonius.

Licinius Crassus quum omnia decoxisset, occurrentium tamen cachinnis uocabatur diues, his uerbis: Qui in Parthos militauit, non fuit appellatus diues primus, sed hic.

Heliogabalus inuitatis ad prandium summis uiris, croco mensam sternebat, dicens se fœnum pro eorum dignitate exhibere. Idem triclinia, lectos, & porticus omni florum genere strauit, liliis, uiolis, hyacinthis, & narcissis, quos flores pedibus conculcabat. Naues pretiosis mercibus onustas mergi in portum iussit. Aureo utebatur uase ad corporis excrementa. Gemmas ab optimis sculptas artificibus in calceamẽtis ferebat, quæ nunquam iterabat. Pretiosas uestes sæpe conscidit. Minxit etiam in Myrrhinis & onychinis uasis. Omnibus meretricibus sine effectu libidinis multos quandoque dedit aureos nummos.

L. Neratius, homo egregiè improbus, autore Gellio, quum pro delectamento haberet, os hominis liberi manus suæ palma uerberare: seruum comitem habebat, crumenam plenam assium portitantem. Et quencunq; depalmauerat, numerari statim secundum duodecim tabulas X X V. asses eidem iubebat.

Callias fuit quidam, qui consectandis meretricibus uniuer-

suum dilapidauit patrimonium. Hinc per iocum dicebatur à scortis deplumatus.

Phocus, Phocionis filius quum paternas opes prodigo luxu dilapidasset, Atheniensibus usq; adeò factus est odiosus, ut occurrentes omnes diffamatorem sui generis illum nuncuparent.

Alphonsus rex Neapolitanorum quum multa per luxum prodegisset, conflatoq; ingenti ære alieno, iam non haberet, unde creditoribus satisfaceret, dolore & ira permotus plerosque suis spoliauit bonis.

Alexander Macedo Promachum bibacissimum hominem uictorem in uini certamine, aurea corona donauit.

Belflorius Siculus, homo priuatus, domum inchoauit tanto sumptu, ut fundamentis modicè adhuc ab humo extantibus, pecunia sit exhaustus, quam tamen multis annis improbo labore sibi comparauerat.

Iam diximus Cleopem Aegypti regem sumptu Pyramidis eò redactum inopiæ, ut coactus sit filiam exponere uenalem ad meretricium quæstum.

C. Curio tribunusplebis sexcenta æris alieni sestertia debuisse fertur. Autor Val. Max.

Galenus Imp. Valeriani filius gemmatas ferebat caligas, exemplo Caligulæ, qui inde traxit nomen.

Petrus presbyter Cardinalis sedēte in pōtificatu Sixto, duobus annis trecenta aureorū millia luxu prodegit, & uanitatibus.

Cæsar, Alexandri pontificis filius, quotidianis epulis ducentos aureos dicauit. Parasitis uestes duorum millium donauit. Exercitum octo millium hominum uiuente patre semper aluit.

Galeatius, filius Ioannis Galeatij primi Insubrium ducis, in filiæ nuptiis (quibus interfuit Petrarcha) ad centum millia nummûm erogasse fertur.

GVLOSI, EDACES, & uinolenti.

MArcus Apitius nepotū omniū fuit altissimus gurges, ut iam diximus. Is quum audiuisset grandes caricas nasci in Libya, nauigauit illuc: quod demum quum falsum deprehendisset, Libyam eiusq; habitatores diris imprecationibus deuouit. Hic omnium primus indicauit linguam phœnicopteri esse optimi saporis. De Apitio Martia. libro 2. Ipse quoque ad cœnam gaudebat Apitius ire, Quum cœnaret, erat tristior ille, domi. Hic & congiaria principum, & ingens Capitolij uectigal

comessat

comessationibus hausit.

Aristoxenus Cyrenæus adeò gulæ studiosus extitit, ut hortenses lactucas uespere mulso irrigaret, quò luxuriosius crescerent, & saporis essent delicatioris.

Sanctra nomen est gulosi, de quo Mart. lib. 7. scribit: Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra.

Vitellius epulas trifariam aut quadrifariam partiebatur. In ientacula, prandia, cœnas, & comessationes, solus omnibus sufficiens uomitandi consuetudine. Suetonius testis est, eum fuisse non profundæ modò, sed intempestiuæ, & adeò sordidæ gulæ, ut carnes holocaustorum non peractis sacrificiis ante aras absumeret. Sidonius: Mihi fœda Vitelli Intulit ingluuies uentrem.

Iam locuti sumus de luxu **Aesopi,** qui tragœdi fuit filius.

Aristippus Cyrenæus summum bonum locabat in uoluptate. Idem principes solebat comitari, ut parasitus, & amicus mensæ. Propterea Diogenes Canem regium eum appellabat.

Clodius Albinus tam profunda fuit uentris ingluuie, ut quingentas ficus, centū Campana persica, melones Ostienses decem, uuarum Labicanarum pondo uiginti, ficedulas C. ostrea XL. una deuoraret cœna.

Domitium Afrum Eusebius prodit cibi præter modum accepti superfluitate redundantem in cœna periisse.

Q. Hortensius orator studio gulæ primus omnium Romanorum Pauonem apposuit mensis.

Maximinus iunior bibebat uini amphoram, Carnis libras undecim comedebat.

Theodorus scribit **Milonem Crotoniatam** carnium minas XX. deglutisse, & panis totidem. Vini choas persiccasse tres. Idem in Olympia quadrimum solus absumpsit taurum, quem per stadium retento anhelitu portauerat suis humeris.

Astydamas Milesius à Persa Ariobarzane uocatus ad conuiuiū, solus deuorauit quicquid cōuiuiis omnibus fuerat pręparatū.

Cambles rex Lydorum eò uoracitatis euectus est, ut nocte quadam uxorem absumpserit.

Vedius Pollio seruos coniiciebat in piscinas, ut pisces ipsi humano cruore pasti delicatiores essent.

Abronis luxus & deliciæ trito uulgariq; adagio locum fecerunt.

Caligula maximam partem thesauri à Tyberio relicti cœnis & comessationibus cum lenonibus & scortis deuorauit.

Herculem & Vlyssem polyphagiæ & edacitatis nota famosos fuisse scribit Cælius.

Theagenes Athleta taurum uorabat solus.

Aglais tibicina Megaclis filia decem carnium minas, & quatuor panum chœnicas absumebat. Hauriebat & choam uini.

Thessalis inusta est uoracitatis nota, ut etiam **Pharsalis**. Mnesimachus apud Cælium: Pharsalorum uenit aliquis ut mensas uoret ipsas.

Philoxenum Eryxidis & **Gnathonem** Siculum inter gulæ proceres & cupediuoros posuit antiquitas, quòd conuiuiis adhibiti sese in paropsides emungerent, ut abstinentibus cæteris largius soli fruerentur. Aiunt & Philoxenum ipsum optasse sibi collum gruis, quò maiorem in bibendo perciperet uoluptatem. Hoc tamen nonnulli tribuunt **Melanthio**, ut apud Cælium Clearchus.

Philoxenus Dithyrambicus polypum edit duum cubitorum. Inter Polyphagos & edaces etiam numerantur **Pityreus** Phryx, **Cleonymus, Pisander, Charippus, Mithridates** rex Ponti, & **Erisichthon,** qui sua ipse membra corrosit.

Alcman poëta suis uerbis sese pamphagum nominauit.

Ferunt **Mithridatem** illis certa constituisse præmia, qui plures cibos uentri destinassent, aut maiore se ingurgitassent, uino, ut sui similes haberet. Idem omnes sui temporis mortales haustu uini longè excesit.

Heraclides Pyctes infiniti propè cibi, potusq; fuit capax. Nec parem reperit in bibendo. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, quosdam ad cœnam, quibus omnibus sine interstitio sufficiebat solus.

Pub. Gallonius homo fuit postremæ gulæ, in cupediis assiduè uersatus, unde à Lælio gurges dictus est. Hunc præconem fuisse scribit Horatius. Cuius mensam acipensere magno infamè notat Lucilius his uerbis: Lælius præclare, & rectè Sophos, illeq; uerè, O Publi Gurges Galloni, es homo miser inquit. Cœnasti in uita nunquàm bene, quum omnia in isto Consumis squilla, atq; acipensere cum decumano. Tertulianus Curij aleam, Apicij gulam, Gallonij sumptum, & Antonij ebrietatem incesit.

Heterognathus ob uoracitatem utraq; mandibula alternatim commandebat.

Phago fuit quispiam adeò gulosus, ut adhibitus mensæ Aureliani, aprũ integrum, centũ panes, ueruecẽ, & porcellum uno die

comed

comederit, biberitq; Orcam uini. Autor Flauius Vopiscus.

Erat **Galba** imp. cibi plurimi, quē hyberno tempore capiebat ante lucem. Inter cœnam uerò usq; eò abundāti, ut congestas per manus reliquias circunferri iuberet, spargiq; ad pedes stantibus.

Gnosippus hac uoracitatis infamia adeò laborauit, ut Athenienses liberis suis interdixerint, ne cum eo uescerentur.

Ferunt **Neronem** quandoq; à meridie ad mediā noctē usq; epulas protrahere consuesse ad inexplebilem uentris ingluuiem. Cœnitabat inter scortorum, ambubaiarumq; ministeria.

Andebuntus, rex Anglorum, conuiuio quodam tantū cibi deglutiuit, & uini, ut eo suffocatus repentè animam efflauerit.

Demetrius Phalereus ducenta quotannis talenta absumebat in luxu & compotationibus.

Heliogabalus nūquam minus centum sestertiis epulatus est.

Gathis regina Syriæ edicto cauit, ne quis piscem comederet, quin ipsa adesset.

Aristoteles philosophus ab initio opsophagus & decoctor fuit.

Hercules cum Leprea rege de gula contendit, uicitq; tauro toto paulatim deuorato.

Syri populi & Asiatici continuò erant in conuiuiis, balneis, & unguentis.

Prusias rex Bithyniæ popinas semper adamabat.

NVNC DE VINOLENTIS DICENDVM.

Elpenor uino largius hausto impos animi factus, scalarum lapsu exanimatus est. Ouid. lib. 14. Eurilochumq; simul, nimiiq; Elpenora uini.

Eurycion fuit quispiam cētaurus, ebrietatis infamia notatus. Ouid. lib. 2. de Arte: Occidit Eurycion stultè data uina bibendo.

Anacreon Teius poëta arguitur ut deditus uino, cui quum liberaliùs indulgeret, uuæ acino suffocatus dicitur. Ouid. lib. 3. de arte: Sit quoq; uinosi Teia musa senis.

Hilæus centaurus deditus fuit ebrietati. Hora. lib. 2. Car. Nec sæuos Lapithas & nimium mero Hilæum.

Cato minor (qui proauum habuit Catonem maiorem) quāuis omni uirtute esset cumulatissimus, interdum tamen cū amicis dabat operam compotationibus tota nocte ad auroram. Hor. lib. 3. Car. Narratur & prisci Catonis Sæpe mero caluisse uirtus. Hoc ebrietatis uitium præcipuè illi obiecit Cæsar duobus libris, quos uocauit Anticatones.

Homerum uinolentum fuisse arguit Hor.lib.1. Epist.dicens Laudibus arguitur uini, uinosus Homerus.

Ennius poëta nunquàm accingebat se scribendis carminibus, nisi multo madidus uino. Idem Horatius: Ennius ipse pater nunquàm nisi potus ad arma Prosiluit dicenda.

Diotimus Atheniensis infundibulo ori admoto incessanter uinum hauriebat.

Xenarchus Rhodius ex bibacitate Metretes cognominatus est.

Fescenniam Martialis lib.1. arguit ut uinolentam dicens: Ne grauis hesterno fragres Fescennia uino Pastillos Cosmi luxuriosa uoras.

Myrtale uinolenta mulier uino commiscebat folia lauri, ne uinum oleret. Mart.lib.5. Fœtere multo Myrtale solet uino; Sed fallat ut nos, folia deuorat lauri.

Idem lib.6.arguit **Panaretum** potorem, quòd solus amplissimam uini lagœnam exsiccasset.

Philostratus quum esset in balneis Sinuessanis, tantum uini potauit, ut ebrius factus, scalarum lapsu penè extinctus sit. Mart. lib.11. A Sinuessanis conuiua Philostratus undis Conductum repetens nocte iubente larem, Penè imitatus obit sæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit usque gradus.

Polyphemus cyclops hausto largius uino dum in somnum concidisset, ab Vlysse excæcatus est.

Laufellam Iuuenalis ut temulentam incesit.

Videns Androcides **Alexandrum** procliuem in pocula, intemperantiam eius his uerbis cohibebat, Vinũ potaturus rex memento te bibere terræ sanguinem. Nam sicut uenenum est homini cicuta, sic & uinum. Quibus præceptis si ille obtemperasset, amicos in temulentia non interemisset, ut fecit. Idem Alexander ex hac uinolentia biduum sæpe obdormiuit integrum. Hinc prouerbium natum, Alexandrum bibendo regem præcellis. Inter pocula amicos indignatione rapida ferro transuerberabat.

Archesilaus philosophus immodico uini haustu excessit.

Cleomenes, rex Spartanorum, quum Scytharum uinolentiam imitari cuperet, in insaniam redactus est. Solent autem **Scythæ & Thraces** liberius compotare usque ad certamen temulentiæ. Vnde Horatius: Natis in usum lætitiæ scyphis Pugnare Thracum est.

Nouellius Tricongius Mediolanensis meruit cognomen à trib

tribus uini congiis, quos uno impetu hauriebat ſpectante miraculi cauſa Tiberio principe. Autor Plinius lib.14.

L.Piſo maiorem noctis partem conuiuiis & temulentiæ impendebat. Biduo per potationem continuauit apud Tiberium principem.

Famam apud Græcos ex ebrietate meruit Alcibiades. Autor Plinius.

Cicero iunior, M.Tullij filius binos cõgios ſimul hauriebat.

Bibit Bonoſus, autore Flauio Vopiſco, quantum hominum nemo. De hoc Aurelianus dicebat: Non ut uiuat natus eſt, ſed ut bibat. Siquando legati barbarorum ad eum ueniſſent, ipſis propinabat, ut eos inebriaret, & ab his per uinum omnia cognoſceret, & extorqueret ueritatem. Quantumlibet bibiſſet, ſemper ſecurus uidebatur & ſobrius. Præterea tantum mingebat, quantum biberat, ſic ut eius ueſica nunquàm grauaretur. Poſtea quum à Probo ſuperatus laqueo uitam clauſiſſet, emanauit iocus, amphoram pendere non hominem.

Cambyſes quum per temulentiam quandoq; ratione excideret, monitus à Prexaſpe domeſtico, ut tantam caueret infamiam, eius filium percitus furore, iaculo confodit.

Lacydes philoſophus ex nimia compotatione concidit in paralyſim, qua mortuus eſt.

Armitus & Cyanippus Syracuſani potu nimio in ebrietatem lapſi, filias ſtupro contaminauerunt. Autor Plutarchus.

M.Varro apud Plinium teſtis eſt Mezentium regem Hetruriæ auxilium Rutulis contra Latinos tuliſſe, mercede uini.

M.Antonius librum edidit de ſua ebrietate, quo patrocinari ſibi uoluit, ut ea probaret mala, quę per temulẽtiã orbi intuliſſet.

Plinius ait, tanto magis ſitire Parthos, quanto plus biberint.

Promachus fuit homo bibaciſsimus, quem Alexander talenti corona donauit, quòd in uini certamine euaſiſſet uictor. teſtis Plutarchus.

Xenocrates uini choam hauſit, quum Dionyſius præmium obtuliſſet ei qui hoc faceret.

Dionyſius iunior uſque ad oculorum uitium mancipatus eſt ẹbrietati.

Ariſtoteles tradit ebrietatem in Syracuſanorum luxu diebus quandoq; nonaginta non fuiſſe interpellatam.

Conna tibicen fuit uinoſus, qui in conuiuiis coronatus potabat aſsiduè.

Tiber

Tiberius Nero propter nimiam uini auiditatem in castris pro Tiberio Biberius, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero uocabatur. Idem cum Pomponio Flacco & L.Pisone noctem continuumq; biduum epulando potandoq; consumpsit. Asellio Sabino sestertia ducenta donauit pro dialogo, in quo Boleti, & Ficedulæ,& Ostreæ,& Turdi certamen induxerat.

Claudius Cæsar conuiuia celebrauit palàm,tanta populi frequentia, ut plerunque sexcenti simul discumberent. Cibi & uini fuit appetentissimus. Sedens in tribunali quum olfecisset nidorem prandij, quod in proxima Martis æde parabatur à Saliis, deserto foro commeauit ad Salios ipsos, & unà discubuit. Nec unquam à triclinio abscessit nisi distentus & madens.

Nisæus Syracusarum tyrannus ubi ab aruspicibus didicisset, breui se periturum,quicquid superfuit uitæ, comessationibus impendit, & ebrietati.

Apud Didonem Vergilianam Bitias sic hausit merum, ut eo se totum poluerit.

Antiochus Magnus dies totos dormire solebat ob uinolentiam. Pugnaturus in Rhodios, captus amore puellæ Chalcidensis,nuptias etiam ipso belli tempore celebrauit, & totam hyemem cum ea uino indulsit & Veneri.

Darium uinolentum fuisse arguit inscriptio sepulcri eiusdem, quæ talis erat: Potui & multum uini potare, & hoc probè ferre.

Alcæus, Aristophanes & **Cratinus** quum ebrij forent, erant tamen ad scribendum carmen idonei.

Timocreonti Rhodio propter cibi & uini auiditatem epitaphium sequens inditum est: Multa bibens, tum multa uorans, malè denique dicens Multis, hic iaceo Timocreon Rhodius.

Lacedæmonij eundem calicem in conuiuiis circum agebant, ut sitim & uini auiditatem irritarent.

Bizantios Menander poëta notauit ut ebrios.

Bela secundus Almi filius, Pannoniæ rex, corruptissimæ fuit temulentiæ.

Nicolaus quintus Ponti. Max.nimio bibendi studio tenebatur. Exigebat enim diuersa uinorum genera, & quæ magis ad palatum facerent, eligebat.

Holofernes ebrius ab uxore Iudith interfectus est.

Bœotij ab Atheniensibus uocabantur fatui, pingues & rudes, propter inexplebilem edendi auiditatem.

ABSTEMII.

APollonius Tyaneus à uino & carnibus abstinebat. Fulgentius, episcopus Ruspensis, nulla unquàm necessitate adduci potuit, aut cogi, ut esitaret carnes, aut uinum biberet.

Iacobus minor uinum aut siceram non bibit, Carnes nunquàm manducauit, oleo nunquàm unctus est, nunquàm usus balneo, nunquàm nouacula rasus.

Anchimolus & Moschus sophistæ Elienses, tota uita hydropotæ fuerunt, solisq; ficis desiderio uentris satisfecerunt.

Emericus filius S.Stephani regis Pannoniæ, uinum tota uita non degustauit.

Locrenses Zephærij uino uti capitale ducebant.

SOBRII ET TEMPERANTES.

POrus rex Indorum aqua & pane uiuebat contentus.

Masinissa rex Numidarum iam nonagenarius, semel tantum interdiu uescebatur, sine pulmento.

Mithridates rex Ponti iam senex cibum capturus non accumbebat, uerum stans uescebatur.

Viriatus, princeps Lusitaniæ, ubi bellum aliquod mente conceperat, non prius accumbebat mensæ, aut in lecto quiescebat, quàm propositum absoluisset.

Fuit Augustus breuissimi cibi. Ad medias interdum epulas satiatis iam conuictoribus accedebat, primusq; surgebat mensa.

Lacedæmonij nullam disciplinam abstinentia habuerunt potiorē. Pinguis & obesi uentris adolescentes inedia macerabant.

Aegyptia iuuentus Amasis edicto non prius cibum capiebat, quam C.L X X X. stadia percurrisset.

Platonis frugales erant cœnæ. Propterea dicebat Timotheus bene cum his fore, quos Plato excepisset conuiuio. Dedicatiores epulas & opipara spreuit conuiuia. Viuebat contentus oliuis academicis, pane item & aqua.

Hieronymus annos ferè L X. durauit incredibili abstinētia.

Hilarion modicis ficubus aridis & exiguo pane decrepitam fouit senectutem.

Nicolaus quidam inter Heluetios, sine ullo penitus cibo multis annis durauit inter uastas solitudines, incredibili sanctitatis fama.

Columba uirgo Perusina solis fructibus reprimebat famem.

Demetrius Chidonius uir Græcus, abstinentia singulari multos dies persistebat ieiunus.

Socra

Hospitius apud Nicensem urbem antro se intrusit, perpetuò cilicio carnẽ macerans, corpore ferreis catenis ligato. Vescebatur pane. Tẽpore quadragesimę solas herbarũ radices esitabat.

Patroclus Anachoreta usq; adeò quandoq; ieiuniis corpus atterebat, ut diuturna inedia incideret in morbum. Abstinebat uino, bibebat aquam melle perfusam. Cilicium ferebat acutissimum, & proximum corpori.

Menas, inter Samnites natus, solitudinem mirè amabat, in qua ne quid per otium perperam faceret, apes curabat.

Amos Aegyptius, pater fuit C L. monachorum, quos ore operto mensæ iubebat accumbere, ne parcè comedentium uirtus appareret. Vxorem quam inuitus duxerat, nunquàm attigit.

Agatho lapidem in ore triennio continuit, ut tacere disceret. Dicebat tria esse necessaria ad dei cultum. Silentium, orationem, mansuetudinem.

Andreas & **Thadæus** eremitæ durauerunt in solitudine annis quinquaginta.

Arnulphus Metensis episcopus relicto Lotharingiæ principatu eremum ingressus est.

Alcippiades martyr omnem cibum auersabatur. Aquam bibebat inperso sale, ne corpori esset perniciosa.

Tora uirgo, nunquàm uti uoluit noua tunica, nunquàm nouis calceamentis.

Amata uerò limen cœnobij (quo se incluserat) annos X L. nunquam egressa est. Pane uiuebat & oleribus.

Artebius præsul Pamphiliensis uitam solitariam in Episcopatu non deseruit.

Amodeus Hispanus, unica opertus tunica nudis ambulabat pedibus. Semel tantùm interdiu uescebatur, contentus aqua & pane. Cauernam montis incolebat.

Basolus abbas in finibus Rhemorum heremiticam egit uitam, habitauitq; speluncam montis annos X L.

Beniamin uixit in deserta solitudine annos L X X X.

Timotheus in Aegypto speluncam montis intrauit, in qua durauit annos X X X. nulli cognitus.

Theremon abbas centenarius decessit in solitudine. Hic assiduis orationibus adeò incuruauit sibi humeros, ut in ætate decrepita repere magis uideretur, quàm ambulare.

Carilephus in deserta solitudine omnem mulierum aspectum refugit.

Cosmas

Cosmas Græcus toto suæ solitudinis tempore ieiuniis semper dedit operam.

Symeon apud Antiochiam annis quadraginta delituit in antro cuiusdam concauæ columnæ. Vescebatur aqua, pane,& radicibus herbarũ,idq; semel tantum in hebdomade. Corpus uinculis & cathenis adeò constringebat, ut cicatrices ipsæ subter putrefierent. Quinetiam multis annis durauit in quodam puteo aqua uacuo,in quē se demiserat uolens. Femora eius putruerũt, aut ex pedore speluncarum quas habitauit,aut inedia nimis pertinaci.

Stephanus Anachoreta solitarius mansit in eremo annis L X.

Sara mulier,imperante Theodosio seniore,durauit ad ripam cuiusdam fluminis annos L X.

Sisinnius monachus, discipulus Elpidij, sepulcro se inclusit, in quo pane & aqua uixit contentus ad mortem usq;.

Serapion pater fuit decem millium monachorũ, quo omnes tempore messis pretio conducebat,ut sua opera iuuarēt laborem pauperum. Viuebat ipse pane & aqua,unica ueste contentus.

Zozimas in regione Palæstinæ L I I I. annos absoluit in eremo, contentus cibo tenuissimo. Mariam Aegyptiam ad bonam frugem reuocauit, & mortuam tumulauit.

Pion X X X. annis solitariam egit uitam sub Hilarione. Comedens deambulabat, ne quam in cibo uoluptatem persentisceret. Sororem morbo laborantem clausis adiit oculis.

Helias Anachoreta fuit sub Antonio, mira sanctitate, qui uixit annis C X V I.

Moses Aethiops latro annis L X X V. durauit in solitudine. Cellula sua annis V I I. nunquam egressus est.

Pastor presbyter, matrem ad se uenientē clausa repulit cella.

Dorotheus Aegyptius sex tantùm panis uncias cum paucis oleribus quotidie esitabat. Dicebat se nunquàm dormiuisse, aut comedisse ad saturitatem. Congestis lapidibus quotannis extruebat habitaculum ad excipiendos peregrinos. Mansit in spelunca annis L X.

Elpidius Cappadox durauit in quodam antro annis X X V. ubi bis tantum uescebatur in hebdomade.

Hor, abbas præstitit admiratione digna. Nunquàm mentitus est,nunquàm citra necessitatē locutus,nemini unquam maledixit.

Gadanus apud Iordanem magna consenuit abstinentia, sub dio degens,& nullo opertus tecto.

Epissus interrogatus à Ioanne anachoreta, quid tota uita

egiſſet memorabile, Annis quadraginta, inquit, nunquàm ſol uidit me comedentem. Tum Ioannes, Nec me, ait, iraſcentem.

Auguſtinus Afer quum in quadam ſpelunca degeret, offenſus multitudine populi eò confluentis, remotiore antro ſe incluſit, ubi tugurium inter ſaxa ſibi breuiſsimum fecit, uixitq; magna ſanctitate.

Vlfranius Archiepiſcopatu Senonenſi ſponte ſe exuit, ut ſolitudini uacaret.

Hugo abbas Carthuſienſis annis quinquaginta faciem mulieris non uidit.

Dominicus Hiſpanus humi iacebat, annis decem abſtinuit uino.

Iordanes inſtituit ſilentium menſæ.

Adam felix fuit in ſolitudine: comitatus fœmina, factus eſt infeliciſsimus.

Abraham in ſolitariis tabernaculis & conuallibus deum meruit collocutorem.

Syluester pontifex latuit in Soractis monte.

Egidius Athenienſis ſolitudinis ſtudio genus, patriam, & opes reliquit, blandientis ceruæ lacte in eremo nutritus.

Narciſſus Hieroſolymorum epiſcopus multos annos in deſertis locis egit.

Eucherius ordinis ſenatorij dignitate cõſpicuus ſpeluncam dumis horridã & tutã nigro lacu habitauit in agro Lugdunenſi.

Vrſatius apud Niceam Bithyniæ ſolitarius egit.

Celeſtinus relicto ſummo pontificatu, ad ſolitariam uitam ſe contulit.

Ioannes Baptiſta adhuc infans, relictis hominum turbis, ad eremum perrexit, ubi pelle cameli opertus, ſanctitatem præſtitit, qualem nemo poſt homines natos.

Maiorus epiſcopatui ceſsit, ut in ſolitudine uiueret.

Dominianus abbas ſolitariã egit uitã in agro Lugdunenſi.

Diogenes Antonij diſcipulus uixit, & mortuus eſt in ſolitudine.

Euagrius presbyter annis XIIII. mãſit in ſolitudine, cõtentus pane & oleo. Si quãdo uenereis titillaretur aculeis, demergebat ſe in puteum, ut aquę frigiditas libidinis feruorẽ compeſceret.

Ethbinus honeſtiſsimis parentibus inter Britannos natus, tugurium ſibi fecit in ſylua, in quo ad finem uitæ durauit conſtantiſsimè.

Paulus Simplex Antonij fuit discipulus, cuius mandato tacuit triennium, nemini loquens.

Paulus Abbas pater fuit quingentorum monachorum in Libya. Nunquàm uescebatur, quin prius c c c. orationes exoluisset domino.

Phyllorrhonius presbyter extruxit sibi cellam in solitudine, in qua fortissimè conflixit aduersus uoluptates & illecebras corporis. Nam annos x v i i i. catenis ferreis corpus macerauit, eoq; tempore abstinuit pane cocto. Annos x x x i i. nullo pomorum genere usus est. Metu mortis per sex annos sepulcro se inclusit. Pauit pauperes,& affectos morbo, labore suarum manuum.

Syluia uirgo filia Ruffini præfecti Alexandriæ annos l x. absoluit in solitudine, quo tempore nullam corporis partem lauit, præter digitos. Non in lecto iacuit, sed humi tantùm.

Diocles eremum quandam Thebaidis habitauit, ibiq; multos annos cella conclusus delituit.

Capiton latro scelerum pœnitentia ad eremiticã uitam conuersus, antro latuit inclusus annis l x x x.

Vacchoris, rex Aegypti, relictis diuitiis, humi iacuit.

Vuenceslaus, filius Vratislai regis Bohemorum, per mediam brumam, & medias niues discalceatus petebat templũ, horasq; obibat canonicas.

Nicolaus Tollentinas abstinentissimus omnium sui temporis, pane & aqua semel tantùm in die uescebatur, procul ab omni otio,& uerborum uanitate.

Nathanaël Anachoreta studio uitæ solitariæ inclusit se cellæ, qua annis triginta septem nunquàm egressus est.

Liberalis confessor singulis diebus dominicis sacram sumebat eucharistiam, qua refocillatus, nihil ferè aut parum cibi capiebat tota hebdomade.

Maxentius abbas Pictauẽsis pane ordeaceo tantùm & aqua uescebatur.

Medericus Eduensis semel tantùm in hebdomade cibum capiebat, & perpetuo cilicio carnem domabat.

Marinus confessor annum integrum in spelunca delituit, nec faciem hominis uidit. Aqua erat illi potus, agrestes herbæ cibus.

Richarius cõfessor panẽ comedebat ordeaceũ, quẽ aspergebat cinere, ne prę̨seferet suauitatẽ. Aquã lacrymis suis tepefaciebat, eaq; faciebat balnea, quibus abluebat leprosos,& se postremùm.

Timon Atheniensis congressus & societatem hominũ refu-

giebat. Autor Cicero in libello de amicitia.

CIBI ET PANES DIVERSI.

ARtolaganum genus est panis, seu placentæ, ex simila in oleo coctæ. Ei infunditur modicum uini cum pipere uel adipe. Hic panis quondam habebatur in deliciis.

Bellaria, cibi dicuntur secundæ mensæ. Apponuntur ad irritandam gulam. Vocantur à Græcis Tragemata, & Pemmata.

Botulus, seu Botellus, genus farciminis ex suilla carne. Mart. lib. 11. Botellos imitatur & boletos. Fiebat & Botulus initio hyemis gratus quidem omnibus mensis, sed maximè celebratus in Saturnalibus. Idem Mart. Qui uenit Botulus medio tibi tempore brumæ, Saturni septem uenerat ante dies.

Carica genus est ficuum, uel ficus sicca. Ouidius libro 1. Fast. Quid uult fama sibi rugosaq; carica dixi. Caricas antiqui uocabāt esculentum lautum, & uariis conditum cupediis. Carica enim genus erat cibi Lydij, multiiugis lautitiis, & sanguine confectum.

Coccentum edulium erat ex melle & papauere.

Coliphium genus panis. Plautus: Coliphia mihi ne incocta detis.

Conchis edulium est ex faba, uel leguminis genus. Vocatur aliter, Concha, & Conchus. Iuue. Sat. 14. Alterius concham æstiui cum parte lacerti Signatam.

Epityrum genus est edulij, seu casei Siculi.

Est etiam Minutal genus edulij, quod Persius Minutum uocat. Fiebat Ceto marino pisce, liquamine, oleo, uino, porris & coriandro. Iuuen. Sat. 14. Hesternum solitus medio seruare minutal Septembri. Vocatur autem Minutal, quòd minutatim concideretur, & particulatim.

Farreum, genus est libi ex farre. Plinius: Nouæ nuptæ farreum præferebant.

Forbea erat quidem cibus, qui calidus absumebatur.

Fritilla cibus erat ex pulte.

Irceus genus erat farciminis.

Laganum cibus est ex farina & aqua, distentus in modum membranulæ. Cōdiebatur olim caseo, pipere, croco, cynamomo.

Artocrea fiebat ex pane & carne. Nam artos panis, creos caro dicitur. Persius Satyra 6. Ve nisi comminues oleum artocreasq; popello.

Libum fiebat ex farre, melle & oleo. Ouidius: Liba deo fiūt succis quia dulcibus ille Gaudet, & à Baccho mella reperta ferūt.

Lucanica

Lucanica genus farciminis, quod porcina carne fieri consueuit. Martialis lib. 4. Et lucanica uentre cum falisco.

Est & **Venter Faliscus** genus farciminis, inuentũ à Faliscis populis. Statius lib. 4. Syl. Non lucanica, non graues falisci.

Pernam antiqui, & lardum, & Petasonem sumebant ex porco. Idem Statius. Non lardum graue, debilis'ue perna.

Merenda uocatur cibus postmeridianus. Calphur. Seræq; uidebitur hora merendæ.

Ozimum edulium erat redolens, quòd fiebat ex intestinis. Aliqui ozimũ uocant ab eiusdẽ nominis herba citò in hortis crescente. Persius Sat. 4. Cum bene discincto cãtauerit ozima uernæ.

Placenta, libum farinaceum, caseo & melle conditum, cuius pistores uocantur Placentarij. Martialis lib. 4. Nec te liba iuuant, nec sectæ quadra placentæ.

Popanum erat lata placenta, quam ueteres offerebant diis. Iuuen. Satyr. 6. Scilicet & tenui popano corruptus Osyris.

Pulmentum capitur pro pulte, aut cibo aliquo facto instar pultis. Plautus in Pseud. Ego pulmento utor magis unctiusculo.

Pulpamentum capitur pro cibo lautiore. Terent. in Eunucho: Tute lepus es & pulpamentum quæris.

Sagina uocatur cibus pinguefaciẽs, & reddens obesum corpus. Hinc Saginare uerbum. Pontanus in pompa Lepidina: Ecce uenit pingui multum saturata sagina. *Saginare.*

Scribilita erat cibus omnino placentæ similis, præter quàm quòd sine melle coqueretur, & absumeretur adhuc calida. Martia. libro 3. Circumlata diu mensis scribilita secundis, Vrebat nimiò sæua calore manus.

Sumanalia erant liba farinacea facta in modum rotæ.

Tomacula edulia fiunt iecore porcino semicocto, & minutatim conciso, permistis ouis crudis, caseo, liquamine, pipere, aniso, & gingibere, teguntúrq; tomento suillo. Iuuenalis Saty. 10. Exta & candiduli diuina tomacula porci.

Tuceta uocantur cibi regij sapore præstantes. Apul. libro 2. Metam. Abacum pascue uinulentum & quidem naribus iam mihi ariolabar Tucetum perquàm sapidissimum.

Buccellatum cibus erat militaris, ita dictus, quòd in buccellas & frustacõfectus esset. Ammianus: Frumentum ad usus diuturnitatem excoctum, Buccellatum, ut uulgò appellant, humero imposuit libentium militum.

Pulpa cibus est minutatim concisus, qui & minutal dicitur.

Apuleius: Quæ suis dominis parabat iuscum fartim circuncisum, & pulpam frustatim consectam.

Mattya condimentum est carnium unctum, à uerbo Græco matto, id est, oblino. Hoc genus edulij excogitauerunt Macedones. Mart. lib. 10. Diues, & ex omni posita est instructa macello Cœna tibi, sed te mattya sola iuuant.

Lagunculi, & Gaioli cibi erant deliciarij, in quibus signa & effigies Gai & Lagonis puerulorum repræsentabantur, ut nūc nostro tempore uidemus placentas formari in rosas & lilia. Statius lib. 1. Syluarum: Molles Gaioli, Laguncul iq;.

Caryotides dicuntur palmarum fructus, qui delicatis olim mensis adhibebantur. Statius: Et mustaceus, & latente palma Prægrandes Cariotides cadebant. Nam Caryota species est palmæ.

Epidipnides appellantur dapes, quæ post dipnon, id est cœnam apponuntur. Idem Martialis: Hic seras epidipnidas parabit, Hinc pistor farreas facit placentas.

Mustaceus, seu Mustaceum, erat libum, quod fiebat ex farina siliginis musto conspersa. Iuuen. Causa nec est, quare cœnam & mustacea perdas.

Fertum, genus est libi, sacris adhiberi solitum. Flauius Vopiscus Farratum uocat. Persius: Attamen hic extis & opimo uincere ferto Intendit.

Artoptesia, panis erat quem faciebant Quirites, priusquàm usus pistorum esset Romæ.

Varia panis genera ponuntur à Plin. lib. 8. ut Artolagani à deliciis, Speusici à festinatione, Furnacei uel Artoptesij à coquendi ratione, Picentini panes fiebant ex alicæ materia nouem diebus macerata, decimo ad speciem tracta, & subacta uuæ passæ succo.

Secundarius, seu Secundus panis, dicitur plebeius. Horat. Pastus siliquis, & pane secundo. Suetonius de Augusto: Cibi minimi erat atq; uulgaris: Secundarium panem, & pisciculos minutos, & caseum bubulum manu pressum, & ficos uirides biferas maximè appetebat.

Panes hi probantur Iulio Polluci, Clibanitæ, Obeliæ, Collices, Collabi, Nasti, Amyli, Collyræ, Zymetes, Siganitæ, Charisis, Canchridæ, Maza, Melicturi, Hyglea, Anthema, Thridacine, Phystæ, Oemita, Ephieras, Dandalis, Loledia, Comon, Iupe.

Placentarū species sunt Ames, Ametidais, Pyramus, Sextamius, Erichytus, Erithrya, Strecta, Cotyliscus, Phthœdia, Crepis.

Tragemata quæ Latini uocant bellaria, constabant ex

Cocco, Faba, Chondro, Caseo, Melle, Sisamide.

Obsonium dicitur omnis cibus, qui per ignem præparatur.

Maza uocatur rigidus panis, qualis est quo utuntur nautæ. Plebecula Biscoctum uocat. Fuit tamen species præstantis edulij. Hinc adagium Græcis usurpatum, Supra mazam. In eos qui diffluerent deliciis. Fiebat ex farina, oleo, aqua, & lacte.

Pityriæ panes sunt uiliores, ut furfurei. Triticei appellantur Pyrini, Sitanij qui fiunt ex quadrimestri tritico. Callistei apud Aegyptios uocantur panes in acutum formati.

Orinda panis est factus ex orindio semine Aethiopico.

Orthostrates erat sacer panis.

Nasti panes, seu **Sacti**, fiebant ex melle, uuis passis, & aromate, quorum artifices uocabantur Nastocopi.

Obeliæ offerebantur Dionysio.

Pelani communes erant diis omnibus. Fiebant ex tenuissima farina.

Erant & Boues panes nuncupati, quòd cornua haberent præfixa. Offerebantur Apollini, Dianæ, Hecatæ, & Lunæ.

Mystile uocabatur panis sorbitionis gratia excauatus.

Collyræ minuti erant panes.

Phacinus panis dicebatur à lente.

Collabi à similitudine quadam Collaborum in cithara. Sunt autem clauiculi, quibus circumnectuntur fides.

Colix panis quem subcineritium nonnulli interpretantur.

Buccellam panis psomon, Enthesin, & Blomon uocant.

Elaphus placenta fiebat ex Sesamo & flore farinæ.

Choria erant cibaria ex lacte & melle.

Alia placentarum genera numerãtur à Cælio: ut, Tarentinum, Crassianum, Siculum, Clustrum, Plicium, Guttatum, Montianum ex uino & caseo. Erant & Tyrocoscimon, Coptoplacus, Pancarpia, Polton, Pyanion.

Conos fiebat ex uuis passis & amygdalis.

Echinus & Escharites habebantur inter placentas.

Thiagones in Aetholia dicuntur panes deo dicati.

Arcam panariam Aristophanes **Sypiam** uocat. Instrumentum subigendæ farinæ idoneum Mactram.

Artopteum est officina coquendi panes.

Tripodes, & Magades uocantur mensarum fulcra.

In castris mensas habebant quadratas, quas **Cibilas** uocabant, domi uerò rotundas.

Monopodia dicuntur mensæ, quæ unico pede fulciuntur.

Abacus mensa uascularia & uinaria.

Antiquitus tres tantùm adhibebantur cōuiuæ ex numero Gratiarum. Deinde nouem ex numero Musarum.

Cyrus conuiuas sinistro lateri admouebat, ut cordi propinquiores & chariores.

Antiquitus Prandere & Cœnare in propatulo uerecundiæ non erat.

Cōuiuij locus uocatur Symposiū, Andron, Syssitiō, Tricliniū.

Conuiuas Græci Sympotas, Homositos, Syssitos, Synusiastas, Thiasotos, Thisitas, Illapinastas, & Eranistas, uocant. Sunt prouerbiales quædā locutiones, quibus delicatū cibū possumus exprimere, cuiusmodi sunt istæ, Deorū cib', Deorū ambrosia, Cœleste manna, Iouis cerebrū. Qualia purpurei comedunt obsonia reges. Pontificalis cœna, opipara, dapsilis, adiicialis, dubia, saliaris.

CIBI ELECTILES, ET DELICATI.

Genera eduliorum aliis præstantia hæc ponuntur à Gellio ex testimonio Varronis. Pauus è Samo, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, Hœdus ex Ambracia, Pelamis Chalcedonia, Helops Rhodius, Scari Cilices, Palma Aegyptia, Glans Iberica.

Horatius electiles cibos enumerat his uerbis: Non me Lucrina iuuerint conchylia Magis'ue rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare, Non Afra auis descendat in uentrem meum, non Attagen Ionicus iucundior.

Statius lib. I. Syl. inter mensarum delicias ponit Adoria Bellaria, nuces Ponticas, palmas Idumæas, Pruna Damascena, Ebosiæ Zacharum, Gaiolos & Lagunculos, Pyra Amerina, Mustaceum & Caryotides.

His annumerandæ sunt lauticiæ, quas habuit Vitellius in sua patina: Tranquillus ait, fuisse Scarorū iecinora, Phasianorum & Pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, Murenarum lactes à Carpathio usq; freto per Nauarchos petitarum.

In ueterū quoq; luxu fuerunt Rhōbus, Placēta Samia, Murena Tartesia, Thynnus Tyrius, Cestreus, ex Sciatho, Cōchæ Pelorinæ, Mænidus ex Lipara, Rapæ apud Mantineā, Ctenes Methymnæi, Galeus Rhodius, Pictæ Eleusiniæ, Cythnius & Siculus caseus, Sal Tragaseus, à Tragasa Epyri loco, Faba Aegyptia.

Scriptorū monumentis probātur Rauēnæ Asparagi, Aegyptiū acetum, Attilius Padi, Anguillæ Bænaci, Gangis, & Timaui. Auratæ Actiacæ, Anthiæ maris Rubri, Alosæ Tyberis, Bulbi Megari

garici, Casei Lunenses & Vestini, Lucrinæ Conchæ, Cumarum cæpæ, Bænaci Carpiones, Petragoricorum Castaneæ, Gallinæ Numidicæ, Venetiarum Gobius, Circellarũ lactucæ, lac Sassinæ, Arcadiæ Musculi, Melones Ostienses, Auellanæ nuces & Tarentinæ, Napi Amiterni, Oleum Venafranum, Velitrarum Oua, Poma Phæacum & Phaliscorum, Porri Ariciæ & Tarenti, Placentæ Picentinæ, Capuæ Pepones, Rhombus Adriaticus, Germaniæ Raphani, Rapa Nursina, Salmo Aquitanicus.

CIBI QVIBVSDAM HOMINIBVS Grati, cum diuerso Populorum uictu.

CLaudius imp. gaudebat Scaro pisce. Iulia, quotidie inula herba uescebatur.

Plato gaudebat ficubus, unde & Philosycon eum dixerunt nonnulli.

Philippus, & Alexander dicti sunt Philomeli, à pomis, quæ auidè esitabant.

Nero, gaudebat porris, quibus uocis gratia omnibus æstatis diebus permixto uescebãtur oleo, nihilque aliud præter panem esitabat. Autor Plin. lib. 19.

Gaudebat lupinis Protogenes.

Ante usum frugũ Arcades uescebantur glandibus: Argæi pyris, ficubus Athenienses, pyris syluestribus Tirinthij, Palmulis Carmani, millio Mæotici & Sauromatæ, Persæ cardamo.

Nomades Aethiopiæ uescuntur elephantis, ut Symbari. Cynocephali populi lacte: Agriophagi pantheris & leonibus: Anthropophagi humana carne: Mandi locustis, ut etiam Parthi. Solitæ piscibus. Ophiophagi serpentibus. Arpæi baccis.

Aetate Hieronymi carnes humanas esitabant Scoti.

Amazones lacertis olim uescebantur, unde & Sauropatidas Græci eas appellarunt, nam & Sauras lacertas uocant.

SVBSELLIORVM GENERA.

SVbselliorum uocabula sunt Tripodes, Stratum, Hemicyclum, Trochus, Exhedra, Lectica, Cathedra, Hypodion, Torus, Segestria, Scabellum, uel ut alij malunt Scamellum, Silicastrum, Sella, Bissellium, Scimpodium, Gellius Græciense uocat, quòd frequens fuerit in Græcia: Offendimus, inquit, Frontonem Cornelium in scimpodio Græciensi cubantem, quum pedes grauiter ægrotaret. Erant & Stibadia, tori humi iacentes, ex lignis,

ramis'ue structi. Accubita, & Accubitę sedilia sunt accumbentium, ut etiam Sponda. Vergilius: - Aulæis iam se regina superbis Aurea composuit sponda.

HOSPITALES.

ARiadna suscepit hospitio Theseum profectum in Cretam, & Minotauro destinatum.

Phyllis, Lycurgi regis Thracum filia, Demophoontem ab expeditione Troiana redeuntem, & uentis pulsum in Thraciam. Propertius: Paruo dilexit spatio Minoida Theseus, Phyllida Demophoon, hospes uterq; malus.

Hypsiphile, Thoantis filia, & Medea filia Aeetæ regis Colchorum, Iasonem susceperunt hospitio. Prop. Nec sic Aesonidem rapientibus anxia uentis, Hypsiphile uacuo constitit in thalamo. Hysiphile nullos post illos sensit amores, Vt semel Hæmonio tabuit hospitio.

Alcinous, rex Phæacum Vlyssem Troia redeuntem suscepit hospitio.

Molorchus pastor, Herculem. Mart. lib. 4. Tam comi patet hospitalitate, Credas Alcinoi pios penates, Aut facti modo diuitis Molorchi.

Pholus Centaurus, fuit Herculis Hospes. Lucanus libro 6. Hospes & Alcidæ magni Phole.

Fuit & Midas hospes Bacchi, teste Ouidio.

Calypso naufragum Vlyssem suscepit in Ogygia insula. Propert. lib. 1. At non sic Ithaci digressu nota Calypso Desertis olim fleuerat æquoribus.

Eodem modo Ianus excepit Saturnum: Euander Aeneam: Canusina, Romanos à clade Cannensi redeuntes: Raab apud Hebræos Dei populum.

Contrà uerò inhospitales fuerūt Thraces, Polymnestor, Diomedes, Busyris, Scythæ.

NVNTII, ET LEGATI.

IRis, fertur esse nuntia Iunonis. Vergilius: Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

Mercurius, Iouis & omnium deorum. Ouid. lib. 2. Metam. Hinc se sustulerat paribus caducifer alis.

Cyneas, legatus fuit Pyrrhi. Ilioneus, Aeneæ. Idmon, Turni. Verg. lib. 12. Nuntius hæc Idmon Phrygio mea dicta tyranno Haud placitura refer.

Pontius Caij principis. Plin. Potius legatus Caij principis

eas

eas tollere conatus est libidine accensus.

Longinus legatus fuit Traiani. Autor Dion Cassius.

Agisis legatus fuit Arsacis regis Parthorum. Autor Plutarchus in Crasso.

Proculeius, Augusti Cæsaris, ut etiam **Tyreus**, quem Antonius post mutuum cum Cleopatra sermonem uerberari iussit doli suspicione.

Glathis, Darij: **Hippocrites**, Chalcidonis: **Thasiles**, & **Isidorus**, Mithridatis: **Syllus**, Agesilai: **Turullius** Antonij fuerunt legati & præfecti copiarum.

LEGISLATORES.

Minos dedit leges Cretensibus.

Charandes Tyrius apud Athenienses legem tulit, ne quis armatus ueniret in concionem.

Corn.Cinna Tribunuspl. legem tulit de reuocandis exulibus. Vnde à Cn.Octauio collega pulsus, bellum urbi intulit.

Clisthenes Atheniensis primus tulit legem de exilio, primusq; exulauit.

Cotta orator legem tulit ut liceret Tribunispl. alios accipere magistratus.

Tiberius Gracchus legem tulit, ne quis plus mille agri haberet iugera.

Licinius Stolo, gener Fabij Ambusti, legem tulit, ne quis plus quàm quingenta agri iugera possideret. Quam quum postea infregisset comparatis mille iugeribus, accusatus est à M.Popilio Lenate.

Fuit & **Masurius** legislator. Persius: Masuri rubrica notauit.

Metellus Macedonicus in censura legem tulit, ut omnes uxorem ducere cogerentur.

Cn.Oppius Tribunuspl. legem tulit de comprimendo matronarum cultu.

L.Calphurnius Tribunuspl. primus legem tulit de repetundis pecuniis, Censorino, & Manlio consulibus.

Philolaus Corinthius leges dedit Thebanis.

Roscius Otho Tribunusp. legem tulit ut equitibus Romanis in theatro XIIII. gradus primi asseruarétur, neq; esset quisquam, qui auderet præripere. Vnde lex ipsa uocatur Roscia, ab Horatio.

Q.Volumnius, Tribunuspl. legem tulit ne quis mulierem hæredem institueret.

Androdamus Rheginus leges condidit Chalcidensibus.

Acilius

Acilius Glabrio, de repetundis pecuniis legem tulit, quę Acilia uocata est.

Plotius Tribunus pl. legem tulit, ut qui cum Lepido fuerant, redire in patriam possent impunè.

Lycurgus leges dedit Lacedæmoniis, quibus fecit, ut agri æquè diuiderentur, causa uitandæ inuidiæ. Sustulit conuiuiorum apparatum & mensarum lautitias, è quibus otium & torporem nasci cognoscebat. Vnde opulentis adeò infensus factus est, ut Alcander adolescens alterum oculorum eidem effoderit. Iubebat pueros quum attigissent XII. annum, discalceatos ambulare, & in arundine palustri cubitare.

Plato suis legibus docuit, quales deberent esse in Rep. ciues. Instituit & Remp. imaginariam, inuentu difficilimam, ut est perfectus orator Fabij. Vini usum usq; ad annum XVIII. non probabat. Iubebat ut iuuenes coram senibus uino uterentur, ut carperentur si indulgentius potassent. Volebat pueros operam dare musicæ, ut seria negotia honesto recrearent otio. Laudabat Veritatem ut omnium bonorum ducem.

Indis leges dederunt Gymnosophistæ, ut Aegyptiis prophetæ, Chaldæi Babyloniis, Magi Persis, Druidæ Gallis, Moses Hebręis, Phido Corinthiis, Zamolsis Scythis, Hippodamus Milesiis, Phaleas Carthaginiensibus.

Draco suis legibus (quas Atheniensibus dedit) unicuique uel minimo furto extremum supplicium irrogauit. Vnde dicebat Demades, eum sanguine, non atramento leges conscripsisse.

Bocchorus Dynastes Aegyptiis iura constituit.

Solon, Atheniensibus leges dedit, abrogatis illis quas Draco tulerat. Legem tulit Sisachtheam, qua prohibebat ne creditores ius haberent in corpora debitorum, sed bona duntaxat.

Ceres, dea frugum, legem dedit Siculis: unde & Legifera uocatur à poëtis.

Apud Romanos **Papyrius** regias leges in unũ uolumen contulit. Cl. Regillanus decemuir autor fuit cõscribẽdarũ duodecim tabularum. M. Mutius, L. Brutus, & P. Manilius ius ciuile fundauerunt. Q. Mutius pontifex maximus ius ciuile in XVIII. libros redegit. Seruius Sulp. CLXXX. libros de iure ciuili reliquit.

Leges sumptuariæ institutæ sunt, ad cohibendum rerum omnium luxum, & prodigas impensas. Primam tulit. **C. Orchius** Tribunus pl. qua numerum conuiuarum præscribebat, iubebatq; ut ianuis patentibus cœnaretur.

Licinia

Licinia (quam L.Crassus diues tulit) erat, ut Calendis, Nonis, & Nundinis, cuique liceret triginta tantùm asses in cibis consumere, reliquis autem diebus ne amplius apponeretur, quàm carnis aridæ pondo tria, & salsamentorum libra.

Sylla, pretium rebus uenalibus imminuit.

C.Fannio, & M. Valerio Messala consulibus principes ciuitatis iuramento adacti sunt, uerbisq; conceptis obligati, non amplius in singulas cœnas sumptus facere, quàm centenos uicenosq; æris, præter olus, far, & uinum: neque uino alienigena, sed patrio uti. Neque argenti in conuiuio plus pondo quàm libras centum inferre.

Post hoc senatusconsultum lata est lex **Fannia**, quæ ludis Romanis, item Plebeiis & Saturnalibus, in singulos dies centenos æris insumi concessit, decemq; aliis diebus, in singulis mensibus tricenos. Cæteris autem omnibus diebus, denos.

Aemylia lege non solùm cœnarum sumptus, sed ciborum genus & modus præfinitus est.

Lex talionis iubebat reos eadem puniri pœna, quam aliis intulerant, si dedita fecissent opera. Ictus enim consultus & fortuitus, non cadebant sub eiusdem talionis similitudine.

Lege Papia cauebatur, ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legerentur, sortitioq; in concione, ex eo numero fieret in contrahendis matrimoniis.

SEVERISSIMI, ET MAXIME TETRICI.

AEacum, Rhadamanthum, & **Minoa**, poëtæ fecerunt iudices inferorum, ob incorruptam & inexorabilem seueritatem. Ouid. lib. 9. Quum uideat fessos Rhadamanton, & Aeacon annis, Et Minoa queri, &c.

M.Crassus, tanto fuit animi rigore, ut semel tantùm in uita riserit. Sidonius: Tam censorius haud fuit uel ille, Quem risisse semel ferunt in æuo.

Fuit **Socrates** eodem semper uultu, nec aut hilari magis aut turbato.

Zaleucus, legem statuit Locris, ut in adulterio deprehensis eruerentur oculi. Quam legem quum filius eius temerasset, eidem oculum excuti iussit, & sibi alterum, ut eam probaret firmius. Hinc Zaleuci lex, abiit in prouerbium, de tetrico nimis edicto.

Sextus Aurelianus scribit, Philippum imp. (qui Gordiano successit) tam seueri & tristis fuisse animi, ut iam tum à quinquenni ætate nullo cuiusquam commento ad risum solui potuerit

rit, aut ab inflexibili naturæ toruitate dimoueri.

Orbilius Beneuentanus, ludi magister fuit Romæ, tanta in discipulos seueritate, ut plagosus appellaretur, & uulnerarius.

Tenes, fuit quispiam, qui legem indixit, ut à tergo iudiciis astaret spiculator, securim tenens, ut qui perperam aliquid in iudicio dixisset, eum protinus securi percuteret. Hinc orta parœmia, Tenedius homo.

Aelianus scribit. Anaxagoram Clazomeniū nunq̃ risisse.

Epaminundas uictorem filium interfecit, quòd præter edictum congressus esset inimicis.

Lucius Brutus filios suos, Tarquinij dominationem à se expulsam, reducentes, comprehensos primùm uirgis cædi iussit. hinc ad palum ligatos securi percuti. Vergil. lib. 6.- Natosq; pater noua bella mouētes Ad pœnā pulchra pro libertate uocabit.

Sp. Cassius filium itidem uerberibus affectum necari iussit, quòd quum esset Tribunus ple. legem agrariam primus tulisset, multaq; largitione animos hominum sibi conciliauisset, senatui propterea & populo suspectus affectatæ tyrannidis.

T. Manlius Torquatus filium Syllanum expilatæ Macedoniæ, quam habebat prouinciam, accusatum, & conuictum, sua sententia publicè damnauit, ac deuouit morti.

Dum apud **Athesim** Romani impetu Cimbrorum exterriti diffugerent, M. Scaurus filio suo illius consternationis & fugæ participi misit, qui dicerent, se libentius in acie eius interfecti ossibus occursurum, quàm ipsum tam deformis fugæ reum uisurum. Quo audito, filius animi dolore gladio suo se cōfodit.

Aulus Fuluius filium suum, prauo consilio amicitiam Catilinæ secutum, & in eius castra temerario impetu ruentem, itinere abstractum, supplicio mortis affecit: præfatus, non se Catilinæ filium aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genuisse.

Artaxerxes rex Persarum quū sensisset parari sibi insidias à quinquaginta filiis, Darij suasu, omnes extremo affecit supplicio.

Phœnix, Amyntoris filius, matri gratificaturus patris interfecit pellicem.

Simili exemplo **Orestes** matrē Clitēnestram interfecit, quòd illa Agamēnonē eundē Orestis patrem occidisset maritū suum.

[illegible] **Tamburlano** Scytharum rege tanta maiestas, & in coercendis militibus seueritas, ut gregarium militem (qui muliercula cuidam lac furto sustulisse ferebantur) mandauerit interfici, apertisq; intestinis & uisceribus lac epotum extrahi.

Apud

Apud Turcas **Ioannis** Huniadis ducis fortissimi nomen usq; adeò fuit terrificum, ut nutrices ad comprimendos infantulorum uagitus Huniadem adesse semper confingant.

Augustus Herothen Aegypti procuratorem malo nauis iussit configi, quòd coturnicem aliarum uictricem comedisset.

Pescennius Niger quum Galliam regeret, imperante Septimio, tribunum quendam lapidibus obrui iussit, quòd is militum stipendia decimaret.

Matthias Coruinus, rex Hungariæ, tonsori suo barbam & nasum desecuit, quòd uxoris suæ posteriores uestium partes per iocum mutilasset.

Damatriona, Spartana mulier, filium occidit quòd eum ignauo esse animo, & inutilem bello accepisset.

Talantia, alia Spartana, quum audiuisset filium suum Pedaretum iniquè apud Chios principari, his ad eum uerbis scripsit: Aut te melius in Chij administratione gerito, aut istic maneto. Nã si Spartã redieris, nõ est quòd ultra te speres uicturum.

Tigranes, rex Armeniæ, collapsus equo suo inter uenandum, statim ut surrexit, alterum ex filijs maiorem natu interfecit, quòd parenti dextram non porrexisset.

Mithridates, rex Ponti, filiũ suum catenis uinctũ mori coegit, quòd eius opera Bosphoranos & Colchos putabat defecisse.

Herodes Antipas filios suos Aristobulum & Alexandrum falsò accusatos & suspectos insidiarum iussit interfici. Propterea dicebat Augustus, Malle se Herodis porcum esse, quàm filium.

Lenogildus, Gotthorum rex, & hæresis Arrianæ sectator, quum resciuisset filium suum Hermogildum ex Arriano catholicum effectum, eundem crudelissimè interfecit.

Federicus secundus Imp. filium suum Henricum peremit in carcere, quòd suspicabatur eum fauere Gregorio pontifici, quocum bellum ipse susceperat.

Vssumcassanus rex Persidis & Armeniæ filium suum Masubeum secum semper duxit catenatum, & ad extremum adegit ad mortem, quia cum fratre ipsius regis Gurlumonech (qui ab eo desciuerat) sensisse uidebatur.

DE IRA ET ODIO.

Nero audita Galliarũ defectione discũbens præ nimio dolore mensam subuertit, fregitq; duo immensi pretij pòcula.

Ecelinus tyrannus tanto interdum furore correptus est, ut acceptum in bello uulnus, frendens in morem sæuientis feræ unguibus

guibus dilaniauerit.

Alexander ira percitus Clitum nutricis suæ filium conuiuio adhibitum ferro confodit.

Perseus rex uictus à Paulo Aemylio, duos ex domesticis uictum solari uolentes, ira & dolore præcipitantibus sensim morti dedit.

Mahometes Othomanus quum duos cucumeres in horto pubescentes foris rediens decerptos inuenisset, protinus duos iuuenes eleganti forma præditos (quos ad usum nefariæ libidinis domi enutriebat) se decerpsisse negantes, gladio traiecit.

Saul quum audisset Dauidem sibi odiosum ab Abimelecho in Nobea ciuitate hospitio susceptum, ira & odio ciuitatem & hospitem incendit, hominibus utriusq; sexus interemptis.

Clotarius seruatis per decennium odij fauillis Galterum Yuetotum Rothomagensem, sanctißima illa die & parasceue (qua Christus pro nostra omnium salute mortem passus est) ad genua prouolutum, ita feruens, interfecit, in sacro illo sacello, quod est Luteciæ.

Eurilochum (qui Eliensem Pyrrhonem audiuit) tam biliosum, & iracundum fuisse constat, ut quum in Elide uariis quęstionibus agitaretur, essetq; respondendo fatigatus, abiecto pallio Alpheum flumen traiecerit. Interdum quoque sumpto cum carnibus ueru, ad forum usque cucurrerit, coquum suum persequens.

Speusippus Eurymedontis filius ira aliquando percitus catulum in puteum deiecit.

Quanto Ciceronis odio deflagrauerint **M. Antonius** & **Fuluia,** iam diximus.

Quo die sacra Cineritia celebrantur à catholicis, quum presbyteri Cardinales ad genua **Bonifacij** pontificis de more se reclinassent ad excipiendos cineres, pontifex ipse paropsidem cum cineribus proiecit in faciem Procheti Genuensis Archiepiscopi, cuius odio conflagrabat, uerbisq; immutatis dixit, Memento homo, quia Gebellinus es, & cum Gebellinis morieris. Erat autem Gebellinorum factio Guelphis (quos amabat Pontifex) inimica.

Hipponax poëta tanto odio Bubalum pictorem insectatus est, ut eum suis scriptis ad laqueum perpulerit.

Commodus Imp. ira percitus balneatorem in fornacem ardentem coiecit, quòd balneum intraturus tepidiusculũ inuenisset.

Anna, socer Caiphæ pontificis, audita à Christo ueritate, uestem a pectore dissecuit, quasi blasphemiam audisset.

Q. Metel

Q. Metellus quum utranque Hispaniam consul, & demum proconsul, subegisset, ægreferens Q. Pompeium consulem (quem summe oderat) sibi successorem mitti, ira percitus exercitum diminuit, commeatus & horrea militibus reliquit diripienda, arcus & sagittas confregit, elephantis cibaria dari uetuit, nihil denique (quo se tueretur Pompeius) dimisit.

Semiramidi circa cultum capitis occupatæ, quum nuntiatum esset Babylonem defecisse, ira feruens, altera crinium parte incompta ad eam expugnandam cucurrit.

Olympias, Alexandri mater, tanta fuit iracundia, ut Iolam pincernam (qui Alexandro uenenum præministrasse ferebatur) mortuum, & iam tumulatum refodi iusserit, ac refossum minutatim discerpi.

Cleomedes Athleta, post interfectum & exenteratum Lachum Epidamnium pugilem, quum à iudicibus in ius uocaretur, indignatus columnam, qua fulciebatur domus ludi literarij, deiecit: eaq; ruina extinxit plurimos.

Horatius fatetur se suapte natura iracundum fuisse, facile tamen placabilem, ubi ait: Irasci facilem, tamen, ut placabilis essem.

Cottæ apud Romanos dicti sunt ab iracundia, & oris toruitate.

Fuit **Ausonius** poëta in iram propensus, quod suo ipse fatetur testimonio dicens: Irasci promptus properaui condere motum, Atque mihi pœnas pro leuitate dedi.

Malacho poëtæ Syracusano immoderata bilis plerunque usum rationis auferebat. Eratq; tum præstantior in absoluendo carmine, dum erat alienatus mente.

Archelaus Macedonum rex sic atra bile afficiebatur, ut spei plenus sibi maiorem in modum confideret.

Philagrus sophista Cilix, auditor Lolliani, fuit iracundus maxime. Nam & dormitanti quandoque auditori pugnũ in malam fertur impegisse, & infregisse colaphum.

Cotys rex Thracum natura fuit prærapidus ad iram, & ad ultionem præceps, & impetuosus in seruorũ delictis. Propterea accepta à quodam fictilia uasa, pretiosa quidem, & tornatili opere conspicua, sed tamẽ fragilia, & obnoxia iniuriæ, pensauit collato pretio: postea tamen fregit, ne si à ministris fracta essent, temperare non posset ab inferendo supplicio.

Vedius Pollio fuit usque adeò iracundus & præceps in choleram, ut seruum qui crystallinũ ruperat, ad suppliciũ rapi iusserit,

& murenis dari prædam. Et iam actum erat de seruo, nisi ad Cæsaris pedes se prouoluisset, nō mortē deprecaturus, sed mortis genus. Demiratus crudelitatem Cæsar, ueniam exorauit puero.

Chærephon, Atheniensis philosophus, impetuosa fuisse fertur iracundia. Hinc adagium natum, In Palladis uestigiis nihil Chærephontis gubernabis.

Hercules ob nimiam bilem sacro morbo fuit obnoxius.

Bellerophon ob mœstitiam solus in campis uagabatur.

Socrates quoque & **Plato** atra bile dicuntur laborasse.

Tantum fuit **Annibalis** in Romanos odium, ut annos octo natus, altaria tenens iurauerit, se quum per ætatem liceret, acerrimum hostem populo Romano futurum.

Martius Sabinus ægreferens Hostilium sibi prælatum in regno, cui aspirabat, tanto furore exarsit, ut tædio uitæ mortem sibi consciuerit.

Simili exemplo **Valerius** Publicola, dolens Lucretiū Collatinum collegam Bruto in cōsulatu fuisse designatū, senatoriæ dignitati, causarūmq; patrociniis & clientelis renuntiauit.

Septimius Seuerus Clodium Albinum prælio uictum interemit. Nudum eius corpus pro palatio proiici iussit, ac postremò equum abhorrentem calcaribus adactum coëgit supinum cadauer conculcare. Qua rabie nondum contentus ipsum retinuit quoad fœtore compulsus, iusserit in flumen præcipitari.

Stephanus Sextus pontifex Formosum pontificem (quem in petitione pontificatus aduersum habuerat) mortuū iussit erui è sepulcro, ademptisq; pontificiis ornamentis extra ecclesiam sepeliri, abscisis prius digitis.

Pari odio **Sergius** tertius pontifex Formosum ipsum insectatus est. Eius enim corpus denuo erutum palàm in foro capite multauit, ac deinde in Tyberim proiecit, in gratiā Lotharij Gallorum regis, cui Formosus ipse odiosus fuerat uiuus.

Etheocles & **Polynices** mutuo odio in tantum exarserunt, ut mutuis quoque uulneribus, frustra renitente Iocasta matre, se confecerint dominandi ambitione. Quinetiam pertinax ille odij tenor apparuit in cadaueribus: Nam dum cremarentur, rogus ipse in duas partes se diuisit. Vnde Ouid. Scinditur in partes, geminoq; cacumine fugit, Scinditur in partes atra fauilla duas.

Aeschines orator Demosthenem sibi infensum mordacissimis orationibus insectatus est.

Vatinius propter flagitia adeò fuit odiosus Romanis, ut in prouerbium fluxerit, Odium Vatinianum. Catullus: Munere isto odissem te odio Vatiniano.

Cornelius Sylla C. Marij reliquias, apud Anienem sitas, dissipari iussit, solo motus odio. Propterea moriens primus apud Rom. cremari uoluit, talionem ueritus.

Promerus, domesticus Archelai regis Macedoniæ, Euripidem usque adeò insectatus est, ut eidem à regis cœna redeunti furtim canes immiserit, qui poëtam ipsum dissiparunt.

Heliogabalum populus Roman. ita odit, ut mortuum proiecerit in cloacam, mox in Tyberim cum matre Scemide traxerit, eiusq; nomen è publicis monumentis eraserit.

Mortuo quoque **Michaëli** Palæologo Imperatori populus Romanus sepulturæ locum denegauit.

INVIDI.

Aiax Telamonius inuidens arma Achillis interfecti data in præmium Vlyssi, uersus in furias se interemit.

Cato Vticensis uictoriam Cæsaris ægreferens, eiusq; principatui inuidens, se occidit.

Adrianus Traiani gloriam adeò iniquè tulit, ut Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam ab illo acquisitas, Parthis concesserit, & pontem supra Danubium (quem ille magno construxerat impendio) furiosus euerterit.

Laborans hoc morbo **Zoilus** Homerum poëtarũ maximum conuiciis lacerare non destitit. Martialis: Ingenium magni liuor detraxit Homeri, Quisquis es ex illo Zoile nomen habes.

Didymus Alexandrinus liuore motus sex libros in Marcum Tullium edidit, dictus propterea Ciceromastix.

Nec mutua caruerunt inuidia **Sallust.** & **Cicero**, quum ille huic impingat, quòd eloquentiam pudicitiæ iactura apud M. Pisonem perdidicerit, uxoremq; sacrilegam, & filiam matris pellicem habuerit. Hic uerò illi, quòd impudicissimi corporis quæstu uictum sibi parauerit, patrem mori coëgerit, quòd eo nondum mortuo pro hærede omnia decoxerit, bis item ad iudicum subsellia tractus in extrema steterit fortuna.

Inter **Xenophontem** & **Platonem** tacitæ cuiusdã æmulationis liuor extitit, quum hic illius nusquam operũ suorum meminerit. Contrà uerò Xenophon ipsius Platonis libros de optimo statu reip. administrandæ multis scriptis impugnauerit.

Sunt qui dicant **Aristotelem** præceptori suo Platoni adeò

inuidisse, ut bonã eius operũ partẽ flammis & incendio dederit.

Aegreferens **Cæsar** Catonem sibi inuisum à M. Tullio multis celebratũ laudibus, duos libros in eundem scripsit, qui ex re Anticatones inscripti sunt, in quibus omnia propè Catonis uitia collegit, & inter alia ebrietatem, ut maximũ probrum, illi obiecit.

M. Varroni (quem Maurus Terentianus uirum undecunque doctißimum appellauit) adeò inuidit **Rhemnius Palemon** grammaticus, ut eum porcum appellauerit.

Inuidia motus **Caligula** Torquato torquem, Cincinnato crinem, & Cn. Pompeio stirpis antiquæ magni cognomentum abstulit. Esium quoque Proculum formosissimum adolescentem iugulari fecit.

Videns **Cain** Abelis fratris sui fortunas feliciore semper incremento quàm suas augeri, eundem gladio traiecit.

Eodem morbo laborantes **Dathas** & **Abyrus**, Aaroni sacerdotium adimere conati sunt.

Fecit liuor ut **Herodes** multa puerorum millia morti dederit, ad intercipiendum uirginis partum, futuræ cuius gloriæ inuidebat.

Venditus est in seruum à fratribus **Ioseph**, quòd patri esset charior illis.

Poëtæ fabulantur **Hyacinthum** liberali forma iuuenem, quum disco luderet, à Borea infectum, quòd Apollinem charius diligeret, quàm ipsum Boream.

Simili figmento aiunt fulminatum à Ioue Aesculapium, quòd Hippolytum ad uitam reuocasset. Vnde Quintianus in Cleopoli: Iuppiter Hippolyto stygia à fornace redempto: Ecquid Apollineam retonanti fulmine prolem Opprimis?

Iudicium **Paridis**, & Ganymedis raptus tantam Iunonĩ inuidiam conflauerunt in Troianos, ut eosdem multis procellis naufragos semper agitauerit, & auerterit ab Italia, ut fabulatur Maro.

Circe uenefica inuidens Scyllam nympham à Glauco amati, fontem (in quo illa se lauabat) infecit ueneno, cuius uirtute Scylla in monstrum marinum mutata est.

Bauius & **Meuius** ineptißimi poëtæ, Vergilio suam inuiderunt gloriã. De quibus ipse Vergil. in Buco. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

Asinius Pollio adeò fuit infensus nomini Ciceronis, ut eius laudes audire nequiuerit. Nam quum Sextilius poëta carmen hoc retulisset, Deflendus Cicero, patriæq; silentia linguæ, Asinius

ea re permotus audire noluit.

Hyarbita Maurus, dum Timagenem philosophum inter pocula declamantem uellet imitari, & non posset, inuidia crepuit. Horat. lib. 1. Epist. Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua, Dum studet urbanus tenditq; disertus haberi.

Catullus poëta inuidiosus fuit cuidã Sicconio, quẽ his uersibus insectatur: Sicconi arbitrio populi tua cana senectus Spurcata impuris moribus intereat. Nõ equidẽ dubito, quin primũ inimica bonorũ Lingua exerta auido sit data uulturio. Effossos oculos uoret atro gutture coruus, Intestina canes, cætera mẽbra lupi.

Dædalus Telon discipulum suum interemit ob inuidiam, quòd figuli rotam & serram excogitasset.

Mutius fuit quispiam apud Romanos maleuolus, & alienam prosperitatem adeò ægreferens, ut quum Publius eum solito tristiorem aliquando uidisset, statim dixerit: Aut Mutio nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni.

Drances fuit Rutulus, qui Turni gloriæ semper inuidit. Vergil. libro 11. Tum Drances idem infensus, quem gloria Turni Obliqua inuidia stimulisq; agitabat amaris.

Illud porrò adiiciendum est, multos patria sponte excessisse, ad declinandam inuidiam, & in aliena terra uixisse: ut fecit Iphicrates in Thracia, Conon in Copro, Timotheus in Lesbo, Chabrias in Aegypto, Chares in Sigæo. Apud Romanos Pompeius post tot triumphos, & Imperia, domi aut ruri se continebat, rarò in publicum prodiens. Syllius lib. 17. de inuidia hoc modo scribit. O' dirum exitium mortalibus, ò nihil unquàm Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia. Et Ouid. lib. 2. Metam. Pallor in ore sedet, macies in corpore toto, &c.

ALIENAE LAVDIS AVT uirtutis æmuli.

ALexander uiso Achillis sepulcro, propemodum collacrymari cœpit, studio gloriæ & æmulatione uirtutis: cumq; felicem prædicare, cui contigisset habere laudum suarum præconem Homerum.

Iulius Cæsar quum uenisset Gades, animaduersa apud Herculis templum Alexandri Magni imagine, ingemuit: & quasi pertæsus ignauiã suam, quòd nihil tum a se memorabile actum esset in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

Nihil maiore uoto studuit **Theseus**, quàm Herculis imitari uirtutem. Quod ut faceret, monstra plurima confecit in terra

Græcia: Scyronem, Procustem, & Scinin latrones, Creontem tyrannum, Minotaurum bicorporem, & Centauros oppressit, Thebas domuit, ad inferos penetrauit.

M. Crassus apud Romanos æmulus fuit rerum à Pompeio gestarum.

Themistocli Atheniensi Milciadis trophæa somnum excutiebant.

Salmoneus apud Elidẽ Græciæ, & Alladius apud Albani Italiæ Iouis fulmen & tonitrua mentiri & confingere uoluerunt.

CONSTANTES, ET PATIENtes in rebus aduersis.

ARistidæ quum improbus quidam os sputo coinquinasset, risit hominis improbitatem, satisq; habuit eum monere, ne postea simile quicquam faceret.

Val. Homullus interrogatus ab Antonio, unde columnas porphyreticas sibi comparasset, respondit: Imperator quum in domum alienam ueneris, & surdus & mutus esto. Quod tamen insolens uerbum Antonius non tantùm non molestè tulit, at etiam habuit præcepti loco.

Adrianus seruum qui in se irruerat armatus, non solùm non puniuit, uerùm & curari iussit, quòd esset furiosus.

Bibulus audita duorum filiorum morte ita seipsum uicit, ut die postero ad solita reip. officia processerit.

Q. Martius rex amisso magnæ spei filio, dolorem tanta animi magnitudine compressit, ut peractis exequiis curiam statim petinerit, & uocauerit senatum.

Dion in cubiculo cum amicis sedens, ubi audisset filium è summo culmine domus prolapsum, & exanimatum, nullo signo mœroris dato, illum ad sepulturam ferri iussit, sermonemq; institutum continuauit.

Rex Antigonus mortem Alcionis filij adeò constanter tulit, ut diceret illum serius aliquanto, quàm putasset occubuisse.

Cornelia quum post amissos duodecim partus, Tyberium & Caiũ cæsos, & insepultos misera à matronis prædicaretur, Nunquàm, inquit, me ego felicẽ non dicã, quæ Gracchos pepererim.

Rutiliæ post amissum filium Cottam (quem in exilium fuerat secuta) lacrymas nemo uidit.

Socrates uxoris suę Xantippes conuicia & iniurias domi cõstantissimè ferebat, ut aliarum mulierũ insolentiã foris pati disceret. Idem

ret. Idem sitim & famē tolerantissimè perferebat. Nudis pedibus glaciem & pruinas calcabat facilius, quàm calceati milites. Quantumcunq; foret hyemis rigor, nihil addebat quotidianis uestimētis.

Lycurgus à temulento quodā iuuene, altero priuatus oculo, non tantū non permisit eū à ciuibus puniri, at blandè submonuit.

Alphonsus Tarraconēsis rex Siciliæ nunquā uisus est iratus.

Gabriel Brixiēsis, ordinis Minorum, & Cardinalis presbyter, iurare solebat, se annos xx. nulli mortalium succensuisse.

Symphorosa Getulij martyris uxor mortem septem filiorum pro catholica fide occumbentium patientissimè tulit, quin etiam ad martyrium animauit.

Parem filiorum numerum **Felicitas** mulier Romana pro religione Christiana sub Antonio emori læta conspexit.

Sophia mulier tres filias sub Adriano iugulari uidit cū gaudio.

Theramenes philosophus iussu xx. tyrannorum in carcerem missus uenenum constantissimè hausit, dicens: Propino hoc Critiæ. Fuerat is causa mortis eius. Iocabatur in morte uir ille fortissimus.

Thucydides Atheniensis historicus à suis in exilium missus ob proditionis suspicionem fortunam illam æquo animo tulit. Neque unquam flere aut queri uisus est, neque Brasidam exilij autorem scriptis suis carpere.

Asinius Pollio intra quartum diem, quàm filium amiserat, declamauit.

Iob mortaliū omniū patientissimus, amissis liberis, omnibusq; fortunis, satis habuit dicere: Nudus exiui è matris utero, nudus reuertor: Deus dedit, idem abstulit: Sit eius nomen benedictum.

Diuus **Hieronymus** in eremo degens, asinum sibi ablatum æquo animo tulit.

Excrementitia hirundinum fæce excæcatus **Tobias**, sinistrum illum casum tulit constantissimè.

Petrus Clareuallensis abbas, amisso ob ægritudinem altero oculo, non solùm non uisus est conqueri, imò uerò plurimum lætari, quòd ex duabus corporis partibus sibi inimicissimis, alteram amisisset.

Harpalo in conuiuium regis Persarum accito quum appositi essent filij, finitaq; cœna, rex interrogasset an cœna ipsa fuisset opipara, ubi dolum & sæuitiam agnouit Harpalus, lacrymas tamen tenuit, dolorem suppressit, uocem coërcuit, atque etiam placido uultu, & gratias agenti similis, cœnam laudauit.

Pigmenius presbyter Romanus Deo gratias egit quòd utroq; captus esset oculo, ne ecclesiæ inimicos uideret.

Diogenes Cynicus in conuiuio quodam ab insolenti iuuenum cœtu cruentis affectus plagis, contumeliosam illam iniuriã tolerauit constantissimè. Idem in maxima ui frigoris æneam statuam frigidissimam solebat amplecti.

Gloriari solitum ferunt **Sertorium,** ducem Romanum, ob amissum in bello oculum, quòd (ut dicebat) cæteri fortes sua spolia bellica domi relinquerent, ipse sua ubiq; haberet.

Esaias propheta uiuus in duas partes sectus, tam constanti fuit animo, ut nihil patienti similis uideretur.

Ananias, Azarias, & Misaël pueri in fornacem ignis coniecti, hymnum domino ibidem cecinerunt.

Quum **Stephanus** protomartyr lapidibus obrueretur, non potuit tamen de percussorum salute non esse solicitus.

Marcellinus martyr Diocletiani iussu stipitibus cum fratre affixus, Psalmum illum cecinit: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in unum.

Agathæ uirgini Cataneæ quum mandato Quintiani Siciliæ proconsulis euellerentur mãmæ: puella tortori pauca hæc uerba satis habuit dicere: An te non pudet Quintiane in me laniasse, quod te in matre aluit.

Mutius Scæuola tam pertinacis fuit constantiæ, ut in conspectu Porsenæ Hethruscorum regis manum flammis dederit comburendam, quòd regem ipsum non interfecisset. Luca. lib. 2. Te quoq; neglectum uiolatæ Scæuola dextræ. De hac constantia Mart. lib. 1. Dum peteret regem decepta satellite dextra, Iniecit sacris se peritura focis, &c.

Anaxarchus quũ in lapidea pila iussu Anacreontis Cyprij tunderetur ob ueteres iniurias nullũ doloris præ se tulit indiciũ: quin conuersus ad carnifices, Tundite inquit pilã Anaxarchi: nã Anaxarchũ non tunditis. Ouid. in Ibin: Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta, Iactaq; pro solitis frugibus ossa sonent.

Scriptorum monumentis laudatur **Attilij** Reguli constantia, quòd ad supplicium redire maluerit, quam Carthaginensiũ captiuos redimi.

Ioannes Aragoniæ rex candens chirurgi ferrum adeò constanter tulit, ut supraquàm oportebat ureretur.

Leæna meretrix Attica nullis tormentis à Pisistrato cogi potuit, ut Harmodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet.

Pasca

Pascasius tyrannus quū Luciæ Syracuſanæ nuntiari iuſsiſſet ſe illius amore captum, & oculorum pulchritudine illectum: nihil morata uirgo, oculos ſibi eruit, ac tyranno miſit.

Horatius Puluillus pontifex, quum in Capitolio Ioui ædem dedicaret, atq; inter ſacra mortuum eſſe filium audiſſet, neq; templi dedicationem interrupit, neq; uultum à publica religione ad priuatum dolorem flexit.

Paulus Aemylius quum quarto die ante triumphum ſuum Macedonicum alterum filiorū amiſiſſet, alterū tertio poſt triumphum die, iacturam illā ęquo animo tulit. Progreſſusq; ad populum, fortunæ gratias egit: deosq; precatus eſt, ut ſi quid diſcriminis Reip. immineret, ſua eſſet calamitate deciſum.

Pericles duobus filiis intra quatriduum ſpoliatus, iiſdem diebus uultu priſtinum habitum retinente concionatus eſt.

Xenophonti philoſopho Grylli Athenienſis filio ſacrificanti, quum nuntiatum eſſet alterum ex filiis natu maiorem in acie cecidiſſe, coronā tantùm depoſuit. Percontatus demum, quonam modo occubuiſſet, ut audiit fortiſsimè pugnantem cecidiſſe, depoſitam capiti repoſuit, numina teſtatus, ſe maiorem ex filij uirtute lætitiam, quàm ex morte mœrorem ſentire.

Anaxagoras audita filij morte, nuntianti, Nihil, inquit, nouum memoras. Ego enim illum ex me natum ſciebam eſſe mortalē. Stroza pater: Viderat hoc celeber Samiæ telluris alūnus, Hoc & magnanimus ſenſit Anaxagoras. Hoc Xenophon ſenſit, quem non reuocauit ab aris Filius extinctus, nec doluiſſe ferunt.

Pompeius à Gentio rege interceptus, quum ſenatus conſilia prodere comminationibus tormentorum ſollicitaretur, digitum lucernæ admouit comburendum. Qua patientia regi ſpem quicquam cognoſcendi abſtulit, & expetendæ populi Romani amicitiæ cupiditatem ingenerauit.

Gallieno Imperatori tanta fuit in acceptis cladibus patientia, ut in his etiam iocari non dubitauerit. Nam quum accepiſſet, Aegyptum à Romano imperio deſciuiſſe: Quid, inquit, ſine lino Aegyptio eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, ridens, Et non eſt, inquit, tuta Reſp. ſine trabeatis ſagis? Aſia Alemanorum & Scytharum incurſationibus uaſtata, Quid: inquit, ſine Aphronitris eſſe non poſſumus?

Zeno Eleates à Phalaride tyranno correptus, atque in foro cruciatus, ut coniurationis participes aperiret, conſtantiſsimè reluctatus eſt, ſociosq; tyranni amicos eius facti ſuſpectos reddidit:

Theodorus nullis uerberibus aut tormentis ab Hieronymo tyranno cogi potuit, ut tyrannicidij conscios proderet. Fingens tamen se cruciatibus tandem conuictum, Thrasonem tortorem coniurationis ignarum declarauit, qui protinus ad supplicium raptus est.

Q. Fabius Maximus fraudatus pecunia quam pro captiuis Annibali publicè numerauerat, publicè tacuit. Cõpluribus etiam lacessitus iniuriis semper eodem uultu mansit.

Augustus sparsos de se in curia famosos libellos nec expauit, nec eorundem autores requisiuit. Ei etiam in senatu uerba facienti quum à multis reclamatum esset, id mansuetissimè pertulit.

Tiberius Cæsar auditis quibusdam maledicorum conuiciis, respondit, In ciuitate libera liberas esse linguas oportere.

Aristippus cuidam, qui ob iram in uerba uenerat, dixit. Ne quæso à uerbis propter iram discedamus, sed potius ab ira propter uerba. Idem cuidam maledicenti ait: Tu maledicendi dominus, ego audiendi.

Agesilaus, Lacedæmoniorum dux, in castra Xerxis regis profectus, Mardonium Persam occidit, putans se regem occidisse. Raptus igitur ad supplicium, quum post uaria tormentorum genera nullum suspirium prorsus emitteret, constantia illa meruit impunitatem.

Thraseas Stoicæ disciplinæ studiosus, quum damnatus à Nerone solutis uenis moreretur, magna constantia suorum fletum compescuit, libauitq; sanguinem Ioui liberatori. Huius meminit Mart. lib. 1. dicens: Diuitior Crispo, Thrasea constantior ipso.

Plinius scribit **Gymnosophistas** Indorum philosophos ab exortu ad occasum perstitisse contuẽtes solem immobilibus oculis, atq; etiam feruẽtibus arenis toto die alternis pedibus institisse.

Phormio dux fuit quispiam in perferendis militię incommodis notæ patientiæ. Hinc natum adagium Erasmo positum, Phormionis tori. De stratis minime delicatis.

Phocion Atheniensis ruri ac militiæ nudis semper incessit pedibus.

Aristodemus Cydathenæus nudo itidem pede semper usus est.

Lygus fœmina quum metu militum filium occultasset, & illi per cruciatus interrogarent, ubinam occuluisset, uterum ostendens, ibidem respondit latere: nec ullis tormentis cogi potuit, ut constantiam uocis egregiæ mutaret. Autor Cor. Tacitus.

Masi

Masinissa, rex Numidarum, nonaginta natus annos, nudis pedibus incesit, nec imbre ullo aut frigore potuit adduci, ut operto esset capite. Autor Cic. de Senectute.

C. Marius Rusticanus uir, quum secaretur, uetuit se alligari; tormentumq; solutus pertulit constantissimè, nec ullo rigore supplicij corpus immutauit. Idem autor lib. 2. Quæst. Tuscula.

Herodianus scribit Seuerum imperatorem iter facere solitum sine ulla intermissione, neq; labores ullos curasse. Fuisse insuper frigoris & æstus patientissimum, media quandoq; bruma, & agris omnibus gelu cõstrictis, aut niue & pruina albicantibus, in montes altissimos iuisse aperto capite, ut suo exemplo milites ad laborem & alacritatem induceret.

Auditis Atheniensium legatis & iam Athenas remigraturis, Quum Philippus rex dixisset: Est'ne aliquid obsequij, quod à me proficisci ualeat in ciuitatem uestram? Demochares legatorum unus, Si te, inquit, suspenderis. Quod uerbum procax & ingratissimum Philippus ipse quieto pertulit animo, quum tamen posset ulcisci, & deberet iure.

M. Antonius tanta fuit animi constantia, ut nullo unquàm affectu, nullis rerum fortunis uultum immutauerit.

Cato quoque nullis casibus unquàm mutatus est, nulli succubuit calamitati.

Dion Alexandrinus in conuiuio probris cuiusdam loquaculi, & infamibus uerbis multum lacessitus, maledictis nihil penitus respondit. Cæterum ubi rediit domum comitantibus plerisq;, & conuitiorum contemptum suadentibus respondit, Ne Gry quidem. Quod ægreferens conuiciator iuuenis, laqueo se præfocauit.

Turbo, præfectus prætorianorum sub Adriano tanta fuit constantia & animi magnitudine, ut nec morbo laborans domi se contineret, præpositos rerum stantes mori oportere dicens.

Seuerianus Adriani iussu moriens, ignem petiit, & accenso ture, Vos, inquit, dij testes estote, nihil à me morte dignum esse commissum. Tantum hoc precor, ne, quum mori uelit possit.

Clitomachus Carthaginiensis non tantùm forti animo tulit excidium patriæ, sed ciues quoq; cohortatus est ad perferendum.

Stilbon Megarensis patria capta, ac direpta, interroganti Demetrio, quid perdidisset, Nihil se amisisse respondit.

Metellus in exilium ire, quàm Saturnini tribuni pl. iniquissimas leges ferre maluit.

Albutius ęquisimo animo Athenis philosophabatur, **Marcellus** Mitylenis.

P.Ouidius exilium non tantùm fortiter tulit, at etiam multa in eo scripsit.

Pallas Stroctia Florentia pulsus, Paduæ ita uixit, ut exilium ad otium literarum conuertisse uideretur.

Iugurtha regno amisso Romam captiuus ductus ad carceris ostium iocatus dicitur.

Carolus Malatesta uictus, captusq; à Philippi Mariæ Mediolanensis militibus, admirabilem in captiuitate animi firmitatem retinuit.

Alphonsus rex Neapolitanorum captiuus, ea fuit constantia, ut libertatem non uideretur amisisse.

Aesopo in neruo apud iudices captiuitas animi firmitatem non abstulit.

Mauricius seruus quum à Neapolitano prætore candenti forcipe concideretur, traheretur q; per urbem ad manus supplicium, quòd liberum hominem occidisset, nullos unquàm ciulatus misit, neque uultum mutauit, neque statum corporis.

Aemylia Scipionis uxor non modò disimulanter tulit ancillam suam haberi à uiro in deliciis: uerùm Scipione mortuo manumissam eam liberto suo dedit uxorem.

Federicus Vrbinas tam æquo ferebat animo alterum oculum sibi deesse, ut interdum in deformitatem illam iocaretur.

Antonius Panhormita multos annos tormina & urinæ difficultatem tam patienter tulit, ut etiam disimularet ægritudinem.

Fran.Foscarus, Venetorum princeps, filium flagitiosis criminationibus infamem relegari constantisimè passus est.

Scipionem Africanum tanta in exilio comitata est patientia, ut audita fratris morte animum retinuerit.

Mors filij non deterruit L.Syllam, quominus aduersus hostem rem egregiè gereret.

Femella Amatriciana quum intellexisset filium demisso minus animo ad supplicium trahi, eidem occurrens iusit ut exuto periculi metu, cœlum & solem suspiceret. Quod quum fecisset, An, inquit, ignoras fili, te confestim in arces illas emigraturum?

Homullus quidam quum Romæ causam ageret, audita filij morte institutum non interrupit sermonem.

Quum **Cambyses** rex Persarum, filium Prexaspis (à quo monitus fuerat uitandæ ebrietatis) sagitta confodisset, pater dolorem

lorem suppresit, atq; etiã regem laudauit, ut peritũ artis sagittarię.

MAGNANIMI.

Horatius Cocles Porsenæ regis Tuscorum tumultu repentino & insperato Romam inuadentis, solus impetum sustinuit, donec à tergo pons solueretur à sociis: quo soluto, armatus & uulneratus in Tyberim se coniecit.

Chlœlia eidem regi ad conditionem pacis obses data, traiecto Tyberi Romam rediit, seq; exemit captiuitate. De hac puella & Coclite Verg. lib. 8. Aen. - Pontem auderet quòd uellere Cocles, Et fluuium uinclis innaret Chlœlia ruptis.

Antigonus Philippi regis miles fortissimus in obsidione Perinthi catapulta confossus, non prius eam euelli passus est quàm hostem fugatum intra mœnia compulisset.

Maluit **Metellus** exulare, ut iam diximus, quàm in perniciosas Apuleij Saturnini leges iurare.

M. Scæuæ Centurionis fortitudinem iam diximus in capite de Bellicosis.

Iuba rex Mauritaniæ superatus à Cæsare mortem sibi consciuit ne in triumphum raperetur.

Asdrubal capta Sicilia Romanis bellum indicit, in quo L. Glaucus uir pręcipua nobilitate comprehensam Asdrubalis nauem non prius dimisit quàm utranq; amiserit manum. testis Plut.

L. Posthumius Albinus dum in conflictu contra Samnites accepto uulnere cecidisset, nocte cõcubia accepto spiritu surrexit, & ex interfectorum hostium clypeis trophæum erexit tinctaq; cruore dextra titulum inscripsit: Romani de Samnitibus Ioui, in cuius potestate sunt trophæa. Autor apud Plutarchum Aristides.

Fabius Maximus dum in conflictu contra Pœnos suos omnes quingentos numero amisisset, ipse mortifero accepto uulnere uehementi cultu irruit in Annibalem, eiq; diadema abstulit, demum iacuit supinus.

Cn. Popilius legatus ad Antiochum missus, regem ipsum differentem responsum, uirga circunscripsit, & priusquàm egrederetur circulo illo respondere compulit, magnum dubium fortitudinis an temeritatis argumento. Autore Plinio.

Epaminundas quum uicisset Lacedæmonios apud Mantineam, ubi accepto ibidem uulnere exanimem & iam morti proximum se uidit, percontari cœpit, an saluus esset clypeus, & sui hostes. Quum autem audiuisset quod cupiebat, auelli iussit eam (qua erat transfixus) hastam, & ita multo sanguine profuso

in læ

in lætitia & uictoria mortuus est.

Leonidas rex Lacedæmoniorum se in Thermopylis, trecentosq; alios, quos eduxerat Sparta, opposuit hostibus, quum proposita esset aut fuga turpis, aut gloriosa mors. Autor Cicero lib.2.de Finibus.

Socrates accusatus ab Anyto, nec patronum quæsiuit ad iudicium capitis, nec iudicibus supplex fuit, adhibuitq; liberam contumaciam à magnitudine animi inductam, non à superbia. Et paucis antè diebus quum facile potuisset educi à custodia, noluit. Quumq; mortiferum in manu poculum iam teneret, ita locutus est, ut non ad mortem trudi, sed in cœlum uideretur ascendere. Autor idem Cicero lib.1. Quæst. Tuscula.

Quintus Sertorius accepto in bello uulnere, deformatus gloriabatur, atq; hoc ipsum tribuebat laudi, & æterno fortitudinis monumento.

Mithridates rex Ponti tanta fuit animi magnitudine, ut filiis, præsidiis, & uniuerso principatu destitutus, quũ nec amplius Romanorum uirtuti posset obsistere, nihil tamen humile aut abiectum conceperit animo. Quinimò ad Celtas profectus, cogitauit unà cum illis in Italiam irrumpere.

Ea fuit animi fortitudine Scytharum regina Tomyris, ut amisso exercitu & filio, quem Cyrus interfecerat, animum tamen non remiserit, aut desperauerit uictoriam. Nam quo tempore lugendus erat filius, & exequiis uacandũ, incredibili uirtute fœmina uictorem iam gloriosum, & nihil sibi non promittentem, regno iussit excedere per legatos. Quod mandatum quum nihili fecisset Cyrus, non prius suos hortari, & ad profligandum barbarum desiit animare, quàm simulata fuga, hostem in meditullium regni sui pellexerit, pellectum numerosa militum caterua, circunsepserit, circunseptum uicerit, uictum interfecerit, interfectum coniecerit in utrem plenum sanguinis, ut eo se saturaret, quam tantopere sitiuerat. Herodotus hæc.

Boges Persa, Xerxi charissimus, quum ab Atheniensibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceretq; ei accepta fide egredi, & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superstitisse uideretur: propterea ad extremum usq; perstitit. Atque ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, rogum accendit, cui liberos, coniugem, concubinas, familiam iniecit, totiúsq; urbis aurum & argentum e muris proiecit in Strymonem. Quo facto se ipsum postremum incendio dedit.

Hege

Hegesistratus Elæus, captus à Lacedæmoniis, & in uincula coniectus, rem fecit uniuersæ posteritati commendabilem. Nam quum ferratis soleis uinctus esset, dimidium pedem præcidit, ut se cõpedibus illis eximeret: demũ subruto muro periculum effugit, deceptis excubitoribus. Autor Herodotus in Calliope.

Alcibiades Atheniensis, dum unà cum sociis in uia lusitaret, accedentem cum quadriga bubulcum monuit, ut plaustrum sisteret, dum absolueretur ludus. Quod quum ille recusasset facere, Alcibiades in terram se ante boues strauit, bubulco monito, ut si uellet supinum corpus boum pedibus & rotis quadrigæ conculcaret. Idem quum à ludi literarij magisto Homericum aliquod opus petiisset, atq; is respondisset, non esse sibi, colaphũ eidem infregit, dictitans non oportere bibliothecam literati hominis tantis operibus esse immunem.

Cyrus adhuc puerulus, rex per iocum inter pastores creatus, eos qui errassent, uerberibus seuerè castigabat. Propterea accusatus à quodam (quem acerbius depalmauerat) apud Astyagem regem Mœdorum, quum ab eodem carperetur, quòd in tam tenera ætate, uilibusq; pannis iam imperium exerceret, Respondit, regum interesse, ut deliquentes corriperent: unde & ex eo tempore Astyagi factus est suspectus.

Ariarathes, rex Cappadociæ, à Perdica obsessus, quum iam desperaret effugium, ne quid fructus aut trophæorum accederet inimicis, urbem incendit, sibiq; & suis omnibus consciuit morté.

Leonidas Spartanus ad Thermopylas Persarum expectans congressum, Eutychum militem domum remisit, propter cæcitatem, quam is quodam oculorum morbo contraxerat. Discedẽs **Eutychus** pœnitẽtia & rubore cœpit affici, q̧ sociis periculum expectãtibus solus subterfugiũ uideretur inquirere. Propterea seruo duce regressus in prœliũ utcũq; poterat pugnãdo interijt.

Thelesis Argiua mulier Argos, oppidum Græciæ, à Cleomene Spartanorum rege obsessum, unà cum cæteris mulieribus, quum deessent uiri, tutata est.

Alia fortitudinis & magnanimitatis exempla iam posui diuersis in locis. Supersunt tamen plurima quæ omittenda putauimus, quoniam nullus est delectus, ubi de multitudine certatur.

DE CHARITATE IN PATRIAM EXEMPLA.

REgnante apud Phrygios Mida, quum prope Celenas urbem dehiscens terra sese aperuisset, erupisseq; ex ea uoragine uis aquarum plurima, propinquas domos eruens: rex oraculo

consulto, quid ea in re faciendum esset, responsum habuit, hiatum illum non prius clausum iri, quàm quis intrò se demitteret ad pacandam iram numinum. Quod uidens **Ancurus** Midæ filius, dato patri & uxori osculo in uoraginem præceps desiliit. Autor Plutarchus.

Eodem exemplo quum in urbe Roma hiatus terræ paulatim excrescens accidisset, **Curtius** amore patriæ intrò se demisit.

Quum Lacedæmonij ob interfectum contra ius gentium Xerxis legatum peste laborarent, ad finem mali reperiendum utile fore dixerunt, si quis ex Lacedæmone facinus indignum sua pensaret morte. Quod audientes **Spartius** & **Bulides** læti se obtulerunt, & ad Xerxem profecti cultris deuouerunt iugulos, ut uiolato iuri satisfacerent.

Monitus in somnis **C. Marius** consul, se ex Cimbris uictoriam reportaturum, si filiam Calphurniam sacrificasset, arrepto cultro paruit nocturnis phantasmatibus, & filiam immolauit. Autor Plutarchus ex testimonio Dosithæi Græci.

Erecteus in Eumolpum bello contendens consultis oraculis responsum habuit; futuram sibi & patriæ uictoriam, si filiam immolasset. Quod quum audisset, filiæ uitam abstulit, ut afferret salutem patriæ.

Cleomenes, dux Spartanorum, contracto cum Ptolemæo fœdere aduersus Antigonum & Achæos, in pignus fidei perpetuæ matrem eidem Ptolemæo dedit obsidem. Quæ cùm rescisset honestissimas pacis cõditiones Cleomeni filio offerri ab Achęis, literis eum monuit, ne propter cariosum uetulæ corpus pacem illam renueret, quam intelligeret esse utilem patriæ.

Quum Cæsar odio Pompeij patriam uellet opprimere, **M. Brutus** ipsi Pompeio adhæsit, à quo tamen sciebat patrem suum bello Syllano interfectum fuisse Mutinæ, condonauitq; priuatas iniurias patriæ.

Nihil **Cassium** Cherream compulit ad inferendam Caligulæ sanguinario principi mortem, præter charitatem patriæ, quam ille multis homicidiis, probrosisq; flagitiis contaminabat.

P. Rutilium pulsum Roma & exulantem, quum nescio quis monuisset ad inferendum patriæ bellum, quo facilius reditum assequeretur: respondit, se ciuium salutem pluris facere, quàm reditum suum, & male ut exilij sui puderet Romanos, quam propter reditum defleret patria.

Vlysses apud Calipso, patriam prætulit immortalitati: autor

Cicero

Cicero in orationibus his uerbis : At si nos patria delectat, Quirites, cuius est tantus amor, ut Itacham uir præstantissimus, nidulumq; illum affixum saxis immortalitati prætulerit, multi tamen extra patriam melius rem gessere.

Cretinus Magnesius bello Mithridatico aduersus ipsum Mithridatem delegit Imperatorem Hermiam, quo cum tamen priuatas gerebat inimicitias, professus se interim iturum in exilium, ne quis tumultus ob illam duorum factioné suboriretur. Quod si patria mallet Cretinum Imperatorem, quàm Hermiam, orauit ut interim exularet Hermias. Aduersarij modestia permotus Hermias, sponte exulauit.

M.Lepidus Pont.Maximus,& **M.Fuluius** in censura collegæ priuatas inimicitias ad patriæ utilitatem posuerunt.

P.Seruilius, & **M.Lucullus** priuata quoq; odia reliquerunt in administratione Reip.

Tres fuerunt **Decij**, qui pro salute patriæ, sese deuouêre. Pater quum Latino bello Romanorum aciem inclinatam penè, & iam prostratam uideret, seipsum deuouit, ac protinus concitato equo in medium hostium agmen patriæ salutem, sibi morté petens irrupit. Filius in quarto consulatu Q.Fabij collega aduersus Gallos & Samnites profectus pro patria fortissimè pugnans occubuit. Nepos periit in bello Pyrrhi, quod gessit pro Tarentinis. De his Cicero lib.1. Quæst.Tuscu. Si mors, inquit, timeretur, non cum Latinis pater Decius decertans, cum Ethruscis filius, cum Pyrrho nepos hostium telis occubuissent. Idem in primo Paradoxo de his & quibusdam aliis.

Romanus populus Cannensi clade attritus, quũ nihil nisi de fuga, & patriæ cogitaret exilio, **Scipio Africanus** adhuc admodum iuuenis stricto gladio mortem unicuique minitans, iurare omnes, nunquàm se relicturos patriam coëgit.

Quum Athenienses à Doriensibus bello premerentur, adeò ut resistere nõ possent, diffidentia humani auxilij ad Apollinis oraculum confugerunt. Consultus deus super futuro rerum statu, & uictoria, respondit, Partem illam uictricem fore, cuius rex occumberet in ipso bello. Quod responsum quum utrique exercitui innotuisset, utrinque edictum est, ne quis regem hostem interficeret. Id ubi cognouit **Codrus** Atheniensium rex, depositis insignibus Imperij, familiarem & abiectum cultum induit, & diffusis hostibus se obiiciés, unum ex his falce percussum in cædem suam compulit. Quo facto, uictoriam suis reliquit. Horatius lib.3.

Car. Codrus pro patria non timidus mori.

Thrasybulus tanta fuit in Athenas charitate, ut parua stipatus militum manu animum adiecerit ad eam liberandam à triginta tyrannorum teterrima dominatione. Cui intentum operi quum quidā interrogasset hoc modo, Quātas tandem tibi Athenæ per te libertatē consecutæ gratias debebunt Thrasybule? Respondit: Dii faciant ut quantas ipse illis debeo, uidear retulisse.

Themistocles Athenis patria pulsus, coactus est se recipere ad Xerxem Persarum regem, quem prius debellauerat. A' quo mira exceptus beniuolentia, & hospitalitate, quum postea solicitaretur ad inferendum ingratæ patriæ bellum, mortem sibi consciuit, epoto sanguine taurino.

Quum Carthaginienses & Cyrenenses, disceptantes de finibus agrorum, mutuis bellorum cladibus se attriuissent, ad dirimendam armorum causam in hoc fœdus coiuerunt, ut certo die utrinque legati domo proficiscerentur, & quo in loco obuij inter se fuissent, communis utriusque populi finis haberetur. Missi sunt igitur ex Carthaginiensibus duo fratres, nomine **Phileni**, qui quum seu festinantissima celeritate, seu gressu citra hora constitutam maturato in longius terminos promouissent, Cyrenensium iuuenes de fallacia eorum questi optionem fecerūt Carthaginiensibus, ut uel illi quo fines populo suo peterent, ibi uiui obruerentur, uel conditionem hanc sibi relinquerent. Phileni conditione probata, uitam suam Reipubl. condonauere, & uiui obruti sunt. Carthaginienses in rei memoriam mortuis aras posuerunt, hisq; honores diuinos domi constituerunt.

Aristoteles Athenis in lectulo iacens non potuit tamen non esse solicitus de patria. Quam quum euertisset Alexander, ab eodem literis obtinuit, ut instauraretur.

Theseus, quamuis Aegei Athenarū regis (aut, ut placet, Ciceroni, & Plutarcho, Neptuni) esset filius, non grauatus est tamen deuouere se Minotauro, ut patriam seruitute eximeret. Catullus: Ipse suum Theseus pro charis corpus Athenis Proiicere optauit, potius quā talia Cretā Funera Cecropiæ, nec funera portarentur.

Protogenia, & Pandora filiæ Erichthei Athenarum regis ingruente Bœotio bello, se pro patriæ salute ultro iugulandas obtulerunt, & immolandas. Quod factum est in pago Hyacintho: unde & uirgines Hyacinthides sunt cognominatæ.

Quodam tempore quum annonæ caritas Atticam premeret, consulta oracula cecinere finem malo non prius futurum, quàm

aliqua

aliqua immolaretur puella. Id ubi resciuit **Leos** Orphei filius, publico permotus bono, filias suas **Phasitheam, Theopem, & Eubulem,** exhibuit immolandas.

Macaria quoque Herculis filia pro incolumitate publica se deuouit.

De **Attilio** Regulo, Coclite, Fabiis, Epaminunda, & Lysandro uariis in locis, ut res postulauit, locuti sumus.

Argiuis Thebas obsidentibus Menœceus Thebanus pro patriæ salute se è muris præcipitem dedit, gladio iam perfossus. Statius libro 10. - Insignemq; animam mucrone corusco Dedignantem artus pridem, mœstamq; teneri Arripit, atq; uno quæsitam uulnere rumpit. Sanguine tunc spargit turres & mœnia lustrat, Seq; super medias acies nondum ense remisso Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achiuos.

Petronius Granius, centurio octauæ legionis, sub Cæsare Gallico bello militans, Gorgoniæ portus tantisper ab hostili protexit impetu, dum sociis ad fugam tempus dederit. Reuertentibus demum iisdem ad subsidium, uulneribus deficiens, Ite nunc, ait, incolumes.

Agesilaus filiũ suum Pausaniã inedia cõsumpsit, quòd quinquaginta auri talenta accepisset à Xerxe, ut Spartam proderet.

Eadem ratio impulit **Cassium** ad inferendam Crasso Bruto filio suo mortem, quòd is portas urbis Romę dicta mercede Latinis uoluisset aperire. Vtriusq; exempli testis est Plutarchus.

Dion Syracusanus usque adeò patriæ studiosus habitus est, ut animum semper adiecerit ad eam liberandam à Dionysij tyrannide. Quod tandem fecit uirtute, pulso in exilium tyranno.

Demarathus Lacedæmonius patria pulsus quum Athenis exularet, non potuit tamen suos non monere belli, quod tacitè parabant Athenienses.

Aratus Sicyonius patriam liberauit à Tyrannide.

TYRANNI PLERIQVE.

AGathocles tyrannus fuit Syracusanus.

Alexander Pheræus tyrannidem exercuit in Thessalia: **Busyris** in Aegypto: Vterque Dionysius, Syracusis: Hieronymus, in Sicilia: Hipparchus, & Pysistratus eius pater, Athenis: Periander, Corinthi: Melanus eius filius, Ephesi: Polycrates, & Syloson fratres, in Samo: Procopius, Constantinopoli: Phalaris, Agrigenti: Candaules, Sardibus: Creon, Thebis: Clearchus, Heracleæ: Crabrinus, Cremonæ: Milo, Pisæ: de quo Ouid.

in Ibin: Vtq; Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno, Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas. Gelon,& Hiero, in Sicilia: Aristoclides, & Erginus, in Orcomeno: Cypselus, Corinthi: Aristomachus,& Aristippus fuerunt Argiuorum tyranni, autor Plutarchus in Arato. Critias, tyrannus Atheniēsis. Hecatheus, Cardianorum: Hippo, Messanæ urbis: Machanidas, Lacedemoniorum: Mamercus, Catanæ urbis Siciliæ: Nicocles, Sicyoniorum: Onabis, Lacedæmoniorum: Arideus, Pamphiliæ: Aristagoras, Mileti: Clisthenes, Sicyonis: Anaxileus, Rheginorum. Inter tyrannos numerantur Tetrici XII. Ecelinus, Histieus, Mnason, Nabis, Aristonicus, Nicocreontes, Hegesistratus, Stesenor, Cleander, Sabyllus, Strates, Aristratus.

AMICI ARCTISSIMI, ET quorundam seruorum in Dominos fidelitas.

QVum Orestes & Pylades uenissent in regionem Tauricam ad deponēdas furias, quibus Orestes laborabat propter matrem occisam, essentq; à rege comprehensi, quòd simulacrum Palladis inde auferre uoluissent, rex Orestem (quem audiuerat esse autorem furti) damnauit capitis. Quum uerò nesciret uter esset Orestes, Pylades eum se esse affirmabat, contendebatq; ut pro socio interficeretur. Orestes uerò uolebat irrogari sibi supplicium, nomen suum accusans & furtum. Cicero in Lælio: Quum ignorante rege, inquit, uter esset Orestes, Pylades se Orestem esse diceret, ut pro illo necaretur. Orestes autem ita ut erat, Orestem se esse perseueraret, stantes plaudebant in re ficta. Ouid. lib. 4. de trist. & lib. 2. de Ponto.

Theseus cum Pyrithoo amicitiam iureiurando confirmauit, autore Plutarcho, quæ nunquàm diuelli potuit. Propterea finguntur à poëtis comitatu indissolubili ad inferos descendisse ad rapiendam Proserpinam. Ouidius: Pyrithoum Theseus Stygias comitatur ad umbras. Horatius: Nec Lethæa ualet Theseus abrumpere fido Vincula Pyrithoo.

Constituerat Achilles nunquam redire ad bellum Troianum, propter erepta sibi ab Agamemnone Briseidem: ubi tamen intellexit Patroclum amicū ab Hectore fuisse peremptū, mutato proposito bellum adiit: nec prius quieuit ex animo quàm socij mortem uindicauerit. Vnde mortuo Patroclo, sic apud Homerum loquitur: Nunquàm pari dum uiuam, dolore afficiar.

Propert.lib.2.Et Statius lib. 4. Syl. - Et lacerum qui circa mœnia Troiæ Priamidem cæso solatia traxit amico.

Nysus Hyrtaci filius,& **Euryalus** amici fuerunt arctissimi, qui pro Aenea certauerunt in Turnum,quorum alterũ Euryalum quum Rutuli interfecissent, Nysus qui periculum cursu euaserat, rediit tamen ad ulciscendam socij mortem. Quod quum fecisset, super mortui corpus se confodit, & exanimem proiecit. De his Virgil.lib. 9. His amor unus erat,pariterq; in bella ruebant.Idem de Nyso:Tum super exanimem sese proiecit amicum Confossus, placidaq; ibi demum morte quieuit.

Castor & Pollux fratres fuerunt, filij Lædæ: hic ex Ioue, ille ex Tyndaro. Propterea poëtæ fabulantur, Castorem fuisse mortalem, quem immortalis Pollux suo interitu fraterna redemerit pietate. Quòd ideò fingitur,quia eorũ stellæ sic se habent, ut una occidente,oriatur altera,Seruio teste.Virg.lib.6.Aeneid.Si fratrem Pollux alterna morte redemit,Itq; reditq; uiam toties.

Damon, & Pythias Pythagoræi condiscipuli, arctissima inter se amicitia coaluerunt.Nam quum alterũ eorum Dionysius Syracusanus interficere uellet suspicione proditionis,alter se mortis uadem præstare non dubitauerit, tantisper dum is qui rapiendus erat ad suppliciũ, reuerteretur à componendis rebus domesticis.Quum auté adesset hora morti destinata, & iam obses proximus esset supplicio,unusquisq; stultitiæ tam temerariũ sponsoré damnabat.At is nihil se de fide amici dubitare prędicabat.Eodem autem momento quo supplicium tyrannus indixerat, qui discesserat,superuenit,obsidem liberaturus.De his Cicero in Officiis.

Achates perpetuus Aeneæ comes & socius fingitur à Virgilio, sicut alter altero semper comitatus abeat. Stroza pater: Nec minus hunc colui, quàm dux Troianus Achatem, Quàm rector Graiæ Nestora militiæ. Nam & maxima fuisse fertur amicitia inter Nestorem & Agamemnonem.

Inter paria amicorum numerãtur etiam **Hercules & Theseus**: Nam hic illius uirtuté & facta semper imitatus est: & hunc in inferis captiuum redimere conatus est ille. Ambo in Amazones armati sunt, in Scythiam Phrygiamq; unà profecti, eisdem armis instructi, eodem telorum genere muniti, similibus studiis paribusq; exercitationibus usi, ex geminis fratribus geniti, Hercules ex Ioue, Theseus ex Neptuno, secundum Plutarchum.

Fuit & mutuus amor inter **Herculem & Nestorem**. Nam Hercules Messenem dedit Nestori, & Nestor primum instituit

iuramentum per Herculem.

Statius **Dimanta & Hoppleum** amicitia insignes fuisse memorat. Syllius **Marium & Casprum** lib.9. dicens. - Sacro iuuenes Præneste creati, Miscuerant studia, & iuncta tellure serebant, Velle ac nolle ambobus idē, sociataq; toto Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus, Occubuere simul, uotisq; ex omnibus unum Id fortuna dedit iunctam inter prælia mortem.

Alexander tanta fide coluit **Ephestionem**, ut eo mortuo propugnacula urbium diripi, equos mulosq; tōderi, plerosq; gregarios homines interfici ad mœroris argumentum iusserit: idq; uocauerit, Ephestionis inferias. In eius quoq; exequiis decem millia talentûm profudit. Autores Plutarchus & Arrianus.

Quum Senatus Ro. **Caium, & Tiberium Gracchos**, ob grauissimas seditiones, quas in populo concitauerant, hostes patriæ iudicasset: iussissetq; comprehendi, & interfici cum omnibus eorum asseclis: Blosius: qui Tiberium secutus fuerat, in senatū uenit, culpam deprecaturus apud Lælium, quòd tanti Gracchum fecisset, ut quicquid ille uellet, sibi faciendum esse putaret. Cui Lælius: Dic, inquit, Si Gracchus te in Capitolium faces ferre uoluisset, nunquid fecisses? Tum ille: Nunquàm id quidem uoluisset Gracchus: sed si uoluisset, paruissem. Quæ uox quantam uim amicitiæ promittat, unicuiq; relinquitur coniectandum.

Pomponius & Lectorius tanta fide C. Graccho adhæserūt, ut ad eius salutem morti sese obtulerint. Nam quum L. Opimius Gracchum ipsum fugientem cum armata manu uelut hostē patriæ insectaretur, Pomponius, & Lectorius persequētium furori sese obtulerunt, ut ille salutē fuga sibi quæreret. Nec prius cesserūt impetui, quàm telis, & uulneribus undiq; perfossi expirarent.

Seruilium Cepionem in uincula coniectum L. Rheginus, ui amoris impulsus, custodia liberauit, & fugæ illi se comitem dedit.

Volumnius tam effusis charitatis habenis **M. Lucullum** complexus est, ut quum Antonius Lucullum interfecisset, quòd adhæsisset Casio & Bruto Cæsaris interfectoribus, Volumnius amico mortuo noluerit superesse, quum tñ facile posset euadere.

Cælius à Cinna & Mario Placentiæ obsessus, ne in eorum potestatem ueniret, **Petronium** amicum suum orauit, ut inferret sibi mortem. Petronius quum ab ea sententia amicum non posset auertere interfecit, seq; illi comitem dedit.

Non minora beneuolentiæ indicia præstitit **Terentius Decio Bruto**: nam quū Antonius spiculatores misisset, qui Brutum interfi

interficerent, Seruius Terentius, ut eum à morte liberaret, seipsum interfectoribus obtulit, nomen Bruti mētitus. Re tamen cognita, Terentium dimiserunt incolumem, tracto ad supplicium Bruto.

C. Lælius, & Africanus Scipio inter raras amicitias numerati sunt.

Metrodorus Lampsacenus annis XVII. nunquàm discessit ab **Epicuro.**

Pomponius Atticus tanta beneuolentia iunctus fuit **Ciceroni,** ut Ciceronis Atticus diceretur.

Phydias statuarius **Agorantum** Parium discipulum suum adeò dilexit, ut nomen eius suis operibus inscripserit plerunq;.

Nicomedes, rex Bithyniæ, tam propenso fuit in **Romanos** animo, ut raso capite pileum sumpserit, & se Romanorum libertum uocauerit.

Iulius Cæsar, Syllanæ factionis inimicus, adeò fauit **Mario,** ut deiecta eius trophęa restituerit, statuasq; noctu erexerit in Capitolio.

Galetes puer usque adeò amatus est à **Ptolemæo,** ut quum uideret reos ad supplicium trahi, salutem eis & impunitatem exorauerit à rege.

Hispides Menedemo socio à Spitamene inimicis occidendum se præbuit, quum tamen liberum esset periculum declinare. Autor Curtius.

Timagoras Meletem Atheniensem usque adeò dilexit, ut eo iubente se præcipitauerit.

Cyziceni adeò fideles **Romanis** extitere, ut in bello Mithridatico diutissimè obsessi, neq; fame, neque tormentis ullis ad deditionem cogi potuerint. Autore Plutarcho.

Amelius cum **Plotino** philosopho annos supra uiginti summa familiaritate uixit.

Darius usque adeò amauit **Megabyzum** Persam, ut diducto malo punico optauerit sibi tot Megabyzos, quot illic essent acinorum. Testis Herodotus.

Iam docuimus quanta in **Xerxem** regem Persarum beniuolentia fuerit **Boges,** quoq; modo eius causa se, suaq; omnia morti & flammis deuouerit.

Licinius Surra tanta familiaritate & beniuolētia coniunctus fuit **Traiano,** ut imperator ipse post delationem domum eius uenerit, pransusq; cum illo eius medico oculos tentādos exhibuerit, tonsoriq; operam dederit. Mox ad amicos conuersus, Et quid

accusare Surram amplius potestis, inquit? Eidem mortuo sepulcrum fieri, & statuam poni iussit.

Memorabilis est amicitia duorum hominum, quos Saxo Grāmaticus **Asmundum & Asuitum** uocat: quorum quū Asuitus morbo consumptus esset, alter Asmundus ob amicitiæ iusiurandum uiuus cum eo tumulari uoluit.

Vrbinum in agro Reatino delitescentem quum milites ad mortem inquirerent, seruus eius domini ornamentis indutus in eiusdem cubile se reclinauit, ut irruentes hostes Vrbinum esse suspicarentur, & ita primo impetu iugularent. In cuius rei monumentum Vrbinus mortuo erexit statuam, cum titulo & inscriptione, quæ tam memorabilem testaretur fidelitatem.

Aesopus libertus Demosthenis patronum suum adeò dilexit, ut nullo tormenti genere potuerit cogi ad reuelandum adulterium domini. Autor Macrobius.

Antium Restionem proscriptū, & noctu fugientem seruus eiusdem secutus est, abditumq; ministerio suo aluit. Quū deinde persequentes adesse sensisset, senem (quem casus primum obtulit) iugulauit, & in constructam pyram coniecit. Eadem accensa eis occurrit, qui Restionem inquirebant, dicens: damnatum sibi pœnas luisse, multoq; acrius à se uexatum, quàm ipse uexabat. Quo factum est ut Restio liberatus effugeret.

Cepionem morti adiudicatum quòd insidias parasset Augusto, seruus ad Tyberim in cista detulit, peruectumq; Hostiam in agrum Laurentem ad uillam patris nocturno itinere perduxit. Cuius deinde nauigationis naufragio unà expulsum dominum Neapoli dissimulanter occuluit, exceptusque à Centurione nec pretio nec minis potuit adduci, ut dominum proderet.

Cluentium Pelignum Italicensem, comprehensum ab inimicis, seruus occidit, ne traderetur Pompeio hosti: ac se, ne domino superstes fieret interemit.

C. Gracchum ex Auentino fugientem **Euporus** seruus qua potuit ratione tutatus est. Super occisum deinde animam scissis proprio uulnere uisceribus effudit.

Seleuci seruus quum seruiret amico eius, à quo dominus fuerat interemptus, cœnantem in ultionem domini confodit.

Mycithus seruus Anaxilai Messenij acceptum à domino regnum eiusdem liberis ubi adoleuerunt, restituit, sumptoq; exili uiatico cum summa tranquillitate consenuit Olympiæ.

Nexra, & Charmione ancillæ fuerunt **Cleopatræ** reginæ,

ginæ, quæ spontaneam dominæ morte imitatæ sunt, ac semiuiuæ repertæ, dominæ iã mortuæ coronã capite delapsam reponentes.

Solebant **Spartiatæ & Messenij** uirgines ad sese mutuò mittere, ad confouendas semper amicitias.

Quædam amicorum paria numerantur à Politiano his uerbis: Vt tibi collatus iuuenis Phocæus Orestem Oderit, & spernat Thesea Pirithous. Sicanium Pyladem credatur fallere Damon, Vixq; bonum frænis Castora frater amet.

AMOR CONIVGALIS.

ORpheus, ut fabulantur poëtæ, descendit ad inferos, non alia causa, quàm ad repetendum Eurydicen uxorem, quam prius multis lacrymis defleuerat. Virg. lib. 4. Geor. Ipse caua solans ægrum testudine amorem, Te dulcis coniunx te solo in littore secum, Te ueniente die, te decedente canebat.

Alcestis maritum suum **Admetum** regem Thessaliæ tanto amore dilexit, ut quum Admetus ipse morbo laboraret, consultaq; oracula respondissent, futurum eum incolumem, si quis amicorum pro eo mori uellet, sola uxor recusantibus pietatem illam cæteris amicis, pro uiri salute morti se deuouerit. Propterea poëtæ fabulati sunt reuiuiscendi munus ei à Diis concessum. Admetus uerò beneficij memor, perpetuas defunctæ nænias instituit. Iuue. Sat. 6. -Spectant subeuntem fata mariti Alcestim.

Tantus fuit **Penelopes** in **Vlyssem** amor, ut eo absente per annos uiginti castitatem seruauerit impollutam, nullisq; procorum blandimentis succubuerit. Prop. libr. 2. Felix Admeti coniunx, & lectus Vlysis.

Capanei apud Thebas mortui dum celebrarentur exequiæ, uxor **Euadne** in rogum mariti se coniecit. Ouid. lib. 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebimus inquit Iphias, in medios desiluitq; rogos. Martial. Arserit Euadne flammis iniecta mariti.

Quũ Belides omnes facta coniuratione maritos interfecissent, sola **Hypermnestra** pepercit marito **Lino**, seu Linceo.

Protesilaus, sub cuius imperio fuerunt Antron, Phylaca, & Larissa urbes Thessaliæ, primus Græcorum interfectus est apud Troiam à Dardano quodã. Quod quũ resciuisset **Laodomia**, in solatium mœroris optauit, ut mortui umbram uideret. Quod quum impetrasset, in illius amplexibus expirauit. Propertius: Illic Phylacides iucundæ coniugis Heros Non potuit cæcis immemor esse locis. Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis, Thessalis antiquam uenerat umbra domum.

Portia, Catonis filia, quum audisset maritum **Brutum** apud Philippos interfectum, haustis carbonibus se suffocauit. Pamphilus: Vixisset Brutus, tunc non tam clara fuisset Portia.

Hipsicrathea Mithridati marito in omni bellorum discrimine fuit adiutrix, cumq; armata in expeditionibus secuta est, rasis etiam capillis, quo commodius uteretur galea. Stroza pater: Nec Mithridatæas quæ comitata uias.

Pericles Aspasiam uxorem adeò dilexit, ut nunquàm egrederetur domo, quin eam dissuauiaretur. Vnde ueteres comœdiographi Deianyram & Iunonem eam uocabant.

Vxorem adeò dilexit **Periander** Corinthius, ut etiam mortuæ se commiscuerit.

M. Plautius in Asiam cum L X. nauibus proficiscens, quum Tarentum uenisset, **Orestillam** uxorem (quam secum duxerat) ibidem morbo absumptam amisit. Cuius dum celebrarentur exequiæ, impatiens mœroris Plautius pugione se confodit.

Antimachus poëta Græcu **Lysidicem** uxorem adeò dilexit, ut eius mortem lamentabili defleuerit elegia, qua omnes Heroum calamitates enumerabat.

Antonium quum superasset Augustus, **Cleopatra** animi dolore mortem sibi consciuit.

Saxo Grammaticus ait, **Gunnildam** fuisse mulierem, quæ quum uideret exequias **Asimundi** mariti sui, spiritum ferro sibi surripuerit.

Publius Rubrius Celer uixit cum **Caia** Ennia uxore sua annos X L I I I. menses V I I I. sine ulla querela.

Albutius uixit in coniugio cum **Terentiana** Valentiana annos X X V. sine ullo iurgio.

Antonius Pius uxorem **Faustinam** tanta dilexit fide ut mortuæ diuinos honores instituerit, & statuas erexerit.

Idas ausus est in Apollinem certare, propter ereptam sibi **Marpissam** uxorem.

Aemylius adolescens seipsum interfecit, quòd delitescentem in uepribus uxorem, pro fera interfecisset. Autor Plutarchus.

Idem quoque fecit **Cyanippus** Thessalus propter uxorem à canibus dilaniatam. Autor idem.

M. Lepidus, Apuleiæ uxoris charitate, post repudium obiit.

Iulia Cæsaris filia, & uxor Pompeij, quum uidisset uestem mariti sui cruentam, & infectam sanguine, quorundam, qui iuxta Pompeium ipsum mutuis uulneribus se læserant, subito pauore

con

consternata, & exanimis collapsa est, ex eaq; turbatione partum edidit immaturum. Autor Plutarchus.

Artemisia, Mausolo marito superstes, in perpetuo luctu & mœrore uixit, quo etiam confecta contabuit. Amoris eius fidem facit sepulcrum illud memorabile, quod erexit mortuo. Sunt qui uelint eam cineres cadaueris uino mixto hausisse: quorum opinio arridet Architrenio.

Darius existimans uxorem suam ab Alexandro uictore fuisse interfectam, eiulatibus impleuit astra, atque in hæc uerba prorupit: Quod ego tantum nefas commisi Alexander? Quem tuorum propinquorum necaui, ut hanc uicem sęuitię meę reddas? Odisti me non quidem prouocatus. Sed finge iustum intulisse te bellum. Cum fœminis ergo agere debueras? Quibus uerbis coniicere est quantus fuerit Darij amor in uxorem.

Panthea, uxor **Abradatæ** uiri Persæ quum audiuisset maritum in bello perisse, arrepto pugione seipsam interfecit.

DE MVTVO FRATRVM ET sororum Amore.

SOrores Phaëthontis, quæ **Heliades, & Phaëtontiades** appellantur, fratrem cœlo deturbatum tantis lacrymis deplorauerunt, ut deorum commiseratione in arbores commutatæ sint. Verg. in Culice: At quibus insigni curru proiectus equorum Ambustos Phaëthon luctu mutauerat artus: Heliades teneris amplexę brachia truncis, Candida fundebant lentis uelamina ramis.

Anna apud Vergilium conqueritur, quòd sorori suę **Didoni** comes non fuerit in morte, ad simile genus mortis sibi cōsciscendum. Hæc autem Annæ uerba ad Didonem ex 4. Aenei. Comitem'ne sororem Spreuisti moriens? Eadem me ad fata uocasses. Idem ambas ferro dolor, atque eadem hora tulisset.

Antigone, Oedipi filia, fratrē suum Entheoclem in bello peremptum sepeliuit, inuito Creonte tyranno. Ouid. lib. 3. Trist. Fratrem Thebana peremptum Supposuit tumulo rege uetāte soror.

Dagobertus Francorum rex, consortem regni fratrem Aripertum constituit, donata ei Aquitania.

Ramyrus Veremundi filius, Hispaniæ rex, consortem regni assumpsit Garsiam fratrem adhuc impuberem.

P. Rutilius leui morbo impeditus nunciata fratris repulsa in petitione consulatus, ilico expirauit. Autore Plin.

Cleomenes Lacedęmonius, fratrem Euclidam secum regnare permi

permisit. Autore Plutarcho.

Contrà uerò mutuo conflagrarunt odio, **Romulus** & **Remus**, **Etheocles** & **Polynices**, **Atreus** & **Thyestes**, **Aeta** & **Perses**.

Hyam à leone deuoratum sorores Hyades lamentatione miserabili prosecutæ sunt, adeò ut mœrore uitam finiuerint. Deorum demum commiseratione relatæ sunt in stellas. Ponta. Mox Hyadum chorus Eois emerget ab undis, Fratris Hyæ quas perpetuus dolor indidit astris.

Fuit maximus amor inter **Castorem** & **Pollucem**, ut iam diximus. Stroza pater. Talis Amyclæos non iunxit gratia fratres, Alterna quorum uita redempta nece est.

AMOR, ET INDVLGENTIA parentum in liberos.

ANtiochus Soter, rex Syriæ, Stratonicen nouercam, cuius amore pruriebat, indulgentia patris **Seleuci Nicanoris** obtinuit.

Hippo & Meletia, filiæ fuerunt cuiusdam **Scedasi** inter Cœotios ditissimi, quas quum impudici adolescentes per uim constuprassent, ac demum occultandi sceleris causa in puteũ demersissent, pater impatiens mœroris ad carũ tumulos seipsum confecit.

Gordianus senior, audita filij morte, seipsum suffocauit laqueo.

Orodes rex Parthorum ubi resciuit Pacorum filium in bello contra Ventidium perisse, animi dolore uersus est in rabiem.

Niobe filios suos ab Apolline interfectos tantis defleuit lacrymis, ut in scopulum diriguerit. Propert. lib. 2. Nec tantum Niobe bis sex ad busta superba Sollicito lacrymans defluit à Sipylo.

Hecuba Polymnestori regi Thraciç genero suo oculos eruit, quòd Polydorum eius filium interfecisset.

Valerius Bestius simili modo excæcatus est à **L. Imbrico** socero suo, quòd eius filium Ruscium interfecisset.

Anius, Tuscorum rex, filiam habuit Saliam nomine, quam quum rapuisset Catheus adolescens, iratus pater, in fluuium Aniemem, inde cognominatum, sese proiecit. Autor Plutarchus.

Artaxerxes Darium filium adhuc uiuens regem constituit, contra morem Persarum.

Pythius Bithynius animi dolore, quem conceperat ex morte filij, a Xerxe interfecti, relicto uxori regno in mortui monumẽtum se coniecit, atq; inibi quod supererat uitæ, flebiliter cõpleuit.

Naui

Nauiganti in Cretam Theseo quum **Aegeus** pater iussisset, ut si confecto Minotauro reuerteretur incolumis, albis uteretur uelis, ac Theseus uerborum patris immemor, reuertens nigrum tetendisset linteum, pater eo procul uiso in mare se coniecit, quòd putaret actum esse de filio. Fabulam hanc, seu si mauis, historiam fusissimè describit Catullus.

Nihil magis curabat **Aeneas** quàm Ascanium suum. Vnde Verg.lib.1.Aeneid. Omnis in Ascanio chari stat cura parentis.

Confectum senio **Priamus** ubi uidit filium suum **Polyten** à Pyrrho Achillis filio interfectum, non potuit iræ aut uoci parcere, quin homicidam insectaretur conuiciis, licet in eadem esset alea, ut docet Verg.lib.2.Aen.

Auctolia Sinonis filia & uxor Laërtæ quum falso nuntio intellexisset Vlyssem filium apud Troiam in bello decubuisse, impatientia mœroris uitam proiecit.

Iam diximus **Nioben** in scopulum diriguisse, propter liberos suos ab Apolline interfectos. Idem quoque dolor impulit Amphionem Niobes maritum mortem sibi conciscere. Ouid.in Ibin: Addidit ut fidicen miseris sua funera natis, Sic tibi sint uitæ tædia iusta tuæ.

Euenus Martis & Steropæ filius cum stupratorem filiæ Marpissæ Apharetum nomine comprehendere non posset ad supplicium, coniecit se in Lycormam fluuium animi dolore. Plutarchus.

Thomyris Scytharum regina filium suum Sargapisem adeò dilexit, ut non prius sibi constiterit, quàm mortẽ eius ulta sit seuerissimè. Comprehensum enim interfectorem Cyrum, cruci affixit, teste Diodoro, & ablatũ mortui caput, demersit in utrẽ sanguinis.

Mycerinus rex Aegypti, filiam quam habebat unicam, adeò dilexit, ut mortuę cadauer incluserit aureo bouis simulacro, quod in templis proximè deos posuit, floribusq; ornauit, quotidie admota noctu perpetua lucerna. Autor Herodotus.

Attedius Melior duos habuit liberos, Blesum, & Glauciam nomine, quos adeò dilexit, ut diem Blesi mortui natalem singulis annis celebraret. Mart.lib.8. Præstas hoc Melior sciente fama, Qui solennibus anxius sepulti Nomen non sinis interire Blesi, Et de munifica profusus arca Ad natalitiũ diẽ colendum Scribarum memori piæq; turbæ Quod donas facis ipse Blesianum.

Mater **Antistiæ**, quum uidisset filiam à Cn.Pompeio repudiatam, superindicta Aemylia, mortem sibi consciuit.

Blauus quum audisset filium à Triumuiris interfectum, ab iisdem

permisit. Autore Plutarcho.

Contrà uerò mutuo conflagrarunt odio, **Romulus** & **Remus**, **Etheocles** & **Polynices**, **Atreus** & **Thyestes**, **Aeta** & **Perses**.

Hyam à leone deuoratum sorores Hyades lamentatione miserabili prosecutæ sunt, adeò ut mœrore uitam finiuerint. Deorum demum commiseratione relatæ sunt in stellas. Ponta. Mox Hyadum chorus Eois emerget ab undis, Fratris Hyæ quas perpetuus dolor indidit astris.

Fuit maximus amor inter **Castorem** & **Pollucem**, ut iam diximus. Stroza pater. Talis Amyclæos non iunxit gratia fratres, Alterna quorum uita redempta nece est.

AMOR, ET INDVLGENTIA parentum in liberos.

ANtiochus Soter, rex Syriæ, Stratonicen nouercam, cuius amore pruriebat, indulgentia pàtris **Seleuci Nicanoris** obtinuit.

Hippo & Meletia, filiæ fuerunt cuiusdam **Scedasi** inter Cœotios ditissimi, quas quum impudici adolescentes per uim constuprassent, ac demum occultandi sceleris causa in puteũ demersissent, pater impatiens mœroris ad earũ tumulos seipsum confecit.

Gordianus senior, audita filij morte, seipsum suffocauit laqueo.

Orodes rex Parthorum ubi resciuit Pacorum filium in bello contra Ventidium perisse, animi dolore uersus est in rabiem.

Niobe filios suos ab Apolline interfectos tantis defleuit lacrymis, ut in scopulum diriguerit. Propert. lib. 2. Nec tantum Niobe bis sex ad busta superba Sollicito lacrymans defluit à Sipylo.

Hecuba Polymnestori regi Thracię genero suo oculos eruit, quòd Polydorum eius filium interfecisset.

Valerius Bestius simili modo excæcatus est à **L. Imbrico** socero suo, quòd eius filium Ruscium interfecisset.

Anius, Tuscorum rex, filiam habuit Saliam nomine, quam quum rapuisset Catheus adolescens, iratus pater, in fluuium Aniemem, inde cognominatum, sese proiecit. Autor Plutarchus.

Artaxerxes Darium filium adhuc uiuens regem constituit, contra morem Persarum.

Pythius Bithynius animi dolore, quem conceperat ex morte filij, à Xerxe interfecti, relicto uxori regno in mortui monumẽtum se coniecit, atq; inibi quod supererat uitæ, flebiliter cõpleuit.

Nauiganti in Cretam Theſeo quum **Aegeus** pater iuſsiſſet, ut ſi confecto Minotauro reuerteretur incolumis, albis uteretur uelis, ac Theſeus uerborum patris immemor, reuertens nigrum tetendiſſet linteum, pater eo procul uiſo in mare ſe coniecit, quòd putaret actum eſſe de filio. Fabulam hanc, ſeu ſi mauis, hiſtoriam fuſiſsimè deſcribit Catullus.

Nihil magis curabat **Aeneas** quàm Aſcanium ſuum. Vnde Verg.lib.1.Aeneid. Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis.

Confectum ſenio **Priamus** ubi uidit filium ſuum **Polyten** à Pyrrho Achillis filio interfectum, non potuit iræ aut uoci parcere, quin homicidam inſectaretur conuiciis, licet in eadem eſſet alea, ut docet Verg.lib.2.Aen.

Auctolia Sinonis filia & uxor Laërtæ quum falſo nuntio intellexiſſet Vlyſſem filium apud Troiam in bello decubuiſſe, impatientia mœroris uitam proiecit.

Iam diximus **Nioben** in ſcopulum diriguiſſe, propter liberos ſuos ab Apolline interfectos. Idem quoque dolor impulit Amphionem Niobes maritum mortem ſibi conciſcere. Ouid.in Ibin: Addidit ut fidicen miſeris ſua funera natis, Sic tibi ſint uitæ tædia iuſta tuæ.

Euenus Martis & Steropæ filius cum ſtupratorem filiæ Marpiſſæ Apharetum nomine comprehendere non poſſet ad ſupplicium, coniecit ſe in Lycormam fluuium animi dolore. Plutarchus.

Thomyris Scytharum regina filium ſuum Sargapiſem adeò dilexit, ut non prius ſibi conſtiterit, quàm mortē eius ulta ſit ſeuerisſimè. Comprehenſum enim interfectorem Cyrum, cruci affixit, teſte Diodoro, & ablatū mortui caput, demerſit in utrē ſanguinis.

Mycerinus rex Aegypti, filiam quam habebat unicam, adeò dilexit, ut mortuę cadauer incluſerit aureo bouis ſimulacro, quod in templis proximè deos poſuit, floribusq; ornauit, quotidie admota noctu perpetua lucerna. Autor Herodotus.

Attedius Melior duos habuit liberos, Bleſum, & Glauciam nomine; quos adeò dilexit, ut diem Bleſi mortui natalem ſingulis annis celebraret. Mart.lib.8. Præſtas hoc Melior ſciente fama, Qui ſolennibus anxius ſepulti Nomen non ſinis interire Bleſi, Et de munifica profuſus arca Ad natalitiū diem̄ colendum Scribarum memori piæq; turbæ Quod donas facis ipſe Bleſianum.

Mater **Antiſtiæ**, quum uidiſſet filiam à Cn.Pompeio repudiatam, ſuperindicta Aemylia, mortem ſibi conſciuit.

Blauus quum audiſſet filium à Triumuiris interfectum, ab iiſdem

dem imperauit, ut interficeretur, & filio mitteretur comes.

AMOR LIBERORUM IN PARENTES.

Artaxerxes rex Persarum patris sui interfectorem dedit morti, mutata de industria cum eo lorica.

Icarum patrem Erigones quum agrestes Attici interfecissent, filia doloris impatiens laqueum implicuit collo. Ouid. in Ibin: Quodq; dolore necis patris pia filia fecit, Vincula per laquei fac quoque guttur eat.

Atys, filius Crœsi, quum esset natura mutus, ubi tamen uidit hostilem gladiũ imminentẽ paterno iugulo, solutis dentiũ claustris, prorupit in uerba, quibus docuit affectum animi sui. Gellius.

Amphinomus, & **Anapius**, Siculi fratres, quum Aetnæ incendio Catana urbs, & omnia propè Siciliæ loca deflagrarent, parentes humeris superpositos, periculo subduxerunt. Syllius: Tum Catanæ nimium ardenti uicina Typhœo, Et glomerasse pios quondam celeberrima fratres. Autor Aetnæ: Amphinomus fraterq; pari sub munere fortes Quum iam uicinis streperent incendia tectis, Accipiunt pigrumq; patrem, matremq; senilem, &c. Simili exemplo laudatur pietas **Aeneæ**, quòd flammis uniuersam Troiam populantibus, inualido patri humeros subincuruauerit, relictisq; diuitiis, unicum pignus redemerit ab incendio. Claud. Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones, Aeneam Phrygio raptus ab igne pater.

Scipio adhuc puer patrem Pœnis hostibus circunseptum, liberauit apud Tycinum, seu Trebiam. Autore Liuio. Statius libro 3. Sylua. Quiq; tener sæuis genitorem Scipio Pœnis Abstulit.

Lausus, Mezentij Tyrrheni filius, patrem, in bello aduersus Aeneam seruauit, eoq; liberato ipse ab Aenea interfectus est. Statius. Et Lydi pietas temeraria Lausi.

Oppium à triumuiris proscriptum (dum ad supplicium quęreretur) filius humeris extulit, & incolumem peruexit in Siciliam.

Antigonus quum ingenti prælio superasset hostem, præmium belli transtulit ad patrem, & imperium illi tradidit Cypri.

Antigona patri suo Oedipo exoculato ducem se præbuit.

Rosimunda filia Cunimundi Gepidarum regis, maritum suum Alboinum regem Longobardorum ueneno suffocauit, quòd is Cunimundum bello uictum interfecisset, & ex interfecti ceruice fecisset sibi poculum.

Leo iunior, quum annum unicum præfuisset imperio, Zenoni patri manibus suis diadema imposuit, ipsumq; deinceps

impera

imperare iussit.

Alphonsus patrem suum Ferdinandum decem ac septem aureorum millibus funerauit, magno pietatis argumento.

Cleobis, & Biton fratres, Argiam sacerdotem matrem suam curru insidentem equorum penuria ab oppido traxerunt ad phanum, seq; iugo alligarunt: quòd ius esset sacerdotem ipsam ad sacrificium curru uehi. Autor Cicero libr. 1. Quæst. Tusc. Claud. Si uetus Argolicos illustrat gloria fratres, Qui sua materno colla dedere iugo.

ARROGANTES, SVPERBI, gloriosi, & ambitiosi.

DAres, ut est apud Vergilium, fuit nescio quis gloriosus, qui in ludis & certaminibus (quæ Aeneas ad Anchisæ patris tumulum celebrauit in Sicilia) inani brachiorum ostẽtatione gloriabatur, & immodicis laudibus se prædicabat, unumquenq; ad duellum prouocans, & suam unius uirtutem extollens immodicè. Verg. lib. 5. Aeneidos: Nec mora continuo uastis cum uiribus effert Ora Dares, magnoq; uirum se murmure tollit.

Misenus fuit Aeneæ tibicen, qui deos marinos ad certamen tubæ ausus est irritare.

Numanus Remulus fuit quispiam Rutulus, qui quũ multum sibi tribueret, & immodicè placeret, Troianos in Italia obsessos arguebat imbelliæ, & mollitiei. Verba Verg. sunt hæc: Is primam ante aciem digna atq, indigna relatu Vociferãs, tumidusq; nouo præcordia regno Ibat, & ingentẽ sese clamore ferebat. Eodẽ teste.

Murrhanus fuit quispiã, qui antiqua generis nobilitate gloriabatur. Sic autẽ ait lib: 12. Murrhanum hic atauos & auorũ antiqua sonantem Nomina per reges actum genus omne Latinum Præcipitem scopulo, atq; ingenti turbine saxi Excutit.

Narcissus puer liberali forma tantæ fuit superbiæ, ut pueros omnes & puellas à quibus adamabatur, nihili faceret. Ouid. lib. 3. Met. Multi illum iuuenes, multæ cupiere puellæ. Sed fuit in tenera tam dura superbia forma, Nulli illũ iuuenes, nullę tetigere puellæ.

Martialis illudit cuidã **Sosibiano**, quòd patrẽ appellaret dominum, qui tamen erat seruus. Sic autem ait: Et seruo scis te genitum blandæq; fateris, Quum dicis dominum Sosibiane patrem.

Appion Grammaticus Alexandrinus tanta fuit arrogantia, ut ei immortalitatem polliceretur, cui opera sua nuncupasset.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, tanta fuit insolentia, ut Atheniensium legatos biennium suspensos te

ſos tenuerit ſine colloquio:ac demum re infecta, reuerti iuſſerit.

Marſyas tibicen notatur hoc uicio, quòd Apollinem ad tibiæ certamen prouocauerit, ut fabulantur poëtæ.

Menecrates medicus nullam ab his mercedem ſolebat accipere, quibus medebatur. Sed hoc tantùm petebat, ut liberati ſe ipſius ſeruos eſſe faterentur, cumq; Iouem dicerent.

Neſtorius hæreticus factus præſul Conſtantinopolitanus, orationem poſtero die habuit ad populum arrogantiæ plenam & ſuperbiæ, qua cœlum ſe unicuiq; daturum promittebat.

C.Neuius, Comœdiographus, ſuperbiam ſuam teſtatus eſt Epitaphio, quod ſepulcro ſuo iuſsit inſcribi. Erat autem tale: Immortales mortales ſi foret fas flere, Flerent diuæ camœnæ Neuium poëtam. Itaq; poſtquàm orci traditus eſt theſauro, Obliti ſunt Romæ Latina loquier lingua. Autor Gellius.

Rhemnius Palæmon grammaticus gloriabatur ſecum natas eſſe literas, ac ſecum demum morituras. Idem M. Varronem porcum appellare non ueritus eſt.

Paulus Samoſatenus hæreticus, diues factus è paupere, excreuit in ſuperbiam intolerabilem. Nam incedens per uicos & compita, doctrinam & literas oſtentabat publicè, & notariis in propatulo, quicquid primùm in buccam ueniſſet, dictabat.

Polydamas athleta, ea fuit animi confidentia, & temeritate, ut ruinam ſcopuli, quem præuidebat caſurum, expectauerit, exiſtimans ſe poſſe reſiſtere: quo tamen obrutus eſt, ut iam diximus.

Tamyras poëta, Thrax natione, auſus eſt cum Muſis de cantu certamen ſuſcipere, ab eiſdem propterea exoculatus.

Iam diximus **Theagenem** Caprum pauperem fuiſſe, qui haberi uolebat diues.

Timæus Siculus hiſtoricus gloriabatur ſeſe Thucydidem & Philiſtum in hiſtoria ſuperaturum. Autor Plutarchus.

Auſa eſt **Arachne** certare cum Minerua de lanificio, ut teſtantur Poëtarum fabulæ.

Erat **Athila** rex Pannoniæ ſuperbus inceſſu, huc atque illuc oculos circunferens, ut elata potentia in ipſo corporis motu appareret.

Poëtæ fabulantur **Caſsiopem**, Cephei filiam, Nereidibus ſe prætuliſſe, ut Nioben Latonæ, Antigonam filiam Laomedontis Iunoni, Lychionem filiam Dedalionis, Dianæ.

Domitianus iactabat in ſenatu patri ſe & fratri imperium dediſſe

dedisse, illos sibi reddidisse. Gaudebat appellatione Domini, atque etiam Dei. Vnde Eusebius: Primus, inquit, Domitianus Dominum se & Deum appellari iussit. Hinc fluxerunt duo uersiculi cuiusdam poëtæ assentatoris: Edictum Domini, Deiq; nostri, Quo subsellia certiora fiunt. Vnde institutum est ab eo, ut ne scripto quidem, aut sermone cuiusquam aliter appellaretur. Statuas sibi in Capitolio non nisi aureas, & argenteas poni permisit. Septembrem & Octobrem menses ex appellationibus suis Germanicum, Domitianumq; transnominauit, quòd altero suscepisset imperium, altero natus esset.

Heraclides philosophus Pontius draconē aluit, quē feretro suo post mortē īponi iussit, ut ex hoc putaretur ad deos migrasse.

Maximinus iunior tanta fuit arrogantia, ut manus & pedes senatoribus præberet osculandos.

Actius poëta in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuit, quum tamen breuis admodum esset. Plinius lib. 34.

Suffenus fuit ineptissimus poëta, qui in suis operibus mirabatur se plurimum, sibiq; blandiebatur, & arridebat. Catullus: Quem non in aliqua re uidere Suffenum possis.

Sesostris, rex Aegypti, fuit adeò superbus, ut domitos reges ad currum iungeret, eoq; modo triumpharet.

Maricus quidam ex plebe Boiorum ausus est se Deum facere. Autore Cornelio Tacito.

Caius princeps seipsum inter Diuos retulit, & Iouis maximi nomine statuas erigi sibi imperauit.

Myxus fuit Dianæ sacerdos gloriosus, & uirtutum suarum eximius præco.

Senetio fuit quispiam, qui grandia semper cupiebat dicere. Idem seruos nolebat habere, nisi grandes, & argentea uasa non nisi grandia. Concubinam habebat ingentis staturæ. Summis insistebat digitis, quum diceret, quò grandior uideretur.

Themison Cyprius Hercules dici uolebat, eoq; nomine rem sibi diuinam fieri patiebatur.

Callippides Græcus fuit Tragœdiarum histrio, qui in ea re plurimū se mirabatur: Propterea quum Agesilao regi occurrisset, arrogantiùs eum salutauit, subinde illi se ostentans, & inter astantes sese intrudens, arbitratus fore, ut comiter à rege exciperetur. Verū is quum grauioribus intēderet, ac ne Callipidē respectaret, Non admodum, inquit, nosse me uideris, ô rex, nec qui sim inaudisse. Ridens Agesilaus, An non es, inquit, Callipides ille mimus?

B Varus

Varus Pergæus fuit quispiam, qui uerbis assentatorum corruptus, persuasit sibi, se esse omnium formosissimum, arte quoque & robore in palæstra omnes excellere, imò ne Musas quidem cantare suauius.

Iam diximus quonam modo **Salmoneus** tonitrua mentiretur, ut Deitatis opinionem sibi uendicaret.

Acco mulier ad speculum ineptè sibi blandiebatur.

Sapor, rex Persarum, uocabat se regem regum, participem syderum, fratrem Solis & Lunæ.

Iulius Cæsar dicebat debere homines pro legibus habere quæcunque diceret, eoq; arrogantiæ progressus est, ut aruspice tristia & sine corde exta quondam nuntiante, futura diceret lætiora, quum uellet.

Zeusis adeò sibi placuit in Helena, quam pinxit, ut non expectato aliorum testimonio, hos uersus ipse adiecerit: Haud turpe est Troas, fulgentesq; ære Pelasgos Coniuge pro tali diuturnos ferre labores: Aeternis facies nimis est æquanda deabus.

Marcus Drusus tanta fuit arrogātia, ut L. Philippum Consulem, quia se interpellare concionantem ausus fuerat, obtorta gula per clientem suum adeò uiolenter in carcerē detruserit, ut multus è naribus eius cruor profunderetur. Quum senatus ad eū misisset, ut in curiam ueniret: Quare non potius, inquit, ipse ad me uenit?

Cn. Pompeius balneo egressus ante pedes suos prostratum Hipsæum ambitus reum nobilem ac sibi amicum, iacentem reliquit contumeliosa uoce proculcatum.

Alexander Macedo Iouis Ammonis filius dici uoluit.

Annibal Cannensis pugnæ successu elatus, neminē suorum ciuium admisit in castra, nec ulli responsum dedit, nisi per interpretem.

Hanno Carthaginiensis aues capere solebat, quas hanc edocebat uocem, Deus est Hanno. Adultas demum & doctas quaquauersum emittebat, ut eandem emitterēt uocem. Hoc Erasmus refert in quendam Psaphonem.

Herostratus nominis & famæ libidine templū Dianæ Ephesiæ incendio dedit. Autor Gellius.

Manes hæreticus prædicabat se natum uirgine, deitatisq; numen sibi uendicabat.

Perpenna Consul regnandi cupiditate Sertorium inter epulas inauratum occidit, ut solus principaretur in Hispania.

Amulius Numitorē, **Artabanus** Xerxem, **Athalía** uniuersum

uersum Dauidis semen interfecerũt, ut apud suos dominarentur.

Spitigneus rex Bohemorũ dominandi libidine bellum gessit cum fratre Vratislao.

Empedocles, Agrigentinus poëta, in Aetnam se coniecit, ut ad superos conuolasse putaretur.

Heraclius Phocam interfecit, ut solus imperaret.

Iugurtha fratres suos Hiempsalem & Adherbalem morti dedit, ut Numidarum regno solus potiretur.

Constantinus Imperator Irenem matrem expulit, ut imperaret solus.

Sellus fuit quispiam, qui quum esset pertenui fortuna, uolebat tamen haberi diues.

Solebat **Calliphanes** poëta diuersorum carminum & orationum initia conscribere, ad tres aut quatuor uersus, eaq; pronuntiare & ostentare, ut commentum ignorantibus multiscius & eruditus uideretur.

Adrianus fuit adeò cupidus famæ & laudis, ut libros, à se scriptos de sua uita, libertis suis literatis dederit, qui eos suis nominibus publicarent. Autor Aelius Spart.

Ducebatur **Nero** æternitatis perpetuæq; famæ cupidine: unde & mensem Aprilem Neroneum appellauit, & Romam Neropolim constituit appellare. Autor Sueton.

AVDACES, ET TEMERARII.

POëtæ **Phaëthontis** arguunt temeritatem, quòd patris currum acceperit regendum, quum tamen non esset idoneus auriga. Ouid. lib. 1. Trist. Vitaret cœlũ Phaëthon si uiueret, & quos Optauit stultè, tangere nollet equos.

Ausi sunt **Gigantes** Iouem armis lacessere, & in eum scopulos iaculari, ut uolunt Mythologorum fabulæ. Autor Aetnæ. Tentauere (nefas) olim detrudere mundo Sidera, captiuiq; Iouis transferre Gigantes Imperium, & uicto leges imponere mundo.

Fuit & in primis temerarium **Sinonis** facinus, qui fatalem machinam in medios Troianos duxerit solus, in utranque paratus aleam. Autore Vergilio.

Finguntur **Theseus** & **Pyrithous** irremeabiles umbrarum domos irrupisse, ut dominam Ditis thalamo deducerent.

Icarus confictis à patre Dædalo pennis supra modum intumescens, ausus est mediocrem parentis uolatum deserere, & in sublime niti, donec liquefactis à sole pennis, præceps deciderit in mare. Ouid. libro 1. Trist. Dum petit infirmis nimium sublimia

pennis Icarus, Icariis nomina fecit aquis.

Crotoniates **Milo** nimia roboris confidentia tentauit arbores diducere.

Bellerophon insidens Pegaso per mediũ aërem ferri uoluit.

Iason & **Typhis** uitam uentis primi cõmiserunt,& uias maris (quas natura negat, teste Claudiano) aggressi sunt, Tristes Hyadas, rabiemq; noti, infames scopulos, Acroceraunia, & mare turbidum, ut ille, siccis oculis prospicientes.

TIMIDI ET METICVLOSI.

ARchilochus scripsit, satius esse clypeum abiicere, quàm interire. Vnde & Lacedæmonij suis eum finibus iusserunt excedere.

Notatur apud Aristophanem **Cleonymus**, quòd abiecerit clypeum.

Theagenes fuit adeò superstitiosè timidus, ut domi haberet Hecathes simulacrum, nec usquàm pedem moueret, nisi illo consulto.

Artemon apud Græcos metu fractus & stupidus, diu intra domus septa se continuit, duobus seruis æreum scutum supra eius caput sustinentibus, ne quid noxium superne excideret. Si quãdo autem tecto egredi cogeretur, lectica tecto adoperta gestabatur.

Cn. Vatienus sinistræ manus digitos sibi amputauit, ne bello Italico militaret.

Timebat **Pisander**, necubi animæ suæ occurreret, à qua uiuus esset destitutus.

Dionysius eò formidinis progressus est, ut cultros metuens tonsorios, candente carbone sibi adureret capillum. Quin & tondere filias docuit, ferro tamen remoto: instituitq;, ut candentibus iuglandium putaminibus barbam adurerent.

Aristogiton fuit Atheniensis quidam sycophanta, qui Martem habebat in lingua, & nunquàm non loquebatur de bellis, ut propterea bellicosus appareret, quum tamen re ipsa foret meticulosus. Proinde quum die quadam intellexisset exercitum parari, & conuocari milites, simulata ualetudine crus obligauit, & baculo innixus in publicũ se protulit, claudicatem simulans. Quod ubi primum conspicatus est Phocion, cognita primo intuitu hominis uafricia, exclamauit: Aristogiton claudicat.

Aristophanes & **Lucianus** induxerunt Plutum quendam omnia formidantem.

Demosthenes pro ignauo & maximè timido accusatus est, quòd

quòd in propria cauſa dicturus, prius aufugerit, quàm deuenerit in iudicium.

Lycas furentem fugiens Herculem, complexus aras tremebunda manu mortem metu conſumpſit, ut nimio de metu exanimatus mortem ſenſiſſe non uideatur.

Taurea Campanus, uerbis quàm re ferocior, Claudiũ Aſellum militem Romanum ſuperbis comminationibus ad duellum irritauit ultrò: ubi autem uentum eſt ad conflictum, repente concitato equo fugam arripuit, & aufugit Capuam.

Athanaſius Alexãdrinus antiſtes, impar Arrianorũ inuidiæ, ſex annos in profundiſsimo ciſternæ lacu metu mortis delituit.

Quum **Diocletianus** multos idolis ſacrificare nolentes morti dediſſet, unus omnium Marcellinus pontifex ad ſimulacra dæmonum, metu mortis immolauit.

Iurauerat **Petrus** apoſtolus, ſe non defecturum à Domino, etiam ſi Apoſtoli omnes hoc feciſſent: ubi tamen uentum ad diſcrimen, ſubduxit ſe periculo, & ſecutus eſt à longe, captumq; ter ante gallicinium negauit, impietatis Iudaicæ metu.

Perſes rex Macedoniæ fractis opibus regni humiliter & abiectè prouolutus iacuit ad Aemylij pedes.

LITIGIOSI.

PArnus fuit quiſpiam, qui ob amiſſam nauiculã obuiis quibuſq; litigabat. Hinc adagium, Diſceptare ob Parni ſcaphulam, id eſt, ob res minutulas, multũ mouere litium & querelarum.

Solebat **Patacion** bonis uiris calumnias ſtruere, eoq; turpi quęſtu rẽ domeſticã augere. Hinc adagiũ, Patacione calũnioſior.

Anus quæpiam fuit **Ptolemais,** quæ quoad uixit, lites agitabat, nec unquàm ab agendis cauſis feriabatur. Autor Diogenianus apud Eraſmum.

Eurymnus fuit calumniator, qui diſsidium inter Caſtorẽ & Pollucem conatus eſt ſerere, alterum apud alterum inſimulans.

Hyperbolus fuit quiſpiam mirum in modum appetens litium. Hinc adagium, Vltra Hyperbolum.

Gellius ſcribit **Xantippen** Socratis uxorem moroſam fuiſſe admodum, & iurgioſam: quod etiã de altera eius uxore Myrtho Ariſtidis filia prædicatur. Ambæ enim in muliebres contentiones propter ipſum Socratem deueniebant.

Herodotus ſcribit **Euriſthenem** & **Proclem** fratres ubi adoleuerunt, per omne uitæ tempus inter ſe diſſentiſſe, & eorum poſteros itidem perſeueraſſe.

Empedoclem aiunt iis fuisse moribus, ut assiduè simultatẽ cum aliquibus susciperet, easq; pertinacissimè exerceret.

Notum est quemadmodum **Etheocles & Polynices** fratres mutuo dissidio ad certamen, & mutuam mortem uenerint regnandi libidine.

Cornelius Tacitus ait, **Verginium** seditionibus obnoxium fuisse.

Plinius scribit discordiam ignotam esse **Hyperboreis** uiritim, gregatimq; degentibus.

Fuit **Pomponius** Atticus tanta erga domesticos facilitate, ut iurauerit se cum matre nonagenaria nunquàm in gratiam rediisse, cum sorore pariter nullam gessisse simultatem.

TACITVRNI.

PAulus Simplex, Pauli primi Anachoretæ discipulus, magistro iubente, integrum triennium obstinatissimè tacuit.

Discipulorum **Pythagoræ** nemo minus biennio conticuit.

Agatho lapidem in ore tenuit per trienniũ, ut silere disceret.

Thomam Aquinatem condiscipuli bouem appellabãt, quòd semper taceret, audiretq; tantùm.

De silentio **Secundi** philosophi iam diximus in capite de Incestuosis.

Zeno quum legatos Antigoni regis missos Athenas cum nonnullis philosophis ad cœnam inuitasset, ac cæteri omnes uerborum multitudine doctrinam suam ostentarent, solus ipse tacuit. Silentij causam percontantibus legatis, respondit, difficillimum omnium esse, retinere sermonem.

HOMINES LIBERAE, & importunæ loquacitatis.

LAra fuit nympha, cui Iupiter linguam abstulit, quòd furtiuos eius amores Iunoni reuelasset. Ouid. lib. 2. Fast. Iuppiter intumuit, quaq; est nõ usa modestè Eripit huic linguã, &c.

Tantalum apud inferos damnatum aiunt, quòd deorum secreta hominibus reuelasset. Ouidius: Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.

Daphitas grammaticus in Thorace monte cruci affixus est, quòd reges maledicis carminibus incesserit.

Anaxarchum ob petulantes iniurias Anacreon Cyprius in pila confundi iussit.

Calisthenes liberius cum Alexandro locutus, eiusdem mandato adiudicatus est morti. Hæc autem eius uerba ad Alexandrũ

fuisse

fuisse feruntur. Si deus es, beneficia largiri mortalibus, non sua debes eripere. Si homo, id quod es, semper te esse cogita.

Lacedæmonij libros Archilochi ob solam dicacitatem, & ingenij uirulentiam ab urbe sua summouerunt, ne illorum lectione corruptum aliquid imbiberent lectores.

Dionysio inquirenti, ubinam terrarum exquisitius haberetur æs: Antiphon Sophistes respondit, optimum se nosse Athenis, ubi statuas habebant Armodius & Aristogiton tyrannicidæ. Innuebat autem Antiphon Dionysium esse dignum, qui ab huiusmodi hominibus interficeretur. Quæ petulans & uerbosa dicacitas homini malè cessit.

Susarion, Machnes, Cratinus, Aristophanes, & Eupolis, Græci poëtæ, flagitia hominum tanta libertate insectabantur, ut opus fuerit lege, quæ maledicam illam & effrænem mordendi licentiam cohiberet, & cõprimeret. De quibusdam horum meminit Horatius dicens: Eupolis atq; Cratinus, Aristophanesq; poëtæ, Atq; alij, quorum comœdia prisca uirorum est, Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret aut sicarius, aut alioqui Famosus, multa cum libertate notabant.

Meuius poëta Metellos ac Scipiones suis uersibus ausus est proscindere. Propterea Metellus consul hoc ei uersiculo respondit: Dabunt malum Metelli Neuio poëtę. Tandem autem propter nimiam illam in scribendo maledicentiam à triumuiris in uincula coniectus est, & in carcerem detrusus.

Audax fuit & licentiosum **C. Memmij** uerbum, qui ausus est obiicere Cæsari, tanquàm pathico, quòd stetisset ad cyathum Nicomedi regi inter exoletos.

Antigonus rex Theocritum Chium occidit propter salsum & mordax scomma ab eo de se dictum. Quum enim quasi puniendus ad Antigonum raperetur, solantibus eum amicis ac spem pollicentibus, quòd omnino clementiam regis experturus esset, quum ad eius oculos uenisset: respondit, Ergo impossibilem mihi dicitis spem salutis. Quo uerbo illudebat regi, quòd altero orbatus esset oculo. Autor Macrobius.

Nullum opus tam absolutum esse poterat: quod non calumniaretur **Momus.** Idem Sandalium Veneris Praxitelicæ culpauit, quum Venerem ipsam non posset.

Oscus fuit quispiam natus ad contumelias omnium ingeniis impingendas. Nulli non inussit notam. Autor Seneca.

Medius, fuit quidam ex Alexandri adulatoribus, qui calũnias

in quemuis iactabat,& alios ad idem opus hortabatur.

Iam docuimus, quàm liber & petulans **Demochares** Atheniensium legatus in sermone apud Philippum regem fuerit.

Timagenes historicus Augustum & uniuersam eius familiam maledicis uerbis, probrosisq; conuiciis ausus est denigrare. Benignus tamen Imperator ad uindictam satis habuit ei domo sua interdicere.

Staterius ætate Marci Tullij, ob conuiciosa uerba & mordaculos sermones rei capitalis iure damnatus est.

Theon fuit poëta quispiam rabiosæ loquacitatis, petulantissimæq; maledicentiæ. Hinc Adagium, Dente Theonino rodi.

Hipponax poëta fuit Iambographus amarulentus, & notæ mordacitatis. Hinc Hipponacteum præconiū cessit in parœmiā.

Zoili quoq; mordacitas prouerbio locum fecit. Nam & poëtarum principem Homerum ausus est suis scriptis lacessere.

Aesopus Delphos profectus gentis illius iram in se conuiciis & contumeliosis apologis concitauit.

VERACISSIMI.

POmponius Atticus nec mendacium dicebat, nec pati poterat.

Benius abbas qui in Thebaidis solitudine uixit, nunquàm uisus est iurare, nunquàm mentiri, nunquàm irasci, nunquàm uerbum otiosum dicere.

Hor abbas nunquàm mentitus est, nūquàm cuiquā maledixit.

ASTVTI, ET FRAVDVLENTI.

ISmenias Thebanus legatus ad regem Persarū missus, quum sciret ex consuetudine gentis nihil ab ipso rege impetrari posse, nisi prius quis adorans procumberet: ubi in eius fuit conspectu, annulum de industria ad pedes cadere permisit, ut in eo colligendo reclinatus, uideretur adorasse regem.

Atheniensibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis **Meson** Astrologus insaniam mentitus est, ut onus detractaret.

Papyrius Prætextatus ductus à patre in senatum, quum arcana quædam illic audisset, reuersus domum, & interrogatus à matre, quidnam actum esset in senatu: ad declinandas importunas eius preces, respondit, constitutum esse, ut uni uiro duæ nuberent uxores. Autor Gellius.

Pysistratus timens primores Atheniensium, uoluntariis affectus plagis in publicum processit, ubi de principum crudelitate questus populum concitauit ad ulciscendam fictam iniuriam.

Quo

Quo actu usa sit **Phryne** meretrix in Apellem, iam diximus in capite de Meretricibus.

Scyllis Sicyonius tanto astu claruit, ut quo tempore Xerxes imminebat Græciæ, Persarum nauium rudentes & anchoras natando & urinando præscinderet.

Ladislaus, rex Poloniæ, Cracouiam oppidum obsessum ad deditionem compulit opinione castrensis copiæ, stratagemate deceptum, quum montes farina integi mandauisset.

Theopompus Lacedæmonius permutato cum uxore habitu euasit è carcere ut mulier.

Pyrrhander fuit sycophanta quispiam egregiè uersutus, notæq; malitiæ. Aristophanes apud Erasmum: Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica ista techna.

Quum mortuo **Cambyse** septem Persarum magi inter se conuenissent, ut cuius equus primùm soli orienti adhinniret, rex salutaretur, Oebares (seu ut aliqui scribunt) Cebares Darij equiso admissam intra equæ genitalia manum naribus equi Dariani admouit. Quo odore irritatus equus, ante omnes hinnitum dedit.

Eucrates fuit uersutus quispiam, qui aliquo prætextu suffugiebat semper, si quando fides esset præstanda. Hinc adagium natum, Vias nouit, quibus effugit Eucrates.

Cantharus fuit quispiam impostor & maleficus apud Athenienses.

Phrynondas fuit etiam uersutus & maleficus, summusque malarum rerum artifex. Vnde quotiescunq; hominem insigniter malum uolebant innuere, Phrynondã appellabant. Aristophanes apud Erasmum: Scelerate tu, ac Phrynonda, & impurissime.

Vlyssem & Sisyphum uafros admodum fuisse pro comperto est. Vnde Homerus apud Erasmum: Sisyphus in terris, quo non astutior alter.

Ciphissodorus, Pantoleon, & Matreas impostores fuerunt apud Alexandriam, qui uafris quibusdam commentis spectantes eludebant.

Sertorius, ut est apud Gellium, in temporibus difficillimis mẽtiebatur ad milites, si mẽdacium prodesset: & literas cõpositas pro ueris legebat, & somnium simulabat, & falsas religiones conferebat, ut his rebus militum animos quoquò uellet, induceret.

Dionysius tyrannus citharœdo cuidam sibi plurimum grato, in spectaculis multa pollicitus est: neque tamen sequenti die erogauit quicquam: mercedẽ uerò reposcẽti, hoc modo respõdit,

Abundè tibi gratiam retuli citharœde. Quantò enim tempore oblectasti canens, tantò etiam sperans es oblectatus.

Hyperbolus fuit quispiam Chremidis filius, uersutia in fallendo præsignis. Nam quũ lucernas factitaret, plumbum immiscebat æri, ut ponderosiores factæ maius demererentur pretium.

Antonio Athenas intranti quum ciues urbis obuiam processissent, dixissentq́; esse sibi Mineruam nubilem, quam Libero patri (ita enim eum uocabant assentandi studio) despondere uellent, arrepta occasione ducturum se respõdit, sed oportere futuræ nuptæ mille dari talenta nomine dotis.

Iulius Cæsar in obeundis expeditionibus exercitum nunquàm duxit per insidiosa itinera, quin prius locorum situs experiretur: nec ante in Britanniam transuexit, quàm portus & nauigationem, & accessum ad insulam explorasset.

Cyrus Massagetis in se irruentibus castra reliquit diripienda, ut cibo potuq́; graues & somno deditos postmodum aggrederetur, & uinceret, ut accidit.

Annibal Romanam classem adortus, serpentes fictilibus uasis inclusos, in hostem nihil tale sperantem eiaculatus est, & insperata formidine concussos in fugam uertit.

Alexander tertius Pont. Max. Venetias habitu serui fugiens, manus Federici subterfugit.

Boëmundus Roberti regis Siciliæ frater ab expeditione Hierosolymitana rediens, quum per fines Alexij imperatoris inimici transire cogeretur, se clausum in loculo ut mortuum ferri iussit, eoq́; modo manus hostiles euasit.

VERSIFORMES, SEV IN uarias Formas mutabiles.

Metra filia Erisichthonis, ut fabulantur poëtæ, in uarias formas sese commutabat. Ouid. lib. 8.

Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò ceruus abibat.

Hinc adagium, Mutabilior Metra Erisichthonis.

Achelous dimicans in Herculem pro Deianyra, quum uideret se multo inferiorem uiribus, in serpentem primò, deinde in taurum, postremò in fluuium sese transformauit. Vnde apud Oui. lib. 9. sic loquitur: Inferior uirtute, meas diuertor ad artes, Elaborq́; uiro longum formatus in anguem.

Periclymenus Nestoris frater beneficio Neptuni in quascũque formas se commutabat. Idẽ lib. 12. Mira Periclymeni mors est, cui

cui posse figuras Sumere quas uelet, rursusq; reponere sumptas Neptunus dederat.

Eadem transformatio tribuitur **Protheo** Oceani & Tethyos filio. Hinc adagium, Protheo mutabilior. Vertumnus dicitur à Latinis. Ouid.lib.1.Fast. Ille suam faciem transformat, & alterat arte: Mox domitus uinclis in sua membra redit.

INGRATI.

Theseus Ariadnam Minois filiam, cuius beneficio labyrinthum euaserat, reliquit in Chio insula. Ouidius libro 8. Comitemq; suam crudelis in illo Littore destituit.

M.Portius Cato seruos senio confectos tanquàm bruta solebat eiicere, & exponere uenales.

Crœsus Lydorum rex Cyrum Persarum regem, à quo primum uictus, & impunitatem & ueniam acceperat, armis iterum lacessiuit.

Pharnaces in amicitiam à Pompeio receptus, Mithridati patri suo bellum intulit.

Romani **Scipionem** illum Africanum, cuius auspicio æmulam imperij sui Carthaginem sub iugum redegerant, & Asdrubalem superauerant, accusatum à Petilio in ius uocauerunt, atque proscripserunt, quòd pecuniam Asiaticam non totam in ærarium retulisset.

Ludouicus Pius, Caroli magni filius, à filiis in carcerem coniectus est.

Amalasuntha, Gotthorum regina interfecta est opera cuiusdam Theodori, quem tamen regni consortem delegerat.

Iustinianus Imp.Belisarium ducem exoculauit, cuius tamen ductu Persas in oriente, Vandalos in Africa, & Gothos in Italia superauerat.

Demophoon Thesei filius Phyllidem reliquit, & ad laqueum impulit, cuius tamen hospitio fuerat vsus, quum ab expeditione Troiana rediens, delatus esset in Thraciam.

Iason quoque Medeam: cuius opera uellus aureum surripuerat, & draconem effugerat, abdicauit, superinducta Creüsa filia regis Creontis.

Decebalus, rex Dacorum, uictus à Traiano, & uenia donatus, Imperatorem denuo solicitauit ad bellum.

Friscus, filius Actij Ferrariæ principis, patrem in carcerem coniectum ibidem mori coëgit, ob inductam nouercam.

Cicero iussu M.Antonij Triumuiri interfectus est à Pom-

pilio

pilio, quem tamen capitis reum defenderat.

Lucius Ostius tempore bellorum ciuilium patrem suum Annalim proscriptum, quem triumuiri ad supplicium perquirebant, latentem prodidit, ut eius bona acciperet.

Darius consilium cepit de interficiendo patre Artaxerxe, à quo tamen rex per indulgentiam creatus fuerat.

Imperator **Henricus** quintus Henricum patrem macerauit carcere.

Alphonsus primus rex Lusitaniæ, Tiresiam matrem coniecit in uincula, quòd post mariti mortem secundas tentasset nuptias.

Phraates patrem suum Orodem regem Parthorū interfecit.

Romanus iunior matrem à se reiecit, & animi dolore, quem illa de filij ingratitudine conceperat, ad mortem compulit.

Michaël Calaphates Imp. Zoën matrem imperio spoliauit.

Michaël Thraulus Leonem Imp. de medio sustulit, cuius tamen beneficio multas dignitates fuerat assecutus.

Diomedes direpta Troia rediens in patriam, uentis delatus est in Libyam, ubi Lycus rex Marti hospites immolabat. Callirrhoë uerò Lyci filia, Diomedem, cuius amore flagrabat, liberauit ab insidiis paternis. At ille spreto salutis autore enauigauit, unde puella dolore animi se suspendit.

Eodem modo **Calphurnius** Crassus Balsaciam puellam reliquit, cuius tamen beneficio mortem euaserat in Massilia.

Xerxes filium Pythij Bithynij medium discindi iussit, quum tamen pater regem ipsum cum toto exercitu hospitio suscepisset.

Tatius, rex Sabinorum, Tarpeiam puellam uiuam defodit, cuius tamen beneficio Capitolium expugnauerat.

Alexander immemor primæ nutricationis & lactis, quòd ab Hellanice nutrice infans biberat, eius filium Clitum interfecit.

Cōmodus Imp. interfectus est insidiis Martiæ cōcubinæ suæ.

Constantinus Leonis filius Irenē matrem imperio deiecit.

Isacius Angelus imp. ab **Alexio** fratre, quem captum à Turcis redemerat, per summum scelus oculis imperioq; priuatus est.

Alexius demum interfectus est à Muziphlo quodam ignobili, quem tamen ad summum dignitatis gradum extulerat.

Magna fuisset **Aeneæ** in Didonem ingratitudo, si post benignum eius hospitium oblatasq; ultrò nuptias eam reliquisset, ut Vergilius fabulatur.

Cæsar Tyberius toto triennio quo uiuēte matre abfuit ab urbe Roma, & moram traxit in secessu Caprearum, semel omnino

matrem

matrem, nec amplius quàm uno die paucissimis uidit horis. Mortuam demũ quum intellexit, non prius accessit ad exequias, quàm corrupto & tabido corpore. Funeratã prohibuit cõsecrari, eiusq; testamentum pro irrito habuit, atque unum ex his interfecit, quibus illa moriens funeris sui curam demandauerat.

Thrasimundus Pharoaldo patri suo, Spoletanorum duci, caput in modum presbyteri rasit, ut principatum arriperet. Autor Paulus Diaconus.

Hercules adhuc puerulus præceptore Linum interfecit quum ab eo ob tardius ingenium culparetur. Autor Ioan. Annius in Berosum.

Quàm ingrata fuerit **Tullia** in parentem atque inhumana, iam in capite de Crudelitate diximus.

Paris Helenam rapuit uxorem Menelai, à quo tamen benigno susceptus fuerat hospitio.

Athenienses Milciadem pro Marathoniis trophæis carcere macerarunt.

Syracusani Dionem, cuius opera libertatem receperant, eiecerunt: ac deinde reuocatum interfecerunt.

Aristidem Athenienses in exilium miserunt beneficiorum eius immemores.

IVSTISSIMI.

Ripheus Troianus fuit quispiam, quem Verg. lib. 2. Aen. iustissimum fuisse ait his uerbis: - Cadit & Ripheus iustissimus unus, Qui fuit in Teucris, & seruantissimus æqui.

De **Emathione** Ouid. lib. 8. Met. Emathion æqui cultor, timidusq; deorum.

Idem lib. 6. Met. de **Erichtheo** sic meminit: Sceptra loci rerumq; capit moderamen Erichtheus: Iustitia dubium est ualidis'ne potentior armis.

Hermes Aegyptius tanta fuit æquitate & iustitia, ut quum quid emeret, iustum semper exolueret pretium, cariusq; emeret, quàm uenditor æstimaret.

Bocchyris rex fuit Aegyptiorum, adeò incorruptæ in iudicandis litibus iustitiæ, ut si quem magnopere iustum significare uellent, Bocchyrim appellarent. Autor Suidas apud Erasmum.

Chiron fuit Centaurorum iustissimus. Germanicus in Arato: Hic erit ille pius Chiron iustissimus omnes Inter nubigenas, & magni doctor Achillis.

Aristophanes Messenius tanta fuit æquitate, ut quosdam ex so

ex sociis interfecerit, quòd puellas uirgines stuprare uoluissent.

Maris philosophus ex Laodicea fuit omnium ætatis suæ iustissimus.

De **Zeleuci** æquitate iam diximus in capite de Seuerissimis hominibus.

Quum **Philippus** in tribunali dormitans aduersus Machetam quendam pronuntiasset, ubi uigilantior factus cognouit factam Machetæ iniuriam, non rescidit quidem iudicium, sed iniustam ipse exoluit multam.

Idem rogatus ab Harpalo, ut Crateta eius familiarem iudicio liberaret: Eũ, inquit, rectius est, quàm nos ob ipsum male audire.

Aristides ab incorrupta æquitate Iusti cognomen apud Athenienses meruit. Idem interrogatus, quid esset Iustitia: Nihil, inquit, alienum desiderare.

Aiunt **Biblium** fuisse uirum tantæ integritatis & abstinentiæ, ut quum inter eundum reperisset aliquid alienum, omnino intactum præteriret.

Philoxenus poëta maluit reduci ad fodinas lapidarias, quàm contra animi iudicium carmina Dionysij probare.

Biantis Prienæi integritas in iudicandis causis sequenti prouerbio locum fecit, Prienensi pollere iustitia.

Prodicus fuit quispiam apud Græcos in iudicandis litibus & arbitris inter dissentientes amicos acerrimi iudicij.

Alexander Seuerus Imp. tanta fuit æquitate, ut nullas unquàm sanciret leges, nullam constitutionem sacraret sine uiginti iurisperitis, & doctissimis ac sapientibus uiris: neç ulla in re iudicium ferret, quin prius iret per sententias singulorum, & scriberetur quid quisq; dixisset. Quum de iure aut negotiis tractabat, solos adhibebat doctos & disertos. Si de re militari, milites ueteres & senes. Si unquàm furem uidisset iudicem, paratum habebat digitum, ut illi oculum erueret. Tanto odio prosequebatur iudices, qui furtorum fama laborassent, ut si eos casu aliquo uideret, commotione animi choleram stomacho euomeret, toto uultu inardescente. Autor Lampridius.

Vrsus Nolanus tanta fuit iustitia, ut ne lapis quidem unus in Nolanas ædes (quas inchoauerat) nisi soluta mercede connectus fuerit.

Herodotus scribit, **Mycerinum** Cleopis filium omnes Aegypti reges æquitate & iustitia superasse. Si quis apud eum conquerebatur de re aliqua furto sibi sublata, sua ipse pecunia iacturam

ram conquerentis resarciebat & iniuriam.

Darius Scythen Zancleorum regem censuit omnium quos uidisset, iustissimum. Autor Herodotus.

Idem ait **Glaucum** Lacedæmonium Epycidis filium tam celebri & incorrupta fuisse iustitia, ut ad eum uidendum multi alienigenæ Spartam conuenirent.

T. Manlius iuris pontificalis peritus, iudex inter Macedonas accusatores & filium constitutus audita causa, ita pronuntiauit: Quum probatum sit Silanum filium meum pecuniam accepisse, ipsum repudio, & prole mea indignum iudico, protinusq; à conspectu meo abire iubeo.

Tranquillus ait **Augustum** tanta fuisse æquitate, ut nulli unquam genti sine iustis & necessariis causis bellum intulerit.

Camillo Phaliscos obsidenti ludi magister liberos Phaliscorum, tanquàm spatiandi causa, extra murum eductos tradidit: dicens, repetendis obsidibus ciuitatem imperata facturam. Camillus non solùm spreuit perfidiam, at magistrum reuinctis post terga manibus, pueris dedit uerberandum, & ad parentes cum plagis reducendum. Phalisci ob hanc iustitiam sponte deditioné fecerunt. Claudianus in Rufinum: - Ductosq; Camillus Trans murum pueros obsessæ reddidit urbi.

Timochares, seu, ut aliis placet, **Nicias,** Pyrrhi Epyrotarum regis medicus, quum ad Fabricium accessisset, promisissetq; se pacta mercede præministraturum Pyrrho uenenum: Fabricius non tantùm aduersatus est facinus, at etiam Pyrrhum hostem literis monuit, ut domesticis caueret insidiis. Autor Valerius & Antias apud Gellium.

Cato & Phocion præcipuis amicis quandoq; aduersabantur causa seruandæ æquitatis. Autore Plut.

Timoleon Corinthius, quum nullis precibus fratrem posset inducere ad exuendam tyrannidem, eius interfectoribus adiutorem se præbuit.

Cambyses iudicem sibi charissimum, quòd perperam & iniquam sententiam tulisset, corruptus pecunia, euestigio comprehendi iussit, & pelle ex toto eius corpore detracta tribunal iudicum insterni, ut aliena fruerentur insania, eoq; periculo rectius iudicarent.

INIVSTI.

VLtimus regum Romanorum **Tarquinius** uir fuit iniustus, ut docet Ouid. li. 1. Fast. dicens: Vltima Tarquinius Romanæ

manæ gentis habebat Regna, ui, iniustus, fortis ad arma tamen.

Amulius Numitorem fratrem regno expulit, & paruulos nepotes perdendos in Tyberim deuouit. Ouid. lib. 3. Fast. Hoc ubi cognouit contemptor Amulius æqui, Nam raptas fratri uictor habebat opes, Amne iubet mergi geminos.

Themistocles monitus à quodam ut æqualem se præstaret in iudicio: Absit, inquit, ut ego dum potero, non magis amicis faueam cunctis in rebus.

Panis rex Chalcidis Hesiodum Homero prætulit, ut Midas agrestem Panos cantilenam Apollinis musicæ.

Sisamnes nomen est illius iudicis, quem ob iniquam sententiam à Cambyse excoriatum prædiximus. Eius uerò filius uocabatur Othanes. testis Herodotus.

Pilatus Hierosolymorum præsul autorem nostræ salutis adiudicauit morti, ne in Cæsaris offensionem impingeret.

PRODITORES, PERiuri, & perfidi.

LAomedon Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauit mercedem. Vergil. lib. 4. Laomedonteæ sentis periuria gentis.

Metius Suffetius, quum apud Albanos summam rerum teneret, à Romanis in auxilium contra Fidenates uocatus iure societatis, uenit quidem, sed in ipso prælio ad hostes defecit. Propterea Tullus Hostilius parta uictoria eum religauit ad binas quadrigas, hisque in diuersa rapientibus membratim discerpsit. De perfidia **Thesei** in Ariadnam, **Iasonis** in Medeam, Demophoontis in Phyllidem, Aeneæ in Didonem, iam diximus in capite de Ingratis.

Sinonem Vergilius fabulatur fuisse Græcum nescio quem periurum, qui suis mendaciis & perfidia Troianos eluserit, & fatalem machinam uatibus nequicquàm reclamantibus intra muros duxerit. Vergil. lib. 2. Talibus insidiis periuriq; arte Sinonis Credita res, &c.

Curio quum prius esset inimicissimus Cæsari, mutata postea uoluntate, factus est acerrimus eius propugnator, quum ab eo liberatus esset maximo ære alieno. Vnde Lucanus: Audax uenali comitatur Curio lingua. Et alibi de eodem: Gallorum captus spoliis & Cæsaris auro. Seruius ait Curionem uendidisse Romam Cæsari X X V I. millibus aureorum.

Qua perfidia **Paris** Menelaum hospitem eluserit rapta eiusdem uxore, iam diximus. Horat. Pastor quum traheret per freta nauibus Idæis Helenam perfidus hospitam.

Eriphyle capta aureo monili, quod ferebat Adrastus, maritum suum Amphiaraū delitescentē prodidit, ut prius dictum est.

Qua perfidia **Polymnestor** rex Thraciæ Polydorum interfecerit, dictum est in capite de Auaris.

Conuenit inter historiographos, Troiam ab Aenea, Antenore, & aliquot aliis, qui postea profugi multis fuerunt annis, proditam fuisse Græcis.

Annibal senior appellatus Asdrubalis filius, quū primo bello Punico totam Italiam uastaret, Cornelium Asinam consulem spe pacis uocatum ad colloquium Punica fraude interfecit.

Cn.Domitius Bituitum Aruernorū regem specie colloquij comiter inuitatum uinxit, ligatumq; Romam misit.

Fl.Fimbria Valerium Flaccum in Asia curauit interficiendum corrupto exercitu.

M.L.Drusus Magulsam Mauritaniæ principem, quem hospitio susceperat, Baccho prodidit, pecunia corruptus.

L. Magius, & L.Fannius legati à Mithridate ad Sertorium missi, defecerunt ad populum Romanum.

De **Nicia** Pyrrhi medico, eiusq; in dominum proditione iam diximus.

Perpenna consul Marianarum partium, Quintū Sertorium, quo cum prius magna amicitia dimicauerat, inter epulas nihil sibi timentem interfecit, ut solus imperio potiretur in Hispania.

Aulus Posthumius Albinus missus ad bellandū Iugurtham, pecunia ab eodem corruptus, fœdissimam contraxit pacem.

Ptolemæus Iudæus, Abobi filius, socerum suum Simonem Iudæorum principem, conuiuio exceptum cum duobus filiis interfecit, regnandi cupiditate.

Zopyrus Persa benignè à Babyloniis exceptus urbem eorum Dario prodidit.

Tarpeia puella Capitolium Tatio regi Sabinorum tradidit.

Boleslaus tertius rex Bohemorum Moschonem regem Poloniæ simulatione colloquij exoculauit.

Cethegus Romanus cum Catilina in rempub. coniurauit.

Dion Syracusanus interfectus est proditione cuiusdam **Callicratis**, quo cum summa familiaritate prius uixerat.

Cocalus rex Siciliæ Minoëm regem Cretæ, qui Dædalum

persequebatur, ad colloquium prætextu amicitiæ inuitatum, per proditionem in thermis suffocauit.

Grimoaldus, Pipini filius, Dagobertum, Sigisberti secundi filium, fidei suæ post mortem patris eius cõmissum, interfecit, ut Austrasiæ regnum, cui præerat pupillus, sibi uendicaret.

Helena Deiphobum Troianum, cui post mortem Paridis nupserat, dormientem Græcis prodidit, foribus eius apertis. Autore Vergilio.

Iolas Alexandri pincerna dominum suum ueneno suffocauit.

Ioan. Galeatius dux Insubrium Barnabam socerum suum, quem simulabat se salutare uelle, obuiam prodeuntem in itinere per proditionem cepit, coniecitq; in carcerem.

Myrtilus Hippodamiam Oenomai filiam curuli certamine dimicantem prodidit pacta mercede corruptus à Pelope. Seneca: Deceptor dominæ Myrtilus.

De perfidia **Septimulei** in T. Gracchum iam diximus in capite de Auaris.

Cillicon Milesius prodita Prienensibus Mileto patria, inhoneste ditatus est.

Lasthenes Olynthum prodidit Philippo Macedoni.

Cleomenes Spartanus Argiuos induciarum fiducia consopitos noctu inuasit, aliosq; contrucidauit, alios duxit captiuos.

Phrynicus fuit quispiam Lacedæmoniorum proditor.

Euribatus missus à Crœso cum multa pecuniarũ ui, ut contraheret exercitum, ad Cyrum Crœsi hostem defecit.

Sedechias medicus Carolo Caluo regi ac domino suo uenenum præministrauit.

Harpagus Astyagem dominum suum prodidit Cyro regi Persarum.

Milo Epirotarum urbem Papyrio Cursori spe mercedis prodidit.

Apollonius Samios, quibus erat præfectus, Philippo dedit occidendos.

Vlysses Calypso nympham, cuius hospitio septem annos fuerat usus, fide uiolata deseruit. Propertius libro 2. Sic à Dulychio iuuene est elusa Calypso, Vidi amatorem pandere uela suum.

Pelops filius Tantali periurio decepit Myrtilum in Hippodamiæ certamine, ut fabulantur poëtæ. Catullus: Periuri Pelopis uastabit tertius hæres.

FIDELISSIMI.

MAluit **Attilius** Regulus ad supplicium redire, quàm datam Carthaginiensibus fidem uiolare, ut iam docuimus. Syll.lib.6. Seranus clarum nomen, tua Regule proles, Qui longum semper fama gliscente per æuum, Infidis seruasse fidem memorabere Pœnis.

De fide Penelopes in Vlyssem, & Zopyri in Darium suis locis iam diximus.

MEMORIA CLARI.

CYneas Pyrrhi legatus Romam à domino missus, omnium senatorum nomina edidicit uno die, quorum consessum totidem regum sibi uideri retulit Pyrrho.

Mithridates duarum & uiginti gentium, quas habuit sub ditione, linguas percalluit, earumq; gentium uiris sine interprete locutus est. Autores Plinius & Gellius.

Themistocles tanta fuit memoria, ut Simonidi artem memoriæ pollicenti, dixerit se malle artem obliuionis, quòd etiam meminisset, quæ nollet, & obliuisci non posset quæ uellet. Autor Cicero lib.2. de Finibus.

Iulius Cæsar eodem tempore quaternas dictabat epistolas. Plinius scribit eum legere, simul dictare, & audire consuesse.

Aiũt & **Theodectem** Arist. discipulũ multæ fuisse memoriæ.

Habuit **Lucullus** diuinam quandam rerum memoriam, maiorem uerborum Hortensius, autor Cicero lib.4. Quæst. Acad.

Seneca scribit memoriam in seipso adeò excelluisse, ut non ad usum modò sufficeret, sed in miraculum usq; procederet. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, referebat. Ducentos uersus ab ultimo incipiens recitabat.

Aelius Adrianus tanta fuit memoria, ut locos, negotia, milites absentes quoque nominibus recenseret.

Cyrus rex nomina cunctorum militum in exercitu tenebat.

Hortensius orationem iisdem uerbis scriptitabat & pronuntiabat, quibus meditabatur.

Carmides in Græcia, quæ quis exegisset uolumina in bibliothecis, legentis modo repræsentabat. Autor Plinius.

Esdras sacerdos uniuersas Hebræorum doctrinas habuit in memoria.

Tanta fuit **Porcio** Latroni memoria, ut quæ dicturus erat, ediscendi causa nunquàm relegeret. Edidicerat quum scribebat. Dicebat ita, ut in nullo unquàm uerbo memoria eum deciperet.

Iubebat aliquem nominari ducem, statim illius gesta ad unguem reddebat.

Antonius Rauennas ætate Antonij Sabellici multa rerum millia stans percipiebat animo.

Scipio in exercitu Romanorum tenebat nomina.

OBLIVIOSI, ET QVI memoria exciderunt.

MEssala Coruinus morbi diritate sui nominis oblitus est. Autore Plinio.

Bamba rex Gotthorum haustu ueneni ab Heringio successore dati memoriam amisit.

Franciscus Barbarus, Hermolai amicus, Gręcas literas (quarum prius erat doctißimus) in extrema senectute oblitus est.

Seneca scribit Caluisium Sabinum tam fragili, aut nulla potius extitisse memoria, ut illi modò Vlysis, modò Achillis, modò Priami nomen excideret, quos tamen nouerat optimè.

Thraces tam obtuso sunt ingenio, & adeò infœcunda memoria, ut quaternarium numerando nequeant transcendere.

Atticus, Herodis Sophistæ filius, tanta fuit ingenij hebetudine, ut ne elementorum quidem nomina perdiscere, aut retinere unquàm potuerit.

Orbilius Beneuentanus in extrema senectute excidit memoria. Vnde Bibaculus: Orbili ubinam est literarum obliuio?

Georgius Trapezuntius in extrema senectute oblitus est literarum.

Curio pater tam nulla fuit memoria, ut olim totam causam in iudicio sit oblitus, teste Cicerone.

ALII, QVI VERBA FActuri, memoria exciderunt.

THeophrastus apud Atheniensem populum dicturus præ pudore obticuit.

Demosthenes apud Philippum regem Amyntæ filium.

Herodes Atticus coram M. Antonio, **Heraclitus** Lycus sophista coram Seuero principe uerba facturi præter spem obmutuerunt.

Bartholomæus Sothinus nomine suæ ciuitatis Alexandro Pontifici maximo gratulaturus, in media propè oratione excidit: ut **Franciscus Barbarus** apud Philippum Insubrium ducem.

Hipparc

Hipparchion ueniens in certamen cũ Ruffino citharœdo, ſpe omnium eluſa conticuit. Hinc adagium, Mutus Hipparchion.

FORTVNATI, ET FELICES.

TYrannus Samiorum **Polycrates** tanta uſus eſt felicitate, ut nullum unquàm mœroris argumentum in tota uita potuerit reperire. Nam quum ad excitandum ſibi dolorem anulum ingentis pretij conieciſſet in mare, eundem poſtmodum reperit in piſce, oblato ſibi à piſcatore. Ad extremum uerò affixus eſt cruci, ut iam diximus.

Gyges rex Lydorum gemmam habuit tantæ uirtutis in anulo, ut ea ad ſe uerſa uideret quoſcunq; uellet, nemini conſpicuus. Vnde beneficio anuli omnia conſequebatur ex animi uoto.

Xenophilus muſicus uixit c v. annos ſine ullo corporis incommodo. Autore Plinio.

Antiquitas non paruæ adſcribit felicitati, quòd **Diagoras** Rhodius duos Olympionicas filios eodem die uictores coronari conſpexerit. Autor Cicero lib.1. Quæſt. Tuſcul.

Marius poſt ſeptem conſulatus domi ſuæ ſenex mortuus eſt. Autor Cicero lib.3. De Natura deorum.

Timotheo Athenienſium duci felix adeò riſit fortuna, ut in omni bello facilem ac uelut certam referret uictoriam. Cui proſperitati inuidentes æmuli Fortunam pinxerunt, quæ in eius dormientis naſſam & rhetia urbes immitteret ultrò. Quod conſpicatus: Si dormiens, inquit, urbes capio, quid putatis me facturum, quum uigilaro?

Quandiu Lydis principatus eſt **Alcimus**, perpetua uſus eſt tranquillitate, habuitq; diuitias quantas uoluit.

Apollo felicem pronuntiauit **Aglaum Pſophidium**, qui tamen in anguſtiſsimo Arcadiæ angulo conſenuerat, prædioli ſui fructibus contentus.

Datylus fuit quiſpiam apud Athenienſes, adeò fortunatus, ut illi quotidie nouus honor accreſceret.

Herodotus ſcribit **Aminoclem** uirum fuiſſe Magneſium, qui in excauanda terra multa pocula aurea & argentea, theſaurosq; Perſarum inuenerit.

Lucius Sylla apud Romanos felicis cognomen ſibi adoptauit.

Plinius tribuit magnæ felicitati, quòd **Lampedo** mulier Lacedæmonia regis filia, regis uxor, & regis mater fuerit.

Berenice uocatur felix à Plinio, quòd filia ſoror & mater

fuerit Olympionicarum.

In familia **Curionum** tres cõtinua serie oratores extiterunt.

In **Fabiorum** familia tres continui principes senatus. M. Fabius Ambustus, Fabius Rutilianus, & Q. Fabius Gurges.

Q. Metello contigit, quod optauerat, ut scilicet primarius esset bellator, optimus orator, fortissimus Imperator, auspicio suo maximas res gereret, maximo honore uteretur, summa esset sapientia, summus haberetur senator, pecuniam magnam bono modo inueniret, multos liberos relinqueret, & clarissimus esset in ciuitate.

Antonius Castor centesimum ætatis annum excedens, nullum adhuc corporis malum expertus erat, ac ne ætate quidem memoria, aut uigore concussis.

Enhippus rex fuit Argiuorum miræ felicitatis, cuius clypeũ qui apud Græcos rem præclarè gessissent, per urbem incedentes ferebant honestamenti causa.

Contrà uerò inter infelicissimos iusta causa numerandus est. **Oedipus,** qui patre interfecto matri se commiscuerit, & ex ea liberos susceperit, qui mutuis uulneribus seipsos interfecerint.

Fr. Busalus ciuis Romanus duos filios mutuis uulneribus se petentes uidit, totidẽ ob seditionẽ securi percussos, aliũ q nouercam interfecerit, filiã uerò quæ præsente marito uenenũ hauserit.

RELIGIOSI.

L**ucius Albinus** uxorem & liberos in uia pedibus ire iussit, ut Vestales cum sacris currui suo imponeret.

Alexander Macedo mane ante omnia diis sacra faciebat.

Ludouicus Crassus, Francorum rex, sacerdoti Eucharistiam afferenti obuiam proficisci uoluit, quamuis grauissimo affectus morbo.

Numa instituit Deos fruge colere, & mola salsa supplicare.

Tempore bellorum **Sylla** Apollinis imagunculam ferebat in sinu, quam imminente discrimine osculabatur, & uelut adiutricẽ inuocabat, autore Plutarcho.

Pericles suggestum ascensurus diis uota faciebat, ne uerbum aliquod inconsultè & imprudenter euomeret.

FLVVII PRAECIPVI NOMINIS.

A**cis** fluuius est Siciliæ ex Aetna scaturiens, de quo Ouid. lib. 4. Fast. Præterit & ripas herbifer Aci tuas.

Albis fluuius Germaniæ. Luca. Fundat ab extremo flauos Aquilone Sueuos Albis, & indomitum Rheni caput.

Amphrysus

Amphryſus fluuius Theſſaliæ, apud quem Apollo diuinitate priuatus pauit armenta Admeti regis. Lucanus: Irrigat Amphryſus famulantis paſcua Phœbi.

Anauros fluuius Theſſaliæ, ex Pelio monte defluens, & nullas ſpirans auras, ut docet ratio nominis. Lucanus: Quiq; nec humentes nebulas, nec rore madentem Aëra, nec uentos tenues expirat Anauros.

Apidanus fluuius Theſſaliæ uelociſsimus. Lucanus: & gurgite rapto Apidanus.

Anio, ſeu Anienus fluuius Italiæ, nomen ſumpſit ab Anio rege ibidem ſubmerſo: cadit in Tyberim. Syllius lib.12. Ad genitorem Anio labens, ſine murmure Tybrim.

Arar fluuius Galliæ Narbonenſis, defluens in Rhodanū, adeò lentus, ut difficile ſit iudicare, utram in partem defluat. Syll.lib.15. Quorum ſerpit Arar per rura pigerrimus undæ. Dicitnus etiam Araris in recto caſu. Claudianus: Quos Araris uelox, Rhodanus quos tardior ambit. Noſtro tempore uocatur Sagona.

Araxes fluuius Armeniæ, ortum habet à quodam monte, qui Abon, ſeu Aban dicitur. Lucanus: Armeniumq; bibit Romanus Araxem.

Atax fluuius ortum habet in montibus Pyrenæis, & defluit in mare Tyrrhenum. Lucanus lib. 1. Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas.

Atheſis fluuius Italiæ celeriter fluēs, effunditur in Adriaticum mare. Luc.lib.1. Siue Padi ripis, Atheſim ſeu propter amœnum.

Amaſenus Volſcorum fluuius. Verg.lib.12. Ecce fugæ medio ſummis Amaſenus abundans Spumabat ripis.

Aufidus fluuius Appuliæ. Horatius: Dicar, quà uiolens obſtrepit Aufidus.

Albula fluuius eſt, quem nunc Tyberim dicimus. Verg.lib.8. -Amiſit uerum uetus Albula nomen.

Almo fluuius Italiæ, in quo ſimulacrum Cybeles abluebatur. Lucan. Et lotam paruo reuocant Almone Cybelem.

Arnus fluuius Thuſciæ in mare Tyrrhenum influens. Marullus: Exul Hetruſci ſtreperem ſonanda Vallibus Arni.

Achelous fluuius Græciæ, è Pindo Theſſaliæ monte ſcaturiens, Aetoliam ab Armenia diuidit.

Bragada fluuius eſt Africæ, apud quem M. Attilius ſerpentem c x x. pedum longitudine balliſtis & tormentis expugnauit: leniter fluit. Vnde Luca.lib.4. -Quà ſe Bragada lentus agit.

Betis fluuius Hiſpaniæ, dedit nomen regioni Beticæ. Statius lib.2.Syl.Graio nobilior Melete Betis. Lucan.lib.2. - Thetimq; fugacem Qui ferit Heſperius poſt omnia flumina Betis.

Boryſthenes fluuius eſt Thraciæ, multis fontibus copioſus, & concurſu multorum amnium adoleſcens. Ab eo Thraces uocantur Boryſthenidæ.

Bactros flu.eſt in finibus Scythiæ Aſiaticæ, à quo Bactra regio, & urbs nomen ſumpſit.Luc.lib.3. Errantes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros Includit gelido.

Cinga fluuius eſt rapaciſsimus, ex Pyrenæis montibus in Iberum fluens.Luca.Qua Cinga pererrat Gurgite.

Caycus fluuius eſt Myſiæ, à Theutranta Troadis parte defluens.Luca.lib.3.-Et gelido tellus perfuſa Cayco.

Chalybs fluuius Hiſpaniæ,cuius accolæ uocantur Chalybes, qui ferrum effodiunt, & ibidem temperant. Lucanus lib.4.Non Chalybem gentes penitus &c.

Cayſter fluuius Lyciæ, cygnis abundans. Propertius: Si qua'ue olorigeri uiſenda eſt ora Cayſtri.

Cephiſus fluuius Bœotiæ ortum habet in radicibus Parnaſi. In eius ripa fuit olim templum Themidis, ad quod acceſſerunt Deucalion & Pyrrha deam conſulturi ſuper humani generis reparatione. Vnde ab oraculo illo fluuius uocatur fatidicus. Lucanus libro 3. Bœoti coiere duces, quos impiger ambit Fatidica Cephiſus aqua.

Cinyphs Libyæ abundat hircis,qui propterea uocantur Cinyphij. Claudianus de laudibus Stiliconis: Quos uagus humectat Cinyphs.

Cydnus fluuius Ciliciæ, Tarſum urbem præterfluit. Nomen ſumpſit à candido colore, quem Syri Cydnum uocant. Solinus ait, ortum eius eſſe ignotum. Strabo uerò ait naſci in Tauro. Tibullus lib.1.At te Cydne canam, tacitis qui leniter undis Ceruleus placidis per uada ſerpis aquis.

Clitumnus fluuius eſt Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues reddit. Prop. lib.3. Hic Anio Tyburne fluis, Clitumnus ab Vmbro Tramite.

Cremera fluuius Italiæ, apud quam CCCVI.Fabij pugnantes à Veientibus interfecti ſunt.

Danubius fluuius Scythiæ, ortũ habet in quodã Germaniæ monte. Acceptis LX.amnibus euoluitur in mare. Alio nomine uocatur Iſter. Horatius: Non qui profundum Danubium bibũt.

Dain

Daunus fluuius Appuliæ. Horatius. Et qua pauper aquæ Daunus agrestium Regnator populorum.

Eridanus fluuius est nulli amnium claritate inferior, autore Plinio. Nascitur in imis radicibus Vesuli montis. Mox paruis fontibus adolescens, ita demum augetur aliis amnibus, ut se per septem ostia effundat. Velocissimus est. Alio nomine uocatur Padus. Verg. libro 3. Geor. Et gemina auratus Taurino cornua uultu Eridanus.

Enipeus Thessaliæ fluuius, apud quem Cæsar, & Pompeius congressi sunt bello: lentus est, sed mixtus Apidano fit uelocissimus. Lucanus. Nunquamq; celer nisi mixtus Enipeus.

Euenus fluuius descendens à Thracia, nomen sumpsit ab Eueno homine ibidem submerso. Calydoniam præterfluit. De hoc Ouid. lib. 9. Met. Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad undas.

Euphrates fluuius Mesopotamiæ, ortum habet in paradiso terrestri. Secundum Strabonem in Niphate mōte Armeniæ. Celeri cursu Armenios, & Cappadoces disterminat. Nomē interim mutat, pro uarietate locorum. Sunt qui opinentur eum suo alueo nonnunquàm egredi, & instar Nili Mesopotamiam irrigare. Vnde sumpsit nomen à fertilitate, quæ accolarum lingua uocatur Euphrata.

Eurotas fluuius Laconiæ Spartam alluens. Ouid. lib. 2. Met.

Gallus fluuius Lycaoniæ aqua sua potos in furorem uertit. Ouidius lib. 4. Fast. Inter ait uiridem Cybelen, altasq; Celænas Amnis it insana nomine Gallus aqua.

Galesus fluuius Calabriæ quinq; millibus passuum distans à Tarento. Stat. lib. 2. Syl. Blanda Therapnæi placeāt uineta Galesi.

Ganges fluuius est Indiæ, cuius origo dubia est. Tendit in Orientem, augetur XIX. fluuiis nauigabilibus, demum septem ostiis erumpit in mare. Tantæ magnitudinis est, ut ubi minus occupat latitudinis, octo millia passuum contineat: ubi plurimum, centum. Altitudinis nusquam minus uiginti passibus reperitur. Hunc Cyrus rex Persarū in CCCLX. alueos diuisit ob amissum ibidem equum præcipua bonitate. Luca. lib. 8. Qua rapidus Ganges, & qua Myseus Idaspes.

Garumna fluuius à Pyrenæis montibus defluens, Celtas ab Aquitanis dirimit. Ausonius. Aequoream liqui te propter amice Garumnam.

Chalybs fluuius ex radicibus Tauri montis scaturiens, Syros, & Paphlagones interluit, & in Euxinum mare euoluitur.

Hebrus fluuius Thraciæ, ortum habet ab Oeagro flumine, à quo uocatur Oeagrius. Verg.lib.4.Georg. Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus.

Hypanis fluuius Scythiæ ex magna palude profluens. Propertius: Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano. Hic fluuius fert folliculos quosdam acinis maiores, quibus quadrupedes uolucres erumpunt, quæ in post meridianum tempus usq; uiuunt, & uolant: mox declinante sole macrescunt, & languent: occidente uerò emoriuntur, uita non ultra unum diem peracta.

Iberus fluuius ulterioris Hispaniæ, nomen imposuit regioni. Cantabros alluit, & Balearicum ingreditur mare.

Idaspes fluuius Indorum celebratissimus, aurum, & gemmas habere dicitur. Statius lib.8.Theb. Ceu modo gemmiferum thyrso populatus Idaspem. Parthiam alluit, multas facit insulas: Nomen sumpsit ab Idaspe, antiquissimo Indorum rege.

Indus, maximus est fluuius in iugo Caucasi mótis, quod uocatur Paropanysus, aduersus solis ortũ effusus. Sandus ab incolis appellatur, autore Pli. Vnde uiginti recipit amnes, sed clarissimos: Idaspé quatuor alios afferentẽ, & Cantabrã tres. Per se uerò nauigabiles Acesinũ, & Hypasin. nusquã latior est quinquaginta stadiis, aut altior x x v. passibus. In occasum uersus Oceano infunditur.

Iordanis fluuius in Iudæa est, eximiæ suauitatis. Oritur ad radices Libani ex duobus fontibus Ior, & Dan, nomine, qui simul iuncti, & fluuium & fluuij nomen perficiunt.

Isara fluuius Rhodano se committet.

Imera fluuius Siciliæ in duos alueos diuiditur, quorum alter aquas uoluit suaues, & optimi saporis, tenditq; in mare Tyrrhenum: Alter, amarus decurrit in Libycum mare.

Inachus fluuius Argiuorum nomen sumpsit ab Inacho rege. De hoc Luc.lib.6. Nec fortior undis Labitur auctæ pater Isidis.

Ister, ut iam diximus, alio nomine uocatur Danubius. Propterea à poëtis uocatur Binominis, à duobus nominibus. Ouid. lib.de Ponto: Stat uetus urbs ripæ uicina binominis Istri.

Ladon fluuius est Arcadiæ, Apollini sacer, de quo Claudianus: Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon Hæsit.

Liger, seu **Ligeris**, fluuius est, Aquitanos à Celtis dirimens, ut aliqui uolunt. Sunt enim qui Galliam Celticam ad Garumnam usque protendant. Hic fluuius nauigabilis est, multumq; absumit terræ solito non contentus alueo. Maior est eius latitudo quàm Sequanæ, sed minor multo profunditas.

Linc

Lincestius fluuius aquas habet tantæ uirtutis, ut inebrient instar uini.

Linternus, & Lyris, fluuij sunt Campaniæ. Verg. Et umbrosæ Lyris per regna Maricæ. Labitur Lyris ex Appenninis montibus: Fregellas alluit, demum labitur in lucum sacrum, quem Minturnenses reliogissime colunt.

Lycormas fluuius est Aetoliæ. Seneca: Nec præcipitem uolucrem amnem Flauus rapido fonte Lycormas.

Marsya fluuius, nomen sumpsit ab illo tibicine, qui in Apollinem certare ausus est. Commiscet se Mæandro, quo cum Icareo infunditur mari.

Matrona fluuius, Celtas à Belgis dirimit: leniter satis effluit. Sequanam ingreditur prope Luteciam, & unà Occidentalem intrat Oceanum. Octauo à Parrhisiis miliari Septentrionem uersus cõtingit & alluit celebre multiq; nominis cœnobium, Gorneium nomine. Vulgares aiunt hunc fluuium eo esse fato seu periculo, ut quotidie prædam aliquam sibi corripiat: quod accidit ex uorticosis foueis & uoraginibus, quibus ubique scatet.

Mænander fluuius est Phrygiæ, seu Mæoniæ, adeò flexuosus & reciprocus, ut in fontem reuerti uideatur. Lydiam disterminat à Caria. De hoc Ouid. lib. 9. Non secus ac liquidis Phrygius Mæander in undis.

Melas Bœotiæ fluuius Mineruæ sacer, abundat oliuetis. Potos greges si albi fuerint, nigros reddit. in hoc contrarius & dissimilis Cephiso.

Meles fluuius est Asiaticus, Smyrnam alluens.

Metaurus fluuius Vmbriæ, descendens in Adriaticum sinum.

Mintius Venetiarum fluuius ex Benaco scaturiens, delabitur Mantuam. Polit. O sacris Minci celebrate Musis.

Mosella fluuius Galliæ Belgicæ.

Nar Sabinorũ, seu Vmbrorũ fluui⁹, aquas habet uelut sulphureas.

Nilus Aegypti fluuius, plurimum trahit limi, quo arua fœcundat: Incerta est eius origo: Vnde Claudianus :- Et arcanos Nili deprendite fontes. Ecclesiastici dicunt eum à paradiso terrestri scaturire. Variis in locis mutat nomina. Septem ostiis infunditur Oceano. Ouid. lib. 1. Metam. Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros Nilus. Arundines profert, quarum membranulę similes sunt papyro. Vnde Ouid. lib. 15. Perq; papyriferi septemflua flumina Nili. Crocodilos habet, & Hippopotamos: Alueum egreditur, & totam Aegyptum stagnantibus undis alluit.

Nyphates Mœdorum, seu Armeniorum fluuius, cadit ab eiusdem nominis monte. Sidonius: Aut ut Tigriferi pharetrata per arua Nyphatis.

Numycius fluuius est Italiæ, in quo Aeneam submersum ferunt nonnulli.

Oaxes fluuius Cretæ, de quo Verg. Pars Scythiam & rapidum Cretæ ueniemus Oaxem.

Orontes fluuius Syriæ de quo Ouid. lib.2. Metam. Arsit & Euphrates, Babylonius arsit Orontes.

Pactolus Lydiæ, aureas uoluens arenas.

Padus Italiæ, qui alio nomine uocatur Erydanus. Poëtæ fabulantur in hunc cecidisse Phaëthontem excussum polo, unde & Phaëthonteus dicitur. Mart.lib.10. Et Phaëthonthæi qui petit arua Padi.

Peneus flu.Thessaliæ, Macedoniam dirimit à Magnesia. In eius ripa poëtæ fabulantur Daphnen in laurum fuisse conuersam, quæ propterea uocatur Peneia.

Permessus fluuius Bœotiæ, sacer Musis, à cuius nomine uocantur Permesides.

Phasis celebratissimus est Colchorum fluuius. Lucan. Colchorum qui rura facit ditissima Phasis.

Rhenus Belgas diuidit à Germanis. Mirabile est, quod de huius natura scriptum legitur. Aiunt enim fluuium hunc Celtarum infantes intra suum sinum coniectos, si polluta matris pudicitia essent suscepti, tanquam impuri lecti uindicem rapidis uorticibus suffocare consuesse. Quos autem sensisset legitimo & impolluto natos matrimonio, in portum placidis aquis extulisse. Hoc legitur in quadam Politiani epistola ad Iacobum Cardinalem Papiensem.

Rhodanus fluuius uelocissimus, ortum capit in Alpibus: tardum Ararim proxime Lugdunum secum arripit: auctus demum Isara & Druentia, duobus ostiis in Tyrrhenum mare diffunditur.

Rubicon flu.Italiæ, de quo Luca. Fonte cadit modico, paruisq; impellitur undis Puniceus Rubicon.

Sarnus, & Sebetus, fluuij sunt Campaniæ.

Sequana fluuius Galliæ, Celtas dirimit à Belgis, Parrhisiorum Luteciam alluit, multisq; afficit commoditatibus. Eò enim comportantur ligna, uina, & cætera quæ urbi conducunt.

Sicoris fluuius Hispaniæ iuxta Ilerdam. Lucanus lib.4. -Placidis prælabitur undis Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes.

Simois fluuius Troadis, apud quem Venus ex concubitu Anchisæ genuit Aeneam. Verg. Tu'ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygij genuit Simoëntis ad undam.

Strymon fluuius Thraciæ, à cuius nomine Thraces uocantur Strymonij.

Sperchius flu. Thessaliæ, de quo Ouid. lib. 1. Metam. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipheus.

Tagus fluuius Hispaniæ aurifer.

Tanais flu. Scythiæ ex Riphæis montibus defluens.

Thermodon flu. est eiusdem regionis, ad cuius ripas Amazones feruntur habitasse. Ouid. lib. 4. de Ponto: Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ.

Tybris, quum prius Albula diceretur, nomen sumpsit à Tyberino rege ibidem submerso.

Ticinus fluuius Italiæ.

Tygris fluuius Armeniæ maioris

Timauus Venetorum, de quo Lucanus lib. 7. Atque Antenorei dispergitur unda Timaui.

Trebia fluuius Italię, ex Apennino in Rhodanũ influẽs, nobilitatus secunda Annibalis uictoria, & clade L. Sempronij consulis.

Vfens fluuius Italiæ, ex Alpibus decidit in Padum.

Xanthus fluuius Troadis. Verg. Non Simois tibi, nec Xanthus, nec Dorica castra Defuerint. Hæc sunt nomina fluuiorum præcipui nominis. Infinitã aliorum turbã omisimus de industria.

FLVVII AVRIFERI ET GEMMIFERI.

TAgus Hispaniæ. Iuuenalis: Quod Tagus & rutila Pactolus uoluit arena.

Hermus Lydiæ. Stroza filius: Quod'ue Metalliferis egerit Hermus aquis.

Idaspes Indię. Claudianus: - Auriferũ ueniã poturus Idaspem. Statius lib. 8. Ceu modo gemmiferũ Thyrso populatus Idaspem.

Pactolus Asiæ. Lucanus lib. 3. Passáq; ab auriferis tellus exire metallis Pactolon. Verg. lib. 10. Pactolusq; irrigat auro.

Arimaspus Scythiæ fluuius, aureas quondam habuit arenas. De fluuiis quibusdam auriferis Claudianus: Non Tartesiacis illum satiaret arenis Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum, Ardebat maiore siti.

FLVVII INFERNALES.

STyx, Lethe, Cocytus, Phlegeton, Acheron. De his Syllius lib. 3. - Late exundantibus urit Ripas sæuus aquis

Phlege

Phlegeton,& turbine anhelo Flammarum resonans saxosa incendia torquet. Parte alia torrens Cocytus sanguinis atri Verticibus furit, & spumanti gurgite fertur. At magnis semper diuis, regióq; deorum Iurari dignata palus, picis horrida riuo, Fumiferum uoluit Styx inter sulphura limum. Tristior his Acheron sanie, crassóq; ueneno Aestuat,& gelidam eructans cum murmure arenam, Descendit nigra lentus per stagna palude.

AQVARVM MIRABILIS NATVRA.

AQuæ **Sinuessanæ** in Campaniæ regione sterilitatem fœminarum,& uirorum insaniam abolere produntur.

In **Aenaria** insula calculosis mederi.

Iuxta Romam **Albulæ** aquæ uulneribus medentur. Plinius.

Lacus **Amphion** uiuligines tollit.

Cydnus Ciliciæ amnis podagricis medetur.

Leucogei fontes inter Puteolos & Neapolim oculis & uulneribus medentur.

Reatinis paludibus ungulæ iumentorum indurantur.

Cerome fons est, ex quo bibentes oues nigræ fiunt: ex **Mele** uero alio fonte, albæ. Si ex utroq; biberint, fiunt uariæ. Testis Eudicus apud Plinium.

Crathis fluuius candorem facit bobus, ac pecoribus: **Sybaris** nigritiam. Sybarim quoq; si bibant homines, nigriores fient, & crispo capillo: si ex Chratide, fient candidi & porrecta coma.

In **Lusis** Arcadiæ fonte mures uiuunt, & conuersantur.

Eurythris Alcos amnis pilos gignit in corporibus.

Qui ex **Clitorio** Arcadiæ fonte bibũt, uini tædio afficiũtur.

Martiæ fons in Phrygia ad Celenarum oppidum saxa egerit.

Ex **Cyzice** fonte potantes, amorem deponunt.

Grannone fons est calidus, qui in unum additus triduo calorem potionis custodit in uasis.

Moguntiaci fontes sunt calidi in Germania quorum haustus triduo feruet.

In **Silia** Indorum stagno nihil innatat, sed omnia merguntur.

Auernus lacus superuolantes aues enecat, & arboribus folia decutit.

In Africæ lacu **Apustidamo**, omnia fluitant, & nihil immergitur, ut in **Phintia** Siciliæ fonte.

Olachas fluuius est in Bithynia, cuius gurgite periuri notantur pati uelut flammam urentem.

In Cantabria **Tamarici** fontes habentur in augurio.

Lycus fluuius in Leõtinis tertio die necat, si quisquam biberit.

Coaspes, & Euleij fluuiorum suaues adeò sunt aquæ, ut reges Parthorum ex his bibant.

Cabura fons est Mesopotamiæ, cuius aqua iucundè olet.

Apud Bactros amnis **Ochus**, & **Iaxartes** deferunt salis ramenta. Præcedentia hæc sumpta sunt ex Plinio.

Clytumnus fluuius est Meuaniæ, cuius aqua pota, candidos boues reddit. Propert. lib. 2. Qua formosa suo Clitũnus flumina luco Integit, & niueos abluit unda boues.

In **Carysto** Euboiæ aquæ feruntur esse calidæ, quæ uocãtur Alopiæ. Tibullus li. 4. Cretæis ardens, aut unda Carystia campis.

Anygri aqua in Peloponneso admodum fœtet.

Afrodisius fluuius steriles reddit mulieres.

Axus fluuius est Macedonum, cuius aquam si biberint greges armentorum, nigros pariunt fœtus.

Belus Phœniciæ flu. arenas habet accommodas uitro.

Croconus, seu **Crocaculus** flu. est Brutiorum, in quem si quid coniiciatur, lapideo durescit cortice.

In **Mæandro** fluuio nascitur nescio quis lapis, qui pectori alligatus insaniam parit.

Melas fluu. Bœotiæ potos greges si albi sint, nigros facit. **Cephisus** uerò, ex nigris albos reddit. **Casinitius** flu. Thraciæ, equos aqua sua potos efferat.

Virgulta in **Silarum** fluuium Samnitum demissa, lapidescũt. Sillius lib. 8. Nunc Silaris quos nutrit aquis, quo gurgite tradunt Duritiem lapidum mersis inolescere ramis.

Pontus flu. Thraciæ ardentes habet lapides, qui contrariam carbonibus retinent naturam. Vento enim extinguuntur, in aqua uerò flagrant, odoremq; instar bituminis tetrum adeò reddunt, ut nulla reptilia propè consistant.

Salmacis fons est in Caria, cuius aquam qui potauerit, mollis fieri dicitur. De mirabili aquarum uirtute Oui. li. 15. scribit Medio tua corniger Ammon Vnda die gelida est, ortuq; calescit, &c.

Pontanus in libro Meteororum: Videas lapidescere Sarni Cæruleo sub fonte alnum, filicisq; maniplos, Et paleæ intortos lento cum uimine culmos. Idem de fonte Ammonis sic ait Ammonem fama est mediis sub noctibus altum Feruere, & in mediis rursum frigere diebus.

Nihil in **Asphaltite** Iudææ lacu, qui bitumen gignit mergi potest.

AVCTARIVM.

FLuuij reciproci ſunt **Mæander**, & **Euripus**, De Mæandro Propertius lib.2. Atq; etiam ut Phrygio fallax Mæandria campo Errat, & ipſa ſuas decipit unda uias. De Euripo Seneca: Euripus undas flectit inſtabilis uagas, Septemq; curſus flectit, ac totidem refert, Dum laſſa Titan mergat Oceano iuga.

Fluuij ſubeuntes terras, & rurſum emergentes ſunt, **Lycus** in Aſia, **Eraſinus** in Argolica, **Tygris** in Meſopotamia.

Fluuij paradiſi terreſtris ſunt quatuor: **Ganges**, **Nilus**, **Tygris**, **Euphrates**.

Oſtia **Nili** ſunt Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Peluſiacum, Mendeſicum, Taniticum, Phatniticum.

Oſtia **Danubij** ſunt, Peuſe inſula, Naracuſtoma, Caloſtoma, Pſeudoſtomon, Boreoſtoma, Stenoſtoma. Autor Ammianus Marcellinus.

FONTIVM QVORVNDAM NOMINA.

HIppocrene fons eſt Bœotiæ, quē poëtæ fabulantur equi ungula natum. Ouid. lib. 5. Meta. Fama noui fontis noſtras peruenit ad aures, Dura Meduſæi quem præpetis ungula rupit.

Cymothoë fons eſt Achaiæ. Autore Plinio.

Nigris fons eſt apud Heſperios Aethiopas. Autore Plinio.

Cabura fons eſt Meſopotamiæ, cuius aqua iucundè olet, ut iam diximus.

Acidalus fons eſt in Orcomeno oppido Bœotiæ, Veneri ſacer, quæ propterea uocatur Acidalia.

Aganippe fons eſt itidem Bœotiæ, ſacer Muſis, quæ inde uocantur Aganippides. Ouid. lib. 5. Metamor. Fonte Meduſæo & Hyanthæa Aganippe.

Albunea fons iuxta Tibur. Verg. Lucosq; ſub alta Conſulit Albunea, nemorum quæ maxima ſacro Fonte ſonat.

Callirhoë fons Athenis propinquus. Stat. lib. 12. Et quos Callirhoë nouies errantibus undis Implicat.

Caſtalius fons eſt in radicib. Parnaſi, ſacer Muſis, qui alio nomine Caballinus dicitur, à Caballo, id eſt equo, cuius ungula excuſſus eſt.

Clitorius fons eſt Arcadiæ, qui potus uini tædium afferre dicitur.

Crunos fons eſt in Attica, ut etiam Larine.

Margia fons Siciliæ in agro Syracuſano.

Margæa nomen eſt fontis apud Plinium.

Salma

Salmacis fons in Caria.

Sebetos fons prope Neapolim. Statius lib.1.Syl. Et pulchra tumeat Sebetos alumna.

Telpiſſa nomen eſt fontis frigidiſsimi, cuius aqua Tyreſiam extinxiſſe dicitur.

Lymira, Sceletirbe, & Stomacace nomina ſunt fontium apud Plinium.

Ciſſuſa fons eſt, in quo obſtetrices Bacchum infantem lauerunt. Autor Plutarchus in Lyſandro.

Eodem teſte **Palma & Oliua** duo ſunt fontes prope Delon.

Dircenna & Nemeta nomina ſunt fontium apud Martialem lib.1.ſcribentem: Auidam rigens Dircenna placabit ſitim: Et Nemeta, quæ uincit niues.

Dirce fons eſt Thebanus, in quem Dirce Lyci uxor conuerſa eſt. Lucanus lib.3. Fatidica Cephiſus aqua, Cadmeaq; Dirce.

Arethuſa fons eſt aquæ dulcis prope Syracuſas, ut **Cyane.**

Zame fons eſt in Africa, ex quo canoras effici uoces prodidit Varro.

Chryſorrhois fons fuit apud Troezenios.

Berbinus & Gargaphius nomina ſunt fontium apud Herodotum.

LACVS, PALVDES, ET STAGNA.

AVernus lacus eſt Campaniæ, Diti ſacer. **Bænacus** lacus eſt Italiæ. **Bœbeis** Theſſaliæ: **Cocanicus** Siciliæ: **Cyminus** Ethruriæ: **Eupilius & Fucinus** Italiæ: Mart. Fucinus & pigri taceantur ſtagna Neronis. **Gygæus** Lydiæ: **Lemannus** lacus prope Gebennas. Lucan. lib. 1. Deſeruere cauo tentoria fixa Lemanno. **Mareotis** Aegypti: **Sannaus** Aſiæ, qui circumnaſcente abſynthio inficitur. Autor Plin. **Spartha** Atropatiæ, ſalis ferax. **Stymphalus** Arcadiæ: **Thesbitis** lacus, per quem tranſit Tygris fluuius: **Thraſimenus** lacus agri Peruſini. Syllius; - Thraſimenus in altos Aſcendat citius colles. **Zoroanda** lacus eſt, quem efficit Tygris fluuius. **Eptabolus** nomen eſt lacus apud Vitruuium. **Geneſareth** apud Cor. Tacitum. **Acronius** lacus eſt Alpinus. **Acticus** Apolloniæ **Albanus,** Albani montis. **Aſconius,** Bithyniæ. **Amſanctus** Lucaniæ: **Caulas** Iudææ: **Licomedes** Aethiopiæ: **Lucrinus** Campaniæ: **Perguſa** Siciliæ: **Teſprotie** Ambraciæ: **Velinus** agri Veſulani. **Acheruſia** palus eſt Campaniæ: **Candebœa**

Syriæ: **Mæotis** Scythiæ: **Serbonis** palus prope montem Casium: **Dastylitis** & **Loncanidis** nomina sunt paludum apud Plutarchum **Lerna** palus Græciæ inter Argos & Mycenas: **Salapia** palus Appuliæ: **Sipus** palus ad Sipuntem Diomedis ædificium. **Myris,** palus fuit Aegypti.

MONTES PRAECIPVI NOMINIS.

ABila, mons est Mauritaniæ, oppositus Calpe Hispaniæ: Acantius, Magnesiæ: Acaton, Aetoliæ: Actium, Epyri, ubi Antonius & Cleopatra superati sunt ab Augusto: Acontius, Magnesiæ: Acroceraunі, montes sunt inter Armeniam & Hiberiam. Horatius: Infames scopulos Acroceraunia. Acrocorinthus, Peloponnesi: Aga, maioris Armeniæ: Agolonius, Arcadiæ: Agragas, Siciliæ: Alburnus, Lusitaniæ: Ancoranus, Mauritaniæ: Apenninus, dicitur totus Alpium globus: Aracynthus, mons Aetoliæ, Mineruæ sacer. Verg. Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. Argeus, Cappadociæ: Arpedus, Pamphiliæ: Artemisius, Arcadiæ: Ascræus, Bœotiæ: Atlas, Mauritaniæ: Athos, Macedoniæ: Aruisium, Campaniæ: Andriceis, Ciliciæ: Aetna, Siciliæ: Aulon, Calabriæ.

Balbus, Africæ: Bebius, Campaniæ: Berecynthus, Phrygiæ: Brilesus, Atticæ.

Caphareus, Euboiæ: Calpe, Hispaniæ: Capitolinus, urbis Romæ: Carina, Cretæ: Carmelus, Phœniciæ: Casinus, Campaniæ: Casyrus, Persidis: Cassus, Syriæ: Caucasus, Scythiæ: Caulon, Calabriæ: Chimæra, Lyciæ: Cillene, Arcadiæ: Cynthus, Deli: Cyrtha, Phocidis: Citheron, Bœotiæ: Citorius, Paphlagoniæ: Clarius, Colophoniæ: Cophantus, Bactrianorum: Corax, Aetoliæ: Corycus, Ciliciæ: Caphareus, Euboiæ.

Dardanus, Appuliæ: Dindymus, Phrygiæ: Dodona, Chaoniæ: Dyrrhachium, Epyri.

Ebron, Palæstinæ: Effraim, Iudææ: Elcome, Macedoniæ: Erymanthus, Arcadiæ: Eryx, Siciliæ.

Falernus, Campaniæ: Ferraria, Hispaniæ: Gagus, minoris Asiæ: Gargarus, Phrygiæ: Garganus, Appuliæ: Gaurus, Campaniæ: Gebenna, Aruerniorum.

Hæmus, Thessaliæ: Hymettus, Atticæ: Helycon, Bœotiæ.

Ida, Phrygiæ: Idalius, Cypri: Inarime, Prochytæ insulæ: Ismarus, Thraciæ.

Lacinium, Italiæ: Lathmus, Gariæ: Libanus, Phœniciæ: Lycabetos, Atticæ: Libethrus, Aetoliæ, Musis sacer: Lycæus, Arcadiæ: Lilybæus, Siciliæ.

Malca,

Malea, Laconiæ: Marathon, Atticæ: Mænalus, Arcadiæ: Misenus, Campaniæ.

Neptunus, Siciliæ: Niphates, Armeniæ: Nysa, Indiæ.

Oeta, Thessaliæ: Olympus, Macedoniæ: Ossa, & Othrys, Thessaliæ.

Pachynus, Siciliæ: Palatinus, urbis Romæ: Pangeus, Thraciæ: Parnasus, Phocidis: Parthenius, Arcadiæ: Pelion, Thessaliæ: Pelorus, Siciliæ: Pindus, Thessaliæ: Pirenæus, mons Hispaniam dirimens à Gallia: Pholoë, Thessaliæ.

Quirinus, urbis Romæ.

Reticus, Germaniæ: Riphæi, Scythiæ: Rodope, Thraciæ.

Scillaceum, Italiæ: Sigæum, Asiæ: Sipylus, mons inter Lydiam & Phrygiam: Sithon, Thraciæ: Silanius, Hyberniæ: Somotus, Syriæ.

Tabor, Galilææ: Taburnus, mons in Samnio: Taygetus, Laconiæ: Tarpeius, urbis Romæ: Taurus, Scythiæ: Tetricus, Sabinorum: Tmolus, Ciliciæ: Tempe, Thessaliæ.

Vesevus, Campaniæ.

MONTES FLAMMIFERI.

AEtna Siciliæ. Sta. lib. 5. Theb. Vbi ignifera fessus suspirat ab Aetna Mulciber. Lucan. libro 1. Et ardenti seruilia bella sub Aetna.

Lypara, quæ est una ex Aeoliis insulis. Syllius libro 14. Nam Lyparæ uastis subter depasta caminis Sulphureum uomit exceso de uertice fumum: Ast Aetna eructat tremefactis cautibus ignes.

Aenocauma, mons est æternis ardens ignibus. Autore Plinio.

Chimæra, mons Lycius. Pontanus: Oraq; flammiuoma rutilent afflata Chimæra. Horat. Me nec Chimæræ spiritus igneæ Diuellet unquàm.

Vesbius, seu Vesevus. Val. Flac. libro 3. Arg. Vt magis Inarime, magis ut mugitor anhelat Vesbius.

HISTORIOGRAPHI PLERIQVE GRAECI ET LATINI.

ABlabius Gothus, scripsit de bello Gotthorum.

Aeliodorus, præsul Tricensis, quæ ciuitas est Thessaliæ, scripsit Aethiopicam historiam lib. 11.

Anastasius Lateranensis, scripsit historiam ecclesiasticam usque ad sua tempora.

Andronicus, scripsit res Alexandri.

Antipater Iolai filius, & Philippi Macedonis miles, scripsit historiam Perdicæ, & res Illyricas.

Appianus Alexandrinus XXII. libros historiæ Romanæ composuit, & gesta Imperatorum.

Apollonius Aphrodiseus, scripsit res Carias, de Trallibus, de Orphee, eiusq; ministeriis.

Arrianus scripsit historiam Alexandri magni VIII. libris. Emicuit Romæ sub M. Antonio, & Adriano principibus: à quibus ob literas consularem meruit dignitatem.

Asellius Sempronius, scripsit bellum Numantinum.

Bairon historicus, scripsit breuiarium rerum ab Alexandro gestarum:

Aufidius Bassus, ętate Quintiliani scripsit bellũ Germanicũ.

Bemarchus Cæsariensis, scripsit res gestas Constantini principis, libris decem.

Cadmus Milesius, scripsit historiam de Mileto, ac totius Ioniæ regione, libris IIII.

Calinius Syrius, de gestis Alexandri: ut etiam Callisthenes Olynthius.

Calistus, scripsit heroico uersu historiam Iuliani principis.

Charon Lampsacenus, ætate Darij primi scripsit Aethiopica libris duobus. Cretensia item, & Græcanica.

Charon Carthaginiensis, scripsit tyrannos quotquot in Asia atque in Europa fuere. Item uitas clarorum uirorum libris IIII. Illustrium fœminarum libris totidem.

Charon Naucratita, sacerdotes Aegypti, & reges qui fuere ab initio in qualibet gente.

Capton Lycius, composuit historiam Isauricam lib. VIII.

Chœrilus Samius, scripsit Atheniẽsium uictoriã contra Xerxem & pro singulis uersibus singulos stateres aureos recepit.

Clearchus Solensis scripsit de Varia historia.

Clitarchus comes fuit Alexandri, qui eius gesta conscripsit.

Iulius Cordus, scripsit uitas Imperatorum.

Crito Pieriota (ciuitas est enim Macedoniæ Pieria) scripsit res Persicas, Siculas, & Macedonicas.

Q. Curtius, scripsit de gestis Alexandri magni: sed opus eius mancum est, & imperfectum.

Damascius Sigiæus, scripsit de rebus in Græcia gestis. Præterea de parentibus eorum, qui ad Troiam profecti sunt. Item de poëtis & Sophistis.

Dares

Dares Phrygius, Græcè ſcripſit bellum Troianum, cui ipſe interfuit.

Dexter Barcinonenſis, ſcripſit omnimodam hiſtoriam.

Dion Caſsius, ſcripſit Romanam hiſtoriam libris L X X X. Præterea geſta Traiani principis, & uitam Arriani philoſophi. Hiſtoriam eius integram non habemus.

Dion Pruſiæus, ſcripſit de uirtutibus Alexandri magni libros decem.

Diogenes Laertius, ſcripſit de uita & moribus philoſophorum.

Diodorus Siculus, ſcripſit hiſtoriam, quam bibliothecam inſcripſit. Continet autem res Romanas, & uarias libris X L. Floruit Auguſti ſeculo.

Dionyſius Mileſius, ſcripſit res Perſicas, & quæ poſt Darium ſecuta ſunt.

Dionyſius Halicarnaſſæus Auguſti tempore Romanā ſcripſit hiſtoriam.

Egeſippus ſcripſit hiſtoriam eccleſiaſticam lib. quinque.

Ephippius Cumæus, auditor Iſocratis ſcripſit hiſtoriam ab excidio Troiæ, uſque ad ſua tempora libris X X X.

Ephorus Cumæus, ſcripſit Galeni principis hiſtoriam libris X X V I I. Præterea Corinthiaca, & quædam alia.

Herodotus ſcripſit hiſtoriam libris nouem, ex numero, & nominibus Muſarum, incipiens à Cyro Perſarum rege.

Herodianus Alexandrinus, ſcripſit imperatorum hiſtoriam, quæ ad nos integra non peruenit.

Heſychius Mileſius, compoſuit hiſtoriam libris ſex, in quibus complectitur Romanorum imperatorum, tyrannorum, & diuerſorum gentium res geſtas, uſque ad ſua tempora.

Euemerus Meſſanus, hiſtoriam finxit ex titulis & inſcriptionibus ſacris.

Eutropius Afer, diſcipulus Auguſtini, ſcripſit Epitomē Romanæ hiſtoriæ ab urbe condita uſque ad Valentem principem & Iouinianum.

Euſtathius Epiphaneus ſcripſit temporū Epitomē ab Aenea uſque ad Anaſtaſium principem.

Euſebius, ſcripſit hiſtoriæ libros decem, de Præparatione Euangelica, & Epitomen temporum.

Florus ſcripſit hiſtoriam Romanam ſuccincta breuitate. Item Epitomen in libros Liuij.

Fortunatus præſul Pictauenſis, geſta ſanctorum partim pedeſtri, partim ſoluta conſcripſit oratione.

Gennadius Maſsilienſis, ſcripſit de Viris illuſtribus Theodoſij tempore.

Ibicus Rheginus hiſtoricus, uixit apud Polycratem Samiorum tyrannum.

Hieronymus Rhodius, ſcripſit res geſtas à Demetrio Poliorcete.

Ioannes Scilax, ſcripſit de Imperatoribus Conſtantinopolitanis.

Ioſephus Iudæus conſcripſit Græcè antiquitatis Iudæorũ hiſtoriã libris uiginti, ab exordio mundi uſq; ad XII. annũ Domitiani. Bellum uerò Iudaicum cum Romanis geſtum libris 7.

Irenæus pręſul Lugdunenſis hiſtoriam ſcripſit eccleſiaſticam.

Iſidorus præſul Hiſpalenſis, ſcripſit de Viris illuſtribus. Hiſtoriam præterea ab Adamo uſq; ad ſua tempora, & res Longobardorum, & breuem quandam coſmographiam.

C. Iulius ſenator res Romanas Græcè ſcripſit.

Iuſtus Tiberienſis, texuit hiſtoriam rerum Iudaicarum.

Iuſtinus fecit epitomen in Trogum tanta ſtyli felicitate, ut alienum propè inuentum ſibi uendicarit.

Aelius Lampridius ſcripſit de Geſtis Imperatorũ ad Conſtantinum magnum.

Leo Bizantius, ſcripſit res Bizantij à Philippo geſtas.

Leo Alabãdæus, ſcripſit hiſtoriã de Caribus libris 4. De Lidis, duobus. Artẽ Rhetoricã, Bellũ Phocenſium, & Bœotiorum.

Liuius Patauinus, ſcripſit hiſtoriam Romanam.

Ammianus Marcellinus uitã quorundam Imperatorum.

Marius hiſtoricus, ſcripſit principum Romanorum uitas.

Gargilius Martialis uitas Imperatorum tempore Alexandri principis, cuius uitam diligentius perſecutus eſt.

Marſyas Pellæus, ſcripſit res Macedonicas libris 10. à primo rege uſq; ad Alexandrum. Item & de rebus Atticis libros 11.

Meliſandrus Mileſius, ſcripſit bellum Lapitharum, & Centaurorum.

Menechmus Sicyonius, ſcripſit hiſtoriã Alexandri magni.

Nicolaus Damaſcenus, ſcripſit hiſtoriam uniuerſalem libris 70. & uitam Auguſti ſeparatim: apud quem in tanta fuit dignatione, ut Imperator ipſe placentas ab amicis acceptas uocaret Nicolaos.

Nymphis

Nymphis Heracleotes, scripsit historiam Alexandri, & eius successorum, libris XXIIII. de Heraclea XIII. usque ad euersionem tyrannorum.

Onesicritus Alexandri incunabula & originem scripsit.

C. Oppius commentarios Iulij Cęsaris continuauit, scripsitq; bellum Hispaniense.

Palæphatus Abydenus scripsit Cyprica, Attica, & Arabica.

Paulus Orosius, reliquit historiam ab initio mundi usque ad Honorij principis tempora perscribens.

Paulus Foroliuiensis, historiam scripsit Longobardorum.

Pausanias Cæsariensis, scripsit uniuersæ Græciæ geographiam, cum eius historiis.

Pisandrus Larandæus, sub Alexandro Mammeæ scripsit uariam historiam uersibus & libris LX.

Pysistratus Larissæus, fuit historiarum scriptor.

Plinius Secundus, scripsit historiam naturalem, opus apprimè utile, si careret mendis.

Plutarchus Cheronæus, scripsit uitas multorum illustrium uirorum. Item Apophthegmata, Parallela, & alia plurima.

Polybius Scipionis Africani præceptor, scripsit Romanam historiam libris 40. quorum pauci ad nos peruenerunt.

Polemon Helladicus, scripsit de origine ciuitatum Phocidis, Ponti, Lacedæmoniæ geographiam, de cursu solis libros III.

Posidonius Olbiopolita, scripsit post Polybium historiam libris LII. usq; ad bellum Cyrenaicum, & Ptolemæi. Præterea declamationes rhetoricas, & argumenta in orationes Demosthenis. Floruit ætate Strabonis.

Priscus Panites, magister epistolarum Theodosij iunioris scripsit historiam Constantinopolitanam & Athilæ, libris 8. Præterea declamationes & epistolas.

Prosper, præsul Rheginus, scripsit de uita solitaria, de temporibus ab Adam usque ad suum seculum.

Prudentius quoq; historiam ab Adam carmine exorsus est.

Ptolemæus Lucensis, scripsit historiam pontificum usque ad Celestinum quintum, cuius tempore ipse floruit.

Pherecydes Lerius, scripsit de Clero, de Iphigenia, de Festis.

Philo Herennius Biblius genere, grammaticus scripsit de ciuitatibus, & uiris claris, libros XXX.

Philochorus Atheniensis scripsit libros Attidis XVII. qui continent res Atheniensium, & reges, & magistratus, usque ad

Antiochum,Deum cognomento.

Philistus Syracusanus, propinquus Dionysij tyranni scripsit res Siculas libris XII.

Phlegon Trallianus, libertus Augusti, scripsit historiam Olympiadum libris XVI. usq; ad Olympi. XXIX. De fastis Romanorum libros IIII. Idem de nominibus locorum urbis Romæ,& Epitomen Olympionicarum,libris duobus.

Festus Ruffus scripsit Epitomen rerum Romanarum

Sabinus Masurius, scripsit Fastorum & rerum memorabilium libros.

Crispus Sallustius scripsit bellum Catilinarium, & Iugurthinum, & Romanas historias instar Liuij, in quo opere citatur sæpenumero ab antiquis. De hoc Martialis: Crispus Romana primus in historia.

Secundus Tridentinus, scripsit Longobardorum historiam.

Socrates Constantinopolitanus,historiã ecclesiasticam à tẽpore Apostolorum usq; ad Chrysostomum composuit.

Sozomenus, presbyter Pistoriensis, historiæ uniuersalis amplissimum edidit uolumen.

Stesimbrotus Tharsius scripsit res gestas Cimonis ducis Atheniensium.

Suetonius Tranquillus uitas duodecim Cæsarum.

Theocritus Chius scripsit historiam Libycam & epistolas quasdam.

Theodorus Gotthus scripsit historiam suorum temporum.

Theodorus Constantinopolitanus, scripsit historiam ecclesiasticam à tempore Constantini usq; ad Iustinianum.

Themistogenes Syracusanus historiam Cyri regis Persarũ.

Timæus Siculus,rex Græcas & bellum Thebanum.

Traianus Patricius sub Iustiniano principe scripsit temporum epitomem.

Thucydides Atheniensis patrem habuit Olorum, matrem Egesipylam.Scripsit bellum Peloponnesiacum.Fuit adeò studiosus inquirendæ ueritatis historicæ,ut iis mercedem præberet, qui nuntiarent,quæ acta essent in bello.

Val. Antias,historicus,plerũq; citatur ab antiquis autorib⁹.

Val. Maximus, scripsit dicta & facta memorabilia ad Tiberium Cæsarem.

Theophanes Lesbius,scripsit res à Pompeio gestas.

Timagenes Milesius scripsit de Heraclea Ponti, & uiris in

ea claris libros tres.

Timosthenes, præfectus classis Ptolemæi Philadelphi, scripsit de Portubus libros decem.

Vincentius, ordinis prædicatorũ, scripsit historiam uniuersalem ab exordio mundi usq; ad Hierosolymitanam expeditionẽ Ludouici regis Gallorum.

Vulcatius Gallicanus, scripsit uitas Imperatorum ad Diocletianum.

Volcatius Terentianus, scripsit historiam Gordianorum.

Xanthus scripsit historiam Lydorum libris IIII.

Zeno Rhodius scripsit historiam Rhodiorum. Fuit & alter Zeno, qui Pyrrhi gesta in Italia, Epitomenq; Romanorum & Carthaginiensium composuit.

Zonaras scripsit historiam uniuersalem ab exordio mundi usq; ad tempora Michaëlis Imperatoris Constantinopolitani.

Saxo Grammaticus, abhinc paucos annos scripsit historiam regum Danorum, magna uerborum elegantia.

Robertus Gaguinus, historiam Gallorum regum, quem nostra ætate imitatur Paulus Aemylius.

Boccacius scripsit de Casibus uirorum illustriũm.

Solinus de Mirabilibus mundi.

Blondus Foroiuliensis de Roma triumphante.

Sabellicus historiam uniuersalem ab exordio mundi ad sua tempora.

Volaterranus Geographiã, Anthropologiã, & Philologiã.

Agathias Græcus historiam Francorum.

Pontificum Romanorum historiam scripserunt Anastasius, Paulus Diaconus, Guido, Rauennas, Sigisbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præsul Cremonensis, Gotfredus Viterbiẽsis, Vincentius præsul, Martinus Carsulanus, Landulphus canonicus Carnotensis, Sozomenus, Geruasius Ricobaldus, Ptolemæus Lucensis, Antonius præsul Florentinus, Platina.

Vitas Imperatorum scripsere Cor. Tacitus, Marius maximus, Iulius Cordus, Tranquillus Suetonius, Optatianus, Gargilius Martialis, Fabius Marcellus, Iul. Capitolinus, Aelius Lampridius, Flauius Vopiscus, Eutropius, Orosius. Ex Græcis Herodianus, Dion, Appianus.

GRAMMATICI.

ACron Grammaticus Horatium poëtam enarrauit.

Aelius Præconius Grammaticus nobilissimus, ora-

tiones ad unum quemque scribebat. Hic Metellum Numidicum in exilium comitatus est.

Aelius Melissus, librum edidit de loquendi proprietate.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, libertus Cor. Lentuli, Grãmaticus fuit qui docuit Romæ Syllæ tẽporibus.

M. Popilius Andronicus scripsit opusculum annalium.

Andromachus Grammaticus docuit Nicomediæ, Diocletiani tempore.

Appion Alexandrinus, Didymi magni alumnus, docuit Romę Tiberij & Claudij tẽporibus. scripsit annales, & alia complura.

Apollodorus Atheniensis Grammaticus, discipulus Panætij Rhodij & Aristarchi Grãmatici, scripsit historiam Atheniensem.

Apollonius Alexandrinus scripsit de compositione partium orationis.

Archimedes Trallianus, scripsit mechanica, & Commentarios in Homerum.

Archibius Alexandrinus, docuit Romæ sub Traiano principe. Scripsit commentarios in epigrammata Callimachi.

Aristarchus Alexandrinus, floruit sub Ptolemæo Philometore, cuius filium erudiit. Scripsit commentarios supra mille. Discipulus fuit Aristophanis Grammatici.

Aristophanes Bizantius grammaticus discipulus fuit Callimachi.

Aristonicus Grammaticus Alexandrinus, scripsit in Theogoniam Hesiodi.

Arcadius Antiochenus, scripsit nonnulla in grammatica.

Asclepiades Anazerbęus Grãmaticus, scripsit de fluminibus.

Asinius Pollio Trallianus, docuit Romæ tempore Pompeij magni. Successit scholæ Timagenis. Scripsit bellum ciuile Cæsaris & Pompeij.

Asinius Capito, Grammaticus, reliquit librum epistolarum.

Callias Methymnæus, Grammaticus, Alcei & Sapphus poẽmata enarrauit.

Spurius Carbilius, Romæ ludum grammaticæ aperuit, mercede docens. Idem G, literam primus inuenit, quum pro ea C, litera prius uterentur.

Val. Cato, Grammaticus, Romæ docuit multos, & nobiles, tempore Syllæ: tantumq; nominis sibi comparauit, ut sequentes uersus in eius laudem uulgò prædicarentur: Cato grammaticus Latina Syren, Qui solus legit & facit poẽtas.

Luctatius Daphnis, Quint. Catuli libertus, professus est Romæ.

L. Cæcilius, Epirota, Attici libertus, ludum Grammaticæ Romæ aperuit, primusq; Vergilium, & alios nouos poëtas cœpit profiteri. Vnde Domitius Marsus, Indicat Epirota tenellorum nutricula uatum.

Crates Malotes, æqualis Aristophanis, floruit sub Ptolemæo Philometore. Scripsit in Homeri Iliada, & Odyssæam libros IX. commentariorum. Primus studium grammaticę Romæ intulit, eo ferè tempore, quo mortuus est Ennius.

Crassitius, cognomento Pascles, Romæ ludũ Grammaticæ aperuit. Docuit Iulianum Antonium, Antonij Triumuiri filium.

Demetrius Ixion, Adramitenus, docuit Pergami. Discipulus fuit Aristarchi, Scripsit enarrationem in Homerum.

Dicæarchus Lacedæmonius, grammaticus, fuit Aristarchi auditor.

Dipymus Calchentorus, Grammaticus Alexandrinus, scripsit lib. sup. MMM. D.

Dioscorius Mireus, Grammaticus, præfectus fuit prætorij Leonis Imperatoris, & præceptor filiorum eius.

Diomedes scripsit quædã in Grammatica, quę adhuc extant.

Diogenianus ex Heraclea, Grammaticus sub Adriano principe, scripsit dictionarium per ordinem literarum, & quędam alia.

Dionysius Alexandrinus Grammaticus, præfuit bibliothecæ, & epistolis Traiani, habuitq; præceptorem Chæremonem philosophum.

Domitianus insanus Grammaticus in urbe Roma, id cognomentum adeptus est, quòd esset intractabilis, & ualde morosus.

Donatus Grammaticus, præceptor Hieronymi scripsit libellum, quem pueri habent in manibus. Commentarios item in Terentium, & Vergilium.

Demosthenes Thrax, Grammaticus, Iliada Homeri, & Hesiodi Theogoniam in solutam uertit orationem.

Helladius grammaticus Alexandrinus, sub Theodosio iuniore scripsit lexicon ex ordine literarum. Item de laudibus Theodosij, & quædam alia.

Ennius grammaticus duos libellos de literis & syllabis, ac metris conscripsit.

Epitherses Bithynicus, scripsit de Atticis dictionibus.

Heracleon Aegyptius, docuit Romæ, scripsit enarrationem in Ho

in Homerum, & Lyricos.

Herodianus Alexandrinus, Grammaticus, Apollonij grammatici filius, & discipulus, floruit sub M. Antonio principe. Scripsit de Grammatica, & Imperatorum historiam.

Hermolaus Constantinopolitanus grammaticus scripsit ad Iustinianum Imperatorem Epitomen in librum Stephani grammatici de Vrbibus.

Eugenius Phrysius, docuit Constantinopoli, imperante Anastasio.

Verrius Flaccus, Romæ docuit Augusti nepotes. Professus est in atrio domus Catilinæ tanta omnium beniuolentia, ut statuam meruerit.

Aul. Gellius, tempore Traiani scripsit noctes Atticas. Fauorinum maximè coluit.

Hyperechius Alexandrinus grammaticus, sub Martiano Imp. scripsit de Verbis, & Nominibus, & Orthographia.

C. Melissus Spoletinus, à Mecœnate ob ingenium libertate donatus est.

Mithecus Grammaticus scripsit de Obsoniis, & de Canibus.

Moschus Grammaticus scripsit carmen bucolicon.

Nestor Alexandrinus grammaticus, Marcellum Augusti sororis filium erudiit.

Nicias Grammaticus docuit Romæ, fuitq; familiaris Pompeio & Ciceroni.

Orbilius Beneuentanus profitebatur Romæ Ciceronis tempore, uir in discipulos plagosus.

Pacatus Minutius, scripsit de lingua Alexandrinorum. Item de proprietate Atticæ & Doricæ linguæ.

Palamedes Eleates scripsit de Tragicis & comicis dictionibus, & commentarios in Pindarum.

Rhemnius Palemon, professus est Romæ sub Tiberio & Claudio principibus.

Pamphilus Sicyonius, scripsit de pictura, & claris pictoribus.

Pamphilus Alexandrinus, scripsit dictionarium quod uocauit Pratum.

Papias scripsit dictionarium Latinum ex ordine literarum.

Pausanias Cæsariensis scripsit de constructione. Vixit Romæ Adriani principis tempore.

Naucratita Grammaticus docuit Athenis sub Commodo principe, ad quem scripsit Onomasticon libris x.

Pompeius Leneus, Pompeij magni libertus, ſcripſit de herbis & plantis.

Priſcianus Cæſarienſis, claruit Athenis tempore Iuſtiniani principis. Scripſit de arte grammatica ad Iulianum conſulem, & ad Coſroëm, Perſarum regem, de naturalibus quæſtionibus.

M.Val.Probus Romæ docuit. Scripſit Syluam obſeruationum Latini ſermonis.

Philetas Cous Grammaticus fuit admodum Criticus, tempore Philippi & Alexandri, præceptor Ptolemæi Philadelphi. Scripſit elegias & epigrammata.

Philoxenus Alexandrinus, Romæ ſcripſit de uerbis monoſyllabis, & de Græciſmo, & de genere linguarum.

Scribonius diſcipulus Orbilij, docuit eodem tempore, quo Verrius.

Sophocles Grammaticus enarrauit Lycophronem & quoſdam alios poëtas.

Soſibius Grammaticus fuit Laconicus.

Telephus Pergamenſis ſcripſit ferè omnia, quæ ad Grammaticam pertinent. Inter cætera collationes Epithetorum unicuiq; rei congruentium ad paratam elocutionis copiam.

Terentius Scaurus floruit Adriani temporibus, ſcripſitq; librum de Cæſelij uindicis erroribus.

Timagenes Alexandrinus, ſub Pompeio magno captiuus, Romam ductus, emptus eſt à Gabinio. Docuit Romæ uſque ad Auguſti tempora.

Timotheus Gazeus floruit ætate Anaſtaſij principis.

Tyrannion docuit Romæ ætate Magni Pompeij. Habuit tria librorum millia in bibliotheca.

Tryphon Alexandrinus, Auguſti tempore ſcripſit de Copia orationis, de Orthographia, & quædam alia.

Verrius Cloacius ſcipſit de uerbis Græcis.

Volcatius Epidius Grammaticus, ſcripſit res geſtas Pompeij Magni, & eius patris. Ludum aperuit, docuitq; M.Antonium & Auguſtum.

Zenodotus Epheſius docuit filios Ptolemæi primi, ac præfuit Alexandrinæ bibliothecæ: primus qui Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

Nicanor Alexandrinus grammaticus ſcripſit de punctis & dictionibus quibus utimur in ſcribendo.

Inter neotericos numerantur Seruius, Valla, Nebriſſenſis, Nicolaus

colaus Perottus, Calepinus, Torrentinus, Bebelius, & Despauterius, & bonæ (si diis placet) doctrinæ Alexander Theopagita.

ORATORVM QVORVNDAM NOMINA.

Actius Pisauriensis: Acatius è Cæsarea Palæstinæ sodalis Libanij sophistæ: M. Aemilius Lepidus: Aeschines Atheniensis: Sp. & L. Albini Mumij filij. C. Albutius Silus, Nouariensis: Alexander Ephesius: Anaximenes Lampsacenus, discipulus Diogenis Cynici, præceptor Alexandri magni, & in expeditionibus comes: Andocides Atheniensis, Leogori filius. Antipho Rhamnusius, qui Athenis præcepta dicendi tradidit: M. Antonius auus triumuiri: Aristides Atheniensis, Aristogiton Atheniensis impudens, qui scripsit apologiam ad Demosthenem ducem contra Timotheum, ad Lycurgum contra Timarchum, & contra Hyperidem: Asinius Pollio, Augusti amicus, qui declamationes suas nunquàm populo commisit, uir alioqui nasutiore iudicio: carpebat enim in Liuio Patauinitatem, in Cæsaris commentariis infidelitatem, in Salustio uerba obsoleta, in Cicerone stylum nimis exanguem, & elixum. Hic primus Romæ Bibliothecam publicauit.

Licinius Caluus: Carbones duo: Charisius Atheniensis filius sororis Demosthenis, qui multas scripsit orationes Attico genere: Cassius Seuerus eloquentissimus in agendo, sed minoris multò uirtutis in declamando: Q. Luctatius Catulus Marij collega in consulatu: M. Cælius Ciceronis discipulus, acri turbulentoque ingenio: Cephalus Atheniensis, qui primus procemia & epilogos induxit: C. Cæsar: M. Corn. Cethegus: P. Cor. Cethegus: Cyneas legatus Pyrrhi: Cleon Halycarnasseus. Cleomachus Magnesius: Clodius pulcher: Clodius Quirinalis: Cordus Cremutius declamator: C. Cotta pressus in dicendo, in cuius oratione nihil erat nisi syncerum, nihil nisi siccum & sanum: L. Crassus, in quo teste Tullio, erat cum grauitate iunctus facetiarum & urbanitatis lepos: Curiones tres continua serie in una familia.

Demades Atheniensis: Demetrius Phalereus auditor Theophrasti: Demochares nepos Demosthenis: Dexippus Herennius Atheniensis: Domitius Apher: Demosthenes Atheniẽsis. Hic quũ multitudinem & tumultum in theatro expauesceret & excideret mẽte, prope sonitũ littoris marini assuescebat dicere: Literam R. difficile enuntiabat, quam calculis in os coniectis pronũtiare conabatur. Nunquàm dicebat nisi præmeditatus. Propterea Pytheas dicebat Demosthenis Enthymemata lucernam olere.

Egesi

Egesias Magnesius: Epicrates Atheniensis, qui barbā ad pectus propensam solebat ferre: Hermagoras rhetor, qui scripsit de Rhetorica libros v i. de diligētia orationis, de decoro, de elocutione, de figuris: Herodes Atticus: Eudemus, præceptor Philippomenis.

Sergius Galba temporum suorum eloquentissimus: L. Gellius: Catus & Tiberius Gracchi: Gregorius Nissenus.

Hyperides Atheniensis æmulus Demosthenis.

Isocrates Atheniensis, dulcis, & numerosus in dicendo : Iseus Assyrius : Isocrates Amyclas : Iulius Africanus, concitatus & in cura uerborum nimius.

Latro Portius: Cn. Lentulus : P. Lentulus: C. Lælius: Lysias Syracusanus, æqualis Demostheni.

L. Magius: T. Liuij gener : L. Manlius Torquatus : Marcellus Pergameus, qui scripsit librū de regno, quē Adriano principi nūcupauit : Marius Aterius declamator: Marin⁹ Neapolitanus, Procli discipulus : Melitus Atheniensis æmulus Periclis in Rep. Menippus Stratonicensis, præceptor Ciceronis: Metellus Macedonicus: Messalæ duo : Montanus Narbonensis, relegatus à Tiberio Principe : Q. Mutius Scæuola iurisconsultorum eloquentissimus.

Nicostratus Macedo æqualis Aristidis : Numius, qui scripsit ad Adrianum orationem consolatoriam de Antinoo. Onesimus Cyprius, qui tempore Constantini magni scripsit in Rhetorica, item de statuū differentia, Præexercitationes, & Declamationes.

Q. Hortensius.

Pericles Atheniensis, quem ueteres poëtæ Olympum uocabant, quòd tonare in concionibus uideretur, & fulminare: M. Calphurnius Piso: Pysistratus Atheniēsis: Pytheas Atheniensis: Plato: L. Numacius Plancus : Plotius Gallus: Polyænus Sardianus : Cn. Pomponius, Potamon Mitylenæus : Procopius : Pherecydes Syrus: Philostratus senior: Philistus Milesius, Isocratis discipulus, qui scripsit de Rhetorica, & orationes nonnullas : L. Philippus.

Quintilianus rhetor, qui institutiones oratorias scripsit.

Verginius Ruffus: Rutilius Geminus, q fecit libros pōtificales.

Clodius Sabinus declamator : Serapion Alexandrinus, qui scripsit orationes in genere deliberatiuo : Symmachus Ro. L. Sisenna Ro. Sophron Syracusanus: P. Sulpitius.

Corn. Tacitus: Theodectes Cilix: Theopōpus Gnidius: Theodorus Gadareus : Sex. Titius : Titianus, præceptor Maximini principis, qui scripsit libros prouinciarum. Hic uocatus est simia sui temporis, quòd omnia probè imitaretur: Trachalus : M. Tullius

lius Cicero pater eloquentiæ Romanæ.

Q. Varius: Varus Geminus declamator, qui Cæsari dixisse fertur, Cæsar qui apud te audent dicere magnitudinem tuā ignorant: Qui non audent, humanitatem. Zenodotus Adramytenus.

Vide aliorum nomina apud Ciceronem de perfecto oratore.

DE POETIS GRAECIS ET LATINIS.

PEtrus Crinitus homo non pœnitenda, neque aspernabili doctrina, iam scripsit opusculum de Latinis poëtis, doctè satis, & eruditè. Propterea ne acta agere uideamur, in compendiosam redigemus epitomen, quod multis ille uerbis consecutus est. Latinis demum adiiciemus Græcorum nomina.

Liuius Andronicus Epicus poëta Latinas fabulas primus docuit Romæ annis CLX. post obitum Sophoclis & Euripidis, secundo bello Punico. Eius carmina per urbem decantarunt uirgines ad iram deorum placandam. Gesta populi Rom. XVIII. libris complexus est. Scripsit & hymnos deorum.

Ennius poëta, natus Rudiis Salentinorū oppido, Romam uenit ætate M. Plauti, & M. Catonis oratoris clarissimi. Dicebat tria esse sibi corda, quòd Græcam linguam, Oscam, & Latinā calleret. Domū habuit in Auentino colle. Vixit parco & tenui uictu, contentus unius ancillæ ministerio. Scripsit libros Annalium. Satyras, Comœdias, & Tragœdias. Nomina quarundam fabularum eius sunt: Telephus, Ambracia, Eumenides, Alcmeon, Andromacha, Thyestes, Medea, Phœnix, Telamon, Hecuba, Achilles, Pancratiastæ, Epicharmus, Ctesiphon. Idem in Latinum sermonem transtulit Euhemerū poëtam Græcum. Primus apud Latinos coronam ex Helycone assumpsit. Procliuis fuit in pocula. Scipionem Africanum maximè coluit, mutuaq; ab eo beniuolentia redamatus est, ut iam docuimus. Mortuus est articulari morbo, septuagenario maior, sepultusq; est in monumento Scipionis.

M. Plautus natus est in urbe Vmbriæ, cui nomen Sassina. Operam primum pistori locauit ad comparandum uictum in agendis molis illis, quas trusatiles uocant. Composuit in ipso pistrino quasdam fabulas. Eius XXV. comœdiæ numerantur à ueteribus, cum paucis aliis. Secutus est Græcos Demophilum, Philemonem, & Epicharmum Siculum. Scribēdi elegantia claruit in tantum, ut Epius Stolo, dixerit Musas Plautino sermone fuisse locuturas, si Latinè loqui uoluissent. Volcatius Sedigitus de ordine Comicorum scribens primas tribuit Cæcilio, Plautum cæteris omnibus præponens. Mortuus est paucis annis post Ennium.

Cn. Næ

Cn.Næuius Comœdiographus patria fuit Campanus. Tertius in ordine Comicorum ponitur à Volcatio. Stipendia fecit bellis Punicis. Eius uolumen Octauius Lampadio grammaticus diuisit in VII. libros. Scripsit præter Punicum bellum Tragœdias & Comœdias. Nimia in carpendis hominũ, præcipuè Metellorum uitiis, usus est licẽtia. Propter ea ob immoderatam uerborum petulantiam coniectus est in uincula. Mortuus est Vticæ, quum factione nobilium Roma fuisset eiectus.

M.Pacuuius nepos Q.Ennij, fuit ex Brundusio Calabriæ urbe. Secutus est amplum ac sonorum dicendi genus, clarissimus grauitate sententiarũ, uerborum pondere, & autoritate personarum. Nomina tragœdiarũ eius sunt Peribea, Hermiona, Atalanta, Iliona, Antiopa, Teucer, Medea. Citatur etiam in Chryse, Oreste, & Armorum iudicio. Senior fuit Accio, docuitq; iisdem ædibus quibus Actius ipse. Mortuus est Tarenti propè nonagenarius.

Statius Cæcilius natus in Gallia, principem inter Comicos locum, iudicio Volcatij sibi meruit. Vixit summa familiaritate cum Ennio. Amatus est etiam à Terentio. Scripsit comœdias XXX. & amplius, quarum hæ præcipuè citantur: Nauclerus, Syracusæ, Pausimachus, Hippobolymeus, Epiclerus, Cratinus, Plocius, Asotus, Ephestion, Fallacia, Andria, Annales, Fœnerator, & quædam aliæ. Mortuus est uno anno post Ennium.

Accius Tragœdiographus iunior Pacuuio, natus est parentibus libertinis, Marcino & Serano cõsulibus. Decius Brutus tanti eum æstimauit, ut eius uersibus tẽpla & monumenta ornauerit. Idem quũ Pacuuio suam Atreum ostendisset, & ille laudasset quidem, sed tamen dixisset, quædã uideri sibi duriuscula, & subacida: Accius uerum esse confessus est, nec tamẽ se propterea pœnitere: quoniam idem fermè ingeniis solet accidere, quod pomis, quæ dura admodum & acerba nascuntur, post fiunt mitia & matura. Cæterum Accius imaginẽ suam collocauit in æde Camœnarum prægrandi forma, quum tamen esset statura àdmodum breui.

Terentius Comicus patria Carthaginiensis Romam puer ductus, diligentia Terentij Lucani patroni accuratè liberalibus disciplinis eruditus est, ac propter ingeniũ ab eodẽ manumissus. Amauit Statiũ Cæciliũ, cui & suas comœdias recitauit. Sex autem composuit, quas ab Apollodoro & Menandro Græcis in sermonem Latinũ cõuertit. Tanta in fabulis usus est arte, ut neq; ad tragicam magnitudinẽ intumescat, neq; abiiciatur ad historicã. Sunt qui dicãt eum periisse in Arcadia dolore amissarũ comœdiarum.

Lucullus Satyrographus, ex Arunca urbe Italiæ, fuit primus apud Rom. qui cœpit scribere Satyras, quibus maximè insectatus est Rutilium Lupum, Carbonē, & L. Tubulum. Scripsit Satyrarū libros 30. & amplius. Vocatur ab Horatio lutulentus. Adrianus tamen cum omnibus Satyrographis preponebat. Metrophanem seruum habuit, cuius fidem commendauit in Satyris. Mortuus est Neapoli, quum annum ætatis XLVI. impleuisset.

Sex. Turpilius Comœdiographus, floruit seculo Terentij, cuius familiaritate usus est. Septimum locum inter comicos meruit iudicio Sedigiti. Periit in urbe Sinuessana iisdem temporibus, quibus natus est Furius Bibaculus.

Cn. Matius Mimographus scripsit opus uersibus hexametris de Iliade. Præterea Mimos, quorum hi citantur, Iam tonsiles tapetes ebrij fuco, Quos concha purpura imbuens uenenauit. Item: Sinu amicam reficere frigidam caldo, Columbatim labra conserens labris, Quapropter edulcare conuenit uitam, Curasq; acerbas sensibus gubernare.

L. Afranius Comicus Romæ floruit Terentij ætate. Scripsit Togatas fabulas, in quibus primum obtinuit locum. Imitatus est Menandrum, à quo & multa sumpsit. Culpatur à Quintiliano, quòd in suis argumentis amores proprios paulò impudentius uulgauerit.

Fabius Drosennus numeratus est inter comœdiographos.

M. Attilius fuit tragœdiographus, quem Licinius striptorem ferreum appellauit.

Q. Trabeas octauum locū obtinuit inter Comicos autore Volcatio. Ex eius uersibus hi præcipuè cōmēdantur, Lena delinita argento nutū obseruabit meū, Quid uelim, quid studeā. Aduenienș digito impeliā ianuā, Fores patebūt: de improuiso Chrysis ubi me aspexerit, Alacris obuiā mihi ueniet, cōplexum exoptans meum: Mihi se dedet, fortunam ipsam anteibo fortunis meis.

Cn. Aquilius Comœdiographus, plerasq; comœdias transtulit a Menandro.

Licinius Imbrex fuit Comœdiographus, cuius hi afferuntur uersus, Nolo ego Neeram te uocent: sed Nerienen, Quum quidem Marti es in connubium data.

Q. Nonius scriptor fuit Atellanarum.

T. Lucretius eques Mimographus, floruit ætate Cæsaris. In suis Mimis habuit non minus sententiarum, quàm lepiditatis, quos egit non nisi in magna hominum turba.

Q. Catulus

Q.Catulus scripsit epigrammata. fuit animo facili & procliui ad amores, & delicias. Amatus est à Cor.Cotta, & L.Crasso propter elegantiam ingenij, & morum suauitatem. Amauit Roscium & Theotimum puerulos, quorum formam suis uersibus commendauit.

Q.Atta scriptor fuit togatarum. Periit Romæ, sepultusq; est in uia Prænestina.

Publius Syrus edidit mimos. Floruit ætate Ciceronis. Manumissus est a domino propter gratiam & decorem formæ. Iulius Cæsar mimos eius Laberianis prætulit. Præcipuè eius sententiæ citantur istæ: Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Desunt luxuriæ multa, auaritiæ omnia. O' uita misero longa, felicibus breuis. Pars beneficij est, quod petitur, si belle neges. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Cui plus licet quàm par est, plus uult quàm licet. Feras, non culpes, quod uitari non potest. Furor fit læsa sæpius patientia. Malum consilium est, quod mutari non potest. Nunquàm periculum sine periculo uincitur. Comes facundus in uia pro uehiculo est. Hæredis fletus sub persona risus est. Ita amicum habeas, posse ut hunc fieri inimicum putes. Improbè Neptunũ accusat qui iterum naufragium facit. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.

Porcius Licinius fuit epigrammatista. Ex eius uersibus sequentes probantur maximè: Custodes ouium teneræq; propaginis agnum Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo est. Si digito attigero, incendam syluam simul omnem: Omne pecus flamma est: omnia quæ uideo.

Val.Aedituus scripsit epigrammata. Amauit Pamphilam, & Philerotem, quas suis celebrauit carminibus.

Q.Val.Catullus natus est Veronæ, Terentij Varronis ætate. Scripsit de passere suæ Lesbiæ ad Vergiliũ. Celebrauit nuptias Mallij: amauit Ipsithillã & Clodiã, quam ficto nomine Lesbiam uocat. Opus suum misit ad Cor. Nepotem, quod in tres partes diuiditur. In Lyricos, Elegiacos, & Epigrammata. Elegiam de coma Berenices ex poëta Callimacho conuertit in numeros Latinos. Præter ea quæ habemus, scripsit etiam Amatorium carmen de incantamentis, & carmen Ithyphallicũ. Cæsarem, Mamurram, & Nouium Strumam suis uersibus maximè insectatus est. Mortuus est Romæ anno circiter trigesimo.

Cor.Licinius Caluus fuit breui statura & exiguo corpore. Amauit puellam Quintiliam. Excelluit in scribendis Iambicis.

Inimicitias aliquandiu exercuit cum M.Tullio super eloquentiæ principatu.

Q.Cornificius Epigrammatista floruit ætate Sallustij. Versatus est in militia, in qua quũ milites ignauos ad subeunda belli discrimina, galeatos uocasset lepores, ab iisdem interfectus est.

Aetate Cornificij floruit **Heluius Cinna** scriptor Epigrammatum. Scripsit opus titulo Smyrnæ, in quo nouem annos consumpsit.

M.Furius Bibaculus natus Cremonæ, uersatus est in carmine Iambico. Amicos habuit Gallum poëtam & Valerium Catonem.

Terentius Varro Atacinus, natus est temporibus Ciceronis & Hortensij. Scripsit Argonautica, secutus Apollonium Rhodium, quod opus libris 4. absoluit. Scripsit etiam Epigrammata, & carmen Elegiacum, in quo decantauit puellam nomine Leucadiam, quam præcipuè dilexit.

Ticida scripsit Epigrammata tempore Val. Catull. Amauit Metellam, quam mutato nomine uocauit Perillam.

Furius Antias cõposuit Annales uersibus hexametris. Vtebatur quandoque uerbis nouis, ut indicant sequentes eius uersus: Sanguine diluitur tellus, caua terra lutescit, Omnia notescunt tenebris caliginis atræ, Increscunt animi, uirescit uulnere uirtus, Spiritus Eurorum uirides quum purpurat herbas: Quo magis in patriis possint opulescere campis.

L.Iulius Calidius poëta Romæ claruit ætate Pomponij Attici.

Laurea Tullius M.Tullij libertus, scripsit epigrammata. Quædam eius carmina citantur à Plinio.

Vergilius Maro natus est Mantuæ in uico, qui Andes uocatur, idibus Octobris M.Crasso & Cn.Pompeio cõsulibus. Cremonæ primùm, deinde Mediolani, postremò Neapoli uacauit literis, audiuitq; Orbilium & Scriboniũ Aphrodisium. Induit uirilem togam eo die quo mortuus est Lucretius. A' modestia & uerecundis moribus uocatus est Parthenias. In Bucolicis imitatus est Theocritum, in Georgicis Hesiodum, in Aeneide Partheniũ, Pisandrum, Apollonium Rhodiũ, sed præcipuè Homerum. Idem scripsisse fertur quædam opuscula, ut Cyrin, Aetnam, Moretum, Culicem, Catalecton, Priapeia, Copam, Epigrammata, & Diras. Eius carmina mirum in modum placebãt Augusto. Fabius uocat eum poëtarũ omnium longè principem. Carbilius tamen grammaticus

maticus librum composuit de Virgilianis erroribus, cui titulus fuit Aeneidomastix. Moriens iusserat Aeneidem suam comburi ut incastigatam. Sed obstitit Augustus tantæ literarum iacturæ. Amauit Asinium Pollionem, Corn. Gallum, Quintilium Varum, Horatiũ, & Mecœnatẽ. Eidem in theatro recitanti uniuersus populus Roman. assurrexit perinde ac Augusto. Habitauit in Esquiliis prope hortos Mecœnatis. Tardus fuit in loquendo, adeò ut indoctus uideretur, & agrestis. Periit Tarenti, uel ut alij uolunt, Brundusij. Mortui cadauer delatum est Neap. ibiq; sepultus est.

Q. Horatius Flaccus natus est in Venusio, Appuliæ oppido, patre libertino, duobus annis ante coniurationem Catilinæ. Puer dedit operam Orbilio Beneuentano. Prouectior factus Athenas se contulit, ut philosophiæ uacaret. Moribus fuit impudicis, natura in iram propensa, sed tamen facile placabili. Tribunitiam Romæ adeptus est dignitatem. Præter cæteros coluit Mecœnatem, à quo plurimum etiam amatus est. Composuit libros carminum IIII. Epodon, & Seculare carmen, libellũ de Poëtica, duo Satyrarum, ac totidem Epistolarum uolumina. In Satyris imitatus est Luciliũ. Eius carminibus summè oblectabatur Ouid. Statura fuit breui, corpore obeso, oculis lippis. Mortuus est anno LVII. ætatis suæ.

T. Valgius Romæ natus scripsit elegias.

Albius Tibullus natus est etiam Romæ, Hircio & Pansa consulibus. Parentes habuit ex equestri ordine. Forma fuit eleganti, maximè amatus est à Messala Coruino, cuius etiam laudes celebrat. Amauit etiã Horatium & Macrum. Præterea Marathum & Cherintum puerulos, ut Deliam, Sulpitiam, Neeram, Nemesim & Plautiam, quam ficto nomine uocauit Deliam. Scripsit elegiarum libros 4. Obiit adhuc iuuenis.

M. Manilius Romæ natus imperante Augusto, studiũ posuit in mathematicis disciplinis. Scripsit libros 5. de astronomicis carmine hexametro, in quibus Hipparchum, Eudoxum, & Aratum secutus est.

Cor. Gallus patria Foroliuiẽsis fuit Elegiographus. Augusti fauore conscendit ad gradum Præturæ. Euphorionem Græcum in sermonem Latinum transtulit. Scripsit IIII. libros Amorum suorum de Cytheride. Fuit primùm amicus Octauij. Postea tamen suspicione coniurationis, quum in eius odium impegisset, consciuit sibi mortẽ, anno ætatis suæ XLIII. Cytheridem Volumnij libertam quam dilexit, mutato nomine uocauit Lycorim.

Sex. Aurelius Propertius ex Meuania oppido Vmbriæ oriundus, quum patrem puer amisisset, Romam se contulit, ubi propter ingenium statim amatus est à Cor. Gallo & Mecœnate. Magnam in elegiis laudem promeruit, quarum IIII. lib. edidit. Hostiam puellam affectu dilexit incredibili, quam ficto nomine Cynthiam appellauit. In suis operibus secutus est Callimachũ & Philetam Græcos. Mortuus est anno ætatis suæ 41.

L. Varius poëta Epicus maximè præstitit in scribendis tragœdiis. Eius Thyestem laudat Cor. Tacitus. Vnus fuit eorũ, quibus Octauius curam imposuit emẽdandæ Aeneidis Vergilianæ.

C. Mecœnas à regibus Hetruscis oriundus scripsit Tragœdias & alia uarij generis poëmata. Gratissimus fuit Octauio, & omnibus poëtis. Fuit molli animo, & uestibus solutis, nimiumq; sinuosis & fluentibus, non sine mollitiei suspicione. Scripsit tragœdiam Prometheum, & elegias complures. Laudatur hoc eius carmen de contemnendo sepulcro: Nec tumulum curo, sepelit natura relictos. Hortos habuit pulcherrimos in Esquiliis. Obiit ætate satis matura.

Ouidius Naso natus est in Sulmone Pelignorum oppido Aprili mense, eodem die, quo Tibullus. Puer adhuc quum magnopere procliuis esset ad carmen, ad oratoriam facultatẽ à patre diuerti non potuit, nisi per quædam interualla. Tres habuit uxores. Primam in adolescentia dimisit: & cum ea diuortium fecit. Secundam parum stabili connubio sibi coniunctam maturè dimisit. Tertia fuit Perilla, quam maximè omnium dilexit, & in Arte poëtica docuit. Scripsit uaria poëmatũ genera. In Metamorphosi secutus est Partheniũ Chiũ poëtã. Scripsit sex Fastorũ libros, quos ad Germanicũ Drusi filiũ misit. Idẽ tamẽ ait duodecim à se compositos. De amoribus libros tres, libros Artium amãdi & Remediorum. Præterea in Ibin. De obitu Drusi. Epigrãmata. Opus de natura pisciũ, & quædã alia. Scripsit & Tragœdiã, Medeã nomine. Relegatus est ab Augusto in Pontũ, uel propter libros de amoribus, ꝙ lasciuiores essent: uel propter adulteriũ cũ Iulia imperatoris filia. Versatus est in exilio annos VII. & amplius, in quo tantũ gratiæ apud barbaras gẽtes sibi meruit ut in ei⁹ obitu Getæ & Tomitani lacrymas cohibere nequierint. Quũ Geticũ sermonẽ & Sarmaticũ didicisset, poëmata scripsit Getica ligua. Mortu⁹ est ĩ exilio.

Cassius Beuerus, patria Parmensis, scripsit Elegias, & Epigrammata.

Domitius Marsus, scriptor fuit epigrammatum. Idem cõposuit

posuit bellum Herculis contra Amazones. Dilexit Melenem puellam, quam suis celebrauit operibus.

Iulius Montanus scripsit poëmata uersibus hexametris, & pentametris. Nonnulli eius uersus citantur à Crinito.

C. Germanicus Augustus, Drusi filius, Græcas Comœdias reliquit, & opus Arati de rebus cœlestibus Latinum fecit. Nomen meruit à Germanis deuictis. Autor fuisse fertur sequentis Epigrammatis de puero Thracensi: Thrax puer à stricto glacie dum luderet Hebro, Frigore concretas pondere rupit aquas: Orba quod inuentum mater, dum conderet urna, Hoc peperi flammis, cætera dixit, aquis.

Cæsius Bassus, relatus est inter poëtas Lyricos. Floruit ætate Claudij principis. Scripsit aliquot libros uario & multiplici carmine. Amauit Ouidium, & Persium. Conflagrauit in uilla sua ardente Vesæuo.

Aemylius Macer, Veronensis, floruit ætate Messalæ Coruini. Scripsit opus de bello Troiano, libros de Venenatis animantibus, & de Herbis, secutus Nicandrum poëtam Colophonium. Obiit in Asia paucis annis post Verg.

C. Rabirius poëta Epicus Satyras scripsit.

L. Anneus Seneca Hispanus patria Cordubensis scripsit tragœdias x. Euripidem, & Aeschylum imitatus.

C. Asinius Gallus, Asinij Pollionis uiri consulatis filius fecit Epigrammata, & carmen de Pomponio grammatico. Dilexit Hippolytum puerum. Interfectus est à Tiberio principe.

Aulus Persius Flaccus, natus est Volaterris oppido Hetruriæ. Floruit imperante Domitio Nerone. In grammatice præceptorem habuit Rhemnium Palemonem, in Rhetorice Flauium Virginiū. Probis fuit moribus, & egregia uitæ integritate. Composuit sex Satyras, in quibus testimonio Martialis maiorem promeruit laudem, quàm Marsus in tota sua Amazonide. In his imitatus est Lucilium. Mortuus est nondum completis annis x x x.

Corn. Seuerus poëta Epicus, uersatus est etiam in agendis declamationibus. Scripsit opus de bello Siculo, quod non absoluit, propter obitum importunum. Fecit etiam carmen de Aetna monte. Versus eius de obitu Ciceronis citantur à Crinito.

M. Anneus Lucanus, natione Hispanus, patria Cordubensis, natus est Cæsare Germanico, & L. Cæsiano consulibus. Patrem habuit Anneum Melam. Præceptores Rhemnium Palæmonem, & Flauium Virginium, sub quibus tantum profecit, ut Græcè ac

Latinè declamaret. Condiscipulos habuit Saleiũ Bassum, & Persium. Prouectus est ad dignitatem quæsturæ, & in augurũ collegium ascitus. Vxorem habuit Pollam Argẽtariã, nobilẽ eruditione & doctrina. Præter opus de bello Cæsaris & Pompeij, scripsit etiam Saturnalia, Syluarum libros decem, Tragœdiã Medeam, de incendio urbis, de incendio Troiæ cum Priami calamitate. Tres primos Pharsaliæ libros emendauit cum uxore, reliquos emendaturus, si per Neronem licuisset, cuius mandato uenas medico secandas præbuit, quum annos x x x. nondum attigisset.

Pomponius Secundus scripsit Tragœdias. C. Plinius duos libros composuit de eius uita & moribus. Gratissimus fuit Germanico.

Cn. Getulicus scripsit Epigrãmata. Amauit Cesenniã puellã.

Sextilius Hæna natione Hispanus, patria Cordubensis, scripsit inter alia carmen de laude & interitu M. Tullij.

Saleius Bassus ingenium exercuit in scribendis Heroicis carminibus. Modica fuit facultate.

Clodius Sabinus Elegiographus primum tempus posuit in causis & declamationibus. Scripsit opus de bello Troiano, & aliquot epistolas. Periit immatura ætate.

C. Pedo Albinouanus, floruit sub imperio Neronis. Scripsit Epigrammata. Ouidium maximè dilexit.

Volcatius Sedigitus librum composuit de poëtis Latinis, senariis uersibus.

Pub. Statius Papinius heroicus poëta patrẽ habuit Papinium ob uirtutes Neapoli donatũ, in qua urbe natus est Statius: Vxorẽ habuit Claudiam doctam & eruditã. Scripsit Thebaidem libris x i i. nuncupatam Cæsari Domitiano, in quo opere secutus est Antimachum. Scripsit & Achilleidẽ, & Syluarũ libros v. Domitianus eum magnificis interdũ conuiuiis excepit, insigniq; corona & aliis donauit muneribus. Filiũ amisit in ætate adhuc tenera, cuius interitum defleuit. Mortuus est ætate iam prouecta.

Sillius Italicus, ex Hispania oriundus, natus est Romæ, & educatus. Factus est proconsul Asiæ. Gratissimus fuit Domitiano, cuius fauore ad tertium consulatum perductus est. Vergilij natalem quotannis celebrabat. Opus composuit de secundo bello Punico libris decem & septem. Prædium habuit in agro Neapolitano, in quo nonnunquàm feriabatur. Septuagenario maior seipsum interfecit dolore claui cuiusdam insanabilis.

Val. Setinus Patauinus, iuxta Aponam natus, scripsit Argonaut

nautica ad Cæſarem Domitianum, multò plura ſcripturus, niſi immatura morte correptus fuiſſet. Imitatus eſt Apolloniũ Rhodium. Cenſu fuit mediocri. Amauit Amazonicum puerum.

Decius Iunius Iuuenalis patria fuit Aquinas. Natus eſt patre libertino. Floruit imperante Domitiano. Præceptorem habuit Frontoné grammaticũ. Operam dedit ſcribendis Satyris, & carpendis hominum uitiis. Mutuo amore coluit Martialem.

Aruntius Stella natus eſt familia conſulari. Floruit eo tempore, quo Flauij Cæſares Romæ imperarunt. Violantillam puellam Neapolitanam in uxorem duxit, quam Martialis Ianthidem Græcè uocat. Scripſit elegias, & opus de Aſteride, & poëma de Interitu columbæ, prætor Romæ creatus eſt, & duumuir.

M. Val. Martialis genere Hiſpanus, ex Bilbili oppido Celtiberiæ, Romam puer profectus, omnem inſumpſit operam in ſcribendis Epigrammatibus. Acri fuit ingenio, habuitque in ſcribendo plurimum ſalis, & fellis, nec minus candoris. Aelius Verus imperator uocabat eum ſuum Vergilium. Donatus eſt equeſtri dignitate, & prætura. Scripſit libros Epigrammatôn XII. quibus adiecit Xenia, & Apophoreta. Eum tanti fecit Stertinius, ut eius adhuc uiuẽtis imaginem in ſua bibliotheca poſuerit. Mortuus eſt tandem in natali ſolo.

Sentius Augur, Romæ natus, ſcripſit Epigrammata, in quibus ſecutus eſt Val. Catullum, & Licinium Caluum.

Veſtritius Spurina, Lyricus, floruit ætate Veſpaſianorum. Idem factus eſt imperator in Breueterum regem, quo ſuperato, honoratus eſt ſtatua. Filium Cocceium adhuc iuuenem amiſit. In ſuis lyricis imitatus eſt Horatium.

Voconius Victor Romæ floruit Adriano imperante. Scripſit Elegias & Epigrammata. Amauit Teſtylum puerum. Huius poëtæ mortui ſepulcrum Adrianus ſequenti ornauit carmine: Laſciuus uerſu, mente pudicus eras.

L. Paulus Paſsienus, oriundus ex Vmbria, claruit ſcribendis elegiis, in quibus Propertium ſecutus eſt. Scripſit & Lyricos. Prædium habuit in agro Vaticano.

T. Annianus compoſuit Feſcenninos uerſus, uariis iocis & ſalibus refertos.

M. Marullus Mimographus, Romæ floruit imperante Antonio Cæſare. Tanta fuit in ſcribendo licentia, ut non dubitauerit notare principes ciuitatis, eosq; nominatim ſuis carminibus perſtringere.

Aulus Serenus Lyricus, poëmata scripsit uario & multiplici carmine.

Vergilius Romanus Comœdiographus, floruit imperantibus Adriano & Antonio. Scripsit mimos, in quibus secutus est Cn. Matium.

Ruffus Festus Auienus floruit imperante Diocletiano. Aratum è Græco in Latinos conuertit numeros. Composuit etiam librum de orbe terrarum uersibus hexametris, imitatus Dionysium Græcum poëtam. Scripsit etiam de Maritimis, uersibus iambicis. Præcipuè secutus est Hecatheum Milesium, Hellanicum Lesbium, Philonem Athenienseṁ, & quosdam alios. Fecit & Vergilianas fabulas uersibus Iambicis.

Alphius Auitus libros fecit, qui inscripti sunt Excellentium, uersibus diametris Iambicis.

Septimius Afer librum composuit de laudibus Iani, in quo imitatus est Callimachum.

Calphurnius Siculus, scripsit carmen Bucolicum. Floruit imperante Domitiano. Modicis uixit facultatibus.

Aur. Olympius Nemesianus, Afer genere, patria Carthaginiensis, floruit sub Numeriano & Diocletiano Cæsaribus. Scripsit Cynegetica, Nautica, & Halieutica. Calphurnius eidem opus suum nuncupauit.

Maurus Terentianus, Afer natione, patria Carthaginiensis, scripsit Iambos. Opus composuit uario multiplicíq; carminum, genere de Literis, syllabis, Pedibusq;, & uariis metris. Filium habuit Bassum & generum Nouatenum.

Claudianus, patria Alexandrinus, floruit sub Honorio & Arcadio. Scripsit de raptu Proserpinæ libros IIII. Item epistolas in Ruffinum, de laudibus Stiliconis, Panegyricos, Epigrammata de uictoria Theodosij contra Eugenium Gallorum regem.

Decius Ausonius Gallus, patria Burdegalensis uixit imperantibus Valentino & Valentiniano. Gratianum Cæsarem literis & disciplinis erudiit. Patré habuit Ausonium professione medicum. Gratiani patrocinio prouectus est ad consularem dignitatem. Scripsit librum Epigrammatum ex Græcis in Latinos conuersum numeros. Celebrauit puellam nomine Bissulam. Scripsit de fluuio Mosa. Fastorum libros absoluit, auspicatus à principio urbis conditæ usq; ad sua tempora. Scripsit & quasdam epistolas.

Damasus, natione Hispanus, floruit eodem tempore quo Eutropius & Orosius. Creatus est Romæ Pont. Max. Scripsit

complures Hymnos, & librum de Romanis pontificibus oratione soluta. Periit sub Theodosio, quum annum LXXX. ageret.

Iuuencus, Hispanus, floruit imperantibus Constantino & Constante. Scripsit quatuor Euangelia uersibus hexametris, & Hymnos.

Aurelius Prudentius Clemens, genere Hispanus, primam ætatem posuit in agendis causis & ciuilibus officiis, demum ad Præfecturam Theodosij patrocinio conscendit. Scripsit opus de his, qui pro Christiana pietate se deuouerunt. Item de Natali Domini, de gestis & miraculis Christi, de expiandis animis, de conflictu uitiorum & uirtutum.

Pontius Paulinus, patria Burdegalensis, floruit sub Cæsare Gratiano. Scripsit hexametris uersibus poëma de regibus, ex Suetonio collectis.

Licentius Afer, patria Hipponensis, uersatus est cum Augustino summa familiaritate. Scripsit hymnos & Epistolas.

Venantius Honorius Fortunatus, Rauennæ eruditus, ob eruditionem Pictauorum factus pontifex, scripsit hymnos & libros IIII. de gestis beati Martini uersibus hexametris.

Faustus Gallus floruit ætate Claudiani. Scripsit Epigrammata & Hymnos de rebus sacris. Probis fuit moribus, & magna in accusandis uitiis seueritate.

Sidonius Apollinaris, patria Aruernus, honesta & illustri natus familia, præceptorem habuit Flauium Nicetium, doctissimum tunc temporis grammaticum. Scripsit permulta & soluta oratione & uario carminum genere, Libros nouem epistolarum, Hendecasyllabos, Panegyricos, & uersus hexametros.

Sunt & Neotericorum nonnulli, qui in scribendis poëmatibus non mediocrem meruerunt laudem. Primus omnium **Iouianus Pontanus** scripsit tanta dexteritate, ut ueteres proximo sequatur interuallo, præriperetq; laudem multis antiquis, nisi obstaret ridicula quorundam hominum opinio, quibus omnia fœtent, quæ non olent uetustatem. Scripsit hic poëta libros Amorum tres, Tumulorum duos, de Diuinis laudibus, libros Baiarum duos, uersus Iambicos, & Lyricos, duos libros, qui inscribuntur Eridanus, libros de Stellis v. Librũ unum Meteororum, duos de hortis Hesperidum, Pompam Lepidinam, Melisеum, Meonem, de Virtutibus, Grammatica, & multa alia.

Pontanum mea sententia subsequitur **Politianus**, utroque genere dicendi doctissimus.

Politianum, **Marullus** Tarchaniota.

Marullum, duo **Strozæ**, pater, & filius.

Stroza **Mantuanus**, cuius bucolica tanti facio, ut Vergilianis conferam.

Stare debebant in suo theatro **Philelphus, & Petrarcha**, quoniã modicũ laudis sibi meruerunt in scribendis poëmatibus.

Sunt & nostro Seculo nonnulli, qui magna sui nominis celebritate poëticen profitentur, ut **Quintianus Stoa** cuius familiaritate,& colloquio usus sum aliquandiu, quum degeret Lutetię, ibiq; suam Cleopolim excuderet.

Nunc **Salmonius Macrinus** familiaris,& amicus meus, uersus confinxit tanta dexteritate, tamq; felici genio, ut nascens uideatur habuisse Musas obstetrices, quæ poëticum manna eius labellis instillauerint. Excellit maximè in scribẽdis hendecasyllabis, in quibus tã similis est Pontano, ut eodẽ ouo prognati uideantur.

Germanus quoque **Brixius** inter nostri temporis poëtas meritò conferendus est. Scribit enim doctè,& eruditè, tersa & facili uena.

Omittendi non sunt duo ætatis nostræ doctissimi uiri, & linguę Latinę principes uexillarij **Helias Gemellus**,& **Baptista Candelarius** Consul Rothomagæus.

Sed iam ueniamus ad poëtarum Græcorum nomina.

Achæus Erethriæus poëta Tragicus, paulò iunior Sophocle, floruit Olympiade LXXIIII. docuit tragœdias XLIIII. uicit una.

Aegemon poëta scripsit bellum Leuctricum, Thebanorum, & Lacedæmoniorum.

Aescrhon Mitylenæus, inter Alexandri comites, familiaris fuit Aristoteli.

Aeschylus Atheniensis tragicus, primus grauitate personarum,& coloris distinctione usus est. Primus in lucem protulit tragœdias. De hoc Horatius: Post hunc personæ, pallæq; repertor honestæ Aeschylus & modicis instrauit pulpita tignis, Et docuit magnumq́; loqui nitiq; cothurno. De eius interitu iam diximus.

Alcman Lyricus, inuentor carminis amatorij, floruit Olympiade XXVII. Scripsit lingua Dorica.

Alcæus Atheniensis fuit Lyricus, de quo Horatius: Lesbio primum modulate ciui. Politianus in Nutricia: Exactosq; canis pugnax Alcęe tyrãnos, Aeoliũ docto pertentãtes barbiton auro.

Alcimenes Megarensis, poëta fuit tragicus.

Alexis Terius, poëta comicus floruit ante Menandrum. Filium habuit nomine Stephanum itidem comicum.

Alexander Aetolus, poëta fuit tragicus.

Amipſias Athenienſis, comicus.

Anacreon Teius Lyricus, fuit in honore apud Polycratem Samiorum regem. Eius poëma fuit amatorium. Amauit Bathyllum puerũ, vt iã diximus. De hoc Ouid. lib. 2. Triſt. Quid niſi cum multo Venerẽ confundere uino Præcepit Lyrici Teia muſa ſenis.

Anaxandrides Rhodius, poëta comicus, floruit ætate Philippi Macedonis. Docuit fabulas L X V. uicit una.

Anaxippus poëta nouæ comœdiæ, floruit ſub Antigono & Democrito Poliorcete.

Antimachus poëta fuit Colophonius, qui dum quoddam poëma obſcurum in auditorio recitaret, omnesq; propterea diſcederent, excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus, quoniam unicus Plato eſt mihi pro omnibus.

Antiphanes fuit poëta nouæ comœdiæ.

Antipater Sidonius, uerſus faciebat ex tempore. Floruit oratoris Craſsi temporibus.

Apollodorus Athenienſis Comœdiographus floruit Menandri tempore.

Apollodorus Tarſenſis fuit Tragœdiographus.

Apollonius Rhodius, Callimachi diſcipulus ſcripſit Argonautica.

Aratus Menecratis diſcipulus, floruit Olympiade C X X I I I I. Scripſit Phęnomena, Hymnos in Pana, de Moribus, Epigrammata quędam in Antigoni uxorẽ. Epicœdiũ in Cleõbrotum, Epiſtolas, Commentarios in Odyſſeã, & plæraq; alia. Culpatur tamen à Quintiliano his uerbis: Arati materia motu caret, ut in qua nulla uarietas, nullus affectus, nulla perſona, totusq; in nominibus abſumitur. Sufficit tamẽ operi, cui ſe parem credidit uel ęqualem.

Architas poëta fuit epigrammatum.

Archilochus Parius repertor fuit Iambici carminis, quo Lycamben ſocerum ad mortem impulit. Hora. Archilocum proprio rabies armauit iambo. De Archilocho Quintilianus ſic ait: Archilochus primus inter eos, qui Iambos ſcripſere. Summa in eo uis, elegantes ſanè uibrantesq; ſententiæ, plurimum ſanguinis atque neruorum. Floruit principante Romulo.

Ariſteas Proconeſius, ſcripſit tribus libris carmina quæ uocantur Arimaſpea. Præterea Theogoniam uerſibus mille. Floruit

ruit Crœso & Cyro regnantibus. Inuulgata est de eo fabula, quòd animam resumeret quotiescunque uellet.

Aristophanes Comicus poëta, inuentor fuit tetrametri & octometri. docuit fabulas L I I I I. Aemulus fuit Socratis. Tres habuit filios omnes comicos.

Arystomenes Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdię.

Aristonymus Comœdiographus, præfuit bibliothecæ Philadelphi post Apollonium. Mortuus est è stranguria annos natus L X X V I I.

Arrianus poëta scripsit Metaphrasim Georgicorum Vergilij, opus de gestis Alexandri libris X X I I I I. & quædam poëmata in Attalum Pergamenśem.

Archidicus Comicus scripsit contra Democharem.

Archippus Comicus Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Aristarchus Tegeates floruit eodem tempore quo Euripides. Docuit tragœdias L X X. uicit duabus. uixit annos L X X X.

Astydamas senior Atheniensis Tragicus, docuit tragœdias XLII. uicit V. Fuit & Astydamas iunior Tragœdiographus poëta.

Augeas fuit comicus Atheniensis.

Bacchillides Lyricus Cous.

Callias Atheniensis fuit comicus filius Lysimachi.

Callimachus poëta Cyreneus, fuit filius Batti, discipulus Armocratis. Vixit apud Ptolemæum Philadelphum, præfuitq; regiæ bibliothecæ. Omne poëmatis genus attigit. Scripsit in aduersarium, quem ficto nomine Ibin appellat, acerbissimum poema. Item elegias, Epigrammata & Hymnos. Huius meminit Ouid. lib. 2. Trist. dicens: Nec tibi Battiode nocuit, quòd sæpe legenti Delicias uersu fassus es ipse tuas. Item Propertius lib. 2. Et non inflati somnia Callimachi.

Carcinus Agrigentinus, poëta Tragicus, floruit paulò ante Philippum Macedonem, docuit fabulas X C V I I I.

Cæcilius Argiuus scripsit de piscibus.

Chæromon poëta fuit comicus.

Chœrilus poëta Samius floruit Olympiade L X X V. Scripsit Atheniensium uictoriā cōtra Xerxē, singulorūq; uersuū singulos Stateres aureos accepit. Scripsit & res Lysandri Lacedæmonij, & Alexandri magni. Hūc Horatius ut malū & ineptū poëtā culpat, ubi ait: Gratus Alexandro magno regi fuit ille Chœrilus, incultis qui uersibus & male tortis Retulit acceptos regale numisma

Philip

Philippos. Et in Arte: Sic mihi qui multum cessat, fit Chœrilus ille, Quem bis terq; bonum cum risu miror, & idem Indignor.

Chœrilus Atheniensis fuit Tragœdiographus, qui docuit tragœdias C L X. uicit X I I I.

Cinesias Thebanus scriptor fuit Dithyramborum, pigro corpore, & tracto crure.

Cleon Curieus scripsit argonautica.

Cleophon Atheniensis fuit tragicus.

Corinnus Iliensis, scripsit Iliada ante Homerum, literis Doricis, tunc primum inuentis à Palamede, cuius fuit discipulus. Scripsit & bellum Dardani contra Paphlagonas. Floruit tempore belli Troiani.

Crates Atheniensis Comicus antiquæ Comœdiæ, auditor fuit Platonis Philosophi.

Cratinus Atheniensis, ueteris comœdiæ scriptor, docuit fabulas X X I. uicit I X. Vir fuit uoluptarius & amator puerorum.

Christodorus è Copto Aegypti urbe poëta Anastasij Imperatoris tempore, scripsit Isaurica, ubi scribit Isauriam ab Anastasio fuisse captam.

Damazones fuit Atheniensis comœdiographus.

Demolchus fuit Syracusanus comicus. Floruit Olympiade L X X I I I. Filius fuit Epicharmi medici. Docuit fabulas X I I I I. lingua Dorica.

Dicæogenes poëta scripsit Tragœdias & Dithyrambos.

Diodorus fuit Comicus poëta, ut Dioxippus & Diocles Atheniensis.

Egemon Carcenus scripsit bellum Leuctricum: Thebanorum & Lacedæmoniorum.

Epicrates poëta fuit Comicus, ut Eriphus.

Hermippus Atheniensis, poëta ueteris Comœdiæ, scripsit fabulas X L.

Hesiodus poëta Cumæus, seu Ascreus, ab Ascra Bœotiæ uico, scripsit poëmata, Theogoniam, Aspida, Heroidum mulierum catalogum, Epicedium in quendam Batrachum, & quædam alia. Iugulatus est ab Antipho & Crimeno fratribus. Primus agriculturæ præcepta tradidit, Primus fabulas scripsit.

Eubulus Cettius Atheniensis fuit comœdiographus.

Euangelus poëta comicus scripsit de Re militari.

Eumolphus Eleusinius filius fuit Musæi, & Orphei discipulus, poëta magni nominis.

Euphro

Euphronius poëta, ſcripſit carmen Priapi: ubi deum Orneatem eum appellat.

Eutyches comicus fuit poëta.

Eupolis Athenienſis, ſcriptor fuit ueteris comœdiæ qui mira uſus eſt licentia in carpendis hominum uitiis, Horatio teſte.

Euripides Athenienſis Tragœdiographus, natus eſt eo die, quo Xerxes ab Athenienſibus fugatus eſt. Diſcipulus fuit Prodici in Rhetorica, Socratis in Philoſophia. Ad tragœdiam conuerſus, ſecutus eſt Anaxagoram. Veneris fuit omnino abſtinens. Vixit in ſumma familiaritate apud Archelaum Macedoniæ regem, à cuius cœna dum noctu reuerteretur, iugulatus à canibus, à quodam æmulo immiſsis, annum agens L X X V. Scripſit Dramata L X X V. uicit V. Matrem habuit agreſtia uendentem olera. Annos natus X V I I I. Tragœdiam ſcribere aggreſſus eſt in quadam ſpelunca apud Salamina. Cicero eius uerba totidē putauit ſentētias.

Idæus Rhodius, opus Homeri iterauit, carmen carmini reddens. Scripſit etiam rex Rhodiorum tribus carminum milibus.

Hiero Ferreus Athenienſis, ſcripſit quædam poëmata, quæ Plutarchus in Nicia ad ætatem ſuam teſtatur perueniſſe.

Hipparchus fuit comicus poëta.

Hipponax Epheſius ſcriptor fuit Iamborum, qui patria pulſus ab Athenagora & Conia tyrannis, Clazomenis uixit.

Laſus Herminæus, primus ſcripſit de Muſica, primusq; Dithyrambos in certamen protulit.

Lycophron Chalcidenſis poëta, ſcripſit Alexandram poëma ualde obſcurum, in quo meminit de uaticiniis Caſſandræ. Exorſusq; ab Hercule & rebus Troianis, proſequitur uſque ad Alexandrum Macedonem.

Magnes Athenienſis, poëta ueteris comœdiæ, floruit Epicharmi tempore. Docuit fabulas X I.

Melanthus poëta fuit Elegiographus, Cimonis ducis Athenienſium familiaris.

Melitus fuit Tragœdiographus, quem Ariſtophanes taxauit ut nimis durum.

Menander Athenienſis, comicus, flagrauit amore mulierum. Scripſit fabulas L X X X V I I I. & Epiſtolam unam ad Ptolemæum regem. Fabius de eo ſic meminit: Menander meo iudicio diligenter lectus ad cuncta quę pręcipimus, efficienda ſufficit: ita omnem in uita imaginem expreſsit, tanta in eo inueniendi copia, eloquendi facultas, ita eſt omnibus rebus, perſonis, affectibus accommodatus

datus, ut omnibus eiuſdem operis autoribus tenebras induxerit. Porrò tanto fuit in pretio, ut etiam inuitatus ſit à regibus Aegypti, oblatis magnis honoribus & diuitiis.

Menalippides Melicus ſcripſit Dithyrambicorum libros, poëmata, Epica, & Elegias.

Huius nepos **Menalippides** iunior ſcripſit Lirica & Dithyrambica. Mortuus eſt apud Perdicam regem.

Menecrates fuit comœdiographus.

Menelaus Aegeus ſcripſit Thebaida libris ſex.

Mymnernus Colophonius poëta fuit Elegiographus, qui dicebat nihil eſſe iucundum ſine amore & iocis. Horat. Si Mymnernus uti cenſet, ſine amore iociſq; Nil eſt iucundum, uiuas in amore iociſq;. Propert. libro 1. Plus in amore ualet Mymnerni uerſus Homero.

Mneſimachus ſcriptor fuit comœdiæ.

Moſchus Syracuſanus ſcripſit carmen Bucolicum.

Morychus Tragicus fuit poëta, quem Ariſtophanes gulæ, & nimiæ uoluptatis notauit.

Morſimus fuit Tragicus, quem Ariſtophanes inſectatus eſt.

Muſæus Eumolpi filius, primus omnium Athenis deorum genealogiam uerſibus tradidit. Scripſit amores Hero & Leandri uerſibus hexametris.

Muſæus Eleuſinius, Antipheni filius, & diſcipulus Orphei, ſcripſit uitæ præcepta ad Eumolpum filiũ tribus uerſuũ milibus.

Muſæus Thebanus, filius Thamyræ, poëta Melicus, ſcripſit Hymnos & Cantica.

Muſæus Epheſius, poëta Eumenis & Attali regum Pergami tempore, ſcripſit res Pergamenſes, & de Perſide libros decem.

Neſtor è Licia regione, pater Pyſandri poëtæ, tempore Seueri principis, ſcripſit Iliada. Tryphiodorus uerò Odyſſeam ad imitationem Homeri.

Nicandrus Colophonius edidit uerſibus Prognoſtica Hippocratis.

Nichocares Athenienſis, Philonidis comici filius, coæuus Ariſtophanis, ſcripſit multas fabulas.

Nicoſtratus fuit Comicus.

Nicomachus Phrygius, ſcripſit Tragœdias XI.

Nicomachus alter Athenieſis fecit Euripidẽ & Theagenẽ.

Nonnus Panapolita, ſcripſit euangelium Ioannis, Græcis hexametris.

Olympius Mysius, poëta melicus, & Elegiographus, discipulus Marsyæ, floruit ante bellum Troianum.

Homerus iunior, patria Bizantius, patrem habuit Andromachum, Scripsit tragœdias LVII.

Homerus poëtarum maximus, floruit Olymp. XXIII. annis post Troiam captam quingentis, post Romã conditam LXVII. Patria fuit Mæon. Natus est adulterio matris Critheidis uirginis Cumanæ apud fluuium Melem, unde ab initio uocatus est Melesigenes. Grammaticæ præcepta primus dedit, quum antea quisq; sermone scriberet, simul & loqueretur uernaculo. Puer literis imbutus est ab Aristeo Proconesio, seu Fannio Grammatico. Factus paulò prouectior quum flagraret desyderio uisendarum regionum, ductus est per diuersa orbis loca à mercatore quodam, qui dicebatur Menthes, à quo tamen relictus est apud Ithacã, propter morbum oculorũ, quo ibidem laborare cœperat, Conualescens demum Colophonē profectus est, ibiq; renascente eodem morbo, incidit in cæcitatē, ac tum primũ uocatus est Homerus, apud Cumæos & Ionas, qui cæcos uocãt Homeros. Vnde autē cæcitatem illã contraxerit, iam diximus. Veniens Athenas in ætate iam matura quum in littore quieuisset, sparso protinus de eius aduētu rumore, hominũ multitudo turmatim ad eum uidendũ cõuolauit. Quò quum eandem ob causam diuertissent piscatores, littori appulsos statim rogauit haberent'ne aliquid. Illi uerò per ænigma responderunt, Se quæcunq; cepissent, reliquisse, quæ uerò nõ cepissent, habere. Significabãt enim sese purgasse pediculis, quorum captos in aquis reliquissent, non captos haberent in uestimentis. Quod intricatũ & perplexũ ænigma Homerus ad pisces tantùm respiciens, quũ dissoluere nequiuisset, pudore nimio (ut nonnulli suspicãtur) incidit in morbũ, quo paulo pòst periit. Sed quid opus est causam mortis comminisci, quum iam matura esset ætate? Iam enim uixerat annos CVIII. Scripsit præcipua duo poëmata, Iliadem, & Odysseam. Ilias continet bellum Græcorũ in Troianos, propter Helenæ raptũ: Odyssea Vlysis in patriã redeuntis labores. Duo hæc eius poëmata in numerũ uersuum diuisa & distincta sunt ab Aristarcho grammatico. Sunt qui eidem tribuant Batrachomyomachiã, quorum opinioni repugnat Plutarchus. Habitus est apud antiquos in tanto pretio, ut septem urbes eum sibi uendicauerint, eiusq; uersus habiti sint prouerbiorum loco.

Oppianus ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate, scripsit poëma de Piscibus, quod Antonio Seueri filio nuncupauit.

Orpheus Crotoniata, uixit apud Pysistratum tyrannum. Scripsit Argonautica.

Palephatus Atheniensis poëta, scripsit de Situ orbis, & contentione Mineruæ cum Neptuno ad mille uersus. Veneris quoque, & Amoris sermones quinque milibus uersuum. Item de crine Latonæ, & quædam alia.

Pamprepus Panopolita, floruit ætate Zenonis principis. Scripsit de Etymologiis, & Isaurica, soluta oratione.

Panolbus fuit Epicus poëta.

Parthenius Nicæus, poëta Elegiographus, captus est à Cinna in bello Mithridatico, & ob ingeniũ manumissus. Vixit usque ad Tiberiũ Cæsarem. Scripsit elegias in Venerem, & Epicedium in Aretem uxorem suam, deq; eius laudibus libros tres.

Parthenius Chius, Thestoris filius, scripsit uersus in laudem patris.

Perses Ascræus poëta, frater fuit Hesiodi.

Pigres Halicarnassæus, frater Artemisiæ uxoris Mausoli, scripsit uersus elegos in Iliadem Homeri.

Pindarus Thebanus Lyricorum princeps, floruit Aeschyli tempore. Scripsit lingua Dorica Olympia, Pythia, Nemæa, Isthmia. De Pindaro sic meminit Horatius: Pindarum quisquis studet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalæa Nititur pennis, uitreo daturus Nomina ponto. Primas meruit inter nouem Lyricos; quorum hæc sunt nomina: Alcæus, Sappho, Stesichorus, Ibicus, Bacchylides, Simonides, Alcman, Anacreon & Pindarus ipse.

Pisandrus Camiræus poëta antiquior Hesiodo, scripsit facta Herculis duobus libris.

Pisandrus Larandæus poëta, sub Alexandro Mammeæ, scripsit uersibus uariam historiam libris LXVI.

Plato Atheniensis, poëta priscæ comœdiæ, floruit tempore Aristophanis & Eupolidis.

Polyzelus comicus fuit.

Possidippus Cassandræus comicus docuit anno tertio post mortem Menandri. Scripsit fabulas XXX.

Phædimus Bizantius fuit Elegiographus poëta.

Pherecrates Atheniensis comicus, militauit sub Alexandro magno. Docuit fabulas XVII.

Phidamus Epicuræus, poëta fuit admodum lasciuus.

Philemon Syracusanus, poëta nouæ comœdię, tẽpore Alexãdri magni, scripsit sex fabulas. Vixit annos XC. Periit nimio risu.

Philemon iunior, eius filius, itidem comicus, docuit fabulas LIIII.

Philetas Cous, floruit ætate Philippi & Alexandri Macedonum. Præceptor fuit Ptolemæi Philadelphi. Scripsit Elegias & Epigrammata. Conterraneus fuit Hippocratis medici. De eo & Callimacho sic scribit Fabius: Elegiæ princeps habetur Callimachus: secundas cõfessione plurimorum Philetas occupauit. Propertius lib.2. Tu satius memorem musis imitere Philetam.

Philocles Atheniensis, filius sororis Aeschyli, Tragicus fuit poëta.

Philoxenus Cytherius poëta Lyricus scripsit Dithyrambos XXIIII. Obiit Ephesi. Scripsit carmine Lyrico Aeacidarum genealogiam. Coniectus est à Dionysio Syracusano in Latomias, quòd eius carmina & Tragœdias non probaret.

Philistus Cercyræus, Tragicus poëta, uixit apud Ptolemæũ Philadelphum.

Philistion Nicæus poëta Comicus, floruit ætate Socratis.

Philippides Comœdiographus quum ætate iam prouecta in certamine poëtarum præter spem uicisset, inter illud gaudium repente mortuus est. Autore Gellio.

Phormus Syracusanus Comicus, Geloni tyranno fuit familiaris, eiusq; filios erudiuit. Docuit fabulas VII.

Phocylides Milesius, floruit post bellum Troianũ. Olymp. LVIII. Scripsit elegias, & quasdã Sententias ad uitæ institutioné.

Phocinordes fuit comicus.

Phrynicus Atheniensis Tragicus, Thespiadis discipulus. primus uultum mulierum protulit in Scenam, & Tetrametrum reperit. Filium habuit Polyphradmonem poëtam tragicum. Docuit tragœdias IX.

Phrinicus Atheniensis fuit Comicus.

Simonides Ceus, poëta Melicus, floruit Olymp. LV. Vixit annis LXXIX. Scripsit Dorica lingua Cambysis & Darij res gestas, & Xerxis bellum maritimum. Præterea Threnos, Encomia, Epigrammata, Pæanas, Tragœdias, Nænias, & quædam alia. Primus etiam artem memorandi fertur inuenisse, quum cœnaret in Thessalia apud Scopam opulentũ hominem. Præcipua eius uirtus fuit in cõmendanda cõmiseratione. Nam inter cæteras funebres laudationes singulari carminum cõmiseratione prosecutus est conuiuas suos, apud Scopam illum, de quo nũc diximus, cœnaculi ruina collisos. Catullus: Mœstius lacrymis Simonidæis.

Simonides

Simonides Teius Iambicus, ſcripſit Græcorum apud Aulidem conuentum, & Trimetrorum libros duos.

Simonides Magnes, ſcripſit res geſtas Antiochi magni, & bellum aduerſus Galatas.

De **Sappho** poëtria iam diximus in capite de Mulieribus doctis.

Sophocles Athenieñſis Tragicus, coætaneus, & collega Periclis in prætura, docuit Tragœdias XIIII. Deceſsit ſex annis poſt Euripidē. Appellabatur Apis, ob linguæ dulcedinē. Filij eum ab adminiſtratione rei domeſticæ ſummouerunt, ut delirantē: at ille Tragœdiam protulit corā iudicibus, ut uiderent an eſſet opus deliri ſenis. Propterea reſtitutus eſt, & ſapiens iudicatus.

Fuit & **Sophocles** alter ſuperioris nepos, qui docuit Tragœdias quatuor. Atque etiam ſcripſit elegos.

Sophilus Sicyonius fuit comicus.

Soſithæus Syracuſanus, æmulus fuit Homeri tragici.

Sotades Maronites, poëta fuit Iambographus impuriſsimus & plenus laſciuiæ. Hinc Sotadicos uerſus uocamus pathicos, & libidinoſos.

Sotericus Aſites, ſcripſit Encomium Diocletiani, & Dioniſiaca, & uitam Apollonij Tyanei.

Steſichorus poëta Lyricus ex Hymera Siciliæ ciuitate, ſcripſit Helenæ uituperationem. Ob quam rem exoculatus Palinodiam cecinit, & uiſum recuperauit. Primus cum citharæ cantu chorum inſtituit. Vnde inditum illi nomen. In eius ore, quum infans eſſet, cantauit Luſcinia.

Thales Cretenſis, fuit Lyricus poëta, qui quum Spartā ueniſſet, Lacedæmoniorū animos ſuis uerſibus adeò deliniuit, ut feritatem illā exuerint, quam ex ſeueris Lycurgi legibus imbiberant.

Thamyras Thrax poëta ſcripſit uerſus in theologia ad tria milia. Eximia fuit pulchritudine, & amore puerorū deflagrauit.

Tellen fuit Melicus poëta.

Theognetus Comicus.

Theogenes Megarenſis floruit Olymp. LIX. Scripſit Elegias, & alia poëmata. Fuit alter Theogenes Trag.

Theodectes Cilix, diſcipulus Platonis, ſcripſit fabulas quinquaginta. Præterea artem Rhetoricam uerſibus, & quædam alia.

Theodoſius Tripolitanus, ſcripſit uerſibus in Aeſtatem.

Theocritus Syracuſanus patrem habuit Praxagoram, Philinam matrem. Floruit ſub Ptolemæo Lagi. Scripſit Dorica lin-

gua Bucolicum poëma.

Theophilus ſcriptor fuit priſcæ comœdiæ.

Terpander Lesbius poëta Lyricus, Heptachordon & Lyrici carminis canonem ſcripſit.

Theſpis Atticus, poëta Tragicus, primus inſtituit ut Tragœdiæ agerentur in plauſtris. Vnde Horatius: Ignotum tragicæ genus inueniſſe camœnæ Dicitur, & plauſtris uexiſſe poëmata Theſpis, Quæ canerent agerentq; peruncti fæcibus ora.

Timon Apolloniates, ſcripſit Tragœdias, Comœdias, Satyras, & alia permulta.

Timolaus Lariſſæus, diſcipulus Anaximenis Lampſaceni, ſcripſit poëma de bello Troiano.

Timocles Athenienſis fuit comicus.

Timotheus Mileſius, ſcripſit uerſibus de Muſica lib. 17. Præterea Hymnos Encomia, & Dithyrambos.

Tyrteus Athenienſis poëta, quem quum Lacedæmonij certantes in Athenienſes principem ſibi delegiſſent, ita eorum animos inflammauit ſuis carminibus, ut omnes periculi & mortis immemores in hoſtem furioſi ſe coniecerint, eoq; modo uictoriam ſibi pepererint. Horatius in Arte: Tyrteusq; mares animos in Martia bella Verſibus exacuit.

Triphiodorus Aegyptius, ſcripſit Marathoniam, excidium Ilij, & poëma de laboribus Vlyſsis.

Xenophanes Colophonius, ſcripſit poëma de Pſyllis. Præterea Elegias & Iambos contra Heſiodum & Homerum, improbans, quæ de diis ſcripſerunt.

Xenophanes Lesbius fuit Iambographus.

Xenarchus fuit poëta comœdiographus.

Zenodotus Epheſius poëta, diſcipulus fuit Philetæ. Floruit ætate Ptolemæi primi, cuius liberos erudiit. Primus Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

QVI DE MODICIS REBVS opera ſcripſerunt.

SYneſius Cyrenenſis ſcripſit de laudibus Caluitij.

Dion, cognomento Chryſoſtomus, librũ de comæ laudibus.

Batrachomyomachiam luſit Homerus.

Maro Culicem & Moretum, atq; etiam de apibus animalium ferè minimis ſcripſit fuſiſsimè.

Buſiridem tyrannum laudauerunt Polycrates & Iſocrates.

Iniuſt

Iniustitiam **Glaucos.**

Thersiten & quartanam febrem, **Fauorinus.**

Muscam & Parasiticam, **Lucianus.**

Seneca Claudij apotheosim.

Scripsit **Plutarchus** Grylli cum Vlysse Dialogum.

Lucianus, & Apuleius asinum.

Themison de laude plantaginis herbæ.

Homerus librum unum de laudibus uini.

Ephren Syrus de uituperatione risus.

Marcion Græcus de Raphano.

Hippocrates librum unum de laudibus Ptisanæ.

Messala singulos libros de singulis literis.

Orpheus & Hesiodus de suffitionibus multa scripserunt.

Iuba rex de Euphorbio herba magno præconio uolumen edidit.

Lysimachiam herbam scriptis celebrauit **Erasistratus.**

Anonymos herba ab **Icesio** medico celebrata est.

Democritus numerum quaternarium uolumine decorauit. Idem de Cameleonte animali aliud uolumen conscripsit.

Pythagoras librum unum composuit de bulbis.

Cato Brasicæ laudes cecinit.

Diocles magnis laudibus rapam extulit.

Chrysippus medicus brasicæ uolumen priuatim dicault.

Museus & Hesiodus Polion herbam multis uerbis commendauerunt.

Phanias physicus condidit laudes urticæ.

Antemis herba magnis laudibus celebrata est ab **Asclepiade.** Idem librum unum de musto composuit.

SEPTEM MONTES IN QVIBVS ROMA SITA EST.

CApitolinus, seu Tarpeius, **Auentinus, Palatinus, Cælius** maior, & minor, **Exquilinus, Viminalis, & Quirinalis.** De his Tibullus lib. 2. Carpite nunc tauri de septem montibus herbas, Dum licet, hic magne iam locus urbis erit. Propertius: Septem urbs alta iugis toto quæ præsidet orbi. Vergil. Septemq; unà sibi muro circundabit arces.

VENTI DIVERSI.

VEteres iuxta positionem cardinum tantùm quatuor uentos principales à singulis cœli partibus flare credebant, autore Vegetio. Sed posterior ætas experimento duodecim compre-

hendit. Ab Orientali cardine oritur. **Apeliotes**, id est Subsolanus, cui à dextra iungitur **Circius**, siue Chorus, à sinistra **Eurus**, siue Vulturnus. Meridianum cardinem possidet **Notus**, id est Auster, habetq; à dextra **Leuconotum**, à sinistra **Libanotum**. Occidentalem cardinē tenet **Zephyrus**. Huic à dextra iungitur **Lybs**, siue Africus: à sinistra **Iapix**, siue Fauonius. Septentrionalem cardinem sortitus est **Aparetias**, siue Septentrio, cui à dextra hæret **Trasias**, siue Gratias: à sinistra **Boreas**, id est Aquilo. Hi sæpe flant singuli, interdum duo, & magnis quandoq; tempestatibus tres simul flare consueuerunt. Horum impetu maria quæ sua sponte tranquilla sunt, undis æstuantibus sæuiunt. Horum etiam flatu pro natura temporum uel locorum serenitas redditur, & rursus in procellas serena mutantur. Hæc præcedentia docent tres esse uentos uniuscuiusq; cardinis. Nunc priuatim de quibusdam loquendum est.

Boreas dicitur à boatu, Latinè uocatur **Aquilo**: Flatus est uiolenti & sonori. Nubes discutit, & serenum reddit aërem: unde & Sudificus uocatur, & Nubifugus. Columel. Nec tam nubifugo borea Latonia Phœbe Purpureo radiat uultu. Homerus apud Gellium: Sudificusq; simul boreas mala plurima uoluens. Hieronymus uentum hunc appellat Scopam uiarum, seu scoparium, quòd difflando perpurget, quicquid in uia obiacet.

Vulturnum, quòd inter Eurum & Notum sit, nonnulli **Euronotum** uocant.

Caurum Græci **Argestim** uocant.

Fauonius Græcè uocatur **Zephyrus**, à poëtis pater florum appellatur, & genitabilis.

Austrum aliter **Noton** uocant, quòd nebulosus sit, & humectus. Exitialis est hic uentus, & morbosus, potensq; ad excitanda fulmina: unde Lucretius libro 5. Altitonans Vulturnus & Auster fulmine pollens.

Vergilius uidetur innuere Ventum **Iapiga** occidentalem esse, quum dicat Cleopatram è nauali prælio fugientem in Aegyptum uento Iapige ferri.

Est & uentus nomine **Cæcias**, nubes attrahens.

Atabulus nomen est etiam uenti apud Horatium libr. 1. Ser. scribentem: Incipit ex illo montes Apulia notos Ostentare mihi, quos torret Atabulus.

Sunt & alij, qui uocantur **Etesiæ, & Prodromi**, qui in ortu Caniculæ statis anni temporibus spirare solent. Lucr. Pulue-

rulenta Ceres & Etesia flabra Aquilonum.

De regionibus quatuor uentorum, qui præcipui dicuntur, sic scribit Manilius lib. 4. Astron. Totidem uenti de partibus iisdem Erumpunt, secumq; gerunt per inania bellum. Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auster amat medium solem, Zephyrusq; profundum. Ouid. lib. 1. de Trist. Nam modo purpureo uires capit Eurus ab ortu, Nunc Zephyrus sero uespere missus adest. Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto, Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.

SOPHISTARVM NOMINA.

ADrianus Phœnix, patria Tyrius, docuit Athenis magno cultus uictusq; sumptu. Amatus est magnopere à M. Antonio, & Romam ab eodem ductus.

Aelianus Romanus sophista qui scripsit de animalibus, de uaria historia, & de re militari.

Antiochus fuit sophista securus in figuris, uehemens in accusationibus, uenustus in defensionibus, in demonstratiuis potẽs. In forensibus sophistica, in sophisticis forensi utebatur oratione.

Aphthonius sophista scripsit præexercitationes in Rhetorica, & in artem Hermogenis.

Apsines Gadaræus Smyrnæ præceptorem habuit Heraclidem Lycium, Nicomediæ Basilium. Docuit Romæ Maximiani tempore, cuius beneficio adeptus est consulatum.

Aristides Mysius docuit Smyrnæ.

Aristocles Pergamensis sophista floruit sub Adriano. Scripsit de arte Rhetorica, Epistolas, & Declamationes. Sectæ fuit Peripateticæ, horridus aspectu, uoluptatibus tamen & lyræ postea indulsit.

Aspasius Rauennas, Demetriani filius, & auditor Pausaniæ, professus est Romæ sub Alexandro Mameæ. Scripsit diuersas orationes contra Aristonem & maledicos.

Alia sophistarum nomina sunt: **Ausonius** quidam.

Bemarchus Cæsariensis, qui scripsit res gestas Constantini Principis libris decem. **Chrestus** Bizantius, qui quamuis esset deditus uino, cæteris tamen in rebus erat continens.

Damophilus, qui scripsit ad Lollium Maximum de uita priscorum.

Damianus Ephesius.

Dias Ephesius qui floruit ætate Philippi Macedonis.

F 5 Dion

Dion Prusiæus, Traiano familiaris, qui scripsit pro Homero contra Platonem libros IIII. Item de uirtutibus Alexandri Magni libros decem, & laudem Herculis.

Ecebolius Constantinopolitanus.

Epiphanius petreus qui scripsit præexercitationes, & declamationes in genere demonstratiuo.

Heraclides Lycius, qui Smyrnæ docuit.

Hermocrates Phocensis, qui floruit principante Seuero.

Hermogenes Euodianus Smyrnæus, Aristotelis discipulus, qui professus est Romæ.

Eustephius Aphrodisæus, qui scripsit declamationes.

Eustochius Cappadox, qui scripsit ad Constantem principem de Cappadociæ, aliarumq; gentium antiquitate.

Gorgias Leontinus artis sophisticæ parens.

Hippodromus Larissæus, qui Athenis docuit.

Isæus Assyrius, qui adolescentiam uariis corporis uoluptatibus tradidit: deinde uir factus, frugalissimus omnium fuit.

Iulianus Cappadox, ad quem, dum Athenis profiteretur, gregatim omnes conuolabant.

Libanius Antiochenus, floruit sub Iuliano principe. Athenis audiuit Diophātum philosophum. Exercuit se in declamationibus. Constantinopolim profectus ibidem ludum aperuit. Vnde propter lasciuum in pueros amorem pulsus, Nicomediam uenit, indeq; eādem ob causam reiectus, in patriam reuersus est. Scripsit declamationes, Progymnasmata, orationes, & Epistolas.

Lucianus Samosatenus, floruit sub Traiano principe, primùm Christianus, demum fidei desertor.

Marcus Bizantius, Isæi auditor.

Menander Laodicæus, qui scripsit commentarios in artem Hermogenis, & præexercitamenta Minutiani.

Minutianus Atheniensis scripsit artem Rhetoricam, Præexercitamenta, & diuersas orationes.

Nicetes Smyrnæus, quē Adrianus Aegyptio Musæo ascripsit.

Plutarchus Atheniensis præceptor Syriani.

Polus Agrigentinus, auditor Gorgiæ, scripsit eorum genealogiam & Catalogum, qui ad bellum Troianum profecti sunt.

Polemon Laodicæus æqualis Herodis Attici.

Priscus Panites, magister epistolarum Theodosij iunioris. Scripsit historiam Constantinopolitanam & Athilæ libros octo. Præterea declamationes & epistolas.

Proc

Procopius scriba & comes Iustiniani.

Protagoras Abderites discipulus Democriti, cuius meminit Aulus Gellius.

Phrynicus Bithynicus qui scripsit de Atticis dictionibus.

Ruffus Corinthius.

Sabinus, qui floruit sub Adriano.

Scopelianus Clazome. Herodis Attici præceptor.

Sopater Iamblici discipulus Constantini Magni consiliarius.

Theon Sidonius.

Theodorus, qui Herodis Attici tempore præfuit Atheniensium scholæ.

Thrasimachus Carthaginiensis Isocratis discipulus.

Varus Persa. **Zenodotus** docuit Romæ sub Adriano: scripsit epitomen prouerbiorum Didymi, & genethliacum in Adrianum. Præterea conuertit in Græcum sermonem historiam Sallustij.

Philagrus Cilix patria, auditor Lolliani, fuit sophistarum uehementissimus, maximè iracundus.

DE ANIMI SVBSTANTIA DIuersæ philosophorum opiniones.

EMpedocles Animum esse censet cordi suffusum sanguinem.

Zeno Stoicus Ignem. Cic. 1. Tusculana.

Aristoxenus musicus Corporis intentionem quandam, uelut in cantu & fidibus, quæ harmonia dicitur.

Xenocrates Numerum, cuius uis in natura maxima esset.

Plato Triplicem posuit animam Rationem in capite, Cupiditatem subter præcordia, Iram in pectore.

Dicearchus introducit differentē nihil esse animam, nomen inane, nullamq; esse animam in homine, aut bestia. idem eodem.

Asclepiades Sensuum coëxercitamenta, animam esse dicit.

Thales Naturam irrequietam.

Plato Substantiam intellectiuam. Plutarchus in De placitis philosophorum.

Heraclitus Humidiorum quę in mundo sunt expurationem.

Euripides Deum. Cice. 1. Tuscul.

Alij Cor ipsum. Idem eodem.

Alij Partem quandam cerebri. Idem eodem.

Aristoteles post quatuor principia quintam naturam ponit; è qua-

qua fit Mens. Idem eodem.

Essei Iudæi philosophi animas putant immortales, & de æthere subtilissimo instinctu naturali in corpora permeantes, à corporibus uerò absolutas, ultra oceanum degere in locis peramœnis. Cælius lib.3.cap.9.

Pithagoras numerum seipsum cientem. Plutarchus in placitis philosophorum.

Hipparchus animas nostras dixit partem esse cœli. Plinius lib.2.cap.26. Cicero corpus modò animæ sepulcrum, modò carcerem, modò ergastulum uocat.

Aristoteles entelechiam. Becichemus in Plinium.

Non tacendam interim duximus **Auerrois** sententiam, quæ toti hominum speciei unicam esse animam adserit, & præter hanc hominum quemque unam habere sensitiuam, brutali paulò perfectiorem. Multaq; alia dixisse eundem & fœda, & falsa, quæ uidebis apud Cælium libro lectionum antiquarum secundo, cap.2.

Sed præter hæc Seruius (in illud 4. Aeneidos, Et nunc magna mei sub terras ibit imago.) non uenit silentio prætereundus: Tria esse dicens, quibus homo constet, Animam, quæ supernam suam petit originem, Corpus quod in terram deficit, Vmbram quam Lucretius sic definit, suprà spoliatus luminis aër: quæ si ex corpore creetur, unà cum eo perit: deinde aliquod dicitur simulacrum, quod inferos petit. Plutarchus in placitis philosophorum.

ANIMAE PRINCIPATVM IN qua corporis parte Philosophorum iudicia ponant.

Democritus, in toto capite esse censet.

Strato, in superciliorum interstitio.

Erasistratus, circa membranam cerebri.

Herophilus, in uentriculo cerebri.

Parmenides, in toto pectore.

Epicurus, in toto pectore. Plutar. de placi. philoso.

Stoici, in corde.

Diogenes, in arteriaco uentriculo cordis.

Empedocles, in sanguinis concretione.

Pythagoras, uiuificam uim circa cor, intellectiuam uerò circa caput posuit.

Xerxes Persarum rex, animam dixit in auribus habitare. Bero. in Apuleium.

Democritus & Epicurus rationem in pectore, irrationabilitatem

litatem uerò per totius compaginem sparsam esse dicunt. Plut. de pla. philo.

ANIMA QVID RECIPIT AB influxu Planetarum.

A Saturno, Ratiocinationem & intelligentiam.
A Ioue, Vim agendi.
A Marte, Animositatis ardorem. Macrob. de Som. Scip.
A Sole, Sentiendi opinandiq; naturam.
A Venere, Desiderij motum.
A Mercurio, Pronuntiandi, & quæ sentiat interpretandi uim.
A Luna, Naturam plantandi, & augendi corpora.

ANIMA CORPOREIS ABSOLVTA uinculis quo pergat, ex multiplici ueterum Iudicio.

Democritus & Epicurus mortalem censent, & una cum corpore emorientem, quod & Plinius sentire uidetur lib. 7. cap. 55. Plutarch. de Placitis philosoph.

Plato immortalem esse censuit. Idem eodem.

Stoici si inualidior sit, unà cum concrementis subsistere, cuiusmodi sunt imperitorum animæ: sin strenua, quales sunt sapientum, ad flagrantes usque naturas euadere. Idem eod.

Platonici animam uiuere dixerunt, dum immutabili parte mundi consistit: mori uerò quum ad partem mundi cecidit mutabilem. Est autem Luna mutabilis & immutabilis confinium. Macrobius in somnium Scipionis.

Dryidæ opinati sunt defunctorum animas non descendere ad inferos, sed in alio mundo aut parte eius alia corpus aliud informare, quam opinionem sic primo Pharsaliæ describit Lucanus: Vobis autoribus umbrę Non tacitas Erebi sedes Ditisq; profundi Pallida regna petunt, regit idem spiritus artus Orbe alio.

Pythagoras in alia post mortem corpora migrare. Vnde Plotinus eandem opinionem sequens dicit, Eos qui humanam proprietatem seruarunt, futuros iterum homines: qui uerò sensibus defecerunt, in bruta redituros. Cri. lib. 11. cap. 3.

Alij iustorum animas ad Campos Elysios migrare credunt. Verg. in VI. Defunctorum animæ quæ sepultura caruerunt, priusquàm ad inferos uehantur, centum errant annos. Idem eodem.

Essei Iudæi philosophi animas à corpore absolutas ultra Oceanum degere putant in locis peramœnis. Cæl. lib. 2. cap. 2. Circulus est splendidissimo candore inter flammas elucens,

quem

quem uocant orbem lacteum, quæ sedes est heroum, & ubi beati sempiterno æuo fruuntur. Cic. de somnio Scipionis.

Aegyptij primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo in aliud atq; aliud subinde corpus, ut quodq; gigneretur, introiret: Atq; ubi per omnia se circuntulisset terrestria, marina & uolucria, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire: huncq; ab ea circulum fieri intra tria annorum millia. quam opinionem ut suam nonnulli Græcorum usurpauerunt. Hero. lib. 2.

Zoroastrem refert Cælius dixisse alatam esse animam, fractis alis in elementa ferri præcipitem, tum illis succrescentibus ad superos euolare. Cæl. lib. 9. cap. 38.

Porphyrius adserit unam animam Sensibus, Memoria, & Ratione præditam: & habere orationem interiorem exterioremq;, qua inter se loquantur animalia bruta, quorum uerba à nobis non intelligi, non mirum: quum barbarorum multorum sermonem non discernamus, neq; tam loqui quàm indistinctè uociferari putemus. Addit ueterum multos brutorum inter se colloquia & audiuisse, & intellexisse. Idem eodem.

Qui per diuersas gentes in constituendis sacris cæremoniarum fuerunt autores, aliud esse negant inferos, quàm ipsa corpora, quibus inclusæ animæ carcerem fœdum tenebris, horridum sordibus & cruore patiuntur: & omnia quæ illic sunt secundum fabulosam persuasionem, in ipsis humanis corporibus adsignare sunt conati. Lethem nil aliud esse adserentes, quàm errorem animæ, obliuiscentis maiestatem uitæ prioris qua fruebatur, priusquàm in corpora dilaberetur: Phlegetontem ardores irarum, & cupiditatem: Acherontem, eorum quæ fecimus, aut diximus, pœnitentiam: Cocytum quicquid hominem ad luctum & lacrymas compellit: Stygem quicquid humanos inter se animos odiis dissidere facit. Vulturem immortale Titij iecur rodentem, remordentis conscientiæ tormenta intelligentes. Tantalum inter cibum & potum fame & siti tabescentem, eos significare, quos magis atq; magis adquirendi desiderium cogit præsentem copiam non uidere, & in affluentia inopes, egestatis mala perpeti. Per Ixiona rotæ radiis distractum, eos qui ratione, uirtute, & consilio, nil moderantes, & actus suos fortunæ permittentes, fortuitis casibus semper rotantur. Per saxum ingens Sisyphi eos qui inefficacibus, laboriosisq; conatibus uitam conterunt. Macrobius in somnium Scipionis.

ANIMARVM SEDES APVD inferos nouem.

PRima, Infantium animas tenet.
Secũda, Eorum qui sibi per simplicitatẽ adesse nequiuerunt.
Tertia, Eorum qui euitantes ærumnas sibi letum peperere.
Quarta, Eorum habet animas, qui amauerunt. Vergilius per totum sextum Aeneidos.
Quinta, Virorum fortium.
Sexta, Nocentum, qui à iudicibus puniuntur.
Septima, Vbi purgantur animæ.
Octaua, Vbi animæ ita purgatæ sunt, ut redeant.
Nona, Est campus Elysius.

QVAS CORPORIS PARTES unusquilibet planeta regit.

SOl, Caput & Cor. Mercurius, Linguam & os. Saturnus, Splenem. Iupiter, Hepar. Mars sanguinem. Venus, Renes, & genitale semen. Luna, Stomachum. Crini lib. 21. cap. 2.

QVAE CORPORIS PARTES VNIcuiq; signo zodiaci tribuuntur.

ARieti, Caput. Tauro, Ceruix. Geminus, Humeri. Cancro, Cor. Leoni, Pectus & Stomachus. Virgini, Venter. Libræ, Renes, uertebræq;. Scorpioni, Genitalia. Sagittario, Femora. Capricorno, Genua. Aquario, Tibiæ. Piscibus, Pedes. Manilius & Crinitus ubi supra.

QVAE A QVIBVS ELEMENTIS homini proueniunt.

CAro, à terra. Humor, ab aqua. Anhelitus ab aëre. Feruor ab igne. Ingenium, à deo. Idem lib. 6. cap. 12.

EXEMPLA ALIQVOT HIEROGLYphicarum notarum, quibus Aegyptij utebantur.

SErpens caudam sibi mordens, Annum, astra, eorumq; discursus significat. Figura Leonis, Furorem.
Anteriores partes leonis, Fortitudinem denotant.
Musca, Impudentem.
Formica, Cognitionem, & prouidentiam.
Caput leonis, Vigilantes, aut custodes.
Cœlum pictum rorem eiiciens, Disciplinam uel artem. Apollonius interprete Beroaldo.
Pellicani forma, Insidiantem.

Cucusæ effigies, Gratitudinem.

Ciconia, Parentum amantes designat.

Columba, Ingratitudinem.

Vipera, Mulierem uero insidiantem.

Hyena picta, Inconstantem hominem.

Pellis hyenæ, Fortunæ & calamitatis contemptorem.

Capræ figura, Optimè audientem.

Anguilla, Omnibus inuisum. Camelus, Pigrum.

Apis effigies, Regem indicat. Crinit. lib. 7. cap. 2.

Vultur, Genium & maiestatem. Idem eodem.

Bouis figura, Terram. Macro. lib. 1. cap. 27.

Sceptrum cum oculi specie, Osyrim seu Solem. idem eod.

Perdices, Contumeliosos homines. Cæl. lib. 16. cap. 25.

Hippopotami ungulæ deorsum uersæ, Impium iniustumq; significant. Idem eodem.

Accipiter, Rem denotat citò factam.

Oculus, Iustitiæ seruator, & corporis custos interpretatur. Diodorus libro 4.

Dextera manus pasis digitis, Libertatem designat.

Sinistra compressis, Tenacitatem. Hæc tamen quatuor ultima de Aethiopibus Diodorus intelligit.

Crocodilus, Malum notat. Bap. in anno. prioribus.

Literarum hieroglyphicarum meminit Lucanus lib. 3. his uersibus: Nondum flumineas Memphis contexere biblos Nouerat, & saxis tantùm uolucresq; feræq;, Sculptaq; seruabant magicas animalia linguas. Et Apuleius lib. ultimo Asini aurei his uerbis: De opertis adyti profert quosdam libros literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiuscemodi animalium concepti sermonis cōpendiosa uerba suggerentes, partim nodis & in modum rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis ait curiositate prophanorum lectione munita. uide Baptistæ Pij annotationes priores.

VARII APVD VARIOS TONDENDI RITVS.

Maxies Aphricæ populi dextram capitis partem comatam gestant, sinistram uerò tondent.

Machlies occiput crinitum gestant, tonsa anteriori parte. Herodot. lib. 4.

Anses (uel ut Strabo uult, Anases) anteriorem partem crinitam habent, occiput uerò tonsum.

Macæ summum capitis uerticem radunt, in medio capillos cresce

crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem.

Apud Athenienses uetus fuit consuetudo, ut qui ex ephebis excessissent, delati in Delphos de comis Deo primitias darent, anteriorem capitis partem abradendo. Plutarc. in uita Thesei.

Abantes ne ullas hostibus ad capiendum ansas darent, anteriorem capitis partem tondere consuerunt. Idem eodem.

Thraces quidem à re acrocomæ uocati, antias in frontem muliebriter demittunt. Cælius lib. 4. cap. 23.

Euboici comam per terga fusam alunt, atq; ideò Opisthocomæ uocantur. Idem eodem

Romani ad CCCCLIIII. annum usque intonsi fuere, donec adducēte P. Ticinio ex Sicilia tonsores uenerint. Plin. li. 7. cap. 59.

Alexander in exercitu suo nihil aliud desiderari dicebat, nisi ut Macedonibus barbæ raderentur: nullum esse meliorem in pugna, quàm barbæ captum asserens. Plutarch. in Apoph.

Genas fœminis radi duodecim tabularum interdicto cautum est. Plin. lib. 11. cap. 37.

Intonsi capitis consuetudo à Lycurgi legibus, ut multi arbitrantur, processit: qui dictitare solitus est, eorum qui honesta facie forent, accedente coma, decorum magis augeri: at iis, qui deformes essent, ex ea plus terroris inesse. Plutarc. in uita Lysandri.

Tranquillus in uita C. Caligulæ, de eius inuidia contra omnes scribens, cum ait, pulchros & comatos, quoties ei occurrerent, occipitio raso solitum deturpare.

APOPHTHEGMATA CONuicia retorquentium.

IPhicrates Harmodio ignobilitatem exprobranti, respōdit, Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te desinet. Plutarchus in Apophtheg.

Agathocles, Siciliæ rex, quum urbem obsideret, & aliqui conuiciarentur dicentes: O` figule quomodo militibus stipendia solues? Respondit, Quum urbem uestrã cepero. Idem eodem.

Androclidas increpatus à quodam, quòd claudus in aciem descenderet, Pugnare, non fugere, propositum esse sibi respondit. Vale. de fidu. sui.

Anacharsis exprobrãti illi Attico, quòd Scytha esset: respondit, Mihi quidem probro est patria, sed patriæ tu. Diogenes lib. 2.

Anthagoras congrũ quum coqueret, & Antigonus illi adsistens dixisset, Putas'ne Homerum Agamemnonis & Græcorum describendis rebus intentum, quomodo congri melius saperent

pensitasse? respondit, Opinaris (ô rex) Agamemnonem solicitius perscrutatum, ecquis in exercitu congrum coqueret? Plutarchus in Apophthegmatibus.

Diogenes olera lauans, Aristippo dicenti, Si Dionysio adulari uelles, non ista esses: respōdit, Imò tu, si ista esse uelles, Dionysio non adulareris. Vale. de conti.

Cato cuiusdam probris uexatus, respōdit, Impar mihi tecum certandi conditio est: nam ut malè dicere, & malè audire tibi facilimum est: sic mihi malè dicere insuaue est, & malè audire, insuetum. Plutarch. in uita eius.

TRIBVNITII MAGISTRAtus iura & potestates.

Tribuni soli magistratuum purpurati non sunt. Plutarchus in Problematibus.

Tribunorum ianua diu noctuq; patet. Idem eodem.

Tribunis nō licebat unū diē ab urbe abesse. Gellius li. 3. cap. 2.

Tribuni senatum non intrant, sed positis subselliis ante ualuas curiæ, decreta patrum attentissima cura examinant. Vale. titu. de instit. antiquis.

Consulem à tribuno in carcerem duci posse constat. Liui. libro 4. 3. decad.

Tribuni in ius uocandi potestatem non habent, sed prehendendi. Gelli. lib. 13. cap. 12.

Tempus comitiorum declarare in potestate tribuni est. Blon. lib. 3. Rom. triumph.

Si alicui cum tribuno lis intercessisset, iudices erant collegæ. Gell. lib. 13. cap. 12.

Si quis tribuno nocuisset, eius caput Ioui sacrū erat: familia ad ædem Cereris, liberi uerò uenundabantur. Blon. lib. 4. Ro. trium.

Tribuni nec lictores habēt, nec in sella curuli sedent ius dicturi. Plutarch. in problem.

Tribuni signandorum nummorum habent potestatem. Crini. lib. 17. cap. 7.

Senatusconsulta non prius ualida sunt, quàm interueniente tribuni consensu, quæ subscripta T. litera à tribuno uisa & adprobata ostenduntur.

IVRA, ET POTESTATES CENSORVM.

Censores creati ab anserum sacrorum cura incipiunt, alimenta locando, & imaginum splendorem reparando. Plutarchus in Problem.

Populi

Populi partes in tribus distribuunt, & pecunias in ciuitatis ordines patiuntur. Cice. 2. legum.

Vitam hominum & morum disciplinam obseruant. Plutarc. in uita Ca. censorij.

Censura maximè omnium magistratuum reuerentiæ est, plurimæq; potestatis, cùm in aliis rebus, tum maximè ad morum emendationem. Plutarchus in uita Pauli Aemylij.

De nuptiis, de liberorũ procreatione, de uiuendi ratione, & de conuiuiis diligẽter inquirit censura. Idẽ in uita Catonis censorij.

Sacrificiorum pretia curare Censorum est. Idem eodem.

Descriptionibus genera & reipublicæ officia distinguere possunt. Idem eodem.

Censorum est, eos qui maiores honores gesserunt, in ordinem referri senatorum. Vale. de insti.

Vrbis templa, uias, aquas, ærarium, tuentur. Cic. 2. leg.

Equitum, peditum'ue sobolem censores distribuunt, & cœlibes esse prohibent. Idem eodem.

Altero ex censoribus mortuo, alterum se oportet magistratu abdicare. Blondus lib. 3. Ro. trium.

Completo quinquennio censores lustrabant, & Taurilia sacrificia de sue, oue, & tauro faciebant. Pomp. Læ. de mag.

Cùm alij magistratuum Romanorũ annui sint, censura quinquennium durat. Vide Crinitum lib. 4. cap. 3. Cicer. de legi.

CENSORIA POENA IN QVOS, ET QVALIS ferebatur.

QVi agrum passus fuisset sordescere, censoria animaduersione puniebatur.

Qui equum graciliorem aut parum nitidum haberet.

Qui ioco usus fuisset intempestiuè.

Qui in censorum auditorio sonorè nimis oscitasset. Gellius libro 4. cap. 12.

Senator senatu abiicitur.

Eques publicum equum perdit.

Plebeius fit ærarius, & capite census. Crin. lib. 4. cap. 3.

Huc spectat tabulas cærites fuisse, in quas referri Censores iubebant, quos notæ causa suffragiis priuabant, unde eruditè Flaccus in epistola ad Numicum dignos cærite cæra dicit Romanos, quoniam luxu & uoluptatibus turpissimis tenerentur, autor Gellius lib. 16. cap. 17. & Crinitus lib. 7. cap. 6.

NOMINA ET VALORES PONDERVM.

SIliqua primum minimumq́; pondus granũ tecæ inclusum. **Scrypulus,** Latinè Obolus, sex siliquis constat. **Dragma** Tribus scrypulis conficitur. **Vncia** Octo drachmis conflatur. **Libra** Italica undecim habuit uncias. **Sextertium** antiquum Dipondius & semis.

Sextertium antiquum paruum, libras uigintiquatuor habens.

Talentum Aphricum libras quinquaginta.

Talentum Aegyptium quindecim pondo. Blon. libro 9. idq́; ex Varrone.

Talentum Atticum magnum, octoginta libras & quatuor uncias.

Deunx, uncias undecim. **Dextans,** uncias decem. **Dodrans,** Nouem. **Beßis,** Octo. **Septunx,** Septem. **Seunx,** Sex. **Quincunx,** Quinque. **Triens,** Quatuor. **Quadrans,** Tres. **Sextans,** duas. **Semiuncia,** Dimidium unciæ. **Sexticula,** unciæ sexta pars.

Reliqua nomina ex compositione noscuntur satis, ut Treßis, Decußis, Viceßis, Triceßis, Centußis, id est, tres, decem, uiginti, triginta, centum asses continens. Sed aduerte, multa alia fuere talenta, ut Rhodium, Euboicum, Antiocheum, Babylonicum, Ptolemaicum, &c. quæ quia libræ apud alios maiores, apud alios minores fuerunt, non idem ubique ualent. Estq́; de eorum ualore opinionum confusa diuersitas: nec me fallit, Plinium libro naturalis historię 21. capite 34. de Græcis põderibus dixisse, Drachma denarij argentei pondus habet, Denarius sex continet obolos, Obolus, decem calchos, Cyathus pendet per se drachmas decem, Hemina drachmas sexaginta. Mina, quã Mnam uocant, drachmas pendet Atticas centum. Præter hæc, Nota nummum argenteum Romanum quatuor scrupulis æquipollere, & inde reduc pondera ad nummorum usum, & ualorem. Hæc & multò plura tibi suggeret Budæi nostræ ætatis doctißimi lectio in libro cui titulum fecit de Asse & partibus eius.

IVDICIORVM, ET SVFfragiorum notæ.

CAlculus Albus in absolutione, in damnatione Niger, dicente Ouidio, Mos erat antiquis niueis atrisq́; lapillis, His damnare reos, illis absoluere culpa. Ouidius 15. Metamorph.

Fabæ. Sic Plutarchus de liberis educandis.

Litera

Litera K. in damnatione nota fuit. Crin. lib. 6. cap. 6.

Litera A. in absolutione. Idem eodem.

Litera L. & N. in causæ ampliatione quibus notabatur Non liquet. Idem eodem.

Litera T. Quum tribuni senatusconsulta sibi placere notabant. Val. de instit. antiq.

Thita Damnationis nota (Persio dicente) Et potis es nigrum uitio præfigere Thita. Persi. Sat. 4.

In comitiis circumferri tabella consueuit, in qua puncta adposita significarent, cui candidatorum suffragarentur. Erasmus in adagiis, Omne tulit punctum.

T. olim absolutionis nota fuit. Asconius Pedianus in suis commentariis.

Pollex pressus, fauoris signum est. Poli. in misc. cap. 17.

Pollex uersus, Denegantium. Idem eodem.

Cæsar miniatula, quæ parum probãtur in librorum correctione notari solita sunt. Cice. lib. 16. ad Atticum.

Creta notarunt ueteres, quæ sequenda forent: quæ uicissim fugienda, carbone. Persius Saty. 5.

Pedibus nonnunquàm ferri iudicia solita sunt, quum à suo loco discedentes Senatores ad illorum sedes pedibus ibant, quorum sententiam uolebant sectari. unde Pedarij fortasse dicti sunt: quanquam non me fallit, aliter sentire Gellium. Blon. libro 4. Rom. trium.

Obelo, id est signo oblongo, in modum hastæ, improbantur, & notantur codicum errores. Cicero epist. 162.

Signo ungui apposito ubi quid nõ placet obseruatur. Erasmus in Adagiis, Vngui notatur.

Aegyptij iudices sententiã ferũt, impresso ueritatis signo, quod aurea cathena ex iudicum principis collo pendet. Diodo. lib. 2.

Cicero consul (ut autor est Becichemus in præfatione facta in Plinium) docuit per signa quædam, & notas, multarum simul literarum uim habentes senatorum dicta colligere.

Britannicus, Persij interpres, à Criniti opinione multum recedit. Dicit enim K. in absolutione subscribi solere, quod interpretatur calon: id est, bonum.

RITVS CANDIDATORVM, seu Magistratus petentium.

QVi magistratus populi suffragiis petebant, albam uestem induere, & urbem supplicantes ambire soliti sunt: quan-

quam legem à Tribuno in contrarium aliquando latam ait Liuius lib.4.Blon.lib.3.Ro.triumph.

Absq; interiore tunica in forum ueste operti descendebant, ut eo habitu ad supplicandum modestiores accederent. Plutar. in uita Coriolani.

Deprehensos dextra ciues benignis orabant uerbis. Idé eodé.

Multi candidati nobiles fecerunt, ut quum minus suffragiis ualuissent, prosternerent se populo, fracto animo, atq; humili supplicarent. Cice. pro Plantio.

Candida ueste induti, ambiunt, ad animi integritatem denotandam: nam solus hic color syncerus, & purus, ac minime inquinatus est. Blon. ubi suprà.

Qui consulatum petituri in campum Martium candidati descendebant, deductores, suffragatoresq; suos circa se habebant. Liuius lib.4.decados 2.

Consueuere candidati qui cicatrices haberent ad allicienda populi suffragia, nudato corpore manifestè ostendere. Plutar. ubi suprà.

In candidatorum ambitum his uersibus Luca. inuehitur: Hinc rapti fasces pretio, sectorque fauoris Ipse sui populus letalisque ambitus urbi Annua uenali referens certamina campo. Vbi sectorem fauoris populum intelligit uenditorem suffragiorum. Annua uerò certamina, quia ut Plut. ait, non suffragiis, sed arcu, gladio, fundaq; pro largitore ad comitia descendentem, & decertare populum cerneres, & tribunalia sæpenumero sanguine fœdantem. Adde translatione admodum eleganti ad rerum aliarum petitionem transferri candidatum, annotauit Beroaldus in primum Asini aurei, sicuti Plinio panegyrista gloriæ & immortalitatis candidatus, Hieronymo candidatus fidei, Quintiliano candidatus eloquentiæ, qui eloquentiam auspicatur: & Apuleio libro primo Asini aurei lepido dicto candidatus crucis appellatur, qui petit crucem, qui'ue futurus est iamiam crucifixus.

FINIS.

LOCORVM INSIGNIVM INDEX TOMI SECVNDI.

Her

HENRICI LABERII NVCERIANI,

De morte sui Textoris ad Ludouicum Miletium Querimonia.

QVis mihi Neptunus uiolentis ignibus undas
Suggeret? irato quis mihi fræna dabit?
Quæ mihi Pleïades poterunt extinguere flammam,
Quam motus calido pectore sanguis alit?

Nulla

Nulla iracundis uacua est singultibus hora,
Vitaq; placatum non habet ista diem.
Multoties resonat miserabilis ira dolorem,
Ira inquam ad luctus ingeniosa meos.
Ter mihi quotidie præsentes postulo furcas,
Quæ uitam secum tristitiamq; ferant.
Ter quæsita die mihi sunt longa æquora ponti,
Ossa ubi pennati lusor amoris habet.
Deuouit toties madidis hoc corpus arenis,
Frigida ut amnigenis piscibus esca forem.
A` Ioue sceptrigero petij reuolubile saxum,
Quod miser Aeolides per iuga montis agit.
Sed luctus uideo nec dij nec uota leuabunt,
Sorbebuntq; meas uentus & aura preces.
Ipse nisi satyras, dirumq; exprompsero uirus,
Et male cœlicolis, syderibusq; precer.
Sed fallor, nihil est quod sydera & astra lacessam,
Sunt uertenda aliò carminis arma mei.
Vos igitur Musæ quibus est permissa potestas
Laurigera uatum cingere fronde caput:
Et quas seruandis commisit uatibus Orpheus,
Sollicitus uestri duxq; paterq; chori:
Cur non seruastis Textorem, dicite Musæ,
Præcipuum clara Palladis arte ducem?
Non illum Argolici terrebant ora Periclis,
Nec cessurus erat Socratis ingenio.
Quis melius didicit lingua exarmare leones,
Et faciles sola reddere uoce feras?
Quis potuit melius uerbis lenire furentem,
Et dare præcipiti fræna modumq; uiro?
Carmina Dircæus caneret dum musica uates,

Et resonum digitis solicitaret ebur:
Ad citharæ pulsum mouere cacumina montes,
Atq; sua lentus sponte saliuit aper.
Haud aliter Textor uibras laxante camœna,
Tardipedi potuit subdere calcar equo.
Atq; soporatos à somno pellere glires,
Et bello insuetas cogere ad arma manus.
Pertigerat Latios Textoris gloria fines,
Ereptura tibi Quintiliane togam,
Quum subito exarsit miseros qui regibus æquat,
Parcarum impatiens sanguineusq; furor.
Textorem nostræ inuiderunt fata Nauarræ,
Fata inquam doctis insidiosa uiris.
Sed non'ne hac causa culpam excusabo Sorores?
Digna est compedibus dignaq; culpa focis.
Si uos integritas fidei non mouerit, atq;
Inter nos iunctæ fœdus amicitiæ,
Flectere uos hominis potuit doctrina sepulti,
Et multis probitas discutienda modis,
Quodq; magis crucior, uel quod mihi suscitat iras,
Nondum finierat Dia iuuenta iocos,
Nec primum complêrat iter reuolubilis ætas,
Quum dedit extremum mors inimica diem.
Ecquid uos igitur sceleris patrasse putabo?
Iacturam'ne unius creditis esse pili?
Si uos supplicio Rhadamanti traxerit ira,
Non satis ad pœnas tartarus unus erit.
Sed quoniam nihil hic luctus nec proficit ira,
Nec motus animos uerba cruenta leuant,
Textoris cinerem Musæ seruate, reliquit
Ingenij fœtum Textor, opesq; sui.

Interea ablatum nobis tutabere uatem
Mileti Aonij prima lucerna gregis.
Si te celsius amor studiorum allexerit unquam,
Hæc tibi seruandi cura parentis erit.
Vos quibus ingenium Textor sufficit & artem,
Huic cineri uiolas, tura, facesq; date.
Quando etiam ante oculos uersabitur umbra sepulti,
Dicite, Textoris molliter ossa cubent.

colorchecker CLASSIC

calibrite